PROSPERI
FAGNANI
COMMENTARIA
IN PRIMAM PARTEM
TERTII LIBRI
DECRETALIUM.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud HÆREDES IOANNIS WIDENFELT.
ANNO M. DC. LXXVI.

Cum Privilegio Sacræ Cæsareæ Majestatis ad Decennium.

RUBRICÆ,
TCAPITULA
HUJUS PRIMÆ PARTIS
Tertii Libri Decretalium.

de *Clericis conjugatis.* pag. 27

IOannes. 27

de *Clericis non residentibus in Ecclesia, vel Præbenda.*

D audientiam. 70
Clericos. 76
querente. 38
ad hoc. 74
ætero. 41
estis. 28
arte. 46
ur. 63
liter. 57
nonnulli. 31
tum. 34
68

Clerico ægrotante, vel debilitato. 190

Onsultationibus. 201
Cùm percussio. 190
De Rectoribus. 193
arte. 199

le *Cohabitatione clericorum, & mulierum.* 5

Væsitum. 22
Vestra. 5

oncessione Præbendæ, & Ecclesiæ non vacantis. 228

tteras. 241
Nulla. 228
ılastis. 248
diversitatem. 238

de *Decimis, Primitiis, & Oblationibus.* 388

CVm contingat. 392
Cùm in tua. 400
In aliquibus. 400
Nuper. 401
Quoniam. 388

de *Donationibus.* 301

PRudentes. 301

de *Feudis.* 282

EX parte. 285
Insinuatione. 282

de *His, quæ fiunt à maiori parte Capituli.* 272

CVm in cunctis. 272

de *His, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli.* 260

CVm Apostolica. 260
Etsi membra. 268
Pastoralis. 261

de *Institutionibus.* 211

CVm venissent. 224
Ex frequentibus. 223
Non amplius. 211

de *Locato, & conducto.* 280

POtuit. 280

Ne

Ne Sede vacante aliquid innovetur. pag. 252

Illa. 256
Novit. 252

de Parochiis, & alienis Parochianis. 375

Nullus. 376
Si Episcopus. 375
Significavit. 382

de *Peculio Clericorum.* 303

Si quis sanè. 303

de *Præbendis, & Dignitatibus.* 81

Ad hæc. 102
Cùm jam dudum. 115
Cùm secundum. 108
De multa. 142
Dilecto. 136
Dilectus, il primo. 125
Dilectus, il secondo. 138
Episcopus. 83
Exposuisti. 177
Extirpandæ. 151
Extirpandæ, §. Qui verò. 153
Grave. 149
Licet. 160
Nisi essent. 129
Non liceat. 81
Prætereà. 108
Quia in tantum. 91
Referente. 95
Significatum. 97
Super inordinata. 184

de *Rebus Ecclesiæ non alienandis.* 274

Ad nostram. 279
Nulli. 274

de *Sepulturis.* 359

Fraternitatem. 359

de *Solutionibus.* 289

Ad hoc. 289
Odoardus. 292

de *Successione ab intestato.* 356

Cum dilectus. 356

de *Testamentis, & ultimis voluntatibus.* 314

Cum esses. 329
Ioannes. 354
Nos quidem. 319
Quia ingredientibus. 314
Relatum. 346
Tua nobis. 347

de *Vita, & honestate Clericorum.* 1

A Crapula. 1

PRO.

PROSPERI FAGNANI COMMENTARIA IN PRIMAM PARTEM TERTII LIBRI DECRETALIUM.

DE VITA, ET HONEstate Clericorum.

Cap. A Crapula.

SUMMARIUM.

CLERICUS *crapulosus, vel ebriosus monitus non desistens, ab officio, vel beneficio suspenditur.*

Ebrius quid differat ab ebrioso.

Ebrietas inducit exilium mentis, & libidinis incentivum.

Ebrietatis qua & quanta sint mala.

Vinolentum Sacerdotem & Apostolus prohibet, & vetus lex damnat.

Clericis an liceat bibere ultra tertiam vicem.

Moniales debent vinum fugere sicut venenum.

Crapula quid sit, & unde dicatur.

Ebrietas quid.

0 *Cervisia immoderatus potus an sit crapula, vel ebrietas.*

1 *Sicera quid sit.*

2 *Crapula quandoque inebriat, & mentis exilium inducit.*

3 *Obligantium se ad potus aequalee abusus reprobatur.*

4 *Versellizantes qui dicantur.*

15 *Sponsio quod alter alterum in bibendo superabit, non est rata.*

16 *Clerici bibentes vinum sine aqua qualiter peccent.*

17 *Cibus nullus, vel potus est illicitus, nisi per accidens:*

18 *Vinum bibere an propter scandalum sit peccatum.*

19 *Verba imperativa an obligationem inducant.*

20 *Consilium perfectionis non est obligatorium.*

21 *Canonis imperantis, vel prohibentis transgressio ex sui natura est culpa mortalis.*

22 *Suspensus ab officio an sit suspensus à beneficio.*

23 *Electio in poenis alternativis est Iudicis.*

24 *Ebrietas an sit peccatum mortale.*

25 *Peccatum nullum adeò est veniale, quod non fiat mortale, si placet.*

Declaratur n. 31

26 *Vae est comminatio poenae aeternae.*

27 *Peccatum veniale an & quomodo possit fieri mortale; & n. 32*

28 *Peccata minima si negligantur, occidunt,*

29 *Ebrietas tripliciter potest contingere.*

30 *Moralia accipiunt speciem non ab his, quae per accidens eveniunt praeter intentionem, sed ab eo, quod est per se intentum.*

31 *Rationis usu seipsum privare, an sit culpa lethalis.*

32 *Ebrietatem esse peccatum mortale, si sit assidua, quomodo intelligendum sit. & n. seq.*

33 *Ebrietas voluntaria ad valetudinem recuperandam, an sit peccatum; & n. seqq.*

34 *Aegrotus frequenti ebrietate à periculoso morbo de consilio medici liberatus.*

35 *Cibus & potus moderatus sano potest esse superfluus infirmo, & è converso.*

36 *Inebrians se ad vomitum provocandum, an peccet.*

37 *Inebriari se num liceat sine peccato ad vitandam tyranni saevitiam.*

38 *Mutilare sibi membrum putridum corporis corruptivum num liceat sine incursu irregularitatis.*

39 *Membrum sibi amputare ad vitandam saevitiam tyranni, non licet.*

40 *Tyranno praecipienti usum carnium in diebus prohibitis obtemperari non potest sine peccato,*

1 A CRAPULA. Abbas antiquus
sic ponit casum brevem; Cleri-
ci se ingurgitare, vel inebriare
non debent: aliàs post monitio-
nem legitimam, ab officio, vel
beneficio suspenduntur. Sed
Joan. Andr. Bald. Butr. Cardin. Abbas Siculus Jo.
à Capistrano. & cæteri summant sic. Clericus
crapulosus, vel ebriosus monitus non desistens,
ab officio, vel beneficio suspenditur. & benè,
quia hic non punitur actus, sed habitus, & fre-
quentia.
2 Ebrius enim hoc differt ab ebrioso secundum
Bald. n. 1. quod ebrius dicitur actu; ebriosus ha-
bitu, vel consuetudine se inebriandi. Et est ali-
quantulum difficilis probationis, ut notat Innoc.
in c. *Cum causam de testib* Dividitur in tres partes.
Primo, prohibet crapulam, & ebrietatem. Se-
cundò reprobat abusum obligantium se ad æ-
quales potus. Tertio statuit pœnam transgresso-
ribus. Secunda ibi, *unde illum abusum.* Tertia ibi,
si quis autem.
3 Nota primò, ebrietatem inducere exilium
mentis, & libidinis incentivum. §. 1. 44 *dist.* Est e-
nim fomes omnium vitiorum. c. *Ante omnia. 35.*
dist. Unde Apost Ephes. 5. *Nolite inebriari vino, in*
quo est luxuria. c. *Etsi Christus* § *Quadam de jurejur.* &
Proverb. 20. *Luxuriosa res est vinum, & contumelio-*
sa ebrietas. Qui cum his immiscetur non erit sapiens.
refertur in c. *Luxuriosa 35. dist.* Unde singulari-
4 ter Bern. *in lib. de contemptu mundi.* Quid turpius,
inquit, ebrioso, cui fœtor in ore, tremor in cor-
pore, qui promit stulta pandit occulta, cui mens
alienatur, facies transmutatur; ibi nullum se-
cretum ubi regnat ebrietas. Et Augustinus rela-
tus à Mar. Socin. in c. *si constiterit. n. 22. de Accusat.*
& à Petro de Anch. *hic nu. 2.* Ebrietas aufert me-
moriam, dissipat sensum, confundit intelle-
ctum, & impedit linguam, concitat libidinem,
corrumpit sanguinem, totum denique corpus
debilitat.
5 Præcipuè verò hoc damnatur in Ecclesiasticis,
& Dei servitio mancipatis. Unde vinolentum
Sacerdotem & Apostolus damnat, & vetus lex
prohibet. c. *Vinolentum. ead dist.* nec Clerici de-
6 bent bibere ultra tertiam vicem, ut est tex, in c.
Quando, il secundo 44. dist. ibi, *& maximè ultra ter-*
tiam vicem poculum non contingant. Unde Lucius
Apuleius *Florid.* 1. Prima inquit, cratera ad sitim
pertinet, secunda ad hilaritatem, tertia ad volup-
tatem, quarta ad insaniam. Quare Clerici ultra
tertiam vicem bibentes peccant, ut per Navarr.
in man. c 25. n. 111. Quod intelligit Abbas *hic n.*
2, vers. Nam debet clericus; dummodo appetitus na-
turalis ultra non exigat, sed Marian. Socin. in c.
Si constiterit n, 19 vers Tertia. quoties sit bibendum,
infr de accusat. putat in hoc spectandam esse quali-
tatem complexionis, & temporis, & omnia ad
sobrietatem, & necessitatem esse reducenda.
7 Moniales verò debere vinum fugere tanquam
venenum, scripsit Hieronymus, ut in c. *Carnem, de*
consecr dist. 5.
8 Secundò nota, aliud esse crapulam, aliud e-
brietatem. Et quidem crapula est excessus cibi,
seu immoderata voracitas, & ingluvies qua sto-
machus prægravatur, c. *Natales de consecr. dist 5.*
dicit enim lex; Ex nimia ingurgitatione olet os,
l. *Qui clavum*; §. *Is cui. ff. de edil. edic.* glo. in c. *Cum A-*
postolus. in ver. Sumptuosas, inf. de cens. dicitur enim
crapula. quasi cruda epula; quia homines ita vo-
raciter epulantes perfectè non digerunt, sed ma-
9 teriam indigestam emittunt. c. *Sint tibi*, & d. c. *Na-*
tales de consecr. dist 5. Ebrietas verò est excessus vi-
ni. & immoderata potatio; & ita distinguunt
glo. 1. *hic* Host. *n. 1* Jo. Andr. *n. 4* Butr. *n. 8* Anchar.
& Abb. *n. 1* & Marian. Soccin. in cap *si constiterit.*
n. 18. inf. de accusat. Sed Arist. *in Problem.* in eo di-
stinguit crapulam ab ebrietate, quod ebrietas
una cum mente adimit & seosum doloris; cra-
pula verò constante animo caput affligtat. Unde
Augustinus *lib, 10. Confess. cap. 31. ante med. tom. 1.*
Ebrietas, inquit, longè est à me, misereberis ne
appropinquet mihi; crapula autem nonnunquam
subrepsit servo tuo Refert S. Thom. in a. 2. *quæst.*
150. art. 2. ad 3. Sed item S. Thom. *d. quæst. 150. art.*
1. dicit crapulam dividi in comessationem, & e-
brietatem. Quæ duo prohibet Apost. ad Rom. 13.
Non in comessationibus, & ebrietatibus. Verum quam
Apostolus dicit comessationem, hæc Decretalis
vocat crapulam. Unde tu, quod spectat ad intel-
lectum textus. ne recedas ab expositione glossæ,
10 & Doctorum. Quod de immoderato potu cervi-
siæ an sit crapula, vel ebrietas? Bald. *hic n. 4.* dicit
ebrietatē esse excessum vini, vel cervisiæ, quæ fit
nimio potu aquæ puræ, sed statim se corrigit di-
cens: Potest dici crapula. sed non ebrietas, quia
corrumpit stomachum, generat vomitum, & an-
gustiam. Sed certè hujusmodi effectus etiam ex
ebrietate proveniunt, & faciunt immoderatam
11 potationem cervisiæ, perinde ac vinum inebria-
re. Unde contra Bald. videtur tex. expressus in c.
Vinolentum. 35. distin: ubi dicitur. Sicera Hebræo
sermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare
potest. Et infra quidquid inebriat, & statum
mentis evertit fuge similiter ut vinum. Ad idem
textus in cap. 2 *inf. de homicid.* ibi *mediocri cervisia*
utere temperatè Nam quod hic dicitur, *Vinum sibi*
temperent; ibi dictum est, *utere temperatè*; & quod
hic dicitur, *& se vino*, ibi dictum est, *mediocri:* Li-
cet cervisia vini appellatione non contineatur, ut
12 l. *Si quis vinum, ff. de trit. vin. & oleo lega.* Nisi dixe-
ris etiam crapulam quandoque inebriare, &
mentis alienationem inducere, etiam sine im-
moderato usu vini, ut pluries se vidisse testatur
Marian. Soccin. in d. cap. *si constiterit n. 18. vers. Et*
idem dicendum, de accusat.
13 Tertio nota in vers. *Unde illum*, à Concilio ge-
nerali hic reprobari abusum illarum regionū quæ
ad potus æquales suo modo suos obligant pota-
14 tores, & ille judicio taliū plus laudatur qui plures
inebriat, & calices fœcūdiores exhaurit. Et tales
Hostien. *in princ.* appellat Versellizantes. et *n. 6.*
in ver partibus, exemplificat in Scotia, et Uvallia.
Et subdit, se id sæpius, vellet nollet, expertum fu-
15 isse. Et in Normannis exemplificat Collectar. *in*
fine. Unde infertur ut si aliqui veniant ad spon-
sionem, quod alter alterum in bibendo supera-
bit, hujusmodi sponsio non sit rata, quia ut hic
patet, inhonesta est causa in sponsionem dedu-
cta. l. *si rem* §. *si quis sponsionis. ff. de præscript. verb.* Et
ita per hanc Decretalem novissimè firmant Mo-
derni in tract. *de Mercatura, tit. de sponsion. par. 4.* §.
Item quaro, n. 1.

Quar-

16 Quartò nota ibi, *Vinum sibi temperent*. argumen-
tum quod Clerici bibentes vinum sine aqua absq;
justa causa, peccant, quia faciunt contra hoc
Concilium, cap. *fin.* §. *quod præcip tur*, 14 *q.* 1. se-
cundum Hostien. *hic nu.* 2. *in ver. abstineant*. Intel-
lige venaliter, secundum Jo. Andr. *nu.* 1. *in Ver.*
sibi temperent. Anchat. *num.* 3. & Jo. à Capistr. *in*
1. *notab* qui dicit hoc esse peccatum contra con-
silium, non contra præceptum, & sic veniale, nisi
per accidens esset gravius; nam nullus cibus, vel
potus secundum se est illicitus. Matth. 15. *Non*
quod intrat per os, coinquinat animam, sed per acci-
dens potest illicitè bibi, quandoque ex condi-
tione bibentis, ut quia de facili læditur vino, vel
quia speciali voto obligatur ad vini abstinentiã;
quandoque ex modo, quia immoderatè bibit;
18 quandoque ex consortio, ut si quis scandalizetur;
hoc enim intendit Apost. Rom. 14. *Bonum est non*
manducare carnem, & non bibere vinum, in quo fra-
ter tuus scandalizatur. De quo per D. Thom. 2. 2.
19 *quæst.* 149. Ego arbitror verum esse quod dicunt
DD. videlicet hoc peccatum esse tantummodo
veniale, non quidem propter rationem Jo. à Ca-
pistrano, quia textus hic non consulit, sed præ-
cipit, cum loquatur imperativè, *Clerici à crapula,*
& ebrietate abstineant, & vinum sibi temperent, &
se vino. Unde quod imperatur necesse est fieri, ut
in *d.* §. *Quod præcipitur*. Et est bonus textus in cap.
Integritas, 32. *quæst.* 1. dum ibi dicitur, *Virginitas*
suaderi, & non imperari potest. Et ità verba impera-
tiva ex sui natura esse obligatoria, firmat Dec. in
20 cap. *Nam concupiscentiam*, *num.* 26. *de Constitut.*
Quod si hæc esset tantummodò lex consilii per-
fectionis, utique ad nullam culpam obligaret, ut
in d. cap. *ult.* & in c. *Denique*, §. *Hæc etsi legibus* 4.
distin. glos. 2. Abb. & omnes in cap. 2. & ibi dixi
nu. 43. *de Constit.* Sed puto esse veniale ex levitate
materiæ, ut furtum oboli; nemo enim dixerit
Clericum ex eo quod semel, aut bisbibat modi-
cum vini puri, mortaliter peccare. Unde August.
in serm. de Purgat. relatus à Gratiano in cap. *Vnum*
orarium, §. *Nunc autem*, 25. *distin.* & à D. Thom.
in 2. 2. *quæst.* 150. *art.* 2. *in* 2. *argum. contrario* di-
cit; Quoties aliquis in cibo, aut potu plus acci-
pit, quam necesse est, ad minuta peccata noverit
pertinere, idest ad venialia, ut explicat S. Thom.
21 *ubi supra*, licet transgressio Canonis imperantis,
aut prohibentis ex sui natura sit culpa mortalis,
cap. *Nulli fas*, 19. *distin.* & cap. *Violatores* 25. *qu.* 1.
Archid. in cap. *Detestanda*, *nu.* 4. *de concess. præb.*
lib. 6. Et scripsi plenè in cap. *fin. nu.* 22. *de Consti-*
tut. Addunt, & benè, Cardin. *hic nu.* 3. & Abb.
nu. 3. in hac materia spectandam esse vini, regio-
nis, & complexionis qualitatem. Et idem notat
Marian. Soccin. in c. *Si confiterit*, *nu.* 18. & 19.
inf. de accusat.

22 Ultimo nota ibi, *ab officio, vel beneficio*, argu-
mentum quod suspensus ab officio non est suspen-
sus à beneficio; loquitur enim hic textus alterna-
tivè, & electio est Iudicis, secundum gl. *fin.* quam
sequuntur Jo. Andr. & communiter DD. hic, ut
testatur Abb. *nu.* 4. quam tamen declara, ut per
23 eum, & plenius per Felin. in cap. *Inter cæteras n.*
5. *vers Fallit quintò*, ubi prædictam conclusionem
restringit decem modis. *supra de rescript.*

24 QUÆRO, An ebrietas sit peccatum mortale,
Doctores hic tenent esse tantummodo veniale,
non autem mortale, nisi sit assidua, vel in consue-
tudine. Et in hoc residet Jo. Andr. *num.* 1. *in ver*
Sibi temperent, Butr. *nu.* 2. & *num.* 5. Cardin. &
Anchar. ambo *nu.* 3. Collectar. *nu.* 2. & alii Abb.
in cap. *si confiterit*, *nu.* 3. *in* 2. *notab. infra de accu-*
sat. ubi dicit ebrietatem, si rara est, esse pecca-
tum veniale, sed non mortale, & cum eo trans-
eunt ibi Marian. Socin. *num.* 5. *in* 2. *notab.* & Fe-
lin. *nu.* 2. Idem tenet Lucas de Penn. in l. 1 *verb.*
Cæterum, C. *de erogat. milit. annon. lib* 12. & proba-
tur apertè in cap. *Vnum orarium*, §. *Nunc autem*,
vers. Aliàs ea denuo, 25. *distin.* ubi Augustinus re-
censet peccata capitalia ex suo genere, & inter
illa connumerat ebrietatem ibi, *ebrietas si assidua*
sit. Ad idem optimus textus in cap. *Multi* 2. *quæst.*
1. ubi referuntur verba Apostoli 1. ad Corinth.
5. *Nunc scripsi vobis, non commisceri; si quis frater*
nominatur in vobis aut fornicator, aut idolis serviens,
aut avarus, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax,
cum hujusmodi nec cibum sumere. Et decretum
Concilii Trident. *sess.* 6. *de Iustif. cap.* 15. ibi,
Divinæ legis doctrinam defendendo, quæ à regno Dei
non solùm infideles excludit, sed & fideles quoq; forni-
carios, adulteros, avaros, ebriosos, &c. cæterosque
omnes, qui lethalia committunt peccata: ponderan-
do utrobique verbum *Ebriosus*, quod secundum
Bald. *hic num.* 1. & Collectar *num.* 2. importat
consuetudinem se inebriandi. Ad idem est Canon
Apostolorum 42. relatus in c. 1. 35. *dist* Episcopus
aut Presbyter, aut Diaconus aleæ, aut ebrietati
deserviens, aut desinat aut deponatur. Subdiaco-
nus autem aut Lector, aut Cantor similia fa-
ciens, aut desinat, aut communione privetur,
similiter & laicus. Ponderando illud verbum,
deserviens, quod eodem modo consuetudinem de-
signat, ut ibi post Hugon. notat Archid. *nu.* 1. *in*
ver. deserviens, Turrecrem. *nu.* 12. & Præpos. *n.*
25 3. *vers. Quæro an isti Clerici*. Et huic opinioni vide-
tur suffragari dictum Augustini in cap. *Vnum*, §.
Nunc autem, *vers. Criminis* 25 *distin.* videlicet Pec-
catum nullum est adeo veniale, quod non fiat
criminale, dum placet.

26 Sed in oppositum est textus in cap. *Sexto die*,
35. *dist.* Et quod habetur Isaiæ 5. *Veh qui potentes*
estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam
ebrietatem. Nam, *veh*, est comminatio pœnæ æter-
næ, quæ non fit nisi pro mortali peccato, secun-
dum Turrecrem. in d. cap. *Sexto die*, *n.* 6. & pro-
batur in c. *Veh qui dicitis*, 11. *q.* 3. & in c. *Veh eis*, *de*
27 *pœnis. dist.* 4. Præterea, si ebrietas esset tantum-
modo peccatum veniale, idem actus ebrietatis
ex sola frequentia, & assiduitate non potest fieri
mortale; quia ea quæ differunt in infinitum, sicut
peccatum mortale, & veniale, non transmutan-
tur in invicem, ut declarat S. Thom. in 1. 2. *qu.*
88. *art.* 4. Archid. & Turrect. in cap. *Tres sunt*,
de pœnit. distin. 1. ubi illud Augustini *tract.* 12. *in*
28 *Ioannem*, Peccata minima si negliguntur, occi-
dunt: nec non illud, Venialia multiplicata ita
possunt obruere, sicut unum mortale; intelligunt
dispositivè, & per occasionem, non per causam

29 Quid tenendũ? Dic ebrietatis culpam consiste-
re in inordinato usu, & concupiscentia vini. Hoc
autẽ contingit esse tripliciter. Uno modo, quan-
do quis ignorat usum vini esse immoderatum, &
inebriare potentem, ut cum nescit vini fortitudi-
nem & hujusmodi; & hæc ebrietas potest esse si-
ne peccato, sicut creditur Noe inebriatus fuisse,
Gen. 9. Alio modo quando quis percipit potum
esse

esse immoderatum, non tamen æstimat posse ine-
briare; & sic ebrietas potest esse cum veniali pec-
cato. Tertio modo, quando quis benè advertit
potum esse immoderatum, & inebriantem; &
tamen magis vult ebrietatem incurrere, quam
30 à potu abstinere; & talis propriè dicitur ebrius;
quia moralia recipiunt speciem non ab his, quæ
per accidens eveniunt præter intentionem, sed
ab eo, quod est per se intentum; & sic ebrietas est
31 peccatum mortale; quia secundum hoc homo
sciens, & volens privat se usu rationis, quo se-
cundum virtutem operatur, & peccata declinat,
& sic peccat mortaliter, periculo peccandi se
committens. Dicit enim Ambr. Vitandam dici-
mus ebrietatem, per quam. &c. c. *Sanè*. 15. *qu*. 1. I-
ta Arch: in c. *Sexta die*. *n*. 9. 35. *dist*. qui hanc distin-
ctionem ad litteram transtulit ex D. Thoma, li-
cet illius non faciat mentionem in 2. 2. *q*: 150. *art*:
2. ubi Cajetanus dicit, privare se usu rationis ex
inordinata concupiscentia vini, absque dubio
esse mortale peccatum, quia propter delectatio-
nem in potu non curat sciens, & volens privare se
usu rationis. Atque ita non privatio usus rationis
absolutè, quæ aliquando potest esse sine culpa ut
in dormiēte, nec delectatio in potu vini absolutè
culpā constituit; sed delectatio in potu vini ine-
briantis in sciente, & volente illam, constituit
rationem culpæ mortalis. Eandem distinctiuné
sequitur Turrecremata in d. c. *Sexto die*. *n*. 8. 35.
dist. Jo. à Capistr. *hic n*. 7. & Sylvest *in ver*, *Ebrietas*,
n. 2. Nec dissentit Navar. *in Man*. *c*. 23. *n*. 121.
dum dicit eum qui se, vel alium scienter inebriat,
mortaliter peccare, quia notabiliter vult nocere
alteri & sibi esse nocumento, cui renunciare non
potest volens se, vel alium usu rationis privare.
32 Non obstat authoritas Augustini in d. c. *Vnum
orarium in vers*. *aliàs ac demum*. 25 *dist*. dicentis e-
brietatem esse peccatum mortale, si sit assidua.
Etenim hunc locum reverenter glossat. S. Tho-
mas *d*. *art*. 2. *in resp Ad primum*. dicens, assiduita-
tem facere, ut ebrietas sit peccatum mortale,
non propter solam iterationem actus, (assiduitas
enim importat circumstantiam, quæ non trahit
in aliam speciem peccati; nec potest in infini-
tum aggravare, ut de veniali faciat mortale) Sed
quia non potest esse ut homo assiduè inebrietur,
quin sciens, & volens inebrietatem incurrat,
dum multoties experitur fortitudinem vini, &
habilitatem suam ad ebrietatem. Et sequitur Ca-
jetan. *ibi respon*. *ad primum vers*. *Ad hæc dicitur*; ubi
ait locum Augustini esse intelligendum de assi-
duitate quoad effectum, qui est cognoscere for-
titudinem vini, & habilitatem propriam ad e-
brietatem. Et quoniam hujusmodi cognitio non
est effectus proprius assiduitatis ebrietatis, quia
sine tali assiduitate potest talis cognitio haberi;
idcirco sine assiduitate tam præsenti, quàm præ-
terita, est ebrietas peccatum mortale, si adsit di-
cta cognitio. Neque hoc est contra Augustinum,
quoniam ipse dicit affirmativam, scilicet, ebrie-
tas assidua, idest habens talem cognitionem, est
mortale, & non negativam, scilicet, nisi sit assi-
dua, quamvis etiamsi diceret negativam. glossa-
retur, ut dictum est, *assidua* hoc est habens cogni-
tionem fortitudinis vini, & propriæ habilitatis,
quia de assiduitate non secundum se, sed ratione
talis effectus intelligitur. Hæc Cajetanus. Quod
ipsum docuit idem S. Tomas *in* 1. 2. *quæst*. 88 *art*: 5
Ad primum, Diuturnitas, inquit, non est circum-
stantia trahens in aliam speciem, similiter nec
frequentia, nec assiduitas, nisi forte per accidens
ex aliquo supervenienti. Non enim aliquid ac-
quirit novam speciem ex hoc, quod multiplica-
tur, vel protelatur, nisi forte in actu protelato,
vel multiplicato superveniat aliquid, quod vari-
et speciem, puta inobedientia, vel contemptus,
vel aliquid hujusmodi. Ebrietas verò secundum
suam rationem habet ut sit peccatum mortale.
Quod enim homo absque necessitate reddat se
impotentem ad utendum ratione, per quam ho-
mo in Deum ordinatur, & multa peccata occur-
rentia vitat, ex sola voluptate vini, expressè con-
trariatur virtuti. Sed quod sit peccatum veniale,
contingit propter ignorantiam quandam, vel in-
firmitatem, puta cum homo nescit virtutem vi-
ni, aut propriam debilitatem, unde non putat se
inebriari; tunc enim nō imputatur ei ebrietas ad
peccatum, sed solum superabundantia potus. Sed
quando frequenter inebriatur, non potest per
hanc ignorantiá excusari, quin videatur voluntas
ejus eligere magis pati ebrietatem, quàm absti-
nere à vino superfluo. Unde redit peccatum ad
suam naturam. Hactenus verba D. Th. Et hoc
intendit gloss. in d. c. *Vnum orarium*. §. *Nunc autem*,
vers. *aliàs ac demum in ver Ebrietas* *ei*, *l*. 25. dum di-
cit ebrietatem quandoque dici studium ad ine-
briandum se, & hoc esse mortale peccatum. Al-
legat hanc decretalem, & c. *Ante omnia*. 35. *dist*.
Quandoque vero ebrietatem dici frequentem a-
ctum bibendi; & hoc modo esse veniale, ut in d.
§. *Nunc autem*, *in vers*. *aliquis in cibo*. Quamobrem
dum Canonistæ nostri hic dicunt affirmativè
cum Augustino; ebrietas est mortale peccatum,
si sit assidua, benè dicunt, quia ebrietas assidua
semper est cognita, & voluntaria; & sic morta-
le. Sed dum dicunt negativè, ebrietas non est
mortale peccatum, nisi sit assidua, non benè di-
cunt. Neque hoc dixit Augustinus, quia cogni-
tio ebrietatis potest aliundè pruvenire, quàm ex
assiduitate, & omnis ebrietas cognita, licèt non
sit assidua, est voluntaria, & consequenter mor-
tale peccatum ex supradictis.

Quod autem dixit Augustin. in d. c. *Vnum ora-
rium*, §. *Nunc autem*, *vers*. *Crimina*. 25. *dist* videlicet,
Nullum peccatum est adeò veniale, quòd non
fiat criminale, dum placet, non est intelligen-
dum de qualibet placentia; quia si quælibet pla-
centia faceret peccatum mortale, tunc omne
veniale esset mortale, quia quodlibet veniale
placet, cùm sit voluntarium: sed talis placentia
est intelligenda, quæ ad confirmationem spe-
ctat, in qua omnis humana perversitas consistit,
dum rebus utendis fruimur, ut dicit Augustinus.
Hæc S. Thom. apud Turrecrem. in d. c. *Vnum o-
rarium*, §. *Nunc autem*. *n* 4. Et concordat ibi Ar-
chid. exponens verbum, *dum placet*, ita ut illa
delectatio præponatur Deo.
33 Limita nunc conclusionem superiùs firmatā
qua dictum est ebrietatē voluntariam esse pec-
catum mortale, ut non procedat, si vinū immo-
deratè sumatur de consilio Medici ad valetudi-
nem recuperandam, prout limitat Marian. Soc.
34 in c. *Si confessus fuerit*, *n*. 20. *de accusat*. ubi refert se
Florentiæ vidisse Magistrum Ugonem Bentium
insignem Philosophum, & Medicum cognatum
suum

suam frequenti ebrietate quendam filium Bernardi de Uzano à periculoso morbo liberâsse.
35 Quod videtur ex mente D. Thomæ *in 2.2.q.150 art. 2. ad tertium*, ubi ait: Cibus & potus est moderandus secundùm quod competit corporis valetudini; & ideo sicut quandoque contingit, ut cibus, vel potus, qui est moderatus sano, sit superfluus infirmo: ita etiam potest è converso contingere, ut ille, qui est superfluus sano, sit moderatus
36 infirmo. Et hoc modo cùm aliquis multum comedit, vel bibit, secundùm consilium medicinæ ad vomitum provocandum, non est reputandus superfluus cibus, vel potus. Hæc ille. Et quamvis subdat: Nec tamen ad vomitum provocandum requiritur potus inebrians, quia etiam potus aquæ tepidæ vomitum causat; & ideo propter hanc causam non excusaretur aliquis ab ebrietate. Quærit tamen ibi Cajetanus in responsione ad tertium: An ebrietas scienter non ex delectatione potûs, sed propter medicinam sit licita; & concludit esse licitam, si medicinæ ars disponeret ebrietatem esse necessariam ad evacuationem, seu curam alicujus infirmitatis, quia ebrietas in illo casu non esset ebrietas formaliter, quæ est peccatum, sed materialiter tantùm, quoniam non esset ex delectatione in potu vini. An autem ita sit dè facto ut medicina disponat in aliquo eam ebrietatem necessariam esse, ut ipse ait, non est Philosophi moralis, nec Theologi, sed scientiæ medicinæ opus. Idem tenet Martin. *in quæst. 1. de ebriet.* relatus a Cajet. *d. ar. 2.* ubi ait, vomitum non provocari ex potua quę tepidę in omnibus hominibus. Item vomitum ex alia & alia causa provocatum alias superfluitates emittere. Ac demú posse contingere, ut quis esset talis complexionis, ut ex vino quantumcumque, & qualitercumque sumpto inebriaretur, & ex alio potu graviùs læderetur in corpore; quo casu ei liceret vinum sumere, & uti minus malo, se ebriando; alioquin esset perplexus, quod est absurdum. Eamdem limitationem amplectitur, & pluribus confirmat novissimè Cardin. Tolet. *de Instruct. Sacerdotum lib. 8. tit. de ebrietate quale sit peccatum, cap. 61. circa med.* ubi reprobat contrariam opinionem Angeli in *Summa, in vers. Ebrietas*, & sequitur Cardin. Cajetanum *ubi suprà*, & Sylvestrum *in eodem verb.*

37 Limitat secundò prædictam conclusionem idem Martin. apud Cajet. *ubi suprà*, ut locum non habeat si quis inebriaretur ad evitandam sævitiam tyranni, ut sic relinqueretur pro communi bono. Sed hanc limitationem refellit Cajet. *ibid. vers. Ad alterum verò.* Quia cùm potus talis in ordine ad primum & proximum finem sit immoderatus, quia in ordine ad corpus, & usum rationis est immoderatus: & hujusmodi immoderatio scienter facta sit peccatum ex suo genere, & non sint facienda mala, ut eveniant bona; non excusaretur à peccato non solùm qui inebriaretur, sed nec si medium excederet in cibo, & potu, ut eva-
38 deret sævitiam tyranni, aut infidelis. Non sunt enim hæc congrua media ad hujusmodi finem. Ita Cajetanus, cujus opinio mihi magis placet; Non enim puto valere illationem: ad infirmitatem curandam licet se inebriare; ergo & ad evitandam tyranni sævitiam. Quoniam videmus ad evitandam mortem naturalem licere seipsum mutilare, ut si membrum putridum sit corporis corruptivum, *c. Resecanda, 24. q. 3.* S. Th. *in 2.2.q.65.a.1.* Sylvest. *in ver: Homicidium 3. n. 4.* Adeout nec propterea incurratur irregularitas, nisi ex mutilatione inducatur deformitas, vel impotentia ad ordinis executionem, ut *in Summa Confess: lib. 2. tit. 1. q. 43* Sylvest. *ubi suprà.*
29 Et tamen ad vitandam mortem à tyranno imminentem, non liceret sibi manum, aut pedem amputare, ut colligitur ex D. Thoma *ubi suprà.* Similiter propter infirmitatem in diebus jejunii licet carnes comedere, *c. 2. de obs. jejun.* Et ta-
30 men tyranno sub minis mortis esum carnium præcipienti in diebus prohibitis non posset obtemperari sine reatu mortalis peccati, ut patet exemplo Machabæorum. Ad hoc sunt Jura in c. *Injustum, c. Si quis Episcopus, cum tribus sequentibus, c. Qui resistit, c. Imperatores, c. Quid ergo, & c. Si is qui præest. 11. q. 3.* Et est ratio diversitatis, quia ebrietas, abscissio membri, & esus carnium possunt esse remedia naturalia, & quandoque necessaria ad salutem corporis secundùm artem medicinæ, ut dictum est *suprà n. 34.* At mortem à tyranno imminentem naturaliter depellere non possunt, nec sunt media ad id ex necessitate ordinata, sed per accidens tantùm ob pravam intentionem tyranni. Quæ ratio colligitur ex D. Thoma *in quæst: 64. artic: 7. ad quartum 2. 2.* ubi assignans differentiam, cur liceat homicidium committere se defendendo pro conservatione propriæ vitæ; & tamen non liceat committere simplicem fornicationem, vel adulterium, vel quodcunque aliud peccatum mortale pro conservatione propriæ vitæ, cùm vita spiritualis præferenda sit corporali: Actus, inquit, fornicationis, vel adulterii non ordinatur ad conservationem propriæ vitæ ex necessitate, sicut actus, ex quo quandoque sequitur homicidium.

An autem liceat aliquem inebriare ad detegendum aliquod secretum concernens publicam salutem, latissimè examinavi in c. 1 *à n. 33. usq. in fin. infrà de reliq: & venerat: Sanctor.*

DE COHABITATIONE Clericorum, & Mulierum.

Cap. Vestra.

SUMMARIUM.

1 *A Clerico fornicario non notorio licitè audiuntur Divina, & percipiuntur sacramenta: si autem est notorius, abstinendum est, & n. 10. & 14. & seqq. Et quid post Constitutionem Concilii Constantiensis, n. 17.* *(privw.*

2 *Verba imperativi modi æquipollent verbis præce-*

3 *Missæ sacrificium non polluitur ex nequitia Sacerdotis, & nn. seqq. usque ad n. 10.*

4 *Sacramenta transeunt per Sacerdotem sicut aqua per lapideos canales.*

5 *Sacerdos quantum ad virtutem sacramenti, est merè instrumentum, & organum inanimatum, licet sit organum vivum quantum ad meritum personale.*

6 *Oratio sancti fulcitur duplici merito; sed prophani unico tantum.* *(seqq.*

7 *Ecclesia quo sensu dicatur pollui ab indignis, & nn.*

8 *Sacerdos quantumcumque pollutus non potest divina sacramenta polluere, quæ purgatoria cunctarum contagionum existunt.*

9 *Sacerdotet mali Sacramenta administrando se tantummodo lædunt, & unde aliis commoda exhibeant, inde sibi dispendium præbent.*

11 *Clericus fornicarius est suspensus quoad se, sicut quilibet existens in peccato mortali, & gravissimè peccat celebrando.*

12 *Non tamen incurrit irregularitatem.*

13 *Suspensio illata à Deo irregularitatem non inducit.*

14 *Clericus fornicarius si sit occultus, seu ab Ecclesia toleratus, non est suspensus quoad alios.*

15 *Secus si sit notorius notorietate Iuris.*

Et quid si sit notorius per operis evidentiam, n.16.

16 *Sacerdos notoriè concubinarius an sit vitandus in Divinis officiis, & Sacramentis antequam sit monitus ab Episcopo.*

17 *Post Constitutionem Concilii Constantiensis non est vitandus, nisi fuerit nominatim denuntiatus per sententiam, & n. seq.*

18 *Sacerdos notoriè fornicarius an celebrando efficiatur irregularis.*

19 *Notoriè criminosi, excommunicati, vel suspensis à Canone post Concilium Constantiense lutè communicamus etiam in Divinis, & Sacramentis, nisi sint denominatim denuntiati, vel notorii Clericorum percussores.*

20 *Ad veritatis notitiam pluribus modis pervenitur, & quilibet modus habet suum peculiare vocabulum.*

21 *Argumentum quid sit, & quot modis sumatur.*

22 *Præsumptio quid sit.*

23 *Præsumptio variatur, debilitatur, & fortificatur, prout suadent circumstantiæ.*

24 *Præsumptio alia temeraria, alia probabilis, alia violenta.*

25 *Præsumptio alia Iuris, & de Iure, seu Canonis, alia Iuris tantum, alia hominis, alia naturæ, alia facti.*

26 *Iudicium quid sit, & unde dicatur.*

27 *Fama quid sit, & quotuplex.*

Fama de homine describitur, ibidem, & n.41.

28 *Fama propriè loquendo non potest esse nisi bona, & n.42.*

29 *Famam suam negligens crudelis est.*

30 *De fama cum dubitatur, in loco conversationis est quærendum.*

31 *Infamia quid sit, & quomodo contrahatur, & aboleatur.*

32 *Infamia juris quæ sit.*

33 *Infamia facti quæ.*

34 *Infamiam facti removere solius Dei est.*

35 *Infamia surgens à malevolis, & inimicis, non sufficit ad inquirendum, & n. seq.*

Orta ex sententia Iudicis laici contra Clericum non attenditur, n.129.

36 *Ab inimicis, & æmulis quod oritur, suspicione, & invidiâ non caret.*

37 *Infamia Canonica per peccatum contrahitur, & per pœnitentiam abolet ur.*

38 *Fama inter homines descriptiones variæ. & nn. se-*

39 *Vox populi vulgò dicitur vox Dei.* *(quent.*

40 *Fama est pica rei gestæ, vel quæ reputatur pro gesta.*

42 *Fama vulgaris est publicus præco virtutis; infamia vitiorum.*

43 *Famam subtractam an, & quando detractores restituere teneantur.*

44 *Rumor quid sit, & in quo differat à fama.*

45 *Occultum propriè quid sit, & nn. seqq. & n.121.*

46 *Solius Dei judicio relinquitur.*

47 *Ecclesia damnat in genere. & pœnam infligit pro crimine occulto, sed occultum peccatorem manifestè. & specificè non punit.*

48 *Occultum penè quod dicatur, & nn. seqq. & n.121.*

49 *Secretum dicitur quod fit in præsentia quinque personarum antequam judicialiter sit discussum, & n. 118.*

50 Penè, & quasi *dictiones diminuunt aliquid de significatione ejus, cui adjiciuntur.*

51 *Occultum, & penè occultum qualiter differant.*

52 *Publicum quot modis dicatur.*

Et in quo differat à manifesto, n.56.

53 *Publicum ut quid dicatur, non est necesse ut singulorum auribus inculcetur.*

54 *Manifestum quot modis sumatur,*

55 *Manifestum prout distinguitur à notorio quid sit.*

56 *Et in quo differat à publico.*

57 *Manifestum ut inducatur quot homines requirantur, & nn. 88. & 89. & 115.*

58 *Populum, seu plebem faciunt decem homines.*

59 *Decem homines possunt infamare Presbyterum, ut ei sit purgatio indicenda, & n.117.*

60 *Famam, seu manifestum facit clamor tot hominũ, quot ex clamore scandalum suscitatur, & n.116.*

61 *Manifestum inducit acclamatio majoris partis populi.*

62 *Manifestum quot homines inducant, relinquitur arbitrio Iudicis, dummodo non excedat majorem partem populi, & viciniæ.*

Nec sint infra decem, n.88. & seq.

63 *Manifestum, & famosum in quo differant.*

64 *Manifestum prout distinguitur contra omnino occultum, dici potest quodlibet probabile per duos*

65 *Imò quod unus tantum vidit.* *(testet.*

66 *Notorii materia difficilis est, & involuta.*

67 *Notorium quid sit, & quotuplex, & quælibet ejus species.*

68 *Notorium in genere sumptum quid, & unde dicatur, & n. seq.*

Pars major totum populum repræsentat, ibidem.

69 *Notorium aliud juris, aliud facti, aliud præsumptionis.*

70 *Notorium juris qualiter describatur, & n.76.*

71 *Confessio in jure facta parit notorium.*

72 *Acta Iudicis faciunt probationem notoriam, dummodo sint publica, & sit conclusum in causa, aliàs secus.* *(n.140.*

73 *Sententia inducit notorium, si sit canonicè lata, &*

74 *Etiamsi factum, super quo lata est, nullo modo sit*

75 *Nihil generat seipsum.* *(probatum.*

77 *Notorii facti descriptiones variæ.*

78 *Notorium facti triplex, id est, facti permanentis, facti transeuntis, & facti interpolati.*

79 *Notorium facti permanentis quod dicatur, & exempla.*

80 *Concubinæ publica detentio cadit sub notorio facti permanentis, copula verò sub notorio præsumptionis, nisi extaret soboles.*

81 *Vox præconis cùm sit transitoria, in notorium non transit: Edictum secus.*

82 *Notorii facti transeuntis exempla.*

83 *Notorium facti interpolati quod dicatur, & ejus exemplum.*

84 *Notorium præsumptionis quid sit.*

85 *Et illius exempla.*

Fi-

86 Filiatio verè probari non potest, sed Ius vehementer præsumit eum filium, qui natus est ex nuptijs.

87 Notorium Præsumptionis ut inducatur, quæ requirantur.

88 Notorium facti ut inducatur, quot hominum scientia sit necessaria. & nn. seqq.

89 Decem homines faciunt Parochiam, & testimonium unius Parochiæ facit crimen esse notorium. n.90.& 117.

91 Tres homines faciunt Collegiū, duo Congregationē.

92 Iudicis arbitrio relinquitur, quot homines faciant notorium.

93 Dummodo non sint major pars viciniæ, nec pauciores, quàm decem.

94 In Notorijs an ordo Iuris sit servandus.

95 Citatio in notorijs an, & quando requiratur.

96 Sententia in notorijs an sit necessaria.

97 Notorium an requirat probationem.

98 Quid in notorio facti permanentis.

99 Et quid in notorio juris, vel possessionis.

100 Et quid in notorio facti intercpolati.

101 Et quid in notorio facti transeuntis.

102 Notorium per quot testes probetur.

103 Appellatio an detur à sententia lata super notorio.

104 Notorius criminosus non auditur appellans.

105 Appellationis remedium non est ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentiæ institutum.

106 Occultum delictum quando dicatur ad effectum, ut Confessores in vim litterarum S. Pœnitentiariæ, vel Episcopi in vim Concilij Trid. possint dispensare super irregularitate ex eo proveniente. Latè discutitur, ut nn. seqq. usq. in fin.

107 Occultum quandoque accipitur prout distinguitur contra notorium. & n. seq. & n. 128.
Contrarium, n. 109.
Declaratur, n. 112. & 128.

108 Publicum est quod patet omnibus.

110 Famosum omne, & manifestum contradistingui à notorio.

111 Sacerdotibus pro crimine famoso, & non notorio indicitur Canonica purgatio, & si in purgatione defecerint, sunt deponendi. (publico.

113 Occultum accipitur prout contradistinguitur à
Contrarium, n. 116.
Declaratur, n. 117.

114 Publicum dicitur quod est notum in Civitate, vel Parochia, seu vicinia, vel majori parte ipsius, dummodo ibi sint saltem decem homines.

115 Manifestum, vel famosum ut quid dicatur, duo copulativè requiruntur. (pter scandalū.

116 Dispensatio in criminibus exceptis prohibetur pro-

118 Occultum accipitur pro penè occulto, & probabili, & n. seq.
Quod verum est largè, secus secundùm proprietatem vocabuli, & n. 121. & seqq. & n. 127.

120 Tridentinum Concilium sess. 24. c. 6. *expenditur, & n. 124.*
Pœnitentiariæ stylus in dispensatione utroque machinante, & in absolutione ab hæresi. ib. vers. Porrò.

121 Occultum propriè dicitur, quod ex sui natura, vel ex accidenti probari non potest.

122 Nihil est propriè tale, quod non est simpliciter tale.

123 Verba secundùm propriam significationem sunt accipienda, & propria significatio est, quæ stricta est, & non larga, & n. 127.

125 Accusatus non statim reus est, sed qui convincitur criminosus.
Declaratur, n. 126.

126 Accusatio sola, vel inquisitio facit ut delictum non sit occultum quoad hoc ut Episcopus non possit dispensare.

127 Dispensatus ab Episcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus testibus, licèt non sit notorium, non est tutus in conscientia ex sententia S. Congregationis Concilij.

128 Occultum dici potest quod non est notorium, sed Concilium Tridentinum non est restringendum ad hanc acceptionem.

129 Occultum vix considerari potest in materia Bullarum contra bannitos, & extrahentes frumenta, & ideò hi casus remittendi per Episcopos ad Sedem Apostolicam.

130 Occultum remanet delictum, etiam deductum ad forum contentiosum, si reus fuit absolutus diffinitivè.
Et quid si ab observatione judicij, n. 133.
Et quid si medijs depravatis, & falsis testibus, n. 134.
Et quid si accusator per annum tacuerit, n. 135.
Et quid si reus fuerit dimissus cum cautione de se repræsentando, n. 136. (centia.

131 Reus quando diffinitivè absolvatur ex capite inno-
Et quando ab observatione judicij tanquam non repertus culpabilis, n. 133.

132 Innocentia verbum importat omnimodam carentiam criminis, & doli.

136 Dispensare non potest Episcopus cum inquisitis de delicto, quod non potuit probari, si nec diffinitivè.

137 nec alio modo fuerint absoluti, sed dimissi cum cautione de se repræsentando.

138 Occultum remanet delictum non obstante sententiâ Iudicis sæcularis contra Clericum lata, & fama inde suborta, & n. seq.

139 Irregularis non est Clericus condemnatus à Iudice laico uti particeps homicidij, quod non commisit, licet contra eum esset publica vox, & fama.

140 Dispensare non potest Episcopus in materia delicti ad forum contentiosum deducti, & per sententiam puniti, & refellitur contraria opinio.

141 Occultum dicitur delictum si complicibus tantùm sit notum.

142 Socij criminis regulariter in criminalibus recipi non possunt, nec eis ceceptis creditur.

143 Etiamsi sint duo, vel plures contra eandem personam deponentes.

144 Testes ubi sunt prorsus inhabiles ad testimonium ferendum, numerus non supplet defectum.

145 Quod nihil est, supplementū non recipit.

146 Imperfecta plura in sua specie non faciunt unum perfectum.

147 Socij criminis in criminibus exceptis recipi possunt in testes, sed probationem non faciunt.

148 Dispensare potest Episcopus cum occultè excommunicato, qui publicè celebravit.
Secus si publicè sit excommunicatus, & celebraverit occultè. ibid.

2 VESTRA. A Clerico fornicario non notorio licitè audimus Divina, & percipimus Sacramenta; sed si est notorius, abstinere debemus, non tamen eo animo, ut credamus officia, vel Sacramenta talium fore polluta. Hoc dicit Jo. Andr. Calderin. Bald. Butr. Cardinal. Anchar. Jo. de Anan. & Jo. à Capistrano. Vel aliter secundùm Abb. inhærendo verbis litteræ: A Clerico fornicario quandiù toleratur, nec habet operis evidentiam licitè audiuntur Divina, & percipiuntur Ecclesiastica Sacramenta: A notorio

verò abstinendum est, non quia in Sacramento sit defectus, sed ad ipsorum fornicatorum emendationem. Hoc dicit, & sunt duæ partes: constitutio, & decisio. Secunda ibi, *Cæterùm*, & est famosum cap. & multum difficile, ac solemniter repetitum ab Antonio de Butrio, & Jo. Calderino *vol: 4. Repetentium, fol: 208.*

2 Nota primò ibi, *Nullus audiat.* Verba imperativi modi æquipollere verbis præceptivis, ut hic patet, & in c. *Nullus, 32. dist.* Nam per hæc verba præcipitur, ut nemo Missam audiat Sacerdotis, quem scit indubitanter concubinam habere, ut hic per Butr. nu 3. Abb. in 2. not. & Jo. a Capistran. *num. 2.* Ad quod vide omnino textum in c. *Quisquis præceptu. 14. q. 1.* licet hoc non sit generaliter verum, ut legitur, & notatur in Clem. *Exivi de Paradiso, §. Cæterùm, de ver: significat.* Quod tamen spectat ad casum hujus Decretalis, indubitatum est ea verba esse præceptiva, quia hoc sub præcepto formali interdicitur in c. *Præter hoc, 32. dist.* ibi: Præcipiendo mandamus, ut nullus Missam audiat Presbyteri, quem scit concubinam habere indubitanter.

3 Secundò nota ibi, *quantumcumque pollutus fuerit*, ex nequitia Sacerdotis Missæ sacrificium non pollui nec inquinari, quia virtutem, & efficaciam habet ex opere operato, id est, ex consecratione Corporis, & sanguinis Christi, in quo consistit essentialiter oblatio, c. *Vtrum, de consecrat: dist: 2. c. ult: 15. q. 8.* d. c. *Præter, §. Verum 32. dist.* & patet ex Concilio Trid. *sess: 22. de sacrificio Missæ, cap: 1:*

4 ibi: Et hæc quidem munda illa oblatio est, quæ nullâ indignitate, vel malitia offerentium inquinari potest. Et tenent Theologi omnes post D. Thom *in 3. part. q. 82. a. 6.* transeunt enim Sacramenta per Sacerdotes, sicut transit aqua per lapideos canales, quæ nihil germinat super lapide, nec contaminatur, ut in cap. *Si justus fuerit, 1. q. 1.* Abb. *hic in 4. not.* Unde Augustin. in c. *Intra Catholicam, ead. caus. & quæst.* Intra Catholicam, inquit, Ecclesiam in mysterio Corporis, & Sanguinis Domini nihil à bono majus, nihil à malo minus perficitur Sacerdote, quia non in merito consecrantis, sed in verbo perficitur Creatoris, & virtute Spiritûs Sancti. Quod egregiè explicat Scot.

5 *in quodl. 20. §. de secundo*, in hæc verba: Sacerdos quantum ad virtutem sacrificij est merè instrumentum, quia organum inanimatum, licèt enim sit organum vivum quantum ad meritum personale in celebrando, quia sic mereri est ejus in quantum in se vivit vita gratiæ: tamen quantum ad illud bonum, quod debetur virtute sacrificij, est organum præcisè ratione ordinis, & æquè provenit effectus iste virtute sacrificij, etiamsi minister in se non vivat vitâ gratiæ. Hæc ille. Et

6 ita hæc est differentia inter sacerdotem sanctum, & prophanum, quia oratio sancti fulcitur duplici merito; sed prophani unico tantum, secundum Host *hic n. 4. in fin.* & Jo. Andr. *n. 2. circa fin. vers. Inter Sacerdotem.* In oppositum tamen videntur Jura

7 in c. *Sit populus, 1. q. 1.* ibi: Quamvis enim sancta videantur specie sui, quæ offeruntur a talibus, tamen quia facta sunt ab eo, qui pollutus in anima est, omnia polluuntur, & in cap. *Multi, ead: caus: & quæst.* ibi: Polluimus itaque panem, id est, Corpus Christi, quando indigni accedimus ad altare, & sordidi mundum sanguinem bibimus. At respondetur, re verâ nullum polluere Sacramenta, ut hic

8 dicitur. Quid enim firmum, & stabile, si sanctitas incorrupta corrumpatur, l. *Si quem, quam, C. de Episcop. & Cleric.* Itaque ut legitur in c. *fin. 15. q. ult.* non potest aliquis quantumcumque pollutus, sacramenta divina polluere, quæ purgatoria cunctarum contagionum existunt, nec potest solis radius per cloacas, & latrinas transiens aliquid exinde contaminationis attrahere. Proinde qualiscunque Sacerdos sit, quæ sancta sunt coinquinare non potest. Idcirco ab eo, usquequo judicio

9 Episcoporum reprobetur, communio percipienda est, quoniam mali bona administrando se tantummodo lædunt, & cerea fax accensa sibi quidem detrimentum præstat, alijs verò lumen in tenebris administrat; & unde alijs commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite ergo intrepidi ab omni Sacerdote, &c. Hæc ibi. Verumtamen pollutus quantum in se est, polluit sacramenta: vel melius dicitur polluere semetipsum. Et sic intelliguntur contraria, ut c. *Secundum, 19. dist.* & d. c. *Si justus fuerit, 1. q. 1.* secundùm Host. *in n. 4.* Jo. Andr. *a. v. r. s: Solutio*, Abbatem *n. 2. vers. Iura ergo.* & Jo. à Capistrano, *num: 8.*

Tertio nota in vers. *Cæterum*, tres qualitates delicti quoddam est notorium, quoddam occultum, & quoddam penè occultum. Item nota tria, ex quibus notorium insurgit, videlicet ex confessione, ex sententia, & ex operis evidentia. Sed de his latius dicam infrà in declaratione materiæ.

10 Quarto nota, in vers. *Sine dubitatione.* A Clericis fornicarijs licitum esse divina mysteria audire, & Ecclesiastica sacramenta percipere si sint occulti, seu ab Ecclesia tolerati: secus verò si sint notorij per operis evidentiam. Sed hoc ultimum hodie corrigitur per Constitutionem Concilij Constantiensis, ut dicam *infrà in 2. q n. 17.*

11 Nunc pro declaratione textûs,

QUÆRO primò, An Clericus fornicarius sit suspensus quoad se? Et dic breviter esse suspensum sicur quilibet alius existens in peccato mortali, ut c. *ult. infr. eod.* Unde gravissimè peccat celebrando, c. *Quando, de consecratione, dist: 2.* c. *De homine, de celebrat. Missar.* & tenet glos in c. *Testamentum, in vers. hum iter, 6. dist.* & Abb *hic n 4.* Hæc tamen suspensio quoad se non est censura Ec-

12 clesiastica de qua loquitur textus in c. *Quærenti, de verb: signif: & de Cler: excom. ministr. per tot.* & ideo celebrando irregularitatem non incurrit, cùm hoc non sit in jure expressum, c. *Is qui, de sent: excom: lib: 6.* & ibi habes bonam glossam illatam *in vers: In*

13 *jure.* Certum est enim suspensionem illatam à Deo irregularitatem non inducere, ut hic per Ancharan. *n. 12. circa med: vers: Præterea*, & Jo. de Imol. in c. *fin n. 6. infrà eod.*

14 QUÆRO secundò, An Clericus fornicarius sit suspensus quoad alios, ita ut peccet audientes ab eo divina, vel percipientes Eccles. sacramenta?

Pro solutione distingue: nam aut est occultus, seu toleratus, & non est suspensus quoad alios, & ideo alij non peccant, ut hic probatur, & in d. c.

15 *ult. infrà eod.* Aut est notorius notorietate juris, id est, per confessionem spontaneam in judicio factam, vel per sententiam judicis: & tunc est suspensus etiam quoad alios, & ideo licitum non est eum audire, & peccant contrafacientes, quia

16 veniunt contra præceptum Ecclesiæ, ut similiter probatur hic, & in d. c. *ult.* Sed dubium est, quid si sit notorium notorietate facti, ut quia palam, & publi-

publicè babet concubinam in domo, nec fuit in judicio confessus, vel per sententiam condemnatus. Et in hoc sunt principaliter duæ opiniones. Quidam enim, quos tacito nomine recenset Abbas *hic n:6* tenent sine aliqua monitione esse à talibus abstinendum, ut videntur sentire multi in cap. *Si qui supra eod.* & in cap. *Si celebrat. de Cler. excom minister.* unde Host. *hic*, Jo. Andr. & Ant. de Butr. non requirunt monitionem. Et pro hac opinione pondero textum in d. c. *ult. infra eadem*, ubi primo deciditur Clericum in fornicationem prolapsum non debere in officiis evitari, quia licet sit suspensus quoad seipsum, non tamen est suspensus quoad alios. & mox subjungit limitatio per hæc verba: nisi peccatum hujusmodi sit notorium per sententiam, seu per confessionem factam in jure, aut per evidentiam rei, quæ tergiversatione aliqua celari non possit. & sic æquipatantur quoad hoc notorium juris, & notorium facti, nec ulla fit mentio de monitione. & idem patet in hac Decretali. Sed Hugo, Laurentius, & Archidiaconus in c. *Nullus 32. dist* & in c, *Si qui 81. dist.* Jo. de Lignano, & Card. *hic n.10. in 6. oppos.* & *n.12.* censent, monitionem esse necessariam, quia populus nisi præcedat monitio non videtur habere indubitatam scientiam de concubinatu, ut Canones requirunt, cum possit Clericus habere aliquam excusationem. Pro concordia, hoc jure inspecto, placet distinctio, in qua finaliter residet Abbas *hic n.6. circa med. vers. sed cogitari.* videlicet quod aut fornicatio est adeo notoria, ut nullam habeat dubitationem, sicut videmus in pluribus Clericis, qui tenent ita publicè concubinas sicut uxores, & palam nutriunt filios, ita ut nec ipsi hoc audeant diffiteri: & tunc est omnino à talibus abstinendum sine alia monitione. & pro hac parte facit textus *hic in fine.* ibi, *nec habet operis evidentiã* Et melius in cap. *Tua*, & in d. c. *ult: infra ead:* ubi non tantũ requiritur, ut factum sit notorium, sed etiam additur, ut nulla possit tergiversatione celari, nec ulla requiritur monitio. Et ex contrario sequeretur, ut nunquã fornicatio posset esse notoria: aut fornicatio non habet illam evidentiam, sed potest probabiliter tergiversari, puta quia concubina habitat cũ matre Clerici, & asserit eã esse matris pedissequã, seu ancillam, vel quid simile: & tunc procedit cõtraria opinio Hogonis, & seqoaciũ, ut expectetur monitio, & ejus contẽptus, & hanc putat Ab. esse mentẽ juris

17 Tu verò dicas hanc controversiã, & distinctionẽ hodie sublatam esse per Constitutionem Martini V. *Ad evitanda*, in Concilio Constantiensi editã, quæ ad evitanda scandala, & multa pericula, quæ conscientiis timoratis contingere possent, indulsit, ut nemo deinceps à cõmunione alicujus in sacramentorum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque divinis, vel extra teneatur abstinere, vel aliquẽ vitare prætextu excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, nisi à judice specialiter, & nominatim fuerint denunciati, vel in sententiam Canonis, *Si quis suadente*, adeo constiterit incidisse, ut nulla possit tergiversatione celari. Quare illi tantum excommunicati, suspensi, vel interdicti dicuntur non tolerati ab Ecclesia, ut eos vitare teneamur, & ab eorum communione in divinorum auditione, vel Sacramentorũ perceptione, vel alias abstinere, qui per sententiam hominis sunt nominatim denunciati, aut notorii Clericorum percussores. Idq. jam more Ecclesiæ receptissimũ esse attestantur Cardin. Cajetan. *in Summa vers. Excomm: major*, & *in 2.2 q:2 art: 2* Sot: *in 4 sent. dist: 22 q:1. art:4* Navarr: *in Manuali c: 27 n: 33*, Covar. in c. *Alma mater p 1 §, 2 n: 9 vers: Superest igitur.* Verba hujus constitutionis retuli in c. *Quod à Prædecessore, n. 54 infra de schismat.* et de illius auctoritate, et intelligentia egi latissime ibi *à n: 39 usq. ad n 57.* ubi plene videas. Itaq; Clericus concubinarius notorietate facti, seu per operis evidentiam hodie dicitur toleratus, nec ante denunciationem est suspensus quoad alios quantum ad hoc, ut non liceat ei communicare in divinis, & perceptione sacramentorum, cujus oppositum hic diciditur.

18 Procedit autem hæc conclusio etiamsi teneamus opinionem, quam contra Innocentium Jo. de Lignan. Cardin. et Anchar. tenet Abb. *hic n: 7.* quod Clericus notoriè fornicarius per operis evidentiam sit ipso jure suspensus, non modo suspensione indirecta respectu audientium, quibus verba prohibitionis diriguntur, sed etiam suspensione directa, per tex in c. *Præter hoc, 32. dist:* adeo ut celebrans efficiatur irregularis. De cujus opinionis veritate latius disseram in c. *final: in ult; not: infra eodem.* Quamvis, inquam, teneamus hanc opinionem Abbatis, nihilominus hodie a Clerico notorio fornicario, etiam per operis evidentiam utcunq; suspenso ab officio suspensione directa licite audire possumus divina, et percipere ecclesiastica sacramenta, quia ex præcitata Constitutione Constantiensis Conc. iis licite communicamus suspensis non denunciatis per sententiam hominis, etiam in sacramentorum administratione, et aliis quibuscunque divinis, ut ostensum est supra. Ea enim Constitutio vendicat sibi locum etiam in Clericis notoriè fornicariis, ut tenet Navar. in c. 1. §. *Laboret n. 10. de pœnit, dist, 6* Gutier. *Canonicar. quæst: lib: 2. c. 7; n, 85* Suarez *de Censur. tom: 5 disp. 31 sect. 4 n: 16* & *tom 3. disp. 18 sect. 2 & disp: 88 sect ult: circa finem.* Nicol.
19 Garz. *de Benef: par: 7 cap: 14 à n: 36* & alii Recentiores. Et quod diximus de fornicariis, idem intelligas de qoibuscunq; aliis criminosis à Canone excommunicatis, suspensis, vel interdictis, non enim hodie prohibemur audire divina, & sacramenta percipere nisi ab iis, qui propter crimen per sententiã hominis sunt publicè suspensi, excomunicati, vel interdicti, nec non ab iis, qui sunt notorii Clericorũ percussores; & sic inutilis est hodie distinctio quam facit Abb. *hic n: 9* inter suspensos seu præcisos ab homine, & suspensos à Canone, & eos, qui nec ab homine, nec à Canone sunt suspensi, sed jacent in peccato; Quandoquidem ex dicta Constitutione *Ad evitanda*, solũ distinguimus, an sint nominatim denuntiati, & notorii Clericorum percussores, necne. & reliquis omnibus criminosis etiam notoriis per operis evidentiam, et censura irretitis a Canone licitè communicamus, ut dictum est.

20 Nunc descendamus ad materiam notorii. Et ad pleniorem intelligentiam, & declarationem terminorum, præmittendum est pluribus, & variis modis ad notitiam veritatis perveniri, & quemlibet modum habere suum proprium, & peculiare nomen, ut hic plenè per Jo: Cald. *n. 27* Ant. de Butr. *n. 30* Petrum de Anc. *n: 13* & Abb.

n; 19

n.10 circa finem, vers: Ad primum; & n: seqq: et alios communiter. Sunt enim Argumentum, præsumptio Iudicium, Fama, Rumor, Occultum, Publicum, Manifestum, & Notorium.

21 Argumentum, secundum Calder. *hic n.28.* est
illatio rei dubiæ fidem faciens; de quo loquitur
cap. *in quadam, infra de celebrat. Missar:* ibi, *nec verò*
posset argumento probari, vel secundum Anton. de
Butr. *hic sub. n:30 col. 11 ante med.* Argumentum
est rei dubiæ ostensio in gradu materiæ subjectæ
possibilis. Et hoc dupliciter sumitur: Primò strictè pro discursu intellectuali in finem scientiæ, ut sillogismos, & enthymema: & hoc spectat ad Dialecticos, & dividitur in quatuor species, ut notat Calder, *in rubr. supra de Sum. Trin. & fid: Cathol.* & interdum eo utitur etiam judex in concludendo ex probationibus, ut in l. *optimam C. de contrahen: & committen. stipulat: & in c. ex tenore: de testib. cum sim lib.* Nam si Titius hodie est Romæ, sequitur ut non sit Parisiis, & hæc illatio si trahat originem à sensu corporeo, fit ex argumentis, ut hic patet, & in cap. *Cum ex injuncto de heret. lib C: Deinde*, sumitur argumentum large secundum Calder. *hic n.28* prout mentem, vel intellectum arguit, idest de ignorantia reprehendit. Et sic omne id, per quod intellectus illuminatur qualitercunque dicitur argumentum. Unde etsi non jure, aut verè inferat, tamen si ad intellectum informandum inducitur, argumentum dici potest, ut dict. c. *Cum ex iniuncto.* ibi; *quod si fortè quis argure*, &c. & sic sumptum comprehendit omnem probationis modum plenum, semiplenum, & debilem, ut l.1. *ff. de testib: c. Sola: 4 q. 3 c. Sunt quorum 2 q. 6. c. Præterea, in fin, supra de testib* & l.2 *C. Quor. appell, non recip.*

22 Præsumptio, secundum Speculat. *in tit. de præsump. in princ:* est argumentum ad credendum unum factum surgens ex probatione alterius, puta ex cohabitatione personarum suspectarum præsumitur coitus, c. *Nec aliqua, 27. q. 1 c. Dixit Dominus, 32 q. 1 c. Literas de præsumpt.* Vel præsumptio est cognitio ex circumstantiis resultans, c. *ex studiis, & per totum, supra de præsumpt.* secundum Calder. *hic n.29.* Alex. *cons. 89. Viso themate*
23 *n.7. & seq vers, & similiter, lib. 3.* Unde variatur,
debilitatur, fortificatur plus, & minus, prout suadent circumstantiæ, ex quibus resultat. de quo plenè in c: *Ferrum, 50 dist:* in c: *Is qui de, sponsal:* in c: *Prima semper, 2 qu: 1* in c. *Quantò de præsumpt.* & in Speculatore *eod. tit. de præsūpt.* Quo fit, ut quædam præsumptio sit temeraria, quæ rejicitur, c.
24 *Oves, 6 q 1* quædam probabilis, quæ quandoque
purgationem indicit, *infra de purgat. Canonica, per tot.* quædam violenta, quæ sic appellatur, quia in applicando animum violentat mentem Judicis, & ideo sufficit ad condemnationem, ut cap. *Afferte de præsumpt.* & d: c. *Dixit Dominus, 32 qu: 1* & notat glos: 1. in d. c. *Quanto, eod. tit.* Speculat. *d: tit. de præsumpt. §. Species, n.1* & Butr. *hic n: 30 col. 11 post medium vers: Secundus gradus.* Rursus alia præ-
25 sumptio est legis, vel Canonis, seu Juris. & de Jure,
quæ probationem in contrarium non admittit: alia est Juris tantum, contra quam admittitur probatio, alia hominis, alia naturæ, alia facti, ut distinguit, & declarat glos. in c. *Is qui fidem, in ver. contra præsumptionem, infra de Sponsal.*

26 Indicium secundum Io. Andr. *in Addit. ad Speculat. in tit de Probat. §. Videndum, n. 19. litt. E.* est notabile signum maleficii, vel alterius rei ad ipsius veritatem habendam: Vel indicium est signum, ex quo procedit præsumptio, secundum Calder, *n. 30.* vel informans animum ad suspicandum, secundum Ant. de Butr. *ubi supra* Vel aliter secundum Abbatem *n. 12. in fin.* Iudicium propriè est notabile signum alicujus dicti, rei, seu facti, quod subjicitur necessitati probandæ, & largo modo argumentum potest dici indicium, ut dicitur in cap. *Forus, de ver. significat.* & dicitur Indicium ab indicando, id est monstrando. c. *Qui cum fore, infra de sort.* l. *solent ff. de præscript. verb Cæterum* quamvis proportionetur indicium ad quemlibet gradum probationis, tamen sumitur potius in jure pro gradu animo Iudicis suspicionem ingerente, ut dicit Io. Andr. *in Addit. ad Speculat loc: citat:* & Guliel. de Suza *in quæst. Statutorum sub littera S.* quos refert, & sequitur Butr. *ubi supra.*

27 Fama duplex est, scilicet de homine, & inter homines. Fama de homine est illæsæ dignitatis status, vita & moribus comprobatus, l. *Cognitionum, §. existimatio, ff de variis, & extraordinar: cognit:* prout originaliter descripsit, glos. in c, *Infames, in ver: Infamia, 3. qu: 7* Speculat. *in tit: de Notoriis criminibus, §, Fama, in princ:* Salycet. post Iacob de Aren. in l. *ea quidem, n: 92 C. de Accusat:* Calder.
28 *hic n: 31* & alii post eum. Hæc tamen descriptio
convenit bonæ famæ dumtaxat: nam si mala est, vulgò quidem fama vocatur, sed debet dici opinio voce populi nunciata: propriè autem loquendo, & ab excellentiori extremo non potest esse nisi bona sit, quia fama est argumentum virtutis, ut eleganter inquit Bald. in c. *ir. Genesi n: 66*
29 *supra de elect:* Et hanc famam, qui negligit crude-
lis est, c. *Nolo. 12 q: 1* Unde Apostolus 1. ad Corinth. 9 *Expedit magis mori, quàm ut gloriam meam quis evacuet*, c. *Sacerdos, 1 qu: 2* & curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille thesauri magni, & pretiosi, ut *Ecclesiast: 41* Item melius est nomen bonum quam unguenta pretiosa, ut *Ecclesiast: 7* Item lux oculorum lætificat animam, fama bona impinguat ossa, ut *Proverb: 15* Unde quamvis principaliter sit cavendum de bona vita: tamen quantum possibile est, curandum est etiam de bono nomine, & bona fama, ne proximi scandalizentur, c. *Inter verba: 11 q. 3* Nobis enim necessaria est vita no-
30 stra, aliis fama, c: *Non sunt, ead: caus: & quæst.* Quod
si de hac fama dubitetur in loco conversationis est quærendum, c. *Postquam*, & cap: *Scriptum, de elect:* c. *Cum in juventute, de præsumpt* c. *penult:* & c. *Cum dilectus, de purgat. Canonic.* Salicet. in d. l. *ea*
31 *quidem, n: 103. C. de Accusat.* Famæ contrarium
est infamia, scilicet læsæ dignitatis status vita, & moribus reprobatus, secundum Calder. *hic n. 31.* & Salycetum in d l. *ea quidem, n. 92. vers, Mala verò.* Quæ quomodo contrahatur, habetur in § *Tria, ad fin. 3. q. 7.* & quomodo aboleatur, in c. *2. 6. q. 1.* Infamia alia juris, alia facti, ut notat præcitata
32 glos. in c. *Infames, §. Porro, 3. q. 7.* Infamia juris est,
quæ à jure irrogatur cum quis per sententiam de crimine publico condemnatur civiliter, vel criminaliter; aut de delicto privato, si sit tale, quod descendat ex actione famosa, l. *Infame. ff. de public. Iudic.* & non agatur civiliter, sed criminaliter, l.2. *ff. de crimin. Stellion.* nisi in casibus, de quibus in eadem glos. *post med. vers. Sed si civili-*

33 *ter.* Infemia facti est cum quis eggravatur, vel in-
famatur apud bonos, & graves, de quo agitur in
l. 2. & l. *Licet, ff. de obseq. à liber. c. Sunt plurimi, 6.
q. 1.* Scilicet, quando læsa est fame alicujus pro-
pter factum quod commisit, apud bonos, & gre-
34 ves. Et hanc infamiam omnino removere solius
Dei est, c. *Ex tuarum*; & ibi glos. *final. de Purgat.*
35 *Canonica.* Ex infamia tamen surgente è malevo-
lis & inimicis non potest procedi contre eli-
quem, c. *Caveant, 3. q. 9. c. Qualiter, il 2. de Accusat.*
& notet Innoc. in c. *Tua, n. 1,* ibi. Hoc adducit in-
quisitionem, nisi è recto homine æmulo, vel ini-
36 mico hebeet origimem. *infra eodem.* Quie quod
ab inimicis, & æmulis oritor, suspicione, vel in-
vidie non caret, l. 1 C. *Si quis Imper, male dix.* & se-
qoitur Baldus in d. c. *Tua, n. 3. vers. Sed Iudex,* &
Salycet. in d l. *Ea quidem, n. 104: vers: Interdum, C.*
37 *de Accusat* est et tertia species infamiæ, quæ ep-
pellatur Canonica, de qua c, a. *6 qu:* 1, et ibi per
Archidiec. *n.* 2 et in c *Si Episcopus, u: 2. 50 dist:* et
in c. *Testes, 2 q.* 7 Et hæc irrogatur ex quolibet
peccato mortali, in c. *omnes,* et ibi glos. 1. *6 q:* 1
et aboletur per pœnitentiem quendo orta est ex
crimine occulto; sed non quando ortum ha-
buit ex crimine manifesto, gl: in c. *Illi qui, in ver.
Nisi, ead. caus: & quæst:* Speculat *in tit. de teste, §. Op-
ponitur, n. 86.*

38 Fama inter homines est publice, seu famo-
sa, et communis insinuetio, vel proclamatio ex
sole suspicione, et certo auctore proveniens, cep.
*Sicut nonnulli, 46 distin: c, Sanctum in fine de consecr.
dist: 4 c: Cum insinuante, de Purgatione Canonic*: et
infra cap: *Proximo,* et sic describitur à Io: Andr:
hic n: 9 vers: Fama verò inter homines, et Celder:
n: 32 vel secundum Speculat: *in tit: de Notor: cri-
min: §. Fama, n: 1 & a* et eundem Calder. *ubi supra*;
est vulgi loci, seu majoris partis vehemens opi-
nio rei, de quá quæritur, consentiens, c: *Inquisi-
tionis, in fin: infra de Accusat.* l, 3: §, *ejusdem. ff. de te-
stam:* cep, *Sæpe, 4 qu: 3* c. *Litteris,* et c. *Tertio loco. su-
pra de præsumpt* vel secundum Bart: in l, *de Minore,
§: Plurimum, n: 7 de quæstion.* Fame est communis
opinio voce manifestata ex suspicione proveni-
ens: et grosso modo dicitur, Vox populi; et in
39 vulgari dicimus, Vox populi, vox Dei, quie opi-
nio, inque omnes concurrunt, vel major pars,
præsumitur in se habere rationem, ut Beld: inquit
hic n: 2 et in c. *Quoniam, nu: 62, supra de probat.* et
40 est pice rei gestæ, vel quæ reputatur pro gesta, ut
idem ait in d, c, *in Genesi n: 64 de elect.* Utramque
famem de homine, & inter homines sic descri-
41 bit ipse Bald. in c. *Dilecti n. 3. de Appellat.* Feme na-
turalis est status hominis ex radice neturæ pro-
veniens, & inhærens Fame vulgaris est publicus
42 præco virtutis, infamie vitiorum, & in cep. *Tua.
n. 2 infra eod.* Fame inquit, quoed se, idest, in se ip-
sa, essentialiter, & verè est veritas, & integer sta-
tus bonæ opinionis; sed quoad elios est procle-
matio, & murmuratio populi, & infre *n. 5.* Fama
femans est vox in euribus populi sonans, mate-
riam autem famæ, & infamiæ latè prosequitur
Speculat. *in tit de Notoriis criminibus, d §. fama,* &
Jo. Andr. *ibi in Addit.* & Selicet d. l. *ea quidem,
C. de Accusat.* ubi eem declerat, novem quæ-
stiones e *n. 92 usque ad finem.*

43 Qualiter autem restituatur fama subtrecta;
Dicas detractorem posse elicui auferre femam
tripliciter. Primò, verum dicendo, & justè, puta
cum eliquis crimen alterius prodit servato ordi-
ne charitatis, Metthæi 18, *Si peccaverit in te.* &c.
& cap. *Si peccaverit, 2. qu.* 1 & tunc non tenetur
ad restitutionem famæ. Secundo, falsum, dicen-
do, & injustè; & tunc tenetur famem restituere
confitendo se falsum dixisse, & injustè, & in
præsentia eorum, coram quibus infamevit eum,
quantum fieri potest, ut si occultè, occultè; si pa-
lam, pelam, ut c. *Quidam, 5. q 1 & in 4 sent. dist:* 15
per Riccherd. & Scot. Tertio, verum dicendo,
sed injustè, ut quie prodit crimen alterius ve-
rum, sed contre ordinem charitatis: & tunc te-
netur restituere famam quantum potest sine mē-
decio, ut dicendo se melè dixisse, & injustè dif-
famesse. Quod si non possit ei commode famam
restituere, debet ei aliter recompensere sicut in
aliis injuriis, ut c. 1. *de injur, & damn. dat:* Et pro-
bantur hæc in c. *Si res. 14. q. 6.* & in c. *Falsas, de pæ-
nit. dist. 5.* & per D. Thom: *in 2. 2, qu. 62. art. 2. ad
2.* & *qu. 73 art. 2. in corpor.* & *in 4 sent. d. dist. 15.
qu. 1 art. 5 q 2 Ad primum,* & Jo. e Cepistreno *hic n.
26 vers. Qualiter autem restituatur.*

44 Rumor est perticularis insinuetio, seu procla-
matio, c. *Super eo, infra de eo, qui cogn. consang. uxor.
sua,* ex sole suspicione, cep. *Usus de elect.* & incerto
auctore proveniens, cap. *Veniens. c rca princ. de Re-
gular,* Host: *hic n. 3.* Jo. Andr. *n.* 11 Calder *n.* 33 &
alii communiter, Speculat. *in tit. de Notor. crimin.
§. Nunc de Rumore, n.* 1. Et ex hoc patet in quo
differat à fama, quie rumor ab incerto, fama à
certo procedit auctore. Item differunt ratione
materiæ, quia fama majoris partis viciniæ, ru-
mor autem elterius partis, vel minoris, ut me-
diæ, tertiæ vel quartæ, secundum Ant. de Butr.
hic n. 30. col. 1 a in princ, vers. Ad gradum, & ante
eum Host. in d. cep. *super eo n. 1. in ver. al qua pars,*
ubi ait, rumorem dici clamorem elicujus partis
viciniæ, famam verò totius civitatis. & sic rumor
est quid minus, quàm feme, secundum Abb. *hic
n. 1 a. in fin. vers. Rumor verò,* & sentit glos. *ult.* in d.
c. *super eo.* Prætere, ut inquit Baldus in præalle-
get. c. *Proximo, n. 5. infra eod.* Fame vires suas eun-
do, & perseverando extendit. Unde Virgilius 4.
Aeneid, Fama malum, quo non aliud velocius ul-
lum, Mobilitate viget, viresque acquirit eundo.
juxta illud Psalm 18. *In omnem terram exivit sonus
eorum,* &c. Rumor autem quandoque cito defi-
cit, ut l. *fin. ff. de Hæredib. instituen.*

45 Occultum propriè dicitur quod nulla ratione
proberi potest, c. *unico, infra, ut Ecclesiast. Ben.* Spe-
culat. *in tit de Notorio, §. Nunc: de occulto. n:* 1 & hic
tradunt Host. *num.* 14. Jo: Andr. *n.* 12 Celder. *nu.*
34. Henric. Boic. *num.* 5: Butr. *num 3. post princ.*
Cardin. *n:* 18. Anchar. *n:* 14 Abb *n: 10. in fin. vers.
Occultum proprie* Jo à Cepistrano *n.* 40. & nullus
46 discrepet; & ideo solius Dei judicio relinqui-
tur, c. *Consulu sti, vers. Spontanea. 2 quæst. 5 c. omnia,
6 q. 1. c. Erubescant, 32. dist,* cep, *Sicut tuus, in
fin.* & c. *seq. de Simonia.* Facit text. in l. *duo sunt Ti-
tii, ff. de testam. tutel.* quia letentie peccata vindi-
47 ctam non habeent, c. *Christiana. 32. qu. 5.* glos. *hic
in ver. occultum,* idest humano judicio non subjici-
untur, ut hic in glos. *marginal. in eod. ver.
occultum.* Adverte tamen, quia Ecclesia in gene-
re damnet, & verbalem pœnā infligit pro crimi-
ne occulto, sed occultū peccatorem specieliter;
idest manifestè, & specificè non punit, idest, non
publi-

publicè, nisi fiat fides. Et ita intelligas jura præ-
allegata. Et quod notatur in Clemen. *Multorum,*
ad fin. de Haret. secundum Calder *hic d. num* 34 &
Cardin. *n.* 18 *vers. Sed in genere quandoque punitur.*
Et adde quod in proposito scripsi in c. *Dolentes, à*
n. 23 *usque ad n.* 65 *infra de celebrat. Missar. maximè*
n. 58 *& n.* 64.

48 Penè occultum est singularis, & privata insi-
nuatio ex scientia, & certo auctore proveniens,
ut describit Alberic. *in Dictionar. in ver. Occultum.*
vers. Penè occultum est. Et dicitur quod per paucos,
vel difficulter probari potest, puta per duos, vel
49 tres, aut quinque: nam secretum dicitur, quod
fit in præsentia quinque personarum antequam
judicialiter sit discussum, ut §. *Hæc ergo secreta*
circa medium, vers filiam namque Archisynagogi, &
ibi notat glos. *in ver. Secreta,* post cap. *Qui ali-*
quando, de pœnit. dist. 1. & ideò donec clarè fiat fi-
des, ab Ecclesia toleratur, ut hic; & notant Spe-
culator *in tit de notor. crimin. §. Penè occultum, n.* 1
Host. *hic n.* 15. Calder. *n.* 35 Abb. *n.* 11 Jo. Andr.
Henric Boic. Butr. & alii in *locis proximè citatis.*
Et dicitur penè occultum ad differentiam occul-
50 ti simpliciter, quia dictio, *penè*, diminuit aliquid
de significatione ejus, cui adjicitur cap. *Dudum il*
1 de elect. sicut dictio *quasi*, c *Relatum,* & ibi glos.
1. *de offic. delegat,* Itaque in hoc differunt occul-
51 tum, & penè occultum, secundum, Cardin. *hic n.*
18. quia occultum dicitur actu, & habitu; penè
occultum actu, sed non habitu. Occultum non est
possibile ut unquam manifestetur, vel saltem per
modum probationum probari non potest, & i-
deo non cadit nisi sub punitione Ecclesiæ. Illud
dicitur occultum proprie; hoc verò non dicitur
propriè occultum, sed quasi occultum, ut in tex-
tu. Moderni tamen Theologi accipiunt occul-
tum prout contra distinguitur à publico, ut di-
cam instan. 113.

52 Publicum est nomen generale, & verificatur
in notorio, & quandoque in fama, secundum
Abb. *hic n.* 11 *vers. Publicum verò.* Unde notorium
potest dici publicum sicut id, quod constat per
famam, ut est textus in c. *Tua infra eod.* & idem
quasi de manifesto secundum eum. Unde ut in-
quit Bart per illum textum in l. 1. §. *consequens n.*
1. *ff. de suspect. tutor.* Publicum est illud, quod om-
nibus patet: Item illud, quod ponitur in porta a-
licujus Ecclesiæ, dicitur esse publicum, ut idem
Bart. notat in Auth. *Quomodo oporteat Episcop.* §.
53 *Sed neque, n.* 2 Ad hoc tamen ut quid dicatur esse
publicum, non requiritur ut ipsius notitia sin-
gulorum auribus inculcetur, sed satis est ut pu-
blicè sit actum, ut legitur in cap. 1 *supra de Postu-*
lat. Prælator. & idem Abb. tradit. *in cons.* 99. *Illud in*
præsentiarum. n. 1. *lib.* 1. & dicitur quandoque pu-
blicum, quod probari per testes potest, ut per
eum, qui ad hoc allegat glossam nostram in *ver.*
notorium, & secundum hoc pro eodem accipiun-
tur pene occultum, & publicum, quorum opposi-
tum est occultum, ut latius dicetur infra *n.* 121.

Manifestum sumitur duobus modis, secun-
54 dum Calder. *hic n.* 36. & Cardin. *n.* 19 videlicet, ut
est genus, & includit sub se manifestum, ut est
species, & notorium. Unde vera est assertio;
Omne notorium est manifestum. c. *cum olim.* & c.
super quibusdam de verb. signif. c. *Manifesta,* & c. *de*
manifesta 2. *q.* 1. Sed non convertitur, quia aliqua
dicuntur manifesta non notoria, et tunc est spe-
cies à notorio distincta, quia non patet, sed de
facili potest patere, vel probari, cap. *eorum* 11. *q.*
3. Probatur hæc distinctio in c *De hoc, infra de Si-*
monia. Et adde Feder. de Sen. *in cons.* 8. *incip. Quæ-*
55 *stio quomodo accipiatur manifestum, per totum.* Est
autem manifestum, prout distinguitur à notorio,
publica, seu famosa insinuatio; vel proclamatio,
& communis ex certa scientia, & certis auctori-
bus proveniens; & sic describitur à Speculatore
in tit. de not. crimin. §. sequitur de manifesto, nu. 1. Jo.
Andr. *hic n,* 9. *in fin.* Calder. *n.* 36. *vers. Est autem*
manifestum. Butr. *n.* 33. Henric. Boich. *n.* 2. &
Abb. *n.* 12. Dicitur famosa insinuatio, vel procla-
matio, quia oportet ut fama concurrat cum ve-
56 ritate ad inducendum manifestum. Et ex hoc as-
signari potest subtilis differentia inter publicum
& manifestum, secundum Ant. de Butr. *ubi supra,*
videlicet ut illud dicatur publicum, quod est fa-
ctum præsentibus multis, sed non est famosum.
Ad hoc bonus textus in cap. 1. *supra de postulat.*
Prælator. Manifestum verò, quod secum habet fa-
mam; & secundum hoc omne manifestum habet
in se publicum, sed non omne publicum habet
manifestum: & sic illam proportionem habet
manifestum ad publicum, quam habet notorium
ad manifestum, secundum ea, quæ dicta sunt su-
pra *n.* 54. Sequitur in descriptione vers, commu-
nis, quia manifestum debet esse multorum; nam
satis non esset duos vel tres testes hoc scivisse, ut
sic differat à probatione, & à publico, ad quod
57 sufficiunt duo, vel tres testes, ut dixi supra *n.* 52.
Quot autem requirantur ad inducendum mani-
festum, Doctores non conveniunt, & fortè suffi-
ciunt decem, ut dicit glos. 1. in cap. *de manifesta,* 2.
q 1 per tex. in cap. *unic vers: Sed & hoc,* 10 *q.* 3
58 Nam decem homines faciunt plebem, seu popu-
lum, ut ibi notat glos. *in verbo mancipia.* & Ar-
chid. *n.* 7 glos. in cap. 1 *in ver. Duo, de elect.* Bart. in
l. *Prætor. la* 2. *in princ. n:* 2 *&* 3 *ff. de vi bonor. raptor.*
& ex hoc inferunt glos. & Archid. in d. c. *Unic.*
ut decem possint infamare Presbyterum juxta
59 text in c. *Presbyter si à plebe* 2. *qu.* 5 ubi Presbyter
à plebe sibi commissa mala opinione infamatus,
si Episcopus legitimis testibus hoc probare non
potuerit, jubetur suspendi, ne populus in eo
scandalum patiatur, ut ibi dicitur. Sive ergo à
decem, sive à pluribus de suis sit infamatus, dici-
tur infamatus à plebe; quia nomine plebis etiam
decem intelliguntur, secundum Hugon. & Ar-
chidiac. d. *n.* 7 & ideo indicenda est illi Canoni-
ca purgatio, ut optime probatur in c. *omnibus post*
medium, vers. Ipse ergo Sacerdos 2. *q.* 5. ubi Leo Papa
ad Carolum Magnum scribens sic ait: Ipse ergo
Sacerdos si suspiciosus, aut incredibilis suo Epis-
copo, aut reliquis suis Consacerdotibus sive bo-
nis, & justis de suo populo, vel de sua plebe ho-
minibus fuerit: ne in crimine, aut in prædicta
suspicione remaneat, &c. se sacramento coram
populo super quatuor Evangelia dato, purga-
tum Ecclesiæ reddat. Hæc ibi: Pauci ergo non in-
famant. c. *Inquisitionis in fin. de accusat.* & tot ho-
60 minum clamor facit famam, seu manifestum,
quot ex clamore scandalum suscitatur. cap. *Qua-*
liter eodem tit. ut dicunt Jo. & Vincentius in d. c.
Inquisitionis relati ab Archidiacono in d. c. *unic, n.*
7. *vers. Sed pauci non infamant,* 10. *q.* 3. & idem in-
nuit ibi Goffr. qui exponit verbum Paucorum,
idest duorum, vel trium. Et satis est fama loci si
sit

ſi ſit fama populi, ut ſatis clare innuit præallega-
tum c. *Omnibus*, ſecundum Archid. Nec diſſentit
Anton. de Butr. *hic dictis n. 33.* dicit enim ad indu-
cendum manifeſtum in acclamatione tot homi-
nes requiri, quot famam inducant; & ita exigi, ut
hoc acclametur à majori parte populi: et infra *eod.*
62 *n. verſ. Quot autem exigantur*, concludit non poſſe
dari certam doctrinam, quot homines requirantur
ad inducendum manifeſtum, et ideo hoc relin-
quendum arbitrio judicantis, dummodo non ex-
cedant majorem partem populi, vel viciniæ; quia
ſic eſſet notorium. credit tamen ad hoc ſufficere
decem homines per ea, quæ notat Cyn. in l. *ea qui-
dem C. de Accuſat.* et ſic concordat cum gloſ. in c.
de manifeſta. 2. q. 1. licet eam non alleget. Addici-
tur in deſcriptione, ex certa ſcientia, et certis au-
ctoribus, quia ad hoc ut ſit manifeſtum, oportet ut
aliqui præſentes fuerint, à quibus ortum habue-
rit, quive ex certa ſcientia poſſint de hoc depone-
re, quia fuerunt præſentes, & aliquo ſenſu natu-
rali, ſecundum quod rei natura exigit, id percepe-
rint. Et hinc apparet differentia inter famoſum
& manifeſtum; nam in famoſo ſufficit ſola ſuſpi-
63 cio. Item in famoſo ſufficit, ut fama habuerit or-
tum à certo auctore, & exinde acclamet tota vi-
cinia, vel major pars; nec eſt neceſſe, ut oſten-
dantur plures auctores, qui hoc habuerint ex cer-
ta ſcientia, vel præſentia: Sed in manifeſto opor-
tet, ut plures adfuerint Auctores, qui per certam
ſcientiam, et ſenſum corporeum hoc apprehen-
derint, & ſuper hoc poſſint teſtimonium perhibe-
re, ſecundum Ant. de Butr. *hic d. n. 33. circa fin.* Fa-
cit ad hoc quod notatur in d. c. *de manifeſta 2. q. 1.*
& per Legiſtas, maximè Baldum in l. *De minore*, §.
plurimum, n. 9 ff. de Quæſtion. et notatur in c. *Qua-
liter, il 2. & c. Cum oporteat, infra de accuſat.* & per
Archid. in c. *omnibus, 2. quæſt. 5.* & hæc vera ſunt
ſumendo manifeſtum, prout contradiſtinguitur
à notorio, & pene occulto. Verum prout contra
64 diſtinguitur ab omnino occulto, manifeſtum dici
poſſet omne probabile, quod duo teſtes ſcirent.
Ad hoc, quod notatur in c. *Ex tenore, de tempor.
ordinat.* & in cap. *Cum Vintonien. de elect.* Imo poſſet
etiam dici manifeſtum non occultum, quod unus
tantum vidit. § *Sed ſciendum. 2. qu. 1.* Et ita accipi-
tur in l. 2. et in l. *ſeq. ff. de furtu*, & ſic dicimus fur-
65 tum manifeſtum, & non manifeſtum, ut in dictis
juribus, ſecundum Anton. de Butr. *hic n. 33. in fin.*

Expeditis neceſſariis præludiis ad intellectum
Decretalis, ſupereſt, ut deſcendamus ad mate-
66 riam notorii, quæ difficilis eſt, & involuta: nam, ut
ait gloſ. 1. in c. *Manifeſta 2. q. 1.* quotidie de noto-
rio loquimur, & quid ſit notorium ignoramus.
De quo per Innoc. & Hoſt. in cap. *Tua, infra eodem.*
& per Speculator. *in tit. de notoriis criminibus, §. Item
de notor.* Salyc. in l. *ea quidem, à nu. 58. uſque ad nu.
89. C. de accuſation.* Et per Doctores hic, maximè
per Butr. *à num. 29. uſque in finem.* Ego circa hanc
materiam hunc ordinem ſervabo. Nam primo
quæram quid, & quotuplex ſit notorium, & quæ-
libet ejus ſpecies. Secundò, quot hominum ſcien-
tia requiratur ad inducendum notorium. Tertiò
numquid in notorio ſit ſervandus ordo Iuris, &
præcipuè an requiratur citatio, vel ſententia.
Quartò numquid in notorio requiratur probatio.
Quintò, quot teſtes requirantur ad probandum
notorium. Sextò, An à ſententia ſuper notorio
detur appellatio. Septimò & ultimo, an occultum

crimen, vel impedimentum in decreto Concilii
Tridentini *cap. 6. ſeſſ. 24.* & in litteris S. Pœniten-
tiariæ accipiatur, prout diſtinguitur contra pu-
blicum, et notorium.
67 Redeo igitur ad primum,

QUÆRO, Quid, & quotuplex ſit notorium, &
quælibet ejus ſpecies?
68 Notorium in genere, ſumptum prout complecti-
tur omnes ejus ſpecies, ſic definitur ab Antonio
de Butrio *hic n. 31.* videlicet: Notorium eſt proba-
tio indubitata, et finita, nulla diſcuſſione egens.
Sed melius ſecundum Salycetum in d. l. *ea quidem,
nu 58. C. de accuſat.* neutraliter, & in genere ſump-
tum ſic poteſt deſcribi, videlicet; Notorium eſt
jus, vel factum tranſiens in notionem omnium, vel
majoris partis eorum. Nam per majorem partem
totus populus repræſentatur, ut l. *Nulli*, & l. *Planè,
ff. Quod cujusq univerſ. nomin*, & l. *Quod major. ff. Ad
municipale*, & l. *Illud. §. Refertur. ff de Regul. jur.* Et
dicitur notorium à notione, quia tranſit in cogni-
tionem omnium, ut per eum.
69 Notorium eſt triplex ſecundum gloſ. *hic in ver.
Notorium*, & in d. c. *manifeſta, 2. q 1.* Innoc. in cap.
Tua nos. n. 2 infra eod. & alios communiter, Videli-
cet juris, facti, & præſumptionis. Et quamvis Cal-
der. *hic n. 36. verſ. De notorio*, & Abb. *n. 14.* dicant
ſub notorio juris includi etiam notorium præſum-
ptionis; & ſic faciant diſtinctionem bimembrem,
ſcilicet juris, & facti, & primum membrum ſubdi-
vidant in judiciale, & extrajudiciale: tamen hoc
reprehenditur, & bene, ab Anton. de Butr. *hic n.
32.* ubi oſtendit notorium juris, & præſumptionis
eſſe duas ſpecies diſtinctas, nec unam comprehen-
di ſub altera. Dicitur autem hoc notorium juris,
ſeu juridicum, quia oritur in jure, id eſt in judicio.
c *final. infra eodem.* Idem Butr. *hic n. 30, col. 11. ante
medium verſ. Et appellant hoc notorium juridicum.* Ad
hoc bona gloſſa. in l. 1. *in ver. Confeſſus in jure C. de
Confeſſ.*
70 Notorium juris eſt ſpontanea confeſſio, clara
probatio, juſta, & irretractabilis diffinitio, & ſic
deſcribunt hic Hoſt. *n. 10.* Jo. Andr. *eodem n.* Cal-
der. *n. 36. verſ. De notorio* Abb. *n 4* Speculator *in tit.
de notor. crim §. Iam de notoriis n. 2.*
71 Dicitur primo in deſcriptione, ſpontanea con-
feſſio, quia ex ſpontanea confeſſione in jure facta
oritur notorium, ut *hic*, & in cap. 1. *de Confeſſis.*
Item oritur clara probatio, quia ex probatione ju-
72 diciali, & indubitata ſimiliter ſurgit notorium, ut
in cap. *Cum olim, de ver. ſignif.* Et omne judicialiter
probatum dici poteſt notorium, ut inquit Abbas
in c. *fin. num. 7. ſupra de tempor. ordinat.* Imo ſecun-
dum eum omne conſtans ex actis notorium dici
poteſt. allegat Innoc. in cap. *ex inſinuatione in fin.
de appellat.* & c. *evidentia de accuſation.* cum ſua glo.
in ver. non indiget clamore. dummodo tamen acta
ſint publicata. l. *Geſta. C. de re judicata*, & dum-
modo ſit concluſum in cauſa, Abb. in c. *fin. num.
4. in fin. infra eodem.* & non aliter; quia quandiu
poteſt probari contrarium, non dicitur proba-
tio notoria; gloſ. in cap. *Significaverunt, in ver.
liquere, ſupra de teſtibus.* plene Natta. *conſ. 51. viſo
proceſſu num. 18.* & ſeq. Jaſ. in l. *Admonendi, in 2.
lectura, nu. 50. & ſeq. verſ.* & ex iſta 2. lectura *ff. de
jurejuran.*
73 Item dicitur juſta, & irrevocabilis diffinitio, quia
eodem modo ſurgit notorium ex diffinitione ju-
diciali, & ſententia, quæ non poteſt amplius re-

tractari, ut in hoc c. & in c. *fin. infr. eod.* & in c. *Cum inter, de re judicat.* nam res judicata pro veritate habetur. l. *Res judic. ff. de re judic.* & l. *Ingenuum ff. de stat. homin.* & in d. cap. *Cum inter.* Dummodo tamen sententia sit Canonicè lata, secus si sit nulla ipso Iure; nam hæc species notorii vocatur notorium Iuris; & ideo debet habere validitatem, quæ Iure consistit, ut ait Bald. *hic num.* 1. Verum
74 si nullo modo factum est probatum, & tamen sententia condemnatoria aliàs canonicè est lata; nihilominus crimen dicitur notorium propter auctoritatem sententiæ, ut idem Bald. notat *num.* 2.
75 Tria ergo faciunt notorium Iuris, Iudicialis confessio, indubitata probatio, & res judicata. Et ex hoc patet suprascriptam definitionem non esse bonam, quia confessio, probatio, & sententia sunt causæ efficientes, & productivæ notorii, ergo non sunt notorium, quia nihil generat seipsum, nec aliquid potest esse causa suiipsius, c. *Didicimus*, 24. *q.* 1. & inter causam, & causatum debet esse discretio, cap. *Debitum, de Baptismo*, cum concordant.
76 ibi allegat. in glos. *in ver. Discretio.* Unde posthabita diffinitione Anton. de Butr. *d. num.* 32. tanquam nimis prolixa, & quæ multas paritur difficultates, existimo hanc speciem notorii breviter sic posse diffiniri. Notorium juris est evidentia ex judiciali confessione, vel probatione, aut re judicata proveniens. Dixi evidentia, ut sit genus ad omnes species notorii, quæ sive naturæ, sive juris ministerio evidentiam habent, & excludat famosum, publicum, & manifestum, in quibus non cadit evidentia. Dixi ex judiciali confessione, &c. ad differentiam notorii facti, & præsumptionis, quæ licet evidentiam habeant, tamen hæc non provenit ex auctoritate, & fomento judicii, sed à natura, vel ministerio juris extra judicium.

77 Notoriom facti in genere, ut describitur à Calder. *hic* n. 40. Est factum sic exhibitum conspectui hominum, ut nulla possit tergiversatione celari, ut cap. *Vltimo, infra eod.* & cap. *Cum olim, de verb. signif.* Vel notorium facti est, quod factum ex se non dubitatur à populo, vel majori parte populi, secundum Vincentium. Vel notorium facti est, quod quotidie viget, & in præsenti est publicum, secundum Ubertum. Vel notorium facti est, in quo fama suum præbet adminiculum; & ipsa rei evidentia protestatur ita esse oculis omnium, vel majoris partis loci se exhibens, ut nulla tergiversatione celari possit, secundum Speculat. *in tit. de notoris crim.* §. *De notorio, nu.* 3. Has partim recenset Jo. Andr. *hic nu.* 10. partim Calderin. *nu.* 40. & omnes, Ant. de Butr. *num.* 31. Vel notorium facti est crimen, vel factum, cujus testis populus est, & dissimulationi locus non est, secundum Archid. in c. *Manifesta, num.* 4. 2. *quæst.* 1 & Abb. *hic nu.* 14. *vers. Notorium facti.* Ad hoc textus optimus, quem Butr. dicit esse meliorem de corpore Iuris, in c. *Cum dilectus, infra de Purgat. Canonica.* Placet diffinitio Antiquorum, quàm hic refert idem Butrius *num.* 31. & probat Abb. *ubi supra*, videlicet, Notorium facti est publica, vel famosa vox proveniens ex evidentia rei, quæ nulla tergiversatione celari potest, l. *si vicinis, C. de Nuptiis*, c. *Tua*, & c. *Quæsitum, infra eodem.* Unde Petrus de Sampsone relatus hic à Jo. Andr. *nu.* 13 ponebat versus. Quæ vel nemo negat, populo, vel teste probantur; Vel se subiiciunt oculis, notoria dicas.

78 Et hoc notorium facti est triplex, nam quoddam est notorium facti permanentis, seu continui; quoddam est facti transeuntis, seu momentanei, & deficientis, & non redeuntis; quoddam est facti interpolati, glos. *unica in* d. c. *Manifesta, 2. q.* 1. Innoc. in c. *Tua, infra eod.* Speculator. *in tit. De notorio crim.* §. *Item de notorio*, *n.* 8 glos. *hic in ver. Notorium*, quam communiter sequuntur Doctores.
79 Notorium facti permanentis secundum Speculatorem *ibid. num.* 10. dicitur quod ita publicè fit, ut aliqua tergiversatione celari non possit, & habet facti continuationem; exemplum cum Clericus in carcerem detruditur, c. *Dilectus. supra de appellat.* Innoc. in d. cap. *Tua, num. 2. in fin. vers. Si autem sit continuum, infra eodem*, & Speculator *ubi supra.* Quod verum putat Butr. *hic nu.* 34. quando carceres patent oculis hominum, secus si essent
80 carceres occulti. Aliud exemplum in eo, qui detinet domi concubinam publicè, & omnibus scientibus, c. *De manifesta, 2. q.* 1. Præsertim verò si infantes audiantur vagire in ejus gremio, cap. *Tua, infra eod.* l. *si vicinis, C. de nuptiis.* cap *Priusquam*, 29. *dist.* cap. *Proposuisti*, 82. *dist.* cap. *Significasti infra de Divortiis*, Calder. *hic num.* 42. Sed tu adverte, quia hoc exemplum benè procedit quantum ad hoc, ut concubinam teneat, quia cum hoc pateat oculis hominum, bene cadit sub notorio facti permanentis Ad hoc Concilium Tridentinum *de reformat. matrim. c.* 8. & *sess.* 25. *c.* 14. Secus verò quantum ad copulam, quia cum hæc non fiat sub conspectu hominum, non pertinet ad hanc speciem notorii facti permanentis, sed ad notorium præsumptionis, cum Jus hoc vehementer præsumat, ut bene hic per Butr *num.* 34. nisi fortè extaret soboles, ut per Innoc. in d. c. *Significasti, num.* 1. *de Divortiis*, ubi dicit esse notorium facti actu permanentis, quando manent filii, qui reddunt notoriam incontinentiam. Idem tenet Speculat. *in tit. de notoriis criminibus*, §. *Iam de notorio. n.* 10. ubi ait, quem tenere concubinam esse notorium facti continuè, quando eam tenet in domo, mensa, & lecto, & liberi vagiunt gremio ejus bajulantes. Allegat suprascripta Iura, & c. *Consuluit*, & c. *Relatum, de appellat.* Aliud exemplum materiale ponit Butr. *hic num.* 34. nempe quod Turris Asinellorum sit in Porta Ravennati. & aliud Abb. *nu.* 15. quod Palatium Dominorum sit in platea, hoc enim propriè dici debet notorium facti permanentis, quasi res nota omnibus inspicere volentibus. ad hoc c. *Evidentia, de accusat.* & Auth. *Qui semel*, l. *Quomod. & quand. Iud.* ubi vox præconis, cum sit transitoria, & paucis innotescat, in no-
81 torium non transit: sed edictum secus, quia per multos dispositum omnibus liquet, ut ibi notat gl. *in ver. Paucis innotescit.*
82 De notorio facti transeuntis exemplificant Doctores, ut si in conspectu populi aliquis fuit occisus, §. *quando autem, 2. q.* 1. Innoc. in c. *Tua, nu.* 2. & ibi etiam Host. *n.* 1. *infra eodem.* Speculator *d. tit. de notoriis crimin.* §. *Iam de notorio, nu.* 8 *in fin.* vel si Episcopus transit de Ecclesia ad Ecclesiam, quia transitus fit cum apparatu, c. *Illud. de Cler. excom. ministran.* c. *Quanto, de translat. Episcopi*, Jo. Andr. *hic nu.* 13. *vers. Circa istud notorium*, Calder. *n.* 41. Butr. *n.* 34. & Abb. *n.* 15.
83 Notorium facti interpolati dicitur quod fit sic publicè, ut aliqua tergiversatiõe celari nõ possit,

& quod

& quod sæpius iteratur, non tamen fit continuè,
secundum Speculator. *dicto §. Iam de notorio, numer. 9.* Exemplum in mutuante ad usuras, ut cap.
Cum tu, de Usuris: quia non semper mutuat, sed in-
terpolatim, licet dici possit habere actum conti-
nuum respectu aptitudinis, ut per Butr. & Abb.
loco citato.
84 Notorium præsumptionis est evidentia juris ve-
hementer præsumpta, secundum Host. *hic nu. 12.*
Jo. Andr. *num. 10. in fin.* Abbatem *num. 14. vers.*
Et tunc dic quod notorium, Speculat. *in d. §. de noto-*
rio in princ. vel secundum Calderinum, *num. 38.*
85 Notorium præsumptionis est factum, vel dictum
ex publicis circumstantiis à Jure pro veritate ac-
ceptum. Exempla notoriæ præsumptionis sunt pa-
86 ternitas, & filiatio. Hoc enim quod quis sit alte-
rius filius, non potest jure probari, l. *Lucius, ff. de*
condit: & demonstrat. Sed jus præsumit vehemen-
ter eum filium, qui natus est de nuptiis, l. *Filium*
meum diffinimus, ff. de ijs, qui sunt sui, vel alieni juris, l.
Quia, ff. de in jus voc. Innoc: in c. *Tua, num: 3. infrà*
eod. vel qui publicè habitus est pro filio alicujus.
c. *Michael*, & c. *Quoniam, de filijs Presbyter.* & ita ex-
emplificant glos: *hic in ver: Notorium*, item glos:
unica in d. c. *Manifesta, 2. q. 1.* Speculat: *in tit: de No-*
torijs criminibus, d. §. Iam de notorio, in primo, vers:
Notorium præsumptum, qui etiam exemplificat in
infamato, cui est indicta purgatio in Judicio, &
deficit cap. *Tua, in fine, infrà eodem*, c. *Insinuatum, de*
87 *Simonia.* Adverte tamen secundum Anton. de
Butr. *hic n. 36.* quia ad inducendum notorium
præsumptionis duo requiruntur, videlicet ut fa-
ctum, ex quo a jure trahitur præsumptio, sit no-
torium facti, vel juris. Secundò, ut jus vehemen-
ter præsumat, vel fingat habendo illud pro vio-
lenta præsumptione, quæ æquivaleat probationi
ad finem ferendæ sententiæ. Exemplum: Si quis
omnibus videntibus detinet fœminam suspectam
in domo, vel id in judicio confitetur, factum de-
tentionis est notorium facti, vel juris: & ex hoc
jus violenter præsumit inter eos copulam carna-
lem intercessisse; & hoc est notorium præsum-
ptionis. Similiter si usurarius teneat mensam pa-
ratam, & pannum rubeum omnibus videntibus,
ecce factum notorium per operis evidentiam: &
si mutat ibi, jus præsumit eum ad usuras mutuari;
ecce notorium præsumptionis: & eodem modo
si vicinis scientibus aliquis tenet fœminam, ut
uxorem, cum condecenti tractatu in vestibus, &
alijs; ecce notorium facti: & ex hoc jus elicit præ-
sumptionem matrimonij inter eos, & legitimi-
tatis prolis inde susceptæ; ecce notorium præ-
sumptionis, & sic de similibus. Et ita intelligas
ea, quæ de probatione filiationis leguntur, & no-
tantur in c. *Per tuas, de Probatio.* & in c. *Michael, de*
filijs Presbyter. & de probat. filiationis legitimæ,
vel illegitimæ in c. *Transmissa*, c. *Lator*, & cap. *Per*
tuas, Qui filij sint legitimi.
88 QUÆRO secundò. Quot hominum scientia
requiratur ad inducendum notorium facti?

Solutio. In hoc articulo sunt variæ opiniones,
quas recenset Speculator *in tit: de notor: crimin: §.*
Iam de Notorio, n. 5. & 6. Quidam enim dixerunt
tot homines adesse debere, ut eorum præsentia
reddat factum notorium, nec sufficere præsen-
tiam paucorum, puta duorum, trium, vel quin-
que, ut dictum est *suprà n. 48. & 49.* Imò putant
requiri totius viciniæ notitiam, & ut omnes
communiter acclament crimen commissum fuis-
se, ut c. *Scelus, 2. q. 1.* & c. *Cum quisque, 23. q. 4.* Qui-
dam, ut Vincentius, tenuerunt sufficere scientiam
majoris partis viciniæ, vel Parochiæ, cap. *Constitu-*
tus, de purgat. Canonica, c. *De manifesta*, & ibi glos.
in ver: Plurimis, 2. q. 1. & in hoc resident Abb. *hic*
num: 16. & Salycet: in l. *Ea quidem, n. 58. C. de ac-*
cusat. dicentes ad notorium inducendum requiri,
ut detur scientia totius viciniæ, vel majoris partis
ipsius: non enim requiritur scientia totius popu-
li, sed sufficit scientia totius viciniæ, ut benè pro-
batur c. *Cum dilectus, de Purgat. Canonica*, vel majo-
89 ris partis ipsius. Subdit tamen Abb. dummodo
non sint minus decem, & ita intelligit glossam in
d. c. *De manifesta. 2. q. 1.* Unde in loco, ubi non sunt
decem personæ, non potest oriri notorium se-
cundum eum. Quod etiam docuit Bart. in l. *Scri-*
ptus, n. 2. vers: Quid ergo si in villula ff. de Relig: & sumpt: funer. ubi quærit, Quid si in villula, ubi sunt
pauci habitantes, aliquid in conspectu omnium
factum sit, qui fortè non sint sex, vel octo, num-
quid dicatur notorium? Et respondet, non, quia
debet esse notum plurimis, & multitudini. c. *final:*
infra eod: & vicinia debet scire, c. *penult: vers: fi-*
na: de purgat: canon: l. *Prætor, §. 1. ff. vi bonor. ra-*
ptor. l. *Pataui, ff. de verbor: signific:* l. *Sed etsi pupil-*
90 *lus, §. Præscribere. ff. de instit.* Alij dixerunt requi-
ri scientiam viginti, ut ibi refert Bart: per d. l.
Prætor, §. Alij. ut glos: Joannis relata à Speculatore
in tit: de not: crimin: d. §. Iam de notorio, n. 6. & Bar-
tol: *ubi suprà*, existimaverunt decem hominum
scientiam sufficere, ut quid dicatur notorium;
nam tot faciunt Parochiam, c. *Unio, 10. q. 3.* & te-
stimonium unius Parochiæ facit crimen noto-
rium esse, ut d. c. *Cum dilectis, de purgat: canon:* &
91 constat ex dictis *suprà n. 58. & 59.* Alij verò opi-
nati sunt tres ad hoc sufficere, quia tot faciunt
Collegium, l. *Neratius, ff. de verb: signif.* Sed, ut ait
Speculat: *d. n. 6.* hoc nihil est, quia & eâdem ra-
tione duo sufficerent, qui faciunt congregatio-
92 nem, cap. 1. *de elect.* Demum alij, & fortè melius
censuerunt discretum Judicem ex varijs circum-
stantijs, & qualitate actûs, loci, & temporis arbi-
trari debere factum esse notorium, vel non, cùm
hoc non reperiatur a jure diffinitum, l. 1. §. 1. *ff.*
de iure deliberandi, l. *Continuus, §. 1. & 2. ff. de verb:*
obligat: c. *de causis, primo responso, suprà de offic: de-*
legat. Et hoc videtur placere Speculat: *in dict. §.*
Iam de notorio, num: 6. circa finem. vers: Quidquam
etiam, & Bart: in d. l. *Scriptus, n. 2. vers: Alij remit-*
tunt arbitrio iudicis: & tenent Calder: *hic num: 44.*
93 *vers: Ad quæstionem ergo*, & Abb. *num 16.* Hoc ta-
men arbitrium restringit Cardin. & benè ad mi-
norem partem viciniæ duntaxat: nam quoad
majorem, hoc est expressum in Jure, & ideo non
intrat Judicis arbitrium. Et idem puto si in Pa-
rochia non sint decem homines, quia expressum
est in Jure, ut ex minori numero, quam decem,
non constituatur Parochia, ut in d. c. *Unio, 10. q.*
3. & ideo Judex arbitrari non potest ibi esse no-
torium: quod tenent Speculat. Bart. & Abb. *in*
locis suprà citatis, & hic junge quæ in proposito
dixi *n. 57. & seqq.*

QUÆRO tertiò. Numquid in notorio ordo
94 Juris debeat observari?

Resp. Jurisconsulti non esse observandum, c.
Manifesta, & c. *seq.* c. *de manifesta*, & c. *Cælum, 2. q. 1.*
l. *Ea quidem, C. de Accusat.* c. *Bona, el 1. de elect.* c. *Quo-*

niam,

niam de filijs Presbyt. cap *Super eo, de testibus*, cap: *Porro, de divort:* c. *Evidentia, de accusat.* cum similibus: & notat Innoc. in cap: *Ex parte, il. 1. nu. 3. post med: vers: quia non servatur ordo juris in notorio facti, vel juris. de verbor: signif.* Nam, ut colligitur ex prædictis juribus, accusatio, denuntiatio, libelli oblatio seu petitio, litis contestatio & probatio non sunt necessaria; & ideo dicitur in notorijs non esse servandum juris ordinem, qui debet in alijs observari, vel non esse per omnia observandum, ut cap: *Ad nostram, il. 3. supra de jurejur.* & notat Innoc: in c. *Tua, n. 8. circa fin. vers: Item dicimus, infra*, ubi ait: Quamvis in notorijs procedi possit præsentibus partibus lite contestatâ, & servato alio judiciario ordine, posse tamen eis præsentibus procedi lite non contestatâ, nec alio judiciorum ordine servato, sicut quando reus est absens & contumax; & concordant hic Jo. Andr. *nu: 20.* Cardin: *nu: 45.* Abb: *nu: 18.* quod latiùs per singula capita prosequitur Butr: *nu: 38.* omni tamen casu requiritur citatio, & quod venienti exponatur factum, pro quo citatus est, & quod audiatur ejus defensio; quod si non fiat, satis potest dici sententiam non tenere super notorio latam, ut inquit Innoc: ubi suprà, & Jo. And: *d. n. 20. vers: Omni tamen casu*, per cap: *Qualiter, il. 2. § Debet, de accusat:* & in hoc nullus dubitat, ut dicit Alberic: in l. *Ea quidem, n. 14. in fin. C. de accusat.* Hanc etiam dicit esse magis communem opinionem Aretinus *cons: 153. n. 7.* quem refert Boss: *in tit. de Denunciatoribus, n. 9. in fin.* & *in tit: Quomodo procedatur in crimine notorio, post num. 6.* & Jul. Clar. *in pract. criminali, §. fin. qu. 9 vers Quæro nunquid.* Sicut enim in alijs caulis, quæ requirunt ordinem judiciarium, non valet sententia, quæ fertur non adhibitâ causæ cognitione, ut l. *Prolatam, C. de sent: & interloc: omn. iud.* l. *Si accusatoribus*, & l. *Absentem, C. de accusat.* Ita videtur in notorijs, ubi, etsi non omnis, aliquis tamen ordo servandus, ut in d. c. *Ad nostram, il 3. de jurejur.* secundùm Jo. Andr. In hoc tamen articulo Innocentius mirabiliter variavit in c. *Tua, infrà eodem*, & in cap *Porrò, de divortijs.* Et multas Doctorum opiniones recitat Calder. *hic n. 47.* Sed communiter sic distinguitur secundùm Abbatem *hic n. 18. vers: Et possunt in hoc*, videlicet, aut factum est ita notorium, ut certum sit absenti nullam defensionem competere: & tunc non est necessaria citatio, quia illa fieri debet ad hoc ut reus se defendat, & sic intelligitur textus in c. *Venerabilem, de elect:* & in l. 2. *ff. de administr: rer. ad Civit: pertinen.* & in c. *Cùm olim, de re judic:* & ibi notat glos: *in ver. liceat absenti*, quam pluribus exornat Felin. *ibi n. 11.* Socin. Senior. *cons: 4, n. 24. & 25. lib. 3.* cum similibus, ut dixi cap: *Cùm ex juncto, n. 45. & seq. infrà de Novi oper: nunciat.* Aut potest reo competere aliqua defensio, quod regulariter contingit: & tunc requiritur citatio, alioquin non valeret sententia, & sic intellige textum in cap. *fin.* juncto cap: 1. *de offic: delegati, lib: 6.* & in Clem: *Pastoralis, de re judic:* & in hoc casu loquuntur Innoc: & Jo: And: suprà citati: & hanc distinctionem fieri per omnes attestatur Practica Catrerij *fol: 28. vers: Et an, & quando*, quem refert Julius Clarus *in pract: criminal: §. fin: d. q. 9. vers: Quæro nunquid.* Ipse tamen Clarus indistinctè tenet, in quocunque notorio, si reus est absens, debere citari non modò ad processum, dummodò non sit de fuga suspectus; nam eo casu debet, si potest, personaliter capi, secundùm opinionem quam dicit communem Ferret *cons: 31. n. 11.* sed etiam ad sententiam: non enim apparet quomodo constare possit nullam defensionem reo competere, nisi eo monito & audito. Quidquid tamen sit, honestius est, & tutius, ut in omni casu fiat citatio & monitio, ut inquit Calder. *hic n. 47. circa med: vers. Honestius tamen*, quia, ut dicunt Host: & Jo. Andr: in c. *Cùm sit Romana, in fine de appellat.* multi dicuntur notorij, qui non sunt, c. *Consuluit, de appellat.* & ideò justius & tutius est nullum quantumcumque notorium fore damnandum sine citatione vel admonitione, dixi in prædicta Decretali, c. *Cum olim, n. 46. & seqq. de re judicat.*

96 De sententia verò, nunquid in notorio sit necessaria? DD. similiter non conveniunt; nam glos. in c. *Super eo, in ver. Non requiratur, de test: & cogen.* & in c. *Porrò, in ver. Notoria, de divortijs*, & c. *penult: in ver: Non erat illi indicenda de purgat. Canonica*, & in c. *Evidentia, in ver. Non indiget clamore, de Accusat.* Tenuit etiam super notorio ferendam esse sententiam, & hanc glossam dicit communiter approbatam, Marsil. *in practica criminal §. aggredior. n. 133.* Practica Corradi *fol. 238. post n. 4.* Sed contrarium tenet Innoc. in c. *Ex parte, il 1. n. 1. in fin: vers: Nec ibi necessaria sit sententia, infrà de verb: signif.* Calder. *hic n. 47. vers: At verò necessaria*, dicit in notorio non esse necessariam sententiam in scriptis, & cum solemnitate, ut notatur in Auth. *Ut judices sine quoque suffragio, §. Necesse autem*, in glos. *in ver: Sine libello.* Requiritur tamen aliqualis sententia, ut videtur textus in l. *Si confessus, ff de Custod: & exhibit: reor.* & cap *Nos in quemquam, 2. q. 1.* & satis est ut fiat præceptum secundùm Calder. quem sequitur Abbas *hic n. 18. circa finem, vers: De sententia verò*: & ita intelligunt Innocentium *loc: cit.* Sed quicquid sit de jure, certè de consuetudine indistinctè observatur, ut etiam in criminibus notorijs requiratur sententia declaratoria, ut attestatur Julius Clarus *in pract. crimin: § fin: q. 9. vers: Præterea quæro*, & ita etiam hanc sententiam esse in praxi receptam fatetur Covar. *in relect: c. Alma Mater, fol: 360. 1. p. §. 2. n. 9 vers: Ipse verò adhuc indistinctè, de sent: excom: lib: 6.* Imò dicunt aliqui non posse dici delictum notorium, quod excusationem non habeat, nisi prius fuerit super hoc cognitum & declaratum per Judicem illud esse notorium, citato etiam ipso reo. Et hanc opinionem testatur esse communem Aretin: *cons: 163.* quem referunt Ferett: *cons: 31. n. 5. & 35.* & Clar. *loc: cit: vers: Plus dicunt aliqui*, ubi etiam admonet Judices, ut in hujusmodi notorijs cautè ambulent, ne si nimis properent, se ipsos involvant.

97 QUÆRO quartò, Numquid in notorio requiratur probatio.

98 Pro solutione distingue secundùm Ant. de
Butr. *hic n. 42.* & Abb. *n. 19.* aut quæritur de noto-
rio facti permanentis, & nulla probatio requiri-
tur, ut in c. *Tua, infrà eod.* & in c. *Evidentia, de accu-*
99 *sat* Aut de notorio juris; & necessaria est proba-
tio, ut si reus negaret sententiam contra se latam;
nam deberet concludenter probari, ut in c. *Sicut,*
de re judicat. Et idem dicendum de notorio præ-
sumptionis, ut in c. *Per tuas, de probat.* sed circa
hoc membrum vide quod dixi *suprà n. 87.* Aut
100 quæritur de notorio facti interpolati; & requiri-
tur

tur probatio, licet non multum plena, ut in cap. *Cum in D œcesi, de usur:* & glos: 1. in c. *Manifesta, 2. q. 1.* dicit in notorio facti interpolati requiri semi-
101 plenam probationem. Aut quæritur de notorio facti transeuntis, & in hoc DD. non conveniunt: nam Innocentius variè locutus fuit, ut hic plenè per But: *nu.* 42. Sed in c. *Tua, n. 2. infrà eod:* videtur tenuisse in hujusmodi notorio necessariam esse probationem. Ait enim testes debere duo concludere, videlicet se vidisse id, de quo testificantur fieri, & tot alios fuisse præsentes ut crimen factum fuerit notorium; aliàs non probaretur crimen esse notorium, & ideo non deberet reus ad ipsorum dicta condemnari; quod si fieret, sententia esset nulla, quia lis non esset contestata, ut l. *Prolatam, C. de sent:* & *suprà ut lit. non contest: in rubro, & nigro.* Sed contrariam opinionem, id est, in hoc notorio facti nullam requiri probationem, tenet Vincentius in c. *Consuluit, il 1. suprà de appellat:* relatus hic à Calder. *nu.* 48. & hanc dicit esse communem Alter. in l. *Ea quidem, n. 18. C. de accusat.* & ideo ut dicit Angelus in l. *Ictus fustium, n. 4. ff. de his qui notantur infamiâ;* hodie mos inolevit, ut Rectores immediatè absque aliquo processu faciant decapitari, & suspendi de facto malefactores notorios, eisque membra mutilari, quibus, ut ipse ait, ita pœnas imponi subitò expedit Reipublicæ, ut refert Jul. Clar. *d. qu. 9. vers. quaro, Pro concordia,* Speculat: *tit. de notor: crim:* §. *Iam de notoriis, n. 17. vers. Utraque tamen opinio,* dicit opinionem Innocentij esse veram, quando judex procedit ad petitionem alicujus; contrariam verò Vincentij, quando ex officio inquirit. Tu verò sequere indistinctè primam opinionem Innocentij quæ efficaciter probatur in c. *Cùm dilectus, vers. Dicitur enim, de purgat. canon.* & eam tenet & pluribus confirmat Cald *hic n.* 48. dicens satis esse probare qualitatem istam, scilicet quod est notorium, vel major pars populi pro certo asserit id publicè factum fuisse, vel esse, & quod inficiationi locus non fuit, nec est, nec ab aliquo contrarium asseritur. Idem tenet *n.* 19. ubi ait, in notorio facti transeuntis requiri plenam probationē, & esse valdè utile, ut judex à principio declaret factum esse notorium: allegat textum cum glossa *in ver: Declarato,* in Clem. *Pastoralis, de re judicat.* idem voluit Cayrus in l. *Ea quidem, col: 2. vers: 2. juxta hoc, C. de accusat.* ubi concludit probandum esse crimen, de quo agitur, notoriè commissum fuisse. Et in hoc nemo contradicit, ut inquit Julius Clarus *d. q. 9. vers: Item quaro,* sobdens opinionem Alberici esse valde periculosam. Debet igitur Judex super tali notorio informationes assumere. Et hæc est communis opinio, ut attestatur Afflictus *super 2. p. Constit. Regni. rubrica* 10. *post n.* 30. Nec sufficerent informationes ab ipso judice extrajudicialiter assumptæ, sed debet constare judici ut judici, ex actis secundùm communem opinionem, ut dicunt Practica Corradi *fol: 240. in fin.* & *fol: 241. n. 14.* & Jul: Clar: *loco cit.* Et ideò rectè Salycetus in d. l. *Ea quidem, n. 91. vers: Caveant tamen, C. de accusat.* dicit: Caveat judex ne asserat delictum notorium, cùm non sit; multa enim dicuntur notoria, quæ non sunt: & propterea consulit judici, ut majorem partem viciniæ examinet super delicto commisso, ne postea tempore depositi officij puniatur, si de notorio non doceat. Et hic junge quæ dixi *suprà n. 95. vers: Quic-*

quid tamen sit.

102 QUÆRO quin[illegible], Quot testes requirantur ad probandum notorium.

Breviter dicendum, sufficere duos, vel tres testes idoneos, sicut sufficiunt ad probandam famam, ut c. *Tam literis, supra de testib:* c. *Inquisitionis,* & c. *Testamentum, de accusat.* l. *Bonorum, C. de bonorum possess.* l. *Quæstionem, C. de fideicommiss.* & tenet gloss: in c. *Deus omnipotens.* §. *Quando autem, in ver: Iudices: 2. q. 1.* & ita se habet communis opinio, ut attestatur Burr. *hic n.* 48. & Salyc: in d. l. *Ea quidem, num:* 82. *C. de accusat:* ut in ore duorum vel trium stet omne verbum. Imo in hoc concordant omnes, ut dicit Calder: *hic n.* 50. Nec obstat c. *Inquisitionis, de accusat:* quia non dicit duos non probare infamiam, sed non infamare.

103 QUÆRO sextò, An à sententia super notorio lata, detur appellatio.

104 In hoc articulo variè locuti sunt DD. Jura tamen dicunt, notorius criminosus non auditur appellans, c. *Cum sit Romana.* §. *Præterea, in fin:* & c. *Pervenit,* ibi: Si verò publicus est & notorius, appellationis obtentu non prætermittas, quin eos excommunicatos denuncies, *suprà de appellat:* c. *Consuluit, il 1.* ibi: Quod si aliqui, quos manifestum sit, & notorium uxorem alterius detinere, aut injecisse manus violentas in Clericum, appellaverint, eorum appellationi non est aliquatenus de-
105 ferendum, c. *Proposuit. in fin:* & cap. *Cum specialis,* §. *Porrò,* ibi. Commonito ad appellationis obstaculum convolante, si ejus excessus evidentiâ rei, vel ipsius confessione, aut alio modo legitimo fuerit manifestus (cùm appellationis remedium non sit ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentiæ institutum) non est provocationi hujusmodi deferendum, *eod: tit:* & c. *Romana,* §. *Si autem, de appellat: lib: 6.* & ita dicit communiter teneri Jo: de Anan: in c. *Quàm perniciosum, post n. 1. de usur:* & Burr: *hic n.* 45. Sed Calder: *nu.* 51. *vers: Breviter puto,* distinguit, an judex processerit contra absentem non citatum, aut ipso citato probationibus receptis, vel non receptis. Tu autem recurre ad Anton: de Burr: in c. *Pastoralis, de appellat:* ubi hunc articulum plenissimè examinat: & adde Salycet. in d. l. *Ea quidem, num. 88. & seqq: de accusat.*

106 Septimò, & ultimò. Cùm in Brevibus Sac. Pœnitentiariæ Apostolicæ pro dispensationibus matrimonialibus in gradibus prohibitis, & super irregularitate apponatur clausula, Dummodo impedimentum inde proveniens sit occultum: vel, Dummodo præmissa occulta sint. Item cùm in decreto Concilij Trid. *sess: 24. c. 6.* detur facultas Episcopis dispensandi in irregularitatibus omnibus & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, exceptâ eâ, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentiosum: nec non absolvendi in foro conscientiæ pœnitentes in quibuscùnque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis.

QUÆRO, Quando impedimentum, vel crimen dicatur occultum ad hoc, ut Confessoribus in vim dictorum Brevium, & Episcopis in vim Concilij liceat dispensare, & absolvere?

Aliqui ex modernis involvunt materiam, & confundunt terminos non distinguentes inter occultum, & penè occultum, famosum, manifestum, & notorium. Sed pro clariori solutione, tu dicas

in hoc articulo reperiri in universum quatuor opiniones.

107 Prima opinio est aliquorum existimantium occultum accipi prout distinguitur contra notorium; inter quos Majol *de Irregul. c. 51. n. 4.* Vivald. *in Candelabro Sacramentorum in 2. parte, ubi de irregular. nu. 315.* Sayrus *in Thesauro Casuum Conscientiæ, tom. 1. lib. 4. c. 17. nu. 21. & lib. 7. c. 13. nu. 12.* & Emanuel Sa. *in Summa, in ver. Episcopus, n. 33.* Pro quibus facere videtur, quia omne quod
108 non est publicum, potest dici occultum. & publicum definitur esse, quod patet omnibus, secundum Bartol. in l. 1. §. *Consequens, nu. 1. ff. de suspect. tutor.* & ita oportet esse notorium, ut constat ex dictis supra *num.* 77. Item pro his allegari potest Abbas in cap. *fin. nu. 3. supra de tempor. ordinat.* ubi ex eo textu elicit regulam, ut omne delictum quantumcumque grave, excepto homicidio, intelligatur occultum, prout distinguitur contra notorium; probabile tamen, ad effectum ut post peractam pœnitentiam non impediat ad Ordines ascendere, & in susceptis ministrare. & in c. *Quæsitum, nu. 4. de pœnit. & remiss.* ubi similiter ex illo textu colligit occultum dici quod est aliquibus notum; & capit occultum pro specie distincto à notorio: & loquitur ad effectum, ut Sacerdotibus Græcis, ex quorum incuria parvuli in cunis suffocati reperiuntur, non imponatur pœnitentia publica, si id occultum sit.

109 Verum hæc prima opinio est apertè falsa, quia si occultum acciperetur prout distinguitur contra notorium, omne famosum, vel manifestum diceretur occultum; nam omne famosum, & manife-
110 stum distinguitur contra notorium, ut probatur in c. *De hoc, infra de simon.* & hic notant Calder. *n. 36.* & Cardin. *n. 19.* & constat ex dictis supra *nu. 54. & 55.* Unde secundum hanc opinionem Pœnitentiariæ, & Episcopis liceret dispensare in omnibus impedimentis, & irregularitatibus non habentibus operis evidentiam, utcumque aliàs essent famosa, & manifesta; quod absurdum est affirmare, tum propter scandalum publicum, ut notat glos. in c. 2. *in ver. Non valebit, de Apostat.* tum
111 quia pro crimine famoso, & non notorio Sacerdotibos indicitur canonica purgatio, & si in purgatione defecerint, sunt deponendi, ut sunt jura clara in d. c. *De hoc, de simon.* in c. *Presbyter si à plebe*, & in c. *omnibus, 2. q. 5.* & in c. *Cum dilectus, de purgat. canon.* cum multis concordantibus. Tum quia absonum videtur, ut hæc vox occultum exponatur, idest famosum, & manifestum. nam etsi quandoque occultum accipiatur pro penè occulto, vel probabili, secundum ea, quæ dicta sunt supra *n. 48.* nullibi tamen in jure cautum reperitur, ut famosum, & manifestum dicatur occultum. & quod Sanctorum patrum documento sancitum non est, & c. e. *Consuluisti, 2. q. 5.* c. *Inter corporalia, de Translat.* Nec Abb. in locis supracitatis habuit
112 hunc sensum: quamvis enim dixerit occultum accipi prout distinguitur contra notorium, tamen pro occulto non intellexit famosum, vel manifestum, sed probabile tantum, quod idem est ac penè occultum, ut illius verba demonstrant in d. c. *fin. n. 3.* ibi, probabile tamen. Quod etiam convincitur ex eo, quia ibi loquitur ad effectum, ut criminosus occultus possit promoveri. At certum est infamatum promoveri non posse, nisi se purgaverit, ut in d. c. *De hoc, de simon.* cum aliis supracitatis. Ergo Abb. non potuit accipere occultum pro famoso, vel manifesto, sed pro penè occulto, & probabili, & sic potuisset potius allegari pro tertia opinione, de qua infra *n. 118.*

113 Secunda opinio est eorum, qui putant occultum accipi prout contradistinguitur à publico; & in-
114 telligunt esse publicum quod est notum in civitate, vel parochia, seu vicinia, aut majori parte ipsius, dummodo ibi decem saltem personæ inveniantur. Et in hac sententia fuerunt in terminis litteratum S. pœnitentiariæ Navar. *in Manuali, c. 27. n. 254. vers. Undecimò. & n. 255.* ubi ait occultum esse quod non est publicum, publicum autem quod non est notorium, manifestum, vel famosum: & *infra vers. Tunc autem dicitur.* affirmat ad hoc non requiri, ut sit notum provinciæ, civitati, vel parochiæ, sed sufficere, ut sit notum majori parti ipsius, modo ibi sint saltem decem homines. & eum sequitur Thom. Sanchez *de matrim. lib. 8. disput. 34. n. 55. & lib. 2. disput. 37. n. 11.* & in terminis Concilii Tridentini firmant idem Navarrus *ibidem*, Suarez *de Censuris disput. 41. sectione 3. num. 6.* Azor. *Instit. Moral. lib. 8. tit. 1. cap. 10. q. 9.* Henric. *in Summa lib. 14. de irregular. cap. 20. n. 4.* Manuel, *in Bulla Cruciata, §. 9. num. 129. in fin. & in Sum. tom. 1. cap. 166. nu. 3.* Ludovic. Lop. *2. p. Instructory de Clavibus, cap. 8. de Bulla fol. 825. col. 1. § Igitur antiquam Bullam*, quos refert, & sequitur Sanchez *loco citato*, Tolet. *in Summa lib. 1. cap. 89. numer 5.* Molin. *de Iust. & Iur. tract. 3. disputat. 79. nu 8 vers. Secundò*, & alii apud Modernos *in tract. de offic. & potest. Episcopi, part. 2. allegat. 39. nu. 21. & 24. vers Quare textum illum.* Moventur, quia ratio cur detur facultas dispensandi in occultis, & in aliis denegetur, est ut obvietur scandalo publico. juxta cap. *Nihil, de præscript.* cui satis obviatur non dispensando in notoriis manifestis, secundum Navar. & alios præallegatos.

115 Sed tu adverte, quia hæc sententia in effectu accipit occultum prout distinguitur à manifesto, vel famoso; nam, ut supra diximus, *nn. 54. & 55.* ad manifestum inducendum duo copulativè requiruntur, alterum ut sit notum toti viciniæ, vel majori parti ipsius; alterum ut non sint ibi pauciores,
116 quam decem homines: quæ duo etiam requiruntur ad inducendum notorium, secundum Abbatem *hic nu. 16.* & dictum est supra *n. 88 & 89.* Unde secundum istam opinionem si in parochia essent v.g mille parochiani, & factum esset notum quadringentis, vel quingentis, non esset manifestum, vel famosum, quia non esset notum majori parti parochiæ, prout necessariò exigitur ad constituendum manifestum, vel famosum, ut dictum est: In parochia enim, ubi sunt mille parochiani, quadringenti, vel quingenti non constituunt majorē partem, sed dimidiam, vel infra, ut palàm est; & consequenter casus diceretur occultus, cum secundùm opinionem hanc dicatur occultum omne, quod est manifestum vel famosum; & Major pœnitentiarius ex suis facultatibus, & Episcopi ex Concilio possent super eo dispensare; quod tamen nemo sani capitis auderet asserere. Nec puto præallegatos Authores habuisse hunc sensum, tū quia fundantur in ratione scandali; & negari non potest, quin tot hominum clamor sufficiat ad scandalum suscitandum, ut ex Joanne, Vincentio, & Archidiacono dictum est supra *num. 60.* nam de-

liсti

licti manifestatio dispensationem prohibet pro-
pter scandalum, ut inquit glos. in c. 2. *in ver. Non
valebit*, & ibi Host. *n. 5. in ead. ver. infrà de Apostat.*
tum quia præcitati Authores ponderant ad exclu-
dendum occultum sufficere, ut factum sit proba-
bile per aliquot testes, secundum ea, quæ de penè
117 occulto dicta sunt *n. 48. & seqq.* Unde hæc opinio
dum dicit occultum esse omne, quod non est no-
tum toti viciniæ, vel majori parti ipsius, videtur
temperanda, dummodo personæ, quibus factum
est notum, sint infra decem; nam si essent decem,
vel plures, factum nullatenus posset dici occul-
tum, cum decem homines faciant plebem, seu
populum, & sufficiant ad infamandum Presbyte-
rum, ita ut ei sit purgatio indicenda, ut cap. *Vnio,
cum sua glos: in ver: Mancipia*, 10. *q. 3.* juncto c. *Pres-
byter si à plebe*, & c. *Omnibus*, 2. *q. 5.* & fusius dictum
est *sup. n. 58. & 59.* Item decē homines faciunt Pa-
rochiam, & testimonium unius Parochiæ facit
crimen notorium, ut ex Speculat. & alijs simili-
ter dictum est *suprà n. 89. & 90.*

118 Tertia opinio est illorum, qui accipiunt oc-
cultum pro penè occulto, & probabili ad diffe-
rentiam illius occulti, quod probari non potest
vel ex sui natura vel ex accidenti, secundum ea,
quæ tradit Navar *d. c. 27. n. 255. vers: Occultū item
triplex*, & constat ex dictis *suprà num. 45. & seqq.*
Quare secundum hoc dicitur impedimentum, vel
crimen occultum, licet aliquibus sit notum, puta
quatuor, vel quinque, juxta §. *Hæc ergo secreta, de
pænit: dist: 1. supracit: nu 49.* cum sua glossa *in ver:
Secreta* Et hanc tertiam opinionem servat S. Pœ-
nitentiaria, & videtur ex mente Navarri, & alio-
rum, quos suprà retulimus pro secunda opinio-
ne, eique in terminis Bullarum ipsius Pœniten-
tiariæ videtur adhærere Nicolaus Garz. pluri-
mos citans *de benef: par: 2. cap. 11. n. 45.* & videtur
probari posse, tum quia cum factum paucis est no-
tum, non militat ratio scandali, propter quam
denegatur dispensandi facultas, ut dicunt glos:
119 & Host: in d. c. 2. *de Apostat.* Tum quia non est de
occulti essentia, ut suaptè naturâ, vel ex acciden-
ti non sit probabile; quia hoc esset contra *d. §. Hæc
ergo secreta, de pænit: dist: 1.* cum sua glossa, *in ver:
Secreta*; quatenus probat dici occultum, quod fa-
ctum est in præsentia quinque, & contra d. c. 2. *de
Apostat.* quatenus probat ministerium Acolythi
jovantis Presbyterum rebaptizantem posse oc-
cultum esse, secundum Navar. *loco citato*, & tamen
ibi præter Acolythū adfuerunt saltem duo, scili-
cet rebaptizans, & rebaptizatus, licet ille textus
parum faciat, quia cum illi duo essent socij cri-
minis, per eorum confessionem crimen Acolythi
probari non poterat, c. 1. *de Confess:* c. *Veniens, de
Testibus*, l. *Quoniam*, & ibi Bald: *nu. 2. C. Eodem*, tum
quia secundùm Navar: ubi suprà, penè occultum
videtur esse species occulti, quod videtur proba-
ri in hoc c. dum dicit occultum, quod ab Ecclesia
toleratur, & glos: *unica*, in c. *Manifesta*, 2. *q. 1.* Si-
militer ait quandoque occultum dici, quod po-
test probari, & quod quinque sciunt: tum quia
nulla irregularitas contrahitur sine facto suâ na-
turâ probabili, & paucæ sunt, quarum factum ali-
120 quo modo probari non possit. Quod autem spe-
ctat ad Concilium Tridentinum *d. c. 6. sess. 24.* hæc
opinio videtur probari posse, quia sancta Syno-
dus à regula dispensandi in occultis excipit duos
tantùm casus, videlicet homicidium volunta-
rium, & deducta ad forum contentiosum: ergo
in alijs occultis, quæ probari possunt, firmat re-
gulam in contrarium, ad l. *Nam quod liquidè, § fin:
ff. de penn: legata*, cum simil.

Portò in duobus casibus manifestum est hunc
sacræ Pœnitentiariæ stylum servari nō posse. Pri-
mus est in dispensationibus, quæ conceduntur o-
mnibus, qui per adulterium se carnaliter cogno-
verunt, & ut matrimonium inter se contrahere
possent in mariti oratricis mortem cum affectu
machinati fuerint: opponitur enim in literis clau-
sula infrascripta, videlicet; Dummodo omnino
occultum sit, quod uterque oratorum in mortem
d. mariti machinatus sit & planè ignoretur, quòd
illius mors inde secuta sit: atque ita cum Sac. Pœ-
nitentiaria hoc casu non utatur termino occulti
simpliciter, sed omnino occulti, & cum gemina-
tione illorum verborum, & planè ignoretur, suc-
cedit doctrina Host. *hîc n. 14.* & Jo. Andr. *n. 12.* di-
centium occultum omninò esse, quod nullâ ra-
tione probari potest. Secundus casus est in abso-
lutione ab hæresi; nam in Bulla Urbani VIII. *Re-
gimini Vniversalis Ecclesiæ*, *edita die 28. Septembris
1634.* cautum est ut infrà, videlicet, & circa ab-
solutionem ab hæresi nihil aliud volumus esse
permissum majori Pœnitentiario, quam quod à
san. mem. Pio Papa V fuit sibi concessum per ejus
vivæ vocis oraculum, tenoris. &c. Ut hæretici,
qui cum nemine de suis hæresibus loquuti sunt,
neque aliquem actum anteriorem fecerunt, unde
argui possint hæretici, quorum denique hæreses
nulli prorsus, nisi sibi ipsis notæ sunt, eisq; omni-
nò occultæ sunt, si petant absolvi, in foro con-
scientiæ tantùm possint eos absolvere absq; alia
abjuratione coram Ordinario, & Inquisitore fa-
cienda: idem etsi fecissent aliquos actus, ex qui-
bus argui possint hæretici, si tamen hujusmodi
actus adhuc remanent occulti, quia nullus,
quantum ipsi sciant, advertit, licet sui naturâ
sint noscibiles, seu ad notitiam deducibiles,
&c.

121 Quarta & ultima opinio est aliorum, qui acci-
piunt occultum prout contradistinguitur à penè
occulto, & ex sui natura, vel ex accidenti probari
non potest: unde si impedimentum, vel crimen
sit notum duobus, vel tribus testibus, non erit oc-
cultum, nec licebit majori Pœnitentiario, vel E-
piscopis super eo dispensare. Et nititur hæc opi-
nio validissimo fundamento; quia etsi occulti vo-
cabulum varijs modis accipiatur, & quandoque
idem importet quod pene occultum, & proba-
bile; quandoque verò occultum dicatur omninò
id, quod non est publicum, aut famosum, manife-
stum, vel notorium, ut ex dictis constat, & plenè
notatur per Albert. *in Dictionario, in ver. Occultum.*
Tamen ex proprietate vocabuli occultū dicitur
illud tantum, quod nullâ ratione probari potest,
sive id proveniat ex sui natura, ut in mentalibus
c. *Erubescant, 32. dist.* c. *Tua nos, de Simonia.* Sive ex
accidenti, puta si homicidium fuerit veneno per-
petratum, aut parvuli in lecto suffocati nemine
præsente, ut c. *Consuluisti, 2. q. 5.* c. *Vnico, Vt Eccle-
siastica beneficia.* Aliæ verò acceptiones omnes
occulti sint impropriæ & abusivæ, ut declarant
Cardin. *hîc num: 18.* & Canonistæ omnes supra-
citati *num: 45 & 50.* & propterea quod per testes
probari potest, sed difficulter, non dicitur occul-
tum simpliciter, sed penè occultum, ut hîc no-

tant Host.nu.15.Joan. Andr.nu.12.Calder.nu.35.
Henric. Boic, num. 5. Butr.nu: 30.post princ. Car-
din:nu:18.Anchar.nu:14.Abb,nu.11.& Jo.à Ca-
pistrano nu.40. Et illa dictio, *pene*, diminuit se-
cundùm Abbat:*d.n.*11. & dictum est supra *num.*
122 50. & sic penè occultum, & probabile non est
simpliciter occultum, quia nihil est propriè tale,
quod non est simpliciter tale, l. *Hoc legatum, in fi-
ne ff.de legat:*3.& per illum textum dixit Bald: in
l. *De quibus, n... ff. de legibus*, cujus dictum refert
Paulus de Castro *cons:*292 *Videtur dicendum, n.* 1.
123 *lib:*1. Et verba secundum propriam significationē
sunt accipienda, l. *Non aliter, ff. de legat:* 3. c. *Ad au-
dientiam, de decimis cum similibus*, ut per Gemin:
*cons:*76. *Licet copiosè, n.*1. & propria verbi signifi-
catio est, quæ stricta est, non larga, l. *Labeo, de verb:
sign.* Plautius *ff. de aur: & argen: legat:* c. *Oratorium*,
& c.*seq:* 42. *dist:* Calderin: *cons:*7. *Propria verbi si-
gnificatis, de verb: signif.* Et ex his patet resolutio ad
124 objecta, de quibus *suprà n.*118. *&* 119. Nec quid-
quam facit ponderatio Authorum contrariæ sen-
tentiæ de qua *suprà n.*120. Quod Concilium ex-
cipiendo a regula homicidium voluntarium, &
crimina ad forum contentiosum deducta, firmet
regulam in contrarium in alijs occultis, quæ pro-
bari possunt. Etenim hæc ratiocinatio non proce-
dit, quia regula Concilij non est in occultis, quæ
probari possunt, sed in occultis simpliciter: unde
in his occultis simpliciter per exceptionem fir-
matur regula in oppositum, & non in occultis,
quæ probari possunt, & quæ non dicuntur occul-
ta, ut sæpius repetitum est. Nec dicatur, Exceptio
Concilij, nisi sint deducta ad forum contentiosum,
loquitur de occultis, quæ probari possunt: ergo
& regula, quia exceptio declarat regulā de mate-
ria exceptionis esse intelligendā, ut notat Bald.
*cons:*401. *Super facto, n.*2. *vers: Secundò quæritur, lib:*
5. Nam respondetur, imo illam exceptionem ge-
neraliter loqui etiam de occultis, quæ probari
nequeunt: potest enim contingere, ut delictum
sit simpliciter occultum, & improbabile, veluti
si unus tantum testis adfuerit, & tamen potest esse
deductum ad forum contentiosum, puta si is, qui
interfecit, vel alius qui ab eo audivit, homici-
dam accusaverit. Unde hoc casu delictum erat
occultum, & poterat super ea Pœnitentiaria, &
Episcopus dispensare: Secus verò postea quam
in judicio fuit deductum. Nec obstat textus in c.
125 *ult: in fine* 15.*q*.5. ibi: Ante probationem accusa-
tionis illatæ neminem à communione suspendas,
quia non statim, qui accusatur, reus est, sed qui
convincitur criminosus. Nam respondetur hoc
126 procedere ad effectum puniendi, non autem ad
effectum impediendi dispensationem, de qua
Concilium loquitur, quia ad hoc sola accusatio,
vel inquisitio sufficit sine alia probatione, ut ex
sententia S. Congregationis Concilij dicam *n. se-
quenti.* Unde hanc ultimam opinionem in termi-
nis Concilij Trid. amplectuntur Gutierez *Quæst:
Canonicarum lib:*1.*c.*13.*n.*27. Angles Flores *par.*1.
*ubi de Confess: quæst.*4.*ar:*5. *diff:*6. Manuel. *in addit:
ad Bullam Cruciatæ*, §.9.*n.*69. Jacob. de Graff. *tom:
2. consil: sub tit: de homicid: cons:* 2. *n.*2. & *in decis:
aur: lib:*1.*c.*13.*n.*45. Nicol. Garz. *de benef: part:*7.*c.*
11. *n.* 46. Armendor: *in Addit: ad Recopilationem
leg. Navar: lib:*1.*tit:*18.*leg:*3. *de irregular: in decla-
rat: n.*25. & saltem quoad spectat ad d.c.6. *sess* 24.
Ab hac sententia nullatenus est recedendū, tum
quia validioribus rationibus fulcita, tum quia
eam sæpius probavit Sac. Congr. ejusdem Conci-
lij interpres, cujus declarationes nunc sunt simpli-
ces et doctrinales, seu probabiles, sed necessariæ,
& habentes legis auctoritatem, ut latissimè pro-
127 bavi in cap. *Quoniam, suprà de Constitut.* Nam cum
fuerit quæsitum, An delictum coram uno, aut
duobus testibus dicatur occultum, & adeout Epi-
scopus cum delinquente possit dispensare in foro
conscientiæ, juxta *d.c.*6. S. Congregatio primum
censuit hoc pendere ex dispositione juris commu-
nis. Sed postea cùm dubitatum fuerit, an absolu-
tus & dispensatus à proprio Episcopo in materia
delicti perpetrati coram duobus, vel tribus testi-
bus, quod tamen non fuit notorium, esset tutus
in conscientia: Respondit non esse tutum, quia
Concilium utitur termino occulti, quod propriè
loquendo est illud, quod probari nō potest, Abb:
in c. *Vestra, de Cohab: Cleric: & Mulier.* At per duos
testes probari potest, & verba Concilij debent
128 accipi secundum proprietatem. Hactenus verba
decisionis. Et alias censuit, quod non est noto-
rium, posse dici occultum, secundum quod oppo-
nitur notorio, non tamen *c.*6. *sess:*24. esse restrin-
129 gendum ad hanc acceptionem. Et iterum cum
Episcopus Civitatis Castelli petiisset declarari,
an ex *c.*6. *sess:* 24. posset absolvere in foro con-
scientiæ delinquentes in Bullam Pij V. contra
bannitos, & Gregor. XIII. contra extrahentes
frumenta: S. Congr. censuit referendum Sanctis-
simo, qui dixit vix posse considerari earum occul-
tum in ista materia, ideo scribendum Episcopo,
ut istos casus remittat ad Sedem Apostolicam.
130 Veruntamen si delictum alias occultum dedu-
ctum quidem sit ad forum contentiosum, non ta-
men probatum, sed reus absolutus, potest Episco-
pus dispensare, quia adhuc manet occultum, cum
non fuerit deductum in suum effectum, ex quo non fuit
probatum. Et ita gravissimi Doctores Salmanti-
censes tenuerunt (licet alij contra) ut per Jacobum
Graffium *in decis: aur. lib:*1. *dict: cap:* 13. & alios
plures apud Nicol: Garz: *de benef: p.*7. *dict: cap:*
11. *num:*48. *& seqq.* Et est ex mente Sacræ Con-
gregationis Concilij, ut patebit *infrà num:*137. &
tatis placeat, quia sequuta absolutione jam cessat
ratio scandali, propter quam prohibita est dis-
pensatio, juxta glos: in d.c.2. *in ver: Non valebit*, &
infrà de Apostat. & consequenter cessare debet ipsa
prohibitio, cap: *Et si Christus*, § *Quadam*, cum glos.
in ver: Cessante causâ, suprà de jurejur. Quod sine
difficultate procedit si inquisitus fuerit absolutus
diffinitivè tanquā repertus innocens & nō culpa-
131 bilis, quod fieri solet quando testes fuerunt con-
victi, aut condemnati de falso, ut servatur in
Tribunali Sanctissimæ Generalis Inquisitionis,
vel quando aliàs constat delictum non fuisse
132 commissum, puta quia vivit ille, de cujus homi-
cidio aliquis imputatur, vel quid simile. Nam
verbum Innocentiæ denotat omnimodam im-
munitatem, & carentiam criminis & doli, l.
Absentem ff. de pœnis, & notat Bald. in l. *Si quis ad-
ulteri, num.* 3. *vers: Secunda solutio, C. Ad legem Iul.
de adulter.* Sed quid si absolutus fuerit à proces-
133 su ex hactenus deductis, vel ab observatione
judicij, seu tanquam non repertus culpabi-
lis, nec jure punibilis; vel stantibus rebus
prout stant, prout servari in Hispania attesta-
tur Covar. *var: resolut. lib:*1. *cap:* 1. *num;* 8. In
Gal-

Gallia Igneus *in repetit: §. Non aliàs postrum*, 180. & Rebuf. *in proem: Constitut: Franciæ, glos: 5. n.* 118 & Mediolani Jul. Clar. *in pract: crimin. § fin. quæst:* 57. *vers: sed hic quæro*, & q. 62, *vers: Forma autem.* Et fieri solet quando reus purgavit indicia per torturam, tunc enim venit absolvendus non diffinitivè, sed ab observatione judicij, secundum Bart. *in l. final. §. qui fine, num.* 1. *vers: certè hoc non debet fieri, ff. de quæstionibus.* Petr. de Bellapertica, & Salycet. *in d. Si qui adulterij, C. de Adulter.* Alex. *in l. Varus, §. Rem, in ver: Nec confiretur, ff. de quæst.* Et servatur de consuetudine, ut post alios attestatur Jul: Clar: *d. §. fin. d. quæst. 62. vers. forma autem.* Pro negativa facit, quia etsi reus fuit aliquo modo absolutus, tamen cùm id non contigerit ex eo, quòd verè delictum non commiserit, sed quia illud probari non potuit, vel purgavit indicia per torturam, negari non potest, quin ejus fama remaneat aliquo modo gravata apud homines, sicut dicitur de cessione bonorum, quæ licet infamiam non eroget, sigillat tamen statum cadentis quantum ad infamiam facti, ut inquit Collect. in cap. *Odoardus, n. 7. de solut.* & ante eum Holt. in cap: *Quidam, n. 6 vers: nam si cessio, de renunciat.* Sed tamen hoc casu delictum censeri occul-
134 tum, & licere Episcopo dispensare, videtur sensisse S. Congregatio Concilij, ut dicam *infr. n.* 137 & tenent communiter moderni, qui amplius putant id habere locum, etsi reus medijs depravatis, & falsis testibus ab observatione judicij absolutus fuerit, inter quos Avila *de Censur: 2. par: cap: 7. disp: 1. dub: 11. concl: 3. ad fin.* Sayr: *in Thesaur: cas: consc: tom: 1. lib: 7. cap: 7. n. 12.* Suarez *de censur: disp: 4. sect: 3. n. 6.* & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *de matrim: lib: 2. disp. 34. nn. 57.*
135 *& 58.* & *super Decalog: lib: 4. cap: 11. num: 21: vers: quod si delinquens.* Campanil. *in Diversor. Iuris Canonici rubr: 7. cap: 3, n. 8.* & *rubr: 11, cap: 23. n.* 144. qui amplius opinatur posse Episcopum elapso anno dispensare, etiamsi judicium per sententiam absolutoriam non sit finitum, si accusator per annum tacuerit, ex notatis per gloss. in *c. Tanta, in ver: obrepsit, 81. dist.* & Majolus *de irregul. cap: 17. n. 9.*

136 Sed quicquid sit de his, illud certum est, si reus non fuerit absolutus, sed relaxatus sub fidejussione de repræsentando, tunc non licere Episcopis dispensare; nam etsi talis relaxatio quodammodo habeat vim tacitæ absolutionis ab observatione judicij, & in ejus locum successerit secundùm practicam, quam servari testatur Boss. *in tit. de sent: n. 6.* & Jul. Cla. *d. §. fin. qu. 46. vers. Pariter etiam*; tamen negari non potest quin delictum sit deductum ad forum contentiosum, nec adhuc judicio finitum; unde intrat exceptio, de qua *in d. c. 6. sess. 24.* Et hanc sententiam aliàs probavit
137 S. Congregatio ejusdem Concilij interpres: nam proposito dubio: An illi, qui occasione delictorum fuerunt inquisiti, sed quia non potuerunt delicta probari, non fuerunt quidem diffinitivè, vel alio modo absoluti, sed simpliciter dimissi, receptâ promissione de repræsentando, possint uti beneficio, *c. 6. sess. 24.* S. Congregatio censuit non posse, quia scriptura est deducta ad forum contentiosum, sicque sufficit sola deductio quicquid inde sequatur. Rursus certum est delictum
138 adhuc maneat occultum si Clericus fuerit condemnatus à judice sæculari, licèt ex hujusmodi sententia suborta fuerit contra eum fama perpetrati delicti, ex ijs quæ leguntur & notantur in c.
139 *At si Clerici, de judicijs.* Et aliàs censuit eadem Sac. Congregatio: nam Presbyter Sarsinatensis in contumaciam à judice laico condemnatus uti particeps cujusdam homicidij, cujus verè ipse innocens erat, obtinuit à Congr. Concilij declarationem ex hac sententia nullam se infamiæ notam aut irregularitatem contraxisse. Sed quoniam Ordinarius sub prætextu, quòd in sua Diœcesi esset publica vox & fama ipsum fuisse complicem dicti delicti, illum non admisit ad celebrandum; petijt declarari se non esse irregularem etiam ex prætensa fama, quæ si modò extat, certè duxit originem vel à dicta sententia, vel à fratribus eorum, qui ob dictum homicidium fuêre ad triremes transmissi. Die 25. Maij 1613. S. Congreg. censuit oratorem nullam hac de causa irregularitatem contraxisse; ideoque significandum Episcopo, ut illum, nisi aliud obstiterit, ad ministrandum admittat in susceptis Ordinibus.

140 Non tamen admittimus quod ait Sanchez *super Decalogo cap. 11. d. n. 21. vers: Sed quid si delictum*; videlicet licere Episcopo dispensare, etiamsi delictum sit deductum ad forum contentiosum, & jam judicio finito punitum; hoc enim reprobant Gutierez *Canonicarum qq. lib. 1. c. 3. ad fin.* Suarez *de censur: disp: 41. sect: 2. a. num: 5. ad fin.* & alij apud modernos *de offic: & potest: Episcopor: alleg: 39. n. 35.* Et quidem jure optimo, tum quia per sententiam condemnatoriam delictum efficitur notorium, ut hic est textus, ibi Notorium dicitur, de quo Presbyter canonicè condemnatur, & in cap: *fin: infra eod.* ibi, Nisi peccatum hujusmodi sit notorium per sententiam, cum concordantibus supra citatis *nu:* 73. Ergo ridiculum est, ut post sententiam remaneat occultum, *c. De hoc, de Simon.* Tum quia si in delictis deductis ad forum contentiosum quando adhuc incertum est, an inquisitus sit culpabilis nec ne, non licet Episcopo dispensare: longè minus licebit quando per sententiam condemnatoriam certum & notorium est reum esse culpabilem: hoc enim casu multò magis dispensatione scandalum suscitatur, juxta ... sæpius allegatam, in cap. 2. *in ver: non licebit, ... Apostat.*

141 Sed quid si crimen sit notum complicibus tantùm, numquid adhuc dicatur occultum, adeo ut non liceat in vim Concilij Tridentini & litterarum Sac. Pœnitentiariæ dispensare? Videtur re-
142 spondendum adhuc censeri occultum; nam propriè occultum dicitur quod probari non potest, ut plenè ostensum est *sup: n.* 121. At per complices non potest probari, quia regulariter socij criminis in criminalibus recipi non possunt, nec eis teceptis creditur, *l. Quoniam*, ibi, Si socij, & participes criminis non dicantur, ubi Salycet. *n. 3, C. de testib. c. Personas*, ibi, Morbo consimili laborantes, *sup. de testib:* & c. *Veniens, il 1.* ibi, Eò quòd ille, qui eudem erat infectus crimine inde contra eum testificari non posset, nullique de se confesso adversus alium in eodem crimine sit credendum, *eod: tit: cap: 1. de Confessis, ibid: de reatu propris*, confitentis periculosa confessio non est adversus quemlibet admittenda, & pet hæc jura generaliter firmàrunt Speculator, *in tit: de testib. §. 1. n. 37. vers: Item quod est socius criminis*, Matsil: in *l. Si fer. te, n. 15. & 16. ff. ad l. Cornel. de Sicar*, Bald: *cons: 95.* Re-

Regula, lib: 1. Boet. alios citans *dist:* 319. *in princ: vers: Vel è contra,* & alij passim. Quod locum habet etiamsi socij criminis sint duo, vel plures contra eandem personam deponentes, quia nihilominus non probant, Bald. in d. l. *Quoniam, n.* 2. nam ut ipse ait, si ex quatuor, qui in rixa intervenerunt, tres volunt deponere, quòd ille alter fuit culpabilis, non creditur ipsis de se confessis in alium, allegat text. in l. *final. C. de accusat,* Anchar. *cons.* 246. *In causa agitata.* Felin. plura cumulans in c. *Testimonium, in* 2. *notab. de testib.* Natta *cons:* 298 *Viso, & diligenter considerato, n.* 9. *in fin. vers. Præterea, & num.* 10. *vol:* 2. reddens rationem
144 cur socij criminis etiamsi sint numero plures, & contestes, tamen non probent, quia ubicunque testes laborant eo defectu, qui non diminuat de ejus fide, sed ex toto reddat eum inhabilem, ut est hoc casu, quia socius criminis inhabilitatur à jure ad testimonium perhibendum, ut in præci-
145 tatis juribus: tunc numerus non tollit inhabilitatem, nec supplet probationem; quia quod nihil est, supplementum non recipit, l. *Sed si manente, ff. de Precar:* & ex pluribus imperfectis in sua specie non potest unum perfectum resultare, l. 1. C. *Qui mun: tutel: se excus.* Grammat: *cons:* 21. *post n.*
146 10. ubi post Andr. de Hern. concludit, si plures sint confitentes de nominato, horum tamen depositiones non valebunt tantum, quantum dictum unius testis: & idem repetit *in cons:* 61. *post n.* 1. & *cons:* 35. *post n.* 25. & *decis:* 28. *post n.* 17. Boss: *in tit: de inquisit: n.* 51. Quinimo hoc vendi-
147 cat sibi locum etiam in criminibus exceptis, puta hæresis, læsæ majestatis, & consimilibus. Nam etsi in his socij criminis admittantur in testes, ut c. *In fidei favorem, de heret. lib:* 6. & c. *Nemini,* 15. *q.* 3. tamen sic admissi probationem non faciunt. Hippolytus de Marsil: *in pract:* §. *diligenter, n.* 68. Boët. *dist:* 319. *n.* 4 *in fin,* Blanchar, *de indit: ad l. fin. n.* 384. pariter ad finem. *ff. de quæst.* Cum itaque occultum propriè sit, quod probari non potest, ut ostensum est *suprà n.* 121. & per socios criminis etiamsi multi sint, delictum non possit probari; necessario sequitur, ut super eo liceat dispensare tanquam in occulto, si ad forum contentiosum non sit deductum, ut ex dictis constat, & in hanc sententiam videtur respondisse S. Congregatio Concilij, ut in decis. Presbyteri Sarsinatensis superiùs relata *num:* 139.

148 Ad extremum pro complemento materiæ admonendi sumus ad hoc ut liceat Episcopo dispensare, non sufficere, ut actus, ex quo incurritur irregularitas, sit materialiter publicus, sed oportere ut publicus formaliter in quantum est delictum, id est, ut publicè sciatur illum esse delictum arg: l. *In delictu,* §. *Si extraneus, ff. de Noxalib: act.* & tenet Navar: *in Manual: c.* 27. *num.* 255. *in fin. vers: Duodecimo,* & *n.* 241. *vers: Circa hac dico* 1. Sayr. *in in thes: cas: conscien: tom:* 1. *lib:* 7. *c.* 13. *n.* 13. & alij apud Sanch: *de matrim: lib:* 8 *disp:* 34. *n.* 56.

Quò fit, ut si occultè excommunicatus publicè celebraverit, liceat Episcopo dispensare in vim *d. c.* 6. *sess:* 24. quia licet actus celebrationis sit publicus, non tamen publica est illius malitia, ut per Navar: *ubi suprà,* ubi refert ita diffinitum fuisse in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ. Licet quod spectat ad *d. c.* 6. secus sit in casu converso. Et ita aliàs declaravit S. Congregatio Concilij, ut in subjecta declaratione, videlicet:

An vigore *cap.* 6. *sess* 24. *de reform:* possit Episcopus absolvere ab irregularitate proveniente à delicto, quod licèt publicum sit in se, tamen tanquam causa irregularitatis occultum censeri potest; quia licèt actus publicus sit delictum, publicè tamen nescitur esse delictum, Die 9. Septemb: 1582 S. Congr censuit quando delictum, ex quo provenit irregularitas, est publicum, quamvis actus ille, quo interveniente irregularitas incurritur, occultus sit, Episcopum dispensare non posse, veluti si Sacerdos publicè excommunicatus, vel notoriè simoniacus occultè Missam celebraverit: quod si delictum occultum est; ut puta excommunicatio, vel fornicatio, actus verò Missam celebrandi, ex quo irregularitas incurritur, publicus, posse nihilominus Episcopum ab omni irregularitate absolvere, ex *d. c.* 6.

DE COHABIT. CLERIC. & Mulier.

Cap. Quæsitum.

SUMMARIUM.

1 *Clericus concubinarius in officijs vitandus non est, nisi sit notorius.*

2. *Clericus à jure suspensus propter notoriam fornicationem licèt post pœnitentiam recuperat officij executionem quoad alios. & n.* 17.

3 *Clericus non tantum pro fornicatione, sed & pro quolibet peccato mortali est suspensus quoad se, & peccat gravissimè ministerium alicujus Ordinis exercendo. & n.* 21.

4 *Non tamen propterea efficitur irregularis. & n.* 21.

5 *Sacerdos notoriè criminosus non est suspensus quoad alios, nec est vitandus nisi sit præcisus notorius fornicator, vel simoniacus.*

6 *Et quid post extravagantem Martini V.* Ad evitanda. *& n.* 26.

7 *Notorius fornicator an celebrando efficiatur irregularis. & nn. seqq: usq: in fin.*

8 *Suspensus ab homine si celebret antequam sententialiter absolvatur, irregularis efficitur. & n.* 20.

9 *Concubinarius notorius est ipso jure suspensus quoad se, & quoad alios: & quamvis pœniteat, non debet celebrare ante dispensationem, aliàs fit irregularis. & n.* 12.

Contrarium n. 12.

Distinguitur n. 21.

Concluditur n. 22.

10 *Suspensio minor irregularitatem non inducit. & n.* 22.

11 *Intellectus, c.* Præter hoc, 32. dist. *& n.* 19. *&* 24

13 *Notorius fornicator celebrando non fit irregularis, nisi monitus non desistens fit suspensus ab homine. & nn. seqq: usque in finem.*

14 *Irregularitas non contrahitur nisi sit expressum à jure.*

15 *Suspensus à Canone propter crimen, celebrando non fit irregularis, nisi Canon hoc exprimat.*

16 *Suspensus à Canone tunc demum incurrit irregularitatem, quando per modum sententiæ fit in Canone suspensio.*

17 *Concubinarius notorius non est suspensus simpliciter, sed quamdiu non pœnituerit.*

18 *Suspensus usque ad congruam satisfactionem, cùm citò satisfacit, officiū suum & beneficiū recuperat.*

22 *Suspensio quoad se non est censura, sed est suspensio illata à Deo, qua irregularitatem non inducit.*

23 *Sicut, dictio importat omnimodam similitudinem in substantia, & qualitate, & modo simul.*

su-

25 *Suspensio quoad alios est suspensio indirecta non inducens irregularitatem.*

26 *Et hodie etiam quoad notorios fornicatores sublata est per extravagantem Martini V.* Ad evitanda.

27 *Quod caret esse, caret virtute, & operatione.*

28 *Tridentinũ Concilium cap. 14. sess. 25. de reformat. circa concubinarios expenditur, & n. seqq.*

Nihil ex veteri jure immutat, vel ex statutu Ecclesiæ, sed tantum juri communi addit, n. 31.

29 *Concubinarij Clerici, & Episcopi ex Concilio Trid. quas pœnas incurrant.*

30 *Suspensus ab officio censetur etiam suspensus à Beneficio tribus concurrentibus.*

1 QUÆSITUM. Propter fornicationem non notoriam non respuuntur ab officio Clerici. Hoc dicit secundum Abb. Antiq. communiter tamen sic summatur: Clericus concubinarius in officiis vitandus non est nisi sit notorius. Jo. Andr. Butr. Cardin. Anch. Abb. Sicolus, Jo. de Anan. & Jo. à Capistrano, communis decisio, Secunda ibi, *Verum.*

2 Nota primo, ibi, *Priusquam pœnituerit.* à contrario sensu Clericum a Jure suspensum propter notoriam fornicationem illico post pœnitentiam recuperare officii executionem quoad alios, ita ut licitè possint ab eo audiri Divina, prout notant Petr. de Anchar. in cap. *Vestra, numer.* 12. *post med. vers. Et ex ista opinione infertur, supra eod.* Abb. *hic in primo notab.* & voluit Innoc. in cap. *Sicut, numer. 2. vers. Vel dic quod licet, supra eod.* ubi ait, pœnam juris cessare, si cesset à peccato, quantum ad hoc, ut alii possint audire ejus officia. Ad hoc bonus textus in cap. *Si qui sunt Presbyteri*, & ibi glos. *in ver. Emendent*, 81. *distinct.* Licet hæc suspensio à jure inducta quoad alios hodie sit penitus sublata per ea, quæ dicam *infra num.* 26.

3 Secundo nota, ibi, *quemlibet pro mortali peccato.* non tantum pro fornicatione, sed & pro quolibet peccato mortali Clericum esse suspensum quoad se, ut hic in littera, idest non debet cum peccato ministerium alicujus Ordinis exercere, ut cap. *fin.* ibi *in testimonium suæ damnationis in susceptis etiam ordinibus non ministrent. Supra de tempor. ordinat.* & notat Innoc. in d. cap. *Sicut, numer. 2. in ver. Suspendatur, supra eod.* & Abb. *hic in 3. notab.* Præcipuè autem non debet attingere Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum, ut c. *Sacerdotes*, 1. *q.* 1. cap. *Testamentum, in fin. 6. distinct.* alioquin peccat gravissime, cap *Quotidie, de consecrat. distinct.* 2. cap. *De homine, de celebrat. Missar.* cap. *habuisse*, 33. *distinct.* Abb. in cap. *Vestra, numer. 4. Supra eodem: Qui enim manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini*, 1. ad Corinth. 11. cap. *Sicut Iudas, de Consecrat. dist.*

4 2. Jo. à Capistrano *hic nu.* 2. Non tamen sic celebrando irregularis efficitur; quia hæc suspensio quoad Deum non est propriè censura Ecclesiastica, & ideo irregularitatem non inducit, ut notat Petr. de Anchar. in d. cap. *Vestra, nu. 12. circa med. vers. Præterea.* & Jo. de Imol. *hic n. 6.* & latius dicam infra *n. 6. & 21.*

5 Tertio nota ibi, *Nisi peccatum hujusmodi sit notorium*, non quemlibet notoriè criminosum esse vitandũ in Divinis Officiis, sed tantummodo notorium concubinarium, qui est suspensus, non tantum quoad se, sed etiam quoad alios, hoc jure inspecto: nam cum textus respectu suspensionis quoad se prius generaliter egisset de quolibet mortali peccato, postea cum agit de suspensione quoad alios, restringit se ad peccatum fornicationis, ut innuit illa dictio *hujusmodi*, quæ relationem habet ad casum fornicationis, de qua egit supra proximè ibi, *etiam in casu proposito.* scilicet, fornicationis, ut explicat gl. 3. hic, reddens rationem, quia in hoc crimine magis est vitandus, cum in aliis non sit quis ipso jure suspensus, quantumcumque crimen sit notorium, excepto crimine simoniæ, ubi est suspensus ipso jure, etiamsi crimen sit occultum, c. *Præter. §. Verum*, 32. *distinct.* c. *Reperiuntur*, 1. *q.* 1. c. *Tanta, de Simon.* In aliis ergo à Clerico notorio criminoso non tenemur in Divinis abstinere, quandiu ab Ecclesia toleratur, ut probatur in d. c. *Præter*; per locum a speciali. & in hac opinione fuit Vincentius, quem sequitur hic Bernar in d. glos. 3. item glossa Joannis in d. cap. *final. in ver. Suscitantibus, ad finem* 15. *q.* 5. ubi ait, Sacerdotem in mortali existentem non esse suspensum quoad alios, nisi sit præcisus, vel notorius fornicator, vel simoniacus. Item glos. 1. in cap. *Cum non liceat, de præscript.* quæ similiter tres casus excipit, videlicet hæresis, seu schismatis, notoriæ fornicationis, & simoniæ. In aliis autem criminibus, etiamsi sint notoria, dicit expectandam esse sententiam, ut in d. c. *fin.* 15. *q.* 5. & c. *Nonne*, 8. *q.* 4. & consentiunt *hic* Abb. *in 5 not.* & Jo. de Anania *n.* 1. licet aliud videatur sensisse Innocentius in c. *Vestra, n. 2. supra eod.*

6 Sed tu adverte, quia hujusmodi differentiæ hodie sublatæ sunt per Extravag. Martini V. *Ad evitanda*, in Concilio Constantiensi editam, qua indultum est, ut liceat communicare in quibuscumque Divinis, & perceptione Sacramentorum excommunicatis, suspensis, vel interdictis, nisi sint nominatim denunciati, vel notorii Clericorum percussores. Unde jam more Ecclesiæ receptum est, ut hi tantum dicantur ab Ecclesia non tolerati, & sint vitandi; reliqui verò sive fornicarii, sive hæretici, vel schismatici, & ab Ecclesia præcisi, utcunque notorii, dicuntur tolerati, & licitè ab eis audiuntur Divina officia, & percipiuntur Ecclesiastica Sacramenta, ut dixi in d. c. *Vestra num.* 17. & 18. *supra eod.* & fusius in c. *Quod a prædecessore, infra de schismaticis*, ubi egi latissime de auctoritate, & intellectu hujus extravagantis *à nu. 39. usque ad nu.* 57. Quare hæc Decretalis dum determinat Clericum concubinarium in Divinis officiis esse vitandum, si sit notorius per sententiam, vel per confessionem factam in jure, vel per operis evidentiam, remanet correcta quoad duas species notorii, scilicet per confessionem judicialem, & per evidentiam facti; & servari debet tantummodo quoad nominatim denunciatos per sententiam hominis, & quoad notorios percussores Clericorum, quod etiam censent Navar. *in c. 1. §. Lectores, nu. 10. de pœnit. dist. 6.* & alii plures relati à Nicolao Garzia *de benefic. part. 7. c. 14. nu. 36.*

Ultimò nota ex textu, Clericum notoriè concubinarium esse suspensum quoad se, & quoad alios: concordat cap. *Si qui sunt Presbyteri*, 81. *distinct.* & cap. *Vestra, supra eod.* Sed qualis sit hujusmodi suspensio, patebit ex dicendis in *quæst. sequenti.*

7 QUÆRO. An notorius fornicator celebrando incurrat irregularitatem?

Si

8 Si sit notorius per sententiam, planum est irregularitatem incurrere, quia suspensi ab homine celebrando irregulares fiunt. cap. 2. cap. *Latores*, cap. *Postulastis*, & cap. *Si celebrat*, & ibi Innoc. & Host. *num.* 2. Jo. Andr. *num.* 3. & Henric. Boich. *num.* 12. *post. med. vers. Si in foro judiciali*, *de Cler. excomm. ministr.* Speculat. *in tit. de dispensat.* §. *Iuxta*, *numer.* 20. *vers. Secus autem si sit suspensus ab homine*. Innoc. in cap. *Sicut*, *num.* 4. *supra eod.* Host. in cap. *Quod translationem*, *num.* 3. *supra de tempor. ordinat.* Archid. in cap. *Lugdunen. num.* 4. 9. *quæst.* 2. Tales enim nunquam debent celebrare, nisi prius sententialiter absolvantur per judicem, arg. cap. 1. *de regul. jur.* & cap. *Presbyter si à plebe*, 2. *quæst.* 4 & si celebrant ante absolutionem, sunt irregulares, cap. *Si quis Presbyter*, & c. *seq.* 11. *quæst.* 3. cap. *Cum dilecta*, *de rescript.* c. *Apostolicæ*, *de except.* secundum Innoc. Host. Speculat. & Henric. Boich. *locis supracitatis*, & in hoc consentiunt omnes.

9 Si verò sit notorius per operis evidentiam, tunc sunt duæ principales Doctorum opiniones. Prima est eorum qui affirmant notorium fornicatorem esse suspensum ipso jure suspensione directa, & ideo celebrando irregularitatem contrahere: & hæc videtur communis, cujus Authores sunt Host. in d. cap. *Si celebrat*, *nu.* 4. *vers. Cum igitur simoniaca*, ubi ait, simoniacos, & notorios fornicatores esse ab officio suspensos propter crimen, quamvis à Canone § *Verum*, 32. *distinct.* Ideoque si celebrent, incurrunt irregularitatem, quia quantumcumque pœnitentiam agant, nunquam celebrare debent, quousque cum eis per Sedem Apostolicam fuerit dispensatum, cap. *Tanta*, *infra de simonia*, & cum Hostiens. concurdant ibi Calder. Henric. Boich. *nu.* 14. dicens se credere hanc opinionem esse veriorem, & idem Host. & Jo. Andr. in cap. *Cum æterni*, *super ver. involvet*, *de re judic. lib.* 6. Ant. de Butr. *hic num.* 9. & Jo. de Imol *nu.* 6. & idem Butr. in cap. 1. *nu.* 32 *de judic.* Jo. de Anan. *num.* 1. & Felin. *in* 4. *notab.* in cap. *Cum dilectus*, *de Accusat.* Præpos. in cap. *Præter hoc*, *numer.* 1. 32. *dist.* Abb. in c. *Vestra*, *num.* 7 *supra eodem* Glossa Pragmaticæ sanctionis tit. *de concubinariis in ver. Inhabiles*, Rebuff. *in concordatis*, *tit. de Publicis concubinariis*, *in princ.* Guido Papa *quæst.* 558. *Fuit dubitatum.* Gunsalvus à Villadiego *de irregularit. c. de Suspensione*, *col.* 3. Jo. Bernardus Diaz Episcopus Calagurritanus *in practica criminali Canonica cap.* 73. Abulensis *in tract. de concubinariis Clericis conclus.* 7. Petr. de Palude *in* 4. *sent. dist.* 27. *quæst.* 4. *col.* 2. S. Antonin. *in* 3. *part. tit.* 27. *c.* 3. Sylvester dicens hoc verius in *Summa in ver. Concubinarius*, *quarto*, *num.* 4. Bernard. *in tract. de concubin. pag.* 270. ubi attestatur hanc opinionem esse communem, quod etiam fatentur, licet eam non sequantur, Navar. in cap. *Si quando*, *col.* 53. *de rescript.* & Covar. in Clem. *Si furiosus*, §. 1. *nu.* 5. *post princ. vers. Sunt tamen, qui ab hac tertia illatione*, *de homicid.*

Pro hac opinione inducitur primo hæc Decretalis, ubi patet notorium fornicatorem esse suspensum, & quoad se, & quoad alios, & sic suspensione directa, quæ dirigitur etiam in subjectum, hoc est in ipsum Clericum concubinarium, non tantum in objectum, hoc est in ipsos Parochianos, qui prohibentur Divina officia ab eo audire, & Sacramenta percipere, secundum Anton. de Butr. *hic d. n.* 9. & consequenter si celebret, irregularis efficitur, c. 1. *de re judicat. lib.* 6.

10 Sed certè, ut inquit Imola *hic in ult. notab* hoc dictum non bene probatur in hoc cap. Quia hic dicitur Clericum fornicatorem esse suspensum quoad se, sicut quilibet existens in peccato mortali, Talis ergo suspensio quoad se censetur esse suspensio minor, quæ irregularitatem non inducit, ut plenè notatur per Innoc. Host. & alios in c. *Si celebrat*, *infra de Cler. excom. ministran.* & latius dicam infra *nu.* 22. Neque hic colligitur hanc suspensionem quoad se esse suspensionem majorem, & directam.

11 Secundo igitur loco allegatur text. in cap. *Præter hoc*, 32. *dist.* ubi dicitur, *Ex parte Dei Omnipotentis, & auctoritate Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli præcipimus, & omnino contradicimus, ut Missas non cantet, nec Evangelium, aut Epistolam ad Missam legat*, &c. nam, ut inquit Abb. in d. cap. *Vestra*, *numer.* 7. *supra eodem*, nulla apparet differentia inter hæc verba *Suspendo ab officio*, & *interdico tibi officium*. Sed per prima verba infligitur suspensio directa ipso jure, adeo ut sic celebrans efficiatur irregularis juxta tex. in cap. 1. *de re judic. lib.* 6. & in cap. 1. *de sent. excom. eodem lib.* Ergo & per secunda verba, quia non refert quid ex æquipollentibus fiat. c. *Licet ex quadam*, *de testibus*. Ad idem textus in cap *Si qui sunt*, 81. *dist* ubi dicitur; *Si qui sunt Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, qui in crimine fornicationis jaceant, interdicimus eis ex parte Dei omnipotentis, & S. Petri auctoritate Ecclesiæ introitum*, &c.

12 Tertio loco huic opinioni suffragatur, §. *Verum*, *in fin. vers. Prohibentur*, post dictum cap. *Præter hoc*, 32. *dist.* ubi similiter probatur notorium concubinarium esse suspensum ipso jure quoad se, & quoad alios, nec ibi adjiciuntur illa verba, *Sicut quilibet existens in mortali peccato*. Ergo celebrando efficitur irregularis: nam, ut notat Hostien. in c. *Tanta*, *nu.* 2. *de simon.* Clericus propter aliquod crimen suspensus quoad se, & quoad alios, etiam post peractam pœnitentiam celebrare non potest & idem notant Arcbidiac. Henric. Boic. & Jo. Faber. relati à Covar. in d. Clem. *Si Furiosus*, §. 1. *nu.* 5. *vers. His accedit Gratiani sententia*.

13 Contrariam opinionem, idest, notorium fornicatorem non esse ipso jure suspensum suspensione directa; & ideo si celebret, in irregularitatem non incidere, uti veriorem amplectitur Innocentius in c. *Si celebrat*, *num.* 3. *vers. De notorio autem fornicatore*, *infra de Cleric. excom. ministr.* ubi ait, notorium fornicatorem non esse suspensum principaliter à Canone, sed à Deo, quod ex eo apparet, quia quam citò pœnitet, licitè celebrat, ut hic, *Licet per Canonem in odium criminis aliquid adjectum sit quoad evitationem eorum*, cap. *Tua*, *supra eodem*, cap. *Nullus*, & §. *Verum*, 32 *dist.* Sed certè, ut subdit Innoc. *quam citò pœnituerit, & hujus Sacerdotis officia sunt audienda*, & cum eo videtur transire Jo. Andr. *ibid. num.* 4. *vers. Alii dicunt* contra Speculat. *in titul. de dispensat.* §. *Iuxta*, *numer.* 20. *vers. Quod autem dixi de excommunicato minori*, Jo. de Lignano in cap. *Vestra*, *supra eodem*, ubi intermiscet quæstionem, An ad hoc ut notorius fornicator dici possit, requiratur monitio, nec ne? & refert antiquos, & modernos variare invicem in hoc passu, & loquitur admodum intricatè, sed tandem concludit notorium fornicato-

catorem non esse suspensum suspensione directa, ita ut celebrando efficiatur irregularis, nisi prius monitus non desistens sit suspensus ab homine. Idem voluit Jo. de Fano relatus ab Archidiacono in d. cap. *Si qui sunt, num. 2. in ver. Malverunt*, 81. *dist.* & idem Arcbid. in d. cap. *Nullus, circa fin.* 32. *dist.* dicens duram esse opinionem illorum, qui tenuerunt notorium fornicatorem etiam non præmissa monitione suspensum esse ipso jure, & quoad se, & quoad alios, & contrarium innuere textum in d. cap. *Si qui sunt Presbyteri*; ubi primo suspenditur quoad se, & post perseverantiam quoad alios, & *num. 2. & 3.* sequitur opinionem Laurentii, & Hugonis dicentium notorium concubinarium celebrando non fieri irregularem, nisi præcedat monitio. Idem firmant in d. cap. *Vestra, supra eod.* Cardin, *num. 1.* & Petr. de Anchar. *num. 12.* ubi plenè Jo. de Imol. in cap. 1. *num. 23. de Iudic.* ubi reprobata opinione Antonii de Butr. sequitur opinionem Innocentii, dicens eam benigniorem, & ideo amplectendam; licet subdat cautius esse, propter opiniones vitandas, dispensationem impetrare. Nicol. Plovius *de irregularit. reg. 41.* Navat. in cap. *Si quando, in 17. except. numer. 8. de rescript.* Quibus subscribit Covar. in Clem. *Si furiosus, §. 1. numer. 5. post medium, vers. Ego quidem, de Homicid.* dicens primam opinionem licet communem, tamen sibi nimis duram videri, & se non ausurum secundùm eam judicare quemquam irregularem esse: quamvis consulat, ut absolutio, aut dispensatio impetretur à Romano Pontifice.

14 Præcipuum hujus opinionis fundamentum est, quia irregularitas non contrahitur nisi in casibus in jure expressis, & qui dicit aliquem irregularem, debet dare casum juris, cap. *Is qui, de sent. excom. lib. 6.* Speculat. *in tit. de dispensat. d. §. juxta, n. 2.* Host. in c. *Si quis Presbyter, n. 4. de Cler. excom. ministr.* & ibi dixi, *num: 4.* & idem Host. in cap. *quod translationem, num: 3. de tempor. ordinat.* ubi ait: Ego de facili neminem irregularem judico, nisi jus expressum ad tale judicium me compellat. Et hanc dicit esse optimam regulam, & tenendam Cardin. in cap. *Si celebrat, num. 4. col. 3. vers. Sed inter cætera*, & *col. 4. vers. 4. Regula optima est, de Cler. excomm. minist.* Ad hoc quod notat Archid. in

14 cap. *Cùm æterni, num. 5. in vers. Involvet, de re judicata, libro 6.* relatus ab Anchar. in d. cap. *Vestra, num: 12. post med. vers. Præterea non reperitur*, ubi post Vincentium ait, Suspensum propter crimen tunc demum irregularitatem incurrere, cum Canon hoc exprimit. At nullibi reperitur expressum in jure, ut notorius fornicator ministrans in Ordinibus irregularitatem incurrat, merito, &c. Nec relevat si dicas id satis cautum esse, cùm notorius fornicator sit suspensus quoad se, & quoad alios, ut hic dicitur, & in d. §. *Verum, circa fin. vers. Prohibentur*, 32. *dist.* Quoniam ut respondent Doctores, & in specie Cardin. in cap.

16 *Vestra, num: 1. supra eod.* suspensus à Canone tunc demum incurrit irregularitatem, quando per modum sententiæ fit in Canone suspensio, sicut fit in cap. 1. *de re judicat. lib. 6.* & in cap. *Is qui, de sent. excom. eodem, lib.* At non sic est in Clerico fornicario, qui non per modum sententiæ, sed enunciativè dicitur in Canone suspensus, ut hic, & in d. cap. *Vestra.* Ergo non fit celebrando irregularis, arg. d. cap. *Is, qui, de sent. excomm. lib. 6.* Præterea, ut

17 ponderat Imola, in d. cap. 1. *num. 23. de Iudiciis*, notorius fornicator non est suspensus simpliciter, & absolutè, sed quandiu non pœnituerit, ut *hic* patet *in princip.* ibi, *priusquam pœnituerit.* & in cap. *Si qui sunt Presbyteri*, 81. *dist.* ibi, *Interdicimus eis Ecclesiæ introitum usque dum pœniteant, & emendent.* Et ita est de mente Canonis, ut cùm primum pœnituerit, cesset suspensio, nec requirit aliam dispensationem Papæ, prout requireret si notorius fornicator esset suspensus suspensione directa. Unde gloss. 2. in d. cap. *Si qui sunt Presbyteri*, ponderans illa verba *donec pœniteant, & emendent.* Ex hoc, inquit, videtur, quod sicut tales ipso facto suspenduntur, sic ipso facto per contrarium restituitur eis officium. Idem notat gloss. in cap. *Nullus, in ver. Audiat.* 32. *dist.* ubi ait: Si adhuc post pœnitentiam corrigi voluerit, non dicam eum suspensum ipso jure. Et paulò infra: licet notorius fornicator ipso actu sit suspensus, tamen propter contra-

18 rium actum ipso jure restituitur ei officium. Unde quam citò pœniteat, licitè celebrat. Facit quod notat Innoc. in c. *Sicut, num: 1. supra eodem*, ubi ait eum, qui suspensus est usque ad congruam satisfactionem, seu quousque emendaverit, quam citò satisfecerit, ut debet, statim officium suum, & beneficium recuperare, idque verius esse post alios affirmat Sylvester *in ver. suspensio, num. 5. vers. Quadam verò est ab eo*; & hoc satis probari per illud cap. quia dicit eum esse suspensum usque ad congruam satisfactionem: ergo post dignam satisfa-

19 ctionem primum statum recuperat. Nec obstat textus in contrarium allegatus in d. c. *Præter hoc*, 32. *dist.* quia non loquitur in suspenso donec pœniteat, sed simpliciter, secundùm Jo. de Imola, in d. *cap. 1. num. 23. de Iudic.*

20 Pro eadem opinione, Anchar. in d. cap. *Vestra num: 12. supra eod.* ponderat textum, in cap. *ut Clericum, de vita, & honest. Cleric.* ibi enim primo ab omni libidinis vitio præcipit Clericos abstinere, & tamen subdit: *Quod si suspensus hac de causa præsumpserit celebrare divina, deponatur. &c.* Ex ce igitur quod in quolibet genere incontinentiæ, ad hoc ut fieri possit privatio, vel depositio Clerici fornicatoris, requiritur, ut præcedat suspensio Episcopi, & ea suspensione durante in divinis ministret. Quid dicendum? Abbas, in c. *Vestra, num: 6.*

21 *vers. Sed cogitavi, & num. 7. vers. Sed ego distinguerem, supra eodem*, quem sequitur Sylvest. *in ver. Concubinarius, num. 4.* Pro concordia opinionum distinguit sic; Nam aut fornicatio est ita notoria per operis evidentiam, ut nullam habeat dubitationem sicut videmus in pluribus Clericis, qui tenent ita publicè concubinas sicut uxores, & publicè nutriunt filios, ita ut nec ipsi hoc audeant diffiteri, & tunc omnino abstinendum est ab eis sine alia monitione, & tales sunt suspensi à Canone suspensione directa, ita ut si celebraverint, irregulares efficiantur, ad hoc, d. c. *Præter hoc, & §. Verum*, 32. *dist.* Aut fornicatio non habet illam operis evidentiam, sed potest probabiliter tergiversari, puta quia concubina habitat cum matre Clerici, & dicit illam esse matris pedissequam, vel quid simile: & hoc casu necessaria est monitio, & ejus contemptus, alioquin celebrando non incurrit irregularitatem. Et in hoc casu procedit secunda opinio Innocentii, & sequacium.

22 Ego verò indistinctè existimo opinionem Innocentii hodie esse indubitatam. nam in Clerico no-

to-

toriè concubinario, aut consideramus suspensionem quoad se, aut suspensionem quoad alios. Prima species suspensionis quoad se non est censura Ecclesiastica, de qua in cap. *Quarenti, de verb. signif.* Sed est suspensio illata à Deo, quæ irregularitatem non inducit, ut notat Innoc. in cap. *Si celebrat, num: 2. circa medium, vers. In suspensis autem à Deo, de Cler. excomm. ministr.* ubi ait; suspensos à Deo, qualis est omnis peccator, qui indignè Corpus Domini sumit, & judicium sibi manducat, & bibit, nunquam esse irregulares, si celebrant, nisi in certis criminibus, ut homicidio, & simonia, de quibus notatur, in cap. *Nisi cùm pridem, §. 1. de renunc.* & in cap. *Quæsitum, de tempor. ordinat.* Hi enim etsi peccent, nunquam tamen in Canone reperitur quod celebrando fiant irregulares; quia irregularitas jure tantùm Canonico inducta est. Ita Innoc. cum quo totidem ferè verbis concordant, ibi Hostiens. *num: 4 vers. de suspensis autem*, Joan. Andr. *eodem numer: 4 vers. suspensi verò*, Butr. *num: 12. vers. In suspensis*, dicens suspensos à Deo tantùm dici qui sunt suspensi quoad se tantum, & non quoad alios, ut sunt in peccato constituti, non carentes ordinis executione; quia non est tale delictum, ut ordinis executionem impediat post peractam pœnitentiam: & concludit tales celebrando non incurrere irregularitatem, Cardin. *num: 4, col. 4. in princ. vers. Et facit differentiam*, Abb. *num. 4.* ubi ait tales suspensos à Deo celebrando non fieri irregulares secundùm omnes, quia jure non cavetur, & quia directè non est eis officium interdictum à jure, sed peccant ministrando. Hoc etiam dicit esse certum, Petr. de Anchar. in d. cap. *Vestra, num: 12 post medium, vers. Et ex ista opinione, supra eodem*, & Joan. de Imola *hic num: 6.* & probatur apertissimè in hac Decretali, *in princ.* dum dicit Clericos fornicatores esse suspensos quoad se, sicut quilibet in mortali peccato: nam dictio illa, *sicut*, importat omnimodam similitudinem, ut cap. *Olim, de verb. signif.* & hoc non tantum in substantia, sed & in qualitate, & modo simul, cap. fin. & ibi nota. Butr. *in 4. notab. de restitut. spoliat.* Sed existentes in mortali, exceptis criminibus, quæ post peractam pœnitentiam impediunt Ordinis executionem, non sunt suspensi suspensione majori, & directa, quæ irregularitatem inducat, ut ostensum est supra. Ergo nec Clerici fornicatores; alioquin quilibet peccator, utcunque occultus, esset suspensus suspensione directa, & celebrando fieret irregularis, quod nemo sani capitis auderet

24 affirmare. Nec obstat c. *Præter hoc, 32. distinct.* quia non dicit, *interdicimus ei officium*, aut *eum ab officio suspendimus*, sed dicit, *Præcipimus, & omnino contradicimus, ut Missas non cantet, nec Evangelium*, &c. & sic non suspendit, sed improbat, & damnat, ut Sacerdos fornicarius in divinis ministret. Hoc autem facit Ecclesia cum quolibet existente in peccato mortali, ut in cap. fin. de tempor. ordinat. ibi: *Qui si non pœnituerint; monendi sunt, & sub interminatione divini judicij obtestandi, ut in testimonium suæ damnationis in susceptis etiam ordinibus non ministrent.* Ecce igitur quod Ecclesia improbat, & damnat eorum ministerium, sed tamen eos directè ab officio non suspendit: ideoque, ut ibi dicitur: *non debent hi (præter reos homicidij) post pœnitentiam in jam suscepto vel suscipiendo ordinibus impediri.* Quare considerata hac suspensione quoad se tantùm, notorius fornicator celebrando non efficitur irregularis. Aut consideramus suspensio-

25 nem quoad alios; & similiter irregularis non efficitur, non solum quia hæc est suspensio indirecta respectu aliorum ad effectum, ut ab eo non audiant divina; nec est bona consequentia: Præcipio vobis ut non audiatis Titium legentem: ergo Titius est suspensus à lectura, ut inquit Abbas, in d. cap. *Vestra, num: 7. supra eod.* sed potissimum, quia hæc suspensio quoad alios etiam in notorio fornicatore, nisi sit suspensus ab homine, & nominatim denunciatus, hodie prorsus sublata est per extravag. Martini V. editam in Concilio Con-

26 stantiensi, ut dictum est supra, *num. 6.* Unde quatenus etiam talis suspensio quoad alios de jure fuerit apta producere in fornicatore celebrante effectum irregularitatis; tamen cùm hodie hæc causa jam penitus cessaverit, cessare etiam debet omnis illius effectus, cap. *Quod pro remedio, 1. qu. 7. c. Et si Christus de jurejur. c. Post translationem*, cum concordant. ibi in gloss. *in ver. Cessante, de renunciat.* impossibile enim est ut non ens aliquid ope-

27 retur, Bellam. *cons. 32. Quod si ad personas, num. 39. vers. Secundo probo*, plenè Oldrad. *cons. 203. factum tale est nullatum, vers. Ad secundam quæstionem*, & quod caret esse, caret virtute, & operatione. Alex. *consil. 246. Placet, num: 2. vers. Nam non esset, lib. 6. & fuit dictum* Bald. *in repetit. l. 1. num: 56. C. de sacros. Eccles.* Quare cùm suspensio quoad se non sit censura Ecclesiastica inducens irregularitatem, & suspensio quoad alios per dictam extravag. Martini V. omnino sublata fuerit, restat ut notorius fornicator celebrando nullatenus fiat irregularis, nisi monitus non desistens per sententiam hominis fuerit ab officio suspensus.

28 Nec prædictis adversatur, quin potius favet Concilium Tridentinum, *cap. 14. sess. 25. de refor-*

29 *mat.* Nam ibi prohibetur primò, ne Clerici concubinas, aut alias mulieres suspectas in domo, vel extra retineant, aut cum iis veram consuetudinem habeant, alioquin pœnis à jure, vel statutis Ecclesiarum impositis puniantur. Secundò statuitur, ut si moniti non abstinuerint, tertia parte fructuum beneficiorum, ac pensionum ipso facto sint privati. Tertiò, ut si monitioni secundæ non paruerint, fructus omnes ut supra amittant, & ab administratione beneficiorum suspendantur arbitrio Ordinarii. Quartò, ut si ita suspensi adhuc in concubinatu perseveraverint; tunc etiam beneficiis, & pensionibus, ac officiis Ecclesiasticis perpetuò priventur, & ad alia obtinenda inhabiles reddantur, donec post pœnitentiam cum eis per superiores fuerit dispensatum. Quintò, ut si dimissas mulieres reassumpserint, excommunicationis gladio plectantur. Sexto, ut beneficia non obtinentes juxta delicti, & contumaciæ perseverantiam, & qualitatem ab Episcopo carceris pœna, suspensione ab Ordine, aliisque modis juxta sacros Canones puniantur. Ultimò, ut Episcopi si moniti à Synodo se ab his non emendaverint, ipso facto sint suspensi, & si perseverent, etiam ad Papam ab eadem Synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ etiam per privationem in eos animadvertat. Ex quo contextu potius colligitur Clericos concubinarios non esse suspensos suspensione directa; tum quia post secundam monitionem amittunt solum fructus, & ab administratione beneficiorum suspenduntur arbitrio Ordinarii; & si adhuc non paruerint

tint, præcipit Concilium, ut beneficiis priventur, scilicet per sententiam, secundùm glossam notabilem, in l. *Iubemus nulli*, §. *Oeconomus, in ver. Priven-*
30 *tur*, C. *de Sacros. Eccles.* & sic non sunt ipso jure suspensi à beneficio, & consequenter nec ab officio, quia suspensus ab officio, si duo concurrant, videlicet ut sit suspensus propter crimen grave, & sit in mora petendi absolutionem, ptout concurrunt hoc casu, censetur etiam suspensus à beneficio, ut concludit gloss. in Clem. *Cupientes, in ver. suspensi, ad fin. de pœnis*, quam dicit meliorem de corpore juris, Jo. de Imola in c. *Cùm dilectus, num*: 31. *de consuetud.* Tum quia Clericos non beneficiatos pro qualitate delicti, & contumaciæ Concilium puniri præcipit ab Episcopo pœna suspensionis ab Ordine. Ergo non sunt suspensi à Canone ad gloss. secundam, in cap. *final. de jure patronat.* & in l. *In criminali, in ver. habeatur, vers. Et dic*, C. *de jurisd. omnium judic.* Tum denique quia speciale est in Episcopis, quos in impudicitiæ sordibus versari longè detestabilius est, ut sint ipso jure suspensi, ut in d. c. 14. *in fin.* gravius enim peccant propter altiorem gradum, c. *Homo*, 40. *dist.* c. *Quæsitum*. & ibi Jo. Andr. *n. 2. de Pœnit. & remiss.* & ideo plus puniuntur, cap. *Excommunicamus*, il 1. §. *Credentes* cum gloss. *in ver. gravior exercetur, de hæret.* Et nihilominus etiam in Episcopis ad incurrendam suspensionem ipso facto Concilium requirit monitionem, ut patet ibi: *& à synodo Provinciali admoniti se non emendaverint, ipso facto sint suspensi.*

31 Demum S. Congregatio ejusdem Concilii interpres consulta, an concubinarii publici, cum quibus ex decreto Concilii, *cap.* 14. *sess.* 25. actum non est, ipso facto in irregularitatem incurrant, licet non celebrent, dum sunt in peccato: censoit hoc decretum nihil ex veteri jure immutare, vel ex statutis Ecclesiæ, sed tantùm juri communi addere.

DE CLERICIS CONIVGATIS.

Cap. Ioannes.

SVMMARIVM.

1 *Clericus conjugatus non beneficiatus non cogitur deferre consuram.*
Declaratur num. 2.

2 *Clericus conjugatus non bigamus habitum, & tonsuram non deferens retinet privilegium Canonis, & Ecclesiæ inserviens etiam privilegium fori, sed reliqua privilegia perdit ipso jure.*

3 *Nec potest esse Vicarius Episcopi in spiritualibus, sed bene in temporalibus.*

4 *Clericus conjugatus in habitu laicali in contumaciam condemnatus in curia sæculari, an possit reassumpto habitu, tonsura, & servitio Ecclesiæ pro eodem delicto à judice laico personaliter distringi, & nu. seqq.*

5 *Clericus ut gaudeat fori privilegio quoad personam inspicitur in quo statu reperiatur, cùm judex laicus incipit eum distringere.*

6 *Iudex laicus si causam prævenit contra Clericum in habitu non incedentem, potest causam, modò à persona abstineat, ad finem deducere, non obstante reassumptione habitus: si verò prævenit personam, reassumptio habitus non impedit quo minus judicium etiam contra personam prosequi valeat.*

1 IOANNES. Clericus conjugatus non beneficiatus non cogitur deferre tonsuram, hoc dicit, secundùm Andr. qui hanc Decretalem solemniter repetiit; cum quo concordant Butr. Cardin. Abb. & reliqui omnes. Primò ponitur Joannis quæstio. Secundò Papæ definitio, ibi, *Quoniam igitur.*

In textu ibi, *etiam tonsuratus non potest privilegio clericali gaudere*, nota Clericum conjugatum, non gaudere clericali privilegio, licet habitum & tonsuram deferat, ut hic est expressum, & notat
2 Bernardus post casum, & Jo. Andr. *n. 8. vers. Item quod conjugatus.* Sed cave ne decipiaris, quia per constitutionem Bonifacii VIII. in c. *unico, infra eodem lib. 6.* innovatam a Concilio Tridentino, *cap. 6. in fin. sess. 23.* Clerici conjugati non bigami gaudent duobus tantùm privilegiis, videlicet Canonis *Si quis suadente*, 17. q. 4. & fori, ne scilicet pro commissis excessibus trahi possint criminaliter, vel civiliter ad judicium sæculare. Ad hoc tamen ex dicto c. unico requiritur, ut tonsuram, & vestes deferant clericales, & ex dicto c. 6. & quoad fori privilegium, præter habitum, & tonsuram requiritur etiam ut alicui Ecclesiæ inserviant. Dixi *quoad fori privilegium*, quia quoad privilegium Canonis decretum Concilii nihil novi statuit, ut aliàs fuit resolutum. Quare licèt hodie non cogantur deferre tonsuram præcisè, coguntur tamen causativè, id est, si velint Canonis, & fori privilegio potiri, ut hic per Abb. *num*: 7. *vers. Et conclude latius*, quia sine tonsura & habitu non retinent privilegium Canonis, & sine tonsura, habitu, & servitio non retinent privilegium fori. Dum ergo hæc Decretalis dicit Clericum conjugatum etiam tonsuratum non gaudere Clericali privilegio, non intelligas tu de prædictis duobus privilegiis, sed de reliquis privilegiis Ecclesiasticis, quæ Clericus conjugatus perdit ipso facto, ut in dict. cap. *unico, vers. in cæterum*, & ibi notat gloss. communiter approbata. Neque ad hoc requiritur monitio, sed sufficit solus contractus matrimonii; nam ex contrario actu hæc privilegia amittuntur. Et ita limitant, & intelligunt hunc text. glos. 1. Abb. antiq. *num. 1. in verb. Gaudere*, Host. *post princip. in verb. Privilegio*, Jo. Andr. *num*: 24. Abb. sen. *num. 3.* & alii communiter.

3 Quo fit ut Clericus conjugatus, quamvis bigamus non sit, & habitum clericalem, & tonsuram deferat, tamen esse non potest Officialis, seu Vicarius Episcopi, nec ipsius delegatus ad causam spiritualem, quia per dictam Decretalem *unicam de Clericis conjugatis, lib. 6.* censetur Clericus in duobus tantùm, in reliquis verò ut laicus judicatur. Ad hoc cap. *Nova, cum duobus cc. seqq.* 16. *quæst.* 7. cap. *Ecclesia de constitution.* cap. *fin. de reb. Eccles. non alien.* Et ita hic determinat Joan. Andr. *n.* 20, qui amplius subdit sententiam latam per talem esse ipso jure nullam, quia judex non est; cap. *Clericum nullus*, 11. *qu.* 3. cap. *Ad nostram, supra de consuetud.* & cum Jo. Andr concordant *hic.* Butr. *n.* 16. Anchar. *nu.* 11. Cardin. *n.* 18. Quarta q. Imol *n.* 18 & Jo. de Anan. *in fine*, Anchar. in d. cap. *unico, n.* 3. Gemin. *nu.* 8. & Franc. in glos. *in verb. Recipiunt*, Abb. in cap. *Decernimus, n.* 12. *in fin.* & Dec. *ibidem num.* 123. *de Iudic.* Quod tamen intellige, si con-

stituatur Vicarius in spiritualibus, aut Vicarius Generalis, secus verò si in temporalibus tantùm, ut si Episcopus haberet temporalem jurisdictionem in loco, juxta text. in cap. *Romana*, §. *Debet*, *de appellat. lib. 6.* quia tunc Clericus conjugatus benè posset esse Vicarius Episcopi, sicut quilibet alius laicus, ut notat Archid. in d. cap. *In nova*, *num.* 1 *&* 3. & ibi etiam Turrect. *num.* 1. *&* 2. 16. *quæst.* 7. Jo. Francisc. Pavin. *de offic. & potest. Cap. sed. vacant. in 2. part. principal quæst.* 10, *num:* 15 Lap. Abb. in cap. 1. *num:* 2. *de offic. Vic. lib. 6.* & tenent in dicto cap. *Decernimus, de Iudic* Butr. *num:* 6. *in fin. vers. Si quæritur.* Abb. *num:* 12. *in fin.* Felin. post alios *numer:* 6. *vers. Quintò.* & Dec. *num:* 125. qui etiam respondet objectis Andre. Sicul. contrarium sententiis.

4 QUÆRO, An Clericus conjugatus, qui prò delicto commisso in habitu laicali in curia sæculari ante reassumptum habitum, & tonsuram clericalem fuit in contumaciam condemnatus, possit postquam reassumpto habitu cœpit servire Ecclesiæ, pro eodem delicto à judice laico in carcerem conjici, & personaliter puniri?

5 Videtur respondendum non posse. Ratio est, quia eo tempore, quo judex laicus incipit Clerici personam distringere, reperit eandem sibi non subesse, Quandoquidem hoc tempore, cùm habeat qualitates per d. cap. *unicum*, *de Cleric. conjug. lib. 6.* & *cap. 6. sess.* 23. Concil. Trident. requisitas, non potest ei non suffragari fori declinatoria, quia potest dicere. Mea persona tibi non subjacet: & hoc est quod sibi volunt DD post Joan. Andr. *hic que*, 14. & inter cæteros Cardin. & Anchar. ibi. qui in hac materia hoc solum considerant, an Clericus possit dicere; Hoc tempore, quo incipio à te conveniri, seu distringi, gaudeo privilegio

6 for. Idem videtur sentire Jo. Andr. Abb. & cæteri in cap. *unico, de oblig. ad ratiocin.* qui solùm considerant præventionem judicii respicientem causam, & respicientem personam: nam si judex laicus prævenit causam, assumptio habitus non tollit jurisdictionem, quo minus causam, modo à persona abstineat, ad finem deducat: Si verò prævenit personam capiendo eam in statu non exempto, videlicet sine habitu incedentem, reassumptio habitus non impedit, quominus judicium contra dictam personam prosequatur. Hoc idem probat Joan Monach. in d. c. *unico, de Cler. conjugat. lib. 6.* qui etsi utatur verbo. *saltem*, in effectu concludit Clericum conjugatum reassumere privilegium etiam pro delictis, quæ commisit quando habitum non gestabat. Unde Franc ibi, hoc ideo sine trepidatione asserit, & cæteri DD. qui dum absolutè dicunt Clericum conjugatum eo ipso quod habitum reassumit, exemptionem reassumere, absolutè etiam intelligunt quoad omnia delicta per eum sive tempore quo gestabat, sive quo dimiserat habitum commissa: Unde hoc casu solum habetur ratio, an quando judex apprehendit Clerici personam, dictus Clericus sit in habitu, vel non, ut primo casu remittatur ad Ecclesiasticum: Secundò non item, ut potest satis clarè deduci ex Capell. Tolos. *decis.* 104. 144. 147. & ibi addentes, ubi nunquam consideratur tempus delicti, sed solum tempus captivæ personæ, & sequitur Clar in §. *fin. quæst.* 39. *vers. Sed quid si Clericus*, ubi ait, Clericum conjugatum, qui fuit condemnatus à laico eo tempore, quo non ferebat habitum, si ante capturam illum reassumpserit, non posse amplius à judice sæculari nec capi, nec puniri. Idem expressius tradit Marsil. *singul.* 488. ubi ait, communem esse opinionem judicem sæcularem non posse Clericum conjugatum incedentem in habitu, & tonsura punire pro delicto per eum perpetrato eo tempore, quo non incedebat in habitu. Et quamvis Alex. *cons.* 8. *vol.* 1. testetur communem esse, ut attendatur tempus delicti; tamen hoc ultimum dictum procedit in alio casu, scilicet, in illo de Clerico, qui modo desiit esse vel privilegiatus, vel Clericus, de quo distinguitur, nam aut delictum pro quo modo à judice sæculari molestatur, fuit ab eo perpetratum eo tempore, quo incedebat in habitu & tonsura, & pro quo fuit tunc à judice Ecclesiastico citatus: & ei prodest fori declinatoria, aliàs non, quia hoc casu attenditur tempus delicti, Alioqoin Alexander contradiceret alteri conclusioni, quam paulò ante posuit pro hac sententia, asserendo causam esse communem, & hoc postremum dictum Marsil. & Alex sic, & non aliter esse intelligendum expressè patet ex doctrina Bart. cui Alexander innititur in l. *affinitatis jure. C. commun. de success. in fin.*

His adde, quod in proposita dubitatione scripsi in cap. *Magnus*, *num:* 81. *& seqq. supra de obligat. ad ratiocin.* & ibi vide resolutionem Sacræ Congregationis Concilii *num:* 73.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBVS.

Cap. Ex gestis.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis deponitur, qui in titulo suo non residet, & n. 17.*
2 *Gesta in Concilio perpetuam fidem faciunt.*
3 *Dummodo sint descripta per personam publicam, vel reperiantur in archivis authenticarum personarum.*
4 *Gesta extrajudicialia sunt; acta verò judicialia.*
5 *Cardinalis an possit per Papam deponi sine Concilio.*
6 *Imperator per Papam depositus. præsente, non autem approbante Concilio, & tur.*
7 *Cardinalis an possit per Papam deponi sine consilio fratrum.*
8 *Papa de honestate non debet ardua expedire sine Cardinalium consilio, potest tamen de plenitudine potestatis.*
9 *Cardinalis in suo titulo non residens privari non debet, nisi legitimè monitus non redeat.*
10 *Cardinales tenentur in Romana Curia residere, nec possunt inde abscedere sine licentia Papæ, & tur, & num: seqq usque ad n. 17.*
Fallitur in Cardinalibus, qui Cathedralibus, & majoribus Ecclesiis præfecti sunt, num. 16. & n. 24.
11 *Cardinalis in suo titulo curam habet animarum tam fori pœnitentialis, quàm contentiosi.*
12 *Cardinales sunt Sacerdotes Levitici generis, coadjutores & consiliarii Papæ, & cum eo judicant orbem.*
13 *Sunt membra, & pars corporis Papæ.*
14 *Ejusque Collaterales.*
15 *Residentes in Curia æquiparantur stellis fixis, legati verò planetis.*

Car-

17 *Cardinalis, qui spreta Parochia sua tamquam vagus in alienis demoratur, deponi potest.*
18 *Et tempus, quo expectari debet est arbitrarium. Secus post Bullas Leonis X. & Sanctiss. D. N. Innocentii X, n. 19. & 22.*
19 *Cardinalis officium versatur in frequenti Papæ assistentia, & Sedis Apostolicæ negotiis.*
20 *Cardinales à Romana Curia absentes ex Bulla Leonis X. quas pœnas incurrant.*
21 *Et quid ex Decreto Pauli III.*
Et quid ex Bulla S. D. N. Innocentii X. n. 23.
22 *Constitutio S. D. N. Innocentii X. super recessu Cardinalium à statu Ecclesiastico sine licentia Papæ, & reditu eorum ad Romanam Curiam, compendiose per partes refertur.*

1 EX GESTIS Deponitur Cardinalis, qui in
titulo suo non residet. Hoc dicit secundùm
Jo. Andr. & omnes: & est textus multum
notabilis secundùm Abb. & Alex. de Nævo. Dividitur in duas partes. In prima narrat depositionem Cardinalis. In secunda depositionis
causam assignat, ibi, *eo quod*.
2 Nota primò ex principio textus gesta in Concilio perpetuam fidem facere, ut hic, & in l. *Gesta*,
C. de re judic. & in c. *fin. de probat.* secundùm Host.
hic. Jo. Andr. Butr. Cardin. & Jo. à Capist. omnes *in principio*. Quod tamen Abb. & Alex. de Nævo uterque *in primo notab.* intelligunt verum es-
3 se, dummodo gesta sint descripta per personam
publicam, ut in juribus præall. & idem est si reperiantur in archiviis authenticarum personarum,
putà eorum, qui potestatem habent authenticas
scripturas faciendi, ut notat Innoc. in c. 1. *n. 1. supra de Procurator.* & ibi vide quot modis dican-
4 tur gesta: differunt autem ab actis, quia acta judicialia sunt, gesta verò extrajudicialia, ut l. 1. *ff. de offic. Procur.* Cæsar. & ibi notatum in gl. f. De quo
tamen vide ibi per Bart. *n. 1.*
5 Secundò nota ibi, *ab omnibus*, argumentum
quod Cardinalis nō debet, & secundùm aliquos
non potest deponi à Papa sine Concilio; & in
hanc partem propendit Host *hic n. 1.* Butr. *in 1. notab.* & Abb. *n. 3.* Verùm gloss. 1. exponit verbum, *ab omnibus*, id est approbantibus, quoniam
solus Papa hunc Cardinalem deposuit, & Innoc.
in princip. dicit in illius amotione Synodum congregatam, & super ea totius Synodi consensum
fuisse habitum; sed tamen Papa depositionem fecit. Hæc ultima opinio videtur omnino amplectenda, quia in Summo Pontifice absq; Concilio
residet plenitudo potestatis, ut est text. notab. in
c. *Cuncta per mundum*, *9. q. 3.* ibi, *nec ulla Synodo præcedente*, nec non ibi, *damnandi nulla existente Synodo, quos oportuit, habuit facultatem*: & scripsi latissimè in cap. *Significasti, supra de elect.* ideoq; Bonifacius sine Concilio Cardinales Columnenses
6 deposuit, ut in c. *un. de schismat. l. 6.* Item Papa deposuit Imperatorem, præsente, nō autem approbante Concilio, ut in c. *Ad Apostolica, de re judic. eod. lib.* ubi glossa prima: Nota, inquit, quod in suprascriptione dicitur, sacro præsente Concilio
ad memoriam sempiternam, quod dicit de Concilio potius est ad honestatem, quàm ad necessitatem: nam sine sententia Concilii sententia Papæ sufficeret contra Imperatorem. & quemcunque alium, cap. *Alius*, *15. qu. 6.* ubi non dicitur
quod in Concilio facta fuerit depositio. Et infra
in eadem glossa super verbis inscriptionis, Sacro præsente Concilio, sic legitur: Præsente, non
dicit approbante, sicut in c. *Sacro de sent. excom.*
Fortè ex causa, ne crederet aliquis sine approbatione Concilii depositionem Imperatoris fieri
non posse, & sequuntur ibi totidem verbis Joan.
Andr. *in Novella n. 5. vers. in glos. 1.* Gemin. *col. 3. vers. in eod.* glos. ibi, *præsente*: & ad propositum depositionis Cardinalium illam glossam ponderat,
& dicit valde notabilem Abb. *hic circa fin. vers. Et contra dictum esset etiam valde grave*, & forsan
multis periculis expositum si pro causa depositionis oporteret Synodum universalem indicere. & sententiam protrahere, usque ad illius celebrationem, arg. c. *Ubi periculum, de elect. lib. 6.*
Quod observat Andr. Sicul. *in tract. de præstan. Cardin. q. 8. n. 5.* ubi ait non esse opus Concilio ad deponendum Cardinalem propter difficultatem,
quæ subesset in congregando Concilio universali, & hoc tene incunctanter.
7 Major est difficultas, an Papa possit Cardinalem deponere, legitima subsistente causa, sine
fratrum suorum consilio.
Disputat hanc quæstionem in utramq; partem
Andreas Barbatia in præallegat. *tract. de præstan. Card. q. 8. per totam*, & præmissa protestatione
quod non intendit in aliquo derogare potestati
Romani Pontificis, tandem concludit pro opinione negativa dicens, *n. 6.* eam tenere illustres
Doctores Host. Jo. Andr. Butr. Cardin. & Modernos *hic*, & eum refert, & sequitur Dec. *in rubr. de Const. in 2. lectura, n. 12.* ubi Sylv. Aldobrand.
in addit. in ver. Deponere, testatur ita servari: & allegat Hippol de Marsil. *in singul. 669.* Cæterum
fundamenta Barbatiæ videntur satis infirma, &
Host. *hic n. 1.* Joan. Andr *n. 2.* & sequaces proponunt quæstionem de Synodo, ut dixi supra *nu. 2.*
non autem de consilio Cardinalium, licèt asserant Papam non debere, & secundùm aliquos,
non posse Cardinales excommunicare, vel aliquod præceptum facere sine consilio, & consensu suorum fratrum, arg. c. *Irrefragabili, §. 1. de offic. Ordinar. &* cap 1. *de excess. Prælat.* & nihilominus
Host. tandem concludit his verbis: Quidquid tamen dicatur, hoc de plano fateor, quod in solo
Papa plenitudo residet potestatis, c. *Ad honorem, supra de usu pallii*, contra quam scribere non intendo, ex his, quæ leguntur, & notantur in c. *Proposuit. infra de concess. preben.*
8 Tu dicas Papam de honestate non debere Cardinalem deponere, vel alia ardua expedire sine
fratrum consilio, unde in c. *un. de schismat. l. 6.* sic
legitur: *De fratrum nostrorum consilio deposuimus à Cardinalatu*, &c. & in cap. *Ad Apostolicæ, de re judic. eod. lib.* Depositio Henrici Imperatoris legitur facta cum fratribus nostris, & Sancto Concilio, deliberatione præhabita diligenti. & in cap.
1. *de renunc. eod. lib.* Cælestinus deposuit seipsum
renunciando Papatui deliberatione habita cum
suis fratribus S. R. E. Cardinalibus. Sed de plenitudine potestatis Papa potest procul dubio ardua expedire, & Cardinalem deponere sine ulla
requisitione fratrum. Ita Alex de Nævo *hic n. 12*
Communis enim conclusio habet Papam posse
ardua explicare, etiam Cardinalibus inconsultis
ut testatur Gemin. in c. *Super eo*, *circa med. vers. Communis conclusio.* Dec. *in rubr. de Constit. in secunda lect. num: 10.* & ante eum Felin. *ibi num: 2.*

vers. Sed quod imò Papa, ubi hanc partem juribus,
& rationibus comprobat, & plurimos cumulat
idem sentientes, & contrariam opinionem dicit
procedere de honestate, prout etiam loquitur
textus in cap. *Per venerabilem*, §. *Rationibus, infra
qui fil. sint legit.* in quo tantam vim faciunt Abbas
num: 4. vers. Sed tu vide textum optimum, & Phi-
lipp. Franc. in d.c. *Super eo, circa fin. vers. Et videtur
de hoc, de haret. lib. 6.* Et prædictis adde quod in
novissima constitutione Innocentiana, de qua
infra nu: 22. ubi agitur etiam de imponenda pœ-
na privationis dignitatis Cardinalatus, legitur
infrascripta clausula, videlicet, *perinde ac si in
Consistorio nostro secreto de eorundem venerabilium
fratrum nostrorum consilio, & unanimi assensu ema-
nassent.* De his tamen consule, Cardin. Paleott.
in tract. de Sacr. Consist. consult. part. 1. quæst. 3. ubi
per octo distinctos articulos de hac materia lu-
culenter disserit.

9 Tertiò nota ibi, *Canonicè est depositus*, Cardina-
lem in suo titulo non residentem esse prius legi-
timè commonendum, ut redeat, ut hic, & in c. *In-
ter quatuor* & *c. ult. infr. eod.* alias quantumcunque
vagabundus discurrat, non est privandus, ut in-
fra, c. *Ex tua.* & tenet hic gloss. *ult.* Host. *n. 4. in
ver. Canonice.*

10 Quartò nota ibi, *contra Canonum instituta*, ex Sa-
crorum Canonum præscripto Cardinalem tene-
ri in suo titulo, & sic in Romana Curia residere,
ut hic patet, & notant, Host. *in princ.* Jo. Andr. *n.
1. ver. Instituta.* Abb. *in 3. notab.* & alii communi-
ter. Quare inde abscedere non potest sine licen-
tia Papæ cùm habeat alas ligatas, ut inquit Piæ-
pos. in c. *Filium vestrum, n. 1. & 2. q. 1.* post Host. in
cap. *Bona, il 1. n. 1. supr. de Postul. Prælat.* & sequitur
Sarnen. *in reg. de impetr. benefic. vac. per obit. famil.
Cardin. q. 17. n. 4.* & constat ex Constitutionibus,
de quibus infra in *ult. notab. à n 19. usq; in fin.* Cu-
jus assertionis multiplex ratio reddi potest.

11 Prima ratio, quia Cardinalis in suo titulo curá
habet animarum tam fori pœnitentialis, quàm
contentiosi, c. *His qua*, & ibi plenè scripsi supra de
majorit. & obed & propterea iste Cardinalis san-
cti Marcelli dicitur hic deseruisse Parochiam
suam, scilicet titulum, cùm esset Presbyter Car-
dinalis, ut hic per Abb *in 3. notab.* omnes autem,
quibus animarum cura commissa est, tenentur in
suis Ecclesiis personaliter residere, cap. *Quia
nonnulli*, & c. *Relatum, infr. eod.* c. *Extirpanda*, §. *Qui
verò, de præben.* Conc. Trid. *sess. 23. cap. 1.*

12 Secunda ratio, quia, ut inquit Innocentius III.
in cap. *Per venerabilem*, §. *Rationibus infra. Qui fil.
sint legit* (Sunt autem Sacerdotes Levitici gene-
ris fratres nostri (scilicet Cardinales, secundùm
communem expositionem) qui nobis jure Levi-
tico in executione pastoralis officii coadjutores
exsistunt) &, ut legitur in Constitutione Sixti V,
quæ incipit, *Postquam verus, in proœm. tom. 2. Bullar.
pag. 560.* (Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardi-
nales repræsentatores personas SS. Apostolorum,
dum Christo Salvatori regnum Dei prædicanti,
atque humanæ salutis mysterium operanti mi-
nistrarent, eidem Pontifici in executionem Sacer-
dotalis officii, & in dirigenda ipsa Ecclesia Ca-
tholica, cui præest, consiliarii, & coadjutores assi-
stunt.) Hæc ibi: Quamobrem cum Summo Pon-
tifice orbem judicant, & disponunt, ut per illum
textum dixerunt, Host. *hic nu. 3. vers. Sed.* & cum
eo Jo. Andr. *nu. 2.* & reliqui post eos, & ut verbis
Oldradi utar. *in cons. 48 jus commune, n. 1.* Cardi-
nales assumunt partem ponderis diei, & æstus, si-
cut illi, qui in partem solicitudinis sunt vocati, &
de quorum consilio Summus Pontifex agenda
ordinat, & disponit, cap. *Fundamenta*, §. *Decret. de
elect. lib. 6.* quod fusius prosequere, ut in præalleg.
Sixti V. constitutione. Quæ omnia nequaquam
ab iis præstari, & impleri possunt, qui summo
Pontifici personaliter non assistunt, & a conspe-
ctu sunt remoti, Sarnen, *d. quæst. 17. n. 5.*

13 Tertia ratio, quia Cardinales sunt membra, &
pars corporis Papæ, l. *Iurisperitus. ff. de excus. Tutor.*
l. *Quisquis*, ibi, *Senatores etiam; nam & ipsi pars cor-
poris nostri sunt. C. Ad leg. Iul. Majest.* c. *Si quis, 6. qu. 1.*
cap. *Fœlicis de pœnis lib. 6.* Host. *hic, nu. 3.* Abb. *eod.
n. vers. Sunt enim Cardinales*, Oldrad. *d. cons. 48. in
fin.* & constat ex præcitata constitutione Sixti V,
Ubi Cardinales dicuntur Summo Pontifici assi-
stere, quasi oculi, & aures, ac nobilissimæ sacri
capitis partes, & præcipua illius membra à Spi-
14 ritu Sancto constituta; Et sic etiam sunt Collate-
rales Papæ, cap. *Excommunicatis supra de offic. Leg.*
Hostien. in c. *Dilectus, il 1. nu. 2. de præben.* Oldrad.
loco citato. Ergo contra naturam rei est ut se ab
illius latere subducant: nam & à capite non licet
membra recedere, cap. *Cùm non liceat, supra de
præscript.* Unde, ut eleganter dixit Bald in cap:
15 *Bona, il 1. n. 5. de postul. Prælat.* Cardinales residen-
tes in Curia æquiparantur stellis fixis, quæ non
moventur, nisi motu orbis; sic & Cardinales non
moventur nisi motu Papæ. Sed Cardinales Le-
gati, qui de licentia Papæ absentes sunt, æquipa-
rantur constellationibus, sive planetis, qui mo-
ventur motu proprio, nutu Dei, sicut Legati nu-
tu Papæ. Sequitur Sarnen. *in præallegat. quæst. 17.
num. 4. in fin.*

16 Fallit conclusio superius firmata in Cardinali-
bus, qui Cathedralibus, & majoribus Ecclesiis
præfecti sunt: tales enim non excusantur à resi-
dentia in prædictis Ecclesiis eo prætextu quod
resideant in suis titulis, aut etiam in Episcopati-
bus quos habent propè urbem, ut scripsi in c. *Qua-
liter, n. 22. infr. eod.* & patebit *infra n. 24.* Quidquid
contra incautè scripserit Anastas. *serm. de indult.
Cardin.* §. *Tibi quoad vixeris, n. 9.*

17 Ultimò nota ibi, *in alienis usq; hodie demoratur*,
unam legitimam causam deponendi Cardinalē
à dignitate Cardinalatus, videlicet, si deserto ti-
tulo, seu Parochia sua, in alienis partibus demo-
retur, scilicet, tanquam vagus, Ecclesia sua spre-
ta, ut exponit Host. *hic in fin.* & Jo. Andr. *num. 1. in
ver. in alienis*: captivis enim subvenitur, & non
transfugis, l. *Inter, ff. ex quibus cau. major.* & vide-
tur hic argumentum quod antequam depona-
18 tur, expectari debeat per quinquennium, sicut
fuit expectatus iste Cardinalis S. Marcelli, ut per
Butr. *hic in 3. notab.* Sed dicendum est, quod hic
legitur de quinquennio, denotare facti contin-
gentiam, alias enim tempus est arbitrarium per
id, quod habetur in c. *Quoniam frequenter*, §. *2. su-
pra, ut lit. non contest.* secundùm Jo. de Anan *hic n.
2.* & dicetur, in cap. *Ex tua, infr eod.*

19 Porrò adversus Cardinales extra Romanam
Curiam demorantes, aut ab ea recedētes sine li-
cētia, Pontifices Maximi sanctiones diversas edi-
derunt: Nam Leo X in constitutione incipien.
Sub pœna dispositionis arbitrio, edita in Concil. Late-
rà

ranensi, §.28.*in Bullar.tom.1.pag.*474. sanxit in
hæc verba (Et cùm Cardinalis officium in primis
versetur in frequenti Rom. Pontificis assisten-
tia, & Sedis Apostolicæ negotiis: propterea sta-
20 tuimus, ut omnes Cardinales in Romana Curia
resideant, & qui sunt absentes, si in Italia, intra
sex menses, si extra Italiam, infra annum à die
publicationis præsentis Constitutionis rever-
tantur; alioquin fructus beneficiorum, & om-
nium officiorum suorũ emolumenta amittant,
omnibusque privilegiis generaliter, & speciali-
ter Cardinalibus concessis quamdiu abfuerint
omninò careant: exceptis tamen illis, quos ra-
tione officii ab Apost. Sede, injuncti, vel de Ro-
mani Pontificis mandato, aut licentia vel justo
metu, aut quavis alia legitima causa impedien-
te, vel ægrotationis abesse contingat privile-
giis, indultis, & immunitatibus eisdem Cardi-
nalibus concessis, & in Bulla nostra sub data co-
ronationis nostræ contentis, & expressis in suo
robore nihilominus permanentibus.)

21 Similirer Paulus III. edidit decretum consi-
storiale, quo Cardinales jubentur residere in
Romana Curia, quod si non fecerint, privantur,
ipsofacto durante absentia omnibus indultis, &
privilegiis, quibus alii Cardinales gaudent, &
gaudere possint, nisi cum expressa licentia Papæ
apud Ecclesiam Metropolitanam, seu cathedra-
lem, cui præsint, resideant, ut refert Caputaq.
*decis.*86.*n.*1.*&* 2.*par.*2. & Anastas. Germon. *de
indult, Cardin.d.*§. *Tibi quead vixeris*, *n.*18.

Sed & alia decreta prodierunt recessum Car-
dinalium à Romana Curia sine licentia Papæ
prohibentia sub diversis pœnis etiam per Ro-
manos Pontifices arbitrandis.

22 Novissimè verò emanavit constitutio S.D N.
Innocentii X. sub datum Romæ sub annulo Pi-
scatoris *die* 19. *February* 1646. Pontificatus sui
anno secundo, quæ incipit, *Cùm juxta*, super re
cessu S.R E. Cardinalium à statu Ecclesiastico si-
ne licentia Summi Pontificis, & reditu eorum,
qui sine licentia hujusmodi recesserunt, ad Ro-
manam Curiam; cujus tenorem per partes sin-
23 gulas compendiosè hic referendum putavi. Di-
viditur ergo hæc Constitutio in octo partes.

In prima, ponitur constitutionis causa, nempe
obligatio Cardinalium residendi apud Papam
in Romana Curia, Decreta contra sic receden-
tes edita, & illorum transgressiones.

In secunda ibi, *quia verò*. Cardinales, qui post
Bullam non obtentâ Papæ licentiâ se transfe-
rent extra statum Ecclesiasticum, primò privile-
giis, & indultis omnibus, etiam beneficia con-
ferendi pensiones, & fructus Ecclesiasticos trans-
ferendi, & facultate testandi privantur, & ab
ingressu Ecclesiæ interdicuntur, ultra alias pœ-
nas arbitrio Papæ infligendas: mandaturque de-
veniri ad sequestrum fructuum, officiorum, &
beneficiorum, necnon pensionum, ac fructuum
reservandorum. Secundò, si infra sex menses à
die recessus ad Curiam non redierint, privantur
iisdem fructibus arbitrio Papæ distribuendis.
Tertiò, si non redierint infra alios sex menses
immediatè sequentes, ultra memoratas pœnas
privantur omnibus officiis, beneficiis, pensioni-
bus, & fructibus reservatis ut suprà distribuen-
dis.

In tertia ibi, *Cardinales autem*. Cardinales, qui
ante Bullam sine licentia Papæ extra statum Ec-
clesiasticum jam se transtulerunt, si infra sex
menses à die publicationis non redierint ad Cu-
riam, primò interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ,
privantur facultate testandi, ac privilegiis, &
indultis, necnon fructibus officiorum, benefi-
ciorum, ac pensionum. Secundò, si non redierint
infra alios sex menses immediatè sequentes, i-
psis officiis, beneficiis, pensionibus, ac fructibus
reservatis privantur.

In quarta ibi, *Si autem Cardinales*, statuitur, ut
contra Cardinales, qui ante Bullam sine licentia
Papæ extra statum Ecclesiasticum jam se trans-
tulerunt, aut post Bullam se transferent, si per a-
lios tres menses immediatè sequentes, qui pro
tribus canonicis monitionibus, ac peremptoriis
terminis assignantur, & sic in totum infra quin-
decim menses ad Romanam curiam non redie-
rint, deveniri possit ad alias pœnas per Papam
declarandas, etiam usque ad privationem di-
gnitatis Cardinalatus inclusivè.

In quinta ibi, *ac demum*. Cardinalibus qui de
cætero sine dicta licentia extra statum Ecclesia-
sticum se transferent, adimitur facultas substi-
tuendi Cardinalem, Prælatum, vel alium quem-
cumque in suis officiis, Legationibus, Præfectu-
ris, Guberniis, Protectionibus, necnon admini-
strationibus Tituli, vel Diaconiæ, aut etiam E-
piscopatus, & Ecclesiarum etiam Patriarcha-
lium, ac beneficiorum quorumcumque, & cas-
santur indulta super his concessa.

In sexta ibi, *ab omnium* declaratur ab antedi-
ctis pœnis non excusari Cardinales prætextu ser-
vitii, aut jussus etiam Imperatoris, & Regum, aut
distantiæ locorum, nisi ex causa in corpore Juris
clausa, coram Papa allegata, & expressè admis-
24 sa. Præservatur tamen constitutio Urbani VIII.
super residentia Episcoporum etiam Cardina-
lium.

In septima ibi, *Ac ulterius*, reservatur Papæ ab-
solutio, & relaxatio earumdem pœnarum pri-
vativè etiam quoad Collegium Cardinalium
Sede vacante.

In octava ibi, *Decernentes*, Præmissorum ob-
servantia injungitur, decretum irritans apponi-
tur, contrariis derogatur cum clausulis admo-
dum urgentibus, Constitutio publicari, & illius
transumptis fides adhiberi jubetur.

DE CLERICIS NON residentibus.

Cap. Quia nonnulli.

1 *Dignitates plures, vel Ecclesia uni conferri non debent, & cur. & nn. seqq.*

2 *Beneficia plura obtinens ex dispensatione an teneatur pluries officium recitare.*

3 *Canonum instituta beneficiorum pluralitatem prohibentia unde originem duxerint.*

4 *Beneficia personalem residentiam requirentia sunt incompatibilia.*

5 *Beneficia simplicia obtinentes an teneantur in Divinis deservire per seipsos.*

6 *Collatio secunda dignitatis, vel Parechialis ex Lateranensi Concilio an valeat, & nn seq.*

7 Amittat *verbum an importet privationem ipso jure, & nn. seqq.*

8 Subjaceat *verbum est lata sententia.*

9 *Dignitas quot modis accipiatur.*

10 *Dignitates in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis quale servitium requirant, & an eas obtinentibus liceat quotannis ultra tres menses ab Ecclesia abesse, & n. seq. usq; in fin.*

11 *Trident. Concilii decreta cap. 3. sess. 21. & c. 3. sess. 2. expenduntur, & conciliantur, & nn seqq.*

12 *Dignitatum duo genera à Concilio Tridentino constituuntur in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis.*

13 *Dignitates habentes reditus separatos à Capitulo de jure communi non obligant ad residentiam.*

14 *Nec sunt incompatibiles cum aliis beneficiis residentiam requirentibus.*

15 *Fructus prabenda dignitatum qualiter in distributiones sint convertendi, & num. 21.*

16 *Distributiones quando accrescant inservientibus, vel applicentur fabrica Ecclesia, & num. 21.*

17 *Ius accrescendi in quibus dignitatum redditibus habeat locum.*

18 *Appellatio à conversione fructuum in distributiones quando sublata sit à Concilio Tridentino.*

19 *Dignitatibus separatos reditus habentibus potest Episcopus arbitrio suo competens servitium assignare.*

20 *Dignitates Casaraugustana eodem jure censeri debent, quo alia, de quibus agitur à Concilio Tridentino,* sess. 22. cap. 3.

21 *Et Archiepiscopus potest illis congruum servitium statuere, & distributiones pro tertia parte fructuum deductis pensionibus assignare.*

1 QUIA NONNULLI. Uni plures Dignitates, vel Ecclesiæ conferri non debent, & Ecclesia illi est conferenda, qui relidete, & regere valeat per seipsum, alias perdet Ecclesiam, & donans conferendi potestate privabitur. Hoc dicit secundùm Joann. Andr. & omnes, & tria facit ut dicebat Host. ponit vitium, adhibet remediuoi, imponit pœnam. Ponendo vitium tria facit, Primò ipsum nominat, secundò, exemplificat, tertiò, reprobat.

Nota primò ex principio textus quatuor rationes, ob quas non debet clericus esse pluralis in beneficiis Ecclesiasticis; Prima est, quia hoc procedit ex fomite avaritiæ, quæ modum non habet, ut hic, & in cap. *Sicut* 11, 47. *dist.* & in cap. *Quiddicam*, 24. *qu.* 4. Secunda, quia vix potest clericus congruè in officio deservire, & in duo divisus plenam sui non habet potestatem, ut ei, à quo stipendium recipit, plenius famuletur, dicit textus in c. *Diversis, suprà de Cler. conjug.* Unde su-
2 mitur argumentum, ut obtinens plura beneficia ex dispensatione teneatur pluries officium recitare, si potest, secundùm Petr. de Anchar. *in 4. notab.* Hoc tamen communiter non servatur, ut inquit Imola, *n. 2.* & Alex. de Nævo *in 2. notab.* quia dispensatus ad plura videtur ex consequẽti dispensatus ut in altero tantùm resideat, & illi deserviat, cùm in utroq; residere non possit. Facit quod notatur in c. *Quia in tantum, infr. de præben.* & in cap. *Non potest*, in glos. *in ver. Retinere, eodem tit. lib. 6.* Tertia ratio, quia sic unus occupat stipendia plorium, & pauperes Clerici, qui possent hujusmodi Ecclesias obtinere, stipendiis
3 privantur. Ad hoc cap. 1, 16. *q.* 7. Quarta, quia id obviat sacrorum Canonum institutis, ut 21. *q.* 1. *per totam*, cum concord de quibus hic in glos 2. Quæ quidem instituta originem duxerunt ab Apostolo dicente, 1. ad Corinth. 7. *Unusquisq; in quo vocatus est permaneat apud Deum*, cap. 1. 21. *dist*, secundùm Host. *n.* 7. Jo: Andr. *n.* 10. & Cardin. *in 3. notab.* Alias rationes prohibitæ pluralitatis recensent Host. Joan. Andr. Abb. & alii in cap. *Ad hac*, & ibi dixi in 1. *notab. infra de Præb.* & rationes decem congerit Rebuff. *in Praxi benefic. in tit. de dispens. ad plur. à n. 2. usq; ad n. 21.* & adde S. Thomam *Quodl. 8. art. 15.* & quod scripsi in cap. *Quia in tantum, à num. 3. usq; ad n. 14. infrà de Præb.* & in cap. *Dudum, il 2. in 2. notab. suprà de elect.*

4 Secundò nota ibi, *Ecclesiasticum ministerium*, non tantùm dignitates, sed etiam alia beneficia Ecclesiastica personalem residentiam requirentia de jure communi esse incompatibilia. Quod intelligit Innoc. *in ver. Ministerium*, sive hujusmodi residentiam requirant ex consuetudine, sive ex privilegio, vel statuto, aut alio quovis modo legitimo. Et consentiunt Host. *n.* 7. & Jo: Andr. *n.* 10. ambo *in eod. ver.* Hodie hoc est expressum in decreto Concilii Trid. *sess. 24. cap. 17* ibi, *dummodò utrumq; personalem residentiam non requirat.* Hanc materiam latiùs prosequor in c. *Cùm jam dudum*, & in cap. *De multa, infra de Præb.* ubi plenè videas quæ beneficia hodie sint incompatibilia, & quando per assecutionem secundi vacet primum ipso jure.

5 Tertiò nota ibi, *per seipsum*, in beneficiis Ecclesiasticis clericos teneri per seipsos deservire, nec posse muneri suo satisfacere per substitutũ, quia hic est actus, in quo censetur electa industria personæ, l. *Inter artifices, ff. de solut.* cap. *Quoniam Apostolica, de offic. deleg.* & hanc regulam ex hoc textu eliciunt Butr. & Imol. ambo *n. 3.* & Alex. de Nævo *n. 5.* Contrariam regulã in beneficiis simplicibus constituit Lap. in pluribus allegationibus, quia cùm de generali consuetudine personalem residentiã non requirant, oneri deserviendi in Divinis potest per alium satisfieri, nisi secùs in eorũ fundatione cautum reperiatur: & illius allegationes Rota multoties sequuta est; quinimò, & S. Congregatio Concilii, ut plenè scripsi in c. *Ut Abbates, n. 62. & seqq. sup. de ætat. & qualit.* Nec obstat hæc Decretalis, quia loquitur in dignitatibus, & Ecclesiis Parochialibus, aut etiam secundùm Innoc. in beneficiis simplicibus ex consuetudine, vel statuto, aut alio jure speciali requirentibus personalem residentiam, ut dictum est in præcedenti notab. & in his salvari potest opinio Ant. de Butr. & sequacium.

6 Quartò nota ibi, *amittat*, collationem secundæ Dignitatis, vel beneficii Curati hoc jure inspecto non valere, prout hanc litteram intelligunt Butr. *n. 4.* Anchar. *n. 5.* & Imol. *n. 3. vers. Item*
7 *nota pœnam*, & ita secundùm eos verbum, *amittat*, importat privationem ipso jote. Quod etiam voluit Abb. in c. *Cùm in cunctis, n. 6. vers. Non obstat, suprà de elect.* dicens verbum, *amittat*, esse intelligendum ipso jure, quia de illius significatu est, ut non requirat actualem executionem,
8 seu ministerium alterius, ad instar verbi *subjaceat*, quod similiter est latæ sententiæ, ut notat glos. *ult.* in cap. *un. de Injur. lib 6.* & sequitur Felin in cap. *Rodulphus, n. 24. in ver. Amittat, suprà de rescript.*

rescr. Quibus videtur suffragari hæc littera ibi,
quod contra sacros Canones recepit, amittat, quasi
dicat, quod de facto accepit, de facto amittat:
Contrarium, videlicet recipientem plures Di-
gnitates, vel beneficia curata non esse ipso jure
privatum, sed privandum secundo, quod est in-
compatibile cum primo, tenent hîc Abb. & A-
lex. de Nævo ambo *in ult. notab.* Card. *in cons. 3.*
circa elucidationem num. 4. Callad: *decis. 1. in tit. de*
Constit. Pro quibus facit, quia verbum, *amittat*,
non sonat in præteritum, sed in futurum, nisi ad-
datur, *ipso jure*. glos. in l. *Amissione*, §. 1. *in ver. Rele-*
gati, ff. de Cap. t. dimin. quam rarò invenies alibi se-
cundùm Baldum ibi, *quem videas*: tamen alia si-
milis videtur esse in l. *Si quis in tantam, in ver. a-*
mittat, C. Vnde vi, ut per Felin. *ubi suprà.* Quidquid
tamen sit, hodie hoc corrigitur per Decretalem,
de multa, infrà, de Prabend. ubi recipiens secun-
dam Dignitatem, vel beneficium curatum, nec
est privatus ipso jure, nec privandus secundo,
sed est ipso jure privatus primo. In hac tamé ma-
teria cu distingue quinque tempora, ut dixi in c.
Referente, in 1. quæst. infrà de Praben.

9 Glossa 1. ponit quot modis dicatur Dignitas.
Dic ut in ea, & adde Archid: & Jo: Andr. in c. 1.
de consuet. lib. 6. & Bart. in l. 1. C. *de Dignit. lib.* 12.
Prout tamen accipitur hîc, & in cap. *De multa,*
infrà de Prab. Dignitas est administratio perpe-
tua rerum Ecclesiasticarum cum præeminentia
in gradu, ut dixi in cap. *Ad hac, à n. 20. eod. tit.* ubi
plenè videas.

10 QUÆRO, Quale servitium hodie requirant
Dignitates in Cathedralibus, & Collegiatis Ec-
clesiis: & in specie, an Dignitates, de quibus a-
gitur à Concilio Tridentino in *cap. 3. sess. 22.*
comprehendantur in *c. 12. vers. Præterea obtinen-*
tibus, sess. 24. ita ut illarum servitium ita sit mo-
derandum, ut eas obtinentibus non liceat quo-
tannis ultra tres menses ab Ecclesia abesse.

11 Emersit hæc quæstio in Ecclesia Cæsaraugu-
stana. Pro cujus solutione procedendo juxta cō-
siderationes aliàs à S. Congregatione admissas
circa intellectum, & concordiam *cap. 3. sess. 21.*
12 & *c. 3. sess. 22.* videtur animadvertendū Conciliū
duo genera dignitatum, & officiorum in Colle-
giatis Ecclesiis distinxisse. quod etiam animad-
vertit Navarr. *in Manual. c. 27* Unum, earum di-
gnitatum, quæ participant de reditibus Mensæ
Capitularis, de quibus intelligitur *cap. 3. sess. 21.*
Alterum, earum, quæ proprios, & separatos ha-
bent reditus, & nihil habent commune cum Ca-
13 pitulo; quas etiam agnovit jus commune, ut per
Oldrad. *cons. 150.* & non obligant ad residentiā,
Host: *in Summa tit. de cler. non resid. §. Qualiter, n. 2*
14 *vers. Item possunt esse Canonici*, possuntque retineri
cum aliis beneficiis requirentibus residentiam,
c. *Dudum, il 2.* ubi Abb: *n. 9. vers.* & facit optimè,
de elect. & in cap. *De multa. n. 21. vers. Secunda con-*
clusio, cum seq. de Prab. Staphil *de litter. grat. tit. de*
atat. & qualit. benefic. n. 44. cum seq. & de his intel-
15 ligitur *cap. 3. sess. 21.* In utrisque autem dignita-
tibus non idem jus Concilium statuisse, videre
est primò in separatione tertiæ partis; quia in il-
lis fit deductio ex necessitate quando nullæ sunt
distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut ve-
risimiliter negligantur. In his fit etiam cessante
hac ratione, & etiamsi distributiones essent ta-
les, quæ verisimiliter non negligerentur, dum-
modò non ascendant ad tertiam partem fru-
ctuum, & fit in odium non residentium.
16 Secundò, in applicatione distributionum, quæ
amittuntur; quia in illis distributiones non ser-
vientium accrescunt deservientibus in his ap-
plicantur fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco
17 arbitrio Ordinarii. Et ratio diversitatis inter u-
trumque casum non alia profectò reddi potest,
quàm quia ubi reditus sunt communes, inter
participantes ex illis habet locum jus accre-
scendi, seu non decrescendi. Ubi autem sunt se-
parati, reditus qui amittuntur, nemini accre-
scunt, sed Ecclesiæ applicantur, glos. in Clem. 2.
in ver. Pars dimidia, ubi etiam Imol. *col. penult. n.*
10. Card. *in §. Ille verò, n. 21.* Vitalin. *nu. 15. in fin.*
de atat. & qualit. Felin. in c. *Apostolica, n. 12. de ex-*
18 *cept.* Covarr. *variar. resolut. lib. 3. c. 13. n. 7.* Ter-
tiò, in illis Episcopus exequitur non obstantibus
appellationibus: In his Concilium appellatio-
nes non sustulit. Quartò, notanda est diversitas
in modo loquendi, quo Concilium de utrisque
disponens utitur: nam illa tertia, quæ deduci-
tur vigore *cap. 3. sess. 21.* expressè mandatur con-
verti in distributiones quotidianas dividendas
inter dignitates, & cæteros Divinis interessen-
tes, juxta divisionem ab Episcopo faciendam:
hæc, de qua in *sess. 22. cap. 3.* dividitur in distribu-
tiones Episcoporum arbitrio assignandas, ut
19 scilicet obtinentes Dignitates, si personaliter
competens ibi servitium quolibet die statuto
non impleverint, illius diei distributiones amit-
tant; cùm credi possit non absque consilio fa-
ctum, ut in hoc Decreto *sess. 22.* nullam mentio-
nem habeamus de distributionibus quotidianis,
neque de distributionibus Horarum; siquidem
de distributionibus quotidianis expressit in *cap.*
12. *sess. 24. §. Distributiones verò.* Nec abs re Patres
Concilii Tridentini conscii de qualitatibus ha-
rum dignitatum, quibus plerumque varia onera
jurisdictionis, vel officiorum imminent; & sci-
entes servitium, ad quod de jure aliàs præstan-
dum tenerentur: voluerunt competens servi-
tium ab illis requirere, quod significat arbitriū
hominis potiùs, quàm rigorem juris; in quo ar-
bitrio innuerunt habendam esse rationem per-
sonarum, ibi, *personaliter competens sibi servitium.*
Secundùm primam editionem Aldinam in fo-
lio majori. Alii enim codices habent, *competens*
ibi servitium, tum onerum talibus dignitatibus
imminentium, ibi, *quod si alicui ex prædictis.*

Ex quibus minus videtur absurdum hanc et-
iam differentiam inter utriusque generis Digni-
tates constituere, ut illæ, de quibus in *cap. 3. sess.*
21. ultra tres menses juxta §. *Præterea, d. cap. 12.*
abesse non possint, teneantur singulis horis in-
teresse, & distributiones ex tertia parte dedu-
cta, pro singulis Horis assignentur. Has verò, de
quibus in *cap. 3. sess. 22.* sufficiat præstare illud
servitium, quod competens boni viri arbitrio
judicabitur, etiamsi non expleat numerum no-
vem mensium, nec obliget ad singulas Horas
Canonicas; & consequenter pro singulis horis
non sint assignandæ distributiones quotidianæ,
sed pro illis diebus, & horis in competenti ser-
vitio comprehensis. Cùm igitur Dignitates hu-
jusmodi Cæsaraugustanæ ex sententia S. Con-
gregationis eodem jure censeri debeant, quo
censentur aliæ, de quibus in *cap. 3. sess. 22.* decla-
ratum-

ratumque sit Archiepiscopum potuisse, & posse ipsis statuere competens servitium juxta primũ decretum; competens harum dignitatum servitium non videtur esse præcisè determinandũ ad novem menses, & omnium, singularumq; horarũ interessentiam juxta §. *Præterea*. Nec urget quod Conc. in d. §. *Præterea*, generaliter loquatur, aptumq. sit comprehendere obtinentes quascunque dignitates; quia dispositio generalis subsequens non refertur ad ea, de quibus specialiter supra cautum est, ad l *Doli clausula, de verb. obligat.*

21 Itaque ad dubium videtur respondendum; Dignitates, & officia obtinentes in prædicta Ecclesia non comprehendi in d. §. *Præterea*. nec teneri illud servitium præstare ad eum modum, qui præscribitur, d. §. *Præterea*. Sed Archiepiscopum posse servitium illis congruum statuere, ex *cap. 3 sess. 22.* illudque pro muneribus, & oneribus ipsis dignitatibus incumbentibus moderari, simulque rationem habere habitantium extra claustrum, in præscribendis videlicet horis, quibus interesse quisque teneatur. Et juxta horas, & dies servitii ad hunc modum determinatum dividendas esse distributiones in tertia parte quorumcumque fructuum, & proventuum earum Dignitatum, & officiorum desumptas, deductis tamen pensionibus, aliisque legitimis oneribus quamdiu duraverint. Quæ quidem distributiones ab iis, qui specialiter statuto tempore non deservierint, amittantur, & fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco juxta Decretum ejusdem, *cap. 3.* applicentur. Et ita S. Congregatio respondit.

De Clericis non residentibus.

Cap. Relatum.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatus ad Ecclesiam non confirmatus si nolit residere, non instituitur; & confirmatus privatur appellatione remota.*

2 *Verba in quacumque dispositione cum effectu sunt accipienda.*

3 *Beneficia sunt illis conferenda, qui velint, & possint residere, & curam per seipsos exercere.*

4 *Beneficium recipiens non intendens residere, vel intendens donec aliud pinguius adipiscatur, non dicitur canonicè promotus.*

5 *Prælatus inferior potest ex justa causa impertiri licentiam Clerico à sua Ecclesia abscedendi. Declaratur num. 7.*

6 *Prælatorum appellatione veniunt etiam inferiores Episcopo.*

8 *Prælatus dicitur qui habet in loco ordinariam jurisdictionem.*

9 *Prælatus largè dicitur quilibet Clericus habens curam animarum.*

10 *Beneficiatus ut licitè abesse possit, copulativè requiritur honesta causa, & Prælati licentia, & num. 29.*

11 *Prælati etiam in casibus à jure permissis sine justa causa non dispensant contra jus.*

12 *Beneficiatus ut licitè abesse possit, requiritur Prælati licentia petita, & obtenta. & n. 29.*

13 *Et Prælato renuente, potest adiri superior, qui eum compellat licentiam concedere subsistente legitima causa.*

14 *Beneficiatus, si necessitas repentina occurrat, potest abscedere etiam Prælato inconsulto, & n. 33. & seqq.*

15 *Licentia Episcopi an requiratur ut beneficiati abesse possint temporibus à Concilio permissis.*

16 *Canonici ut abesse possint tribus mensibus à Concilio permissis, nec Episcopi, nec Capituli licentia, nec causa requiritur.*

17 *Episcopi ut æqua ex causa possint quotannis duos, vel tres menses abesse, Papæ, vel Metropolitani licentia non exigitur.*

18 *Licentia an requiratur, ut docentes, vel studentes in Theologia percipiant in absentia fructus Præbendarum suarum.*

19 *Dictio* omninò, *quid importet.*

20 *Parochi etiam per duos, vel tres menses abesse non possunt, nisi causa prius per Episcopum probata, ac de illius licentia in scriptis.*

21 *Dictio*, quandocumque, *comprehendit omne tempus.*

22 *Constitutio Episcopi, ut Parochi abesse non possint ultra duos dies, valida est.*

23 *Statutum prohibens ne quispiam Curatus ab Ecclesia absit, etiam unicum diem sine Episcopi licentia sub pœnis pecuniariis, non est contra Concilium Tridentinum.*

24 *Addendum tamen statuto ut detur facultas Vicariis foraneis concedendi talem licentiam.*

25 *Parocho licet abesse sex, vel septem dies ad invisendum parentes senes, & pauperes.*

26 *Requiritur tamen licentia Episcopi, & n. 32. & 49*

27 *Parochus an possit abesse sine Episcopi licentia ob solam distantiam loci ab Episcopo cum æqua discedendi causa, & n. 29. usq. ad n. 50.*

28 *Et an habens justam causam abscedendi per duos, aut tres menses satisfaciat sua conscientiæ, si juret gravem se habere causam, & licentiam petat, licet non obtineat, & n. 47. & seqq.*

29 *Parochus de jure communi abesse non potest etiam ex justa causa sine Ordinarii licentia petita, & obtenta.*

30 *Licentia superioris ubi requiritur, videtur eidem reservata cognitio, an casus sit licitus.*

31 *Absentia illicita Beneficiato non permittitur, etiam cum licentia.*

32 *Curatis inferioribus non licet abesse etiam per hebdomadã absq; licentia Episcopi in scriptis, & n. 49*

33 *Parochus abesse non potest sine licentia, nisi causa tantam requirat celeritatem, ut Episcopus consuli non possit.*
Etiam per hebdomadam, num. 49.

34 *Causa repentina an in foro conscientiæ excuset Parochum ab obtinenda licentia abeundi extra Parochiam, & n. 45.*

35 *Absentia quæ censeatur remota, arbitrarium est.*

36 *Causas absentiæ repentinas Episcopus non tenetur Metropolitano significare.*

37 *Casus repentini æquiparantur necessitati, quæ non succumbit legi.*

38 *Residentiæ decreta non sunt amarè intelligenda.*

39 *Statuta Episcoporum ne Parochi absint ultra duos dies, licèt non sint contra Concilium Tridentinum, ex iis tamen jubetur tolli pœna excommunicationis.*

40 *Excommunicatio non infligitur, nisi pro culpa mortali.*

41 *Parochi ab Ecclesia absentes contra decretum Concilii Tridentini peccant mortaliter, nisi modicitas temporis eos excuset*

Vica-

42 *Vicarii foranei licentia permittitur sufficere ut Parochus abesse possit in casibus repentinis.*
43 *Vicarius foraneus non est ordinarius.*
44 *Vicarius Generalis an possit concedere Parocho licentiam abscedendi.*
45 *Parochus absens ex causa repentina, ac necessaria sine licentia an excusetur in foro fori.*
46 *Episcopi judicium qualiter sit informandum in causis absentia Parochi.*
47 *Parochus abscedens sine licentia ex causa repentina non excusatur à pœna, nisi aut statim revertatur, aut Episcopum certiorem faciat.*
48 *Licentia debet præcedere, nec sufficit tacita ubi requiritur expressa.*
49 *Ignorantia juris non excusat Parochum absentem per hebdomadam, etiam ex justa causa, sine licentia Episcopi.*
50 *Juramento Parochi super necessitate causarum absentia non statur.*
51 *Conscientia suæ qui relinquitur in materia indifferenti, non autem in prohibita.*

RELATUM. Præsentatus ad Ecclesiam non confirmatus, quem apparet nolle residere, non instituitur. Et confirmatus sine justa causa non residens, privatur appellatione remota, hoc dicit. Sunt duæ partes. In prima ponitur excessus. In secunda provisio, ibi, *Cum igitur*.

Nota primò, in quacunque dispositione verba cum effectu esse accipienda, ut hic in littera, & in § *Hac autem verba, de pœniten. dist.* 1. & in l. 1, §. *Hac autem verba ff. quod quisq. jur.* cum concord de quibus hic per glo. 3. & Host. *n.* 1. *in ver. Cùm effectu.* Nam rebus, & non verbis legem imponimus, cap. *Psalmista*, 23. *dist.* cap. *In Canonibus, vers. Custodes chartarum, 16. q.* 1. l. 1. *in fin. C. commun. de legat.* Ergo ut Abbas *hic* dicit *in* 3. *notab.* rejiciendus est intellectus, qui solùm fervit de vento, & deservit verbis, & non rei, ut in cap. *Commissa*, §. *Porrò, de elect. lib.* 6.

Secundò nota, beneficia Ecclesiastica esse illis conferenda, qui velint, & possint residere, & curam per seipsos exercere, ut hic in littera, & in cap. *Quia nonnulli suprà eod.* unde deducit Host. in *n.* 2. *in ver. Amoveri*, ut si quis recipiat Ecclesiam, vel Præbendam non intendens residere, vel intendens quousque aliam pinguiorem poterit adipisci, minus Canonicè promoveatur. Simile in c. *fin. infra de condit. appos.* & in cap. *Sicut vir*, 7. q. 1. Ex tali enim animo sequitur ambitio, cap. *Quia in tantum*, & cap. *Cùm jam dudum, infrà tit. prox.* licèt hujusmodi peccatum per pœnitentiā aboleatur, arg. c. *fin. infr. de simon.* Et hæc dicta Host. sequuntur Jo: Andr. *n.* 3. *in ver. Amoveri*, & Card. *in* 3 *not.* De quo tamen dic plenius, ut habetur in d. cap. *Commissa*, §. *Cæterum, de elect. lib.* 6.

Tertiò nota, non tantùm Episcopum, sed etiā Prælatum inferiorem posse ex justa causa impertiri licentiam clerico, ut à sua Ecclesia, vel beneficio abesse possit. Ad hoc cap. *Licet Canone*, in fine de elect. lib. 6. & tenent hic Innoc. *in fine*, Host. *n.* 3. & communiter DD. ut testatur Abb. *n.* 4. & satis claré deducitur ex hac littera, quæ non loquitur de Episcopis, sed de Prælatis, ibi, *suorum Prælatorum*, quorum appellatione veniunt etiam inferiores Episcopo, cap. *Cùm ab Ecclesiarum*, ubi optimus textus *suprà de offic. Ordin.* cap. *fin. infra de Regular.* gloss. in Clem. 1. *in ver. Prælatum, de elect.* plenè Abb. in cap. 2. *num.* 16. *de judic.*

7 Cæterum etsi DD. simpliciter transeant, hoc tamen ego intelligo si inferior Prælatus habeat proprium territorium, & jurisdictionem quasi Episcopalem privativè ad Episcopum, aliàs enim abscedendo, licentia non ab inferiori Prælato, sed ab Episcopo petenda esset, ut meo tempore respondit S. Congregat. Concilii ab Archiepiscopo Theatino consulta, & sæpè alias. Ad hoc gloss notab. in Clem. 1. *in ver. diæcesanus, de foro compet.* Et quod scripsi in cap. *Accedentibus, infrà de excessibus Prælator.* & in cap. *Significasti, suprà de offic. Archid.* Et videtur de mente Innoc. & Doctorum hic, quia strictè, & propriè Prælatus dicitur, qui habet in loco ordinariam jurisdictionem, ut in d. c. 2. *de judic.* & ibi gloss. *ult.* & Abbas, *d. n.* 16 licèt, latè sumpto vocabulo, quilibet Clericus

9 habens curam animarum dicatur Prælatus, ut probatur in cap. *Tua, de Cler ægrotan.* & minus latè Prælatorum appellatione intelligantur etiam alii habentes prærogativam majorem sine jurisdictione, ut Plebani, Decani, Archipresbyteri, & consimiles, ut in cap. 1. *de ætat. & qualit.* & in cap. *Romana*, §. *Nec etiam, de foro compet. lib.* 6. sed strictè, ut prædixi, inferiores Episcopo non dicuntur Prælati, nisi habeant ordinariam jurisdictionem, & ad effectum, de quo agitur, nisi illam habeant exclusis Episcopis, juxta glossam præallegatam in d Clem. 1. *de foro compet.* quam ibi sequuntur Cardin. Anchar. & alii communiter.

10 Ultimò nota, in vers. *Nisi fortè*, ad hoc ut clericus beneficiatus licitè abesse possit à beneficio, duo copulativè esse necessaria, videlicet honestam causam, & Prælati licentiam. Ergo sola causa utcunque honesta, & rationabilis sine Prælati licentia, & dispensatione non sufficit, ut *hic*, & in cap. *Non oportet, de consecrat. dist.* 5. & in cap. *Magna, de voto.* Sicut neque è converso sufficit licentia Prælati sine honesta, & rationabili

11 causa. Et est ratio, quia Prælati etiam in casibus à jure permissis sine justa causa non dispensant contra jus, cap. *Institutionis*, 25. *quæst.* 2. & cap. *Dilectus*, & ibi, *Dixi, de tempor. ordin.* Plenè Archid. in cap. *Licet Canon. num.* 3. *vers.* Et ibi, *assertivè dixit, de elect. lib.* 6. Et hodie est expressum in Decreto Concilii Trident. *cap.* 18. *sess.* 25.

Nec prædictis obstat, quòd dum hæc Decretalis dicit, vel studio litterarum, videatur velle ut studii causa beneficiatus abesse possit sine alia licentia, ponderando disjunctivam, *vel*, quæ facit casum diversum à præcedenti. Sicut de copula, not. glos. *Rebr. ff. de jur. & fact. ignoran.* Etenim verba illa, *de licentia Prælatorum*, referri debent ad sequentes casus de studio, & de aliis honestis causis. Et posteriora verba, *vel studio litterarum*, &c. debent intelligi expositivè, non autem disjunctivè, ut post gloss. *penult.* declarat Host *n.* 3. *in ver. Suorum*; dicens hunc esse verum intellectum, & Card. *n.* 6. *in* 2. *opposit.* Et hic sensus facilè percipitur legendo litteram ordine inverso, videlicet, *Nisi fortè aut studio litterarum, aut pro aliis honestis causis contigerit eos abesse de licentia suorum Prælatorum.* Simile in cap. *De cætero infr. eod.*

12 QUÆRO, An ut beneficiatus licitè abesse possit, sufficiat Prælati licentia petita, licèt non obtenta.

Re-

Resp. non sufficere, ut probatur in c. *Non oportet, il primo*, & ibi gloss. *penult. de consecr. dist. 5.* & in c. *Cùm ex eo, de elect. lib. 6.* Ubi enim lex requirit licentiam superioris, duo intelligitur requirere, id est, ut petatur, item ut obtineatur, l. 2. juncta glos. C. *de in jus vocan.* Et hanc esse generalem regulam dicit Ripa *in tract. de Peste, in tit. de privileg. contract. n. 140.* post Jas. *in §. Poenales, col. 3.* per illum textum, *institut. de action.* Unde non sufficit petita, nisi in casu in jure expresso, ut in c. *Licèt, infrà, de Regular.* ut hic per Card. *n. 4. in 4. notab.* & Abb. *n. 5.* Et est ratio, ut dicam infrà *num. 28. & seqq.* Nec refragatur, quòd jura nonnunquam exprimant licentiam petitam, & obtentam, ut in cap. *Religiosus, de testam. lib. 6.* & in Clem. *un. eod. tit.* Etenim hoc faciunt ad majorem declarationem, quia in casu illo controversum erat apud Doctores, An Religiosus posset esse executor testamenti de licentia sui Superioris petita, licèt non obtenta. Ad quam dubitationem submovendam facta est illa expressio, ut not. glos. in d.

13 Clem. *in ver. Obtenta*, Quod si Clerico postulanti Praelatus renueret licentiam impertiri, posset haberi recursus ad superiorem ipsius Praelati; & subsistente rationabili causa, posset idem superior Praelatum compellere ad eam concedendam, arg. c. *Nullus, de jurep. atr.* secundùm Abb. *hic n. 6. vers. Sed dicere tu*, & Ripam *de Peste in d. tit. de privilegiis contractuum, n. 139.* & censuit S. Congregatio Concilii, ut dixi in cap. *Licet, n. 7. infrà tit. prox.*

14 Caeterum si necessitas subitò occurreret, beneficiatus posset abscedere, etiam suo Praelato inconsulto: nam multoties tempus, seu locus non patitur licentiam peti, Ad hoc l. 1. *ff. de exercit. action.* & l. *Tutor qui repertorium ff. de administr. tutor.* & tenent Doctores in cap. *Inter quatuor, infrà eod.* Ripa *loco cit.* & Abb. *hic n. 6. vers. Item adde.* Quod tamen intellige, ut dicam infrà n. 33. & 45.

15 QUAERO secundò. An temporibus a Concilio Tridentino permissis beneficiati abesse possint sine Episcopi licentia.

16 Pro solutione distingue. Aut agitur de obtinentibus Dignitates, Canonicatus, Praebendas, vel portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, & hoc primo casu jam respondit S. Congregatio, ut praedicti abesse possint tribus mensibus à Concilio permissis, in c. 12. §. *Praeterea, sess. 24.* nec Episcopi, nec Capituli licentiam, nec causam requiri. Circa quod tamen vide quae scripsi in d. c. *Licet, à n. 48. & praesertim n. 52. infrà tit. prox.*

17 Aut agitur de Parochis, & aliis obtinentibus beneficia, quibus cura animarum incumbit. Et in his difficultas emergit, quia Concilium in *d. c. 1. sess. 23. in vers. Quoniam*, declarat Episcopis licere duos, aut tres menses singulis annis abesse à suis Ecclesiis, cùm ex veterum Canonum sententia qui aliquantisper tantùm absunt, non videntur abesse. Manifestum est autem ut Episcopi hos tres menses abesse possint, Summi Pontificis, aut Metropolitani licentiam non requiri; quia Concilium etsi praecipiat legitimas absentiae causas esse à Romano Pontifice, vel Metropolitano examinandas, tamen causam in praedictis tribus mensibus absentiae dicit tantummodò debere aequam esse, eamque abscedentium conscientiae relinquit, quam sperat religiosam, & timoratam fore, cùm Deo corda pateant, cujus opus non fraudulenter agere suo periculo tenentur. Itaque ut Episcopi duos, vel tres menses abesse possint, non requiritur ut causa sit probata à superioribus, & consequenter alia licentia non exigitur, cùm id faciant authoritate illius

18 Decreti. Ad hoc gloss. in c. *Super specula, in ver. de licentia, infrà de magistr.* ubi cùm textus dicat, Docentes, & studentes in Theologica facultate per annos quinque percipere debere de licentia Sedis Apostolicae proventus praebendarum suarum; Glossa exponit illud verbum, *licentia*, id est generali concessa authoritate illius Constitutionis, ita ut non sit necesse aliam indulgentiam impetrare. Simile in c. *Non debere, 80. dist.* in cap. *Cunctu, 16. q. 1.* & in c. *Quoniam, 100. dist.* cum aliis allegatis in glossa, Ergo idem videtur dicendum de Curatis inferioribus; quia quae fuerunt disposita de Episcopis, Concilium ad inferiores Curatos extendit in illis verbis: (Eadem omninò etiam quoad culpam, fructuum amissionem, & poenas de Curatis inferioribus SS. Sy-

19 nodus declarat, & decernit.) Maximè ponderando illam dictionem, *omninò*, quae idem importat quod *totaliter*, ut per Jo. Andr. in c. *Si beneficia, de Praeb. in 6.* Et in omni casu secundùm Bartol. in l. Graece §. *post litem. ff. de fidejussor.* Quas significationes, praeter alias plures, ponit etiam Felin. in c. *Ex parte, il primo, in prin. vers. Dicunt hic Moderni, de offic. deleg.*

20 Sed his non obstantibus, tenendum est inferiores Curatos non posse ab Ecclesia abesse, etiam per illud spatium duorum, vel trium mensium sine licentia Episcopi in scriptis obtenta. Quia Decretum d. *cap. 1. sess. 23. in vers. Eadem*, etsi totaliter extendat disposita circa residentiam Episcoporum ad Curatos inferiores; tamen immediatè subnectit limitationem his verbis: (ita tamen, ut quandocunque eos, causa prius per Episcopum cognita, & probata, abesse contigerit, Vicarium idoneum relinquant. Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa,

21 non obtineant.) Pondera primò illam dictionem, *quandocunque*, quae comprehendit omne tempus, & consequenter etiamsi contigerit Parochos abesse duos, aut tres menses, oportebit causam priùs cognosci, & approbari ab Episcopo. Deinde pondera sequentia verba, quae apertè innuunt abscedendi licentiam esse omni tempore in scriptis, & gratis concedendam. *Sed ultra bimestre, non nisi ex gravi causa.* Quae cùm ita sint, non licet inferre ab Episcopis ad inferiores Curatos, in quibus verba Concilii clara non admittunt interpretationem, seu voluntatis conjecturam. l. *Licèt Imperator, ff. de legat. primo*, Abb. *cons. 97. Viso instrumento, n. 1. vers. Et primò quia, lib. 2.* Atque ita semper intellexit hoc Decretum S. Congregatio, imò consulta, an valeat constitutio Episcopi, ut Parochi non possint abesse ultra duos dies sine licentia; respondit valere.

23 Quinetiam cùm Episcopus Brixien. esset editurus constitutionem prohibentem ne quispiam curatus abesset à sua Ecclesia, etiam unicum diem sine ejus licentia sub poenis pecuniariis. Et Parochi ejus dioecesis dubitarent, An id Episcopo liceret, cùm ex Concilio *cap. 1. sess. 23.* qui paulisper abest à sua Ecclesia non videatur abesse: S. Congregatio censuit non posse declarari tale

le statutum esse contra Concilium, quod vide-
ir velle ne paulùm possit abesse Rector absque
centia Episcopi, etiam per unum diem.

Expectandum tamen ut Episcopus edat Con-
itutionem, quæ si erit cum aliquo temperamen-
), poterit permitti; Sin minus, S. Congregatio
urabit addi, ut alicui ex Vicariis foraneis detur
iculias concedendi talem licentiam.

Nec prædictis adversatur, quod cùm Parochus
uidam Oriolen. postulasset declarari, an liceret
i à sua Ecclesia sex, vel septem dies abesse vi-
ndi causâ suos parentes senes, & pauperes inco-
ntes locum distantem per diætam à Parochia-
, Responsum fuerit licere; siquidem S. Congre-
tio tunc consulta fuit tantummodò super causa
sentiæ; & ad consultationem respondens, exi-
mavit causam illam esse æquam, & qualē exi-
t Concilium ind. *c. 1. sess. 23.* ibi, *dummodo id a-*
ex causa fiat. Sed de licentia nihil fuit quæsi-
m. Unde hoc responsum intelligi debet de li-
ntia Episcopi, juxta declarationes alias editas.

QUÆRO tertiò, An ob solam distantiam loci
Episcopo cum æqua discedendi causâ Paro-
us possit abesse à sua Ecclesia sine licentia in
iptis obtenta.

Anne habens justam causam abeundi extra Pa-
chiam per duos, aut tres menses, satisfaciat suæ
nscientiæ si petat licentiam, jurans gravem se
bere causam, quam non expediat manifestare,
sic petita licentia abesse possit, licèt Episcopus
n concedat.

Pro solutione dubii præmittendum, Curatos
dispositione juris communis non posse à resi-
ntia abscedere, etiam ex justa causâ, sine licen-
Ordinarii: ut est textus hic, ubi not. Abb. *n. 1.*
t glos. in c. *Præsentium*, & c. *Si quis in Clero, 7.*
, & dictum est suprà in ultimo notabili, nec
ficit licentiam fuisse petitam, nisi obtenta fue-
, c. *Ius*, ubi Abb. *n. 3. infra eodem*, & pariter est
tum suprà in *quæst 5. n. 12.* Ratio est, quia ubi
quiritur Superioris licentia, videtur illi reser-
ta cognitio, utrum casus sit licitus, Abb. in cap.
Super, n. 17. de rebus Eccles. non alienan. quasi jus
luerit occurrere ne quid indiscretè agatur, &
ovidere etiam in casibus licitæ absentiæ; nam
licita absentia non permittitur etiam cum licen-
ut hic per Abb. *n. 1.* conferunt tradita per eun-
n Abb. in cap. *fin. n. 5. cum sequenti, de Eccles. ædi-*
fic.

Hanc juris communis dispositionem Concil.
ideotinum non solùm probavit suis decretis,
l expressius, & arctius statuit Episcopos, & in-
iores Curatos non posse à suis Ecclesiis abesse,
ex certis causis, & modis explicatis in *cap. 1.*
23. ubi quamvis Episcopis indulgeatur ali-
antò longius absentiæ tempus ibi, *duos, aut ad*
mmum tres menses, & relinquatur eorum consci-
tiæ judicium super æquitate causæ, nec requi-
r licentia pro dicto tempore, ut ostensum est
ità *n. 57.* inferioribus tamen Curatis visum est
esse idem indulgendum. Ideoque post vers.
dem omnino, adjecta fuit restrictio in vers. *Ita ta-*
men, ut dixi latiùs in *præced. quæst. num. 20.* Unde
fertur non valere argumentum in prædictis.:
licet Episcopis per Concilium; ergo & infe-
ioribus: Hinc S. Congregatio censuit non posse
rochos etiam per duos menses, imò nec per
bdomadam abesse absque licentia Episcopi,

Prosp. Fagn. in 3. Decretal. Tom. 4.

quæ causa cognita, & in scriptis concedenda est.
33 Quibus præmissis ad primum dubium respon-
detur, non posse, nisi causa gravis, & necessaria
immineret, quæ tantam celeritatem requireret,
34 ut Superior pro licentia consuli non posset. Quia
sola distantia, aut casus repentinus non relevat à
petitione licentiæ, argumento eorum, quæ de
consensu Superioris requirendo in alienatione
rerum Ecclesiæ tradit Abb. in cap. *fin. num. 8. de*
Eccles. ædifican. & cumulat. Redoan. *in tract. de reb.*
Eccles. non alienan fol. 271. & fol. 308. num. 9. Nam
etiam de jure illa tantùm absentia remota excu-
sat, quæ habetur pro impotentia, Belliam. *decis.*
35 *662 num. 1.* facit cap. *Suscitatus, de rescript.* Quæ
autem absentia censeatur remota, arbitrariū est,
secundùm gloss. 1. in cap. *unico, Ne sede vacan, in 6.*
36 Non obstat Concilium in dicto *c. 1. sess. 23.* ibi,
nisi cum absentia inciderit. Ubi videntur excipi cau-
sæ notoriæ, & repentinæ, ut eas nec significari
quidem sit necesse. Quia illud speciale est in ab-
sentia Episcoporum, quibus, ut præmissum est,
plus indulgetur, quàm inferioribus. Et illæ causæ
non aptantur ad inferiores, ut patet ibi, *propter*
aliquod munus Episcopatibus adjunctum. Imò retor-
quetur argumentum: Nam si necesse fuit pone-
re hanc exceptionem in Episcopis ut excusen-
tur; Cùm non sit eadem repetita in inferioribus,
quoad ipsos manebit regula, de qua in vers. *Ita*
tamen.

Hæc autem suprà posita Regulæ exceptio circa
celeritatem defendi potest, argum. l. 1. *in princ.*
de exercit. act. & est de mente Hostiens. & alio-
rum in cap. *Inter quatuor. infra eodem:* & præser-
tim Abb. *hic num. 6.* ut dixi *suprà num. 14.* Quibus
addo Anch. *decis. 289. num. 34.* Felin in c. *Quere-*
lam num. 11. de jurejur. & in cap *Si pro debilitate, de*
37 *offic. deleg. num. 4. in fine.* Ratio est, quia talis casus
æquiparatur necessitati, & necessitas non suc-
cumbit legi, Felin. in d. cap. *Querelam*, Dec. in l.
38 *Quæ propter necessitatem, de regul jur.* Et quæ statu-
ta sunt de residentia, non ita amarè intelligenda
sunt. Cardinal. post glossam in Clem. *1. quæst. 12.*
n. 21. de foro compet.
39 Nec aliter Decreta Concilii S. Congregatio
videtur intellexisse, quando in nonnullis statutis
Episcoporum circa prohibitionem absentiæ, et-
iam ad paucos dies, ut puta duos, vel tres, deside-
ravit aliquod temperamentum, licèt senserit non
posse talia statuta declarari esse contra Conciliū,
ut dixi suprà, *n. 23. & seq.* Et propterea sustulit pœ-
nam excommunicationis impositam adversus
40 eos, qui per duos dies abfuissent; Cùm alioquin
qui legitimè imponatur ubi præsupponitur rea-
tus peccati mortalis, 11. *q. 3.* c. *Nemo*, & cap *Nullus*,
quem reatum incurrunt absentes contra Decre-
41 tum Concilii. *d. c. 1. §. Si quis autem*, nisi modicitas
42 temporis excuset, Hinc etiā S. Congregatio per-
misit, ut in casibus repentinis pro absentia modici
temporis sufficeret licentia Vicarii foranei, cùm
alioquin Concilium requirat licentiam Ordinarii
43 *d. §. Eadem omnino*; Et Vicarius foraneus non sit
Ordinarius, sed solus Vicarius Generalis, ad not.
per gloss. & DD. in cap. *Romana, in princ. de appell.*
44 *lib. 6* Imò potest dubitari etiam de Vicario Gene-
rali, maximè existente in diœcesi Episcopo, per
cap. 2. *de offic. Vic. lib. 6.* & cap. *Cùm nullus, de temp.*
ordin. eod. lib. & not. per glos. & Card. in Clem. 1.
§. Volumus, de foro compet.

45 Prædicta autem intelligenda videntur in foro conscientiæ respectu causæ urgentis, & difficultatis petendi licentiam; utrum excusent à peccato. At in foro fori ita demum videntur excusari à pœna amissionis fructuum absentes sine licentia, si de gravi causa, & repentina, ut non potuerit peti licentia, ipsi Episcopo deinde constiterit; quia neque hoc casu relinquendi sunt conscientiæ suæ, cui Concilium non admodum confidit.
46 Informabit autem Episcopus judicium suum, ut notat Abb. *hic n.6.* considerata qualitate causæ, præjudicii, & difficultatis petendi licentiam. In quibus omnibus statur arbitrio judicis, prout in causa gravi discernenda dicit Felin. in d. cap. *Si pro debilitate, n 4.*

Hæc cautela ad obviandum malitiis necessaria est, & quodammodò exemplo Concilii edocetur adhibenda: nam sicut de licentiis concessis à Metropolitano, vel Suffraganeis in Concilio provinciali judicatur; ita inferiores Curati licentiati à jure ex causis legitimis; nihilominus expectare debent Episcoporum suorum judicium super necessitate, & qualitate earundem causarum. Ad Felin. *ubi suprà n.5.*

47 Nec excusarem istos à pœna; nisi brevi tempore redirent ad residentiam, Jo. Andr. in d. c. *Inter quatuor*, aut cùm primum potuerint, Ordinarios suos de absentia & causis faciant certiores: nam
48 cessantes inciperent esse in culpa. Quod si dicatur, quid ergo juvat imminens necessitas cum difficultate, aut impotentia adeundi Ordinarium pro licentia? Respondetur, multum, quia aliàs etiamsi subesset causa necessaria, propter quam Episcopus concessurus fuisset licentiam discedendi; nihilominus absens sine licentia puniretur ex præmissis, cùm licentia præcedere debeat, cap. *Licet, de regul. jur. in 6.* Host. & Jo. Andr. in c. 1. *De his, quæ fi. à Pral.* & ubi requiritur licentia, debet esse expressa, nec sufficiat tacita, *C. decis. 110. n. 7.*

49 Ad primam partem secundi dubii respondetur, stante responsione ad primum, non posse etiam per hebdomadam Parochum abesse absque licentia in scriptis obtenta ex dispositione juris communis, & verbis expressis Concilii, d. *cap. 1.* & aliàs responsum fuit à S. Congregatione, ut dictum est suprà *n. 32.* Et consequenter absentem sine licentia, licet ex justa causa, debere suæ conscientiæ consulere, quòd transgrediendo Decretum Concilii graviter offendit, cap. 2. *de major. & obed.* Sive ex ignorantia juris, quæ non excusat, Reg. *Ignorantia, de reg. jur. in 6.* præsertim quando lex resistit probibendo, Dec. in reg. *Non videtur dolo facere, ff. eod. tit.* sive ex contemptu, qui aggravat peccatum, ut not. Felin. in d. cap. 2.

50 Non obstat juramentum, quia illi statur cùm quæritur de jurantis conscientia, cap. *Si verò, de sent. excomm.* non autem in præjudicium tertii, c. *Cùm in jure peritus, de offic. deleg.* & multò minùs in præjudicium Ecclesiæ, cui præsentia sui Rectoris subtrahitur. Ad Felin. in d. cap. *Si pro debilitate, n. 5.* ubi tenet allegantem impedimentum teneri
51 illud probare, aliàs non stari ejus dicto. Quare cùm Episcopus debeat cognoscere, & probare causam absentiæ, non est standum juramento asserentis se habere causam, quam non expediat manifestare; ex quo Concilium non reliquit hoc conscientiæ Parochi absfuturi, nec sumus in materia indifferenti, sed potiùs expressè prohibita.

Quibus in casibus non relinquitur quis conscientiæ suæ, Card. in Clem. 1. §. *Sanè, n. 2. de sent. excompt.*

DE CLERICIS NON residentibus.

Cap. Conquerente.

SUMMARIUM.

1 *Residentiam non faciens in beneficio, etiam modicæ æstimationis, illo privari debet.*
2 *Beneficium quantumcumque minimum de jure communi personalem residentiam requirit, & n. 18.*
3 *Salidorum appellatione veniunt usuales.*
4 *Beneficia simplicia ex generali consuetudine non requirunt residentiam, nisi aliud sit inductum de jure speciali.*
5 *Beneficia plura obtinens ad sustentationem sufficientia privari potest, sicut non residens.*
6 *Et quid post Concilium Tridentinum.*
7 *Beneficiatus post collationem non potest opponere quòd beneficium sit tenue, sed tempore collationis tantùm.*
8 *Horas Canonicas beneficiatus veritate tenetur, quantumcumque beneficium sit tenue, & nullum omninò servitium requirat.*
9 *Quod procedit non modò si beneficiatus sit dubius, sed etiam si sit omninò certus de tenuitate beneficij.*
10 *Capellania ea lege fundata, ut usufructuaria manutenere debeant Capellanum, qui omni die celebret, & resideat in Ecclesia, an sit sacerdotalis, &c. & n. seqq. usq. in fin.*
11 *Capellanus non tenetur celebrare per seipsum, nisi in fundatione cautum sit, ut per seipsum celebret.*
12 *Residentiam facere in Ecclesia non Parochiali, nec Collegiata, an importet ut Capellanus celebrare debeat per seipsum, & sit actu Sacerdos.*
13 *Residentia etiam in beneficiis simplicibus de jure communi per alium impleri non potest.*
14 *Residentiæ onus intelligendum est cum effectu.*
15 *Parochus licet teneatur ad residentiam, potest tamen per alium celebrare.*
16 *Residere nihil aliud est, quàm deservire.*
17 *Residentia continua requirit servitium magis præcisum, & num: 26.*
18 *Testator censetur se retulisse ad dispositionem juris communis.*
19 *Relatio fit ad præcedentiam cum omnibus qualitatibus.*
20 *Verba geminata ostendunt magis enixam voluntatem.*
21 *Residentia ex vulgari usu loquendi fundatorum intelligitur personalis.*
22 *Ad dignoscendum an Capella sit Sacerdotalis, multum faciunt provisiones subsequuta.*
23 *Observantia longè post fundationem non potest esse interpretativa actus fundationis.*
24 *Fundationis qualitatibus non potest ordinarius derogare, etiam de consensu patronorum.*
25 *Status ultimus non attenditur ubi constat de contrario statu præcedenti.*
26 *Capella ex eo, quòd Capellanus debeat esse Presbyter est Sacerdotalis, sed non propterea Sacerdos tenetur per seipsum celebrare.*
27 *Fundationis verba quando non respiciant actum*

pra.

præsentationis, sed illius prosecutionem, non requirunt Sacerdotium actu.

8 *Beneficia Sacerdotalia exigunt solam habilitatem ad Sacerdotium.*

9 *Capellania Sacerdotalis potest conferri simplici Clerico in eam ætatem constituto, ut infra annum possit ad Sacerdotium promoveri, nisi aliud ex fundatione caveatur.*

10 *Verba habentia tractum successivum non requirunt qualitatem actu, sed sufficit aptitudo.*

11 *Manutenere idem est quod alere, ac sustentare.*

12 *Fundationis verba, pro sustentatione Clerici, qui Divinis inserviat, non respiciunt actũ præsentationis.*

CONQUERENTE. Qui non residet in beneficio etiam modicæ æstimationis, illo privari debet, hoc dicit secundùm omnes. [E]t sunt duæ partes. In prima impetrantis querela. [I]n secunda commissionis forma. ibi, *Fraternitati.*

Nota primò. ibi, *viginti solidos*, beneficium [q]uantumcumque minimum, puta viginti solido[r]um, ex quo habetur pro titulo, de jure communi [p]ersonalem residentiam requirere, adeo ut non [r]esidens beneficio privari debeat, & ita hic est [c]asus secundum Host. *in princ. & n. 3.* & Jo. Andr. *[in] summ. textus*, cui Butr. Card. Anchar. Imol. & [a]liqui consentiunt. Rebuff. *in tract. nomin. quæst. 2. [n.] 25.* Et quamvis solidorum multiplex sit acce[p]tio, ut latè per Covar. *Variar. resol. cap. 11. n. 3.* & [s]ecundùm Abb. *hic in 2. notab.* hæc Decretalis in[t]elligi possit de solidis aureis, seu legalibus, quo[ru]m septuaginta duo unam libram constituunt, ut [l.] *Quotiescumq.*, & ibi glos. *ult.* & Bart. *C. de suscept.* [e]t Anchar *lib. 10.* Melius tamen Cardin. *in 1. no[ta]b.* dicit hoc debere intelligi de solidis usuali[b]us, qui scilicet communiter currunt; & sic non [re]quiritur ut septuaginta duo faciant unam li[br]am auri, & sequitur hic Jo. de Imol. *nu. 3.* alle[g]ans textum cum gloss. in cap. 2. *de malefic.* & hæc [es]t veritas, ut inquit Alex. de Nævo *hic n. 5.* qui i[de]m tenuit post Petr. de Anchar. in cap. *Quanto, 93. suprà de jurejur.* Et ita accipiendo viginti so[li]dos pro parvis, & communiter currentibus, iste [te]xtus optimè probat benefitium quantumvis [mi]nime de jure communi obligare ad personalem [re]sidentiam,

Dixi de jure communi, quia ex generali con[su]etudine beneficia simplicia residentiam non re[qu]irunt, nisi aliud sit inductum de jure speciali, [ut] notat gloss. in cap. *Gratia in ver. de jure teneri, de [re]script. lib. 6.* Lap. *alleg. 36. in princ.* Felin. in cap. *[R]ectum, el 2. n. 5. de rescript.* Rebuff. *in Praxi benefic. [ti]t. dispensatio. de non resid. n. 8.*

Secundò nota ibi, *vel quòd eidem Ecclesiæ non de[ser]viat*; hos duos casus æquiparari, videlicet ha[b]ere plura beneficia ad sustentationem sufficien[ti]a; vel habere alterum, & in illo non residere: [u]m quodcumque istorum sub disjunctione posi[to]rum probetur, silentium imponitur, ut in tex[tu]. Unde sicut pluralis privari potest beneficio, [it]a & non residens, ut hic notat gloss. *ult.* Innoc. *in [pri]nc.* Host. *in 2.* & alii communiter. Verùm ho[di]e illa æquiparatio non procedit, quia ex Con[ci]lio Trident. *cap. 17. sess. 24.* obtinens beneficiũ [suf]ficiens, si ab Ordinario obtineat secundum, etia[m] insufficiens, adepta pacifica possessione se[cun]di, perdit primum ipso jure; & si utrumque [re]tinere perrexerit, utroque remanet ipso jure privatus, ex *cap. 4. sess. 7.* ut scripsi plenè in cap. *De multa, in 1. notab. n. 3.* & in cap. *Cùm jam dudum, n. 37. 44. & 70. infrà de Præb.* & sic hodie duriùs agitur cum plurali, quàm cum absente, qui non est privatus ipso jure, sed privandus per sententiam, ut *hic.*

7 In gloss. *percipere.* Nota benè hanc glossam juncto textu, quod impetrans potest quidèm opponere, quòd beneficium sit exigui valoris, & insufficiens ad necessariam vitæ sustentationem tempore collationis dumtaxat, sed non posteà, ut c. *Dilectissimi, 8. q. 2.* Propterea enim hic Papa non respondit allegationi ejus, qui excipiebat de tenuitate beneficii, quia hujusmodi allegatio post collationem non erat juridica; nam ex quo semel consensit, quamvis paupertate laboret, non potest amodò dissentire, sed debet propriis manibus sibi victum quærere, cap. *Clericus victum, 91. dist.* & ita hic notat gloss. præalleg. Jo. Andr. post Ægid, *n. 1. in ver. Vix*, Cardin. *n. 1. in 1. oppositione*, Anch. *in 1. notab.* Abb. *num. 6.* & Jo. de Anan. *nu. 2.*

8 *in 1. notab.* Ex hoc notabiliter infero, ut tenuitas beneficii non excuset beneficiatum à recitatione divini officii, quod efficaciter probat hoc caput, quia sicut non excusatur à residentia ex eo, quòd ex beneficio vitæ necessaria non percipiat, ut hic patet; ita nec excusatur ab horis dicendis: nam, ut formaliter, inquit Card. in Clem. *1. n. 9. de celebrat. Missar.* imputet sibi si beneficium non sit competens, quia nihilominus tenebitur ad Horas ex quo fecit se ad hoc intitulari. Idem Goffred. in d. cap. *Clericus victum, 91. dist.* & sequitur Sylvest. *in ver. Hora, n. 3. vers. Nec possunt se excusare ratione exiguitatis*, & Tabien. *in eod. ver. n. 1. in fin.*

Et stringitur argumentum, quia multa sunt beneficia, quæ nullum omninò servitium requirunt, ut præstimonia, & præstimoniales portiones. Et tamen illa obtinentes obligantur ad dicendas Horas Canonicas, ut in Extravag. Pii V. 155. quæ incipit. *Ex proximo, §. vers. 1. Declarantes, in Bullar. tomo 1. pag. 347.* Ergo arctior est obligatio dicendi officium, quàm residendi. Et consequenter si exiguitas beneficii non excusat à residentia, multò minus ab Horis dicendis, cap. *Ex parte, el 3. de decim.* Cùm præsertim Constitutio Pii V. utatur verbis illis universalibus, *& qualiacumque alia beneficia*, quæ comprehendunt etiam minima, ex his quæ scripsit Aym. *cons. 194. verb. transactionis, col. antepenultima. vers. Secundò, & vers. Tertiò, & cons. 227. Goffredus, n. 12. vers. Octavo considero.* Ex

9 quibus patet, quàm malè Salas in 1. 2. *quæst. 21. tract. 8. disput. unic. sect. 17. num. 154. in fin.* scriptum reliquerit beneficiatum non teneri Divinum Officium recitare, cùm dubitat an beneficium sit tenue, necne: imò enim ad hoc obstringitur non modò cùm dubius est, quo casu tenetur sequi ex præcepto partem tutiorem, ut probavi latissimè in cap. *Ne innitaris, à num. 114. usque ad num. 125. suprà de Constitut.* sed etiam quando est omninò certus de exiguitate beneficii, ut ex dictis constat.

10 Ex facto quæsitum est an posito tenore fundationis infrascriptæ beneficium, de quo agitur, sit Sacerdotale, ita ut actu Sacerdoti sit conferendum. Usufructuariæ teneantur, & debeant manutenere unum Capellanum, seu Presbyterum, qui omni die celebret, & celebrare debeat Missam unam in ecclesia per ipsum testatorem fundata, &

vers. Sed quod imò Papa, ubi hanc partem juribus, & rationibus comprobat, & plurimos cumulat idem sentientes, & contrariam opinionem dicit procedere de honestate, prout etiam loquitur textus in cap. *Per venerabilem, §. Rationibus, infra qui fil. sint legit.* in quo tantam vim faciunt Abbas *num. 4. vers. Sed tu vide textum optimum.* & Philipp. Franc. in d. c. *Super eo, circa fin. vers. Et videtur de hoc, de haeret. lib. 6.* Et praedictis adde quod in novissima constitutione Innocentiana, de qua *infra nu. 22.* ubi agitur etiam de imponenda poena privationis dignitatis Cardinalatus, legitur infrascripta clausula, videlicet, *perinde ac si in Consistorio nostro secreto de eorundem venerabilium fratrum nostrorum consilio, & unanimi assensu emanasset.* De his tamen consule, Cardin. Paleott. *in tract. de Sacr. Consist. consult. part. 1. quaest. 3.* ubi per octo distinctos articulos de hac materia luculenter disserit.

9 Tertiò nota ibi, *Canonicè est depositus*, Cardinalem in suo titulo non residentem esse prius legitimè commonendum, ut redeat, ut hic, & in c. *Inter quatuor* & c. *ult. infr. eod.* alias quantumcunque vagabundus discurrat, non est privandus, ut infra, c. *Ex tua*, & tenet hic gloss. *ult.* Host. *n. 4. in ver. Canonicè.*

10 Quartò nota ibi, *contra Canonum instituta*, ex Sacrorum Canonum praescripto Cardinalem teneri in suo titulo, & sic in Romana Curia residere, ut hic patet, & notant. Host. *in princ.* Jo. Andr. *n. 1. ver. Instituta.* Abb. *in 3. notab.* & alii communiter. Quare inde abscedere non potest sine licentia Papae cùm habeat alas ligatas, ut inquit Praepos. in c. *Filium vestrum, n. 1. & 2. q. 1.* post Host. in cap. *Bona, il 1. n. 1. supr. de Postul. Praelat.* & sequitur Sarnen. *in reg. de impetr. benefic. vac. per obit. famil. Cardin. q. 17. n. 4.* & constat ex Constitutionibus, de quibus infra in *ult. notab. à n. 19. usq. in fin.* Cujus assertionis multiplex ratio reddi potest.

11 Prima ratio, quia Cardinalis in suo titulo curā habet animarum tam fori poenitentialis, quàm contentiosi, c. *Hu qua*, & ibi plenè scripsi supra de majorit. & obed & propterea iste Cardinalis sancti Marcelli dicitur hic deseruisse Parochiam suam, scilicet titulum, cùm esset Presbyter Cardinalis, ut hic per Abb *in 3. notab.* omnes autem, quibus animarum cura commissa est, tenentur in suis Ecclesiis personaliter residere, cap. *Quia nonnulli*, & c. *Relatum, infr. eod.* c. *Extirpanda, §. Qui verò, de praeben.* Conc. Trid. *sess. 23. cap. 1.*

12 Secunda ratio, quia, ut inquit Innocentius III. in cap. *Per venerabilem, §. Rationibus infra. Qui fil. sint legit* (Sunt autem Sacerdotes Levitici generis fratres nostri (scilicet Cardinales, secundùm communem expositionem) qui nobis jure Levitico in executione pastoralis officii coadjutores existunt) &, ut legitur in Constitutione Sixti V. quae incipit, *Postquam verus, in proœm. tom. 2. Bullar. pag. 560.* (Sacrosanctae Romanae Ecclesiae Cardinales repraesentantes personas SS. Apostolorum, dum Christo Salvatori regnum Dei praedicanti, atque humanae salutis mysterium operanti ministrarent, eidem Pontifici in executionem Sacerdotalis officii, & in dirigenda ipsa Ecclesia Catholica, cui praeest, consiliarii, & coadjutores assistunt.) Haec ibi: Quamobrem cum Summo Pontifice orbem judicant, & disponunt, ut per illum textum dixerunt, Host. *hic nu. 3. vers. Sed.* & cum eo Jo. Andr. *nu. 2.* & reliqui post eos, & ut verbis Oldradi utar. *in cons. 48. jus commune, n. 1.* Cardinales assumunt partem ponderis diei, & aestus, sicut illi, qui in partem solicitudinis sunt vocati, & de quorum consilio Summus Pontifex agenda ordinat, & disponit, cap. *Fundamenta §. Decret. de elect. lib. 6.* quod fusius prosequere, ut in praealleg. Sixti V. constitutione. Quae omnia nequaquam ab iis praestari, & impleri possunt, qui summo Pontifici personaliter non assistunt, & à conspectu sunt remoti, Sarnen. *d. quaest. 17. n. 5.*

13 Tertia ratio, quia Cardinales sunt membra, & pars corporis Papae, l. *Iurisperitos ff. de excus. Tutor.* l. *Quisquis*, ibi, *Senatores etiam; nam & ipsi pars corporis nostri sunt. C. Ad leg. Iul. Majest.* c. *Si quis, 6. qu. 1* cap. *Felicis de poenis lib. 6.* Host. *hic, nu. 3.* Abb. *eod. n. vers. Sunt enim Cardinales*, Oldrad. *d. cons. 48. in fin.* & constat ex praecitata constitutione Sixti V. Ubi Cardinales dicuntur Summo Pontifici assistere, quasi oculi, & aures, ac nobilissimae sacri capitis partes, & praecipua illius membra à Spi-
14 ritu Sancto constituta; Et sic etiam sunt Collaterales Papae, cap. *Excommunicatus supra de offic. Leg.* Hostien. in c. *Dilectus, il 1. nu. 2. de praeben.* Oldrad. *loco citato.* Ergo contra naturam rei est ut se ab illius latere subducant: nam & à capite non licet membra recedere, cap. *Cùm non liceat, supra de praescript.* Unde, ut eleganter dixit Bald in cap.
15 *Bona, il 1. n. 5. de postul. Praelat.* Cardinales residentes in Curia aequiparantur stellis fixis, quae non moventur, nisi motu orbis; sic & Cardinales non moventur nisi motu Papae. Sed Cardinales Legati, qui de licentia Papae absentes sunt, aequiparantur constellationibus, sive planetis, qui moventur motu proprio, nutu Dei, sicut Legati nutu Papae. Sequitur Sarnen. *in praallegat. quaest. 17. num. 4. in fin.*

16 Fallit conclusio superius firmata in Cardinalibus, qui Cathedralibus, & majoribus Ecclesiis praefecti sunt: tales enim non excusantur à residentia in praedictis Ecclesiis eo praetextu quod resideant in suis titulis, aut etiam in Episcopatibus quos habent propè urbem, ut scripsi in c. *Qualiter, n. 22. infr. eod.* & patebit *infra n. 24.* Quidquid contra incautè scripserit Anastas. *serm. de indult. Cardin. §. Tibi quoad vixeris, n. 9.*

17 Ultimò nota ibi, *in alienis usq. hodie demoratur*, unam legitimam causam deponendi Cardinalē à dignitate Cardinalatus, videlicet, si deserto titulo, seu Parochia sua, in alienis partibus demoretur, scilicet, tanquam vagus, Ecclesia sua spreta, ut exponit Host. *hic in fin.* & Jo. Andr. *num. 1. in ver. in alienis*: captivis enim subvenitur, & non transfugis, l. *Inter, ff. ex quibus cau. major.* & videtur hic argumentum quod antequam depona-
18 tur, expectari debeat per quinquennium, sicut fuit expectatus iste Cardinalis S. Marcelli, ut per Butr. *hic in 3. notab.* Sed dicendum est, quod hic legitur de quinquennio, denotare facti contingentiam, alias enim tempus est arbitrarium per id, quod habetur in c. *Quoniam frequenter, §. 2. supra, ut lit. non contest.* secundùm Jo. de Anan. *hic n. 2.* & dicetur, in cap. *Ex tua, infr. eod.*

19 Porrò adversus Cardinales extra Romanam Curiam demorantes, aut ab ea recedētes sine licētia, Pontifices Maximi sanctiones diversas ediderunt: Nam Leo X in constitutione incipien. *Sub poena dispositionis arbitrio*, edita in Concil. Late-

ra

aneusi, §. 28. *in Bullar. tom. 1. pag.* 474. sanxit in hæc verba (Et cùm Cardinalis officium in primis versetur in frequenti Rom. Pontificis assistentia, & Sedis Apostolicæ negotiis: propterea statuimus, ut omnes Cardinales in Romana Curia resideant, & qui sunt absentes, si in Italia, intra sex menses, si extra Italiam, infra annum à die publicationis præsentis Constitutionis revertantur; alioquin fructus beneficiorum, & omnium officiorum suorũ emolumenta amittant, omnibusque privilegiis generaliter, & specialiter Cardinalibus concessis quamdiu abfuerint omninò careant: exceptis tamen illis, quos ratione officii ab Apost. Sede, injuncti, vel de Romani Pontificis mandato, aut licentia vel justo metu, aut quavis alia legitima causa impedientiæ, vel ægrotationis abesse contingat privilegiis, indultis, & immunitatibus eisdem Cardinalibus concessis, & in Bulla nostra sub data coronationis nostræ contentis, & expressis in suo robore nihilominus permanentibus.)

Similiter Paulus III. edidit decretum consistoriale, quo Cardinales jubentur residere in Romana Curia, quod si non fecerint, privantur ipso facto durante absentia omnibus indultis, & privilegiis, quibus alii Cardinales gaudent, & gaudere possint, nisi cum expressa licentia Papæ apud Ecclesiam Metropolitanam, seu cathedralem, cui præsint, resideant, ut refert Caputaq. *decis. 86. n. 1. & 2. par. 2.* & Anastas. Germon. *de indult. Cardin. d. §. Tibi quoad vixeris, n. 18.*

Sed & alia decreta prodierunt recessum Cardinalium à Romana Curia sine licentia Papæ prohibentia sub diversis pœnis etiam per Romanos Pontifices arbitrandis.

Novissimè verò emanavit constitutio S. D. N. Innocentii X. sub datum Romæ sub annulo Piscatoris *die 19. Februarij 1646.* Pontificatus sui anno secundo, quæ incipit, *Cùm juxta*, super recessu S. R. E. Cardinalium à statu Ecclesiastico sine licentia Summi Pontificis, & reditu eorum, qui sine licentia hujusmodi recesserunt, ad Romanam Curiam; cujus tenorem per partes singulas compendiosè hîc referendum putavi. Dividitur ergo hæc Constitutio in octo partes,

In prima, ponitur constitutionis causa, nempe obligatio Cardinalium residendi apud Papam in Romana Curia, Decreta contra sic recedentes edita, & illorum transgressiones.

In secunda ibi, *quia verò.* Cardinales, qui post Bullam non obtentâ Papæ licentiâ se transferent extra statum Ecclesiasticum, primò privilegiis, & indultis omnibus, etiam beneficia conferendi, pensiones, & fructus Ecclesiasticos transferendi, & facultate testandi privantur, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur, ultra alias pœnas arbitrio Papæ infligendas: mandaturque deveniri ad sequestrum fructuum, officiorum, & beneficiorum, necnon pensionum, ac fructuum reservandorum. Secundò, si infra sex menses à die recessus ad Curiam non redierint, privantur iisdem fructibus arbitrio Papæ distribuendis. Tertiò, si non redierint infra alios sex menses immediatè sequentes, ultra memoratas pœnas privantur omnibus officiis, beneficiis, pensionibus, & fructibus reservatis ut suprà distribuendis.

In tertia ibi, *Cardinales autem.* Cardinales, qui ante Bullam sine licentia Papæ extra statum Ecclesiasticum jam se transtulerunt, si infra sex menses à die publicationis non redierint ad Curiam, primò interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ, privantur facultate testandi, ac privilegiis, & indultis, necnon fructibus officiorum, beneficiorum, ac pensionum. Secundò, si non redierint infra alios sex menses immediatè sequentes, ipsis officiis, beneficiis, pensionibus, ac fructibus reservatis privantur.

In quarta ibi, *Si autem Cardinales*, statuitur, ut contra Cardinales, qui ante Bullam sine licentia Papæ extra statum Ecclesiasticum jam se transtulerunt, aut post Bullam se transferent, si per alios tres menses immediatè sequentes, qui pro tribus canonicis monitionibus, ac peremptoriis terminis assignantur, & sic in totum infra quindecim menses ad Romanam curiam non redierint, deveniri possit ad alias pœnas per Papam declarandas, etiam usque ad privationem dignitatis Cardinalatus inclusivè.

In quinta ibi, *ac demum.* Cardinalibus qui de cætero sine dicta licentia extra statum Ecclesiasticum se transferent, adimitur facultas substituendi Cardinalem, Prælatum, vel alium quemcumque in suis officiis, Legationibus, Præfecturis, Guberniis, Protectionibus, necnon administrationibus Tituli, vel Diaconiæ, aut etiam Episcopatus, & Ecclesiarum etiam Patriarchalium, ac beneficiorum quorumcumque, & cassantur indulta super his concessa.

In sexta ibi, *ab omnium* declaratur ab antedictis pœnis non excusari Cardinales prætextu servitii, aut jussus etiam Imperatoris, & Regum, aut distantiæ locorum, nisi ex causa in corpore Juris

24 clausa, coram Papa allegata, & expressè admissa. Præservatur tamen constitutio Urbani VIII. super residentia Episcoporum etiam Cardinalium.

In septima ibi, *At ulterius*, reservatur Papæ absolutio, & relaxatio earumdem pœnarum privativè etiam quoad Collegium Cardinalium Sede vacante.

In octava ibi, *Decernentes*, Præmissorum observantia injungitur, decretum irritans apponitur, contrariis derogatur cum clausulis admodum urgentibus, Constitutio publicari, & illius transumptis fides adhiberi jubetur.

DE CLERICIS NON residentibus.

Cap. Quia nonnulli.

1 Dignitates plures, vel Ecclesia uni conferri non debent, & cur. & nn. seqq.

2 *Beneficia plura obtinens ex dispensatione an teneatur pluries officium recitare.*

3 *Canonum instituta beneficiorum pluralitatem prohibentia unde originem duxerint.*

4 *Beneficia personalem residentiam requirentia sunt incompatibilia.*

5 *Beneficia simplicia obtinentes an teneantur in Divinis deservire per seipsos.*

6 *Collatio secunda dignitatis, vel Parochialis ex Lateranensi Concilio an valeat, & nn. seq.*

7 Amittat *verbum an importet privationem ipso jure, & nn. seqq.*

8 Subjaceat *verbum est lata sententia.*

9 *Dignitas quot modis accipiatur.*

10 *Dignitates in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis quale servitium requirant, & an eas obtinentibus liceat quotannis ultra tres menses ab Ecclesia abesse, & n. seq. usq. in fin.*

11 *Trident. Concilii decreta cap. 3. sess. 21. & c. 3. sess. 2. expenduntur, & conciliantur, & nn seqq.*

12 *Dignitatum duo genera à Concilio Tridentino constituuntur in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis.*

13 *Dignitates habentes reditus separatos à Capitulo de jure communi non obligant ad residentiam.*

14 *Nec sunt incompatibiles cum aliis beneficiis residentiam requirentibus.*

15 *Fructus prabenda dignitatum qualiter in distributiones sint convertendi, & num. 21.*

16 *Distributiones quando accrescant inservientibus, vel applicentur fabrica Ecclesia, & num. 21.*

17 *Ius accrescendi in quibus dignitatum redditibus habeat locum.*

18 *Appellatio à conversione fructuum in distributiones quando sublata sit à Concilio Tridentino.*

19 *Dignitatibus separatos reditus habentibus potest Episcopus arbitrio suo competens servitium assignare.*

20 *Dignitates Cæsaraugustana eodem jure censeri debent, quo alia, de quibus agitur à Concilio Tridentino, sess. 22. cap. 3.*

21 *Et Archiepiscopus potest illis congruum servitium statuere, & distributiones pro tertia parte fructuum deductis pensionibus assignare.*

1 QUIA NONNULLI. Uni plures Dignitates, vel Ecclesiæ conferri non debent, & Ecclesia illi est conferenda, qui residere, & regere valeat per seipsum, aliàs perdet Ecclesiam, & donans conferendi potestate privabitur. Hoc dicit secundùm Joann. Andr. & omnes, & tria facit ut dicebat Host. ponit vitium, adhibet remedium, imponit pœnam. Ponendo vitium tria facit, Primò ipsum nominat, secundò, exemplificat, tertiò, reprobat.

Nota primò ex principio textus quatuor rationes, ob quas non debet clericus esse pluralis in beneficiis Ecclesiasticis; Prima est, quia hoc procedit ex fomite avaritiæ, quæ modum non habet, ut hic, & in cap. *Sicut si, 47. dist.* & in cap. *Quid dicam, 24 qu. 4.* Secunda, quia vix potest clericus congruè in officio deservire, & in duo divisus plenam sui non habet potestatem, ut ei, à quo stipendium recipit, plenius famuletur, dicit
2 textus in c. *Diversis, suprà de Cler. conjug.* Unde sumitur argumentum, ut obtinens plura beneficia ex dispensatione teneatur pluries officium recitare, si potest, secundùm Petr. de Anchar. *in 4. notab.* Hoc tamen communiter non servatur, ut inquit Imola, *n. 2.* & Alex. de Nævo *in 2. notab.* quia dispensatus ad plura videtur ex consequenti dispensatus ut in altero tantùm resideat, & illi deserviat, cùm in utroq; residere non possit. Facit quod notatur in c. *Quia in tantum, infr. de præben.* & in cap. *Non potest*, in glos. *in ver. Retinere, eodem tit. lib. 6.* Tertia ratio, quia sic unus occupat stipendia plurium, & pauperes Clerici, qui possent hujusmodi Ecclesias obtinere, stipendiis
3 privantur. Ad hoc cap. 1. 16. q. 7. Quarta, quia id obviat sacrorum Canonum institutis, ut 21. q. 1. *per totam*, cum concord. de quibus hic in glos. 2. Quæquidem instituta originem duxerunt ab Apostolo dicente, 1. ad Corinth. 7. *Unusquisq; in quo vocatus est permaneat apud Deum*, cap. 1. 21. *dist.* secundùm Host. *n. 7.* Jo: Andr. *n. 10.* & Cardin. *in 3. notab.* Alias rationes prohibitæ pluralitatis recensent Host. Joan. Andr. Abb. & alii in cap. *Ad hæc*, & ibi dixi in 1. *notab. infra de Præb.* & rationes decem congerit Rebuff. *in Praxi benefic. in tit. de dispens. ad plur. ac n. 2. usq. ad n. 21.* & adde S. Thomam *Quodl. 8. art. 15.* & quod scripsi in cap. *Quia in tantum, à num. 3. usq. ad n. 14. infrà de Præb.* & in cap. *Dudum, il 2. in 2. notab. suprà de elect.*
4 Secundò nota ibi, *Ecclesiasticum ministerium*, non tantùm dignitates, sed etiam alia beneficia Ecclesiastica personalem residentiam requirentia de jure communi esse incompatibilia. Quod intelligit Innoc. *in ver. Ministerium*, sive hujusmodi residentiam requirant ex consuetudine, sive ex privilegio, vel statuto, aut alio quovis modo legitimo. Et consentiunt Host. *n. 7.* & Jo: Andr. *n. 10.* ambo *in eod. ver.* Hodie hoc est expressum in decreto Concilii Trid. *sess. 24. cap. 17* ibi, *dummodò utrumq; personalem residentiam non requirat.* Hanc materiam latiùs prosequor in c. *Cùm jam dudum*, & in cap. *De multa, infrà de Præb.* ubi plenè videas quæ beneficia hodie sint incompatibilia, & quando per assecutionem secundi vacet primum ipso jure.
5 Tertiò nota ibi, *per seipsum*, in beneficiis Ecclesiasticis clericos teneri per seipsos deservire, nec posse muneri suo satisfacere per substitutũ, quia hic est actus, in quo censetur electa industria personæ, l. *Inter artifices, ff. de solut.* cap. *Quoniam Apostolica, de offic. deleg.* & hanc regulam ex hoc textu eliciunt Butr. & Imol. ambo *n. 3.* & Alex. de Nævo *n. 5.* Contrariam regulã in beneficiis simplicibus constituit Lap. in pluribus allegationibus, quia cùm de generali consuetudine personalem residentiã non requirant, oneri deserviendi in Divinis potest per alium satisfieri, nisi secùs in eorũ fundatione cautum reperiatur: & illius allegationes Rota multòties sequuta est; quinimò, & S. Congregatio Concilii, ut plenè scripsi in c. *Ut Abbates, n. 62. & seqq. sup. de ætat. & qualit.* Nec obstat hæc Decretalis, quia loquitur in dignitatibus, & Ecclesiis Parochialibus, aut etiam secundùm Innoc. in beneficiis simplicibus ex consuetudine, vel statuto, aut alio jure speciali requirentibus personalem residentiam, ut dictum est in præcedenti notab. & in his salvari potest opinio Ant. de Butr. & sequacium.
6 Quartò nota ibi, *amittat.* collationem secundæ Dignitatis, vel beneficii Curati hoc jure inspecto non valere, prout hanc litteram intelligunt Butr. *n. 4.* Anchar. *n. 5.* & Imol. *n. 3. vers. Item*
7 *nota pœnam*, & ita secundùm eos verbum, *amittat*, importat privationem ipso jure. Quod etiam voluit Abb. in c. *Cùm in cunctis, n. 6. vers. Non obstat, suprà de elect.* dicens verbum, *amittat*, esse intelligendum ipso jure, quia de illius significatu est, ut non requirat actualem executionem,
8 seu ministerium alterius, ad instar verbi *subjaceat*, quod similiter est latæ sententiæ, ut notat glos. *ult.* in cap. *un. de Injur. lib 6.* & sequitur Felin in cap. *Rodulphus, n. 24 in ver. Amittat, suprà de rescript.*

resc. Quibus videtur suffragari hæc littera ibi, *quod contra sacros Canones recepit, amittat*, quasi dicat, quod de facto accepit, de facto amittat. Contrarium, videlicet recipientem plures Dignitates, vel beneficia curata non esse ipso jure privatum, sed privandum secundo, quod est incompatibile cum primo, tenent hic Abb. & Alex. de Nevo ambo *in ult. notab.* Card. *in cons. 3. circa elucidationem num. 4.* Callad: *decis. 1. in tit. de Const.* Pro quibus facit, quia verbum, *amittat*; non sonat in præteritum, sed in futurum, nisi addatur, *ipso jure.* glos. in l. *Amissione, §. 1. in ver. Relegati, ff de Cap. t. dimin.* quam raro invenies alibi secundum Baldum ibi, *quem videas*: tamen alia similis videtur esse in l. *Si quis in tantam, in ver. amittat, C. Vnde vi*, ut per Felin. *ubi suprà.* Quidquid tamen sit, hodie hoc corrigitur per Decretalem, *de multa, infrà, de Prabend.* ubi recipiens secundam Dignitatem, vel beneficium curatum, nec est privatus ipso jure, nec privandus secundo, sed est ipso jure privatus primo. In hac tamé materia tu distingue quinque tempora, ut dixi in c. *Referente, in 1. quæst. infrà de Praben.*

9 Glossa 1. ponit quot modis dicatur Dignitas. Dic ut in ea, & adde Archid: & Jo: Andr. in c. 1. *de consuet. lib. 6.* & Bart. in l. 1. C. *de Dignit. lib. 12.* Prout tamen accipitur hic, & in cap. *De multa, infrà de Prab.* Dignitas est administratio perpetua rerum Ecclesiasticarum cum præeminentia in gradu, ut dixi in cap. *Ad hac, à n. 20. eod. tit.* ubi plenè videas.

10 QUÆRO, Quale servitium hodie requirant Dignitates in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis: & in specie, an Dignitates, de quibus agitur à Concilio Tridentino in *cap. 3. sess. 22.* comprehendantur in *c. 12. vers. Prætereà obtinentibus, sess. 24.* ita ut illarum servitium ita sit moderandum, ut eas obtinentibus non liceat quotannis ultra tres menses ab Ecclesia abesse.

11 Emersit hæc quæstio in Ecclesia Cæsaraugustana. Pro cujus solutione procedendo juxta cõsiderationes aliàs à S. Congregatione admissas circa intellectum, & concordiam *cap. 3. sess. 21.*
12 & *c. 3. sess. 22.* videtur animadvertendũ Conciliũ duo genera dignitatum, & officiorum in Collegiatis Ecclesiis distinxisse, quod etiam animadvertit Navarr. *in Manual. c. 27.* Unum, earum dignitatum, quæ participant de reditibus Mensæ Capitularis, de quibus intelligitur *cap. 3. sess. 21.* Alterum, earum, quæ proprios, & separatos habent reditus, & nihil habent commune cum Ca-
13 pitulo; quas etiam agnovit jus commune, ut per Oldrad. *cons. 150.* & non obligant ad residentiã, Host: *in Summa tit. de cler. non resid. §. Qualiter, n. 2*
14 *vers. Item possunt esse Canonici*, possuntque retineri cum aliis beneficiis requirentibus residentiam, c. *Dudum, il 2.* ubi Abb: *n. 9. vers.* & facit optimè, *de elect.* & in cap. *De multa, n. 21. vers. Secunda conclusio, cum seq. de Prab.* Staphil *de litter. grat. tit. de ætat. & qualit. benefic. n. 44. cum seq.* & de his intel-
15 ligitur *cap. 3. sess. 21.* In utrisque autem dignitatibus non idem jus Concilium statuisse, videre est primò in separatione tertiæ partis; quia in illis fit deductio ex necessitate quando nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur. In his fit etiam cessante hac ratione, & etiamsi distributiones essent tales, quæ verisimiliter non negligerentur, dummodò non ascendant ad tertiam partem fructuum, & fit in odium non residentium.

16 Secundò, in applicatione distributionum, quæ amittuntur; quia in illis distributiones non servientium accrescunt deservientibus in his applicantur fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco
17 arbitrio Ordinarii. Et ratio diversitatis inter utrumque casum non alia profectò reddi potest, quàm quia ubi reditus sunt communes, inter participantes ex illis habet locum jus accrescendi, seu non decrescendi. Ubi autem sunt separati, reditus qui amittuntur, nemini accrescunt, sed Ecclesiæ applicantur, glos. in Clem. 2 *in ver. Pars dimidia*, ubi etiam Imol. *col. penult. n. 10.* Card. in *§. Ille verò, n. 21.* Vitalin. *nu. 15. in fin. de ætat. & qualit.* Felin. in c. *Apostolica, n. 12. de ex-*
18 *cept.* Covarr. *variar. resolut. lib. 3. c. 13. n. 7.* Tertio, in illis Episcopus exequitur non obstantibus appellationibus: In his Concilium appellationes non sustulit. Quartò, notanda est diversitas in modo loquendi, quo Concilium de utrisque disponens utitur: nam illa tertia, quæ deducitur vigore *cap. 3. sess. 21.* expressè mandatur converti in distributiones quotidianas dividendas inter dignitates, & cæteros Divinis interessentes, juxta divisionem ab Episcopo faciendam: hæc, de qua in *sess. 22. cap. 3.* dividitur in distributiones Episcoporum arbitrio assignandas, ut
19 scilicet obtinentes Dignitates, si personaliter competens ibi servitium quolibet die statuto non impleverint, illius diei distributiones amittant; cùm credi possit non absque consilio factum, ut in hoc Decreto *sess. 22.* nullam mentionem habeamus de distributionibus quotidianis, neque de distributionibus Horarum; siquidem de distributionibus quotidianis expressit in *cap. 12. sess. 24. §. Distributiones verò*, Nec abs re Patres Concilii Tridentini conscii de qualitatibus harum dignitatum, quibus plerumque varia onera jurisdictionis, vel officiorum imminent; & scientes servitium, ad quod de jure aliàs præstandum tenerentur: voluerunt competens servitium ab illis requirere, quod significat arbitriũ hominis potiùs, quam rigorem juris; in quo arbitrio innuerunt habendam esse rationem personarum, ibi. *personaliter competens sibi servitium.* Secundùm primam editionem Aldinam in folio majori. Alii enim codices habent, *competens ibi servitium*, tum onerum talibus dignitatibus imminentium, ibi, *quod si alicui ex prædictis.*

Ex quibus minus videtur absurdum hanc etiam differentiam inter utriusque generis Dignitates constituere, ut illæ, de quibus in *cap. 3. sess. 21.* ultra tres menses juxta *§. Prætereà, d. cap. 12.* abesse non possint, teneantur singulis horis interesse, & distributiones ex tertia parte deducta, pro singulis Horis assignentur. Has verò, de quibus in *cap. 3. sess. 22.* sufficiat præstare illud servitium, quod competens boni viri arbitrio judicabitur, etiamsi non expleat numerum novem mensium, nec obliget ad singulas Horas Canonicas; & consequenter pro singulis horis non sint assignandæ distributiones quotidianæ, sed pro illis diebus, & horis in competenti servitio comprehensis. Cùm igitur Dignitates hujusmodi Cæsaraugustanæ ex sententia S. Congregationis eodem jure censeri debeant, quo censentur aliæ, de quibus in *cap. 3. sess. 22.* declaratum-

ratumque sit Archiepiscopum potuisse, & posse ipsis statuere competens servitium juxta primũ decretum: competens harum dignitatum servitium non videtur esse præcisè determinandũ ad novem menses, & omnium, singularumq; horarũ interessentiam juxta §. *Præterea*. Nec urget quod Conc. in d. §. *Præterea*, generaliter loquatur, aptumq; sit comprehendere obtinentes quascunque dignitates; quia dispositio generalis subsequens non refertur ad ea, de quibus specialiter supra cautum est, ad l. *Doli clausula, de verb. obligat.*

21 Itaque ad dubium videtur respondendum; Dignitates, & officia obtinentes in prædicta Ecclesia non comprehendi in d. §. *Præterea*. nec teneri illud servitium præstare ad eum modum, qui præscribitur, d. §. *Præterea*. Sed Archiepiscopum posse servitium illis congruum statuere, ex *cap. 3 sess. 22*. illudque pro muneribus, & oneribus ipsis dignitatibus incumbentibus moderari, simulque rationem habere habitantium extra claustrum, in præscribendis videlicet horis, quibus interesse quisque teneatur. Et juxta horas, & dies servitii ad hunc modum determinatum dividendas esse distributiones in tertia parte quorumcumque fructuum, & proventuum earum Dignitatum, & officiorum desumptas, deductis tamen pensionibus, aliisque legitimis oneribus quamdiu duraverint. Quæ quidem distributiones ab *iis*, qui specialiter statuto tempore non deservierint, amittantur, & fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco juxta Decretum ejusdem, *cap. 3*. applicentur. Et ita S. Congregatio respondit.

De Clericis non residentibus.

Cap. Relatum.

SUMMARIUM.

1 *Præsentatus ad Ecclesiam non confirmatus si nolit residere, non instituitur; & confirmatus privatur appellatione remota.*

2 *Verba in quacumque dispositione cum effectu sunt accipienda.*

3 *Beneficia sunt illis conferenda, qui velint, & possint residere, & curam per seipsos exercere.*

4 *Beneficium recipiens non intendens residere, vel intendens donec aliud pinguius adipiscatur, non dicitur canonicè promotus.*

5 *Prælatus inferior potest ex justa causa impertiri licentiam Clerico à sua Ecclesia abscedendi. Declaratur num. 7.*

6 *Prælatorum appellatione veniunt etiam inferiores Episcopo.*

8 *Prælatus dicitur qui habet in loco ordinariam jurisdictionem.*

9 *Prælatus largè dicitur quilibet Clericus habens curam animarum.*

10 *Beneficiatus ut licitè abesse possit, copulativè requiritur honesta causa, & Prælati licentia, & num. 29.*

11 *Prælati etiam in casibus à jure permissis sine justa causa non dispensant contra jus.*

12 *Beneficiatus ut licitè abesse possit, requiritur Prælati licentia petita, & obtenta. & n. 29.*

13 *Et Prælato renuente, potest adiri superior, qui eum compellat licentiam concedere subsistente legitima causa.*

14 *Beneficiatus, si necessitas repentina occurrat, potest abscedere etiam Prælato inconsulto, & n. 33. & seqq.*

15 *Licentia Episcopi an requiratur ut beneficiati abesse possint temporibus à Concilio permissis.*

16 *Canonici ut abesse possint tribus mensibus à Concilio permissis, nec Episcopi, nec Capituli licentia, nec causa requiritur.*

17 *Episcopi ut aqua ex causa possint quotannis duos, vel tres menses abesse, Papæ, vel Metropolitani licentia non exigitur.*

18 *Licentia an requiratur, ut docentes, vel studentes in Theologia percipiant in absentia fructus Præbendarum suarum.*

19 *Dictio* omninò, *quid importet.*

20 *Parochi etiam per duos, vel tres menses abesse non possunt, nisi causa prius per Episcopum probata, ac de illius licentia in scriptis.*

21 *Dictio*, quandocumque, *comprehendit omne tempus.*

22 *Constitutio Episcopi, ut Parochi abesse non possint ultra duos dies, valida est.*

23 *Statutum prohibens ne quispiam Curatus ab Ecclesia absit, etiam unicum diem sine Episcopi licentia sub pœnis pecuniariis, non est contra Concilium Tridentinum.*

24 *Addendum tamen statuto ut detur facultas Vicariis foraneis concedendi talem licentiam.*

25 *Parocho licet abesse sex, vel septem dies ad invisendum parentes senes, & pauperes.*

26 *Requiritur tamen licentia Episcopi, & n. 32. & 49*

27 *Parochus an possit abesse sine Episcopi licentia ob solam distantiam loci ab Episcopo cum æqua discedendi causa, & n. 29. usq; ad n. 50.*

28 *Et an habens justam causam abscedendi per duos, aut tres menses satisfaciat suæ conscientiæ, si juret gravem se habere causam, & licentiam petat, licet non obtineat, & n. 47. & seqq.*

29 *Parochus de jure communi abesse non potest etiam ex justa causa sine Ordinarii licentia petita, & obtenta.*

30 *Licentia superioris ubi requiritur, videtur eidem reservata cognitio, an casus sit licitus.*

31 *Absentia illicita Beneficiato non permittitur, etiam cum licentia.*

32 *Curatis inferioribus non licet abesse etiam per hebdomadã absq; licentia Episcopi in scriptis, & n. 49*

33 *Parochus abesse non potest sine licentia, nisi causa tantam requirat celeritatem, ut Episcopus consuli non possit.*
Etiam per hebdomadam, num. 49.

34 *Causa repentina an in foro conscientiæ excuset Parochum ab obtinenda licentia abeundi extra Parochiam, & n. 45.*

35 *Absentia quæ censeatur remota, arbitrarium est.*

36 *Causas absentiæ repentinas Episcopus non tenetur Metropolitano significare.*

37 *Casus repentini æquiparantur necessitati, quæ non succumbit legi.*

38 *Residentiæ decreta non sunt amarè intelligenda.*

39 *Statuta Episcoporum ne Parochi absint ultra duos dies, licèt non sint contra Concilium Tridentinum, ex iis tamen jubetur tolli pœna excommunicationis.*

40 *Excommunicatio non infligitur, nisi pro culpa mortali.*

41 *Parochi ab Ecclesia absentes contra decretum Concilii Tridentini peccant mortaliter, nisi modicitas temporis eos excuset*

Vica-

42 *Vicarii foranei licentia permittitur sufficere ut Parochus abisse possit in casibus repentinis.*

43 *Vicarius foraneus non est ordinarius.*

44 *Vicarius Generalis an possit concedere Parocho licentiam abscedendi.*

45 *Parochus absens ex causa repentina, ac necessaria sine licentia an excusetur in foro fori.*

46 *Episcopi judicium qualiter sit informandum in causis absentiæ Parochi.*

47 *Parochus abscedens sine licentia ex causa repentina non excusatur à pœna, nisi aut statim revertatur, aut Episcopum certiorem faciat.*

48 *Licentia debet præcedere, nec sufficit tacita ubi requiritur expressa.*

40 *Ignorantia juris non excusat Parochum absentem per hebdomadam, etiam ex justa causa, sine licentia Episcopi.*

50 *Iuramento Parochi super necessitate causarum absentiæ non statur.*

51 *Conscientiæ suæ quis relinquitur in materia indifferenti, non autem in prohibita.*

1 RELATUM. Præsentatus ad Ecclesiam
non confirmatus, quem apparet nolle residere,
non instituitur. Et confirmatus
sine justa causa non residens, privatur appellatione
remota, hoc dicit. Sunt duæ partes. In prima
ponitur excessus. In secunda provisio, ibi,
Cùm igitur.

2 Nota primò, in quacunque dispositione verba
cum effectu esse accipienda, ut hìc in littera, & in
§ *Hæc autem verba, de pœniten. dist.* 1, & in l. 1, §. *Hæc
autem verba ff. quod quisq; jur.* cum concord de quibus
hìc per glo. 3. & Host. n. 1, *in ver. Cùm effectu.*
Nam rebus, & non verbis legem imponimus,
cap. *Psalmista,* 23. *dist.* cap. *In Canonibus, vers. Custodes
chartarum, ib. q.* 1. l. 1. *in fin. C. commun. de legat.*
Ergo ut Abbas *hic* dicit *in* 3. *notab.* rejiciendus
est intellectus, qui solùm servit de vento, & deservit
verbis, & non rei, ut in cap. *Commissa*, §.
Porrò, de elect. lib. 6.

3 Secundò nota, beneficia Ecclesiastica esse illis
conferenda, qui velint, & possint residere, & curam
per seipsos exercere, ut hic in littera, & in
cap. *Quia nonnulli supra eod.* unde deducit Host.
4 *hic n. 2. in ver. Amoveri,* ut si quis recipiat Ecclesiam,
vel Præbendam non intendens residere, vel
intendens quousque aliam pinguiorem poterit
adipisci, minus Canonicè promoveatur. Simile
in c. *fin. infra de condit. appos.* & in cap. *Sicut vir,* 7.
q. 1. Ex tali enim animo sequitur ambitio, cap.
Quia in tantum, & cap. *Cùm jam dudum, infrà tit.
prox.* licèt hujusmodi peccatum per pœnitentiã
aboleatur, arg. c. *fin. infr. de simon.* Et hæc dicta
Host. sequuntur Jo: Andr. *n.* 3. *in ver. Amoveri,* &
Card. *in* 3. *not.* De quo tamen dic plenius, ut habetur
in d. cap. *Commissa,* §. *Cæterum, de elect. lib. 6.*

5 Tertiò nota, non tantùm Episcopum, sed etiã
Prælatum inferiorem posse ex justa causa impertiri
licentiam clerico, ut à sua Ecclesia, vel
beneficio abesse possit. Ad hoc cap. *Licet Canone,
in fine de elect. lib. 6.* & tenent hìc Innoc. *in fine,*
Host. *n.* 3. & communiter DD. ut testatur Abb.
6 *n.* 4. & satis clarè deducitur ex hac littera, quæ
non loquitur de Episcopis, sed de Prælatis, ibi,
suorum Prælatorum, quorum appellatione veniunt
etiam inferiores Episcopo, cap. *Cùm ab Ecclesiarum,*
ubi optimus textus *suprà de offic. Ordin.*
cap. *fin. infra de Regular.* gloss. in Clem. 1. *in ver.
Prælatum, de elect.* plenè Abb. in cap. 2. *num.* 16. *de
judic.*

7 Cæterum etsi DD. simpliciter transeant, hoc
tamen ego intelligo si inferior Prælatus habeat
proprium territorium, & jurisdictionem quasi
Episcopalem privativè ad Episcopum, aliàs enim
abscedendo, licentia non ab inferiori Prælato,
sed ab Episcopo petenda esset, ut meo tempore
respondit S. Congregat. Concilii ab Archiepiscopo
Theatino consulta, & sæpè alias. Ad hoc
gloss notab. in Clem. 1. *in ver. diœcesanus, de foro
compet.* Et quod scripsi in cap. *Accedentibus, infrà de
excessibus Prælator.* & in cap. *Significasti, suprà de offic.
Archid.* Et videtur de mente Innoc. & Doctorum
hic, quia strictè, & propriè Prælatus dicitur,
qui habet in loco ordinariam jurisdictionem, ut
in d. c. 2. *de judic.* & ibi gloss. *ult.* & Abbas, *d. n.* 16
licèt, latè sumpto vocabulo, quilibet Clericus
9 habens curam animarum dicatur Prælatus, ut
probatur in cap. *Tuæ, de Cler ægrotan,* & minus latè
Prælatorum appellatione intelligantur etiam
alii habentes prærogativam majorem sine jurisdictione,
ut Plebani, Decani, Archipresbyteri,
& consimiles, ut in cap. 1. *de ætat. & qualit.* & in
cap. *Romana,* §. *Nec etiam, de foro compet. lib. 6.* sed
strictè, ut prædixi, inferiores Episcopo non dicuntur
Prælati, nisi habeant ordinariam jurisdictionem,
& ad effectum, de quo agitur, nisi illam
habeant exclusis Episcopis, juxta glossam præallegatam
in d Clem. 1. *de foro compet.* quam ibi
sequuntur Cardin. Anchar. & alii communiter.

10 Ultimò nota, in vers. *Nisi forte,* ad hoc ut clericus
beneficiatus licitè abesse possit à beneficio,
duo copulativè esse necessaria, videlicet honestam
causam, & Prælati licentiam. Ergo sola
causa utcunque honesta, & rationabilis sine
Prælati licentia, & dispensatione non sufficit, ut
hic, & in cap. *Non oportet, de consecrat. dist.* 5. & in
cap. *Magne, de voto.* Sicut neque è converso sufficit
licentia Prælati sine honesta, & rationabili
11 causa. Et est ratio, quia Prælati etiam in casibus
à jure permissis sine justa causa non dispensant
contra jus, cap. *Institutionis,* 25. *quæst.* 2. & cap. *Dilectus,*
& ibi, *Dixi, de tempor. ordin.* Plenè Archid.
in cap. *Licet Canon. num.* 3. *vers.* Et ibi, *assertivè dixit,
de elect. lib. 6.* Et hodie est expressum in Decreto
Concilii Trident. *cap.* 18. *sess.* 25.

Nec prædictis obstat, quòd dum hæc Decretalis dicit, vel studio litterarum, videatur velle ut studii causa beneficiatus abesse possit sine alia licentia, ponderando disjunctivam, *vel,* quæ facit casum diversum à præcedenti. Sicut de copula, not. glos. *Rebr. ff. de jur. & fact. ignoran.* Etenim verba illa, *de licentia Prælatorum*, referri debent ad sequentes casus de studio, & de aliis honestis causis. Et posteriora verba, *vel studio litterarum,* &c. debent intelligi expositivè, non autem disjunctivè, ut post gloss. *penult.* declarat Host *n.* 3. *in ver. Suorum;* dicens hunc esse verum intellectum, & Card. *n.* 6. *in* 2. *opposit.* Et hic sensus facilè percipitur legendo litteram ordine inverso, videlicet, *Nisi fortè aut studio litterarum, aut pro aliis honestis causis contigerit eos abesse de licentia suorum Prælatorum.* Simile in cap. *De cætero infr. eod.*

12 **QUÆRO, An ut beneficiatus licitè abesse possit, sufficiat Prælati licentia petita, licèt non obtenta.**

Re-

Resp. non sofficere, ut probatur in c. *Non oportet, il primo*, & ibi glos. *penult. de consf. dist. 5.* & in c. *Cùm ex eo, de elect. lib. 6.* Ubi enim lex requirit licentiam superioris, duo intelligitur requirere, id est, ut petatur, item ut obtineatur, l. 2. juncta glos. C *de in jus vocan.* Et hanc esse generalem regulam dicit Ripa *in tract. de Peste, in tit. de privileg. contract. n. 140.* post Jas. in §. *Pœnales, col. 3.* per illum textum, *institut. de action.* Unde non sufficit petita, nisi in casu in jure expresso, ut in c. *Licèt, infrà, de Regular.* ut hic per Card. *n. 4. in 4. notab.* & Abb. *n. 5.* Et est ratio, ut dicam infrà *num.* 28. *& seqq.* Nec refragatur, quòd jura nonnunquam exprimant licentiam petitam, & obtentam, ut in cap. *Religiosus, de testam. lib. 6.* & in Clem. *un. eod. tit.* Etenim hoc faciunt ad majorem declarationem, quia in casu illo controversum erat apud Doctores, An Religiosus posset esse executor testamenti de licentia sui Superioris petita, licèt non obtenta. Ad quam dubitationem submovendam facta est illa expressio, ut not. glos. in d.
13 Clem. *in ver. Obtenta*, Quod si Clerico postulanti Prælatus renueret licentiam impertiri, posset haberi recursus ad superiorem ipsius Prælati; & subsistente rationabili causa, posset idem superior Prælatum compellere ad eam concedendam, arg. c. *Nullus, de jurepatr.* secundùm Abb. *hic n. 6. vers. Sed diceres tu*, & Ripam *de Peste in d. tit. de privilegiis contractuum, n. 139.* & censuit S. Congregatio Concilii, ut dixi in cap. *Licet, n. 7. infrà tit. prox.*

14 Cæterum si necessitas subitò occurreret, beneficiatus posset abscedere, etiam suo Prælato inconsulto: nam multoties tempus, seu locus non patitur licentiam peti, Ad hoc l. 1. *ff. de exercit. action.* & l. *Tutor qui repertorium. ff. de administr. tutor.* & tenent Doctores in cap. *Inter quatuor, infrà eod.* Ripa *loco cit.* & Abb. *hic n. 6. vers. Item adde.* Quod tamen intellige, ut dicam infrà *n. 33. & 45.*

15 QUÆRO secundò. An temporibus a Concilio Tridentino permissis beneficiati abesse possint sine Episcopi licentia.

16 Pro solutione distingue. Aut agitur de obtinentibus Dignitates, Canonicatus, Præbendas, vel portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis. & hoc primo casu jam respondit S. Cõgregatio, ut prædicti abesse possint tribus mensibus a Concilio permissis, in *c. 12. §. Præterea, sess. 24.* nec episcopi, nec Capituli licentiam, nec causam requiri. Circa quod tamen vide quæ scripsi in d. c. *Licet, à n. 48. & præsertim n. 52. infrà tit. prox.*

17 Aut agitur de Parochis, & aliis obtinentibus beneficia, quibus cura animarum incumbit. Et in his difficultas emergit, quia Concilium in *d. c. 1. sess. 23. in vers. Quoniam*, declarat episcopis licere duos, aut tres menses singulis annis abesse à suis ecclesiis, cùm ex veterum Canonum sententia qui aliquantisper tantùm absint, non videntur abesse. Manifestum est autem ut episcopi hos tres menses abesse possint, Summi Pontificis, aut Metropolitani licentiam non requiri; quia Concilium etsi præcipiat legitimas absentiæ causas esse à Romano Pontifice, vel Metropolitano examinandas, tamen causam in prædictis tribus mensibus absentiæ dicit tantummodò debere æquam esse, eamque abscedentium conscientiæ relinquit, quam sperat religiosam, & timoratam fore, cùm Deo corda pateant, cujosòpus non fraudulenter agere suo periculo tenentur. Itaque ut episcopi duos, vel tres menses abesse possint, non requiritur ut causa sit probata à superioribus, & consequenter alia licentia non exigitur, cùm id faciant authoritate illius
18 Decreti. Ad hoc gloss. in c. *Super specula, in ver. de licentia, infrà de magistr.* ubi cùm textus dicat, Docentes, & studentes in Theologica facultate per annos quinque percipere debere de licentia Sedis Apostolicæ proventus præbendarum suarum; Glossa exponit illud verbum, *licentia*, id est generali concessa authoritate illius Constitutionis, ita ut non sit necesse aliam indulgentiam impetrare. Simile in c. *Non debere, 80, dist.* in cap. *Cunctis, 16. q. 1.* & in c. *Quoniam, 100. dist.* cum aliis allegatis in glossa. Ergo idem videtur dicendum de Curatis inferioribus; quia quæ fuerunt disposita de Episcopis, Concilium ad inferiores Curatos extendit in illis verbis, (eadem omninò etiam quoad culpam, fructuum amissionem, & pœnas de Curatis inferioribus SS. Sy-
19 nodus declarat, & decernit.) Maximè ponderando illam dictionem, *omninò*, quæ idem importat quod *totaliter*, ut per Jo. Andr. in c. *Si beneficia, de Præb. in 6.* Et in omni casu secundùm Bartol. in l. Græce §. *post litem, ff. de fidejussor.* Quas significationes, præter alias plures, ponit etiam Felin. in c. *Ex parte, il primo, in prin. vers. Dicunt hic Moderni, de offic. deleg.*

20 Sed his non obstantibus, tenendum est inferiores Curatos non posse ab Ecclesia abesse, etiam per illud spatium duorum, vel trium mensium sine licentia Episcopi in scriptis obtenta. Quia Decretum d. *cap. 1. sess. 23. in vers. Eadem*, etsi totaliter extendat disposita circa residentiam Episcoporum ad Curatos inferiores; tamen immediatè subnectit limitationem his verbis: (ita tamen, ut quandocunque eos, causa prius per Episcopum cognita, & probata, abesse contigerit, Vicarium idoneum relinquant. Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa,
21 non obtineant.) Pondera primò illam dictionem, *quandocunque*, quæ comprehendit omne tempus, & consequenter etiamsi contigerit Parochos abesse duos, aut tres menses, oportebit causam priùs cognosci, & approbari ab Episcopo. Deinde pondera sequentia verba, quæ apertè innuunt abscedendi licentiam esse omni tempore in scriptis, & gratis concedendam. Sed *ultra bimestre, non nisi ex gravi causa.* Quæ cùm ita sint, non licet inferre ab Episcopis ad Inferiores Curatos, in quibus verba Concilii clara non admittunt interpretationem, seu voluntatis conjecturam. l. *Licèt Imperator, ff. de legat. prim.* Abb. *cons. 97. Viso instrumento, n. 1. vers. Et primò quia, lib. 2.* Atque ita semper intellexit hoc Decretum S. Congregatio, imò consulta, an valeat constitutio episcopi, ut Parochi non possint abesse ultra duos dies sine licentia; respondit valere;
23 Quin etiam cùm Episcopus Brixien. esset editurus constitutionem prohibentem ne quispiam curatus abesset à sua Ecclesia, etiam unicum diem sine ejus licentia sub pœnis pecuniariis. Et Parochi ejus diœcesis dubitassent, An id episcopo liceret, cùm ex Concilio *cap. 1. sess. 23.* qui paulisper abest à sua ecclesia non videatur abesse: S. Congregatio censuit non posse declarari

tale

tale statutum esse contra Concilium, quod videtur velle ne paulùm possit abesse Rector absque licentia Episcopi, etiam per unum diem.

24 Expectandum tamen ut Episcopus edat Constitutionem, quæ si erit cum aliquo temperamento, poterit permitti; Sin minus, S. Congregatio curabit addi, ut alicui ex Vicariis foraneis detur facultas concedendi talem licentiam.

25 Nec prædictis adversatur, quod cùm Parochus quidam Oriolen. postulasset declarari, an liceret sibi à sua Ecclesia sex, vel septem dies abesse visendi causâ suos parentes senes, & pauperes incolentes locum distantem per diætam à Parochia-
26 li. Responsum fuerit licere, siquidem S. Congregatio tunc consulta fuit tantummodò super causa absentiæ; & ad consultationem respondens, existimavit causam illam esse æquam, & qualẽ exigit Concilium in d. *c. 1. sess. 23.* ibi, *dummodo id æqua ex causa fiat*. Sed de licentia nihil fuit quæsitum. Unde hoc responsum intelligi debet de licentia Episcopi, juxta declarationes alias editas.

27 QUÆRO tertiò, An ob solam distantiam loci ab Episcopo cum æqua discedendi causa Parochus possit abesse à sua Ecclesia sine licentia in scriptis obtenta.

28 Anne habens justam causam abeundi extra Parochiam per duos, aut tres menses, satisfaciat suæ conscientiæ si petat licentiam, jurans gravem se habere causam, quam non expediat manifestare, ut sic petita licentia abesse possit, licèt Episcopus non concedat.

29 Pro solutione dubii præmittendum, Curatos ex dispositione juris communis non posse à residentia abscedere, etiam ex justa causâ, sine licentia Ordinarii: ut est textus hic, ubi not. Abb. *n. 1.* post glos. in c. *Præsentium*, & c. *Si quis in Clero, 7. q. 1.* & dictum est suprà in ultimo notabili, nec sufficit licentiam fuisse petitam, nisi obtenta fuerit, c. *Tuæ*, ubi Abb. *n. 3. infra eodem*, & pariter est
30 dictum suprà *in quæst. 5. n. 12.* Ratio est, quia ubi requiritur Superioris licentia, videtur illi reservata cognitio, utrum casus sit licitus, Abb. in cap. *Ut super, n. 17. de rebus Eccles. non alienan.* quasi jus voluerit occurrere ne quid indiscretè agatur, &
31 providere etiam in casibus licitæ absentiæ; nam illicita absentia non permittitur etiam cum licentia, ut hic per Abb. *n. 1.* conferunt tradita per eundem Abb. in cap. *fin. n. 5. cum sequent. de Eccles. ædifican.*

Hanc juris communis dispositionem Concil. Tridentinum non solùm probavit suis decretis, sed expressius, & arctius statuit Episcopos, & inferiores Curatos non posse à suis Ecclesiis abesse, nisi ex certis causis, & modis explicatis in *cap. 1. sess. 23.* ubi quamvis Episcopis indulgeatur aliquantò longius absentiæ tempus ibi, *duos, aut ad summum tres menses*, & relinquatur eorum conscientiæ judicium super æquitate causæ, nec requiratur licentia pro dicto tempore, ut ostensum est suprà *n. 17.* inferioribus tamen Curatis visum est non esse idem indulgendum. Ideoque post vers. *Eadem omnino*, adjecta fuit restrictio in vers. *Ita ta-*
32 *men*, ut dixi latiùs in *præced. quæst. num. 20.* Unde infertur non valere argumentum in prædictis: Hoc licet Episcopis per Concilium: ergo & inferioribus: Hinc S. Congregatio censuit non posse Parochos etiam per duos menses, imò nec per hebdomadam abesse absque licentia Episcopi, quæ causa cognita, & in scriptis concedenda est.

33 Quibus præmissis ad primum dubium respondetur; non posse, nisi causa gravis, & necessaria immineret, quæ tantam celeritatem requireret,
34 ut Superior pro licentia consuli non posset. Quia sola distantia, aut casus repentinus non relevat à petitione licentiæ, argumento eorum, quæ de consensu Superioris requirendo in alienatione rerum Ecclesiæ tradit Abb. in cap. *fin. num. 8. de Eccles. ædifican.* & cumulat. Redoan. *in tract. de reb. Eccles. non alienan. fol. 271. & fol. 308. num. 9.* Nam etiam de jure illa tantùm absentia remota excusat, quæ habetur pro impotentia, Bellam. *decis.*
35 *662 num. 1.* facit cap. *Suscitatus, de rescript.* Quæ autem absentia censeatur remota, arbitrariũ est, secundùm gloss. 1. in cap. *unico, Ne sede vacan. in 6.*

36 Non obstat Concilium in dicto *c. 1. sess. 23.* ibi, *nisi cum absentia inciderit.* Ubi videntur excipi causæ notoriæ, & repentinæ, ut eas nec significari quidem sit necesse. Quia illud speciale est in absentia Episcoporum, quibus, ut præmissum est, plus indulgetur, quàm inferioribus. Et illæ causæ non aptantur ad inferiores, ut patet ibi, *propter aliquod munus Episcopatibus adjunctum*. Imò retorquetur argumentum: Nam si necesse fuit ponere hanc exceptionem in Episcopis ut excusentur; Cùm non sit eadem reperita in inferioribus, quoad ipsos manebit regula, de qua in vers. *Ita tamen.*

§ Hæc autem suprapositæ Regulæ exceptio circa celeritatem defendi potest, argum. l. 1. *in princ. de exercit. act.* & est de mente Hostiens. & aliorum in cap. *Inter quatuor, infra eodem*: & præsertim Abb. *hic num. 6.* ut dixi *suprà num. 14.* Quibus addo Ant. & *decis. 289 num. 34.* Felin in c. *Querelam num. 11. de jurejur.* & in cap *Si pro debilitate, de*
37 *offic. deleg. num. 4. in fine.* Ratio est, quia talis casus æquiparatur necessitati, & necessitas non succumbit legi, Felin. in d. cap. *Querelam*, Dec in l.
38 *Quæ propter necessitatem, de regul. jur.* Et quæ statuta sunt de residentia, non ita amarè intelligenda sunt. Cardinal. post glossam in Clem. *1. quæst. 12. n. 21. de foro compet.*

39 Nec aliter Decreta Concilii S. Congregatio videtur intellexisse, quando in nonnullis statutis Episcoporum circa prohibitionem absentiæ, etiam ad paucos dies, ut puta duos, vel tres, desideravit aliquod temperamentum, licèt senserit non posse talia statuta declarari esse contra Conciliũ, ut dixi suprà, *n. 23. & seq.* Et proptereà sustulit pœnam excommunicationis impositam adversus
40 eos, qui per duos dies abfuissent; Cùm alios qui legitimè imponatur ubi præsupponitur reatus peccati mortalis, 11. *q. 3. c. Nemo*, & cap. *Nullus*, quem reatum incurrunt absentes contra Decre-
41 tum Concilii. *d. c. 1. §. Si qui autem*, nisi modicitas
42 temporis excuset, Hinc etiã S. Congregatio permisit, ut in casibus repentinis pro absentia modici temporis sufficeret licentia Vicarii foranei, cùm alioquin Concilium requirat licentiam Ordinarii
43 *d. §. Eadem omnino*; Et Vicarius foraneus non sit Ordinarius, sed solus Vicarius Generalis, ad not. per gloss. & DD. in cap. *Romana, in princ. de appell.*
44 *lib. 6* Imò potest dubitari etiam de Vicario Generali, maximè existente in diœcesi Episcopo, per cap. 2. *de offic. Vic. lib. 6.* & cap *Cùm nullus, de temp. ordin. eod. lib.* & not. per glos. & Card. in Clem. 1. *§. Volumus, de foro compet.*

præsentationis, sed illius prosecutionem, non requirunt Sacerdotium actu.

28 *Beneficia Sacerdotalia exigunt solam habilitatem ad Sacerdotium.*

29 *Capellania Sacerdotalis potest conferri simplici Clerico in eam ætatem constituto, ut infra annum possit ad Sacerdotium promoveri, nisi aliud ex fundatione caveatur.*

30 *Verba habentia tractum successivum non requirunt qualitatem actu, sed sufficit aptitudo.*

31 *Manutenere idem est quod alere, ac sustentare.*

32 *Fundationis verba, pro sustentatione Clerici, qui Divinis inserviat, non respiciunt actū præsentationis.*

1 CONQUERENTE. Qui non residet in beneficio etiam modicæ æstimationis, illo privari debet, hoc dicit secundùm omnes. Et sunt duæ partes. In prima impetrantis querela. In secunda commissionis forma. ibi, *Fraternitati*.

2 Nota primò, ibi, *viginti solidos*, beneficium quantumcumque minimum, puta viginti solidorum, ex quo habetur pro titulo, de jure communi personalem residentiam requirere, adeo ut non residens beneficio privari debeat. & ita hic est casus secundum Host. *in princ. & n.* 3. & Jo. Andr. *in summ. textus*, cui Butr. Card. Anchar. Imol. & reliqui consentiunt. Rebuff. *in tract. nomin. quæst.* 2.
3 *n.* 25. Et quamvis solidorum moltiplex sit acceptio, ut latè per Covar. *Variat. resol. cap.* 11. *n.* 3. & secundùm Abb. *hic in* 2. *notab.* hæc Decretalis intelligi possit de solidis aureis, seu legalibus, quorum septuaginta duo unam libram constituunt, ut l. *Quotiescumq;*, & ibi glos. *ult.* & Bart. C. *de suscept.* & Anchar *lib.* 10. Melius tamen Cardin. *in* 1. *notab.* dicit hoc debere intelligi de solidis usualibus, qui scilicet communiter currunt; & sic non requiritur ut septuaginta duo faciant unam libram auri, & sequitur hic Jo. de Imol. *nu.* 3. allegans textum cum gloss. in cap. 2. *de malefic.* & hæc est veritas, ut inquit Alex. de Nævo *hic n.* 5. qui idem tenuit post Petr. de Anchar. in cap. *Quanto*, *n.* 93. *suprà de jurejur.* Et ita accipiendo viginti solidos pro parvis, & communiter currentibus, iste textus optimè probat beneficium quantumvis tenue de jure communi obligare ad personalem residentiam,

4 Dixi de jure communi, quia ex generali consuetudine beneficia simplicia residentiam non requirunt, nisi aliud sit inductum de jure speciali, ut notat gloss. in cap. *Gratia in ver. de jure teneri, de rescript. lib.* 6. Lap. *alleg.* 36. *in princ.* Felin. in cap. *Dilectus, il* 2. *n.* 1. *de rescript.* Rebuff. *in Praxi benefic. in tit. dispensatio, de non resid. n.* 8.

5 Secundò nota ibi, *vel quod eidem Ecclesiæ non deserviat*; hos duos casus æquiparari, videlicet habere plura beneficia ad sustentationem sufficientia; vel habere alterum, & in illo non residere: nam quodcumque istorum sub disjunctione positorum probetur, silentium imponitur, ut in textu. Unde sicut pluralis privari potest beneficio, ita & non residens, ut hic notat gloss. *ult.* Innoc. *in princ.* Host. *in* 2. & alii communiter. Verùm ho-
6 die ista æquiparatio non procedit, quia ex Concilio Trident. *cap.* 17. *sess.* 24. obtinens beneficiū sufficiens, si ab Ordinario obtineat secundum, etiam insufficiens, adepta pacifica possessione secundi, perdit primum ipso jure; & si utrumque retinere perrexerit, utroque remanet ipso jure privatus, ex *cap.* 4. *sess.* 7. ut scripsi plenè in cap. *De multa, in* 1. *notab. n.* 3. & in cap. *Cùm jam dudum, n.* 37. 44. *&* 70. *infrà de Præb.* & sic hodie duriùs agitur cum plurali, quàm cum absente, qui non est privatus ipso jure, sed privandus per sententiam, ut *hic*.

7 In gloss. *percipere*. Nota benè hanc glossam juncto textu, quod impetrans potest quidèm opponere, quòd beneficium sit exigui valoris, & insufficiens ad necessariam vitæ sustentationem tempore collationis dumtaxat, sed non posteà, ut c. *Dilectissimi*, 8. *q.* 2. Propterea enim hic Papa non respondit allegationi ejus, qui excipiebat de tenuitate beneficii, quia hujusmodi allegatio post collationem non erat juridica; nam ex quo semel consensit, quamvis paupertate laboret, non potest amodò dissentire, sed debet propriis manibus sibi victum quærere, cap. *Clericus victum*, 91. *dist.* & ita hic notat gloss. præalleg. Jo. Andr. post Ægid. *n.* 1. *in ver. Vix*, Cardin *n.* 1. *in* 1. *oppositione*. Anch. *in* 1. *notab.* Abb. *num.* 6. & Jo. de Anan. *nu.* 2.
8 *in* 1. *notab.* Ex hoc notabiliter infero, ut tenuitas beneficii non excuset beneficiatum à recitatione divini officii, quod efficaciter probat hoc caput, quia sicut non excusatur a residentia ex eo, quòd ex beneficio vitæ necessaria non percipiat, ut hic patet; ita nec excusatur ab horis dicendis: nam, ut formaliter, inquit Card. in Clem. 1. *n.* 9. *de celebrat. Missar.* imputet sibi si beneficium non sit competens, quia nihilominus tenebitur ad Horas ex quo fecit se ad hoc intitulari. Idem Goffred. in d. cap. *Clericus victum*, 91. *dist.* & sequitur Sylvest. *in ver. Hora, n.* 3. *vers. Nec possunt se excusare ratione exiguitatis*, & Tabien. *in eod. ver. n.* 1. *in fin.*

Et stringitur argumentum, quia multa sunt beneficia, quæ nullum omninò servitium requirunt, ut præstimonia, & præstimoniales portiones. Et tamen illa obtinentes obligantur ad dicendas Horas Canonicas, ut in Extravag. Pii V. 135. quæ incipit. *Ex proximo*, §. *vers.* 1. *Declarantes, in Bullar: tomo* 1. *pag.* 347. Ergo arctior est obligatio dicendi officium, quàm residendi. Et consequenter si exiguitas beneficii non excusat à residentia, multò minus ab Horis dicendis, cap. *Ex parte, il* 3. *de decim.* Cùm præsertim Constitutio Pii V. utatur verbis illis universalibus, *& qualiacumque alia beneficia*, quæ comprehendunt etiam minima, ex his quæ scripsit Aym. *cons.* 194. *verb. transactionis, col. antepenultima, vers. Secundò*, & *vers. Tertiò*, & *cons.* 227. *Goffredus, n.* 12. *vers. Octavo considero.* Ex
9 quibus patet, quàm malè Salas in 1. 2. *quæst.* 21. *tract.* 8. *disput. unic. sect.* 17. *num.* 154. *in fin.* scriptum reliquerit beneficiatum non teneri Divinum Officium recitare, cùm dubitat an beneficium sit tenue, necne: imò enim ad hoc obstringitur non modò cùm dubius est, quo casu tenetur sequi ex præcepto partem tutiorem, ut probavi latissimè in cap. *Ne innitaris, à num.* 114. *usque ad num.* 125. *suprà de Constitut.* sed etiam quando est omninò certus de exiguitate beneficii, ut ex dictis constat.

10 Ex facto quæsitum est an posito tenore fundationis infrascriptæ beneficium, de quo agitur, sit Sacerdotale, ita ut actu Sacerdoti sit conferendum. Usufructuariæ teneantur, & debeant manutenere unum Capellanum, seu Presbyterum, qui omni die celebret, & celebrare debeat Missam unam in Ecclesia per ipsum testatorem fundata, &

post earum obitum per N. & N. quos elegit in patronus dictæ Ecclesiæ, manuteneri debeant duo Capellani, qui omni die residentiam faciant in dicta Ecclesia, & qui celebrent, & celebrare debeant Missam in eadem.

Præsens quæstio duas habet inspectiones. Altera est, an capella, de qua agitur, sit Sacerdotalis. Altera an requirat Sacerdotium actu. Quoad primam inspectionem, omissa priori clausula fundationis, de qua inter partes non controvertitur, videtur respondendum capellam esse Sacerdotalem ex posterioribus illis verbis; Manuteneri debeant duo Capellani, qui omni die residentiā faciant: Non quia directè testator jusserit eligi Capellanos Presbyteros, sed quia censetur voluisse, ut eligantur Capellani, qui per seipsos Missas celebrent, quod perinde est, ac si voluisset ut Pres-
11 byteri eligerentur. Quamvis enim sæpè aliàs S. Congregatio Concilii, & præsertim *die 6. Iuly* 1581. quam Rota secuta est in causa Romana Capellaniæ coram Card. Pamphil. declaraverit non teneri Capellanum sacros Ordines suscipere, sed per alium Missarum oneri satisfacere posse, dummodò in fundatione cautum non sit, ut Capellanus per seipsum celebret, secuta opinionem
12 Lapi *in suu allegat. videlicet* 36. 116. *&* 117. Nihilominus in casu præsenti satis videtur cautum in fundatione, ut capellanus debeat per seipsum inservire ex illis verbis. Et qui omni die residentiam faciant in dicta Ecclesia, ex pluribus.

13 Et primò, quia cùm dicta capella nec parochialis ut, nec collegiata, ac proinde onus non habeat curæ, vel chori, ex nullo alio capite poterat exigere residentiam, quàm ratione celebrationis Missarum. Sed oneri residentiæ de jure etiam in beneficiis simplicibus non potest per alium satisfieri, ut hic, & in cap. *Super inordinata*, ubi DD. infrà de præben. Ergo nec Missis celebrandis, quarum ratione in casu præsenti requiritur residen-
14 tia, id est personale servitium. Nam alioquin onus residentiæ frustrà fuisset impositum à testatore, nisi Capellanus teneretur per seipsum inservire, cap. *Qu a nonnulli, supra, eod.* Benè Card. in Clem. *unica, num.* 22. *de foro compet.* ubi ait onus residentiæ esse intelligendum cum effectu, præsertim cùm hoc casu Capellani arctentur ad residentiam continuam, ut in verbis, *omni die*.

15 Et per hoc respondetur ad *allegat.* Lap. 116. *n.* 9. *in fin. vers. Etsi dicas*, ubi dicit Parochum licet teneatur ad residentiam, posse tamen per alium celebrare, cùm non teneatur per seipsum. Id enim si verum est, procedit, quia illa residentia in Parocho satis operatur, id est, quoad Sacramentorum administrationem, Verbi Dei prædicationem, &c. At in casu, de quo agitur, esset omninò inutilis, cùm nullum aliud onus adsit, quàm celebratio Missarum.

16 Secundò, Residere nihil aliud est, quàm deservire, ut hic est textus apertus in illis verbis, *vel quod eidem Ecclesia non deserviat*, & notat Host. *in Sum. de cler. non resid. n.* 2. *vers. Qualiter autem*, & expressiùs Card. in Clem. *c. n.* 22. *vers. Decimus tertio quæro, de foro comp.* Sylv. *in verbo Residentia, in princ.* Præposit. in cap. *Pervenit, n.* 4. *vers. Et nota quòd residere est deservire*, 7. *quæst.* 1. Sed Capellani hoc casu tenentur residere per seipsos, cùm non admittatur residentia per substitutum, d. c. *Super inordinata*: Ergo etiam tenentur per seipsos inservire. Unde Navarr. *cons.* 6. *n.* 3. *de cler. non resid.* affe-
17 rit hæc verba *resideat, intersit, cantet*, vel *serviat*, esse æquipollentia, cùm præsertim residentia, de qua in casu nostro, sit de illa specie arctiori, quam ponit Innoc. in cap. *fin. in fin de Preb.* ob verba illa fundationis, *omni die*. Quo casu requiritur servitium magis præcisum, ut per Innoc. *ibi*: & Navarr. *cons.* 4. *n.* 4. *de cler. non resid.*

Tertiò. Cùm testator locutus est de residentia, dicendus est intellexisse de illa, quam requirunt hujusmodi beneficia simplicia de jure comm, ut in hoc c. *Oldr. cons.* 140. *num.* 3. *ver. Etsi dicatur*, Rebuff. *in prax. tit. de non resid. n.* 7. Anch. *cons.* 233. *n.* 3.
18 Sed beneficia de jure communi requirunt residentiam personalem, ut dixi suprà *in* 1. *notab.* & tradit Abb. in d. cap. *Super inordinata, num.* 5. ubi nota, inquit tex. apertum, quòd quis tenetur per se deservire etiam in beneficio simplici. Et est communis DD. conclusio, ut testatur Navarr. *cons.* 6. *n* 2. *de cler. non resid.* Ergo & beneficium de quo agitur requirit personalem residentiam, quasi videatur rediisse ad primævam naturam suam, arg. l. *Si unus*, §. *Pactus ne peteret, ff. de pact.*

19 Quartò. Verba illa fundationis, *& qui celebrent, &c.* faciunt relationem præcedentium cum omnibus qualitatibus, Bartol. in l. *Si quis servum*, §. *fin. vers. Sed quæro, de leg.* 2. Alex. *cons.* 112. *num.* 2. *lib.* 1. & *cons.* 141. *num.* 1. *lib.* 2. Sed verba illa antecedentia, *qui omni die residentiam faciant, &c.* important onus personale, ut superiùs dictum est. Ergo etiam illa immediatè sequentia, *& qui celebrent, & celebrare debeant, &c* idem onus perso-
20 nale important præsertim ob dictiones geminatas, *celebrent*, & *celebrare debeant, &c.* quæ ostendunt magis enixam fundatoris voluntatem, ut in terminis Paris. *cons.* 50. *n.* 15. *lib.* 4.

Quintò. Hanc opinionem videtur sequi Lap. *alleg* 119. *n.* 2. *vers. Nec etiam requirit* Ubi sentit Presbyterum tunc posse per alium inservire, cùm verba fundationis illum non arctant ad resid. Et idem Lap. *alleg.* 35. *num.* 4. ubi ait satis esse per Vicarium deservire, ubi non exigitur à jure personalis residentia, quasi sentiat oportere deservire per seipsum, ubi personalis residentia requiritur, ut in casu præsenti; & loquitur in terminis Ca-
21 pellaniæ, & de communi usu loquendi fundatorum in hac specie testatur Navarr. *cons.* 6. *num.* 6. *de Cler. non resid.* ubi ait secundum vulgarem modum intelligendi eorum, qui fundant hujusmodi Capellanias, per residentiam intelligi personalem.

22 Quæ confirmantur ex provisionibus immediatè subsecutis de Sacerdotibus, quæ multum faciunt ad cognoscendum an Capella sit Sacerdotalis, ut in specie Paris. *d. cons.* 50. *num.* 19. *lib.* 4. Lamber. *de Iurepatr. in* 1. *parte lib.* 1. *in* 2. *quæst. principali, art.* 4. *& lib.* 2. *quæst.* 7. *art.* 3. *num.* 22. Et dixit Rota *in Salamantina Capellania* 12. *Iunii* 1598 coram Orano. Et in *Alexandrin. Decanatus* 19. *Iunii* 1598. coram eodem, & in *Recanaten. Beneficii* 14. *Martii* 1608. coram Cardinali Lancellotto, quæ habetur in Recen. *decis.* 216. *num.* 2. *part.* 2.

23 Nec obstat, quòd ultimo loco fuerit præsentatus simplex Clericus, Aym. *cons.* 100. *n.* 11. Siquidem hæc præsentatio tanquam longè facta post fundationē capellæ non potest deservire pro obser-

servantia interpretativa actus fundationis, ut decidit Rota, Rom. 19. *Octobris* 1588. *in Terasonen* Juris præsentandi coram Bubalo, & in *d. Alexandrin. Decanatus*, coram Otano, 12. *Iunii* 1598. Prætet-
24 quam quòd hodie ex Decreto Concilii Trident. *c. 5. sess. 25. de reform.* non est in facultate Ordinarii detogare qualitatibus in fundatione appositis, etiam de consensu patronorum, ut censuit S.
25 Congregatio, & dixit Rota in d. Alexandrin. Et ubi constat de certo statu præcedenti, ut hoc casu, non attenditur ultimus status contrarius, ut in puncto dicitur fuisse resolutum in causa Caputaq. seu nullius jurispatt. coram Clemente VIII. *prima Martii* 1574. & 11. *Martii* 1575. & in alia *Perusin. S. Bisignati* coram Cardin. Pamph. 13. *Martii* 1588. & *in eadem* 17. *Martii* 1589.

Ultimò, pro hac sententia videtur in terminis esse indicta decisio S. Congregationis edita tempore Cardinalis Matthæi, videlicet:

Posito tenore fundationis; Sint tres voces in præsentando Sacerdotem, & Capellanum d. Capellæ, qui serviat in Divinis eidem Capellæ, & ibidem continuè Divina celebret, Missam, & officia diurnia, & nocturna, & residentiam continuam faciat, &c.

Quæritur an Rector dictæ Capellæ teneatur residere, ac munia supradicta adimplere per seipsum. S. Congregatio censuit, hujusmodi Rectorem teneri residere, ac munia hujusmodi explere per seipsum.

26 Ubi notandum est, S. Congregationem non fuisse motam ex illis verbis: *sint tres voces in præsentando unum Sacerdotem, &c.* quia ex hoc solùm infertur, ut Capella sit Sacerdotalis, sed non infertur, ut Sacerdos teneatur per seipsum inservire: jam enim S. Congregatio declaraverat ex verbis fundationis, quòd debeat eligi Presbyter Capellanus, inferri tantùm, ut Capella sit sacerdotalis, sed tamen Presbyterũ posse per aliũ inservire. Sed S. Congregatio mota est simpliciter ex illis verbis: *Et residentiam continuam faciat*, quæ important onus personale. Ex quibus cùm huic parti videantur favere jus commune, vulgaris usus loquendi testatorum, observantia subsecuta, ac resolutio S. Congregationis, videtur posse tutò respondere dictos Capellanos teneri per seipsos celebrare, ac propterea Capellã esse Sacerdotalem.

27 Quoad secundam inspectionem, videlicet an requiratur ut Capellani præsentandi sint actu Sacerdotes, quod est alterum caput dubitationis per manus transmissum. Videtur negativè resolvendum; quia quotiescunque verba fundationis non respiciunt actum præsentationis, sed potiùs illius prosecutionem, satis est, ut præsentatus sit Sacerdos habitu, licèt non actu, Abb. in c. *Cùm in cunctis. § Inferiora, sub n.* 10. & ibi etiam Dec. *n.* 12. *de elect.* Vital. in Clem. 2. §. *In illa n.* 16. post Imol. *col.* 10. *de ætat. & qualit.* & sensit sæpiùs Rota; & præsertim in causa *Rom. Capellania* 19. *Martii* 1586 & *die* 14 *Novemb.* 1586. & 23. *Ianuarii* 1589.

28 Et confirmatur, quia regula est in beneficiis Sacerdotalibus, sufficere solam habilitatem ad Sacerdotium, cap. a *cum ibi not. de instit. lib.* 6. Abb. & Dec. post Innoc. in *d. § Inferiora*, Rolan. *cons.* 42. *n.* 59. *lib.* 1. ubi testatur de communi, & in terminis Capellaniæ Sacerdotalis de recepta opinione
29 testatur Navar. *cons.* 7. *in fin. de Præb*, Unde S. Congregatio censuit hujusmodi capellanias posse cõ-

ferri simplici Clerico, in ea tamen ætate constituto, ut intra annum ad Sacerdotium promoveri queat, nisi alia essent verba in fundatione posita, quæ requirerent obtinentem tempore collatio-
30 nis esse actu Presbyterum. Verba autem præsentia fundationis sunt, *Manutenere debeant duo Capellani:* quæ habent potiùs tractum successivum, quo casu non requiritur qualitas actu, sed sufficit aptitudo, Alex. *cons.* 101. *n.* 13. *lib.* 7. Soc. in l. *Solemus, in fin. ff. de cond. & demonstr.* Dec. *cons.* 480. *n.* 8.
31 Ruyn. *cons.* 9. *n.* 8. *lib.* 1. Hoc enim verbum, *manutenere*, in casu præsenti idem importat, quod *alere*, seu *sustentare*, quod vulgariter dicitur (*mantenere*) ut in simili consuluit, Bald. *cons.* 110. *per totum*, &
32 *cons.* 145. *per totum, lib.* 3. In verbo autem, sustentationis, quod æquipollet verbo, manutentionis, adest in puncto decisio Rotæ in d. *Rom. Capellania die* 19. *Martii* 1586. Ubi deciditur, verba illa in fundatione capellaniæ Sacerdotalis apposita, nempè *pro sustentatione unius Clerici, qui in Divinis inserviat, &c.* non respicere actum præsentationis, sed illius prosecutionem; ideoque non requiri Sacerdotium actu. Atque ex his videtur concludendum, capellam prædictam esse quidem Sacerdotalem, sed non requirere Sacerdotium actu, & hæc pars mitior videtur, & magis consona voluntati fundatoris, qui in secunda parte fundationis non meminit qualitatis Presbyteratus, sicut fecerat in priori parte.

De hac materia scripsi latissimè in cap. *Ut Abbates*, & in cap. *Quarù, suprà de ætat. & qualit.* ubi plenè videas.

De Clericis non residentibus.

Cap. De cætero.

SUMMARIUM.

1 *Canonicus existens in servitio Episcopi, percipit fructus beneficii, sed non distributiones quotidianas.*

2 *Et quid de existente in servitio inferioris Prælati, & num. 6.*

3 *Beneficiatis absentibus de jure communi nihil debetur ex reditibus beneficii.*

4 *Absentes pro servitio domini sui pro præsentibus sunt habendi.*

5 *Episcopi habere possunt duos Canonicos tantùm pro servitio suo, etiam sine Capituli consensu, & non probata utilitate Ecclesiæ. Declaratur num. 12.*

6 *Prælati inferiores an uti possint opera duorum Canonicorum sine Capituli licentia, vel non probata Ecclesiæ utilitate.*

7 *Episcopus an, & qualiter pro suo servitio habere possit ultra duos Canonicos, & num. seq.*

8 *Licentia Capituli non requiritur ut plures Canonici, quàm duo abesse possint ex causa utilitatis Ecclesiæ, sed sufficit licentia Episcopi.*

9 *Distributiones quotidianæ absentibus non debentur, quantumcunque absint ex justa causa.*

10 *Distributionum quotidianarum quæ sit natura.*

11 *Canonici duo, vel Beneficiati absentes pro servitio Episcopi an percipere debeant sine diminutione distributiones quotidianas, in quibus universi Ca-*

pituli reditus consistunt, & n. seq. usque in finem.

12 *Absentes pro servitio Episcopi, quatenus Episcopus est, censentur abesse pro servitio Ecclesiæ.*

13 *Ecclesia est in Episcopo.*

14 *Beneficiati Cathedralis Ecclesiæ, sicut & Canonici absentes pro servitio Episcopi percipiunt integrè fructus beneficiorum suorum.*

15 *Canonici duo cogi possunt, etiam inviti, Episcopo inservire.*

16 *Absentiæ causa quædam probabilis est, quædam necessaria.*

17 *Distributiones quotidianas de jure communi integrè lucrantur duo Canonici in servitio Episcopi existentes, si universi Capituli reditus hujusmodi distributiones constent. Et quid post Concilium Tridentinum n. 29. usq. in finem.*

18 *Distributiones quotidianæ succedunt loco fructuum Præbendæ, ubi nulli sunt reditus à distributionibus distincti, & n. 23.*

19 *Intellectus, cap.* Olim de verbor. significat.

20 *Privilegia juris ita intelligi debent, ut aliquid operentur, & non sint elusoria.*

21 *Absentia pro servitio Episcopi, & studiorum causa æquiparantur.*

22 *Studiorum causa absentes de jure communi integrè percipiunt distributiones quotidianas, in quibus reditus omnes consistunt.*

23 *Idem in obtinentibus ex dispensatione Apostolica Canonicatum, & Parochialem.*

24 *Canonici nullum detrimentum sentire debent ex absentia, cùm non stat per eos quominus residcant.*

25 *Distributiones quotidianæ debentur Canonico ab Ecclesia per vim expulso.*

26 *Item injustè excommunicato, aut carceri mancipato, si anteà solitus erat Divinis interesse.*

27 *Victualia cur dicantur distributiones quotidianæ.*

28 *Distributiones quotidianæ propriè quæ sint.*

29 *Canonici absentes pro servitio Episcopi post Concilium Tridentinum percipere debent duas tantùm tertias partes distributionum, ubi alii non sunt reditus à distributionibus separati, & num. seq. usq. in finem.*

30 *Distributiones ubi nullæ sunt, vel tenues, tertia pars fructuum separari debet, & in distributiones converti.*

31 *Fictio non est tantæ potentiæ, quanta est veritas, & naturalis actus.*

32 *Natura primæva facilius retinetur, quàm nova inducatur.*

33 *Naturalis causa præfertur accidentali.*

34 *Canonici studiorum causa absentes post Concilium Tridentinum lucrantur duas tertias partes quotidianarum distributionum, in quibus reditus omnes consistunt amissa alia tertia, quæ accrescit inservientibus.*

1 DE CÆTERO. Legitur dupliciter. Primò exponendo litteram, ibi, *In servitio tuo*, id est, Episcope; nam episcopo loquitur secundùm Host. in princ. Et juxta hanc lecturam summatur sic. Qui est in servitio Episcopi percipit fructus beneficii tanquam residens, sed non
2 distributiones quotidianas. Secundò legitur intelligendo litteram generaliter non tantùm in Episcopo, sed etiam in quocunque alio Prælato habente in subditos ordinariam jurisdictionem, prout intelligit Innocentius, cujus opinionem sequuntur communiter Doctores, ut hic testatur Abb. *n. 3.* Nam littera simpliciter dicit, *In servitio tuo*, nec colligitur ex suprascriptione, cui hæc Decretalis epistola directa fuerit. Et fortè Pontifex rescripsit inferiori Prælato. Et eadem ratio militat in omnibus Prælatis respectu subditorum, ut dicunt J. Andr. Butr. Abb. & alii. Nisi tamen Canonici, vel inferiores clerici hoc malitiosè procurarent, vel affectarent, arg. l. 2. §. *Si quis caution.* & l. *qui mittuntur, cum duabus seqq. ff. ex quibus Can. major.* secundùm Innoc. Host. & Joan. Andr. Et juxta hanc lecturam Decretalis hoc intendit; Canonicus, qui in servitio Prælati, fingitur residere. Dividitur in duas partes. Primò ponit dictum. Secundò exceptionem, ibi, *Nisi forte.*

Nota primò casum in jure expressum, in quo
3 Canonici percipiunt in absentia fructus præbendæ: Regula enim est in oppositum, quia absentibus nihil debetur ex reditibus beneficii; & hoc est jus commune, cap. *Cùm omnes*; ubi hoc notat gloss. 1. *suprà de Constitution.* cap. *Pervenit, il 1. conde, de appellat.* cap. *Inter quatuor*, & cap. *fin, infra eodem*, glos in cap. *prox. in ver. deservia. supra eodem.* Butr. *hic num. 2.* & alii apud Covarr. *lib. 3. variar. resol. cap. 13. n. 3. vers. Verùm.* Sed fallit in Canonicis in servitio Episcopi existentibus, ut hic patet. Et
4 sufficit ut absint pro servitio Episcopi, quatenus Episcopus est, licèt verè utilitatem Ecclesiæ non prosequantur, secundùm Doctores, ut latiùs dicam *infrà num. 12.* Ad hoc textus optimus, in l. *Testamento. ff. de alimen. & cibar. lega.* & in l. *Prædia*, §. 1 *ff. de fund. instrum.* ubi absentes pro servitio domini sui pro præsentibus sunt habendi.

5 Dicit tamen notabiliter Host *hic n. 1. vers. Dicas*, hoc esse privilegium Episcopi speciale, ut possit pro servitio suo uti opera duorum Canonicorum, etiam sine Capituli consensu, & non probata utilitate Ecclesiæ, iidemque Canonici percipiant in absentia fructus Præbendarum suarum:
6 Sed in aliis inferioribus Prælatis necessariam esse licentiam Capituli, vel saltèm probationem necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ, cap. *Ex parte tua, infra eod.* Et sequitur Jo. Andr. *nu. 1.* Et hoc modo conciliari possunt opiniones, & lecturæ, de quibus suprà *in princ.* licèt Butr. & Abb. ambo *num. 3.* haud fideliter videantur retulisse verba Hostien.
7 Nam secundùm eos Host. dicit Episcopum habere posse in suo servitio duos Canonicos, licèt non probet utilitatem Ecclesiæ; sed ultra duos habere non posse, nisi de Capituli consensu, & probata Ecclesiæ necessitate, vel utilitate. Sed verè Host. nihil expressit de Canonicis ultra numerum duorum; sed de Prælatis inferioribus, inter quos, & Episcopum constituit illam differentiam utilita-
8 tis Ecclesiæ, ut ex illius verbis videre est. Præterea in secundo casu Hostiens. non requirit consensum Capituli, & probationem prædictam copulativè, sicut referunt Butr. & Abb. sed alternativè; ait enim, In aliis autem Prælatis inferioribus requirenda est Capituli licentia, vel saltèm probatio, &c. Et meritò, quia sufficit licentia Episcopi ut Canonici abesse possint ex causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ, c. *Cùm non deceat, de elect. in 6.* & cap. *un. de Cler. non resid. eod. lib.* dictum tamen ipsorum est in se verum, quia Episcopus non potest in suo servitio adhibere ultra duos Canonicos, ut probatur in dicto cap. *Ad audientiam, infra eod.*

eadem, ubi omnes notant. Et quamvis hæc Decretalis loquatur simpliciter de Canonicis sine ulla numeri præfinitione; tamen declarari, & restringi debet per d.cap. *Ad audientiam*, quod specialiter loquitur de duobus, idque Ecclesiarum usus approbavit.

9 Secundò nota in vers. *Nisi fortè*, victualia, seu distributiones quotidianas non deberi absentibus, quantumcumque absint ex justa causa, sicut non debentur Canonicis in servitio Episcopi existentibus, ut hic patet, & not. Petr. de Anchar. *in secun-*
10 *do notabili*. Etenim harum distributionum ea est natura, ut non debeantur his, qui fictè, & per juris interpretationem, sed his tantùm, qui verè statis horis interfuerint, ut in cap. *unico infra eod. libro 6.* innovato à Concilio Tridentino in *cap. 12. vers. Distributiones verò, sess. 24.* & tradit Covarr. *lib. 3. variar resolut. cap. 13. num. 2. vers. Nam harum distributionum.*

An autem, & in quibus casibus obtinentes beneficia in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis licitè percipere possint in absentia fructus præbendæ, vel distributiones quotidianas, scripsi latissimè in cap, *Licet, infra tit. prox. à num. 15. usque ad num. 171.*

11 QUÆRO, An duo Canonici, vel Beneficiati absentes pro servitio Episcopi percipere debeant integrè distributiones quotidianas, in quibus universi Capituli reditus consistunt.

Contigit hic casus in Ecclesia Cathedrali Leiriensi, in qua non sunt præbendæ distinctæ, neque aliqui fructus, ut vocant, grossi; sed omnes redditus Mensæ Capitularis consistunt in distributionibus quotidianis, quæ dividuntur inter beneficiatos horis Canonicis, & divinis officiis interessentes, ac inter eos, qui pro interessentibus habentur. Sed cùm ejusdem Ecclesiæ Episcopus duos ex his beneficiatis in suo servitio detineat, & eorum opera utatur in causis visitationum, & aliis similiter justis & honestis, ab eodem Episcopo quæsitum est.

An stante decreto, *cap. 12. sess. 24.* Concilii Tridentini iidem duo beneficiati, ut præfertur, in servitio Episcopi existentes percipere debeant sine diminutione hujusmodi distributiones.

Pro solutione præsentis dubii supponendum est duos Canonicos, qui absunt pro servitio Episcopi, percipere fructus præbendarum suarum, juxta textum hic, & in d. cap. *Ad audientiam, infra eadem*, & utrobique notant Doctores. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Vicar. Episc. num. 5.* & *tit. de dispens. de non residen. num 37.* Sylvest. *in summa, in ver. residentia num. 7.* & Navarr. *in Man. cap. 25. numer. 121.*

Ratio est, quia absentes ab Ecclesia pro servitio Episcopi, ubi servitium vel necessarium, vel utile est Ecclesiæ, & respicit Episcopum, quatenus Episcopus est, juris censura præsentes reputantur, & censentur inservire Ecclesiæ, d.c. *Ad audientiam*, ibi, *cum absentes dici non debeant, sed præsentes, qui tecum pro tuo, & ipsius Ecclesiæ servitio commorantur.* Et servitium Episcopi quatenus Episcopus est, censetur quasi servitium Ecclesiæ, cui præsidet, cùm Ecclesia sit in Episcopo, cap. *Scire debes, 7. q. 1.* c. *Similiter, 16. q. 1.* cap. *Hæc hujus plateæ, 12. q. 2.* & notat hic gloss. 1. Host. *in princip.* & reliqui omnes. Et quamvis Innocen. dicat oportere ut necessitas, & utilitas vel Episcopi, vel Ecclesiæ adsit, tamen intellexit de Episcopo, ut Episcopus est; tum quia allegat textum in d.cap. *Ad audientiam*, qui hùc habet sensum, ut mox patebit. Tum quia Innocentius subdit: aliàs cum non pertineret ad officium suum, non posset eis præcipere, cap. *Quia frater, 7. quæst. 1.* & notatur in cap. *Ad aures, supra de tempor. ordinat.* Itaque sicut absens pro utilitate, & servitio suæ Ecclesiæ percipit fructus beneficii, quia residere, & illi inservire censetur, cap. *Ex parte tua, infra eod.* cap. *Cùm non deceat, de elect. libro 6.* Sic eadem censura juris absentes in servitio Episcopi dummodo servitium ad eundem, quatenus Episcopus est, & ad Ecclesiæ utilitatem ordinetur, omnes beneficii fructus percipere debent. Idque aperte elicitur ex textu in d. cap *Ad audientiam, inf. eod.* qui cùm in principio egerit de absentibus pro servitio Episcopi; postea in fine dicit eos in Episcopi, & Ecclesiæ servitio commorari, planè significans servitium Episcopi usq; adeo cum Ecclesiæ servitio esse conjunctum, ut qui pro servitio Episcopi absunt, in Ecclesiæ servitio commorari dicantur.

14 Quæ omnia habent locum non solùm in Canonicis, verùm etiam in quibusvis aliis ejusdem Ecclesiæ beneficiatis, prout supponit Innoc. *hic in princ.* & ferè omnes in d.cap. *Ad audientiam*, Sylvest. *in ver. residentia, n. 7.* Rebuff. *ubi supra, n. 36.* & Navarr, *d. cap. 25. n. 121.*

15 Qui sanè duo Canonici, vel Beneficiati non solùm ultrò debent suo Episcopo inservire in his, quæ respiciunt ipsius, & Ecclesiæ utilitatem ut ex proxime relatis patet; verùm etiam ad id inviti ab eodem possunt cogi, ut sentit gloss. in d.cap. *Ad audientiam, in ver. Ut duo, in fine*, ibi, *ultra duos non posse cogere*, & ibi etiam Abb. *num. 3.* post Innocen.
16 in d.cap. *De cætero*. Quo fit ut causa absentiæ pro servitio Episcopi non solùm sit justa, & probabilis, verùm etiam necessaria, propterea quod est justificata, & approbata a jure, atque includens necessitatem, quia potest quispiam illorum ad absentiam necessariò cogi, prout in causa militiæ, legationis, & similium resolvunt gloss. *fin. in princ.* Bart. & DD. in l. *ult. ff. de in integr. restitut.* Jas. *num. 3. ibidem*, & recentiores, in §. *Rursus instit. de action.* dum distinguunt causas absentiæ, ut quædam sint probabiles, & necessariæ simul; aliæ verò probabiles tantùm, & non necessariæ, veluti causa studii, ex qua etsi quis possit abesse, non tamen cogitur necessariò.

Quibus ita suppositis, verius videtur in casu de
17 quo agimus, duobus Canonicis, seu beneficiatis Ecclesiæ in servitio Episcopi absentibus, quod spectat ad juris communis dispositionem dari debere sine diminutione hujusmodi distributiones, ex sequentibus.

Primò, quia in Ecclesiis, in quibus non sunt
18 præbendæ distinctæ, neque etiam fructus grossi, sed omnes redditus consistunt in distributionibus, quæ singulis diebus & horis distribuuntur inter illos qui intersunt, & nihil datur non interessentibus; tales distributiones succedunt in locum præbendarum, & fructuum, quos grossos communiter appellamus, ut expressè notat gloss. *penult. vers. Et ad hoc facit*, & *vers. Sed quid dicis*, in cap. *un. infra eod. lib. 6* quam ibi sequuntur Gemin. *9. Qui verò, num. 14.* Franc. *num. 8* & reliqui omnes. Sed in ecclesia prædicta nullæ sunt præbendæ, aut fructus grossi, sed totum in distributionibus consi-

stit,quæ interessentibus distribuuntur, & nihil datur eis,qui non intersunt. Ergo tales distributiones jure debentur beneficiatis in Episcopi servitio commorantibus, cum ex juris dispositione illis debeantur fructus suarum præbendarum.

19 Secundò,pro hac sententia facit textus in cap. *Olim,de verbor signif.* juxta intellectum gloss. *penult.*& aliorum ibidem post Host.& Joan. Andr. quos referunt,& sequuntur glos pragm. sanctionis,*tit. Quo tempore quisque debet esse in Choro, §.Jubet,ver.Distributiones.* Paris *cons.* 32. *num.*7 *lib.*4. Anton.de Butr. & alii complures *hic*, secundùm quos in d.cap.*Olim.* manualia beneficia, hoc est distributiones quotidianæ debentur ei, qui non intererat horis, & juris censura residere fingebatur,quia videlicet in Ecclesia, de qua textus ille agit,non erant præbendæ distinctæ,aut aliqui fructus grossi, sed omnes reditus consistebant in illis manualibus beneficiis, seu quotidianis distributionibus, quæ cùm succedant in locum fructuũ præbendæ,quos Canonici singuli habere debent, cap.*Relatum de praben.*ne detur Canonia sine præbenda,cap.*Dilectus,el* 1.*eod. tit.* hæ distributiones sapiunt naturam fructuum præbendæ, in quorum locum subrogantur in his Ecclesiis, quæ alios fructus non habent,juxta regulam textus in cap. *Ecclesia,ut lit.penden.* Unde sicut in Ecclesiis habentibus præbendas, & fructus grossos, tales fructus debentur his,qui in Episcopi servitio commorantur,ut ex initio relatis patet: sic in aliis Ecclesiis, ubi nec præbendæ, nec alii grossi fructus habentur, sed reditus omnes in distributionibus constant, illas absentes in Episcopi servitio habere debent.

20 Tertiò,suadetur hæc sententia ex hoc,quia certum est privilegia à jure communi indulta semper ita esse intelligenda,ut juxta concedentis intentionem operentur, ne aliàs sint frustratoriæ. cap.*In his,vers.Cùm autem,de privileg.* cap. *Si Papa, eod.tit.lib.6.*tradunt Ant.de Butr *cons.*19.*n.*3.Cravett.*cons.*135.Rebuff.*in prax.tit.de differentia inter rescriptum,& privilegium,n.*10. Si autem in his Ecclesiis,in quibus nulli sint fructus grossi,& totum in distributionibus consistit, hujusmodi distributiones non deberentur absentibus in servitio Episcopi,utique privilegium,de quo in hac Decretali pro his, qui in Episcopi servitio commorantur,nihil omninò operaretur,sed elusorium esset, quod absurdum est, & contra juris intentionem, prout arguit,& concludit glos. *fin.* communiter recepta,in cap.*licet,infra de praben.*

21 Quartò,urget maximè pro hac parte quod juxta communes traditiones æquiparantur in jure qui in scholis studiorum causa absunt, & qui in Episcopi servitio existunt, ut hic per gloss. *fin.*& Doctores,& per Host.*in summa hoc tit.* §.*Qualiter*, Hoied.*de ben.f plur.in cap.* 10 *num.* 8. sed studentibus debentur omnes præbendarum, seu benefi-
22 ciorum fructus integri, exceptis distributionibus quotidianis,cap *fin.de Magistr.*cum simil. Ergo & absentibus in servitio Episcopi, ita ut aliquid eis non subtrahatur præter quotidianas distributiones, ut hic patet in vers. *neque quidquam subtrahi debeat*,&c. At jure constitutum est ut in Ecclesiis, in quibus [illegible] præbendas, aut massam grossam, & totum in distributionibus consistit, hujusmodi distributiones dentur absentibus in studio,ut constat ex his,quæ notant gloss. *fin.*in d.cap. *Licet de praben.* Host. *in summ. tit. de Magistr.num:*9. Oldrad.*cons.*300.*num:*10. gloss. pragmat. sanct. *tit.quo tempore quisque debet esse in Choro,§.Jubet,in ver.distributiones,* Rebuff. *de privileg.scholar.privileg.*31.*num:*12. & Cravett *cons.* 125.*num:*24. Ergo eo casu dari etiam debent absentibus pro servitio Episcopi. Quod in hac specie probat idem Hostiens. *ubi supra.* & Abb.*hic vers.Secundo quæritur.* Quibus addo à fortiori easdem distributiones dari debere absentibus in servitio Episcopi:nam causa studii quamvis sit justa& probabilis,nihilominus non est necessaria; cùm tamen hæc inserviendi Episcopo non solùm justa & probabilis,sed etiam necessaria sit, ut ex supra notatis constat.

Et confirmatur hoc ipsum ex nonnullis declarationibus S.Congregationis Concilii. Aliquando enim censuit legentem Theologiam quamdiu legit,pro residente haberi ut recipiat omnes fructus,præter distributiones quotidianas,supposito quod adsit massa grossa,seu præbenda, &c. Sane verba illa *supposito*,&c. declarant ea, quæ immediatè præcedunt,ibi, *præter distributiones quotidianas*,&c.et ita sensus est ut non debeat illas percipere si adsit massa grossa, seu præbenda; Quod si non adsit,ut quia totum consistat in distributionibus,eas percipere debeat. Ergo supposita prædicta æquiparatione eorum,qui student, & qui Episcopo inserviunt, declaratio illa satis concludit utroque casu deberi quotidianas distributio-
23 nes,ubi nulla adsit massa grossa,seu præbenda. Id ipsum constat ex alia declaratione Eugub. in hæc verba (Si nullæ sint præbendæ eo quod Canonicatus tantùm distributiones habeant, idem statuendum est,quod de præbendis, cùm in illarum locum succedant,&c.) Item ex alia Casalen.quæ sic se habet. (Canonicatum & Parochialem habens ex præscripto Bullæ Pii V. distributiones quotidianas lucratur,si Canonicatus consistat solùm in distributionibus quotidianis non habens præbendam.)

24 Postremò,si Episcopus potest, ut supra notavimus,compellere beneficiatos ut ad ipsius servitium accedant,&ita absentia hæc non solùm probabilem,verùm etiam necessariam inducit. Contra justitiam videretur ut qui potest ad Episcopi servitium per censuras,vel aliter cogi, & parere tenetur, dum sic coactus & impeditus ab Ecclesia recedere compellitur, amittat hujusmodi distributiones;Cùm imputari non debeat ei,per quem non stat si non faciat quod per eum fuerat faciendum,ut in Regula sexti *imputari*, & in regula *cùm non stat.* Et nemo debeat incurrere in pœnam,aut detrimentum sentire pro eo, ex quo præmium & laudem promeretur, quia officium suum nemini debet esse damnosum,cap.2.ubi gloss. *de fidejussor.* &cap.*Cùm non deceat*,*in princ.*ubi gloss. a. *de elect. libro* 6. Itaque ubi Canonicus suo Episcopo obtemperans inservit eidem,& propterea abest;non debet ipsi imputari quod horis & divinis officiis non intersit:Insuper sic obtemperans in re licita, & necessaria,præmium & non dispendium sentire debet. Sed imputaretur sibi, dispendiumque sentiret, & officium suum ei damnosum esset; si [illegible] invitus & obediens degit in servitio Episcopi, amitteret quotidianas distributiones.
25 Ergo.&c. Porrò is,per quem non stat,quo minus in suo beneficio resideat, nullum ob non residen-

tiam

n detrimentum sentire debet. Ac propterea
lvunt Doctores Canonicum expulsum per
,cui resistere non potest, veluti per potentiam
ujus coactum ab Ecclesia recedere, distribu-
nes quotidianas percipere debere. Calder.
.17.notatur in d.cap.*un.infra eod.lib.6.* Et te-
ur communem esse opinionem, Paris. *cons.32.*
.19.*lib.*4. Covarr.*lib.3.variar.resolut.cap.13.*
.8.*vers.Decimò.* Idemque in eo qui abest, & non
rvit propter excommunicationem, vel car-
m absque sua culpa, tradit Felin.in cap.*Aps-*
ta,num.12.de except. Paris.& alii, ut per Gur-
r.*in Quæstionibus Canonicis,cap.1.num.137.* de-
antes hoc procedere in eo, qui ante excom-
icationem vel carcerem solitus erat divinis
resse. Ergo, saltem in casu, ubi nulli sunt fru-
,idem dicendum in eo, qui absque sua culpa,
fraude aliqua cogitur invitus commorari in
vitio Episcopi.

Quibus non obstat hæc Decretalis, ubi est ex-
ssum, absentibus in servitio Episcopi dari non
ere victualia, ubi gloss. & Doctores interpre-
tur victualia esse distributiones quotidianas,
a sic appellantur multis in locis, eo quod in vi-
n quotidianum præstentur. ut videre est in d.
.ibi; *quotidianas distributiones, quæ aliàs in annalia*
ficia, seu victualia nuncupantur, & in c. *Olim, de*
or.significat. Unde hinc multi deducunt hujus-
di quotidianas distributiones nunquam debe-
sentibus pro servitio Episcopi: nam respon-
r textum nostrum, ac jura omnia, quæ in
trarium facere videntur, procedere in distri-
onibus quotidianis, quæ distinguuntur à fru-
s grossis, & à præbenda, hoc est in illis, quæ
a fructus grossos aut præbendas distribuuntur
r eos, qui horis Canonicis intersunt; quia hæ
veræ & propriæ distributiones, de quibus a-
textus & DD. in contrarium citari, dum di-
distributiones quotidianas non dari his, qui
copo inserviunt, docent aut student in Scho-
prout constat ex supra relatis, & explicant
in Extravagan. in *ver. In totum, Ne sede va-*
nter Communes, glos. *penult.* & DD. in eod.
un.de Cler.non resident.in 6. gloss. & alii in cap.
,de præben. gloss pragmat. Sanct. *tit. Quo tem-*
quisque debet esse in Choro,§. Iubet, in ver. Distri-
nes. Rebuff. *in concordatis, tit. de collat.§. Pri-*
,versic. Distributionum, Paris, *cons.32.num.5.* &
33.num.2.lib.4. Covarr. *lib.3.variar.resolut.*
13.in princ. quæ procedere non possunt in a-
distributionibus, quæ distribuuntur in Eccle-
ubi nulli sunt fructus grossi, aut Præbendæ, &
es reditus in distributionibus consistunt.
n cùm succedant in locum præbendæ, & mas-
rossæ, non incongruè fructus dici possunt.
propter de jure communi sine diminutione
debent absentibus in Episcopi servitio, cum
aliàs dari debeant fructus suarum præbenda.
Quod verum esse constat etiam ex hac De-
ali, ex dict.cap. *Licet.* & cap. *Cùm non deceat, de*
,in 6. dum disponunt absenti in Episcopi ser-
,vel in Scholis, aut pro Ecclesiæ utilitate de-
omnes fructus, præter distributiones quoti-
nas.

Cæterùm quæ superiùs dicta sunt, procedunt
lem inspecta juris communis dispositione, se-
dùm quam absentes ex legitima causa perci-
debent integras distributiones, in quibus u-
niversi Capituli reditus consistunt. At post Conci-
lium Tridentinum ita sunt temperanda, ut sic ab-
sentes percipiant duas tertias illarum partes dun-
taxat, amissa alia tertia, quæ inservientibus ac-
crescit.

Differentiæ ratio ea est, quia de jure communi
ne privilegium sit elusorium, & ne detur Canonia
sine Præbenda, ut considerant glos. & DD. in d.c.
un.distributiones omnes eo casu succedunt loco fru-
ctuum; ideoque absentes pro servitio Episcopi il-
las percipere debent absque diminutione, quem-
admodù sine diminutione fructus præbendæ per-
ciperent, si à distributionibus essent distincti, ut
habetur in d.c. *Ad audientiam, infra eod.* ponderan-
30 do verbum, *integrè*. Sed aliud dicendum est post
Concilium, quia decreto *cap.3.sess.21.* statuitur, ut
ubi nullæ sunt distributiones, vel ita tenues, ut ve-
risimiliter negligantur, ab Episcopo separetur ter-
tia pars fructuum præbendæ, & in distributiones
quotidianas convertatur, quæ inter Dignitates
obtinentes, & cæteros divinis interessentes pro-
31 portionabiliter dividantur. Ex mente igitur S.Sy-
nodi est, ut in illis casibus, in quibus distributio-
nes succedunt loco fructuum, tertia illarum pars
retineat primævam naturam distributionum, in
quas etiam veri fructus ex præscripto Concilii de-
buissent converti: absurdum enim esset, ut magis
operaretur fictio in casu ficto, quàm veritas in ca-
su vero, cùm fictio non sit tantæ potentiæ, quantæ
est veritas, & naturalis actus, ut inquit Bald. in l.4.
C.de Velleianum, & *cons.337. In primis videndum nu.*
2.vers. Item nec debet, lib.1. & Paul.de Castr. *cons.21*
Primum dubium, in fine lib.1. Sed in casu vero absen-
tes ex justa causa, si veri fructus extarent, debe-
rent amittere tertiam illorum partem ob conver-
sionem ab Episcopo faciendam in distributiones
quotidianas. Ergo illam amittere debent etiam in
casu ficto, id est, cùm distributiones per fictionem
seu juris interpretationem in locum fructuum
subrogantur. Præterquam quod ex contrario se-
queretur, ut plus perciperent absentes in illis Ec-
clesiis, in quibus reditus omnes consistunt in di-
stributionibus, quàm in illis, in quibus extarent
fructus à distributionibus distincti, quia hoc secun-
do casu absentes pro servitio Episcopi percipe-
rent solummodo fructus, amissis distributionibus,
cùm tamen in primo nihil prorsus amitterent. Et
sic distributiones quotidianæ inductæ ad divini
cultus augmentum, operarentur illius diminutio-
nem contra juris regulas, & contra rationem ex-
pressam in d. *cap.3.sess.21.* ibi, *ne qua in parte mi-*
nuatur divinus cultus, sed ei debitum omnibus in rebus
obsequium præstetur.

32 Quibus accedit, quod facilius primæva natura
retinetur, quàm nova inducatur, arg.l. *per reten-*
tionem, C.de usufr. & l.2. ubi Bald. *in 3, notab. C.de fi-*
deicomm. Et naturalis causa præfertur accidentali,
Abb. *cons.70. Videtur, num.2.vers. Præterea lib.1.*
33 Sed fructus præbendæ ex præscripto Concilii de-
bent eorum naturam immutare pro tertia parte,
& novam accidentalem distributionem inducere.
Ergò longè magis eandem naturam retinere de-
bent pro tertia parte reditus illi, qui jam à prin-
cipio sunt veræ distributiones quotidianæ.

34 Postremò sæpius respondit S Congreg. Conci-
lii, absentes studiorum causa percipere debere
fructus præbendæ tantùm, amissis distributioni-
bus quotidianis.

Quod

Quòd si universi Capituli reditus hujusmodi distributionibus constent, lucrari debere duas tertias illarum partes, amissa alia tertia, quæ inservientibus accrescit. Ergo idem dicendum in Canonicis absentibus pro servitio Episcopi propter æquiparationem, de qua supra nn. 21. arg. cap. *Inter corporalia, de translat. Episc.* cum similib.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Cap. Ex parte.

SUMMARIUM.

1 *Prælatus, vel Clericus non residens, qui citatus non revertitur, privandus est, nisi habeat justum impedimentum.*

2 *Prælatus absens etiam per decennium ex hoc solo non censetur habere Ecclesiam pro derelicta.*

3 *Rediisse non dicitur, qui statim recedit.*

4 *Prælatus qui ad Ecclesiam revertitur, & statim recedit, amplius non est monendus.*

5 *Prælatus abscedens, cui certus terminus fuit præfixus ad redeundum, lapso termino privari potest sine alia monitione*

6 *Dummodo in concessione licentiæ fuerit monitus redire in termino.*

7 *Privatio revocatur postquam Prælatus absens docuerit de legitimo impedimento.*

8 *Episcopus, qui tantùm præesse desiderat, & non prodesse, non est dicendus Episcopus.*

9 *Prælati curam animarum habentes tenentur in suis Ecclesiis personaliter residere.*

10 *Residentiam Pastorum an Concilium Tridentinum definierit esse de jure divino, usque ad num 20. & num. 28.*

11 *Episcopi tam præsentes, quàm absentes an possint pastoralia munia aliis delegare, & num. 28. & 67. vers.* Demum non obstat.

12 *Assistere an importet personalem præsentiam, & num 31.*

13 *Papa habet curam, vigilantiam, & sollicitudinem omnium Ecclesiarum, & populi Christiani in universo orbe.*

14 *Deserere quid sit, & num 31.*

15 *Residentia debet esse laboriosa, & non otiosa.*

16 *Episcopum non habere, vel habere inutilem, paria sunt.*

17 *Episcopus quamvis possit aliquando gregem deserere corporaliter, nunquam tamen potest illum deserere spiritualiter.*

18 *Jus divinum nulla potest desuetudine aboleri.*

19 *Hæreticus est qui neget aliquem ex articulis ab Ecclesia diffinitis.*

20 *Episcopi, & alii inferiores, quibus cura animarum incumbit, an teneantur jure divino in suis Episcopatibus vel Ecclesiis personaliter residere, & num. seq. usq. ad n. 75.*

21 *Ambrosius Catharinus fortè omnium primus asseruit Pastorum residentiam esse de jure positivo humano.*

22 *Consuetudo inserviendi per Vicarium in beneficio curato, & fructus in absentia percipiendi, valida est secundùm aliquos.*
Contrarium, n. 27.

23 *Dispensatio ad duo curata est de jure positivo, & concedi potest per Papam, etiam sine ulla causa.*
Contrarium num. 56. & seq. Declaratur, num. 61
Destruere ejus est, cujus est condere, ibidem.

24 *Papa potest bona Ecclesiæ curatæ in feudum concedere & statuere, ut cura per Cappellanum à feudatario deputandum exerceatur, & n. 65.*

25 *Residentiam in Episcopatibus & beneficiis curatis esse de jure divino, qui authores senserint.*

26 *Residentiæ præceptum quo sensu dicatur esse de jure divino.*

27 *Consuetudo etiam immemorabilis percipiendi fructus beneficii curati in absentia, eique per Vicarium inserviendi, est corruptela.*

28 *Residentiæ præceptum in Episcopatibus, & beneficiis curatis esse de jure divino, multipliciter ostenditur.*

29 *Episcopi tenentur præcepto divino oves suas verbi Dei prædicatione, Sacramentorum administratione, & bonorum operum exemplo pascere.*

30 *Medium sine quo finis esse non potest, cadit sub obligatione finis.*

31 *Absentes dicuntur Ecclesiam deserere.*

32 *Episcopi præcepto divino tenentur ad curam animarum propter illarum salutem, qui est finis obligationis Episcopalis.*

33 *Episcopalis dignitas instituta est à Domino propter officium.*

34 *Media, quibus Episcopum uti oportet ad curam animarum, quæ sint.*

35 *Episcopi & Parochi jure divino per seipsos, ac si legitime impediti fuerint, per alios prædicare tenentur, & nn. seqq.*
Episcopum oportet esse Doctorem, ibidem.

36 *Pastor dicitur occidere quos tacendo noluit increpare.*

37 *Prædicatio est munus præcipuum ipsius Episcopi.*

38 *Pastoris officium præcepto Evangelico incumbit ipsimet Episcopo, nec potest alteri demandari, & nn. seq. usq. ad n. 54.*

39 *Visitatio Prælati curam animarum habentis est de jure divino.*

40 *Officium pascendi per bonorum operum exemplum personalissimum est, nec potest impleri per ministros, & nn. seqq.*

41 *Episcopi dicuntur lux mundi.*

42 *Exemplum vitæ est veluti quoddam perpetuum prædicandi genus.*

43 *Episcopi debent in seipsis ostendere qualiter alios in domo Dei oporteat conversari.*

44 *Episcopus pauper ut extra suam diœcesim alteri Episcopo inserviat, abusus est detestabilis.*

45 *Agris suis sitientibus, alieni non sunt irrigandi.*

46 *Altare unum non debet discooperiri, ut aliud cooperiatur.*

47 *Episcopi titulares in Ecclesia sunt per accident.*

48 *Episcopos titulares sine rationabili causa creare abusionis est.*

49 *Episcopus in diœcesi aliena non est Pastor, sed mercenarius.*

50 *Debitor in officiis & muneribus personalibus non liberatur si per alium facit.*

51 *Sacerdos officium, vel Missam celebrans per alium satisfacit his, pro quibus tenetur offerre, sed non suæ obligationi.*

52 *Substitutus non admittitur ubicumq; electa est industria personæ.*

53 *Episcopus qualis sit eligendus.*

54 *Episcopi potestatem jurisdictionis accipiunt immediatè*

diatè à Papa; sed potestatem Ord. immediatè à Deo.

55 *Pascendi officium incumbit Episcopo ex divina institutione, quæ ab Ecclesia immutari non potest.*

56 *Papa quomodo dispensare possit super residentia in Episcopatibus, & beneficiis curatis, & nn. seqq.*

57 *Dispensatio dupliciter accipitur.*

58 *Papa dispensare potest super Evangelio illud interpretando.*

59 *Dispensatio ad plura beneficia curata quam causam requirat, & nn. seqq.*

60 *Dispensatio ad jus naturale non pertinet, sed ad positivum.*

61 *Disputare non licet de factis Papæ.*

62 *Dispensatio non habens respectum ad bonum commune, irrationabilis est.*

63 *Acceptio personarum non debet esse apud Papam.*

64 *Bona Ecclesiastica sunt Dei.*

65 *Dispensatio intuitu carnalitatis, & affectionis non dicitur dispensatio, sed dissipatio.*

66 *Dignitatem obtinens, cui sit annexum beneficium curatum, residere debet in dignitate, & constituere Vicarium perpetuum in Parochiali.*

67 *Vicarius perpetuus dicitur curatus, & Pastor animarum.*

68 *Residentiæ præceptum in Episcopatibus, & Curatis per se obligat non tantùm semper, sed etiam ad semper.*

69 *Præcepta affirmativa in quo differant à negativis.*

70 *Residentiæ præceptum licet affirmativum, includit in se præceptum negativum.*

71 *Episcopales actus sunt in triplici differentia.*

72 *Pastorem ita oportet esse assiduum muneris Episcopalibus, ut actum pascendi ferè nunquam intermittat.*

73 *Pascendi actus est principalis actus Episcopi.*

74 *Episcopus quandoque per accidens ad personalem residentiam non tenetur.*

75 *Episcopus quibus ex causis excusetur à personali residentia.*

76 *Impedimentum duplex.*

77 *Episcopus an possit ab Ecclesia abesse ex causa infirmitatis.*

78 *Persecutionum duæ sunt species, & quæ præbeat Episcopo justam causam recedendi ab Ecclesia.*

79 *Negotium excusans Episcopum à residentia tripliciter consideratur.*

80 *Episcopus an possit abesse à diœcesi pro tuendis juribus Ecclesiæ suæ, & n. 88.*

81 *Et quid pro necessitate spirituali alterius Episcopi.*

82 *Episcopi licitè sunt legati ad pacem inter Principes Christianos.*

83 *Secus ad negotia temporalia.*

84 *Episcopus an & quando licitè abesse possit à diœcesi pro negotiis universalis Ecclesiæ, vel pro servitio Papæ, & nn. seqq.*

85 *Episcopus an esse possit Officialis in Romana Curia.*

86 *Conditio personæ an & quando excuset Episcopum à residentia.*

87 *Persecutionis tempore an liceat Prælato fugere, & plebem derelinquere.*

88 *Prælatus ut abesse possit à sua Ecclesia non sufficit legitima causa, sed requiritur etiam licentia.*

1 EX PARTE, il primo Privandus est Prælatus, vel Clericus non residens, qui citatus nõ revertitur intra congruum terminum sibi assignatum, nisi habeat justum impedimentum. Hoc dicit cum duobus capp. seqq. Communis divisio. Secunda, ibi, *Quia igitur*. Et secundùm Hostiensem notantur hic tria, Facti perversio. Perversi Monitio, & Moniti rebellis punitio.

2 Nota primò, Prælatum à sua Ecclesia absentem etiam per decennium ex hoc solo non videri Ecclesiam habere pro derelicta, nec esse ipso jure privatum, imò nec privandum, nisi prius fuerit monitus, & intra tempus sibi præfixum non redierit, ut hic patet, & notant Petr. de Anchar. *nu. 1 in 2. notab.* Anton. de Butr. Abb. & Alexand. de
3 Nævo, cap. *Omnes, num. 2.* Adverte tamen quia
non sufficit ut revertatur, nisi etiam permaneat:
nam si rediret, & statim recederet, non videretur
rediisse, cap. *Relatum supra eod. l. A md. ff. de verb. obligat.* & *l. divortium, ff. de divort.* quæ est canonizata
4 in cap. *Divortium, de pœnit. distinct. 1.* Ideoque qui
revertitur, & statim recedit, amplius non est monendus, cap. *Clericus*, cap. *Sicut*, & cap. *Si autem, de cohabit. Cleric. & mulier.* secundùm Petr. de Anchar. *hic num. 3 in 4. notab.* & Alex. de Nævo, *num.* 8. post Host & Jo. Andr.

5 Adde alium casum, in quo monitio non requiritur, videlicet cum Prælato volenti se absentare certus terminus fuit præfixus ad redeundum; tunc enim statim elapso termino privari potest, ut sic dies pro homine interpellet, l. *Magnam, C. de contrahen. stipulat.* & c. *Potuit de locato*, secundùm Goffred. *hic*. Quod tamẽ intelligit Jo. And. si in concessione licentiæ fuit monitus redire in termino, ut notat similiter idem Jo. Andr. in c. *Quoniam, n. 14. supra. Ut lite non contest.* & sequitur hic Petr. de Anchar. *num. 3. vers. Quæritur*, Joan. Andr. & Cardin. *numer. 5. vers. Quod dic verum*, & *vers. Quod procedit.*
7 Hoc tamen casu, sicut & cum aliàs est monitus in
absentia, si doceat de legitimo impedimento revocabitur privatio c. *Præsentium, 7. q. 1.* secundùm Anchar. *hic in fine.* Unde etiam post lapsum terminum prudenter faciet superior, si aliquantisper absentem expectet, ut per Innocen. in cap *Extirpanda, num. 2. vers. Imò, & post hoc, infrà tit. prox.* Sed hodie quomodo sit procedendum contra Prælatos absentes ex decretis Concilii Tridentini, & ex Constitutione S.D.N. Urbani VIII. dicam in *cap. proximo infra eod.*

8 Secundò nota, Prælatum debere esse talem, qui possit præesse pariter, & prodesse, debet enim præesse rectè judicando, cap *Iudices, 3. quæst. 7.* prodesse verò prædicando, & rectè administrando secundùm Cardin. *hic num 2.* & Alexan. de Nævo *num. 5.* concordat text. in cap. *Licet, infra de Regular.* adeo ut Episcopus, qui præesse desiderat, & non prodesse, non sit dicendus Episcopus, c. *Qui Episcopatum, 8. q. 1.*

9 Ultimò nota, Prælatum teneri in sua Ecclesia personaliter residere, concordat, c. *Pervenit, cum multis seqq. 7. q. 1.* cap. *Quia nonnulli*, & cap. *Relatum, supra eod.* cap. *Extirpanda, §. Qui verò, infra de praben.* & hodie est expressum tam de Episcopis, quàm de inferioribus Curatis in Concilio Tridentino, *cap. 1. sess. 23.*

10 Circa hoc decretum hæsitari solet à plerisque an Concilium ibi declaraverit Pastorum residensiam esse de jure divino. Navar. *in Manuali cap. 25 num. 121. vers. Ex quo obiter notandum*, relatis verbis Concilii, ex illis notat non solùm Episcopos, sed etiam Parochos jure divino teneri ad residendum in suis Parochiis, & ad prædicandum populo, quæ alibi non videntur ita expressa. Idemque ex eo decreto colligit Alphonsus Hoieda *in tract. de benef.*

nef. incompatib. part. 1. cap. 1. num 4. & Vasq. *in o-*
pusc. moral. in tractat. de benefic. cap. 4 §. 2. *dub.* 1. *nu-*
mer. 121. & videtur sensisse S. Congregatio Con-
cilii, ut dixi in cap *Bona, il* 2. *num.* 27. *supra de postul.*
Prælat. Sed alii existimant ex verbis hujus decreti
nequaquam colligi sanctam Synodum voluisse
hoc diffinire, ad quod expendunt singula ibi enu-
merata Pastoris officia: nam etsi negandum non
sit quin munia hujusmodi sint propria Pastorum
ex jure Divino; tamen inde non sequitur, ut ad ea
adimplenda necessariò requiratur de jure divino
Pastoris præsentia. Si enim ita requireretur, ea-
dem officia nullo modo essent delegabilia; cùm
tamen passim munus prædicationis, Sacramento-
rum administratio, præterea cura pauperum. &
munia Pontificalia ab Episcopis tam præsenti-
bus, quàm absentibus ritè, rectèque alteri delegen-
tur, ut in cap. *Inter cætera, in fin. supra de off. Ordinat.*
cum mult. simil. Quin etiam, ut ipsi ajunt, neque ad
oves agnoscendas, neque ad pascendas bonorum
exemplo, neque ad offerendum pro illis Sacrifi-
cium necessaria videtur præsentia Episcopi, cùm
etiam absens possit per litteras, & per alium oves
cognoscere. & bona opera facere. & sacrificia of-
ferre. Et confirmatur ponderando verba illa, quæ
statim subnectuntur à Concilio, videlicet; (Quæ
omnia ab his nequaquam præstari, & impleri pos-
sunt, qui gregi suo non invigilant, neque assi-
stunt, sed mercenariorum more deserunt) non e-
nim dicit prædicta munia non impleri ab his, qui
absunt. sed ab his, qui non invigilant, neque assi-
stunt. Requiritur ergo in Episcopis vigilantia, ut
excubent animo, quantumvis absint corpore; eam
dico vigilantiam, quam se habuisse Apostolus
testatur, dicens, 2. ad Cor. 8 *Instantia mea quoti-*
diana sollicitudo omnium Ecclesiarum: ipse enim
quamvis de omnibus Ecclesiis esset sollicitus,
non tamen omnibus Ecclesiis præsens esse pote-
12 rat. Nec refragatur verbum illud, *assistunt*, quia
positum videtur pro synonymo illius verbi, *invi-*
gilant superius explicati, & congruè referri potest
ad animum, ad solertiam, curam. & diligentiam.
Sic Romani Principes ex forma juramenti, quod
præstant Ecclesiæ Romanæ. tenentur illi consiliis,
& auxiliis assistere opportunis, ut legitur in
Clem. *Unica, vol. fin. de jurejur.* & tamen hoc sine
13 corporali præsentia præstare possunt. Sed etiam
dicimus Summum Pontificem esse totius, seu uni-
versalis Ecclesiæ Episcopum, cap. *Suspectis, in su-*
præscriptione 3. quæst. 5. ejusque regimini præside-
re. Extravag. *Ex debito. de elect.* & habere curam,
vigilantiam, & sollicitudinem Ecclesiarum, &
populi Christiani in universo orbe, cap. *Cum in-*
stantia, de cens. Clem. *Pastoralis, de re judic.* nec ta-
men corpore singulis Ecclesiis assistit, sed animo
& vigilantia illarum curam, & tutelam gerit,
cap. 1. *de Immunit. Eccles* & extravag *Unigenitus, de*
14 *pœnit. & remiss.* Huic autem interpretationi vide-
tur suffragari illud verbum *deserunt* quod contra-
ponitur duobus illis verbis *invigilant*, & *assistunt*,
& significant negligentiam & desertionem cu-
ræ. Ad hoc l. *Quisquis, C. de Agricol. & censit. lib.* 11.
ubi gloss. 1. exponit verbum, *desertus* id est *negle-*
15 *ctus*. Quod sanè fieri potest, etiam Episcopo resi-
dente, arg cap. *Quia nonnulli*, & cap. *Conquerente,*
supra eodem. Unde Concilium Aquileiense 1. *in*
tit. de residentia Episcoporum. tom. 9. *Conciliorum, pag.*
698. *col.* 2. (Quod verò, inquit, de Episcoporum
residentia à Sacro Trident. Concilio, & Summo-
rum Pontificum Constitutionibus cautum est,
hoc non est intelligendum, ut præsentia assidue-
ant, nihil præterea agant, cùm ex sacris Cano-
nibus residentia sit accipienda in eum sensum,
16 ut sit laboriosa, non otiosa.) Hæc ibi: parificán-
tur enim Episcopum habere inutilem, & non
habere, cap. 1. *de præscript.* Quam multi autem E-
piscopi sunt, qui licet residentes, tamen more
mercenariorum pecus deserunt, & abjiciunt cu-
ram, quam si longissimè abessent, de quibus Au-
gustinus in d. cap. *Qui Episcopatum*, 8. *quæst.* 1. &
17 Chrysostomus in cap. *Multi*, 40. *dist.* Hinc Cajeta-
nus in 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 5. *vers. Tertium.* Quamvis
inquit, liceat Episcopo in casu deserere gregem
suum, non tamen licet ei unquam deserere eum
spiritualiter.

Præterea ex modo loquendi, quo uti consue-
vit Concilium, facile colligitur verbum *deserunt*,
imputare curæ negligentiam & contemptum,
non autem corporalem absentiam; quippe cum in
eodem cap. 1. *in fine*, ubi agitur de absentia perso-
nali, loquatur Concilium per verbum, *abesse*, nun-
quam autem per verbum *deserere*. Quod ipsum li-
18 cet observare in *cap.* 1. *sess.* 6. Postremò præcipit S.
Synodus in d. *cap.* 1. *sess.* 23. tam decretum illud
sub Paulo III. quàm hoc ipsum de residentia in
Conciliis Provincialibus, & Episcopalibus pu-
blicari, redditque rationem, ut nulla desuetudi-
ne aboleantur. At quæ sunt ex præcepto divino,
nulla unquam possunt desuetudine aboleri, cap.
Cùm esses, de testamen. & est communis omnium re-
solutio in cap. *Quanto, de consuetud.* teste Covarr.
variar. resol. lib. 3. *cap.* 13. *num.* 9. Rationem reddit
sanctus Thomas in 1. 2. *quæst.* 83. *art.* 3. *ad primum*,
quia lex divina procedit à voluntate divina; un-
de non potest mutari per consuetudinem proce-
dentem à voluntate hominis, sed solùm per au-
thoritatem divinam mutari posset: & inde est, ut
nulla consuetudo vim legis obtinere possit contra
legem divinam.

Quid dicendum? Ego existimo Concilium no-
luisse formaliter hunc articulum diffinire: nam si
voluisset, disertis verbis expressisset, ut moris est
Patrum in definitionibus fidei: & idcirco decreta
de Pastorum residentia non posuerunt inter Cano-
nes ad dogmata pertinentes, sed inter alia decre-
ta de reformatione. Quinimò in d. *cap* 1. *sess* 23.
quamvis declaraverint Episcopus obligari ad per-
sonalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam;
tamen hanc declarationem non posuerunt in pri-
ma parte Decreti, ut qua egerunt de præcepto di-
vino, neque illam deduxerunt immediatè ex prin-
cipiis divini juris, sed eam posuerunt seorsim, &
ad alium finem, videlicet ne statuta sub Paulo III.
de residentia, in sensus à sanctæ Synodi mente a-
19 lienos traherentur, ut in §. *Ne verò.* Demum Eccle-
sia neminem hactenus condemnavit ex eo, quod
docuerit vel affirmaverit etiam cum pertinacia
residentiæ præceptum esse tantum de jure positi-
vo Ecclesiastico; & tamen secus esset si ejusmodi
articulus esset ab Ecclesia diffinitus; cap. *Sicut*, 15.
dist. cap. *Cùm Christus, infra de hæret.* & docet S. Tho-
mas in 2. 2. *quæst.* 5. *art.* 3.

Cæterum si singula utriusque Decreti verba
accuratè expendantur, non obscurè apparebit S.
Synodum ubique voluisse virtualiter insinuare
obligationem Pastorum ad personalem residentiã
de-

deduti ex præcepto Evangelico. Huc enim spectant verba toties inculcata tam in *c.1.sess.6.* ibi: *attendentes sibi, & universo gregi*, &c. & ibi: *ovium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus à supremo Iudice requirendus.* Necnon ibi: *propriæ etiam salutis immemores, terrenaque cœlestibus ac divinis humana præferentes in diversis curiis vagantur, ovili derelicto* & in d. *cap. 1. sess. 23.* ibi, *cum præcepto divino mandatum sit*, &c. & ibi: *divinorum præceptorum memores.* Item ibi: *cùm corda Deo pateant, cujus opus non fraudulenter agere sine periculo tenentur.* Item ibi; *& mortalis peccati reatum, quem incurrit.* Non enim moris est S. Synodi de mortali culpa mentionem facere, nisi ubi agitur de transgressione legis divinæ, ut in decreto de justificatione *sess. 6. cap. 15.* Ac demum ibi, *Consuetudine etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est.* Et hæc quantum pertinet ad explicationem mentis Concilii supradictis verbis involutam.

20 Nunc QUÆRO absolutè an Episcopi, & alii inferiores, quibus cura animarum incumbit, teneantur jure divino in suis Episcopatibus, vel Ecclesiis personaliter residere.

21 Hac de re nulla fuit controversia apud antiquos, ut Cajetanus adnotavit in *2.2. qu. 185. art. 5.* quia nullus contradicebat, quin Pastores animarum tenerentur præcepto divino ad personaliter residendum. Unde hanc quæstionem temporum iniquitas celebrem fecit, ut inquit Soto *de just. & jur. lib. 10. quæst. 3. art. 1.* & fuit diu, multumque agitata in Concilio Tridentino inter Theologos, & Canonistas, ut patet ex Actis Concilii, quæ in Arce S. Angeli asservantur.

Et quidem Ambrosius Catharinus Archiepiscopus Compsæ in opusculo de residentia, seu in Apologia quadam contra Dominicum Sotum, & Bartholomæum Mirandam, fortè omnium primus ante Concilii publicationem asseruit residentiam in Episcopatibus, & beneficiis hujusmodi esse tantum de jure positivo humano. Sed ejus rationes infirmæ sunt, easque dissolvit Gabriel Vasq. *in opusc. moral. in tract. de benef. cap. 4. §. 2. dub. 1.* & de scriptis ejusdem Catharini, & quanta cum cautela sint legenda, vide quæ Cardinal. Bellarm. adnotavit in *opusc. de Scriptor. Ecclesiasticis.*

22 Eidem sententiæ adhæsit ante Concilium Albinianus in *tract. de residentia*, & ex Canonistis videtur hoc sensisse Jo. de Imola, prout à quibusdam citatur in cap. *ult. de rescr. lib 6.* ubi tenet valere consuetudinem inserviendi per Vicarium in beneficio curato, & fructus in absentia percipiendi. Quam opinionem nec falsam, nec prorsus veram esse audet asserere Dec. in cap. *Cùm omnes, in 2. lect. num 4. de Constit.* eamque expressè conatur defendere ibi Andreas ab Exea, *numer. 18.* ut refert. Covarr. *variar. resol. lib. 3. cap. 13. num. 9.* hoc enim necessariò supponit residentiam in beneficiis Curatis non esse de jure divino, adversus quod nullam vim habet consuetudo, ut resolvunt omnes in cap. *Quanto, supra de consuetud.* & notat Co-
23 varr. *loco citato.* Quinimò pro hac sententia adduci potest authoritas Innocentii in cap. *Cùm ad Monasterium, numer. 3. infra de statu Monachor.* ait enim: (Nota quod quidam dicunt, & fortè non malè, quod licet in his, quæ sunt contra Evangelium, non prosit dispensatio, nisi ex causa fiat; non tamen hoc est verum in his dispensationibus, quæ fiunt contra jus positivum tantum, sicut apparet in statutis, quæ facta sunt de Ordinibus conferendis intra certa interstitia temporum, ut *87. dist. per totam*; Et quod quis non possit habere duas curas, ut notat *supra de præben.* cap. *De multa, & de elect.* cap. *Dudum.* In his enim dispensationibus sufficit sola voluntas dispensatoris etiam sine causa, quod probo: nam si sola voluntaria constitutio erat causa quare aliquid prohibebatur; & sola voluntas erit causa quare prohibitio relaxetur, quia ejus est destruere jus, qui illud condit, nec tenetur Princeps sua lege ligatus, ut *C. de legib. l. Digna vox*) Hæc Innocentius, qui ut vides non obscurè sentit obligationem residendi in beneficiis curatis esse de jure positivo. Nam si secundùm eum prohibitio habendi duas curas est ex voluntaria constitutione Ecclesiæ; & ideò Papa potest in ea dispensare pro libito voluntatis, etiam nulla causa subsistente: consequens est, ut obligatio residendi in utraque sit ex constitutione Ecclesiæ, non autem de jure divino, quia sic dispensatus necessariò eximitur à residentia in alterutra ipsarum, cum impossibile sit in utraque personaliter residere: & Innocentium totidem verbis hic referunt, & sequuntur Host. eu *num.*, *vers. Dicunt etiam quidam*, & fortè non malè, Joan. Andr. *sub numer. 29. vers. Refert etiam Innocentius*, Butr. *eod numer. 29 vers. Numquid autem Papa*, & alii plures.

24 Quin etiam eidem sententiæ videri potest aliquo modo adhæsisse sacra Congregatio Concilii. Nam cùm Papa Joannes omnia bona Ecclesiæ Brecen. curatæ in feudum concessisset Christophoro Valetæ, & ejus successoribus cum onere eidem deserviendi per Cappellanum ab eis deputandum, & omnia necessaria suppeditandi; Et Comes Vactatus dicti Christophori successor Nobilis, & egens petiisset declarari, An jure ea bona teneret: Sacra Congregatio censuit hunc Comitem posse se tueri ex auctoritate Pontificis, qui fecit hoc, & facere potuit, nec Concilium revocavit.

25 Sed contrariam sententiam, id est, personalem residentiam in Episcopatibus, & beneficiis Curatis esse de jure divino, sequitur ferè universa Theologorum Schola, eamque in primis tuentur Cajet. in *2.2. dict. quæst. 185. art 5.* Franciscus Torrentis Hispanus unus ex Theologis à Summo Pontifice missis ad Tridentinum Concilium in speciali tractatu hac de re edito; & omnium diligentissimè Bartholomæus à Miranda Archiepiscopus Toletanus in ea controversia, quam super hoc apud Tridentum habuit, cui adversus Ambrosium Catharinum latissimè subscripsit Dominicus à Soto *de just. & jure libro 10. quæst. 3. artic. 1. & 2.* Corduba *lib. 1. Quæstionarii, quæst. 19.* & Vasq. *in opuscul. moral. in tract. de benefic. cap. 4. §. 2. dub. 1. num 121.* Idem tenet Thomas Campeggius, qui & Tridentinu Concilio interfuit, in opusculo de residentia Navar. *in Man. cap. 25 numer. 121.* Covarr. *libro 3. variar. resol. cap. 13. num. 9.* Alphonsus Hoieda alios citans in *tract. de benef. incompatib. part. 1. cap. 1. num. 4.* latè Ferrett. *cons. 32. num. 14.* & ex antiquis tribuitur hæc sententia Gabrieli in *4. dist. 15. quæst. 18. art. 3. dub. 2.* & Adriano in *4. in materia de restitut. quæst. de pluralit. beneficior.* quæ incipit, *Quia in præmissis*, Gerson. *Alphabeto 24. littera Q. & 40. littera E. & I. & 44. littera I.* Quinimo & Divi Thomæ *Quodlib. 9. art. 15.* & in *2.2. quæst. 185. art. 5.* prout illum citant pro hac senten-

26 tia Cajetanus, Sotus, & Vasq *locis citatis*; qui omnes docent Episcopos, & Prælatos curam animarum habentes teneri ad personalem residentiam præcepto divino, non quidem expresso per hæc formalia verba *Episcopi resideant*, nusquam enim hoc legitur in Evangelio, sed per verba æquipollentia, & idem importantia; *nam, & hoc jus divinum appellatur*, ut explicat Sotus *dict. art. 1. in 2. col. vers. Ad horum autem perspicacem intelligentiam*. licet fateantur Episcopos, & inferiores Curatos posse aliquando ex legitimis causis à suis Ecclesiis abesse. Quibus addi possunt Canonistæ, qui tenent non posse consuetudine introduci, ut quis percipiat fructus beneficii Curati in absentia, & illi inserviat per Vicarium: videntur enim tacitè sentire residentiam non esse de jure positivo humano, quod potest contraria consuetudine aboleri, ut in cap. *fin. de consuet.* Hi autem sunt Innoc. in cap. *Quia nonnulli, supra eod.* Abb. in cap. *Extirpandæ. §. Qui verò, col. 16. num 36. de præben.* Archid. Gemin. & Præpos. in cap. *Sacerdotibus, 31. dist.* Gemin. in cap *ult. de rescr. in 6. super gloss. fructibus*, Felin. in cap. *Cùm omnes, num. 33. de Constit.* & Jo. de Selua *de benef. in 4. p. q. 2.* Quorum sententiam probavit Concilium Tridentinum in *d. cap. 1. sess. 23.* ibi; *consuetudine etiam immemorabili, quæ potius corruptela censenda est*.

27

28 Ego verò arbitror cum Cajetano *loco citato* præceptum de personali residentia esse de jure divino; & obligare semper, & ad semper ex sui natura, licèt per accidens quandoque non obliget. Hæ tres assertiones sunt sigillatim probandæ.

29 Et quidem prima assertio, id est, præceptum de personali residentia esse de jure divino, omissis Patrum testimoniis, quæ copiosè adducit Miranda, ex epistolis Athanasii, quas referunt Franciscus Torrensis, & Sotus locis supra citatis.

Probatur primò, nam Episcopi, & omnes, quibus cura animarum incumbit, tenentur præcepto divino oves suas agnoscere, verbique divini prædicatione, sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, & in cætera munia pastoralia incumbere. Sed hæc omnia ab his impleri non possunt, qui gregi suo non assistunt, sed mercenariorum more deserunt: ergo Episcopi, & omnes curam animarum habentes, tenentur præcepto divino gregi suo assistere, eumque more mercenariorum non deserere, & consequenter eodem præcepto divino tenentur in suis Episcopatibus & Parochiis personaliter residere. Major propositio habetur disertis verbis in Concilio Tridentino *dict. cap. 1. in princ. sess. 23.* & patebit ex dicendis *infra num. 34. & seqq.* Minor propositio similiter est ad litteram expressa in eodem Concilii decreto in *vers. Quæ omnia*, & in *cap. 1. sess. 6.* ibi; *Implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant.* Et est per se nota, quia non est possibile ut oves pascantur ab eo, qui illas deserit more mercenariorum, & fusius patebit ex dicendis infra, *num. 35. 38. & seq.*

30 Consequentia est clara, quia eadem obligatione, qua quis tenetur ad finem, tenetur etiam ad medium, sine quo finis esse non potest, S. Thomas in *1. part. quæst. 19. art. 3.* cùm omnia ordinata ad finem habeantur sub ratione finis, ut *l. Nam & Pædius ff. de legibus*, S. Thomas in *1. 2. in princ.* & notant in proposito, Cajet. & Soto *ubi supra*. Quod si pastores tenentur præcepto divino ovibus suis assistere, & illas non deserere; consequens etiam est,

31 ut eodem præcepto divino teneantur personaliter residere, quia verbum *assistere* ex propria significatione importat nedum vigilantiam & sollicitudinem animi, sed etiam corporalē præsentiam, *l. ult. in fin. C. de Advoc. divers. judic.* & idem est quod *adesse*, *cap. Si quem*, juncto, cap. *Quamvis in fine de procurat. lib 6.* Concil. Trident. *in cap. 4. in fine, sess. 13.* similiter verbum *deserere*, quamvis aliquando significet idem quod negligere, ut superius tetigimus: tamen ex proprietate vocabuli importat subtractionem corporalis præsentiæ, & recessum ab Ecclesia. Unde absentes à sacris Canonibus passim dicuntur Ecclesias deserere, ut in cap. *Si quis Presbyter*, ibi, *deserta Ecclesia sua ad aliam transeundum esse crediderit. 7. quæst. 1.* cap. *2. supra eod.* ibi, *Parochiam suam per annos quinque contra Canonum instituta deseruit*, cap. *Inter quatuor, in princ.* & cap. *Ex tuæ*, ibi: *Qui se fraudulenter absentant, & ultra sex menses suas destituerint Ecclesias, infra eodem* cum multis similib.

32 Secundò, principaliter eadem propositio probatur, quia Episcopus ex necessitate præcepti divini juris tenetur ad curam animarum propter illarum salutem, qui est finis obligationis Episcopalis, S. Thomas dicta *quæst. 185. art. 5.* secundùm illud Actor. 20. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo Spiritus Sanctus vos posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* cap.

33 *Suggestum, 7. quæst. 1.* Concil. Trident. *cap. 1. sess. 6.* Dignitas enim Episcopalis instituta est à Christo Domino propter officium, sicut Augustinus dicit in *Isaiam homilia 7*. Qui vocantur ad Episcopatum, non ad Principatum vocantur, sed ad servitium totius Ecclesiæ, ut patet in cap. *Qui Episcopatum, 8. quæst. 1.* & cap. *Multi 40. dist.* cap. *Nisi cum pridem de renunc.* & in *cap. 1. sess. 25.* Concil. Trident. ubi Episcopi dicuntur esse vocati ad sollicitudines, & labores pro Dei gloria, & animarum salute, & passim alibi. Ergo ex eadem necessitate præcepti juris divini tenetur ad medium necessarium pro cura animarum, ut ostensum est *supra nu. 30.*

34 Media verò, quibus Episcopum uti oportet ad ejusmodi finem consequendum, secundùm Cajetanum sunt infra scripta, videlicet Doctrina, Sacramentorum administratio, Consecratio, Visitatio, Custodia, ac Vigilantia. Quæ singula partim explicitè, & partim implicitè continentur in prællegatis decretis Concilii Tridentini, *cap. 1. sess. 23.* & *cap. 1. sess. 6.* Hujusmodi autem actus tenetur E-

35 piscopus præcepto divino per seipsum exercere: nam de doctrina Apostolus ait 1. ad Titum 3. *Oportet Episcopum esse doctorem*, & non dicit oportet Episcopum habere Doctorem, & in ordinatione Episcopi dicitur, vade, prædica populo Dei, ut in Pontificali Romano, & non dicitur; Mitte ad prædicandum, & Paulus 1. ad Corinth. 9. *Væ enim mihi est si non Evangelizavero, necessitas mihi incumbit,*

36 & in cap. *Dispensatio 43. dist.* Anacletus, vel secundùm alios Nicolaus Papa; Dispensatio, inquit, est nobis cœlestis seminis injuncta, Væ si non sparserimus, Væ si tacuerimus, & in cap. præced. Pastor dicitur eos occidere, quos tacendo noluit increpare; & non esse mundum à sanguine qui Dei consilium non annuntiat. Et plura sacrarum litterarum testimonia habentur in cap. *Sit Rector.* & in cap. *Ephesiis 43. dist.* & in dict. cap. *Nisi cum pridem*

de

de renunc. ut propterea non mirum si prædicationis munus dicatur Episcoporum præcipuum esse à Concilio Tridentino, *cap.4.sess.24.* At non esset præcipuum ipsius Episcopi, si absque legitimo impedimento posset per alium adimpleri. Unde meritò S. Synodus in *d cap.4.* Episcopis mandat, ut in Ecclesiis suis per se, aut si legitimè impediti fuerint per eos, quos ad prædicationis munus assument, in aliis autem Ecclesiis per Parochos, sive iis impeditis per alios ab Episcopo deputandos sacram scripturam, & divinam legem annuntient.

De administratione Sacramentorum patet, quia quædam sunt sacramenta, quæ solus Episcopus potest ministrare, ut Confirmationis, & Ordinis, c. *Quanto, de consuet.* c. *unico,* §. *Per frontis chrismationem de sacra Unct.* Concilium Florentinum in decreto fidei Eugenii IV. §. *Secundum Sacramentum,* & §. *Sextum Sacramentum* ; & Tridentinum *sess.7.de Confirmatione can.3.* & *sess.23.de Sacram. Ordin.cap.4.& can.7.* Idemq; patet de Consecrationibus Virginum, Basilicarum, de unctione Altarium, confectione Chrismatis, & hujusmodi, in cap. *Quamvis, Chorepiscopi, 68.dist.* cap *Perlectis,* §. *Ad Episcopum, 25.dist.* cap. *Aqua, infra de consecr. Eccl. vel Altar.* & d.c.4. *de Sacram. Ordin. sess.23.*

38 De visitatione, custodia & vigilantia similiter patet, quia nisi ad hæc Episcopus personaliter teneretur, non esset ipse Pastor custodiens gregem, & vigilans super eo, & agnoscens vultum pecoris sui, sed potius esset dominus ovium habens mercenarium, cui committit ut vigilet, custodiat, & visitet. At manifestum est Episcopos ipsos jure Evangelico esse Pastores ovium Christi, juxta verbum Domini ad Petrum, *Pasce oves meas*; Joan. 21. non enim dixit, fac pascere oves, & quamvis soli Petro hæc verba dicta fuerint, cap. *Significasti, supra de elect.* tamen Augustin. *in libro de Pastore cap.13.* observat idcirco Christum injunxisse singulariter Petro id, quod omnibus erat commune, ut unitatem commendaret: multi enim, inquit, erant Apostoli, & uni dicitur: *Pasce oves meas,* Ad hoc cap. *In novo, 21.dist.* & cap. *Loquitur Dominus, 24.quæst.1.* Quod clarius explicans Ambrosius *in Pastorali,* (Nobis, (inquit) in verbis divinis credita est dispensatio, gregemque Christi alendum suscepimus, & infra: Repetitum est à Domino tertiò: *Pasce oves meas*; Quas oves, & quem gregem non solùm tunc Beatus suscepit Petrus, sed nobiscum illas suscepit, & cum illo nos suscepimus omnes. Jussit Dominus Petro pascere oves, per quem ad reliquos omnes potestas & authoritas pascendi manat a Deo.) Hæc ille. Sed &
39 *Proverbiorum 27.* dicitur, diligenter *Agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera*; & non dicitur, fac agnoscere. Ex quo testimonio eliciunt Doctores personalem visitationem prælati esse de jure divino. Extravag. *Salvator, de praeben. inter com-*
40 *munes.* Similiter de bonorum operum exemplo dicitur Matth. 5. *Vos estis lux mundi,* &c. *sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bo-*
41 *na, & glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est.* Pondera, quia non dicit, ut audiant opera vestra bona, sed, ut videant, & hæc verba omnibus Episcopis Apostolorum successoribus à Domino dicta fuisse, adnotavit Sot. *de just. & jure lib 10. quæst 3. art.1. col.3. vers. Hæc quippe ratione.* & ad Titum secundo. *In omnibus præbe teipsum exemplum bonorum operum,* & 1. ad Timoth. 3. *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pu-*
42 *dicum,* &c. *& testimonium habere bonum ab iis, qui foris sunt.* Item ab iis, qui intus sunt, cap. *unico,* §. *Ad exhibendum de sacra unctione.* cap. *Licèt ergo 8. quæst.1.* Nihil est enim quod alios magis ad pietatem, & Dei cultum assiduè instruat, quam eorum vita, & exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt. Cùm enim à rebus sæculi in altiorem sublati locum conspiciantur, in eos tanquam speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisq; sumunt, quod imitentur, ut legitur in decreto Concilii Tridentini, *ca.1.in princ. sess 22.* & hoc veluti perpetuum quoddam prædicandi genus esse dicitur,
43 in *cap.1.sess.25.* At ridiculum est affirmare Episcopum esse posse irreprehensibilem, sobrium, castum & suis subditis posse prælucere, & exemplo esse per Vicarium, vel substitutum, cùm in seipso debeat ostendere qualiter alios in domo Dei oporteat conversari, dicit textus in c. *Cùm in cunctis, supra de elect.* & salus subditorum sit integritas præsidentium, ut in cap. *Miramur, 61.dist.* & in *cap 1.in princ. sess. ejusdem Concilii,* item vanitas est subditos posse imitationis exemplum sumere ab Episcopo in longinquis partibus moram trahente. Undè patet officium hoc pascendi per bonorum operum exemplum, ad quod præcepto divino obligantur Episcopi, esse personalissimum, nec ullatenus posse per ministros adimpleri.

Denique de custodia & vigilantia idipsum patet ex authoritate Apostoli 2. *ad Timoth.4.* Non enim dicit, Fac vigilare, sed dicit, *Tu verò vigila in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple.* Quamobrem cùm singula munia, ad quæ Episcopi præcepto divino obligantur, exigant corporalem ipsorum præsentiam, & personale ministerium; hinc manifestè sequitur, ut eodem præcepto divino ad personalem residentiam teneantur.

44 Non obstat si dicatur: Episcopi poterunt hæc munia exercere per alios Episcopos pauperes: quoniã ut verbis Cajetani utar, abusionis est detestabilis, ut pauper Episcopus relicta sua Ecclesia alteri serviat, cùm singuli Episcopi teneantur ad hæc omnia per se explenda in sua Diœcesi. Hinc statutum legitur in Concilio Antiocheno *c.21.* Episcopum de diœcesi ad diœcesim alteram non debere transire, neque si seipsum ingesserit, neque si à populis fuerit violenter attractus, neque si etiam hoc ei ab Episcopis suadeatur. Manere autem debere eum in Ecclesia Dei, quàm ab initio sortitus est, & non ab ea alio demigrare, secundùm regulam super hoc olim à Patribus constitutam, refertur in cap *Episcopum, 7.q.1.* Item agris suis sitientibus alieni nõ sunt irrigandi, l. *Præses, C. de servit. & aqua.* ibi, (Cum sit durum, & crudelitati proximum ex tuis
45 prædiis aquæ agmen ortum sitientibus agris tuis, ad aliorum usum vicinorum injuria propagari)
46 cap *Quia per ambitiones, 64 dist.* l.2. C *Ut nemo privat,* l. *Pupillus,* & ibi Bart. *ff. de excusat. tutor.* gloss. in cap. *Qui vult in ver. seipso, de pœnit dist.3.* & vulgare est non debere unum altare discooperiri, ut aliud cooperiatur. Clem. *Quia contingit, de Relig. domib.* cap. *Cùm causam de praeben.* & in Authen. *Quomodo oportet Episcopus.* §. *Si verò.*

Quod si insistas. Saltem exerceri hæc poterunt per Episcopos titulares. Respondet Cajetanus esse per accidens, ut in Ecclesia sint Episcopi titula-

res: id enim contingit, quia Ecclesiæ aliquæ sunt
47 ab infidelibus occupatæ vel destructæ, ut in cap. *Pastoralis, 7. quæst. 1.* Quod autem est per accidens ab arte, relinquitur, nec infirmat rationem per se solidam, l. *naturalem*, §. *Pavonum*, *ff. de acquir.*
48 *rer. domin. l. jura, cum trib. seqq. ff de legib.* Ut enim creentur Episcopi titulares sine ulla rationabili causa, & eo tantùm fine, ut ea dignitate alicujus persona qualificetur, seu decoretur, abusionis est.

49 Præterea tollitur prædicta objectio, quia quilibet Episcopus sive titularis, sive non, in alterius diœcesi non est Episcopus proprius, sed alienus & mercenarius, cap. 1. cap. *Nullus primas, & per totam 9. quæst.* c. 1. 2. 3. & *per tot.* 71. *dist.* cap. 3. *infra de Paroch.* & cap. *Cùm nullus, de tempor. ordinat. lib. 6.* cum mult. simil. & in specie de Episcopis Titularibus patet in decreto Concilii Tridentini *sess. 24. cap. 2.* ibi: (Nonnulli Episcopi Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, Clero carentes, & populo Christiano, cum ferè vagabundi sint, & permanentem sedem non habeant, non quæ Jesu Christi, sed alienas oves inscio Pastore quærentes, &c.) At grex à Domino jubetur pasci, non per mercenarium, ad quem non pertinet de ovibus, cap. *Adversitas*, §. *Hoc tunc servandum, 7. quæst.* 1. sed per ipsummet Pastorem: ait enim Dominus Joann. 10. *Qui autem intrat per ostium Pastor est ovium, cujus vocem oves ejus audiunt, & proprias oves vocat nominatim, & educit eas. Et cùm proprias oves emiserit, ante eas vadit, & oves illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus, alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia non noverant vocem alienorum.* Hæc ibi. Pondera singula verba quæ evidenter demonstrant officium pastoris animarum esse omnino personale ex præcepto Evangelico, nec posse ex sui natura per alienum adimpleri.

50 Demum tollitur eadem objectio. Quia tametsi aliquo speciali casu æquè benè posset esse consultum utilitati Ecclesiæ per deputationem optimi Vicarii, vel Episcopi suffraganei; non tamen propterea proprius Episcopus eximeretur à personali residentia, quia tenetur præcepto divino non tantum ad providendum utilitati Ecclesiæ suæ, sed etiam ad pascendum per seipsum, ut proximè ostensum est. In debitis autem, seu muneribus personalibus non absolvitur debitor, si per alium facit, ut Cajetanus observat in 2. 2. *dist. quæst.* 185. *art.* 5. & probatur in l. 1. *& per tot. ff. de excus. muner. & C. qui ætate se excus. & tit. seq. lib.* 10. & cap. *Pervenit, de immun. Eccles.* & tradit Bald *cons.* 165. *Proponitur lib.* 5. Textus optimus in l. *Inter artifices, ff. de solution*, Sicut Sacerdos
51 si divinum officium vel Missam celebret per aliquem devotum presbyterum, satisfacit quidem illis, pro quibus tenetur officium, vel sacrificium offerre, sed non propterea excusatur à celebratione officii, vel Missæ, ad quam tenetur; quia debi-
52 tum personale est, cap. *Nihil, 7. quæst.* 1. Concilium Tridentinum in c. 4. *sess.* 22. *& in c.* 12. *vers. Omnes verò, sess.* 24 Quòd multò magis procedit in muneribus publicis, præsertim ubi agitur de regimine animarum, c. *Cùm sit, supra de ætat. & qualit.* In his enim censetur electa industria personæ; & ideo non admittitur substitutus, per regul. cap. *fin.* §. *Is enim de off. deleg.* & sunt jura aperta in cap. *Quia nonnulli*, ibi: *Qua residere in loco, & curam per seipsum valeat exercere*, & cap. *Relatum, supra eod.* cap. *Clericos*, ibi: *alios substituere non permittas, cùm id satis sit absonum, & absurdum, de offic. Vicar.* cap. *Extirpandæ*, §. *Qui verò de preben.* ubi dicitur: *Qui Parochialem habet Ecclesiam, non per Vicarium, sed per seipsum deserviat*, & notat Archid. in cap. *Sacerdotibus* 11. *quæst.* 1. Abb. in *d.* §. *Qui verò, num.* 32. *vers. Quia in commissione curæ eligitur industria personæ, cui committitur*; ideo non est rationabile quod ipse alii committat, Dec. in cap. *Cùm omnes, in 2. lect. in 1. notab. de Constit.* Ferrett. *cons.* 32. *num.* 15. & pluribus probat Sotus *de just. & jure lib.* 10. *d. quæst.* 3. *art.* 1. *col,* 20. *vers. Ad eorum ergo argumentationem.*
53 Undè meritò B. Bernardus ab Hostiensi relatus in dict. cap. *Extirpandæ, num* 10. dicit (Qui per vicarium inservit, per vicarium remunerabitur.) Quo loco libet referre verba gravissima Damasi papæ *epist.* 4. quæ habetur *tom.* 1. *Concil. pag.* 164. Ait enim (Curam vobis à Deo demandatam negligitis. Qui talia sumunt, videntur mihi meretricibus esse similes, quæ statim ut pariunt infantes, aliis nutricibus tradunt educandos, ut suam citiùs libidinem explere valeant, sic & isti infantes suos, id est populos sibi commissos aliis educandos tradunt, ut pro suo libito curiis sæcularibus inhient, & ad principes, & ad eorum favores confugiant, & quod unicuique visum fuerit liberiùs peragant: pro talibus enim animæ negliguntur, oves pereunt, morbi crescunt, hæreses & schismata prodeunt, Ecclesiæ destruuntur, Sacerdotes vitiantur, & reliqua mala proveniunt. Non enim ita Dominus docuit, nec Apostoli instituerunt, sed ipsi, qui curam suscipiunt, ipsi peragant. Nam Dominus ovem perditam diligenter quæsivit, ipse invenit, ipse propriis humeris reportavit. Si Dominus pro ovibus tantam curam habuit, quid nos miseri dicturi sumus, qui etiam pro populo nobis commisso curam impendere negligimus, & aliis educandum tradimus?) Hæc Sanctus Pontifex. Et sanè cùm nihil magis inculcent sacræ Litteræ, Canones, & Concilia, quàm ut ad majorum Ecclesiarum regimen non assumatur nisi qui præstantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, cap. *Licet ergo, 8. quæst.* 1. cap. *Cùm in cunctis, supra de elect.* & hoc munus ejusmodi esse censeant, ut si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit, ut legitur in decreto Concilii Tridentini, *cap.* 1. *sess.* 24 & scripsi plenè in cap. *Nisi cùm pridem supra de renunc.* utique tam exquisitæ diligentiæ, & cautelæ essent prorsus supervacaneæ, si Episcopi possent muneri suo per alium satisfacere.

Rursus non obstat si dicatur: Episcopi accipiunt potestatem immediatè à Summo Pontifice, cap. *Qui se scit*, & cap. *Decreto* 2. *q.* 6. cap. *Sacrosancta*, & cap. *Omnes, 22. dist.* & docent Alex. de Ales, Albertus Magnus, S. Thomas, & S. Bonaventura relati à Cardinale Turrecrem, in d. cap. *Omnes, 22. dist.* ubi latè hanc sententiam tuetur. Ergo Episcopi tenentur personaliter residere jure Pontificio, non autem Divino.

54 Id inquam non obstare; primò, quia Episcopi accipiunt immediatè à Romano Pontifice potestatem jurisdictionis tantùm. Et ita loquuntur Canones, & DD. supra citati, ut scripsi latissimè in cap. 1. *à num.* 31. *supra de offic. ordin.* At verò potestatem Ordinis, quæ non ex injunctione hominis,

sed

d per consecrationem confertur, accipiunt immediatè à Christo, cap. *In novo*, & ibi gloss. *in verb. vrò*, 21. *distinct.* & dixi in cap. 1. *in 2. notab. de supplen. neglig. Prælat.* Cùm autem Episcopi teneantur præcepto divino oves pascere, etiam Sacramentorum administratione, ut habetur in decreto præalleg. Concilii Trident. *cap. 1. sess. 23.* Et hoc spectet ad potestatem Ordinis; utique saltem hoc respectu præcepto divino tenentur personaliter residere.

Deindè & fortè meliùs prædictum argumentum dicimus non obstare, quia etsi quilibet Episcopus accipiat jurisdictionem immediatè ab Ecclesia Romana, tamen institutio ipsa Ordinis, & gradus Episcopalis est Dei, ut est diffinitum à Concilio Trident. *sess. 23. de Sacram. Ordin. can. 6.* & dixi plenius in cap. *quanto, supra de consuet.* & in cap. 1. *de ordinat. ab Episc.* Et huic institutioni ab ipso Deo fuit annexum onus pascendi oves, ut sæpius repetitum est, & consequenter quamvis Romanus Pontifex promoveat Episcopos, eisque jurisdictionem conferat; ipsam tamen divinam institutionem immutare, aut onus illi annexum à Deo adimere non potest. Et quemadmodum, ut Soti exemplo utar, qui morum serit, efficere non potest ut prunus inde, aut alia arbor germinetur quam morus; ita nec qui Episcopum facit, efficere potest, ut ejus natura divinitus instituta non sit per se pascere.

Similiter non obstat si dicatur; Papa aliquando dispensat super residentia; Concilium Tridentinum in *cap. 2. sess. 6* ibi: *indulgentiis verò, & dispensationibus temporalibus*, &c. Quinimò, & Episcopus, ut patet in cap. *Cùm ex eo, de elect. libro 6.* ubi est expressum Episcopos dispensare posse cum habentibus Parochiales Ecclesias, ut ad septennium absint studiorum causa. Et generaliter ex justa causa, ut in cap. *Relatum, in fine.* & ibi gloss. *fin. supra eod.* Item aliquando dispensat Papa super retentione plurium Episcopatuum, aut plurium beneficiorum curatorum, ut in cap. *De multa, in fin. de præben.* cap. *Dudum, il secondo, de elect.* Clem. *Si plures*, & Extravag. *Execrabilis, de præben.* Ergo residencia non est de jure divino, super quo Ecclesia non dispensat, cap. *Sunt quidam*, 25. *quæst.* 1. cap. *Sicut, cum ibi not.* 15. *distinct.* D. Thom. *in 1.2. quæst. 97 art. 4. ad 3.*

57 Respondetur enim ex Richardo de Mediavilla in 4 *sent. dist. 38. quæst. 9. art. 1.* & Cardinal in c. *Cum ad monasterium*, §. *Abbas, num. 16. infra, de statu Monachor.* dispensationem posse accipi dupliciter. Uno modo pro juris relaxatione, ut notatur in §. *Nisi rigor*, 1. *quæst.* 7. Alio modo pro juris de-
58 claratione, & hoc tantùm respectu dicimus Papam dispensare super jure divino, videlicet illud declarando, & interpretando, cap. *In omni, de testib.* addo gloss. *unic.* in d. c. *Sunt quidam*, quæ dicit Papam dispensare in Evangelio, interpretando ipsum, c. *Licet, in fine, de testib.* Itaque Summus Pontifex propriè non dispensat cum Episcopo super residentia, sed potius interpretatur jus divinum eo casu propter aliquam circumstantiam non obligare; & ita respondet Covar *variar. resol. lib. 2. cap. 13. num. 9 vers. Fateor enim*, Sot *de just. & jure, lib. 10 qu. 3. art. 1.* & Vasq. *in opusc. moral. in tract. de benef. c. 4. §. 2. dub. 7. num. 122. in fin.* Quod egregiè expli-
59 cat D. Thom. *Quodl. 9. art. 15*, ait enim: (Sunt quædam actiones, quæ absolutè consideratæ inordinationem, & deformitatem quandā important, quæ tamen aliquibus circumstantiis advenientib⁹ bonæ efficiuntur, sicut non residere propter incompatibilitatem in beneficio curato est per se malū; tamen aliæ circumstantiæ possunt supervenire ita honestantes actum, ut prædictæ inordinationes totaliter evacuētur, ut puta si sit necessitas in pluribus Ecclesiis ejus obsequii, & possit plus servire Ecclesiæ, vel tantumdem absens, quàm alius præ-
60 sens, & si quæ alia sunt hujusmodi; & tunc istis conditionibus supervenientibus cum recta intentione non erit peccatum, etiam nulla dispensatione interveniente, si consideretur tantùm secundùm jus naturale, quia dispensatio ad jus naturale non pertinet, sed solum ad positivum. Nunc autē certum est per antiqua jura hoc esse prohibitum; & ideo necessaria est dispensatio, etiam illis circumstantiis supervenientibus, quæ secundùm considerationem juris naturalis actum poterant hone-
61 state) Hæc S. Thom. Nec refert quod Innoc. in d. c. *Cùm ad monasterium, n. 3.* teneat Papam dispensare posse etiam sine ulla causa, ut quis obtineat duo beneficia curata, ut dixi *supra n. 23.* nam huic doctrinæ Innocentii in specie respondet Abb. in cap. *Exstirpanda*, §. *Quia verò, n. 44. de præben.* dicens illam procedere quoad forum militantis Ecclesiæ, in quo non licet disputare de factis papæ, c. *Si quis suadente*, §. *Quis autem*, 17. *qu.* 4. quia ipse de aliis judicat, sed à nemine judicatur, cap. *Si Papa*, 40
62 *dist.* sed quoad Deum non procedere: nam jus scriptū fundatum est super bono communi. c. *Erit autem lex.* 4. *dist.* hoc autem privata consideratione istius, vel illius non debet omitti. cap. *Miramur*, 61. *dist.* cap. *Licet, de Regular.* cum simil. Dispensatio autem per privatam considerationem illud remittens irrationabilis est, cùm apud papam non debeat esse acceptio personarum, cap. *Novit, de ju-*
63 *dic.* cum concord. Sed negari non potest quin sit acceptio unius personæ quod aliis communiter denegatur. Item si papa esset negligens, vel temulus, & non intentus circa bonum publicum, gravius puniretur à Deo, ut in dicto cap. *Si Papa* & maximè circa bona Ecclesiastica, quæ sunt Dei, ut in cap. *Ex eo, de elect. lib. 6.* Et in Extravagan. *Salvator, de præben.* inter communes, Innoc. in cap. *Cùm super, de cau. possess. & propriet.* Nam quæcumque Ecclesiis offeruntur, dicuntur esse oblata Deo, cap. *Videntes*, 12. *quæst.* 1. & cap. *Res quæst. 2.* Unde non debet attenta carnalitate & affectione speciali de his rebus disponere, sed attento bono publico spirituali. Debet enim esse fidelis, & providus dispensator, & non infidelis, & ejus judiciū debet de vultu Dei prodire, ut in cap. *Ut nostrum, Ut Eccles. benefic.* & cap. *Cùm æterni, de sent. & re judic. libro 6.* ita Abb. & hoc ipsum dicit Jo. de Lign.
65 in Clem. *Gratia, de rescript.* ubi similiter concludit posse papam dispensare generaliter, ut unus habeat plura curata, & consequenter super residentia. (Totum tamen (ut ipse ait) debere referri ad cultum divinum, aliàs si nuda voluntate, non habita relatione ad bonum publicum, non foret dispensator, sed dissipator. De fideli dispensatore loquitur textus Lucæ 11. ibi: *Quis putas fidelis est dispensator, quem constituit Dominus super familiam suam*, &c. Infidelis autem dispensator est, qui non habet intuitum rationis, & boni publici. Item imprudens non considerans causas motivas in bonum publicum directivas. Ex quo sequitur

ut quoad Deum non sit tutus is, cum quo sic dispensatur, imò verius dissipatur, cap. *Non est*, & ibi not. in 2 *gloss. de voto*, facit cap. *Si u qui praef.* 11. *quaest.* 3. & c. *Manet*, 2; q. 1.) Hæc Jo. de Lignano, quem refert, & sequitur Abb. in d. §. *Qui vero, num.* 29: *vers. Totum tamen*, & *num.* 45. *vers. Alia conclusio*, & cum his consentit D. Thomas in 1. 2. *quaest.* 97. *artic. ult.*

Nec ad rem pertinet decisio S. Congregationis adducta in contrarium *supra num.* 24. liquidem Papa Joannes non exemit Parochum à residentia; sed titulum Parochialitatis suppressit, & in locum Parochi Capellanum subrogavit; quod non excedit potestatem Papæ. Ideoque Concilium Tridentinum in *cap.* 16. *sess.* 25. etsi prohibeat ne beneficia curata convertantur in simplicia, etiam assignata Vicario perpetuo congrua portione, tamen præservat gratias, quæ suum plenarium effectum suo: consecutæ.

66 Item non obstat cap. *Extirpanda*, §. *Qui verò, de praeben.* ubi obtinens dignitatem, cui sit annexum beneficium curatum, debet residere in dignitate, & constituere Vicarium in Parochiali, quod fieri non posset si residentia in beneficio curato esset

67 de jure divino. Nam respondetur eo casu Vicarium ipsum esse Pastorem animarum, ut patet ex littera, ibi, *idoneum, & perpetuum habeat Vicarium canonice institutum.* Et propterea quæ de Ecclesiis curam animarum habentibus per receptionem aliarum similium amittendis, ac de ipsarum Rectoribus promovendis ad sacerdotium, & de eorum ætate a jure statuta cavetur, in perpetuis Ecclesiarum Parochialium Vicariis, & assumptis ad eas jubentur observari in Clem. *unica de offic. Vicar.* Et Vicarium perpetuum esse Curatum probat text. *eod. tit.* in cap. *fin.* ibi, *resideant, & se in Presbyteros, ut eorum cura exigit, faciant promoveri*, & notat gloss. *fin.* in d. Clem. *unica.*

Demum non obstat quod dictum est de delegatione *supra num.* 11. Nam, ut respondet Cajetan. *d. art.* 5. *vers. Ad secundum argumentum*, cum personali officio stat, ut persona Episcopi, salva conscientiæ puritate, ex rationabili causa abstineat ab aliquo proprio sibi actu, & per alium exerceat illum, puta ut prædicet per alium, ubi hoc magis expediens fuerit, exemplo Valerii, qui per Augustinum prædicabat. Et hanc Cajetani responsionem in effectu olim probavit S. Congregatio Concilii in Curatis inferioribus, ut dixi in cap. *Extirpanda*, §. *Qui verò, in* 1. *notab. vers. Caeterum, infra de praeben.* Advertit tamen Sot. *d. art.* 1. *col.* 19. *vers. Ergo si jura*, Valerium hoc fecisse ingravescente jam ætate, quando vires sibi non suppetebant.

Itaque rationibus firmatum est quemlibet Episcopum, vel Curatum, per se loquendo teneri ex divini juris præcepto personaliter residere in suo Episcopatu vel Parochia: licet non me lateat de hoc articulo ingentem controversiam, & diuturnam altercationem extitisse inter Patres Concilii Tridentini, imò & inter ipsos Cardinales præsidentes; & propterea Decretum ea forma verborum fuisse conceptum, ut neutri sententiæ formaliter adversaretur, prout refert P. Sfortia Pallavicinus multis in locis suæ admirabilis Historiæ.

68 Secunda itidem assertio, videlicet præceptum de personali residentia Episcopi vel inferioris Curati per se obligare, non tantùm semper, sed etiam

69 ad semper, probatur: Quia etsi præcepta affirmativa obligent semper, non autem ad semper, sed pro loco & tempore, & in hoc formaliter differant à præceptis negativis, ut per D. Thom. in 1. 2 *qu.* 71. *art.* 5. *ad* 3. *& qu.* 88. *art.* 1. *ad* 2. & *q.* 100. *art.* 10. *in corp.* nihilominus aliud dicendū est de per-

70 sonali residentia, quoniam licèt sit affirmativum, tamen includit etiam præceptum negativum obligans ad semper, quia præcipitur Pastori, ut oves non dimittat, aut deserat more mercenariorum, ut ostensum est *supra n.* 19. *& seqq.* Simile habetur in cap. *Super hoc, de renunc.* & in c. 1. *in glos. in ver. Non timore, supra de iu, qua vi met. caus.*

71 Præterea, ut observat Cajetan. initio citatus, actus Episcopales sunt in triplici differentia: nam quidam exigunt certum & determinatum tempus, ut collatio Ordinum, c. 3. *de tempor. ordinat.* & confectio Chrismatis, ca. *Litteras de consecr. dist.* 3. cap. *Quoniam, de sent. excomm. lib.* 6. glos in can. *Presbyteros, de consecr. dist.* 4. & ratione actuum hujusmodi satis esset ut Episcopus resideret temporibus ab Ecclesia præscriptis ad illos exercendos. Quidam verò actos sunt temporis indeterminati, sed tamē non frequenter occurrunt, ut consecrationes & benedictiones, de quibus in cap. *Quamvis,* 68. *dist. & toto tit. de consecr. Eccl. vel Altar.* & *de consecr. dist.* 1. & horum ratione sufficeret Episcopum ita resi-

72 dere, ut ex defectu eorum actuum Ecclesia non pateretur detrimentum. Quidam denique sunt actus temporis indeterminati, & frequentis, ita ut nullum tempus sit exceptum, in quo non facilè, & crebrò occurrat eorum necessitas, ut est actus pascendi gregem Christi; oportet enim muniis pastoralibus ita assiduum esse Pastorem, ut actum pascendi fere nunquam intermittat: scriptum est enim: *Qui praest, in sollicitudine*, cap. *Quia praelatum* 1. *quaest.* 4. & 2. ad Corinth. 11. 28. *Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror.* Sic & Apostolicus à pastorali sollicitudine circa omnes Ecclesias nunquam omnino cessat, ut dicit text. in cap. *Cùm instantia, de cens.* Et noctes ducit insomnes pro omnibus cogitationem suscipiens, ut in Auth. *Ut judices sine quoquo suffrag. in princ.* Amplius à Pastore exiguntur sex actus, qui habentur Ezechiel. *cap.* 39. quos manifestum est exigere tempus continuum, aut valde frequens prout explicant Cajetan. & Sotus, qui propterea irridet, & redarguit Episcopos, qui opinantur se muneri suo satisfecisse, si per aliquot horas causis decidendis assistant.

Et ratione actuum hujus tertiæ speciei Episcopus jure divino obstrictus est assiduè in suo Episcopatu residere; quoniam tanta temporis frequentia continuam exigit residentiam, tum ex frequentia exercitii actuum hujusmodi, tum ex præparatione ad eosdem actus: nam etsi non omne tem-

73 pus insumatur in exercitio actuum pastoraliom, nullum tamē tempus excipitur, in quo non oporteat Episcopum esse paratum ad pastorales actus exercendos. S. Thom. in 2. 2. *quaest.* 185. *art.* 5. *ad* 3. Et quia actus pascendi secundùm Cajetan. est principalis actus Episcopi, & ex principali actu judicium est sumendum; idcirco per se loquendo Episcopus adstringitur præcepto Evangelico ad continuam residentiam in suo Episcopatu, ita ut hoc præceptum quamvis affirmativum, tamen ex natura rei quæ præcipitur, obliget semper, & ad sem-

semper, id est assiduè, quia sicut habet determinatum locum, scilicet propriam diœcesim, cap. *Si quis Episcopus, 92. dist.* cap. *Pervenit, 7. quæst. 1.* & in certis temporibus ipsam Cathedralem Ecclesiam cap. *Placuit, ead. cau. & quæst.* Concilium Trident. *in d. c. 1. vers. Eosdem interim admonet, sess. 23.* ita & determinatum tempus, id est assiduè, & quasi semper.

Dixi, quasi, quia brevis, & modica interpellatio continuam residentiam non interrumpit, ut not. Petr. de Anchar. in *c. un. num. 1. vers. Quandoq; verbum* residere *adjicitur dictioni* continoè, *de Cler. non resid. lib. 6.* Et ita secundùm eum intelligitur quod de habitatione continua triennii dicitur in *c. fin. de frigid. & malefic.* Nam & stillicidium non semper cadens dicitur habere causam continuam ut *l. Foramen, ff. de servit. urban. præd.* &c. & *l. 1. §. Quotidiana, ff. de aqua quotid. & æstiva,* facit *l. Si quis ita legaverit, ff. de condition. & demonstrat.* & *l. Mavia, ff. de ann. lega.* Unde Concilium Trident. in præcit. *c. 1. sess. 23.* admittit ut Episcopi duos, aut tres menses singulis annis abesse possint. Quoniam, inquit, qui aliquantisper tantùm absunt, ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, quia statim reversuri sunt; dum tamen id æqua ex causa fiat, & absque ullo gregis detrimento, quod an ita sit, abscedentium conscientiæ gravissimis verbis reliquit.

74 Tertia demùm assertio, videlicet per accidens quandoque Episcopum non teneri ad personalem residentiam secundùm Cajetan. *in 2. 2. d. q. 185. art. 5. vers. Et quoniam,* probatur, quia cùm hæc obligatio ad semper sit ex parte materiæ, & materia ipsa sit mutabilitati, & variationi obnoxia, proptereà contingit, ut absque violatione præcepti Episcopus non semper resideat.

75 Causæ verò excusantes Episcopum à vinculo necessariæ continuitatis residendi in diœcesi ex Decreto Concilii *in eod. cap. 1.* Sunt infrascriptæ, videlicet, Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitas. Quæ omnia Cajetan. loco citato, & post eum recentiores Theologi perstringunt ad tria capita. Primum est necessitas impedimenti. Secundum qoalitas negotii. Tertium conditio personæ.

Necessitas tamen impedimenti nemo dubitat
76 quin excuset. & est expressum in d. cap. 1. & in c. *Inter quatuor, infra eod.* cum concord. Impedimen-
77 tum autem est in duplici differentia. Aliud enim est ab intrinseco, aliud ab extrinseco. Impedimentum ab intrinseco est quod provenit ex infirmitate, & hoc præbet justam causam abscedendi ad tempus ab Ecclesia, ut si oporteat cœlum mutare, vel ire ad balnea, secundùm Cajetan. *ubi suprà.* Ad hoc cap. *Nihil, 7. quæst. 1.* cap *Ad evidentiam, infr. eod.* cap. *unico, eod. tit. lib. 6. & de Cler. ægrot. per totum.* Quòd si morbus sit incurabilis, permittitur resignatio juxta terminos c. *Nisi cum pridem, §. Alia verò causa est debilitas corporis, suprà de renunciat.* Sic Silvanus Episcopus Philenensium propter aëris intemperiem renunciavit Ecclesiæ, & Atticus Patriarcha Constantinopolitanus Ecclesiam Troadis illi commisit inquiens: (Ecce quomodo nullam habes excusationem, cùm Dominus tibi providerit de loco temperato, & commodo pro corporis morbis tolerandis.) Vel datur coadjutor, ut in cap. 1. & cap. *fin. infrà, de Cler. ægrot.* & cap. *unico, eod. tit. lib. 6.* Non enim consuevit Sedes Apostolica absolutè dispensare, ut quis non resideat, sed ad tempus, & ex legitima causa, c. *ap. fin. de rescript. lib. 6.* Concil. Trident. *sess. 6. c. 2.*

78 Impedimentum ab intrinseco est, quod provenit ex persecutione. Persecutionum autem duæ sunt species secundùm gloss. in cap. *Adversitas, in ver. Hoc etiam, 7. quæst. 1.* Alia extrinseca, quam patitur Ecclesia à tyranno, vel manifestis inimicis, de qua dicam infrà, *num. 87.* Alia intrinseca, quæ consistit in eis, qui ab unitate Ecclesiæ non sunt præcisi; sed tamen nec pasci ab Episcopo, nec corrigi voluut, juxta textum in d. cap. *Adversitas,* & cap. *seq.* & in cap. *Nisi cùm pridem, §. Propter malitiam, suprà, de renunc.* Et hæc species an, & quando præbeat Prælato justam causam non residendi, notavi plenè in cap. *Post translationem, à*
79 *num. 2. usq; in finem, eod. tit.* Negotium autem excusans Episcopum a residentia tripliciter se habet ad suam Ecclesiam. Primò, in ordine ad seipsam, sicut totum ad partes. Secundò, in ordine ad alias Ecclesias, sicut pars ad compartem. Tertiò, in ordine ad Ecclesiam universalem, seu Romanam, sicut pars ad totum, seu membrum ad caput.

80 Primo casu, quando scilicet negotium se habet ad suam Ecclesiam, ut totum ad partem, puta quia imminet necessitas defendendi Ecclesiam, & jura ipsius, ob quam oporteat Episcopum ad remotiores partes migrare: tunc manifestum est jure excusari à residentia; textus est in cap. *Ex parte, infra eod.* & notat gloss. 1. in c. *fin. de privil. lib. 6.* Quinimò si necessitas postulet, potest, & debet Episcopus ad sublevandam Ecclesiam suam in aliqua calamitate constitutam accedere ad Curiam, vel Romanam, vel Regiam, idque jure Divino, & naturali, dummodò id per alios perficere non possit, ut formaliter inquit Sot. *de just. & jure, lib. 10. quæst. 3. art. 4. vers. Qualitas autem negotiorum;* Et est ratio, quia Episcopus tenetur propriæ Ecclesiæ exhibere non solùm alios actus Pastorales, sed etiam hunc, qui est defendere, vel procurare bonum ejus, cap. *Suggestum,* ibi, *quas tueri debeant Ecclesias, 7. quæst. 1.* Ac proinde ex hac causa licitè potest ab Ecclesia abesse, ut probatur in præalleg. cap. *Ex parte,* ibi, *Præpositura tua jura fideliter prosequeris, cùm per hoc censeri debeas residens.* Quamvis enim ab Ecclesia absit; tamen adest negotiis Ecclesiæ, ut dicit ibi Innoc. & Host. *num. 2. in ver. Residens.*

81 Secundo casu, quando scilicet negotium se habet in ordine ad alias Ecclesias, sicut pars ad compartem, *cùm simus omnes unum corpus in Christo, singuli autem alter alterius membra,* ad Rom. 12. cap. *Singula, 89. distin.* potest, & debet Episcopus jure charitatis alterius Episcopi necessitati spirituali succurrere, etiam cum detrimento temporaliū, licèt non è converso. Et hac de causa Paulus Timotheum, & alios discipulos abire jussit ad alias Ecclesias pro necessitate promulgandæ fidei, ut fusè probat Cajet. *in 2. 2. d. quæst. 185. art. 5. vers. Cùm autem negotium ad bonum alterius particularis*
82 *Ecclesiæ,* & Sot. *d. art. 4. col. 8. vers. Præter hæc.* Item secundùm eos cùm unum spirituale bonum sit magis necessarium, quàm aliud, cap. *Bona, el 1. de postulat. Prælat.* Concilium Tridentinum, *cap. 18.* ibi, *& major quandoque utilitas postulaverit, sess 25.* puta negotium fidei, vel pacis, quam ministratio

Sacramentorum, & hujusmodi laudabiliter episcopus pro negotio fidei, vel pacis in aliena moratur ecclesia: & propterea licitè episcopi sunt legati ad pacem inter Reges Christianos componendam. Si enim cujusquam, inquit, Ambrosius officium est pacem facere, Sacerdotis maximè
83 officium est. Sed de hoc *infrà n.88*. Quod autem legati eant promiscuè ad temporalia negotia (ut Cajetanus subjicit) abusionis est, quia *nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus*, a. ad Timot. 2. c. 1. *infrà, de Cler. vel Monach.*

84 Tertio casu, quando scilicet negotium ecclesiæ particularis se habet ad ecclesiam Romanam, vel universalem, sicut pars ad totum, seu membrum ad caput, certum est si necessitas postulet, licitè posse episcopum à sua ecclesia abesse, arg. d. c. *Bona, il primo, de postul Prælat.* & cap. *Cùm dilectus, infrà eod.* & est expressum in decreto Concilii Tridentor. *d. c. 1. sess 23. ibi, ev. dens Ecclesia, vel Reipublica utilitas*: nam bonum partis ordinatur ad bonum totius, ut ad finem; & debet pars exponi pro bono totius, ut cum manus præciditur pro salute totius corporis, cap. *Resecanda, a 9. quæst. 3.* S. Thomas in 2. 2. *quæst. 6. art. 1*, Sylvest. *in ver. Homi-*
85 *cidium, 3. num. 4.* Quo tamen loco libet referre ad litteram notabilia verba, & declarationem Cardinalis Cajetani in *d. art. 5. vers. Cùm verò negotium*, ait enim; (Est tamen hic opus distinctione, an negotium hujusmodi universalis ecclesiæ sit necessariò exigens Episcopum, vel non: nam si negotium necessariò exigit episcopum, ut ire ad Concilium generale, vel ad Synodum Provincialem, quæ etiam se habet ad ecclesiam episcopalem, ut totum ad compartem; constat quòd rationabilis est absentia: Sed si negotium universalis ecclesiæ non necessariò exigit episcopum, puta quia persona episcopi habet officium, quo oportet ipsum universalis ecclesiæ servitio perpetuò personaliter Romæ deservire, verbi gratiâ, est Secretarius Sedis Apostolicæ, vel Auditor Rotæ, aut hujusmodi: non ex hoc excusatur à residentia quoad Deum. Et ratio diversitatis est, quia partes dupliciter ordinantur ad bonum totius. Primò absolutè; & sic secundùm naturalem statum ordinantur ad bonum totius, sicut manus, pedes, & reliqua membra hominis absolutè quidèm ordinantur secundùm suos naturales status ad bonum hominis, cujus sunt partes. In casu autem, quo totius bonum periclitatur, partes etiam perdendo naturales suos actus ordinantur ad bonum totius. Secluso autem casu necessitatis, seu periculi totius, natura totius non requirit defectum in parte aliqua, sed nititur singulas personas salvare in suis naturalibus statibus. Sic autem proportionaliter oportet fieri in toto, & partibus ecclesiæ Politicæ secundùm rectam rationem, ita quòd quælibet particularis ecclesia ordinatur ad universalis Ecclesiæ bonum, & servitium, absolutè quidèm, salva cujusque Ecclesiæ perfectione. In causa autem necessitatis ordinatur ad bonum universalis ecclesiæ etiam cum sui detrimento. Et quia servitia quædam, ut ire ad Synodum, sunt manifestè in articulo necessitatis ecclesiæ universalis, vel provincialis, Servitia autem, quæ Romæ in hujusmodi officiis exhibentur, nulla necessitate communiter exigunt, ut Episcopi incumbant talibus officiis, sed tunc tales in Ecclesia Dei, velut monstra in natura: ideo non excusantur à residentia. Et si insteтur, quòd residentes in Ecclesia communi, qualis est Romana, censentur ubique residere: Respondetur quòd si hoc est verum fictione positivi juris, quod Juristis relinquo, non tamen est verum quoad Deum.) Hæc Cajetanus; quem multum extollit Sotus, *d. art. 4 vers. Si autem necessitas universalis Ecclesiæ*, qui tamen addit, si Papæ expedierit propter egregiam doctrinam, aut singularem authoritatem personæ accersere aliquem Episcopum ad Curiam, cujus consilium capiat in commune bonum, licebit quidèm ad tempus eum à suo Episcopatu evocare. Quod ex eo confirmari potest, quia Leo Papa secum habuit Prosperum Episcopum Regensem; & Urbanos III. Anselmum Episcopum Lucensem; & Greg. *lib. 12. epist. 15.* invitavit Juvinium Episcopum Caranensem, ut Romam veniret, quo ipsum in sacro eloquio collegam haberet.

86 Conditio autem personæ excusans episcopum à personali residentia secundùm Cajetanum est unica, videlicet cùm persona talis est, ut melius, aut saltem æquè benè per eam absentem regatur Ecclesia, quam regeretur per aliam præsentem. Quod & S. Thomas docuit *d. Quodlib. 9. art. 15.* Et hac ratione sunt sex episcopatus propè Urbem habentes Romæ residentiam, quia sunt episcopatus Cardinales, ut in Constitutione S. D. N. de qua infra in *c. proximo*. Similiter ob eamdem rationẽ posset unus plures Ecclesias habere, deficientibus aliis idoneis, c. *Illud*, a 1, *q.* 1. glos. in c. *Dudum, il 2. in ver. Intitulatam, ad fin. suprà de elect.* Unde in Polonia ob Sacerdotum penuriam non raro dispensatur super pluralitate Parochialium ecclesiarum; & in Germania super pluralitate Cathedralium, ut dixi in d. cap [illegible].

Porrò quia his casibus per accidens est ut episcopus excusetur a residentia, videlicet ob defectum idonei Pastoris, non mirũ si etiã per accidens oporteat supplere vices proprii Pastoris per episcopum titularem, vel Vicarium. Sed his casibus cessantibus, & per se loquendo, residentiæ præceptũ jure divino obligat semper, & ad sem-
87 per. Et hæc est apertè doctrina D. Th. *in 2, 2. d. q. 185. art. 5.* ubi nec persecutionis tempore concedit licitam esse absentiam Pastoris, nisi in casu, (quia, (inquit) subditorum salus exigit personæ Pastoris præsentiam, non debet Pastor personaliter suum gregẽ deserere, neque propter aliquod commodum temporale, neque etiam propter aliquod personale periculum imminens, cùm bonus Pastor animam suam ponere teneatur pro ovibus suis.) Et sic deducit ex præcepto Evangelico obligationem residendi in ecclesia, etiam usq; ad sanguinis effusionem. Quem locum D. Thomæ fusius explicat Sot. *de just. & jure lib. 10. q. 3. art. 4.*

Eidem sententiæ adhærent unanimiter Canonistæ dum in persecutione extrinseca quam patitur Ecclesia à tyranno, & manifestis inimicis quotiescumq; sine Prælato non est tuta salus Ecclesiæ, vel cùm non solus Prælatus quæritur, sed etiam Clerus, concludunt Prælatum non posse Ecclesiam deserere, sed potiùs debere animam suam ponere pro ovibus suis, exemplo B. Thomæ Cantuariensis, qui pro hac causa martyrium subiit, c. *Sicut dignum, de homicid.* Ita gloss. in c. *Adversitas, in ver. Hoc etiam, 7. q. 1.* quam sequitur Innoc. in c. *Nisi cum pridem, in ver. Malitiam, sub n. 4.* Host.

ard. Ant. de Butr. Anch. & alii communiter *super d. de renunc.* & probatur in c. *Suggestum*, in c. *Scitaris*, & in d. c. *Adversitas*, & in §. *Hoc tunc servandum*, 7. q. 1. Ergo si etiam persecutione ingruente tenetur Pastor potiùs mortem subire, quam gregem deserere; quantò magis persecutione cessante illicita erit, & perniciosa absentia Pastoris sine rationabili causa?

Porrò cùm de causis excusantibus à personali residentia Pastores animarum superiùs diffusè actum fuerit, hoc loco admonendi sunt causas ejusmodi non sufficere, nisi etiam adsit licentia superioris, textus est in c. *Relatum in fine*, & ibi notat gloss. *in ver. Prælatorum*, & communiter DD. *suprà eod. c. Non oportet, de consecr. dist. 5.* c. *Magna, de voto*, gloss. in c. *fin. in ver. Absentare, de privil. lib. 6* & Gregor. *epist. lib. 3. cap. 36.* neminem Pōtificum à Parochia sua, vel parumper absque inevitabili prorsus necessitate discedere permittebat, Et ex Concilio Trident. in *cap. 1. sess. 23.* legitimæ absentiæ causæ a Beatissimo Romano Pontifice, aut à Metropolitano, vel eo absente, suffraganeo Episcopo antiquiori residente in scriptis sunt approbandæ. Sed in his omnibus hodie servari debet novissima Constitutio S.D.N. Urbani VIII. de qua plenè dixi infrà in c. proximo.

De Clericis non residentibus.

Cap. Qualiter.

S V M M A R I V M.

1 *Archiepiscopus, qui propria temeritate ab Ecclesia recessit, & commonitus non redit, potest spoliari Archiepiscopatu.*
2 *Capitulum quamvis non possit citare Episcopum; potest tamen eum monere ut redeat ad residentiā.*
3 *Monitio procedit etiam de inferiori ad superiorem, & de pari ad parem.*
4 *Episcopus qui commonitus non redit ad residentiam, videtur habere Ecclesiam pro derelicta.*
5 *Prælatus quibus casibus censeatur habere Ecclesiam pro derelicta.*
6 *Episcopus qui Ecclesiam habet pro derelicta, potest eâ spoliari per Papam sine citatione, & sententia.*
7 *Citatio, & sententia in notoriis non requiritur.*
8 *Capitulum quantumcumque moneat Prælatum ad residentiam, non tamen potest procedere ad electionem alterius sine authoritate Papæ.*
9 *Episcopi non residentes ex Decretis Concilii Tridentini, & Constitutionibus Apostolicis quas pœnas incurrant. & n. 11. & seq.*
Et quibus ex causis abesse possint, ibid.
10 *Concilium Tridentinum in quibus innovet antiquos Canones contra Pastores non residentes.*
11 *Bulla Sanctissimi D. N. super residentia Episcoporum refertur.*
12 *Metropolitanus, vel eo absente suffraganeus antiquior residens an hodie probare possint causas absentiæ Episcoporum.*
13 *Cardinalis à Turrecremata invectiva in Episcopos non residentes.*
14 *Episcopus ab Imperatore, seu Rege evocatus an excusetur à residentia.*
15 *Et quid si à Principe habeat regalia, & nn. seqq.*
16 *Intellectus c.* Si Episcopus, 18. dist. & c. Si vobis fratres, 23. quæst. ultim.
17 *Episcopus habens feudum à Principe, si vocetur à Papa etiam post regiam præceptionem, relictis omnibus etiam Regalibus sequatur Papam, & nn. seqq.*
18 *Episcopus vocatus à Metropolitano ad Concilium, vel ad causam, Item vocatus à Rege, cui potiùs parere teneatur?*
19 *Episcopi non habentes regalia à Principe, illius præceptis non sunt obnoxii.*
20 *Sacerdotalis dignitas excedit omnem dignitatem sæcularem.*
21 *Episcopi ratione muneris, aut reipublicæ officii Episcopatibus adjuncti quomodo excusentur à residentia.*
22 *Cardinales ex eo quod in Episcopatibus prope Vrbem, vel in Vrbe in suis titulis resideant non excusantur à residentia in Cathedralibus, quibus præfecti sunt.*
23 *Auditor Cameræ procedit contra Episcopos non residentes usq; ad sententiam diffinitivam exclusi.*
24 *Episcopi ultra, vel citra montes quamdiu ex causa visitationis liminum abesse possint.*
25 *Episcopus an hodie singulis annis abesse possit tribus mensibus à Concilio Tridentino permissis.*
26 *Cardinalibus Episcopis quomodo, & quamdiu à suis Cathedralibus abesse liceat ex causa vacationis Sedis Apostolicæ.*
27 *Episcopi temporibus Adventus, Quadragesimæ, &c. an in Cathedrali Ecclesia residere teneantur, an verò satis sit ut in diœcesi resideant, & nn. seq. usq; in fin.*
28 *Episcopus absens à Cathedrali, si in diœcesi resideat an incidat in pœnas Tridentini Concilii.*
29 *Lex ubi plura copulativè requirit, non habet locum, nisi omnia simul concurrant.*
30 *Dictio, si, adjecta verbo futuri temporis conditionem importat.*
31 *Gerundium importat conditionem.*
32 *Alternativa natura est, ut alterutrum sufficiat.*
33 *Parochus etsi teneatur in ædibus Parochialibus residere, tamen si resideat extra, dummodò in Parochia, non incidit in pœnas non residentium.*
34 *Episcopi ante Tridentinum Concilium tenebantur omni tempore in Cathedrali residere.*
35 *Alternativa, vel, an sit ordinis, vel electionis.*
36 *Distributiones Canonicorum absentium primò applicandæ sunt fabricæ Ecclesiæ si indigeat; sin minus alteri pio loco arbitrio Ordinarii.*
37 *Verbum* debet, *regulariter necessitatem importat.*
38 *Verba hortatoria juncta verbis obligationem importantibus, non excludunt obligationem.*
39 *Episcopi an uti possint absentia trium mensium à Concilio permissa temporibus Adventus, Quadragesimæ, &c. & num. 44.*
40 *Episcopus an possit jungere trimestrem absentiam unius anni cum trimestri anni sequentis, & num. 44. & seq.*
41 *Episcopus in casibus, in quibus ex rationabili causa abesse potest, an primò uti debeat tribus mensibus à Concilio permissis, & non nisi ipsis consumptis, licentiam petere non residendi, & n. 46.*
42 *Episcopus visitans Limina in fine unius triennii, an possit in principio triennii sequentis iterum visitare, & ab Ecclesia abesse per octo continuos menses ex Bulla Vrbani VIII. & num. 47.*
43 *Episcopo an possit concedi, ut per tres menses abesse*

quoat

queat ex sola causa, quod per multos annos continuos resederit, & n.48.

45 Statim *dicto, quid importet.*

1 QUALITER. Summatum est suprà in c. prox. Communis divisio Primò, excessus. Secundò mandatum, ibi, *Discretioni.*

Not. primò, Archiepiscopum, qui recessit ab Ecclesia temeritate propria, id est sine licentia Romani Pontificis, ut exponunt Ægidius Bononien. Jo. Andr. & Card. omnes in ver. *Temeritate,* si commonitus non redeat, posse spoliari Archiepiscopatu.

2 Secundò nota, ex illis verbis, *per vestras etiam litteras revocatus,* quòd Capitulum quamvis non possit citare proprium Prælatum, vel in eum animadvertere, qoia inferior in superiorem, &c. c. *Inferior,* 21. *dist.* c. *Cùm inferior de major. & obed.* potest tamen eum requirere, vel monere ut redeat ad residentiam, ut notant hic Innoc. Abb. Antiq. & Host. omnes in verb. *Revocatus,* Collectar. *n.* 3. Ant. de Butr. *n.* 2. Petr. de Anchar in 1. *notab.* &
3 Abb. *n.* 1. idemque dicunt DD. in c. *Ex tua, infrà eod.* Monitio enim procedit etiam de inferiori ad
4 superiorem, c. 1. *suprà de supplen. neglig. Prælat.* Et de pari in parem, ut per glos. 1. in cap. *Cum causa, vers. Item qualiter possent duo suprà de off. deleg.* Et ex hujusmodi monitione Episcopus videtur constitui in contumacia non residendi, ut per Butr. *eod. n.* 2. & habere Ecclesiam pro derelicta, ut propterea meritò illa spoliari possit: nam secundum
5 gloss. 1. *hic,* & Abb. *n.* 5. ut habeat quis Ecclesiam pro derelicta, tribus modis potest contingere. Primò, si Beneficiatus fiat miles, vel joculator, Secundò, si matrimonium contrahat. Tertiò, si monitus non redeat, ut *hic.* Siquidem, ut inquit Host. *in ver. Eligatus, in fin.* præsumitur evidenter præsumptione juris, & de jure quòd Ecclesiam
6 habeat pro derelicta, Papa qui super omnes est approbante hoc. Et sequitur Jo. Andr. *in fin.* Et in his casibus nec solemnis citatio, nec solemnis sententia requiritur, ut hic patet. Nam Papa dedit licentiam Canonicis Ragusinis eligendi alium in Archiepiscopum absque eo quòd præcesserit formalis citatio, vel sententia privationis, ut benè observat Abb. *hic in* 3. *not.* & tenet glos. in c. *fin. in ver. Redierint, infra eod.* Et sic non obstat, c. 1. *infrà de concess. Præb.* quia non intelligitur fieri electio in ista Ecclesia, sed vacante, ut dicit *hic* Host. *in fin.* Et secundùm Abb. *n.* 6. spoliatio hoc casu potest fundari super duplici causa. Prima, quia, ut dictum est, Ecclesia habetur pro derelicta à Prælato absente, ut dicunt glossæ præalleg. Intellige post monitionem, aliàs secùs, etiamsi per decennium abfuisset, ut per Butr. suprà in c. *prox. in* 1. *not* Secunda, ratione notorii, quia cùm crimen non residentiæ notorium sit, potest superior illum spoliare absque alia citatione, vel sententia privationis, quæ in notoriis non exigitur, & secun-
7 dùm eum ad hoc facit, c. *Ex tua, infr. eod.* Quod optimè probat hæc Decretalis, legendo. *per vestras litteras,* ut habet communis littera. Sed aliàs legitur, *per nostras.* Et secundùm hanc lecturam videntur necessariæ litteræ Papæ, ut per Host. & Joan. Andr. *in princ. in ver. Vestras,* & Petr. de Anchar. *in princ.* Et formalis citatio, ut per gloss. in c. *Ex parte, in ver. Per decem annorum, suprà eod.* Primam tamen opinionem tuetur Abb. *suprà* in c. *prox. n.* 4. *in* 3. *notab.* ubi etiam allegat Oldrad. *cons.* 30. & Gaspar de Calder. ibi dicentem, alias sic fuisse in Curia determinatum. Addit hic Innoc. *in ver. Eligatus,* quod quantumcumque subditi moneant Prælatum de redeundo, non tamen possunt procedere ad eligendum sibi superiorem sine auctoritate illius, in cujus manibus potest renunciare, vel qui jurisdictionem habet super eum. Quod dictum sequuntur Abb. Antiq. Joan. Andr. Collectar. Butr. Anchar. Abbas, & cæteri omnes.

9 Hodie verò contra Prælatos non residentes servanda est forma à Concilio Tridentino præscripta sub Paulo III. in *cap.* 1. *sess.* 6. Nam qui justis & rationabilibus causis cessantibus ab Ecclesia sex mensibus continuis extra suam diœcesim morando abfuerit, quartæ partis fructuum unius anni fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus loci per superiorem Ecclesiasticum (id est Metropolitanum respectu Episcoporum Comprovincialium ex sententia S. Congregationis) applicandorum, pœnam ipso jure incurrit. Quod si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittit. Crescente verò contumacia, Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum verò absentem suffraganeus Episcopus antiquior residens sub pœna interdicti ingressus Ecclesiæ eo ipso incurrenda infra tres menses per litteras, seu nuncium Romano Pontifici denunciare tenetur, qui in ipsos absentes, prout cujusque major, aut minor contumacia exegerit, animadvertere, & Ecclesiis ipsis de Pastoribus utilioribus providere poterit. Præterea ex decreto, *cap.* 1. *sess.* 23. sub Pio IV. in §. *Si quis Episcopus* absens præter mortalis peccati reatum, quem incurrit, pro rata temporis absentiæ fructus suos non facit, nec tuta conscientia, etiam alia declaratione non sequuta, illos sibi retinere potest, sed tenetur aut ipso cessante per superiorem Ecclesiasticum illos fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus loci erogare. Et paulò superius in §. *Ne verò,* exprimuntur quatuor causæ, propter quas Pastoribus abesse licet, nempè Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, & evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitas.

Sed objicies, In *d. c.* 1. *sess.* 6. innovantur antiqui Canones adversus Pastores non residentes, qui habentur 88. *dist. per tot.* & passim 21. *q.* 3. in Concilio Eliberino, *cap.* 19. c. *Pervenit,* c. *Si qui verò,* c. *Si quis Presbyter,* c. *Placuit,* c. *Si quis in Clero,* 7. *quæst.* 1. cap. 2. 21. *q.* 2. Cur ergo alia illis pœna à Concilio præscribitur? An uti possumus pœna Concilii, vel Canonum contra non residentes? Quòd si pœna à Concilio imposita utendum est, quorsum Antiqui Canones innovantur? Ar respondetur innovari Canones qooad culpam, vi-
10 delicet ut Episcopi residere teneantur, & quoad pœnam privationis tituli, de qua à Concilio nihil statuitur, ut declaratur paulò pòst in d. §. *Crescente verò contumacia*; & sic etiam quoad modum privationis. Quamobrem quod spectat ad privationem tituli, & privationis modum, servandum erit quod statuitur in hac Decretali, & in aliis Canonibus, & præsertim in c. *Ex tua, infr. eod.*

11 Novissimè super residentia Episcoporum promulgata est Constitutio S.D.N. Urbani VIII. quæ incipit, *Sancta Synodus,* sub die 12. Decemb. 1634. in qua Sanctitas sua primò innovat decreta Concilii

cilii Trident. Constitutiones Apostolicas, & De-
creta Consistorialia super residentia Episcopo-
rum; multæ enim Constitutiones super hoc anteà
prodierunt, ut Pii IV. & Pii V. Item multa Decre-
ta Consistorialia. Et in specie Gregorius XIII. de-
claravit Decreta Concilii, & pœnas ejusdem ha-
bere locum etiam in S.R.E. Cardinalibus. Et Cle-
mens VIII. suo Decreto Consistoriali addidit pœ-
nam inhabilitatis Episcoporum non residentium
ad majores dignitates, & Ecclesias obtinendas.

Secundo, Sanctitas sua jubet jam præfectos Ca-
thedralibus, & majoribus Ecclesiis etiam S.R.E.
Cardinales se itineri committere, & ad residen-
tiam conferre infra unum mensem, si in urbe exi-
stant; infra duos, si extra urbem in Italia; si ex-
tra Italiam infra quatuor computandos à die pu-
blicationis Bullæ. Nondum autem præfectos infrà
terminos superius expressos computandos à die
eorum promotionis. Indeque nec supradictos,
nec alios jam residentes abscedere absque licen-
tia per Breve, vel litteras missivas sub pœna in-
terdicti ab ingressu Ecclesiæ, amissionis fructuum
& facultatum testandi ipso jure incurrenda; nec
non privationis à regimine, & administratione
Ecclesiarum, aliisque pœnis arbitrio Sanctitatis
suæ infligendis. Concilium Trid in *d. cap. 1. vers.*
Nam cùm Christiana charitas, sess. 23. decernit legi-
12 timas absentiæ causas à Romano Pontifice, aut à
Metropolitano, vel eo absente suffraganeo Epi-
scopo antiquiori residente, qui idem Metropo-
litani absentiam probare debebit, in scriptis esse
approbandas. Bulla verò Sanctissimi prohibet ne
Episcopi jam residentes abscedant absque licen-
tia per Breve, vel litteras missivas. Ergo hac in
parte videtur adempta facultas probandi causas
absentiæ, quæ ex Concilio competebat Metro-
politano vel suffraganeo antiquiori. Et quidem
optimo consilio. Nam Episcopis prætextu causa-
rum; de quibus in *§. seq* non fuisset difficile à Me-
tropolitano, vel suffraganeo abscedendi licenti-
13 am extorquere, & lex esset ludibrio posita. Hæc
jam pridem fieri optaverat Turrecrem. in c. *Si vo-*
bis, 23. q ult. dicens: (Turpe esse, ut Episcopi se
inserant ad servitia Imperatoris, vel alterius Prin-
cipis sæcularis, & deserant causam subditorum,
& officia devotionis. Hoc non facerent; si mor-
tem spiritualem timerent, & intelligerent se red-
dituros rationem de ovibus suis Deo Summo Ju-
dici. Utinam etiam de Curia Romana hoc in
parte observaretur, in qua plures Episcopi conve-
niunt non devotionis gratia, sed ambitionis spi-
ritu propulsati, ut altiora quærant, aut beneficia
addant beneficiis, aut honores honoribus, utque
officia, & legationes quærant, quæ curæ anima-
rum sibi commissarum afferunt plurimum impe-
dimenti. Utinam Summi Pontifices considera-
rent, quanta negligentia circa animas committi-
tur ex absentia Prælatorum ab Ecclesiis suis.)
Hactenus Turrecremata.

Quoad pœnas Pius IV. in Bulla, quæ incipit, *In*
suprema, edita post Concilii publicationem simi-
liter præcipit Episcopis, ut in suis Ecclesiis per-
sonaliter residéant sub pœna privationis à regi-
mine, & administratione Ecclesiarum suarum, ac
aliis suo arbitrio imponendis pœnis, & bona de-
cedentium extrà residentiam decernit tanquam
spolia ad Cameram Apostolicam pertinere, et-
iamsi facultatem specialem de illis testandi obti-
nuerint. Et pœnam interdicti ab ingressu Eccle-
siæ imponit in alia ejus Constitutione edita ante
publicationem Concilii, quæ incipit, *De salute gre-*
gis.

14 Tertiò, Sanctissimus declarat contrafacientes
non excusari à pœnis prætextu servitii Impera-
toris, aliorumque Principú, aut Regnorum, defen-
sionis litium, etiam Ecclesiarum, ineundi fœderis,
aut alterius negotii etiam gravissimi, & speciali
nota digni, distantiæ locorū brevitatis temporis
expectandi licentiam ab Urbe, vel alterius causæ
etiam publicæ, ac piæ, & utilitatis, vel necessitatis
Ecclesiarum, vel personarum. Ex his verbis Con-
stitutionis satis liquet non habere locum, quod
dicit hîc gloss. 1. & Host. *in princ. in ver. Vltra qua-*
driennium, videlicet Episcopum non debere ultrà
annum abesse, nisi jussio imperialis eum detineat.
Præsertim verò, quia nec de jure communi Epi-
scopi ab Imperatore vocati ad comitatum, id est
ad Curiam Imperialem ire debent, c. *Quo ausu*, c.
Si quis Episcopus, & c. *Reprehensibile, 23 q. 8.* c. *Omne,*
25. q 1. c. *Quicunque militum, 12. q. 2.*, & c. *Cùm pa-*
15 *rati, infra de appellat.* etiam pacis procurandæ gra-
tia, vel Regi consilium præbendi, aut eum oran-
di, nisi ab ipso habeant regalia, id est bona feuda-
16 lia, c. *Si in morte, §. Ecce, 23. q. 8.* & ita intelligi de-
bet textus in c. *Si nobis fratres, ead. c. in. & quæst.* ibi:
Nisi fortè hi qui à Religiosis Imperatoribus vel invitati,
vel vocati fuerint. Et in c. *Si Episcopus, 18. dist.* ibi,
excepta præceptione regia. Et in Authen. *Quomodo*
oporteat Episcopus, §. Illud aliud est. §. Et etiam diffini-
mus, col. 1. ibi: *Nisi hoc per imperialem fiat jussionem.*
Hæc enim jura vendicant sibi locum tantummo-
dò in Episcopis habentibus Regalia, prout con-
stat ex d. §. *Ecce*: & intelligunt Host. & alii in d. c.
Cùm parati, de appellat. Archid. in c. *d. Si vobis fra-*
tres, in princ. dicens. (Vocati ergo Episcopi ab Im-
peratore ad Comitatum, ire debent ut hic.) Quod
verū est, causa pacis reformádæ, vel causa consilii
dandi, vel orádi ut dicit Gratian. *in §. præc.* Et hoc
ita demū si regalia habuerint. Et in hac opinione,
quam ponit secundo loco videtur ibi residere. Et
idem dicunt Bellam. & Turrecrem. Prætereà
text. in d. cap. *Si Episcopus, 18. dist.* debet intelligi
quando aliter insurgeret scandalum nisi Episco-
pus pareret Regi. Et ita intelligit Hugo illum
textum, allegat. c. *Salonitanæ, 63 dist.* Vel intelli-
gitur quando Rex esset Legatus Papæ, quia tunc
propter legationem est major Archiepiscopo. Et
sic ei potius, quàm Archiepiscopo est parendum.
Quos duos intellectus ad illum textum sequitur
etiam Jo. de Fan. & Alexan. de Nævo in d. c. *Cùm*
parati, n. 29. vers. Secunda conclusio.

17 Accedit quòd etiamsi Episcopus habeat rega-
lia à Principe; tamen si vocetur à Papa etiam post
mandatum Regis, exemplo Petri, *Lucæ 5.* relictis
omnibus, etiam regalibus, sequatur Papam. Quæ
sunt verba formalia glossæ in d. c. *Cùm parati, in*
ver. In legatione Regis. Cui hac in parte subscri-
bunt ibidem Host. *n. 4* Jo. Andr. *n. 7.* Butr. *n. 6. in*
fin. Abb. *n. 7.* Et est communis opinio, ut testatur
Præpos. *num. 20. in fine vers. Et prædictus articulus.*
18 Quinimmò, ut dicit ibi Innoc. (Si Archiepiscopus
vocat Episcopum, vel alium Prælatum ad Con-
cilium, vel ad causam, & Rex antè, vel post voca-
vit eundem, licitè potest prætermittere manda-
tum Archiepiscopi, & ire ad Regem, cui honor
est deferendus per jura, quæ primò allegat glos.)
Quod

Quod intelligit Host. *d. n. 4. de Episcops tenente Regalia.* Et sequuntur alii proxime citati. Sed si Archiepiscopus præceperit Episcopo, non obstante præceptione Regia, debet obedire Archiepiscopo, cùm sit de ejus jurisdictione, & non Regia, & magis obediendum sit spiritui, quàm carni, c. *Solita, de majør. & obed.* Papæ autem semper est obediendum nulla præceptione obstante, tam ratione honoris quàm jurisdictionis c. *Qui resistit*, 11. *quæst.* 3. Et paulò pòst respectu Archiepiscopi dicit considerandum esse an Episcopus affectaverit se vocari à Rege, an non, ut in cap. *Pastoralis*, §. *fin. de off. deleg.* & an habeat regalia, necne. Ita Innoc. cujus dicta sequuntur totidem verbis Host *eodem num.* 4. Jo. Andr. & alii præalleg. Itaque Canonistæ omnes videntur in hoc convenire, ut si Episcopus habeat regalia a Rege, vocatus ab ipso, teneatur parere, nisi sub præcepto obedientiæ fuerit vocatus à Metropolitano. Papæ autem indistinctè sit obediendum posthabitis regalibus, &
19 quacumque præceptione Regia. Si verò regalia non habeat, non teneatur parere, quia cum non sit de illius foro, præceptis ejus non obstringitur. Unde Abb. in d. cap. *Cùm parati*, *n.* 7. nor. post gl. quod Clericus non obtinens regalia, id est bona feudalia a Principe sæculari, non debet prætextu vocationis Principis resistere mandato Superioris sui, quia Clericus quantumcunque simplex, maximè si est Sacerdos, non subjicitur in aliquo judici sæculari, ut in c. *Cùm non ab homine, de judic.*
20 Imò dignitas Sacerdotalis excedit omnem dignitatem sæcularem, c. *Duo sunt. 96 dist.*

21 Quartò, Sanctitas sua excipit causam interessentiæ in Synodis Provincialibus, vel Congregationibus, seu Assembleis generalibus, quibus Ecclesiastici interesse solent ratione muneris, aut Reipublicæ officii Ecclesiis adjuncti, quamdiu tamen actu duraverint. Hanc ipsam causam excepit Tridentina Synodus in *d. cap.* 1. *sess.* 23. ibi: (Nisi cum absentia inciderit propter aliquod munus, & Reipub officium Episcopatibus adjunctum, cujus quoniam causæ sunt notoriæ, & interdum repentinæ, ne eas quidèm significari Metropolitano necesse erit.)

22 Quintò, declarat S.R.E. Cardinales priores in ordine habentes Episcopatus prope Urbem, etiamsi in illis, vel in Urbe in suis titulis resederint, non excusari à residentia in Cathedralibus, & majoribus Ecclesiis, quibus præfecti sunt, nec ex eo quòd Papa eos videat, & toleret, & ad functiones etiam Pontificales, & solemnes admittat.

23 Sextò, præcipit Auditori Cameræ, ut summariè procedat adversus non residentes usque ad sententiam diffinitivam exclusivè, quam sibi reservat in Consistorio. Hoc ipsum ordinavit Pius IV. in motu proprio incipien. *Cùm tam Sacrosanctum.*

24 Septimò, Sanctitas sua indulget ut existentes ultra montes abesse possint ex causa visitationis Liminum per septem menses, & citra montes per quatuor, dummodò eo tempore ad alios actus non divertant.

25 Porrò trimestre spatium, quo Episcopis æqua ex causa singulis annis à suis Ecclesiis abesse licet ex Decreto Concilii Tridentini in d. *c.* 1. *sess.* 23. S.D.N. ut audivimus declaravit sua Constitutione non sustulisse.

26 Octavò, indulget Cardinalibus Præfectis Cathedralibus, & aliis majoribus Ecclesiis, ut ex causa vacationis Sedis Apostolicæ possint non solùm ad locum Conclavis accedere, dummodò à diœcesibus non discedant, nisi habitâ certâ notitia mortis Pontificis, sed etiam in Urbe commorari usque ad peractam electionem, & per duos menses post coronationem Pontificis.

Nonò, statuit ut nemo possit prædictam Constitutionem interpretari, aut declarare præter Romanum Pontificem, & adjicit clausulas generales in forma amplissima.

Postremò, declarat eos, qui pluribus Ecclesiis præsunt, excusari quidèm à pœnis, dommodò resideant in earum altera, in qua tenentur de jure; non tamen propterea excusari Cardinales habentes aliquem ex sex Episcopatibus propè Urbem, quin teneantur residere in aliis, quibus Præfecti sunt.

27 QUÆRO, an Episcopi temporibus præscriptis in *cap.* 1. *vers. Eosdem interim admonet*, *sess.* 23. Concil. Trident. in Cathedrali Ecclesia residere teneantur; an verò satis sit ut in diœcesi resideant.

28 Hæc quæstio habet duas inspectiones. Prima est quoad pœnas Episcoporú non residentium, An scilicet Episcopus, in diebus Adventus, Quadragesimæ, & aliis à Concilio præscriptis ita apud Cathedralem Ecclesiam residere teneatur, ut si in Diœcesi resideat, incidat in pœnam amissionis fructuum inflictam Decreto, *c.* 1, *sess.* 6. & illos non faciat suos juxta d. *cap.* 1. *sess.* 23.

Secunda est, quoad ipsam obligationem simpliciter, & absolutè, An scilicet Episcopus prædictis temporibus teneatur ex præcepto in Cathedrali residere, quamvis si in diœcesi resideat, faciat fructus suos, neque illis privari debeat.

Quoad primam inspectionem verius videtur Episcopum in diœcesi quandocunque residentem in pœnas Concilii non incidere: nam Decretum in d. *cap.* 1. *sess.* 6. ad hoc ut Episcopi incidant in pœnam privationis quartæ partis fructuum, requirit ut sex mensibus continuis à suis Ecclesiis
29 extra suam diœcesim morando absfuerint. Unde ad hujusmodi pœnam satis non est ut abfuerint à suis Ecclesiis tantùm, nisi etiam abfuerint extra diœcesim, cùm Concilium utrumque copulativè requirat, ut sub unica verborum structura, l. *Si hæredes*, *ff. de condict. instr.* Felin. in cap. *Ex parte*, *num.* 22. *& seq. de rescript.* Quod maximè procedit in pœnalibus, in quibus si lex, vel statutum ad pœnam incurrendam duo requirat copulativè, nullatenus est locus pœnæ, nisi utrumque simul concurrat, l. *Inter omnes*, §. *Rectè*, *de furt.* Oldrad. *cons.* 291. *n.* 5. *vers. Præterea*, & Signoroll. *cons.* 239. *n.* 5.
30 Et confirmatur ponderando verba illa, *si quis*, quæ cùm sint adjuncta verbo temporis, *abfuerit*, conditionem important. l. *Conditionem*, *ff de condit. & demonstrat.* Oldrad. *cons.* 242. *n.* 3. *vers Sed adhuc instatur.*
31 Sicut, etiam importat gerundium illud, *morando.* Bald. *cons* 267. *proponitur*, *n.* 3. *vers. Joannes fecit*, juncto vers. *Ista quæstio*, *num.* 4. *lib.* 5. Conditio autem debet impleri in totum, nec sufficit ut impleatur pro parte, quia perinde est ac si non esset impleta. l. *qui duobus*, & l. *Cùm fundus*, *ff. de condit*, *& demonstr.* Bald. in l. 2. *in fin. C. Si adver. rem judic.* Conditio enim quoad implementum non scinditur, ut inquit Angel. *cons.* 16. *Testator in omnibus*, *n.* 3. *vers. Venio ad secundum.*

Hoc

Hoc ipsum ante Concilii publicationem iisem ferè verbis statuit Pius IV. in Constitutione, quæ incipit, *De salute Gregis*; ut patet ibi: (Episcopos ab Ecclesiis, & Diœcesibus suis absentes in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub interdicti ingressus Ecclesiæ pœna eo ipso absq; alia declaratione incurrenda districtè præcipiendo monemus) Loquitur ergo Pius IV. de absentibus copulativè ab Ecclesia, & Diœcesi, & his posteà pœnas imponit his verbis: (Si quis sex mensibus continuis extra suá diœcesim morando abfuerit.)

Sed & aliud Decretum Concilii in d. *c. 1. sess. 23.* hoc ipsũ indicat, primò enim declarat Episcopos teneri ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam. Ac deinde (Si quis (inquit) contra hujus decreti dispositionem abfuerit, &c. pro rata temporis absentiæ fructus suos non faciat.) Concilium ergo obligat Episcopos ad residendum alternativè in civitate, vel Diœcesi, & contravenientibus pœnam imponit. At non dicitur contravenire dispositioni alternativæ Episcopus, qui alterutrum adimplet residendo in Diœcesi, c. *Inter cæteras*, & ibi dixi in *primo notab. de rescript. l. Ille, aut ille, ff. de legat. 1.* gloss, in Clem. *Dudum, in ver. Vel quorum, de judic.*

Et similiter Pius IV. in alia Constitutinne post Concilii publicationem edita, quæ incipit, *In suprema*, dum supponit spoliis Cameralibus bona Episcoporum decedentium, restringit se ad decedentes extra diœcesim his verbis: (Bona quæcunque ad Episcopos, qui extra prædictas Ecclesias, & diœceses non residentes decesserunt, pertinentia, tanquam spolia ad Cameram Apostolicam legitimè pertineant) Et in alia Constitutione quæ incipit: *Cùm tam sacrosanctum*, edita contra Prælatos non residentes, dum committit Auditori Cameræ, ut contra eos procedat, loquitur itidem de non residentibus in diœcesi, ibi: contra Episcopos, & alios quoscumque Prælatos in propriis diœcesibus non residentes de inobedientia propria usq; ad sententiá exclusivè procedat. &c)

Sive igitur Episcopi dictis anni temporibus teneantur in Cathedrali residere, sive non, de quo inferius dicetur in secunda inspectione; absolutum tamen videtur eos non incidere in pœnas non residentium, dummodò resideant in Diœcesi. Et hæc interpretatio, uti magis consona verbis Concilii, & dictarum Constitutionum, & quæ etiam benignior est in pœnalibus, videtur omninò amplectenda, c. *Statum, de elect. in 6.* cum suis concordant.

33 Præsertim quia idem suadetur etiam exemplo Parochorum, qui quamvis teneantur omninò residere in ædibus Parochialis Ecclesiæ, tamen si extra eas resideant, dummodò non extra limites Parochiæ, fructus suos faciunt, nec incidunt in pœnas à Concilio Parochis non residentibus inflictas, ut in casu contingenti olim respondit Sac. Congregatio.

34 Quoad secundam inspectionem, id est, quoad præceptum, & obligationem Episcoporum supponendum est ante Concilium Trident. Episcopos obstrictos fuisse omni tempore in sua Cathedrali residere. Quod constat ex Concilio Carthaginensi V. *cap. 5* his verbis: (Placuit ut nemini sit facultas, relicta principali Cathedra ad aliquam Ecclesiam in diœcesi constitutam se conferre) ut refertur in Can *Placuit, 7. q. 1.* ubi glos. *in ver. In diœcesi*, dicit hoc adeò verum, ut non liceat Episcopo ad diœcesim divertere, nisi ex causa visitationis.

Prosp. Fagn. in 3. Decretal. Tom. 4.

Idem patet ex Concilio Aurelianensi, *c. 33.* relato in can. *Episcopus de consecr. dist. 3.* in hæc verba: (Episcopus si infirmitate non fuerit impeditus, Ecclesiæ, cui proximus fuerit, die Dominico deesse non debet. Unde infert gloss. Episcopum Dominicis diebus in Episcopali Ecclesia Divinis Officiis interesse debere, in qua Sacerdotali more residere præcipitur. Et Gregor. *lib. 5. epist. 23.* (Pervenit, (inquit) ad nos Primerium Amalphitanæ civitatis Episcopum in Ecclesia sua residere non esse contentum, sed foris per diversa loca vagari: Idcircò hac tibi authoritate præcipimus, ut supradicto Episcopo interminari non desinas, quatenus hoc de cætero facere non præsumat, sed in Ecclesia sua Sacerdotali more resideat,) Quod refertur in can. *Pervenit, 7. q. 1.* ubi Præpos. *num. 1.* notat residentiam esse faciendam in loco secundùm conditionem personæ, quia Episcopus per villas vagari non debet, sed in civitate cõmorari.

Atque hoc supposito ad dubium videtur respondendum, temporibus à Concilio præscriptis Episcopum teneri omninò apud suam Ecclesiam residere, nisi munia Episcopalia in Diœcesi eum aliò vocent: nam etsi decretum Concilii Trid. d. *cap. 1. sess. 23.* declaraverit Episcopos obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam: tamen per hæc verba non est censendum funditus sustulisse antiquam Episcoporum obligationem, ut in simili legitur in c. *Ecclesia vestra, §. 2. vers. Neque enim credendum est, suprà de elect.* cùm præsertim ibi inhæreat decreto *cap. 1. sess. 6.* quo innovantur antiqui Canones adversus non residentes promulgati, sed tantùm moderatum fuisse rigorem sacrorum Canonum. Nam illa verba per dictionem alternativam in sua Ecclesia, vel Diœcesi, indicant potiùs ordinem, quàm electionem, gloss. in c. *penult, in ver. vel in Parochiali, de se-*

35 *pult.* Quemadmodũ in terminis aliorum Decretorum Concilii sæpiùs censuit S. Congregatio. Et in specie in Decreto, *c. 16. sess. 24* quo jubetur sede vacante eligi Vicarius, qui in jure Canonico sit Doctor, vel aliàs quantum fieri poterit idoneus: censuit dictionem alternativam, *vel*, esse ibi ordinis, non electionis, juxta doctrinam Gemin. in c. *Licet in fin. de sepult. in 6.* Ideoque electionem fa-

36 ctam de Sacerdote non Doctore, quamvis alioquin idoneo, omissis Doctoribus, esse nullam. Et similiter dum in *c. 3. sess. 22.* distributiones absentium jubentur applicari fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pio loco: S. Congregatio respondit alternativam, *vel*, non esse electionis, sed ordinis: Ideoque applicationem primæ loco faciendam esse fabricæ Ecclesiæ, si indigeat; sin minus esse arbitrio Ordinarii illas alteri pio loco applicare. Eodem igitur modo dum Concilium declarat Episcopos obligari ad personalem in Ecclesia, vel Diœcesi residentiam; hæc alternativa non est censenda importare electionem; ita ut arbitrium sit Episcopo hîc, vel alibi residere; sed potius ordinem, ita ut primo, & principaliter residendum sit in Cathedrali Ecclesia, idque tempore Adventûs, Quadragesimæ, & aliis solemnitatibus, in quibus major, & præcipua est residentiæ obligatio, ut est textus in c. *Si quis in Clero, 7. q. 1.* Deinde vero, id est aliis temporibus, satisfieri possit ejusmodi o-

obligationi, etiam residendo in Diœcesi.

Quæ interpretatio videtur primò amplectenda, quia per eam minus receditur à dispositione veterum Conciliorum, & Canonum ad c. *Cùm expediat, de elect, in 6.* & l. *Si quando, C. de inoff. testam.* cum suis concordant. Deinde quia hoc modo cessat absurdum illud, quod alias sequeretur si Episcopi possent præcepto residentiæ satisfacere absque eo quòd unquam Ecclesiam Cathedralem, & sponsam suam inviserent. Denique quia cùm præcepto divino mandatum sit omnibus Episcopis oves suas agnoscere, verbique divini prædicatione, Sacramentorum administratione, & bonorum operum omnium exemplo pascere, & in cætera munia pastoralia incumbere, ut habetur in d. c. 1. non apparet quo modo hæc omnia impleri possint ab Episcopo, qui ad villas, & pagus divertit, necunquam resider apud Ecclesiam suam Cathedralem, ullasque ibi functiones Episcopales exerceret, nec præsens agnoscit oves, quarum pars major ut plurimum illic commoratur.

Quod satis indicant verba d. c. 1. Nam dum hortantur Episcopos ut certis temporibus suam Cathedralem Ecclesiam non deserant, eam rationem afferunt, nempè quia illis diebus refici maximè, & in Domino gaudere Pastoris præsentia oves debent. Si ergo oves Cathedralis Ecclesiæ dictis temporibus debent maximè refici, & Pastoris præsentiâ gaudere: Ergo etiam vice versa Pa-

37 stor debet eas reficere, & permittere ut ejus præsentiâ oves gaudeant, idque dicendum est in præcepto esse, cùm verbum, *debet*, regulariter necessitatē importet, ut notatur in l. *Sepè ff. de offi. Præsid.*

Neque his obstat quòd illic Concilium utatur verbis hortatoriis, dum ait (Eosdem interim admonet, & in Domino hortatur, ne per illius tēporis spatium Adventus, Quadragesimæ, &c. ipsi ab Ecclesia sua Cathedrali ullo pacto absint.) Quæ quidem verba cùm non præceptum, sed consilium importent, obligationem non inducunt, c. *Quod præcipitur, 14. q. 1. & 4. distinct. §. fin.* Dec. in c. *Nam concupiscentiam, num. 20. de Constitut.*

38 Nam respondetur primò verba hortatoria impropriari quando subjecta materia est de præcepto, ut hoc casu Textus est in c. *Rogo*, atque ibi gl. 11. q. 3. & in c. 1. *in ver. Hortamur*, ubi gloss. exponit. id est præcipimus, *de testam.* Ad idem gloss. in Clem. 1. *in ver. Hortamur, de testib.* & Abbas ind. c. *Nam concupiscentiam, n. 3. de Constitut.* vel certè, ut ait ibi Dec *num. 21.* verba hortatoria tunc non impropriantur, quia non est inconveniens aliquem hortari ad illud quod facere tenetur, c. *Pervenit, 84 dist.* Et ideo verbum, *rogo*, & verbum *hortamur*, in locis præallegatis propriè intelliguntur, & non inducunt præceptum, sed per alia jura materia præcepti esse dicitur, ut ibi per eum.

Deinde respondetur ejusmodi verba hortatoria in decreto Concilii esse conjuncta cum verbis obligationem importantibus, ut superius dictum est; unde tantùm abest, ut per hanc admonitionem sublata censeatur antiqua obligatio, ut potiùs ex ea videatur renovata. Nam Concilium hortatur Episcopos ut resideant in Cathedrali in illis diebus, in quibus maximè oves refici, & gaudere Pastoris præsentiâ debent, quod perinde est ac si illos adhortatum fuisset ut dictis diebus suam implerent obligationem apud Cathedralem Ecclesiam residendi. Præsertim quia hoc ipsum fecerat ibidem paulò antè his verbis: (Sacrosancta Synodus eos (id est Episcopos) admonet, & hortatur, ut divinorum præceptorum memores, factique forma gregis in judicio, & veritate pascant, & regant) Ecce igitur quemadmodum adhortationem à præcepto, & obligatione Concilium non sejunxit, Quod & Pius IV. fecit in præalleg. Constitutione. *De salute gregis*; ibi: *Episcopos ab Ecclesiis, & Diœcesibus suis absentes præcipiendo monemus.*

Ac propterea observandū est verba illa Concilii *eosdem interim admonet*, fortè non limitare regulam quam priùs Concilium constituerat declarando Episcopos teneri ad personalem in civitate, vel diœcesi residentiam; sed potiùs sublimitare limitationem, per quam superiùs immediatè declarat licere Episcopis per duos, vel tres menses quotannis ab Ecclesia abesse: tria enim ibi facit S. Synodus. Primò declarat obligationem residendi in civitate, vel diœcesi. Secundò, indulget

39 Episcopis, ut singulis annis duos, vel ad summum tres menses abesse possint. Tertiò, hortatur Episcopos, ut non tamen absint temporibus Adventus, Quadragesimæ, & aliis ibi præscriptis. Quod perinde est ac si dixisset: Etsi Episcopi possint quotannis per tres menses abesse; illos tamen hortamur, ut hâc indulgentiâ minimè utantur illis diebus in quibus maximè refici, & gaudere Pastoris præsentiâ oves debent. Et hoc modo quamvis illa verba essent Concilii tantùm, non tamen sequeretur quin circumscripta triū mensiū indulgentia, Episcopi aliàs non tenerentur in dictis diebus apud suam Cathedralem residere. Prior tamen intellectus magis congruit verbis Concilii, quia in eodem vers. *Eosdem interim admonet*, non agitur de absentia à Diœcesi, sed à Cathedrali Ecclesia tantùm, ut patet ibi: *Ab Ecclesia sua Cathedrali.* Et clariùs ibi: *Nisi Episcopalia munia in sua Diœcesi, &c.* Et consequenter non limitatur indulgentia, qua Episcopis abesse licet tribus mensibus extra diœcesim, Adl. *Nam quod liquidè, 3. fin. ff. de penult. leg.*

Itaque ad dubium videtur respondendum Episcopos temporibus à Tridentino Concilio præscriptis teneri quidèm apud suam Cathedralem Ecclesiam residere, ita ut aliter suæ obligationi non satisfaciant, nisi munia Episcopalia in sua Diœcesi eos aliò vocent. Cæterum non incidere in pœnas à Sancta Synodo Episcopis non residentibus inflictas, dummodò in diœcesi resideant. Et hanc sententiam probavit S. Congregatio ejusdem Concilii interpres.

40 In S. Congregatione super residentia Episcoporum habita in Quirinali die 17. Julii 1657. cui interfuerunt Eminentissimi Cardinales Ginettus, Meltius, & Paulucius; necnon R. P. D. Farnesius, Alterius, Gualterius, Ugulinus, De Vecchiis Secretarius, & ego, proposita fuerunt ex ordine Sanctissimi infrascripta dubia, videlicet.

Cùm S. Concilium Trident. *cap. 1. sess. 23. de reformat.* permittat Episcopis, ut singulis annis, dummodò æqua ex causa, & absque ullo Gregis detrimento fiat, abesse possint à sua diœcesi per duos, aut ad summum tres menses: Quæritur

Primò, An Episcopus possit jungere trimestrē absentiam unius anni, cum absentia trimestri sequentis anni, adeò ut licitè abesse valeat à sua Ecclesia per menses Octobris, Novembris, & Decem-

cembris anni v.g.1657.& continuare absentiam per menses Januar. Februarii, & Martii anni 1658

41 Secundò, An Episcopus in casibus. in quibus rationabilem causim habet non residendi, debeat uti mensibus per S. Concilium concessis, & non nisi ipsis coosumptis, quatenus absentiæ causa durer, licentiam petere non residendi: An verò primò licentiam petere, & ad alios usus reservare bimestre, aut trimestre tempus à Concilio concessũ.

42 Per Bullam san.mem. Urbani VIII. super residentia Episcoporum, incipien. *Sancta Synodus*, 27. aliàs 137. permittitur, ut Episcopi ad effectum visitandi statutis terminis sacra Beatorum Apostolorum limina, abesse possint à suis Ecclesiis per certum tempus, videlicet citra montes, vel maro existentes per quatuor menses, alii verò, &c. hinc

Tertiò quæritur, an Episcopus visitans sacra Limina in fine unius termini, v.g. in fine unius triennii, possit immediatè in principio sequentis triennii iterum visitare, ac proinde visitationum titulo abesse à sua Ecclesia per octo continuos menses.

43 Quartò quæritur, an Episcopo, qui anteà per multum temporis, v.g. per decem continuos annos in sua Ecclesia resederit, & vel ab ipsa vacatione per S. Concilium ex rationabili causa singulis annis permissa semper se abstinuit, possit aliquando concedi facultas non residendi per aliquod tempus, licèt non adsit ulla causa ex approbatis ab eodem S. Concilio Tridentino.

44 Ad primum Sac. Congregatio respondit, non posse, tum quia ejusmodi semestris absentia complectitur illius temporis spatium Dominici Adventus, & Quadragesimæ, quo ne à sua quidèm Cathedrali, ne dum à Diœcesi Episcopo abesse licet, ut in Concilio Tridenr. d. *c.1. vers. Eosdem interim admonet, sess.23.* & fusiùs dictum est *suprà à n.34. usq; ad num.*40. Tum quia in eo, qui abest sex mensibus continuis, non verificatur illud verbum *aliquantisper*, quo utitur Concilium in d. c. 1. dum ait: Quoniam autem qui aliquantisper tantùm absunt ex veterum Canonum sententia non videntur abesse, cùm Concilium illud restringat ad duos, vel ad summum tres menses, & antiqui Canones ad unum, ut in cap. *Præsentium*, 7. *q.*1. vel ad

45 duos, ut in c. *Si quis in Clero ead. caus. & q.* Et quatenus verificaretur verbum *aliquantisper*, non tamen verificantur sequentia, videlicet, *quia statim reversuri sunt*, nam qui abest per semestre tempus, utique non statim est reversurus, cùm dictio *statim*, regulariter sigoificet modicum temporis intervallum, ut est textus in l. *Cùm quidam, ff. de legat.* 2. & in l. *Si finito*, § *Non autem statim ff. de damno infect.* & notat Tiraquellus in l. *Si unquam in ver. revertatur, num* 120. *C. de revoc. donat.* & aliquando importat intervallum unius mensis, ut notatur in l. *Divortio facto*, aliàs est l. *fructus* 7. §. *Papinianus*, in gloss. *in ver. Statim, ff. sol. matr.* Tum quia absentia Episcoporum per sex continuos menses à Concilio non reputatur brevis, ut patet *sess.6. cap.*1. ibi: (Si quis sex mensibus continuis extra suam diœcesim morando abfuerit, quartæ partis fructuum unius anni pœnam ipso jure incurrat.) Tum denique, quia magis relaxari potest nervus Ecclesiasticæ disciplinæ, majusque detrimentum in spiritualibus, & temporalibus potest pati Ecclesia, & pravi abusus, & corruptelæ in Clero, & populo faciliùs introduci, & faciliùs eradicari, si trimestre tempus absentiæ unius anni conjungatur cum trimestri alterius anni, quàm si trimestria sint interpolata. Ob quam ratiooem cùm in cap. *In singulis, de statu Monach.* statutum sit ut Capitula provincialia Religiosorum fiant de triennio in triennium, Jo. Andr. ibi in princ. dicit non sufficere in fine primi triennii facere unum Capitulum, & statim in principio secundi triennii facere aliud, quia id potiùs esset facere Capitulum de sexto in sextum annum, quàm de triennio in triennium, & multo tempore posset sic retardari Ordinis reformatio, ut scripsi plenius in c. *Ego N. nu. 51. de jurejur.* Unde trimestre tempus quod interpolatè, & per se sumptum à Concilio reputatur breve, & cadit sub permissione, quia brevi reversus nec divertisse videtur, l. 3. *in fin. ff. de divort.* si posteà jungatur cum alio trimestri, æstimatur esse longum, & cadit sub prohibitione, ut de diversis donationibus simul junctis notat Host. in *c. Apostolica, de donationib. & de unionibus*, quæ quamvis singulæ per se non gravent; tamen simul omnes consideratæ gravant; & ideo omnes sunt revocandæ. Decidit Oldradus *cons 262. In quæstione num. 2.* & de pluribus furtis rei modicæ docet S.Thomas in 2, 2 *quæst.66. art.6. ad* 3. Sylv. *in ver. Furtum, num.*4 Confert textus in l. *Si libertus*, §. *Si quis plures. ff. de jurepatr.* & arg. l. *Nec non*, §. *Si quis sæpius. ff. ex quibus caus. major.*

46 Ad secundum S. Congregatio consultius putavit nihil generaliter respondere, sed ubi casus particulares acciderint, maturius deliberare.

47 Ad tertium respondit Episcopum, qui Beatorum Apostolorum limina visitavit v.g. in fine unius triennii, nequaquam posse immediatè in principio sequentis triennii iterum visitare, ac proinde nec visitationis titulo per octo continuos menses à sua Ecclesia abesse. Rationes hujus tertiæ resolutionis habentur in d. c. *Ego N. num.* 50. ubi plenè videas, *de jurejuran.*

48 Ad quartum respondit, non posse. Quam Congregationis sententiam S.D.N. ad se relatam in omnibus approbavit.

DE CLERICIS NON residentibus.

Cap. Ex tuæ.

SUMMARIUM.

1 *Beneficiatus absens, si ignoretur ubi sit, tribus edictis citatus, & infra sex menses non reversus, beneficio privabitur.*

Et quid post Concilium Tridentinum, num. 31. & seqq.

2 *Intellectus hujus cap. in* §. Contra eos. *& n.* 18.

3 *Citatio per edictum contra Clericum absentem affigi debet valvis Ecclesiæ suæ.*

4 *Beneficiatus nunquam citari debet per edictum ut redeat ad residentiam, si personaliter citari possit, & num.* 9.

Et quid post Concilium Tridentinum, num. 31. 35. *&* 36.

5 *Citatio contra beneficiatum absentem fieri potest etiam extra provinciam, sed ad id judex non tenetur.*

6 *Citatio per edictum ubi requiritur trina, non sufficit unica, licèt peremptoria.*

7 *Et an sufficiat unica peremptoria ad pœnam incurrendam, si fuerit personaliter exequuta, & n. 10.*

8 *Citatio trina, & unica peremptoria cum competentibus intervallis regulariter æquiparantur.*

9 *Beneficiatus absens personaliter citatus, nisi redeat infra terminum sibi præfixum beneficio spoliari potest, etiam non expectatis sex mensibus.*

10 *Monitio trina personalis cur requiratur ut Clerici, carnifices, seu tabernarii perdant privilegium fori.*

11 *Beneficiatus absens quamdiu sit expectandus, ut beneficio privari possit.*

12 *Citationis edicta sex mensium spatio præsumuntur deduci ad notitiam citati.*

13 *Beneficium Clerici, qui tribus edictis citatus infra sex menses non revertitur ad residentiam, confertur quasi vacans sine alia sententia privationis.*

14 *Canonici, & alii Beneficiati in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, ex capite non residentiæ privari non possunt titulo, nisi post lapsum trium annorum, & n. 35.*

15 *Canonicus absens ultra tres menses primo anno privari debet dimidia parte fructuum ad ratam mensium, quibus abfuit, si non integer est annus. Secundo omnibus fructibus.*

16 *Archiepiscopus potest procedere contra Episcopos deserentes Ecclesias suas excommunicando, & suspendendo, non autem removendo eos ab Episcopatu, vel administratione.*

17 *Depositio Episcoporũ jure divino est Papæ reservata.*

18 *Episcopi arbitrium est procedere contra Parochos non residentes vel censuris, vel sequestratione, & subtractio e fructuum, vel privatione Parochialis, & num. 20. vers.* Postremò.

19 *Forma procedendi adversus Parochos non residentes à jure communi præscripta an immutata fuerit Decretis Concilii Tridentini, & n. seq. usq; ad num. 35.*

20 *Statutum ad pœnam trahi non debet ad gratiam.*

21 *Qualitas apposita circa aliquas personas primò nominatas non censetur repetita quoad alias personas posteà nominatas, etiam in eadem ratione.*

22 *Dictio* idem, *quandoq; importat identitatem in genere, & diversitatem quoad specificas qualitates.*

23 *Clausula in fine posita refertur ad præcedentia in eodem cap. sed non in Capitulis separatis.*

24 *Episcopus quoties in pœnam non residentiæ vult Parochis subtrahere partes fructuum, quos fecerunt suos, quoad intervalla, & quotas, servare debet præscriptum* Concilii, cap. 1. sess. *6.*

25 *Secùs in executione facienda super fructibus, quos pro rata temporis absentiæ suos non fecerunt.*

26 *Concilium Tridentinum* c. 1. §. Eadem, sess. 23. *expenditur.*

27 *Lex innovata inest legi innovanti.*
Verba legis clara non admittunt interpretationem, nec voluntatis conjecturam.

28 *Forma procedendi contra Parochos non residentes à jure præscripta in quibus immutata fuerit à Concilio Tridentino, & n. seq. usq; in finem.*

29 *Parochi non residentes à Concilio Tridentino quibus pœnis subjiciantur.*

30 *Sententia privationis beneficii contra Parochum non residentem est nulla, si in ultima monitione Episcopus comminatus fuerit privationem fructuum, non autem tituli.*

31 *Parochus absens etiamsi ignoretur ubi sit, ex Concilio Trident. citari potest per edictum, etiam unicum, & non solemniter publicatum, & n. seqq.*

34 *Et lapso termino eidem præfixo privari potest Parochiali, etiam non expectatis sex mensibus.*

35 *Canonici non residentes post lapsum trium annorum quâ formâ sint privandi Canonicatu.*

36 *Forma hujus Capituli ad unguem servari debet tantùm in obtinentibus beneficia personalem residentiam requirentia extra Cathedrales, & Collegiatas Ecclesias.*

1 EX TUÆ. Si nescitur ubi sit clericus absens, tribus publicis edictis citabitur apud Ecclesiam suam; at si posteà expectatus per sex menses non redeat, eâ privabitur. Hoc dicit primò. Deinde ponit practicam procedendi contra Prælatos non residentes. Atque ita sunt
2 duæ partes principales. Nam primò ponit practicam procedendi contra Clericos. Secundò, ponit practicam procedendi contra Prælatos. Secunda ibi, *contra eos*, scilicet Prælatos. Unde secundùm Hostiens. *num. 7. in ver. Eos*, & Jo. Andr. *n. 6. in eod. ver.* Melius dixisset, *alios*, scilicet Episcopos, nam usque huc loquutus est de inferioribus, hic incipit loqui de Episcopis.

Et hunc intellectum sequitur glossa *in ver. Vt ipsos*, & communiter Doctores teste Jo. de Imola *post princ. vers. Sed prima lectura communiter tenetur.* Imò Innoc. *suprà in proœmio*, ubi litteram hujus Decretalis ex registro corrigit, & in aliquibus supplet, testatur veram litteram esse, *Contra alios*, ut hic referunt Butr. *n. 1. in fine*, & Imola *post princ. vers. Et facit quod notat Innocentius.*

3 Nota primò, quoties Clericus absens per edictum citari debet, citationem esse affigendã valvis Ecclesiæ suæ, ut probat hæc littera ibi, *in eorum Ecclesiis*, & notant Cardin. *in princ.* & Abb. *n. 1* Nam contra latitantem sufficit procedere ex edicto ad Ecclesiam, vel domum suam, c. *Causam*, & c. *fin. de dolo, & contumac.* secundùm Host. *hic n. 6. in ver. Publicari*, Cardin. *num. 1 in prima oppositione*, & Anchar. *in 1. notab.* Rota *in Terdonen. Præpositura*, 17. *Martii* 1600. coram Decano relata à Joanne Gaez. *in tract. de benef. p. 3. cap. 2. n. 157.*

4 Secundò nota ibi, *nec ad eos valeat citatio pervenire.* Clericum utcunque ex injusta causa absentem ab Ecclesia sua, nunquam esse citandum per edictum, si intra provinciam sui copiam faciat, & citari possit personaliter, ut per Host. d. *num. 6.* Cardin. *num. 2, vers. Ex quibus*, Anchar. *num. 1. in 2. notab.* & Abb. *num. 3. in 3. notab.* Dixi *intra provinciam*; quia si Clericus extra provinciam abesset, intimari quidèm posset, & fortè etiam citari per cap. *Romana*, §. *Contrahentes, de foro compet. lib. 6.* & dixi post Collectar. in cap. *fin. eodem tit.* Sed tamen ad hoc judex forsan non tenetur secundùm Hostien. *num. 6. in ver. Pervenire*, Joan. Andr. *num. 2 in ver. Valet*, & Anchar. *num. 1.* De hoc notatur in cap. *Dilectus, suprà de Procurat.* An autem hoc procedat post Concilium Tridentinum, dicam *infrà n. 31. 35. & 36.*

6 Tertiò nota ibi, *Trinæ citationis.* Rectorem Eccle-

Ecclesiæ absentem, si ignoretur ubi sit, esse citandum tribus edictis ut redeat ad residentiam. Quo fit ut non sufficiat unicum peremptorium pro omnibus, quia hujusmodi citationes per edictum difficilè transeunt in notitiam citati, & faciliùs est ut innotescant si ter publicè fiant, quàm si semel, licèt peremptoriè. Fortè enim amicus citati interesit in secunda, vel tertia, qui non interfuit in prima, & poterit hoc citato denunciare. Et ita firmat *hic* Jo. Andr. *n. 4. in ver. Trina*, & fusius *in addit. ad Speculat. super hac rubrica in 3. q.* ubi refert se ita consuluisse in quodam Clerico, qui unica citatione peremptoriè citatus, beneficio privatus fuit, quia non venit; Respondit enim privationem esse nullam, ob non servatam formam hîc præscriptam: & sequuntur hîc Anton. de Butr. *n. 3.* Anchar. *n. 2. in 3. notab.* Imola *nu. 3. vers. Et adverto*, & *num. 4.* & Abb. *in 4. notab.*

7 Quinimò ubi ad pœnam incurrendam lex requirit trinam citationem, non sufficit una peremptoria, licèt personalis, ut sentit glossa in Clem. 1 *in ver. Tertio, de vita, & honest. Cleric.* quam sequitur Imola, & singularem reputat Abb. *ubi sup.* Ad quod Gulielm. de Monte Laud. dicit esse textum apertum in c. 1. *in tit. de Milite vasallo, qui contumax*
8 *est, in usib. feudor.* Quod nota ad limitationem l. *Contumacia, vers. Contumax est, ff. de re judic.* & c. *De illicita, vers. Quicumque tibus auctoritatibus, 24 q. 3.* Nam regulariter æquiparantur trinæ citationes, & unica peremptoria cum competentibus intervallis, ut in juribus præallegatis, & in c. *Constitutionem, de sent. excomm. lib. 6.*

9 Hæc procedunt in Clericis latitantibus, de quibus ignoratur ubi sint, vel ad quos non valet citatio pervenire. Hi enim, ut dixi suprà in 2. notab. citari debent tribus edictis, id est solemniter propositis, & publicatis, ut innuit littera *in ver. Facias publicari*; aliàs enim contra absentes ex edicto procedi non posset, & ita procedit textus in l. 1. § *Item cùm ex edicto, ff. quæ sent. sine appell. resc. ind.* quia ibi edictum non fuit solemniter positum, ut post gloss. 1 & Innoc. declarat *hic* Host. *n. 6. in ver. Edictum*, & *in ver. Publicari*, & sequuntur DD. de quo tamen vide *hic* per Imolam *num. 4. vers. Circa primum.* Hæc inquam procedunt in Clerico, qui nescitur ubi sit, vel ita longè distat, ut commodè personaliter citari non possit, & de eo loquitur hæc Decretalis. Inducuntur enim contra eum hæc duo specialia, ut citatio sit trina, & absens posteà expectetur per sex menses, ut sic suppleatur defectus citationis personalis. At verò si sciatur ubi sit Clericus beneficiatus, & commodè citari possit, tunc non requiritur trinum edictum, sed debet personaliter citari, & sufficit unica citatio, si fuerit personaliter executa. Imò sufficit simplex requisitio, seu monitio, vel revocatio cum competenti termino ad redeundum, quo elapso etiam non expectatis sex mensibus, Ecclesiâ spoliari poterit, cùm videatur illam habere pro derelicta, textus est in c. *Ex parte*, & ibi dixi *supra eod.* Et ita distinguit, & declarat glossa communiter approbata in d. c. *Quoniam frequenter*, §. *Porrò, in ver. Canonibus, suprà, ut lite non contest.* & Abb. *hic n. 10. in 3. opposit. & n. 13. vers. Conclude ergo*, Jo. de Selva *in tract. de benef. par. 4. q. 4. & seq.* & resolvit Rota apud Cardin. Mantic. *decis. 67. n. 5.* quam decisionem posteà secuta est eadem Rota *in Terdonen. Præpositura supracitata in primo notab.*

10 Non obstat glossa præallegata in Clem. 1. *in ver. Tertio, de vita, & honestate Clericor.* quæ dicit ad pœnam incurrendam non sufficere unicam citationem etiam personalem, & peremptoriam, prout eam allegat Abb. *hic in 4. notab.* Quoniam textus in d. Clem. loquitur de Clericis officium carnificum, & tabernatiorum publicè, & personaliter exercentibus, & sic de his qui non latitant, sed personaliter citari possunt. Et tamen jubet eos nominarim, & tertio moneri. Non igitur mirum si ad illam pœnam incurreodam unica citatio personalis non sufficit, cùm textus in illo speciali casu trinam requirat. Et fortè ratio specialitatis fuit gravitas pœnæ amissionis privilegii clericalis, quod est de Jure Divino, c. *Si Imperator, 96. distinct.* & scripsi latissimè in c. *Ecclesia S. Mariæ, suprà de Constitut.* At secùs est in beneficiatis absentibus, quia si eorum copia haberi possit, jura nihil aliud exigunt, quàm ut semel personaliter moneantur, seu revocentur ad residentiam, ut in d. c. *Ex parte, supra eod.* & constat ex supradictis. Verumtamen aliud dicendum est post Concilium Tridentinum quoad Parochos, quia sufficit citatio per edictum, nec requiritur personalis, ut patebit *infrà num. 31.*

11 Quartò nota ibi, *ultra sex menses*, Clericum à sua Ecclesia absentem, si ignoretur ubi sit, post trinam citationem esse expectandum per sex menses. Unde sublata est dispositio antiquorum Canonum, qui variè circa hoc disponunt. Quidam enim dicunt Clericum duobus tantùm mensibus esse expectandum, c. *Præsentium, 7. quæst. 1.* Quidam dicunt de tribus hebdomadis, c. *Si quis in Clero, ead. cau. & quæst.* Quidam de quinque annis c. 2. *supra eod.* Quidam de anno, ut in Authen. *de Sanctiss. Episc.* §. *Interdicimus*, secundùm Innoc. *hic num. 1.* & latius per glossam in cap. *Quoniam frequenter, §. Porrò, in ver. Canonibus, supra, ut lite non*
12 *contest.* Sed hodie contra Beneficiatum latitantem de jure communi servandum erit quod hîc dicitur, ut scilicet expectandus sit per sex menses: Juris enim præsumptio est, ut intra hoc spatium citationis edicta ad illius notitiam perducantur. Ad quod hunc textum singularem repu-
13 tat Abb. *hic num. 5. in 5. notab.* Ergo lapsis sex mensibus beneficio spoliari poterit, ut in textu, etiam lite non contestata, ut in d. c. *Quoniam frequenter*; & hic notat glossa *in ver. Removeat*, etiam non præcedente sententia privationis: proptereà enim dixi spoliari, & non privari, quia non fertur sententia, sed datur beneficium quasi vacans; & sic absens videtur spoliari, ut formaliter hîc dicunt Host. & Joann. Andr. ambo *in ver. Spoliari*: & sequuntur alii. De quo dicit ut scripsi in c. *Ex parte*, & c. *Qualiter, supra eodem.*

14 Limita nunc notabiliter dispositionem hujus Decretalis, ut non procedat in obtinentibus dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis. Hi enim ex Decreto Concilii Tridentini, *c. 12. §. Præterea, sess. 24.* si ultra tres menses abfuerint, primo anno privari debent dimidia parte fructuum. Secundo anno omnibus fructibus. Crescente verò contumacia procedendum est contra eos ad sacrorum Canonum præscriptum, id est, ad privationem tituli. Atque ita absentes ultra tres menses hodie

beneficio privari non poterunt, nisi post lapsum trium annorum, & servata forma ibi præscripta, ut sæpius declaravit S. Congregatio ejusdem Concilii interpres. Minimè enim verum est, quod refert Mantica in præalleg. *decis. 67. n. 6.* videlicet per Illustriss. S. Congregationis Interpretes fuisse declaratum, Episcopos posse procedere ad privationem ob non residentiam; tametsi temporum intervalla, de quibus in d. *cap. 12. §. Præte-*
15 *rea. sess. 24.* non fuerint observata. Imò enim S. Congregatio censuit expectandum esse lapsum trium annorum, priusquam ad privationem in totum procedatur; Et primo anno absentem ultra tempus permissum privandum esse dimidia parte fructuum, & quidèm ad ratam mensium, quibus abfuit, si non integer est annus. Secundò, omnibus fructibus. Tertiò, privandum titulo, & ad privationem hujusmodi procedi non posse, nisi hâc formâ servatâ, ut etiam dixi in c. *Licet, n. 26. infrà tit. proximo.*

Idem responsum cùm Episcopus in pœnam residentiæ vult Parochis subtrahere partes fructuũ, quos residendo suos fecerunt: debet enim servare quoad intervalla, & quoad quotas præscriptũ Concilii, *c. 1. sess. 6.* ut latiùs dicam *infrà n. 24.*

16 Ultimò nota in §. *Contra eos.* Archiepiscopum posse procedere contra Episcopos deserentes Ecclesias suas excommunicando, & suspendendo: removere autem illos ab Episcopatu, vel administratione non posse: hoc enim specialiter Legato hic conceditur, ut formaliter dicit Innoc. *nu. 5. in*
17 *ver. Procedatur,* & sequuntur alii. Nam depositio Episcoporum jure Divino est Romano Pontifici reservata, ut in c. *Inter corporalia, de transl. Episc.*

18 Verùm intelligendo hunc §. *Contra eos.* non ponere casum diversum, sed continuare casum præcedentem de clericis inferioribus juxta alium intellectum glossæ *in ver. Spoliari.* Hinc collige Episcopum non arctari præcisè ad procedendum contra beneficiatum non residentem per viam privationis beneficii; sed esse in optione ipsius procedere etiam per subtractionem fructuum, & censuras Ecclesiasticas, ut hic notant Imola, & Jo. de Anan. quos sequitur Mantica *in præalleg. dec. 67 num. 6.*

Quod procedit etiam contra Parochos non residentes in terminis Concilii Trident. *c. 1. vers. Quod si per edictum, sess. 23.* ponderando illa verba, *liberum esse vult Ordinariu, &c.* Et quamvis oppositum videatur declarasse S. Congregatio contra Parochos non residentes tempore pestis, ut dixi in c. *fin., num. 41. & 45. infra eod.* Fortè tamen ita censuit in illo speciali casu, quia erat admodum controversum inter Theologos, & Canonistas, an pestis tempore Parochi tenerentur personaliter residere, ut ibi dixi *num. 42. & 49.* Unde contra absentes existimavit non esse illicò procedendum ad privationem Parochialis; sed priùs experienda esse alia remedia censurarum, & subtractionis fructuum. Verùm extra illum casum generaliter consulta an sit arbitrium Episcopi quâ viâ, & quo remedio uti voluerit contra non residentes, nempe vel censuris, vel sequestratione, & subtractione fructuum, vel privatione. Respondit ita esse. Idemque patet ex decisione edita in causa Imolen. de qua infrà *num. 30.*

19 QUÆRO an forma procedendi adversus Parochos non residentes à jure communi præscripta, immutata fuerit Decretis Concilii Tridentini, *c. 1. sess. 6.* & *c. 1. sess. 23.*

Disponit S. Synodus in *cap. 1. sess. 6.* adversus Episcopos non residentes, ut primis sex mensibus eorum absentiæ in pœnam amissionis quartæ partis fructuum unius anni ipso jure incurrant. Quod si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverint, aliam quartam partem fructuum similiter eo ipso amittant. Crescente verò contumacia, præscribit quâ forma sit contra eos procedendum ad graviora remedia. Deinde in *cap. 1. sess. 23.* interpretatur primò dictum decretum, & statuit ut ejus prætextu non liceat Episcopis ultra tres menses quolibet anno abesse: alioquin præter mortalis peccati reatum, quem incurrunt, pro rata temporis absentiæ fructus suos non faciant. Postremò eadem omninò quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus declarat, & decernit, ut in §. *Eadem.* Quo loco, cùm nihil statutum fuerit de modo procedendi contra inferiores Curatos, consequens videtur esse ut servari debeat veterum Canonum dispositio, de qua præcipuè in hac Decretali, cùm eam Concilium non immutaverit: nam correctio jurium vitanda est, cap. *Cùm expediat, de elect. in 6.* l. *Præcipimus, in fine, C. de appell.* l. *fin, C. de inoff. testamen.* & quod non mutatur stare non prohibetur, l. *Sancimus, C. de testamen.* Quod si Concilium voluisset modum procedendi circa Curatos inferiores præstituere, utique expressè disposuisset, sicut de culpa, pœna, & fructuum amissione disposuit. Ad hoc cap. *Inter corporalia,* ibi: *Si circa translationem id fieri voluisset, quod de cessione dixerat, & de translatione poterat expressisse, de translat. Episc.* Ad idem text. in cap. *Ad audientiam, de decim.* & in l. *unica, §. Sin autem ad deficientu, C. de Caduc. tollen.* Quod igitur non est Sanctorum Patrum Decreto sancitum, superstitiosis non est adinventionibus præsumendum, ut in d. c. 2. & in c. *Consuluisti, 2. quæst. 5.*

Præterea intentio finalis S Synodi in d. cap. 1. *sess. 23.* fuit occurrere negligentiæ Pastorum non residentium, illosque districtius arctare, ut gregi sibi commisso sedulò invigilarent. Et propterea non est inferendum, ut intervalla longiora Episcopus procedens contra non residentes servare teneatur, quàm de jure Canonum prius statuta fuissent; alioquin inducta ad effectum coangustandi licentiam non residentium, eorumdem habenas laxarent; quod esset absurdum, ut per Bald. *cons. 472. num. 2 vers. Sed ubi apponitur, lib. 2.* & Angel. *cons. 66. vers. Clausula enim.* Siquidem
20 quod statutum fuit ad pœnam, trahi non debet ad gratiam, dicto cap. *Inter corporalia, vers. Nec quod de cessione, de translat. Episc.* & generaliter inducta ad unum finem, contra illum operari non debent, l. *Cum tale, §. Falsam, ff. de condit. & demonstr.* l. *Legata inutiliter, ff. de adimen. legat.* Adhæc cùm in d. c. 1. *sess. 23. in vers. Quod si per edictum,* eadem tribuatur facultas Ordinariis compellendi non residentes per censuras Ecclesiasticas, vel sequestrationem, & subtractionem fructuum; sequitur ut quemadmodum nihil est immutatum in modo procedendi quando eligitur via censurarum; ita nec quidquam novi censeatur inductum quando proceditur per fructuum subtractionem: una enim determinatio respiciens plura determinabi-

nabi-

nabilia, debet illa æqualiter determinare, l. *Iam hoc jure*, §. *fin. ff. de vulgar. & pupil.* text. in l. *fin.* & ibi Bart. C. *de sent.* Dec. in c. *Novit. num. 56. supra de judic.*

His accedit, quod in eod. *c. 1. sess. 6.* Concilium tantùm de majoribus Prælatis disponit, ut patet ex illis verbis: *Ab his, qui majoribus Ecclesiis præsunt, initium censuit esse sumendum* Ergo sequens dispositio applicari non potest Parochis, cum verba posita in proœmio judicent; & ostendant animum disponentis, l. *fin.* ubi Bart. & omnes, *ff. de hæred. instit.* l. *fin. ad Maced. cum concord.*

Postremò difficilius, & majori deliberatione proceditur contra Archiepiscopos, & Episcopos, quam contra Parochos: quamvis enim Parochus absens, & ter citatus intra sex menses non reversus privari per Episcopum valeat, ut hic; Episcopus tamen non potest per Archiepiscopum deponi, & privari, d. cap. *Inter corporalia de transl. Episc.* Concilium Tridentinum, *c. 5. sess. 29.* & *dict. c. 1. sess. 6.* & dictum est supra *in ult. notab.* Ideoque Episcopi non aliter coercentur ad residentiam, quàm si per superiorem citra Papam excommunicatione & suspensione feriantur, ut hic patet in §. *Contra eos*, secundùm communem intellectum, de quo supra *in princ. & in ult. notab.* & non respicientes privantur per Summum Pontificem, vel ejus specialiter delegatum, & *hic* per Abbatem, *n. 9.*

21 Quamobrem non est protrahenda dispositio loquens de Episcopis ad Parochos, in quibus minor ratio viget, & minus detrimentum, & scandalum affert inconsulta coercitio, vel privatio, quia qualitas opposita circa aliquas personas primò nominatas non censetur repetita quoad alias personas postea nominatas etiam in eadem oratione, & structura verborum, l. *ult.* §. *Seio*, ubi Bart. *de leg. 2.* Ita Alex. *conf. 158. n. 2. l. 6.* Alciat *præsumpt. 56 n. 25. vers. Tertiò quia*, Socin. Jun. *conf. 141 num. 22. lib. 3.* Quod multò magis dicendum est in casu præsenti, in quo qualitas modi procedendi circa Episcopos fuit appofita in *cap. 1. sess. 6.* Et propterea non debet censeri repetita quoad Parochos nominatos in c. *Diverso*, nempe in *cap. 1. sess. 23.*

22 Nec refragantur verba illa, *eadem omnino*, &c. tum quia non est absurdum ut dictio *idem*, denotet identitatem in genere, & diversitatem quoad specificas qualitates, gloss. in cap. *final. de magist.*

23 Alex. in l. 2. *in fin. ff. si cert. petat.* Tum etiam quia illa clausula, *eadem omnino*, posita prope finem capituli refertur quidem ad præcedentem capituli contextum. l. *Talis scriptura*, §. *fin. ff. de legat.* 1. c. *Inquisitioni, in fine de appellat.* Felin. in c. *Causam quæ de rescript.* cum simil. sed non ad *cap. 1. sess. 6.* separatum, Bart. in d. l. *Talis scriptura*; præsertim cum capitulum illud *sess. 6.* circa modum procedendi sit diversum à Sacrarum Canonum dispositione; gloss. in d. l. *Talis scriptura*, §. 1. Anton. Gabr. *in tit. de clausul. num. 5.* ubi ex his ampliat, etiamsi clausula in fine posita referret se in genere ad omnia præcedentia.

24 Cæterum his non obstantibus oppositum declaravit S. Congregatio Concilii Tridentini interpres: orta enim dubitatione an Episcopus procedens per substractionem fructuum adversus Parochos non residentes juxta decretum, c. 1. §. *Eadem omnino*, *sess. 23.* teneatur observare eadem intervalla eamdemque rationem, quæ contra Episcopos non residentes statuitur in *cap. 1. sess. 6.* censuit Episcopum quoties in pœnam omissæ residentiæ vult Parochis subtrahere partes fructuum, quos residendo suos fecerunt, debere servare quo ad intervalla, & quoad quotas præscriptum

25 Concilii *cap. 1. sess. 6.* in executione autem faciendâ super illis fructibus, quos iidem Parochi pro rata temporis absentiæ suos non fecerunt, nec tuta conscientia retinere possunt ex decreto, *cap. 1. sess. 23. §. Si qui autem.* Episcopum non debere sequi intervalla, de quibus in *d. c. 1. sess. 6.*

26 Considerationes verò supra in contrarium adductæ facilè diluuntur, si verba d. c. 1. in *vers. Eadem sedulò expendantur.* Nam cùm S. Synodus prius egerit de residentia Episcoporum, postea subjungit, eadem omninò etiam quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus declarat & decernit. Et quidem de culpa, id est, de mortali reatu, quem incurrunt non residentes, & de amissione fructuum, quos in absentia suos non faciunt, disponit in *eod. cap. 1. sess. 23. in vers. Si qui autem.* At verò de aliis pœnis ibi nihil novi statuit, sed tantummodo innovavit pœnas adversus Episcopos non residentes sub Paulo III. impositas, id est in *c. 1. sess. 6.* Si igitur Concilium in d. vers. *Eadem*, extendit dispoita circa Episcoporum residentiam ad inferiores Curatos non tantùm quoad culpam, & amissionem fructuum, sed etiam quoad pœnam; & de pœnis nihil disposuit nisi in *d. c. 1. sess. 6.* utique hinc necessariò sequitur, ut pœna Episcopis non residentibus ibidem inflicta locum habeat etiam in Curatis inferioribus; & consequenter etiam in ipsis servanda erunt temporum intervalla in pœna privationis fructuum ibi præfixa. Nam pœna illa licet in genere repetita in d. vers. *Eadem*, tamen cùm sit unica, censetur nominatim expressa, ut l. 2. *ff. de liber. & posthum.* & *instit. de exhæredat. liber.* §. *Nominatim.*

27 Præterea etsi clausula posita in d. vers. *Eadem*, non esset referenda nisi ad contenta in eod. *c. 1. sess. 23.* tamen cùm ibi innoventur pœnæ impositæ in d. *cap. 1. sess. 6.* perinde est ac si pœnæ hujusmodi essent in posteriori decreto insertæ; quia lex innovata inest legi innovanti, non secus ac si illius tenor esset in ea insertus, c. *Cùm dilecta de confirm. util. vel inutil.* gloss. in c. *Ut litigantes, in ver. Statutum de offic. ordin. in 6.* Doctores in Clem. *Dudum, de sepultur.* Atque ita cessant conjecturæ omnes addu-

28 ctæ in oppositum de correctione veterum Canonum, de mente Concilii, & de clausula in fine posita. Quoniam verba Concilii clara non admittunt interpretationem, neque voluntatis conjecturam, l. *Licet Imperator, ff. de legat.* 1. Aub. *conf. 97. viso instrumento n. 1. vers. Et primò quia, lib. 2.* Socin. *conf. 13. n. 38 lib. 1.*

Concludendo dic, juris communis dispositionem adversus Parochos non residentes, de qua præcipuè in hac Decretali, in multis fuisse à Con-

29 cilio immutatam, & alteratam: Primò enim fuit immutata in eo, quod Parochus non residens de jure communi non perdit fructus ipso jure, sed procedi potest contra eum per fructuum sequestrationem, seu privationem, ut dictum est *supra num. 18.* At verò post Concilium non solùm non facit fructus suos pro rata temporis absentiæ, ut in dict. *c. 1. sess. 23.* sed etiam si abfuerit ultra sex menses, incidit ipso jure in pœnam privationis quartæ partis fructuum unius anni impositam Episcopis in *d. c. 1. sess. 6.* & innovatam in *c. 1. sess. 23.*

in verſ. Si quis autem; & ampliatam ad Curatos inferiores in verſ. *Eadem*, Quod ſi per alios ſex menſes in hujuſmodi abſentia perſeveraverit, aliam quartam partem fructuum, ut ſupra eo ipſo amit-
30 tit, ut in d. *c. 1. ſeſſ. 6.* Et quamvis integrum ſit Epiſcopo procedere etiam ad privationem beneficii, tamen ſi elegerit procedere per ſubtractionem fructuum; tenetur obſervare illa temporum intervalla, nec poteſt illicò ad privationem tituli procedere. Unde cum Epiſcopus Imolen. privaſſet Rectorem Parochialis, quia non reſidebat, & Rector Sacram Congregationem Concilii adiiſſet: Reſponſum eſt privationem eſſe nullam, & reſtituendam Rectori Parochialem, quia in ultimo præcepto ante ſententiam, quo illum ad reſidentiam vocaverat, comminatus fuerat Ordinarius fructuum amiſſionem, & non privationem Parochialis.

31 Deindè forma procedendi contra Parochos non reſidentes à jure præſcripta, fuit à Concilio immutata in eo, quod de jure communi Parochus ſi ſcitur ubi ſit, citari non poteſt per edictum, ſed citari debet perſonaliter, ut oſtenſum eſt *ſupra nu. 4. & 9.* At per Concilium citari poteſt per edictum, etiam non perſonaliter, ac ſi contumax fuerit, privari etiam Parochiali, ut patet in dict. *c. 1. ſeſſ. 23.* ibi: (Quod ſi per edictum citati, etiam non perſonaliter, contumaces fuerint, liberum eſſe vult Ordinariis per cenſuras Eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam uſque ad privationem compellere) Et verba illa, *uſque ad privationem* S. Congregatio declaravit eſſe intelligenda incluſivè.

32 Tertiò, fuit immutata in eo, quod de jure communi beneficiatus latitans citari debet tribus edictis, ut patet hic in textu. At poſt Concilium ſufficit indiſtinctè unicum edictum peremptorium cum competenti termino ad redeundum, cùm non requirat trinum, ſed ſimpliciter dicat, *per edictum citati.*

33 Quartò, fuit immutata in eo, quod edicta hujuſmodi de jure communi debent per præconem ſolemniter publicari, ſecundùm opinionem Hoſt. & aliorum, de qua *ſupra n. 9.* Secus poſt Conciliū quod hanc ſolemnitatem publicationis non exigit. Unde ſatis eſt ut edictum affigatur valvis Eccleſiæ, ſecundùm ea quæ dicta ſunt *ſupr. in 1. notab.*

34 Demum immutata fuit in eo, quod de jure communi Parochus ſi ignoretur ubi ſit, poſt trinæ citationis edictum non poteſt illico privari beneficio, ſed expectari debet per ſex menſes, ut hic eſt caſus. At poſt Concilium citatus ſive ſciatur ubi ſit, ſive non, lapſo termino eidem præfixo, ſtatim privari poterit. Nam cùm ex Concilio edictum ſucceſſerit loco citationis perſonalis, quemadmodum perſonaliter citatus non eſt expectandus per ſex menſes, ſed ſtatim poteſt privari, ut in c. *Ex parte, il* 1 & in c. *ſeq. ſupra eod.* & *infra in c. fin.* & dictum eſt *ſupra n. 8.* ita & citatus per edictum. Ex quibus patet hanc Decretalem in primo reſponſo per Tridentinum Concilium ferè in omnibus abrogatam fuiſſe quoad Parochialium Eccleſiarum Rectores.

35 Quo verò ad obtinentes Dignitates, Canonicatus, vel Portiones in Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis, ſimiliter patet primum reſponſum hujus Decretalis fuiſſe immutatum in eo, quod ex Concilio, antequam beneficio privari poſſint, expectandus eſt lapſus trium annorum, ut oſtenſum eſt *ſupra n. 14.* Verùm tranſacto tertio anno, ſi ignoretur ubi ſint, citandi erunt trinæ citationis edicto, & poſtea expectandi erunt per ſex menſes, juxta formam hic præſcriptam, quam Concilium non immutavit, imò expreſſè præſervavit in dict. *c. 12. §. Præterea, ſeſſ. 24.* ibi: *Contra eos juxta ſacrorum Canonum Conſtitutiones procedatur*, id eſt beneficio priventur ad eum modum, quo ſacri Canones præſcribunt.

36 Supereſt igitur ut forma procedendi contra Clericos non reſidentes præfinita in hac Decretali ad unguem ſervari debeat tantummodo quoad eos, qui obtinent beneficia ſimplicia perſonalem reſidentiam requirentia extra Cathedrales & Collegiatas Eccleſias.

DE CLERICIS NON reſidentibus.

Cap. Tuæ.

SUMMARIUM.

1 *Privilegiatus ut abſens in ſtudio fructus præbendæ recipiat, exiſtens in villa, vel caſtello, ubi nullum eſt, vel minus competens ſtudium, privilegio non utitur.*

2 *Licentia Prælati, & privilegium requiruntur ad hoc ut abſens in ſtudio fructus præbendæ percipiat.*

3 *Et licentia non ſufficit petita, niſi etiam ſit obtenta.*

4 *Quod ſi Prælatus eam deneget, adeundus eſt ſuperior ut eum dare compellat.*

5 *Prælatus inferior an Curatis Eccleſiarum ſibi ſubjectarum dare poſſit licentiam non reſidendi, & nu. ſeqq. uſque in fin.*

6 *Capitulum ex præſcriptione, vel privilegio poteſt in certis Eccleſiis ſibi acquirere jura Epiſcopalia excluſo Epiſcopo.*

7 *Eccleſia pleno jure ſubjecta dicitur, in qua quis habet ordinariam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem.*

8 *Tridentinum Concilium ubi loquitur de concernentibus juriſdictionem, non intendit eam uni auferre, & dare alteri.*

9 *Licentiam dare de non reſidendo pertinet ad legem juriſdictionis.*

10 *Et eam dare poteſt non modo Epiſcopus, ſed etiam inferior Prælatus.*

11 *Capitulum Civitaten. quam juriſdictionem habeat in Eccleſiis ſibi ſubjectis.*

12 Liberè, *id eſt, ſine alicujus licentia.*

13 *Inſtituere, & deſtituere ſpectat ad Ordinariam juriſdictionem.*

14 *Obſervantia ſubſequuta ſuperat omnes alias probationes; & eſt omnium interpretationum Regina.*

15 *Conſuetudo interpretativa non requiritur ut ſit præſcripta.*

16 *Tridentinum Concilium c. 1. §.* Eadem omnino, ſeſſ. 23. *expenditur, & n. 18.*

17 *Epiſcopi appellatione in materia juriſdictionis veniunt etiam inferiores Prælati ſimilem juriſdictionem habentes.*

Secus ſi habeant ſolum jus conferendi, n. 20.

18 *Ordinarii appellatione venit etiam inferior Prælatus inſtitutionem habens.*

TUÆ

1 TUÆ. Privilegiatus quod absens in studio
fructus præbendæ percipiat. Studens in stu-
dio particulari, privilegio non utetur. Hoc
dicit Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar.
Imol. Joan. de Anan. & Alex. de Nævo. Vel sic se-
cundum Abbatem, Privilegiatus ut absens in stu-
dio fructus præbendæ recipiat, existens in villa,
vel castello, ubi nullum est, vel minus competens
studium, privilegio non utitur. Hoc dicit, & sunt
duæ partes. Quæstio, & Responsio, secunda ibi, *Ad
quod*.

In textu ibi, *studiorum gratia est indultum:* junctis
2 verbis *accepta licentia*; nota duo copulativè esse
necessaria ad hoc, ut absens studiorum causa per-
cipere possit fructus præbendarum suarum. Pri-
mum est, ut super hoc habeat indultum, seu privi-
legium. Secundum est, ut habeat licentiam Præla-
ti sui, prout hic notant Joan. Andr. *numer. 1. in ver.
Fructus*, ubi contra Archidiaconum, in cap. *De qui-
busdam, in fin. 37. dist.* concludit non sufficere li-
centiam, quam dat Episcopus existendi in studio,
nisi etiam sit studium in hoc privilegiatum, nec
licentia est superflua, quia operatur, ut puniri non
possit, quia non residet in beneficio. Butr. in 1.
notab. Cardin. *num. 7 in 5. quæst.* Imol. *num. 1.* An-
char. *num. 7.* Abbas *num. 3.* Joan. de Anan. *numer. 2.
vers. Nota quod habens privilegium*, & Alex. de Næ-
vo *in 1. notab.* & scripsi plenius in c. *Relatum, supra
3 eodem*. Et indultum intelligitur vel ab Episcopo,
vel à Papa, ut dicit gloss. 1. *hic*, vel à jure, ut in
cap. *Super specula, de Magistris*; vel ex consuetudi-
ne, arg. cap. *Avaritia, de præben.* & cap. *Cùm omnes,
de Constitut.* vel ex Constitutione Ecclesiæ, ut cap.
Cùm dilectus, infra eodem, vel ex privilegio specia-
li, ut *hic*, & in cap. *Cùm ad hoc, infra eodem*, secun-
dùm Hostien. & Joan. Andr. *hic num. 1. in ver. In-
dultum*, & omnes, ut attestatur Felin. in cap. *final.
num. 3. vers. Sexto limita, de Magistris*, & licentia de-
bet esse obtenta, ut probat hæc littera ibi, *accep-
ta*, & sic non sufficit petita, ut *hic*, & in cap. *Rela-
tum, supra eodem* & notat Hostien *hic num. 1. in ver.
Licentia*, & Jo. Andr. *num. 2. in ver. Accepta*, Butr. *n.*
4 7. Abb. *n. 3.* & reliqui omnes. Si tamen Prælatus
sine causa contradiceret, posset haberi recursus
ad Superiorem, ut eum compelleret licentiam da-
re, arg. cap. *Nullus, de jurepatr.* secundùm Hostien.
hic num. 1. Joan. Andr. *num. 2.* Abb. *num. 3.* & Felin.
loco citato. Nec obstat cap. *Licet, infra de Regular.*
ubi pro transitu Religiosi ad strictiorem Ordinem
sufficit licentia petita, licet non obtenta. Quo-
niam illud est speciale favore Religionis, secun-
dùm Goffred. & Jo. Andr. *ubi supra*, vel, secundùm
Host. in d. c. *Licet, num. 11.* talis à Spiritu sancto in-
telligitur absolutus à licentia impetranda, qui ei
spirat ut transeat: ergo ei tanquam Superiori o-
bediendum est, cap. *Qui resistit 11. qu. 5.*

5 Porrò cùm decreto Concilii Tridentini *cap. 1.
§. Eadem omnino, sess. 23.* cautum sit, ut cùm inferio-
res Curatos à suis Ecclesiis abesse contigerit, cau-
sa debeat esse ab Episcopo prius cognita, & pro-
bata, & licentiam in scriptis, gratisque conceden-
dam ultra bimestre tempus nisi ex gravi causa
non obtineant: Ex facto quæsitum est, An Capi-
tulum Civitaten. Vicariis Ecclesiarum sibi sub-
jectarum possit ejusmodi licentiam impertiri,
necne?

6 Pro dubii solutione supponendum est primò de
jure, quemlibet inferiorem posse sibi acquirere
jurisdictionem quasi Episcopalem in aliqua Eccle-
sia privativè ad Episcopum, vel præscriptione, vel
privilegio, ut habetur in c. *Auditis*, & ibi notant
Abbas *n. 4.* & Felin. *n. 1. supra de præscript.* Franci-
scus Balb. *de præscript. part. 1. 5. partis principalis, q.
11. num. 2.* & in terminis Capitulum posse in ali-
quibus Ecclesiis sibi acquirere præscriptione, vel
privilegio omnia jura Episcopalia, & jurisdictio-
nem Episcopalem, consuluit latè Calderin. *cons. 2.*
incipien. *An Archipresbyter, in tit. de præscript.* & se-
quitur Balb *ubi supra*.

7 Supponendum secundò, idem esse habere Ec-
clesiam sibi subjectam pleno jure, & habere Ordi-
nariam, & quasi Episcopalem jurisdictionem, quia
tunc Episcopus nullum jus Episcopale potest in
ea exercere, ut notat Host. in cap. *Quoniam, ante n.
1. in ver. Utroque jure, de privileg* Abb. in d. c. *Auditis,
n. 4.* & ibi etiam Felinus *eodem num. de præscript.*
Bald *ubi sup. n. 3.*

8 Supponendum tertiò Concilium Tridentinum
ubi non loquitur de concernentibus officium, vel
dignitatem Episcopi, sed de concernentibus ju-
risdictionem, noluisse jurisdictionem uni auferre,
& dare alteri, ex traditis per Vitalinum in Clem.
Attendentes, §. Hoc igitur n. 3 & *4. de stat. Monachor.*
Put. in terminis Conc. Trident. *decis. 239.* inci-
pien. *Die 1. Aprilis, lib. 3.*

9 Supponendum quarto, dare licentiam de non
residendo spectare ad legem jurisdictionis, c. *Rela-
10 tum, supra eod.* Quæ quidem licentia potest dari de
jure communi non solùm ab Episcopis, sed à qui-
buscumque inferioribus Prælatis, ut probat text.
in d. cap. *Relatum*, ibi: *De licentia suorum Prælato-
rum*, ubi Innoc. *num. 2.* Nota, inquit, inferiores
Prælatos dare licentiam eundi ad Scholas, &c. &
concurdant ibi Host. *num. 3.* Butr *n. 5.* & Abb qui
de communi attestatur *n. 4.* Cardin. in Clem. 1. §.
Sanè, il 2. n. 6. de stat. Monachor.

11 Supponendum ultimò, Capitulum Civitaten.
habere Ecclesias, de quibus agitur, sibi pleno jure
subjectas, quod patet ex litteris Cælestini, Pii II. &
Pauli III. nam in litteris Cælestini cavetur, ut Ca-
pitulum possideat dictas Ecclesias liberè, & di-
ctam libertatem confirmat, & verbum *liberè*, om-
12 nem subjectionem excludit, & denotat possessio-
nem absque alicujus licentia, glos. in Clem *Du-
dum, § Si verò, in ver. Liberè, de Sepultur.* & notatur in
cap. *De multa, de præben.* & in cap. *Licèt Episcopus,
eod. tit. lib. 6.* & probatur in c. *fin. §. fin. de consuetud.
lib. 6.* & in c. *Cùm plures*, & ibi gloss. *in ver. Liberè,
de offic. delegat. eod. lib.* & in cap. *Statuimus*, & ibi di-
xi, *num. 3. de Regular.* Barbat. *cons. 11. n. 3. vers. Item
transtulit, in fin. lib. 2.* Rubeus Alexandrin. *cons. 43.
n. 4.* ex litteris verò Pii II. quia, ut ibi dicitur, Ca-
pitulum habet jus instituendi, & destituendi, quod
idem prius confirmat, necnon ejus solitam jurisdi-
13 ctionem, & sic quasi Episcopalem, cum institue-
re, & destituere spectet ad ordinariam jurisdictio-
nem, cap. *Conquerente, de offic. Ordin.* & toto *tit. de in-
stitut.* Paris. *cons. 22. num. 19. lib. 4.* Sed clarius ex
litteris Pauli III. in quibus Papa confirmat expres-
sè ordinariam jurisdictionem, ac jus conferendi,
instituendi, & destituendi, & ubi verba sunt clara,
non est admittenda quæstio voluntatis, l. *Ille, aut
ille, ff. de legat. 3.*

14 Confirmatur omnia ex effectu subsequuto, quia
ut in facto supponitur, semper Capitulum in istis
Ecclesiis exercuit jurisdictionem Ordinariam in
cau-

causis matrimonialibus,in dandis licentiis, in instituendo,& destituendo,& in similibus,cum observantia subsequuta superet omnes alias probationes,ut inquit Tiber.Decian.*in consil.* 124.*num.*
15 12.*lib.*2.& sit aliarum probationum regina. Quæ quidem observantia cùm sit interpretativa dictarum Bullarum,non requiritur ut sit præscripta, Aretin.*consil.* 11.*col.*3.*vers.Sed tamen ex superabundanti*,Rocch.de Curte,*de consuetud.num.*28. *Purpurat.* in l.*Certi conditio*,§.*Si nummos*,*num* 21. *ff. Si certum pet.*Dec.in l.*Ut liberum*,*num.*19.*C.de collat.*& in *consil.* 48.*col.*1.*vers.& in tali consuetudine*,Menoch. *consil.* 37.*num.*96.*lib.primo.*

His ita constitutis, defluit suo marte solutio propositi dubii: nam cùm dictum Capitulum possit habere Ecclesias in Diœcesi Aquilegien. sibi subjectas pleno jure,& sic cum jurisdictione quasi Episcopali,ut *supra in supposito primo & secundo*, & illas habeat sic subjectas cum dicta jurisdictione ex Bullis Summorum Pontificum, ut in ultimo supposito;& dare hujusmodi licentias sit jurisdictionis,& Concilium in his, quæ sunt jurisdictionis non intendat illam sibi auferre, & dare alteri,
16 ut in *supposito* 3.*&* 4. hinc resultat,ut ipsius Concilii dispositio in d.*cap.*1.§. *Eadem omnino*,*sess.* 23. dum loquitur de licentia danda ab Episcopo causa cognita, minimè excludat Capitulum Civitaten. quo minus Vicariis Ecclesiarum sibi pleno jure subjectarum impertiri possit licentiam abscedendi ab eorum Curis.

17 Nec obstat quod Concilium dicat, *causa prius per Episcopum cognita*. Quoniam ubi agitur de his, quæ sunt jurisdictionis, ubi fit mentio de Episcopo,intelligitur etiam de quocunque alio inferiori prælato similem jurisdictionem habente,ut declarat Abbas in cap. *Sicut unire.sub numer.*3.*de excess.Prælator.*Catdin.*in consil.*47. *Reverende Pater per tot.*ubi dicunt dictum cap.*Sicut unire*, licet loquatur de Episcopis,tamen cùm jus uniendi Ecclesias sit jurisdictionis, intelligi etiam de aliis prælatis inferioribus habentibus jura Episcopalia. Præsertim verò quia dispositio Concilii in hoc debet recipere interpretationem passivam à jure communi, l.2. C. *de Noval.* de quo jure quilibet Prælatus inferior potest concedere hujusmodi li-
18 centias,ut dictum est *supra in* 4.*supposito*. Imò constat manifestè Concilium ibi loqui de Ordinario, ut paret ibi: *Vicarium idoneum ab ipso Ordinario ap-*
19 *probandum.* Appellatione autem Ordinarii veniunt etiam Prælati inferiores institutionem habentes,ut dicit gloss.in cap *Ordinarii*, *in verb Locorum*,*de off Ordinar.lib.*6.Franc,in c.2.*num.*7.*de Constit.eodem lib.*

20 Item non obstat decisio Sacræ Congregationis Concilii,quæ circumfertur, quod omnia contenta in d.c.1.*sess.*23. per Episcopum executioni demandari debeant, etiamsi collatio ad inferiorem spectet,& ad Abbates Regulares.Quia illa loquitur quando sola collatio spectat ad inferiorem, qui non est casus noster. Secus verò dicendum est,ut ibi omnis jurisdictio Ordinaria ad aliquem inferiorem spectaret,ut in hoc casu, quia si inferior habet Ordinariam jurisdictionem, debet etiam habere hanc facultatem dandi hujusmodi licentias, quia illa est jurisdictionis Ordinariæ, ut dictum est,& nulla subest ratio diversitatis: imò si quis habet jus instituendi,& destituendi, quod est plus, debet habere etiam hoc jus dandi licentias,quod est minus,ut in reg. l.*Non debet*,*ff.de reg. jur.*& cap.*Cui licet*,*eod.tit.lib.*6.

DE CLERICIS NON residentibus.

Cap. Ad audientiam.

SUMMARIUM.

1 *Canonici duo absentes pro servitio Episcopi fructus præbendarum suarum percipiunt, non obstante Constitutione contraria*, *& n.*7. *Idem in absentibus pro servitio Papæ*,*n.*7.

2 *Statutum disponens idem,quod jus commune,& juramentum super eo interpositum, recipit omnes limitationes,quas recipit jus commune.*

3 *Statutum excipiens duos casus censetur excipere etiam alios casus,in quibus viget eadem ratio.*

4 *Declaratur procedere si statutum sit secundùm jus; secus si sit contra,vel præter.*

5 *Casus exceptus à jure communi extenditur ad alios casus consimiles.*

6 *Casus non provisus à statuto relinquitur in dispositione juris communis.*

7 *Infirmi percipiunt in absentia fructus præbendæ, distributiones,& portionem accrescentem,quatenus infirmitas est causa non residendi, vel non deserviendi.*

8 *Consuetudo longiori quàm novem mensium spatio quotannis inserviendi in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis, an sit sublata à Concilio Trident.* *& nn.seqq.usq. ad n* 16.

9 *Consuetudo,aut statutum vacandi ultra tres menses à servitio Cathedralis vel Collegiatæ Ecclesiæ restringitur à Concilio Trident.,ad tres menses.*

10 *Constitutio,& consuetudo sunt duæ species juris inter se valde differentes.*

11 *Et appellatione unius non venit alia, etiam in materia in qua verba improprientur.*

12 *Constitutiones longius servitij tempus, quàm novem mensium requirentes in Cathedralibus vel Collegiatis,cur sint præservatæ à Concilio Trident.* *& non consuetudines,& nn seqq.*

13 *Consuetudo in quibus differat à statuto.*
Canonici de jure communi nullam habent certam vacationem à servitio Ecclesiæ.

15 *Consuetudo juri communi conformis sublata censetur jure communi sublato.*

16 *Consuetudo, secundùm quam Canonici Regulares, & Portionarii sæculares absunt cum licentia per quadraginta dies,& lucrantur distributiones, an valeat,& nn.seqq.usq. in fin.*

17 *In Ecclesia Regulari an Clerici sæculares habere possint præbendas,& beneficia,aut stipendia.*

18 *Beneficiati Regulares,& sæculares æquiparantur quoad potestatem dispensandi fructus beneficiorum.*

19 *Ecclesiæ Regulares an comprehendantur in* c. un. de Cleric.non resident. lib.6. *& in* c. 12.§. Distributiones,sess.24.Conc.Trid.

20 *Ecclesiæ appellatione venit etiam Ecclesia Regularis.*

21 *Canonicorum appellatione, etiam Regulares continentur.*

22 *Victualia, seu manualia magis propriè dantur Regula-*

gularibus ratione sui victus, quorum præbenda olim in his solum consistebant.

23 *Regulares quoad dignitates, & officia, quæ habent in titulum, non comprehenduntur in Decreto Concilii Trid.* c.2. sess. 25. de Regul.

24 *Canonici Regulares, & Portionarii sæculares in Ecclesia Regulari an gaudeant vacatione trium mensium a Concilio Trid. permissa.*

25 *Beneficia Regularia etiam non curata requirunt majorem residentiam, quàm beneficia sæcularia.*

26 *Tamen rationabilis causa excusat.*

27 *Beneficiarii Sæculares abesse possunt tempore permisso etiam absq; licentia superioru: Regulares secus.*

28 *Licentia justam causam includit.*

29 *Canonici Regulares abesse possunt cum licentia superioru, etiam ultra quadraginta dies ex consuetudine permissos, citra amissionem aliquam fructuum.*

30 *Portionariis absq; licentia absentibus fructus grossi non debentur.*

31 *Clerici cessantes à Divinis officiis tenentur ad restitutionem fructuum.*

32 *Verbum idem respectu diversorum importare potest privationem juris, & facti.*

1 AD AUDIENTIAM. Duo Canonici absentes cum Episcopo, seu in ejus servitio fructus præbendarum suarum percipiunt, non obstante Constitutione contraria. Hoc dicit; & continet optimum casum in materia interpretationis statutorum. Primò, ponitur facti narratio. Secundò, provisio, ibi, *Decernimus.*

2 Nota primò statutum disponens idem, quod jus commune, & juramentum super eo interpositum recipere omnes limitationes, quas recipit jus commune, quod optimè probatur hic: nam Constitutio, quam isti Canonici ediderant, & juramento firmaverant super fructibus in absentia non percipiendis, erat juri communi conformis, ut c. *quia nonnulli,* & cap. *Relatum, supra eod.* glos. *ult. in* c. *Cùm omnes de Constitut.* & gloss. 1. *hic.* Dixi in c. *licèt, num* 21. *infra de preben.* & tamen quia jus commune limitatur, ut non procedat in duobus Canonicis pro servitio Episcopi absentibus, ut c. *De cætero, supra eod.* Eamdem limitationem, & restrictionem recipit memorata Constitutio, ut hic patet, & sic statutum recipit interpretationem passivam, vel suppletionem, seu subauditionem à jure communi, Ad hoc bonus textus in l. 2. C. *de Noval* & declarat. Bart. & Doctores in l. 1. §. *Hoc autem edictum, ff. de nov. oper. nunc.* & in l. *sciendum, ff. qui satisdare cogan.*

3 Secundò nota, ibi, *Illis exceptis.* Statutum excipiens duos casus, censeri excipere etiam alios casus consimiles; & sic exceptio non firmat regulam in casibus non exceptis, quando in illis eadem viget ratio, quæ viget in exceptis, quod similiter clarè probatur in hoc cap. nam Constitutio Canonicorum de fructibus non percipiendis in absentia excipiebat duos tantùm casus, videlicet absentium ex causa infirmitatis, & absentium pro servitio Sedis Apostolicæ: & tamen textus decidit idem juris esse in absentibus pro servitio Episcopi, redditque eam rationem, quia absentes dici non debent qui tecum pro tuo, & Ecclesiæ servitio commorantur. Quæ quidem ratio communis est etiam infirmis, & existentibus in servitio Sedis Apostolicæ, ut de infirmis patet in c. 1. *infra de Cler. ægrot.* & in l. 3. §. *Stichus, ff. de stat. liber.* & notat gloss. *hic in ver. Infirmitas,* & de existentibus in servitio Papæ, in c. *Cùm dilectus, supra eodem,* gloss. *hic in ver. In Apostolica,* & sic identitas rationis efficit, ut hic quoque tertius casus censeatur exceptus: quod nota ad limitationem Regulæ, de qua in c. *Dominus,* 32. *quæst.* 7. & in l. *quæsitum.* §. *Denique ff. de fund. instruct.*

4 Cæterum adverte, quia hæc theorica procedit quando statutum excipiens nonnullos casus disponit, idem quod jus commune, tunc enim censetur etiam excipere alios casus consimiles; & ita loquitur hæc Decretalis, secundùm Ant de Butr.

5 Abb. & Alex. de Nævo, omnes in 1. *not.* Ratio est, quia sicut casus exceptus à jure communi extenditur ad casum similem propter identitatem rationis, ut probatur in cap. *Cùm dilecta, de confirm. util. vel inutil.* & notat gloss. in l. 1. *in ver. Judicati,* C. *de condit. indeb.* ita & casus exceptus à statuto disponente idem, quod jus commune, ut hic probatur secundùm Abbatem, & alios præallegatos.

6 At secus videtur dicendum si statutum disponat contra, vel præter jus; quia tunc casus exceptus à statuto non extenditur ad alios casus non exceptos ex identitate rationis. Imo casus non provisus, seu omissus à statuto relinquitur dispositioni juris communis, arg. l. *Commodissimè ff. de liber. & posthum.* cap. *Suscepti, de rescript. libro* 6. & cap. *In nostra, de injur.* secundùm Abb. *ubi supra.* Quod satis placet; & potest esse ratio diversitatis, quia in his, quæ à jure communi exorbitant, non fit extensio de casu ad casum ex identitate rationis, cap. *Quæ à jure,* & ibi gloss. *un. de reg. jur. libro* 6. gloss. in cap. *Constitutionem, in ver. Prorogamus, de regular. eod. lib.* Bart. in extravag. *Qui sint rebelles,* §. *Transit. n* 3.

7 Tertiò nota ex Decretali tres casus, in quibus Canonici percipiunt reditus in absentia videlicet cùm absunt ex causa infirmitatis, cùm absunt pro servitio Sedis Apostolicæ, & cùm absunt pro servitio Episcopi, ut in textu, & notat Butr. *numer.* 6. non tamen hi tres casus per omnia æquiparantur: nam infirmi percipiunt in absentia non solùm fructus præbendarum suarum, sed etiam distributiones quotidianas, ut est expressum in ca. *un. de Cler. non resid. lib.* 6. quinimo, & portionem accrescentem, ut dixi in cap. 1. *in ult. quæst. infra de Cleric. ægrotan.* c. Quod tamen ita intelligit *hic* Joan Andr. *num.* 2. ut is, qui aliàs erat residens, & per infirmitatem impeditur residere, percipiat præbendam; is verò, qui aliàs erat deserviens, & per infirmitatem impeditur deservire, percipiat distributiones; & sic in tantum integrat jus, in quantum infirmitas privat, & non plus: & concordant Butr. *num.* 8. Cardin. *num.* 2. Anchar. *num.* 6. & cæteri omnes: & scripsi plenius in cap. *licet, à num.* 136. *usque ad num.* 150 *infra de preben.* Absentes verò pro servitio Sedis Apostolicæ, percipiunt quidem fructus præbendæ, ut hic patet, & in cap. *Cùm dilectus, supra eod.* Sed non distributiones quotidianas, ut hic notat gloss. in ver. *integrè* nisi in casu, ut dixi in d. cap. *Licèt, num.* 1.24. *& seqq.* Et eodem modo duo Canonici absentes pro servitio Episcopi percipiunt præbendam cum integritate, ut hic dicitur, non autem distributiones, seu victualia, ut est textus in d. c. *De cætero, supra eodem,* ibi, *Nisi fortè sint victualia, quæ non consueverunt absentibus exhiberi,* & notat gloss. præalleg. *in ver. Integrè,*

gri, quod tamen fallit similiter, ut dixi in prædicta Decretali *De cætero*, à num. 11. *usque in fin.* ubi plenè videas.

In glossa prima; Collige ex hac glossa duas conclusiones. Prima est quod de jure Canonici tenentur Ecclesiæ inservire, adeo ut in absentia nil percipere debeant: nam beneficium quantumcumque simplex, & modicæ æstimationis jure communi inspecto, requirit personale servitium, ut est textus in c. *Conquerente*, & ibi dixi in 1. *not. & num.* 18. *supra eod.* Secunda est, quod valet consuetudo percipiendi fructus in absentia, & cum hac gloss. concordat gloss. ult. in c. *Cùm omnes*, *supra de Constit.* Sed hodie quoad utramque conclusionem servari debet dispositio Sacri Concilii Tridentini in c. 12. *sess.* 24. ut scripsi in d. c. *licet*, à *num.* 24. *infra de præben.* & in specie an, & quibus casibus hodie valeat consuetudo non residendi in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis, & reditus in absentia percipiendi, plenè notavi in d. c. *Cùm omnes*, à *num.* 11. *usq. ad n.* 36.

8 Hic QUÆRO, an consuetudo Cathedralis, vel Collegiatæ Ecclesiæ, quæ alicubi ante Concilium vigebat, ut obtinentes Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut portiones longiori quàm novem mensium spatio quotannis ipsi Ecclesiæ inservirent, sit sublata ejusdem Concilii decreto, c. 12. §. *Præterea*, *sess.* 24.

9 Videtur respondendum verbis Concilii, neque sublatam esse, neque præservatam, sed relictam in illis terminis, in quibus erat ante Concilium. Non esse sublatam probatur primò, quia Concilium voluit ampliare, non autem diminuere servitium Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum: nam ubi Canonici vigore consuetudinis, aut statuti longiori tempore, quàm trium mensium ab Ecclesiæ servitio ante Concilium poterant abesse, noluit de cætero ut abesse possent ultra tres menses. Cùm itaque servitium Ecclesiæ velit Concilium augere, esset absurdum, ut tolleret consuetudinem longius servitii tempus requirentem: nam hoc pacto diminueret servitium, non augeret, arg. l. 1. §. *Nunciatio*, *ff. de nov. oper. nunc.* l. *Quod favore*, *C. de legib.* Bald. *cons.* 472. *In causa*, *nu.* 2. *vers. Sed opponitur*, *lib.* 2.

Præterea si Concilium tolleret consuetudinem, id non ex aliis verbis elici posset, quàm ex illis, quibus præservat Constitutiones longius servitii tempus requirentes. Verum illa verba quæ apposita sunt ad præservandum servitium diuturnius, si tollerent hujusmodi consuetudinem, operarentur contrarium effectum illius, propter quē posita sunt, contra vulgatas regulas, l. *Legata inutiliter*, *ff. de legat.* 1. *& de adimen. legat*, l. *Titia*, §. *fin. de manu. testam.* cum simil. Constat igitur Concilium noluisse tollere hanc consuetudinem.

10 Sed neque dicendum est eam dict. decreto c. 12. præservatam fuisse: cùm enim d. vers. *Salvis*, Concilium præservet Constitutiones, & de consuetudinibus nullam mentionem faciat, plenè constat illis verbis non comprehendere consuetudines. Primò, quia constitutio, & consuetudo sunt duæ species juris inter se valde differentes.

11 Albetic. latissimè in l. *De quibus num.* 38. *& numer.* 113. *ff. de legib.* & appellatione constitutionis non venit consuetudo, nec è converso, etiam in materia, in qua verba impropriantur. Bart. in d. l. *De quibus in fin.* Guil. de Mont. Laud. & alii citati per Jas. *d. loco num.* 91. Alber. *ibidem num.* 114.

Secundò, quia sicut Concilium paulò ante mentionem habuit tam consuetudinis, quàm statuti, ubi statuit non licere ultra tres menses abesse: ita si in clausula præservativa utrumque comprehendere voluisset, utrumque expressisset, c. *Inter corporalia*, §. *Sed neque*, *vers. Unde si circa*, *de translat. Episc.* Præsertim cùm etiam paulò post, ubi agit de distributionibus, & vult derogare statutis, & consuetudinibus, utrumque exprimat, & in specie in *cap.* 9 *sess.* 22. ubi in alia materia, quam derogationis, imò potius in materia præservationis utrumque expressit, ibi, *Quod si ex consuetudine, vel constitutione aliqua loci.* Patet igitur neutram ex his opinionibus esse tutam, videlicet, Concilium sustulisse hujusmodi consuetudinem, vel dicto decreto eam præservasse: nam priori opinioni repugnat ratio, & mens Concilii. Posteriori autem non deserviunt verba, quæ de constitutionibus tantùm loquuntur.

Tutior est igitur media opinio, videlicet Concilium neque sustulisse, neque præservasse hujusmodi consuetudinem, sed eam reliquisse in illis terminis, in quibus erat ante Concilium: nam quod non mutatur, &c. l. *Sancimus*, *C. de testam.* l. *Præcipimus*, *in fin. C. de appell.* gloss. in c. *Constitutionem*, *in ver. Prorogamus de regular. lib.* 6. Huic opinioni conveniunt verba Concilii, & mens non repugnat; & ita omnia vitantur absurda. Conveniunt verba, quia cùm Concilium in præservatione de constitutionibus tantùm loquatur, nostrum non est extendere Concilium ad speciem juris diversam ab illa de qua loquitur c. *Quod si dormierit*, 31. *quæst.* 1. c. *Consuluisti*, 2. *quæst.* 5. Præsertim cum una non comprehendatur sub altera, etiam latè sumpto vocabulo, ut per Bart. & alios supra citatos in d. l. *De quibus*, mens Concilii quoque huic opinioni non refragatur, quin favet potius; & ita vitatur absurdum supra consideratum in prima parte, dum dicebatur alienum esse à recta interpretatione, ut Concilium tenoens ad cultum Divinum, & servitium Ecclesiarum amplificandum, illud diminuat, prout eveniret si tolleret consuetudines longius servitii tempus requirentes. Nam hoc pacto non sequitur id absurdum, cùm dicamus Concilium, sicut eo decreto non præservat consuetudines, ita nec eas tollere, vel enervare, & consequenter diminuere servitium, sed relinquere in eo robore, in quo erat prius. Cessat etiam illud absurdum quod Concilium in clausula præservativa tollat; quia hoc pacto si non præservat, nec tollit etiam: & sic non sequitur effectus intentioni Concilii contrarius.

12 Quod si diceretur ob quam rationem Concilium Constitutionem in hac materia præservavit, consuetudinem prætermisit. Respondetur non omnium, quæ à majoribus nostris statuta sunt, rationem reddi posse, l. *Non omnium*, *ff. de leg.* & sufficit nobis legem ita esse scriptam, l. *prospexit*, *ff. qui*, *& à quibus*, & casum consuetudinis esse omissum, & consequenter remanere in dispositione juris communis, l. *Commodissimè*, *ff. de liber. & posthum.*

13 cum simil. Possent etiam reddi nonnullæ rationes diversitatis inter constitutiones, & consuetudines, nempè quod hæ præsumantur illis rationabiliores, Alber. d. l. *de quibus num.* 79. quamquam constitutiones in facto recipiant minorem dubitationem, quàm consuetudines, præsertim pen-

pendentes ab actibus facultativis, ut esse videntur hæ, de quibus agimus.

14 Cæterùm vera ratio cur Concilium eo loci non meminerit consuetudi[illegible] ea videtur esse, quia cùm de jure communi Canonici teneantur quotidie Horis Canonicis interesse, ita ut nullum habeant certum vacationis tempus à sacris Canonibus præfinitum, Clem. 1. ubi gloss. *in ver. Canonici*, & *in ver. Debitu de celebrat. Missar.* Clem. 1. *in fin. de reliq. & vener. Sanctor.* & Clem. 2. *in ver. Certu horis de ætat. & qualit.* consuetudo requirens longius servitii tempus, quàm novem mensium, cùm esset juri communi conformis, nihil aliud erat, quàm observantia juris communis, ut notat Hostien. in c. *un. de Cler. conjugat. lib. 6.* Alex. in l. *De quibus, in princ. ff. de legib.* & Rochus de Curte in *tract. de consuet. num.* 11, ac propterea opus non fuit, ut Concilium illam expressè præservaret; nam ex seipsa habebat juris fomentum, & tanquam favorabilis Ecclesiæ & cultui Divino, non egebat adjumento, aut præservatione Concilii: imo Concilium novando juris communis dispositionem quoad obligationem servitii in Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis, videtur etiam tacitè innovasse, atque approbasse ejusdem juris observantiam, quemadmodum in casu converso S. Congregatio in causa Mediolanensi declaravit, dum Concilium quoad fori privilegium sustulit jus commune, sustulisse etiam consuetudinem juri communi conformem, quæ nihil aliud erat, quam ipsius juris observantia, ut plenè scripsi in c. *Si quis, num. 59. & seqq. de for. compet.* At secus est in statutis Ecclesiæ, quia fortè non erant in usu, aut per contrarium usum abrogata fuerant: unde consentaneum fuit, ut Concilium illa præservaret, atque ita in usum, atque observantiam induceret.

16 QUÆRO secundò, an consuetudo secundùm quam Canonici Regulares, & Portionarii, qui sunt in eadem Ecclesia sæculares, singulis annis cum licentia Prioris, & Capituli cùm quadraginta dies abesse possunt, & ejus temporis quotidianas distributiones percipiunt, sit necne observanda.

17 Pro declaratione dubii præmittendum est primò, quamvis Clerici sæculares prohibeantur recipi ad præbendas in Monasteriis Regularium cap. *Ea quæ §. Præcipimus de stat. Monach.* tamen sicut possunt habere beneficia in eadem Ecclesia, dummodo non faciant unum corpus cum Canonicis, nec habeant vocem in Capitulo, Hostien. Joann. Andr. Anchar. & alii in d. cap. *Ea quæ*; ita possunt habere portiones præbendarum. Et ipse Abb. qui *cons. 59. part. 2.* tenet non posse sæculares habere titulos beneficiarios in Ecclesia regulari, fatetur posse habere stipendia pro servitio coadjutorio d. *§. Præcipimus, num.* 10.

Præmittendum secundò, ex Navar. in c. *Cui portio. 12. quæst. 2. num. 15.* & in c. *Non dicatis, ead. ca. & q. num. 15.* Proprium esse duplicis generis. Unum importat verum dominium, & proprietatem: quale habent homines sæculares, tot. *tit. de acquir. rer. domin.* cujus non sunt capaces Monachi c. *Monachi*, & c. *Cùm ad Monasterium de stat. Monach.* Alterum intelligitur proprium, quoad liberam administrationem, qualem habent beneficiati; &
18 hoc distinguitur in tres species, ut per eundem Navar. Et secundùm hoc Clerici sæculares & Religiosi habentes administrationem, hinc est beneficia in titulum, æquiparantur quoad potestatem dispensandi, Card. in Clem. 2. §. *Sed & tales*, per illum text. *de vit. & honest. Cler.* quod resumit latius Navar. in d. c. *Non dicatis, num. 10. & 11.* Rota *divers. decis. 772. num. 2. part. 1.*

19 Quibus præmissis, dubitatur generaliter an c. *un. de Cler. non resid. lib. 6.* & decretum Concilii c. 12 *sess. 24 § distributiones*, locum habeant in Ecclesiis Collegiatis Regularibus. Pro negativa facit, quòd cum superior Regularis sit loco statuti, cap. *un.* derogat consuetudinibus, non statutis. Et quamvis Concilium tollat etiam constitutiones, adhuc videtur dispositio tam Concilii, quàm juris antiqui habere locum in Ecclesiis tantùm, non etiam in Monasteriis, quæ invicem distinguuntur, c. *Grandi*, & ibi not. *de suppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Præterea si superior vult distributiones etiam absentibus elargiri, non videtur prohibendus ex causa sibi benè visa.

20 Sed in contrarium pro parte affirmativa considerandum est, appellatione Ecclesiæ venire etiam Regularem. Clem. 1. ubi not. *de ætat. & qualit.* Et dispositionem Concilii; & c. *un.* loqui de Canonicis simpliciter. At appellatione Canonicorum, &
21 Canonicatus venire etiam regulares, glos. in Clemen. *Dispendiosam, in ver. beneficiis de jud. proban.* c. *Cùm causam*, c. *de elect.* & c. *In causis*, c. *Dilecti, de Iu-*
22 *dic.* cum concord. Imo victualia, & manualia, in quibus consistunt distributiones quotidianæ, magis propriè dantur Regularibus ratione sui victus, quorum præbendæ olim in his solis consistebant.

Concludendum hujusmodi statutum, & consuetudinem tolerari posse, cùm non imponat necessitatem Priori, & Capitulo absentibus concedendi has distributiones quotidianas, sed ostendat subesse justam causam, puta valetudinis, concedendi licentiam abscedendi, & eosdem ab amissione distributionum excusandi: possunt enim
23 superiores ex causis congestis per Navar. in cap. *Nullam 18 quæst. 2. num. 29.* suis Regularibus concedere portiones, quas vocant privilegiatas. Quæ opinio quamvis sit admodum periculosa quoad Regulares non beneficiatos, ut latissimè scripsi, in c. *infra de stat. Monach.* tamen procedit de plano quoad Regulares obtinentes beneficia in titulū, quia jam S. Congregatio Concilii declaravit dignitates & officia, quæ dātur in titulū Religiosis non cōprehendi decreto *c. 2. sess. 25. de Reg.*

At verò quatenus existimaretur ex hujusmodi statuto, & consuetudine obligari superiores ad statuti observationem, ut denegari sic absentibus non possint distributiones: hoc esset contra jus, quia de jure beneficiatis absentibus non debentur distributiones, nisi ex illis tribus causis expressis in d. c. *un.* nec plus juris super distributione tribuit titulus Regularium, quàm sæcularium, imò minus ex præmissis.

Atque ex hac conclusione idem videtur inferendum de portionariis, qui aut censeri debent ut alii portionarii sæculares in Ecclesiis sæcularibus, & manifestum est excludi à distributionibus quotidianis, nisi intersint divinis officiis, etiam pro tempore permissæ absentiæ, juxta declarationem S. Congregationis aliàs editam ad §. *Præterea eod. cap. 12. sess. 24.* & §. *distributiones.* Aut censendi sunt eodem jure, quo Regulares, & non debent melioris esse conditionis, qui famulantur, & sunt veluti stipendiarii, quàm ipsi Canonici.

24 Supposito autem quod ex hujusmodi statuto,
& consuetudine tam Canonici, quàm portionarii
absentes ultra quadraginta dies priventur distri-
butionibus quotidianis duntaxat, non autem
parte aliqua fructuum. Dubitatur secundo loco,
an eisdem liceat gaudere vacatione trium men-
sium, juxta permissum Conc. eo. *c.* 12. §. *Præterea*,
citra amissionem alicujus partis fructuum.

25 Pro resolutione præmitto beneficia omnia re-
gularia etiam non curata requirere personalem
residentiam, c. *Cùm singula, de præb. lib. 6*, & quidem
majorem, quam beneficia sæcularia, Navar in c.
Nullam, 18 *q. 2. num. 43*, non enim sola possessio, &
fructuum perceptio est causa in iis personalis re-
sidentiæ, sed titulus, ut amputetur materia vaga-
tionis, & dissolutionis, 16. *q.* 1. c. *Quidam*, & c. *Mo-
nachi*. Ita Vital. in Clem. 1. §. *Sane, num. 9. de stat.
Monach.*

26 Secundò præmitto, à residentia etiam in bene-
ficiis regularibus excusare causam rationabilem,
puta studii, d. Clem. 1. §. *Sanè*, Conc. Trid. *sess. 25.*
27 *de Regul. c. 4.* Cæterum inter beneficiatos sæcula-
res & regulares hæc est differentia, quod illi
tempore permisso possunt abesse etiam sine licen-
tia, & nihilominus fructus percipere, ut censuit Sa-
cra Congregatio, Regulares autem nonnisi cum
28 licentia sui superioris, d. c. *Quidam*, & c. *Monachi*,
16. *quæst.* 1. quæ licentia includit etiam justam cau-
sam. Abb. in c. *Cùm ad hoc, num. 4. de Cler. non resid.*

29 Hinc respondetur Canonicos Regulares posse
etiam ultra 40. dies abesse cum licentia sui supe-
rioris citra amissionem aliquam fructuum; tum
quia nulla supponitur Constitutio Ecclesiæ, qua
prohibeatur absentia ultra 40. dies. Unde præser-
vatio Concilii d. *c.* 12. §. *Salvis*, non intrat; tum
quia quatenus adesset, non videretur impedire
quominus Prælatus permittere valeret Canoni-
co Regulari, ut ex causa rationabili abesset pro
tempore sibi benè viso, & interim fructus debitos
ratione tituli consequeretur, quamvis de distribu-
tionibus, quæ ratione personalis servitii dantur;
diversa quædam ratio sit, ob quam fortè necessa-
rius est consensus Capituli, de cujus interesse par-
ticulariter agitur propter jus accrescendi.

30 De Portionariis sæcularibus quatenus absint
cum debita licentia, idem videtur dicendum; eis-
dem autem absentibus absque licentia denegan-
dos esse etiam fructus grossos, ne dum distributio-
nes; Tum quia Concilium quatenus permittit va-
cationem trium mensium, stat restrictivè, ut tollat
longiores vacationes, non ut illam concedat, ubi
aliàs non permittitur, ad gloss. in c. *Quantò, in ver.
Immoderatas, de Usur.* tum quia etiam de jure com-
muni qui non fecerunt residentiam, si petant fru-
ctus, repelluntur exceptione, ut per Abb. in cap.
Conquerente, num. 4. supra eodem: quod magis pro-
cedit contra ipsos Portionarios, qui sunt tanquam
stipendiarii. Abb. in c. *Ea quæ*, §. *Præcipimus, de stat.*
31 *Monach.* Et stipendium datur ratione famulatus,
c. *Diversis, de Cler. conjug.* ubi Abb. dicit esse textum
pro opinione Calderini, quòd Clerici cessantes à
divinis officiis teneantur ad restitutionem fru-
ctuum. Quam opinionem in foro conscientiæ tu-
tiorem dicit Abb. in c. 1. *in fin. de celebr. Miss.* & Sa-
32 cta Congregatio aliàs videtur secuta. Nec refra-
gatur ponderatio Concilii d. §. *Præterea, in ver. Pri-
ventur*, quia advertendum est illud verbum referri etiam ad illam portionem fructuum, quos deserviendo illo anno ratione præbendæ, & residentiæ fecerunt suos, quorum fructuum respectu propriè cadit privatio. Non enim est novum idem verbum respectu diversorum importare privationem juris, & facti, ut not. per gloss. in c. *Eos, in ver. Statuunt, de tempor. ordin. lib. 6.* Et facit text. in l. 2 ubi gloss. *in ver. Manumitti; ff. de off. Procons.* & in l. *Pater Severinam*, §. *Conditionum verba, ff. de condit. & demonst.* Cum similibus adductis per Roman. *cons. 480. n. 5. vers. Nec enim est incongruum unum idemque verbum*, & latiùs per Socin. junior. *cons. 128. n. 220. cum multis seq. lib. 1.*

DE CLERICIS NON residentibus.

Cap. Cùm ad hoc.

SUMMARIUM.

1 *Privilegiati super absentia coguntur redire per subtractionem proventuum, si Ecclesia patitur ministrorum defectum & n. 14.*

2 *Canonici, & præbendarii qui absque Episcopi licentia se contulerunt studiorum causa ad Universitatem privilegiatam, an possint ab eo revocari ad residentiam, præsertim si Ecclesia ministrorum defectum patiatur, & numer. seq. usque in fin.*

3 *Beneficiatis abesse non licet studiorum causa sine licentia Episcopi petita, & obtenta.*

4 *Aliàs coguntur redire per subtractionem fructuum, & beneficii.*

5 *Etiamsi universitas sit privilegiata super fructibus in absentia percipiendis, & n. seq.*

6 *Scholares ut in absentia licitè percipiant fructus præbendarum suarum copulativè requiruntur licentia Episcopi, & privilegium.*

7 *Et sufficit privilegium generale, de quo in cap. fin. de magistris.*

8 *Dispensationes de non residendo, & de fructibus in absentia percipiendis non suffragantur nisi Ordinarii consensus accedat.*

9 *Licentia Capituli non prodest ad hoc ut beneficiatus abesse possit studiorum causa.*

10 *Scholares debent esse dociles, & Episcopus debet cognoscere an sint ætate, natura, & ingenio tales, qui possint in litteris proficere.*

11 *Scholares negligenter, & inutiliter studentes revocari possunt ad residentiam.*

12 *Scholares facientes castra, & numerantes regulas, non sunt scholarium privilegiis honorandi.*

13 *Beneficiati, qui in studiis morantur sine licentia Episcopi, præsumuntur id facere in fraudem legis.*

14 *Canonici non ultra duos de licentia Episcopi abesse possunt studiorum causa.*

15 *Quod verum est ubi immineret præjudicium Ecclesiæ, si plures mitterentur ad studia.*

1 CUM AD HOC. Si Ecclesia patitur ministrorum defectum privilegiati super absentia per subtractionem proventuum redire coguntur: hoc dicit secundum Joan. And. & omnes, & est bonus text. & potest multum practi-

sticari secundùm Abb. Primò narrat factum, Secundò providet ibi, *mandamus.*

2 QUÆRO. An Episcopus possit revocare ad
residentiam Canonicos, & præbendatos, qui absque ejus licentia abscesserunt, & se contulerunt
ad studia alicujus Universitatis privilegiatæ, præsertim si Ecclesia propter eorum absentiam ministrorum defectum patiatur.

Emersit hoc dubium in Cathedrali Ovetensi: nam cùm Episcopus suis litteris conquestus esset Domino Papæ, quod plures Canonici, & præbendati deserta Ecclesia sine ejus licentia ad universitatem Salamantin. studiorum causa se contulissent, & Sanctitas sua mitiser has litteras ad S. Congregationem Cardinalium Tridentini Concilii interpretum, emanavit supradictum dubium, ad quod videtur affirmativè respondendum.

3 Nam explorati juris est, nulli Beneficiato ex
iis, qui ad residentiam tenentur, abesse licere studiorum causa sine proprii Episcopi licentia petita, & obtenta, ut apertè constat ex cap. *Relatum*, & ibi gl. *in ver. Prælatorum*, & Abb. *num* 1. *&* 5. & ex cap. *Tua*, ibi, *accepta licentia*, *supra eod.* ubi hoc notant Jo. Andr. *num.* 1. Butr. *num.* 7. Abb. *num.* 3. & alii communiter, & ex cap. *Cùm ex eo*, & ibi gloss. *in verb. Episcopi*, Gemin. *num.* 9. & Franc. *num.* 2. *de elect. lib.* 6. Felin. in cap. *final. num.* 3. *vers. Sextò limi-*
4 *ta, supra de magistris.* Et qui sine hujusmodi licentia
abscesserunt compelli possunt redire ad residentiam, non modo per subtractionem fructuum, prout fit cum illis, qui absunt ex indulgentia Sedis Apostolicæ, ut patet *hic in fine*, juncta gloss. *ultima*, sed etiam per privationem, seu subtractionem beneficii ex toto, ut dicitur cap. *Relatum*, *vers. Poterunt amoveri*, & ibi gloss. in *verb. Amoveri*, cap. *Inter quatuor*, & ibi gloss. *in verb. Privari*, & cap. *Ex tua*, *supra eod.* & notat gloss. *ultim. hic* Jo. Andr. in d. c. *Relatum*, *num.* 1. *&* 2. & ibi etiam Butr. *num.* 1. & idem Jo. Andr in c. 2. *num.* 4. Gemin. *num.* 7. *de privileg. lib* 6. Hostien. *in Summa hujus tit.* §. *Quæ sit pœna*, *num.* 3. *vers. Sed si non habuit*, & *vers. Aut causa probabili*, & *in tit. de Magistr.* §. *An Clericus studio*, *n.* 9. *vers. Sine licentia autem Prælati* Quod etiam novissimè statutum est in Concilio Trident. *sess.* 6. *de reformat. cap*, 2. & *in cap.* 12. *vers. Præterea obtinentibus*, *sess.* 24. *de reformat.*

5 Quæ conclusio vendicat sibi locum, etiam posito quod Academia Salamantina sit specialiter privilegiata à Sede Apostolica super fructibus in absentia percipiendis, quia ad hoc ut absens studiorum causa hujusmodi fructus percipere possit, duo
6 copulativè requiruntur, videlicet, ut absit de li-
centia sui Prælati, & studium sit privilegiatum super percipiendis fructibus in absentia, sicut est studium Bononiense; vel aliàs absens sit privilegiatus ex indulgentia Papæ, vel Prælati, vel à statuto Ecclesiæ, vel consuetudine: Sic probat text. in cap. *Tuæ*, *in verb. Studiorum gratia est indultum*, junctis verbis, *accepta licentia*, *supra eod.* & *ibi* dixi *num.* 2. post Jo. Andr. *num.* 1. *in verb. Fructus*, Butr. *in* 1. *notab.* Cardin. *num.* 7. *in* 5. *quæst.* Imol. *num.* 1. Anchar. *num.* 7. Abb. *num.* 3. Joan de Anan. *num.* 2. *vers. Nota quod habens privilegium*, & Alex. de Nævu *in* 1. *notab.*

7 Neque obstat, quod gloss. in cap. *fin. in verb. Licentia*, *de Magistris*, exponendo verba illa text. *de licentia Sedis Apostolicæ*, dicat, scilicet generali auctoritate illius Constitutionis; Unde non est necesse aliam indulgentiam impetrare. Simile in cap. *Non debere*, 80 *distinct.* cap. *Cunctis*, 16. *qu.* 1. & c. *Quoniam*, 100. *dist.* cum aliis allegatis in eadem gloss. Id, inquam, non obstat, quia illa gloss. non loquitur de licentia non residendi, sed de licentia, seu indulgentia percipiendi fructus in absentia: nam cùm textus dicat docentes & studentes in Theologica facultate per annos quinque percipere debere de licentia Sedis Apostolicæ proventus præbendarum suarum, glos. exponit illud verbum, *licentia*, id est, generaliter concessa auctoritate illius Constitutionis. Sed non excludit aliam licentiam Prælati de non residendo, quæ ultra privilegium omnino est necessaria, ut constat apertissimè ex juribus, & auctoritatibus supracitatis. Neque ex eo quod privilegium requiritur, licentia Prælati est superflua, quia operatur, ut puniri non possint, quia non resident in beneficio, ut contra Archidiac. in c. *De quibusdam*, *in fin.* 37. *dist.* concludit Jo. Andr. in dicto cap. *Tua*, *n.* 1. *in verbo Fructus*, *supra eodem*, cum quo concordant ibi Cardin. *in* 5. *q.* Anchar. *n.* 7. & communiter DD. Martian. Soccin. in cap. *fin. n.* 17. *de Magistr.*

8 Quinimò hodie nec indulta Apostolica de non residendo, & de fructibus in absentia percipiendis suffragantur, nisi Episcopi consensus accedat, quia Pius IV. in sua Constitutione incipien. *Sanctissimus in Christo Pater*, publicata die 24. Novembris anni 1564. declaravit has dispensationes de non residendo, ac de fructibus præbendarum, & beneficiorum in absentia studiorum causa percipiendis quæ à Sacra Pœnitentiaria, & Sede Apostolica concedi, & emanare contigerit, nequaquam hujusmodi absentibus suffragari, nisi singulorum Ordinariorum locorum, in quibus singula beneficia hujusmodi consistunt, consensus gratis præstandus ad id accedat. Habetur hæc Constitutio inter alias registratas post indicem materiarum Concilii Tridentini. Quamobrem si Canonici, & Præbendati abierunt sine consensu & licentia Episcopi, ut supponitur in dubio, utcumque universitas sit privilegiata, ambigi non potest, quin juris remediis possint ad residentiam revocari.

9 Nec se tueri possunt licentia Capituli, quia ut
ex dictis constat, requiritur licentia, & consensus Ordinarii; præsertim quia, ut inquit Hostiens. *in Summa, de Clericis non residen.* §. *Qua Clericus teneatur*, *numer.* 1. *ad fin. vers. Is vero*, & §. *Quæ sit*
10 *pœna*, *numer.* 3. *vers. Item excusatur*, non ita exa-
ctè id curat Capitulum, quia cùm interim percipiat, quod absens lucraretur, faciliter dat istas licentias. Ideo autem est necessaria Episcopi licentia, quia cum transmittendi ad studia litterarum debeant esse dociles, ut dicitur in dict. cap. *fin.* Episcopus debet sedulò disquirere an sint ætate, natura, & ingenio tales, qui possint in litteris proficere, & hos tantùm licentiare, ut inquiunt *ibi* Hostien, *num.* 2. Jo. Andr. *num.* 10. Butr. *num.* 3. *&* 9. Abb. *num.* 2. & Felin. *num.* 3. *vers. Sextò limita*, & idem Hostien. *in Summa, eod tit. An Clericus studio insistens*, *numer.* 9. *vers. Sine licentia autem Prælati*, gloss. in cap. *Cùm ex eo*, *in verbo Litterarum*, & *ibi* etiam Jo. Monach. *num.* 1. & Philipp.
11 Francus *num.* 2. *de elect. lib.* 6. Quo fit, ut ad residen-
tiam revocari possint etiam illi, qui manentes in universitate de licentia Episcopi negligenter, &

inutiliter dant operam litteris, ut notant in d. cap. *fin. de Magistris, num. 2.* Jo. Andr. *num. 4.* & 10. Felin. *num. 3. vers. Secundo limita,* & *vers. Sexto limita;* nam
12 ut ibi inquit Host. revocabitur ex causa, puta si non profuit, quia voluntas, seu natura repugnat. Et placet mihi hæc opinio, quia Scholares non intrantes, & non attendentes, nec studentes non gaudent privilegio Scholarium, nec Scholares sunt nominandi, ut notat Jo. de Lignan. in *proœm. Clem.* & post eum, Mar. Soccin. *in c. fin. num. 24. de Magistr.* facit text. in l. 1. *in fin. C. de Studen. lib. urb. Rom.* ubi glos. dicit: Nota text. contra Scholares, qui malè attendunt, qui quandoque ædificant castra, & quandoque numerant tegulas. Unde jure optimo, qui non prævia super præmissis Episcopi cognitione, ac licentia in studiis morantur, ad residentiam revocari possunt, ac debent.

13 Et eò magis, quia tales id facere præsumuntur in fraudem legis, secundùm Jo. Andr. in d. c. *Relatum, num. 1.* ut scilicet fugiant ipsius Episcopi correctionem, vel ut liberius vivant, aut forsan ut lucibus vexent extraneos, ut colligitur ex gloss. pragmat. Sanctionis, *tit. de collat.* §. *Primum cum,* in gloss. *in ver. Liberius, vers. Ideo qui veniunt ad studium.*

14 Hæc autem fortiùs procedunt, quando ex absentia ministrorum Ecclesia debito servitio destituitur, tunc enim ad residentiam revocandi sunt etiam privilegiati, ut est casus apertus in hac Decretali. Quinimò ob hanc rationem non defuerunt, qui existimaverint licentias de non residendo, & indulta de percipiendis fructibus in absentia non suffragari nisi duobus Canonicis, arg. cap. *Ad audientiam,* cum ibi notatis per glos. *in ver. Aut duo,* Botr. *num. 13.* & Abb *num. 6. supra eod.* Et

15 quamvis hæc opinio non sit generaliter vera, tamen admitti in eo casu, in quo immineret præjudicium Ecclesiæ in divinis, si plures mitterentur ad studia, ut declarat Felin. in d. *cap. fin. num. 3. vers. Quarto limita, de magistris,* & propterea quamvis Sacra Congreg. Concilii aliàs declaraverit ad hoc ut Canonici abesse possint tribus mensibus à Concilio permissis, nec Episcopi licentiam, nec causam requiri, illico tamen adjecit limitationem, Dummodo non omnes simul absint, ne Ecclesia debito servitio destituatur: quota autem pars simul abesse possit, Episcopi esse judicium.

DE CLERICIS NON residentibus.

Cap. Clericos.

SVMMARIVM.

1 **B**Eneficiatus non residens privatur, si monitus non redeat, nec justam excusationem alleget.
2 Clericus habens beneficium residentiam requirens non potest aliam diœcesim morandi causa transire sine sui Prælati licentia.
3 Licentia quid importet.
4 Beneficiatus absens an, & quando teneatur inservire per substitutum.
5 Indulta perpetua de non residendo etiam ex justis, & rationabilibus causis concessa non suffragantur.
6 Beneficiati an, & quando ad breve tempus ad aliam diœcesim transire possint sine licentia Episcopi.
7 Beneficiati quibus ex causis à residentia excusentur.
8 Infirmitas an excuset Parochum à residentia, & n. seq. usq. ad n. 16.
9 Et quid si in morbum incidat extra locum beneficii.
10 Et quid si infra limites Parochiæ.
11 Et quid si desit ibi copia Medicorum, medicinarumve.
12 Et quid si oporteat calum mutare, vel ire ad balnea.
14 Parochus, qui ad curandam valetudinem morbo gravi instante sine licentia abscessit, an sit liber à culpa, & pœna amissionis fructuum.
15 Parochi non excusantur à residentia ob easdem causas, ob quas excusantur Canonici, & n. seq. usq. ad num. 22.
16 Senectus non excusat Parochum à residentia.
17 Episcopo non licet pro Cathedralis Ecclesiæ servitio, vel suo aliquem ex Curatis extra ipsorum curam adhibere.
18 Nec pro visitatione Diœcesis, nisi pro tempore à Concilio permisso; & tunc constituto in Parochiali idoneo Vicario.
19 Nec pro Vicario foraneo, vel servitio seminarii.
20 Nec pro cura Monasteriorum Monialium etiam ob Sacerdotum penuriam.
21 Episcopi de jure communi dispensare possunt cum Parochis ut ad septennium studiorum causa abesse possint, & interim non teneantur ad Sacerdotium promoveri.
Et quid post Concilium Tridentinum.
22 Inimicitiæ an excusent Parochum à residentia.
23 Recusari potest locus, ubi sunt inimici, vel eorum domestici, seu amici.
24 Inimicus capitalibus non debet quis se committere etiam cum litteris salvi conductus.
25 Congregationis Concilii stylus in licentiis non residendi inimicitiarum causa.
26 Parochus si inimicitiæ sint verisimiliter duratura, inducendus est ad resignandum, vel permutandum.
27 Punitur quis sine culpa, sed non sine causa.
28 Parochus leprosus ab administrationis officio removetur, sed de bonis Ecclesiæ sustentatur.
29 Inimicitiæ graves, & gravissimæ, seu capitales quæ dicantur.
30 Odium Parochianorum non est sufficiens causa non residendi.
31 Lis super beneficio an excuset Parochum à residentia, & n. seq.
33 Lite pendente super titulo Parochialis, non tenetur Parochus ad sacros Ordines promoveri.
34 Parochus an licitè abesse possit ut se defendat in causa criminali, in qua fuit condemnatus ab Ordinario.
35 Aeris intemperies an Parochum à residentia excuset, & n. 48.
36 Titulus de Cler. non residen. in quibus beneficiis procedat.
37 Pestis tempore an Parochi teneantur residere in suis Parochialibus, & Sacramenta per seipsos ministrare Parochianis suis eo morbo infectis; & num. seqq. usq. in fin.
An si id non faciant, possint statim privari non expectato tempore à jure præfixo, n. 41. & 45.
38 Parochi an teneantur ministrare infectis peste alia Sacramenta, quàm Baptismi, & Pœnitentiæ, nu. 40. & 45.
39 Et an per se, vel per alium, & n. 45.
40 Archiepiscopi Florentini sententia de obligatione Paro-

Parochorum tempore pestis.
41 *Pestis tempore adversus Parochos non residentes qua forma sit procedendum. & n. 45.*
42 *Parochos abesse posse ex causa pestis, sicut ob capitales inimicitias, censuerunt multi ex Theologis, & Canonistis. & n. 49.*
43 *Episcopus que temperamenta adhibere debeat, ut peste laborantibus Sacramenta administrentur.*
44 *Consuetudo laudabilis, ut Principes, & Magistratus tempore pestis Ministros Sacramentorum conducant mercede ex ærario.*
45 *Gregorii XIII. decretum de Parochorum residentia tempore pestis.*
46 *Episcopus pestis tempore an continuè residere, & Parochus infectis Sacramenta ministrare teneatur.*
47 *Et an ad aliquam suæ Diœcesis partem, in qua pestis non vigeat, se conferre possit.*
48 *Parochus cur excusetur à residentia propter inimicitias, & non propter pestem.*
49 *Episcopus potest cedere Episcopatui, si in Diœcesi non possit securè morari, vel propter aeris intemperiem, vel propter inimicitias.*
50 *Prælatus potest fugere cùm specialiter quæritur à persecutoribus: & salus animarum per alios tuta esse potest.*
51 *Secus si periculum omnibus immineat.*
52 *Pastor animarum ubi necesse fuerit, tenetur mortem subire pro ovibus suis.*

1 CLERICOS. Privatur beneficio Clericus non residens, si monitus non redeat, nec justam excusationem alleget. Hoc dicit. Nec patitur divisionem propter unicam verborum structuram.

2 Nota primò, Clericum habentem beneficium,
quod personalem residentiam requirit, non pos-
se licitè ad aliam diœcesim morandi causa transi-
re sine sui Prælati licentia, nec illuc esse recipien-
dum, c. *Primatus, cum tribus seqq. 71 dist*, & c. *Frater-*
nitati, supra eod. Unde à contrario sensu infert
Abb. *in 1. notab.* ut de licentia Prælati liceat Bene-
ficiaro ad aliam diœcesim se transferre, etiam
3 morandi causa. Quod tamen limitat duobus mo-
dis. Primò, dummodo licentia fuerit concessa ex
justa causa; hoc enim indicat verbum, *licentia*, quę
non nudam voluntatem importat, sed concessio-
nem ex rationabili causa factam, ut notat Bartol.
in Extravag. *ad reprimendum*, & in l. *Alio hærede,*
num. 8 ff. de alimen. & cibar. legat. licèt Innocentius
aliud senserit in c. *Cùm ad Monasterium, in fine de*
statu Monach Nam *licentia* derivatur à verbo, *licet*,
quod importat arbitrium boni viri, ut declarat
ibi Bart. & idem Abb. in cap. *prox in 3. notab. num.*
4 4. *supra eod.* Secundò limitat, dummodo Benefi-
ciarus absens inserviat Ecclesiæ suæ per Vicarium,
seu substitutum. Et hoc ultimum sublimitat,
dummodo beneficium habeat unicum rectorem;
quia hoc casu Ecclesia carere non debet ministri
suffragio, ut in cap. *Cùm ex eo, de elect. in 6.* & in de-
creto Concilii Tridentini, *cap. 1. vers. Eadem om-*
nino. sess. 23. ibi, (Ita tamen ut quandocumque eos
causa prius per Episcopum cognita, & probata
abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Or-
dinario approbandum cum debita mercedis as-
signatione relinquant.) At secus est in Cathedra-
libus, & Collegiatis Ecclesiis, quia cùm sint alii
ministri, & servientes, qui possunt supplere vices
absentis; Canonicus, vel alius Præbendatus ex ju-
sta causa absens de licentia Episcopi non tenetur
inservire per substiturum arg. cap. *prox. supra eo-*
dem, & ita sæpiùs censuit Sacra Congregatio Con-
cilii. Nisi fortè Canonico ex legato, vel Capel-
lania eidem annexa incumberet onus celebran-
di Missas, quia tunc ex ipsius Congregationis
sententia teneretur huic oneri per substitutum sa-
tisfacere.

5 Ultra limitationes Abbatis, supradicta conclusio limitati potest tertiò, dummodo licentia morandi in aliena diœcesi concedatur Beneficiato ad tempus; Secus si in perpetuum, textus est in c. *fin, de rescr. in 6.* & hodie est expressum in decreto Concilii Tridentini *c. 2. sess. 6.* ubi præservantur Indulgentiæ temporales de non residendo, & fructibus in absentia percipiendis ex veris, & rationabilibus causis tantùm concessæ, & abrogantur perpetuæ, & statuitur ut privilegia hujusmodi, seu indulta perpetua nulli suffragentur.

6 Secundò nota ibi, *morandi causa*, à contrario sensu Clericum beneficiatum posse ad aliam diœcesim transire, etiam sine Prælati licentia, si transeat non morandi causa, sed ad breve temp. quia ex veterum tantum sententia qui aliquantisper tantùm absint, non videntur abesse, quia statim reversuri sunt, ut legitur in decreto Concilii Tridentini, *c. 1. vers. Quoniam autem sess. 23.* Ad hoc c. *Quanto 63. dist.* c *Nam & ego, de verbor. signif.* l. *Item eorum, §. 1. ff. Quod cujusque universit.* l. *Si pro Patre, §. Versum. ff de in rem vers cum aliis allegatis.* in gloss. in c. *Ad nostram, in ver. Statim pœnituit, de Regular.* Quod tamen est verum quoad obtinentes Dignitates, Canonicatus, vel Portiones in Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis, quibus licet singulis annis tres menses ab Ecclesia abesse ad præscriptum Concilii Tridentini, in *cap. 12. §. Præterea, sess. 24.* absque licentia Episcopi, vel Capituli, ut Sacra Congregatio declaravit. Item hoc est verum in Episcopis, qui abesse possunt quotannis æqua ex causa duos, vel tres menses absque licentia Papæ, vel Metropolitani, ut in *d c. 1. vers. quoniam verò, sess. 23.* At secus est in Curatis inferioribus, qui nec duos menses, imò nec per hebdomadam abesse possunt, nisi causa absentiæ prius per Episcopum cognita, & probata, ut habetur in *eod. c 1. vers. Eadem omnino*, & scripsi pleniùs in c. *Relatum, n. 20. & seqq.* & *n. 23. & 49. supra eod.*

Ultimò nota, ex fine litteræ adversus beneficiatum absentem non posse procedi ad privationem, vel alias pœnas, si rationabilem ostendat excusationem; concordat d. c. *Relatum*, c. *Ex parte il 1* & c. *Inter quatuor, supra eod.*

QUÆRO quæ sint causæ rationabiles excusantes Clericos beneficiatos à personali residentia.

7 Glos. *fin.* exemplificat primò in infirmitate, deinde in capitalibus inimicitiis, ac demum generaliter in alia quacumq; justa causa, & DD. ponunt exemplū in specie in intemperie aëris, in fractione pontis, & in aliis impedimentis, de quibus Hostien. *in ver. excusationem*, Sed tu distingue. Nam quædam sunt beneficia, quæ curā animarum non habent annexam, puta Dignitates, Canonicatus, Præbendæ, & Portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, vel alia simplicia beneficia, quæ ex fundatione, privilegio, statuto, vel consuetudine personalem residentiam requirunt, ut in decretis Concilii Tridentini, *c. 12. §. Præterea,*

seß.24.c.2.seß.6.&c.5.seß.25. Et de his dic ut scripsi latissimè in c. *Licet, infra tit. prox.* Quædam verò sunt beneficia, quibus cura animarum incumbit, putà Parochiales Ecclesiæ, ut in c. *Extirpandæ, §. Qui verò, infra de preben.* vel Vicariæ perpetuæ, ut in c. *fin. supra de off. Vicar.* & quia non omnes causæ quæ excusant Canonicos à personali residentia, æquè excusant obtinentes beneficia curata, in quibus obligatio residentiæ est multo arctior, ut dixi in d. c. *Ex parte, il 1. supra eodem*, & patebit *infra n. 15.* Idcirco de his specialiter.

8 QUÆRO primò, Utrum infirmitas excuset Parochum à residentia?

9 Breviter duo casus sunt distinguendi. Primus est cum Parochus absens extra locum beneficii in morbum incidit, & hoc primo casu manifestum est eum non teneri redire ad residentiam, ac si procederetur contra eum, non fieret illi præjudicium. Casus est ad litteram in c. *Præsentium, 7. q. 1.* Et ita intelligo, gloss. ult. hic, dum dicit, puta quia erat infirmus, quare venire non potuit. Atque ita supponit beneficiatum in infirmitatem incidisse extra residentiam juxta terminos d. ct. can. *Præsentium*, quem allega., & hoc est clarum.

10 Secundus casus est, cùm Parochus ægrotat in loco residentiæ, seu infra limites Parochiæ suæ, & tunc Sacra Congregatio Concilii declaravit infirmitatem non excusare Parochum a residentia.
11 Sed si infirmitas sit curabilis, & in loco Parochialis non sit copia Medicorum, medicinarumve; posse ab Ordinario dari dilationem trium, aut quatuor mensium Parocho ægroto, ut curati possit in locis viciniori bus, & commodioribus; interim tamen per ipsum Ordinarium deputatu idoneo Vicario ad curam dictæ Parochialis cum assignatione congruæ portionis ex ipsius Parochialis
12 redditibus. Idem dicendum esset si Parochum infirmum ex Medicorum consilio oporteret cælum mutare ad breve tempus, vel ire ad balnea, ut post Cajet. & Sot. dixi in prædicta Decretali, *Ex parte, num. 77. supra eod.* Verùm si abscederet sine
14 licentia, non excusaretur. Nam proposito dubio an sit liber a culpa, & à pœna amissionis fructuum qui veluti per quatuor mensium spatium ex urgenti admodum causa ad curandam valetudinem morbo gravi instante à Parochiali recessit, & ad hujusmodi absentiam non petiit licentiam ab Episcopo, quia bona fide putavit evidentiam causæ satis esse: Sacr. Congregatio censuit non esse liberum nisi periculum fuisset in mora petendi licentiam.

15 Non obstat c. *Ad audientiam, supra eod.* & c. *unicum, de Cleric. non residen. lib. 6* ubi infirmitas justam præbet excusationem non residendi. Quoniam illa jura loquuntur in Canonicis, qui morbo impediti non tantum habentur pro residentibus, sed etiam pro interessentibus, & lucrantur sine diminutione quotidianas distributiones. Sed alia est causa obtinentium beneficia curata, & pastorum animarum, quorum residentia, ut prædixi, multò arctior, & strictior est, ut in decreto Concilii Tridentini, *c. 1 seß. 23.*

16 Hinc Sacra Congregatio censuit Canonicis senio confectis deberi in absentia quotidianas distributiones, si aliàs residere sint soliti, & tamen declaravit parochos non excusari à residentia propter senectutem.

17 Similiter Episcopi uti possunt opera duorum Canonicorum pro servitio suo, & Ecclesiæ, c. *De cætero*, & c. *Ad audientiam, supra eodem.* Unde eorum ministerio uti possunt in visitatione diœcesis, pro servitio Seminarii, pro cura Monasteriorum Monialium, & pro aliis muneribus, ut fusius dixi ex ipsius Congregationis sententia in cap. *Licèt, num. 106. & seqq. infra tit. prox.* Et tamen consulta an liceat Episcopo pro Cathedralis Ecclesiæ servitio, vel suo aliquem ex curatis extra ipsorum curam ad certa negotia adhibere, constituto in illis etiam Vicario idoneo: respondit non licere. Item censuit Episcopum non posse uti opera parochi in visitatione suæ diœcesis, nisi pro tempore à Concilio permisso, quo tamen idoneus
19 Vicarius erit in parochiali deputandus. Et iterum suborto dubio, an Episcopus possit dare licentiam parocho ut non resideat, ut ejus opera utatur pro Vicario foraneo, vel servitio Seminarii, Responsum est non posse. Et Episcopo Burgi S. Sepulchri
20 declarari postulante, an cùm in civitate sua pauci Sacerdotes essent, & quatuor monasteria magni Monialium numeri, posset aliquos parochos ad curam Monasteriorum adhibere, ita ut ex hac causa liceret eis ab eorum Ecclesiis abesse; Responsum, non posse, sed faciendum verbum cum Sanctissimo, qui renuit.

21 Demum, etsi Canonici ad quinquennium de licentia Episcopi abesse possint studiorum causa, & in absentia percipere fructus præbendarum suarum, ut in c. *fin. de Magistr.* & in d. c. *Licet de præben.* tamen parochis abscedendi licentiæ ex hac causa jam non conceduntur à locorum Ordinariis, cum parochiales Ecclesiæ, prævia forma examinis per concursum magis idoneis sint conferendæ ad præscriptum Conc. Trid. in *c. 18. seß. 24.* & Constitutionis Pii V. quæ incipit, *In conferendis.* Licet ex dispositione Decretalis, *Cùm ex eo, de elect. lib. 6.* possint Episcopi dispensare cum obtinentibus Ecclesias parochiales, ut usque ad septennium abesse possint, & interim non teneantur ad Sacerdotium promoveri.

Imò nec S. Congregatio ejusdem Concilii interpres ejusmodi licentias impertiri solet, nisi admodum rarò, & personarum, ac locorum qualitatibus probè perspectis. Unde cùm Stanislaus Clericus Uladislaviensis diœcesis ex nobili genere procreatus, qui parochialem Ecclesiam in diœcesi Gnesnen. sitam obtinebat, petiisset ut sibi liceret per triennium in publica Universitate vacare studio sacrorum Canonum, fructusque parochialis intereà percipere: Die 16. Junii 1605. S. Congregatio tametsi non consueverit concedere ut parochi à parochiali abesse possint studiorum causa, tamen quia sacri Canones id privilegium tribuunt, & Concilium illud non revocat, sed præservat, *c. 1. seß. 5.* censuit gratiam petitam juveni optimæ spei concedendam, ut rem Christianam sacrorum Canonum scientia instructus, in illis partibus promovere posset.

22 2. QUÆRO, an parochus excusetur à residentia propter inimicitias? Respondeo excusari, si inimicitiæ sint capitales, ita ut ad Ecclesiam redire non audeat, c. *Bona, il 1. supra de elect.* per quem textum ita tenet hic gloss. *ult.* Hostien. *num. 5. in ver. excusationem*, Anton. de Butr. *num 9.* in gloss. *fin.* alii communiter, gloss. 1. in c. *Ad supplicationem, supra de renunc.* quæ exponit verba illa textus, eò quod ibi non poterat securè morari, scilicet pro

pter

pter capitales inimicitias. Melius probatur in c.
Pastoralis,7.q.1. ubi propter inimicitias Prælatus
potest ab Ecclesia abscedere. Ad idem textus in
Clem. *Ne in agro*,§.*Cæterum*, juncta gloss. *in ver.*
Causa rationabili, de statu Monach, quem ad hoc al-
legat Felin. in c. *Accedens*,il 2.*vers. Sexta conclusio*,
ut lite non contest. Jas. in l. 2.§.*penult. ad fin. ff. Si*
quis cantion.& Ripa *in tract. de Peste, in tit. de privil.*
23 *contract. n.136.vers. Quinto*, Hinc Specul. *in tit. de*
citat.§.1.*vers. Item quod sit ad locum*, dicit posse re-
cosari locum ubi sunt inimici, vel eorum dome-
24 stici, seu amici. Imò non debet quis se committe-
re suis capitalibus inimicis, etiam cum litteris sal-
vi conductus. Textus est in d.c. *Accedens*, ibi, *& li-*
cèt litteras non habuerit de conductu, tamen si missæ ei
fuissent, non debebat se credere suis capitalibus inimicis.
Simile in c. *De cæters*. & c. *Quamvis, infrà, de sent.*
excomm. Et in hanc sententiam sæpiùs respondit
25 S. Congregatio Concilii, quæ in his casibus con-
suevit dare litteras ad Episcopum, ut si veræ sint,
& graves inimicitiæ, quæ narrantur, & absque Pa-
rochi culpa, & antequam Ecclesiam obtinuit, ex-
ortæ; super quibus Episcopi conscientia onera-
tur, dilationem ei det ut in alio tutiori, ac vicini-
ori loco manere possit, durantibus dumtaxat ini-
micitiis, dum tamen non ultra sex menses du-
rent. Intereà autem Vicarium idoneum in illa Ec-
clesia constituat Episcopus, assignata ei congrua
portione ex redditibus Ecclesiæ, & partes etiam
suas interponat, & omnem diligentiam adhibeat,
26 ut tutò possit residere Parochus. Quòd si intra sex
menses necdum sedatæ sint inimicitiæ, rescribit
Episcopo, ut det illi sex mensium prorogationem,
repetitis omnibus, quæ in prioribus litteris con-
tinebantur, & sine spe ulterioris prorogationis,
quæ rarissimè conceditur: nam cùm indulta per-
petua de non residendo, etiam ex justis, & ratio-
nabilibus causis jam sublata fuerint Decreto, c.2.
sess.6. ubi inimicitiæ sunt verisimiliter duraturæ,
ut consulatur curæ animarum, inducendus est Pa-
rochus ad resignandum, vel permutandum, arg.
c. *Ad supplicationem, de renunc*. Et ita Parochus pu-
27 nitur sine culpa, sed non sine causa, ut notat glos.
in c. *Tua nos, in ver. Administrationis, de Cler. ægrot.* ad
28 exemplum Parochi leprosi, qui ab administratio-
nis officio removetur, sed de bonis Ecclesiæ su-
stentatur, ut in præd. decr. *Tua nos*. Simile in c.
Quoniam frequenter,§.*Quod si forsan, in fine, suprà, ut*
lite non contest.

29 Quæ autem sint graves, & gravissimæ inimici-
tiæ, notat Bald. in l.3.§.*fin. ff. adimen. legat*. Et quæ
sint inimicitiæ capitales, vide in l. *Cùm autem*,§.
Excipitur, ff. de adil. edic. in l. *Edicto, ff. de verbor. signif.*
in l. 2. *ff de public. iudic*. & in l. *Capitulum*, §. *Si quis*,
ff. de pœnis, notatur in c. *Per tuas, infrà, de Simonia.*

30 Porrò, ob solum odium Parochianorum Sac.
Congregatio censuit Parochum à residentia non
excusari.

31 3. QUÆRO, an lis super beneficio excuset Pa-
rochum à residentia. Respondeo excusare. Casus
est in c. *Ex parte*, il 2. ibi: *Si te non absentando in*
32 *fraudem Præpositura tua jura fideliter prosequeris, cùm*
per hoc censeri debeas residens, & ibi omnes notant,
supra eod.

33 Hinc cùm Antonius Lutius Diœcesis Fæsulan.
obtinens Ecclesiam S. Donati Parochialem, super
qua post habitam possessionem sibi lis mota fue-
rat, dubitasset an teneretur lite hujusmodi duran-
te, suscipere sacros Ordines: S. Congregatio cen-
suit non teneri, si vera est lis, suscipere sacros Or-
dines. Et licèt Cassad. *decis.9. de caus. possess. & pro-*
priet. dixerit hoc intelligendum quando lis mota
fuit intra duos menses: tamen Patres dixerunt
nihil exprimendum de istis duobus mensibus, sed
simpliciter non teneri, si vera est lis, ad suscipien-
dum Ordines, cum nec residere teneatur. Et ex
stylo in his casibus dari solet dilatio paucorum a-
liquot mensium ad litem prosequendam. Idemq;
observari consuevit in causis criminalibus. Et in
specie Archipresbyter Ripæ criminaliter inqui-
situs, & condemnatus ab Ordinario, Romam
profectus, & obtenta causæ commissione fuit ci-
tatus ab Ordinario ad residendum cum fructuum
sequestratione. Et cùm propterea adiisset S. Con-
gregationem pro remedio, dictum est videndam
prius commissioné causæ, quæ si vera fuerit, scri-
bendum ad Episcopum ut tollat sequestrum, & si-
nat eum abesse per quatuor menses ex hac causa.
Ad hoc c. *Super causa*, & ibi gloss. *fin.* & DD. 2.q.4.
35 4. QUÆRO an Parochus a residentia excuse-
tur ob aeris intemperiem.

Doctores hic super ver. *Excusationem*, commu-
niter tenent intemperiem aeris præbere justam
excusationem clerico non residendi, per textum
in c. *Quorumdam*, 74. *dist.* & accipiunt intemperiē
pro aeris corruptione, ut per Host. *num*.5. & idem
notat glossa in cap. *Ad supplicationem, in ver. Securè*
morari, de renunc. Et quamvis expressè non lo-
quantur de Parochis, sed de obtinentibus benefi-
cia personalem residentiam requirentia juxta
36 textum hic: tamen Innocentius quærens in qui-
bus beneficiis habeat locum hæc Decretalis, &
totus hic titulus concludit habere locum in bene-
ficiis Curatis, & in beneficiis simplicibus, quæ re-
sidentiam requirunt ex privilegio, statuto, con-
suetudine, vel quocunque alio modo. Et cum eo
transeunt Host. Jo. Andr. Butr. Card. Abb. & reli-
qui omnes.

Cæterum quidquid sit in obtinentibus benefi-
cia, quibus cura animarum non incumbit, de qui-
bus dic ut scripsi in c. *Licet, num* 46. *infrà tit. prox.*
certè Parochos à residentia non excusat aeris in-
temperies, ut sæpiùs S. Congregatio declaravit.
Nec mirum, quia nec pestis formalis eos excusat,
ut patebit in quæstione sequenti.

37 5. QUÆRO an Parochi tempore pestis te-
neantur residere in suis Parochialibus, & Sacra-
menta per seipsos ministrare Parochianis suis eo
morbo infectis.

Anvè si id non faciant, possint statim privari
non expectato tempore à veteribus Canonibus
præfixo iis, qui à suis Ecclesiis absunt.

38 Instante sanctæ mem. Cardinali Borromæo Ar-
chiepiscopo Mediolanensi proposita fuerunt in
Sac. Congregatione Concilii suprascripta dubia.
Et die 11. Octobris anni 1576. Sac. Congregatio
censuit Parochos tempore pestis teneri in Paro-
chialibus residere ex sententia Ripæ in *tract. de Pe-*
*ste, tit. de privileg. contract. vers. Quinto, num.*147. *&*
n.150. Item ex sententia S. Thomæ in 2.2. *q*. 26.
art.5. *in fine*, & Navarr. *in Manual. c*.24.*nu*. 10. *&*
c.25.*nu*.20. teneri eodem tempore Parochianis
suis peste laborantibus ministrare dumtaxat duo
Sacramenta ad salutem necessaria, nempè Bapti-
39 smum, & Pœnitentiam, seu confessionem. Posse
autem ea ministrare, vel per se, vel per alium.

 Sed

Sed quod attinet ad illud verbum, *alium*, quia Concilium obligat ad per se, faciendum verbum cum Sanctissimo.

Die 12. Octobris Sanctissimus audita sententia Congregationis, eam approbavit, etiam in eo ut posset per alium, dummodò idoneum, ea præcipuè ratione, ut Parochus posset audire confessiones sanorum, quia aliàs eum reformidarent, si viderent ipsum accedere ad pestilentes, & nollent ei confiteri, veriti contagionem; utque etiam ipse Parochus officio hortandi, prædicandi, consolandi suos omnes Parochianos uberiùs, & ple-
40 niùs fungi possit. Cumque postea fuisset reperta decisio Archiepiscopi Florentini 3. *p. tit.* 22, *c.* 12 §. 3. *hu verbu*; Eos quibus cura animarum imminet, de necessitate salutis suæ oportet per se, vel per alium idoneum Sacramenta ministrare, quantumcumque infectis peste, & dubitari posset quid agendum, cùm hic Sanctus simpliciter Sacramenta dicat, nec se restringat ad duo. Res tota ad Sanctissimum delata est.

Die 26. Octobris 1576. referentibus Cardinalibus Alc. & Senonen. dictum Archiepiscopi Florentini non haberi pro decisione necessaria, quia non Doctor, non judex, non alia auctoritate suffultus. Sanctitas sua inclinavit in eam sententiam, ut littera scribenda indistinctè dicat Sacramenta: & decretum sic esse concipiendum, teneri omninò ministrare Baptismum, & Pœnitentiam. Et loco dictionis *dumtaxat*, apponendam dictionem *omnino*. An sit facienda, & edenda Constitutio, amplius deliberandum, & audiendas rationes fratris Montis Alcini, qui dicit se dissentire, & dubium mittendum ad Patrem Toletum, & alios duos, vel tres Theologos, qui suam sententiam dicant. Et discutiendum etiam, an Parochi quatenus teneantur, si id non faciant, debeant statim expectato semestri privari.

S. Congregatio die 6. Decembris 1576. censuit communi sententia (excepto tantùm Senonen. qui dixit monendos, & servandam consuetudinem) persistendum in Decretis, ut scilicet teneantur residere, itemque Sacramenta Baptismi, & Confessionis omninò ministrare per se, vel a-
41 lium idoneum, hoc tamen non per legem generalem statuendum, sed per litteras Congregationis, ut solet, significandum Cardinali, & addendum contumaces Parochos non ideo statim privandos esse, sed præmisso edicto, seu monitione, contra eos procedendũ, prout Concilium mandat *sess.* 23. *c.* 1. nempè prius per censuras, secundò per sequestrationem, & subtractionem fructuum; deindè si hæc remedia non prosunt, posse per privationem. Sed agendum priùs bonis verbis, & piis
42 cohortationibus, & admonitionibus. Ampliùs, quia Theologi aliqui dissentiunt, Tabiena, Armilla, & Canonistæ etiam in cap. *fin. de Cler. non resid.* & Barb. *cons.* 87. *n.* 2. dum dicunt, si Parochi excusantur propter inimicitias capitales, ita etiam excusari debent propter pestem; & quia sani fugerent Parochos, & quia Parochi omnes mo-
43 rerentur: Ideò censuere omnes ab Archiepiscopo Cardinali temperamentum aliquod adhibendum ex sua prudentia, velut non omnes Parochos cogeret, sed aliquos partiendo opus, vel deputaret aliquos Sacerdotes etiam non Parochos, voluntarios tamen, etiam mercede constituta, qui Sacramenta præstent ægrotis, prout aliàs Ro-
44 mæ dicitur factum, & prout Cardinalis Senonen. testatus est in olevisse laudabilem consuetudinem ut Principes, Magistratus, & Civitates provideant de ministris Sacramentorum ex Clero, etiam conducendo eos mercede ex fisco, & ærario, collectis etiam à Clero exactis, & ita in litteris quæ scribentur, addendum: tamen priùs cum Sanctiss. agendum.

45 Die 10. Septembris 1576. factâ Sanctissimo relatione in Consistorio, Sanctitas sua decrevit scribendas simpliciter litteras ad Cardinalem S. Praxedis, quibus significetur, dubio in Congregatione proposito, & ad Sanctissimum relato, Sanctitatem suam decrevisse, Parochos, tempore pestis teneri omninò residere in suis Ecclesiis Parochialibus, posse tamen per alium idoneum ministrare Parochianis suis peste infectis Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, & si non resederint, contra eos procedendum esse servatâ formâ, *cap.* 1. *sess.* 23 *in fine.*

Die 23. Decembris 1576. S. Congregatio censuit scribendas litteras in hanc formam: Parochi tempore pestis teneantur omninò residere in suis Ecclesiis Parochialibus; & si non resideant, agendum contra eos ex decreto Concilii, *cap.* 1. *sess.* 23. Et servatâ formâ ibidem præscriptâ. Ministrent verò Parochianis peste infectis Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ per alios. Et licèt Alc. diceret quod ex ultimis verbis videtur prohiberi Parochis ne per seipsos hæc duo Sacramenta etiam volentes ministreot: tamen tota Congregatio dixit hanc fuisse mentem Sanctissimi in prohibendo hæc Parochis ad commodum Parochianorum, qui sani essent: hi enim verisimiliter nollent conversari cum Parochis euntibus ad infectos peste. Hæc de Parochis, & Curatis inferioribus.

46 Quo verò ad Episcopos, dubiũ ortum est nonnullis Prælatis Ecclesiarum, quòd sit proprium Episcopi officium tempore pestis, an scilicet ad residentiam continuam, & an ipse Curatis Ecclesiastica Sacramenta ministrare teneatur, vel potiùs hoc tempore ab Ecclesia sua abesse possit, ut se pro bono subditorum suorum incolumem servet.
47 Erant tutiori conscientiâ ad aliquam suæ diœcesis partem, in qua forsan Epidimia non vigeat, se conferre possit, relicta civitate, & parte infecta, licèt ejus præsentiâ summoperè indigeat. Sanctissimus die 18. Decembris 1576. dixit decretum factum in Parochis, multò magis debere procedere in Episcopis, qui magis obligati sunt, tamen posse Episcopos in locis tutioribus manere, & indè providere, sed nunc id non esse opus discurere ulterius, aut diffinire.

48 Superest pro complemento materiæ, ut investigemus cur Parochi excusentur à residentia propter inimicitias; & tamẽ non excusentur propter pestem: videbantur enim hi dno casus à pari procedere, cùm utrobique subsit æquale periculum
49 mortis. Unde in c. *Ad supplicationem, de renunc.* absolvitur à vinculo Ecclesiæ Archiepiscopus Ragusien. eò quòd ibi non poterat securè morari, & si accessum haberet ad illam, mortis sibi periculum immineret. Et glossa exponens verba illa, *non poterat securè morari*, ut forsan, inquit, propter intemperiem aeris, vel quia habebat capitales inimicos. Similiter in Clem. *Ne in agro*, §. *Ceterum, de statu Monachor.* statuitur ut priores tam Conventua-

tuales, quam curam animarum habentes teneantur in suis Prioratibus, seu administrationibus, residere nisi studiorum, vel alia causa rationabili ad tempus fortè ab hujusmodi residentia excusentur. Et glossa exponit causam rationabilem, id est propter infirmitatem, aeris intemperiem, capitales inimicitias, vel similia. Atq; ita glossæ præallegatæ, & DD hîc æquiparant casum inimicitiarum, & corruptionis aeris, seu pestis. Unde licere beneficiato à residentia abscedere propter pestē, sicut propter inimicitias opinati sunt multi ex Theologis, & pleriq; ex Canonistis superius relatis, *n. 35. & 42.* & ultra eos Host. *in summa hoc tit. §. fin.*

50 Solutio patet ex verbis text. in c. *Adversitas, §. Hoc tunc servandum, 7. q. 1.* videlicet, (Cùm Pastor specialiter quæritur, fugiat exemplo Christi, qui à facie Herodis fugit in Ægyptum, fugiat exemplo Pauli, qui à fratribus per murum submissus est in sporta. Unde August. ait: Fugiat minister Christi, sicut ipse Christus in Ægyptum; fugiat & qui specialiter quæritur, dum per alios firma est Ec-
51 clesiæ salus. Hinc etiam ait Dominus discipulis: *Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam.* Hinc etiam idem abscondit se, & exivit de templo, quando Judæi lapides tulerunt, ut jacerent in eum. Cùm verò non Prælato tantùm, sed generaliter periculum omnibus imminet, & animarum salus salva esse non potest: debet Prælatus animam suam ponere pro ovibus suis.) Hæc ibi. Et hanc distinctionem in materia inimicitiarum, & persecutionis extrinsecæ ponunt Innoc. Host. Jo. Andr. Butr. Card. & omnes in c. *Nisi cum pridem §. Propter malitiam, suprà de renunc.* & S. Thomas *in 2. 2. q. 185. art. 5.*

52 Itaque propterea Parochus potest fugere à persecutoribus, & inimicis, quia non desunt alii à periculo immunes, per quos animarum salus tuta esse possit. At non potest fugere à loco pestifero, quia cùm periculum omnibus sit commune, nec sint alii qui tutò possint gregi assistere; non illi, ad quos non pertinet de ovibus, sed Pastor ipse pro ovibus suis debet animam suam ponere, cap. *Tres personas, 23. q. 4.* id est mortem subire, ut sentit D. Thomas *loco citato*, quem ita explicat Sot. *lib. 10. de just. & jur. q. 3. art. 4.* Sicut verus, & optimus Pastor illam posuit, & factus est obediens usque ad mortem, §. *Ecce 2. q. 7.* & ita exemplum dedit Sacerdotibus suis, ut quemadmodum ipse fecit, ita & ipsi facerent, c. *Significasti, suprà, de elect.*

DE PRÆBENDIS, & Dignitatibus.

Cap. Non liceat.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus Clericum ordinans sine titulo, ei in necessariis providere tenetur, & num. 3.*
2 *Allegatio generalis admittitur.*
3 *Clericos non debere sine titulo ordinari quibus ex causis constitutum fuerit, & n. 9.*
4 *Alimonia quid importent.*
5 *Episcopus promovens aliquem sine titulo ad minores Ordines antenetur ei vitæ necessaria ministrare, & nn. seqq. usq; in fin.*
6 *Clericorum appellatione veniunt etiam constituti in minoribus Ordinibus.*
7 *Intellectus cap. Neminem, 70. dist. & n. 12.*
8 *Intellectus, c. Cùm secundùm infra eod. & n. 11.*
10 *Ordinum minorum functiones exercentibus stipendia assignari debent ex redditibus beneficiorum, vel fabrica Ecclesiæ, & n. 14.*
13 *Clericis minorum Ordinum cur Episcopus non cogatur titulum assignare, sicut constitutis in sacris.*

1 NON LICEAT. Episcopus Clericum ordinans sine titulo, ei in necessariis providere tenetur. Hoc dicit. Breve est, & ideo non dividitur.

2 Nota primò, suprascriptionem pro generali allegatione: nam satis est dicere hoc habetur in corpore Canonum, vel in corpore juris civilis secundùm Anton. de Butr. *n. 2.* & Jo. de Imol. *n. 1.*

3 Secundò nota, nulli Episcopo licere quemquā ordinare sine titulo. Quod multiplicem habet rationem, secundùm Turrecrem in c. *Neminem, n. 1. vers. Respondeo dicendum, 70. dist.* Prima ratio desumitur ex c. *Cùm secundùm Apostolum, infr. eod.* Justū enim est, ut qui obligantur ad inserviendum altari, seu Ecclesiæ, ex proventibus Ecclesiæ alantur, dicente Apostolo 1. ad Corinth. 9. *Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt; & qui altari deserviunt, cum altari participant.* Sed Clerici in sua ordinatione obligantur ad inserviendum Ecclesiæ, c. *Cleros, 21. dist.* c. *Duo sunt genera, 12. quest. 1.* & hodie est expressum in Decreto Conc. Trid. *c. 16. sess. 23.* Ergo convenienter eis in ordinatione assignatur titulus, ex quo vitæ necessaria percipiant. Et confirmatur, quia Clericus in ordinatione sua recipit officium in Ecclesia, d. cap. *Duo sunt*, & c. *Perlectis, 25. dist.* Ergo rationabiliter assignandum est ei beneficium in Ecclesia cap. *Dilectus, 1. & 2. infr. eod.* & c. *Proposuit, suprà de filiis Presbyt.* nam propter officium datur beneficium, c. *fin. de rescript. lib. 6.* Ideoque privatus officio, & beneficio privatus intelligitur, cùm sit ejus sequela, c. *Eos*, & c. *Si quis Sacerdotum, 81. dist* & cap. *Præter hoc, 32. dist.* gloss. in d. c. *fin. in ver. Datur.* Unde cùm officium, & beneficium sint connexa, uno collato sine reliquo, esset dividere unitatem, & individuum, quod esse non debet, ut formaliter inquit Petr. de Anchar. *in 1. notab.* Præterea rationabiliter hoc statutum est ne aliàs clerici cùm dedecore Ordinis clericalis mendicare cogantur, c. *Diaconi sunt, 93. dist.* & probatur in c. *Postulasti, suprà de rescript.* Ad hæc conveniens fuit sic statuere, ut ordinatus ligetur ex titulo, ne incertis vagetur sedibus, & locum deserat inconsulto Episcopo, c. *Non oportet*, & c. *Si quis verò, 7. q. 1.* & patet ex d. c. 16. *sess. 23.* Conc. Trid. Quibus consequitur alia ratio secundùm Abbatem *hîc in 2. notab.* videlicet ne numerus Clericorum nimium excresceret; nam turba facit eos contemptibiles, ut c. *Legimus, vers. Diaconos, 93. dist.* & propterea Conc. Trid. *ubi suprà* inhærendo vestigiis *6. Canon.* Conc. Calcedonen. decrevit, ut nullus in posterum ordinetur qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cujus necessitate, vel utilitate assumitur, non adscribatur. Ac demùm secundùm Petr. de Anchar. *n. 1.* non debet quis ordinari sine titulo, sicut nec fundari Ecclesia sine dote, c. *Nemo, de consecr. dist. 1.* spiritualia enim sine temporalibus diu esse non possunt, c. *Si quis objecerit, 1. q. 3.*

Tertiò

Tertiò nota, pœnam Episcopi ordinantis Clericum sine certo titulo: nam tenetur ei vitæ necessaria ministrare, donec beneficium ecclesiasticum sit consequutus, de quo dic, ut scripsi latissimè in d. c. *Cùm secundùm Apostolum.*

4 Ultimò nota, verbum illud *alimonias*, quod importat vitæ necessaria, ut colligitur hic in fine, & concordant. c. *Aurum*, & c. *Hec hujus* c. *Ecclesiarum servos*, 12. q. 2. c. *Inter cætera* 22. q. 4. & l. *Necare ff. de liber. agnosc.* Quæ autem dicantur vitæ necessaria, & quid veniat illarum appellatione, dixi in c. *Episcopus, in 2. notab. infra eod.*

5 QUÆRO, An Episcopus promovens aliquem sine titulo ad minores Ordines teneatur ei vitæ necessaria ministrare.

Doctores non conveniunt, gloss. 1. & Innoc. *hic in princ.* tenent etiam Clericis in minoribus Ordinibus constitutis debere ordinatorem providere, arg. c. *De in*, 28. *d. st.* & c. *Proposuit, suprà de filiu Presbyt*, & sequitur Abbas *num. 2.* ubi concludit Episcopum à principio servare debere quod hic statuitur in omnibus Ordinibus. Idem tenet Hugo, & Gloss. 1. in c. *Neminem*, 70. *dist.* dicens etiam in minoribus Ordinibus non debere quem sine titulo ordinari, arg. c. *Videntes*, 12. q. 1. & c. *Si qui verò*, 32 *dist.* gloss. 1. in c. *Episcopus, infr. eod* Turrecrem. in d. cap. *Neminem, num. 2. vers. Respondeo sub duabus conclusionibus*: & idem firmant in c. *Cùm secundùm Apostolum, infr. eod.* Host. *sum.* 11. *in ver. Ordinatu*, & Joan. Andr. *num. 3. in eod. ver.* & ex Recentioribus Navar. *conf.* 14. *num.* 1. *de tempor. ordinat.*

6 Pro hac opinione inducitur primò nec Decretalis, quæ dicit, *Non liceat ulli Episcopo Clericos ordinare, & nullas ei alimonias præstare.* Et sic loquitur de Clericis generaliter, & indefinitè. Clericorum autem appellatione præsertim in materia favorabili, qualis est hæc, veniunt etiam constituti in minoribus Ordinibus, ut patet in c. *Cleros*, 21. *dist.* & in c. *Duo sunt*, 12. q. 1. & expressius in Authen. *de sanctiss. Episc.* §. *Presbyteros*, quæ est canonizata in cap. *De persona*, 11. q. 1. Notatur in c. *Cùm non ab homine, de judic.* & in c. 2. *de foro compet.* & in proposito notant hic gloss. Host. Ju. Andr. & Abb. *loc. cit.* & Decius post eos, *n.* 17. & ita ex hoc textu colligunt Doctores, & in specie Ant. de Butr. *n.* 4. Nota, inquit argum. quòd obligatio, quæ surgit contra Episcopum ordinantem aliquem sine titulo, habet locum in quocunque Ordine promoveat Clericos. Et sequitur eisdem verbis Imol. *num. 1. in 2. notab.* & Anchar. *n.* 3.

7 Secundò, Ad idem inducitur c. *Sanctorum*, 70. *dist.* ubi generaliter decernitur, ut sine titulo facta ordinatio irrita habeatur: sub nomine autem ordinationis dubitandum non est quin etiam minores Ordines comprehendantur, c. *Acolythus cum tribus seqq.* 23. *dist.* & cap. 3. *suprà de tempor. ordinat.* Conc. Trid. *de Sacram. Ordin. sess.* 23 *cap.* 2. & *can.* 2. & 3. & ita illum text. ponderat Hugo in c. *Neminem, eadem dist.* dicens. Ego credo quòd generaliter intelligatur de Ordine quolibet; nam generaliter, & indistinctè prohibetur in seq. cap. Ut refert ibi Turrecrem. *n.* 2. *vers. Hoc idem dicit Hugo.*

Tertiò, pro eadem opinione videtur textus apertus in d. c. *Neminem*, 70. *dist. ubi* Conc. Calcedonen. decrevit neminem absolutè, (id est sine titulo, ut exponit gloss. & Archid.) ordinari Presbyterum, vel Diaconum, vel quemlibet in Ecclesiastica Ordinatione constitutum. Hæc enim posteriora verba tanquam universalia non videntur posse restringi ad solos Subdiaconos absque eo quòd vis inferatur litteræ, arg. cap. *Soluta, vers. Quodcunque ligaveris, suprà de majorit. & obedien.* Nec refragatur quod dictum cap. *Neminem*, & cap. *Sanctorum*, fuerint correcta per cap. *Cùm secundum, infrà eod.* quoniam hoc verum est quoad pœnam ordinati sine titulo, non autem quoad prohibitionem ordinationis, arg. l. *Præcipimus in fin. C. de appellat.* & l. *Sancimus, C. de testamentis.* Expedit enim jura juribus concordare, c. *Cùm expediat, de elect. lib 6.*

8 Quartò, pro hac parte ponderandus est textus in d. c. *Cùm secundum Apostolum*, inducendo eum dupliciter. Et primò ille textus in priori parte loquitur de Clericis in sortem, seu hæreditatem Domini assumptis. Hi autem propriè dicuntur non tantùm in sacris, sed etiam in minoribus Ordinibus constituti, ut probat text. in cap. *Cleros*, 21. *distinct.* & in cap. *Duo sunt*, 12. *quæst.* 1. Et de his ponit decisionem in genere, videlicet, ut ordinatis sine titulo vitæ necessaria ministrentur per Ordinatores, vel successores eorum. Ergo hæsitandum non est quin huic pœnæ subjiciantur etiam Episcopi, qui ad minores Ordines promovent titulum non habentes. Nec refert quod in vers. *Inde est*, postmodum textus agat in specie de quodam Subdiacono; quoniam id facit, quia in facto sic contigit; sed per hoc non videtur restrinxisse generalitatem decisionis præcedentis: nam genus non restringitur ad id, quod per speciem specialiter providetur, cap. *Denique*, 4. *distin.* cum concordantibus, de quibus per Pert. Brixien. *in Repertor. in ver. Genus*, Deinde text. in dict. cap. *Cùm secundum Apostolum*, commemorat pœnam antiquorum Canonum, videlicet cap. *Neminem*, & cap. *Sanctorum*, 70. *distinct.* secundum quam ordinari sine titulo erant suspensi ab Ordinum executione, ut dixi in d. cap. *Cùm secundum, in 5. notab. num.* 1. & illam pœnam abrogat, & ejus loco aliam imponit, videlicet ut Ordinatores, & successores eorum teneantur sic ordinatis in necessariis providere. Sed pœna antiquorum Canonum habebat locum etiam in promotis ad minores Ordines, ut dictum est suprà in tertio, & quarto argumento. Ergo eodem modo in promotis ad minores habet locum pœna Ordinatoris, quæ in locum primæ suffecta est, argum. cap. *Is qui in jus, de reg. jur. lib. 6.* & l. *Is qui jus ff. eod.* l. *Si unde*, & l. *Mortuo, ff. de judic. cum suis concordantibus.*

9 Quintò, pro eadem opinione multum urget præcipua ratio, quam sacri Canones præ oculis habuerunt, dum instituerunt neminem debere sine certo titulo ordinari, videlicet ne Clerici cogerentur mendicare in opprobrium Ordinis Clericalis: nam & legitur in cap. *Diaconi sunt*, 93. *distinct.* Mendicat infœlix Clericus in plateis, & civili operi mancipatus publicam à quolibet deposcit alimoniam. Et in hac ratione paupertatis Clericorum fundari hanc provisionem declarat textus expressus in cap. *Postulasti, suprà de rescript.* qui est gloss. cap. *Cùm secundum Apostolum, infr. eod.* ut dicit ibi Hostiens. *num.* 17. *in ver. Ecclesiasticum*, Hujusmodi autem ratio, sicut & aliæ, quarum superiùs meminimus in 1. notab. vigent etiam in Clericis inferiorum graduum: ergo in illis quoad hoc, idem jus servari debet, vulgatis juribus.

Ubi-

Ultimò, his accedit quòd cuilibet Ordini suū
10 peculiare officium in Ecclesia est assignatum, cap. *Acolythus, cum tribus cap. seqq. 23. dist.* & cap. *Perlectu, 25. dist.* Cuilibet autem in Ecclesia laboranti debetur stipendium, ut cap. *Charitatem, 12. q. 2.* Et propterea Conc. Trid. in c. 17. *sess. 23.* præcipit Episcopis, ut functiones Minorum Ordinum pluribus in locis, aliquando intermissas curent restituendas, & ex aliqua parte redituum aliquorum simplicium beneficiorum, vel fabricæ Ecclesiæ stipendia assignent eas functiones exercentibus.

Contrariam sententiam amplectuntur *hic* Host. & Jo. Andr. ambo *n. 3.* Butr. *n. 6.* dicens hoc tenere Doctores, Card. *n. 1. in 2. opposit.* Anchar. *nu. 3.* & Imol. *n. 4.* ubi ait, hoc communiter teneri, ut Episcopus non sit compellendus ad præstandum alimenta Clericis promotis sine titulo, nisi quando sunt promoti ad sacros, seu ad aliquem sacrorum Ordinum. Idem firmant in d. c. *Cùm secundum, infrà eod.* Butr. *n. 4.* & Card. *n. 6. in 10. notab.*

Et pro hac opinione facit primò, quòd etsi hæc Decretalis loquatur de Clericis indefinitè, tamen text. in c. *Episcopus, infr. eod.* adstringens Ordinatorem ad præstanda alimenta ordinato titulum non habenti, quasi hanc declarando, restringit se ad Clericos in sacris Ordinibus constitutos, ut patet ibi, *in Diaconum, vel Presbyterum ordinaverit,* & eo-
11 dem modo text. in d. c. *Cum secundum Apostolum,* quamvis in principio loquatur de Clericis in sortem Domini assumptis; tamen postea in vers. *Inde est,* agit de Subdiacono, quem sine titulo ordinavit Episcopus Zamorensis, quasi sentiat decisionem præcedentem non habere locum, nisi in promotis ad sacros, ut ibi advertit Card. *loc. cit.* Unde sive hoc c. fuerit correctum, sive declaratum per posteriores Canones, hodie pœna Ordinantis sine titulo non afficit nisi promoventem ad sacros Ordines. Et hoc intendit Host. *hic num. 3;* qui exponit verbum, *Clericos,* id est in Subdiaconatu, ut supra constitutos, & apertius Anton. de Butr. in d. c. *Cùm secundùm, n. 4.* dicens: (Nota hodie promoventem quem ad sacros sine titulo teneri ad ministranda necessaria ordinato, donec sibi sit provisum de beneficio;) & nota quod ista
12 jura habent locum in ordinato ad sacros. Et eod. modo responderi potest ad jura antiqua; nempè ad c. *Neminem,* & c. *Sanctorum, 70. distin.* nam illorum generalitas, utcunque sit apta comprehendere etiam Clericos minorum Ordinum, tamen restringitur, seu declaratur per Canones posteriores de Ordinibus sacris specialiter loquentes, arg. c. *Generi. de reg. jur. lib. 6.* & l. *in toto, ff. eod. cum simil.*

13 Deinde facit pro hac parte, quia multum interest inter Clericos in minoribus, & in sacris Ordinibus constitutos, nam illis licitum est retrocedere ab habitu clericali, ut c. *Cùm ex eo, circa fin. de elect. lib. 6.* & propterea secundùm Abb. *hic num. 6.* Ecclesia non tantùm eis subvenit, quantùm constitutis in sacris. Et hanc rationem considerat Hostien. *eod num. 3;* cui cæteri subscripserunt, ait enim: (Et ratio quare Clericis inferiorum Ordinum non cogitur Episcopus assignare titulum; quia adhuc non sunt in Ecclesia radicati, immò quotidie avelluntur, ut notatur in c. 1. & c. *Ioannes, supra de Cleric. conjug.* & ideo cùm tales beneficiati sunt in Ecclesia, magis videtur inde Ecclesia confundi, & sperni; arg. l. *Litigatores, 1. respon. ff. de Arbitr. c. Prætereà, 51. dist.* & c. *unico, suprà de obligat. ad ratiocin.*) Hæc ille. Et ex hoc patet etiam responsio ad quintum argumentum contrariorum; nam ratio mendicitatis, & aliæ ibi consideratæ multò magis vigent in promotis ad Ordines sacros, quam ad minores: & propterea text. in d. c. *Diaconi sunt, 93. dist.* post illa verba: *Mendicat infelix Clericus,* &c. statim subjungit: (Et quidem ex eo despicitur cunctis Sacerdotale officium, dum misericordia desolatus justè putatur ad hanc ignominiam devenisse.) Et sic ille Canon loquitur de Sacerdotibus, prout etiam loquitur c. *Legimus,* qui immediatè subsequitur, ibi, (Diaconos paucitas honorabiles, Presbyteros turba contemptibiles facit.

14 Ad ultimum respondetur ex eo quòd Clerici cujuscunque Ordinis habeant suum peculiare officium in Ecclesia, hoc tantùm inferri, ut subsidiū sit eis assignandum pro obsequio; quod impendunt, ne cogantur militare propriis stipendiis, ut in d. cap. *Charitatem,* & c. *Quicunque, 12. q. 1.* Sed hinc non sequitur, ut in ipsa ordinatione sit eis assignandus titulus, adeò ut Ordinator aliàs teneretur de suo providere, ut clare colligitur ex Decreto Conc. Trid. d. *cap. 17. sess. 23.* ubi exercentibus functiones minorum Ordinum jubetur assignari aliqua portio ex redditibus beneficiorum simplicium, vel fabricæ Ecclesiæ. Ex quibus patet hanc posteriorem sententiam esse non tantùm communem, sed etiam de jure veriorem, quæ etiam servatur de consuetudine: nam Ecclesia Romana non consuevit cogere Ordinatores ad providendum ordinatis sine titulo nisi constitutis in sacris, aliis verò in minoribus constitutis ita demùm si Ecclesiæ inserviant, & aliundè non habeant, unde sustententur, ut testantur Authores utriusque sententiæ supracitati, *n. 5. & n. 10. vers. Contrariam sententiam.*

Hodie cessat difficultas ex Decreto Conc. Trident. *c. 2. sess. 21.* ubi quamvis præmittatur ratio illa generalis ad quoscunque Clericos, videlicet cùm non deceat eos, qui divino ministerio adscripti sunt, cum Ordinis dedecore mendicare; aut sordidum aliquem quæstum exercere, tamen decisio restringitur ad Clericos sacrorum Ordinum, & statuitur, ne quis deinceps Clericus sæcularis ad sacros Ordines promoveatur, nisi priùs legitime constet eum beneficium Ecclesiasticum sufficiens pacificè possidere. Et quoad hos innovantur pœnæ antiquorum Canonum. Quod & Navarrus observat *in præalleg. consil. 14. de tempor. ordinat.* & de intellectu hujus Decreti. Vide quod scripsi in c. *Episcopus, num. 25. & seqq. infra eod.*

DE PRÆBENDIS, & Dignitatibus.

Cap. Episcopus.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus qui ordinavit aliquem ad sacros Ordines sine titulo, non habentem de suo unde vivat, ei de proprio providere tenetur, donec aliquem titulum fuerit consequutus.*
2 *Licet talis jam esset in sacro Ordine constitutus.*
3 *Intellectus hujus Capituli.*

4 Dispen-

4 *Dispensare non potest Episcopus cum ordinato sine titulo ad aliquem ex sacris Ordinibus, ut sine novo titulo ad altiores Ordines ascendat, & refellitur contraria opinio Henriquez.*
5 *Ordinatus ad sacros Ordines sine titulo à pluribus Episcopis potest quemlibet in solidum convenire super alimentis.*
6 *Is tamen, qui non ordinavit, non tenetur ex facto Ordinatoris.*
7 *Ordinato ad sacros sine titulo beneficii, vel patrimonii Ordinator tenetur vita necessaria ministrare.*
8 *Alimenta quid comprehendant.*
9 *Et qua ratione taxari debeant.*
10 *Beneficium sufficiens quod dicatur.*
11 *Quid in ordinato ad sacros Ordines sine titulo.*
12 *Et quid in Rectore Parochialis Ecclesiæ.*
13 *Et quid in eo, qui ratione nobilitatis, vel scientiæ pinguibus indiget beneficiis.*
Nobilis, & doctus pinguiora beneficia consequi debet, quam ignobilis, & idiota, ibidem.
14 *Papa cùm scribit pro aliquo beneficiando in pluribus Ecclesiis, considerata qualitate personæ, quæ sint consideranda in beneficii assignatione.*
15 *Subsidium vitæ, & necessaria vitæ idem important.*
Legatum simpliciter factum puellæ pro subsidio vitæ, intelligitur factum pro alimentis, ibid.
16 *Ordinatus ad sacros Ordines sine certo titulo, si ex patrimonio sustentari valeat non potest petere alimenta ab Ordinatore, & nn. seqq.*
Et quid post Concilium Trid. num. 29.
17 *Clerici non beneficiati habentes de patrimonio unde vivant, licitè possunt ad sac. Ordines promoveri.*
Et quid ex Conc. Triaent. n. 14
18 *Ordinatus ad sacros Ordines an possit petere alimenta ab Ordinatore, licet habeat patrimonium sufficiens, si ad illius titulum expressè ordinatus non fuerit.*
Et quid post Concil. Trid.
19 *Patrimonium non censetur titulus Ecclesiasticus, nisi hoc expressè sit actum, & n. 33.*
20 *Ordinatus si habeat patrem divitem, à quo possit exigere alimenta, non potest illa petere ab Ordinatore, & n. 23.*
Secus post Concilium Trid. n. 26.
21 *Pauper non dicitur qui patrem habet divitem.*
22 *Æstimum patris filii reputatur, & n. 26.*
24 *Patrimonium hodie non est titulus ad sacros Ordines nisi dispensativè, & n. 49. & 50.*
25 *Concilium Trid. c. 2. sess. 21. expenditur, & n. seqq.*
26 *Patrimonium patris non est patrimonium filii, nisi interpretativè, & per juris fictionem.*
27 *Obtinere dicitur qui habet jus in re, & legitimè possidet.*
28 *Veritas, & fictio opponuntur.*
30 *Patrimonium, ad cujus titulum Clericus est ordinatus, gaudet privilegio bonorum Ecclesiæ, & n. 33.*
Etiam in casibus in jure non expressis, n. 40.
Et subrogatur in locum beneficii, n. 32. & 39.
31 *Bona sunt accessoria ad personam.*
33 *Patrimonium Clerici ad hoc ut indistinctè gaudeat privilegiis bonorum Ecclesiæ, exigitur ut Clericus ad illius titulum fuerit expressè ordinatus.*
34 *Congregatio super bono regimine consuluit Congregationem Concilii de pluribus dubiis spectantibus ad interpretationem, cap. 2. sess. 21.*
35 *Bona patrimonialia clericorum non gaudent privilegiis Ecclesiæ, nisi in casibus à jure expressis.*
Et qui sint hujusmodi casus, n. 41.
36 *Bona patrimonialia clericorum præscribuntur sicut bona laicorum.*
37 *Restitutio in integrum non competit clerico in bonis patrimonialibus, sicut competit in bonis Ecclesiæ.*
38 *Compromittere potest clericus in laicum de bonis patrimonialib. non autem de bonis Ecclesiasticis.*
40 *Bona patrimonialia, ad quorum titulum clerici ordinantur, censentur quasi dotalia, & alienari non possunt sine licentia Episcopi.*
42 *Bona patrimonialia clericorum an, & pro qua parte sint obnoxia solutioni onerum Cameralium.*
43 *Patrimonium, quod remanet clerico beneficium resignanti, gaudet privilegio bonorum Ecclesiæ, pro ea tantum parte, quæ ad congruam illius sustentationem sufficiat.*
44 *Patrimonium resignantis beneficium succedit loco tituli, tametsi Episcopus hoc non declaraverit.*
45 *Subrogatio quæ fit juris interpretatione, censetur fieri cum omnibus qualitatibus.*
46 *Beneficium, quod consequitur iam ordinatus ad titulum patrimonii, non succedit loco tituli.*
47 *Nec prohibetur resignari à Concilio Trid.*
48 *Patrimonium, ad cujus titulum clericus est promotus, non potest sine licentia Episcopi alienari, licèt posteà clericus adeptus sit beneficium sufficiens.*
50 *Patrimonii titulus est subsidiarius in clerico ad Ordines sacros promovendo, non autem in jam promoto.*
51 *Titulus patrimonii de Episcopi licentia potest commutari in titulum beneficii, & è converso.*
52 *Privilegium exemptionis ab oneribus Cameralibus concessum patrimonio, donec Clericus assequatur beneficium, extinguitur adepto beneficio, nec reviviscit per beneficii dimissionem, & nn. seqq. usq. ad n. 63.*
Contrarium n. 63. usq. in finem, præsertim si dimissio sit coacta, n. 66.
53 *Dictio, donec, collata in incertum eventum importat conditionem.*
Vel terminum temporis, n. 56.
54 *Conditio satis est, ut per momentum temporis impleatur, licèt implementum non duret.*
Nisi non duret facto illius, qui conditionem implevit, num. 61.
Aut nisi aliter constet de mente disponentis, n. 64.
55 *Legatum factum alicui cùm filios habuerit, debetur nato filio, licèt is posteà decedat.*
57 *Ius semel extinctum non reviviscit.*
58 *Fidejubens judicatum solvi donec lata fuerit sententia diffinitiva, liberatur lata sententia absolutoria, licèt illa posteà revocetur.*
59 *Dispositio in primo actu verificatur si actus effectum sortitus fuerit.*
60 *Quod procedit in dispositione legis, secus in dispositione hominis.*
61 *Beneficium spontè dimittendi non datur regressus ad ius semel extinctum.*
62 *Beneficii assecutio tractum successivum non habet, sed unico momento perficitur.*
63 *Ius semel extinctum ex certa ratione, vel causa reviviscit ratione illa, vel causa cessante.*
65 *Conditionem non sufficit semel extitisse, ubi sequitur effectus juris.*
67 *Beneficium consequutus à Principe, si facto Principis illud amittat, debet ad suam gratiam ipso jure redintegrari.*

EPI-

1 EPISCOPUS. Qui ordinavit aliquem ad
sacros Ordines sine titulo, non habentem
de suo unde vivat, ei de proprio providere
tenetur, donec aliquem titulum fuerit consequu-
tus. Hoc dicit Primò ponit dictum. Secundò
exceptionem, ibi, *Nisi*.

2 Nota primò ibi, *Diaconum, vel Presbyterum*, non
licere Episcopo ad ullum ex sacris Ordinibus
quemquam promovere sine titulo, licèt talis jam
fuerit in sacro Ordine constitutus: nam hic ar-
ctatur Ordinator ad præstanda alimenta ordina-
to in Diaconum, vel Presbyterum, & sic ei, qui
prius erat saltem Subdiaconus, ut hic per Decium
3 *in 1. notab.* Non enim placet expositio Hostiensis
quòd hoc cap. loquatur secundùm antiqua tem-
pora, quando Subdiaconatus pro sacro Ordine
non habebatur: etenim cùm cœperit haberi pro
sacro a temporibus Gregorii I. ut in cap. *Ante
triennium*, ubi plenè notatur, 32. *dist.* & Urbani II.
ut refertur in cap. *A multis supra de ætat. & qualit.*
& Author hujus capituli fuerit Alexander III. in
Concilio Lateranen. qui sedit multò post me-
moratos Pontifices; utique ex hoc capite non
fuisset prætermissus Subdiaconatus, qui multò
antè jam ubique in Ecclesia reputabatur sacer, ut
in d. cap. *A multis*, & cap. *Miramur de serv. non ordi-
nand.* Sed arbitror propterea hic non fuisse fa-
ctam mentionem Subdiaconatus, quia de illo
non erat dubium: nam cùm Episcopus per col-
lationem Subdiaconatus primo ordinatum con-
stituerit in statu, à quo non poterat retrocedere,
& tamen titulum non assignaverit, absque dubio
obstrictus erat illi in necessariis providere, ut in
cap. 2. *supra eod.* & infra in cap. *Cùm secundum.* Sed
de ordinato ad Diaconatum, vel Presbyteratum
major erat difficultas; quia cùm esset jam con-
stitutus in sacro ordine, non videbatur ei prohi-
bendus ascensus ad superiores Ordines, licet titu-
lum non haberet, & hunc casum uti magis dubi-
tabilem voluit hic decidere Concil. Lateranen.
statuendo ut Episcopus teneretur alimenta præ-
stare ordinato etiam ad Diaconatum, vel Pres-
byteratum, non obstante quòd jam esset in sacro
ordine constitutus. Sed esto hoc cap. loqueretur
secundùm tempora primitivæ Ecclesiæ, adhuc ta-
men cùm adstringat Episcopum ad præstanda a-
limenta ordinato in Diaconum, vel Presbyte-
rum, & sic loquatur alternativè: profectò lo-
cum habet etiam in Episcopo, qui ordinavit ali-
quem in Presbyterum, non obstante quòd talis
jam esset constitutus in ordine sacro, id est Dia-
conatus, ad cap. *Inter cæteras, supra de rescript.* &
4 reg. *in alternativis, de reg. jur. lib. 6.* Unde incautè
Henriquez *in summ. lib. 10. de excommun. cap. 37.
dub. 2. §. Contrarium*, dixit Episcopum posse oc-
cultè dispensare cum sic promoto, ut sine novo ti-
tulo ad altiores Ordines ascendat, contra quem
est text. clarus hic ut suprà ponderatus: nam si
posset dispensare, utique ordinando, non incide-
ret in pœnam hic statutam: quia, quod legitimè
factum est, pœnam non meretur, l. *Gracchus, C. Ad
[illegible] Juliam de Adulteriis*: & ita in dispensatione
ar[illegible] glossa in cap. *Nihil, in ver. Aetatis, supra de*
[illegible] Tene igitur jura prohibere promotionem
ad [illegible] ordinem sacrum sine certo titulo,
& no[illegible] ad Subdiaconatum tantùm. Sed & Con-
cil. Triden. in c. 2. *sess.* 21. distributivè, & in plu-
rali loquitur, videlicet, Ne quis Clericus sæcula-
ris ad sacros Ordines promoveatur, &c. Ex his
5 notabiliter infero, ut si quis sine titulo ad sacros
Ordines promoveretur a pluribus Episcopis, pu-
ta ad Subdiaconatum ab Episcopo domicilii, ad
Diaconatum ab Episcopo originis, & ad Presby-
teratum ab Episcopo beneficii juxta textum in c.
Cùm nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. Quilibet horum
Episcoporum teneretur in solidum ei in necessa-
riis providere, & esset in optione ordinati hunc
vel illum convenire, aut illius successorem vel
hæredes; ad quod vide quod scripsi in cap. *Cum se-
cundum Apostolum, in quinta ampliat. vers. Sed rema-
net dubium, num. 39. infr. eod.* Cæterum si sacros Or-
6 dines quis suscepisset ab uno tantùm Episcopo,
puta Beneficii, Episcopus domicilii, vel originis
non essent cogendi; quia hæc Decretalis, & d.
cap. *Cum secundum*, hac obligatione non devinci-
unt nisi ordinatores, vel successores eorum.

7 Secundò nota, ibi, *necessaria*. Clerico ad Ordi-
nes promoto sine certo titulo Ordinatorem te-
neri præstare alimenta, id est cibaria, vestitum, &
habitationem, ut l. *legatis, ff. de alim. & cib. le-
8 gat.* item medicinas, salarium medici, stratum, si-
ve lectum, & omnia ad victum necessaria, l. *Sicut
impendia ff. de usufruct.* l. *Verbo victus ff. de verborum
signific.* & notat Bartol. in l. *Si cum dotem, §. Sin au-
tem, num. 9 ff solut. matrimonio*, Jas. post alios in l.
Cum hi, §. Qui transigit, n. 3. ff. de transact. Et hæc ta-
xari debent secundum facultates Episcopi, &
conditionem ordinati, l. *Cùm alimenta, ff de alim.
9 & cib. legat.* l. *Plenum, §. 1. ff. de usu, & habit.* & no-
tatur in cap. *De multa, infra eod.* cum aliis hic alle-
gatis in gloss. a. atque ita hoc verbum, *necessaria*,
in hac specie exponit Goffred. in d. cap. *Cum se-
cundum Apostolum.* Et post eum Host. *n.* 15. Joan.
Andr. *num. 5. in ver. necessaria*, Butr. *n.* 11. Card.
num. 9. in 18. notab. & Abb. *num. 9.* Petr. de Anchar.
in cap. *Non liceat, in 2. notab. supra eod.* gloss. 2. *hic*
Butr. *num.* 7. & alii communiter. Et de Medici-
10 nis vide hic plenius per Anchar. *n.* 5. Observan-
dum est tamen tribus modis quæri posse de bene-
ficio assignando, secundùm Hostien. *in præd. De-
cretal. cum secundum, num.* 17. quem sequitur ibi
Card. *in 4. quæst.* & Joan. Andr. in cap. 1. *num. 3. in
11 verb. substan. infr. eod. lib. 6.* Primò quoad ordina-
tum ad sacros ordines, qui conqueritur de Ordi-
natore, vel præsentatore, & tunc locum habet
quod dictum est suprà de victu, & vestitu. & hoc
secundùm Joan. Andr. dici potest beneficium ne-
12 cessarium. Secundo, quoad Curatum Parochia-
lis Ecclesiæ, & tunc requiritur ut beneficium sit
sufficiens, id est quod sibi, & ad minus uni Cleri-
co, vel pluribus secundùm quantitatem, & quali-
tatem Parochiæ sufficiat in victu, & vestitu. cap.
Ut quæque Presbyter, supra de vita, & honest. Cleric. &
quoad hospitalitatem servandam, & jura Episco-
palia persolvenda, ut in d. cap. 1. *de Præben. lib. 6.*
in cap. *De Monach. supra eod.* & in c. *De supplen. ne-
glig. Prælatorum.* Item quod providere possit per-
sonis conjunctis indigentibus, ut matri, amitæ,
vel sorori si habeat, cap. 1. *suprà de cohabit. Cleric.
& mulier.* cum concord. de quibus ibi in gloss. *in
verb. Canones*, & de tali sufficienter loquitur tex-
tus in cap. *Extirpanda, infr. eod.* & Conc. Trident.
cap. 13. sess. 24. Tertiò quoad dignum, & egen-
tem pluribus beneficiis ratione nobilitatis, vel
13 scientiæ, qui pinguiora beneficia consequi debet,
quàm ignobilis, & idiota, ut cap. *De multa, in fine*

infrà eod. cum concord. de quibus per Host. in d. c.
Cùm secundum, n. 12. in ver. Qualitate. Q. tamen
14 *n. 17.* dicit hoc præcipuè locum habere cùm Pa-
pa scribit pro aliquo beneficiando in pluribus Ec-
clesiis, considerata qualitate personæ, ut in præ-
allegato cap. *De multa*, & formam quam tunc da-
re consuevit Curia, ponit ibidem Jo. Andr. super
ver. Ratio. Sed & facultates ipsius videntur consi-
derandæ l. *Cùm plures, § penult. ff. de administrat. tu-
tor.* item honesta consuetudo patrisfamilias, arg.
l. *vel universorum. ff. de pignorat. act.* & l. *Qui semis-
ses, ff. de usur.* Rursus mos patriæ in his omnibus
spectandus est: nam etiam æqualibus personis
minus beneficium sufficeret in provincia Pro-
vinciæ, quàm in Anglia, ubi majores expensæ fie-
ri consueverunt ad hoc c. *Quoque, 4. dist.* c. *Cùm
Apostolus, §. fin. infr. de censib.* & c. *Cæterum de donat.*
Potissimum habenda est ratio facultatum Eccle-
siarum, quæ providere coguntur, ut notatur in c.
Quoniam, supra de vita, & honest. Clericorum Ac de-
mum alia attendi debent, quæ notantur in cap.
Cùm adeo, supra de rescript. in gloss. *in ver. Sufficien-
tem.*

15 Tertiò nota, Necessaria vitæ, & subsidium vi-
tæ esse synonyma, & idem importantia. Unde in-
fertur ut legatum simpliciter factum puellæ pro
subsidio vitæ intelligatur factum pro alimentis,
ut l. *Filia*, & ibi Baldus, *C. de Patr. Potest.* & tenet
hic Dec. *n. 11. & 12.*

16 Quartò nota, Episcopum, qui ordinavit ali-
quem ad sacros Ordines sine titulo, non obligari
ad alimenta ei subministranda simpliciter, & ab-
solutè, sed in subsidium dumtaxat, videlicet cùm
ordinatus de patrimonio vivere non potest, ut
clarè probant illa verba. (Nisi talis de sua, vel
paterna hæreditate subsidium vitæ possit habe-
re.) idem innuit littera ibi, *vita necessaria.* Ergo si
dives est ordinatus, quod petit jutus habet, ut ar-
guunt Host. *in princ* Joan. Andr. *n. 1.* & ut inquit
gloss. 1. in cap. *Tuæ, infr. eod.* Judicium sibi mandu-
caut, & bibunt, qui de suo habent, & alienum re-
17 cipiunt, c. *Quoniam quicquid 16. q. 1.* Idemque col-
ligitur ex d. c. *Tuæ*, ubi Clerici non beneficiati ha-
bentes ex patrimonialibus unde vivant, licitè
possunt ad sacros Ordines promoveri, & per con-
sequens ordinator ex facto à jure permisso non est
puniendus, ut dictum est *suprà in 1. notab. n. 4.* &
tenet expressè Innoc. *hic num. 1.* dicens: Nota
non cogi ordinatorem ordinato providere per
Decretal. *Cùm secundum. infr. eod.* si patrimonio su-
stentari valeat, arg. c. *Pastor*, & c. *Clericos, 1. qu. 2.*
idem firmat Host. *n. 1. in ver. Nisi*; ubi ait ex hoc c.
evidenter colligi, ut ordinato qualitercumque
diviti, & qui sibi potest sufficere, non cogatur Epi-
scopus providere; unde & talis potest ordinati
nullo titulo assignato, ut in d. c. *Tuis, infr. eod.* &
sequuntur Doctores infrà citandi, *nu. seq. vers. Sed
oppositum.*

18 Sed hic incidit quæstio, An ad hoc ut Episcopus
sit solutus obligatione suppeditandi alimenta
Clerico ad sacros Ordines promoto sine certo ti-
tulo, sufficiat ut ordinatus habeat ex bonis patri-
monialibus unde vivere possit, an verò requira-
tur ut fuerit expressè ordinatus ad titulum patri-
monii. Joan. & Goffred. *hic* tenuerunt hoc non
sufficere, sed oportere ut ad titulum patrimonii
fuerit expressè ordinatus. Idemque insinuat In-
noc. *n. 2.* dum ait, Necessarium esse ut ordinator,
& ordinatus expressè consentiant ut de patrimo-
nialibus vivat; alioquin posse ordinatum petere
beneficium ab ordinatore, licèt propter hoc pa-
trimonium ejus non fiat Ecclesiasticum.

Sed oppositum censuerunt Tancred. & gloss.
fin. existimantes satis esse ut promotus habeat ex
bonis patrimonialibus unde sustentari valeat,
quia intelligitur tacitè ordinatus ad titulum pa-
trimonii; & hanc partem amplectitur Host. *n. a*
dicens opinionem Joannis, & Goffred. esse con-
tra hunc text. & c. *Cum secundum, 1. respons vers
Cùm enim à Cleris*, & c. *Tuis, infr. eod.* Idem tenet gl.
3. in c. *Si Episcopus, infrà eod. lib. 6.* & consentiunt
hic Jo. Andr. *n. 2. in ver. Nisi tales*, Anton. de Butr. *in
2. notab.* dicens: Nota quòd ad hoc ut cesset obli-
gatio ista, sufficit Clericum habere patrimonium
unde sustentari possit, licèt non assignetur in ti-
tulum, Petr. de Anchar. in *3. notab.* Abb. *n. 2. in
ult. notab.* & Decius, *n. 6.*

19 Verùm Cardinal. *n. 7. in 7. q.* dicit utramque o-
pinionem esse veram: nam Clericus intelligitur
tacitè ordinatus ad titulum patrimonii quoad
excludendam actionem per conditionem hujus
Capituli, & concordantium; id est quamvis non
fuerit expressè ordinatus ad titulum patrimonii,
tamen si verè patrimonium habeat unde vivere
possit, non habet actionem ad alimenta contra
ordinatorem; & hoc respectu intelligitur tacitè
ordinatus ad titulum patrimonii, & ita procedit
opinio Glos. Tancred. & Host. sed non censetur
ad titulum patrimonii ordinatus quoad hoc ut
patrimonium fuerit effectus titulus beneficii Ec-
clesiastici; & sic procedit secunda opinio Joann.
Goffred. & Innoc. Eamdem distinctionem ante
Cardinal. posuit Glos. Joannis Andr. in c. *Si Epi-
scopus, in ver. Titulum infr. eodem lib. 6. in additione*
ubi ait: (Licèt ad obligationem, de qua hic lo-
quimur, sequar Tancred. & Hostien. non tamen
dico patrimonium esse titulum, nisi expressè fue-
rit sic actū) Et pro primo hujus distinctionis me-
bro vide text. in cap. *Postulasti, supra de res. ript.*
qui est Glos. Capituli *Cùm secundum Apostolum*, ubi
habetur, Sedem Apostolicam per illam formam
voluisse succurrere necessitatibus pauperum cle-
ricorum. Ergo si ex bonis patrimonialibus ha-
beant unde commodè vivere possint, non inten-
dit cogere ordinatorem ad alimenta eis præstan-
da.

20 Ex his infert Decius *hic n. 7.* ut si ordinatus tem-
pore promotionis haberet patrem divitem vel
alium conjunctum, à quo posset exigere alimen-
ta, non obligaretur Episcopus; & dicit hoc senti-
re Imolam *hic col. 2. vers. Ultimò potes notare.* A
21 quod facit, quia pauper non dicitur qui patrem
habet divitem, ut c. 1. *infr de Magistr.* ibi, ne paupe-
ribus, qui parentum opibus juvari non possunt,
22 subtrahatur, & quia æstimum patris filii reputa-
tur, ut notat gloss. in l. 2. *in ver. Potestate*, l. *Qui ætа-
te, lib. 10.* Qua de re plura scribit Alex. in l. 1. *
fun ff. de liber. & Posthum, ad idem confert. text. in
c. *Clericos, 1 q 2.* ibi, *Quibus parentum, & propinquo-
rum nulla suffragantur bona.* & cap. *ult. ad finem 16.
quæst. 1.* Quòd tamen limitat Decius, *num. 10.* ut
23 procedat dummodò pater teneatur alimenta fi-
lio præstare. fortè quia filius propter dignita-
tem non potest sibi propriis manibus victum
quærere, secundùm ea quæ notantur per Barto-
lum in l. *Si quis, §. 2. in ver. Sed filius*, post gloss. in

re

vers. Vt operis. ff. de libert. agnosc. aliàs secùs, ut hic latiùs per eum.

24 Tu adverte; nam supraſcriptas Doctorum opiniones hodie non obſcurè ſuſtulit S. Tridentr. Synodus, in *s. 2. ſeſſ. 21.*

Primò enim dum ſtatuit, ne quis Clericus ſæcularis deinceps ad ſacros Ordines promoveatur, niſi priùs legitimè conſtet eum beneficium Eccleſiaſticum pacificè poſſidere; patrimonium verò, vel penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum: apertè ſuſtulit diſpoſitionem *cap. Tuis, infrà eod.* ſecundùm quam Clerici non beneficiari licitè poterant ad ſacros Ordines promoveri ad titulum patrimonii; quod etiam licebat in vim hujus Decretalis, ſecundùm intellectum Joan. Andr. & Doctorum exponentium verba illa, *certo titulo*, ſcilicet beneficii, vel patrimonii: nam hodie ſolùm beneficium eſt titulus legitimus ad ſacros Ordines; patrimonium verò nunniſi diſpenſativè, quemadmodum etiam aliàs declaravit ſacra Congregatio ejuſdem Concilii Interpres. Et propterea Concilium utitur illis verbis, *Statuit ne deinceps*, quæ oſtendunt hanc proviſionem eſſe jus novum, ut notat gloſſ. in Clem. *Eos, in ver. Deinceps, de Regular.* Ideoque colligitur ex dictione illa, *poſthac*, quæ idem importat quod *deinceps*, ſeu *de cætero*, ut l. *Si quis poſthac*, 25 *C. de bon. Proſcriptor.* Rurſus Concil. ibidem correxit opinionem gloſſ. Tancred. & Hoſt. de qua *ſuprà in 18. verſ. Sed oppoſitum*, qui dixerunt Clericum, ſi patrimonium habeat, ordinari poſſe, etiam nullo titulo aſſignato, & tacitè ad titulum patrimonii ordinatum cenſeri: nam poſt Concilium non ſufficit ut habeat patrimonium, ſed exigitur ut expreſſe ad patrimonii titulum ordinetur diſpenſativè ob neceſſitatem, vel utilitatem Eccle-
26 ſiæ. Ad hæc dum Conc. in verſ. *Eo quoque* diſpoſuit ut priuſquam Clerici ordinentur ad titulum patrimonii, conſtarè debeat patrimonium illud verè ab eis obtinendum: ſatis clarè improbavit opinionem Imolæ, & Decii, exiſtimantium Clericum poſſe ad ſacros Ordines jure promoveri, ſi patrem habeat divitem, ut dictum eſt *ſuprà n. 20.* Quandoquidem patrimonium patris non eſt patrimonium filii, verè, ſed interpretativè, ſeu per quandam juris fictionem, ſecundùm quam pater, & filius cenſentur una, & eadem perſona, *c. Contradicimus, §. Hac auctoritate. 35. q. 3.* ut notat gloſſ. præallegata in l. 2. *in ver. Poteſtate. C. de his, qui ætate ſe excuſant, lib. 10.* At ex Conc. hujuſmodi præſumptio, ſeu fictio non ſufficit; quemadmodum nec ſufficit ut pater teneatur filio ad alimenta: ſed exigitur ut promovendus patrimonium illud
27 verè obtineat. Obtinere autem non dicitur, qui actionem habet, vel jus ad rem, ſed qui habet jus in re, & legitimè poſſidet, ut notat Archid. in c. *Si gratioſè, num. 1. verſ. Nam cùm non habeat jus in re, de reſcript. lib. 6.* & Alberic. *in Dictionar. in ver. Obtinere*, ſicut habere, eſt cum effectu habere, ut l.
28 *Nomen filiarum, §. Habere. ff. de verbor. ſignif.* Et adverbium illud, *verè* fuit appoſitum à Concil. ad hujuſmodi fictiones excludendas: nam veritas, & fictio opponuntur, ut l. *Qui in utero ff. de ſtatu hom.* & l. *Si pater ſamil. ius. §. Qui duos. ff. de adop.* & aliud eſt eſſe tale, aliud haberi pro tali; quod pluribus exornat Oldrad. *conſ. 67. Quæſtio talis eſt, num. 4.*

verſ. Hac autem multum refert. Præſertim verò, quia Concilium paulò pòſt adjecit, ut patrimonium illud deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari non poſſit, quæ verba non conveniunt niſi bonis verè aſſignatis in titulum, non autem bonis paternis, quorum pater liberam habet diſpoſitionem, l. *Cùm oportet*, & l. *Cùm non ſolùm, C. de bon.*
29 *quæ liber.* Ac demùm dum Concilium io d. *cap. 2. ſeſſ. 21.* in extremis verbis innovavit pœnas antiquorum Canonum, C. *Id eſt hujus, e.* & c. *Cùm ſecundum, infr. eod.* non autem, cap. *Neminem*, & cap. *Sanctorum, 70. diſtinct.* ut S. Congregatio declaravit, videtur ſuſtuliſſe opinionem Hoſtien. Joann. Andr. Butr. & aliorum, de quibus *ſuprà num. 18. verſ. Sed oppoſitum*, qui dixerunt ad hoc ut Epiſcopus eximatur à pœna, ſeu obligatione præſtandi alimenta, ſufficere ut Clericus habeat patrimonium unde ſuſtentari poſſit, licèt ad illius titulum non fuerit ordinatus. Hodie enim hoc videtur corrigi, quia cùm patrimonium non ſit titulus ad ſacros Ordines niſi diſpenſativè, ex eo quod Clericus habeat unde vivat, non videtur factus actum Concil. quod voluit nem nem ordinari niſi ad titulum beneficii, excepta cauſâ neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ; & conſequenter cùm Epiſcopus non ſervaverit formam ſibi præſcriptam, videtur incidiſſe in pœnam, de qua hic, & in d. cap. *Cùm ſecundum*, à Concilio innovatam; & ſic obligari ad providendum ordinato de competenti beneficio Eccleſiaſtico, ne alioquin inveniatur Clericus ad ſacros Ordines promotus ſine titulo beneficii, nulla ſubſiſtente cauſa neceſſitatis, vel commoditatis Eccleſiæ, tutiùs tamen eſſet ſuper hoc dubio S. Congregationem conſulere.

30 In gloſſ. *fin*, nota diligenter hanc gloſ. & ex ea collige bona patrimonialia, ad quorum titulum Clericus eſt ordinatus, gaudere privilegiis bonorum Eccleſiæ; prout hanc gloſ. ad hoc ponderat Felin. in c. *Eccleſia S. Mar æ, nu. 10. de Conſtitut.* Et Dec. *hic num. 20.* rationem aſſignat gloſſ. quia talis de foro Eccleſiæ factus, licèt non habeat Eccleſiam: & allegat jura in cap. *Eccleſiarum ſervos, 12. q. 2.* & cap *Sunt, 16. q. 1.* Sed hæc ratio, & jura allegata includunt quoad privilegium in perſona
31 non autem in rebus. Abb. verò *hic n. 4.* dicit hoc ideo eſſe, quia bona ſunt acceſſoria ad perſonam, & propter prærogativam perſonæ ſæpè privilegiantur bona, ut l. 3. *C. de Epiſcop. & Cleric.* melior text. eſt in cap. *Similiter. 16. q. 1.* Verùm hæc ratio Abbatis generaliſ eſt ad omnia bona patrimonialia Clericorum, quæ tamen non gaudent privilegiis rerum Eccleſiaſticarum, niſi in caſibus expreſſis in jure, ut dicam *infrà num. 35. & ſeqq.* & econtrà nimis ſtricta eſt alia ratio, quam reddit gloſſa in cap. *Ex litteris, in ver. Obligata, infr. de pignor.* ait enim res Clericorum proptereà gaudere eod privilegio, quo res Eccleſiæ, juxta text. in d. cap. *Similiter, 16. q. 1.* quia ſunt obligatæ Eccleſiæ, ſi malè adminiſtraverint. Hanc enim rationem meritò refellunt hic Butr. *num. 8.* & Abb. *num. 4.* nam ſi ratio gloſſ. procederet, ſequeretur ut Clericus non habens beneficium non gauderet illo privilegio: Dic ergo veram rationem eſſe, quia patrimonium, ad cujus titulum Clericus eſt promotus, ſubrogatur in locum beneficii, & idcircò ſapit illius naturam, *§. Fuerat, inſtit. de action.* cum ſimilibus, ut latiùs dicam *infr. n. 43.*

33 Ad unum tamen adverte, quia dum gloss. nostra dicit patrimonium clerici ordinati sine titulo beneficii gaudere privilegio bonorum Ecclesiæ; etiamsi patrimonium illud non fuerit ei expressè assignatum in titulum, hoc à DD. non admittitur; quia ad hoc ut patrimonium clerici gaudeat generaliter, & indistinctè privilegiis bonorum Ecclesiasticorum, requiritur ut clericus ad illius titulum fuerit expressè ordinatus, secundùm opinionem Joan. Goffred. & Innoc. *hic*, & gloss, in cap. *Si Episcopus, in ver. Titulum, infr. eodem lib. 6.* quæ à Doctoribus communiter recipitur, ut patet ex dictis *suprà num.* 19. & fusiùs patebit ex his, quæ dicentur infrà in præludiis quæstionum subsequentium.

34 Sacra Congregatio super Bono Regimine consuluit S. Congregationem Concilii super dubiis infrascriptis.

Primò, Clericus ordinatus ad titulum beneficii resignavit illud non constituto sibi auctoritate Principis, vel Ordinarii certo patrimonio, sed solùm narrato in resignatione quod habebat patrimonium sufficiens ad vitam.

Quæritur, an hoc patrimonium in totum, vel pro aliqua parte, & pro qua consequatur immunitates concessas patrimonio, ad cujus titulum clericus ordinatur.

Secundò, Clericus ordinatus ad titulum patrimonii consequitur beneficium sufficiens ad vitam.

Quæritur an dictum patrimonium amittat immunitates ei concessas in ordinatione.

Tertiò, Clerico ordinato ad titulum patrimonii fuit concessum privilegium particulare reale ob oneribus cameralibus, donec consequatur beneficium: obtinuit beneficium, & postea illud dimisit.

Quæritur, an dictum privilegium, quod cessavit per assecutionem beneficii redeat ad primævam ejus naturam per ejusdem beneficii dimissionem.

35 Pro clariori solutione harum dubitationum præmittendum est bona patrimonialia clericorum hoc differre à bonis, ad quorum titulum clerici ordinantur, quòd illa non gaudeant privilegiis bonorum Ecclesiæ, nisi in casibus à jure expressis, & hoc pro regula constituunt, Anton. de Butr. Imol. & Abbas in c. *Si diligenti, de præscript.* Rom. in l. *Usucapionem, ff. de usucap.* Felin. post alios in c. *Ecclesia S. Mariæ, sub num. 8. vers. Sed nihilominus, de Constitut.* Andr. Barbat. *ibidem n.* 50. & Decius *hic n.* 18. qui testatur hanc esse communem
36 opinionem: ideoque bona patrimonialia clericorum præscribuntur sicut bona laicorum, ut notat gloss. 1. in c. *Possessiones, 16. q. 4.* Roman *sing.*
37 463. Butr. & Abbas in d. c. *Si diligenti.* Rursùs in his bonis non competit clerico restitutio in integrum, sicut competit in bonis Ecclesiæ, ut notat Specul. *in tit. de restitut. in integrum, §. Qualiter, vers.*
38 *Sed nunquid*, & gloss. 2. in Clem. 1. *eodem tit.* Item potest clericus de his propria auctoritate compromittere etiam in laicum, quod non potest de Ecclesiasticis, gloss. 2, in d. c. *Si diligenti*, ac plura alia exempla congerunt, Abb. & Felin. *loc. cit.*

39 At verò bona, ad quorum titulum clerici ordinantur, habent indistinctè omnia privilegia, & exemptiones, quæ competunt bonis Ecclesiæ, in quorum locum sunt subrogata, gloss. *fin. hic* Felin. in d. c. *Ecclesia S. Mariæ, num.* 10. ubi asserit hæc bona gaudere privilegiis bonorum Ecclesiæ, etiam in casibus à jure non expressis; quia cùm subrogentur loco beneficii, non videtur deinceps esse simplex patrimonium temporale, & profanum, sed quædam quasi spiritualis merces, & præmiũ pro servitiis altari exhibendis, quod latius prosequitur, & ab objectis tuetur Anton. Burgos. *in repetitione ejusdem c. num.* 130. *& seq. vers. Limitant moderni.*

40 Atque inde fit, ut bona patrimonialia licèt possit clericus alienare, etiam inconsulto Ordinario, aliud tamen sit si ad eorum titulum fuerit ordinatus, quia tunc censentur effecta quasi dotalia, atque alienari non possunt absque solemnitatibus, &c. ut docuit Host. in c. *Tua, n. 1. infr. eod.* quem ibi sequuti sunt Joan. Andr. *n. 6. vers. Hostien. dicit*, Cardin. Zabarel. *num. 3. vers. Septimò quæro*, Butr, & Anchar. *in fin.* & Imol. *n.* 11. ubi restatur de communi. Jo. de Anan. *n. 6. vers. An autem iste Clericus*, Anton. Burgos. post alios in d. c. *Ecclesia S. Mariæ, n. 144. de Constitut.* Quod clarius hodie est sancitum decreto Concilii Trid, *cap. 2. sess. 21.*

41 Casus autem à jure expressi, in quibus bona patrimonialia clericorum bonis Ecclesiasticis æquiparantur, sunt immunitas à collectis, atque à jurisdictione sæculari, privilegium fori, & alii plures, quos cumulat Felinus in d. c. *Ecclesia S. Mariæ, n. 7. & seq.*

42 Cæterùm quoad immunitatem à collectis, etsi inspecta juris communis dispositione nulla sit differentia inter alia bona patrimonialia Clericorum, & bona, ad quorum titulum Clerici sunt ordinati, sed omnia indistinctè sint immunia ab illarum exactione, ut proximè dictum est, ut probatur in c. 1. *de immunit. Eccles. lib. 6.* & in c. *Quamquam, de censibus, eod. lib.* tamen stantibus Bullis Pauli III. & Pauli IV. Clementis VIII. Pauli V. & aliorum Summorum Pontificum revocatoriis quarumcunque exemptionum, & immunitatum a solutione onerum cameralium, S. Congregatio super Bono Regimine sæpiùs mandavit adstringi Ecclesiasticos, & alios privilegiatos ad solutionem hujusmodi onerum, nisi libertatem præscripserint, præterquam ex bonis patrimonialibus, ad quorum titulum Clerici ad sacros Ordines sunt promoti.

Quod tamen non modicam patitur difficultatem, quia revocationes hujusmodi non afficiunt exemptiones, quæ de jure competunt Ecclesiasticis, prout expressè declaravit Paulus V. in Constitutione sua, quæ incipit, *In maximo*, in Bullar. *tom. 3. pag.* 188. ibi, *Volumus autem, ac declaramus nostræ intentionis non esse revocare exemptiones, & immunitates quibuscunque personis Ecclesiasticis tam sæcularibus, quàm Regularibus de jure competentes.*

Nec tolli obicem, quòd ordinationes, ut præfertur, editæ à S. Congregatione referri debeant ad onera, quæ copulativè sunt certa, realia, & invariabilia, à quorum solutione Ecclesiastici non sont exempti, ut in decis. Rotæ in causa Brudusina gabellæ coram Pennia cũ suis concord. quam sæpiùs probavit S. Congregatio super controversiis jurisdictionalibus. Quoniam si tales ordinationes ita essent intelligendæ, à solutione prædictorum onerum non fuissent excipienda bona, ad quorum titulum Clerici sunt ordinati; quia solutioni illorum etiam hæc bona sunt obnoxia, perinde

ac

æ bona Ecclesiarum, ut in præallegat. decis. Verum quicquid sit in hac disputatione supponenda est differentia inter patrimoniũ, ad cujus titulum clericus est ordinatus, & alia bona patrimonialia clericorum, ut illud quidèm sit immune à solutione onerum Cameralium, hæc autem non item.

43 Atque hoc supposito, ad primam quæstionem videtur respondendum, patrimonium illud, quod remanet clerico beneficium resignanti, consequi immunitates concessas patrimonio, ad quod clericus ordinatur pro ea tantùm parte, quæ ad congruam clerici sustentationem sufficiat. Nam etsi
44 Concilium d. c 2. *sess.* 21. tantùm disponat, ut beneficium, ad cujus titulum clericus est promotus, resignari nũ possit nisi constito, quod ipse aliundè commodè vivere possit, nec ulterius procedat, arctando ordinarios ad certũ patrimoniũ pro titulo resignanti constituendum: tamen bona illa, quæ ex Concilio debet habere Clericus resignans, videntur succedere loco tituli, etiamsi hoc Episcopus non declaraverit; alioquìn Concilium minime prospexisset decori Ordinis clericalis, quia Clericus dimisso beneficio posset posteà bona illa ad libitum alienare, si loco tituli non succederent, secundùm opinionem Host. & communem in d. c. *Tuũ, infrà eod.* atque ita cogeretur aut cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, contra expressam rationem, *d. c.* 2. Accedit quòd cùm de jure communi bona Clerici simpliciter ordinati non subrogentur loco tituli, nisi quoad hoc, ut Clerico non competat conditio adversus Episcopum ordinantem, ex communi sententia in d. c. *Tuũ*, & in d. c. *Ecclesia S. Mariæ, de Constitut.* ut dictum est *suprà, n.* 19. supervacaneum esset hac in parte Trid. Conc. decretum, si nihil adderet dispositioni juris communis. Quamobrem ut Clericorum dignitati satis consultum sit, & Concilii provisio in re tam necessaria manis non videatur, ea bona quæ supersunt Clerico beneficium resignanti, intelligi debent subrogari in locum tituli inalienabilis, licèt Episcopus id non expresserit, ad hoc optimus, text. in l. *Si donata*, §. 1. *ff. de donat. inter virum, & uxor.* & in l. *Filia*, §. *fin. ff. de condit. & demonstrat.*

45 Hæc autem subrogatio, cùm fiat juris interpretatione, intelligenda est fieri pro ea tantùm parte, quam jus requirit; pro ea nimirùm, quæ ad vitam Clerici congruè sustentandam sit satis. Neque enim aliud exigit Concilium in d. *cap.* 2. Et subrogatio legis censetur fieri cum omnibus qualitatibus, & conditionibus ejus, in cujus locum fit, l. 1. §. *Hæc actio*, & ibi notat Bartol. *ff. Si quis testàm. liber. ess. juss. fuer.* Jason. in l. *Licèt Imperator. num.* 25. *ff. de leg.* 1. Quæ autem dicatur congrua sustentatio, & ad quam rationem taxari debeat, prolixè explicatum est *suprà in* 2. *notab. n.* 8.

46 Secundæ quæstionis solutio ex eo videtur pendere, An beneficium, quod consequitur Clericus promotus ad titulum patrimonii, succedat loco tituli, ita ut ex Concilio resignari non possit. Nam si succedit, patrimonii titulus extinguitur per acquisitionem alterius tituli Ecclesiastici; sicut dicimus de novatione, quæ priorem obligationem extinguit, & in aliam transfundit, l. 1. *ff. de novat. & de obligatione Episcopi ordinantis aliquem sine titulo*, quæ extinguitur, eo ipso quòd ordinatus assequitur beneficium, ut hìc, & in cap. *Cùm secundum, inf. eod.* Sin autem beneficium non succedat loco tituli; tunc patrimonium, ad cujus titulum Clericus est promotus, retinebit sua jura, & privilegia, arg. leg. *Sancimus, C. de testam.* Videtur autem dictum beneficium non succedere loco tituli, quia cùm Clericus habeat titulum patrimonii ex provisione hominis, cessat titulus beneficii ex provisione legis, l. *fin. C. de pact. convent.* cum simil. Ac præterea Concilium jussit clericos ordinari cum titulo sufficienti, ne cogerentur mendicare in opprobrium Ordinis clericalis. Quæ ratio cessat, ubi Clericus est jam promotus ad titulum patrimonii inalienabilis; ac proindè nulla ratio suadet, ut beneficium intelligi debeat subrogari in locum patrimonii, ad cujus titulum Clericus promotus fuerat. Quam interpretatio-
47 nem sæpiùs videtur sequuta S. Congregatio Concilii. Aliquando enim censuit decretum d. *cap.* 2. *sess.* 21. dum prohibet resignationem beneficii, ad cujus titulum quis fuit ordinatus, non comprehendere resignationem illius beneficii, quod posteà consequutus est Clericus jam promotus ad titulum patrimonii, sed patrimonium ipsum remanere inalienabile. Ergo ex sententia S. Congregationis beneficium illud non est loco tituli, neque extinguit antecedentem titulum patrimonii, & consequenter patrimonium non amittit propterea immunitates ei concessas in collatio-
48 ne Ordinum. Aliquando etiam respondit patrimonium alienari non posse sine licentia Episcopi, etiamsi promotus adeptus sit beneficium sufficiens, &c. Ergo titulus patrimonii ex S. Congregatione non extinguitur per assecutionem beneficii; Nam si extingueretur, alienari posset etiam Episcopo inconsulto, ex communi sententia in d. c. *Tuũ, infr. eodem* ut patet ex dictis *suprà num.* 41. Cujus quidèm decisionis potissima ratio fuit, quia si Clericus adepto beneficio alienare posset patrimonium sine licentia Episcopi, posset posteà etiam beneficium illud resignare in fraudem Concilii, quia decretum d. *cap.* 2. non arctat clericum resignantem, nisi ad faciendam mentionem, quòd ad illius beneficii titulum sit promotus. Hoc autem casu clericus posset tutò subjicere se fuisse promotum ad titulum beneficii, quod posteà adeptus fuit; quia utcumque succederet in locum tituli, semper tamen verum esset eum non fuisse promotum ad illum titulum, sed ad titulum patrimonii, atque ita clericus utroq; titulo destitutus cogeretur mendicare in opprobrium Ordinis clericalis, quod tantoperè abhorrent sacri Canones, ut c. *Diacones sunt*, 93. *dist.* & c. *Postulasti, suprà de rescript.* Quare huic interpretationi favet expressa mens Concilii. Verba autem non adversantur, quia illorum sensus non est ut bona, quæ sine licentia Episcopi prohibentur alienari, donec ordinatus beneficium ecclesiasticum sit adeptus, alienari deindè possint sine licentia Episcopi; siquidem verba illa, *sine licentia Episcopi*, posita sunt ad ostendendam differentiam, quæ constituitur inter eadem bona, antequam clericus sit assecutus illud beneficium; & postquam illud assecutus est, ut prius quidèm nec de ipsius Episcopi consensu possint alienari, posteà verò possint; sed de consensu Episcopi tantùm; Alioquin si alius esset dictorum verborum sensus, sequeretur ut dum Concilium prohibet clerico alienationem patrimonii sine licentia Episcopi, donec beneficium sit adeptus, censeretur

à contrario ſenſu illam permittere de Epiſcopi li-
49 centia. Quod eſſet maximè abſordum. Neque ob-
ſtat quòd titulus patrimonii non ſit titulus ad Or-
dines niſi diſpenſativè, eò quòd non poſſint Cleri-
ci indiſtinctè ordinari ad ejuſmodi titulum, ſed
illi tantùm, quos Epiſcopus judicaverit aſſumen-
dos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſia-
rum ſuarum, ut ſtatuitur in *d.cap.2*. Et conſequen-
ter per aſſecutionem beneficii, qui eſt titulus ap-
probatus à ſacris Canonibus, prior titulus minus
Canonicus. & ſubſidiarius extinctus cenſeri de-
beat, arg. §. *Sciendum, inſtit. de ſatudat. tutor.* l. 1. *&*
per totum, ff. de Magiſtrat. conoent. Nam objectum
tollitur, quia Concilium *d. cap.2.* non conſtituit
differentiam, an clericus promotus ad titulum
patrimonii aſſequatur beneficium Eccleſiaſti-
cum, vel aliud ſufficiens habeat unde vivere poſ-
ſit: Imò utroque caſu permittit clerico alienatio-
nem patrimonii; loquitur enim alternativè, ut
patet ibi, *remitti nullatenus poſſint, donec beneficium*
Eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant
unde vivere poſſint, & ſic ſufficit alterutrum verifi-
cari, ut c. *Inter cateras, de reſcript.* & regula *in al-*
ternativis, de regul. jur. lib. 6. Ergo quemadmodum
per aſſecutionem aliorum bonorum non extin-
guitur prior titulus patrimonii; ita nec per aſſe-
50 cutionem beneficii. Neque enim titulus patri-
monii eſt ſubſidiarius, niſi cùm agitur de clerico
promovendo: Eo enim caſu ordinari non debet,
niſi pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiæ;
51 at ubi eſt jam promotus, Concilium non impro-
bat tituli commutationem; quinimò ex Conci-
lio permittitur tranſitus à titulo beneficii ad ti-
tulum patrimonii, ut ibi, *Neque ea reſignatio admit-*
tatur, niſi conſtito quod aliundè vivere commodè poſſit.

52 Ad tertiam quæſtionem videtur reſponden-
dum ſpeciale privilegium, quod ceſſavit per aſ-
ſecutionem beneficii, minimè reviviſcere per e-
53 juſdem beneficii dimiſſionem. Nam verba illa,
donec conſequatur beneficium, cùm ſint collata in in-
certum eventum, faciunt conditionem, Bartol. in
l. 1. *in princ. in 6. col. ff. de condit. & demonſtrat.* Jaſon
54 in l. *ſufficit, num. 5 ff. de condit. indeb.* Conditionem
verò ſufficit aliquo momento temporis impleri,
licèt implementum non duret, l. *Si quis hæredem*,
ubi omnes notant, C. *de inſtit. & ſubſtitut.* l. *in ſub-*
ſtitutione, ff. de vulgar. & Pupillar. Anton. Gabriel.
poſt alios *lib. 4. comm. concl. tit. de fideicomm. concl.*
55 7. & 8. Ideoque legatum factum alicui cùm filios
habuerit, debetur nato filio, necquicquam obeſt
ſi is decedat, text. in l. *Cùm uxor.* Et ibi Bald. &
Salycet. C. *quando dies legati cedat.* Vel certè, ut
placuit Bald. *conſ. 415. Quod dicta Conteſſina, lib. 1.*
56 *in princ.* dictio illa *donec*, non conditionem, ſed
terminum temporis importat; ac proindè privi-
legium clerico conceſſum donec beneficium aſſe-
quatur, non perdurabit, niſi uſque ad illius aſſe-
cutionem. Neque enim eſt privilegium perpe-
tuum, ſed temporale, & limitatum uſque ad a-
ctum conſecutionis beneficii; atque hoc pacto
arguit Dec. *conſ. 14. viſa prohibitione ſub num. 11.*
& Caſtr. *conſ. 184. n. 2. verſ. Colligitur inſuper, lib.*
2. Ac propterea cùm privilegium fuerit ſubla-
tum per beneficii aſſecutionem, non redibit ad
primævam ejus naturam per dimiſſionem ipſius,
quia jus ſemel extinctum non reviviſcit, l. *Qui res.*
57 §. *Aream, ff. de ſolut.* & cap. *Quam, de conſecrat. di-*
ſtinct. 4. Petr. de Anchar. *conſ. 38. mortua d. Domi-*
na, num. 3. & quia interea eſt jus quæſitum Came-
ræ in exigendis oneribus, quod non poteſt aufer-
ri per dimiſſionem voluntariam beneficii, atque
ita cùm jus non modò quoad clericum ſit perem-
ptum, verùm etiam ad alios devolutum: nun-
quam reviviſcit, ut ibidem animadvertit An-
58 char. Ideoque in ſimili videmus eum, qui fidejuſ-
ſit judicatum ſolvi, donec lata fuerit ſententia
diffinitiva; lata ſententia abſolutoria liberari,
nec poſteà obligationem reviviſcere per ipſius
ſententiæ revocationem; quia cùm principalis
fuerit ſemel abſolutus, & ſic quæſita fuerit libe-
ratio fidejuſſori; condemnatio poſteà ſubſequens
non poteſt jus illi quæſitum auferre. Caſus eſt in
l. *fin. ff. de pactis*, ubi ita concludunt Bar. & DD. &
fusè conſuluit Socin. *conſ. 91. Concludo, per totum*
59 *volum. 4.* Neque obſtat quòd diſpoſitio ita de-
mùm verificetur in primo actu, ſi actus effectum
ſortitus fuerit, ſecundùm gloſſ. quæ communiter
60 recipitur in l. *Qui per ſalutem*, §. *Hoc ſermone, ff. de*
jurejur. Nam reſpondetur hoc procedere in di-
ſpoſitione hominis, ut in caſu præſenti; ſufficit e-
nim in iſto caſu ut diſpoſitio verificetur in primo
actu, licèt talis actus non duret, vel non ſortiatur
effectum. Ita declarat Bald. in l. 1. *quæſt. 4. C. de his*
qui pæn. nomin. & Socin. *d. conſ. 91. num. 4.* Etenim
ad diſſolutionem obligationis ex parte Cameræ
ſufficit primum unicum implementum, aſſecu-
tionis ſcilicet beneficii, licèt implementum non
61 duret, ut inquit Anchar. *conſ. 404. Tria dubia,*
num. 6. Præſertim verò quia cùm hoc caſu im-
plementum ceſſet facto ipſius clerici, qui potuit
non dimittere, non datur ſibi regreſſus ad jus ſe-
mel extinctum, ut in terminis clerici beneficium
ſpontè dimittentis probat Archid. in cap. *Non po-*
teſt, de Præben. in 6. & confert doctrina Bald. in l. *Si*
quis hæredem, verſ. Item facit ad quæſtionem, C. de in-
ſtit. & ſubſtit. ubi docet non ſufficere conditio-
nem ſemel extitiſſe, quando implementum non
durat facto, & culpa illius, qui implevit. Et Bald.
ſequitur ibi Salycetus *circa finem.* Et Alex. *col. 2.*
verſ. Tangit etiam Bald. & alii, quos cumulat Ga-
briel. *comm. concl. lib. 4. tit. de fideicommiſſ. concluſ. 8*
62 *num. 3.* Quæ omnia ſatis etiam comprobantur
ex tenore ipſius privilegii, quod cum ſupponatur
conceſſum ſub his verbis, *donec Clericus beneficium*
conſequatur; nulla videtur habita ratio retenſio-
nis beneficii, ſed aſſecutionis tantùm, quæ tra-
ctum ſucceſſivum non habet, ſed unico momen-
to perficitur, Bald. in l. *fin. col. 2. in 2. notab. C. de*
ind. jud. toll. Gabr. *loc. cit. n. 6.*

63 Fateri tamen oportet hanc materiam eſſe ſatis
dubiam: Nam jus ſemel extinctum ex certa ra-
tione, vel cauſa, reviviſcit ratione illa, vel
cauſa ceſſante, ut reſpondit Abbas *conſ. 3. No-*
tar. ſub num. 8. col. 14. verſ. Nec obſtat, jun-
cto fin. illius quæſt. 17. lib. 1. In caſu autem præ-
ſenti privilegium immunitatis ab oneribus Ca-
meralibus donec clericus aſſequatur beneficium
ſufficiens, fuit conceſſum ea tantùm ratione
quia adepto beneficio ad vitam ſufficienti, cle-
ricus habet unde vivere poſſit, etiamſi ejus pa-
trimonium ſit obnoxium impoſitionibus Ca-
meralibus. Hæc autem ratio ceſſat dimiſſo bene-
ficio; quia eo caſu clericus non haberet unde vi-
veret, vel cogeretur cum Ordinis dedecore men-
dicare, ſi ejus patrimonium ab oneribus Camera-
libus

libus absorberetur, vel minueretur. Ac proinde
cessâte hujusmodi causa extinctionis privilegium
64 redibit ad primævam ejus naturam. Et confirmatur, quia non sat est conditionem momento extitisse, ubicumque constat disponentem voluisse ut perduraret. Ang. *cons.* 159. Contadus Albert. *n.* 3.
65 *col.* 4. *vers Nec etiam obstat.* Ad hæc ubi factum, vel casus positus in conditione requirit effectum juris prout si in conditione est, si testamentum fecerit, si consul fuerit, si matrimonium contraxerit, si monasterium intraverit, cujus generis videtur essentiam hæc, si beneficium assequutus fuerit, utique si factum non duret, vel effectus juris non sequatur, conditio non est impleta, nec sufficit, ut semel extiterit, nisi perseveret, ut tradit Ang. *d. cons.* 159. *num* 3. *vers. Quandoq; in conditione, & n. seq.* ubi plura congerit exempla similia. Quod pro-
66 cul dubio procederet si dimissio beneficii non esset voluntaria, sed coacta, puta ratione infirmitatis perpetuæ, inimicitiarum, vel præcepti superioris; ex singulari doctrina Anchar. *cons.* 404. *n.* 8. cujus verba hæc sunt: (Ista multum differunt, facere actum voluntarium, vel coactum, sive necessarium: istis enim qui necessariò actum faciunt, semper est à jure succurrendum, ut remaneant sine damno; aliis non ita, ut l. *Fidejussor*, §. *Si necessaria*, *ff. Qui satisd. cogan.* Sic ergo huic resignanti videtur à jure subveniendum, ut si beneficium, quod vigore gratiæ consequutus fuerat, facto legis animatæ, id est Papæ, amisit, ad suam gratiam pristinam etiamsi extincta fuerit, ipso jure redeat, ut servetur illæsus, c. *Si beneficia de preb. lib.* 6. ubi ad jus etiam
67 per renunciationem extinctum quis revertitur. si illud, quod obtinuit, facto Papæ perdidit, sive amisit. Pro hoc etiam facit natura rescissorum, quando enim facto legis, vel judicis de novo quæsitum rescinditur, semper ad antiquum quis revertitur ipso jure Et *infr.* si semel beneficio Principis beneficium consequutus sim, & illud facto ejus amitto, æquum est me ad meam gratiam ipso jure reintegrari: nam sicut à beneficio Principis receditur, cùm incipit esse iniquum, c. *Suggestum de decim.* ita è converso, si revocatio extinguitur, debet beneficium reviviscere. Hæc Petr. de Anchar. qui hoc modo conciliat opiniones Archid. & Jo. And. in d. c. *Non potest. de Preben. in* 6. Itaq; in hac 3. quæst. nihil putarem generaliter respondendum, sed inspiciendas rationes, ac verba cujusque privilegii, an Clericus sponte dimiserit, an coactus, an remaneat pauper, an dives dimisso beneficio; atque ita in singulis casibus rerum, ac personarum qualitatibus maturè consideratis deliberandum, & ita responsum ad singula superius proposita.

DE PRÆBENDIS.

Cap. Quia in tantum.

SUMMARIUM.

1 *Episcopi permittere non debent quem plures Ecclesias, vel prabendas obtinere.*
2 *Beneficiorum pluralitas quibus ex causis improbetur.*
3 *Ambitio quid sit.*
4 *Ambitiosus quas pœnas incurrat.*
5 *Beneficia plura obtinere absque rationabili dispensatione an sit peccatum mortale, & nn. seqq. usq; ad num. 20.*
6 *Opinionum diversitas circa pluralitatem beneficiorum, an excuset à peccato.*
7 *Prabendas plures obtinere, an sit prohibitum jure divino.*
8 *Et an jure naturali.*
9 *Beneficiorum pluralitas quas habeat deformitates, & inordinationes.*
10 *Et quibus ex causis hujusmodi deformitates evacuentur vel augeantur, & nn seqq.*
11 *Dispensatio ad jus naturale non pertinet.*
12 *Beneficia plura obtinere etiam ex legitima causa jure ecclesiastico non licet absq; dispensatione.*
13 *Dispensatio ad plura beneficia sine rationabili causa non reddit tutum dispensatum quoad Deum.*
14 *Dispensatio irrationabilis dissipatio dicenda est.*
15 *Papæ voluntas in dispensationibus habetur pro ratione.*
16 *Declaratur.*
17 *Consuetudo nutriens pluralitatem beneficiorum non valet.*
18 *Consuetudo obtinendi plura beneficia simplicia, si unum sit sufficiens, est corruptela.*
19 *Beneficium secundum ex Concilio Tridentino ita demum uni potest conferri, si primum sit insufficiens, & utrumque personalem residentiam non requirat.*
20 *Dispensationes sunt odiosa, & in eis non valet argumentum de majori ad minus*
21 *Dispensatio cum Monacho ad beneficium curatum non extenditur ad simplex.*
22 *Dispensatio, ut quis transire possit ad Archiepiscopatum, non habet locum in Episcopatu.*
23 *Dispensatio extenditur ad accessoria, vel connexa, seu consecutiva, & dependentia.*
24 *Dispensatus ad plura beneficia censetur etiam dispensatus super fructibus alterius in absentia recipiendis, & num. 28.*
25 *Parochialem obtinens cum dignitate, vel Canonicatu ex dispensatione tenetur residere in Parochiali, & tunc lucratur reditus omnes dignitatis, vel Canonicatus, prater distributiones quotidianas.*
26 *Dispensatus ad Parochialem cum Canonicatu dum residet in Parochiali an percipere debeat integras distributiones quotidianas, in quibus universi Capituli reditus consistunt, vel aliquam earum partem, & nn. seqq. usq; in finem.*
27 *Dispensatus ad duo incompatibilia censetur dispensatus super residentia alterius.*
28 *Et consequenter ad percipiendos fructus in absentia.*
29 *Distributiones quotidiana, ubi nulli sunt fructus, succedunt in locum prabenda; & ideò debentur absentibus ex justa causa.*
30 *Privilegium debet latè interpretari ut aliquid conferat.*
31 *Canonia non datur sine prabenda.*
32 *Canonicis pro servitio Episcopi, vel studiorum causa absentibus, de jure communi debentur integre distributiones quotidiana, in quibus universi reditus consistunt.*
33 *Idem si fructus prabenda sint admodum tenues.*
34 *Sed post Concilium Tridentinum debentur tantùm dua tertia illarum partes, amissa alia tertia, qua inservientibus accrescit.*

1 QUIA IN TANTUM. Non debent
Episcopi permittere quem plures Eccle-
sias, vel præbendas obtinere: Hoc dicit.
Sunt duæ partes. In prima ponitur excess-
sus. In secunda provisio ibi, *Per fratres.* Vel secun-
dum Host. & Jo. Andr. Ambitionem Clericorum
diversa beneficia usurpantium præcipit corrigi,
& pauperum inopiam sublevari. Secunda ibi, *Et
de multitudine.*

2 Nota ex hac Decretali pluralitatem beneficio-
rum & præbendarum improbari tanquam Cano-
nibus inimicam, ut hic, & in c. *Presbyteros, 16. q. 1.
21. q. 1 per totam, c. Sanctorum, 70. distinct. c. De mul-
ta, infra eod.* cum multis similibus. Et collige ex lit-
tera plures causas cur hujusmodi pluralitas re-
3 probetur. Prima est, quia procedit ex radice am-
bitionis. Est enim ambitio propriè aspiratio ad
dignitatem procedens ad actum, c. *Cùm jam dudum
infra eodem, l. Quinquus ff. si cert. pet.* secundùm Host.
hic num. 1 in verb. Ambitio, Jo. Andr. *in eod. ver.* Card.
& Abb. *in 1. notab* licèt S. Thom. *in 2. 2. quæst. 131.
art. 2.* dicat ambitionem esse inordinatum appe-
titum honoris; nam ambitiosus non respicit unde
venerit, sed quò tendit, nec sibi tam jucundum est
multos post se videre, quam grave aliquem ante
se, ut ait Seneca, relatus ab Anton. de Butr. *hic n.*
4 3. Et quemadmodum talis tenetur pœna simonia-
cæ pravitatis in spiritualibus, c. 1, *infra de Simon.*
ita l. *Julia, de ambitu in temporalibus,* ut C. *ad l. Jul. de
ambitu, per totum,* secundùm Host. & alios præal-
leg. Et quamvis Abb. dicat contra pluralem esse
præsumptionem ambitionis, pro quo facit littera
ibi, *Quorundam,* tamen Hostien. exponens illud
verbum, *quorundam,* melius, inquit, dixisset *Om-
nium.* Et recitat illud B. Bernardi, videlicet: (O
ambitio ambitientium! Crux quomodò omnes
torques, omnibus places!

Secunda causa est, quia præbet dissolutionis
materiam, videlicet in vestibus, & moribus, ut
explicant Hostien. & Jo. Andr. in *ver. Dissolutionis,*
& Cardin. *in 4. notab.* Nam *ex adipe prodit iniquitas,*
ut dicitur in Psalmo 72. Et rursus in Cantico
Moysis Deuteron. 32. 15. *Incrassatus est dilectus, &
recalcitravit, impinguatus, incrassatus, dilatatus.*

Tertia causa est, quia præbet materiam vaga-
tionis, ut in c. 2. *supra de offic. Archipresb.* nam ut
Abb. inquit *num. 2.* Quo magis homo exuberat,
eò faciliùs efficitur vagus.

Quarta causa est impotentia pluribus serviendi,
ut patet ibi, *Cùm nec duabus possint debitam provisio-
nem impendere.* Ad idem c. *Quia nonnulli, de Cler. non
resid.* Rationem habes in c. *Diversis, supra de Cler.
conjug.* secundùm Host.

5 Quinta demum causa est, quià talis pluralitas
certum periculum continet animarum, ut dicitur
in littera. Et hinc apertè deducunt Hostien. & Jo.
Andr. Cardin. Abb. & alii peccatum esse plures
6 præbendas obtinere. Et quamvis multi, præser-
tim ex recentioribus, affirment in hoc articulo
extare utrinque opiniones probabiles, ac proindè
esse tutum in conscientia, qui ejusmodi opinioni-
bus innixus, plures Ecclesias, vel beneficia obti-
net: verè tamen, ut singulariter inquit Host. hic, si
quæratur à te, utrum tenere multas Ecclesias pec-
catum sit; nota quod dicitur hic, nec ubi certùm te
reddit littera, dicas te dubitare, c. *Cùm contingat, §.
penult. supra de rescript.* subdens hic esse expressum
jus, & in c. *Quia nonnulli, supra tit. prox.* contrà id,
quod notat Innoc. in cap. *Cùm Ecclesiastica, de exem-
ption.* Quamobrem cum lex sit certa, quamvis qui
sequitur opiniones Magistrorum non faciat con-
tra conscientiam; tamen tenendo plurès præben-
das facit contra legem, & ideò peccat, ut egregiè
probat D. Thom. *Quodlib. 8. art. 13.* De certitudine
autem legis ambigi non potest, quia est textus
clarus hic, in d. c. *Sanctorum, 70 dist.* & in c. 1. 21. q.
1. quod est septimæ Synodi c. 15. ubi habetur:
(Clericus ab instanti tempore non connumeretur
in duabus Ecclesiis; negotiationis enim hoc est,
& turpis lucri commodum, & ab Ecclesiastica
consuetudine penitus alienum.) Ad idem decre-
tum Concilii Tridentini c. 17. *sess. 24.* ubi expres-
sum est, (Ecclesiasticum Ordinem perverti, cùm
unus plurium officia occupat Clericorum; &
multos qui improbæ cupiditatis affectu ea, quæ
benè constituta sunt, variis artibus eludere, &
plura simul beneficia obtinere non erubescunt,
7 seipsos, non Deum decipere.) S. Thomas *Quodlib.
9. artic. 15.* disputat hanc quæstionem, Utrum ha-
bere plures præbendas sine cura animarum sit
peccatum mortale? Et ex ejus dictis eliciuntur sex
conclusiones.

(Prima conclusio est, Jure divino hæc quæstio
non invenitur determinata expressè, cùm in sacra
Scriptura expressa mentio de eo non fiat.

8 Secunda conclusio, Quod pertinet ad jus natu-
rale, plures præbendas obtinere non est actus ha-
bens deformitatem inseparabiliter annexam, si-
cuti est fornicatio; aliàs in nullo casu dispensatio-
nem recipere posset. Item non est actus ex se in-
differens ad bonum, & malum; non enim licitum
est habere plures præbendas, sicut plura poma, ut
nonnulli perperam dixerunt; sed est actus conti-
9 nens in se plurimas inordinationes. Primò enim
non est possibile aliquem in pluribus Ecclesiis de-
servire, in quibus est præbendatus, cùm præbendæ
videantur esse ordinatæ quasi quædam stipendia
Deo ibidem ministrantium. Secundò, hinc sequi-
tur diminutio cultus divini, dum unus loco plu-
rium instituitur. Tertiò, fraudantur voluntates te-
statorum, qui ad hoc aliqua bona Ecclesiis contu-
lerunt, ut certus numerus Deo deservientium ibi
esset. Quartò, hinc sequitur inæqualitas, dum unus
pluribus beneficiis abundat, & alius nec unum
habere potest, & multa alia hujusmodi, quæ de fa-
cili patent. Unde ejusmodi actus habendi plures
præbendas non potest contineri inter indifferen-
tes actiones, & multò minus inter eas, quæ sunt se-
cundùm se bonæ.

10 Tertia conclusio, Quamvis idem actus sit ex ge-
nere illorum, qui absolutè considerati, deformi-
tatem, vel inordinationem quandam important;
tamen hæc deformitas cùm non sit intrinseca, seu
inseparabilis, cessare potest aliquibus circumstan-
tiis advenientibus: nam sicut occidere hominem,
vel percutere, in se deformitatem quandam im-
portat; sed si addatur, occidere malefactorem pro-
pter justitiam, vel percutere delinquentem cau-
sa disciplinæ non erit peccatum, sed virtuosum:
Ita quamvis plures præbendas obtinere aliquas
inordinationes contineat; tamen aliæ circumstan-
tiæ possunt supervenire ita honestantes actum, ut
prædictæ inordinationes totaliter evacuentur, ut
puta, si sit necessitas in pluribus Ecclesiis ejus ob-
sequii, & possit plus servire Ecclesiæ, vel tantun-
dem absens, quàm alius præsens, & si quæ alia sunt
hujusmodi.

Quar-

11 Quarta conclusio, His conditionibus,seu circumstantiis supervenientibus obtinere plures præbendas cum recta intentione non erit peccatum, etiam nulla dispensatione interveniente,si consideretur tantùm secundùm jus naturale; quia dispensatio ad jus naturale non pertinet, sed solùm ad positivum. Si verò aliquis ea intentione plura beneficia habeat,ut sit ditior, ut lautiùs vivat,& ut faciliùs ad Episcopatum perveniat in aliqua Ecclesiarum ubi est præbendatus; non tolluntur prædictæ deformitates, sed augentur, quia cum tali intentione & unum beneficium habere,quod nullam inordinationem importat, esset illicitum.

12 Quinta conclusio, jure Ecclesiastico prohibitum est plures præbendas obtinere absq; dispensatione, etiam illis circumstantiis supervenientibus,quæ deformitatem, seu inordinationem tollunt.

13 Ultima conclusio,cessantibus ejusmodi circumstantiis licitùm non est plures præbendas obtinere etiam cum dispensatione, eò quod dispensatio non auferat ligamen juris naturalis, sed solum li-

14 gamen juris positivi.) Hæc ex D. Thoma. Et in hoc tandem resident hic Canonistæ nostri: nam Hostien.in fine, dicit pluralitatem præbendarum certum periculum animæ continere, id est peccatum esse,nisi rationabiliter fuerit dispensatum: alioquin, inquit, si sine causa fit,talis dispensatio dissipabit; quia secundùm D. Bernardum, talis non dispensatio, sed dissipatio debet dici. Sequuntur Jo. Andr. *in fine*, Card. *num.* 5. Anchar. *nu.* 3 & Abb. *num.* 2 *verf. Nec valebit dispensatio*, ubi testatur de communi opinione. Et idem fusius prosequitur in c. *Extirpandæ*, § *Qui verò*, *de præben.* post Jo. de Lign. quem citat in Clem. *Gratiæ*, *de rescript.* Dixi latissi-

15 mè in c. *fin. de fil. Presbyt.* & in c. *Dudum*, il 2. *de elect.* Nec dissentit Dec. *h.c.* nam etsi *num.* 6. dicat doctrinam Hostiensis procedere in Episcopo tantùm cujus dispensatio super pluralitate beneficiorum non valet sine causa, non autem in Summo Pontifice, quia de factis ejus judicare non licet, c. *Nemini*, 17 *quæst.* 4. Et in ejus dispensationibus sola voluntas est pro ratione:& allegat Innocen. in d.

16 c. *Dudum*, tamen inferius *num.* 9. declarat hoc procedere quoad Ecclesiam militantem, secus quoad Deum. Et ita etiam dictum Innocentii declarat Abb. in c. *De multa*, *col.* 3. *verf. Ex prædictis infero*, *infra eodem*, & in d. § *Qui verò*, *num.* 44. Dixi in c. *Ex parte*, *à nu n.* 56 *usq; ad num.* 66. *supra tit. prox.* Unde concludendum cum B. Bernardo relato à D. Thoma *d. quodlib.* 9. *art.* 15. Qui non unus, sed plures est in beneficiis, non unus, sed plures erit in suppliciis.

17 Ex his infert Ant. de Butr *num.* 2. *verf. & propter ultimam*, ut non valeat consuetudo nutriens pluralitatem beneficiorum; quia cùm inducat periculum animarum, & sit causa tantorum malorum, est irrationabilis. c. *Ex parte*, & cap. *fin. de consuetud.* & sequitur Abb. *hic num.* 2 Et fusius in d. c. *Extir-*

18 *pandæ*, §. *Qui verò*, *num.* 36 *de præben.* ubi optimis rationibus concludit consuetudinem obtinendi plura beneficia simplicia, etiam personalem residentiam non requirentia, & unum sit sufficiens, esse corruptelam; & ideo imprescriptibilem. Et videtur ex mente S. Th. *d. quodlib* 9 *art.* 15. dum dicit, jura antiqua prohibentia pluralitatem præbendarum continere jus naturale; & ideò non posse per contrariam consuetudinem abrogari.

19 Hodie Decreto Concilii Tridentini c. 17, *sess.* 24. statutum est, ut in posterum unum tantùm beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur. Quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri. Et circa hoc decretum vide quod scripsi in c. *Cùm non ignores*, *infra eod.*

20 In Glossa 1. ibi, *In omnibus accessoriis*: nota dispensationem extendi ad consecutiva, seu accessoria,& dependentia, quod nunquam tradas oblivioni ad limitationem eorum, quæ not. Host. in c. *Postulasti*, *num.* 12. *de rescript.* ubi singulariter ait in dispensationibus non valere argumentum; Dispensatum est in majori, ergo & in simili, vel minori. Quod dictum valdè extollit hic Decius *num.* 10. Ratio est, quia dispensationes sunt odiosæ, & strictè intelligendæ. c. 1. *in fine de fil. Presb. in* 6. & c. *Quod dilectio*, *infra de consang. & affinit.* præsertim super pluralitate beneficiorum, ut hic, & in c. *fin.*

21 *de translat.* secundùm Host. *ubi sup.* Unde si dispensetur cum Monacho ad beneficium Curatum, non censetur dispensatum ad simplex, ut notabiliter scripsi Jo. Andr. *in reg. qua à jure*, *de regul. jur. in* 6. *in Mercuriel.* quem sequitur Dec. *hic num.* 14.

22 Et dispensatio ut quis transire possit ad Archiepiscopatum, non extenditur ad Episcopatum, ut est text. in d. c. *fin de translat* & notat Gemin. in c. *quamvis de præben. in* 6. per textum in c. *Cùm non*

23 *Sacerdotali*, *eod. tit. & lib.* Hæc, inquam, doctrina Hostiensis cum suis illationibus, quas cumulant DD. in d. c. *Postulasti*, non procedit in accessoriis, vel connexis, seu consecutivis & dependentibus; quia ad illa extenditur dispensatio, quantumvis odiosa, & stricti juris, ut in gloss. nostra, quam sequuntur Anton. de Butr. *num.* 5. & 6 Abb. *num.* 3. & communiter DD. Mandos. *ad regul.* 20. *Cancell. quæst.* 7. *n.* 3.

24 Hinc fit, ut si dispensetur super pluralitate beneficiorum, censeatur etiam dispensatum super residentia alterius, ut dicam *infra n.* 27. Et dispensatus ad duo beneficia, censeatur etiam dispensatus super fructibus alterius in absentia percipiendis, cùm hoc sit consecutivum, & accessorium ad principalem dispensationem, secundùm Archid.

25 & alios inferiùs citandos *num:* 28. argum. c. *Licet*, *infra eod.* c. *De cætero*, & c. *Cùm dilectus*, *supra tit. prox.* & c. *Omn*, *de verb. signific.* Et hodie est expressum in Constitutione Pii V. quæ incipit, *Cupientes*, edita 8 idus Julii 1568 *in Bullar. to.* 2 *pag* 262. ubi obtinentes ex dispensatione Apostolica Parochialem cum dignitate, vel Canonicatu tenentur residere in Parochiali; & nihilominus sic residentes lucrantur in absentia omnes, & singulos fructus, & proventus Canonicatus sui, vel Dignitatis, exceptis dumtaxat quotidianis distributionibus, & aliis, quæ ex justa causa absentes percipere non solent.

26 QUÆRO de quæstione facti. Posita dispensatione Joannis Baptistæ de Angelis à Sede Apostolica concessa ad obtinendum Canonicatum Cathedralis, & Parochialem intra mœnia ejusdem civitatis: ita tamen ut in Parochiali residere, & in Cathedrali post impletum Parochialis servitium horis Canonicis interesse teneatur, amittatque distributiones quotidianas illarum horarum, quibus ipse Parochialis servitio occupatus, choro Cathe-

dra-

dtalis non potuerit deservire: Quæsitum est, An
idem Joannes Baptista obtinens vigore dictæ di-
spensationis tam Parochialem, quàm Canonica-
tum, cujus fructus omnes quotidianis distributio-
nibus constant, illis horis, quibus præpeditus Pa-
rochialis servitio chori nequiverit interesse, per-
cipere debeat distributiones quotidianas, vel ali-
quam earum partem.

Juxta usitatum hujus dispensationis tenorem
obtinens tam Parochialem, quàm Canonicatum,
illis horis, quibus ob servitium Parochialis non
potest interesse choro Ecclesiæ, in qua est Canoni-
catus, percipit fructus præbendæ, sed amittit di-
stributiones quotidianas, ut in Constitutione Pii
27 V. superiùs relata *num. 25.* Ratio autem percep-
tionis fructuum ea est, quia dispensatus ad duo
incompatibilia, est dispensatus etiam super resi-
dentia alterius, & ex consequenti etiam ad per-
cipiendos fructus, ut de primo tradit gloss. 2. in c.
Si quis in Clero, quæst. 1. quam hic sequuntur Cardi-
nal. *n. 6.* Anchar. & Abb. ambo *n. 3.* Idem notat
Specul. *in tit. de dispens. § Dicendum vers. Quod si ha-
bens*, Hostien. & Jo. Andr. in c. *Dudum, el 2. de elect.*
28 Et de 2. tradit Archid. in c. 1. *De quibusdam, 37. dist.*
Feder. de Sen. *cons. 246. de jure communi*, Lap. Ge-
min. & alii in c. 2. *de privileg. in 6.* Et in summa ta-
liter dispensatus vel uti privilegiatus quoad resi-
dentiam debet haberi pro residente quoad perci-
piendos fructus, sed non pro interessente ad per-
cipiendas distributiones quotidianas, ut docent
Gemin. & Franc. in c. *unico §. Statuimus. super gloss.
in ver. affuerint de Cler. non residen. in 6.* Cum igitur
in casu hujusmodi dispensationis, Jo. Baptista, dum
Parochiali inservit, & non potest Canonicatui de-
servire, sit habendus pro residente quoad fructus,
sed non pro interessente quoad distributiones;
quæritur nunc in dubio, cùm omnes reditus Cano-
nicatus sint distributiones quotidianæ, nec alii
fructus ex Canonicatu percipiantur; an dispensa-
tus dum Parochialis servitio occupatur, debeat
earum horarum distributiones percipere. Et cer-
tè sive spectemus jus commune Sacrorum Cano-
num sive Sacræ Congregationis morem, decisio-
nesque in casibus huic affinibus sæpius editas, vi-
29 detur respondendum debere hunc dispensatum
prædicto tempore hujusmodi distributiones per-
cipere: nam ex recepta conclusione quoties fru-
ctus omnes Canonicatus constant distributioni-
bus tantùm; qui studiorum vel alia de causa ha-
bentur pro residentibus, sed non pro interessenti-
bus; & ideò alias percipere deberent in absentia
fructus præbendæ amissis distributionibus; eo ca-
su lucrifaciunt distributiones ipsas perindè ac si
divinis interessent textus est notabilis, in c. *Olim,
infr. de verb. signif.* secundum intellectum Hostiensis
verum, & communiter approbatum, ut ibi dixi *in
5. notab.* Et est sententia gloss. in c. *Licet, de præben. in
ver. Distributiones*, quam ibi Butr. Imol. & cæteri o-
mnes sequuntur. Gughel. de Monte Laud. & alii,
quos refert, & sequitur Rebuff. *in tract. de privileg.
Scholar. privileg. 31. n. 12.* Horat. Lut. Callien. *eod.
tract. de privil. Scholar. priv. l. 100. in prima limitat.*

Hujus autem determinationis duæ sunt ratio-
30 nes, Altera est, quam reddit gloss. in d. c. *Licet*, quia
nisi privilegiati ad fructus percipiendos percipe-
rent distributiones, cùm ex Canonicatu nulli alii
reditus perciperentur, privilegium eis nihil pro-
desset, contra text. in c. *In his de privileg.* Altera est
31 ratio magis ex juris Canonici propriis terminis
desumpta, quia ubi omnes reditus Canonicatus
constant distributionibus, si tunc tales distribu-
tiones non haberent rationem præbendæ, esset da-
re Canoniam sine præbenda, quod juxta sacros
Canones absurdum esset. Hanc rationem assignat
gloss. in c. *un. de Cler. non residen. in 6. in ver. Recepe-
rit*, dicens, hunc esse verum intellectum, d. cap. *O-
lim, de verbor. significat.* Cùm igitur hic dispensatus
percipere deberet fructus, & amittere distribu-
tiones ubi illæ essent à fructibus distinctæ, perci-
piet hoc casu loco fructuum distributiones ipsas,
quæ totæ ex Canonicatu colliguntur, quamvis
non inserviat Choro illis horis, quibus vacat ser-
vitio Parochialis. Et ita in simili sæpius respondit
Sacra Congregatio, quæ tam scholaribus in pu-
blica universitate, vel Theologiæ, vel juri Canoni-
co operam dantibus, quam Canonicis Episcopo
inservientibus præstari jubet distributiones quo-
tidianas, cùm præter eas nihil percipitur ex Cano-
nicatu; quamvis ubi præbendæ sunt distinctæ à di-
stributionibus supradictis, concedat solos fructus
præbendarum, amissis distributionibus. Imò in
causa Camerinen. respondit absentes studiorum
33 causa, qui percipere debent distributiones quoti-
dianas, in quibus omnes reditus Canonicatus con-
sistunt, debere etiam easdem distributiones per-
cipere, cùm fructus præbendæ sunt adeò tenues, ut
puta trium, vel quatuor ducatorum, ut perinde
haberi debeant ac si nulli essent fructus. Et non-
nunquam ad hunc effectum arbitrata est fructus
præbendæ censeri tenues, ita ut illorum ratio ha-
benda non sit, cum ad quartam distributionum
34 partem non ascendunt. Semper tamen has deci-
siones ita temperavit, ut tales privilegiati cùm
percipiunt distributiones, eò quod in illis universi
fructus Canonicatus consistant, amittant tamen
earum tertiam partem. Idque post Concilium op-
tima ratione: nam cùm decretum, *cap. 3. sess. 21.*
mandaverit ubi nullæ sunt distributiones, vel ita
tenues, ut verisimiliter negligantur, præbenda-
rum tertiam partem separari, & in distributiones
quotidianas converti, non debent hi privilegiati
volentes acquirere distributiones, eò quod in eis
solis consistant universi reditus Capituli, esse hoc
casu melioris conditionis, quàm si omnes essent
fructus præbendæ absque distributionibus. Sed si
essent omnes fructus præbendæ, tertia pars in di-
stributiones convertenda esset, ac proinde ab eis
amitteretur. Ergo idem juris esse debet cùm om-
nes sunt distributiones, ne sequatur inconveniens,
ut faciliùs acquirantur distributiones, quàm fru-
ctus præbendæ, ut plenius probavi in c. *De cætero, à
n. 29. usq. in finem supra tit. prox.* & in c. *Licet, n. 124.
& seqq. infra eod.* Posset itaque etiam hoc casu reso-
lutio ita temperari, ut dispensatus hujusmodi di-
cto tempore amittat tertiam partem quotidiana-
rum distributionum, quæ reliquis inservientibus
accrescat.

DE

DE PRÆBENDIS.

Cap. Referente.

SUMMARIUM.

1 Ecclesias plures habens alteram eligere, & alteram dimittere compellitur.

2 Metropolitanum, & Archiepiscopus an, & in quo differant.

3 Consuetudo appellandi ab Ordinario inferiori ad Metropolitanum omisso medio valida est.

4 Appellatio omisso medio valet parte non excipiente.

5 Beneficia duo incompatibilia obtinens absque dispensatione, an, & quando cogi possit unum eligere, & alterum dimittere, & nn. seq. usq. ad n. 9.

6 Tempora quinque considerari debent ad dignoscendum an pluralis in beneficiis habeat optionem, an verò privetur primo, vel secundo, vel utroque, & nn. seqq.

7 Ordo scripturæ in Decretalibus non attenditur quoad hoc, ut illa censeatur prius edita, quæ in præcedenti titulo reperitur collocata.

8 Optio eligendi unum beneficium, & alterum dimittendi hodie sublata est à Concilio Tridentino in quibuscunque beneficiis.

Fallit, num. 10.

9 Beneficia duo incompatibilia si alicui ab Episcopo conferantur eodem instanti, an alterum ipsorum, vel utrumque dicatur vacare; an verò liceat unum eligere, & alterum dimittere.

10 Et quid post Concilium Tridentinum.

1 REFERENTE: Habens plures Ecclesias alteram eligere, & alteram dimittere compellitur. Hoc dicit. Et sunt duæ partes: Prima impetrantis conquestio. Secunda ipsius absolutio, & causæ commissio, ibi, *Nos autem.*

2 Nota primò Metropolitanum, & Archiepiscopum esse synonyma seu idem importantia, cùm textus dicat ad Metropolitanum, id est, Rhemensem Archiepiscopum. Sed Archidiac. in c. *Præsenti num. 1. de offic. Ordinar. lib. 6.* dicit inter Metropolitanum, & Archiepiscopum differentiam esse; nam Archiepiscopus est major, allegat c. *Cleros*, 21. *dist.* ubi Archiepiscopus dicitur præsidere tam Metropolitanis, quàm cæteris Episcopis, & in Authen. *de privileg. Archiepiscop. collat. 9. in princip.* ibi: Non solùm Metropolitanus, sed etiam Archiepiscopus fiat, & habetur illa Rubrica *post titul. de sanctiss. Episcop.* quæ non legitur, nec glossatur, secundum Jo. Andr. in d. c. *Præsenti, num. 5.* Verùm Cardinalis post Gulielm. de Monte Laudun. in Clem. 2. *num. 27. de privileg.* affirmat Metropolitanum, & Archiepiscopum idem esse; sed Metropolitanum trahere nomen à *metros*, quod est mensura, & *polis*, quod est civitas, & sic trahere nomen ab Ecclesiis, & earum numero. Archiepiscopum verò à personis, ab *archos*, quod est Princeps Episcoporum, ut in d. c. *Cleros* & 80. *dist. per totam.*

3 Secundò nota argumentum, quod ab Ordinario inferiori videtur posse appellari ad Metropolitanum omisso medio, sicut ille Presbyter appellavit ad Archiepiscopum Rhemensem, posthabito Episcopo, & appellatio fuit valida, cum illius vigore ab eodem Archiepiscopo obtinuerit restitui ad Ecclesiam qua fuerat spoliatus. Sed hoc intelligit Host. *in ver. Metropolitanum*, & alii post eum, quia Rhemensis Episcopus habet ex consuetudine, ut ad eum omisso medio appellationes interponantur, alioquin gradatim appellandum fuisset, c. *Metropolitanum, 2. quæst.* Et sic collige validam esse consuetudinem appellandi ad Archiepiscopum omisso medio, ut tenuit gloss. a. *hic* & probatur in c. *Romana*, §. 1. *de appellat. lib. 6.*

4 Cæterum adverte, quia etsi Rhemensis Ecclesia talibus utatur consuetudinibus, prout se scire attestatur hic Hostien. *in ver. Metropolitanum, vers. Scimus*; tamen quod spectat ad istum textum bie intellectus divinat. Unde secundùm Abbatem, *n.* 4. dici potest hic non fuisse propositam exceptionem quod gradatim esset appellandum. Et ita habes hic casum, quòd valet appellatio omisso medio, parte non excipiente. Quod latius prosequitur idem, Abbas in cap. *Dilecti. il 3. supra de Appellat.* post glos. *unicam, ibi, vers. Dicas quod gradatim,* Calder. *cons. 1. in tit. de appellat.* quamvis contrarium sentiat Archid. in c. *Si delegatus, de offic. delegat. lib 6.* tamen prima opinio communiter teneatur, ut attestatur Præpositus in d. c. *Dilecti, n. 9.* ubi etiam allegat Rotam *decis. 287.* quæ incipit, *Item si tres.*

Ultimò nota, textum valde notabilem, quod habens duas Ecclesias non potest utraque vel earum altera præcisè privari, sed habet optionem dimittendi unam, & retinendi alteram, quam maluerit. Sed quia obstat Decretalis *De multa*, *infrà eodem*, & Doctores se involvunt circa solutionem contrarii: ideo tu dic plenius, ut in quæstione sequenti.

5 QUÆRO, an, & quando obtinens absque dispensatione duo beneficia incompatibilia, teneatur unum eligere, & alterum dimittere.

6 Pro solutione distinguenda sunt quinque tempora. Primum tempus fuit ante Concilium Lateranen. sub Alexandro III. de quo in c. *Quia nonnulli, supra de Cler. non resident.* & tunc non privabatur primo, nec secundo, sed optionem habebat alterutrum retinendi. Et secundùm hoc tempus procedit hæc Decretalis, & c. *Præterea, infr. eod.* Quam-
7 quam enim ordine compilationis sint posita post d. c. *Quia nonnulli*; & omnium author fuerit idem Alexander III. ut patet ex illorum suprascriptione: tamen in editione præcesserunt d. c. *Quia nonnulli*, ut ibi adnotavit Alex. de Nævo *in ult. notab.* & communiter Doctores, ut *hic* testatur Abb. *n. 3.* Et hinc collige ut non sit attendendus ordo scripturæ, videlicet ut illa Decretalis censeatur primò edita quæ in præcedenti titulo reperitur collocata, ut per Alex. de Nævo *loc. citat.* Secundum tempus fuit Concilii Lateranen. in præcitato c. *Quia nonnulli*, secundum quod prima Dignitas, vel primum Beneficium Curatum non vacabat ipso jure per receptionem alterius similis, sed recipiens secundum erat illo privandus, ut per Cardin. *cons. 3. num. 4.* Abb. in d. c. *Quia nonnulli, num. 4.* & Alex. de Nævo *in ult. notab.* vel erat ipso jure privatus secundo, ut ibi dixi in 4 *notab.* post Butr. Anchar. & Imol. qui ita intellexerunt verbum *amittat*, ibi positum, scilicet ipso jure. Tertium fuit tempus Concilii Generalis sub Innocentio III. de quo in Decretali *De multa, infra eod.* qua statutum fuit, ut obtinens Beneficium Curatum, si secundum

dum tale assequatur, perdat primum ipso jure. Quartum fuit tempus Extravag. *Execrabilis*, Joan. XXII. *de praeben. in §. Qui verò deinceps*, ubi statuitur & recipiens secundum Curatum, vel secundam dignitatem, nisi statim adepta pacifica illius possessione verbo, & facto in manibus Ordinarii sub testimonio publico dimittat primum, privatus sit utroque & inhabilis ad S. Ordines, & ad beneficia Ecclesiastica obtinenda; & beneficium, quod fuit ultimo collatum, non possit conferri per alium, quàm per Papam. Et ita hæc quatuor tempora distinguunt Cardinalis *d. cons. 3. n. 4.* Abb. & Alex. de Nævo in d. c. *Quia nonnulli*, uterque *in ult. not.* Cardinal. & Imol. *ibi.* Callador. *decis. 1 su tit. de Const. tut.* Gaminat. *in tractat. de offi. Legat. lib. 5. Rubr. An Legatus possit plura beneficia uni conferre, num. 67.* & Alphons. Hoeda *in tract. de incompatib. lit. beneficior. part. 1. c. 7. n. 7.* Quibus temporibus inspectis, optio, de qua in hoc tex. non erat funditus sublata, quandoquidem cap. *Quia nonnulli*, & Constitutio *Execrabilis*. locum non habent nisi in obtinentibus plures dignitates, vel plura beneficia curata Et similiter Decretalis *De multa*, inducens vacationem primi per assecutionem secundi, non habet locum nisi utrumq; beneficium sit curatum, ut ibi dixi in 1. *not.* post Anchar. *num.* 10. & Abb. *in 3 not.* Unde si obtinens dignitatem recipiebat beneficium curatum: aut vice versa obtinens curatum recipiebat dignitatem, vel aliud beneficium non curatum personalem residentiam requirens, non erat privandus secundo, ex d. cap. *Quia nonnulli*: nec erat ipso jure privatus primo ex Decretali *De multa*, nec erat privatus utroque ex Constitutione *Execrabilis*. Sed optionem habebat dimittendi unum, & retinendi alterum ex hoc cap. & c. *Praeterea*, *inf. eod.* ut *hic* per Abb. *n. 3.* Alioquin si hæc jura fuissent funditus sublata per subsequentia, frustratorium fuisset illa inserere in hac compilatione contra ea, quæ dicuntur supra in proœmio. Quamobrem huic juri antiquo standum erat, nisi in quantum ab eo repetiretur recessum per jura posteriora, l. *Praecipimus*, *in fin. C. de appellat.* gloss. in c. *Constitutionem*, *in ver. Prorogamus*, *de Regular. lib. 6.* expedit enim jura juribus concor-
8 date, cap. *Cùm expediat*, *de elect. eod. lib.* Sed postea supervenit quintum tempus Concilii Tridentini, quod in c. 4 *sess.* 7. ampliavit pœnam c. *De multa*, ad obtinentes plura beneficia ex quovis capite incompatibilia, & in c. 17. *sess.* 24. voluit incompatibilia esse duo beneficia simplicia, quando primum est sufficiens ad honestam Clerici sustentationem, vel quando utrumque personalem residentiam requirit. Quapropter hodie non habet amplius locum optio, de qua in hoc cap. Quia aut beneficia sunt compatibilia, puta quia primum est insufficiens, & optio non intrat, quia ex Concilio potest retineri utrumque. Aut sunt incompatibilia vel ratione sufficientiæ, vel ratione residentiæ, vel aliàs quomodocunque, & similiter non intrat optio, sed per assecutionem pacificam secundi vacat primum ipso jure, & per retentionem cum primo, vacat utrumque ex d. c. 4. Et ita c. *De multa*, & Constitutio *Execrabilis*, hodie locum habent in omnibus beneficiis qualitercumque incompatibilibus, prout hæc omnia plenius explicavi in d. c. *De multa*, *à n. 3.* & plenius in c. *Cùm jam dudum*, *praesertim in 3. q. inf. eod.*

9 2. QUÆRO, Quid si Episcopus uno, & eodem momento, ac verbo conferat alicui duas dignitates, vel duas Ecclesias Parochiales, nec constare possit cujus possessionem prius sit nactus, an aliqua ipsarum, vel utraque dicatur vacare; an vero locus optioni, de qua in hoc cap. & in c. *Praeterea*, *infra eod.*

Hostiensis format hanc quæstionem in c. *Quia nonnulli*, *n. 6. supr. de Cler. non resid.* Et primò dicit responderi posse, non deficit jus, sed probati... l. *Duo sunt*, *ff. de testament. tutel.* deinde dicit se teneri respondere, quia quæstio excogitata... cta nec legislatores inspiciunt, quod raro fit... Auth. *Ut sine prohib. matr. fil. tutel. ger. coll.* ... *Nam ad ea ff. de leg.* & c. *Erit autem lex*. 4. *dist.* ... concludit vacare utrumque: nam de rigore ... nun tenuit collatio, cùm nec duas uxores quis simul possit habere, c. *Gaudemus*, §. *Quia verò*, ... *vert.* Postea tamen subdit quod aliqui cont... judicarent, & huic Clerico optionem date... infra sex menses unam dimitteret, & alteram retinetet, ut sic res magis valeat, quam pereat, ... *bate*, §. *Contra quod*, *infra de verbor. significat.* T... remittit ad notata in c. *Dudum*, *il 2. de elect.* & ... *Omnis*, *de pœnit. & remiss.* Dixit Guliel. *in Spec... tit. 2. §. Videndum*, *vers. Sed quare*, hanc glossam ... se factam ab Hostien. ad instantiam suam. E... dicta recitat simpliciter, nihil addens. vel ... hens Jo. Andr. in d. c. *Quia nonnulli*, *de Cler. non res...dent. nu.* 9. & Anchar. *eod. num.* Primum dictum ... de Lignano dicit esse verius, sed secundum æqu... Cardinalis verò ibid. *in 12. q. n. 17.* dat Cleri... ptionem; quia hic non est incompatibili... collatione, sed in consecutione: ergo an ... possessionem adipiscatur, poterit eligere q... maluerit. Hæc ratio est in se vera sed non fo... quæstionem propositam de illo, qui reperi... possessione utriusque beneficii: & non constat ... jus possessionem prius sit nactus. Verius vi... huic Clerico competere optionem alterum ... nendi, & alterum dimittendi; quia hic casus ... potest dici provisus per c. *Quia nonnulli*, nec ... Decretalem, *De multa*, nec per Extravag. *Execrabilis*, cum hæc jura loquantur in eo casu, in quo Clericus primo obtinuit unam dignitatem, vel u... Parochialem, & postea pacificè assecutus e... cundam: hic autem quando eodem instanti ... tus est utramque. Ergo hujusmodi casus tanq... omissus, remansit in dispositione juris antiqui ... communis, quod dat optionem, ut in ... cap. & in d. c. *Praeterea*, *infra eod.* & hoc ... Butr. in d. c. *Quia nonnulli*, *nu.* 5. Imol. *num.* 12. ...
10 *Tangit etiam*, & Alex. de Nævo *in ult. quæst. nu.* 2... Hoc autem puto verum est, post Concilium T... dentinum, quia dum in *cap. 4. sess.* 7. extendi... nam Decretalis, *De multa*, *infr. eod.* ad omnia ben... ficia incompatibilia: hoc intelligi debet rete... iisdem terminis, id est cùm quis primò obti... unum beneficium, deinde adeptus est poss... nem secundi, & utrumque simul retinere ... xit, quod non contingit quando eod. instanti ... quutus est primum, & secundum, & vult alt... dimittere, & alterum retinere, & sic habes casum in quo optio non est sublata.

DE PRÆBENDIS.

Cap. Significatum.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus, & Capitulum possunt præbendæ vacanti honestum onus imponere, ad quod præbendarius teneatur.*

2 *Contrarium.*

3 *Beneficio novum onus celebrationis Missarum ab Episcopo imponi non potest.*

Etiam ex conjecturis verisimilibus. num. 5.

4 *Beneficia simplicia obtinentes non tenentur deservire per se, nec per substitutum.*

6 *Vicarius Apostolicus, cui facultas in litteris Apostolicis tributa non fuit, non potest beneficium onerare novo onere celebrationis Missarum.*

7 *Sacerdos potest locare operas suas spirituales absque vitio simoniæ, n. 39.*

8 *Sacerdos non potest obligari pacto, vel statuto ad celebrandum quotidie, aut semper de uno Sancto.*

9 *Beneficii institutio, qua quis adstringitur ad celebrandum quotidie per seipsum, est illicita.*

10 *Secus si institutione cautum sit ut celebret per seipsum.*

11 *Dictiones assiduè, semper, indesinenter, & consimiles non sunt amarè intelligendæ, sed civiliter, & cum aliquo temperamento.*

12 *Prælatus inferior cum Capitulo an possit statuere, ut præbendatus non possit præbendæ suæ renunciare, nisi de ipsorum consensu.*

13 *Papa in confirmatione potest immutare, alterare, & interpretari voluntatem statuentium, testantium, & paciscentium, & n. 25.*

14 *Missarum onera an, & quando per Sedem Apostolicam reduci possint, aut debeant, & n. seq. usque ad num. 37.*

Quid si sint imposita ex piis defunctorum relictis, num. 16.

Et quid si ex largitionibus inter vivos, n. 17. & seq. usque ad n. 29.

15 *Missarum onera ante Concilium Tridentinum imposita aut in beneficii fundatione Episcopi, & Generales Ordinum reducere non possunt in vim.* cap. 4. sess. 25.

Etiamsi legatum sit adeò tenue, ut non sit qui velit onus illi injunctum subire, ibid. vers. Quinimò.

18 *Laici, qui non sunt de temporali jurisdictione Ecclesiæ, non tenentur potestati Ecclesiæ obedire in non concernentibus animam.*

19 *Papa in actiones Laicorum potestatem non habet, nisi prout diriguntur ad beatè vivendum.*

20 *Pecunia pro Missis celebrandis collata, an sit restituenda si illarum numerus reducatur.*

21 *Princeps non tam amplam habet potestatem in dispositionibus inter vivos, atque in ultima voluntate.*

22 *Papa potest immutare pias dispositiones tam mortuorum quàm viventium, & n. seq.*

Intellectus Clem. Quia contingit, de relig. domib. *ibidem.*

23 *Res, quæ donantur Ecclesiæ cum onere celebrationis Missarum, desinunt esse laicales.*

24 *Ecclesia Romana est caput universalis Ecclesiæ, & ideo ejus est ad singula membra alimenta transfundere.*

26 *Pacta si respiciant tantùm religionem, immutari possunt per Papam, etiamsi sint licita; secus si respiciant commodum temporale.*

27 *Pactum inferiorum non potest præjudicari superiori.*

28 *Papæ authoritas in pactis respicientibus religionem, & juramentis semper intelligitur excepta.*

29 *Missarum onera futura an per Papam reduci possint, & n. seq.*

30 *Ecclesia recipiens rem oblatam cum onere celebrationis Missarum facto ipso naturaliter obligatur ad oneris implementum.*

31 *Pactum quantumcunque simplex potest appellari fides.*

32 *Pactum nudum quamvis non pariat actionem, parit tamen exceptionem, & recedens à pacto peccat mortaliter.*

33 *Inter pactum nudum, & vestitum nec Deus, nec bona conscientia distinguit.*

34 *Missarum onera si Ecclesia non adimpleat, res oblatas non facit suas, & ad restitutionem tenetur.*

35 *Datum ob causam repeti potest, causa non sequuta.*

36 *Legibus humanis non subsunt quæ ratione naturali nituntur.*

37 *Leonis X. indultum fratribus Minoribus concessum super futuris eleemosynis Missarum dicitur subreptitiè obtentum.*

38 *Sacerdos, qui tenetur ad solam Missæ celebrationem, non autem ad illius applicationem, an possit pro applicatione eleemosynam accipere.*

39 *Simoniacum an, & quando sit pro celebratione Missæ pecuniam accipere.*

Ioannis Wicleffi *error asserentis omnes esse simoniacos, qui se obligant ad orandum pro subvenientibus, damnatur in Concilio Constantiensi.*

41 *Sacerdos potest accipere eleemosynam pro Missa, etiamsi aliunde habeat sustentationem.*

42 Intellectus, c. Clerici, 1. q. 2.

43 *Sustentationis duplex titulus haberi non potest, nisi pro rebus diversis.*

44 *Eleemosynam dantes pro Missa communiter intendunt, ut sacrificium sibi applicetur.*

1 SIGNIFICATUM. Possunt Prælatus, & Capitulum præbendæ vacanti honestum onus imponere, ad quod præbendarius teneatur. Sic summant Abb. Antiq. Joa. Andr. Butr. Card. & reliqui omnes. Dividitur in duas partes. In prima ponitur ordinatio tria continens. In secunda confirmatio cum limitatione, ibi, *Quam siquidem.*

Nota primò ibi, *communi voluntate dedistis*, juncta suprascriptione, Prælatum etiam inferiorem cùm Capituli consensu posse præbendæ vacanti ad suam collationem pertinenti per viam statuti, vel pacti aliquod spirituale onus perpetuū imponere, dummodo illud sit honestum, prout hic notant Butr. & Card. ambo *in 5. notab.* & Imol. *n.* 4. & colligitur hic intellectus ex gloss. 1. ad cujus mentem Doctores cōmuniter summant textum, ut su-
2 pra proximè dictum est. Verè tamen præsens littera hoc non probat; quin potius innuit oppositū. Nam papa hic non decidit ordinationem præpositi, & Capituli esse validam; sed illam confirmat cum modificatione, ut patet ibi. *institutionem eatenus confirmamus.* Ergo pactum, & onus injunctum non substitisset, nisi accessisset robur confirmationis Apostolicæ, propterea enim fuit petita: arg. cap. *Cùm pridem, supra de Pactis*, cap. 1. & 2. de

confir.util.vel inutil. & observant hic Joan. Andr.
numer.1.in fine, Butr.*numer.6*.Cardin.& Abb.am-
bo in 1.*notab.* Vel certè secundùm Hostien.in prin-
cip.onus fuit annexum huic præbendæ in limine
erectionis.arg.l.*In traditionibus,ff.de pact*,cap. *Cum
venerabilis,infra de censib.* & cap. *Verum de condit.ap-
pos.*Sed præbendæ jam erectæ authoritate ordina-
ria novum onus annecti non potest, quia obstat
cap.*Cùm dilectus supra de consuetud.*Concilium La-
teranense in cap.*Prohibemus,infra de censib* & Con-
3 cilium Tridentinum *cap.5.sess.25.de reform.*Unde
S. Congregatio ejusdem Concilii interpres sæ-
pius declaravit Episcopum non posse novum be-
neficiis onus imponere, sed tantum curare debe-
re ut quæ illis ex fundatione vel consuetudine in-
cumbunt, exactè adimpleantur, & in specie; alias
censuit novum onus Missæ in hebdomada non
potuisse Episcopum imponere beneficio habenti
onus anniversarii tantum. Non igitur potuit iste
Præpositus cum Capitulo annectere præbendæ
vacanti novum onus celebrationis Missarum, vel
personalis residentiæ, ut habet cum nunis lectura;
& ideò fuit necessaria confirmatio Apostolica.
4 Hinc cum beatæ mem.Cardinalis Borromæus vel-
let cogere obtinentes simplicia beneficia in Pa-
rochialibus, ut per se, vel substitutos deservirent,
cùm *cap.3 sess. 21.* præsupponat omnia beneficia
destinata esse ad cultum divinum, & Ecclesiastica
munia obeunda juxta cap.*fin. de rescript lib.6.* S.
Congregatio ab eo consulta respondit non esse
cogendos ad aliud, quàm ad dicendas horas Ca-
nonicas, nec teneri, si beneficia simplicia sint. de-
servire per se, nec per substitutum, exemplo Ca-
nonici, qui cum non teneatur residere causa stu-
dii, non tenetur etiam ab substitutum. Abb in cap.
5 *Licet de præben.* Rursus cùm Episcopus Asculanus
imposuisset onus paucæ eleemosynæ cuidam Prio-
ratui, quod est beneficium simplex, pro Missis bis
in heodomada celebrandis in Cathedrali Eccle-
sia; Idque quia licet dictus Prioratus actu Eccle-
siam non haberet, cum tamen haberet reditus, &
adessent vestigia veteris Ecclesiæ, non erat verisi-
mile illam sine onere Missarum celebrandarum
erectam fuisse. S. Congregatio consulta an id po-
tuisset Episcopus, respondit nullum onus novum
6 imponendum ex conjecturis verisimilibus. Sed
nec visitatorem Apostolicum, cui facultas attri-
buta non fuerit in litteris Apostolicis, censuit po-
tuisse onerare beneficium simplex novo onere ce-
lebrationis Missarum.

7 Secundò nota ibi, *Ita quod Missam de S. Maria*,
Sacerdotem posse locare operas suas spirituales
absque vitio Simoniæ, arg. c.*Cùm sit, de Simon.* se-
cundùm Vincent. Sed hoc latiùs explicabitur in-
fra in gloss. 1.*num.38.*

8 Tertiò nota ibi, *debeat quotidie celebrare*. Statu-
tum, vel pactum quo Sacerdos obligatur ad ce-
lebrandum unam Missam quotidie, & de uno san-
cto, non adeò strictè esse intelligendum, ut singu-
lis diebus absque ulla intermissione, vel semper
de illo sancto celebrare teneatur; sed hanc inter-
pretationem admittere, ut illam celebret quanto
frequentius poterit salva honestate & devotione,
prout ejusmodi ordinationem, & pactum hic tem-
perat, & moderatur Pontifex in vers. *Quam siqui-
dem institutionem.* & notant Abb. & Dec. ambo in
3.*notab.* & pleniùs idem Abb. in *cons. 99. videtur in
1.dub.lib.2.* & dixit *salva honestate*, Fortè propter
pollutionem nocturnam, ut in c.1.*in fin.* ibi, *pro-
pter talem pollutionem à sacro mysterio ea die abstinere
oportet.6.dist.* Vel fortè, quia non decet eum cele-
brare cum vilibus indumentis, vel in Calice æreo,
secundùm Innocent.*in ver.Honestate*, & idem de si-
milibus impedimentis, quæ poterunt contingere,
ut per Hostien.*n.9.* & Abb.*n.4.*

9 Declara notabiliter conclusionem proximè fir-
matam, ut procedat in eo tantùm casu, in quo
specialiter cautum est ut Presbyter celebret unam
Missam quotidie per seipsum, prout hic cautum
fuerat, ut patet ex littera ibi, *vel cuiquam præbendæ
illius anniversarium delegare*, & notat gloss.*antepe-
nult.* Hostien.*numer.5.in ver.Vel cuiquam.* Card. in
4.*opposit.* & Dec.*in 4.notab.* Hujusmodi enim insti-
tutio est illicita, secundùm Abbat.*in 3.notab.* quia
multoties præberet materiam peccandi, cum fa-
cile non contingat Sacerdotem quotidie devo-
tum existere ad celebrationem; nam satis est fe-
lix qui potest dignè unam Missam quotidie cele-
brare Unde Augustinus talem celebrantem nec
laudat, nec vituperat in c.*Sufficit, de consecr. dist.* 1.
ac proinde talis institutio eam recipit interpreta-
tionē, ut non obliget ad celebrandum, nisi quan-
to frequentius poterit salva honestate & devotio-
10 ne, ut dictum est. Secus verò si simpliciter statu-
tum aut conventum sit, ut Sacerdos celebret quo-
tidie unam Missam, nec sit adjectum ut celebret
per seipsum, quia tunc oneri celebrationis Mis-
sarum potest per alium satisfacere, ut tenet Lapus
in *suis allegationibus, videlicet allegat.34.aliàs 36.* U-
trum absque dispensatione *alleg.116.Philippus nu-
mer.3.vers.In contrarium arguitur*, & vers. *Et licet
prædicta*, & *alleg.117.factum super quo, num.2.* quem
sæpius & Rota. & S. Congregatio Concilii secu-
ta est, ut scripsi latissime in cap. 1.*supra de ætat.&
qualit.à num.60.usque ad num.89.* & præsertim *nu-
mer.62.* & consequenter cùm onus non sit perso-
nale, nihil impedit quo minus Missa celebrari de-
beat quotidie absque ulla intermissione. Cessat
enim ratio honestatis, & devotionis celebrantis
hic considerata, cùm onus adimpleri possit per
substitutum arg. c. *Etsi Christus, de jurejur.* cum si-
mil. & ita virtualiter hunc textum declarat Abb.
in d.*cons.99.in 1.dub.num.4.vers. Et ex his patet re-
sponsio lib.2.*

11 Quartò nota, ibi, *Assiduè debeat obsequium suum
impendere*, hoc verbum *assiduè*, non esse amarè in-
telligendum, & absque ullo temporis intervallo,
sed civiliter, & cum aliquo temperamento, &
moderamine, ut hic patet in vers. *Quam siquidem
institutionem*, concordat, cap.1. *supra de offic. Archi-
presb.* ibi, *& assiduè in Ecclesia stare*, id est horis con-
gruis, ut ibi per Hostien.*n 3.in ver.Assiduè*, & c. *Sa-
crosanctæ, 22.dist*, ibi, *assidua effundatur oratio*. Idem
dicitur de verbo *continuè*, ut in c.*fin. de frigid. &
malefic.* & de verbo, *indefinenter*, ut in c. *Si quis vult*,
& ibi gloss.*ult.36.dist.* & ita etiam intelligitur il-
lud, *semper orandum est*, ut c. *Si laicus, 31.dist.* nec nō
illud, *nunquam excidat psalterium de manibus tuis*, c.
Numquam, de consecr.dist.5. id est horis constitutis,
ut ibi in gloss. 1. facit textus in l. *quod dicimus.ff.de
solut.* Quod nota pro dictis testium deponentium
Ecclesiam semper percepisse decimas ex tali lo-
co, nam intelligendum est. *semper*, id est, tempore
competenti, quia de bladis in hyeme decimæ non
percipiuntur, sed in æstate, secundùm Abb. Antiq.
hic n.1.in ver.assiduè.

Quin-

Quintò, nota argumentum quod Præpositus,
12 & Capitulnm possunt statuere ut liceat præbendato de communi consensu præbendæ suæ renunciare. Nam illa verba, *nonnisi communi tam Præpositi, quàm Capituli consensu possit dimittere*, à contrario sensu videntur innuere, ut de communi consensu hoc possit. Sed quia obstat cap. *Admonet, de renunciat.* tu distingue ex mente Doctorum. Aut statuitur ab illis ut præbendatus possit renunciare cum solo consensu Præpositi, & Capituli; & non valet statutum, quia est contra jus commune, & in præjudicium Episcopi, in cujus manibus debet fieri dimissio, ut in d. c. *Admonet*. Nec obstat iste textus, quia statutum non valuit, nisi vigore confirmationis Apostolicæ, & ideò confirmatio fuit petita. Simile in cap. *Cùm accessissent, supra de constit.* secundùm Hostien. *hic num. 5. vers. Vel potest respondere.* Joan. Andr. *numer. 1. in fine.* Butr. *numer. 6.* & Cardin. *numer. 3. in 2. opposit.* In veteri codice Barcinonen. legitur, *authoritate Episcopi communi consensu*, ut refert Anton. Augustin. *in notis ad primam collectionem Decretal. lib. 3. tit. 5. cap. 13.* Aut statuitur ut præter consensum Episcopi in renunciatione requiratur etiam consensus Præpositi, & Capituli; valet statutum etiam sine confirmatione Apostolica, quia non est contra, sed præter jus commune, nec derogat juri Episcopi, ut per Butr. *ubi supra.*

13 Ultimò nota ibi, *eatenus confirmamus.* Papam in confirmatione posse immutare, alterare, & interpretari voluntatem statuentium, testantium, & paciscentium, prout hic notant Innocent. *post princ. in ver. assiduè.* Hostien. *num. 7.* Abbas Antiq. *numer. 1. in ver. Eatenus.* Joan. Andr. *numer. 3.* Butr. *num. 8.* Card. *in 5. opposit.* Anchar. *in 6. notabil.* Abb. *num. 5 vers. Et ex prædictis.* Sed qualiter hoc sit intelligendum, plenè explicabitur in quæstione sequenti *à num. 25.*

14 QUÆRO, an, & quando onera Missarum celebrandarum, quæ in aliquibus Ecclesiis ex variis defunctorum relictis, vel ex largitionibus fidelium imposita sunt, Sedes Apostolica moderari, & ad pauciorum numerum reducere possit aut debeat.

15 Hæc quæstio proponitur de Sede Apostolica; quia de jure communi Episcopi hanc potestatem non habent, ut scripsi plenè in c. *Ex parte à n. 20. supra de constit.* & quod spectat ad Concilium Tridentinum, Sacr. Congregatio Cardinalium ejusdem Concilij interpretum olim consulta, an facultas tributa Episcopo in Diœcesana Synodo, & Generalibus Ordinum in Capitulis generalibus per decretum Concilij *cap. 4. sess. 25* sit intelligenda de præteritis oneribus ab antiquo usque ad Concilium, & primam Congregationem Episcopalem, seu generalem Capitulorum Ordinum, aut etiam de oneribus in futurum imponendis quoties opus fuerit: Respondit *d. cap. 4.* esse intelligendum de onere Missarum imposito ante Concilium. Item censuit decretum *d. c. 4.* non procedere in obligationibus Missarum, quæ impositæ sunt Capellis erectis in titulum, sive ex prima institutione testatorum, sive ex alia quacumque. Et propterea in decretis *de celebrat. Missar.* à S D. N. Urb. VIII. confirmatis, §. 1. eadem Sacr. Congregatio districtè prohibet, atque interdicit ne Episcopi in Diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel aliàs quoquo modo reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis: Sed pro his omnibus reducendis, aut moderãdis, vel commutandis ad Apostolicam sedem recurratur, quæ re diligenter perspecta id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, ut *in Bullar. to. 4. pag. 315.* Quinimò etsi legatum sit ita tenue, ut non sit qui velit onus illi injunctum subire, & si recurrendum sit ad Sedem Apostolicã pro moderatione oneris, totum, aut ferè totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis: nihilominus S. Congregatio censuit pro reductione oneris, ut supra impositi ab iis, ad quos pertinet, Sedem Apostolicam esse adeundam, quæ absque ulla impensa id statuet, quod magis in Domino è re esse judicaverit, *eodem tom. 4 pag. 317.*

Pro solutione quæstionis est animadvertendum duplex esse genus harum largitionum: nã aliquæ semel offeruntur, ut cum dantur centum aurei, ut ex eorum annuo reditu Missæ quinquaginta quotannis celebrentur. Aliquæ verò dietim dantur, & appellantur manuales, ut cùm offeruntur duo julii pro duabus missis. Præterea ex oblationibus primi generis, quæ semel fiunt, aut quærimus de jam factis, aut de faciendis. Rursus jam factæ aut proveniunt a defunctis, aut ab his, qui adhuc vivunt. Singulas igitur considerando,

16 Dubitatur primò, an Summus Pontifex possit prædictas reductiones, seu moderationes facere pro similibus largitionibus factis ab iis, qui jam mortui sunt, & cum hæ ad pias jam defunctorum voluntates reducãtur, non videtur ambigendum quin id Pontifici ex causa liceat, ut satis patet ex *d. c. 4. sess. 25.* & de hoc disputare dicit esse sacrilegium Gemin *cons. 63. Dubia suprascripta in princ.*

17 Dubitatur secundò, quid de illis largitionibus, quarum largitores adhuc vivunt, & tunc cùm versemur quidem in materia pia, sed extra defunctorum voluntates, aliquibus non videtur ita clarum Pontificem posse largitoribus non consentientib⁹
18 dictas obligationes moderari. Nam prima fronte cum laici, qui non sunt de temporali jurisdictione Ecclesiæ non teneantur potestati Ecclesiasticæ in non concernentibus animã obedire, c. *Novit. de judic.* Innoc. in c. *Inquisitioni, propè finem, vers. Item si præcipiat laico, de sentent. excomm.* Abb. in *sua q. 1. incip. Episcopus, col. 2. circa med.* Felin. in c. *Accepimus,*
19 *n. 2. de fide instrum.* Nec Papa super actiones laicorum habeat potestatem, nisi prout diriguntur ad beatè vivendum, c. *Per venerabilem*, & ibi gloss. in *ver. Habeat potestatem. Qui filii sint legitim.* Victor *de potestate Ecclesiastica*, in illa quæstione. Utrum potestas spiritualis sit supra temporalem, per totum, nec sit peccatum laico si nolit bona sua Ecclesiæ aliter dare, quàm super prædictis sibi benè visis conditionibus, l. *In traditionibus, ff. de pact.* fortè non videtur subesse fundamentum quo Pontifex id in invitos possit, contra reg. cap. *Id quod nostrum, de reg. jur. lib. 6.* & in l. *In re mandata, C.*
20 *Mand.* cap. *Super hu, de Sepultur.* Posset quidem Papa mandare, ut hæ oblationes cum hoc onere non reciperentur, seu etiam ut adjecta onera minuerentur: sed tamen res ob id receptæ, nisi rationabilis causa excusaret, fortè restituendæ essent, arg. ejus, quod idem Concilium disposuit in dissolutione jurispatronatus *sess. 25. c. 9. in fine*, ibi, *restituto patronis eo, quod ab eis idcirco datum est*, & hic notat Butr. *numer. 12. vers. Etsi non adimpleaeur,*

tur, & tenendo hanc opinionem non obstat hæc Decretalis, ubi Papa modificavit illam erectionem præbendæ cum certis oneribus adjunctis. Quoniam hic solùm moderatus est, quoad qualitates non laudabiles. Præterea hic nihil minuit, sed solùm declaravit illud verbum, *perpetuò*, quomodo intelligatur, & continua etiam residentia quomodo esset intelligenda: sed non inde sequitur, ut eidem similis competat authoritas in recipienti-

21 bus temporalia, ut ibi not. Abb. *num. 5.* Similiter non obstat Concilium *d. c. 4. sess. 25.* quia Princeps habet quidem potestatem immutandi voluntates defunctorum, præsertim justa ex causa, l. 1. & l. *Legatam, ff. de administr. rer. ad Civit. pertinen.* & quo ad pia idem potest Papa, c. *Quia contingit, de relig. domib.* in Clemen. Sed inde non videtur inferri ad dispositiones inter vivos, in quibus Princeps non tam amplam habet facultatem, Bart. in l. *Servientes, in fin. ff. de servitut.*

22 Cæterum his non obstantibus contraria opinio est verior, pro qua primò adducitur textus in dicta Clem. *Quia contingit, de relig. domib.* ubi præcipitur ut impleantur onera hospitalibus incumbentia ex erogationibus, & largitionibus fidelium, nec distinguitur an hujusmodi largitiones factæ fuerint per dispositionem inter vivos, an in ultima voluntate, & glos. *in ver. Largitione*, exponit verbum illud, *in vita, & morte*, & tamen textus dum disponit, ut ea quæ ad certum usum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium converti, expressè interserit præservationem illam salva Sedis Apostolicæ authoritate. Ergo ex eo textu constat apertè Sedem Apostolicam habere potestatem immutandi usum piarum largitionum, & sic moderandi onera Ecclesiis, vel piis locis incumbentia, etiam ex largitionibus viventium, & propterea gloss. *ibi in ver. Sedis Apostolica.* Nota, inquit, per hanc litteram solum Papam alterare posse usum illorum, quæ per fideles donata sunt, vel relicta, cap. *Quod translationem, de offic. Leg.* Pondera illud verbum glossæ, *donata sunt*, quod propriè importat donationem inter vivos, l. 1. *ff. de donat.* & eodem verbo utitur ibi Abb. *nu-*

23 *mer. 3. vers. Solus Papa.* Ratio est, quia res, quæ à laicis donantur Ecclesiis, vel locis piis adjecto onere celebrationis Missarum, desinunt esse laicales, & transeunt in dominium, & proprietatem Ecclesiæ, cap. *Conquestus*, & ibi gl. *fin. de foro competen.* Anchar. *hic numer. 5. vers. Salvando tamen dicta Doctorum*, & Ecclesiæ collatum dicitur consecratum Deo. & Sanctis ejus, cap. *Injustum, de rer. permutat.* ac proinde subsunt omnimodæ dispositio-

24 ni Summi Pontificis, qui ut in proposito dicit Laudun. in d. Clem. *Quia contingit*, & post eum Cardin. *ibi num. 4.* est gubernator in solidum universalis Ecclesiæ, cujus caput est Ecclesia Romana; & ideò ejus est tanquam capitis ad membra singula alimenta transfundere, cap. *Cuncta*, & cap. *Per principalem. 8 quæst. 3.* Clem. *Frequens, §. Præte-*

25 *rea, de excess. Prælator.* Deinde pro hac sententia est textus apertus hic non cavillando litteram. Nam Papa immutavit pactum, ut conditionem illam in tribus secundum Innocen. *post princ. in verb. Assiduè*, Abb. Antiq. *numer. 1. in ver. Eatenus*, Hostien. *nu. 7.* Joan. Andr. *num. 3.* Butr. *num. 8.* Cardin. *in 5. opposit.* Anchar. *in 6. not. & in 3. oppos.* & Abb. *num. 5.* Quia ubi erat conventum de celebrando Missam de S. Maria, & quotidie immutatur, primò ut Sacerdos non arctetur ad celebrandum quotidie, sed secundùm qualitatem suæ devotionis. Secundò, ut non arctetur semper ad dicendam Missam de Sancta Maria, sed possit solemniter aliàs celebrare secundum devotionem & honestatem. Tertiò, quod conventum fuit ut non possit præbendatus dimittere Ecclesiam, & transire ad aliam; modificatur ut non habeat locum, subsistente legitima causa; & in hoc secundùm Hostien. confirmatio Apostolica limitat, seu immutat pactum. Ex quibus patet in hac Decretali propriè agi de immutatione, seu modificatione conventionis inter vivos, non autem de interpretatione, nisi quatenus interpretatio sumitur pro correctione, seu modificatione, juxta text. in l. 1. §. *Qui operas*, juncta gloss. *in ver. Interpretatione. ff. ad Tertull.* Abb. in cap. *Super quæ-*

26 *stionum, numer. 8. de offic. deleg.* Paul. de Castro *cons. 340. Præmissis allegationibus in princ. lib. 1.* Et quamvis Innocentius, ubi suprà, dicat se non credere quod si aliquid esset in pactis à Jure tolerabile, liceret illud à confirmatore commutari: immediatè tamen subjicit aliam opinionem, quod si pacta respiciant tantum religionem, sicut est cantare Missam de S. Maria, liceat Superioribus ea immutare, etiamsi sint licita; secus, si respicerent temporale commodum, & hæc secunda opinio placet ibi Hostien. cum quo transit Joann. Andr. & reliqui suprà citati. Unde Anton. de Butr. *numer. 9.* Oppono, inquit, Partes convenerunt, & tamen Papa pacta istarum partium aliter moderatur, quod facere non debuit; quia contractus legem accipiunt ex conventione, ut l. 1. §. *Si conveniat, ff. de pos.* & ex eis oritur obligatio naturalis, *ff. de pact.* l. 1. *Solutio.* Aut pacta respiciunt religionem, & tunc possunt immutari per Papam ut hic, etiamsi sint licita. Aut respiciunt temporale commodum, & non est licitum Papæ ipsa commutare, postquàm inita sunt authorizante Judice Ecclesiastico. & in hoc secundo casu *num. 12.* dicit habere locum regulam l. *In re mandata, C. Mandati*, non autem in spiritualibus. Quod etiam dixit Cardin. in dicta Clem. *quia contingit, in 2. op-*

27 *pos. numer. 9. de relig. domib.* Ratio est secundùm Joann. Andr. & Butr. *locis citatis*, quia pactum inferioris non potest præjudicare suo superiori; nec inferior superioris sui jus revocare potest cap.

28 *Cùm accessissent de Constit.* & in hujusmodi pactis, sicut & in juramento semper intelligitur excepta authoritas Papæ, cap. *Venientes*, & ibi gloss. *in ver. Superiorum, de Jurejur.* gloss. in cap. *Constitutus, in ver. Juramento*, & ibi etiam Felin. *numer. 9. de rescript.* gloss. *secunda* in cap. *Ex parte, de Cleric. non resid.* Feder. de Sen. *cons. 191. numer. 4.* Bald. *cons. 29. num. 2. in fine lib. 1.* & per hæc patet etiam responsio ad objecta.

29 Dubitatur tertiò, numquid reduci possint onera futura Missarum celebrandarum, & non video qua ratione id fieri possit absque eo quod Christi fideles fraudentur, seu rebus suis spolientur cum mendacio, ac violatione fidei, & obligationis na-

30 turalis. Nam statim atque Ecclesia recipit rem sibi cum tali onere oblatam, facto ipso, quod magis quam verbis loquimur, l. *Si tamen, §. 1. ff. de ædil. edict.* cap. *Dilecti, il 2. de appellat.* promittit dicta onera adimplere; unde obligatio naturalis deducitur, l. 1. *ff. de pact.* quæ super omnia servanda est, ut ibi, & l. *Juris gentium. §. Ait Prætor, ff. eod.* cap. 1. *eod. tit.* cap. *Puellæ. 20. quæst. 1.* c. *Innocens, 22. quæst. 1.* &c.

31 &c. *Eleutherius*, 18.q.2. Omne enim pactum quantumcunque simplex potest appellari fides, c.1. *de* 32 *Sponf. duor.* & quamvis nuda pactio obligationem non pariat, parit tamen exceptionem, quia recedens à pacto mortaliter peccat, ut dicit gloss. 1. in 33 d.c.1.*de pact.* Nam inter pactum nudum, & vestitum nec Deus, nec bona conscientia distinguit, ut ibi ait Bald.*num.* 5. subdens de Jure Canonico omne pactum æquum cujuscumque sit generis, & formæ appellari vestitum vestimento Canonis, 34 seu vestimento roboris Canonicæ Sanctionis. Accedit quod si Ecclesia accipit oblata hac intentione ut onera adimpleat, utique aliàs nec rem sob hoc onere oblatam facere videtur suam, ad exemplum eorum qui beneficia Ecclesiastica obtinent, & diurnum officium non recitant, secundùm opinionem Calder.*in c.* 1. *de celebr. Missarum.* Quomodo ergo potest eamdem retinere? arg. c. *Si res aliena*, 14.*quæst.*6. Item ubicunque aliquid datur ob causam, illa non sequuta, potest repeti, l.1.*& quasi per tot.ff.de condict.caus.dat.* l. *In summa*, § *Quod ob rem,ff.de condict.indeb.* & l.1 *ff.de condict.ob turp cau.* 36 Quæ omnia innituntur naturali rationi; & ideo humanis legibus non videntur subesse, Clem. *Pastoralis*, cum ibi notat. *de re judic.* §. *Sed naturalia, Instit. de iur. natur.*

37 Neque obstat quod Leo X. informatus quod in quibusdam regionibus pro celebratione unius Missæ certa pecuniæ quantitas dari consuevit in eleemosynam fratribus Minoribus adeò tenuis, ut dicti fratres tot Missas, quot sunt largientes pro singulis celebrare non valeant, declaraverit, & concesserit prædictis fratribus ut celebrando unâ Missam dumtaxat, si eleemosyna æquivalens uni Julio, id est, decimæ parti ducati non elargiretur, commemorationem in genere faciendo, in hoc conscientiarum puritati prædictorum fratrum satisfactum esset. Etenim, ut inquit Collector privileg. Mendican. *in ver. Missa* 3.*n.*14. (Cavendum est omninò ne quis utatur hujusmodi concessione, quia revera nullius est valoris, prout multi celebres Theologi & Jurisperiti super hoc consulti responderent, & constat eam fuisse subreptitiè obtentam. Unde frater Joannes Clapion dum institutus esset Procurator Curiæ Romanæ, promisit procurare revocationem, seu potius declarationem nullitatis hujus concessionis, & credendum est obtinuisse, licèt ad manus nostras non pervenerit.) Hæc ille, quem totidem verbis refert Rodriq. *de Regular.tomo primo q.*43.*art.*17. ubi etiam allegat Medin. additque eam concessionem per contrarium usum fuisse abolitam. Novissimè in præalleg. *de celebr. Missar* in §. *Id verò*, revocantur privilegia, & indulta omnia quibusvis personis, Ecclesiis, ac locis piis tam sæcularibus, quàm regularibus cujuscumq; Ordinis. Congregationis, & Instituti quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur ut certarum Missarum, vel Anniversariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiẽdis satisfiat, & verba illa, *in futurum suscipiendis*, sint intelligenda de oneribus suscipiendis post privilegium, ut S. Congregatio declaravit, habetur declaratio in *Bullar.tom.*4 *pag.*317.

38 In gloss. prima Quæro, an Sacerdos, qui tenetur ad solam Missæ celebrationem, non autem ad illius applicationem, possit pro applicatione eleemosynam accipere.

39 Videtur respondendum posse: nam communis Theologorum sententia est post D. Thomam in 2.2.*quæst.*100. *art.*3. nec non Canonistarum hic post Vincen. & gloss. prælleg. Sacerdotem pro Missæ celebratione justè posse eleemosynam accipere, non quidem ratione rei, & tanquam pretium commensuratum fructui Sacramenti, quem applicet; hoc enim tanquam simoniacum damnatur à Concilio Toletano 11.*cap.*8. ut in c. *Quidquid* 1.q.1. sed tanquam sustentationis stipendium ut inquit D. Thomas *ubi supra in responsione ad secundum*, & ibi Cajetan. *in* 1. *dub.* seu ratione ipsius Sacerdotis, qui se, undùm Vincent. gloss. & Anton. de Butr. *hoc num.* 12. potius videtur locare operas suas, quam vendere divina, arg. c. *Relatum*, 10.*quæst.*3.*fin.*1.*quæst.*2. & c. *Cùm sit, de Simon.* de quo tamen plenè disserit Cajetan. *ubi supra* in 2. *dub.* quive ut sacrificium offerat, debet ali ex justitia, & vivere de altari: nam, *Quis militat suis stipendiis unquam? quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat?* 1. ad Corinth.9. c. *Ex his*, 1 2.*quæst.*2. & cap. *Cùm ex officii, de præscript, & quia est enim operarius mercede sua.* 1. ad Timoth. 5. cap. *Quicumque*, 12.*quæst.* 2. & denario fraudari non debeot in vinea Domini operantes, cap. *fin. de magistr.* ne qui ad onus eligitur, repelli debeat à mercede, cap. *Cùm secundùm, infra eod.* cap. *Charitatem*, 12 *quæst.*2. ibi, justum namque est ut illi consequantur stipendium, qui pro tempore suum commodare reperiuntur obsequium, & cap. *Ecclesiasticis, ead. cau. & quæst.* ubi legitur: Ecclesiasticis utilitatibus desudantes Ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere. Atque hanc sententiam clarè approbavit Concilium Tridentinum dum in *cap* 4. *sess.*25. fecit Episcopis, & Generalibus facultatem reducendi onera Missarum, quia eleemosynæ pro illis celebrandis sæpè erant tenues, ut non facile invenirentur qui vellent huic se oneri subjicere. Nam si pecuniæ pro Missis celebrandis acceptæ fuissent à Sacerdotibus per simoniam conventionalem, non fuisset agendum de moderatione onerum, sed de illarum restitutione, cap. *De hoc, De Simon.* ibi, *Si qua receperint, sine diminutione restituant, cum ea sine gravi sua salutis periculo retinere non possint* Silvest. *in ver. Simonia, numer.* 20. quidquid sit in simonie mentali per cap. *Mandato*, & 40 ibi Doctores, *eod. tit.* Quare jure optimo in Concilio Constantiensi *sess.*8. damnantur quadraginta quinque errores Joannis Wicleff, quorum vigesimus quintus talis erat, videlicet: Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro aliis eis in temporalibus subvenientibus, ut habetur *tomo* 3 *Concil.pag.*859.*col.*2. Potest autem accipi hujusmodi 41 eleemosyna etiamsi Sacerdos aliunde habeat sustentationem, imò etiamsi reditibus Ecclesiasticis abundet, gloss. & Doctores in cap. *Clericus*, 1. *quæst.*2. & docet D. Thomas *quodl.*6.*art.*10. Navarr. *in Manual.cap.*23.*num.* 102. & Suar. *in* 3. *part. tom.*3.*disp.*86 *sect.*3.*concl.*1.*&* 2. Unde cùm in d c. 42 *Clerici* 1.*quæst.*2. decernatur ut Clerici omnes, qui Ecclesiæ fideliter vigilant, & deserviunt, stipendia sanctis laboribus debita secundum servitii sui meritum per ordinationem Canonum à Sacerdotibus consequantur. Abb. *in sua quæst* 4. quæ incipit, *Titius Clericus in* 4. *dub. sub numer.* 12. *usque in fin.* observat ponderandum esse illud verbum, *omnes*, quod includit tam pauperes, quàm divites, eliàs ed quid dixisset omnes? Item ponderanda esse il-

la verba, *stipendia sanctis laboribus debita*, quæ innuunt danda esse stipendia Sacerdotibus, non propter indigentiam, sed propter labores, quos sustinent. Quæ quidem ratio verificatur tam in divitibus, quàm in pauperibus. Item ponderandum quod dicitur *secundùm servitii sui meritum*, non autem secundùm indigentiæ qualitatem.

Non obstat textus in c. *Sacerdos*, 1. *q*. 2. ubi deciditur Clericos pauperes sive ex nativitate, sive ex propria voluntate justè vivere de bonis Ecclesiasticis, quia ad ea accipienda non eos cupiditas ducit, sed vivendi necessitas cogit, & mox notabiliter subnectitur: De talibus videtur dicere Apostolus, 1. ad Cor. 9. *Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, & qui in altario serviunt, cum altario participant*. Ex quo textu videtur colligi ut Clerici divites, quos non necessitas, sed cupiditas ducit, non possint vivere de altario, quamvis eidem inserviant, cùm de talibus non intelligatur Apostoli authoritas, sed de Sacerdotibus pauperibus, prout ad hoc illum textum ponderat Abb. *in d. q. 4 in 4. dubio sub n.* 12. Nam ut idem respondet, ille textus, atque alii, qui in contrarium afferuntur, nempe c. *Clericos*, c. *Si quis*, & c. *Pastor*, 1. *q*. 2. & c. *Quoniam*, 16. *q*. 1. c. *Illi*, & c. *fin*. 12. *q*. 1. procedunt secundum statum primitivæ Ecclesiæ, quando exiles erant reditus, & distribuebantur ex facultatibus Ecclesiæ prout cuique opus erat, juxta c. 2. & c. *Tua*, *ead. cau. & quæst*. Quæ solutio fuit originaliter Hugonis, & Archidiaconi in d. c. *Clericos, in princ.* ubi etiam Præpos. & latius idem Præpos. *in Summa*, 44. *dist*. Abb *in sua quæst. 3. incip. Sempronius Clericus*, Felin. in c. *Postulasti*, *n. 6. de rescr*. Covarr. in c. 1 *nu. 2 de testam*. & est ex mente S. Thomæ *in 4. distinct. 38. art. 2 q. 2. ad 3*. qua de re nos latissimè diximus in c. *Si quis sanè, supra de pecul. Cler. in quæst*. An, & quando Episcopi, & Clerici teneantur præcepto charitatis, vel justitiæ reditus beneficiorum suorum pauperibus erogare, *à nu. 9. usque ad num 17*. Atque hoc supposito, sequitur, ut Sacerdos, qui habet stipendium pro sola Missæ celebratione, adhuc tamen possit accipere aliud stipendium pro illius applicatione, quia scilicet ratione applicationis sufficientem sustentationem non habet, licèt eam habeat aliundè. Et
43 quamvis nemo possit habere duplicem titulum sustentationis, ut tradit Vasq. *in 3. part. disp*. 234. *cap*. 4. hoc tamen non habet locum ubi sustentatio recipitur pro rebus diversis, cujusmodi sunt celebratio, & applicatio Sacrificii. Atque ita hanc sententiam sequitur Suar. *in 3. part. tomo 3. disp*. 86. *sect*. 3.

44 Verum tutius fortè esset abstinere ab hujus dubii declaratione, quia hoc raro accidit. Nam qui dant eleemosynam pro Missa, licet aliud non exprimant, communiter intendunt ut sacrificium sibi applicetur, idemque intendunt beneficiorum fundatores, cùm hoc sit eis utilius, arg. l. 3. *ff. de testam. milit*. & observat Scot. *quodl*. 20. §. *De secundo, vers. Potest ergo dici*. & post eum Silvest. *in ver. Missa, primo, num*. 11. & Abb. *consil*. 99. *videtur primò, col. 4. in 3. dubio, vers. Prætorea, lib*. 2. Itaque hic casus solum ferè posset verificari ubi benefactores exprimerent se nolle Sacerdotem obligare nisi ad solam Missæ celebrationem, non autem ad illius applicationem, quod fortè vix unquam continget. Deindè abstinendum esset à declaratione, quia Sacerdotes possent illa abuti, & eludere Decretum S. Congregationis accipiendo plures eleemosynas sub prætextu quod non teneantur ad applicationem Sacrificii. Difficile tamen erit non respondere postulantibus, cùm hoc dubium intrinsecè pendeat ab intellectu decretorum de celebratione Missarum, quorum quidem decretorum declaratio, seu interpretatio est omnibus aliis interdicta, ut habetur in §. *Porrò, in fine*.

Posset fortè responderi Sacerdotem ex decretis hujusmodi non prohiberi accipere eleemosynam pro applicatione sacrificii, si expressè appareat eum non teneri nisi ad solam Missæ celebrationem, non autem ad illius applicationem. Verum an prohibeatur aliundè, quam ex ipsis decretis, non pertinere ad S. Congregationem id declarare.

DE PRÆBENDIS.

Cap. Ad hæc.

SUMMARIUM.

1 *Dignitates plures, vel personatus in una, vel diversis Ecclesiis quis habere non potest.*
2 *Dignitatum, ac personatuum pluralitas est omni rationi contraria.*
3 *Ecclesias plures obtinens videtur spiritualis adulter.*
4 *Beneficiorum pluralitas æquè prohibita est in una Ecclesia, atque in diversis.*
5 *Dignitates, & officia requirunt residentiam continuam.*
6 *Dignitas, personatus, & officium quid sint, & an inter se differant, & nu. seqq. usq; in fin.*
7 *Dignitas, personatus, & officium quandoque accipiuntur ut synonyma, & n. 9. & 12.*
8 *Quandoque ut diversa, & n. 14. & 15.*
9 *Dignitas largè comprehendit etiam personatum, vel custodiam, seu officium, aut inferius ministerium.*
10 *Dignitatis appellatione an veniant Episcopatus, & majores dignitates, & n. 17.*
11 *Personatus quandoque includit majora, & minora beneficia.*
12 *Inter Dignitatem, personatum, & officium jura non constituunt specificam differentiam; sed nominum diversitas introducta est ex diversis consuetudinibus Ecclesiarum, & nn. seqq.*
Contrarium, n. 14.
13 *Nominum diversitas non semper arguit diversitatem in substantia.*
15 *Personæ Ecclesiarum in Anglia dicuntur qui præsunt Ecclesiis, qui alibi dicuntur Curati.*
16 *Dignitas se habet ad personatum, & officium tanquam genus ad species.*
Contrarium, num: 18.
17 *Dignitas sumitur largè & strictè secundum subjectam materiam, vel intentionem proferentis.*
18 *Generis positio necessariò sequitur ad positionem speciei.*
19 *Dignitatem habens dicitur etiam habere personatum. Sed non è contra.*
20 *Dignitatis diffinitio, quæ.*
21 *Administrationis appellatione continentur omnia Ecclesiastica officia.*
22 *Dignitatis ventosæ nullus alius est effectus, quàm ut invidiam generet, & scandalum seminet inter fratres.*

Dignis

23 *Dignitas Ecclesiastica non constituitur nisi sit perpetua.*

24 *Suffraganeatus non est titulus perpetuus, nec per illius acceptationem Parochialis intelligitur vacare.*

25 *Vicariatum Episcopi acceptans, an perdat dignitatem, vel beneficium Curatum.*

26 *Vicarius Episcopi dignitatem habet ratione praeminentiae provenientis ex jurisdictione, & Tribunali Episcopi, & n.28.*

27 *Iudex dicitur habere dignitatem.*

29 *Vicarius tam absente, quàm praesente Episcopo praecedit Canonicos, dignitates, & Capitulum etiam in actibus indifferentibus.*

30 *Dignitas Ecclesiastica satis est ut habeat administrationem rerum temporalium, ad Ecclesiam pertinentium.*

31 *Dignitas est excellentior gradus.*

32 *Dignitas quae sit major in Ecclesia, ex quibus deprehendatur. Remissivè.*

33 *Dignitatis praeminentia, ex quatuor causis constituitur, & nn.seqq.*

34 *Dignitas Ecclesiastica cognoscitur ex eo, quòd quis habeat administrationem rerum Ecclesiasticarum cum jurisdictione, & nn.seqq.*

35 *Dignitas, administratio, & jurisdictio sunt annexa, & quasi inseparabilia.*

36 *Syndici, Procuratores, Sacristae, & alii Ministri, qui sine ulla jurisdictione officium aliquod habent, non dicuntur in dignitate constituti, etiamsi sint perpetui, & n.54.*

37 *Prior Ecclesiae Collegiatae, vel Conventualis dicitur habere dignitatem.*

38 *Abbatissa an habeat dignitatem.*

39 *Thesauraria an sit dignitas. Remissivè.*

40 *Camerarius Papae cùm administrationem habeat cum jurisdictione, dici potest habere dignitatem.*

41 *Dignitas propriè dicitur cum in illius institutione tantum est, ut sit dignitas.*

42 *Dignitas censetur quae ex consuetudine Ecclesiae reputatur dignitas, licèt de jure non sit talis.*

43 *Consuetudine introduci potest ut officium in Ecclesia, quod nullam habet praerogativam jurisdictionis sit dignitas.*

44 *Dignitates non tantum administrationem habentes cum jurisdictione, sed etiam quae solùm ex consuetudine Ecclesiae pro dignitatibus habentur, praeservatae sunt à Conc. Trid. in c.6. sess.25.*

45 *Dignitatem habere non dicitur exercens ministerium spectans ad dignitatem, si in loco non reputetur dignitas.*

46 *Consuetudo potest efficere ut dignitas perdat primaevam naturam, & transeat in naturam beneficii simplicis.*

47 *Dignitas an constituatur ex eo, quod vocetur aliquo nomine dignitatis in jure expresse, & n.seq.*

48 *Consuetudo, & communis reputatio non solum defert, sed etiam adimit dignitatem.*

49 *Dignitas cognoscitur quando habet nomen dignitatis, & praelationis, & praerogativam in choro, & in Capitulo, licet non habeat rerum administrationem, vel jurisdictionem, ut Archidiaconus Parmensis.*

50 *Personatus quid sit.*

51 *Non habet praeminentiam in gradu, sed simplicem praerogativam in Choro, & in Capitulo, & similibus.*

52 *Et tenet medium gradum inter dignitatem, & Canonicos.*

53 *Officium quid sit.*

54 *Castaldi, Syndici, Procuratores, Vicedomini, & alii habentes onus officio annexum, ut Praepositi Ecclesiae Carnoten. dicuntur habere officium.*

1 AD HÆC. Plures dignitates, vel personatus in una, vel diversis Ecclesiis quis habere non potest. Hoc dicit secundùm Jo. Andr. & omnes. Et sunt duae partes. In prima ponit dictum. In secunda rationem subdit, ibi, *Cum singula.*

2 Nota primò, pluralitatem dignitatum, ac personatuum esse omni ratione contrariam, ut in littera; adversatur enim rationi naturali juris humani primaevi, quod exigit ut unus unicam tantùm habeat conjugem carnalem, c. *Gaudemus, infrà de divortiis*. Ergo & spirituale, c. *Sicut. 21. qu. 2.*

3 Atque ita plures habens Ecclesias videtur spiritualis adulter, c. *Sicut vir, 7. q. 1.* Similiter adversatur rationi juris Canonici, ex cujus dispositione singula officia singulos ministros requirunt, ut hic, & in c. *Singula, 89 dist.* & in c. *Cùm singula, infr. eod. lib. 6.* Rursus adversatur rationi juris civilis, quo cavetur ut unus conscribi non possit in duabus militiis, l. 1. §. *In posterum*, l. *Qui milit. non poss. lib. 12.* nec in duabus Societatibus, l. 1. § *fin. ff. de colleg.* Illic gloss. *ult.* in c. *Praetereà, infra eod.* nec plures habere honores, l. *Libertis. §. Praescriptio, ff. ad municipal.* nec simul esse assessor, & advocatus, ut l. *Nemo. ff. de off. assessor*, & plenius notatur in d. cap. *Singula, 89. dist.* Demum haec pluralitas adversatur etiam rationi congruae locutionis: nam si Petrus habeat duos Canonicatus, cogimur dicere Petrus Canonici venit, quod est contra rationem recti sermonis, l. *Plautius. ff. de aur. & argent. legat.* Ita Host. Jo. Andr. Cardin. Anchar & Abb. omnes *n. 1.* Butr. *n. 2.* & Imol. *n. 3.* plenè. Rebuff. *in prax. tit. de dispensat. ad plura beneficia à n. 2. usq. ad n. 21.*

4 Secundò nota, ibi, *in una, vel diversis Ecclesiis*, beneficiorum pluralitatem aequè prohibitam esse in una Ecclesia, atque in diversis: non obstat text. in l. *antepenult. ff. de oper. libert.* ubi libertus servit duobus dominis in ead. domo. Quoniam illud procedit quoad officia diversa, nec se invicem impedientia, ut per Host. *n. 1. in ver. Unus Clericus*, Butr. *n. 5* Card. *n. 3.* Anchar. *n. 2.* & Imol. *n. 5.* magis tamen abhorrent jura ut quis sit pluralis in una Ecclesia, ut notat gloss. *ult.* in Clem. *fin. de Praeben.* dixi in c. *Litteras à n. 6. infrà de concession. Praeben.*

Tertiò nota, ibi, *dignitates, vel personatus*. Aliud esse dignitatem, aliud personatum, ponderando particulam disjunctivam, *vel*, l. *Haec verba ff. de verbor. signif.* c. *Inter caeteras. suprà de rescript.* Imol. *hic n. 9.* sed de hoc latius dicam infrà in prima quaestione.

5 Ultimò nota ibi, *assiduitatem exigunt personarum*, dignitates, & officia Ecclesiastica requirere continuam residentiam in Ecclesiis, prout verbum *assiduitatem* exponit Jo. Andr. *in fin.* Butr. *in 2. notab.* Imol. *n. 2.* & Abb. *n. 3.* Hodie hoc est expeditum in decreto Conc. Trid. *sess. 25. c. 12.* circa quod vide quod scripsi in c. *Licet infrà eod.* & in c. *Quia nonnulli, in secunda quaest. suprà de Clericis non resident.*

6 QUÆRO, quid sit dignitas, quid personatus, & quid officium; & an inter haec sit differentia.

Quaestio est difficilis, tum ob varias istorum nominum acceptiones, quae passim habentur in jure; tum ob diversas opiniones interpretum

7 in cap. *De multa*, *infra eodem*, & in cap. 1. *de consuetudine*, *lib. 6.* & passim alibi. Nam jura interdum accipiunt dignitatem, personatum, & officium tanquam synonyma, ut est text. expressus in cap. *Cùm accessissent, suprà de const.* ubi Primiceriatus Ecclesiæ Tullen. primò appellatur personatus, secundò dignitas, tertiò officium, in cap. *Ad aures, de rescript.* ubi Decani, Archidiaconi, Præcentores, & alii, dicit textus, supprimunt nomen dignitatis suæ, tanquam si non habeant aliquem personatum, & in c. *Dudum, il 2. §. Licet autem, vers. Sed cum in jure, de elect:* ubi de Archidiacono jurisdictionem habente dicitur negari non posse, quin sit personatus, ad idem c. *Cùm olim, de consuetud.* c. *Cùm in cunctis, §. Inferiora, de elect:* & c. *Cùm ad nostram, de instit.* Hinc Host. *in Summa hujus tituli, §. 2.* dicit, dignitatem esse præeminentiam in gradu, quæ alio nomine dicitur personatus, allegat d. c. *Cùm ad nostram.* 8 Multoties verò dignitas, personatus, & officium accipiuntur in jure tanquam diversa, ut patet in hoc cap. in c. *De multa, infra eod.* in c. *In Genesi, suprà de elect. & lib. 6.* c. *Statutum, de rescript.* c. 1. *de const. et.* c. 1. §. *Hoc autem de elect:* c. *Eum qui de eo, qui mitt. in possess.* c. *Quia sæpe, de Preben.* cum simil. Et ita negari non potest quin sint diversa. ut inquit Joan: Andr. in prædicta Decretali *De multa, num. 13.* & in d. cap. *Cùm accessissent, n. 7.* ubi dicit falsam esse opinionem dicentium dignitatem, personatum, & officium esse synonyma: & sequuntur ibi Butr. *nu. 4.* Imol: *n. 1.* & Abb. *in princ.* & idem Joan: Andr. in d. c. *Quia sæpe, in ver. Vel officio*, ubi notat hæc tria, scilicet dignitatem, personatum, & officium ibi poni ut diversa, prout etiam ponuntur in c. *final. de Preben. lib. 6.* Nec dissentit Innoc: in d. c. *De multa, n. 6.* nam, ut ipse ait, hæc tria ferè semper pro eodem accipiuntur; & ita secundùm eum ex sui natura hæc sunt diversa, quamvis plerumque usurpentur à jure ac si essent idem. & cum ipso transeunt ibi Joan: Andr. *d. num. 13.* Imol: *n. 9. & 39.* & plerique alii.

In hac varietate prima opinio fuit Abbatis Antiqui in c. *Dudum, il 2. de elect:* dicentis dignitatem esse præeminentiam cum cura, personatum sine cura. Sed, ut inquit Joan: Andr. *ibidem n. 27* hoc constat esse falsum per cap. *In illis, de Prebendis lib. 6.* & c. *un. de ætate & qualit. eodem lib.*

9 Secunda opinio fuit Archidiaconi in cap. 1. *num. 1. vers. Sed circa hoc, de consuetud. lib. 6.* quem totidem fere verbis sequitur Jo: Andr. *eodem nu.* Nam secundùm eos si dignitas sumatur in larga significatione, secondùm quod dicitur quædam præeminentia in gradu, comprehendit etiam personatum, & sic aliquando dignitas appellatur personatus, vel custodia, c. *Cùm ad nostram, de institut.* seu officium, vel inferius ministerium, cap. *Cùm accessissent, de constitut.* c. *Cùm olim, de consuet.* c. *Cùm in cunctis, § Inferiora, de election.* & c. *Nisi, de Preben.* Unde Archidiaconatus, Decanatus, & Primiceriatus iis nominibus promiscuè appellantur; & possunt ii omnes Præpositi appellari ex eo, quòd præ aliis quamdam præeminentiam habere no-10 scuntur. c. *Quamvis, de verborum significat. lib. 6.* Sin autem strictè sumatur hoc verbum *Dignitas*, accipitur etiam pro majoribus, scilicet Episcopatibus, & similibus. De quo vide per Felin. *in Rubr. de major. & obed. col. 5.* ubi an dignitas comprehendat Papatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, Cardinalatum, Patriarchatum, & similia.

11 Personatus verò accipitur pro Archidiaconis, & similibus. & hoc modo secundùm eos intelligi potest c. *Eum qui, de eo, qui mitt. in possess. lib. 6.* ubi personatus comprehendit majora, mediocria, & 12 minora beneficia. Verùm, ut inquit Gemin. in d. c. 1. *col. 1. post medium, vers. Mihi videtur*, isti non declarant funditus hanc materiam.

Tertia opinio fuit Gulielmi de Monte Lauduno in Extravag: *Execrabilis, n. 3. de Preben.* quæ habetur ibi in gloss. *in ver. Personatus*, ubi firmat, jura inter dignitatem, personatum, & officium non constituere aliquem gradum, seu distinctionem aliquam: & licèt nomina sint diversa, unam tamen formam tenere, sicut legitur de Primatibus, & Patriarchis in c. *Provincia, 99. distin.* Diversitas autem nominum introducta est ex diverso modo loquendi, & diversis consuetudinibus Ecclesia-13 rum. Nec obstat quòd de stylo Curiæ omnia in litteris, & Constitutionibus specificantur; quia secundum eum hoc fit ad cautelam, & ex superabundanti, cùm talia non vitient, sed prosint potiùs ad exceptiones superfluas citius elidendas, vel ut diversis locutionibus Gentium satisfiat, arg: Clem. 1. *de Magistris*, c. *Qui de mensa, 37. distin.* Ad varietatem autem diversæ locutionis, seu mutabilitatem nominantium nihil immutatur in istis realiter in effectu, nec mutari debet, seu aliqua diversitas denotari, arg. cap. *Lege, 10. dist.* Unde dicit Philosophus, propter nostrum affirmare, vel negare rei veritas non mutatur, l. *Assumptio. ff. ad Municipal.* Eandem opinionem amplectitur Cardinal. in d. c. *De multa, § Hoc idem, num. 3. vers. Et per prædicta*, dicens dignitatem, personatum, & officium non habere distinctionem præcisam in jure: & licèt personatus videatur poni supra officium, & dignitas supra personatum, tamen hoc jure non probatur; nec est jus, quia de istis idem judicium, cap. 1. *de consuetud. lib. 6.* nec ulla realis differentia inter hæc potest assignari; & hæc vocabulorum varietas potiùs originem traxit à diversitate locorum, quàm à jure, & sequitur Abb. in d. c. *De multa, n. 2. vers. Prima conclusio*, ubi ait, credendum esse ex diversitate locorum insurrexisse hæc diversa vocabula; nam in multis locis dignitas appellatur personatus, & in aliquibus dicitur personatus quodlibet beneficium curatum; & ideo in his debet attendi substantia rei magis, quàm denominatio.

14 Sed certè hæc opinio destruitur ex prædicta Decretali, *De multa, §. Hoc idem*, ubi primò statuit de dignitatibus, & posteà subdit; hoc idem in personatibus decernimus esse observandum. Quod frustrà fecisset, si personatus in substantia idem esset quod dignitas, ut benè per Archidiac. & Jo: Andr. in d. c. 1. *num. 1. de consuet. lib. 6* & Oldrad. *cons.* 150. incipien. *In Ecclesia, n. 3. vers. Et hoc respectu.* Et satis infirma est responsio Lauduni *loc. cit.* quia illud verbum *idem*, non denotat identitatem personatus cum dignitate, sed identitatem juris, circa diversa tamen beneficia. Et consideratio illa, quòd hæc diversitas nominum insurrexerit ob diversas locorum consuetudines, adaptari potest tantummodò ad illa jura, quæ emanarunt pro aliqua peculiari Ecclesia, ut c. *Cùm accessissent, de constit.* pro Ecclesia Tullen. c. *Dudum, il 2. de elect:* pro Ecclesia Ambian. & consimilia. Sed congruè adaptari non potest ad illa jura, quæ non restringuntur ad certa loca, sed per modum legis uni-

universalis hanc differentiam constituunt, ut facit Concilium Generale in d. c. *De multa*, Concilium Lugdonen. in c. 1. §. *Hoc autem, de elect. lib. 6.* ibi, *in dignitatibus, personatibus, & Canoniis observari volumus.* Bonifacius in d. c. 1. *de consuetud. lib. 6.* per quem textum, ut inquit ibi Geminian. *col. 1. circa medium*, destruitur contraria opinio, quia ibi dignitas, personatus, & officium ponuntur ut diversa, & idem Bonifac. in c. *Statutum, in princ. de rescript. eod. lib.* ibi, *dignitate præditis, vel personatum obtinentibus*, & in aliis juribus supracitatis *num. 8.*
15 Et quamvis secundùm locorum consuetudinem hæc nonnunquam accipiantur tanquam synonyma, prout in Anglia, ubi personæ Ecclesiarum dicuntur quæ præsunt Ecclesiis, qui alibi dicuntur Curati, c. *Persona, suprà de appellat.* & c. *Quæsitum, 1. q. 3.* & nihilominus dicantur in dignitate constituti, secundùm Innoc: in d. c. *De multa, n. 6.* Attamen circumscripta consuetudine, necesse est fateri prædicta differre non solum nomine, sed etiam re, & substantia, & verum esse quod dicunt Archid. & Jo: Andr. *locis citatis*, & Oldrad. *d. cons. 150. num: 3.* ubi ait: (Si horum duorum vocabulorum virtus, (scilicet dignitatis, & personatus) propriè sumantur, neutrum est alterum; licèt si sumantur largè, & impropriè, vel sint synonyma, vel convertibilia alterum in altero, sicut genus in specie, & sicut emptum & partum, ut l. *Si quid eorum, §. Inter emptum. ff. de legat. 2.*) quod etiam dixerunt Archid: & Jo: Andr. in d. c. 1. *Ambo, n. 3.* facit tex. in l. *Si idem, C. de codicill.*

16 Quarta opinio fuit Gemin. in cap. 1. *col. 1. post medium, vers. Mihi videtur, de consuetud. lib. 6.* qui putavit dignitatem habere se ad personatum, & officium tanquam genus ad species: nam dignitas est quoddam nomen generale generalissimum aptum denotare omnem habentem aliquem gradum præeminentiæ; & hoc voluit glossa in cap. *Denique, in ver. Dignitas, 4. dist.* cum simil.
17 Item dignitas sumitur largè, & strictè secundùm naturam materiæ, in qua fit prolatio, vel secundùm intentionem proferentis si de ea constat. Unde etiam in materia stricta & pœnali dignitatis appellatione comprehenditur Episcopatus, & superiores, quando hoc exprimitur, ut in c. *Felicis, §. Quod si quis, de pœn. lib. 6.* quandoque non comprehenditur Episcopatus appellatione dignitatis, ut notatur in c. 2. *de Præben. lib. 6.* & in c. *Dilectus, de concess. Præben. eodem lib.* Personatus, & officium sunt species comprehensæ sub illo genere.

18 Verùm neque hæc theorica videtur procedere; quia si dignitas ad personatum, & officium se haberet ut genus ad suas species, omnis personatus, & omne officium esset dignitas, quia ad positionem speciei necessariò sequitur positio generis, l. *Si quid eorum, §. Inter emptum*, & ibi notant gloss. Bart. & DD. *ff. de legat. 2.* sicut dicimus de credito, & mutuo, ut in l. 2. §. *Creditum*, & ibi Bald: *ff. si cert. petat.* & tamen hoc constat esse falsum, quia est dare personatum, qui non est dignitas, ut in d. c. *De multa, infrà eod.* & similiter est dare officium, quod non est dignitas, ut c. *Salvator, §. Nomine, 1. q. 3.* & patet *in titulis de officio Custodis, de officio Sacristæ*, & in multis juribus infra ci-
19 tandis, *n. 54.* Quin potiùs oppositum est verum, quia qui dignitatem habet, dicitur etiam habere personatum; sed non convertitur, ut dicunt in c. 1. *de consuetud. lib. 6.* Archid: *num. 3. vers. Dico tamen*, & Joan: Andr. *num: 2. vers. Dicit autem*, & Cardinal. in c. *De multa, §. Hoc idem, in ultima quæst.*
20 *num. 3. vers. De hac materia, infra eod.* Ego vero in hac materia ponam primò diffinitionem dignitatis strictè sumptæ, prout comprehenditur in Decretali, *De multa*, & illius partes explicabo. Deinde per quatuor conclusiones deducam signa ad dignoscendum quando quis dicatur habere dignitatem. Tertiò, subjiciam diffinitionem personatus. Quartò, diffinitionem officii, ex quibus deprehendi facilè poterit quænam inter ista sit specifica differentia.

Dignitas nihil aliud est, quàm administratio perpetua rerum Ecclesiasticarum cum præeminentia in gradu. Dicitur primò *administratio*, quod
21 est genus ad omnia officia Ecclesiastica: administrationis enim appellatione jure nostro continentur omnia Ecclesiastica officia, Clem. 1. *de rescript. c. 2. supra, de ætate, & qualitate*, & notat glos. in Extravag. *Execrabilis, in ver. Personatus, de Præben. inter communes*, Innoc: in c. *Ex litteris, nu. 2. de probat.* Idque ad exemplum tutoris, qui administrationem habet, ut in tit. *de administrat. tutor.* & dicitur habere officium, l. *Alienam C. de Procurat.* & dicitur *administratio*, id est gubernatio, l. *Sancimus, § fin. ff. de administr. tutor.* seu regimen, ut d. c. 2. *de ætate, & qualitat.* Itaque dignitati inest administratio, ut notat Bald: in l. 2. *n. 54. C. de servitut. & aqua.* Et ex hoc excluditur dignitas ven-
22 tosa, & sine administratione, ut l. 3. *C. ubi Senator. vel Clariss.* & l. *ad Rempublicam, ff. de muner. & honor.* quæ est abusive dignitas, & cujus effectus alius non est, quàm ut invidiam generet, & scandalum seminet inter fratres, ut idem Bald: scripsit in c. *Cum olim* ... *de consuet.*

23 Sequitur in diffinitione illud verbum *perpetua*, quia ad constituendam dignitatem Ecclesiasticam requiritur ut sit perpetua, cap. 2. §. 1. *infrà de statu Monachor.* c. 1. *de consuetud. lib. 6.* & firmat Innoc: in c. *De multa, n. 6. in fin. infra eod.* ubi formaliter sic ait: (Nunquam autem reputamus aliquem ad hanc Constitutionem teneri, nisi perpetuam habeat dignitatem; & eum sequuntur ibi Host: Jo: Andr. Abb: & alii communiter.

24 Et hinc fit ut cùm suffraganeatus non sit titulus perpetuus, Parochialis Ecclesia quam obtinebat is qui à Sede Apostolica ad Episcopatum titularem promotus, ac eodem tempore alicui Episcopo in suffraganeum deputatus est, non intelligatur vacare, ut olim declaravit S. Congregatio Concilii. Hinc etiam solvitur quæstio, num-
25 quid acceptans Vicariatum Episcopi perdat dignitatem, vel beneficium Curatum ex disposi-
26 tione d. c. *De multa, infra eod.* Pro parte affirmativa facit, quia per Vicariatum consequitur dignitatem, ut notat gloss. in Clem. *Etsi principalis, in ver. Per electionem, de rescript.* reddens rationem, quia quamvis non sit perpetua, satis tamen est ut possit esse perpetua, quia fortè Episcopus quamdiu vixerit eum non removebit, arg: l. *Iurisperi-*
27 *tos, ff. de excusat. tutor.* Item facit pro hac parte, quia judex dicitur habere dignitatem, l. *ult. ff. de alb. scriben.* l. *Observandum ff. de offic. Præsid.* & notatur in c. *Quia nonnulli, suprà de Cler. non resid.* & per Archid. in cap. 1. *num. 1. vers. Sic etiam judex, de consuet. lib. 6.* In contrarium est veritas secundùm Abb. in d. c. *De multa, num: 23.* quia illa dignitas est Episcopi, & Vicarius facilè potest amoveri, ad

hoc

hoc cap. 1. *de offic. Vicar. lib. 6.* & sequuntur Rebuff.
in prax. tit. Vicar Episcopor. num. 7. Alphons. Hoied.
de benef. incompatibilit. par. 2. q. 10. n. 15. Verumta-
28 men etsi Vicarius strictè dignitatem non habeat,
quæ sit cum alio beneficio incompatibilis, habet
tamen dignitatem quoad præeminentiam ex ju-
risdictione provenientem, & ex tribunali, seu
consistorio Episcopi, secundùm quod ipse est u-
na, & eadem persona cum Episcopo, cap. 2. & ibi
Archid. *de consuetud. lib. 6.* c. *Romana de appellat. eod.*
lib. & declarat glossa in dict. Clemeo: *Etsi princi-*
palis, in ver. Delegatus, quæ propterea dicit Offi-
cialem Episcopi tanquam constitutum in digni-
tate Ecclesiastica comprehendi in c. *Statutum, de*
rescript. lib. 6. quoad hoc ut possit dari delegatus
Papæ; quamvis glossa dubitet an dari possit Con-
servator, & illam glossam sequuntur ibi Cardin.
num. 22. Anchar. *in princ.* Imol: *num. 13. & 18.* &
Abb: *num. 8. & 11.* Hostien: *in summa de offic. Vi-*
car. n. 2. Nicol. Mill. *in Repertor. in ver. Dignitas est,*
esse Vicarium Episcopi; ideoque, sive præsens
29 sit Episcopus, sive absens, Vicarius debet sedere
in prima sede ratione suæ locumtenentiæ, &
præferri omnibus Canonicis, & Capitulo, tam in
actibus, in quibus intervenit ratione suæ jurisdi-
ctionis, quàm in omnibus aliis indifferentibus, &
promiscuis, præcedendo ipsum Archidiaconum,
& Archipresbyterum, ut reprobatis duobus con-
siliis Jacobi Menochii, videlicet 51. & 52. respon-
dit bonæ mem. Robusterius Rotæ Auditor in
quodam suo voto novissimè impresso apud Gra-
tianum *discept. Foren. cap. 111. n. 23. ad fin.* præser-
tim si esset Vicarius Apostolicus, ut *ibid. à n. 54.*
30 Subsequuntur in definitione verba illa, *rerum*
Ecclesiasticarum, ut in cap. *Salvator, §. Nomine, 1.*
quæst. 3. ad differentiam dignitatis sæcularis,
quæ similiter dicitur administratio, ut in Auth.
Quomodo oport. Episcop. §. Si quis autem, sed non re-
rum Ecclesiasticarum: non tamen intelligas,
Ecclesiasticarum, id est spiritualium, quia satis est
ut habeat administrationem rerum temporaliū
ad Ecclesiam pertinentium, secundùm Innoc. in
d. c. *De multa, n. 7. vers. Item dignitatem vocamus, in-*
frà eod.
31 Subjungitur in definitione, cum præeminen-
tia in gradu, quia dignitas est excellentior gra-
dus, ut inquit Bald: in c. *Cùm olim, num. 8. de con-*
suet. & hoc ad differentiam Personatus, qui
quamvis habeat aliquam prærogativam, non ta-
men habet gradus præeminentiam, ut dicam *in-*
frà n. 50. Ad hoc l. *Honor,* ibi, *cum dignitatis gradu,*
ff. de muner. & honor. & confert quod notat Oldr.
d. cons. 150. num. 3. dum ait dignitatem esse quan-
dam præeminentiam ex administratione. Ex qui-
32 bus autem dignoscatur, quæ dignitas sit in Eccle-
sia major, vide Dominos de Rota, apud Gregor.
XV. *decis. 411.* & ibi adnotationes.
33 Quoniam verò hujusmodi præeminentia in
gradu ex quatuor causis potissimum oriri potest,
nempe ex jurisdictione, ex institutione, ex con-
suetudine, & ex denominatione, consequens est,
ut ex his quatuor causis pariter dignitas consti-
tuatur, & secundùm hoc statui possunt quatuor
sequentes conclusiones.
34 Prima conclusio. Qui perpetuam habet admi-
nistrationem rerum Ecclesiasticarum cum juris-
dictione, is verè, & propriè dicitur habere digni-
tatem Ecclesiasticam, c. *Volumus,* c. *Diaconum,* &
c. *Quia, 99. dist.* Hæc conclusio est Archidiaconi
in d. cap. 1. *num. 2. de consuetud. lib. 6.* dum ait di-
gnitatem Ecclesiasticam cognosci ex eo, quòd
habeat administrationem rerum Ecclesiasticarum
cum jurisdictione: & eum sequitur ibi Joan. An-
dr. *num. 1. vers. Primus quando.* Nam generaliter,
35 ut inquit Bald. in l. 2. *num. 54 C. de servit. & aqua.*
Dignitati inest administratio, administrationi in-
est jurisdictio; unde sunt annexa, & quasi inse-
parabilia dignitas, administratio, & jurisdictio.
36 Idemque voluit Innoc. in c. *De multa, num. 7. in fi-*
ne dicens: Ministri autem, qui sine ulla penitus
jurisdictione officium aliquod habent, sicut sunt
Syndici, Procuratores, & Sacristæ, qui pulsant
campanas, & hujusmodi, non dicuntur esse in di-
gnitate constituti, etiamsi sint perpetui. Si au-
tem haberent aliquam jurisdictionem, secus l. 1.
ff. de Procur. Cæsar. & cum Innoc. transeunt ibi-
dem Hostien: *n. 9.* Abb. *num. 1. in 1. conclus. vers.*
Communiter tamen, ubi ait communem conclusio-
nem Doctorum esse in hac materia ut is dicatur
habere dignitatem, qui habet jurisdictionem.
37 Unde quilibet Rector, seu Prior Ecclesiæ Colle-
giatæ dicitur habere dignitatem; allegat Paul.
de Eleazar. in Clem. 1. *de elect.* & in Clem. *Ne in*
agro, de statu Monachor. & Domini de Rota *decis.*
166. quæ est decis. 9. incip. *De Thesauraria, de Preb.*
in nov. Similiter & Prior Ecclesiæ Conventua-
38 lis dicitur habere dignitatem, ut cap. *Nisi essent,*
infr. eod. nec non Abbatissa, ut ex textu in c. *In-*
demnitatibus, §. Verum, & ibi Gemin. *in 2. notab. de*
elect. lib. 6. & notat Bartol. in l. 1. *nu. 43. C. de digni-*
tatibus, lib. 12. dicens Abbatissas habere dignita-
tem, & administrationem in suas Moniales, &
interdum extra, cùm habeant castra, & similia,
Felin. in c. *Meminimus, num. 5. vers. Vlter in quæro*
an Abbatissa, de accusat. Licèt hodie de hoc dubi-
tari possit in Abbatissis Italiæ, quia non sunt per-
petuæ, sed trienniales ex Constitutione Grego-
rii XIII. incipien. *Exposcit, in Bullario, tom. 2. pag.*
463. & sic deest illis alterum ex substantialibus
requisitis ad constituendam dignitatem Ecclesia-
sticam, secundùm ea, quæ dicta sunt *suprà n. 23.*
Sed nihilominus dic contrà, ut scripsi in cap. 1.
suprà de filiis Presbyteror. De Abbatibus verò De-
canis, Præpositis, Archidiaconis, & Archipresby-
teris vide textum in cap. *Vt Abbates,* & quod ibi
39 plenè scripsi, *suprà de ætate, & qualit.* & de The-
saurraria an sit dignitas, vide latè per Dominos
40 de Rota *in pracit. decis. 9. de Preben. in novis.* Et de
Camerario Papæ notat Archid. in cap. 1. *num. 3.*
vers. Si autem haberet, & post eum Joan. Andr. *n. 2.*
vers. Si autem cum officio, & Rota *d. decis. 9. in fin.*
quia cùm jurisdictionem habeat cum administra-
tione, dici potest habere dignitatem, arg. l. 1. *ff.*
de off. Prætor. August. l. 1. C. *Vt caus. final.*
41 Secunda conclusio. Dignitas propriè dicitur,
quando in illius institutione cautum est ut sit Di-
gnitas, ut colligitur ex Innoc. in d. cap. *De multa,*
num 6. vers. Et intelligimus infr. eod. dum ait perso-
natum, vel dignitatem intelligi secundùm insti-
tutionem, & sequitur Abb. *ibidem, vers. Quarta*
conclusio, & plerique alii. Ad hoc cap. *Cùm olim,*
de consuetud. cum simil.
42 Tertia conclusio. Si ex consuetudine Ecclesiæ
aliqua reputetur Dignitas, licèt de jure non sit ta-
lis, tamen Dignitas censeri debet, secundum con-
suetudinem, & communem reputationem loci d.
cap.

cap. Cùm olim, de consuetud. Hæc conclusio est In-
nocentii loco proximè citatu, dum ait: (Et in-
telligimus Dignitates, vel personatus secundùm
institutionem, vel secundùm consuetudinem Ec-
clesiæ.) Et infrà num. 7. dum ait: (Item Digni-
tatem vocamus, dummodo pro Dignitate habea-
tur in Ecclesia, ubi est.) Et cum Innoc. consenti-
unt ibi Abb. num. 22. vers. Tertia conclusio, Cardin.
in §. Hoc idem, num. 3. ad fin. Rota decis. 4. incip. Fuit
dubitatum, n. 2. de elect. in novu. Feder. de Sen. cons.
80. Factum est tale, num. 2. vers. Nec præsupponitur,
Archid. in d. cap. 1. num. 2. vers. Tertio modo, & ibi
etiam Joan. Andr. eodem num. & vers. de consuetud.
lib. 6. per l. De quibus, §. Inveterata, ff. de legibus, cap.
43 Consuetudo, & c. Quemadmodum 12. dist. Unde ex
consuetudine introduci potest ut officium in Ec-
clesia, quod nullam habet prærogativam jurisdi-
ctionis in alios, sit Dignitas, Gemin. cons. 101.
quoad primum dubium in princ. Aretin. cons. 23. in
præsenti consultatione per tot.

Hinc orta dubitatione an Decretum Concil.
44 Tridentini cap. 6. §. Qui verò non obtinent dignita-
tes, sess. 25. præservet eas secundùm Dignitates,
quæ habent administrationem cum jurisdictione;
an verò etiam illas, quæ solùm ex consuetudine
Ecclesiæ in qua sunt constitutæ, pro Dignitatibus
habentur: Die 21. Augusti 1596. S. Congrega-
tio Concilii, cui interfuerunt S.R. Ecclesiæ Car-
dinales Montelperus, Justinianus, Cusanus, De
Monte, Paravicinus, Mattheius, Plattus, Blan-
chettus, SS. Quatuor, & Mantica censuit omni-
bus uno ore hanc sententiam probantibus, de-
cretum d. cap. 6. §. Qui verò, præservare etiam illas
Dignitates, quæ pro talibus habentur in Ecclesia,
manu bonæ mem. Cardinalis Matthei est adnota-
tum. Die 27. Augusti 1596. retuli Sanctissimo Do-
mino nostro hanc sententiam, quam approbavit.

45 Idem dicendum in casu converso, nam, etsi
quis exerceat ministerium spectans ad aliquam
Dignitatem; tamen si in loco non reputetur Di-
gnitas, non habebitur pro Dignitate, secundùm
Innoc. in d. c. De multa, n. 6. vers. Si autem ministeria,
& quamvis Abb. ibi num. 23. vers. Sexta conclusio,
dicat contrarium fortè posse attentari, ut magis
attendamus substantiam rei, quàm erroneam lo-
ci æstimationem: tamen non videtur receden-
dum ab opinione Innocentij, quam sequuntur
Domini de Rota d. decis. 4. num. 2. de elect. in novu.
Quia si communis reputatio licèt erronea effice-
re potest ut aliqua censeatur dignitas, licèt de ju-
re non sit talis, ut ipsemet Abbas admittit in ter-
tia conclusione; non video cur eadem reputa-
tio, quamvis erronea, vice versa facere non pos-
sit, ut quæ de jure est dignitas, tamen pro digni-
tate non habeatur, cùm utrumque præstare va-
leat consuetudo, ut in d. c. Cùm olim, de consuetud.
Unde si ex consuetudine habeatur pro simplici
beneficio, & non pro dignitate, erit officium, &
non dignitas, vel personatus, secundùm Archid.
in d. cap. 1. num. 3. Tertio modo, & Joan. Andr. ibi-
46 dem num. 2. eodem versic. Nam dubium non est
quin consuetudo possit efficere ut dignitas per-
dat primævam naturam, & transeat in naturam
beneficii simplicis, arg. c. Cùm de beneficio, de Præb.
lib. 6. & tenet Feder. de Sen. cons. 132. Casus ta-
lis est, quædam est Canonica, sub num. 2. vers. Idem in
Archipresbytero Missæ.

47 Quarta conclusio. Ad dignoscendam Dignita-
tem spectare debemus an vocetur aliquo nomine
Dignitatum, quæ sunt jure expressæ, puta Archi-
diaconatus, licèt nullum ministerium dignitatis
exerceat. Ita Innoc. in d. c. De multa, n. 6. dicens:
(Non tamen puto quem cadere in hanc Consti-
tutionem, nisi vocetur aliquo nomine, quod in
dignitatem sonet, sed si vocetur aliquo nomine
dignitatis, vel pro persona in dignitate constitu-
ta reputetur, licèt nullum ministerium dignitatis
faciat, reputo eum hac Constitutione teneri.)
Hæc ille, & ponit exemplum in Archidiacono
Parmensi. Sed rectius potest poni exemplum in
Archidiacono Senensi; Nam Parmensis saltem
habet stallum præeminens in Choro, secundùm
Abb. ibidem, n. 21. vers. Nos rectius. Atque ita solum
nomen dignitatis in jure expressum absque ullo
ministerio, vel reputatione dignitatem consti-
tuit, secundùm Innoc. cùm loquatur alternativè.
Et eum simpliciter sequuntur Domini de Rota
d. decis. 9. de Præben. in novu. Et Cardinalis in d. cap.
De multa, §. Hoc idem, in fin. sed eum refellit Abbas
ibid. n. 21. vers. Secunda conclusio. Quia potius debe-
mus attendere vim, & substantiam rei, quàm nu-
dum nomen. Et quia pluralitas dignitatum fuit
prohibita propter impotentiam deserviendi in
utraque, ut hic, & in c. Quia nonnulli, suprà de Cler.
non resid. & c. Quia in tantum, supra eod. Quæ ratio
cessat in illa, quæ nudam habet denominationem
absque ullo ministerio; Abbas tamen nihil de-
terminat, sed cogitandum relinquit. Pro concor-
dia mihi videtur sic distinguendum. Aut cum de-
nominatione concurrit communis reputatio pro-
vinciæ, vel Ecclesiæ, & absque dubio erit digni-
tas, cùm ad hoc sola etiam reputatio sufficiat, se-
cundùm Dominos de Rota d. decis. 9. n. 2. de elect.
in novu, & firmatum est suprà in tertia conclusio-
ne, n. 42. Aut cum denominatione communis re- 48
putatio non concurrit, eò quòd in loco talis licèt
vocetur nomine dignitatis; communiter tamen
dignitas non reputatur, ut Præpositi Carnoten. &
non erit dignitas, quia consuetudo, & communis
reputatio dignitatem non solùm defert, sed et-
iam adimit, c. Cùm olim, de consuet. Rota in præal-
leg. decis. 9. de Præben. in novu, & similiter firma-
tum est suprà, n. 45. & 46.

49 Quæ distinctio videtur ex mente Archidiac.
in d. c. 1. num. 2. vers. Secundus modus, & Jo. Andr.
ibid. n. 1. eod. vers. De consuetud. lib. 6. dum dixerunt
Dignitatem Ecclesiasticam cognosci quando ha-
bet nomen dignitatis, & prælationis, & præroga-
tivam in Ecclesia sua tam in Choro, quàm in Ca-
pitulo, licèt non habeat rerum administratio-
nem, vel jurisdictionem: & exemplificant in Ar-
chidiacono Parmensi, & sic præter nudum no-
men requirunt etiam prærogativam Chori, &
Capituli. Hæc de dignitate. De variis autem acce-
ptionibus dignitatum vide per Archidiac. in d.
c. 1. n. 1. gloss. 1. & Doctores in c. Quia nonnulli, su-
prà de Cler. non resid. & per Bart. in l. 1. C. de digni-
tat. lib. 12.

50 Personatus strictè sumptus est administratio
perpetua rerum Ecclesiasticarum cum aliqua
51 prærogativa. Et est quid minus, quàm dignitas,
quia non habet præeminentiam in gradu, sed sim-
plicem quandam prærogativam in Choro, vel in
Capitulo, in optionibus, & Processionibus, in
vocibus dandis, & similibus præ aliis Canonicis
sui Ordinis, non tamen quantum illi, qui sunt in
digni-

dignitatibus conftituti, qui in prædictis prærogativis præferunrur eisdem. Ita Archid. in d. cap. 1. n 2. *verf. Perfonatus verò, de confuet. lib. 6.* qui fubdit hæc poffe colligi ex c. *Dudum, il 2. de elect.* & c. *De multa, infra eod.* Idemque totidem verbis repetit ibidem Joan. Andr. *num. 1. verf. Perfonatus autem.* Et eft quid plus, quàm officium, quod nullam ha-
52 bet prærogativam, ut inferiùs dicetur. Et hic perfonatus eft quid medium inter dignitatem, & officium, quod pluribus comprobat Cujac. in *rubr. de Præben. vol. 2. in princ. verf. Parique ratione,* oftendens perfonatum tenere medium gradum inter Dignitatem, & Canonicos, & fequitur Hoied. *de benef. incompatibilit. part. 1. c. 9. n. 2.* & noviffimè Lotter. *de re beneficiar. lib. 1. q. 16. num.* 50. & ex his confunditur differentia quam conftituit Oldra'. *in præall. conf. 150. n. 3.* dum ait, Dignitatem effe quandam præeminentiam ex administratione; Perfonatum effe honorem quemdam fine administratione.
53 Officium verò multipliciter accipitur, ut plenè notant in d. c. 1. *de confuet. lib. 6.* Archidiac. *n. 2. verf. Officium verò,* & Jo. Andr. *n. 1. eod. verf. Sed ftrictè fumptum,* eft adminiftratio perpetua rerum Ecclefiafticarum fine prærogativa in Choro, vel
54 in Capitulo ultra alios fui ordinis, ficut funt Præpofiti Ecclefiæ Carnoten. & qui habent onus annexum officio, ut Syndici, Procuratores, & Caftaldi, de quibus in c. *Salvator, §. Nomine, 1 q. 3.* & l. *Alienam, C. de Procurator.* Item Vicedomini, §. *Officium, 89. dift.* Archidiac. & Jo. Andr locis citatis, & Domini de Rota *d. decif. 9. verf. Tamen quicquid fit, de Præb. in Novis.*

DE PRÆBENDIS.

Cap. Præterea.

SVMMARIVM.

1 *Dignitates plures habens alteram dimittere compellitur.*

1 PRÆTEREA. Habens plures Dignitates, alteram eligere, alteram dimittere compelletur, hoc dicit. Concordat c. *Referente, fupra eod.* ubi plenè fcripfi de intellectu hujus textus, & an optio, de qua hîc, & ibi, funditus fublata fuerit per jura pofteriora, ac Trident. Concilij Decreta. Illuc recurre.

DE PRÆBENDIS, & Dignitatibus.

Cap. Cùm fecundùm.

SVMMARIVM.

1 *ORdinato per Epifcopum ad facros fine titulo, nemine præfentante, ordinator, vel fucceffor compellitur in neceffarijs providere, donec titulum habeat.*

2 *Sacerdotibus, & Ecclefiæ miniftris debentur alimenta ex reditibus Ecclefiæ de jure Divino.*

3 *Sacerdotibus de altario vivere, non luxuriari permittitur.*

4 *Clerici habentes patrimonium, quamvis poffint vivere de bonis Ecclefiæ, tamen fi illa infumant in ufus inhoneftos tenentur ad reftitutionem.*

5 *Pauper locare poteft operas fuas fpirituales fine labe fimoniæ.*

6 *Bona Ecclefiarum funt patrimonium Iefu Chrifti.*

7 *Argumentum ab etymologia vocabuli validum eft in jure.*

Si negativè fumatur; fed fi affirmativè ita demum valet, fi definitioni rei non contradicat, n. 10.

Et quid in etymologia nominis proprij, n. 14.

8 *Etymologia dat verum proprium fignificatum, ubi definitio non repugnat.*

9 *Etymologia quid fit.*

11 *Etymologia non convertitur ficut diffinitio cum diffinito, fed generalior eft.*

12 *Argumentum à genere ad fpeciem affirmativè non valet, fed negativè.*

13 *Genus comprehendit fpecies, fed non infert: fpecies verò infert genus, fed non comprehendit.*

15 *Nomina propria ad beneplacitum imponuntur.*

16 *Gregorius dicitur quafi gregem regens.*

17 *Profper unde dicatur.*

18 *Ordinationes factæ fine certo titulo olim irritæ erant quoad executionem, & n. 67.*

19 *Sed hodie fecus, & n. 68.*

20 *Ordinato fine titulo, an, & quando Epifcopus teneatur vita neceffaria miniftrare, & nn. feqq. ufq; in finem.*

Quid fi ordinatus jam erat conftitutus in facro Ordine, n. 23.

Et quid fi plures Epifcopi ordinaverint fubditum ratione originis, domicilij, vel beneficij, n. 24.

Et quid in Epifcopo alieno, qui ordinavit ex commiffione generali Epifcopi proprij, n. 25.

Et quid in fucceffore Epifcopi ordinantis, n. 26.

Et quid fi ordinatus neglexerit petere alimenta ab ordinatore quando erat folvendo, n. 33.

Et quid fi Epifcopus renunciaffet Epifcopatui, aut effet depofitus, n. 34.

Et quid in hæredibus ordinatoris, n. 36.

Et quid fi titulus ordinato evictus fuerit, aut exinanitus, n. 41. & 45. & feq.

Et quid in promoto ad minores Ordines fine certo titulo, n. 47.

Et quid fi ordinatus aliundè habeat unde vivere poffit, n. 48.

Et quid fi fuerit ab alio præfentatus, & examinatus, n. 49.

Et quid in Epifcopo alieno, cui Diœcefanus commifit ut certas perfonas ordinaret, n. 50. & 58.

Et quid in alieno, qui ordinavit in vim licentiæ de fe promoveri faciendo à quocunque Antiftite, n. 59.

Et quid fi ordinatus furtivè fe in numerum ordinandorum intruferit, n 61.

Et quid fi conficto titulo ordinatorem deceperit, n. 62. & 66. ufq; in finem.

21 *Confecrans Ecclefiam fine competenti dote tenetur de fuo eam dotare.*

22 *Argumentum à confecratione Ecclefiæ ad confecrationem Miniftri, & è converfo valet.*

27 *Succeffor cur teneatur ex delicto Epifcopi, qui Clericum fine titulo ordinavit, & n. feq.*

Crimina regulariter morte extinguuntur, ibid.

28 *Clericorum mendicitas cedit in dedecus ordinis Clericalis, & opprobrium ejus, in cujus fortem affumpti funt, & n. 69.*

Ad

29 *Ad omnis qui eligitur, non debet repelli à mercede.*
30 *Clericorum numerum augere favorabile est.*
31 *Episcopus ex suo officio generali providere debet nè quis Clericorum egeat, & n. 44. & 46.*
32 *Bona Ecclesiarum pauperum sunt.*
35 *Ordinator tenetur constituere ordinato ad sacros Ordines sine certo titulo unde perpetuò vivere possit.*
37 *Obligatio Episcopi ordinantis Clericum sine titulò oritur ex contractu, vel quasi, & ideo transit ad hæredem.*
38 *Hæredes secundùm Canones etiam ex maleficio defuncti obligantur.*
39 *Hæredes an sint discutiendi prius quàm conveniatur successor in dignitate super alimentis promoti ad sacros Ordines sine certo titulo, & n. seq.*
40 *Obligatio, quæ contrahitur ex ordinatione sine titulo, an sit realis, vel personalis.*
42 *Episcopus qui contulit beneficium alterius, an teneatur providere de æquivalenti beneficio.*
43 *Donator non tenetur de evictione.*
45 *Minori satis est ab initio adire locupletem hæreditatem,*
46 *Episcopus tenetur providere ordinatis, si eorum patrimonium pereat chasmate, vel alluvione.*
50 *Ordinans subditum alienum ex commissione Episcopi proprii, non tenetur inquirere an promovendus sit idoneus, & n. 55.*
51 *Et si promotus reperiatur sine titulo, non tenetur ei providere qui ordinavit, sed qui examinavit.*
52 *Ordines conferre debent Episcopi per semetipsos, & ægritudine impediti subditos suos non aliter quàm probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittere.*
53 *Ordinari nemo debet ab Episcopo alieno nisi ejus probitas, & mores Ordinarii sui testimonio commendentur.*
54 *Etiam in vim licentiæ Apostolicæ de se promoveri faciendo ab alieno Episcopo.*
55 *Ordinans alienum subditum de Ordinarii licentia potest si vult, sed non tenetur deferre Ordinarii attestationi, & n. seq.*
56 *Litteris Examinatorum creditur.*
57 *Constitutio Sixti V. præcipiens Episcopis, ut examinent qualitates ordinandorum, intelligenda est de propriis subditis tantùm.*
Examen de qualitatibus ordinandorum, quamvis sit faciendum ab Episcopo dimissorias concedente, non tamen ab ordinante; tamen si Episcopus alienus sciret aliquem criminosum, peccaret ordinando, ibidem.
60 *Dimissorias concedere potest Episcopus etiam absenti, & examen committere Ordinario loci, in quo ille degit.*
62 *Episcopus ignoranter ordinans subditum alienum, qui furtivè, aut ex simplicitate se in numerum Ordinandorum ingessit, aut litteras detulit furtivè impetratas, in pœnam suspensionis non incidit.*
63 *Ordinati ad sacros sine titulo post Conc. Trid. an sint suspensi ab executione Ordinum, ac si ministraverint irregulares, & n. seq.*
64 *Patrimonium, ad cujus titulum Clericus est ordinatus, si sit minus sufficiens, tenetur Episcopus tamdiu ex proprio supplere, donec per ipsum Episcopum, vel alium in sua, vel aliena Ecclesia fuerit competenti beneficio assecutus.*
65 *Ordinati sine titulo ex Constitutione Sixti V. suspensi erant ab executione Ordinum, ac si ministrassent irregulares. Sed ea Constitutio redacta fuit à Clemente VIII. ad terminos Iuris, & Concilii Tridentini.*
66 *Ordinatus ad sacros Ordines, qui conficto titulo Ordinatorem decepit, an incidat in suspensionem ab Ordinum executione, & nn. seqq. usq. in finem.*
67 *Ordinati sine certo titulo beneficii, vel patrimonii, quas pœnas incurrant, secundùm jus antiquum, medium, & novissimum, & n. seq.*

1 CUM SECUNDUM, Ordinato per Episcopum ad Sacros sine titulo, nemine præsentante, ordinator, vel successor compellitur in necessariis providere donec titulum habeat. Hoc dicit. Primò ponit exordium, ex quo elicit editionem novi juris, & correctionem antiqui. Secundò facti narrationem, mandatum, & comminationem, ibi, *Inde est.*

2 Nota 1. ex principio text. Sacerdotibus, & Ecclesiæ ministris deberi alimenta ex reditibus Ecclesiæ de jure Divino: nam quod hic dicitur, secundùm Apostolum: *Qui Altari servit, de Altari vivere debet,* in *can.* 41. *Apostolorum* dicitur, Lex Dei præcipit, ut qui Altario deserviunt, pascantur de ipso, ut refertur in c. *Ex his,* 12. *q.* 1. de quo plura testimonia concordantia ex sacris litteris desumpta posui in cap *fin. num* 7. *infrà de Pecul.*
3 *Cleric.* Et pondera illud verbum, *vivere*: nam, ut inquit Hier. *in Michaam, cap.* 3. *in fine,* (Tibi, ô Sacerdos, de Altario vivere, non luxuriari permittitur,) ut *in summ.* 44. *dist.* & ponitur luxuria pro omni illicita concupiscentia. Ex quo notabiliter
4 infert Abbas *hic num.* 2. ut Clerici habentes bona patrimonialia, quamvis licitè possint ex bonis Ecclesiæ victum percipere, secundùm communem opinionem, de qua testatur Dec. in cap. *Episcopus, num.* 13. *suprà eodem*; tamen si reditus Ecclesiasticos convertant in usus inhonestos, teneantur ex propriis bonis restituere Ecclesiæ quod malè expenderunt; allegat. c. 1. & 2. 12. *quæst.* 4. Idem tenet Archidiaconus 44. *dist. in princ. in ver. Permittitur.* & Dec. in d. c. *Episcopus, n.* 13. *vers. Prædicta ergo procedunt.* Sed an hoc obtineat in portione, quæ contingit Clerico ultra congruam sustentationem, latissimè examinavi in d. c. *fin. à n.* 1. *usq. in fin. de pecul. Cleric.*

5 Secundò nota ibi, *A mercede,* proventus Ecclesiasticos deberi Sacerdotibus tanquam mercedem oneris, seu laboris, ut hic, & in cap. *Charitatem,* & in c. *Quicunq.* 12. *quæst.* 1. Nam *dignus est operarius mercede sua,* ut 1. *ad Timoth.* 5. Unde colligit Abbas *hic num.* 3. ut pauper locare possit operas suas spirituales, nec simoniam committat; quia non intendit principaliter spiritualia vendere, sed victum sibi quærere, de quo dicitur in c. *Significatum. suprà eodem.*

6 Tertiò nota ibi, *de patrimonio Iesu Christi.* Bona Ecclesiarum non esse Prælatorum, sed Patrimonium Jesu Christi acquisitum Sanguine suo, Concordat tex. in c. *Cùm ex eo,* ibi, *de patrimonio Iesu Christi ditari, &c. de elect. lib.* 6. Quod signa contra Prælatos reputantes se dominos, secundùm Host. *hic n.* 1. *in ver. Patrimonio.* Jo. Andr. *n.* 2. Card. *n.* 1. Abb. *n.* 4. & Joan de Anan. *num.* 9. & vide gloss. in cap. *Causa,* Calpen. *in ver. Sacrilegus,* de verborum *significat.* & Innoc. in cap. *Cùm super, de caus. possess. & propriet.*

7 Quartò nota ibi; *Vt ipsa nominis ratio.* Licitum esse arguere ab etymologia vocabuli, ut hic, & in l. 2. §. *appellata, ff. si cert. petat.* in l. 1. ubi Bart. Ang. Joan. de Imola, Alex. & Doctores mutant *ff. de acquirenda possessione* in cap. *Privilegia, 3. dist.* & in cap. *Cleros:* ubi Gemin. & Præpos. 21. *dist.* cum
8 multis similibus. Nec mirum, quia etymologia dat verbis proprium significatum, ubi diffinitio non repugnat, l. *Notionem §. Instrumentorum, in ver. Proprietatis,* l. *Quibus præcipua,* l. *Tugurii,* l. *Vt Alphenus,* & l. *Pupillus, § Territorium, ff. de verborum si-*
9 *gnif.* & cap. *Forus, infrà eod. tit.* Est enim etymologia resolutio vocis in proprium effectum rei, quæ demonstratur, ut notat Bald. in c. 1. §. *Si quis, de manso. col. ult de controversia investitura in usibus*
10 *feudorum.* Sed secundùm Abbatem *hic, num. 5.* argumentatio hæc à vi nominis semper est valida, si negativè sumatur, ut in d. §. *Appellata;* sed affirmative ita demum valet, si diffinitioni rei non contradicat. d. l. 2. *ff. si cert. petat.* & notat Bartol. in l. 1. *ff. de testam.* ut exempli gratiâ, cùm mutuum dicatur, quia de meo fit tuum, & testamentum quasi testatio mentis: concludit argumentum; De meo non fit tuum: ergo non est mutuum: item, Non est testatio mentis: ergo non est testamentum, ut in *d. l. 1.* Sed non procedit affirmativè quia non semper sequitur, De meo fit tuum: ergo est mutuum; nam potest esse donatio, ut l. 1. *ff. de donat.* Item non sequitur: Est testatio mentis: ergo est testamentum; nam & codicillus est mentis testatio, & tamen non est testamentum, ut l. *Si idem C. de codicill.* Eamdem theoricam posuit idem Abbas *in cons. 82.* incipien.
11 *Quamquam, num. 2 lib. 1.* & est ratio differentiæ; quia etymologia non convertitur, sicut diffinitio cum diffinito, ut l. 1. §. *Dolum ff. de dolo:* sed est generalior, ut probatur in cap. *Cleros, §. Episcopa-*
12 *tus, 21. dist.* A genere autem ad speciem affirmative non valet argumentatio; non enim sequitur: Est animal: ergo est homo: sed bene valet negativè; quia à quo removetur genus, removetur & species, ut l. *Fundi, ff. de fundo instructo,* & l. *Sed & si pater,* & ibi gloss. *in ver. Ex omni eventu, ff. ad Macedonian.* & notat Dyn. *in regul. mor. de regul.*
13 *jur. lib. 6.* Item genus comprehendit species, sed non infert: species verò infert genus, sed non comprehendit: c. *Pœnale. 14 q. 5.* cap. *Auditis, suprà de præscript.* c. 2. *infrà de capell. Monac.* notat Bartol. in l. 2. §. *doli mali ff. de vi bonor. raptor.* & Petr. Brix. *in repertor. in verb. Genus.*

14 Adverte tamen, quia hæc differentia inter argumentum negativè, & affirmativè sumptum procedit in etymologia nominis appellativi, ut hic, & in juribus præallegatis: non autem in etymologia nominis proprii: nam indistinctè non concludit argumentatio, tex. est in l. *fin. circa finem,* juncta gloss. *in ver. Nam solam nominis, ff. ad municipal.* & notant Bartol. Bald. Imol. Alex.
15 & alii *in Rubrica, ff. solut. matrim.* Ratio est, quia nomina propria ad beneplacitum imponuntur, ut in l. *Si quis in fundi vocabulo, ff. de legat. 1.* Unde non sequitur, Talis est Bolognettus; ergo est Bononiensis: vel econtra, Non est Bononiensis; ergo non est Bolognettus, quo exemplo utitur
16 gloss. in d. l. *fin.* sicut Gregorius dicitur quasi gregem regens, ut ait Joan. Andr. *in proœmio hujus compilationis, in ver. Gregorius; num. 5.* & tamen non sequitur, Talis non regit gregem; igitur non est Gregorius. Accipe aliud exemplum no-
17 stri nominis. Componitur Prosper ex procul, & asper, quasi procul ex asperitate, & molestia, ut idem Joan. Andr. inquit *in proœmio lib. 6. §. Sacrosanctæ, num. 1 in ver. Prosperitatis.* Profectò à nobis procul non abfuit asperitas, cùm in miseriam cœcitatis nos perduxerint peccata nostra; quod tam asperum est, ut sacri Canones inhumanum putent tantæ calamitatis non misereri, ut in cap. *Licet de censib.* & tamen Prosperi nuncupationem non amisimus, licèt aliquando visa sit nobis verior contraria allusio, ut scilicet potius dicatur Prosper, quasi propè asper, quàm procul asper. Sed benedictus Deus qui unxit nos unctione misericordiæ suæ, & consolatus est nos in omni tribulatione nostra.

18 Quintò nota, pœnam ordinati sine titulo secundùm antiquos Canones: nam ordinationes hujusmodi in injuriam ordinantis erant irritæ, & inanes, ut *hic* dicitur *in vers. Licet autem,* & Concil. Calcedon. *cap. 6* præcepit tales habere vacuam manus impositionem. & nullum tale factum valere. Et in Conc. Urbani II. habito Placentiæ statutum est. ut sine titulo facta ordinatio irrita habeatur. ut refertur in cap. *Neminem,* & cap. *Sanctorum, 70. dist.* quod tamen intellige quoad executionem, non autem quoad veritatem; quia characteris impressionem non impedit defectus tituli. ut hic notat gloss. *in ver. Irritas,* & Butr. *num. 14.* gloss. Archid. Bellam. & Gemin. in d. cap. *Neminem,* omnes *in ver. Vacuum,* & idem Archid. in d. cap. *Sanctorum, in princ. in ver. Irrita.*

19 Sextò nota, hodie ordinatum ad Sacros sine titulo non esse amplius suspensum ab Ordinum executione, quemadmodum erat ex dispositione veterum Canonum; sed tantummodò ordinantes, & eorum successores teneri sic ordinatis tamdiu vitæ necessaria ministrare, donec beneficium Ecclesiasticum fuerint assecuti: & sic pœnam antiquorum Canonum fuisse abrogatam per hanc Decretalem, quod fusiùs infrà explicabitur in secunda, & tertia quæstione.

20 QUÆRO pro declaratione materiæ, An, & quando Episcopus teneatur providere ordinato sine titulo.

Hæc quæstio plures implicat inspectiones, quæ faciliori methodo explicabuntur constituendo regulam cum ampliationibus, & limitationibus.

Regula est: Episcopus, qui sine certo titulo Clericum promovit ad sacros Ordines, tenetur sic promoto tamdiu de suo vitæ necessaria congruè subministrare, donec ille in Cathedrali, vel alia Ecclesia per ipsum ordinatorem, vel alium, competens beneficium Ecclesiasticum fuerit assequutus. Probantur hæc in hac Decretali in c. 2, & cap. *Episcopus, supra eod.* & in cap. *Si Episcopus, eod. titulo lib. 6.* & ex dicendis *infrà num. 64.* Quod
21 confirmatur etiam exemplo Episcopi, qui Ecclesiam consecravit sine competenti dote, contra textum in cap. *Nemo, de consecr. dist. 1.* nam tenetur de suo illam dotare, ut notat gloss. *unica* in c. *Cùm sicut infrà de consecr. Ecclesia, vel altaris,* quæ illic à Doctoribus communiter recipitur, unde eodem modo tenetur de suo providere Clerico consecrato sine sufficienti titulo, arguendo à consecra-
22 tione Ecclesiæ ad consecrationem Ministri, & è converso, prout in proposito arguit glossa præallegata, & Lambertinus post alios in *tract. de jure patr.*

repatr. lib.1. par.1. in 5. q. principal. art. 18. in princ. vers. Si autem Ecclesia.

23 Ampliatur primò hæc regula, ut procedat etiam in Episcopo, qui Clericum sine titulo jam constitutum in sacro Ordine promovit sine novo titulo ad superiores Ordines, text: est in c. *Episcopus*, & ibi dixi post Decium *in 1. notab. suprà eod.*

24 Ampliatur secundò, ut procedat etiam in pluribus Episcopis, qui Clericum subditum ratione originis, domicilii, vel beneficii sine titulo ordinârunt; namquilibet eorum tenetur in solidum præstare alimenta sic ordinato, ut scripsi in d. cap. *Episcopus, n. 5.*

25 Ampliatur tertiò, ut procedat non tantùm in Episcopo proprio, sed etiam in alieno, cui nullis personis expressis in genere proprius Episcopus commisit ut in sua diœcesi Ordines celebraret: nam si quempiam ad sacros Ordines promoveat titulum non habentem, tenetur illi, cùm in culpa fuerit, taliter ordinando eundem, vitæ necessaria ministrare, donec ei per ordinatorem, vel alium de competenti beneficio sit provisum, ut est casus in c. *Si Episcopus, in 1. resp. infr. eod. lib. 6.*

26 Ampliatur quartò, ut procedat non solùm in Episcopo ordinante, sed etiam in illius successore: nam & is tenetur de suo providere ordinato ad sacros ordines sine certo titulo, ut hic disertis verbis statuitur in vers. *Licet autem*, ibi *Per Ordinaries, vel successores eorum*, & in vers. *Inde est*, ubi Clericus fuerat ordinatus ad Subdiaconatum à prædecessore, & tamen Pontifex mandat Episcopo successori, ut sic promoto vitæ necessaria ministret.

27 Quòd si quæras, cur successor conveniatur ex delicto defuncti contra text. in l. *unica, C. ne ex delicto defuncti*, cùm regulariter crimina morte extinguantur, c. *Quorundam*, 23. *dist.* & l. 2. C. *Si reus, vel accusator fuerit mortuus*; solvit gloss. *hic in ver. Successores*, quòd hoc casu non tam punitur successor, quàm Ecclesia, sine cujus consilio ordinationes fieri non debent, cap. *penult.* 24. *dist.* proptereà enim punitur, quia non restitit ordinatori delinquenti, ut c. *Quapropter*, 2. q. 7. Sed hæc solutio non placet, Hostien. *num.* 11, quia multa sunt Capitula Cathedralium, quæ partim punirentur si Episcopalis mensa gravaretur, neque enim punitur Ecclesia, cùm Episcopus teneatur providere ex mensa sua, ut dicit Abbas, *num. 10. vers. Nec procedit dictum glossa*. Unde dic meliùs, esse speciale in hoc casu ut successor ex facto prædecessoris ad id obligetur, & ratio specialitatis multiplex reddi potest, secundùm Innoc. *n. 1.* & Host. *n. 9. in ver. Per ordinatores*, Joan. Andr. *num. 20. in*

28 gloss. *Sed quare*, Butr. *n. 15.* & Abb. *n. 10.* Prima ratio est, quia mendicitas Clerici cedit in dedecus Ordinis Clericalis, c. *Diaconi sunt, vers. Mendicat infelix Clericus, 93. dist.* & cap. *Ad supplicationem*, ibi, *in vituperium ministery nostri, defectum in rebus temporalibus patiatur, suprà de renunc.* Adde Concil. Trident. *cap. 2. in princ. sess. 21.* Secunda est, quia si egeret Clericus, non redundaret in opprobrium ejus, in cujus sortem, seu hæreditatem assumptus est, juxta tex. *hic*, & in cap. *Cleros, 21. dist.* quandoquidem,

Non sibi, sed domino gravis est, cui servit, egestas.

hic in gloss. *in ver. Obsequium*. Tertia, quia ex quo

29 eligitur ad onus, repelli non debet à mercede, ut hic dicitur, & in cap. *Charitatem*, cap. *Quicunque*, & cap. *Ecclesiasticis*, 12. *quæst.* 2. Quarta ut nomen conveniat rebus, ut in littera ibi, *ut ipsa nominum ratio persuadet*, & in c. *Chorepiscopi*, §. *Quodautem*, 68. *dist.* & *instit. de donat.* §. *Est & aliud.* Quinta, ne Ecclesia videatur sic promoto fraudulenter laqueum injecisse, arg. c. *Constituit*, 20. q. 3. c. *De viduis*, 27. *quæst.* 1. c. *Per tuas*, §. *fin. infrà de donat.* Sex-

30 ta, quia favorabile est augere cultum Divinum, & per consequens numerum Clericorum, cap. *Ex parte, suprà de constit.* c. *Vasa, de consecr. dist.* 1. cap. *Quæ ad perpetuam*, 25. q. 1. & q. 2. c. *Quacunque.*

31 Septima, quia Episcopus ex suo officio generali providere debet, ne quis Clericorum egeat, ut patet 10. *quæst.* 1. *per totam*, cap. *Præcipimus*, & cap. *Sequenti*, 12. *quæst.* 1. & cap. *Possessiones*, 16. *quæst.* 1.

32 Octava, & ultima, quia omnia bona Ecclesiarum pauperum sunt, ut c. *Cleros*, & c. *Pastor*, 1. q. 2. & c. *fin.* 16. *quæst.* 1.

33 Procedit autem hæc ampliatio, etiamsi quo tempore ordinator erat solvendo, ordinatus neglexerit ab eo petere vitæ necessaria, & posteà idem ordinator ad inopiam redactus fuerit: nam nihilominus poterit ordinatus ad successorem recurrere, nec ei obstabit exceptio, quod dum potuit ab Ordinatore titulum exigere, tamen neglexit; quia hæc Decretalis tribuit illi hoc jus indefinitè, ac sine ulla exceptione, ut concludit Innoc. *n. 3.* Host. *n. 10. vers. Quid si dum solvendo*, Jo. Andr. *n. 11. vers.* [illegible] & Card. *num.* 15. *in 5. quæstione*, quod fusiùs prosequitur idem Ho-

34 stien. in cap. *Tum quæstionibus, infr. eod.* Cæterum si ordinator resignasset Episcopatum, aut depositus esset, & haberet unde posset Clericis à se ordinatis sine titulo vitæ necessaria ministrare, ipse ad hoc esset compellendus, & non successor, ut hic determinat Innoc. *num.* 2. *vers. Dicimus tamen*, adjiciens ita judicatum fuisse in Episcopo Ambianen. & sequitur Host. *num.* 9. *vers. Quid si ordinator resignavit*. Jo. Andr. *num.* 11. Butr. *num.* 17. Cardin. *n.* 13. *in 2. q.* & Joan. de Anan. *num.* 2. Et probatur à fortiori; nam si præsentator priùs tenetur providere talibus, quàm ordinator, ut hic colligitur à contrario sensu; longè magis primo loco cogendus est ordinator, qui non solùm Ordines contulit, sed etiam sibi præsentavit: nam de talibus loquitur hæc littera, ubi scilicet non est alius præsentator, ut latius patebit *infrà in 2. limitatione*. Ad hoc argumentum optimum in cap. *De multa*, §. *Ultra sex menses, infr. eod.* Quod nunquam tradas ob-

35 livioni, quia hæc est notabilis limitatio ad hanc Decretalem, quæ simpliciter, & indistinctè obligat successorem in Episcopatu ex facto ordinatoris, & tamen Doctores illam restringunt, ut tantummodò vendicet sibi locum in successore Episcopi prædefuncti, non autem Episcopi, qui renunciavit, aut depositus est. Immò plus voluit Innoc. *n. 2. vers. Immò plus videtur*, videlicet ut ordinator vivens, si habeat de proprio, cogi possit, ut ordinato constituat unde perpetuò vivere possit, & cum eo transit Jo. Andr. *n. 11.* & Card. *in 3. q.* quod videtur intelligendum donec ordinatus consequatur competens beneficium Ecclesiasticum, ut hic, & in c. *Episcopus, suprà eod.* & in cap. *Si Episcopus, infr. eod. lib. 6.*

36 Ampliatur quintò prædicta regula, ut procedat etiam in hæredibus ordinatoris, ut firmant *hic* Innoc. *n. 2. vers. Videtur etiam quod hæredes*, Host. *num. 10.* Joan. Andr. *num. 11. vers. Videtur etiam.*

37 Cardinalis *in 3.quæst.* & alii communiter, quan-
doquidem ex contractu, vel quasi oritur hæc ob-
ligatio inter ordinatorem, & ordinatum, & ideo
transit actio ad hæredem, ut *inst. de obligat.* quæ
quasi ex contractu nascuntur, & l. *unica*, C. *Ut a-*
38 *ctiones ab hæred. & contra hæred.* incipiant, *in ru-*
bra, & nigro. Quòd si dicas hujusmodi obligatio-
nem non oriri ex quasi contractu, sed ex malefi-
cio, vel quasi: nihilominus hæredes secundùm
Canones obligantur, ut patet in eo quod legitur,
& notatur in cap. *Parochiano, infrà de sepult.* & in
c. *Litteris, de raptor.* secundùm Host. Sed remanet
39 dubium, quid si ordinator habeat hæredes respe-
ctu patrimonii sui, numquid prius sint compel-
lendi hæredes, quam successor in Dignitate. Abb.
hic num. 11. dicit Hostiensem, quem communiter
Doctores sequuntur tenere, quòd prius sint dis-
cutiendi hæredes per rationes proximè adductas.
Ipse tamen Abbas dicit se dubitare an hoc sit in-
distinctè verum, quia hic textus insinuat opposi-
tum, dum decidit ordinato providendum esse
per ordinatores, & successores; ac deinde man-
dat indistinctè compelli successorem; nec præ-
cipit, ut prius discutiantur hæredes ordinatoris.
40 Unde pro solutione putat considerandum an hu-
jusmodi obligatio, quæ contrahitur ex ordina-
tione sine titulo, sit realis respectu Ecclesiæ, an
verò personalis. Et concludit obligationem vi-
deri realem, si Ecclesia Cathedralis reditibus
abundet; ac proinde in successorem transire, ut
in cap. *Dilecti, suprà de fors competent.*: nam sicut
potest Sacerdos præsentare aliquem ad titulum
Ecclesiæ suæ, ut in cap. *Per tuas, de simon.* eodem
modo Episcopus potest disponere, ut ordinati vi-
vant ex proventibus Ecclesiæ Cathedralis, & i-
deò text. fecit mentionem tantummodò de Epi-
scopo, vel successore. Sed ubi Ecclesia esset im-
potens, tunc cùm Episcopus deliquerit, tenebi-
tur ipse, vel hæres suus per regulam, *Delictum*
personæ, &c. Erit ita Abbas vult in effectu, ut prius
discutiendi sint reditus Ecclesiæ; & hæredes Or-
dinatoris non teneantur nisi in subsidium, ubi sci-
licet Ecclesia non est solvendo.

Tu adverte, quia quod Abbas dicit, Hostien-
sem, & communiter Doctores tenere, ut prius sint
conveniendi hæredes, quam successor in Digni-
tate, hoc non videtur verum: nam Innoc. *n.2.*
cujus verba ad litteram transtulit Host. & alii su-
pracitati, *nu.* 36 cùm prius declarasset successo-
rem teneri ex facto prædecessoris, posteà forma-
liter sic ait: Videtur etiam quòd hæredes ordi-
natoris ad hoc teneantur, quia ex quasi contractu
est hæc obligatio, unde Innoc. & Host. non di-
cunt hæredes esse priùs discutiendos, quàm suc-
cessorem in Episcopatu, quin potiùs videntur
sentire, aut primo loco teneri successorem, aut
certè omnes teneri æqualiter, & in solidum. Id-
que eorum menti proximiùs accedit ponderan-
do dictionem *etiam*, quæ est augmentativa, & im-
plicativa præcedentium. Unde verius videtur
tam successorem in dignitate, quàm hæredes in
bonis patrimonialibus teneri in solidum ex fa-
cto ordinatoris, & esse in optione ordinati hos,
vel illum convenire, ut de duobus reis cavetur in
l. 2. & l. 3. §. *Ubi duo, ff. de duobus reis*, & vide quod
dixi in cap. *Episcopus, in 1. notab. ver. Et ex hic notabi-*
liter infers, supra eod.

41 Ampliatur sextò ead. regula, ut locum habeat,
etiamsi Episcopus ordinaverit aliquem ad certū
titulum, qui posteà fuerit evictus: nam nihilomi-
nus tenebitur illi providere de alio beneficio,
arg. c. *Præsentium, 7. q. 1.* & c. *Inter cætera, infr. eod.*
42 & hujus sententiæ fuit Vincentius. Sed hoc intel-
lige verum si Episcopus fraudulenter contulit be-
neficium alterius, quo titularis non fuerat justè
privatus, aut beneficium alteri debitum, & ipse,
cui contulit hoc ignoravit, tunc enim tenetur E-
piscopus ei providere de æquivalenti beneficio,
ut firmat gloss. *hic in ver. Donec per te*: quæ in hoc
adducit jura præallegata, & cap. *Pastoralis, infr. de*
jurepatr. & pro gloss. *in verb. Ignoravit*, secundùm
Jo. Andr. *in fine.* Facit tex. in c. *Si beneficia, infr. eod.*
43 *lib. 6.* & sequuntur Butr. *n.* 19. & Card *in 6. q.* Sed
cessante fraude non oritur hæc obligatio; quia
donator non tenetur de evictione, l. *Ad res dona-*
tas, C. de Aedilitiis edicto. Unde si Episcopus ordi-
nasset bona fide ad titulum beneficii, quod non
credebat alteri debitum: tunc non posset conve-
niri ex obligatione speciali proveniente ex dis-
positione hujus Capituli: teneretur tamen ex
44 obligatione generali, qua obstringitur providere
omnibus indigentibus in sua Diœcesi, secundùm
Vincentium, & declarant Butr. *n.* 19. Abb. *nu.* 15.
vers. Sed si Episcopus ordinasset, & pleniùs Jo. de A-
nan. *num.* 15. 16. & 17.

45 Et eodem modo non tenetur Episcopus si ab
initio contulit ordinato beneficium sufficiens;
quod posteà effectum est insufficiens, & exinani-
tum, secundùm Vinc. satis enim est minori ab ini-
tio adire locupletem hæreditatem, ut l. *Verùm*, §.
46 *Si locuplete, ff. de minoribus*; videtur tamen teneri ex
generali obligatione, ut *suprà*, & hoc tenet gloss.
1. in c. *Tuis, infrà eod.* ubi firmat Episcopum tene-
ri providere ordinatis de beneficio Ecclesiasti-
co, si illorum patrimonium periret chasmate, vel
alluvione; quia cùm ad sæculum redire non pos-
sit, eorum paupertas redundaret in opprobrium
Ordinis Clericalis. Et idem tenet Innoc. in cap.
Episcopus, in fin. supra eodem.

47 Ampliatur septimò eadem regula, ut locum
habeat etiam in Episcopo, qui aliquem promovit
ad Ordines minores, ut probat tex. in sui genera-
litate. in c. *Non liceat, supra eod.* nam nec ad mino-
res ordinari quis debet absolutè, seu sine titulo, ut
videtur expressum in c. *Neminem*, ibi, *vel quemli-*
bet in Ecclesiast co ordinatione constitutum, 70. distin.
ubi hoc tenet gloss. 1. & Host. *hic num.* 11. *vers. Or-*
dinatis, & Joan. Andr. *num.* 3. *in eod. verb.* Sed hoc
non servat Ecclesia Romana; & ideo de hoc ar-
ticulo dic pleniùs ut scripsi in prædicta Decretali,
Non liceat, à n. 5 *usq. in fin.*

48 Nunc limita primò regulam superius firma-
tam, ut non procedat si ordinatus sine titulo ali-
unde habeat, unde congruè possit sustentari, tex.
est in c. *Episcopus. supra eod.* ubi primò ponitur re-
gula, ut Episcopus ordinato ad sacros sine certo
titulo teneatur necessaria subministrare; ac dein-
de adjicitur limitatio ibi, *nisi talis ordinatus de sua,*
vel paterna hæreditate subsidium vitæ habere possit:
nam Clericus non beneficiatus, si de patrimonia-
libus bonis habeat unde vivere possit, ad sacros
Ordines legitimè promovetur, ut est casus in cap.
Tuis, infra eod. quia in eo casu intelligitur ordina-
ri titulum patrimonii quoad hoc ut non possit pe-
tere alimenta ab ordinatore, ut ibi dixi concili-
ando opiniones *n.* 19. post gloss. *final.* & Card *n.* 7

in 7.q. & gloss. in c. *Si Episcopus, in ver. Titulum, infr. eod. lib. 6.* Hoc ipsum insinuat hæc Decretalis, quæ adstringit Episcopum ad subministrandum sic ordinato vitæ necessaria: ergo supponit eum esse pauperem, & aliundè non habere unde vivere possit. Atque ita Papam hic non intendere nisi pauperibus Clericis providere, declarat textus, qui est glossa hujus Decretalis, in c. *Postulasti, suprà de rescript.* ut hic per Host. *num. 17. in ver. Ecclesiasticum.* Hodie tamen in hoc servari debet jus novissimum Conc. Trid. in *cap. 2. sess. 21.* ut scripsi plenè in d. c. *Episcopus, n. 24. 25. & 29.*

49 Limita secundò propositam regulam, ut non procedat si ordinatus sine certo titulo fuerit ab alio præsentatus, & examinatus; quia tunc non tenetur illi providere Episcopus qui eum ordinavit, sed ille, qui præsentavit, & examinavit, ut c. *Ex antiquis,* & c. *Si servus, 54. dist.* & c. *Quando, 24. dist.* & notatur in c. *Accepimus, de ætate, & qualit.* Et hoc innuit hæc Decretalis à contrario sensu in illis verbis, *nullo præsentante,* & tenent gloss. *in ver. Successores, ad finem, vers. Et hoc intelligo,* Innoc. *n. 3. in ver. Præsentante,* Butr. *n. 5. & 16.* Card. *n. 7. in 2. notab. & num. 12.* & videtur expressum in cap. *Si Episcopus, in fine, infrà eod. lib. 6.* ut patebit in seq. limit.

50 Et hinc collige præsentatos, & examinatos ab aliis Episcopis, vel exemptis, non esse necessariò examinandos ab Episcopo ordinatore, ad hoc c. *Episcopum, 9. q. 2.* quia non tenetur illis providere, secundùm Innoc. *d. n. 3. vers. Hic apparet,* Joan. Andr. *num. 4.* Butr. *n. 9.* Quotiescunque enim proprius Episcopus committit alteri Episcopo ordinationem certorum Clericorum, & nominatorum, Episcopus cui facta est commissio, non tenetur inquirere an nominati sint idonei, necne; sed debet præsumere præsentatos esse idoneos; ideoque
51 si tales repetiantur sine titulo, Imputandum est committenti, non ordinanti, ut ad literam inquit gloss. Joan. Andr. in c. *Si Episcopus, in prin. infr.*
52 *eod. lib. 6.* Quod multò magis procedit post Decretum Conc. Trid. *cap. 3. sess. 23.* ubi statuitur, ut Episcopi per semetipsos Ordines conferant, quod si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quàm jam probatos, & examinatos ad aliũ
53 Episcopum ordinandos dimittant. Oportet igitur, ut de idoneitate ordinandi constet ordinatori per litteras testimoniales Ordinarii, alioquin alieno Episcopo non liceret eum ordinare, ut est expressum in *cap. 8. ejusdem sess. vers. Quòd si quis ab*
54 *alio promoveri petat.* Quinimò S. Congregatio ejusdem Concilii interpres consulta, an qui facultatem à Sede Apostolica obtinuit, ut possit ordinari ab alio, quàm à suo Ordinario, debeat nihilominus probitatem suam, & mores Ordinarii sui testimonio comprobare: Respondit ita debere, prout Signatura gratiæ jam dudum solita est in hujusmodi facultatibus ponere clausulam illam, *de licentia Ordinarij,* cujus testimonio probitas, &
55 mores commendentur: Et hoc casu verum est, quod docuit Innoc. videlicet Episcopum non teneri promovendum examini subjicere, sed super illius qualitatibus, & titulo posse deferre Ordinarii attestationi. Creditur enim litteris Examinatorum, ut c. *in præsentia. suprà de renunc.* cap. *Post cessionem, de probat.* c. *Ad probandum, de re judic.* c. *Sopitæ, de censibus, & hic,* ubi notant Host. Joan. Andr. *in ver. Per litteras,* Card. *num. 10.* Idemque jam pridem probavit S. Congreg. Conc. nam cùm fuerit quæsitum an Episcopus ordinans alienos subditos sæculares cum dimissoriis proprii Episcopi asserentis eos examinatos fuisse, & idoneos repertos, hujosmodi attestationi deferre teneatur, vel etiam possit eosdem ordinandos examinare: S. Congregatio censuit esse arbitrarium, & ideo
57 posse, sed non teneri. Constitutio autem Sixti V. qua parte injungit Episcopis, ut examinent natalia, vitam, & reliquas ordinandorum qualitates, ex ipsius Congregationis sententia est intelligenda de propriis dumtaxat subditis: nam quoad eos, qui alienæ Diœcesis sunt, hujusmodi inquisitio adhibenda est ab Episcopis litteras dimissorias concedentibus, quod tamen fallit in casu c. *Si Episcopus, in 1. responso infra eod. lib. 6.* ut dictum est supra in 3. ampliat. *n. 25.*

Subdunt tamen Innoc. Joan. Andr. & Butr. *ubi suprà,* & bene, quòd si Episcopus alienus sciret eum criminosum, peccaret ordinando.

58 Limita tertiò suprascriptam regulam, ut non procedat in Episcopo alieno, cui Diœcesanus committit non in genere, sed in specie, ut certas personas ordinaret: nam si quempiam illorum ad sacros Ordines promoverit titulum non habentem; non ipse qui ordinavit tenebitur sic promoto providere, sed Diœcesanus, qui ordinationem commisit: debuit enim prævidere an ti-
59 tulum haberent. Et idem si Diœcesanus det aliquibus licentiam, ut possint à quo maluerint Episcopo promoveri: non enim qui ordinat, sed qui licentiam tribuunt, cùm eam dare non debeant titulum non habenti, obligantur, ut de his est casus ad litteram in c. *Si Episcopus, in 2. & 3. responso infra eod. lib. 6.* Licèt hæc limitatio in effectu coincidat cum præcedenti: nam Decretalis *Si Episcopus,* emanavit ad declarationem textus nostri, præsertim in illis verbis, *nullo præsentante;* & declarationem eorum, quæ in proposito scripserunt Innoc. & Hostien. in c. *antepenult. & penult. suprà de ætat. & qualit.* ut notatur in d. c. *Si Episco-*
60 *pus, in gloss. 1.* Hanc tamen tertiam limitationem sublimita, nisi Episcopus proprius committeret alieno, ut non solùm Ordines conferret, sed etiam ordinandum examinaret super titulo, & aliis qualitatibus requisitis; quia tunc non is qui commisit, sed ordinator, & examinator obligaretur si promoveret titulum non habentem, ut patet tum ex dictis suprà in 2. limitat. *n. 49.* tum quia licet de delicto promoventis constet eo ipso quod constat de inhabilitate promoti, cap. *Tantæ Daniel. in fin. 81. dist.* & c. *Cùm sit ars, suprà, de ætat. & qualitat.* Hoc tamen procedit si promovens per seipsum examinaverit, secùs si per alium, quia tunc puniendus est tantùm qui examinavit, cap. *Quando, 24. dist.* c. *Ad hæc, suprà de offic. Archid.* & notant in d. c. *Cùm sit ars,* gloss. *in ver. Deprehendi,* Innoc. *num. 2. in ver. Ordinato,* Host. *num. 10.* & plerique alii. Potest autem Episcopus proprios committere alieno Episcopo examen ordinandi, non obstante *c. 3. sess. 23.* Conc. Trid. dummodò id faciat ex legitima causa. Unde cùm Episcopus Feretranus dubitaret, an posset litteras dimissorias concedere cuidam suo Diœcesano, qui in Urbe habitabat, etsi ejus qualitates notas non haberet: S. Congreg. censuit posse; si enim qualitates ejus non novit, poterit committere examen Ordinario loci, in quo degit, ot aliàs deci-

sum fuit in *una Mediolanen*, his verbis (Sac. Congregatio censuit Episcopum quanquam absentem posse litteras dimissorias dare, & ordinandos subjicere suo examini; & si absentes sint, ad se ut examinet vocare, si commodum erit; alioquin eorum examen committere Ordinario loci, in quo illi degunt.)

61 Limitatio quarta colligi potest ex dictis Jo. Monachi in c. 2. *n. 6. de tempor. ordinat. lib. 6.* videlicet cùm Episcopo probabiliter ignorante, alienus Clericus furtivè, vel ex simplicitate se in

92 multitudinem Ordinandorum ingessit, vel cùm Episcopus fuit deceptus juxta ignorantiam facti, putasi ordinatus detulerit litteras furtim impetratas à Cancellario sui Episcopi. Et quamvis Jo. Monach. loquatur de pœna suspensionis Episcopi ordinantis Clericum alienum sine licentia Episcopi proprii, de qua in d. c. a. & c. *fin. de tempor. ordinat. in 6.* tamen idem dicendum de pœna ordinantis Clericum sine titulo, ut patebit infra in tertia quæstione *à num. 66. usq. in finem.*

63 2. QUÆRO, an per illa verba posita in fine *cap. 2. sess. 21.* Conc. Trid. videlicet, *Antiquorum Canonum pœnas super his innovando*, censeatur innovata pœna, c. *Neminem.* & c. *Sanctorum, 70. dist.* ita ut qui sine aliquo titulo post Trid. Concil. sacros Ordines susceperunt, sint suspensi, ac si ministraverint, irregulares.

Proposito hoc dubio, S. Congregatio Cardinalium Concilii Trident. interpretum censuit fuisse innovatas dumtaxat pœnas, cap. *Cùm secundum, de Praben.* Præcipuum hujus decisionis fundamentum fuit, quia cùm pœna suspensionis ab executione Ordinum, de qua in d. c. *Neminem*, & c. *Sanctorum.* jam fuisset sublata per hanc Decretalem, ut dictum est supra in 6. *notab* Concil. in d. *cap. 2.* dum innovavit pœnas antiquorum Canonum, non censetur innovasse pœnam illam, quæ per posteriores Canones jam fuerat abrogata, ut etiam patebit infra in tertia quæstione.

64 Unde postea cùm quidam promotus ad sacros Ordines ad titulum patrimonii insufficientis, quæsierit quid sibi agendum, ut ad Sacerdotium promoveri posset; S. Congregatio censuit si patrimonium, ad cujus titulum orator est ordinatus, minus sufficiens sit ad ejus sustentationem cõgruam, teneri Episcopum tamdiu ex proprio supplere, donec per ipsum Episcopum in sua, vel alia Ecclesia fuerit competens beneficium assequutus; ideò debere ad reliquos Ordines Oratorem ab Episcopo promoveri. Quòd autem dixit Sac. Congregatio per ipsum Episcopum, supple, vel per alium vita enim hoc c. hodie suppletur per Decretalem *Si Episcopus*, ibi, *donec sibi per eum, vel alium de competenti beneficio sit provisum, infr. eodem lib. 6.* & ita olim supplebat Innoc. *hic in fine*, & confert textus in c. *Si pauper, eodem tit. & libro.*

Item cùm nonnulli ad sacros Ordines absque titulo promoti quæsivissent an essent suspensi, & irregulares ex eo, quòd in susceptis Ordinibus ministrassent: Sac. Congregatio censuit Oratores minimè quidem debuisse ad sacros Ordines absque titulo sufficienti beneficii, aut patrimonii promoveri, oportuisseque observare quod providè statuitur Decreto *cap. 2. sess. 21.* Cæterùm Ordinatos ante felic. record. Sixti V. Constitutionem hac de re editam nequaquam propterea esse suspensos neque irregulares, tametsi in susceptis Ordinibus ministraverint.

65 Porrò in Constitutione *Sanctum, & salutare*, cujus fit mentio in declaratione S. Congregationis, Clerici sine titulo sufficientis beneficii, vel patrimonii, aut aliàs malè promoti declarantur perpetuò suspensi ab executione Ordinum, ac si in eis ministraverint, irregulares, *in Bullar. tom. 2. pag. 651.* Sed eam Constitutionem, excepto capite Simoniæ, postea moderatus est, & ad terminos juris Bullæ Pii II. & Concilii Trident. reduxit Clemens VIII. in Constitutione, *Romanum Pontificem, in Bullar. tom. 3. pag. 54.*

66 3. QUÆRO, Posita prædicta decisione S. Congregationis, quâ declaratum fuit Concilium Tridentinum *cap. 2. sess. 21.* prohibens aliquem ordinari ad sacros Ordines absque titulo sufficienti beneficii, vel patrimonii, in illis verbis, *Antiquorum Canonum pœnas super his innovando*, innovare pœnam ut mensâ Episcopalis teneatur ad alimenta ordinati, non autem pœnam, ut ordinans, & ordinatus sint suspensi: An diversum censeri debeat cùm Clericus circa hujusmodi titulum in ordinatione fraudem committit, adeò ut si is cum ficto titulo beneficii, vel patrimonii ordinatorem deceperit, in suspensionem propterea incidere intelligatur.

67 In hac materia habemus jus antiquum, jus medium, & jus novissimum Tridentini Concilii. Jus antiquum habetur in c. *Neminem*, & c. *Sanctorum, 70. dist.* quibus ordinatio Clerici sine titulo in odium ordinatoris irrita decernitur, quod intelligendum est, ut ordinatus careat executione, prout declarant ibi omnes, præsertim Turrecrem. post Hugo. *n. 5.* & fusius dictum est suprà in *5. no-*

68 *tab.* Jus medium habetur in hoc cap. quo statuitur ut si quis ab Episcopo sine titulo ordinetur, mensa Episcopalis teneatur ad alimenta ordinati, quod etiam cavetur in c. *Non liceat*, & c. *Episcopus, supra eod.* & c. *Si Episcopus, infr. eod. lib. 6.* Hic verò satis perspicuè aboletur pœna, quæ antiquitus constituta erat in d. c. *Neminem*, & c. *Sanctorum*, ut scilicet ordinatus sit suspensus; quæ etiam de consuetudine non servabatur, ut testatur Turrecrem. in d. c. *Neminem, in fine*, & propterea post hanc Decretalem ordinatus sine titulo non carebat amplius executione; sed mensa Episcopalis tenebatur ita ordinato vitæ necessaria suppeditare. Jus novissimum Tridentini Concilii traditur Decreto *cap. 2. sess. 21.* quo constituitur, ut ordinati ad sacros debeant habere beneficium, vel patrimonium sufficiens, & antiquorum Canonum pœnæ super his innovantur; & cùm esset posteà dubitatum, an Concilium ibi innovasset pœnam hujus cap. ut mensâ Episcopalis teneretur alere ordinatum; an verò etiam pœnam positam in c. *Neminem*, & c. *Sanctorum*, ut ordinatus esset suspensus, S. Congregatio, ut prædiximus, *n. 63.* declaravit dicto Concilii Decreto innovatam esse pœnam hujus Decretalis, quæ obligat mensam ad alimenta ordinato; non autem pœnam suspensionis positam in c. *Neminem*, & c. *Sanctorum*, & jam abrogatam per hanc Constitutionem.

His positis suboritur nunc alia dubitatio, an saltem quoad ordinatum sine titulo, qui ordinantē decepit ementitis falsis fortè probationibus se congruum titulum habere, adhuc duret pœna suspensionis, quæ statuta erat in d. c. *Neminem*, & c. *Sanctorum.* Cujus dubitationis solutio pendere videtur ab alia, de qua erat controversia inter d. Do-

d.Doctores,etiam ante Concilium Tridentinum: An videlicet hoc capitulum correxerit, & sustulerit pœnam suspensionis statutam per anteriores Canones cùm Clericus est in culpa, quia ordinantem conficto, falsoque titulo beneficii, vel patrimonii decepit. Nam si hæc pœna quoad hujusmodi Clericum non sit sublata, non videtur posse dubitari, quin vigeat, & quia innovata sit à Tridentino Concilio, si verò esset sublata, Concilium innovando pœnas non videretur referri ad jam abrogatas, ut jam in superiori decisione sensit Sacra Congregatio.

In hac dubitatione tutior, & salubrior videtur opinio, ut pœna suspensionis non sit sublata per hanc Decretalem, quam opinionem tenet hic Antonius de Butrio *in fine*, & Decius *à nu. 29. vers. In gloss. fin.* eam validissimis rationibus defendit, inter quas ea est potissima, quia cùm in hoc capitulo corrigatur pœna suspensionis, quæ erat inducta in injuriam, id est, ut Archidiaconus interpretatur in d.c. *Neminem*, in ignominiam ordinatoris: ubi ordinator nou fuit in aliqua culpa, & ordinatus dolo, & fraude, conficto titulo ordinatorem fefellit: consequens est, ut correctio pœnæ juris veteris non extendatur ad casum, in quo nun militat ratio correctionis, id est, ubi nihilest, quod imputetur ordinanti, sed soli ordinato. Et hanc sententiam post Tridentinum Concilium, & in ipsius Concilii terminis sequitur, & rationibus à Decio desumptis tuetur Navarr. cons. *ultimo de tempor. ordin.* Quod si ab ea recederemus, Concilium facilè eluderetur; quia si nulla esset pœna suspensionis in hujusmodi ordinatum, qui fraudem commisit, facilè esset cuiquam confictis titulis absque vero titulo promoveri, & obtenta absolutione in foro conscientiæ absque ullo impedimento in Ordinibus susceptis ministrare; quo pacto multi ad sacros ascendere possent absque titulo, & postea contra mentem Concilii cum Ordinis dedecore mendicarent.

Non obstat, quod Imola, & Abbas in d. c. *Non liceat*, contrarium senserint; quia præter quam quod Imol. non satis clarè explicat quid sentiat: contra eos stant Aut. & Decius, & firmiores rationes à Decio collectæ, qui omnibus Abbat. rationibus plenè satisfacit.

Item non obstat, quod Imola testetur de communi opinione in oppositum, ut illum citat Decius, *ubi supra*. Nam respondetur Imolam non affirmare in hoc articulo contrariam opinionem esse communem, sed tantùm quod Doctores communiter sequuntur gloss. fin. d. c. 1. *Non liceat*, quæ articulum nostrum nec examinat, nec attingit. Imò gloss. potius facit pro hac opinione, dum ait per hoc cap. esse correctum quod statutum erat in odium ordinatoris, quasi à contrario sensu velit non esse correcta jura vetera quoad pœnam, quæ non odium ordinantis, sed ordinati delictum respiciebant, & ita glossæ, quam Doctores sequuntur, authoritas ponderata huic nostræ opinioni favet; ut etiam videtur perpendisse Decius, qui insinuat opinionem Anton. de Butr. *in illa gloss.* esse fundatam; & postea ibi confirmando hanc opinionem, dicit opinionem glossæ esse communem.

69 Quæ ratio validiùs confirmatur ex eo, quod Sacri Canones præ oculis habebant ne in opprobrium Cleri mendicaret per plateas infelix Clericus. Turrecrem. & alii in d. c. *Neminem, num. 1.* & traditur in c. *Diaconi sunt, 93. distinct.* & in c. *Postulasti, supra de rescriptis*, id autem inconveniens duobus modis vitarunt; Primò statuendo pœnam suspensionis in promotum sine titulo: non enim erat in consideratione, quod mendicaret ex quo non habebat ordinis executionem, ut perpendit Decius in d. c. *Non liceat in fin.* Secundò abrogata hac pœna, aliam ejus loco subjiciendo, ut scilicet mensa Episcopalis ad ejus alimenta teneretur, adeo ut semper provide occursum sit à sacris Canonibus huic periculo mendicandi cum totius Ordinis vituperio. Hoc autẽ absurdum remaneret in Clerico ordinantem decipiente, si jura antiqua etiam quoad ipsum essent correcta, & à Concilio Tridentino non innovata; quia ipse sine titulo ordinatus nec esset suspensus, nec à mensa Episcopali alimenta petere posset, & ex consequenti ordinatus ad sacros, habens executionem ostiatim cogeretur quærere eleemosynam, quod tantopere & S. Canones, & Trident. Concilium sunt detestati. Die 27. Novembris 1610. S. Congregatio Conc. proposito suprascripto dubio, omnium sententiis censuit hoc casu pœnam suspensionis ante Concil. non fuisse correctam, & hodie à Tridentr. Conc. esse innovatam, & propterea hujusmodi Clericum, qui adhibito dolo, confictoque titulo ordinatorem decepit, esse ipso jure suspensum, carereque ordinum executione.

DE PRÆBENDIS.

Cap. Cùm jam dudum.

SUMMARIUM.

1 *Opponenti plura contra electum sufficit alterum probare, quod ad cassationem sufficiat.*

2 *Dignitates plures obtinens absque dispensatione Apostolica ineligibilis est, & inhabilis ad beneficia obtinenda.*

3 *Intrusus est qui ingerit se administrationi ante confirmationem, vel præter authoritatem ejus, ad quem spectat, etiamsi præcesserit electio.*

4 *Administrationi se introducere ante obtentam confirmationem, & post confirmationem cassatam paria sunt.*

5 *Cassatio deducit rem de esse ad non esse.*

6 *Confirmatus potest liberè administrare etiamsi de viribus confirmationis in judicio disceptetur.*

7 *Dummodo à confirmatione appellatum non fuerit, aliàs secus.*

8 *Probare sufficit unum ex pluribus copulativè in rescripto narratis, vel in judicium deductis, si quodlibet per se sufficiat ad fundandam intentionem impetrantis, vel ad victoriam causæ.*

9 *Nisi quis se astrinxerit ad omnia probanda, quod in dubio non præsumitur.*

10 *Clausula*, non esse tamen adstringens ad omnia probanda, *quid operetur.*

11 *Dispensatio tacita non inducitur ex simplici tolerantia Papæ in his quæ sunt contra jus.*

12 *Tolerantia Papæ non operatur ut pluralis justè possideat, sed ut subditi licitè ab ipso Sacramenta percipiant.*

13 *Præbendarum, seu Beneficiorum simplicium pluralitas an de jure communi sit prohibita, nec ne*

& num. seqq. usque ad num. 31.

Et quid ex Concilio Tridentino num. 31. *& seqq. usque ad num.* 46.

14 *Canonicus, & Præbendatus absque dispensatione qui potest esse in pluribus Ecclesiis etiam diversorum Episcopatuum, secundùm opinionem Innocentii, & nn. seqq. & n.* 32.

15 *Intellectus hujus cap. & n.* 21. *&* 23.

16 *Beneficiorum simplicium pluralitas ante Concilium Tridentinum erat permissa ex generali consuetudine, & num.* 30.

18 *Præbendas plures intitulatas nemo potest habere nisi habeat ab eo, qui omnia potest, secundùm opinionem Hostiensis, & n.* 32.

19 *Canonici de jure communi sunt adstricti ad personalem residentiam.*

20 *Præbendæ singulæ requirunt singulos actus, & ministros.*

22 *Intellectus c.* De multa, *infra eod.*

23 *Dictio* una *absonum est, ut respectu unius determinabilis stet alternativè, & respectu alterius copulativè.*

24 *Præbendatus non Canonicus, vel Canonicus non præbendatus, an quis possit esse in pluribus Ecclesiis, & num. seq.* 34. *&* 42.

Canonicus in una Ecclesia, & Præbendatus in alia tenetur servare statuta Ecclesiæ, in qua est Canonicus, ibidem.

25 *Avaritia notatur magis in pluralitate præbendarum, quàm Canonicatuum.*

26 *Præbendarum effrenata multitudo prohibita est, & num.* 33. *&* 35.

27 *Beneficia plura personalem residentiam requirentia sunt incompatibilia.*

28 *Beneficiorum pluralitas an sit tantùm inhibita quoad peccatum in foro animæ, an verò etiam quoad pœnam in foro fori, & n.* 37.

29 *Beneficia constitui non debent nisi sufficientia ad congruam Clerici sustentationem.*

30 *Consuetudo generalis plura beneficia sine cura obtinendi absque dispensatione an excuset à peccato.*

31 *Tridentinum Concilium* sess. 24. cap. 17. *de beneficiorum pluralitate expenditur, & num seqq. usque ad n.* 38. *& n.* 57.

33 *Beneficium unum tantùm ex Concilio Tridentino regulariter est singulis conferendum etiam S.R.E. Cardinalibus, & n.* 60.

34 *Canonicatus, & præbenda in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, cùm hodie personalem residentiam requirant, sunt incompatibiles.*

35 *Beneficium insufficiens obtinenti potest Ordinarius conferre secundum, sed non ultra duo, & n.* 45. *&* 71.

36 *Beneficium sufficiens obtinenti, nec in titulum, nec in commendam licet obtinere secundum.*

37 *Beneficium primum sufficiens vacat per assecutionem pacificam secundi; & per retentionem cum primo vacat utrumque, & n.* 44.

38 *Beneficia plura personalem residentiam requirentia sunt hodie incompatibilia sive ullam requirant ratione curæ animarum, sive ratione servitii.*

39 *Beneficia incompatibilia propter residentiam ratione curæ, quæ sint.*

Et quæ ratione servitii, n. 42.

40 *Vicarius amovibilis indicat curam animarum esse penes Rectorem.*

41 *Parochialis accessoria unita non est incompatibilis cum alia Parochiali.*

43 *Beneficium sufficiens obtinenti non potest Ordinarius conferre secundum, etiam insufficiens.*

44 *Beneficium insufficiens obtinenti an possit ab Ordinario conferri secundum, quod per se sit sufficiens, & num.* 55. *& seqq.*

45 *Beneficia duo obtinenti non potest authoritate ordinaria conferri tertium, etiamsi omnia simul sint insufficientia, & n.* 71.

46 *Dispensare an possit Episcopus super pluralitate beneficiorum simplicium.*

47 *Quid si beneficia existant in diversis Ecclesiis; & num.* 49.

48 *Et quid si in eadem Ecclesia, & n.* 50.

49 *Et quid post Concilium Tridentinum, & nn. seqq.*

51 *Beneficium sufficiens habenti si Ordinarius aliud conferat, an collatio sit nulla, an verò adepta pacifica possessione secundi vacet primum ipso jure, & nn. seqq. & n.* 56.

52 Conferatur *verbum qualiter sit accipiendum, & num.* 54. *&* 70.

53 *Datarius qualiter admittere debeat supplicationes illas, quibus habens Parochialem, vel simplex sufficiens petit sibi aliam Parochialem, vel aliud simplex.*

58 *Beneficium obtinens, quod per se sufficiat, præsumitur moveri ad impetrationem secundi, ex ambitione, & avaritia, sed non è contra.*

59 *Canonicatum, & officium habenti in ead. Ecclesia, quæ ex fundatione compatibilia sunt, si Episcopus Canonicatum alterius Ecclesiæ contulerit, an collatio secundi Canonicatus sit irrita, necne, & nn. seqq. usque in fin.*

61 *Beneficia duo incompatibilia obtinens ante Concilium Lateranen. habebat optionem alterutrum retinendi, ex eod. Concilio debebat privari secundo. Post Concilium vacabat primum, & post* Execrabilem, *primum illico erat dimittendum.*

62 *Intellectus c.* Ordinarius, §. in conferendis de offic. Ordinar. lib. 6. *& nn. seqq. & n.* 67.

63 *Collatio tertii beneficii incompatibilis de jure communi est nulla, & n.* 64.

Et quid in tertio beneficio, quod etsi esset compatibile de jure, effectum est tamen incompatibile ex Concilio Tridentino, vel ratione numeri, vel ratione servitii, ibid. & nn. seqq. & n. 67. *& seqq.*

64 *Beneficia duo incompatibilia obtinens etiam ex dispensatione inhabilis est ad aliud simile assequendum, & num* 66.

65 *Beneficia duo compatibilia ex lege fundationis, non censentur compatibilia respectu tertii.*

66 *Dispensatio ad duo incompatibilia nihil operatur respectu collationis tertii beneficii.*

68 *Collatio tertii beneficii incompatibilis vigore statuti non inducit vacationem aliorum incompatibilium.*

1 CUM JAM DUDUM. Opponenti plura contra electum sufficit alterum probare, quod ad cassationem sufficiat: Hoc dicit secundùm Jo. Andr. vel specialius secundùm Abb. Cassatur electio illius, qui possidet plures dignitates, atque præbendas, & idem si detinetur aliquo vitio hic scripto. Dividitur secundùm Host. in tres partes. Primò ponit sex, quæ opponebantur contra electum. Secundò, diffinitionem quæstionis conditionalem. Tertiò, antipophoram. Secunda ibi, *mandamus*. Tertia ibi, *Cùm multa.*

2 Nota primò ibi, *Multitudo*. Obtinentem plures

res dignitates, vel personatus esse ineligibilem, & inhabilem ad beneficia obtinenda, ut hic, & in cap. *Ordinarii, de offic. Ordinat. lib. 6.* in cap. *Dudum, il secondo, supra de electione*, & in Extravag. *Execrabilis*, §. *Qui verò deinceps, de præb.* & hic notant Imol. *numer.* 7. & Abb, *numer.* 2. Quod intelligendũ habeat dispensationem Apostolicam, d. cap. *Dudum, vers. Insuper*, & cap. *De multa*, §. *Circa, infra eodem*, secundùm Bernar. *hic in princ.* Host. *in princ. in ver. Præbendarum*, Jo. Andr. *nu.* 2. Butt. *nu.* 9. & Imol. *n.* 12.

3 Secundò nota ibi; *Dic intrusionis sua.* Intrusum esse qui ingerit se administrationi ante confirmationem; & sic sine titulo, vel præter authoritatem ejus, ad quem spectat, etiamsi præcesserit electio, quod notabis secundùm Abb. *numer.* 4. post Butr. *eod. numer.* & Imol. *numer.* 6. Quippe nemo debet sibi honorem assumere, &c. cap. *Qualiter, supra de elect.* & ex hoc quilibet reddit se suspectum, l. *Quæ omnia, ff. de Procur.* & l. *Si quemquam, C. de Episc. & Cleric.* secundùm Hostien. *hic numer.* 2. Qui propriè dicantur intrusi, & quot sint illorum species dixi in cap. *Nisi cùm pridem à num.* 26. *supra de renunc.*

4 Tertiò nota ibi, *sicut & post*, paria esse administrationi se intrudere ante obtentam confirma-
5 tionem, & post confirmationem cassatam. Et meritò, quia cassatio hujusmodi deducit rem ad esse ad non esse; & perindè est ac si confirmatio non præcessisset, l. *Si pro parte*, §. *Versum, ff. de in rem vers.* cap. *Cum accessissent, supra de const.* Unde ex utroque vitio pariter quis redditur ineligibilis, ut hic patet, & notant Host. *numer.* 2. Butr. *n.* 5. & Imol. *num.* 8.

6 Quartò nota ibi, *post confirmationem cassatam* argumentum optimum, quod post confirmationem, de cujus viribus in judicio disceptatur, potest quis liberè administrare. Quod efficaciter hic probatur per argumentum à contrario sensu. Nam cum textus dicat non licere se administrationi ingerere post confirmationem cassatam: ergo à contrario prius quam cassata fuerit, & sic etiam si de illa disceptetur in judicio, bene licebit se ingerere. Hoc tamen intelligunt, & declarant Doctores ut locum habeat, quando à confirmatione non extitit appellatum: quia tunc si administrat, & est in possessione, removeri non potest nisi per viam denunciationis, vel accusationis. Facit quod habetur. in cap. *Constitutus, supra de appellat.* & in cap. *Accedens, infra de Accusat.* Secus si à confirmatione appellatum fuerit; quia tunc appellatione pendente administrare non debet, cum per eam confirmatio sit extincta. Ita declarat gloss. in c. *Avaritiæ. in ver. Confirmatur, de elect. lib.* 6. dicens ita fuisse olim disputatum, & terminatum Bononiæ, per l. *Reus*, §. *Eum contra quem ff. de muner. & honor.* & sequuntur hic Petr. de Anchar. in 2. *not.* Imol *n.* 8. & Jo. de Anan. *n.* 3.

Quintò nota ibi; *Pluresalias Dignitates, atque Præbendas*, solam pluralitatem Præbendarum non esse de jure prohibitam, cum textus requirat utrumque copulativè, sed an hoc sit verum, latius examinabitur *infra in* 1. *quæst.*

8 Sextò nota ibi, *Aut aliquid aliud præmissorum*: ex pluribus in rescripto copulativè narratis, aut in judicium deductis, sufficere unum probare, si quodlibet per se sufficiat ad fundandam intentionem impetrantis, vel ad victoriam causæ, ut hic est casus, secundùm omnes in summario textus, & notant Hostien. *numer.* 7. Joan. Andr. *num.* 4. Butt. *numer.* 6. Cardin. *num.* 4. Anchar, *num.* 3. Imol. *n* 9. & Joan. de Anan. *num.* 4. Et est theorica gloss. 1. *in cap.* 2. & ibi DD. *supra de rescript.* & vide quæ leguntur & notant. in cap. *Olim, eodem tit.* & in c. *Ex-
9 hibita, de judic.* Hoc tamen intelligas, nisi quis se astrinxerit ad omnia probanda, per ea, quæ habentur in cap. *Licet, supra de probat.* secundùm Anchar. Imol. & Joan. de Anan. quod in dubio non præsumitur, ut notatur in d. cap *Licet*, & per Bart, in l.
10 *Divus n.* 5. *ff. de re judic.* & Anchar. *d. n.* 3. Cautela est ut in positionibus, vel in articulis apponatur clausula, non se tamen astringere volens ad omnia probanda; prout faciunt practici Advocati, ut in forma Capitulorum Actoris, quam ponit Jo. Petr. de Ferrar. Papien. *in sua Pract. fol.* 138. & notat Bart. *ubi supra num.* 6. de qua clausula vide per Alex. *consf.* 6. *Circa processum, num.* 7. *vol.* 3. Marsil. *in rubr. C. de probat. num.* 598. Dec. *in cap.* 2. *col. penult. vers. Quintò; supra de rescript.* & Marian. *in Specul. in secundo membro Judicii n.* 11.

11 Ultimò nota ex fine litteræ, ex simplici tolerantia Papæ non induci tacitam dispensationem in his, quæ sunt contra jus, arg. c. *Super eo, infra de cognat. spirit.* & ca. *Mulieris, supra de Jurejur.* Quia multa per patientiam tolerantur, quæ si deducta fuerint in judicium, exigente Justitia tolerari non debent, ut hic in tex. qui quotidie ad hoc consuevit allegari, & firmant gloss. *ult.* Butr. *numer.* 7. I-
12 mol *numer.* 11. & Abb. *num.* 5. Sed in contrarium secundùm Host. *num.* 8. videtur text. in l. 1. §. *Scientiam, ff. de tribut. act.* ubi cavetur, ut si dominus sciat & toleret servum contrahere in merce peculiari, & non protestatur in contrarium, cùm possit, consentire videatur. Facit text. in l. *Scdsi pupillus*, §. *de quo palam ff. de institut. act.* Idem ergò dicendum in Papa, ut si sciat, & toleret, videatur consentire, & tacitè dispensare, ex quo potest resistere, ne dicamus eum præbere assensum peccatis, c. *Quapropter*, 2. *quæst.* 7. & quod notatum in cap. *Is qui tacet, de reg. jur. lib.* 6. solvit Hostien. sub distinctione, videlicet quod in præteritum, & quoad ea quæ concernunt animas subditorum, ex tolerantia Papæ inducatur tacita dispensatio, seu permissio, ne animæ illaqueentur. Secus verò quoad promotum indignè, seu illegitimè; quia respectu illius dispensatio, seu permissio non inducitur. Ratio differentiæ est, quia in subditis non deficit fides, licet deficiat Sacramentum. Facit cap. *Veniens, infra de Presbyt. non baptiz.* de quo per gloss. in cap. *Dudum, il secondo, supra de elect.* quasi velit Hostien. ut quoad ipsum pluralem patientia Papæ non operetur, ut per hoc justè teneat: ad hoc enim non sufficit sola patientia, sed exigitur dispensatio expressa, & in hoc casu loquitur hic textus. Sed quantum ad subditos, ut ipsi justè ab eodem plurali Sacramenta recipiant ex tolerantia Papæ, benè inducitur tacita dispensatio, seu permissio, quia putant eum justè tenere, & sic in eis non deficit fides. Quam distinctionem sequuntur hic Joan. Andr. & Butr. ambo *in fin.* Imol. *n.* 12. & Abb. *n.* 10. Respectu subditorum an gesta à Prælato putativo sustineantur propter communem reputationem; ita ut subditi ab ipso licitè Sacramenta percipiant, est materia, l. *Barbarius, ff. de offic. Prætor.* de qua vide per Canonistas in cap. *Nihil, supra de elect.* & quod plenè scripsi in cap. *Quod à* Præ-

Pradecessore, *n*. 129. *infra de schismat*. Descendo ad
quæstiones.

13 Et primò QUÆRO, An Pluralitas Præbendarum, seu beneficiorum simplicium de Jure communi sit prohibita, necne?

Hæc quæstio ardua est, & difficilis ob diversitatem Jurium, & opioionum inter primarios Canonistas. Ego pro faciliori solutione primò referam singulorum opiniones, earumque fundamenta; Deinde subjiciam quid hodie tenendum sit, conjungendo jus commune cum jure novissimo Concilii Tridentini. Ex opinionibus duæ, videlicet prima, & secunda, sunt principales, & invicem oppositæ: reliquæ septem sunt mediæ, & distinguentes. Decima & ultima, principales opioiones conciliat.

14 Prima igitur, & principalis opinio fuit Innoc. *hic numer*. 2. *vers*. *Tu autem dic*, quod scilicet absque
dispensatione quis possit esse Canonicus, & Præ-
bendatus in pluribus Ecclesiis, etiam diversorum
15 Episcopatuum. Pro qua allegatur primò hæc Decretalis in illis verbis, *plures alias dignitates*, *atque præbendas*, quæ probant ex sola pluralitate præbendarum quem non reddi inel gibilem, cum textus non loquatur alternative per dictionem *vel*, sed requirat pluralitatem Dignitatum, & Præbendarum copulativè, per illam dictionem *atque*. Et ita est hic argumentum expressum, quod sola pluralitas Præbendarum, & Canonicatuum non improbatur à jure. Deindè allegatur cap. *De multa*, *infra eod*. ubi Papa in Concilio Generali fecit specialem prohibitionem in Curatis, Dignitatibus, & Personatibus: ergo de aliis videtur pluralitatem tacitè concessisse, ca. *Nonne*, *de præsumpt*. l. *Cùm Prætor*, *ff de judic*. Nam si idem de præbendis intellexisset, sicut Dignitates, & curata excepit, pariter & præbendas excepisset, cap. *Ad audien-*
16 *tiam*, *de decim*. cum suis concord. Tertiò, pro hac opinione allegantur plura jura, quæ videntur pluralitatem permittere, nempe cap. *Dilectus*, *supra de rescript*. ubi ille Joannes Saracenus in tribus Episcopatibus retinebat beneficia, cap. *Ex insinuatione supra de Procurat*. cap. *Ecclesia*, *il* 2. *de elect*. & c. *Officii*, *infra de sent excomm*. ubi in eadem persona jus habent diversi Prælati, quod non potest facilè contingere nisi ratione diversorum beneficiorum, ad idem cap. *Relatum*, *il* 2. *infra de testam*. & c. *fin*. *de religios*. *domib*. ubi hujusmodi pluralitas specialiter prohibetur Religiosis. Ergo sæcularibus
videtur permissa d. l. *Cùm Prætor*. Quartò, allegat
17 Innocen. in cap. *Cùm Ecclesiastica*, *supra de except*. ubi hoc videtur expressum. Demum huic opinioni suffragatur generalis consuetudo plura simplicia obtinendi, quàm Papa scit, & tolerat. Nam consuetudo talis cum patientia Superioris facit jus, ut l. *De quibus ff de legib*. Multi enim damnarentur si contrarium diceremus, & sanguinem elicit qui nimium emungit, cap. *Denique*, §. *De ipsa*, 4. *dist*. de qua consuetudine attestantur *hic* post Innocen. *numer*. 1. Hostien. & Joan. Andr. ambo *num*. 3. Cardin. *numer*. 11. Anchar *numer*. 6. & pleríque alii, Hostien. in cap. *Litteras*, *numer*. 4. *vers*. *Item generaliter*, *infra de conc ss*. *præben*. Henric. Boich. in c. *De multa*, *numer*. 5. *in fin*. *infra eod*. & S. Thom *quodlib*. 9. *art*. 15. *vers*. *Sed contra est*, *& in corp*. Non obstant jura, quæ prohibent pluralitatem Præbendarum, nempe cap. *Sanctorum*, 70. *dist*. cap. *Episcopi*, 80. *dist*. & c. *Presbyteros*, 16. *quæst*. 1. cum multis simil. Quoniam ex non multorum sententia loquuntur secundùm antiqua tempora. Vel secundùm Innoc. intelligi debent de pluralitate, quæ sonat in vitium, & ex qua notatur ambitio, & avaritia illorum, qui non propter honorem Dei, nec propter utilitatem Ecclesiarum plura beneficia obtinent, sed propter fructus dumtaxat, quos cum tali intentione neque de jure communi, neque ex dispensatione possunt licitè retinere. Non obstat quod pluralis in diversis Episcopatibus non poterit duobus Prælatis parere diversa præcipientibus. Quoniam ut respondet Innoc. obediet primò; quia secundus videtur eum sub illa conditione elegisse, ut primò semper obtemperet, arg. l. *in operu*, *ff*. *locat*. nisi fortè secunda Ecclesia multum egeret ejus servitio, & prima modicum, aut nihil, aut esset periculum in mora; quia tunc secundo parebit. Et huic opinioni adhæret hic Abb. Antiq. cum suo Magistro Petro de Sampsone, eamque dicit veriorem esse Cardin. *n*. 11.

18 Secunda principalis opinio primæ opposita, fuit Host. *hic num*. 6. qui post Vinc. & Goffred. reprobans primam opinionem Innocentii dicit illius rationes esse satis debiles, & facilè posse omnibus responderi, nullaque adhibita distinctione firmat non posse quem habere duas præbendas intitulatas, nisi hoc habeat ab illo, qui omnia potest, cap. *Proposuit*, *de concess*. *Præbend*. & ita ipse notat in c. *Super inordinata*, *num*. 1. *in ver*. *Ecclesiis*, & *num*. *seqq*. *infra eod*. Quod fusius prosequitur in cap. *Litteras num* 5. *infra de concess*. *præben* Movetur Hostien. per d. cap *Sanctorum*, 17. *dist* ubi etiam ex dispensatione Episcopi non potest quis esse Canonicus Præbendarius in diversis Ecclesiis. Item per d. c. *Super inordinata*; ubi dicit esse casum expressè, quod nullus potest habere plures præbēdas: qood etiam innuitur in cap. 2. *De Instit*. & in cap. *De multa*, §. *Etsi ultra*, *infra eod*. Ad idem cap. *Episcopi*, 80. *dist*. cap. *Presbyteros*, 16. *quæst*. 1. cap. *Cùm non ignores*,
17 *supra eod*. & d. cap. *Litteras*. Rursus movetur, qoia Canonici videntur adstricti ad personalem residentiam, ut cap. *Conquerente*, & cap. *penult*. *supra de Cler*. *non resid*. & cap. *Extirpanda*, §. *Qui verò*, *infra*
20 *eod*. ubi residentia in Præbenda prævalet residentiæ in parochiali: item siogulæ præbendæ videntur requirere singulos actus, & ministros, cap. *Singula*. 89. *dist*. & c. *Adhæc*, *supra eodem*. Unde qoemadmodum in castro requirente duodecim custodes, non posset unus occupare locum duorum, ita nec in præbendis, ut in Auth. *Ut Cler*. *qui rec*. *collat*. 5. Nec obstant jura in contrarium adducta pro prima opinione, *numer*. 16. quæ videntur permittere pluralitatem. Quoniam secundùm Host. narrativè loquuntur, & notant facti contingentiam, non juris dispositionem. Vel intelliguntur quan-
21 do dispensatio intercessit. Et ad hunc textum respondet exponendo dictionem *atque*, pro *vel*, argumento eorum, quæ habentur in cap. *Cum teneamur*, & c. *Cùm non ignores*, *supra eodem*, juncta l. *Sæpè ff*. *de ver signif*.

Hæc opinio Host. mihi videtur de jure verior, quod sic probo. Ex dispositione antiquorum Canonum pluralitas præbendarum absque dubio erat inhibita, ut sunt jura clara in d. c. *Sanctorum*, 70. *dist*. cum aliis supra citatis *num*. 18. Regulæ igitur, & antiquo juri standum est, nisi in quantum reperitur recessum; ut notat glossa in cap. *Constitutionem*, *in ver*. *Prorogamus*, *ad finem*, *de regul*. *lib*. 6.

lib.6.& Joan. Andr. in c. *Quæ à jure, de reg. jur. eod.*
21 *lib.* Qui verò affirmant antiqua jura esse correcta, fundantur tantummodo in d.c. *De multa, infra eod.* & in hac Decretali. Quæ tamen jura si sedulò expendantur, nullatenus corrigunt jus antiquum: nam Constitutio *De multa*, solum disponit, ut recipiens secundum beneficium Curatum ipso jure sit privatus primo, & si utrumque contenderit retinere, etiam secundo spolietur. Et idem statuit de Dignitatibus, & Personatibus; & ita ibi est casus secundùm omnes. Hanc autem pœnam fateor non esse extendendam ad præbendas, & beneficia simplicia, sed habere locum duntaxat in Curatis, & Dignitatibus, in quibus illa Constitutio inducit jus novum, ut probat Cardin. *consf. 3.* incipien. *Circa elucidationem, num. 2.* & ita illa dispositio specialis est quoad pœnam ibi statutam. Ergo in reliquis; & sic quoad incompatibilitatem præbendarum, & beneficiorum simplicium jura antiqua manent in suo robore, ut per Cardin. *loco citato.* Nam quod non mutatur, cur stare prohibetur? l. *Sancimus, C. de testam.* Facit cap. *Cùm expediat, de*
23 *elect. lib. 6.* Hæc autem Decretalis in illis verbis *plures alias Dignitates, atque Præbendas*, omnino intelligi debet disjunctivè, ut si copula *atque*, resolvatur in disjunctivam *vel*. Quod efficaciter sic probo. Sola pluralitas Dignitatum sine Præbendis facit quem ineligibilem, ut hic, & in c. *Dudum, il 2. §. penult. supra de elect.* & hic notant Hostiens. *in princ. in ver. Multitudo Dignitatum*, Jo. Andr. *nu. 2.* & reliqui omnes. Ergo similiter facit quem ineligibilem sola pluralitas præbendarum sine dignitatibus; & sic respectu utriusque termini textus intelligitur disjunctivè: absonum enim esset, ut eadem dictio *atque*, respectu unius determinabilis, scilicet Dignitatum, staret copularivè, & respectu alterius, scilicet præbendarum staret alternativè, l. *Iam hoc jure, §. Sed si*, & ibi Bart. *num. 1 ff de vulg. & pupill.* cum concordan.

24 Tertia fuit opinio, quod in pluribus Ecclesiis possit quis esse præbendatus, sed non Canonicus, per d.c. *Sanctorum 70. dist* ubi videtur littera prohibere ne quis intituletur in pluribus Ecclesiis; & sic non videtur prohibere, ne quis habeat plures præbendas. Unde talis erit Canonicus in prima Ecclesia, & habebit præbendam in titulum. In secunda habebit præbendam in stipendium, sed non habebit ibi Canonicatum, & secundum hoc servabit statuta primæ Ecclesiæ, & electioni illic celebrandæ intererit, & à Diœcesano illius Ecclesiæ ordinabitur, & judicabitur; quasi censeatur sortiri domicilium ubi primò est Canonicus, non ubi secundò habet præbendam. Poterit tamen in ratione ipsius præbendæ in loco ubi est sita, conveniri, per ea quæ habentur in c. *fin. de for. compet.* Et circa hanc tertiam opinionem vide qood tangit Henric. Boich. in d.c. *De multa, nu. 4. in fin. vers. Et tunc aut unum est intitulatum.*

25 Quarta fuit opinio præcedeoti opposita, quod quis possit esse Canonicus in pluribus Ecclesiis, sed non præbendatus, quam posuit Innoc. in cap. *fin. supra de Cler. non resid.* reddens rationem diversitatis; quia in pluralitate præbendarum notatur avaricia & ambitio, quæ sunt causæ cur pluralitas sit prohibita, ut hic probatur: Sed in pluralitate Canonicatuum versatur utilitas Ecclesiæ, cui expedit plures habere Consiliarios, arg. c. *Prudentiam, de offic. deleg.*

Quinta fuit opinio, quod si in plures præbendas non potest notari ambitio, vel avaritit, ut quia ad illas non promovetur propter utilitatem propriam, aut favorem personæ, sed propter utilitatem Ecclesiæ, & honorem Dei, ut quia est industriosus, & melius novit gubernare quatuor beneficia, quàm alter unum: tunc talis pluralitas censeatur permissa, secus si fiat propter favorem personæ, & sic notari possit avaritia, vel ambitio: quia tunc pluralitas est inhibita: & hanc opinionem tetigit Innoc. *hic circa finem magnæ glossæ sub n. 3. vers. Quod enim.*

26 Sexta opinio fuit, quod effrænata Præbendarum multitudo dumtaxat sit prohibita, veluti si quis obtinere vellet octo, vel decem præbendas, & in hoc casu intelligunt d. c. *Sanctorum. 70 dist.* Secus si non esset effrænata, ut quia non vult habere nisi duas ut exemplificant Butr. *nu. 10. vers. Sexta fuit opinio.* & Imol. *num. 14. vers. Quinta fuit opinio*, vel tres, secundùm Abb. *num. 6. vers. Secunda opinio*, tunc enim hujusmodi pluralitas non prohibetur, ut hic, & pro hac distinctione facit quod habetur in c. *Quia in tantum. sup. eod.* & hanc opinionem sequitur Butr. *d. n. 10 vers. Vide*

27 Septima fuit opinio, quod in Præbendis personalem residentiam requirentibus pluralitas sit inhibita. Sunt enim incompatibiles propter onus residentiæ, cap. *penult. supra de Cler. non resid* & hoc est secundùm mentem juris: nam quodlibet beneficium creatur propter officium, ut cap *fin. de rescript lib. 6.* & in hoc primo membao conveniunt hic Innocen. *num. 4.* Butr. *numer. 10. circa fin. vers Modica item*, Cardin. *numer. 11.* Abb. *numer. 7. vers. Circa primum*, & reliqui omnes, Hostiens. in locis supra citatis *in 2. opinione.* Lap. *allegat. 36. 96. & 117.* Rota *decis. 497. numer. 7. part. 1. recent.* Secus si residentiam non requirant: quia tunc videtur cessare ratio cap. *Quia nonnulli*, & c. *Relatum, supra de Cler. non resid.* & hanc amplectitur Innoc. *d. num. 4.*

Octava opinio fuit, quod aut una præbenda, seu beneficium simplex sufficiens est ad congruam Clerici sustentationem, & non licet obtinere plura beneficia propter utilitatem propriam, immo est peccatum mortale, cùm sit ibi vitium ambitionis & avaritiæ, ut occupentur stipendia aliorum pauperum, ut notat gloss. in c. *Dudum, il 2. in ver. Intitulatam, de elect.* quæ concludit, si primum beneficium sit sufficiens, non posse obtineri secundùm, nisi dispensativè, & ita etiam potest intelligi d.c. *Sanctorum, 70. dist.* ubi cavetur ne quis possit esse præbendarius, & Canonicus in diversis Ecclesiis. Aut unum simplex beneficium per se non sufficit, & licet tenere plura usque ad congruam sustentationem, & sic possunt intelligi c. *Gratia, de rescript. lib. 6.* & Clemen. *Gratia, eod. tit.* & c. *Cùm teneamur, à contrario, supra eod.* Et hanc opinionem tenet glos. præalleg Imol. *hic n. 14. vers. Unde videtur dicendum*, & Abb. *n 8.*

Nona opinio distinguit an quis habeat plures præbendas in titulum; an verò unam in titulum, aliam in commendam, ut primo casu inhibita sit pluralitas, in secundo autem non, per tex. in cap. *Qui plures, 21. q. 1.* & in c. *Dudum, il 2. §. Insuper.* & ibi glos *in ver. Intitulatam, vers. Item si habet, supra de elect.* & facit quod habetur in c. *Nemo, de elect. lib 6.* ut hic per Butr. *n. 10. vers. Si verò non requirunt*, & Imol. *n. 14. in eod. vers.*

De-

28 Decima, & ultima opinio fuit Cardin.*hic nu-*
mer. 11. qui dixit dupliciter quæri posse an mul-
titudo beneficiorum simplicium sit permissa. Pri-
mo modo ut quæramus, an plura talia sint incom-
patibilia in foro externo, adeo ut per assecuratio-
nem pacificam secundi vacet primum ipso jure,
vel saltem liceat Ordinario obtinentem privare
primo, vel secundo. Alio modo quæri potest an e-
jusmodi pluralitas sit prohibita in foro animæ,
ita ut sit peccatum plura obtinere. Primo modo
dicit veram esse opinionem Innocentii tam de ju-
re, quàm de consuetudine: nam beneficia incom-
patibilia modo prædicto dicuntur tantùm in se-
quentibus casibus, videlicet, si sunt duo Curata,
vel Dignitates, vel Personatus, vel aliquod isto-
rum cum altero, ut c. 1. *de consuetud. lib. 6.* vel plu-
ra simplicia residentiam requirentia, ut c. *fin.* cum
ibi not. *supra de Cler. non resid.* vel plures Canoni-
catus in ead. Ecclesia, cap. *Litteras, infra de concess.*
praben. prout hæc notantur in Clem. *Gratiæ,* in
29 gloss. in *ver. Beneficium, de rescript.* Quoad secun-
dum modum quærendi, cum inspecto statu bene-
ficiorum originario beneficia constitui non de-
beant nisi sufficientia ad congruam Clerici su-
stentationem, c. *Vt quuque. supra de vita, & honestat.*
Cler. Hinc fit, ut absque pecato non liceat habere
plura talia sine dispensatione; & sic loquitur text.
in c. *Cùm non ignores, supra eod.* cum simil. & secun-
30 dùm hoc procedit opinio Hostien. Subdit tamen
Cardin. hoc ultimo casu evitari peccatum, si quis
obtineat plura talia propter generalem consue-
tudinem, quæ potest de illicito facere licitum, &
è converso, cap. *Cùm olim, de Cler. conjugat.* Sed at-
tento statu hodierno beneficiorum, cùm repe-
riantur sæpè beneficia simplicia insufficientia, se-
cundùm eum non est peccatum, propter hujus-
modi generalem consuetudinem, ita tamen ut ab-
sit avaritia: tandem remittit ad ea, quæ latius di-
xit in præalleg. Clem. *Gratiæ,* in hoc secundo di-
stinctionis membro, tu recurre ad S. Thomam
quodlib. 9. art. 15. ubi egregiè explicat an habere
plures præbendas sine cura animarum absque di-
spensatione sit peccatum mortale; & an excuset
consuetudo. Et vide eundem *quodlib. 8. art. 13.* &
quod in proposito scripsi, in d. c. *Dudum, il 2. supra*
de elect.

31 Quid tenendum? Hodie tam ingens controver-
sia ex omni parte sublata est ex Decretis Concil.
Trid. & præsertim ex *c. 17. sess. 24.* cujus hæc sunt
verba. (Cum Ecclesiasticus ordo pervertatur quã-
do unus plurium officia occupat Clericorum, sàn-
ctè sacris Canonibus cautum fuit, neminem opor-
tere in duabus Ecclesiis conscribi. Verum qooniá
multi improbæ cupiditatis affectu seipsos, non
Deum decipientes, ea, quæ benè constituta sunt,
variis artibus eluderé, & plura simul beneficia ob-
tinere non erubescunt, S. Synodus debitam regen-
dis Ecclesiis disciplinam restiroere cupiens, præ-
senti Decreto, quod in quibuscunq; personis quo-
cumque titulo, etiamsi Cardinalatus honore ful-
geant, mandat observari, statuit ut in posterum u-
num tantùm beneficium Ecclesiasticum singulis
conferatur. quod quidem si ad vitam ejus, cui con-
fertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat
nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo
utrumque personalem residentiam non requirat,
eidem conferri.) Hæc ibi. Ponderanda sunt singu-
la verba, quæ videntur studiosè apposita propter
dissidentes antiquorum opiniones. Et quidem in
illis verbis *Sanctè Sacris Canonibus cautum fuit:* nec
non in verbis *restituere cupiens,* Concilium indica-
vit se velle innovare, & in usum restituere anti-
quos Canones super pluralitate beneficiorum,
qui habentur in cap. 1. & 2. 21. *quæst.* 1. in cap. *Vnio*
§. Sed & hoc, 10. quæst. 3. in cap. *Sanctorum, 70. dist.*
cum aliis supracitatis, *numer.* 18. Sed quia Cano-
nes illi videbantur abrogati, vel per jura posterio-
ra, vel per contrariam consuetudinem, quæ ubi-
que vigebat, ut dictum est supra *num. 17. & n. 30.*
Præterea S. Synodus utitur verbis illis *statuit ut*
in posterum, quę jus novum inducunt, ut notat glos.
in Clem. *Eos, in ver. Deinceps, de Regular.* Et est com-
mune dictum, ut inquit Cardinal, *cons. 3. nu. 2.* &
sic tollitur fundamentum, quod Innocen. & alii
32 constituebant super generali consuetudine, De-
inde in illis verbis: *Vnum tantùm beneficium Eccle-*
siasticum singulis conferatur, nec non in illis verbis
aliud simplex Concilium sustulit primam opinio-
nem Innocentii, & approbavit secundam Hostien-
sis, qui sensit indistinctè non licere cuiquam absq;
dispensatione papæ obtinere plures præbendas,
vel beneficia simplicia. Nam de his etiam simpli-
cibus Concilium loquitur, ut probat illa dictio *a-*
liud, quæ est repetitiva similium, Clem 2. *de celebr.*
Missar. gloss. in l. *Si fugitivi, in ver. Alia pæna,* & ibi
Bald. Ang. & paul. de Castr. & Salyc. *C. de servo. fu-*
33 *git.* præterea in iisdem verbis sublata fuit sexta o-
pinio illorum, qui dicebant solum effrænatam be-
neficiorum multitudinem esse prohibitam: nam
Concilium constituit regulam; ut unum tantum
beneficium singulis conferatur, & permittit secun-
dum in eo tantum casu, in quo primum est insuffi-
ciens; atque ita ex Concilio beneficia sunt incom-
patibilia, etiamsi sint duo tantùm, & non plura.
Rursus dum Concilium dixit: *hoc decretum locum*
habeat in quibuscunque personis, etiamsi Cardinalatus
honore fulgeant: non admisit quintam opinionem
eorum, qui pluralitatem admittebant, si persona
esset industriosa, & quæ præ aliis sciret Ecclesiam
regere; licet hæc possit esse justa causa obtinendi
Apostolicam dispensationem, secundùm ea quæ
habentur, & notantur in cap. *De multa, §. Circa sub-*
34 *limes, infra eodem.* Ad hæc in verbis sequentibus,
dummodo utrumque personalem residentiam non requi-
rat, correxit tertiam, & quartam opinionem eo-
rum, qui dicebant posse aliquem in pluribus Ec-
clesiis esse præbendatum, & non Canonicum; vel
è converso Canonicum, & non præbendatum: ho-
die enim tam Canonicatus, quam præbendæ, seu
portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Ec-
clesiis personalem residentiam requirunt ex alio
ejusdem Concilii Decreto, nempe ex *cap. 12. sess.*
24. & consequenter sunt incompatibiles ex d. c.
17. ut decidit Rota *dec. 497. numer. 1. part. 1. recen.*
Unde etiam patet Concilium hoc loco approbas-
se primum membrum septimæ opinionis quoad
prohibitam pluralitatem beneficiorum; persona-
35 lem residentiá requirentium. Amplius in illis ver-
bis, *si ad vitam honestè sustentandam non sufficiat, liceat*
nihilominus aliud simplex sufficiens eidem conferre. Si-
militer approbavit primum membrum octavæ o-
pinionis, & permisit pluralitatem beneficiorum,
simplicium personalem residentiam non requirẽ-
tium in eo casu, in quo primum est insufficiẽs, non
tamen permisit posse conferri ultra duo; quia di-
xit, *aliud,* &c, & sic secundum, & non plura. Unde
etiam

etiam improbavit illorum sententiam, qui exemplificabant multitudinem non esse expatam in tribus beneficiis, ut dictum est in sexta opinione.
36 Demum jungendo hoc decretum, c. 17. *sess.* 24. cum decreto, *c.* 4. *sess.* 7. Concilium sustulit duas ultimas opiniones. Primò enim dum in *c.* 17. statuit secundum beneficium simplex sit incompatibile, si primum sit sufficiens; & in *d. c.* 4. imposuit pœnam obtinentibus plura incompatibilia, sive in titulum, sive in Commeodam: utique correxit *c. Dudum, el 2. de elect.* & improbavit nonam opinionem eorum, qui dixerunt unam præbendam posse obtineri in titulum, & aliam in Commendam: nam ex *d. c.* 4. nec in titulum, nec in Commendam licet obtinere plura incompatibilia. qualia sunt ex *cap.* 17. duo beneficia, simplicia, quando primum est sufficiens. Deinde
37 dum in *d. cap.* 4 ampliavit dispositionem Decretalis *De multa*, ad beneficia incompatibilia ex quovis capite, & in præd. c. 17. voluit primum beneficium sufficiens esse incompatibile cum secundo, reprobavit decimam opinionem Cardinalis, qui ad sententias conciliandas dixit duas præbendas esse incompatibiles, quoad peccatum, & in foro animæ; non autem quoad incurrendam pœnam privationis in foro judiciali: nam hodie cum secundum beneficium simplex sit incompatibile cum primo sufficienti ex *d. c.* 17. sequitur ut obtinens secundum, perdat primum ipso jure, & per retentionem amborum sit privatus utroque ex *d. c.* 4. quod extendit pœnam c. *De multa*, ad beneficia qualitercunque incompatibilia, ut plenè scripsi in prædicta Decretali in 1. *not. n.* 3. Atque ita prohibetur incompatibiltas non solùm in foro animæ, & quoad peccatum, ut patet in *d. c.* 17. ibi *seipsos, non Deum decipientes*, quod Cardinalis fatetur: Sed etiam in foro externo, & quoad pœnam; quod Cardinalis negat.

38 Quibus ita constitutis, jungendo jus commune cum decretis Concilii, & declarationibus S. Congregationis, cùm quæritur an plura beneficia sint hodie incompatibilia? pro solutione quæstionis sic distingue. Aut quæris de beneficiis personalem residentiam requirentibus: aut de aliis beneficiis, quæ talem residentiam non requirunt. Primo casu conclude plura beneficia esse incompatibilia tam de jure communi ex unanimi Doctorum sententia, ut dictum est supra in septima opinione, quàm ex Concilio Tridentino in *d. c.* 17. sive hu-
39 jusmodi residentiam requirant ratione curæ animarum, sive ratione servitii. Qua de re multæ declarationes fuerunt editæ à S. Congregatione. Et primò ratione residentiæ propter curam animarum incompatibiles sunt duæ Parochiales: Item Parochialis cum Baptismali, & similiter be-
40 neficium, cui injunctum sit onus coadjuvandi in cura animarum. Item is, qui habet Rectoratum, si curam exerceat per Vicarium amovibilem, potest Parochialem obtinere, Siquidem amovibilitas indicat curam residere penes Rectorem: secus si cura exerceri solita esset per Vicarium perpetuum,
41 ut eo renuente Rector curam non posset exercere. Et cùm fuisset quæsitum, an casu quo cura unita est alicui Ecclesiæ ex altera dependenti, ita ut ei per Vicarium perpetuum deserviatur, juxta terminos *Extirpanda, §. Qui verò. de praben.* resultet ratione curæ animarum incompatibilitas talis Ecclesiæ cum alia Parochiali? Responsum est negativè, ut etiam per glos. c. *Eam te, de atat.*
42 *& qualitate, in ver pendeat.* Ratione residentiæ propter servitium ex Concilio insurgit incompatibilitas non solum in Parochialibus & Curatis, sed etiam in beneficio Curato, & Canonicatu, & in pluribus Canonicatibus, tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Ecclesiarum, cum personalem residentiam requirant propter servitium, ut in c. 12. *sess.* 24. licet de jure communi hoc esset controversum, ut patet ex opinionibus suprà telaris. Item ex Congregatione incompatibilis est præbenda Theologalis erecta per unionem aliquot simplicium beneficiorum cum Parochiali, vel Canonicatu. Idemque dicendum de pluribus Monasteriis, seu Capellaniis servitium personale, seu residentiam requirentibus propter divini Officii celebrationem. Verumtamen ex Congregatione servitium Ecclesiæ receptitiæ, pro quo non levantur Bullæ, nec ulla fit institutio, seu confirmatio, sed Presbyteri tenentur solum ad Missas, & horas Canonicas, deque præstimoniis participant pro rata servitii circumscriptis Ecclesiæ staturis, non est incompatibile cum Parochiali communi pluribus uti pluribus, habente onus celebrandi ternis hebdomadis; ideoque illam obtinens, ubi satisfecerit dictis oneribus Missarum, potest inservire dictæ Ecclesiæ receptitiæ.

43 Secundo casu, idest cum beneficia personalem residentiam non requirunt, eo quod jus commune inducens residentiam in omnibus beneficiis secundum ea, quæ leguntur, & notantur in c. *Conquerente, supra de Cler. non resident.* abrogatum fuerit ex generali consuetudine, ut notarum est supra in prima opinione, *n.* 17. iterum sic distingue. Aut primum beneficium est sufficiens ad congruam sustentationem Beneficiati, & non potest haberi secundum, ex *d. c.* 17. *sess.* 24. etiamsi secundum sit insufficiens, quia Concilium permittit ut possit conferri secundum in eo tantum casu, in quo primum ad sustentationem non sufficit. Collatio tamen secundi non est nulla, sed adepta pacifica possessione secundi, vacat primum ipso jure, & per retentionem secundi cum primo vacat utrumque ex *cap.* 4 *sess.* 7. Quod ampliat dispositionem, c. *De multa, infr eodem* ad beneficia quomodolibet incompatibilia ratione sufficientiæ, de quo latius dicetur *infra in tertia quæstione.*
44 Aut primum est insufficiens, & potest conferri secundum etiamsi solum per se sufficiat, ut sonat littera *d. C.* 17. ibi, *aliud simplex sufficiens*, non enim dixit sufficiens una cum primo, sed simpliciter sufficiens; quod tamen fusius infra examinabitur
45 in quarta quæstione. Sed ultra duo haberi non possunt ab Ordinario, licet omnia simul sint insufficientia, ut sæpiùs S. Congregatio censuit, & dicam infra, *n.* 70. An autem collatio tertii sit nulla, necne, fusè videbitur infra in ultima quæst. Et hæc intelligas de beneficiis in diversis Ecclesiis; nam si in ead. Ecclesia existant, erit aliter distinguendum, ut dicam in quæst. sequenti.

46 2. QUÆRO, An Episcopus super pluralitate Præbendarum, vel beneficiorum simplicium possit dispensare.

47 De jure communi articulus est satis dubius: communiter tamen tenetur distinctio Jo. Andr. in cap. *Litteras, infr. de concess. præben.* Quod aut Canoniæ, & præbendæ, seu beneficia simplicia existunt in diversis Ecclesiis, & dispensat Episco-

48 scopus. Aut existunt in ead. Ecclesia, seu sub eo-
dem tecto; & tunc subdistingue: nam aut sunt dif-
formia, & potest Episcopus dispensare; aut sunt
conformia, & non potest, sed opus est dispensati-
one Apostolica. Ratio diversitatis est, quia in
primo casu non frangitur ibi numerus: secus in
secundo, & hanc distinctionem amplectitur *hic*
Anton. de Butr. *n.* 10 *vers. ultimatè*, dicens se illi
adhærere, quia est sententia tanti Doctoris, ut fu-
it Jo. Andr. quod latius prosequitur Abb. *n.* 9. qui
tamen limitat dictum Jo. Andr, quando una præ-
benda non est sufficiens: aliàs secus, per c. *San-*
49 *ctorum* 70. *dist*. Sed tu breviter dicas hodie ad plu-
sa beneficia simplicia in diversis Ecclesiis Episco-
pum nullo casu posse dispensare; quia aut pri-
mum est insufficiens, & potest obtineri secundum
non requirens residentiam absque ulla dispensa-
tione, ut dictum est in præcedenti quæstione *n* 45.
Aut primum est sufficiens, & Episcopus non di-
spensat; quia obstat Concilium Tridentinum
contra quod Episcopus non habet facultatem di-
spensandi, ut latissimè probavi in c. *final. de fil.*
Presbyter. Quod multò magis procedit in canoni-
catibus, & præbendis, cum ex capite personalis
residentiæ sint incompatibiles, ut dictum est su-
50 pra *num.* 38. & 42. Si vero duo beneficia sint sub
eodem tecto, siquidem sint conformia, Episco-
pus non dispensat: & vera est opinio, Jn Andr. &
communis in d. c. *Litteras*. Sin autem sint diffor-
mia, tunc aut primum est sufficiens, & similiter
non dispensat Episcopus obstante Concilio Tri-
dentino in *d. c.* 17. *s. ss.* 24. Aut est insufficiens, &
hoc casu Episcopus dispensare potest, & procedit
limitatio Abbatis *d. n.* 9. dummodo tamen utrom-
que personalem residentiam non requirat; quia
tunc obstaret Concilium, & ideo opus esset di-
spensatione Apostolica prout hæc omnia latius
explicavi in d. c. *Litteras in* 1. *quæst*.

51 3. QUÆRO, An quando habenti beneficium
sufficiens Ordinarius aliud confert, collatio sit
nulla; vel si valida sit, an adepta pacifica possessi-
one secundi, vacet primum ipso jure.

Hoc dubium fuit transmissum per manus Car-
dinalium Sacræ Congregationis Concilii cum
voto Cardinalis Alciati, qui ejus erat opinionis,
ut Ordinarius non posset conferre, & si conferret,
nulla esset collatio. Rationes sunt infra scriptæ.

52 Primò, quia Concilium utitur illo verbo, *con-*
feratur, quod propriè respicit actum ipsum colla-
tionis: & sic in effectu prohibet eam fieri de duo-
bus beneficiis uni personæ. Unde sequitur ut si fa-
cta fuerit contra hanc prohibitionem legis, sit ip-
so jure nulla, secundum regul. l. *Non dubium*, ubi
Jas. *n.* 17. *C. de legib.* Nec potest hæc dispositio
Concilii intelligi juxta terminos juris commu-
nis, de qoibus in c. *De multa*, *de præben* quia d. c.
Non utitur verbo, *conferatur*, nec prohibet actum
ipsius collationis; quinimo eam permittit, & am-
plius vult eam esse validã, quod patet *ibi* in vers.
Præsenti, dum statuit, ut quicunque receperit se-
cundum beneficium curatum, sit privatus illo,
quod habebat. Ergo apparet quod collatio se-
cundi fieri potuit, & facta valuit, & eam recipiẽs
acquisivit secundum beneficium, licet primũ per-
diderit. At non ita Concilium disposuit, sed sim-
pliciter vetuit ne secundũ conferatur, & videtur
Concilium Tridentinũ voluisse renovare decre-
tum Lateranen Concilii, quod erat ante d. c. *De*
multa. & cujus fit mentio expressa in princ. dict.
c. Per quod prohibitum erat, ne habens Parochi-
alem reciperet aliam, & si recepisset, eam amitte-
ret, & qui contulisset, conferendi potestatem nõ
habuisse censeretur, & ita Sacra Congregatio vi-
53 detur à principio intellexisse, d. *c.* 17. Nã cum du-
bitatum esset an Datarius supplicationes illas de-
beret admittere, quibus habens Parochialem, vel
simplex, quod tamen sufficeret ad victum, pete-
bat sibi aliam Parochialem, vel aliud simplex:
fuit decretum, & ita d. Datario injunctũ, ut sup-
plicationes istas non admitteret, nisi addita hac
clausula, quod Orator habita possessione secundi
beneficii, intra duos menses, vel si per eum sta-
ret, quominus haberet, teneretur primum, vel
secundum dimittere, aliàs careret utroque. Ex
quo decreto clarè colligitur, Congregationẽ nõ
intellexisse d. *c.* 17. secundum dispositionem, c.
De multa, quia clausula illa non esset conformis
dict. c. Neque extravag. *Execrabilis*, § *Qui verò de-*
inceps. Et sic longè diversa à terminis juris com-
munis, de quibus etiam per Abb. in d. c. *De multa*
n. 10. secundum quos terminos neque præfige-
batur impetranti aliquis terminus ad adipiscen-
dam possessionem secundi beneficii, neque ei da-
batur optio dimittendi utrum mallet; sed quan-
docunque possessionem secundi adeptus fuisset,
illico absque ulla mora cogebatur præcisè dimit-
tere primum. Et ex aliis etiam decisionibus appa-
ret Congregationem sensisse, in toto illo *cap.* 17.
nullam fuisse habitam rationem d. c. *De multa*, &
memor est Alciatus se audivisse à patribus, qui
interfuerunt Concilio, eam fuisse mentem ferè
omnium, ut d. c. *De multa*, prorsus abrogaretur;
& quod ita etiam pius IV. scripsisset ad Concil.

54 Tamen Congregatio censuit posse conferri se-
cundũ, sed habita pacifica possessione secundi va-
care primum ipso jure; quia verba illa Concilii,
conferatur, debent intelligi cum effectu, idest ad
finem retinendi, & per tex. d. c. *Nonnulli, de Cleric.*
non residen. ibi, *accipere*, quod verbum in sensu
passivo est simile verbo, *conferatur*, prout sentiũt
ibi Abb. & alii, qui summant textum, quod plures
ecclesiæ uni conferri non debeant, & tamen, ut
ibi declarant Abb. & cæteri, dispositio illius c. in-
telligitur ut illa simul retineat; sed debet altero
privari, prout etiam probatur in d. c. *De multa*.
Quod cum non procederet nisi in Curatis, fuit per
Concilium ampliatum ad omnia beneficia suffi-
cientia, & cum Concilium sit jus novum, & cor-
rectorium, satis est ut maximè operetur absque
eo, quod amplius restringatur Ordinariorum fa-
cultas, & maximè sine utilitate, cum satis sit quo-
ad intentionem Concilii, ut unus in effectu non
possit retinere plura beneficia. Sed cum hoc fuis-
set decretum Congregationis parvæ, fuit dictum
referendum ad Sanctissimum, an velit de hoc agi
in Congregatione generali. Sanctitas sua decre-
tum Congregationis parvæ probavit, & noluit re-
vocari in dubium in congregatione generali; sed
tantum in ea agi, quid quando habenti duo aliàs
incõpatibilia ex dispensatione Ordinarius con-
fert tertium, an collatio sit nulla.

56 4 QUÆRO, Si qols habens simplex beneficiũ
non sufficiens, acquirat ex collatione Episcopi
aliud beneficiũ, quod per se solum sufficiat, an ex
decreto Concilii, *sess.* 24. *c.* 17. possit utrumque re-
tinere: An verò dicantur hæc beneficia incompa-
tibi-

tibilia, ita ut adepta pacifica possessione secundi, primum vacet ipso jute, vel qui obtinet privandus sit per sententiam.

In Congregatione publica discussa latè materia ex septem Cardinalibus, tres nempe Per.... Sanctorum Quatuor, & Albanus tenuerunt posse utrũque retineri, neque incompatibilia esse, & minus vacare ipso jure, aut eum qui obtinet, privandũ esse altero, nec obstare Concilium, quia non prohibet, quin habenti unum insufficiens detur alterum; & Concilium, ut patet ex proœmio, & verbis, nihil voluit decidere nisi quod prius jure veteri, & communi erat decisum: & sic voluit tantum restituere jus vetus, quo talia beneficia non erant incompatibilia. Sed aliis visa est hæc opinio periculosa; primò, quia Concilium nihil novi induxisset. Secundò, quia verba Coucilii loquuntur etiam de simplici, quod non erat jure veteri. Tertiò, quia Concilium loquitur taxativè, unum uni tantum. &c. Ergo excludit, & prohibet duo, prout est naturæ taxativæ, Jas. in l. 1. *n.* 47. *de offic. ejus.* Item ex verbis *liceat conferre si non sufficit*; Ergo si sufficiat, non licebit. Lu. . . . dixit esse incõpatibilia, non ut adepta possessione secundi vacet primum, sed juxta glos. in cap. *Dudum il* 2. *de elect. ver. Retinet*, ut scilicet cum peccato tenens, non faciat fructus suos in conscientia, & sit privãdus, prout jus commune vetus sanxit. Senonen. & Carasa tenuerunt primum non vacare, etiamsi secundum requirat residentiam, sed per sentẽtiam privãdũ esse ex Concilio, quia prohibet utrũque simul retineri, quando aliud sufficit, & jure veteri erat quoque sic privandus, Abb. in c. *Coquerente, in 3 not.* & in c. *Quia nonnulli, de Cler. non*
56 *resid.* Alciatus autem admisso illo, quod Couciliũ prohibet utrumque simul retineri, censuit primũ vacare ipso jure: nam quando duo beneficia sunt incompatibilia, adepta pacifica possessione secundi, vacat ipso jure primum, Abb. in c. *De multa, de praben. n.* 10. *&* 16. quæ habent locum etjam in secundo beneficio simplici, quod de jure non potest retineri cum primo, Clem. *Gratia, de de rescript.* ubi post Innoc. Feder. de Sen. & alios in terminis firmat Barbat. iu glos. *in verb. Beneficium, col.* 3. *vers. Ego autem eligo opinionem, usque ad vers. Et in quantum ista glos.* comprobatur per Cardin *cons.* 3. *prope finem, vers. Attento etiam testamento*, ubi vult ut quando statutum est ut beneficium simplex non possit haberi cum alio beneficio simul, tunc assecutione secundi beneficii vacet primum. Et ita quoque in terminis tenet Rebuff. *in Praxi sua, tit. de dispensat. ratione ætatis, in verb. Incompatibilia, n.* 6. *juncto cum n.* 1. A Concilio autem satis clarè videtur statutum ut beneficium per se sufficiens non possit obtineri cum alio. Postea ex consensu omnium dictum fuit referendum ad Sanctissimum, Convocata rota Congregatione, Sanctissimus voluit de hac quæstione amplius agi in Congregatione, suadendo omnibus, ut denuo studerent, & deliberarent. In Congregatione cui interfuerunt octo Cardinales; Sanctorum Quatuor, & Albanus videntur sensisse non esse incõpatibilia ex Concilio; ideo non vacare neque ipso jure, neque privationem ante sententiam. Lu. . . . Senon. Montalt. Carafa, Per. . . . . censuerunt non vocare ipso jute, sed bene senserunt privandum; quia Concilium pro incompatibilibus habet; sed solum esse huic dubio respõdendum, quod non vacet. Alciatus verò censuit vacare ipso jure, ut aliàs in similibus Congregatio decidit, & responsum est pluribus.

57 Tu verò considera: nam ut supra tetigi *n.* 44. Concilium in d. *c.* 17. *sess.* 24. non disposuit simpliciter ut habenti unum beneficium insufficiens ad honestam sustentationem possit conferri aliud, sed ut possit conferri aliud sufficiens; nec addidit sufficiens una cum primo, sed solum dixit sufficiens, & sic videtur intellexisse de alio, quod per se sufficiat; cum præsertim agatur ad effectũ inducendi privationem primi beneficii per assecutionem secundi. Unde in constituenda sufficiẽtia secundi beneficii conjungi non debent fructus insufficientes primi, quia in materia pœnali summæ non coacervantur, & quinquaginta & quinquaginta non sunt centum, ut notat Bart. in l. *Fidejussor. in princ. ff. de solut.* & dixi in c. *Insinuante, n.* 34. *infra Qui Cler. vel vov* Et est cõmunis theorica, quam pluribus exemplis exornat. Alex. *cons.* 113. incip. *Viso themate, n.* 3. *& seq. lib:* 5. Nec obstat si dicatur, Mens Concilii fuit, ut Clericus ex fructibus unius, vel alterius beneficii Ecclesiastici non habeat nisi honestam sustentationem; & quamadmodum non permittit, ut qui habet unũ sufficiens, possit obtinere secundum, etiam insufficiens, ut cõclusum est in præcedenti quæstione; ita è converso nõ cẽsetur permisisse, ut qui habet secundum sufficiens, possit illud retinere cum primo insufficienti, arg. c. *Inferior.* cum glos. *in ver.*
58 *Hinc.* 2. *dist.* Id inquam nõ obstat, quia inter utrũq; casum considero magnam esse rationem diversitatis: nam qui habet primum sufficiens, cum jam habeat congruam sustentationem, videtur moveri ad impetrationem secundi ex avaritia, & ambitione, quę sunt præcipuæ causæ prohibitionis pluralitatis, ut hic patet, & notat Innoc. *nu.* 3. *vers Quod enim* At qui habet primum non sufficiens, justè appetit secundum ad sui honestam sustentationem. Et quamvis ex accidenti contingat, ut secundum per se sufficiat; tamen appetendo illud non peccat, cum hoc faciat Concilii authoritate, c. *Qui peccat*, 24. *q.* 3. nec recipiendo secundum sufficiens debet incidere in pœnam privationis primi insufficientis; quia cum lex hoc permittat, quod legitimè factum est nullam pœnam meretur, dicit text. in l. *Gracchus, C ad l. Iul. de adulter.* glos. 1, in c. 2. *de constit.* glos. in c. *Nihil in verbo Ætatis, de elect.* Præterea si habens primum insufficiens non posset obtinere secundum sufficiens, oporteret eum expectare quousque vacaret aliquod beneficium sufficiens ad hoc ut posset illud retinere cũ primo; & ita posset contingere ut per multos annos remaneret cũ primo beneficio sine sufficienti sustentatione, prout accideret si per multum temporis non contingeret vacatio alicujus beneficii nisi sufficientis: non enim illud posset obtinere absque eo quod per assecutionem pacificam secundi incideret in pœnam privationis primi. Ad quod fortè animadvertentes Patres Concilii simpliciter voluerunt, ut habenti unũ benficium, quod non sufficeret ad congruam sustentationem, posset conferri secundũ sufficiens, nulla habita distinctione, an esset sufficiens per se solũ, vel unà cum primò. Quæ ratio non viget in eo, qui certus est de sua congrua sustentatione; & ideo non potest appetere secundum sine vitio ambitionis vel avaritiæ. Insuper ponamus juxta consue-

L 2 tudi-

tudinem loci, & conditionẽ personæ, congruam
sustentationem esse ducatorum centum: si talis
persona haberet beneficiũ ducatorum quinqua-
ginta, absque dubio posset obtinere aliud bene-
ficium ducatorum octoginta, cum neutrum per se
consideratum sit sufficiens: neque hoc casu per as-
secutionem pacificam secundi perderet primum;
alioquin remaneret sine congrua sustentatione
contra mentem Concilii, & hoc planum. Si verò
talis haberet beneficium ducatorum viginti, non
posset obtinere aliud beneficium ducatorum cẽ-
tum, admissa opinione illa, quod habenti unum
insufficiens non possit conferri secundum, quod
per se solum sufficiat. Atque ita talis ex Concilio
posset authoritate ordinaria habere duo benefi-
cia simplicia valoris centum & triginta ducato-
rum, ut in primo casu: & tamen habere non pos-
set ex Concilio duo beneficia simplicia valoris
ducatorum centum & viginti, ut in secundo casu.
Dicamus ergo indistinctè habente unum benefi-
cium insufficiens posse aliud conferri ab Ordina-
rio, sive secundum sit per se sufficiens, sive non,
arg. c. *Majores, §. Cæterum, infr. de Baptism.*
59 Ultimo QUÆRO, Si habenti in eadem Ec-
clesia Canonicatum, & officium, quæ ex funda-
tione compatibilia sint, Episcopus Canonicatum
alterius Ecclesiæ contulerit, an collatio secundi
Canonicatus sit irrita, necne?
60 Tertius in c. *Singula 89. dist.* statuit singula be-
neficia esse singulis conferenda; & plerisque in
locis improbatur pluralitas beneficiorum, ut *hic*,
& in c. 1. *& per totam 21. quæst. 1.* in c. *Quia in
tantum*, & c. *Ad hæc, supra eodem*, & *infra* in c. *Su-
per inordinata*, cum multis similibus, sed non de-
ciditur an collatio tertii sit ipso jure nulla, necne;
quemadmodum nullo jure irrita decernitur col-
61 latio secundi beneficii incompatibilis: Nam an-
te Concilium Lateranen. provisus habebat opti-
onem alterutrum retinendi, c. *Referente*, & cap.
Præterea, supra eod. Ex Concilio Lateranen. rela-
to in c. *Quia nonnulli, de Cler. non resid.* debebat
privari secundo, post Concilium Lateranen. va-
cabat primum ipso jure, ex c. *De multa, infr. eodem.*
At postea per extravag. *Execrabilis* tenebatur pri-
mum verbo, & facto in manibus Ordinarii illi-
co dimittere; alioquin vacabat utrumq; & pro-
visus inhabilis efficiebatur ad Ordines, & bene-
ficia, ut ibi in §. *Qui verò*, prout hæc quatuor tem-
pora distinctè recenset Cardinal. *cons. 3. circa elu-
cidationem num.* 4. & in d. cap. *Referente*, & Abb.
62 in d. cap. *Quia nonnulli.* Decretum Concilii Tri-
dentini c. 17. *sess.* 24. disponit ut ab Ordinariis
secundum beneficium eidem conferri possit, si
primum non sit sufficiens, sed tertii collationem
non irritat. Decretum verò *cap. 4. sess.* 7. simili-
ter non agit de nullitate collationis, sed solum de
pœna illorum, qui plura beneficia incompatibilia
63 recipere, & simul retinere præsumpserint. Solus
tex. in c. *Ordinariis, §. In conferendis, de offic. Ordi-
nar lib. 6.* decernit irritam collationem tertii be-
neficii. Quamobrem solutio præsentis quæstionis
pendebit ab inspectione, an d. §. *In conferendis*,
quo irrita decernitur collatio tertii beneficii in-
compatibilis, habeat locum in tertio beneficio,
quod quamvis non esset incompatibile de jure
communi; tamen effectum est postea incompa-
tibile, per supervenientem Concilii dispositio-
nem, sive ratione servicii juxta *c. 17. sess.* 24. sive
ratione numeri, cum in *cap. 17. ejusdem sess.* Con-
cilium prohibeat authoritate ordinaria confer-
ri posse tertium beneficium obtinenti duo etiam
64 insufficientia. Præmittendum est primo *d. §. In
conferendis*, quidquid senserint ibi Joan. Monach.
sub n. 2. in fin. & Rebuff. *in praxi tit. de dispensat.
ratione ætatis, in ver. Quoad vixerit*, ex identitate
rationis procedere in omnibus beneficiis incom-
patibilibus de jure communi, licet loquatur in
specie de obtinente duas dignitates, vel persona-
tus, sive Ecclesias curam animarum habentes.
Atque ita ex eo textu colligunt Gemin. *in prin.*
& Franc. *in 2. notab.* ubi notant habentem plura
beneficia incompatibilia etiam virtute dispensa-
tionis censeri inhabilem ad aliud beneficium as-
sequendum, Petr. de Anchar. *cons 59. in publicis
num. 1. circa med. vers. Bene ponderandum*, Vital. in
Clem. *Si plures, num.* 12. ubi reddit rationem, &
n. 46. de præben. & Pacifius *cons. 74. Gratia, num.
39. & 40. vol.* 4. Itaque ex dispositione illius te-
xtus habenti duo beneficia quovis modo incom-
patibilia de jure communi non potest conferri
tertium; & si conferatur, collatio est ipso jure
nulla.
65 Præmittendum secundò, Canonicatum, & of-
ficium, de quibus agitur, esse compatibilia ex
fundatione quoad hoc tantum, ut possint ab eo-
dem recipi, & retineri absque dispensatione Apo-
stolica: secus autem respectu tertii beneficii; quia
lex fundationis non sustulit nisi primam speciem
incompatibilitatis respectu servitii, vel residen-
tiæ, aliam verò speciem respectu numeri reliquit
dispositioni juris communis, cujus vigore cum
hæc duo beneficia non sint invicem unita, juxta
66 cap. *Super eo, de præben. lib. 6.* faciunt numerum
respectu tertii, & pariunt incompatibilitatem à
jure inductam, ut probatur ex doctrina Matt. re-
lat. per Cardin. in Clem. *Si plures, in 3. oppos. vers.
Quod voluit hic, de præben*, ubi ait: (Duo benefi-
cia incompatibilia habentur quidem loco unius,
quoad hoc ut simul possint retineri cõtra jus cõ-
mune vigore dispẽsationis; sed comparando ista
duo simul respectu tertii, nihil operatur dispen-
satio) & consentiunt Gemin. & Franc. ut dictũ
est supra *n. 64.* Est ergo locus juri communi, un-
de & lex fundationis hoc casu tantum operatur,
ut Canonicatus & officium, quæ aliàs incompa-
tibilia sunt, simul legitimè retineri possint; sed
non propterea tollit incompatibilitatem à jure
provenientem quoad alios effectus; Quia cum
sit contra jus commune, est strictè interpretanda,
& ut minus faveat beneficiorum pluralitati,
quam fieri possit, ut per Speculat. *tit. de dispensat.
vers. Dicendum restat, sub n. 20. vers. Præsertim cum
Indulgentia*, Gemin. in c. *Si cui conceditur, col. 2.
vers. Nec obstat, de præben. lib. 6.*
67 His præmissis, ad quæstionem breviter vide-
tur respondendum; collationem secundi Cano-
nicatus esse ipso jure nullam, veluti factam habẽ-
ti duo beneficia incompatibilia, per tex. in d. c.
Ordinarii, §. In conferendis, de offi. Ordinar. lib. 6. si-
ve enim Canonicatus sit incompatibilis cum of-
ficio de jure communi, sive ex decreto *c. 12. sess.
24. sive c. 17. ejusdem sess.* ille tex. vendicat sibi
locum in quacunque specie incompatibilitatis,
ut initio probavimus *n. 64.* In qua quidem incom-
patibilitate, quod attinet ad rem præsentem, nul-
la est habenda ratio fundationis, quia hæc nihil
ope-

operatur respectu assecutionis tertii, sed tantum respectu retentionis Canonicatus, & officii, ut similiter patet ex doctrina Cardinalis proximè relati.

Neque obstat quod *d. §. In conferendis*, loquatur de incompatibilibus de jure communi, non autem de hac nova specie incompatibilitatis à Concilio introducta respectu residentiæ, vel numeri, eo quod de hac jus commune non cogitaverit; & quod propterea jura de incompatibilitate loquentia ad hanc speciem non extendantur, ut in specie consuluit Anchar. *cons. 59. In publicis, per tot.*

68 Nam respondetur Anchar. fuisse consultum an per collationem tertii incompatibilis vigore statuti vacarent duo prima incompatibilia ipso jure, per Clem. *Si plures de praben.* & respondit non vacare; quia jura inducentia vacationem primi per adeptionem secundi incompatibilis, cùm sint pœnalia. & correctoria juris communis antiqui, non extenduntur ad casum novum, & improvisum, de quo antiqua jura non cogitarunt. At in casu præsenti non est quæstio an obtinens tertium incompatibile sit privatus ipso jure beneficiis antea obtentis; sed an obtinens duo incompatibilia sit habilis ad tertium simile. Atque ita in casu Anchar. tractatur de jure quæsito amittendo: hic verò de inhabilitate ad jus quærendum, inter quæ Anchar. ipse *ibidem sub num. 5.* expressè differentiam constituens ait, difficilius tolli jus in re, quam jus ad rem; necesse bonam consequentiam; Facio actum incõpatibilem juri meo: Ergo videor ei renunciare; illud enim non est verum in jure quæsito, sed in jure quærendo.

69 Rursus in casu Anchar. erat quæstio, An jura antiqua de incompatibilitate loquentia extēderētur ad beneficia incompatibilia ex statuto particulari in materia pœnali, & correctoria juris communis antiqui. At in casu præsenti quæritur an jus antiquũ disponēs de incompatibilitate habeat locum in beneficiis incompatibilibus ex generali Concilio, in materia favorabili, & secundum jus commune, quod ubique improbat beneficiorum pluralitatem; & præsertim in c. 1. *de consuetud. lib. 6.* ubi omnes notant. Quamobrem non mirum si dispositio *d. §. In conferendis:* procedat etiam in obtinente tertium incompatibile ex Concilio. Atque ita post Concilium, quamvis obiter, animadvertit Nicolaus Garz. *in tract. de benef. part. 11. n. 208.* quicquid scripserit Navarr. *cons. 10. de praben.*

His accedit quod decretum c. 4 *sess. 7.* ampliat dispensationem cap. *De multa, infr. eodem*, & jura omnia de incompatibilitate loquentia ad quancunque speciem incompatibilitatis. Ideoque Sac. Congregatio sæpius respondit per adeptionem possessionis secundi beneficii, etiam insufficientis vacare primum sufficiens ipso jure, ex *d. cap. 4.* & similiter vacare primum Canonicatum adepta pacifica possessione secundi. Unde quemadmodũ jura de incompatibilitate loquētia extenduntur à Cõcilio ad omnem speciem incompatibilitatis ad effectum inducendi vacationem propter omissam retentionem: ita dispositio *d. §. In conferendis*, debet censeri ampliata à Concilio ad novam incompatibilitatis speciem ad effectum irritandi collationem tertii beneficii. Itaque ex majoritate rationis, cum in primo casu, quo inducitur privatio, tollatur jus quæsitum; in secundo fiat inhabilitatio ad jus quærendum, & occurratur pluralitati sacris Canonibus inimicæ, ut per Anchar. in *d. cons. 59. n. 5.*

Postremò, videtur irrita collatio tertii beneficii, etiam ex decreto *d. c. 17. sess. 24.* quod dum tribuit facultatē Ordinariis duo beneficia ad summum conferendi, necessariò prohibet collationē tertii, & tacitè irritat si quid secus factum fuerit; quia lex præsertim lata in Concilio generali, quãvis simpliciter prohibeat, semper tamen intelligitur habere clausulã derogatoriam, & annullativam actus, ut notat Bald. per illum tex. in l. *Non dubium in 4. not.* & Jas. post alios *numer. 17. C. de legib.*

70 Nec obstat quod Concilium ibi similiter prohibeat collationem secundi, quando primum est sufficiens; & tamen Sac. Congregatio sæpius declaraverit collationem secundi non esse irritam. Nam respondetur ideo obtinenti unum posse cõferri secundum, quia unum obtinere non est contra jus commune; ideoque illud habens non censetur inhabilis ad aliud beneficium etiam incompatibile assequendum: in hoc Concilium recipit declarationem à jure communi, ita ut quamvis simpliciter prohibeat collationem secundi; hoc tamen intelligi debeat ad effectum utrumque retinendi, ut olim interpretata est S. Congregatio. At verò obtinere duo est contra jus commune; ideoque plura obtinens tanquã transgressor Canonum non est habilis ad aliud obtinendũ absq; dispēsatione Pontificis, & ita in propriis terminis hanc rationem differentiæ assignat glos. *fin. in dict. c. Ordinarii, §. In conferendis, de offic. Ordinar. lib. 6.*

71 Atque hanc sententiam passim sequuta est S. Cõgregatio. Nam sæpius in casibus contingentibus respondit. Episcopum habenti unum simplex beneficium, quod non sufficiat ad ejus sustentationem posse aliud simile conferre, sed non posse ultra duo absque dispensatione Sedis Apostolicæ, etiamsi omnia simul ad illius sustentationem non sufficiant. Quod multò magis videtur habere locum hoc casu, in quo adest incompatibilitas non solum respectu numeri, sed etiam respectu servitii, cum tam officium, quam duo Canonicatus personalem residentiam requirant ad præscriptum *cap. 12. sess. 24.*

DE PRÆBENDIS.

Cap. dilectus.

SVMMARIVM.

1 *In canonicum recepto quam cito facultas se obtulerit præbenda debetur, & interim quotidianas distributiones habebit. & n. 16. usque in fin.*

2 *Compositio super re spirituali fieri potest, sed non transactio.*

3 *Canonici receptio non vitiatur ex infecta promissione futuræ præbendæ.*

4 *Quod procedit si recipiatur ea intentione, ut statim sit canonicus, sed præbendam non habeat nisi cum vacaverit.*

5 *Secus si effectus tam receptionis, quam promissionis differatur in tempus vacaturæ.*

6 *Factum idem diversis respectibus potest simul approbari, & reprobari.*

7 *Canonico supranumerario debetur præbenda, cum se facultas obtulerit non ex vi promissionis, quæ nulla est, sed ex vi receptionis, & n. 14.*

8 *Canonicus recipi potest sine beneficio seu præbenda.*

9 *Dummodo id fiat ex causa, & non multi sic recipiantur.*

10 *Nec interveniat pactũ, ut receptus nihil participet.*

11 *Legatus de latere non potest contra Concilium dispensare*

12 *Potest beneficium vacaturum reservare etiam pro certa persona, sed non dare jus ad vacatura, & quæ sit ratio diversitatis.*

13 *Præbenda vacans non Canonico numerario, sed ultra numerum recepto conferri debet ubi præbendæ sunt distinctæ*

14 *Canonicus supranumerarius vacante præbenda extinguitur & numerarius efficitur, & n. 18.*

15 *Secus in Monialibus supranumerariis.*

16 *Canonici ultra numerum recepti an habere debeant stallum in Choro, vocem in Capitulo, quotidianas distributiones. et n. seqq. usque in fin.*

17 *Quid si super hoc extet consuetudo Ecclesiæ.*

Et cessante consuetudine quid in receptis voluntariè à Capitulo, n. 20.

Et quid in receptis de mandato Papæ, n. 25.

18 *Consuetudo, quæ communiter est ubique, ut recepti ultra numerum non habeant jura Canonicalia, nec distributiones quotidianas, valida est & observanda.*

Canonici expectantes dici non possunt beneficiati, & vocantur Canonici in herbis, ibid.

19 *Canonici ultra numerum ad limites installationis vocem consequuntur.*

21 *Numerus frangitur si receptis ultra numerum fiat à Capitulo simpliciter: Secus si cum adjectione ut receptus sit supernumerarius, n. 24.*

22 *Canonicus ultra numerum receptus potest esse Delegatus Papæ.*

Item potest esse conservator post Bullam Gregor. XV. de Conservatoribus.

24 *Canonicus ultra numerum à Capitulo receptus cum adjectio ut sit supranumerarius non consequitur nisi jus quoddam præparatorium ad jus integrum obtinendum.*

25 *Numerus non frangitur si Papa mandet quem recipi in canonicum ultra numerum simpliciter.*

26 *Clausula*, cum plenitudine juris Canonicalis, *includit quotidianas distributiones.*

1 DILECTUS. Il primo. Recepto in Canonicum quam citò facultas se obtulerit præbẽda debetur, & interim quotidianas distributiones habebit. Hoc dicit secundum Jo. Andr. cui consentiunt Butr. Anchar. Imol. Abb. & omnes, præter Cardin. qui ponderando literam, quæ in fine dicit *portiones*, & non *distributiones*, aliter summat, videlicet: Si recipitur quis in Canonicum sub expectatione præbendæ, adjecto quod interim nil recipiat, nõ tenet adjectio etiã authoritate legati facta, & ei providebitur cũ facultas se obtulerit, & interim portiones quotidianas habebit. Primam tamen lecturam videtur sequi glos. 3. & communiter Doctores, ut ipsemet Cardin. fatetur. Decretalis quatuor continet secundum Hostien. Primò scilicet mandatum Apostolicum. Secundò ibi, *ad instantiam*, justum, & injustum præceptum. Tertiò ibi, *Cum ergo*, justi præcepti confirmationem, & injusti reprobationem. Quartò ibi, *facientes* Papalem subjunctionem.

2 Nota primò ibi, *compositio intercessit*, valere compositionẽ super re spirituali, & per hoc signa differentiam inter compositionem, & transactionem: nam de spiritualibus strictè non potest transigi, c. *super eo, supra de transact.* & tamen fieri potest amicabilis compositio superioris authoritate, dummodo aliàs sit licita, ut hic, & in c. *Statuimus, de transact.* & hic notant Butr. Imol. & Abb. omnes *primo notab.* Facit textus in c. *Nisi essent*, ubi Abb. *in 5. notab. infr. eod.*

3 Secundò nota in vers. *Cum ergo*, receptionem in Canonicum non vitiari ex infecta promissione futuræ præbendæ, quia cum aliud sit Canonia, aliud Præbenda, & receptio, & promissio sint duo actus separati, & distincti, quamvis sint simultanei, utilis ab inutili non inficitur, ut in regula Sexti, *Utile*: & hic notat Butr. *num. 5.* Anchar. *in 4. notab.* & Imol. *num. 4.* Quod tamen procedit
4 quando ea intentione quis recipitur, ut statim sit Canonicus, sed præbẽdã non habeat nisi cum vacaverit: & ita contigit in casu hujus Decretalis: nam fuit conventum inter partes, ut receptus in Canonicum illico haberet stallum in Choro, & participationem divinorum, quæ ad Canoniam pertinent, sed præbendam non haberet, nisi loco proximo vacaturam. Et propterea Pontifex factũ legati licitum, scilicet receptionẽ approbavit, & factum illicitum, scilicet promissionẽ vacaturæ, quæ Lateranen. Concilio adversatur, reprobavit.
5 Secus verò si effectus tam receptionis, quam promissionis differatur in tempus vacaturæ: tunc enim vitiatur utrumque, quia licet inspecta diversitate conceptionis verborum videantur duo actus, scilicet receptio, & promissio, tamen inspecta unitate effectus, est unicus actus, & individuus, & idcirco utile per inutile vitiatur. Ita Innocent. *hic num. 1. in ver. Proximo*, cui consentiunt, Hostien. *num 5. in ver. Nisi loco proximo*, Joan. Andr. *num.* 10. Butr. *num.* 11. & plerique alii, & idem Butr. in cap. *Cum M. num. 32. vers. Quartus casus*, ubi etiam Imol. *num. 26. vers. secus si constaret de mente, supra de Constit.* Generaliter autem, an, & quando Canonici ultra numerum recipi possint cum expectatione futuræ præbendæ, & quibus casibus vitietur receptio, aut promissio vacaturæ, vel utrumque, plenè examinavi in prædicta Decretali *Cum M. à n. 57 usq. in fin.*

6 Tertiò nota in eodem vers. Idem factum veluti sententiam, compositionem, donationem, & alia hujusmodi posse diversis respectibus approbari, & reprobari. Potest enim reprobari respectu modi, seu medii, & approbari respectu finis. Ad hoc cap. *Raynutius, infra de Testamen.* cum aliis hic allegat. glos. *in ver. Approbantes*, & per Hostien. *n. 7.*
7 Hic enim Pontifex improbat factum legati in quantum continet promissionem vacaturæ ex dispositione hominis, quia talis promissio damnatur à jure, ut in cap. 2. *infra de concess. præben.* Sed quia receptio fuit valida, & Canonicus non debet carere præbenda, ut hic, & c. *Relatum, supra eod.* cum simil. ideò præcipit ut præbendam habeat cum se facultas obtulerit, non ex dispositione hominis, quæ nulla est, sed ex dispositione juris surgentis ex receptione; & sic approbavit

finem

finem, scilicet consecutionem præbendæ, sed reprobavit modum, scilicet mediante promissione; & ita non fuit sibi contrarius, ut hic benè per Butr. *n.7. & 14.* & notat glos: in c. 2. *in ver: Indirectè, de concess. præb: lib: 6.* & Abb. in c. *Cum M. num: 29. de Constit.*

8 Quartò nota ibi, *quod est licitum approbantes.* Licitum esse recipere aliquem in Canonicum sine beneficio, seu præbenda, ut hic est expressum secundum Innoc. *n. 2. vers: Item hic habes.* Host. *n. 6.* & Abb: *n. 3.* & est simile in c. *Dilectus, infrà eod:* & in c. *Cum super, de concess: præb.* Quamvis enim Canonicus esse non possit sine spe, & expectatione futuræ præbendæ, ut in prædictis juribus, & in c. *Si quis objecerit, 1. q. 3.* tamen actualis præbenda non est de substantia Canonicatûs, ut hic, & in c. *Cum M.* ibi, *in Canonicos receperunt nullis præbendis assignatis eisdem, suprà de Constitut.* & istic notant Bald. *num: 18.* Abb. *in 3. notab:* & *n. 16. vers: Hoc dictum* Aretin: *num: 6.* & Ripa *num: 26.* post Innocent: in c. *fin. supra de Cler. non residen.*

9 Declara primò prædictam conclusionem, ut procedat, dummodo receptio in Canonicum sine præbenda fiat ex causa, puta ut receptus instituatur in moribus, & officijs Ecclesiasticis, & inserviat prioribus & antiquis Canonicis, & Ecclesiæ, c. *Statuimus, de major: & obed.* alioquin superior ex officio cessabit; præsertim si multi sic fuerint recepti, arg. l. 1. §. *In honorarijs,* l. 2. & 3. *ff. de var: & extraord. cognit.* secundum Innoc: *hic n. 2. vers. Solutio,* & Host: *n. 6. in eodem vers.* & Abb. in d. c. *Cum M. n 3 notab de Constit:* ubi ait, non multos debere sic recipi, ne hoc tendat in dedecus Ecclesiæ. Quot autem recipi possint, & qualis proportio in hoc haberi debeat ad numerum antiquorum Canonicorum, vide hic per Jo. Andr. *num: 12.* & Butr: *eodem num.*

10 Declara secundò eandem conclusionem, ut locum non habeat si receptio in Canonicum fieret cum pacto, ut receptus nec de Canonia, nec de præbendis, nec de communibus proventibus quidquam perciperet: hoc enim esset simoniacum, ut ex hoc textu deducit glos. in d. c. *Cum M. in ver. Nihil perciperent,* Innoc: *num: 5.* & communiter Doctores *suprà de Constitut:* & est ex mente glos: 1. *hic.* Facit Concilium Tridentinum *sess: 24. cap: 14.* Fallit hoc si Papa vellet facere Canonicum honorarium, ut notat Host: in c. 1. *n. 1. infrà de Instit.* dicens videri corrigendam formam litterarum Apostolicarum, quibus mandatur quotidie ut aliquis recipiatur, licet præbenda non vacet: nisi Papa velit facere Canonicos honorarios secundum ea, quæ notantur in c. *Super inordinata, infrà eod.* Subdit tamen: quidquid sentiamus, non possumus (scilicet corrigere) quia non debemus ponere os in cœlum. Ad quod vide quod de his Canonicatibus, & Dignitatibus honorarijs & ventosis scripsi post Bald: in c. *Adhæc, nu. 22. suprà eodem.*

11 Quintò nota ibi, *facto ejusdem legati illicito reprobato.* Legatum etiam de latere, prout erat iste Episcopus Prænestinus, qui etiam erat Cardinalis, non habere authoritatem dispensandi contra generale Concilium, ut hic probatur evidenter. Nam Papa reprobat factum legati tanquã illicitum, scilicet promissionem vacaturæ præbendæ, & reddit rationem, quia obviat Concilio Lateranensi, & ita hic notat glos: *penult.* communiter recepta, quam semper dicit esse tenendam Abb. *nu: 10.*

12 Hinc etiam collige Legatum de latere, quamvis possit beneficium reservare, vacaturum etiam pro certa persona, ut in c. *Cum dilectus, infrà de jurepatr.* & in c. *penult. de offi: leg: lib. 6.* non tamen posse dare jus ad vacatura, ut hic est expressum. Et potest esse ratio diversitatis secundum Abb: *hic n. 3.* quia per reservationem nullum jus acquiritur personæ, cùm Legatus variare possit, & alteri conferre beneficium sic reservatum; unde non præbetur tanta occasio captandi mortem proximi. Sed si posset dari jus ad beneficium vacaturum, jus acquireretur personæ, quæ de facili mortem alterius desideraret, ut ejus beneficium consequeretur contra rationem expressam in c. *Nulla, de concess: præb.* & c. *Detestanda,* & cap. *Ne captande, eod: tit: lib: 6.* Tu adde aliam rationem, quia promissioni vacaturæ resistit generale Concilium, ut in d. c. *Nulla,* contra quod legatus non dispensat, ut proximè dictum est. Reservatio verò nullam habet resistentiam, quin potius est juri consona, ut in d. c. *Cum dilectus.*

13 Sextò nota ibi, *cum se facultas obtulerit* in Ecclesia, ubi sunt præbendæ distinctæ, præbendam vacantem non esse conferendam Canonico numerario, sed Canonico ultra numerum recepto:
14 nam ipse supranumerarius vacante præbenda extinguitur, & numerum antiquum ingreditur; & cùm jam reperiatur de numero, non est inconveniens, imò juri consentaneum ut præbenda illi conferatur, ut hic, & in c. *Relatum, suprà eodem,* & in c. *Cum super, infrà de concess: præben.* cum simil. Neque hinc aperitur via ad vacatura, quia præbenda non debetur illi ex dispositione hominis, quod à jure improbatur, & ita loquitur c. *Nulla, de concess: præben.* ex dispositione juris ex vi receptionis, & connexionis, quam habet præbenda ad Canoniam, ut dixi *suprà in 3. notab.* & in cap. *Cum M. n. 17. & 28. suprà de Constit.* & ita hic declarant Butr. *n. 9. vers. Hæc est in effectu,* & Imol. *nu. 16. vers. Sed adverte,* contra Innocent. cujus dictum communiter damnant Doctores, ut Butr. testatur.

15 Contrarium in Monialibus censuit S. Congregatio Episcoporum, & Regularium in negotijs præposita. Hæ namque non subrogantur in locum Monialis numerariæ decedentis, sed semper remanent supranumerariæ, ut dixi assignando rationem diversitatis in c. 1. *de instit.*

16 Ultimò nota ibi, *portiones quotidianas.* Canonico authoritate Apostolicâ ultra numerum recepto deberi quotidianas distributiones absq; ulla diminutione, ut hic videtur expressum, & notat Butr. *nu. 8.* Sed quia textus secundum Card. non loquitur de distributionibus, sed de portionibus quotidianis, & articulus est admodum controversus; plenius examinabitur in quæst. sequenti.

Revoco igitur in dubium, an Canonici ultra numerum recepti habere debeant stallum in Choro, vocem in Capitulo, & quotidianas distributiones?

Hæc quæstio difficilis est, & involuta ob multiplices Doctorum opiniones, quas recensent in c. *Cum M. suprà de Constit.* Anton. de Butr. *in ult. quæst: n. 66.* Joan. de Imol. *num: 28.* & Abb. *nu. 29.*
17 in glos. ultra numerum. Ego dicta aliorum perstringendo, & opiniones quantum fieri poterit ad concordiam reducendo, existimo sic distin-

guendum, videlicet; Aut super hoc viget consuetudo in Ecclesia, & standum est consuetudini, ut firmat gloss. in præd. decretali, *Cum M. in ver. Vltra numerum*, quæ hac in parte communiter recipitur, & hoc ad limites consuetudinis, ut ibi per
18 Imol. n. 28 *vers: Si tamen consuetudo Curia.* Unde si consuetudo habeat, ut Canonici ultra numerum recepti non habeant jura Canonicalia, talis consuetudo, quæ communiter est ubique, valida est, & observanda, ut deciduni Domini de Rota *decis: 445. incip. Si legatus*, alias 26. *de præben. in nov.* ubi proposito dubio an Canonicus receptus cum expectatione futuræ præbendæ censeatur habere beneficium, post prolixam disputationem in utramque partem, *nu: 6.* prodeterminatione dicunt receptum ultra numerum, sicut sunt omnes expectantes Apostolici, non posse dici beneficiatum, quia tales hodie de consuetudine, & observantia universalis Ecclesiæ nec participant de quotidianis distributionibus, & vocantur Canonici in herbis, nec perpetuò retinent illum Canonicatum sic collatum, sed vacante præbendâ distinctâ Canonicali infra numerum, & collatâ impetranti, statim provisus consequitur novum Canonicatum infra numerum, & primus esse definit, allegant Jo. de Lignano in hoc c. Compostell. in d. c. *Cum M.* & in c. *Capitulum, de rescript.* & illam decisionem sequitur in eodem cap. *Cum M.* Imol. *n. 28. vers. Tamen Domini de Rota*, Felin. *num. 23. vers. Limita tertiò*, & idem in casu converso:
19 nam si sit consuetudo installandi Canonicos ultra numerum receptos, tunc ad limites installationis vocem consequuntur, ita ut si sint installati in Choro, habeant ea quæ sunt Chori; si in Capitulo, ea quæ sunt Capituli, ut tenent in d. c. *Cum M. de Constit.* Innoc. *nu. 4.* & c. Compostell. *num. 12.* quos refert, & sequitur *ibi* Ripa, *num. 187.* Feder. de Sen. *cons: 290.* incip. *Quia in præsenti, nu: 5. vers: Anisti recepti.*
20 Aut non constat de consuetudine, & tunc constituo duo membra. Primum est in receptis ultra numerum de voluntate propria Capituli. Secundum in receptis de mandato Papæ.
21 In primo membro subdistingue: nam aut receptio ultra numerum fit à Capitulo simpliciter; & sic receptus habere debet stallum in Choro, vocem in Capitulo, & quotidianas distributiones, & in hoc casu procedat opinio Innocent. in præcit. cap. *Cum M. d. num: 4. vers. Si autem nulla esset consuetudo.* Tum quia ex quo receptus est ad jus Canoniæ, consequenter habere debet jura Canonicalia, ut plenè per Rip. in d. c. *Cum M num: 186*, & imputent sibi qui voluntariè elegerunt, ut per Butr. *ibid. n. 66.* Calder & Imol. relatos ibi à Felin. *nu: 23.* Tum quia per receptionem simpliciter factam ultra numerum frangitur numerus, ut probatur in ead Decretali *Cum M.* ibi, *in derogationem sua Constitutionis*; & per consequens habere debet omnia jura Canonicalia, & expectare præbendam cùm vacaverit ut ibi per Abb. *n. 31. vers: Vnde ad propositam quæstionem*, & Felin. *n. 23 in prima limit. vers: Si autem receptus.*
22 Et hinc fit ut talis possit esse delegatus Papæ ad præscriptū c. *Statutum, de rescript. lib. 6.* secundum Guilielm. de Monte Lauduno in Extravag. Jo. *XII Sedes Apostolica. in gl. s.* incipien. *Cum integris: ae*, Joan Andr. & Gemin. in d. c. *Statutum*,
23 & Felin. in d. cap. *Cum M. n. 23.* Ex quo infero ut hodie possit etiam esse Conservator, stante Bulla Gregor. XV. de Conservatoribus, incip. *Sanctissimus*: nam etsi de jure communi Canonicus Capitularis non posset eligi Conservator, ut in c. *fin.* cum ibi notat. *de offic: deleg. lib: 6.* tamen secus post Gregorianam Constitutionem, per quam fuit extensa dispositio d. cap. *fin.* ad Canonicos Cathedralium Ecclesiarum juxta terminos d. c.
24 *Statutum.* Aut receptio ultra numerum fit à Capitulo non simpliciter, sed eo adjecto ut receptus sit supranumerarius; & tunc non consequitur jura Canonicalia, quia Capitulum recipiendo cum tali adjectione seu protestatione, censetur noluisse numerum frangere, sed quoddam jus extraordinarium dare; unde sic receptus non habet jus integrum & ordinarium, sed tantummodo jus quoddam præparatorium ad jus integrum obtinendum, quod interim est inane & ventosum: & in hoc casu procedat opinio glossæ, ad quam quotidie fit remissio in d. c. *Cum M. in ver: Vltra numerum, de Constit.* ut ibi per Abbat. *num. 31. in fin.* Felin. *num: 23. vers: Secundo limita*, & Ripa *nu. 188.*
25 In secundo membro principali, scilicet in recepto authoritate Papæ, similiter subdistingue: nam aut Papa mandat quem recipi ultra numerum simpliciter; & sic receptus non consequitur jura Canonicalia, quia in dubio Papa non censetur voluisse numero derogare, sed potius ut dictū est in præced. membro, creare jus quoddam extraordinarium, & præambulum ad jus integrum consequendum, juxta textum in c. *Dilecto, insp. eodem*, atque ita ex tali receptione numerus non frangitur secundum communem opinionem Doctorum in c. *Pro illorum, infrà eod.* de quo testantur in d. c. *Cum M.* Abb *nu. 32.* & Felin. *n. 23. in a. limitat.* & in hoc casu procedat decisio Rotæ supracitata, *num: 18.* Unde jus pinguius habet simpliciter receptus ultra numerum authoritate Capituli, quàm Papæ, licèt regulariter contra: nam receptus à Capitulo consequitur distributiones quotidianas, & alia jura Canonicalia, quod non videmus servari in receptis de necessitate, ut authoritate Papali, ut inquit Jo. Andr. *hic n. 7.* Et sit ratio diversitatis, quia magis subvenitur Capitulo recipienti ultra numerum ex necessitate, quam ex nuda voluntate, ut in c. *Ab arbitru*, & ibi gloss. *fin. de off deleg lib. 6.* & notant in d. c. *Cum M.* Jo. Andr. *num: 41.* Butr. *num 66. vers: Si est receptus authoritate*, Imol. *num: 28.* Verùm Calder. ibi tenet indistinctè receptum ultra numerum de mandato superioris, etiam simpliciter consequi debere jura omnia Canonicalia; & sic vocem & distributiones quotidianas; eique adhærent ibi Jo. de Imol. *n. 28. vers: De jure mihi placet*, & Dec. *n. 135. vers: Et suprad. da*, & perpendit Ripa *num: 189.* Pro qua opinione videtur textus expressus in hoc c. ubi receptio ultra numerum fuit facta simpliciter de mandato Papæ, & tamen deciditur, ut receptus habere debeat quotidianas distributiones, ut per Butr. *num: 8.*
26 Aut Papa scribit ut aliquis recipiatur ultra numerum non simpliciter, sed cum plenitudine juris Canonicalis: & hoc casu receptus absque dubio obtinere debet vocem in electionibus, distributiones quotidianas, & alia jura, quæ competunt Canonicis numerarijs secundum Anton. de Butr. in c. *Pro illorum, ad fin. infr. eod.* quem sequitur

Abb. in d. c. *Cum M. n. 32. vers: Si verò ad mandatum Papæ*, & Felin. *d. n. 23. vers: Limita secundò*. Et in specie quòd verba cum plenitudine juris Canonicalis includant quotidianas distributiones, est textus expressus in cap *fin. §. In illis verò, de concess. preben. lib. 6.* ubi hoc tenet Gemin. *in princ.* adjiciens tales non comprehendi in Statuto de Canonicis loquente, & eum sequitur Felin. *loco cit.*

DE PRÆBENDIS.

Cap. Nisi essent.

SUMMARIUM.

1 *Pensionem annuam potest Iudex commissarius pro bono pacis unum ex duobus electis assignare, & alterum confirmare.*

2 *Factum ab honesta & provida persona, licèt aliàs videatur de genere malorum, non præsumitur factum illicitè.*

3 *Compositio super jure beneficij præsumitur simoniaca, nisi facta fuerit auctoritate superioris.*

4 *Compositio amicabilis super spiritualibus valida est licet transactio stricta non valeat. & n. 42.*

5 *Oportet tamen ut compositio capiat initium ab auctoritate superioris, & non à pactione partium.*

6 *Arbitratores pronuntiando pro bono pacis possunt excedere limites juris. Sed judices contra jus pronuntiare non possunt. & n. 41.*

7 *Beneficium, quantum ad ipsius substantiam, non est divisibile, nec quantum ad fructus quando divisio est realis, seu perpetua. & n. 43.*

8 *Pensio super fructibus Beneficij de consensu beneficiati auctoritate superioris imposita extinguitur mortuo ipso beneficiato, vel beneficium dimittente. & n. 13.*

9 *Quod si renuntiet, & postea eligatur, præsumitur fraus, nisi probetur bona fides. & n. 11. & 12.*

10 *Renuntiâsse non videtur qui statim iterum est assumptus.*

12 *Renuntiatio præsumitur facta in fraudem pensionarij, si beneficium consanguineo renuntiantis conferatur.*

14 *Episcopus an possit authoritate ordinariâ pensiones imponere super proventibus beneficiorum suæ Diœcesis, latè discutitur. & nn. seqq. usque in fin.*

15 *Sine justa causa non potest. & n. 17.*

Nec sine consensu Titularis, n. 22.

Nec quando beneficium confert cum pacto solvendi pensionem, n. 18.

Nec quando fructus Parochialis non excedunt ducatos centum, n. 25.

Nec quando pensio excedit medietatem fructuum, n. 27.

16 *Papa potest pensionem imponere nullâ causâ expressâ.*

18 *Episcopus in collatione beneficij convenire non potest, ut pensio solvatur sibi, vel alteri, & n. 53.*

19 *Conditio omnis, quæ jure non inest, adjecta collationi beneficij efficit eam simoniacam.*

20 *Resignatio beneficij cum reservatione pensionis non potest fieri coram Episcopo.*

21 *Simoniaca est pactio inter partes sine judice, ut una pars cedat liti, & recipiat pensionem ab altera, si pars cedens habeat jus in causa, aliàs secus.*

22 *Dignitatis jura Prælato irrequisito Episcopus diminuere non potest.*

23 *Pensio super fructibus beneficij vacantis non potest ab Episcopo reservari, & n. 53.*

24 *Ecclesia vacante illius fructus diminui possunt.*

Declaratur. n. 30.

26 *Pensio super beneficio de jure imponi non potest, nisi supersint reditus sufficientes ad sustentationem Rectoris.*

27 *Papa non solet reservare pensionem ultra tertiam vel dimidiam fructuum.*

28 *Episcopus an possit imponere pensionem duraturam ad vitam gravati, & nn. seqq.*

29 Toleramus *verbum inducit tacitam dispensationem super facto aliàs illicito, & n. 31.*

30 *Compositio super juribus Ecclesiæ potest fieri à Rectore in præjudicium suiipsius, etiam sine consensu superioris.*

Episcopus antequam beneficium conferat, si aliquid subtrahat de fructibus illius in pios usus expendendum, non est illicitum, num. 31. vers. Tertio ad idem.

32 *Episcopus an possit imponere pensionem ad vitam pensionarij, itaut sit transmissibilis ad successorem in beneficio, & nn. seqq. usque in fin.*

33 *Census Ecclesiæ impositus ex causa transactionis sine auctoritate Episcopi non excedit vitam ejus qui solvit*

34 *Præbendæ duæ ex una possunt constitui si rationabilis causa subsit.*

35 *Pensio imposita ab Episcopo pro persona sibi benevisa est simoniaca, & confidentialis ex Bulla Pij V.*

37 *Episcopus potest reservare pensionem per modum quantitatis, non autem per modum quotæ.*

38 *Sed contra.*

39 *Episcopus pro bono pacis, & ex causa concordiæ potest imponere pensiones transmissibiles ad successores in beneficio.*

40 *Contrarium.*

43 *Beneficium scinditur per impositionem pensionis realis, seu perpetua.*

44 *Beneficij sectio de jure est prohibita. Et in hoc non dispensat Episcopus etiam ex magna causa.*

49 *Pensionem novam Ecclesijs imponi, vel veterem augeri prohibet Concilium Lateranense, contra quod Episcopus non dispensat.*

47 *Beneficia Ecclesiastica sine diminutione sunt conferenda, & n. 49.*

48 *Intellectus cap.* Extirpandæ, §. Qui verò, de Præbendis.

50 *Ecclesia non potest constitui censualis auctoritate Episcopi.*

Declaratur, n. 64.

51 *Pensio perpetua facit Ecclesiam censualem.*

52 *Beneficiatus consentiendo reservationi pensionis auctoritate Episcopi obligat successorem.*

54 *Pensio non potest imponi ab Episcopo in actu collationis beneficij.*

55 *Et consensus Titularis est simoniacus.*

56 *Alienatio rerum Ecclesiæ etiam cum causa Episcopo est prohibita.*

57 *Pensionis impositio est alienatio, seu donatio rerum Ecclesiæ.*

58 *Pensionarius habet hypothecam specialem super fructibus beneficij, nisi pensio sit personalis.*

59 *Pensio super beneficio, de quo alicui per obitum providetur, imponi non potest sine expressa intentia Papæ ex Decreto Pauli IV. & n. 61.*

60 *Pensionis ab Ordinario imposita non datur confirmatio Apostolica, sed Papa ex integro reservat.*

62 Pen-

62 *Pensio alicui Ecclesiæ ab Episcopo imponi non po-
test ex declarationibus S. Congregationis Concilij.*
63 *Pensiones ex usu & stylo Romanæ Curiæ solus Papa
reservat.*
64 *Ecclesiæ duæ si litigent super subjectione potest sub-
jecta constitui censualis auctoritate Episcopi.*
65 *Præbendæ duæ si ex una constituantur, præbenda
non dividitur, sed sunt duæ præbendæ integræ pro
duobus Canonicis.*

1 NISI ESSENT. Si duo electi ad aliquam
Dignitatem compromittunt in judicem,
potest ipse judex alterum confirmare, &
alteri ad vitam coofirmato pro bono pacis an-
nuam pensionem de proventibus beneficij assi-
gnare. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar.
Imol. Abb. & Jo. de Anan. Dividitur in duas
partes: nam primò excusat suspectam ordinatio-
nem, & duo membra ipsius declarat. Secundò
præmissis motivis cum certa moderatione illam
approbat. Secunda ibi, *quia igitur*, Jo: Andr: & est
pulcherrima decisio, & in toto corpore juris non
habes consimilem, Abb: Sicul.
2 Nota primò ibi, *Viri providi, & honesti*: factum
ab honesta, & provida persona, licèt aliàs videa-
tur de genere malorum, vel de se suspectum, ta-
men non debere præsumi factum illicitè, sed po-
tius ex honesta causa, ut hic patet. Ad idem cap:
Lugdun: 9. q. 2. c. *Omni*, 7. q. 1. c. *Qui mensis*, ubi de
hoc 37. *dist. in nostra, suprà de procurat.* & hîc no-
tant glos: 1. Abb. Antiq. *n. 2. in verb. Providi*, Col-
lect: *num*: 1. Butr: *num*: 4. Card. Anchar. Imol.
Abb. & Jo. de Anan. omnes in 1. *notab.*
3 Secundò nota ibi, *Ordinationem illam valdè su-
spectam*. Compositionem factam super jure bene-
ficij fructibus temporalibus alteri litigantiũ assi-
gnatis videri suspectam de simonia, & habere
speciem Simoniæ: Sed nihilominus tolli hanc
præsumptionem, si assignatio facta fuerit aucto-
ritate superioris, præsertim providi, & honesti;
4 & sic licèt in spiritualibus transactio stricta non
valeat, tamen valet amicabilis compositio, & ad
hoc quotidie allegatur hoc cap. ut per Butr: &
Imol. *num*: 2. Oportet tamen ut hujusmodi com-
5 positiones super beneficijs, & beneficialibus, ad
hoc ut valeant, & à Simonia excusentur, capiant
principium ab authoritate superioris, & non à
pactione partium, ut probat hæc littera ibi, *Non
quidem ex pactione partium, sed ex jussione judicum.*
Quamobrem qui prius faciunt inter se composi-
tionem, & postea adeunt judices ut interponant
auctoritatem, non excusantur secundùm bonam
conscientiam, quominus incidant in vitium si-
moniæ, ut advertunt ijdem Butr. & Imol. *n.* 10.
Abb: *n.* 8. *vers: Quandoque partes recedunt*, Dec:
cons: 141. *Ad plura dubia. num. 2. vers. Et conclusio.*
Quinimo Rota in *Calaguritana pensionis* 29. *Maij*
1595. coram Penia impressa apud Nicol: Garz.
de benef: part: 1. c. 5. *n.* 343. resolvit reservationem
pensionis, nec à compromissarijs posse initium
capere. Sed hoc est contra hanc litteram ibi, *sed
6 ex jussione judicum*. Nam isti judices delegati pen-
sionem reservârunt, non tanquam judices, & ex
virtute delegationis, secundum quam non pote-
rant contra jus pronunciare, sed tanquam arbi-
tratores, & amicabiles compositores, qui pro-
nuntiando pro bono pacis possunt excedere li-
mites juris, ut hîc declarant Butr. *nu*: 6. Imol. *eod.*
n. vers: Item nota quòd arbitrator, & *n.* 13. *vers: Unde
licet glos.* & Abb: *n.* 4. *vers. Item nota aliud pulchrum
dictum*, & *n.* 6.
7 Tertiò nota ibi, *Ne fortè circa proventus aliqua
videatur facta sectio prioratus*, quòd sicut dignitas
& beneficium non est divisibile quantum ad jus.
& substantiam ipsius beneficij, ita nec quantum
ad reditus, vel proventus quando divisio est
realis, vel perpetua; secus quando esset tempora-
lis, ut hîc, & in c. *ult.* 1. *q.* 3. & in c. *Si Monachus*,
16. *q.* 1. & in c. *Ut nostrum, infrà ut Ecclesiastica bene-
ficia*, & hîc notant glos: *ultim* Butr: *nu.* 11. & 15
Cardin: *num*: 10. *in* 7. *oppositione*, & Imol: *num*:
11.
8 Quartò nota ibi, *Priore defuncto successor ipsius
ad præstationem quadraginta librarum minimè tenea-
tur*, quòd pensio superioris auctoritate imposita
super fructibus beneficij de consensu beneficia-
ti non transit in successorem, sed extinguitur
ipso beneficiato vita functo, ut in littera: Supple
tu, vel remoto, aut quocunque alio modo bene-
ficium dimittente, quia qualitercunque vacet,
eadem ratio militat, ne successor remaneat ob-
ligatus, secundum Host. *hic num.* 8. *in ver. Defuncto*,
Jo. Andr. *n.* 6. *in eodem vers.* Butr: *num*: 16. Cardin:
num: 15. *in* 3. *q.* Anchar: *num*: 8. Imol: *n.* 17. *vers:
Tertiò tangit*, & Abb. *num*: 10.
9 Sed quid si renuntiet & postea eligatur? Præ-
sumitur fraus, & adhuc tenetur ad solutionem
pensionis, l. *Sicut re*, § *Supervacuum*, & l. *Volunta-
te*, 1. *responso*, & l. *ult. ff. Quibus modis pignus, &
hypothec. solvat.* l. *Is bonis paternis, ff. de acquir. hæ-
redit.* cap. *Ad nostram, infrà de contrahen. emption.*
Petitur enim res eadem, & eadem est obliga-
tionis causa, & eædem personæ sunt, l. *Cum quæri-
tur*, & l. *seq. ff. de except: rei judicat.* nec renun-
10 tiâsse videtur qui statim iterum est assumptus, l.
Si patrem, §. *Versum. ff. de in rem verso*, cap. *Officij
11 cum suis concordant. suprà de elect.* Et quod dixi de
præsumptione fraudis, intelligas verum esse, nisi
probet se bonâ fide renuntiâsse ex aliqua ratio-
nabili causa, & forte latente; ut quia vitiosum
habuit initium; aliàs præsumitur contra ipsum
cap. *Quanto*, §. *penult. de divort.* Host. *hic d. num.* 8.
vers. Quid ergo, & *num* 9. Jo. Andr. *num.* 6. Butr.
num: 16. Cardin. *n.* 3. *in* 4. *q.* Anchar. *num*: 8.
Imol. *n.* 17. *vers. Quid autem si renuntiavit*, & Jo.
de Anan. *num.* 9. & similiter, secundum eos, si
12 ipse renuntiet, & beneficium ejus nepoti, vel
consanguineo conferatur, præsumitur hoc fecisse
in elusionem, & fraudem pensionarij, arg. l. *Qui
autem*, §. *Similiter*, & l. *Ait prætor*, §. *Si mulier*, &
13 l. *Lucius, ff. de his quæ in fraudem credit.* Veruntamen
Anchar. *dicto num*: 8. *vers: Sentiunt ergo*, videtur
sentire obligationem solvendi annuam pensio-
nem remanere apud eum, qui consensit reserva-
tioni etiam post dimissum beneficium, etiam sine
ulla fraude, sed tamen in fine cogitandum relin-
quit.
14 QUÆRO generaliter, an Episcopus possit or-
dinariâ auctoritate super proventibus beneficij
annuam pensiooem imponere.

Hæc quæstio difficilis est, & admodum con-
troversia; sed pro faciliori illius solutione exclu-
dam casus non dubios. Suot enim aliqui casus,
in quibus planum est Episcopo hanc facultatem
non competere,
15 Primus casus est, quando nulla subest justa
cau-

causa , sine qua manifestum est Episcopum non
posse annuam pensionem reservare , ut hic pro-
batur à contrario sensu, ibi: *Se pro bono pacis & uti-
litatis hoc ordinâsse fatentur* , & admittunt hic scri-
16 bentes omnes. Hæc enim est differentia inter Pa-
pam, & Episcopum; quòd Papa potest reservare
pensionem absque eo, quòd ullam exprimat cau-
sam , cùm sit supra omne jus humanum positi-
vum, & in beneficialibus plenissimam habet po-
testatem, c. *Proposuit, de concess: Præbend.* c. 2 *de Præ-*
17 *ben: lib: 6.* Clem: 1. *in fin. ut lit: pendent.* Episcopus
verò hoc non potest sine justa causa , & concer-
nente utilitatem Ecclesiæ. Ita Felin. in c. *Ad au-
dientiam, il 2 n. 2. circa fin: vers: Et ex istis videtur pos-
se concludi, de rescript.* Caccialup. *in tract. de pensio-
nib: q. 5.* Hieron, Gigas *in eodem tract q. 6. n. 5. 6. &*
7. aliàs reservatio nulla est, & invalida. Coras. *de
benefic p. 1. c. 4. n. 13.* & alij apud Nicol. Garz. *in eo-
dem tract: par: 1. c. 5. n. 322.*
18 Secundus casus non dubius est, quando Episco-
pus confert beneficium cum pacto, seu conditio-
ne solvendi pensionem , hoc enim est simonia-
cum , ut patet in hoc c. ibi, *non quidem ex pactione
partium*, & fusiùs dictum est suprà in secundo no-
tab. *n. 5. vers: Oportet tamen* , quod locum habet
non modò si in collatione beneficij Episcopus ad-
jiciat pactum, seu conditionem , ut pensio solva-
tur sibi, secundum Abb. in c. 5. *in 13. notab: infrà, ut*
19 *Ecclesiast: benefic.* post D. Thom. in 2. 2. *q. 100. art.
4. in fin.* sed etiam si conveniat ut pensio solvatur
alteri, ut hic probatur , & est ratio: quia omne
pactum, & omnis modus, & conditio , quæ jure
non inest, adjecta collationi beneficij, efficit eam
simoniacam, ut cap. *Quam pio, 1. quæst 2.* & cap: *fin:
de pact.* & in hac specie respondit Navarr: *cons:
4. An committatur simonia si Episcopus , de simon.* &
voluit Rebuff: *de pacific: possess: num: 122 aliàs 105.*
& in repetitione cap. *Extirpandæ, §. Qui verò, in 6.
notab: circa materiam pensionis, infrà eodem.* Redoan.
de simon: in 2 parte cap: 14. in fin. & cap: 22. &
alij apud Nicol: Garz. *de benefic: parte primâ cap:*
20 *5. num: 340.* Atque ita coram Episcopo non po-
test fieri resignatio , seu cessio beneficij cum re-
servatione pensionis , ut tenent præcitati DD. &
Coras. *in eadem tract: part: 1. cap 8. num: 13.* Boër.
decis: 2. num: 45. dicens ad solum Papam spectare
admittere resignationes cum pensione , Petr.
Andr. Gammar. *de offic: leg: lib: 6. num: 163. & 618.*
quos sequitur alijs relatis Garz. *ubi suprà num:*
21 345. quibus adde Abbatem in cap: *Cum pridem, n.
8 vers: Sed inter partes, suprà de pactis*, ubi notabili-
ter ait , inter partes sine judice non debere ad-
mitti pactionem, ut una pars cedat liti super be-
neficio, & recipiat pensionem annuatim ab alte-
ra , quia posset in se continere simoniam, quia
fortè renuntians liti habet jus in causa ; sed ubi
jus non haberet, non esset aliqua simonia, sed pars
potius redimeret vexationem suam , ut dicit
glos. in d. c. *Cum pridem, in verb: Illicita pactionis , de
pactis.*
22 Tertius casus itidem non dubius est, cum pen-
sio imponitur ab Episcopo sine consensu titula-
ris : Nam planum est hoc fieri non posse ut notat
Innoc. in c. *Vnic. n. 6. infrà, Vt Ecclesiastica benefic.* ubi
ait (Cum dignitas non vacat, Prælato irrequisito,
qui est in dignitate constitutus , non potest Epi-
scopus illius jura diminuere sine causæ cognitio-
ne, (*l, Nec tuo, C. de emancipat.* l. *Quicunque, C. de om-
ni agro deserto*, c. *Ad Audientiam, de Eccles: ædificand.*
& probatur à contrario sensu in hoc c. ibi: *Quia
igitur hæc ordinatio ab omnibus est recepta.* Unde
glos: *tertia* dicit Papam hic toleràsse compositio-
nem , ut unus habeat beneficium , alius pensio-
nem, tum propter bonum pacis, tum quia omni-
bus placuit , sequitur Cardin *n. 10. in prima quæst.
vers: Quod fuit autem una*, & Abb: *n. 9. vers: Sed ad-
verte*, ubi expressè dicit Judices hoc non posse ni-
si partes consentiant.
23 Et hinc fit, ut super fructibus beneficij vacantis
minimè possit Episcopus pensionem alteri reser-
vare, quia non est ibi Rector, qui possit consenti-
re , ac proinde non potest jus reale ibi constitui,
ut determinat Innocent. *hic post med: in verb: Sexto,
vers: Et est alia ratio.* cum quo cæteri concordant,
24 ut latiùs dicam *infr. n. 53.* & quod Ecclesia vacan-
te ejus fructus minui non possint , tenet Host. &
post eum Jo. Andr. in c. *Avaritia, n 5. suprà eod:* per
c. *Duarum, de rebus Eccles: non alien: lib: 6.*
25 Quartus casus similiter non dubius est in Pa-
rochialibus Ecclesijs , quarum reditus summam
ducatorum centum secundum verum annuum
valorem non excedunt : planum est enim Eccle-
sias hujusmodi nullis pensionibus, aut reservatio-
nibus fructuum posse ab Episcopo gravari recla-
26 mante nimirum Concilio Tridentino in c. 13. §.
Ad hæc, sess: 24. sed & jure communi inspecto o-
portet ut detractâ pensione supersint reditus suf-
ficientes ad sustentationem Rectoris, ut c. *Extir-
panda, infrà eod.* & notat Abb. in c. *Pastoralis n 6. su-
prà de his quæ fiunt à Prælat* non enim debet unum
altare discuoperiri , ut aliud cooperiatur , cap.
Cum causam, infrà hoc titulo.
27 Quintus denique casus non dubius est , cum
pensio excedit medietatem fructuum , quando
quidem nec Papa solet reservare pensiones ultra
tertiam, vel dimidiam partem fructuum, ut atte-
stantur Domini de Rota *decis: 444. n. 1. par. 2. re-
cent.* ex Giga. *de pension: q 9. n. 1.* Facit tex: in d.
c. *Extirpanda, infra eodem*; & quod notat Oldrad.
cons: 226. Quidam Episcopus , ubi consuluit pensio-
nem ab Episcopo impositam super fructibus men-
sæ Episcopalis fuisse nullam , quia erat immode-
rata.
Extra casus supradictos , & si qui sint similes,
revocatur in dubium, An Episcopus super bene-
ficijs suæ Diœcesis possit pensionem imponere.
28 Pro solutione duo sunt videnda: Primum an E-
piscopus possit imponere pensionem duraturam
ad vitam gravati. Secundum, an possit imponere
pensionem ad vitam pensionarij , ita ut sit trans-
missibilis ad successores in beneficio. Circa pri-
mum receptissima sententia est, Episcopum jure
suo ordinario posse imponere pensionem ad vitã
Titularis gravati, Innoc: in c. *De cæteris, n. 7. vers:
Sed benedicimus, suprà de transact.* ubi ait: Cum au-
thoritate Capituli sui posse Episcopum consti-
tuere, ut aliquis possit ad tempus fructus alicujus
dignitatis tenere, Abb: *ibid: n 2* Glos: 2. in c. *Au-
divimus, n. fin. de collus: detegen.* quæ amplius sentit
etiam sine authoritate Episcopi posse constitui
pensionem ad vitam ejus, qui solvit , dummo-
do per collusionem facta non fuerit, Oldrad: *cons:
226.* ubi consuluit pensionem ab Episcopo im-
positam super fructibus suæ mensæ Episcopalis
non transire in successorem ; & ita sentit pen-
sionem sustineri ad vitam constituentis ;
Felin.

Felin. in c. *Ad audientiam*, il 2. n. num. 2. *vers. Secunda conclusio, suprà de rescriptis*. ubi dicit, ex causa licita & honesta posse ab Episcopo constitui pensionem alicui dandam ex redditibus beneficij per hoc c. Ubi pro bonis pacis fuit alteri litigantium statuta pensio de redditibus Ecclesiæ ad vitam solvendis. Sarnen. *in Compend. utriusq; Signatura*, q. 56. n. 86. *vers.* (*Et est advertendum*, quod licèt inferiores à Papa possint super beneficijs pensiones imponere in casibus notatis per Paul. Rom. *in tract. pension.* q. 1. n. tu. & 11. & q. 4. n to. & habetur in c. *Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælat.* & in c. *Nisi*, ubi Abb. *in fin. de preben.* tamen in illis pensionibus de stylu Signaturæ non solet in commissionibus apponi dicta clausula *Sine recardatione*. Secus est in pensionibus impositis per Papam. Ratio diversitatis est, quia inferiores à Papa non possunt nisi in certis casibus, & causà expressà imponere pensiones, quæ non transeunt ad successores, ut notant Jo. Bap. de S. Severino *in tract. pension.* q. 4. & DD. in c. *Extirpanda*, § *fin. de preben.*) Hæc Sarnen. quem refert & sequitur Redoan. *de Simon. in 2. part. c. 14. n. 27.* Navar. *cons.* 43. *Cajus & Titius n. 4. de Simonia*, ubi consuluit posse imponi pensionem ab Ordinario duraturam, quamdiu gravatus tenuerit beneficium. Redoan. *de Simonia in 2. part. cap. 21. num.* 36. dicens Episcopum non posse imponere pensionem, nisi ad vitam onerati. Et pro hac opinione adduci possunt DD. omnes infra citandi *num.* 35. qui tenent Episcopum ex justa causa posse super beneficijs suæ Diœcesis imponere pensiones, etiam perpetuas, & transmissibiles ad successores: hi enim à fortiori censent eum posse imponere pensiones ad vitam onerati. Rursus pro hac opinione afferri possunt etiam Authores, qui simpliciter & absolutè affirmant Ordinarios ex justa causa posse pensiones reservare: videntur enim intelligendi de reservatione ad vitam ejus, qui solvit. Inter quos Anchar. *cons.* 279. *Quæstio proponitur*, n. 1. *post med. vers. Ex qua causa*, Decius in c. *Ex parte*, il 1. *nu.* 16. *de officio Delegati*, ubi ait etiam Episcopum posse in collatione beneficij apponere onus alimentandi illum, qui renuntiavit, & idem Dec. *in cons.* 436. *Visâ institutione*, n. 12. subdens ita etiam sentire Oldrad. *d. cons.* 226. quia licet videatur pensionem impugnare, tamen hoc ideo facit, quia erat excessiva: ergo secus sensit si fuisset moderata Et ex recentioribus Flaminius Parisius alios referens *de confident.* q. 28. n. 120. ubi prosequitur plures modos, & causas reservationis, & latissimè Nicolaus Garz. *de benef. par.* 1. c. 5. n. 295. & decidit Rota in *Melitèn. Canonicatus* 9. *Martij* 1595. coram Card. Millino, impress. apud Marches. *de Commiss. par.* 1. *pag.* 611. in qua fuit resolutum pro validitate pensionis reservatæ ab Episcopo in actu collationis beneficij in favorem Clerici ex causa paupertatis, & quia factis litteris operam dabat. Hæc conclusio probatur apertissimè in hac Decretali, ubi Papa tolerat ordinationem à Judicibus factam, quod unus ex litigatoribus habeat dignitatem, & alter annuam pensionem, hoc tamen adhibito moderamine, ut persona, non autem dignitas remaneat onerata: & sic Papa declarat Judices potuisse imponere pensionem personalem, seu duraturam ad vitam onerati, idque ob rationem in textu expressam, quia per hujusmodi impositionem pensionis personalis, seu ad vitam non scinditur beneficium, sicut scinditur per impositionem pensionis realis, & transmissibilis ad successores in beneficio.

29 Sed dices: Papa hic utitur verbo *toleramus*, ubicunq; autem in facto specifico Princeps respondendo, vel scribendo dicit *toleramus*, videtur dispensare super illo actu alias illicito, ut est tex. in c. *Quæ circa*, juncta glos. *ultima*, *infrà de consanguinit.* & *affinit.* & hic declarat *i bb. nu.* 9. ergo, ut inquit glos. *3. bis*, (Papa toleravit hanc compositionem ob causas in textu expressas, videlicet quia facta fuit pro bono pacis, & utilitatis, & quia placuit omnibus, & si Papa compositionem non tolerâsset, auctoritas Judicis non fuisset sufficiens, quia de jure hoc facere non poterat; unde dicit Papa, nos eam hoc adhibito moderamine toleramus, & ad tempus ut sequitur.) Hactenus verba glos. quæ, ut vides, apertè sentit hanc tolerantia Papæ reservationem pensionis etiam ad tempus non sustineri. At respondetur contra glos. tenete Host. & communiter DD. ut dicit Abb. *hic n.* 8. *in fin. vers. Contrarium tamen*, & idem tenet gloss. & Archid. in c. *Ex qua*, 1. q. 3. & meritò, quia Rector potest super juribus Ecclesiæ immobilibus, & spiritualibus transigere, & componere etiam sine superioris consensu in præjudicium suiipsius, ita ut compositio sit valitura toto tempore, quo ipse erit Rector. Casus est in c. *Veniens, suprà de Transact.* & ibi dixi *num.* 2. post Abbatem *num.* 1. dicen-

30 tem se nescire alibi ita bonum textum. Idcirco autem Papa hic dixit, *toleramus*, ne ex toto videretur approbare hoc factum, quia erat suspectum de simonia, nisi processisset à viris probis, & honestis, & non expediebat, ut assumeretur in exemplum, unde dicit se tolerare, quia multa sunt toleranda, non laudanda propter malum, quod potest subesse, ut *hic* per Abb. *n.* 9. *vers. Quare ergo dixit toleramus.*

Denique pro hac opinione adducitur tex. in c. *De cætero, suprà de Transact.* ubi Abb. *nu.* 3. (Nota (inquit) quod per compositionem factam auctoritate Judicis delegati potest Clericus se obligare ad solvendum adversario censum, seu annuam pensionem toto tempore vitæ suæ, licet Episcopus non consenserit, vel contradicat, quia licet... [illegible] pus non consenserit, vel contradicat, quod est notatu dignum. Nam licet bona Ecclesiastica debeant converti ad usus pios, ut in c. *Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælat.* tamen pro bono pacis potest constitui ex redditibus Ecclesiæ census solvendus adversario.

Tertio ad idem facit quod notat Innoc. in cap. *unic: n.* 6. *infra*, Ut Ecclesiastica beneficia, ubi ait esse ibi argumentum, quod Episcopus ex causa potest constituere cum consensu Capituli fuit de reservandis fructibus dignitatis, vel præbendæ vacantis, puta si Ecclesia gravaretur debitis: allegat c. *Significatum, suprà eod.* & concordat S. Th. in 2. 2. q. 100. *art.* 4. *in fine*, ubi ait: (Si Episcopus antequam beneficium alicui conferat, ob aliquam causam ordinaverit aliquid subtrahendum de fructibus beneficij, & in pios usus expendendum, non esse illicitum.)

Quicquid tamen sit de jure, usus Sedis Apostolicæ ubique receptus habet, ut solus Papa pensiones reservet; ideoque Congregatio deputata in causa Leodiensi, respondit non licere Sereniss. Episcopo pensiones ad vitam reservare, ut scripsi in c. *Cum de sua, num.* 11. & 17. *de censor. vitiat.*

Circa

32 Circa secundum, videlicet an Episcopus possit imponere pensionem ad vitam pensionarij, ita ut sit transmissibilis ad successorem in beneficio.

Ad partem affirmativam inducitur Primo, cap. Pastoralis, supra de his quæ fiunt à Prælat. ubi deciditur Episcopum non posse viris Religiosis pensionem constituere super fructibus Parochialium Ecclesiarum præter sui capituli voluntatem: ergo de consensu capituli potest. Et ita ex illo textu Abb. *hic num.* 3. notat Episcopum cum consensu capituli sui posse imponere pensionem Ecclesiæ abundanti solvendam ad sustentandam vitam Religiosorum; & sic non solum Papam, sed etiam Episcopum posse inponere pensionem Ecclesiæ, dummodo tamen detracta pensione Rector Ecclesiæ possit commodè sustentari.

33 Secundò, Ad hanc partem inducitur cap. De cætero, supra de transact. ubi censua, seu peosio Ecclesiæ imposita ex causa transactionia sine consensu Episcopi non excedit vitam ejus qui solvit, ubi Innoc. *num.* 5. sic ait. [Si constituatur census Ecclesiæ perpetuò solvendus, hoc non potest sine auctoritate Episcopi: ergo à contrario si pensio imposita fuerit de Episcopi consensu excedit vitam solventis, & transit in successorem, & ita glos. ultima dicit talem compositionem esse personalem, nec transire in successorem, nisi facta fuerit auctoritate Episcopi, & concordant ibi Butr. *nu.* 4. *vers. Nota quod non potest*, & *num.* 6. Abb. *num.* 2. *vers. Item nota*, & alij communiter.

34 Tertiò, Ad idem inducitur cap. *Vacante*, *infra eod.* ubi habetur quod etsi Turonense Concilium sectionem inhibeat Præbendatum, tamen rationabili causa ex una præbeoda duæ possunt constitui: ergo & pensio perpetua potest imponi si rationabilis causa subsit.

Quartò, Ad idem allegantur, cap *Ad audientiam il* 2. *de rescript.* cap. *Conquerente de Cler. non resident.* & cap. *Quamvis*, *de præben. lib.* 6. & facit tex. in cap. *Constitutum*, *infra de Religios. domib.*

35 Et pro hac opinione consuluit Petr. de Anchar. in *cons.* 279. *Quæstio proponitur*, *num.* 1. *post med. vers. Ex qua causa*, ubi ex facto respondit Episcopum cessante pactione qualibet partium ex suo puro, & mero officio fortè posse providere, ut in permutatione beneficij unus ex permutantibus teneatur dare alteri jam senio confecto, & inhabili annuam pensionem ad vitam ejus sustentandam, quia huic seni, & debili dandus esset coadjutor cum congrua fructuum assignatione, cap. *penult.* & *final de Cler. ægrot* longè autem utilius est habere compermutantem, qui ad sustentationem dicti senis aliquid conferat, quam ei coadjutorem dare cum onere expensarum; & sic tenet Anchar. auctoritate Episcopi posse cōstitui pensionem super beneficio ad vitam pensionarij, & sic transmissibilem ad successorem quandiu pensionarius vixerit, & istud cons. referunt, & sequuntur Felin. in cap. *Ad audientiam, il* 2. *num.* 2. *vers. Secunda conclusio*, *de rescript.* licet postea subdat se dici desiderasse de hoc habere pleniores decisiones. Dec. *cons.* 436. *visa instructione num.* 12. Caccialup. *de pensio. qu.* 4. *num.* 3. & *quæst.* 5. Gig. *in eod. tract. quæst.* 6. *num.* 3. & *num.* 4. ubi quod in illis casibus, in quibus Episcopus potest pensionem impooere, tamen illam imponere non potest ultra vitam ejus, cui assignatur. Item pro hac

Prosp. Fagn. in I. *part. tertij Decretal.*

opinione allegatur Oldrad. *d. cons.* 226. *Quidam Episcopus, per totum*, ubi latè impugnat pensionem ab Episcopo constitutam cuidam nobili tanquam de Ecclesia benemerito, tum quia de meritis non constabat, tum quia pensio erat in quantitate enormi, & ex deductis per eum potest rectè inferri, ut ubi concurrunt merita, & de ipsis constat, possit Episcopus in quantitate moderata aliquam pensionem reservare alicui, quoad vixerit, de reditibus Ecclesiæ, & ita ex illo cons. Oldr. deducunt Felin. & Dec. *locis proximè citatis*, & tenuit Rota *in Melevitana Canonicatus* 6. *Martij* 1595. impress. apud Garz. *de benefic par.* 1. *cap.* 5. *num.* 113. & *seq.* in qua firmatum fuit Episcopum ex justa causa posse reservare pensionem ad favorem alterius. Allegat Anchar. Felin. Dec & Gigan. *in locis supra citatis*, & præter eos Abb. in cap. *Conquerente num.* 5 *de Cler. non residentibus*, & Rom. *cons.* 298. *num.* 26. quæ decisio fuit firmata in *Calagurritana pensionis* 29 *Maij* 1595. coram Penia, apud eundem Garz. *d. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 343. & idem tenuit Rota *decis.* 519. *par* 3. *divers.* ubi pensio reservata in favorem ex causa cessionis fuit judicata valida. In prædictis tamen decisionibus non aperitur, an pensio sit perpetua, & transmissibilis ad successores, nec ne.

36 Et tenendo hanc opinionem non obstat Bulla 85. Pij V. *super confidentia*, §. 3. *vers. Idem si Ordinarius*, in *Bullario tom* 2. *pag.* 284. illis verbis: *seu pensionem illi, vel illis, quem, vel quos idem collator, aut cedens, vel alius per se, vel alium scripto, aut verbo jusserit, seu significaverit, persolvat.*

37 Quoniam Bulla loquitur quando pensio fuit imposita per Episcopum personæ sibi benevisæ, & postea declarandæ; tunc enim esset simoniaca, & confidentialis. Sed extra hunc casum per Bullam non fuit adempta Episcopis facultas reservandi pensiones ex justa causa, ut reprobando Flamin. Paril. *de confiden. quæst* 28 *num.* 120. tenet Garz. *de benefic part.* 1. *cap.* 5. *num.* 113. & *seq.* & Gonzal. *ad regulam de mensib. glos.* 5. § 5. *num.* 27 & censuit Rota in *Meliten. Canonicatus* 9. *Martij* 1595. coram Cardinali Mellino apud Marches. *de commiss. part.* 1. *fol.* 611. Temperant nonnulli hanc opinionem, ut locum sibi vendicet dummodo pensio reservetur per viam quantitatis pecuniæ, seu frumenti, vel bladi, non autem per modum quotæ, puta tertiæ, vel quartæ partis fructuum, quia esset scindere beneficium, quod est de jure prohibitum, cap. *Maioribus*, *de præben.* & cap. *De cætero*, *de transaction.* & hanc declarationem posuit Felin. in *d.* cap. *Ad audientiam*, *num.* 2. *post med. vers. Debet tamen istud ordinare*, *de rescript.* & ante eum Jo. de Anan. in cap *Audivimus*, *num.* 3. *vers. Debet tamen istud ordinari*, *infra de collus. detegend.*

38 Sed hæc declaratio est apertè contra text. nostrum, ubi improbatur pensio perpetua, & transmissibilis ad successorem in dignitate, quia per eam fit sectio beneficij, & tamen pensio non fuit constituta per modum quotæ, sed per viam quantitatis pecuniæ, videlicet quadraginta librarum, ut in littera.

39 Alij verò opinantur Ordinarium nō posse pensionem imponere, quæ sit transmissibilis ad successores in beneficio, nisi pro bono pacis, & concordiæ, prout loquitur hoc Capitulum, & c. *De cætero*, *supra de transactionib.* Et hanc dicit

esse communem opinionem Granut. ad Simonet. *de reservat. quaest. 62. num. 6. & 7.* subdens in hac communi fuisse fundatum decretum Pauli IV. de quo infra *num. 59.* Gomes. *in regula de Annali quaestione, num. 5. vers. Et sic videmus*, ubi sic ait: (Licet pensiones impositæ per inferiores à Papa non sint perpetuæ, nec transeant ad successores, ubi tamen Ordinarius pensionem imponeret causa concordiæ, ut à lite recedatur, transiret pensio ad successores.) & eum sequuntur Redoan. *de simon. in 2. par. c. 21. num. 36.* & Mandos. *in reg. 33. q. 14. num. 11.* in hæc verba (Licet Ordinarius pensiones perpetuas, & ad successores transmissibiles, & aliàs ut Papa constituere non possit, nec fructus beneficiorum dividere, cap. *Prohibemus, de censib.* cap. *Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælat.* cap. *Extirpandæ, in fin. de Præben.* Paul. Roman. *in tract. pension. quaest. 1. num. 10. & seq.* tamen pro bono pacis ex causa concordiæ, & ad lites tollendas, pensiones prout Summus Pontifex perpetuò duraturas, & quæ ad successores transeant, imponit) allegat præter alios Innocentium *hic in fine*, qui tamen hoc non dicit.

40 Sed his non obstantibus dicendum videtur Episcopum ordinaria auctoritate nec pro bono pacis, seu ex causa concordiæ ad extinguendas lites posse imponere pensiones perpetuas, seu transmissibiles ad successores in beneficio. Quod probatur primò irrefragabiliter per illum textum. Nam hic per viam amicabilis compositionis, & pro bono pacis auctoritate superioris fuit ordinatum, ut unus ex litigatoribus haberet dignitatem Prioratus, & collitiganti solveret annuam pensionem ex fructibus ipsius Prioratus, & Papa tolerat hanc ordinationem non simpliciter, sed hoc adhibito moderamine, ut pensio sit personalis ad vitam onerati, non autem realis, seu transmissibilis ad successorē in dignitate, & sic apertè improbat, ut pro bono pacis reservetur uni ex litigatoribus annua pensio, quæ duret ad vitam Pensionarij, ita ut transeat ad successorem in beneficio.

Nec obstat si dicas impositionem pensionis hic fuisse improbatam respectu successoris in Prioratu, quia fuit facta à Judicibus delegatis, quorum jurisdictio nō extendebatur in tantum, ut possent gravare successorem in beneficio, cap. *De cætero, de transact.* ergo secus, si facta fuisset Ordinarij auctoritate, quia censeretur realis, & transmissibilis ad successores, ut cap. *Veniens, eod. tit.* & post Butr. declarat hic Jo. de Imola *num. 15. post med. vers. Dominus Antonius dicebat.*

41 Nam huic objectioni respondeo, Primò istos Iudices non imposuisse pensionem tanquam judices, neq; ex virtute delegationis, secundum quam nō poterant contra jus pronunciare, sed tanquam arbitratores, & amicabiles compositores, quo respectu potuerūt excedere limites juris, ut ex Butr. Imol. & Abb. ostensum est supra *in 2. notab. n. 6.* Et tamen Papa noluit approbare impositionem pensionis, nisi cum hoc moderamine, ut esset personalis, & non afficeret successorem in beneficio: ergo longè minus eam approbasset, si facta fuisset auctoritate Ordinarij, qui pariter tenetur secundum jus pronunciare, cap. *Iudicet, § Bonus Iudex, 3.*
42 *quaest. 7.* Et hinc est, ut in spiritualibus non valeat transactio, & tamen valeat amicabilis compositio, ut notat Butr per illum text in d. c. *De cætero in 2. notab. supra de transact.* & in terminis reservationis pensionis idem Butr. in cap. *Audivimus, num. 2. infra de collus. detegen.* & dictum est supra *num. 4.*

43 Deinde respondeo Papam non improbare reservationem pensionis ex eo quod processerit auctoritate delegata, sed quia per reservationem perpetuam, & realem scinditur beneficium, & in hoc fundat decisionem suam, ut patet ibi: *ne forte circa proventus aliqua videatur facta sectio beneficij Prioratus.* Et hanc rationem decisionis ponderant hic Innoc. *circa med. in verb. Sectio*, Abb. antiq. *num. 4.* Butr. *num. 11. & 15.* Cardin. *num. 10. in 7. opposit.* Imol. *num. 11. & 17. vers. Secundò tangit*, & reliqui omnes. Hæc autem ratio æquè viget in judice ordinario, ut Episcopo, vel Legato, atque in Judice delegato, ut mox patebit in 2. argum. & consequenter hic est textus apertus quod nec pro bono pacis, & concordiæ potest Episcopus, vel alius inferior à Papa imponere pensionem, quæ sit transmissibilis ad successorem.

44 Secundò, idem probatur, quia sectio beneficij de jure est prohibita, ut cap. *Tuæ*, & cap. *Maioribus, supra eod.* Sed per reservationem pensionis perpetuæ fit sectio beneficij, ut hic est expressum
45 in vers. *Ne forte circa proventus*, & fusius dictum est supra *num.* 43. Ergo reservatio pensionis perpetuæ prohibita est, & contra hujusmodi prohibitionem cum fuerit inducta ab Alexandro III. in Concilio Turonen. ut patet in d. c. *Maioribus*, & refertur in d. c. *Tuæ*, Episcopus dispensare non potest etiam ex magna causa, ut latissimè probavi in cap. Nimis, *à num. 11. usque in fin. supra de fil. Presbyter.* Facit cap *Cum causa, infra eod.*

46 Tertiò, Ad idem arguitur, quia Lateranen. Concilij statuta prohibent novam pensionem imponi Ecclesijs, vel veterem augeri, ut in cap. *Prohibemus, de censib.* & in cap. *Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælat. sine cons. Cap.* & contra prohibitionem Concilij Generalis, Episcopi etiam ex magna causa non habent facultatem dispensandi, ut proximè dictum est.

47 Quartò, Idem suadetur, quia Ecclesiastica beneficia Canones præcipiunt sine ulla diminutione conferri, cap. *Si quis Præbendas, in fin. 1. quaest. 3. & infra. ut* Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur in rubro, & nigro. Et contra hoc præceptum Canonum Episcopus etiam ex causa similiter dispensare non potest, ut post Innoc. Archid. Feder. de Sen plenè probavi in cap. *Dilectus, sup. de tempor. ordin.* & licet Abb. in cap. *Conquerente, num. 5. de Cleric. non residen.* & Rota in *Melten. Canonicatus, 9. Martij 1595.* coram Cardinali Millino apud Marches. *de Commiss. part. 1. pag. 612. num. 4.* dicant non obstare reservationi pensionis factæ ab Episcopo, quod beneficia debeant conferri sine diminutione, quia hoc est verum quando pensio non reservatur ex justa causa: tamen, ut dixi, Episcopus etiam ex causa non dispensat contra Canones præsertim Conciliares.

48 Quintò, hoc videtur expressum in cap. *Extirpandæ, §. Qui verò, in fin. infra eod.* ubi sic legitur: (Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de proventibus Ecclesiæ: quæ curam habere debet proprij Sacerdotis, pensionē alij quasi pro beneficio conferre præsumat.) Dicitur enim *quasi pro beneficio*, idest, ut sit perpetua ad instar beneficij, & quamvis Abb. in d. c. *Conquerente, num. 5. de Cler. non resid.* dicat illum text. procede-

reúere quando Episcopus erigit in Parochiali Ec-
clesia beneficium, eique pro dote assignat pensio-
nem ex redditibus Ecclesiæ, ad hoc ut illud benefi-
cium in fraudem conferat, puta nepoti suo, quod
est prohibitum: tamen hic intellectus non con-
sonat litteræ d. §. *Qui verò*, quia pensio propriè nō
est beneficium, ut c. *Quamvis*, *de præbend. lib. 6.*
& tex. non dicit beneficio, sed quasi pro benefi-
cio; & sic loquitur de assignatione pensionis per-
petuæ, & quasi in titulum in fraudē successoris., &
non de erectione, vel collatione beneficij propriè
sumpti; & sic tollitur etiam inductio, quam ex eo
textu facit Rebuff. *de pacific. possess. num. 120. vers.*
Et prohibetur; ait enim ibi, (prohibentur Episcopi
in fraudem pensionem imponere: ergo cessante
fraude non. Allegat. Gigantem *de pension. quæst. 6.*
Sed nos dicimus fraudem probari eo ipso quod
pensio constituitur quasi pro beneficio, id est ut
sit perpetua: hoc enim semper fit in fraudem suc-
cessoris, qui sine diminutione aliqua collato sibi
beneficio debet perfrui, ut dicitur in d. c. *Si quis*
præbendas, in fin. 1. q. 3. & innuit Innoc. *hic post med.*
in verb. Sexto vers. Item cum ageretur.

Sextò, auctoritate Episcopi non potest consti-
tui Ecclesia censualis, cap. *Prohibemus, de censib.* &
alias declaravit S. Congreg. Concilij Episcopum
non posse novum beneficio onus imponere. Sed
per impositionem pensionis perpetuæ Ecclesia
constituitur censualis, ut notat glos. *ultim.* in d. c.
Extirpandæ, infra eod. Ergo pensionem perpetuam
Episcopus imponere non potest.

Septimò, Aut Episcopus vult constituere pen-
sionem perpetuam ante vacationem beneficij, aut
post provisionē, aut in actu collationis. Non pri-
mum, quia aut Rector beneficij non consentit re-
servationi pensionis, & reservatio non tenet, ut
ostensum est supra *in 3. casu non dubio nu. 22.* Aut
consentit; & tunc quamvis pro bono pacis possit
obligare seipsum ad solvendam pensionem colli-
tiganti, secundum ea, quæ dicta sunt supra *num. 21.*
tamen nequit obligare successorem, de cujus uti-
litate non agitur, ut *hic* per Innoc. *post med. in verb.*
Sexto, vers. Item cum ageretur de iure personali, Butr.
num. 15. Cardin. *num. 10. in 7. opposition. vers. Ter-*
tia quia.

Neque secundum, quia beneficio vacante nul-
lus est ibi Rector, qui possit consentire; & ideo
non potest jus reale ibi constitui, nec obligari suc-
cessor. arg. eorum, quæ notantur in c. *Statuimus.*
de transaction. in cap. 2. *de precar.* in l. *Quamvis*, § *fin.*
& in l. *In personam. ff. de pact.* & hic tradunt Inno-
cen. *post med. in verb. Sexto, vers. Et est alia ratio*,
Hostien. *num. 7. in eod. verb. & vers.* Jo. Andr. *nu.*
5. vers. Item tempore compromissi, Butr. *d. num. 15.*
Card. *d. num. 10. in 7. opposit. vers. Alia, quia tempo-*
re. Anchar. *in 7. not. ib.* Imol. *num. 17. vers. Secunda*
ratio, & dictum est supra *num. 22. & seqq.* & quod
Episcopus vacante adhuc beneficio non possit
pensionem imponere, non obscurè admisit Ro-
ta *in d. Melliten. pensionis* apud Marchesi. *de Commiss.*
par. 1. pag. 31. in illis verbis; (Non obstat quod
Episcopus non possit imponere pensionem
quando beneficium vacat, sed antea, vel postea:
quia hoc non potest procedere in istis terminis,
cum pensio non reservetur ante vacationem,
nec post provisionem)

Neque tertium, quia etsi Rota ibidem tenue-
rit pensionem potuisse imponi ab Episcopo in ip-
Prosp. Fagn. in 2 part. primi Decretal.

so actu collationis beneficij, ex Dec. in c. *Ex par-*
te num. 16. de off. delegat. & hujusmodi imposi-
tionem esse actum Episcopi licitum, ac proinde
non Simoniacum, ex Mohed. *decis.* 224. & alijs
allegatis, tamen observandum est Episcopum
nunquam imponere pensionem nisi de consensu
beneficiati, ut patet ex dictis supra *in 3. casu non du-*
bio num. 22. Hujusmodi autem consensus in ipso
55 actu collationis beneficij est Simoniacus, quia
continet pactum, & conventionem reciprocam
dandi pensionem pro beneficio: & hujusmodi pa-
ctionem esse Simoniacam claré deciditur in hoc
c. ibid: *non quidem pactione partium*, & ita Episco-
pum si beneficium conferat, reservata sibi, vel al-
teri pensione committere Simoniam, firmat Na-
varr. *cons. 4. de Simon.* & latiùs probatum est supra
in 2. casu non dubio num. 18. & seqq.

56 Octavò, explorati juris est Episcopum, etiam
cum causa hodie non posse res Ecclesiæ alienare
sine beneplacito Apostolico, ut in Extrav. *Ambi-*
tiosæ, de rebus Ecclesiæ non alien. Licet per veteres
Canones hoc posset ex causa, & cum solemnitate
cap. *Sine exceptione, 12. qu. 2.* cap. 1. *de reb. Eccles.*
non alien. lib. 6. glos. *penult.* in cap. 1. & ibi, Abb. *n.*
17. de in integr. restit. Oldrad. *cons. 226. Quidam Epi-*
57 *scopus, in princip.* Sed impositio pensionis perpetuæ
est alienatio, & donatio rerum Ecclesiæ, Rebuff.
de pacific. poss. num. 123. vers. Sed hæc est alienatio,
& in repetit. cap. *Extirpandæ*, § *Qui verò, in 6. not. ib.*
vers. Circa tertium quæ solemnitas, & vers. *Quantum*
ad septimum, de Præbend. Caccialup. *de pension. qu. 5.*
Gig. *in eod. tract. quæst. 10. num. 1. & 2.* & ante eos
Oldrad. *d. con. 226.* Ergo est prohibita Episcopo
etiam cum causa, & solemnitate sine beneplacito
Apostolico.

58 Et confirmatur, quia in prædicta Extravag. *Am-*
bitiosæ, est prohibita etiam hypotheca, scilicet spe-
cialis, ut cap. *Nulli, infra de reb. Eccles. non alien.* Per
impositionem autem pensionis realis inducitur
specialis hypotheca super fructibus beneficij in
favorem pensionarij, ut per Ludovic. Roman.
cons. 388. In casu propositi thematis, num. 3. & Gigan-
tem *de pension. quæst. 51. n. 15. & seqq.*

59 Nonò, hoc est expressum in decreto Pauli IV.
quo statutū est ut pensio super beneficio, de quo
alicui per obitum providetur, imponi non possit
sine ipsius Papæ expressa licentia, ut refert. Quint.
Mandos. *de signat. tit. de pension vers. Hodie ta-*
men ex decreto Pauli IV. cujus etiam meminit
Granat. ad Simonet. de *reservat. quæst. 6. num. 6.*
60 *& 7.* Quo fit ut pensionis ab Ordinario impositæ
non detur confirmatio Apostolica, sed Papa ex in-
tegro concedit, & ita Alexand. IV. in signatura
servandum esse statuit, ut idem Mandos. testatur
de signatur. in tit. de confirmation. vers. Pensionem
ab Ordinario, & rationem reddit, quia Ordina-
rius non potest beneficium dividere, seu partem
fructuum uni assignare, prout Papa, & quamvis
61 Garz. *de benefic. par. 1. cap. 5. num.* 300. dicat d.
decretum Pauli IV. videri factum pro Dataria,
scilicet ne ministri, seu officiales Papæ absque ip-
sius expressa licentia pensionem imponant tamen
hæc assertio divinat, cum ex verbis decreti hoc
nullatenus deprehendatur. Item cum ministris,
& officialibus Papa non eget decretis, sed satis
est ut ore tenus mentem suam aperiat. Unde Gra-
nat. ad Simonet. *de reservat. quæst. 62. num. 6. & 7.*
rectiùs affirmat prædictū decretum fuisse funda-

tum in communi opinione, quod Ordinarius non possit pensionem imponere: de hoc tamen decreto Pauli IV. nobis non constat authenticè.

62 Decimo, Ad idem afferuntur duæ, declarationes Sacr. Congregationis Concilij, Altera ad Vicarium Agrigentinum in hæc verba, videlicet, (Si resignatio Ecclesiæ Parochialis verè fuit Romæ expedita, antequam Ordinarius resignantem titulo, & beneficio dictæ Parochialis privaret, candē resignationem debere suum sortiri effectum, nec Ordinarium posse eam infringere, nec alicui Ecclesiæ pensionem imponere. Pondera illa verba. *nec alicui Ecclesiæ*, quæ generalia sunt, nec restringuntur ad Ecclesiam illam, qua Parochus concubinarius ab Ordinario privatus fuerat. ut male putavit Garz. *de benefic. par. 1. cap. 5. nu. 304*

Altera declaratio est hujusmodi. Cum Episcopus univisset Ecclesiam Parochialem matrici ob ejus paupertatem, & pensionem Parocho reservasset: Sac. Congregatio censuit potuisse Episcopum facere hujusmodi unionem, sed pensionem reservatam petendam à Sanctissimo.

63 Undecimo, Hanc sententiam firmavit diuturna observantia, quæ est optima legum interpres, l. *Si de interpretatione, ff. de leg.* cap *Cum dilectus, de consuetud.* Nam, ut inquit Rebuff *in praxi benefic. tit. de reservat. tam general. quam special.* hodie Episcopi non constituunt pensiones. Item Ludovic. Lopez *in institut. conscientia tom. 1. cap. 303.* post Sotum *de iust. & iur. lib. 9 quæst. 7. art. 2.* affirmat jam usu Romano receptum esse, ut solus Papa pensionem imponere possit. Similiter Zecch *de benef. & pens. cap. 11. num. 2. in princip.* testatur jam usu receptum esse, ut Episcopus nullo casu propria auctoritate possit pensionem imponere. Sed & Ledesma *in 2. §. summ tract. 12. concl. 20. & 21.* asserit jure positivo facultatem imponendi pensionem esse reservatam Summo Pontifici, ut constat ex usu. Quinimo, ut inquit Cardin. Toletus *in summ. lib. 5. cap. 26. in fin.* ob consuetudinem, & communem stylum Romanæ Curiæ si quis sine Summi Pontificis facultate pensionem haberet, Simoniacus esset. Et hanc facultatem ex non usu Episcopos amisisse affirmat Camillus Cautius *in tract. de pension. Episcop. ad fin.* eamque potestatem ex non usu recessisse ab aula ante publicationem Bullæ Pij V. super confident. pariter attestatur Flamin. Paris. *de confident. q. 28. nu. 120.* Allegat Rebuff. *ubi supra*, & modernos in *tract. de pension. tom. 15. par. 2. tractat*, & subdit, verè se nunquam vidisse hoc servari in praxi; ideoque de hujusmodi facultate nullam esse habendam considerationem.

Postremò in terminis juris hanc opinionem tenet Butr. in cap. *Audivimus, num. 2. infr. de collus. deteg.* ubi nota, inquit, quod in causis beneficialibus non est licita transactio, ut beneficium uni remaneat, & alteri certa portio detur, & infra *nu. 5.* tenet cum gloss. 2. quod etiam cessante collusione non valet constitutio pensionis, ut sit perpetua, & ex recent. per tex. hic idem firmat Garzias *de benefic. par. 5. cap. 5. num. 334.*

Non obstant modo argumenta contraria: Nam ad primum, nempe ad cap. *Pastoralis, de his quæ fiunt à Prælatis*, Respondetur Papam ibi non decidere affirmativè ut Episcopus possit super fructibus Parochialium Ecclesiarū pijs locis pensionem constituere cum consensu Capituli, sed negativè, videlicet ut id non possit præter Capituli voluntatem. Hinc autem non licet arguere à contrario; ergo cum voluntate Capituli potest; quia argumentum à contrario sensu non rectè sumitur ubi illius argumenti contrarium reperitur in jure expressum, sicut reperitur hoc casu in hac Decretali, ita declarat Jo. And. in cap. *Publicato, nu. 18. supra de elect.*

64 Et eodem modo respondetur ad secundum, idest ad cap. *De cætero, de transact.* & ad doctrinam Innocent. ibi positam, *num. 5.* & ita in puncto respondet Abbas in cap. *Audivimus, in 1. notab. infra de collus. deteg.* Deinde respondetur illum tex. intelligi in eo casu, in quo duæ Ecclesiæ litigant super subjectione: tunc enim Ecclesia subjecta potest constitui censualis auctoritate Episcopi, ut ibi notat glos. *ultim in fine.*

65 Ad tertium respondetur negando consequentiam, quia quando ex una præbenda fiunt duæ, præbenda non remanet scissa, nec dividitur unitas, quæ divisionem non recepit, c. *Loquitur Dominus, 24. quæst. 1.* nec præbenda sic dividitur, ut sub nomine præbendæ censeatur uterque quasi dimidius Canonicus, sed sunt duæ præbendæ integræ pro duobus Canonicis, & duo nova jura. Meritò id fieri potest ex rationabili causa non obstante statuto Turonensis Concilij, ut ibi deciditur, & optimè declarat glos. Singularis in c. *Tuæ fraternitatis, in verb Sectionem, supra eod.* At secus est in impositione pensionis perpetuæ, quia beneficium remanet scissum quandiu durat pensio, ut hic patet. Facit tex, in cap. *Cum causa infra eod.* ubi Papa dicit non esse intentionis suæ ut pro reintegratione unius Præbendæ alia scindatur.

Alia jura in contrarium allegata parum, aut nihil faciunt.

DE PRÆBENDIS.

Cap. Dilecto.

SUMMARIUM.

1 *Canonici duo si recipiantur ad unam præbendam, non tenet receptio, etiamsi legati authoritas intervenerit, & n. 7.*

2 *Beneficium vacans etiam ex causa resignationis de iure communi non prohibetur quis conferre nepoti suo.*

3 *Secus ex Bulla Pij V.*

4 *Et quid si beneficium vacet per assecutionem alterius incompatibilis, remissivè.*

5 *Resignatio fieri potest ea intentione, ut beneficium alteri conferatur, dummodo id non deducatur in pactum.*

6 *Resignans cum pacto ut beneficium alicui conferatur, Simoniam committit.*

7 *Præbenda Canonia annexa est jus spirituale indivisibile.*

8 *Canonici receptio ad vacaturam præbendam non valet.*

9 *Legatus non dispensat contra Concilium, nec contra Canones non Conciliares.*

10 *Nisi in casibus, in quibus dispensat Episcopus.*

11 *Possessio iuris Canonicalis qualiter sit articulanda.*

12 *Vacatio præbendæ non est possibilis in Ecclesia non numerata.*

In

13 *In Canonicum cum quis recipitur in Ecclesia non numerata, creatur quoddam ius de novo, quod nascitur, & extinguitur cum persona.*

14 *Canonico vita functo in Ecclesia non numerata si eius Canonicatus impetretur, non valet impetratio.*

15 *Extingui aliud est, aliud cessare, vel in suspenso manere.*

16 *Canonicorum numerus an possit ab Episcopo augeri de Capituli consensu, & num. seqq. usq. in finem.*

17 *Quid si numerus non sit per statutum iuratus, nec confirmatus.*

Et quid si sit iuratus, sed non confirmatus. n. 19.

Et quid si sit iuratus, & confirmatus cum decreto irritanti, n. 22. Et quid si reditus Ecclesiæ sint aucti, n. 23.

18 *Canonicorum numerus neque ab Episcopo augeri potest sine Capitulo, neq; à Capitulo sine Episcopo.*

20 *Statutum qui potest tollere, potest etiam tollere iuramentum illi accessorium.*

21 *Nisi iuraverit non contravenire, quia tunc requiritur superioris authoritas.*

23 *Canonicorum numerus etiam iuratus, & confirmatus cum clausula decreti habet in se conditionem resolutivam, nisi Ecclesiæ facultates excreverint.*

24 *Ecclesiæ interest habere plures consiliarios, & ministros.*

25 *Canonicos supranumerarios potest Episcopus creare, ita tamen ut nullum ius ad vacaturam præbendam sibi vendicent ex tali erectione.*

26 *Dignitatem omnino novam Episcopus erigere non potest.*

27 *Canonicatus erectio sine Capituli consensu est nulla.*

1 DILECTO. Si ad unum Canonicatum, & præbendam vacantem in Ecclesia duo Canonici sint recepti, non tenet receptio, etiamsi Legati Sedis Apostolicæ authoritas intervenerit. Hoc dicit, Dividitur in tres partes. In prima ponuntur multa, quæ faciunt pro Cellerario. In secunda ponuntur quæ faciunt contra eum. In tertia diffinit. In quarta protestatur, vel tacitæ quæstioni respondet. Secunda ibi, *Procurator.* Tertia ibi, *unde dictum.* Quarta ibi, *Ita quod.*

2 Nota primò ibi, *intendentis providere G nepoti suo*, habentem potestatem conferendi beneficium non probiberi illud conferre nepoti suo, etiamsi vacet ex causa resignationis, prout hic vacabat præbenda in Ecclesia Trecensi, concordat, c. *Ex parte, il primo, supra de off. deleg.* Caveat tamen ne affectum sanguinis præponat judicio rationis, c. *Grave, infra eodem*, secundum Hostien. *hic in princ. in ver. Nepoti*, Joan. Andr. *num. 2. in eodem ver.* Card. *in 2. notab.* & Abb. *n. 2.* Ad quod vide gravissima verba Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 1.*
3 *vers. Omninò vero eis interdicit.* Sed hodie hoc corrigitur ex Constitutione Pij incip. *Quanta Ecclesiæ Dei incommoda*, edita Calendis Aprilis 1568. qua probibetur Episcopis, ne beneficia in eorum manibus resignata eorum aut dimittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus conferant, alioquin irrita sit collatio, ut ibi habetur in §. *Præ-*
4 *cipimus.* Quid autem si beneficium vacet ob assecutionem alterius incompatibilis numquid Episcopus ex prædicta Bulla prohibeatur illud conferre nepoti suo, dixi in c. *Non sine à num. 34. usque in fin. supra de arbitr.*

5 Secundò nota ex ijsdem verbis Clericum licitè posse beneficium suum resignare ea intentione, ut alteri conferatur, dummodo actum renunciatio-
6 nis tacitè, vel expressè non deducat in pactum, sed purè, & liberaliter resignet, & ita per hunc textum tenet glossa notabilis in c. *Ordinationes, in ver. pretio. 1. q. 1.* Butr. & Imol. *hic ambo in 1. notab.* & Abb. *num. 3.* Sed si in actu renunciationis hoc in pactum deduceret, resignatio facta in manibus Ordinarij esset simoniaca, c. *Cum pridem*, & c. *fin. de Pactis*, cap. *Ex parte, il 1. de off. Deleg.* c. *Tua nos, de simon.* & tenent *hic* glos. 1. Jo. Andr. *n 15.* Abb. *n. 3.* & communiter Doctores, Felin. in c. *Ad audientiam, il 2. n. 3 supra de rescript.* Staphil. *de litter. grat. tit. Resignationis modus, nu. 5.* Rebuff. *in Praxi tit. de pura resignat.* Hodie hoc est expressum in præcitata Bulla Pij V. in §. *Caveant autem.*

7 Tertiò nota in vers. Procurator, electionem, seu receptionem duorum ad unum Canonicatum vel præbendam vacantem non valere, ut hic est casus valde notabilis. Rationem habes in textu: nam aut illi duo unicam habent præbendam, & hoc est contra Concilium Turonense, quod præbendarum inbibet sectionem, ut in c. *Maioribus, supra eodem.* Præbenda enim Canoniæ annexa est jus spirituale indivisibile, ut patet in hoc textu ibi, *ad unicum spirituale jus*; & ibi, *quoddam ius spirituale*, & forte non probatur alibi ita clarè secun-
8 dum Cardin. *in 10. notab.* & Abb. *nu. 6.* Aut præbenda illa datur uni tantum ex duobus, & alius remanet sub expectatione futuræ præbendæ, quod est contra Concilium Lateranense, ut in c. *Nulla, infra, de Concess. praben.* & sic collige non valere receptionem duorum ad unam præbendam animo illam scindendi; & similiter non valere receptionem unius ad vacaturam, prout has duas regulas ex hoc textu colligunt Butr. *num. 7.* & Imol. *num. 10.*

9 Quartò nota, ibi, *prædicto legato non licuit*, Legatum nō habere potestatem dispensandi contra Concilium: hic enim allegantur duo Concilia, & circa utrumque denegatur legato potestas contraveniendi. Nec mirum, quia nec contra Constitutiones Apostolicas non Conciliares Legatus dispensat, ut firmat, *de haret. lib. 6.* Hoc tamen limi-
10 tat Abb *hic in 4. notab.* ut non procedat in illis casibus in quibus dispensat Episcopus Sed circa hoc vide tu quod scripsi in c. *Dilectus, supra de tempor. ordinat.* & in c. *Nimis, de fil. Presbyter.*

11 Quintò nota multa, ex quibus infertur quasi possessio Juris Canonicalis, quæ colliguntur in vers. *Dictus*, usque ad vers. *Procurator*, & ex textu collige bonam practicam probandi hanc quasi possessionem: oportet enim ut articuletur super exercitio actuum, qui non competunt nisi Canonicis; non tamen requiritur ut eis competant ex dispositione juris, sed satis est ut competant ex consuetudine; sicut iste Cellerarius allegabat se habuisse domum fortè prope Ecclesiam, quæ erat solita assignari Canonicis tantum, ut patet ibi, *quæ solis Canonicis consueverat assignari.* Seque receptum fuisse ad osculum pacis eo tempore, quo soli Canonici recipiebantur, ut patet ex illis verbis, *cum tunc nonnisi Canonici ad osculum admittantur*, & ita *hic* notant Butr. *n. 5.* Anchar. *in 8. notab.* Cardin. *n. 4.* Imol. *n. 5.* & Abb. *n. 7.*

12 Sextò nota in vers. Præterea, in Ecclesia nō habente certum numerum præbendarum non esse
13 possibile dare vacationē alicujus prębendæ; idem-

que dicendum in Canonicatibus, nam cum in
tali Ecclesia quis recipitur in Canonicum, creatur
quoddam jus de novo, quod cum recepto nasci-
tur, & desinit, seu extinguitur cum defuncto, ut
dicitur in littera. Vacare autem non potest quod
jam extinctum est, c. *Ex parte*, *Asten. infra, de con-
cess. præb.* c. *Cum accessissent*, *supra de Constit.* se-
cundum Host *hic num.* 11. Butr. in c. *Cum M. n.* 1.
in fin. supra de Constit. & ad hoc quotidie allegatur
14 hæc Decretalis; ut per Abb *n.* 9. Quò fit ut si in
Ecclesia non numerata sint plures Canonici, quo-
rum unus moritur, non valeant litteræ si impe-
ttentur super illius Canonicatu alteri conferendo,
quia non vacat, sed desinit. Ubi verò est certus
numerus non desinit, sed vacat. Ita Innoc. *hic n.* 3.
cui consentiunt Jo. Andr. *n.* 6. *in ver. Desinit.* Card.
in 3. *not.* & Anch. *in* 12. *notab.* Facit ad prædicta l.
Comperimus, C. de Proxen. Sacr. Scrin. lib. 12. l. *Non
plures, C. de Sacros. Eccl* l. *Petitionem, C. de Advoc. di-*
15 *vers Iud.* Aliud enim est extingui, aliud cessare, sicut
aliud est extinctum esse, & aliud in suspenso ma-
nere, ut l. *Illa quæstio*, §. *fin ff de hæred. instit.* & l. 2
ff. de verb. Obligat, §. 1. ubi habes bonam glos. *in
ver. Detur.*

Ultimo nota ibi, *augmentare numerum præben-
darum.* In Ecclesia numerata posse augeri Cano-
nicorum, & præbendarum numerum per eos, ad
quos spectat Canonicorum receptio, quoddam
jus spirituale de novo creando, ut dicitur in litte-
ra, & notant Innoc. *num.* 3. *in ver. Augmentare*,
Abb. Antiq. *in fin.* Abb. Sicul. *n.* 10. & alij com-
muniter. Sed quia in textu excipiuntur duo casus,
& articulus plures habet inspectiones; ideò dic
plenius, ut in quæstione sequenti.

16 QUÆRO, An numerus Canonicorum possit
ab Episcopo augeri de Capituli consensu.

17 Pro solutione quæstionis tres casus videntur
distinguendi. Nam aut numerus Canonicorum
non est per statutum juratus, nec aliquo modo cō-
firmatus, & in hoc primo casu Episcopus cū con-
sensu Capituli potest numerum dictum Canonico-
rum propria authoritate augere, ut hic patet, & in
c. *Vacante, infr. eodem.* Quam sententiam sequutus
18 fuit Abb. in c. *Cum accessissent, num.* 4. *de Constit.*
& in eod. c. Felin. *n.* 11. asserentes tamen nec Epi-
scopum sine Capitulo, nec Capitulum sine Episco-
po hujusmodi augmentationem facere posse, cum
unum corpus constituant Episcopus, & Capitulū,
c. *Novit*, & c. *Quanto, de his quæ fiunt à Præl.* glos. in
cap. 2. *vers. Statutum, de verb. signif. lib.* 6.

19 Aut numerus Canonicorum est juratus, sed non
confirmatus, & hoc etiam casu Episcopus cū con-
sensu itidem Capituli posset dictum numerum au-
gere, sublato tamen prius statuto. Idem Abb. in
præall. c. *Cum accessissent*, & post eum ibi Felin.
n. 11. per ea quæ notantur in hoc. c. *Dilecto.*

20 Nec refragatur quod tales Canonici videantur
venire contra juramentum. Quoniam concessa
eis potestate tollendi statutum, quod est principa-
le ut in similib. sup. alleg. conceditur etiā potestas
propria authoritate tollendi juramentum, quod
est accessorium. Præsertim quia ab altero alte-
ri præstitum, & non Deo præsentialiter, cap. 2. *de
sponsal.* Cardin. in Clem. 1. *vers. Tertiò quæro*,
de Regular. per totam illam quæstionem, & Felin.
loco citato. Idem firmat Bart. in l. *Omnes populi*,
n. 32. *ff. de Inst. & Iur.* quamvis idem esset si Cano-
nici hoc facerent antequam tollerent statutum,
cum nemo præsumatur immemor propriæ salutis
21 c. *Saluberrimum*, 1. *q.* 1. Quæ conclusio falleret, si
Canonici jurassent observare contenta in statu-
to. Quo casu esset necessaria Summi Pontificis li-
centia, Felin. *loco citato, n.* 12. & citati ab eo.

22 Aut demum numerus dictorum Canonicorum
est juratus, & confirmatus, & hoc casu non posset
Episcopus illum augere cum solo consensu Capi-
tuli, si in confirmatione adesset clausula Decreti
irritantis, ut in hoc cap. & notat Felin. in d. c. *Cum
accessissent, num.* 13. *de Constit.* posset tamen auctis
facultatibus Ecclesiæ, ut tenet Butr. in cap. *Cum
M num.* 2. *vers. Si est confirmatus*, *de Constit.* Fe-
lin. *loco citato*, & Jas. in l. *Quod Servius, ff de condit.*
23 *cau. dat. non seq. num.* 21. quia secundum eos hujus-
modi statutum sic confirmatum cum dicta clau-
sula habet in se conditionem resolutivam tacitè
subintellectam, nisi facultates excreverint, ut est
textus in d. c. *Cum M.* ibi, *nisi in tantum excreve-
rint Ecclesiæ facultates*, & ibi notat glos in *ver. Suf-
ficere*, Card *in princ.* & communiter Doctores.
quibus propterea auctis, & sic eveniente condi-
tione, statuentes possunt statuto contravenire
absque superioris licentia.

Quibus sic se habentibus nulli dubium est quin
Canonici cum Episcopi consensu, & Episcopus
cum consensu Capituli possit numerum Canoni-
corum augere, servata tamen supra dicta distin-
ctione. Quæ conclusio fortius procederet in au-
gendo numerum Canonicorum, in quo nullum
adest statutum, nullum præstitum juramentū, nul-
laq; Summi Pontificis confirmatio, ut per Abb.
24 *hic num.* 10. & in d. c. *Cum accessissent, num.* 4 *de
Constit.* Præsertim verò quia hujusmodi augumen-
tum cedit in utilitatē Ecclesiæ, cujus interest plu-
res habere cōsiliarios, & defensores, ac ministros,
c. *Extra*, 64. *dist.* c. *Obeuntibus*, 63. *dist.* Innoc. in c.
fin. sub num. 1. *circa med. infra, de Cler non resid.*

25 Suffragatur prædictis decisio alias edita à sacra
Congregatione Concilij, videlicet posse ab Epi-
scopo Canonicos supranumerarios creari, ea ta-
men conditione ut nullum jus ad præbendam va-
26 caturam habeant, vel vendicēt sibi ex tali erectio-
ne. Neque verò conclusioni superius firmatæ ob-
stant jura contraria, cum loquantur in creatione
dignitatis omnino novæ, ut inter alios declarat
Abb. in d. c. *Cum accessissent, num.* 4. *per textum* in
cap. 1. 22. *dist.* Nam dignitatem omnino novam
Episcopum erigere non posse etiam S. Congre-
27 gatio declaravit. Sicuti nec obstat textus in c. *O-
lim, de consuet.* quia ibi non aderat consensus Capi-
tuli; & ideo non mirum si habitus fuit recursus ad
Summum Pontificem, ut declarat idem Abb. in
eod. c. *Cum olim, n.* 2.

DE PRÆBENDIS.

Cap. Dilectus, il secondo.

SUMMARIUM.

1 *Data tempus, vel receptionis an attendatur in rescri-
ptis ad lites, vel ad beneficia.*

2 *Quoad habilitatem, vel inhabilitatem impetrantis in
litteris ad beneficia inspicitur tempus executionis, &
non data, & n. seqq.*

Nisi à principio fuerit commissa subreptio, num. 4.
& 5.

Habi-

3 *Habilitas personæ satis est, ut adsit quando potentia excitatur ad actum.*

5 *Gratia ab initio subreptitia ob ætatis defectū per supervenientiam legitimæ ætatis non convalescit.*

6 *Accessus ante Concilium Tridentinum Clerico illegitimo reservatus per decessum ultimi possessoris ad beneficium. quod ante eius Pater obtinuerat, an potuerit sortiri effectum defuncto ultimo possessore post Concilium, latè discutitur, ut n. seqq. usque in fin.*

7 *Gratia conditionalis superveniente impedimenta ante implementum conditionis expirat.*

8 *Dies conditionis adimpleta non retrotrahitur ad tempus dispositionis, quande ante impletam conditionem supervenit impedimentum.*

9 *Clausula* ex nunc, prout ex tunc *non aperatur nisi eveniente conditione, nec consideratur nisi à tempore conditionis purificata.*

10 *Constitutio nova comprehendit dispositionem, quæ habet factum de præterito, quod expectat perfectionem de futuro, si antequam perficiatur nova constitutio superveniat.*

11 *Factum legitimè non retractatur, licet deveniat ad eum casum, à quo inchoare non poterit, si actus fuerit perfectus, & consummatus, aliàs secus.*

12 *Accessus non tribuit ius in re, sed spem quandam beneficium obtinendi, & n. 24.*

13 *Ius ad beneficium perditur, si inhabilitas ius habenti superveniat antequam beneficium consequatur.*

14 *Matrimonium per superveniens impedimentum non dissolvitur.*

Sponsalia secus, ibidem.

15 *Regressu uti non potest Regressatarius propter supervenientem inhabilitatem.*

16 *Episcopus electus, & confirmatus repellitur si fiat inhabilis ante consecrationem.*

17 *Ius in re difficiliùs amittitur, quàm ad rem.*

18 *Habilitas quando consideretur utriusque extremi.*

19 *Tempus vacationis beneficij attenditur ubi agitur de habilitate, vel inhabilitate personæ.*

20 *Constitutio prohibens usum alicuius rei, vel actus comprehendit etiam usum rei præteritæ.*

21 *Coadiutoria cum futura successione ante Concilium Tridentinum obtenta non potest post Concilium effectum sortiri*

22 *Statutum de lucranda parte dotis uxoris præmortuæ comprehendit dotem ante statutum acceptam, si uxor post statutum moriatur.*

23 *Statutum prohibens ne mulieres deferant vestes sericeas, includit etiam usum vestium iam factarum.*

25 *Verbum* obtinendi, *quid propriè significet.*

26 *Dispensatio ad beneficia in Ecclesia, in qua pater, non extenditur ad beneficium patris.*

1 DILECTUS IL SECONDO sumatur, & dividitur, ut per Joann Andr. In textu ibi; *Tempore quo eiusdem Ecclesiæ Canonici nostras litteras receperunt.* Ex his verbis glos. in verb. *Receperunt*, movet quæstionem illam breccardicam, Nunquid in rescriptis consideretur tempus datæ, an rescriptionis? Allegat jura pro, & contra, & tandem concludit diversificando casus contrarios, non tamen tradit aliquam bonam doctrinam, Joann. Andr. *num.* .17. recitat prolixam distinctionem Petr. de Sampsone. Sed Abbas *num.* 7. coniungendo eorum dicta dat generalem theoricam distinguendo inter rescripta ad lites, & ad beneficia, & utrumque membrum prosequitur, plura
2 capita subdistinguendo. Ex ejus dictis collige notabilem regulam cum limitatione. Regula est, quod in litteris ad beneficia, quoad habilitatem, vel inhabilitatem impetrantis, non inspicitur tempus Datæ, sed tempus executionis, hic est textus notabilis in cap. *Ei cui, de preben. lib. 6.* ad idem cap.
3 *Is, cui*, & cap. *Si postquam eod. tit. & lib.* satis enim est ut sit habilis persona quando potentia excitatur ad actum, ut dicunt in d. c. *Is cui*, Jo. Monach. & Jo. Andr. *num. 3. in verb. Dimittat*, & sequitur post alios Felin. in cap. *Eam te, num. 18. in prima*
4 *Fallentia*, & ibi etiam Ripa *num. 42. de rescriptis.* Limitatur prædicta regula quando à principio committitur subreptio, quia tunc inspicitur tempus Datæ. Et iste est casus cap. *Si eo tempore, de rescript. lib. 6.* & ita ad concordiam reducuntur hæc duo cap. Quæ videntur invicem pugnantia. Nam in cap. *Si eo tempore.* deciditur, ut si mandetur provideri alicui de beneficio Curato vacativo, & impetrans non habeat ætatem legitimam tempore impetrationis, licet eam habeat tempore vacationis beneficii, rescriptum sit subscriptum. Sed in cap. *Ei cui*, videtur dici oppositum: nam ubi cavetur, ut si mandetur provideri alicui de præbenda vacatura, & in illa Ecclesia sint variæ præbendæ, quædam Diaconalis, quædam Sacerdotalis, quamvis tempore Datæ impetrans non habeat ætatem ad obtinendam præbendam Sacerdotalem, si tamen sit in legitima ætate,
5 tempore quo vacat, debetur ei Sacerdotalis: hæc enim diversitas inde oritur, quia in cap. *Si eo tempore.* impetrans commisit subreptionem eo ipso, quod impetravit litteras ad beneficium Curatum, non facta mentione de defectu ætatis. Unde gratia, quæ propter subreptionem fuit à principio nulla, non potuit postea convalescere per supervenientiam legitimæ ætatis; & ideo attenditur tempus Datæ: ad quod vide bonam glossam in cap. *Dudum, il primo, in verb. Electionis tempore, supra de election.* & Rota apud Verallum, *decis.* 40. *num. 2. par. 2.* Achill. *decis. 2. num. 2. de rescriptis*, Seraphin. *decis. 936. num. 1. & in recentior. decis. 140. num. 1. par. 7.* At verò in c. Ei cui, nulla fuit commissa subreptio, quia impetravit in genere non faciendo mentionem de præbenda Diaconali, vel Sacerdotali; & ideo satis fuit, ut tempore vacationis reperietur in ætate legitima, quod bene nota.

Hinc sumpta suasione infero ad quæstionem, quæ olim contigit in facto, videlicet.

6 Posito Decreto Concilij Tridentini, *c. 15. sess. 25.* utrum accessus ante Concilium Clerico illegitimo auctoritate Apostolica reservatus per decessum ultimi possessoris ad beneficium, quod antea ejus pater obtinuerat, effectum sortiri potuerit defuncto ultimo possessore post Concilii publicationē.

Gregorius Alvares Pater Joannis de Barreda, dum viveret, in Ecclesia Conchen. obtinuit nedū Canonicatum, sed etiam ipsum Decanatum, qui est prima Dignitas post Pontificalem. Postea idē Joannes non obstante Decreto Concilii Trident. *cap. 15. sess. 25.* vigore accessus aliàs sibi per decessum Constantini senioris auctoritate Apostolica reservati prætendebat obtinere eundem Decanatum per obitum prædicti Constātini senioris post

Conciliũ defuncti: ex parte verò Constantini ju-
nioris de eodem Decanatu legitimè provisi præ-
tendebatur adversario obstare Concilium, dum
filios illegitimos Clericorum, qualis est ipse Joan-
nes in Ecclesiis, in quibus eorum patres aliquod
beneficium Ecclesiasticum habent, vel habuerunt,
quodrumque etiam dissimile beneficium obtine-
re prohibet, fuit quæsitum, quid juris?

Videtur respondendum prædicto Joanni ob-
stitisse Decretum. d. c. 15. Licet accessus hujusmo-
di fuerit ante Concilium reservatus. Primò, quia
prætensa dicta gratia accessus fuit conditionalis,
videlicet, decedente Constantino seniore. Quæ
verba respiciunt futurum eventum, & diem incer-
tam, & sunt ablativi absoluti, & ideo conditionem
important, l. *A Testatore, ff. de condit. & demonstrat.*
l. *Evictio, ff de eviction.* Paris. *cons. 81. num. 7. lib* 1. Et
in terminis idem Paris. *cons. 82. num. 4 & seq lib.*
4 & cùm ante eventum conditionis supervene-
rit impedimentum, prætensa gratia non suffraga-
tur, ad tex. in l. *Intercidit, ff de condit. & demonstrat.*
& in l. *Quoties, § 1. ff. de novat.* cum notat. ibi per
Bart. in l 1. §. *Sin autem aliquod, C. de caduc. tollen* &
in l. *Si ita legatum, §. Illi enim nolet, ff. de legat.* 1 Et
tradunt Jo. Monach. Joann. Andr & Anchar. in
8 cap. *Detestanda, de concess. præben. lib. 6.* Dies e-
nim conditionis adimpletæ tunc solum retrotra-
hitur, quando pendente conditione non super-
venit aliquod, quod illius dispositionis condi-
tionalis effectum impediat, ad text in l. *Bonorum,*
ff Rem ratam haberi, in c. *Si pro te, de rescrip. lib. 6.*
& in terminis similia Concilii tradit Cassid. *in*
dec 3. in princip num 16. & seq de præben alias se-
cus, etiam ubi esset clausula *ex nunc, prout ex tunc*:
9 illa enim non operatur nisi eveniente conditio-
ne, & consideratur à tempore conditionis,
non autem à tempore Datæ, glos. in Clem. 1.
in verb Ex nunc, de concess præben. & ibi Cardin. &
Imol. Rota *decis. 11. eod. tit. in nov. in prima addit.*
Cassad. *d. decis 3. num.* 15. Tiraquell. *de retract.*
num. 86. Sed hic tempore evenientia conditio-
nis videlicet obitus Constantini senioris emana-
verat decretum Concilij, quod, ut dixi, inhabili-
tat filios Clericorum, ut non possint obtinere be-
neficia in Ecclesia, in qua pater, &c. Ergo dictus
10 accessus effectum fortiri non potest. Eadem quo-
que conclusio alia secunda ratione comprobatur,
videlicet quia constitutio nova comprehendit di-
spositionẽ, quæ habet factum de præterito, quod
expectat perfectionem de futuro, si antequam
perficiatur nova constitutio supervenerit, ut est
glos. communiter approbata in Clem. 2. *in verb.*
Imposterum, iuncto text. de ætat. & qualitat. Felin.
in cap *fin num. 11. de Constit.* post Abb. Imol.
11 Ant Card. Dominic. & alios, quos allegat. Et
quamvis regulariter factum legitimè non pereat,
licet ad eum casum deveniat, vnde incipere non
possit, reg. *Factum lib. 6.* l. *In ambiguis, §. 1 ff. eod. tit.*
tamen illud procedit quando actus fuit perfe-
ctus, & confirmatus; secus est ubi non est con-
sum̃atus, quia tunc destruitur si deveniat ad eum
casum, à quo inchoare non potest, l. *Si metallum*
§. Si servo alieno, ff. de his quæ pro non script. hab. l. *Pa-*
tre furioso, ff. de his qui sunt sui vel alterius iuris, Ol-
drad. *cons. 58. num. 4* In casu autem nostro tem-
pore supervenientis Concilii prætensus accessus
nondum fuerat effectum sortitus; neque condi-
tio aliquo modo purificata, merito, &c.

12 Tertiò, quia per accessum hujusmodi non nisi
jus ad rem, seu potiùs quædam spes obtinendi be-
neficium dicto Joanni ante conditionis purifica-
13 tionem acquisita fuit, non autem jus in re. Sed
omne jus ad rem ad aliquod beneficium compe-
tens perditur, si inhabilitas illud habenti superve-
niat, antequam jus in re perfectum consequatur,
Rebuff. *in concordat de mand. app. in vers. Prosequen-*
tes. Et in *tract nominat. quæst. final.* Anchar.
14 *cons. 58. Circumscriptis.* Et facit quod in simili vi-
demus in matrimonio carnali: illud enim si per-
fectum sit, propter impedimentum superveniens
non dissolvitur. cap. *Quoniam de coniug. lepros.* d. l.
Patre furioso. ff de his qui sunt sui, vel alien. iur Spon-
salia verò de futuro, quibus jus ad rem assimila-
tur, per supervenientiam inhabilitatis dissolvun-
tur, cap *Quemadmodum iureiur.* facit etiam quod
hæres, qui tempore testamenti, & mortis testa-
toris reperitur habilis ad hæreditatem adeun-
dam, & sic jus ad rem habet, & multò propinqui-
us ad jus in re, quàm qui habet accessum ad bene-
ficium nondum mortui, si tamen ante aditam hæ-
reditatem fiat inhabilis, illud jus ad rem ante sibi
quæsitum perdit, l. *Si alienum, §. In extraneis, ff de*
de hæredib. instituen. & idem videmus in legatario
conditionali: nam is perdit spem, si pendente
conditione deportetur, & durante deportatione
dies legati cesserit vel conditio purificata fuerit,
d l. *Intercidit, ff. de condit. & demonstrat.* l. *Interve-*
nit, ff. de legat. præst. au. l. *Si Cognatis*, cum ibi nota-
tis, *ff. de reb. dub.* & tamen constat plus iuris esse
legatario conditionali in legato post mortem
testatoris acquisito, quam habenti accessum ad
15 beneficium ante mortem illud obtinentis. Et
in regressu, quod propter inhabilitatem superve-
nientem regressatarius illo uti non possit, habe-
tur per Anton Augustin. *in suis notis, num.* 347 &
in fortioribus terminis de Episcopo electo, & cõ-
firmato, quid si ante consecrationem efficiatur in-
16 habilis, repellitur. Tradunt Cardin. Butr. Imol. &
alii in cap. *Ex parte, de Cler. ægrot.* & tamen
post electionem, & confirmationem jus in re
acquiritur, cap. *Transmissam de elect.* & diffici-
17 liùs amittitur jus in re, quàm jus ad rem. Prob. in
cap. *Si pauper. num. 4. de præben. lib. 6.* Paris. *cons. 5.*
num 96 lib. 4. ubi propriè loquitur in terminis
regressus.

18 Quartò, quia decretum Concilii inhabilitat fi-
lios Clericorum ad obtinenda beneficia, & sic in-
habilitat finem, & consummationem actus, ut pa-
tet ex illo verbo, *obtinere*: sed consummatio dicti
accessus completa fuit post Concilium: ergo à
Cõcilio comprehenditur, à quo filius Clerici tẽ-
pore consumationis accessus inhabilitatus reperi-
tur. Ita in terminis alterius Concilii concludit
Cassad in *d. decis. n. 16 & seq. & in notab. q.* Decius,
cons 24 num. 6. vers. Prædicta fundamenta, quia tunc
habilitas consideratur tempore utriusque, ut
per Cassador. *ibi* Sarnen. *in reg de infirm. q. 31. ad*
fin. & in cap. *Statutum, num. 116. de rescrip. lib. 6.*
Imo quando actus recipit essentiam à fine, habi-
litas, vel inhabilitas consideratur in fine, non in
principio, Calder. & Ant. in cap. *Dudum il 1. de e-*
lection. vel quando finis dat esse perfectum, res, &
præcedentia ordinantur ad finem, ut per Cassad.
in *d. decis. 3. num.* 13. vel quando initium habet
relationem ad finem, Sarnen. *de infirmis, quæst. 32.*
num. 5. Quæ omnia in accessu concurrunt, quia est
actus

actus inchoatus, non perfectus, & recipit substãtiam, & essentiam à fine, & ordinatur ad finem, videlicet, ad tempus vacationis beneficij: & regulare est in materia beneficiali, ut ubi agitur de habilitate personæ, tempus vacationis attendatur, Abb. *hic* & dictum est supra *num. 2. & seqq.* Et facit quod voluit Angelus in l. *Vicarius, ff. de fideicom.* & in l. 1. *C. de his qui accus. non poss.* videlicet stante statuto ne querelæ bannitorum audiantur, accusatorem, qui pendente accusatione banuitur, amplius audiri non debere, quia inhabilitas ante rem perfectam superveniens repellit.

Nec obstat quod natura legis sit futuris dare formam negotiis, cap. 2. & cap. *fin. de Constitution.* l. *Leges Sacratissimæ C. de leg.* quia ubicunque constitutio prohibet usum, & exercitium alicujus rei, vel actus, comprehendit etiam usum, & exercitium rei præteritæ, ut per glos. juncto tex. in Clem. 2. *in verb. Utetur de vit. & honest. Cler.* quam sequuntur Cardin. Abb. Imol. *ibi*, & Felin. & Dec. in cap. *fin. de Constitution.* quoniam ut ibi glos. subtiliter subjicit, per hoc non extendimus Constitutionem ad præterita, sed damnatur usus rei futurus. Sicut igitur d. Clem. 2. comprehendit usum futurum rei præteritæ, ita & Concilium Tridentinum comprehendit futurum successionem ratione rei præteritæ, & sic futuram successionem
21 vigore dicti accessus. Et ita in similibus, & fere iisdem terminis censuit Sac. Congregatio videlicet in gratia coadjutoris cum simili futura successione ante Concilium obtenta, cui futuræ successioni post Concilium locus factus fuerat, in una Canarien. Canonicatus. Et iterum in facultate optandi vigore statuti Ecclesiæ ante Concilium competenti, censuit enim filium Clerici dicta facultate uti non posse ad obtinendum beneficium in Ecclesia, in qua pater. Et idem resolvit in una Salamantin. Cantoriæ. Quæ conclusio pluribus aliis similibus comprobari potest, ex primo per tex. in c. *Avaritiæ de elect. lib. 6.* ubi electus antequã confirmetur non potest administrare, etiamsi ante dictam constitutionem electus fuisset, ut ibi declarat Dominic. *col. 2. vers. Quod de illis*; ea ratione, quia Constitutio loquitur de administratione & hæc sequitur post constitutionem, & sic respicit futura. Ita in casu nostro Conciliũ prohibet filios obtinere beneficia in Ecclesia, in qua pater, & hoc ipsum obtinere venit post Concilium, quia vacatio post supervenit, & ideo comprehenditur sub prohibitione Concilii. Contraria autem procederent si Concilium prohiberet, reservari accessus: tunc enim dici posset non comprehendere accessus jam reservatos.

Secundò, per glos. *ultim.* in cap. 1. *de injuriis lib. 6.* quæ voluit textum illum, qui excommunicat concedentes, vel extendentes repræsalias ad Clericos, comprehendere etiam eos, qui antea concessas extendunt; & ita comprehendit actum futurum rei præteritæ.

Tertiò per Jo. Andr. in cap. *fin. num. 1. vers. Dico tamen quod hæc Constitutio. de elect. lib. 6.* qui voluit illud cap. statuens formam confirmandi electiones, comprehendere confirmationes electionum præteritarum, quia etsi electiones sint præteritæ, non tamen usus earum, & confirmatio.

Quartò, per doctrinam Guil. de Susa, & Jacob. de Aren. quos Cyn. in l. 2. *C. de leg.* refert de statuto veteri, quod continebat, ut banniti eximerentur à banno solutis 50 libris, postea supervenit novũ statutum, ut solui debeant libræ centum: bannitus ante novum statutum volebat eximi à banno, & solvere 50. libras, fuit determinatum ut deberet solvere centum, quia statutum non dat formam futuris bannis, sed futuris exemptionibus bannitorum, & sic lex nova servari debet.

22 Quintò, per Bart. in l. *Omnes populi, n. 47. de justitia, & iure*, de statuto novo de lucranda parte dotis uxoris præmortuæ, quod comprehendit etiam dotem uxoris ante statutum acceptæ, si uxor post statutum moriatur, & idem tenent Raymund. de Forli *ibi, n. 63.* & Baptista de sancto Se-
23 ver. n. 83. Anchar. *cons. 125. Visis, col. fin.* & Bald. in d. cap. *Omnes populi, n. 14.* concludit statutum vetans mulieribus, ne deferant vestes sericeas, includere usum vestium jam facturam, & Crot. in ead. l. *Omnes populi nu. 8.* voluit ut statutum dans primum præsentanti bannitum habeat locum etiã in eo, qui ante statutum captus fuisset, si post statutum præsentetur cum multis aliis similibus, quæ brevitatis causa omittimus

24 Præterea non potest negari quin Joannes tractaverit de obtinẽdo beneficio Ecclesiastico post Concilium, & sic eo tempore, quo fuit inhabilitatus; quia certum est eum ante Concilium non potuisse prætendere jus in re, sed tantũ jus ad rẽ, seu potiùs quandam spem, ut per Paris. *cons. 5. n. 96 lib. 4.* cum vacatio beneficij non fuerit nisi post Concilium, quo tempore Joannes vigore d. accessus jus in re se acquisivisse prætendebat. Quam quidem acquisitionem ipsum Concilium prohibuit, dum disposuit, ut illigitimi non possint obtinere beneficia in Ecclesia, in qua pater.

52 Insuper dum Concilium prohibet obtentionẽ, intelligitur nedum de obtentione de jure, idest acquisitione juris in beneficio, sed etiam de facto, idest adeptione possessionis, quia verbum *obtinere*, quo Concilium utitur, verificatur de jure, & de facto, Rota *decis.* 12 *de præben in antiq.* Imò secundum dicti verbi propriam significationem, obtentio facti, & non juris designatur, ut per glos. & DD. in l. *Stipulatio ista, § Hoc quoque, ff. de verb. oblig.* Et ideò cum Joannes post Concilium voluerit acquirere possessionem Decanatus in Ecclesia Conchen. in qua eius Pater fuit Canonicus, & etiam Decanus; & sic Decanatum de facto obtinuerit, dictum decretum Concilii ei obstitisse dicendum est; & eo magis, quia ratio dicti Decreti, videlicet repellendi memoriam incontinentiæ paternæ ab Ecclesiis, magnopere viget in casu de quo agitur, cum Decanatus sit prima dignitas, & habeat etiam jurisdictionem, ita ut Joannes in Ecclesia Conchen. in oculis omnium extitisset valde conspicuus.

26 Neque etiam obstat quod in ipsis litteris accessus narretur eum Joanne dispensatum fuisse, quia ex eadem narrativa apparet dispensationem non esse sufficientem: verba enim sunt hujusmodi; (etiam in Ecclesiis, seu locis, in quibus genitor suus fuit, erat, vel esset beneficiatus, &c.) Dispensatio autem est strictè intelligenda cap. 1. *de fil. presbyter. lib. 6.* Rota *decis. 5. eod. tit. in antiquis.* Odiosius autem est illegitimum obtinere ipsum beneficium, quod fuit obtentum à patre, quam obtinere aliud beneficium in eadem Ecclesia, in qua pater fuit beneficiatus: ergo dispensatio non extenditur ad illud, ex notatis per Abb. & alios in

cap. *fin.*

cap. *fin. eod. tit.* ubi distinguunt de dispensatione facta ad obtinendum beneficium diversum à paterno in eadem Ecclesia, & ad obtinendum ipsum beneficium paternum. Sed cessat omnis difficultas, quin Concilium tollit omnes dispensationes, dum ait: (Et super his quæcunque dispensatio subreptitia censeatur); præsertim ponderando quod Concilium utitur verbo pluralis numeri ibi, *& super his*, & sic refertur ad omnia, quæ in *d. cap.* 15. disposita fuerunt, ut Alex. *cons.* 226. *n.* 8. *lib.* 6. cum alijs per eum allegatis.

DE PRÆBENDIS.

Cap. De multa.

SUMMARIUM.

1 *Dignitatem, vel personatum, aut beneficium Curatum obtinens si secundum tale recipiat, vacat primum; quod si retinere contenderit, etiam secundo privabitur.*

2 *Beneficium primum vacat per receptionem secundi, dummodo utrumque sit Curatum, alias secus.*

3 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

4 *Beneficium sufficiens habenti potest conferri aliud, sed habita possessione secundi, vacat primum sufficiens.*

5 *Beneficia plura ratione residentia, aut aliàs incompatibilia præsumens post Concilium Trid. retinere, incidit in pœnam* cap. 4. sess. 7.

6 *Beneficia plura incompatibilia quando quis retinere dicatur ad hoc ut omnibus ipso iure privatus existat.*

7 *Beneficium primum quo ipso iure privatus est, per assecutionem secundi statim non dimittens in manibus Ordinarij, privatus est etiam secundo, & inhabilis ad Ordines, & beneficia.*

8 *Beneficium Curatum obtinens, & aliud simile recipiens olim non erat privatus secundo, sed erat privandus per sententiam. Hodie secus.*

9 *Beneficium Curatum non vacat per assecutionem alterius similis, nisi post adeptam possessionem secundi.*

10 *Et possessio debet esse pacifica.*

Et ideo non vacat per promotionem ad Episcopatum Titularem, num. 11. vers Et ex hoc.

11 *Et an requiratur administratio maioris partis bonorum.*

12 *Beneficium Curatum vacat adepta possessione secundi similis, etiamsi provisus adhuc sit infra tempora promotionis ad Ordines, aut vi occupet secundum.*

Vel primum habeat de iure, & non de facto, ibidem.

13 *Prioratus etiam manualis, & non curatus vacat ipso iure per receptionem secundi similis.*

14 *Beneficia non vacant per promotionem ad Episcopatum, & adeptam possessionem, nisi post sex menses præfixos ad consecrationem suscipiendam.*

Electus, & confirmatus in Episcopum non est Episcopus, nisi post consecrationem, ibidem.

15 *Beneficium in multis casibus non vacat per assecutionem alterius incompatibilis, remissive.*

Liberè, *dictio quid importet.*

16 *Beneficium vacans per assecutionem alterius potest & debet ab Episcopo statim conferri, etiam irrequisito possessore, ibidem.*

17 *Sed possessio tradi non potest nisi possessore prius vocato.*

18 *Collatio primi beneficij vacantis per assecutionem secundi ad proximum superiorem devolvitur si Episcopus infra sex menses non conferat.*

19 *Et tantundem ex suis proventibus tenetur Episcopus illi Ecclesiæ assignare, quantum ex fructibus ipsius durante vacatione constiterit esse perceptum.*

20 *Quod si proprios proventus non habeat aliter puniatur arbitrio Iudicis.*

21 *Et sex menses computari debent à die, quo Episcopus scivit provisum habuisse possessionem pacificam servandi beneficium.*

22 *Personatus plures non Curatos in diversis Ecclesijs obtinens an incidat in pœnam huius Constitutionis, & nu. seqq.*

23 *Dispensatus ad plures dignitates non censetur dispensatus ad plures dignitates in ead. Ecclesia, nisi hoc exprimatur.*

24 *Personatus plures non Curati in diversis Ecclesijs haberi non possunt absque dispensatione. Et an Episcopus possit super hoc dispensare.*

25 *Et quid post Concilium Trid.*

26 *Personatus plures in eadem Ecclesia haberi non possunt, licet curam non habeant animarum.*

27 *Et an per receptionem secundi vacet primus.*

28 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

29 *Dignitas aliud est, aliud Personatus.*

30 *Dispensare potest Papa cum sublimibus, & litteratis personis ad plures dignitates, & beneficia etiam Curata, & nu. seqq.*

31 *Et qua sit forma talis dispensationis.*

32 *Dispensare nequeunt Episcopi ad plura Curata ob prærogativam personæ.*

33 *Neque ob urgentem Ecclesiarum necessitatem, vel evidentem utilitatem.*

34 *Beneficia habitu tantum curata an debeant regulari, & conferri ut curata, an verò ut simplicia, & an comprehendantur in hac constitutione Concilij Generalis, & nu. seqq. usque ad n.* 48.

35 *Delegatio si fiat Episcopo, & unus habeat Episcopatum habitu, alius exercitio, erit iudex qui habet habitu*

36 *Parochialem Ecclesiam non facit existentia actus, sed superioris authoritas.*

37 *Potentia reducta ad actum reponit rem in pristino statu.*

38 *Parochialis habitu non comprehenditur in c.* Licet canon. de elect lib 6.

39 *Status ultimus attenditur ad cognoscendum an beneficium sit Curatum, necne, & nu. seq.*

40 *Beneficium quod fuit rectum per decem proximos annos à Clerico sæculari censetur sæculare, nisi contrarium probetur.*

41 *Gratia ad beneficium Curatum verificatur in Curato tempore vacationis, licet tempore datæ litterarum esset simplex.*

42 *Gratia nulla ab initio ex superveniente causa confirmari potest.*

43 *Beneficium Curatum habitu non censetur curatum nisi subsit spes ut de proximo revertantur Parochiani.*

44 *Collegiata Ecclesia non dicitur quæ per desuetudinem desijt esse collegiata.*

45 *Expectativa ad beneficium simplex an comprehendat beneficium curatum habitu tantum, & nu. seqq.*

46 *Qualitates requisitæ in subiecto concurrere debent actu,*

actu, & habitu in dispositione hominis, secus in dispositione legis.

47 *Actus momentanea interpositionis non excludunt continuum.*

48 *Regula de Triennali an habeat locum contra Decreta Concilij Trid. & n. seq usq. ad n. 52.*

49 *Dispensationibus veris super pluralitate incompatibilium à Concilio Tridentino sublatis, multo magis sublatæ censentur præsumptæ.*

50 *Fictio non debet esse maioris efficacia, quam veritas, & naturalis actus.*

51 *Dispensatio Apostolica ex diuturnitate temporis insolitis non præsumitur.*

52 *Regula de Annali an tueatur possessorem plurium beneficiorum incompatibilium contra eum, qui contenta in secunda parte illius non adimplevit & n. seqq. usq. in fin.*

53 *Regula de Annali non adversatur Decr. Trid. Conc. prohibentibus pluralitatem beneficiorum. & n. seq.*

54 *Regula de Triennali inducta est in favorem possessoris.*

55 *Et tribuit robur iuri invalido, & tuetur possessorem quoad omnes, num. 57.*

Regula de Annali inducta est in odium impetrantium, & exquirentium lites, n. 54.

56 *Nullum ius tribuit possessori, sed tantum adimit ab impetrante.*

58 *Nec excludit omnes, sed solum impetrantem, qui contenta in regula non adimplevit.*

59 *Et illius beneficio uti potest possessor Execrabilis.*

1 DE MULTA. Famosũ est & valde utile in materia sua, licet in aliquibus sit alteratum ex jure novissimo Concilii Tridentini. Et in summa hoc intendit, secundum Jo. Andr. Butr. Abbatem, & omnes. Habens dignitatem, personatum, vel beneficium curatum, si secundum tale recipiat, vacat primum; quod si retinere contenderit, etiam secundo privabitur Et is, ad quem spectat prioris collatio, liberè illud confert statimatque institutus secundum recepit. Quod si infra sex menses non conferat, duplici pœna punitur. Cum sublimibus tamen personis circa incompatibilium pluralitatem Papa dispensat. Dividitur in tres partes principales. In prima ponitur Constitutionis causa In secunda Constitutio. ibi, *Præsenti* In tertia quædam protestatio. ibi, *Circa.* Prima pars pro Constitutionis causa Concilium Lateranen. repetit, & illius transgressionem ponit Secunda verò subdividitur in sex. Nam prima privat habentem beneficium Curatum ipso beneficio si secundum tale recipiat, Secunda ibi, *etsi fortè.* in contemptorem pœnam aggravat, Tertia ibi, *Is quoque* collatorem primi monet, ut conferat. Quarta ibi, *& si ultra*, eum punit si non cõferat. Quinta ibi, *Hoc idem*, ad personatus Constitut. prorogat, Sexta ibi, *Addentes*, addit de pluribus dignitatibus, aut personati. etiam non Curatis in una Ecclesia non habendis.

2 Nota primo ibi, *curam animarum habere annexam*, per receptionẽ secundi beneficii vacare primum ipso jure, dummodo utrumque sit Curatum, Unde à contrario sensu infertur ut si obtinens beneficium curatum recipiat non curatũ, vel è converso obtinens non curatum recipiat secundum curatum, non inducatur vacatio primi ipso jure, licet non curatum personalem residentiam requirat, vel aliàs sit incompatibile; quia textus requirit ut primum beneficium sit curatũ sicut secundum, ut patet ibi, *si prius tale*, & quamvis nonnulli contradicant, hoc tamen dictum est verius, & communius, ut inquit Abbas *hic in 3. not.* post Anchar. *num.* 10.

3 Hodie dic contra, quia ex Jure novissimo Concilii Tridentini pœna hujus Decretalis extenditur ad beneficia quomodolibet incompatibilia in *c. 4. sess. 7.* nam decretum illud generaliter loquitur de quibuscunq; Beneficiis incompatibilibus vigore quorumcunque canonum, nec se restringit ad hunc textum, quia dicit præsertim, ut observat Rota *decis. 483. n. 4. part. 1. divers.* Alphons. Hoied. *de incompatibil. Beneficior. c. 9. n. 5.* Gonzal. *ad regul. de mens. glos. 15 n 16.* & Nicol. Garz. *de benefic part. 11. cap. 5. n.* 80. dicens, ita esse indubitanter tenendum, & fuit aliàs resolutum, ut ibi per eum, & mox dicetur, quidquid contra scripserint Navar. *cons.* 17. incipien *An per adeptionem, de præben* & nonnulli alij apud Garz. *loco citato.* Plura autem beneficia simplicia si personalem residentiam requirant, vel si primum sit sufficiens, sunt incompatibilia ex alio ejusdem Concilij decreto, nempe ex *cap. 17. sess 24.* ubi (statutum est ut unum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur. Quod quidem si ad vitam ejus cui confertur honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri.) Hæc ibi. Et consequenter primum beneficium simplex si sit sufficiens per receptionem alterius similis, & similiter primum personalem residentiam requirens, licet non curatum, nec sufficiens, per receptionem secundi similis vacant ipso jure, ut per Rotam *decis. 497. num. 1 part. 1. Recent.* & ita sæpius

4 fuit responsum à Sac. Congregatione Cardinalium ejusdem Concilii interpretum. Aliquando enim censuit, habenti beneficium sufficiens posse conferri aliud, sed habita possessione secundi, vacare primum sufficiens. Et aliàs cens. eum, qui

5 retinere præsumit plura incompatibilia ratione residentiæ post Concilium, incidere in Decretum Concilii, *sess 7 cap 4.* Et iterum consulta an in omnibus beneficiis residentiam requirentibus, aut aliàs quomodocumque incompatibilibus, etiamsi Canonicatus sint, vel Portiones, inducatur vacatio ipso jure primi per adeptionem secundi pacifici possessi: respondit induci ex *c. 4. sess. 7* & juxta dispositionem, c. *De multa de præben.*

6 Secundo nota ibi, *retinere contenderit.* Ad hoc ut recipiens secundum beneficium Curatum illo sit privandus, necessarium esse ut idem beneficiũ una cum primo retinuerit usque ad litis contestationem. Si enim ante destiterit retinere, non privabitur utroque secundum glossam secundã hic, quæ ita intelligit verbum *contenderit*, scilicet usque ad litem contestatam, & judicium contentiosum. Ita enim est in alijs statutis pœnalibus, ut l. *Hoc amplius, ff. rem rat haber.* & l. *Quamvis. ff. de in ius vocan.* & sic ponitur in c. *Statuimus*, 16. q. 1. & in hoc consentiunt Vincen. Jo. & Philipp Sed contrariũ tenet Innoc, *hic n. 2 in ver. Contenderit, vers. Vel dic*, cui adhærent Abb antiq. & Ægid. dicentes, ex sola retentione esse privandum, etiamsi quando incipit conveniri, velit dimittere & hoc duplici motivo. Unum est, quia satis manifesta causa privationis apparet ex quo non obtemperavit Canoni sic præcipienti. Alterum, quia furtum committit

in

in rebus prioris beneficii, quo ipso jure privatus est, c. *Cum iamdudum, supra eod.* & c. *Dudum, il secundo, supra de elect.* Hostien vero *num. 2. in ver. Alio,* dicit hoc esse intelligendum, dummodo monitus per Judicem dixerit se nolle dimittere, vel si hoc non fecerit infra tempus sibi à jure assignatum, & allegat. c. *Sicut, de cohabitat. Cleric. & mulier.* & hoc dictum satis videtur æquum, secundum

7 Jo. Andr. *num. 17.* Hodie hæc controversia sublata est per Extravag. Joann. XXII. *Execrabilis, de praben.* ubi si secundum recipiens, primum, quo privatus est, absque moræ dispendio verbo, & facto in manibus Ordinarij sub testimonio publico non dimittat, privatus est etiam secundo, & inhabilis ad sacros Ordines, & beneficia, ut ibi in §. *Qui verò*, ubi glos. exponit verba illa, *absque mora dispendio*, idest, non expectata sententia privatoria facti, vel litis contestatione, & ita de prædictis opinionibus non est curandum, secundum Jo. Andr. *hic num 7. & d num 17. vers. Hodie,* Henric. Boic. *vol. 4. circa fin. vers.* Hodie verò, Anchar. *in 4. not.* Cardin. *in ult quæst. nu. 9.* Imol. *num. 5.* & Abb. *num. 10.* Quod nota pro intellectu Concilij Trident. *in d. c. 4 sess 7.* in illis verbis, *ac simul retinere præsumpserit.*

8 Tertiò nota ibi, *& alio spolietur*, per retentionē primi, & secundi beneficii Curati in terminis hujus Constitutionis non induci privationem secundi ipso jure, sed requiri ut privetur à Judice: ita enim intelligitur illud verbum *spolietur*, scilicet per sententiam, secundum Innoc. *n. 2. in verb. Contenderit.*

Contrarium tamen videtur innuere Concilium Trid in prælleg c. 4. *sess. 7.* ubi cavetur ut retinēs plura beneficia incompatibilia omnibus ipso jure privatus existat juxta dispositionem Concilii Lateranen. de qua hic. Atque ita videtur supponere ex dispositione hujus textus induci privationem utriusque beneficij ipso jure. Et quamvis addat verba illa, *etiam præsentis Canonis vigore.* Fortè tamen hoc fecit, quia de jure poterat hoc in dubiū revocari propter illud verbum, *spolietur.* Unde ad majorem cautelam Concilium voluit inducere privationem etiam sui Canonis authoritate; quasi dicat; sunt ipso jure privati ex Concilio Lateranen. sed nihilominus sint privati etiam vigore hujus Canonis. Quidquid tamen sit, hodie expeditum est, etiam secundum beneficium per retentionem, simul cum primo vacare ipso jure; & si non constitutionem Concilij Lateranen, certè opinionem Innocentij, & sequacium esse correctam per Constitutionem *Execrabilis*, & Decretum d. c. 4 ut dictum est in præcedenti notab. *n 7.*

9 Quarto nota ibi, *post receptionem alterius.* Primum beneficium Curatum non vacare ipso jure per assecurationem alterius similis, nisi post adeptam possessionem secundi: hoc enim importat illud verbum *receptionem*, scilicet corporalem, gl. hic in ver. Post receptionem, allegat c. *Si quis iam translatus, 21. q. 2.* & notata in c. *Cum in cunctis, § Cùm verò, supra de elect.* & in c. *Si qui Episcopi 42 dist* Idem Innoc. *hic num 1. in ver. Sex menses,* Host. *num. 1. in ver. Receperit, & nu 6. in ver. Receptionem,* Anchar. *nu. 3.* Imol. *num. 5.* & Abb. *num. 16.* quia receptio secundi cum effectu est accipienda, cap. *Relatum, de Cler. non resid.* l. 1. *ff. quod quisque iur.* Hodie hoc est expressum in c. *Licet Episcopus, de præben. lib. 6.* & in Extravag. *Execrabilis, §. Qui verò, eod. tit.*

10 Sed numquid hoc habeat locum si possessio secundi beneficii sit litigiosa? Innoc. *hic n. 2. vers. Sed si habet possessionem,* & fusius *num. in 4. ver. Sex menses,* tenet adhuc primum beneficium vacare ipso jure, & posse statim conferri, per d. c. *Si quis iam translatus, 21. q. 2.* & c. c. *Cum in cunctis, §. Cum verò, de elect.* Nec obstat quod secunda provisio, ex quo per sententiam apparet invalida, non debeat tollere primam. Quoniam ut respondet Innoc. in culpa fuit, acceptando rem litigiosam, vel de hoc non bene disquirendo, ut notatur in c. *Nostra, supra de rescript.* Sed ejus opinio corrigitur hodie in d. c. *Licet Episcopus, infra eod lib. 6.* ubi patet primum beneficium curatum post assecutionem secundi similis conferri non posse, nisi provisus habuerit pacificam possessionem secundi, vel per eum steterit quominus haberet.
11 Quinimò secundum aliquos nec sufficit possessio pacifica, nisi etiā habeat administrationem majoris partis rerum secundæ Ecclesiæ, arg c. *fin. de restit. spoliat.* ut refert Innoc. *hic num. 2. vers Quidam etiam dicunt,* Host. *num. 6.* & Jo Andr. *n 9.* Tu dic sufficere liberum exercitium curæ, ut notat glos. in c. *Commissa, in verb. Pacificam, de elect. lib. 6.* & Cardin. *hic in § Is quoque in 2. quæst.*

Et ex hoc notabiliter infero, ut beneficia promoti ad Episcopatum in partibus infidelium minimè vacent, cùm per eū non stet quominus possessionem Episcopatus assequatur; Staphil. *tit. de qualit. & stat. benefic. §. Huiusmodi autem, num. 15.* Mandol. *reg 26. Cancell. q. 4. num. 5* Bursat. *cons. 351.* Navarr. *cons. 14. num. 3. de elect.* & alij apud Gaez. *de benefic. par. 11. cap. 6. num. 24.*

12 Hæc regula, qua dictum est primum beneficium vacare ipso jure adepta pacifica possessione secundi incompatibilis, ampliatur primo ut procedat etiamsi recipiens secundum beneficium adhuc sit infra tempora promotionis ad Ordines, ad præscriptū c. *Licet canon de elect. lib. 6.* quia nihilominus vacat primum adepta pacifica possessione secundi, nullo tempore prætextu ordinationis expectato, ut hic firmat Innoc. *num. 1. vers. Melius credimus,* & Host. *num 2. in ver Receptionem.*

Ampliatur secundo, ut procedat etiamsi obtinens primum beneficium vi occupet secundum, vel in eo se scienter intrudat: textus est in c. *Eum qui infra eod lib. 6.* & hic notat Butr. *num. 4.* & Cardin. *in 5. not.*

Ampliatur tertio, ut procedat etiam in eo, qui habet primum beneficium de jure, sed non de facto, ut quia erat spoliatus: adhuc enim per receptionem secundi vacat primum, secundum Innoc. cui consentiunt Cardin. *num. 9. in 5. quæst.* & Butr. *num 17.*

13 Ampliatur quartò, ut locum habeat etiam in Religiosis habentibus Prioratus, vel Ecclesias curatas, ut cap. *Cum singula, infra eod. lib. 6.* Quod procedit etiam in Prioratibus manualibus, Clem. *Quia Regulares, cum ibi notatis* in glossa *antepenult. de supplen. neglig. Prælator.* Cardin *hic n. 4. in 1. qu.* & Butr. *n. 13.*

Ampliatur quintò, ut locum habeat etiam in eo, qui obtinet plura curata ex dispēsatione Apostolica: nam si pacificè assequatur aliud Curatum, vacabunt omnia priora, Clem. *Si plures, de præben.* Caveat igitur ne ultimi vicietur collatio, ut ibi notatur in glos. *antepenult* per cap. *Ordinarij, in fin.*

in fin. de offic. Ordinar. lib. 6. Cardinal. *hic num.* 8.

Ampliatur sextò, ut multò magis vendicet sibi locum in eo, qui habet jua, seu expectativam ad dignitatem, vel beneficium Curatum: nam si pacificè assequatur aliud incompatibile cum primo, fortius extinguitur illud jus ad rem, quam hic extinguatur jua in re, hic est casus in Clem. *Gratiæ*, & ibi omnes notant *de rescript.*

Sed fallit eadem regula in Episcopatibus; non enim per promotionem ad Episcopatum, & adeptam possessionem varant beneficia prius obtenta, nisi post sex menses præfixoa ad munus consecrationis suscipiendum. c. *Cum in Cunctis*, §. *Cum verò, supra de elect.* glossa *hic in ver. Post receptionem*, & Innoc. *num. 1. vers. Melius credimus*, reddens rationem diversitatia, quia electus, & confirmatus in Episcopum, non est Episcopus nisi sit consecratus. Sed electus ad dignitatem inferiorem, puta Archidiaconatum, statim atque est confirmatus, est verus Archidiaconus, & omnia quæ pertinent ad dignitatem exercere valet: nec potest contra eum excipi ut non fiat Archidiaconus, licet excipi possit ut non ordinetur; quia est criminosus, arg. c. *Constitutus, supra de appellat.* Et dictum Innoc. sequuntur, licet rationem impugnent, Host. *num. 6. vers. Hac tamen ratio non placet*, & Jo. Andr. *n.* 18. Anchar. *in 2. oppos.* & Imol. *n.* 16. Ratio tamen Innocentij placet Abbati. *n.* 12.

15 Item fallit supradicta Regula in quampluribus casibus, in quibus primum beneficium incompatibile non vacat adepta possessione secundi, quos ponit Vincentius in cap. *Dudum*, *il 2. supra de elect.* & Jo. Andr. *hic n* 19. Cardin. *in §. Is quoque q.* 11. Imol. *n* 20. Abb *n.* 13. & Jo. de Anan. *n.* 5.

16 Quinto nota, ibi, *liberè conferat*, post adeptam
pacificam possessionem secundi beneficij incompatibilia posse, ac debere Episcopum statim conferre primum, etiam irrequisito possessore; hoc enim importat verbum *libere*, idest sine monitione, ut hic per Jo Andr. *num* 10. *in verb. Liberè*, Henric. Boich *num.* 19. *vers. Et nota quod dicit textus*, Butr. *num.* 29. Imola *num.* 6. Anchar. *in 5. not.* Cardin. *in §. Is quoque in 3. quæst.* Abb. *num* 3. & Jo. de Anan. *num* 8. & est expressum in d. cap. *Licet Episcopus, infra eod. lib 6.* Neque hoc est speciale in casu isto ex indulgentia hujus Decretalis; imo obtinet etiam in alijs casibus, in quibus beneficium ipso jure vacat, ut fusè probat Innoc.
17 *sub num. 3. vers. Quantum ad hoc.* In possessionem
tamen illum, cui contulit, Episcopus non inducet, nisi possessore prius vocato, ut est casus in d. c. *Licet Episcopus*, secundum Genselin. & omnes; & hic notat Jo. Andr. *d. num. 10. in ver. Liberè*, & Imol. *d. num.* 6.

18 Sextò nota in vers. *Si ultra sex menses conferre
distulerit*; & signa duplicem pœnam, in quam incidit Episcopus ad quem collatio pertinet, si infra sex menses non conferat primum beneficium
19 vacans per receptionem secundi. Prima est, quia
devolvitur jus conferendi ad proximum superiorem. Secunda, quia tenetur tantundem ex suia proventibus assignare illi Ecclesiæ, cujus beneficium distulit conferre, quantū ex fructibua ipsius durante vacatione constiterit esse perceptum, ut in littera. Et dic constiterit, scilicet facta fide coram Judice per juramentum Rectoris Ecclesiæ, vel Syndici, cum hoc interesse surgat ex delicto, ut notatur in c, 1. *supra, quod met. caus.* secundum Host.
hic num. 7. in ver. Constiterit, & Jo. Andr. *num.* 12. *in eod. ver.* Butr. *num.* 21. & Cardin. *in §. Is quoque.*
20 *in ult. quæst.* Quod si Episcopus proprioa pro-
ventus non habeat, aliter puniatur arbitrio Judicis, c. *Illud*, 15. *quæst.* 1. cap. *Si res*, 14. *q.* 6. & c. *Statuimus*, *infra de Maledict.* Host. *d. num.* 7. & hoc non solum propter negligentiam, sed etiam propter delictum, quo deprehenditur, quia differendo collationē, præsumitur favere detinenti, & vitium ejus palliare, secundum Host. *d. num* 7. *in ver. Cogatur*, Jo. Andr. *num.* 11. *in eod. ver.* & Cardin. in
21 §. *Is quoque*, *num.* 1. Prædicti autem sex menses
computari debent à die, quo Episcopus scivit eum recepisse secundum beneficium, & illius possessionem pacificam habuisse, c. *Quia diversitatem, infr. de conceff. praben* secundum Innoc. *hic num. 4. in ver. Sex menses*, Host. *num. 6. in eod. ver.* & *in ver. Distulerit*, & Jo. And.. *num* 10. *in ver. Sex menses, & num.* 11 Anchar. *num.* 5. Butr. *num.* 19. Cardin. *in §. Is quoque in 4. & 5. quæst.*

22 Septimò nota ibi, *hoc idem in Personatibus*, hanc
Constitutionem, & illius pœnam habere locum non tantum in beneficijs curam animarum habētibus, sed etiam in Personatibus diversarū Ecclesiarum non curatis, secundum opinionem Host. *num.* 7 *in verb* Hoc idem, qui ita intelligit hanc literam, ductus hoc fundamēto, quia cum textus in principio generaliter disposuerit de beneficijs curam animarum habentibus, in dispositione illa utique erant comprehensi etiam personatus curati. Unde supervacaneum fuisset postea decernere idem esse observandum in personatibus curatis, & consequenter ille versiculus, Hoc idem, intelligi debet de personatibua curam animarum non habentibus, cum de curatis jam hoc statutum fuisset. Idem tenet glossa *hic in ver. Ecclesia*, Dum dicit idem esse judicium de personatibus curatis, & non curatis, & Cardin. *in § Hoc idem*, *in 1. quæst.* Imol *num.* 8 Abb. *num.* 4. & Jo. de Anan. *nu.* 19. Verum Innocentius *num. 4. in ver. Hoc idem*, tenet contrarium, sentiens hanc litteram esse intelligendam de personatibus curatis, ut sic verba illa, *curam animarum habens annexam*, quæ habentur in principio text. qualificent etiam personatus, de quibus agitur infra *in eod. vers. Hoc idem*, quasi dicat, quod statutum est, in genere de beneficijs habentibus curam animarum, ut ipso jure vacet primum recepto secundo simili, idem in specie statuimus in personatibus diversarum Ecclesiarum similiter curam animarum habentibus. Et hic intellectus magis consonat litteræ; quia statim additur in eadem Ecclesia plures dignitates, vel personatus haberi non possint etiamsi curam non habeant animarum, ut in vers. *Addentes.* Ergo præcedens dispositio intelligi debet de personatibus diversarum Ecclesiarum, qui curam animarum habent annexam; alioquin textus nihil adderet: nam prohibita pluralitate personatuum in diversis Ecclesijs multò magis intelligebatur prohibita pluralitas in eadem Ecclesia, secundum ea, quæ leguntur, & notantur in cap. *Lit-*
23 *teras*, *infra de conceff. praben.* Unde videmus di-
spensatum ad plures dignitates non censeri dispēsatum ad plurea dignitates in eadem Ecclesia, nisi hoc exprimatur, ut post Aegidium hic tenet Jo. Andr. *num.* 13. Anchar. *nu.* 7. Imol, *n.* 8. & communiter Doctores, ut Abbas testatur *n* 4. Quinimo magis abhorrent jura, ut quia habeat duas

Proff. Fagn. in I part. tertij Decretal,

Præbendas in una Ecclesia, quàm duo beneficia
Curata in diversis Ecclesijs, ut probat glossa ulti-
ma in Clem. *fin. de Præbend* & cum opinione In-
noc. videtur transire Joan. Andr. *num.* 12.

24 Fatetur tamen Innoc. plures personatus non
curatos etiam in diversis Ecclesijs obtineri non
posse, & absque dispensatione retineri, licet Epi-
scopus possit super hoc dispensare. Nec obstat c.
Dudum, il secondo, supra de elect. quia non dicit non
posse dispensari, sed peccare eum, qui tenet plures
personatus non curatos absque dispensatione;
vel ibi est allegatio secundum Innoc. & Joan.
Andr. *ubi supra.* Contrarium firmat Cardin. hic
in §. *Hoc idem in 3. quæst.*

25 Tu dic has controversias hodie terminatas es-
se; quia pœna hujus cap. ampliata est à Concil.
Trid. in *cap.* 4. *sess.* 7. ad beneficia ex quovis capi-
te incompatibilia, ut dixi supra in 1. *not. n.* 3. Plu-
res autem personatus etiam non curati, & in di-
versis Ecclesijs, esto non comprehendantur in hac
Constitutione; tamen nemo negat quin sint in-
compatibiles, quia de hoc sunt jura clara in c. *Ad
hac, supra eodem,* in cap. *Quia nonnulli, de cler. non
resid.* & in cap. 1. *de consuetud. lib.* 6. cum suis con-
cord. Præsertim si sint in Cathedralibus, vel Col-
legiatis Ecclesijs; quia tunc personalem residen-
tiam requirunt ex Concilio Tridentino *cap.* 12.
sess. 24. Ac proinde sunt incompatibiles, etiam ex
capite residentiæ, tam de jure communi, ut per
Cardin. *cons.* 3. incip. *Circa elucidationem,* & Abb.
in cap. *Cum jamdudum, num.* 7. *vers. Circa primum,
supra eodem,* quam ex alio ipsius Concilij decre-
to, nempe ex *cap* 17. *sess.* 24. & per consequens pri-
mus personatus vacat ipso jure per assecutionem
pacificam secundi; & per retentionem amborum
vacat utrumque ex d. *cap.* 4. *sess.* 7. & ita decidit
Rota *decis.* 497. *num.* 1 *part.* 1. *Recent.* Unde cor-
rigitur prædicta opinio Innocentij, & approbatur
opinio Hostiensis. Nec Episcopus contra decre-
tum illud Conciliare dispensare potest, ut dixi in
prædicta Decretali *Cum jamdudum, in 2. quæst.*
Quod est secundum opinionem Cardinalis *in d.
§. Hoc idem, in 3. quæst.*

26 Octavò nota in vers. Addentes, textum expres-
sum, quod plures dignitates, vel personatus in ea-
dem Ecclesia haberi non possunt, licet curam non
habeant animarum, ut in litera, & notat Butr.
27 *num.* 6. & Anchar. *num.* 7. Textus tamen nihil re-
petit de pœna; unde Joan. tenet recipientem se-
cundam dignitatem non curatam in eadem Ec-
clesia non perdere primam ipso jure, arg. l. *Inter-
pretatione, ff. de pœn.* Sed oppositum censet Tan-
cred. quia idem juris est de Dignitatibus, seu Per-
sonatibus, & Parochialibus, ut cap. *Dudum, il se-
condo, de elect.* Et quod præmissum est, multo-
ties intelligitur repetitum, l. *Titia,* §. 1. *ff. de ver.
obligat.* & cap. *Apostolus,* 32. *quæst.* 7. Quod verius
est secundum Hostien. & Cardin. in §. *Hoc idem*
28 *in 2. quæst* & Butr. *num.* 33. Sed hodie sublata est
hæc dubitatio, quia, ut dixi in præcedenti notab.
in fin ex decreto Concilij Tridentini *cap.* 4. *sess.* 7.
pœna hujus constitutionis extenditur ad omnia
beneficia qualitercumque incompatibilia, & sic
ad Dignitates non curatas in eadem Ecclesia,
quæ absque dubio sunt incompatibiles, ut hic pa-
tet in eodem vers. *Addentes,* & in cap. *Ad hac supra
eodem,* ubi est casus.

29 Nonò nota ibi, *Dignitates, aut Personatus.* Aliud
esse Dignitatem, aliud Personatum, ut ex hac lit-
tera colligit Joan. Andr. *num.* 13. & concordant
alia jura per eum allegata. De hoc scripsi plenè in
d. c. *Ad hac, supra eodem* Dic ut ibi.

30 Ultimò nota ibi, *Circa sublimes, & litteratas per-
sonas,* Sedem apostolicam posse dispensare pro-
pter prærogativam personarum ad plures digni-
tates, & beneficia etiam curam animarum ha-
bentia, ut hic est expressum, & fusè comprobat,
& ab objectis tuetur Joan. Andr. *num.* 14. & co-
pula *&* resolvitur in disiunctivam, licèt, secun-
dum eum *num.* 13. *in fin.* in hoc instandum non
31 sit, cum agatur de potestate Papæ. Solet autem
in hujusmodi dispensatione, ut idem refert *nu.* 14.
dari talis forma, videlicet, (Apostolicæ Sedis be-
nignitas sic merita personarum provida delibera-
tione discernit, ut eos, qui litterarum scientia,
morum, ac generis nobilitate præcellunt, favoris
gratia efferat amplioris, & majoribus studeat be-
neficijs honorare, quia nō indignè tunc uni, quod
sufficeret pluribus, speciali provisione conceditur
eum circa dona virtutum solus obtinere dignosci-
tur, quod divisum in pluribus invenitur. Hinc
est, &c.) Adverte tamen, quia tex. non dicit sim-
pliciter dispensandum cum sublimibus, & littera-
tis; sed addit verba illa, *cum ratio postulaverit,* ut
observant Joan. Andr. *d. n* 14. & Cardin. in §. *Cir-
ca, num.* 3 per hoc innuens in dispensatione ad
plura beneficia curam animarum habentia princi-
pale objectum esse debere bonum publicum spi-
rituale, ut fusè probavi in cap. *Dudum, il secondo, à
num.* 20. *supra de elect.*

32 In glossa finali nota ad plura curata ob præro-
gativam personarum Episcopos non posse dispē-
sare, ut glossa firmat. Nam cum textus dicat, per
Sedem Apostolicam dispensari posse, per hoc in-
nuit hanc facultatem inferioribus non compete-
33 re; & quamvis Petr. de Samps, Abb. Antiq Host.
hic num. 13. *in ver. Honorande,* & fusiùs *num.* 14. *&
seq.* & Abb. Siculus *num* 19. distinguat triplicem
causam, quæ dispensationem inducit, videlicet ur-
gentem Ecclesiarum necessitatem, evidentem
utilitatem, & prærogativam personæ, & in tertio
tantum casu dispensationem esse Sedi Apostolicæ
reservatam, & correctum esse c. *Sanctorum* 70,
dist. In primo autem, & secundo casu etiam Epi-
scopos posse dispensare juxta tex. in d. cap. *Salbe-
eum* Tamen contrariam opinionem servat Cu-
ria, ut idem met Host. fatetur, Joan. Andr. *n.* 21.
vers. Fatentur. Imol. *num.* 28. & Anchar. *in* 3. *op-
pos.* Adeo ut etiam Legatus de latere censeatur ex-
clusus, prout servari attestantur Joan. Andr. &
Anchar. Et est verior, & communior sententia, ut
scripsi plenè in d. cap. *Dudum il secundo, à num.* 14.
de elect. Rursus & si Abbas in cap. *Extirpandæ,* §.
Qui verò num. 38. *vers. Et prætanta, infra eodem* di-
stinguat inter dispensationem, quæ fit principali-
ter ob utilitatem Ecclesiæ, secundariò autem ob
prærogativam personæ; & inter illam, quæ fit prin-
cipaliter ob prærogativam personæ, secundario
autem ob utilitatem Ecclesiæ; ut in primo casu
Episcopi dispensare valeant, non autem in secun-
do: Hanc tamen distinctionem latissimè confu-
tavi in prædicta Decretali *Dudum, à num.* 20. *us-
que in fin.*

34 QUÆRO, Utrum beneficia habitu tantum
curata debeant regulari, & conferri ut curata, an
verò ut simplicia, & signanter an comprehendan-
tur in

tur in hac Constitutione Concilij Generalis.

Ad partem affirmativam inducitur 1. textus in *l. Foramen, ff. de servit. urban. prædior.* ubi dicitur: Licet aqua cadens de cælo non cadat assiduè, quia tamen est apta cadere, existimatur perpetuò cadere. Ad idem quod notatur per Jo. Andr. in c. *Per venerabilem, num. infra, Qui filij sint legitimi*, ubi ait: (Si causa delegatur uni Episcopo, & unus habet habitu Episcopatum, alius habet exercitium, & possessionem; ille erit judex, qui habet habitu Episcopatum.)

36 Secundò, Ad hoc ut Ecclesia censeatur Parochialis, non attenditur existentia actus, sed authoritas superioris, qui eam constituit Parochialem, c. *Nullus omnino, 16. quæst. 7.* & hic notat Jo. Calder.
37 Sic etiam Episcopus nullius Ecclesiæ dicitur, c. 2. *de translat. Episcop.* Et ideo si homines reverterentur ad Ecclesiam non esset opus auctoritate superioris, ut efficeretur Parochialis, sed potentia reducta ad actum reponit rem in primo statu, *l. Si unus, §. Pactus ne peteret*, ibi, *in pristinam naturam redijt, ff. de pact.* Et ita scripsit Bald. in l. *Cunctos populos, col. 2. num. 18. vers. Tertiò quia, sicut diximus, C. de Summ. Trinit.*

Tertiò, Ex varietate facti non deberet immutari jus curæ quod non dependet à facto, sed ab ipso superiore tribuente tale jus d. c. *Nullus 16. q. 7.* Et quamvis Rector de facto non exerceat curam, tamen dicitur habere jus curæ, & quacunque hora Parochiani reverterentur, posset eam curam exercere, & quasi jure postliminij statum suum recuperaret, ex quo de illo aliter non est actum, c. *In prima actione 16. q. 3.* ad hoc c. *Quia diligentia, de elect. lib. 6.* & c. *Ab exordio, 35. dist.* alioquin si ponderaretur exercitium, sequeretur ut tempore nocturno, vel etiam diurno quando de facto cura non exercetur, desineret Ecclesia esse curata, quod esset absurdum; & ita per hanc rationem concludit Cardin. *hic in 3 quæst.* & in Clem. *un. in 21. quæst. de offic. Vicar.*

Quartò, Dispositio hujus cap habet locū etiam in acceptatione beneficij habitu tantum curati, ut hic firmant Innoc. Abb. Antiq. Io. de Lignan. & Calderin. cum quibus resident Petr. de Anchar. *in 2. not.* & Io de Imol. *n. 33. vers. Tangit.* Io. Andr. & dicit esse verius Cardin. *in 3. quæst.* ne scilicet Ecclesia sine culpa perdat jura sua, quod regulariter non contingit, c. *Sine culpa de reg. iur. lib. 6.* & idem videtur velle Speculator *de legat. § Dicendum restat, circa medium, vers. Sed quia*, Et facit quod not. glos & Doctores in cap. *Statutum, in fin. de elect. lib. 6.* & Thom. Fachol. *dub. 25.* incipien. *Aliud factum*, Cæterum his non obstantibus videtur verior contraria opinio.

38 Primò, per Glossam ordin. in proprijs terminis in cap. *Licet Canon. in ver. Parochialis, ad fin. de elect. lib. 6.* quæ decidit illum textum, quo irritatur collatio Ecclesiæ Parochialis facta minori vigintiquinque annis non habere locum in Ecclesijs, quæ olim habuerunt Parochianos, sed nunc habere desierunt; quia deficientibus personis, deficit esse collegium, ut ibi per eam. Idem tenet ibi Jo. Monach. *n. 2.* & fusius Jo. de Imol. Et quāvis hic Doctor *ibi in 3. col.* reassumat longam distinctionem Butrij *in proœm. Clementinarum*, ad sciendum quando sufficiat aliquid esse habitu tantum: tamen si accuratè expendantur membra distinctionis, manifestè approbat glossam ibi, *& cō-sequenter casum nostrum.* Nam in vers. *Tertio casu*, dicit: Ubi actus deficit in re, & non in spe: tunc sufficit habitus, ut procedat quod dictum est in d. cap. *De multa*, in quo tamen communis opinio est in contrarium, ut ibi dicam. Sed ad propositum nostrum subdit paulo post: Hoc est verum nisi exprimat verba notantia actum, & ita potest procedere glossa ibi, quia textus requirit qualitatem ætatis, & Sacerdotij, ut curam gregis gerat; sed ubi non est actus, & facultas exercendi Curam, cessat illa Constitutio, & ita etiam dicit tenere Paulum in Clem. 1. *de offic. Vicar.*

Secundò, adducitur quod notat Butr. *hic n. 9.* ubi dicit communem opinionem esse quod hic textus non procedat in Curatis habitu tantum; quia jura in hac materia ponderant periculum animarum, quod cessat in carentibus exercitio Curæ. Si igitur teste tanto Canonista hæc est communis opinio: ergo & sequenda, cap. *In Canonicis 19. dist.* Jo. Andr. & alij in cap. 1. *De constitut.* cum concord. Et communem esse patet, quia illam tenent Hostien. Butr. & Imol. in c. *Quia nonnulli, de Cler. non resident.* & Imol. post Paul. in Clem. 1. *in 5. col. de offic. Vicar.* & Feder. de Sen *cons. 80.* incipien. *Factum est tale ad fin.* de quo meminit Card. *hic num. 3. in vers. Tertiò quæro.* Idem Marian. Socin. *col. 92.* dicens: Ratio prohibitionis, c. *De multa*, fuit actuale exercitium, & per consequens deserviendi utrique Ecclesiæ. Quæ ratio cessat in Ecclesia Curata habitu tantum. Unde Clem. 1. *de offic. Vicar.* loquitur de habentibus actu; & cum hæc constitutio sit pœnalis, non est extendenda, ut latiùs per eum. Et idem tenent alij quam plurimi, quos citavi in cap. *Extirpandæ, §. Qui verò num. 42. infr. eod.*

39 Tertiò, Adducitur quod notat Bald. in l. *Si mater, C. ne de stat. defunctor.* ubi arg. illius glossæ quando beneficium fuit aliquando Curatum, postea verò fuit rectum sine Cura, ut ipse ait, habetur pro non curato; quia præsens ultimus status attenditur, per l. *Mala, §. Sed si alimenta, ff. de alimen. & cibar. legat.* ubi relictis alimentis consuetis, si diversimodè præstita fuerint, attenditur ultimus stylus temporis mortis testatoris. Ad idē
39 quod notat Rota *in Antiq sub. tit. de probat. decis. 19.* ubi dicit, satis esse probare ultimum statum beneficij, ut concludatur in materia, c. *Cum de beneficio, de præben. lib. 6.* Unde sufficit probare, ut in decem proximis annis beneficium fuerit rectum per sæculares Clericos, nisi contrarium
41 probetur. Ad idem quod notat Rota *de Præben. decis. 60. in Antiq.* dicens, Si impetretur gratia ad Curatum, venit illud, quod tempore vacationis est Curatum, licet antea esset simplex: & in consideranda taxa inspicitur tempus præsens, nō præteritum; inducit notata per glos. & DD. in Clem. *fin. de rescript.* & alia plura. quæ faciunt ad propositum. Ad idem solemnis disputatio Calder quæ incipit, *Impetravit Clericus*, ubi concludit, inspiciendum esse præsentem statum beneficij ut cognoscatur an cadat sub gratia. De quo meminit, Anchar. *in repet.* Clem. 1. *in 18. col. num. 83.*
42 *vers. Quid ergo si mutetur. de concess. preben.* Nec obstat, cap. *Si eo tempore de rescript. lib. 6.* quia ibi impetrans erat inhabilis, & sic cum gratia fuerit subreptitia, & per consequens nulla, ex superveniente causa confirmari nō potuit, per regulam sexti, non firmatur: nam in consideranda habilita-

te, vel inhabilitate impetrantis attendimus tempus gratiæ, cap. *Dudum, el primo* cum glos. *in ver. Electionis tempore, de elect.* secundum Rotam *ubi supra*, & post Oldrad optimè Declarat Ioan. de Imol. in Clem. *fin. in penult. col. de rescript.*

Quartò, affertur decisio Anchar inc. 1 *sub n. 4 vers. Item nota, de consuet. lib 6.* ubi firmat, quod si unum beneficium denominatur Plebs, non tamen habet Parochianos, vel Collegium, licet habeat Capellas sub se, & fructus Plebaniæ, non dicitur Dignitas ad hoc ut impediat habere aliud Curatum; & refert ita consuluisse Feder. de Sen. *cons. 80.* incip. *Factum tale est, Legatus de latere,*

43 & idem tenet Ægidius Bellam. in d. c. *Licet Canon. in 5. col. vers. Primo quæritur*, ubi per tres columnas solemniter hinc inde arguens concludit jura loquentia de Beneficio Curato non habere locum in beneficio habente curā habitu tantum, non actu, nisi sit spes ut Parochiani de proximo revertantur quod fusius reassumit in Clem. 1. in 1. *col. de offic. Vicar.* addens aliam limitationem, videlicet nisi Parochia habeat territorium, & distinguatur per limites, infra quos cōsueverint homines habitare: quia licet hodie non habitent, est Curata, nisi homines recessissent, & haberent ani-

44 mum redeundi, & esset spes de reditu eorum. Idē Jo. de Anan. *hic num.* 4. dicens, hanc quæstionem decidi per glossam in l. *Vsufructus, ff. Quibus modis usufructus amittatur*, quia si Parochiani recesserunt animo redeundi, habet locum hoc *cap.* Pec l *Nihil, ff de capt.* non enim dicitur recessisse qui animum redeundi habere: aliā secus facit, quod notat Bald. *in proœmio Decretalium*, dicens Ecclesiam non dici Curatam, quando non est spes reparationis, licet olim fuerit Curata. Secus si est spes reparationis. Confert etiam quod notat idem Bald. in l. *Non ambigitur, n. 3. vers. In contrarium, ff. de legib.* dicens Ecclesiam Collegiatam non dici hodie Collegiatam si per desuetudinem desijt esse talis. Idem Francus in d. c. *Licet canon, in 2. col* assumans indistinctè cum glos. 1. in casu illius cap. Non sufficere habitum sine actu. Idem Anchar. in 11. *col.* licet nihil firmet; sicut nec Jo. Andr. tamen Anchar. ait pro opinione prædicta multum urgere hanc rationem, quia textus dicit, *ut curam Gregis sibi crediti gerat*, quæ verba non applicantur nisi Curato actu. Cum prædictis est Abb. *hic in fin.* quia in pœnalibus verba debent capi cum effectu; & sic mentio de Curato intelligitur de Curato actu. Et quamvis Gemin. *in*

45 *proœm. Decretalium in 11 col.* dicat, ubi in dispositione apponuntur verba, quæ denotant actū non sufficere habitum, allegando glos. in d. c. *Licet Canon.* & sic videatur transire cum prædictis, licet in sua magistrali distinctione, quam ponit in c. *Licet Canon.* non videatur determinate aliquid in proposito: tamē in illa distinctione in vers. *Quarto casu*, expressè approbat glossam ibi, *quia textus notat curam animarum Gregis illi commissi*, & sic videtur gratia expectativa ad beneficia simplicia comprehendere ea, quæ habent curam animarum solo habitu sine Parochia habente limites, & sine probabili spe reversionis incolarum. Et per hoc facit doctrina Lapi, quam sequitur idem Ge-

46 min. in c. *Deliberatione, in fin. de offic. deleg. lib. 6.* quod licet in dispositione juris facta mentione alicujus subjecti sufficiat ut illud subjectū habeat qualitates suas habitu tantum; tamen secundum eum in dispositione hominis, quæ strictius interpretatur ad hoc, ut aliquid comprehendatur sub ea, requiritur ut habeat qualitates suas habitu, & actu. Et ideo Legatus habens facultates reservandi Collegiatas, non reservat Collegiatas habitu, & non actu, secundum eos; sic in proposito habens expectativam ad simplicia, intelligitur exclusis à contrario sensu à Curatis habitu, & non actu, Unde de habente curam, habitu tantum concedens gratiam non cogitavit; quia facta à contrario sensu mentione quasi ex parte Curati, intelligitur de Curatis actu. Atque ita solus habitus Curæ non excludit eum quia in gratia sua comprehendatur, ex quo in dispositione hominis requiritur habitus, & actus. Inducitur etiam decisio Baldi clara in l. *Sed & milites, §. fin. ff. de excusat. tutor.* ubi scripsit non dari Parochialem Ecclesiam, nisi habeat populum actu, & exercitio. Similiter dicit idem, Bald. in l. *Si qui, §. fin. ff de excusat. tutor.* non dari Ecclesiam Curatam, quæ habet curam nomine, & habitu, sed non re. Sentit idem Imol. in Clem. *In plerisque in 3. col. vers Vlterius quærit, de elect.* volens, ut si homines recesserint animo non revertendi, Ecclesia desinat esse Parochialis, facit l. *Si usufruct. ff. quibus mod. usufruct. amittat.* ubi si civitas cui legatur usufructus, est passa aratrum, non est amplius civitas, nec debetur legatum.

Ad primam oppositionem d. l. *Foramen.* respondet Hostien. *hic* procedere in causa naturali: At nos versamur in causa accidentali, sicut est habere, & non habere Parochianos, quod venit ex accidenti. Eodem modo respondent in d. c. *Licet, canon de elect. lib. 6.* Jo. Monach. *n. 2.* & Jo. Andr. *num. 6* in glos. *Sed namquid.*

. Ad secundum respondetur per defectum hominum non extingui habitum Curæ, quia ab ipsius non fuit creatus, sed tamen extingui actum, quod sufficit ut beneficia non veniant appellatione Curati.

47 Ad tertium datur eadem responsio. Non obstat absurdum Cardinalis, quia actus momentanei quibus non exercetur cura, non faciunt, ut Rector dicatur continuè habere curam, & indesinēter; quia sufficit habere temporibus congruis, licet cum interpellatione, ut sunt plurimæ glossæ in Decretalibus allegatis per Butr. *in proœm Decretal. §. Rex Pacificus, ad fin.* & ibi per DD. Ludovic. Romanum, & alios in l. 1 *ff. solut. matr.* Sed hic non est interpellatio momentanea. sed totalis extinctio quoad omnes actus, licet possibile sit, ut aliquando reviviscat exercitium; & tunc erit Curata habitu, & actu; non autem nunc.

Ad hanc quæstionem vide quod scripsi in c. *Extirpandæ, §. Qui verò, infra eodem.* in hoc ipso articulo, an Parochialia habitu tantum Curata regulentur uti beneficium simplex; an verò retineat primævam naturam Parochialis quoad residentiam, & incompatibilitatem, à *num. 40. usque in fin.* Et vide distinctionem, quam ad conciliandas opiniones ibi posui, *num.* 43. secundum stylum Cancellariæ, & decretum Gregorij XIII.

48 2. QUÆRO. An præsumpta dispensatio, in qua fundatur regula de Triennali, locum habeat contra decreta Concilij Trid. *cap. 4. sess. 7. c. 17. sess. 24.* Et *cap 15. sess. 25.* itaut possidentes beneficia contra dispositionem dictorum Decretorum ex tali præsumpta dispensatione quam possessionem tueri valeant. Re-

Respondendum videtur nec præsumptam di-
spensationem locum habere, nec tali possessione
quem tueri se posse.

Primò, quia præsumpta illa dispensatio super
pluralitate Beneficiorum deducta ex pacifica tri-
ennali possessione provenit ab allegatione dispē-
sationis ex illo triennio inductæ, quæ præscriptio
dat præsumptivè titulum coloratum, sicut alias,
decennalis possessio eumdem operatur effectum
allegata, licet non probata aliqua causa ad colo-
randum titulum, ut per Cardinalem in c. *Cum no-
stris, de concess. præben.* Felin. in c. *Sicut. num. 31. de re
iudic.* & in c. *Licet Heli. de Simon.* At Concilium ex-
presse tollit quoscunq; titulos cujuscunque no-
minis existant, ut uniones ad vitam, & Commen-
das, alioque contra formam huius cap. obtentos;
ut in c. 4. *sess. 7.* quod verbum *quoscumque*, nullam
restrictionem patitur, & nihil excludit, c. *Solitæ, in
fin. in ver. Quodcumque signaveris, de maior. & obedien.*
Aleiat. *cons. 30. num. 3.* Mandos. ad Roman. *cons. 31.
num. 2. & seq.* Ergo & hic titulus præsumptivus
sublatus censebitur.

Deinde hæc præsumtio dispensationis oritur
ex alia præsumptione visitationis Episcopi; nem-
pe quod non præsumatur Episcopus visitando
Diœcesim permisisse quem tot beneficia sine dis-
pensatione retinere ad cap. *Ordinarij, de offic. Ordi-
narij lib. 6.* & notat Abb. in c. *Illud, num. 8. de præsumpt.*
& Rot *decis. 255 num. 4 part 7. Recent.* Et tamen
certum est de jure non admitti præsumptiones
ex alia præsumptione, seu quod duo specialia si-
mul concurrant, l. *fin. C. de dot. promis. cum vulgar.
de communi*, Castill *cons. 4 num. 14. in fin.*

Tertiò, Canon Concilii Tridentini dum in-
novat hanc Constitutionem, utique à prohibi-
tione, & regula excipit sublimes, & litteratos in c.
Exceptos, cum quibus solum per Sedem Apo-
stolicam, vel summum Pontificem dispensatur, ut
hic not. gloss. & DD. & dictum est, supra *num 32.*
Ergo cæteros casus omnes, & formas sub regula
includit, vulg. l. *Nam quod liquida, §. fin. ff. de pœna le-
gat.* Idque ea præcipuè ratione, quia tenentes Ex-
ecrabilem defendi per dictam regulam de trien-
nali eo quod præsumatur titulus, & dispensatio,
(etsi inter Scribentes valde dubia controversia
existat) principaliter fundant eorum sententiam,
eo quia regula de triennali solùm excipit duos ca-
sus, simoniaci, & intrusi, neque alios; & *Execrabi-
lem* includit, & per Ludov. Gomez, *in d. reg. de
Triennali, quæst. 10 nu. 11. & 12. & seq* Ergo pari ju-
re Concilium Tridentinum cum approbet uni-
cam formam hujus Decretalis in odium defini-
entium, & impetrantium plura beneficia, hunc ti-
tulum dispensationis præsumptæ sine dubio su-
stulisse arbitrabimur.

49 Quartò, tolluntur ex verbis expressis dispensa-
tiones quæcunq; in d. c. 17. & c. 15. Si igitur tollun-
tur dispensationes veræ, & propriæ à Papa impe-
tratæ, & denuò impetrandæ, quanto magis hæ fi-
ctæ, & præsumptæ sublatæ erunt, c. *Ex parte, il 3. de
50 decim.* Quippe præsumptio, seu fictio non debet
esse majoris efficaciæ, imo minoris, quam veritas,
& naturalis actus, Bald in l. *l 4. nu. 2. C. ad Velleian.*
nec tacitum majoris virtutis, quam expressum, c.
Constitutionem, de reg. lib. 6. & reg. *expressa no-
cent.*

51 Demum proposito suprascripto dubio, die 28
Januarij 1587. S Congregatio Concilij cens. non
Prosp. Fagn. in I. part. tertij Decretal.

habere locum contra citata Trid. Concilij Decre-
ta, qua decisione ad Sanctissimum relata, Sancti-
tas sua respondit rectè Congregationem censuis-
se, atq; ita exequendum esse; Ratio decisionis ea
potissimum fuit, quia cum Papa hodie non con-
sueverit dispensare in insolitis, non est præsumen-
da dispensatio, Put. *decis. 193. lib. 3.*

52 3. QUÆRO, an possessor plurium benefi-
ciorum incompatibilium possit se tueri regula de
Annali contra eum, qui contenta in 2. parte illius
non adimplevit.

Jam S. Congregatio Concilij declaravit præ-
sumptam dispensationem, in qua fundatur regula
de Triennali, non habere locum contra Decreta
Concilii Tridentini, *c. 4 sess 7. c. 17. sess. 24.* & *c. 15.
sess. 25.* nec possidentes beneficia contra disposi-
tionem dictorum Decretorum ex tali præsump-
ta dispensatione suam possessionem tueri posse,
ut proximè dictum est. Nunc posita hujusmodi
decisione quæritur an saltem tueri se possint regu-
la de Annali.

53 Videtur respondendum, posse; nam regula de
Annali non adversatur Decretis Tridentini Con-
cil. prohibentibus pluralitatem beneficiorum, nec
fovet obtinentem incompatibilia, quemadmo-
dum illa de Triennali.

54 Primò, quia regula de Triennali inducta est in
favorem possessoris; regula autem de Annali in
odium impetrantium, & exquirentium lites, ut
habetur in principio regulæ, & considerat Sarnen.
super ead. regula. quæst. 52. vers Pro qua opinione.
Quint. Mand. *ibid, quæst. 3. num.* 2. & est decisio
Cassadori 14. *super regulis, num. 2.*

55 Secundo, quia regula de Triennali tribuit ro-
bur juri invalido, Sarnen. *in regula de Triennali in
56 princ. vers. Nec mirandum.* Et ita si tueretur
possidentem incompatibilia, validaret jus nullum,
& à Concilio improbatum. At regula de Annali
non reddit validum jus illius, qui possidet, nec ei
quidquid tribuit, sed tantum adimit impetranti
propter ejus negligentiam.

57 Tertiò, regula de Triennali tuetur possessorem
quoad omnes, ut habetur in regula ibi: *Super be-
58 neficijs taliter possessis molestari nequeant.* Et pro-
pterea si illa uti posset possessor triennalis incō-
patibilium, non daretur casus ut possidens incō-
patibilia per triennium contra Decreta Concilij,
cogi posset ad ea dimittenda. At regula de An-
nali non excludit omnes, sed eum tantum, qui cō-
tenta in regula non implevit. Et ideo quamvis
talis impetrans repellatur, non propterea obti-
nens incompatibilia est tutus, cùm possit ab alio
impetrante, qui servet requisita in regula spoliari
beneficio, & amoveri à possessione, ut per Sarnen.
59 *d. q. 52. vers Prima est.* Et in terminis ferè nostris
possessorem *Execrabilis* uti posse beneficio regulæ
de Annali tenuit Rota relata per Sarnen. *d. regula
quæst. 54. in fine, & quæst. 52 §. Pro qua opinione, in
fin.* ubi subdit ejusdem decisionis mentionem
habere etiam Cassadorum.

DE PRÆBENDIS.
Cap. Grave.

SUMMARIUM.

1 B*eneficia indignis conferentes post secundam
correctionem suspenduntur, per Concilium Pro-*

vinciale à beneficiorum collatione.
2 *Et illam suspensionem relaxat solus Papa, vel Patriarcha.*
3 *Indigni in defectum idoneum assumi possunt ad beneficia Ecclesiastica.*
4 *Nisi tanta sit indignitas, ut eis provideri non poßit sine mortali peccato, vel sine gravi aliorum scandalo.*
5 *Mandato Papæ de providendo non est obtemperandum cum peccato mortali.*
6 *Illiterati an, & quando repellantur à promotione.*
7 *Prælatorum affectus erga nepotes, & propinquos pervertit judicium rationis.*
8 *Argentinæ Ecclesiæ Canonicorum inordinata ordinatio de suis nepotibus in Canonicos assumendis, redarguitur ab Hostiensi.*
9 *Pœnitentiarius Cathedralis an habeat ius interessendi Diœcesanæ Synodo, ita ut ab Episcopo repelli non poßit.*
10 *Ad Synodum Diœcesanam vocandi sunt Abbates, Sacerdotes, & universus Clerus.*
11 *Item specialiter invitandi sunt Canonici Cathedralis, & num. 15.*
Item Curati omnes tenentur accedere, num. 13.
12 *Pœnitentiarius Cathedralis habet iurisdictionem audiendi confeßiones omnium Diœcesanorum non ex commißione Episcopi, sed à lege, & ideo habet ordinariam.*
14 *Ad Concilium Provinciale de neceßitate vocandi sunt soli Episcopi; si tamen alij veniant, sunt admittendi.*

1 GRAVE Concilium generale à Benefi-
ciorum collatione suspendit eos, qui
post secundam correctionem indignis
2 beneficia conferunt; Providet etiam
quis interim beneficia conferat; & illam suspen-
sionem relaxat solus Papa, vel solus Patriarcha.
Hoc dicit. Sed cave ne decipiaris, quia ver. *Gene-*
rale, fuit mendatè appositum in summario hujus
compilationis, forte per errorem Typographi;
nam Generale Concilium hic non suspendit, sed
jubet suspendi à provinciali Concilio: quare loco
verbi *Generale*, reponendum est *Provinciale*, prout
summant Jo. Andr. Brut. Cardin. Anchar. Imol.
Abb. & Jo. de Anan. primo narrat delictum se-
cundo providet, ibi, *volentes*. Dicebat Host. *in*
princ. Tangit Prælatorum delictum: facit præcep-
tum: punit contemptum: excipit Metropolita-
num: honorat Sedes Patriarcharum.
3 Nota primo, ibi, *cum poßint*. Ad beneficia Ec-
clesiastica solos idoneos esse assumendos, si repe-
riri possint, ut in littera. Ergo à contrario in de-
fectum idoneorũ assumi poterunt indigni, prout
ex hac littera deducunt Host. *num. 1. in ver. Cum*
poßint, Jo. Andr. *num. 2.* Butr. *num. 10.* Cardin.
num. 2. & Abb. *in 1 notab.* Nam secundum Host.
quia non semper possunt idonei reperiri, ut in cap
Venerabilis, §. *penult. infra eod.* construenda est
domus ex lapidibus, qui occurrunt, & melius est
locum implere, quam vacuum dimittere, argum.
l. *Generaliter*, §. *Spurios*, *ff. de Decurionibus*, ubi
in defectum legitimorum spurij in Decuriones as-
4 sumuntur. Sed hoc notabiliter limitat Abbas ubi
supra, & est ex mente Host. & sequacium, nisi indi-
gnitas tanta sit, ut ei provideri non possit sine
peccato mortali, vel sine gravi aliorum scandalo.
Ad quod facit optimè quod notat Jo. Andr. in
5 cap. *Cum adeo, num. 6. de rescript.* ubi ait; (Nec
mandato Papæ obtemperandum esse, quando est
tanta indignitas ex parte promovẽdi, ut sine mor-
6 tali peccato promoveri non possit: Secus verò, si
indignitas non sit tanta, ut quia patitur solum de-
fectũ in scientia, in reliquis tamen est bonus Cle-
ricus;) tunc enim procedit argumentum à con-
trario hujus litteræ, secundum Abbatem. Ad hoc
bonus textus in cap *Cum nobis, vers. Illius quoque*
de elect. Sed tu hoc intelligas, dummodo defectus
scientiæ non sit totalis: nam prorsus illiteratus
omnino repellitur, quinimo, & dejicitur jam pro-
motus, ut cap. *final. de ætat. & qualit.* per quem
textum dicebat Bald. in c. *Nisi cum pridem, num 7.*
de renunciat. (In Episcopo requiritur scientia
eminens: tamen toleratur scientia competens:
sed nihil sciens, etiam si sit Episcopus, debet
de Episcopari, & sic de illiteratis, & imperitis Pa-
rochialium Ecclesiarum Rectoribus) vide Con-
cilium Tridentinum *cap. 6. sess. 21.* & quod scripsi
in cap. *Cum in cunctis, num. 151. & 152. de elect.* & in
c. *Quæris, num. 18. de ætat. & qualit.*
7 Secundò nota ibi, *carnalitatis sequentes affectum*,
præcipuam causam, propter quam ad dignita-
tes, & beneficia Ecclesiastica interdum assumun-
tur indigni, esse inordinatum Prælatorum affe-
ctum erga nepotes, & propinquos, quia judicium
rationis pervertit, ut hic per Brut. *in secundo not.*
Unde sancta Trid Synodus in *cap. 1. sess. 25. de re-*
format. gravissimis verbis monet Ecclesiarum An-
tistites, ut omnem humanum hunc erga fratres,
nepotes, propinquosque carnis affectum, unde
multorum malorum in Ecclesia seminarium ex-
tat, penitus deponant. Cæci enim sunt Episcopi
erga nepotes, ut inquit glos. in c. *Pervenit, in ver.*
Gravius, 1. q 3. dixi in cap. *Accepimus, n. 45. & 46.*
de pactis, & B. Hieronym. ad Fabiolam hic rela-
tus à Jo. Andr. *num. 3.* (Multa nos cogit affectus,
& dum propinquitatem respicimus corporum,
corporis, & animæ offendimus Creatorem.) &
Beatus Bernardus dicebat: (Episcopus commit-
tit tali, scilicet nepotulo suo duo millia animarum
8 de facili, cui non libenter committeret duo pira,)
ut refert *hic* Host. *num. 4. in fin.* qui superius, *n. 3.*
ponit exemplum affectus carnalis in Canonicis
Argentinis, qui cum non possent concordare de
Canonicis creandis, convenerunt in hoc, ut quili-
bet Canonicus crearet suum nepotẽ, vel consan-
guineum, nobilem tamen: & tales erant persecu-
tores Ecclesiæ, & indigni. Quidã Romanus ipsius
Ecclesiæ Canonicus nominavit Asinũ Canoniæ,
dicens illum alijs præferendum, quia semper pro-
curaverat utilitatẽ Ecclesiæ, & abstinuerat à dam-
no, quod alij non fecerunt, ad hoc c. *In quibusdam,*
inf. de pœn. & cap. *Cum in officijs Charitatis, de testam.*
& fortè de hac inordinata ordinatione loquitur
textus in cap. *Super inordinata, infra eodem*, diri-
gitur enim Episcopo Argentino, qui fortasse in-
ductus fuit à prædicto Romano ad eam consulta-
tionem faciendam, ita Host.) & ex illo Joann.
Andr. *hic num. 2. in ver. Carnalitatis.*
Ultimo nota ibi, *annuatim*. Concilium provin-
ciale hoc jure inspecto esse celebrandum singulis
annis, & idem dicendum de Diœcesana Synodo, ut
cap. Sicut olim, de accusat. ubi utrumque dictum
probatur, secundum Abb. *hic num. 5.* Dixi hoc
jure inspecto, quia ex jure novissimo Concil. Tri-
dent. *cap. 2. sess. 24.* satis est, ut Provincialia Con-
cilia

cilia quolibet ſaltem triennio celebrentur.

Tractat *hic* Innoc. *à num. 1. uſque ad n.* 8. de auctoritate Concilij Archiepiſcopalis, & quinam ſint vocandi tam ad hoc Concilium, quam ad Cōcilium Epiſcopale, ſeu Diœceſanum, de provinciali Concilio egi latiſſimè in d. cap. *Sicut olim. de accuſat.* per decem quæſtiones, & in quinta egi de ijs, qui ad eam Synodum ſunt vocandi, de quo etiam, & plenè tractavi in cap. *Et ſi membra, à num. 1. uſque ad num. 47. de his, quæ fiunt à Prælat.* de ijs verò qui intereſſe debent in Synodo Diœceſana egi in c. *Super his, à num. 1. uſque ad num. 15. de maior. & obedient*

9 Hic quæro quid in Canonico Pœnitentiario, cum Raphael Miralles Canonicus Pœnitentiarius Eccleſiæ Illerden. voluiſſet intereſſe in Diœceſana Synodo habita anno 1516. fuit ab Epiſcopo repulſus hoc prætextu, quod ex diſpenſatione juris Pœnitentiarius locum in ſynodo non habeat. Quapropter, idem Canonicus ſentiens ſe gravatum, ad S. D. N. & Sacram Congregationem Concilij appellavit, quam nunc conſulit an tanquā Pœnitentiarius inſtitutus in vim Conc. Trid. *c. 8 ſeſſ. 24.* habeat jus aſſiſtendi in Dioceſana ſynodo. Itaut abſq; legitima cauſa ab Epiſcopo repelli nō poſſit.

Videtur reſpondendum Pœnitentiarium eſſe admittendum ad ſynodū Diœceſanam, nec repelli
10 poſſe ab Epiſcopo, ex doctrina Innoc. in hoc cap. *num. 2.* ubi ait ad Epiſcopale Concilium eſſe vocandos Abbates, Sacerdotes, atq; omnem Clerum civitatis, & Diœceſis per Tex. in cap. *final. 18. diſtin.* & Innoc. ſequuntur *hic*, Joan. Andr. *num. 5.*
11 *verſ. ad Synodale*, Petr. de Anch. *eodem verſ. ſub num 15.* Butr *nu. 16. verſ. Ad Synodale autem.* Cardin. *num 12. verſ. Ad 2.* & Jo. de Anan. *num. 14. verſ. in Concilia autem Synodali.* Canonici autem Cathedralis non modo ſunt admittendi, ſed etiam ſpecialiter invitandi cap. *fin. de ijs, quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. Cap.* tradit poſt alios Henric. Bott. *de Synodo Epiſcopi, in 2 par. num. 2 3. & ſeq* & jam cenſuit S. Congr. Concilij.

12 Non videtur autem dubitandum quominus Pœnitentiarius teneatur ad Synodum Diœceſanam accedere, cum ſit quaſi Parochus totius diœceſis, habeatque jus audiendi diœceſanorū Confeſſiones, non ex ſpeciali Epiſcopi commiſſione, ſed à lege, ideſt à Tridentino Concilio, ideoque Ordinarius cenſeri debeat. Nam juriſdictio quæ defertur à lege, vel ſtatuto, ordinaria eſt, l. *Et quia, ff. de juriſdictione omnium Iudicum*, l. 1. *in 1. reſp. ff de officia eius, cui mandata eſt iuriſdictio*, & notat Innoc. in cap. *Cum ab Eccleſiarum, num 3. verſ. Et quia lex, ſupra de off. Ordinar* Quod abſque dubio procedit enim juriſdictio datur ad univerſitatem cauſarum, vel ad unum negocium univerſale, ut in hoc caſu, Bart. in l *Ambitioſa num. 34. verſ. ſed concedendo, ff. de Decret. ab Ord. ſacien.* & in l. *More, quæſt. 5. num. 9.* ubi etiam Jaſ. *num 51.* & communiter DD. *ff. de juriſdictione omn Iudic.* & ſcripſi plenius in c. *Cum olim, num. 65. de maior. & obed.*

13 Certum eſt autem, teneri ad hanc Synodum accedere omnes quoquomodo curam animarum habentes, ut tradunt omnes in c. *quod ſuper his, de maior. & obedien.* & ſtatuitur decret. Conc. Trid. *cap. 2. ſeſſ. 24.*

Quamobrem ſi Pœnitentiarius tenetur ad Conc. accedere, Epiſcopus quoque tenetur illum admittere, cum obligatio accedendi, & admittendi reciproca ſit, & correlativa, arg. l. *final. C. de indict. vidui. toll.* l. *ult. ff. de Acceptilat.* & l. 1. *C. de*
4 *Cupreſſu lib. 10.* Quinimo fortior, & ſtrictior eſt obligatio admittendi ex parte Epiſcopi. Ideoque quamvis ad Provinciale Concilium Epiſcopi ſoli, & non alij de neceſſitate vocandi ſint: ſi tamen alij veniant, ſunt admittendi, ſecundum Innoc. Joan. Andr. & Anch. *locis citatis.* Et Canonici Cathedralis, & ſi aliquando accedere non teneantur, tamen ſunt ſemper ſpecialiter invitandi, ut probat Henric. Bott. *d. par. 2. ſub num 24. verſ. Quid tenendum.* Et revera abſurdum eſſet, ut Pœnitentiarius teneretur ad Synodum accedere, ſi Epiſcopus non deberet illum admittere; & ſi admittendi ſunt ex neceſſitate ſimpliciter Canonici, nulla ratio ſuadet cur admitti non debeat qui ſimul eſt Canonicus, & Pœnitentiarius, ad hoc bona gloſ. in Clem. *Dudum, ad finem in ver. Pacta, de ſepultur.*

DE PRÆBENDIS.

Cap. Extirpandæ.

SUMMARIUM.

1 *PArachus non obſtante conſuetudine Epiſcopi, vel Patroni debet de reditibus Eccleſiæ ſufficientem habere portionem.*

2 *Conſuetudo nutritiva peccati extirpanda eſt.*

3 *Item in conſtitutione, appellatione, juramenta, & privilegio.*

4 *Et ſuper talibus ad Papam, non ad Imperatorem eſt recurrendum.*

5 *Patroni vel adminiſtratores Eccleſiarum prætextu conſuetudinis congruam portionem Rectoris diminuere non poſſunt.*

6 *Conſuetudo, qua Patronus aliquid ſibi vendicat de fructibus Eccleſiæ ultra portionem Rectoris, an* [illegible] *de iure communi.*

7 *Et quid in Patrono laica.*

8 *Patroni qui in fructibus Eccleſiæ ſe ingerunt ex Concilio Tridentino quas pœnas incurrant, &* n. *ſeq.*

9 *Patronis beneficiorum prohibitum eſt bona ipſorum conducere.*

10 *Pœna à Concilio impoſita Patronis occupantibus fructus Eccleſiarum locum non habet niſi in doloſa occupatione.*

11 *Pater qui ſe ingerit in fructibus Eccleſiæ, cuius non ipſe, ſed filius eſt Patronus, an incidat in pœnam Concilij Tridentini.*

12 *Patroni Eccleſiarum Parochialium cogi poſſunt ad aſſignandam congruam portionem Rectoribus ibi inſtitutis.*

13 *Parochialium Eccleſiarum paupertati quibus remedijs ſit ſuccurrendum.*

14 *Peritia nulla, vel modica æquiparantur.*
Competens tamen toleratur. ibidem.

15 *Illitteratis Parochialium Rectoribus dandi ſunt Coadiutores ab Epiſcopo.*

16 *Parochiales non ſunt ita prægravandæ fructuum detractionibus, ut non ſuperſit ſufficiens portio pro Rectore.*

17 *Et quæ dicatur ſufficiens portio.*

18 *Penſionibus, & reſervationibus fructuum gravari non debent Cathedrales, quæ ducatos mille, & Parochiales, quæ ducatos centum non excedunt.*

19 *Et ducati intelligendi sunt iuxta morem cuiusque re-*
gionis.
20 *Pensionarij an sint cogendi contribuere ad contra, cum*
non supersunt centum pro Rectore.

1 EXTIRPANDÆ. Rector Ecclesiæ, non
obstante consuetudine Episcopi, vel Pa-
troni, de reditibus Ecclesiæ debet suffi-
cientem habere portionem. Hoc dicit
usque ad §. *Qui verò.* Et sunt tres partes. Prima
narrat vitium in genere. Secunda specificat, ibi,
Nam ut. Tertia reformat, ibi, *Cum igitur.*
2 Nota primo ex principio litteræ extirpsndam
esse consuetudinem neutritivam peccati. Non
enim consuetudo, sed corruptela dicenda est, cum
diuturnitas temporis non minuat peccatum, sed
augeat, c. *Schisma*, 24. *q.* 1 cap. *fin. de consuetud.* c.
Cum in Ecclesiis, & c. *Non satis*, *infra de Simon.*
Unde hæc decretalis hanc non appellat simplici-
ter consuetudinem, sed consuetudinis vitium.
3 Similiter & omnis Constitutio nutriens peccatum
cassanda est. cap. *fin supra de præscript.* Et omnis
appellatio, c. *Cum speciali*, *de appellat.* & omne
juramentum, c. *Inter cætera.* 22. *quæst* 4. & omne
4 privilegium, l. *unica.* C. *de rapt. virg.* Et super tali-
bus est ad Papam, non ad Imperatorem specia-
liter recurrendum, ut notatur in c. *penult.* §. 1. *su-*
pra de consuetud. & tenet *hic* Holst. *num.* 9.
5 Secundò nota Patronos, vel Administratores
Parochialium Ecclesiarũ non posse prætextu con-
suetudinis ipsarum reditus ita sibi vendicare, ut
congruam portionem Rectoris diminuant, ut per
6 Abb. *num.* 2. Unde à contrario sensu videtur col-
ligi ut valeat consuetudo legitimè præscripta ali-
quid sibi vendicandi de fructibus Ecclesiæ ultra
sufficientem portionem Rectoris. Quod verum
est de jure communi in Patronis Ecclesiasticis, de
quibus loquitur hæc Decretalis secundũ Hostien.
num. 2. *in ver. Patroni*, Joan Andr. *num.* 1. *in fine*,
7 *in eodem ver.* & Abb. *in* 1. *notab* Sed laici in Ec-
clesijs nulla de jure possunt percipere portionem,
nisi in limine fundationis à Diœcesano fuerit eis
reservata, ut est textus in c. *Præterea*, *infra de iure*
8 *patron.* Sed hodie decreto Concilij Tridentini
c. 9. *sess.* 25. generaliter interdictum est, ne Patro-
ni beneficiorum, etiamsi Communitates, Univer-
sitates, Collegia quæcunque Clericorum, vel lai-
corum existant, in perceptione fructuum, provẽ-
tuum, obventionum quorumcumque beneficio-
rum, ullatenus, ullave causa, vel occasione se in-
gerant; sed illos liberè Rectori, seu Beneficiato,
non obstante etiam quacunque consuetudine, di-
stribuendos dimittant. Et infra: Si secus fece-
rint. excõmunicationis, & interdicti pœnis subji-
ciantur, & dicto Jurepatronatus ipso jure privati
9 existant. Quo decreto sublata est supradicta diffe-
rentia, quam hic ponunt Doctores inter Patronos
Ecclesiasticos, & laicos. Nam quoad omnes de-
rogatum est consuetudini, secundum quam Patro-
ni in fructibus beneficiorum se ingerunt. Et dis-
positio huius Decretalis in hoc corrigitur, & in
aliis multipliciter ampliatur, ita ut ex Sacræ Con-
gregationis sententia prohibitum etiam sit Patro-
nis beneficiorum bona eorundem conducere. Et
versiculum illum, *si secus fecerint*, Sacra Congre-
gatio declaravit nedum ad clausulam immediatè
præcedentem, sed etiam ad superiorem esse refe-
rendum; ita ut Patronus beneficii in ejus se fructi-
bus ingerens, incidat in pœnam excommunica-
tionis, & privationis positam eo decreto. Totum
tamen quod ibi dicitur de perceptione fructuum,
quam faciunt Patroni, censuit de dolosa occupa-
tione esse intelligendum; nam ubi non est dolus
ibi non cadit delictum.
11 Unde orta dubitatione, An Prohibitio Conci-
lij, ne Patroni in beneficiorum se fructibus inge-
rant, habeat locum in patre Rectoris; qui est de
familia, & patronatum non babet, licet post mor-
tem Patroni ad eum spectare debeat ex provisio-
ne fundatoris, præsertim eum fructus quos acce-
pit, filio Rectori restituerit: Responsum est non
habere locum. Post quam resolutionem cum ex
facto concordato proponeretur, quod pater Re-
ctoris erat principalis patruus, & exegisset etiam
antequam filius ejus Rector esset, & post ejus obi-
tum integrum annuum censum quindecim duca-
torum nomine proprio, quorum ducatorum octo
debebantur Ecclesiæ; dubitatum fuit, An haberet
locum hoc casu Concilium *d. cap.* 9. Et similiter
responsum est non habere locum, quia census erat
sibi communis cum Ecclesia, unde fit interpreta-
tio ut jure suo. & nõ in fraudem exegerit. Ad hoc
l. *meritò*, *ff. pro socio*, cum alijs adductis per Roman.
cons. 113. *Pro decisione*, *num.* 1.
12 Tertiò, nota Patronos, vel alios habentes ad-
ministrationem temporalium in Ecclesijs paro-
chialibus teneri, & compelli posse ad assignandam
congruam portionem Rectoribus ibi institutis,
ut hic per Butr. *num.* 2. *in* 2. *notab.* & concordat
13 cap. *De monachis*, *supra eodem.* Alia remedia ad au-
gendos exiguos Parochialium Ecclesiarum redi-
tus habentur in decreto Concilij Tridentini *c.* 13.
vers. In parochialibus, *sess.* 24. Curate enim debet
Episcopus, si per beneficiorum unionem, non ta-
men Regularium, id fieri non possit, ut primitia-
rum, vel decimarum assignatione, aut per Paro-
chianorum symbola, ac collectas, aut qua com-
modiori ei videbitur ratione tantum redigatur,
quod pro Rectoris, aut Parochiæ necessitate de-
center sufficiat.
Quartò nota, nullam, vel modicam peritiam
æquiparari, quod benè probat littera ibi, *Nullam*,
vel modicam. Imò secundum Abb. *num.* 3. inter-
dum deterius est habere modicam peritiam, quam
nullam; quia modica aliquando in errorem per
14 ducit; sed prorsus ignarus consulit alios. Sed mo-
dicam intellige, idest minus sufficientem, & infra
mediocritatem; alioquin contra, ut in cap. *Nisi cum*
pridem, §. *Pro defectu*, *supra de renunc.* per quem
textum Bald. ibi ait: In Prælato desideratur scien-
tia eminens; competens tamen toleratur; sed ni-
15 hil sciens debet de Episcopari. Verumtamen Cõ-
cilium Tridentinum tolerat illiteratos, & impe-
ritos Parochialium Ecclesiarũ Rectores jam pro-
motos, si aliàs sint honestæ vitæ, eisque tantum
dari præcipit ab Episcopo Coadjutores, seu Vi-
carios, & partem fructuum eisdem pro sufficienti
victu assignari, ut in *cap.* 6. *sess.* 21.
16 Ultimò nota, Parochiales Ecclesias non esse ita
prægravandas fructuum detractionibus ut nõ su-
persit sufficiens portio ad sustentationem Recto-
ris. Et pondera inconveniens, quod hinc sequi-
tur quasi necessariò, videlicet promotio, & assum-
ptio imperitorum secundum Anton. de Butr *n.* 2.
in 1. *notab.* & Abb. *n.* 3. Quod est valde periculo-
sum Ecclesijs. Nam si cæcus cæcum ducat, ambo
in

[illegible] eam dilabuntur, cap. *Per in fine, supra de æt. & [illegible]* Et de Pastorum imperitia vide quod [illegible]psi in c. 1 *suprà de Summ. Trinit.* & in d. c. *Nisi [illegible] pridem. de renunc.*

D[illegible]tur autem sufficiens portio non quoad ne[illegible]ria vitæ tantùm, sed secundum decentiam, & [illegible]tatem personæ, ut not. in c. *Cum secundum*, §. [illegible] *suprà eod.* & tenet glo. *hic in ver. sufficiens* [illegible] n. *num. 4. in ver. Congruè* & alij communi[illegible]ter. Et est bona glos. in cap. *Conquerente. in ver.* [illegible]*entia. suprà tit. prox.* Imò secundum glo. *hic* [illegible]o debet esse sufficiens pro se, & suis, ut in c. [illegible]it 50 *distinct.* qui textus hoc benè probat [illegible]lum Abb. *hic num.* 4. Cæterum in hujus[illegible] decentia arbitranda habenæ non sunt nimis [illegible]æ, ut scripsi plenè in cap. *fin suprà de pecul.*

Unde cum mysterio Concilium Tri[illegible]tinum conjũxit decentiam cum necessitate in [illegible] 13 *sess* 24 ibi; *Quod pro Rectoris, aut Parochia[illegible]itate decenter sufficiat*.

[illegible]ò quoad pensiones, & reservationes fru[illegible] Sancta Synodus in *eod. cap.* 13. sufficien[illegible]te[illegible]stimavit portionem, quæ in Cathedralibus [illegible]iis ascendit ad mille ducatos, & in Parochi[illegible]is ad ducatos centum, dum statuit ut omnes [illegible]thedrales Ecclesiæ, quarum reditus prædi[illegible] summam ducatorum mille, & Parochiales, [illegible] summam ducatorum centum secundum ve[illegible] annuum valorem non excedunt, nullis pen[illegible]onibus, aut reservationibus fructuum graven[illegible]. Et Sacra Congregatio consulta, An verba [illegible]la Concilii, *ducatorum centum*, sint intelligenda ju[illegible] morem cujusque regionis; respondit, ità int[illegible]lligenda die 30. Martii 1594.

Porrò cum Sanctæ memoriæ Cardinalis Borro[illegible]mæus conquestus esset apud Sacram Congregat[illegible]ionem, quod Parochiales suæ provinciæ essent [illegible]ravatæ pensionibus, ita ut titulari non remanerent centum, vel quinquaginta quinque, nec Pen[illegible]sionarii vellent contribuere necessitatibus Eccle[illegible]siarum propter clausulas prægnantes in reserva[illegible]tione pensionis; fuit in S. Congregatione dubi[illegible]tatum, an esset adhibendum remedium ut pensio[illegible]narii omnes cogerentur ad ratam contribuere, non obstantibus quibuscunque clausulis, & Or[illegible]dinarius eos ad id compellere valeret. Et Patres censuerunt non constituendam legem generalem hac de re, sed casus particulares considerandos, [illegible] illis providendum, prout æquum videbitur inspecta qualitate personatum, & locorum. Et ità Sanctissimus quoque probavit.

DE PRÆBENDIS.

Cap. Extirpandæ,

§. Qui verò.

S V M M A R I V M.

1 *Parochialium Rectores tenentur personaliter residere, eisque non per Vicarios, sed per seipsos deservire.*

2 *[illegible] legari non possunt ea, in quibus electa est industria personæ.*

3 *[illegible]stor non est qui gregem alienum pascit, sed mercenarius.*

4 *[illegible]arochi cogi debent ad subeundum per seipsos, & non per substitutos omnia munia Parochialia.*

5 *Et an sint tolerandi ut per substitutos suppleant in aliquibus casibus, & in quibus.*

6 *Parochus tenetur ad residentiam, licet reditus Ecclesiæ sint valdè tenues.*

7 *Imputandum est ei, qui beneficium tenue acceptavit.*

8 *Parochus non excusatur à residentia ex eo quod fructus omnes sint alteri reservati, & nihil remaneat pro Rectore.*

9 *Parochia inopia subveniendum est ordinario, vel extraordinariis auxilio.*

10 *Sed decreta de residentia interim suspendi non debent.*

11 *Residere tenetur Parochus, etiamsi essent in illa Parochia tres tantum, vel quatuor incolæ.*

12 *Parochi tenentur habitare in domo Ecclesiæ Parochialis, ac si domum non habeant, debent aliquam conducere, saltem infra limites Parochiæ.*

13 *Ex causa tamen quandoque permittuntur habitare in ædibus paternis infra limites Parochiæ, & num. 17. & seqq.*

14 *Parochus residens in civitate, in qua sita est Parochialis, licet extra Parochiæ limites, non tenetur ad fructuum restitutionem, & num 16.*

15 *Cogendus est tamen residere in domo Ecclesiæ, vel si non habet in propinquiore infra limites Parochiæ.*

16 *Parochus jussus in ædibus Parochialibus residere, nisi paruerit, multari potest ab Episcopo.*

17 *Episcopus permittere potest ut Parochus, qui neque ex fructibus ædes construere, nec aliàs intra Parochiæ fines conducere potest, inhabitet domum in viciniori Parochia sitam.*

18 *Rector duarum Parochialium unitarum, qui permittentibus Episcopis resedit in domo à Parochianis constructa in castro extra limites utriusque Parochiæ fructus facit suos.*

19 *Et permittitur ita pergere arbitrio Episcopi, dum tamen domunculam ædificet propè alteram Ecclesiam, ibique alat Presbyterum, qui curam animarum exerceat.*

20 *Parochiani cogi possunt ad contribuendum pro ædificandis ædibus Parochialis Ecclesiæ, cujus fructus summam quinquaginta scutorum non excedunt.*

21 *Ecclesia baptismalis, licet non sit curata, tamen requirit personalem residentiam, & est incompatibilis cum Canonicatu, vel Parochiali.*

22 *Cancellaria inter signa Ecclesiæ Curatæ præcipuè attendit An in ea sit fons baptismalis.*

23 *Plebaniam obtinens, ad quam pueri baptizandi necessariò sunt deferendi, debet tempore collationis attingere annum vigesimumquintum, & infra annum ad Sacerdotium promoveri.*

24 *Parochialem obtinens annexam dignitati, vel præbendæ, tenetur in maiori residere, & Parochiali deservire per Vicarium perpetuum.*

25 *Præbenda ratione Ecclesiæ, in qua sita est, dicitur maior Parochiali.*

Contrarium num. 27.

26 *Beneficia duo incompatibilia obtinens potest residere in quo maluerit, si sint æqualia, aliàs residere debet in maiori, & n. 30.*

27 *Cura animarum cæteras omnes superat, & excellit.*

28 *Residentia in beneficiis non Curatis est de iure positivo.*

29 *Parochialis perpetuò, & accessoriè unita amittit nomen Parochialis, & efficitur membrum beneficii, cui est annexa, & n. 36.*

Nec in eius collusione requiritur concursus, n. 37.

30 *Parochiales duas unitas obtinens, & Præposituram*

Cura-

Curatam ex dispensatione, tenetur residere in Præpositura tanquam in digniori.

31 *Parochiales duas obtinens æquè principaliter unitas, potest eligere in qua maluerit residentiam, si per omnia sint æquales.*

32 *Aliàs residendum in digniori, aut si id non constet, in frequentiori, & in ea, quæ est intra urbem*

33 *Unio Parochialis ad vitam non liberat obtinentes, quin teneantur se promoveri facere, & residere in eis.*

34 *Sardinia insulæ Parochiales unitæ Canonicatibus Cathedralium postea destructarum, an obligent ad residentiam.*

35 *Sardiniæ insulæ Parochias ad primævum statum reduxit Pius V.*

36 *Parochiales duæ, quarum una est alteri perpetuò, & accessoriè unita, altera verò habitu tantùm Curata, an requirant residentiam, & sint incompatibiles cum alia Parochiali, & n. seqq. usque ad num 53. & num. 56.*

37 *Dispensatio nulla requiritur ut quis possit habere personatum cum cura, & præbendam, cui sit annexa Ecclesia Parochialis.*

38 *Beneficiorum incompatibilium pluralitas cur sit prohibita.*

39 *Parochiales duas obtinens non tenetur alteram dimittere, si una ex his unita sit Dignitati, vel beneficio simplici perpetuò, & accessoriè.*

40 *Consuetudo immemorabilis non residendi in Parochialibus sublata est à Concilio Trident. tanquam corruptela.*

41 *Parochialis habitu tantùm curata residentiam requirit, & est cum alia Parochiali incompatibilis, & num. 45.*

42 *Contrarium.*

Declaratur, num 48.

43 *Parochialis habitu, an sit incompatibilis cum Cathedrali.*

44 *Cancellariæ stylus circa collationem Parochialis habitu curatæ, & n. 47.*

45 *Gregorij XIII. declaratio circa incompatibilitatem Parochialis habitu tantum curatæ.*

46 *Episcopi iudicium est an beneficium sit curatum habitu tantùm, necne.*

48 *Beneficium habitu tantum curatum regulatur, ut curatum actu, si subsit spes reversionis Parochianorum, aliàs secus, n. 55.*

94 *Episcopus civitatis ab hostibus captivatæ alteri Ecclesiæ est præficiendus.*

50 *Officium pascendi, cui innititur obligatio residentiæ, cessat ovibus deficientibus.*

51 *Divertisse non videtur populus statim reversurus.*

52 *Potentia proxima actus in favorabilibus habetur pro actu.*

53 *Rector Parochialis habitu ab Episcopo Seminario unita, an teneatur residere in novo pago infra limites ipsis Parochialis constructa, & n. seq. usque in finem.*

54 *Ius Parochialis extinctum per recessum Parochianorum, reviviscit per novorum parochianorum habitationem.*

55 *Parochialis habitu non potest ab Episcopo uniri Seminario.*

56 *Parochus tenetur residere in Parochiali habitu si sit spes & redeant Parochiani*

57 *Unio ab initio valida, & effectum sortita non rescinditur ipso iure ex eo quod devenit ad casum, à quo incipere non potest.*

58 *Unio in dubio præsumitur perpetua uti facta contemplatione Ecclesiæ.*

59 *Unio Parochialis habitu facta Seminario quamvis fuisset valida, tamen esset dissolvenda ob reditum Parochianorum.*

60 *Ecclesia Parochialis potest agere ad demolitionem Ecclesiæ, seu Capellæ infra Parochiæ limites constructæ.*

61 *Translata Ecclesia, omnia iura ad eam pertinentia transeunt in Ecclesiam, ad quam facta est translatio.*

62 *Remissoria non datur ubi articuli sunt irrelevantes.*

§ QUI VERO, Privatus est Parochiali Ecclesia Rector in ea non residens, nisi sit annexa Dignitati, vel Præbendæ; quo casu debet ibi perpetuum habere Vicarium. Et in fine prohibet in fraudem Rectoris de ipsius fructibus pensionem in beneficium dari. Hoc dicit secundum Jo. Andr. & DD. communiter. Vel secundum alium intellectum Non residens in Ecclesia Parochiali non ponens Vicarium, quando est annexa beneficio maiori, privatus est ea. Et quatuor facit. Primò statuit. Secundò excipit, ibi, *Nisi.* Tertiò punit, ibi, *Alioquin.* Quartò fraudem damnat, ibi, *Illud.*

1 Nota primò generalem regulam, secundum Hostiensem, & DD. videlicet, Parochialium Ecclesiarum Rectores teneri personaliter residere, eisque non per Vicarios, sed per seipsos deservire, ut hic est casus, & in c *Nonnullis supra tit. prox.* Ratio est secundum Abb. *num. 2.* quia videtur electa industria personæ; ideoque non potest cura alteri delegari per regulam, c *fin.* §. *Is enim. Supra de offic. deleg* & c. *Is cui,* & ibi glos. *pen. eod. tit. lib. 6.*
2 Confert optimus textus in l. *Inter artifices, ff. de solution.* Formalis ratio est, quia omnes, quibus animarum cura commissa est, tenentur pascere juxta præceptum Domini ad Petrum Joannis 20. Concilium Tridentinum *cap. 1. sess. 23.* Pas-
3 cendi autem officium personale est: Nam qui gregem alienum pascit, non est pastor, sed mercenarius, ad quem non pertinet de ovibus, ut patet *Ioan. 10. c Adversitas, §. Hoc tunc servandum 7 quæst 1.* & c. *Tres personas, 23. q. 4.* Dixi in c. *Ex parte num. 38. & seqq. & num. 49. supra tit. prox.* ubi etiam latissimè probavi à *num. 20. usque in finem*, obligationem personalis residentiæ in beneficiis Curatis esse de jure divino, licet Concilium Tridentinum hoc formaliter non diffinierit, ut ibidem probavi *à nu. 10. usque ad num. 20.*

Cæterùm si Curati resideat, & curam per seipsos exerceãt, non repugnat sacris Regulis, quin aliqua munia in certis casibus possint aliis demãdare.
4 Unde nonnulli obtinentes Parochiales Ecclesias Archipresbyteratus, & præposituras nuncupatas, etsi in eis residerent, cùm tamen essent pleriq; ex eis Portionarij & litteris humanioribus prædíti, obtinuerunt ab Ordinario ut residentes in Parochialibus, curam animarum non per se, sed per substitutos exercerent, satis esse asserẽtes si substitutis exercẽtibus curam adsint, & præsint. Unde, excepta Missa, cætera omnia sacramenta, & munia substitutis exercenda permittebãt. Quæsitum fuit, ad id ipsis, præcipuè ex licentia liceret. S. Congregatio censuit cogendos esse hujusmodi Rectores ad subeundum per seipsos, & non per substitutos omnia munia, ad quæ Parochi tenentur

tur; tolerandos autem ut per substitutos suppleant in illis tantùm casibus, in quibus expressis verbis Canonum, decretorumve Concilij permissum est Parochis, ut per Vicarios coadjutores; vel substitutos possint officio suo fungi, quales sunt *sess. 5. cap. 2. vers. Archipresbyteri, sess. 6. cap. 2. in fine, sess. 21. cap. 4. in princip. sess. 22. de Sacrif. Missæ, cap. 8. in fine, sess. 23. cap. 1. vers. Eadem omnino, cap. 1. de reform. matrim. sess. 24. vers. Qui aliter, & vers. Praeterea eadem, & eadem sess cap. 4.*

6 Extenditur primò supradicta regula, ut habeat locum etiamsi fructus Parochialis sint valdè tenues, puta viginti solidorum: nam nihilominus Parochus tenetur personaliter residere, ac per se ipsum deservire, c. *Conquerente, supra de Cleric. non resid.* & notat Hostien. in cap. *fin. num. 5. eod. tit.*
7 Imputandum enim est ei, qui beneficium tenue acceptavit, ut dicit Abb. in c. *Conquerente, nu. 6.*
8 Quinimò hoc vendicat sibi locum, etiamsi Parochialis nullus habeat fructus. Unde proposito dubio in S. Congregatione Concilij, An excusetur quis à residentia, quia fructus omnes Ecclesiæ reservati reperiuntur, & nihil remanet pro Rectore; vel quia Ecclesiam Parochialem parum à civitate distantem obtinet; vel quia operam literis det in eadem civitate; ita tamen ut singulis diebus Dominicis sit in Ecclesia, vel ob aeris intemperiem; vel quia locus in quo mansurus est Parochus, necesse habeat ejus opera pro Magistro
9 Grammaticæ: Responsum est in nullo ex his casibus excusari. Subveniendum est tamen inopiæ Parochi ordinario, vel extraordinario auxilio, cap. *Licet*, infra de censib. c. *Unio, 10. qu. 3.* l. 1. C. *nova vectigal.* l. *His quoque*, C. *de alluvion.* & not. Host in d. c. *Conquerente, num. 1 in ver. Vita necessaria.* Et hodie est expressum in Decreto Concilij Tridentini, *cap. 13. vers. In Parochialibus, sess 24.* ut fusiùs dixi supra in principio Capituli, *num. 13.*

10 Hinc cum Canonici Collegiatæ Ecclesiæ qui Canonicatus, & Parochiales tenuis reditus obtinebant, peterent dictæ tenuitati provideri per uniones, & interim non compelli ad residendum in Parochialibus, prout compellebantur in vim Bullæ Pij V. & Concilij Provincialis Mediolanen. S. Congregatio censuit non posse suspendi Bullam Pij V. & Decretum Synodi Provincialis, sed scribendum ad Episcopum ut unionibus provideat.

11 Extenditur secundò eadem regula, ut habeat locum etiamsi numerus animarum sit valdè exiguus.

Unde S. Congregatio consulta, An Parochus teneatur residere, etiamsi essent in illa Parochia tres tantùm, vel quatuor incolæ; Respondit teneri.

12 Extenditur tertiò ut nec sufficiat Parochum ubilibet residere infra limites Parochiæ, sed oporteat eum habitare in ædibus Parochialibus, ut sæpius fuit solutum.

Et in specie cùm multi Rectores Parochialium Ecclesiarum in Diœcesi Eboren. tametsi proprias ædes Parochiales haberet, vel saltem percommodè possent alias conducere intra limites Parochiæ; tamen aut extra Parochiam, aut extra prædictas ædes inhabitarent; & Episcopus quæsivisset quid agendum: Sacra Congregatio censuit Parochos teneri habitare in domo Ecclesiæ Parochialis; ac si domum non habeant, debere aliquam conducere, saltem intra limites Parochiæ.

13 Et rursus petente Præposito Piscien. declarari, An posset compellere Parochos ad habitandum ædes conjunctas Ecclesijs Parochialibus: Sacra Congregatio censuit posse compellere. Si tamen aliquis casus occurrat, qui rationibus specialibus innitatur, rescribendum ad S. Congregationem. Unde Vincentio Taurellio postulante sibi concedi ut posset habitare in domibus paternis, eo quod in domibus Ecclesiæ Parochialis satis commodè, cum senex esset, habitare non posset, præsertim cum Ecclesia esset vicina domibus paternis, & in Ecclesia etiam coadjutorem sustentaret: censuit scribendum Episcopo, si vera sunt narrata, permittendum oratorem manere in domibus paternis, dum tamen & ipse curam animarum exerceat, ut debet.

14 Cæterùm cum fuerit quæsitum à Parocho Ravennaten. An Parochialem Ecclesiam intra civitatem obtinens, & in ædibus Ecclesiæ, seu intra limites Parochiæ diu, noctuque non residens, eidem tamen Ecclesiæ in divinis inserviens, teneatur tanquam non residens ad fructuum restitutio-
15 nem: Responsum non teneri, sed cogendum in posterum residere in domo Ecclesiæ, vel si non habet, in propinquiore intra limites Parochiæ.

16 Et iterum orta dubitatione, An Rector Parochialis Ecclesiæ habens domos Parochiales satisfaciat residentiæ habitando in domibus proprijs ipsius Rectoris, intra tamen Parochiæ limites constitutis, ita ut aliàs non faciat fructus suos, sed teneatur ad restitutionem perceptorum: Responsum est teneri habitare in ædibus Parochialis Ecclesiæ, non tamen amisisse fructus, si intra Parochiæ fines resedit, nisi ab Episcopo fuerit jussus in ædibus Parochialibus residere; Quo casu si id non præstitit, mulctari potest ab Episcopo, 6. Aprilis 1606

17 Verùm cum Parochialis sancti Pauli Castri Majoli Feretranæ Diœcesis sita extra, & prope dictũ castrum, & triginta quatuor familias sub se habens, domo, & habitatione careret, nec ex ejus fructibus, qui vix ad quadraginta aureos ascendunt, domus pro Rectore ædificari posset, nec ulla alia infra limites Parochiæ in promptu esset, quę ab eo conduceretur; ac propterea idem petijsset, ut sibi liceret habitare in alia parte castri, quæ est intra limites alterius Parochialis, in qua sperabat, se domum conducere posse: Die 16 Junij 1607. Sacra Congregatio censuit secundum, ea quæ proponuntur, Episcopum suo arbitrio posse permittere, ut Rector, qui neque ex fructibus ædes in Parochiali construere, nec alias intra suæ Parochiæ fines conducere potest, inhabitet domum in altera Parochia viciniori ejusdem castri sitam; atque ita in sua Parochiali animarum curam gerat, fructusque suas faciat, perinde ac si in Parochiali habitaret; idque donec alia ratio, qua residentiæ ad amussim satisfiat, possit iniri.

18 Similiter Michael Angelus Rector duarum Parochialiũ unitarum in territorio castri Delci ejusdem Feretranæ diœcesis petijt declarari posse se in dicto castro residere, quod per spatium tertiæ partis stadij à finibus Parochiæ distat. Primò, quia aliam domum non habet, præter illam, quam ibi ad hunc effectum olim Parochiani ædificarunt, quamve ab immemorabili tempore alij Rectores omnes inhabitarunt, deinde quia his, quæ ad curam spectant animarũ, promptius potest ibi præ-

sto

sto esse, quàm intra fines Parochiæ; defluit enim inter utramque Ecclesiam flumen, quod media saltem anni parte vadari non potest, ita ut necesse sit per pontem transire, qui penès dictum castrum constructus est. Ac demum quia idem castrum nec januis, nec mœnijs cingitur, & Rector quandocunque liberè exire potest; die 15. Septembris 1607. S. Congregatio Concilij censuit Rectorem, qui hactenus in dicta domo in castro exædificata permittentibus Episcopis permansit,
19 fructus fecisse suos. Imò etiam deinceps posse Episcopū, si ita Parochianis ambarum Parochiarum unitarum consultum esse pro suo arbitrio existimaverit, permittere ut ibidem manere pergat, dum tamen domunculam prope illam ex duabus Ecclesijs unitis, cui hyberno, vel alio tempore ob pluviam, & itineris difficultatem præsto esse non potest, quam primum ædificet, in eaque aliqua parte anni ejusdem Episcopi arbitrio, quod ex necessitate Parochianorum, & temporum qualitate pro sua prudentia moderabitur, alat Presbyterum qui in dicta Ecclesia celebret, illisque Sacra administret, & alia munia obeat Parochialia.

20 Nec est omittendum ex sententia S. Congregationis idem remedium, quod ex Decreto Concilij *c. 13. sess. 24.* competit pro augendis teditibus exiguis Parochialium Ecclesiarum per Parochianorum symbola, vel collectas, competere etiam pro ædificatione domus Parochialis. Unde in casu contingenti respondit Episcopū debere officium suum ad sacrorum Canonum præscriptum impartiri Parocho petenti ut Parochiani compellerentur ad contribuendum pro ædibus intra Parochiā ædificandis, cùm ipse cogeretur habitare domum rustici cultoris terrarum Parochialium, & Ecclesiæ reditus non excederent summam scutorum quinquaginta.

21 Extenditur quartò prædicta regula, ut locum sibi vendicet etiam in Ecclesijs baptismalibus; nam proposito dubio, An obtinens Ecclesiam baptismalem Plebaniam nuncupatam, teneatur ad residentiam; Et an possit eum ea retinere beneficium Curatum S. Congregatio licet hujusmodi Ecclesia non sit Parochialis, neque Curata ex doctrina Pauli, Zabar. Vital. Genozel, Gomez. tamen quia agitur de actu principali ad salutem animæ, & fons ibi stat erectus, & paratus ad baptizandum quibus tenetur, & in ministrando hæc Sa-
22 cramenta videtur electa industria personæ; & inter signa cognoscendi Curatum præcipuè Cancellaria attendit si in ea adsit fons baptismalis: ideò censuit teneri ad residentiam, nec posse oratorem hujusmodi Ecclesiam retinere una cum Canonicatu, vel Parochiali. Et alias consulta, An obtinens Ecclesiam baptismalem, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi existentes sub cura Archipresbyteri, teneatur ad residentiam præsupposito quod in Ecclesia Archipresbyteri præter baptismum, alia Sacramenta ministrentur: die 20. Maij 1587. itidem censuit teneri.

23 Ac demum propositis dubijs, cujus ætatis, & quibus Ordinibus initiatus esse debeat obtinens, vel retinens Ecclesiam Plebaniam nuncupatam Baptismalem tantum, an personaliter residere, & an per seipsum baptizare teneatur, & an possit ab hia excusare se, ac defendere consuetudine quadam, vel abusu non residendi, sed baptizandi per substitutum, attenta præsertim Constitutione Synodali infrascripta, quæ dat regulam recipiendi, & præbendi Sacramentum baptismi in hæc verba: (Investigent an baptizandus de suo Plebatu sit, ad eosque pertineat illum baptizare; Quòd si alieni comperient esse Plebatus, ad proprium jubeant deferri Plebanum, nulloque pacto eum baptizare præsumant, nisi vitæ periculū immineat, aut proprij Plebani licentia intercedat; privilegio tamen Ecclesiæ Cathedrali à jure communi concesso ut in ea Diœcesani baptizari possint, in suo robore persistente:) Sacra Congregatio censuit si pueri baptizandi ad illam Plebaniam necessariò deferantur, eam obtinentem debere tempore collationis attingere vigesimum quintum annum, & infra annum ad Sacerdotium promoveri, personaliterque residere, & per seipsum ubi legitimè impeditus non fuerit, baptizare.

Sed cum quælibet Plebania habeat sub se aliquot certas Parochiales, in quibus Sacramentum baptismi non administratur, & adhuc fuerit quæsitum pro clariori intellectu Decreti, an pueri tā ipsius Plebis, quàm ipsarum Parochialium Parochiani dicantur necessariò pro baptismo deferendi ad dictam Plebaniam, attenta præsertim dicta Constitutione; licèt aliquando aliò propter majorem commoditatem arbitrio parentum deferri contingat: Responsum est hujusmodi pueros, secundum ea quæ proponuntur, necessariò deferri ad plebaniam hujusmodi; ac propterea in ea locum habere superius conscriptam decisionem.

24 Secundò nota in ver. *Nisi*, limitationem ad regulam, de qua supra in primo notabili, videlicet ut non procedat in obtinenti Parochialē annexam Dignitati, vel præbendæ, quia non tenetur in Parochiali residere, sed in majori, & Parochiali de-
25 servire debet per Vicarium perpetuum; quod expressiùs habetur in c. *Super eo, infra eod tit, lib. 6.* Unde infert Abb. *hic in 4. notab. num. 5.* ut non solum Dignitas, sed etiam præbenda ratione Ecclesiæ in qua sita est, censeatur major Parochiali. Et ob hanc rationem putat Beneficiatum teneri deservire in præbenda, tanquam in majori per seipsum, & in Parochiali per Vicarium. Pro quo fa-
26 cit littera ibi, *In maiori Ecclesia.* Certum est enim obtinentē ex dispensatione duo beneficia teneri in digniori residere, & alteri per Vicarium deservire, ut sentiunt hic DD. per hoc limitantes glossam notabilem in c. *Non potest, in ver. Retinere; infrà eod. lib. 6.* quæ dicit habentem duo beneficiā incompatibilia ex dispensatione posse residere in quo maluerit, vel nunc in uno, & nunc in altero: debet enim illa glossa secundum Abb. restringi ad casum, quando beneficia sunt æqualia; secus si unum sit dignius altero, sicut præbēda est dignior
27 parochiali. Sed certè si hoc verum esset, obtinens ex dispensatione præbendam, & Parochialem Ecclesiam, teneretur residere in præbenda tanquam in digniori. Quod tamen est falsum, ut patet in Constitutione Pij V quæ incipit *Cupientes*, edita octavo idus Julij 1568. ubi statuitur ut obtinentes ex dispensatione Parochialem, & Canonicatum, vel Dignitatem, etiam majorem post Pontificalē, in quibusvis Patriarchalibus, aut Metropolitanis, vel Cathedralibus, seu Collegiatis Ecclesijs teneantur, & obligati sint ad residendum in Ecclesia Parochiali, & ibi in divinis deserviendum; ad idque per locorum Ordinarios cogi, & compelli possint, ac debeant. Et præmittitur ratio illa, cùm prima,

& præ-

& præcipoa debeat esse cura animarũ. Quæ ratio expressius habetur in alia Constitutione ejusdem Pij V. de qua *infra num.* 35. ubi in principio sic legitur. (Quaotum animarum cura cæteras omnes superat, & excellit; tanto nos impensius providere necesse est ut id officij genus omni ubiq; adhibita industria excolatur. Ad hoc cap. *Cum sit ars, supra de æt. & qualit.* Atque ita quod spectat ad rem præsentem, dignior habetur Parochialis Ecclesia quocunque alio beneficio non Curato. Et
28 meritò; Nam personalis residentia in Parochialibus innititur jure divino, ut in decreto Concilij Tridentioi *cap.* 1. *sess.* 23. & dictum est supra in primo notabili. In alijs verò beneficiis inducta est ex Constitutione Ecclesię, itaut propterea valeat cõsuetudo io eis non residendi, & fructus io absentia percipiendi, ut est textus in cap. *Cum omnes.* & ibi dixi *num.* 18. *supra de Constitution.* cum tamen consuetudo non residendi in beneficijs Curatis
29 sit corruptela, ut dicitur in *d. cap.* 1. Vera igitur ratio cur obtinens Parochialem annexam præbendæ oon teneatur residere in præbenda, non est quod præbenda sit dignior, si seorsim à parochiali consideretur, ut putavit Abbas, sed quia beneficium accessoriè, & perpetuò annexum amittit nomen beneficij, & induit naturam beneficij, cui est unitum, & efficitur illius prædium, ut colligitur ex textu in cap *Recolentes, in fine, infra, de statu Monachorum.* Oldrad. *cons.* 257. *Factum tale est, nu.* 15. *vers. Fundata igitur,* & dixit Rota *decis.* 370. *alias* 11. *de reb. Eccles non alienan. in antiq.* & apud Cardin. Seraph. *decis.* 1078. *num.* 6. Doctores in c. *Dudum, il secondo, de elect.* & ibi dixi *num.* 31. & in cap. *Licet, num.* 68. *infra eodem.* Et hoc respectu in hac Decretali Dignitas, vel Præbenda dicitur
30 major parochiali. Fateor tamen verum esse quod dicit Abbas, videlicet obtinentem ex dispensatione duo incompatibilia; ita demum posse residere in quo maluerit, si sint æqualia. Et ita esse limitandum glossam in d. cap. *Non potest.* Secus si unum sit dignius altero, puta Dignitas Curata cum simplici Parochiali, quia tenetur residere in Dignitate tanquam in digniori.

Unde orta controversia, An obtinens ex dispensatione Apostolica duas Parochiales unitas, in quibus non resideat, nec unquam resederit, & Præposituram Collegiatam, cui annexa est cura animarum, & in qua hactenus resederit, possit dictis parochialibus, seu earum fructibus privari, præcipuè cum Ordinarius per edicta omnes monuerit ad residendum in suis Parochialibus Ecclesijs sub pœna privationis: Sacra Congregatio censuit non posse privari si exercitium Curæ præposituræ incumbit personæ ipsius Præpositi, ipseque eam exercuit, & exercet. Quinimò si nollet residere in Præpositura esse cogendum, cum ea sit dignior, & quis teneatur residere in digniori ex beneficijs pluribus, quæ obtinere potest.

31 Similiter si duo beneficia sint æquè principaliter unita, Beneficiatus tenetur residere in digniori; ac si per omnia æqualia sint, in quo maluerit.

Unde cum Andreas Abulen. declarari petiisset, an cum ipse obtineret duas Parochiales ad invicẽ unitas, liceret sibi in utra mallet residere; Responsum est, Si istæ parochiales sunt ad invicem æquè principaliter unitæ, itaut altera non dicatur annexa accessoriè; & æquales sint, ita ut neutra ipsarum habeat titulum Dignitatis, posse Rectorem eligere in utra earum residentiam.

32 Verum hoc procedit, ut prædixi, si per omnia sint æquales; aliàs secus. Ideoque suborto dubio, si duæ Ecclesiæ fuerint unitæ, io qua sit residendum; Respoosum est esse residendum in digniori. quod si non cõstet quę sit dignior, in frequẽtiori. Quod si una fuerit extra, & altera intra urbem, esse residendum in ea, quæ est intra.

Hæc, ut vides, procedunt in Parochialibus non unitis, vel in unitis æquè principaliter. At verò cũ Parochialis subjectivè, & accessoriè annexa est præbendæ; tunc residendum est in præbenda, quæ propter unionem subjectivam dicitur major, & Ecclesiæ anoexæ deserviendum est per Vicarium perpetuum. Et ita intelligitur textus, quia per unionem accessoriam extinguitur titulus Parochialitatis; & Parochialis efficitur membrum beneficij, cui est aonexa, ut prædixi, & idemmet Abbas fatetur. Quod adeo verum est, ut etiamsi Parochialis Ecclesia sit accessoriè, & perpetuò unita beneficio simplici; Nihilominus Beneficiatus nõ sit obstrictus ad residendum in Parochiali, ut fusiùs patebit in quęstione sequenti, pręsertim *n.* 39.

33 Dixi *perpetuò*, quia unio ad vitam non eximit à residentia. Unde cum fuerit dubitatum. An in Parochiali Ecclesia unita præbendæ in Cathedrali ad vitam præbendati possit institui Vicarius perpetuus; Et posito quod non An præbendatus teneatur se promoveri facere ad ordinem Presbyteratus, vel satisfactum sit Canoni deputando Vicarium ad vitam præbendati, Sac. Congregatio censuit Parochiales unitas Canonicatui ad vitam non liberare obtinentes, quin teneantur se promoveri facere, & residere in eis.

34 Quid in Parochialibus unitis olim Canonicatibus Cathedraliũ Ecclesiarũ postea destructarum?

Contigit hic casus in regno Sardinię, in quo sũt tres Archiepiscopatus, & quatuor Episcopatus, & cuilibet eorum unitæ sunt duæ, vel tres Ecclesię Cathedrales destructæ, in quibus nulla est residentia Cannnicorum, Et cum olim his Canonicatibus intra Cathedrales prædictas, antequam destruerentur, plures Ecclesiæ Curatæ unitæ fuissent; postea abusus invaluit ut appellarentur Canonicatus; & hoc prætextu plures à multis obtinebantur, & in nulla residendo fructus lucrabantur omnium, constitutis tantum in pagis Ecclesiarum Vicarij, qui nomine illorum Sacramenta ministrarent. Et cum Episcopi dicti Regni Sacrã Congregationem pro opportuno remedio coosuluissent: S. Congregatio censuit cogendos obtinentes has Ecclesias Parochiales in eis residere, si modò non sint suppressæ, donec Cathedrales destructæ reficiantur, vel Ecclesiæ consistentes, quibus unitæ sunt destructæ, non indigeant residentia Canonicorum. Secundum quam sententiã Pius V. edidit Bullam, quod obtinentes Dignitates, & Canonicatus in Ecclesijs destructis nullum habere locum in ejs contenderent, sed singuli in singulis Parochialibus residerent.

35 Porro edita per Pium V. Bulla qua cavebatur obtinentes io Insula Sardinia parochiales annexas Canonicatibus Cathedralium destructarum, teneri in Parochialibus residere; Archipresbyter, & Canonici Civitatis Castren. sub prætextu quod eorum Cathedralis Ecclesia adhuc intacta maneret, & æquè principaliter unita Ecclesiæ Algaren. haberet Capitulum, ac nomen, & Dignitatem

Episcopalem, obtinuerunt à Pio V. Motum proprium, in quo expressè disponitur Archipresbyterum, Canonicos, & Capitulum in eorum antiquo statu, nomine, & dignitate perpetuò relioqui. Verùm Episcopus Algaren adijt Sanctissimum narrando Motum proprium prædictum reducendum esse ad terminos Bullæ prius editæ, quia ex unione, quam exhibuit, constabat Canonicatus Ecclesiæ Castren. cum suis præbendis fuisse translatos ad Ecclesiam Algaren. Et ideò non posse diffugere eos Canonicos residentiam in dicta Ecclesia, prout factuuc nullibi residentes; præsertim quia si Canonicatus Ecclesiæ Castren non extinguuntur, Parochiales illis annexæ debita residentia defraudantur. Sanctissimus negotium hoc totum Congregationi Concilij decidendum commisit, quæ censuit illum secundum Motum proprium Pij V. obtentum ab Archipresbytero, & Canonicis Castren. reducendum esse ad terminos juris, & primæ illius Constitutionis Pij V Et ita jussit Sanctissimus observari. Constitutio hac de re edita fuit Calendis Octobr. anno 1568. Et incipit, *Quantum animarum cura* Et habetur in Bullar. *tom. 2. pag* 271.

36 QUÆRO de quæstione facti. Raphael Miralles Hispanus habet in Diœcesi Illerden. duas Parochiales Ecclesias, quarum altera sub titulo Sancti Salvatoris de Almenara ruralis est, carens populo, & incolis à ducentis annis, & ultra, itaut in præsentia sit solo habitu Curata: Altera verò sub titulo S. Mariæ de Balda ab immemorabili tempore accessoriè, ac perpetuò unita est dictæ Parochiali Curiali S. Salvatoris. In neutra harum Ecclesiarum resederunt unquam Rectores supra hominum memoriam; sed tantum consuevit præfici Vicarius amovibilis in Ecclesia unita, juxta decretum Concilij Tridentini *cap. 7. sess. 7.*

Consuluit idem Raphael Sacram Congregationem Concilij, utrum dictæ Parochiales habeant onus residentiæ, & An sint cum alia parochiali incompatibiles?

Et quidem quoad Ecclesiam S. Mariæ, res videtur carere omni difficultate, quia cum, ut proponitur non æquè principaliter, sed accessoriè unita sit Parochiali S. Salvatoris; suppresso ejus titulo per hujusmodi unionem subjectivam, effecta est veluti prædium Ecclesiæ, cui est unita, ut dictum est supra *num. 29.* ideoque nec residentiam requi-
37 rit, ut hic patet in vers. *Nisi*, nec est ex hoc capite incompatibilis cum alia Parochiali; sic probat tex. apertus in cap. *Super eo, de praben in 6.* ubi statuitur nullam requiri dispensationem ut quis possit habere personatum cum cura, & præbendam, cui sit annexa Ecclesia parochialis; atque ita ibi notant gl. *in verb. Non obviet*, Jo. And. *in summ. illius tex.* Archid. & Franchus *prope fin. in verb. Obviet*, Gemin. *num. 4.* Jo Mon. & Probus *num. 1. & seq.* Atque ita observatur in praxi, ut testatur illic Gemin. & Lap. *alleg. 36. vers. Absque dispensatione, prope fin.*

3 Rationem assignat *hic* Innocen. *num 1. in ver. Præbenda.* Quia, inquit, cum causa prohibitionis habendi plures Parochiales sit, quia non potest apud utramque residere, & per se curam agere, cap *Quia nonnulli*, & cap. *Relatum*, *supra de Cler. non resident.* & causa cesset in Parochiali annexa, quia residere non tenetur ut hic; Item cum prohibitio de jure communi cesset in præbenda, hinc appatet quod constitutio *De multa*, locum non habet. Ita Innocen cum quo reliqui transeunt.

39 Qua in re non est opus prolixiori disputatione, quia jam S Congregatio censuit obtinentem duas Parochiales non teneri alteram dimittere, si una ex his ũita sit dignitati, vel beneficio simplici perpetuò, & accessoriè, quia per talem unionem parochialis desinit esse parochialis, & assumit naturam beneficij simplicis, vel dignitatis, cui annexa est. Hinc etiam responsum est in Parochialibus perpetuò, & accessoriè unitis non requiri formam examinis per concursum à Concilio Tridentino præscriptam in *cap. 18. sess. 24.* Et in specie cum dubitatum fuerit an in collatione Dignitatis nuncupatæ Abbatia De la Seij, cui unita erat Parochialis Ecclesia de Valera, requireretur examen per concursum: S. Congregatio censuit non requiri, dummodo hæc unio auctoritate Sedis Apostolicæ, ac perpetuò, & accessoriè facta sit.

40 Qui verò ad Ecclesiam S Salvatoris, cum immemorabilis consuetudo non residendi in Curatis uti corruptela sit sublata à Concilio Tridenti-
41 no *c. 1, sess. 23.* difficultas restringitur ad hoc. An ex eo quòd sit habitu Curata, & non actu, regulatur uti beneficium simplex, an verò retineat primævam naturam parochialis quoad residentiam, & incompatibilitatem.

Et quidem Ecclesiam habitu tantùm curatam requirere residentiam, & esse incompatibilem cum alia parochiali tenuerunt multi ex gravioribus antiquis, videlicet in cap. *De multa*, *supra eod.* Innoc. *in princ. vers. Item non est ius*, Abb. antiq. *num. 2.* Jo. Andr. post Calder. Petr. & Florian *n. 3. in verb. Parochiales*, ubi residet cum opinione Innoc. & Abb. Anchar. *num 1 & 2.* Jo de Imol. *sub num. 33. vers. Io Andr.* Et in cap. *Licet Canon. de elect. in 6.* Archid. *col 1 vers. Et quod hic dicitur*, ubi fusè hanc sententiam tuetur, Gemin. *sub num. 6. col. 3. vers. Tertiò casu*, Guil Duran *num 17. in verb. De parochialibus*, Lap. *num 2.* Jo. Andr. post Jo. de Lignag. *sub num. 6 in verb. Parochianos.* Petr. de Anchar. *sub num. 5. vers. Quærit glossa*, Zabar. *cons.* 48 *num. 2 vers Intellige ergo*, Gomez, *in regul. de Idonitate quæst. 11. sub num 5 vers. Et hoc quod de cura*, Sylvest. *verb. Beneficium, §. 4. n 7. vers. Secundum Hostiensem.* Sed ibi neutram firmat. Card. in Clem. 1. *quæst. 21. sub num. 20. de off. Vicar.* & in Clem. *In plerisque sub num 4 vers. Quoad ultimum, de elect.* Barb. *inter cons Alex. cons. 74. Viso puncto, vers. Et quod talis Ecclesia lib. 4.* Alex *cons. 75. num. 33. vers. Nec in hoc habet obstare lib. 4.* & ad hanc partem multa induxi in c. *De multa, num 34. supra eodem*

42 Contrariam verò opinionem, pro qua videtur textus expressius in cap. *Pastoralis, 7. quæst. 1.* secuti sunt Glos. in d. cap. *Licet Canon. in verb. Parochialis*, Butr. *num. 13. ibidem*, Hostien. in cap. *Quia nonnulli, num. 5. vers. Quid si omnes parochiani de Cler. non resid.* Feder. de Sen. *cons 80. Factum tale est, col. 2. vers. Item non obstat.* Paul, in Clem. 1. *de off. Vic.* Roman. *cons. 356. Circà primum num. 4.* Abb. in d. cap. *De multa propè fin.* Jo. de Selva, *de benef. par. 3. quæst. 42.* Duen. *reg. 71. vers. Quartò fallit.* Staph. *de lit. grat. rubr. de qualitate, &c. §. Circa secundum, vers. Dicitur ergo beneficium.*

Et hanc esse communem opinionem testantur, Butr. in d. c. *Licet Canon, num. 9.* Felin. in cap. *Postulasti*, *sub num. 1. col. 2. vers. Sic verò ipsa Eccle-*

sia

ſia de reſcript. Præbend. Capra reg 90. n. 74. *cum ſeq.* Rebuff. *tract. de nomin. quæſt. 16. n. 23.*

Eandem ſequuntur recentiores ferè omnes, Alphonſ. Hojed. *de beneſic. in comp par 1. cap 13. n. 10. & ſeq.* ubi teſtatur de communi opinione, & obſervãtia, Gonzalcs *ſuper regul 8 Cancell. gloſ. 6. § fin. num. 89. & 90.* Hartz *de benef par. 5. c. 3. n. 15. & 122. & par. 1. cap. 6. num. 4 & ſeq.* Maſcard. *de prob conc. 189. num. 5.* & probatur pluribus fundamentis, quæ adduxi in c. *De multa, à n 38. uſque ad n. 47. ſupra eod.*

43 In hoc opinionum conflictu, cum tempore Cardinalis Alciati dubitaſſet Epiſcopus Septen. An Eccleſia habitu curata, ſeu parochialis, & non actu, eſſet incompatibilis cum Eccleſia Cathedrali juxta decretum Trident. Conc. *ſeſſ. 24. de reform. cap 17.* Sacr. Congregatio cenſuit Non eſſe; quia appellatione parochialis non venit iſta, quæ actu non eſt curata, & communis eſt DD. opinio, de qua teſtatur, Felin. in c. *Poſtulaſti, n. 9. de re-*
44 *ſcr.* & Reb. *de non prom. infr. an. num 34.* tamen quia Cancellaria aliud ſenſit, fortè quia de die in diem poteſt fieri actu ſi revertantur parochiani, & Sanctitas ſua aliàs viſa eſt idem ſentire. Ideo agendum cum Sanctiſſimo.

45 Sanctiſſimus declaravit ſecundum ſententiam Cancellariæ appellatione parochialis comprehẽdi etiam illam, quæ tantùm habitu ſit; quoniam in horas ſingulas poteſt fieri actu.

Deinceps verò S. Congregatio ſecundum Sanctiſſimi ſententiam reſpondit. Et in ſpecie cum Canonicus Cathedralis Aprutin. proviſus de beneficio tunc curato habitu, ſed non actu, quod à 50. annis ejus Ordinarius declaravit diffinitiva ſententia beneficium ſimplex, & rurale non curatum actu, nec habitu, conſuluiſſet S. Congregationem, an hujuſmodi beneficium haberet onus reſidentiæ, & eſſet compatibile cum Canonicatu, S. Congregatio cenſuit ſcribendum ad Epiſcopũ parochialem, quamvis curatam habitu tantùm, ad reſidentiam obligare, & cum Canonicatu incom-
46 patibilem eſſe. Verum cognitionem facti ſcilicet an curata verè habitu ſaltem exiſtat, necne, S. Cõgregationem relinquere Epiſcopo, qui proceſſu ſententia, cæteriſque omnibus penſatis, conſcientiæ ſuæ, atque juſtitiæ hac in re ſatisfaciat.

47 Hujuſmodi tamen reſolutiones ad præſens revocantur in dubium, quia noviſſimè officialium Cancellariæ teſtimonio & ſcripturis compertum eſt verè ex ſtylo Cancellariæ parochialem habitu tantùm curatam conferri uti beneficium ſimplex, quemadmodum etiam colligitur ex libello, qui inſcribitur *Praxis Cancellariæ, tit. Notabilia ſuper vacantibus, &c. verſ. curata Eccleſia fol. 128.*

48 Inter has opiniones oppoſitas adeſt opinio quędã media, ut ſcilicet ita demum parochialis habitu reguletur uti beneficium ſimplex, ſi non adſit ſpes proxima ut habitus reducatur ad actum per reverſionem parochianorum, aliàs verò ſi ſit veriſimile ut brevi Incolæ revertantur, reguletur ut parochialis actu. Ita in ſpecie diſtinguit Collectarius d. c. *De multa, num. 6.* & quidam alij recentiores; & videtur ſentire Gemin. in d c. *Licet col. 3. verſ. Tertio caſu* & apertiùs ibi, Bellam. *in 5. col. verſ. Primo quæritur,* & ſæpè deciſum fuit in Rota.

Et ſecundum hanc ſententiam, qua opiniones conciliantur, videtur tutò poſſe reſponderi, quia ſtylus Cancellariæ, ſecundum quem parochiales habitu tantùm conferuntur uti beneficia ſimplicia quem ſecutus eſt Gregorius XV. non videtur habere locũ, niſi quando eſt veriſimile, ut de proximo revertantur animæ. Nam S. Congregatio dixit Cancellariam aliud obſervare, quia parochialis habitu de die in diem poteſt fieri actu, & idẽ Gregorius hanc partem uti tutiorem probavit non ſimpliciter, quia ita eſſet ſtylus Cancellariæ, ſed quia, inquit, Eccleſia habitu curata in horas ſingulas poteſt fieri actu ſi revertantur parochiani. Et ſic habuit rationem hujuſmodi potentiæ proximæ.

49 Neque huic ſententiæ obſtat, imò potius favet tex. in cap. *Paſtoralis, 7. quæſt. 1.* Nam ibi civitas Liſſitana erat ab hoſtibus captivata, nec ſuberat ſpes propinqua liberationis; ideoque non mirum, ſi ibi ſtatuitur, ut ejuſdem civitatis Epiſcopus alteri Eccleſiæ præficiatur.

50 Accedit etiam quod Auctores, qui ſentiunt Eccleſiam habitu curatam regulari uti beneficium ſimplex, moventur omnes ea potiſſimum ratione quia ceſſante cauſa incompatibilitatis, & reſidentiæ, eo quod Eccleſia careat populo, & incolis, & ſic deſit materia, in qua Rector Eccleſiæ officium paſcendi exerceat, debet etiam ceſſare effectus; qua præcipuè ratione ita concludunt gloſ. Joan Mon. Betr. Felin. atque alij omnes ſupra relati.

51 Hæc autem ratio non militat ubi eſt ſpes proxima reverſionis animarum: nam juris interpretatione non videtur divertiſſe populus, qui ſtatim eſt reverſurus, l. *divortium, ff. de divort. & l. plerique ff. de rit. nupt.* Conferunt jura in c. *Conſtat. 1. q. 1.* in cap. *Vides, 23. q. 6.* in l. *Si filius, ff. quod cum ea qui in alien. poſſ.* & in l. *Si pro patre, §. Verſum. ff. de in rem*
52 *verſ. Et regulare eſt.* Præſertim in favorabilibus, ut potentia proxima actui habeatur pro actu, l. *pen.* ubi gloſ. & Bald. *ff de mil teſt. in.* idem Bald. l. *1. col. 6 ſub num. 24. verſ. Quid ſi filius, ff. ſol. matr.* Jaſ. qui plura ſimilia congerit in l. *Divortio, §. Interdum, num. 15 ff Eo,* licet in dubio ſufficiat ut parochialis ſit curata habitu, ſecundum Gemin. in dict. cap. *Licet Canon col 3. propè fin. verſ. Aut ex verbis non apparet de electione in 6.*

Ex quibus omnibus videtur reſpondendum, parochialem habitu tantùm curatam minimè inducere, incompatibilitatem, nec reſidentiam requirere niſi ſubſit ſpes ut brevi populus revertatur, quæ tamen non videtur ſubeſſe in caſu præſenti, cum ſecundum ea, quæ proponuntur dicta Parochialis ruralis ſit, ac ſine populo, & incolæ ſupra ducentos annos. Et in hanc ſententiam Sacra Congregatio reſpondit.

53 Ulterius QUÆRO, An Rector Parochialis habitu ab Epiſcopo Seminario unitæ teneatur reſidere in novo Pago infra limites ipſius Parochialis conſtructo.

Pagus Cortuladi Militen. Diœceſis ob aeris intemperiem, ac facinoroſorum hominum injuriã deſertus, ac deſtructus fuit quadraginta circiter abhinc annis, & illius incolæ ad diverſa alia loca commigrarunt, adeo ut Parochialis Eccleſia ejuſdem pagi, quæ adhuc integra eſt, & in qua illius Rector miſſam quotidie celebrat, ad præſens nõ ſit amplius Curata actu, ſed habitu tantùm: & in hoc utraque pars conſentit. Ab annis verò circiter quatuor extructus eſt novus pagus ſub eodem nomine Cortuladi paulo minus quatuor milliari-

bus distans à veteri pago destructo, ut deponunt testes. Cujus quidem novi pagi universitas prætendit Rectorē pagi veteris debere in novo pago residere, & in Ecclesia ibi ædificata administrare Ecclesiastica Sacramenta, hoc potissimum fundamento, quia novus pagus constructus fuit infra
54 limites parochiæ, ideoque jus illud parochialitatis, quod quantum pertinet ad exercitium per dispersionem Parochianorum extinctum fuerat, revixit per habitationem novorum Parochianorum infra limites ejusdem parochiæ, juxta tex. in c. *Pastoralis*, 7. q. 1. Quod autem novus pagus situs sit infra eosdem limites, probat Universitas per plures testes formaliter examinatos, qui tamen non reddunt sufficientem rationem, nec benè intelligunt parochiæ fines. Quinimo alij testes coram Episcopo Nicoterēsi examinati jussu S. Congreg. Episcoporum, deponunt duas familias in individuo, quæ olim pagum veterem incolebant, ad novum demigrasse: sed revera non carent suspicione falsitatis, & quidam illorum sunt apertè falsi.

Episcopus Milirensis è converso negat dictū Rectorem debere in novo pago residere, atque ibi administrare Sacramenta.

Et primo opponit unionem, quam fecit de dicta parochiali habitu tantùm Curata seminario Clericorum. Quam quidem unionem veluti factā ad præscriptum Concilij, c. 18. *sess.* 23. pertendit non debere dissolvi ex eo quod habitus curæ fuerit redactus ad actum.

Deinde opponit novum pagum minimè fuisse ædificatum infra limites parochiæ veteris, sed esse novum populum, & intra alios fines. Ideoque Rectorem antiquæ Ecclesiæ non esse ullatenus cogendum illic residere, aut Sacramenta administrare: petitque litteras remissoriales ad hoc probandum.

55 Certum est primo unionem ab Episcopo factam esse nullam, jam enim sæpius censuit S. Congregatio Concilij parochialem habitu tantùm curatam minimè posse uniri seminario ab Episcopo ex De-
56 creto d. c. 18. Et quamvis quoad residentiam parochis Congregatio consueverit distinguere, an subsit spes, ut parochiani revertātur, & habitus reducatur ad actum, an non, ita ut primo casu Parochus teneatur residere in parochiali habitu, nō autem in secundo: & hoc modo conciliaverit dissidentiū Canonistarum opiniones in c. *De multa*, *de praeben.* & in c. *Licet Canon. de elect. in* 6. tamen quoad uniones hanc distinctionem S. Congregatio non adhibuit. Ratio differentiæ est, quia per non residentiam non infertur Ecclesiæ aliquod gravamen irreparabile: nam cum primum Parochiani revertentur Parochus poterit apud suam
57 Ecclesiam residere, d. c. *Pastoralis*. At per unionem infertur gravamen, quod reparari non potest revertentibus parochianis, quia unio ab initio valida, & effectum sortita, postea ob futurum eventum ipso jure non dissolvitur, textus est in c. *Novit. nec sede vacan.* & tenet Rota in *antiq. decis.* 183. Caccialup. in *tract. de union. Eccles.* c. 9. n. 3. & 4. Petr. de Perus. in *tract. de revoc. union.* c. 5. Ideoque S. Congregatio indistinctè respondit nullam esse unionem Ecclesiæ habitu tantùm curatæ. Quamvis enim actus destruatur, quando devenit ad casum, à quo inchoari non potuit. l. *Pluribus*, §. *Etsi placeat*, & l. *Inter stipulantem*, §. *Sacram ff. de verbor. obligat.* Hoc tamen non procedit, si actus sit omnino perfectus, & consummatus, l. *Patri furioso*, *ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur.* & l. *In ambiguis*, *la prima*, §. *Non est novum*, ubi ita de Iarat Dec. *ff. de Reg. iur.* Card. Zabarell. *consil.* 105 *num.* 6, *vers. Pro hoc.*

58 Præterea unio in dubio præsumitur facta contemplatione Ecclesiæ, cui fit unio, c. *Novit. Ne sed. vacant.* Petr. de Perus. *in tract. de union. Eccles. c. ult. num.* 1. Ideoque ex sui natura perpetua est, ut patet in hac Decretali, & d. c. *Novit*, Petr. de Perus. *ubi supr.* Non igitur benè infertur de residentia temporali ad unionem perpetuam.

59 Accedit quod etsi unio ab initio fuisset valida; tamen ob reditum parochianorum esset dissolvenda, Petr. de Perus. *in eod. tract. de revoc. union. cap.* 1. *num.* 1.

Deinde certum videtur sive novus pagus fuerit constructus infra limites parochiæ antiquæ, sive non; nihilominus Rectorem non esse cogendum residere in novo pago: tenetur enim potius residere apud Ecclesiam antiquam, & in ædibus parochialibus, ut aliàs censuit S. Congregatio, quæ aliquando etiam Parochis indulsit ex rationabili causa, & ad tempus limitatum, ut possint domum paternam inhabitare infra limites parochiæ existentem, ut patet ex dictis supra num. 12. & seqq.
60 Quinimo Ecclesia parochialis potest agere ad demolitionem Ecclesiæ, seu Cappellæ infra parochiæ limites constructæ, ut est textus in c. *Coram de off. de leg.*
61 Ad hoc autem ut esset cogendus residere in novo pago, non solùm probandum esset illum fuisse constructum intra fines parochiæ veteris; sed amplius Ecclesiam antiquam fuisse legitimè translatam, ad Ecclesiam noviter ædificatā. Quo casu omnia jura pertinentia ad Ecclesiam translatam, pertinerent ad Ecclesiam, in qua facta esset translatio, c. *Et hoc diximus*, 16. *quæst.* 7. c. *Abbati in fine*, & ibi glos. *de verbor. significat.* glos. *un.* in c. *Si quis vult*, 16. q. 7. Jo. Andr. in c. *Cum persona*, & ibi etiam Anchar *in* 11. *not. de privileg. in* 6. Rota apud Cardin. Seraph. *decis.* 1149. *n.* 16. aliàs enim Rector non esset solutus obligatione residendi apud pri-
62 orem Ecclesiam. Quod tamen nec factum est, nec allegatur factum fuisse. Ideoque non videtur concedenda Episcopo remissoria, quia probatio constructionis infra, vel extra limites, quoad hoc nihil relevaret, l. *Ad probationem*, C. *de probat.* Seraph *decis.* 1364 *num.* 2. Caputaq. *decis.* 66. *par.* 3.

DE PRÆBENDIS.

Cap. Licet.

SUMMARIUM.

1 *Absens in studio Theologiæ percipit fructus præbendæ, non autem distributiones quotidianas.*
2 *Dispensatus super fructibus in absentia percipiendis quotidianas distributiones non percipit.*
3 *Fructuum appellatione non veniunt distributiones quotidianæ.*
4 *Nisi materia largè interpretanda suadeat.*
5 *Distributiones quotidianæ sunt reditus casuales, & incerti.*
6 *Dignitates obtinentes licitè possunt studiorum causa ab Ecclesia abesse.*

Epi-

7 *Episcopus debet concedere Canonicis licentiam non residendi ad quinquennium studiorum causa; ac si renuerit, cogi potest à superiore.*

Declaratur num. 73.

8 *Docentes, & studentes tam in Theologia, quam in Iure Canonico in publica Universitate gaudent privilegio de percipiendis fructibus in absentia, & numero 129.*

9 *Etiamsi præbendæ sitæ sint in Cathedrali eiusdem Civitatis.*

Et quid in docentibus in Ecclesia. n. 115.

10 *Indulta Apostolica de non residendo studiorum causa non suffragantur, nisi accedat consensus Ordinary loci, ubi beneficia consistunt.*

11 *Causa legitima absentiæ fingit quem haberi pro residente, non autem pro divinis interessente.*

12 *Specialia duo non debent concurrere circa idem.*

13 *Privilegium partim favorabile, & partim odiosum debet restringi quatenus præiudicat alteri, vel cultui divino.*

14 *Distributiones quotidianæ cur institutæ.*

15 *Canonicatus, & Beneficia obtinentes in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis an, & quibus casibus percipere possint in absentia redditus beneficiorum suorum, & nu. seq. usque in finem.*

16 *Fructus beneficiorum non debentur non residentibus, nisi in casibus in iure expressis.*

17 *Fructus præbendæ, & distributiones quotidianæ in quibus differant.*

18 *Distributiones quotidianæ censentur etiamsi dividantur in fine anni, dummodo divisio fiat pro rata servity, & absentes nihil percipiant.*

19 *Seminario Clericorum non est contribuendum ex distributionibus quotidianis.*

20 *Intellectus Extravag.* Cum nonnullæ, ca. de præb.

21 *Dignitates, Canonicatus, vel portiones obtinentes in Cathedralibus vel Collegiatis tenentur personaliter residere.*

22 *Canonici de iure communi in absentia fructus præbendæ non percipiunt.*

Declaratur num. 25.

23 *Residere quid sit.*

24 *Beneficia ad divinum cultum, & Ecclesiastica munia obeunda sunt constituta.*

25 *Canonici absentes non sunt ipso iure privati fructibus præbendarum suarum, sed privandi ad præscriptum Concily Tridentini.*

26 *Canonicus non residens hodie non potest privari titulo, nisi post lapsum trium annorum.*

27 *Nec est privandus distributionibus in quibus universi redditus consistunt, quia satis est illis privatus.*

28 *Distributiones, quas perdit absens ultra tempus à Concilio permissum, non accrescunt, inservientibus, si redditus omnes in distributionibus consistant.*

29 *Constitutio, quæ absentes ultra duos menses privantur Capellaniis, quomodo sit intelligenda.*

30 *Pœna amissionis fructuum ob non residentiam non habet locum in distributionibus, quas Canonicus inserviens iam lucratus est.*

31 *Consuetudo vacandi à servitio Chori ultra tres menses sublata est à Concilio Tridentino.*

32 *Etiamsi sit immemorabilis in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus.*

33 *Et quid in Collegiatis insignibus.*

34 *Statuta Ecclesiarum, quæ longius absentiæ tempus indulgent, eidem sublata sunt à Concilio.*

35 *Statutum ut una, vel duabus horis interessentes lucrentur massam grossam, sive præbendam amissis distributionibus quotidianis, non valet.*

36 *Licentia, quam Capitula Cathedralium Hispaniæ ab immemorabili concedere consueverunt, ut Canonici abesse possint, quoad Capitulum visum fuerit, non excusat eos à pœna Concily Tridentini.*

37 *Licentia vacandi à servitio Ecclesiæ ultra tres menses nec Episcopus, nedum Capitulum concedere potest, etiam ex rationabilibus causis in iure non expressis.*

38 *Canonici absentes in studio Theologiæ non percipiebant fructus præbendæ ante c. Super specula, de Magistr.*

39 *Canonici facultatem non habent distributiones, aut fructus absentibus remittendi.*

40 *Dignitates obtinentes in Cathedrali sine ullis fructibus tenentur residere non obstante contraria consuetudine.*

41 *Canonici absentes à servitio Ecclesiæ puniendi sunt, licet sint præsentes in civitate, ubi Ecclesia consistit.*

42 *Canonici etsi suæ obligationi satisfaciant quoad servitium Chori, & Altaris, tamen non possunt tuta conscientia ordinariè abesse à Capitulo.*

43 *Statutũ, vel consuetudo, quæ mulctantur non interessentes Congregat. Capitularibus, valent.*

44 *Canonicus an possit sumere dies absentiæ permissos in diebus Capituli, seu Congregat. Capitularium.*

45 *Canonico absenti pro defensione iurium Ecclesiæ Parochialis, in qua est intitulatus, non debentur fructus sui Canonicatus.*

46 *Aeris intemperies an excuset Canonicos à residentia, & num. 57.*

47 *Indultum Capituli Caurien. vacandi quinque menses singulis annis à servitio Ecclesiæ ob aeris intemperiẽ.*

48 *Canonicis ita demum tres menses singulis annis abesse licet, si hoc habeat statutum vel consuetudo Ecclesiæ.*

49 *Constitutiones, quæ longius servity tempus requirunt, quam novem mensium, præservantur à Conc. Trid.*

50 *Canonici, qui maiori servitio Ecclesiæ, quam novem mensium sunt adstricti si non resederint, subiacent pœnis Concily Tridentini.*

51 *Indultum vacandi tres menses à servitio Ecclesiæ non conceditur Canonicis maiori servitio adstrictis.*

52 *Canonici ut abesse possint tres menses à Concilio permissos, nec Episcopi, nec Capituli licentia, nec causa requiritur.*

53 *Et tunc absentes pro negotiis privatis alias non sunt mulctandi, quam amissione quotidianarum distributionum & n. 92*

54 *Canonici non possunt à servitio Ecclesiæ abesse ultra tres menses sive continuos, sive interpellatos.*

55 *Nec omnes simul abesse possunt, sed ea tantum quota pars, quæ videbitur arbitrio Episcopi, & Capituli.*

56 *Horæ cuiuslibet dies non sunt computandæ ad conficiendos tres menses absentiæ, sed dies integri absentiæ tantum.*

57 *Statutum ut Canonici in uno ex novem mensibus residentiæ uni horæ quotidie intersint est contra Concilium Tridentinum; non tamen prædicti incidunt in pœnam quasi absint ultra tres menses.*

58 *Fundationum privilegys, quibus ultra tres menses Canonicis abesse licet, an Conc. Trid. derogaverit.*

59 *Statuta à Sede Apostolica confirmata ut Canonici abesse possint ultra tres menses, an sint sublata à Concilio Tridentino.*

60 *Et quid de statuto, ut Canonici semel in vita annum*

abesse possint, Hierusalem proficiscendi causa.

61 Et quid in statutis confirmatis à Cardinale authoritate Apostolica

62 Et quid in confirmatis à Papa in forma communi.

63 Canonici, regulares possunt cum licentia suorum superiorum ex rationabili causa abesse per id tempus, quod ipsis permittitur.

64 Portionarij sæculares in Collegiatis regularibus non lucrantur in absentia distributiones quotidianas, nisi ex causis in iure expressis.

65 Nec ipsis absentibus debentur fructus nisi pro tempore, quo ex statuto, seu consuetudine Ecclesiæ ipsis abesse licet, modo non ultra tres menses.

66 Abbates Vallis umbrosæ tenentur residere in loco Abbatia, vel Prioratus licet ibi non possit Collegium Monachorum sustentari.

67 Canonicatum, vel Dignitatem obtinens cum Parochiali ex dispensatione Apostolica tenetur in Parochiali residere; & tunc lucratur fructus Canonicatus, vel dignitatis.

68 Beneficium annexum induit naturam beneficij, cui perpetuò, & accessoriè annexus est unitum.

69 Dignitates, quibus perpetuò, & accessoriè annexus est Canonicatus, non tenentur nisi ad residentiam Dignitatibus iniunctam.

70 Secus in obtinentibus Dignitates cum Canonicatibus ex consuetudine, vel dispensatione Apostolica.

71 Canonici duo in servitio Episcopi existentes percipiunt in absentia fructus præbendæ

72 Canonici familiares Papæ percipiunt fructus in absentia non obstante contraria constitutione.

73 Canonici studentes in publica Universitate integrè percipiunt in absentia fructus præbendæ, modo ultra quinquennium non absint.

Idem in docentibus etiam in Ecclesia, n. 115.

74 Canonici in illis casibus, in quibus in absentia lucrantur distributiones quotidianas, multo magis percipere debent fructus præbendæ.

75 Canonicis abesse non licet à servitio Ecclesiæ, nisi ex causis in iure expressis, quæ an vera subsint, Episcopi est iudicium.

76 Distributiones quotidianas non recipiunt nisi qui statis horis interfuerint.

77 Consuetudo percipiendi quotidianas distributiones in absentia non valet.

78 Etiamsi introducta fuerit post Constit. Bonif. VIII.

79 Et etiamsi sit immemorabilis.

80 Statuta ut distributiones quotidianæ debeantur non interessentibus, sublata sunt à Conc. Trid.

81 Statutũ Ecclesiæ Compostellanæ ut Beneficiati qui diu inservierunt, habeantur pro iubilatis, an valeat, & n. 166.

82 Distributiones non lucrantur absentes, licet per substitutum inserviant.

83 Dignitates non obstante contraria consuetudine tenentur per seipsas celebrare Missas, sicut cætera officia.

84 Canonicis an liceat sese invicem substituere.

85 Consuetudo, secundum quam qui non sunt Presbyteri, licet inserviant, distributiones non lucrantur, servanda est.

86 Consuetudo, quæ nullus percipiat de massa communi nisi per annum gratis inservierit, non est sublata à Conc. Trid. nec à Constitutione Pij V.

87 Statutum Capituli ut recipiendi in Ecclesia non ordinentur sine Capituli licentia, & sic ordinati gratis per triennium inserviant, valet.

88 Et servari debet etiam in provisio de Dignitate.

89 Canonici Basilicæ S. Petri tum de iure communi, tum ex Conc. Trid. tenentur ad psallendum in Choro.

90 Canonici non possunt mutuam remissionem punctaturarum facere; & portionem, quam sibi invicem remiserunt, debet Episcopus applicare fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pio loco.

91 Et quid postquam portiones non residentiũ perceperunt.

92 Canonici absentes tres menses à Concilio permissus, percipiunt fructus præbendæ, sed non distributiones quotidianas, non obstante immemorabili.

93 Statutum à Canonicis generaliter iuratum, quo centum dies abesse licet, & distributiones lucrari, sublatum est à Concilio Tridendino.

94 Consuetudo, quæ absentes tres menses à Concilio permissos amittunt etiam fructus massæ grossæ, est laudabilis, & observanda.

95 Canonicis, qui pestis causa absuerunt, an debeantur quotidianæ distributiones.

96 Studiorum causa absentes lucrantur fructus præbendæ amissis distributionibus quotidianis.

97 Et quid si reditus omnes in distributionibus consistant, & n. 124. & seqq. & n. 129

98 Episcopus Canonicus, dum abest ex causa visitationis suæ diœcesis, distributiones quotidianas non lucratur.

99 Familiares Papæ non percipiunt in absentia distributiones quotidianas.

100 Nec privilegiati super fructibus in absentia percipiendis.

101 Etiamsi in rescripto dicatur, ut pro præsentibus habeantur.

Secus si dicatur, perinde ac si divinis interessent, numero 103.

102 Distribut. debentur his, qui verè divinis intersunt, non autem his, qui fictè, aut iuris interpretatione.

104 Distributiones quotidianæ non debentur Inquisitoribus, nec Examinatoribus Synodalibus, nec his, qui voluntariè se confessionibus audiendis exponunt.

105 Nec familiaribus Episcopi eum comitantibus, aut illi inservientibus dum missam particulariter celebrat.

106 Nec duobus Canonicis in servitio Episcopi existentibus, nisi reditus universi distributionibus constent, & n. 124.

107 Nec associantibus Episcopum volentem audire Missam in Ecclesia non Cathedrali.

108 Canonici tenentur assistere Episcopo etiam non Pontificaliter celebranti, si ita se habeat consuetudo, sed distributiones non percipiunt.

109 Distributiones non lucrantur inservientes Episcopo in Monialibus velandis, in examine promovendorum, in Seminario, aut in Congregat. S. Officij.

110 Nec comitantes Episcopum in visitatione diœcesis.

111 Nec Canonicus Vicarius Episcopi, non obstante immemorabili consuetudine.

112 Nec electus iudex in vim rescripti, aut iudex Synodalis, nisi absit pro exequendis sibi commissis.

113 Nec assistens Congregationi rerum spiritualium.

114 Nec Sermocinantes ex debito sui officij.

115 Theologalem præbendam obtinens in diebus festis, in quibus non legitur, potest se excusare à servitio Chori, & fructus percipere amissis distributionibus quotidianis.

116 Sed in diebus, in quibus legit, habetur pro præsente, & interessente ex declaratione Gregorij XIII.

117 Non tamen censetur præsens matutinis, quæ ex consuetudine Ecclesiæ celebrantur vespere præcedenti.

118 Distributiones non lucrantur Canonici Missam celebrantes submissa voce, dum hora Canonica recitantur, nisi illa hora ad celebrandum compulsi fuerint.

Nec

119 *Nec peregrinantes devotionis causa.*

120 *Et quid in absentibus tempore Iubilei.*

121 *Parochialem obtinentes cum Canonicatu, vel dignitate ex dispensatione tenentur residere in Parochiali, & tunc lucrantur fructus, sed non distributiones.*

Nisi fructus omnes distributionibus constent, num. 124. & seqq.

122 *Et an excludatur à servitio Canonicatus, & an teneatur per substitutum obire onus præbendæ magistrali injunctum, ibidem, vers.* Amplius.

123 *Et quid in obtinentibus duos Canonicatus, vel Canonicatum cum Dignitate.*

124 *Canonici absentes ex causis in iure expressis lucrantur integrè distributiones quotidianas, si præbendas distinctas, aut fructus grossos non habeant.*

Sed post Concilium Tridentinum lucrantur duas tertias illarum partes, amissa alia tertia, quæ inservientibus accrescit, num. 126. & seqq.

125 *Distributiones in quibus universi reditus consistunt, habentur loco præbendæ, & est locus erectioni præbendæ Theologalis.*

126 *Distributione, ubi nullæ sunt, vel tenues tertia pars fructuum separari debet, & in distributiones converti.*

127 *Distributiones an succedant in locum præbendæ, ubi tenues sunt fructus à distributionibus distincti.*

128 *Et quomodo hæc tenuitas sit æstimanda.*

129 *Et quid si fructus quartam partem distributionum non superent.*

130 *Canonici Regulares an possint in absentia distributiones quotidianas percipere.*

131 *Distributiones debentur absentibus, si ita cautum sit lege fundationis*

132 *Vel statuto à Sede Apostolica confirmato.*

133 *Privilegia Apostolica percipiendi in absentia distributiones quotidianas non sunt sublata à Concilio Tridentino*

134. *Distributiones debentur visitantibus limina pro Episcopo, aut eum in eadem visitatione comitantibus.*

135 *Ordinarius potest sine Capituli consensu excusare Canonicos à servitio Chori ex causis tantum expressis in Constitutione Bonifacij VIII.*

136 *Distributiones quotidianæ debentur infirmis absensibus etiam non probata consuetudine illas in absentia percipiendi.*

137 *Famulo ægroto an debeantur salarium*

138 *Statutum Capituli, ut ægrotis non dentur distributiones, non valet.*

139 *Canonicus infirmus percipere debet etiam portionem accrescentem.*

140 *Tempus infirmitatis non est computandum pro tempore vacationum.*

Declaratur num. 149.

141 *Canonico conceduntur distributiones illius horæ, cui sine vitæ periculo interesse non potest.*

142 *Distributiones debentur podagra impedito.*

143 *Cæcus non tenetur horas Canonicas recitare.*

144 *Nec Choro interesse; & tn. lucratur distributiones.*

145 *Cæcitas non privat voto, quod quis haberet si cæcus non esset.*

146 *Distributiones debentur senio confectis, si aliàs residere sint soliti.*

147 *Item infirmis ex propria culpa, & peccato.*

148 *Dummodo antea essent soliti Choro interesse.*

149 *Et an debeantur ei, qui dum abesset tribus mensibus vacationum, vel ex causa Iubilei, in morbum incidit.*

150 *Distributiones quotidianæ debentur absentibus ob iustam. & rationabilem corporalem necessitatem.*

Vnde debentur ei qui medicinam sumpsit, aut sanguine minutus est, ibidem.

151 *Item expulso à civitate propter seditiones.*

152 *Etiam non probata consuetudine ut distributiones debeantur absentibus ex iusta causa.*

153 *Item in debitè coniectu in carcerem ubique locorum.*

Et quid de fructibus præbendæ seu massæ grossæ.

154 *Item absenti ut iniustam Iudicis vexationem redimeret.*

155 *Item citato ob causam criminalem, qui se innocentem præbuit.*

156 *Item condemnato, vel excommunicato, & postea absoluto per sententiam, quæ in iudicatum transierit.*

157 *Excommunicatus iniustè repetit fructus medij temporis.*

158 *Distributiones quotidianæ debentur absentibus ob evidentem Ecclesiæ utilitatem.*

159 *Nisi probetur consuetudo, secundum quam absentes ob dictam causam distributiones non percipiant.*

Intellectus c. Cum non deceat, de elect. in 6. *& conciliatio cum cap.* unico, de Cler. non residen. *eod. lib. ibidem.*

160 *Et cuius Ecclesiæ utilitas ad hoc requiratur.*

161 *Canonicis à secretis Regis Portugalliæ in rebus Ecclesiasticis ex gratia conceduntur in absentia distributiones quotidianæ.*

162 *Archidiacono habenti nudum ius præsidendi in Choro, dum residet in locis suæ iurisdictioni subiectis, non debentur distributiones.*

163 *Debentur tamen absentibus pro exercitio curæ animarum suæ Dignitati, vel Canonicatui incumbentis.*

164 *Dum sunt in actu administrandi Sacramenta, vel ea exercendi, quæ ad curam spectant.*

165 *Et dummodo hæc præstent per seipsos.*

166 *Statuta ut qui per quadraginta annos continuos divinis interfuerunt habeantur pro iubilatis, sunt tolerãnda.*

167 *Canonicus absens pro negocijs Capituli lucratur distributiones quotidianas, nec tenetur inservire per substitutum.*

168 *Canonici, qui tenentur assistere Episcopo Pontificalia exercenti in Cathedrali, tenentur etiam in alijs civitatis locis, & suburbijs, tunc lucrantur distributiones.*

169 *Distributiones debentur Theologo præbendato in diebus in quibus legit.*

170 *Item pœnitentiario audiendi confessiones in Ecclesia sive extra dum divina celebrantur.*

171 *Item dum Capitulum comitatur corpus defuncti ad sepulturam.*

1 LICET. Absens in studio Theologiæ
percipit fructus præbendæ, non autem
distributiones quotidianas. Hoc dicit
secundum intellectum Jo. Andr. & com-
munem. Vel generaliùs secundum alium intelle-
2 ctum Hostien. Card. & Abb. Dispensatus super
fructibus in absentia percipiendis quotidianas
distributiones non percipit. Dividitur in duas par-
tes. Primò, ponit privilegij tenorem. Secundò,
ejus interpretationem, ibi, *nolumus*.

3 Nota primò, appellatione fructuum præbendæ
non venire distributiones quotidianas. Idem pro-
bat textus in cap. *unico*, *de Cler. non residen. lib. 6.*
& in cap. *fin.* §. *In illis*, *de concess. præben. eod. lib.* &
tenet Cassador. *decis. 1 de Cler. non resident.* &
4 Covarr. *lib. 3. variar. resol cap 13. num. 1.* nisi ma-
teria largè interpretanda aliud suadeat, ut resolvit

5 Rota apud Put. *decis. 239. lib. 1.* Ratio est, quia
quotidianæ distributiones sunt reditus casuales,
& incerti, nec attinent ad corpus præbendæ, ut fu-
sè probat Oldrad. *cons. 118. Ex virtute gratiæ*, cujus
rationes transtulit, ac sibi adscripsit Jo. Andr. *in*
addit ad Specul. in tit. de concess. præben. nulla Ol-
dradi mentione habita, de quo miratur Petr. de
Anchar. in Clem. *unicæ num. 39. eod. tit.* ubi idem
firmat, & post eum Felin. alios cumulans in c. *Ad*
aures num 14. de rescript. & Covarr. *loco citato*,
inferentes propterea ad regulas Cancellariæ de
valore fructuum exprimendo.
6 Secundò nota, obtinentes dignitates licitè pos-
se studiorum caussa ab Ecclesia abesse, ut de Ar-
chidiacono est casus hic, & de Abbatibus notat
Jo. Andr in c. 3. *infra*, *Ne Cler. vel Mon.* Intellige
secundum ea, quæ dicam infra *num. 10. Fallentia*,
7 *num 73.* Item intellige de Ordinarij licentia, quam
tenetur ipse Ordinarius impertiri, ut legitur, & no-
tatur in c. *Relatum, supra tit. prox* secundum Abb.
hic num. 2. in 1. notab. ac si tenuerit, adiri potest
superior, ut eum cogat, arg. c. *Nullus, de iurepatr.*
& tenet idem Abb. in d. c. *Relatum, num. 6. vers.*
Sed diceres tu. Sed & Sacra Congregatio Conci-
lij declaravit ejusmodi licentiam ab Episcopo
ad quinquennium concedi posse; quod si tenue-
rit, ejus superiorem adeundum esse, qui eum com-
pellat.
8 Hoc autem privilegium vendicat sibi locum
tam in docentibus, quam in studentibus, & tam
in Theologica facultate, ut est casus in d. c. *fin. de*
Magist. quam in jure Canonico, ut notatur in c.
Cum ex eo, in glos *in ver. Litterarum, de elect. lib. 6.*
& per Abb. & DD. in c. *Tuæ, de Cler. non residen;*
9 Quinimò censuit S. Congregatio docentes jus
Canonicum in publica universitate gaudere, &
potiri privilegio de percipiendis in absentis sua-
rum præbendarum fructibus, quamvis præbendæ,
quas obtinent, sitæ sint in Cathedrali ejusdem ci-
vitatis, in qua publici Lectoris munere funguntur.
Quid autem in jure civili, dixi in c. *Super specula.*
10 *Ne Cler. vel Monach.* Hodie gratiæ de residendo,
& fructibus in absentia percipiendis studiorum
causa à Sede Apostolica impetratæ non suffragan-
tur, nisi accedat consensus Ordinarij loci, ubi be-
neficia consistunt, ex Constitutione Pij IV. publi-
cata 24. Novembris 1564.
11 Vltimò nota, secundum Anton. de Butrio n. 3.
legitimam absentiæ causam, quamvis fingat quem
haberi pro residente, non tamen fingere ut habea-
tur pro divinis interessente. Ratio potest esse du-
12 plex. Altera quam ponit hic Petr. de Anchar. *n. 3.*
quia cum distributiones quotidianæ debeantur
præsentibus, & interessentibus divinis officijs, c.
unico, de Cler. non residen. lib. 6. Princeps conce-
dendo unum speciale, ut non præsens fructus per-
cipiat, non censetur concedere aliud, ut scilicet
habeatur etiam pro interessente, & consequatur
distributiones quotidianas; quia duo specialia nõ
debent concurrere circa idem, *lib. 1. C. de dot. pro-*
13 *miss. l. Cum post §. Gener. de jure dot.* Altera ratio
est, quam ponit Abb. *num. 3. in 2. notab.* quia pri-
vilegium partim favorabile, & partim odiosum
debet restringi quatenus præjudicat alteri, vel cul-
14 tui Divino. Nam privilegium hic concessum super
fructibus integrè percipiendis ideo non extendi-
tur ad quotidianas distributiones, quia habet na-
turam separatam ab alijs fructibus Ecclesiæ, & in-
troductæ fuerunt in usum cultus divini, ut Cano-
nici ad divina officia promptius convenirent.
Clem. *Si Dominum, de reliq. & vener. Sanctor.* nam
ut Hostien. inquit in c. *Olim, num. 2. in ver. Et ma-*
nualia, talis interest pro denario, qui non interes-
set pro Deo. Et propterea neque in parte minua-
tur divinus cultus, sed ei debitum omnibus in re-
bus obsequium præstetur, statuit Concilium Tri-
dentinum in *c. 3. sess. 21.* in Ecclesijs tam Cathe-
dralibus, quàm Collegiatis, in quibus nullæ sunt
distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisi-
militer negligantur, tertiam partem fructuum se-
parari debere, & in distributiones quotidianas
converti, quæ inter dignitates obtinentes, & cæte-
ros divinis interessentes, dividantur.
15 QUÆRO An, & quibus casibus obtinentes
beneficia in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccle-
sija licitè percipere possint in absentia reditus suo-
rum beneficiorum.
Hæc quæstio pro clariori solutione dividenda
est in duo membra principalia. Primum est, An
& quando absentibus debeantur fructus præben-
dæ. Secundum est, An, & quando ijsdem debean-
16 tur distributiones quotidianæ. Et quia proven-
tus, & emolumenta beneficiorum non debentur
non residentibus nisi in casibus in jure expressis,
nec licet Episcopo impertiri licẽtiam percipiendi
fructus in absentia in casibus non expressis in jure
ut patebit inf in discursu materiæ, præsertim *n. 37.*
ne multiplicitas, & varietas casuum ingerat con-
fusionem, in utroque membro procedam facilio-
ri methodo per conclusiones, ampliationes, & li-
mitationes; sed præcipuè ex responsis S. Congreg.
Conc. Tum quia si oporteret singula discutere,
materia in volumen excresceret; tunc quia jus cõ-
mune in multis reperitur immutatum ex jure no-
vissimo Concilij Tridentini, ita ut fidere Doctorũ
sententijs non sit usquequaque tutum, cum plera-
que ex decretis, & declarationibus Apostolicis
certam interpretationem habuerint.
17 Ad evidentiam præmittendum est fructus hoc
differre à distributionibus quotidianis, quod fru-
ctus sint reditus certi ipsum corpus præbendæ cõ-
stituentes, qui dantur residentibus non habita ra-
tione servitij quotidiani, quia percipiunt ut sine
facto, & ministerio hominis. Distributiones verò
sunt emolumenta incerta ad corpus præbendæ nõ
pertinentia: pendent enim, & exitum habent ex
incerto fortunæ actualis ministerij, & operis; &
dividuntur pro rata servitij inter eos tantum, qui
horis Canonicis intersunt. Textus est in Extravag.
Postulasti, §. Licet, de præben, Et hanc differentiam
constituit, & pluribus firmat Oldrad. *conse 118. ex*
18 *virtute gratiæ, per totum.* Quod vendicat sibi lo-
cum etiamsi dividantur in fine anni, non autem
dietim. Nam si divisio fiat non æqualiter, sed ha-
bita ratione servitij cujusque boræ, & absentes
nihil percipiant, sunt veræ distributiones quoti-
dianæ, non autem fructus præbendæ, seu fructus
grossi, vel massæ communis, ut decidit Rota apud
Achill. *decis. unica de distribut.* Caputaq. *decis. 29.*
par. 2. & rursus coram Cardinali Seraphino *de-*
cis. 1140. num. 2. ubi resolvit reditus Collegiatæ
19 Ecclesiæ Aquavivæ, qui in fine anni dividuntur
pro rata servitij diurni, esse distributiones quoti-
dianas, ac propterea ex illis non esse contribuen-
dum seminario Barensi. Quam decisionem post-
ea in eadem causa probavit S. Congregatio Con-
cilij

cilij, ut ſcripſi plenè in c. *Olim, à num. 45. uſque in finem infra de verb. ſignif.*

20 Nec obſtar textus in extravag. *Cum nonnulla. la prima, §. Preterea de prabendis*, ubi eſt expreſſum, illam bladi quantirarem, & pecuniæ ſummam, quæ pro quolibet menſe, vel hebdomada Canonicis miniſtrantur, non debere prn quotidianis diſtributionibus computari; ſed illa tantum quæ præfaris Canonicis quotidie pro diurnis & nocturnis horis diſtribuuntur ſine fraude. Nam reſpondetur textom loqui de illa bladi, & pecuniæ quantitate, quæ conſuevit aſſignari abſentibus ſtudiorum cauſſa, vel pro negotijs de licentia Capitulorum, ut ibi eſt expreſſum; onde ſecus eſſet ſi nihil conſueviſſet abſentibus exhiberi. Et dum textus dixit cenſeri diſtributiones, quæ dividuntur quotidiè, reſpexit ad id, quod frequentius fieri ſolet: propterea enim appellantur diſtributiones quotidianæ. Sed tamen ſi diviſio fiat habita ratione quotidiani ſervitij, non ideò minus cenſeri debent quotidianæ, quod dividantur in fine hebdomadæ, aut menſis, vel anni, quia hoc ſit gratia commodioris ſolutionis, nec alterat naturam diſtributionum, quæ conſiſtit in hoc ut ſint deputatæ pro ſervitio cujuſque diei, & non intereſſentes nihil percipiant, ut habetur in dicta Extravag. *Poſtulaſti, §. Licet, de præben.* & in prædlegar. § *Preterea*, ad quem aliàs remiſit Sacra Congregatio Concilij; Nam conſulta quæ ſint diſtributiones, de quibus Concilium, *cap. 12. ſeſſ. 24.* & cap *unico de Cler. non reſiden. in 6.* & quæ ſint diſtributiones, quæ habentur loco præbendæ, à quibus non excluduntur abſentes ratione alicujus privilegij, de quibus in d. c. *unico in verſ. Receperit*: ſimpliciter reſpondi id declaraſſe Extravag. *Cum nonnulle, §. Preterea de præben.*

21 Quibus præmiſſis circa primum membrum ſtatuitur principalis concluſio. Obtinentes beneficia, puta Dignitates, Canonicatus, præbendas, vel porriones in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſijs tenentur in eis perſonaliter reſidere, nec io
22 abſentia percipere debent fructus præbendarum ſuarum, ut *hic*, & in c. *Inter quatuor*, & cap. *fin. de Cler. non reſident.* & in cap. *Pervenit, il ſecunda, infra de appellat* Idem probatur in cap. *Cum omnes*, *ſupra de Conſtit.* ubi Canonici abſentes percipere poſſunt fructus præbendarum ſuarum vigore conſuetudinis. Ergo ſecluſa conſuetudine, de jure communi illos percipere non debent; & ita notat gloſſa prima communiter approbata dicens, hoc eſſe jus commune ut Canonici abſentes nihil percipiant Idem tenet gloſſa in cap. *Conquerente, in ver. Deſerviat; de Cler. non reſiden.* & gloſſa noſtra in illis verbis, de corpore præbendæ ſuæ, quam in abſentia de jure communi percipere non debet
23 Clerici. Et verbum, *reſidere*, accipiendum eſt cum effectu, ideſt Eccleſiæ in divinis officijs deſervire, cap. *Relatum, de Cler. non reſiden.* & d. cap. *Conquerente*, & tenent, Hoſtien. *in ſumma eod. tit. §. 2. quæſt. 27* Aſten. *lib 6. tit* 34. Sylveſt. *in ver. Reſidentia, in princ.* Andreas ab Exea in cap. *Cum omnes, num. 58. de Conſtit.* quos ſequitur Covarr. *lib. 3. variar. reſolut. cap 13 num. 3. verſ. Verum priorem huius diſtinctionis partem.* Idem tenet Petr. de Anchar. in cap. *unico, in 6. notab. de Cler non reſiden. in 6.* Nam reſidentia debet eſſe laborioſa, non
24 deſidioſa, cum beneficia ad divinum cultum, & Eccleſiaſtica munia obeunda ſint conſtituta, cap. *Cum ad hoc, in parte deciſa eod. tit* & habetur in decreto Concilij Tridentini *cap. 13. in princ. ſeſſ. 21.* Quid enim prodeſt præſentia in loco, ex quo divinis non adſunt, ut inquit gloſſa in d. cap. *unica in ver. Præſentes.* Et ira intellexit Canonicorum reſidentiam S Congregatio ejuſdem Concilij interpres, ut parebit infra in ſexta ampliatione *n* 41.
25 Cæterum etſi abſentes percipere nõ debeant fructus præbendarum, non tamen hoc ita accipiendum eſt, ut illos perdant ipſo jure: Imò enim acquiruntur ſine facto, & miniſterio hominis, ut ex Oldrado dictum eſt ſupra *num.* 18 Sed ita eſt intelligendum, ut privandi ſint ad præſcriptum Concilij Tridentini in *cap. 12 §. Preterea ſeſſ. 24.* ubi ſtatuitur ut abſentes ultra tempus ibi permiſſum primo anno priventur dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ ac reſidentiæ fecerunt ſuos; Quod ſi iterum eadem fuerint uſi negligentia, priventur omnibus fructibus, quos eodem
26 anno lucrari fuerint; creſcente verò contumacia, contra eos juxta ſacrorum Canonum conſtitutiones procedatur, ideſt, ad privationem tituli Atque ita hodie correcta eſt diſpoſitio antiquorũ Canonum, ſecundum quam Canonicus abſens privari poterat beneficio, ſi infra congruum terminum ſibi præfixum ad reſidentiam non redijſſet, ut in d. cap. Pervenit, il ſecundo de appellat. c. *Inter*, & c. *ult. de Cler. nõ reſiden.* Nam poſt Concilium privari non poteſt titulo, niſi poſt lapſũ trium annorum.

Unde cum Epiſcopus Tarentinus olim petijſſet declarari à S. Congregatione Concilij, An rectè proceſſiſſet contra Subcantorem Canonicum Eccleſiæ ſuæ jam decem & octo menſes abſentẽ, cum ei comminatus fuiſſet pœnam privationis, ſi intra menſem non reſideret: S. Congregatio duo declaravit: Primum, Concilium clarè diſpoſuiſſe expectandum eſſe lapſum trium annorum antequam ad privationem iotorum procedatur, ut in d. *cap. 12. ſeſſ. 24. verſ. Preterea obtinentibus.* Nam in primo amittit non reſidens dimidiam, in ſecundo omnes fructus, in tertio privatur titulo, & ità reſcriptum fuit plurimis Epiſcopis

27 Secundum, etſi omnes reditus in quotidianis conſiſtant, pro primo anno, vel ſecundo, non debere indici privationem; quia cum ſint quotidianæ, & non percipiat eas non reſidens, ſatis eſt pri-
28 vatus & pro primo, & pro ſecundo; & admonendum Epiſcopum ne has diſtributiones, quas amittit iſte non reſidendo, ſinat accreſcere ſervientibꝰ
29 Conſtitutionẽ verò, qua abſentes ultra duos menſes privantur Capellanijs, S. Congregatio ſic cenſuit intelligendam, ut abſentes ultra duos menſes primo anno priventur dimidia parte fructuum, ſecundo omnibus, tertio Capellanijs; Hos autem duos menſes, cum Conſtitutio ſit odioſa, oportere eſſe continuos; quemadmodum & ſupradictos tres annos, non autem interpellatos. Quod ſi quis fraude uſus fuerit, tunc Ordinario licere animadvertere in eos, qui fraudem commiſerint:
30 pœnam autem amiſſionis fructuum cenſuit non habere locũ in quotidianis diſtributionibus, quos Canonicus inſerviens jam lucratus eſt

31 Ampliatur primò principalis cõcluſio ſupra firmata, ut habeat locum non obſtante contraria conſuetudine nõ reſidendi, aut fructus in abſentia percipiendi. Nã etſi conſuetudo hujuſmodi valida eſſet de jure communi, ut eſt textus in cap *Cum omnes, de Conſtit.* & ibi notat gloſſa *fin.* Innoc. & alij.

alij, saltem in eo casu, in quo Canonicus absens in-
serviebat per substitutum secundum opinionem
Hostien. *ibidem num.10.* cum quo transeunt com-
muniter Doctores, ut ibi testatur Abb. *n. 10.* ta-
men hodie sublata est à Concilio Tridentino in d.
cap. 12. §. *Praterea*, ubi statuitur, ut obtinentibus in
Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesijs Dignita-
tes, Canonicatus, præbendas, aut portiones, non
liceat vigore cujuslibet statuti, vel consuetudinis
ultra tres menses ab eisdem Ecclesijs quolibet an-
no abesse Quo decreto corrigitur prædicta De-
cretalis, *cùm omnes*, & opiniones Doctorum in hac
materia, ut ibi dixi *n. 21.*
32 Quinimo in Cathedralibus, & Collegiatis insi-
gnibus eo decreto sublata est consuetudo, etiam
immemorabilis vacandi ultra tres menses à servi-
tio Chori, ut multoties respondit S Congregatio,
& dixi latius in prædicta decretali, *Cum omnes*,
num 31. & seqq.
33 Ampliatur secundò, ut procedat etiam in Col-
legiatis non insignibus; censuit enim S. Congre-
gatio Canonicos Collegiatarum Ecclesiarum, etiã
non insignium, teneri ad residentiam, nisi tamen
istæ non insignes Collegiatæ essent rurales prorsus
destitutæ, aut in quibus nunquam antea supra ho-
minum memoriam solitum esset resideri; aut adeò
tenuis reditus esset, ut Canonicos aliunde non
habentes unde vivant, alere non posset. Et de in-
tellectu hujus declarationis vide quod scripsi in d.
c. *Cum omnes*, *n 31. 32. & 33 de Constit.*
34 Ampliatur tertiò, etiamsi Ecclesiæ statutum
longius absentiæ tempus indulgeat, quia decretũ
d *cap.12. sess.24. in præall.* §. *Praterea*, derogat non
tantum consuetudinibus, sed etiam statutis ibi,
35 *Vigore cuiuslibet statuti*. Unde cum fuerit quæsitum
an valeat statutum ut una, vel duabus horis inter-
essentes lucrentur massam grossam, sive præben-
dam, amissis distributionibus quotidianis; re-
sponsum est non valere.
36 Ampliatur quarto principalis conclusio, ut locũ
habeat non obstante licentia, quam Capitulũ con-
cedere consuevit vacandi à Choro ultra tres men-
ses. Imò censuit S. Congregatio non excusare &
pœna Concilij licentiã, quam Capitula Cathedra-
lium Hispaniæ ab immemorabili tempore conce-
dere consueverunt, ut Canonici abesse possint
37 quoad Capitulo visum fuerit. Quin etiam hanc
licentiam nec Episcopum, nedum Capitulum e-
tiam ex rationabilibus causis in jure non expressis,
38 & supposita immemorabili, posse concedere. Et
propterea Doctores dicunt de jure communi an-
tiquo nec absentes in studio Theologiæ debuisse
percipere fructus præbendę antequam emanasset
illa decretalis, *Super specula, de magistr.* ut in specie
hic notant Anton: de Butr. *in 1 notab.* & idem
Butr. Cardinal. & alij *in prima oppositione*.
39 Et eodem modo ad pœnam privationis fru-
ctuum contra absentes ultra tempus à Concilio
permissum procedendum est, non obstante qua-
vis remissione Canonicorum. Censuit enim Sacra
Congregatio hujusmodi remissionem esse prohi-
bitam tam quoad distributiones, de quarum re-
missione si constiterit, debere Episcopum jure
agere in reos; quam quoad fructus præbendæ
quos remittere non est in facultate Canonico-
rum, cum Ecclesiæ sint applicandi.
40 Ampliatur quintò, etiam in Dignitatibus Cathe-
dralium Ecclesiarum, quæ nullos habent reditus:
nam nihilominus obligant ad personalẽ residen-
tiam non obstante contraria consuetudine, de
quo tamen dic ut scripsi in d. c. *Cum omnes num. 25.*
& sequentib. de Constit.
41 Ampliatur sextò, ut nec sufficiat residentia in
civitate, sed omninò requiratur interessentia di-
vinis officijs, adeout contra absentes à Choro ul-
tra tres menses procedendum sit ad præscriptum
Concilij: Residentia enim accipienda est cum ef-
fectu, ut dixi supra *n.23.* ideoque cum esset quæsi-
tum an verba posita in d c.12. §. *Praterea*, *sess.24.*
prohibeant ne Canonici, & alij absint à Choro,
vel tantum ne absint à civitate, Sacra Congrega-
tio censuit prohibere ne absint à Choro. Et ad
consultationem Cardinalis S. Praxedis tunc Ar-
chiepiscopi Mediolanensis respondit puniendos
esse, qui absunt à servitio Ecclesiæ, licet in Civita-
te locove, in quibus ipsa Ecclesia consistit, sint
præsentes; quia verba Concilij dicunt (ab eisdem
Ecclesijs abesse, non à loco Ecclesię) & sic intelli-
guntur de servitio Ecclesiæ. Et iterum consulta
quomodo essent privandi qui ultra medietatem
anni absunt à servitio Ecclesiæ prætextu quod
non discessetin à civitate: respondit primo anno
privandos esse dimidia parte fructuum; secundo,
omnibus; tertio, prout sancitum est decreto
Concilij *c.12. sess 24.*
42 Ampliatur 7 ut Canonici non solum teneantur
Choro interesse, sed etiam Congregationibus Ca-
pitularibus. Unde cum fuerit quæsitum an Cano-
nicus suæ obligationi satisfaciens in eo, quod at-
tinet ad residentiam, & servitium Chori, & Alta-
ris, possit tuta conscientia ordinariè abesse à Ca-
pitulo, seu Congregationibus Capitularibus, S.
Congreg. censuit non posse.
43 Item declaravit validum esse statutum vel con-
suetudinem, qua mulctantur hi, qui Congregatio-
44 nibus Capitularibus non interfuerint. Verum
suborta dubitatione, An Canonicus possit sumere
dies absentiæ à consuetudine, vel statuto Ecclesię
permissos, & à Concilio non sublatos in diebus
Capituli, seu Congregationum Capitularium; in-
clinavit posse. Sed tamen nihil fuit decisum; quia
prius edoceri voluit numquid hujus dubij solutio
peteretur ad evitandam pœnam, vel mulctam im-
positam adversus eos, qui hujusmodi Congrega-
tionibus non interfuerint, vel ad acquirendas di-
stributiones assignatas pro horis, quibus haben-
tur hujusmodi Congregationes. Sed aliàs fuit re-
solutum posse.
45 Ampliatur 8. eadem conclusio ut habeat lo-
cum etiam in absentibus à Cathedrali pro utili-
tate, vel necessitate alterius Ecclesiæ; nam ad hoc
ut pro præsentibus habeantur, exigitur utilitas
vel necessitas illius Ecclesiæ in specie, de cujus fru-
ctibus agitur, ut latius dicam infra, *num 98* &
num. 160. Facit tex. in cap *Ex parte*; *il secondo*, ibi,
Si te non absentando in fraudem Præpositura tua iura
fideliter prosequeris, cum ex hoc censeri debeas residens
&c. *supra de Cler. non residen.*
Hinc Canonico absentia pro defensione iurium
Ecclesiæ Parochialis, in qua erat beneficiatus, &
electionis factæ de ejus persona ad Rectoriam di-
ctæ Parochialis, non deberi fructus præbendæ
sui Canonicatus decidit Rota, cujus decisionem
Sacra Congregatio probavit.
46 Ampliatur ultimò ut nec aeris intemperies ex-
cuset Canonicos à residentia ultra tres menses à
Con-

Concilio permissos. Hinc petentibus Canonicis, ut liceret dimidiæ eorum parti per alternas hebdomadas inservire, eo quod Cathedralis frigida, & humida esset: S. Congregatio abnuit, & Sanctissimus itidem abnuit. Adverte tamen, quia Doctores super ver. *Excusationem in c. fin supra tit. prox.* communiter tenent beneficiatum excusari à residentia ob aeris intemperiem, per c. *Quorundam, 74. dist.* sed videntur accipere intemperiem pro aeris corruptione, prout accipit, ibi Hostien. *num. 5.* quo casu licet eis abscedere etiam renuente superiore, cum periculum sit in mora, ut concludit Ripa *in tract. de pest in tit. de privil. contract. num. 140.* Aliquando tamen hæc causa justa visa fuit cum aliquibus dispensandi. Et in specie petente Capitulo Caurien. ob aeris intemperiem ne residere tenerentur.

Sanctissimus die 7. Octobris 1580 audita relatione Congregationis, impertitus est facultatem Episcopo, ut possit singulis annis, si sibi justæ causæ dispensandi videbuntur, licentiam concedere Canonicis non residendi per alium mensem ultra tres, quibus per Concilium, & quartum, quo vigore litterarum sanctæ mem. Pij V. ijsdem abesse licet, in eo numero, qui Episcopo visus fuerit, ne cultus divinus deseratur.

48 Nunc principalis conclusio, & regula superius firmata, *num. 21.* fallit primò, si ex statuto Ecclesiæ, vel consuetudine usque ad tres menses quolibet anno ab Ecclesia abesse liceat: hujusmodi enim consuetudinē, & statutum à contrario sensu præservat Concilium Tridentinum in *d. c. 12. §. Praeterea, sess. 24* non autem indulget Canonicis omnium Ecclesiarum, ut tres menses abesse possint, ut quidam incautè putarunt. Non enim procedit concedendo, sed prohibendo: ibi, *non liceat praetextu cujuslibet statuti, vel consuetudinis ultra tres*
49 *menses abesse.* Imo expresse præservat Constitutiones, quæ longius absentiæ tempus requirunt, ibi, *Salvis nihilominus.* Unde proposito dubio.
50 An Canonici qui majori servitio Ecclesiæ, quam novem mensium sunt adstricti, subjaceant, si non residerint, eisdem pœnis, de quibus in d. c. 12. S.
51 Congregatio censuit subjacere. Et Canonicis ut suprà adstrictis postulantibus ex gratia vacationem trium mensium, S. Congregatio meo tempore semper abnuit.

52 Supposita autem consuetudine, vel statuto Ecclesiæ; ut Canonici abesse possint tres menses à Concilio permissos censuit nec Episcopi, nec Ca-
53 pituli licentiam, nec causam requiri. Et absentes eo tempore ex causa privatorum negotiorum non debere aliàs multari, quam amissione quotidianarum distributionum. De quo latius infra in *secundo membro principali in octava ampliatione, num. 92.*

Amplius censuit non oportere, ut absentia sit
54 continua ut comprehendatur, c. 12. sed satis esse ut dies absentiæ licet interpellati superent trimestre. Item respondit non posse Episcopū contra-
55 rium statuere. Et rursus orta dubitatione, An tres menses quibus Canonicis abesse licet ab eorum Ecclesijs ex *c. 12. sess. 24.* possint esse continui, & quoad omnes Canonicos: censuit posse esse cōtinuos, non tamen omnes Canonicos posse abesse eodem tempore, ne Ecclesia destituatur omni servitio, sed tantum eam quotam partem Canonicorum, quæ videbitur arbitrio Episcopi, & Capituli: & Sanctissimus probavit sententiam Congregationis ad se relatam subdens Concilium non dedisse tres menses Capitulo, sed Canonicis, scilicet singulis per vices.

56 Verumtamen etsi Canonici teneantur omnibꝰ septem horis inservire, Clem. 1. ubi glos. *in ver. Canonicis, &* *in ver. Debitis de celebrat. Missar.* Clem. 1. *in fine de reliq. & vener. Sanctor.* Clem. 2. *in ver. Certis horis, de aetat. & qualit.* nec valeat statutum ut residens in una hora habeatur pro residente in omnibus, laud. Cardin. & Anchar. in d. Clem. 1. *de celebr. Missar.* nihilominus ad conficiendum spatium trium mensium responsum est horas cujuslibet diei non esse computandas, sed dies integros absentiæ tantum. Sed nec posse confici ex horis, quibus Canonici residentes absunt à Choro, dies, ut ex diebus, & horis sic collectis conficiantur menses absentiæ, de quibus in decreto, *cap. 12. sess. 24* Neque ad constituendum servitiū novem mensium colligendas esse punctaturas; quasi ijs, qui novem partes punctaturarum ex duodecim, qui ex servitio totius anni constantur, deserviendo tulerint, servitio punctaturarum debito satis fecerint; sed ipsos dies residentiæ, & servitij sive continui fuerint, sive interpellati, numerandos esse ut compleant numerum dictorum
57 novem mensium. Quare dubitante Episcopo Palentino an Præbendati Capituli Palentini, qui in uno ex novē mensibus residentiæ uni horæ quotidie intersunt, statuto Ecclesiæ id permittente propter nimiam Ecclesiæ, & loci frigiditatē, & aeris intemperiē pro lucrandis fructibus illius mensis, ex eo quod reliquis horis non interfuerint, privati possint tamquam absentes ultra tres menses juxta formam Concilij *sess. 24. c. 12. vers. Praeterea.* Sac. Congregatio censuit statutum, de quo supra, tolli debere, utpotè contra Concilium, adeo ut nō interessentes omnibus horis in prædicto mense amittant illam ratam fructuum, quam amitterent in alijs octo mensibus singulis horis non interessendo, non tamen incidere in pœnam d. vers. *Praeterea*, quasi abfuissent ultra tres menses.

58 Fallit secundò principalis conclusio, si in fundatione Ecclesiæ cautum fuerit, ut abesse liceat ultra tres menses: Nā etsi hoc dubium fuerit diu, multumque agitatum in S. Congregatione, postremò tamen cū postulassent declarari Canonici Ecclesiæ Segobicen. An Constitutio in fundatione eorum Ecclesiæ edita, quæ permittit Canonicis abesse ultra tres menses, censeretur sublata à Concilio *sess. 24. cap. 12.* Quatuor Cardinales censuerunt non esse derogatum fundationi. Octo censuerunt derogatum, præsupposito quod Concilium sustulesit consuetudinem immemorabilem in hac materia residentiæ in Cathedralibus; cum enim ea det meliorem titulum, qui possit allegari, & sic etiam titulum fundationis; Ergo, &c. Non obstat decisio Ludov. Rom. in l. *Si verò, §. De viro, num. 45. ff. sol. matr.* Felin. *in tit. de liter. Apostol. in lim. patr. col. 5. amplia. 7.* qui dicunt per Constitutionem generalem nunquā censeri derogatum fundationi: nam loquuntur in fundatione facta à laico patrono, ne retrahatur à fundatione: Item in derogatione facta à Papa in collatione beneficij: Modo autem quæritur de derogatione legis in fundatione, quæ nescitur à quo facta sit, nec si juspatronatus adsit. Sed tamen non capta resolutio, sed dictum ut videretur fundatio, & postea iterū re-

fe-

ferendum ad Congregationem. Sed postea die 21. Februarij 1576. Congregatio parva declaravit non sublatum privilegium in fundatione concessum non obstante dubitatione Congregationis generalis.

59 Fallit tertiò, Si statutum Ecclesiæ à Sede Apostolica confirmatum longius absentiæ tempus indulgeat: nam decretum Concilij in *d. cap.* 12. etsi sustulerit statuta Ecclesiæ; nõ tamen sustulit confirmata à Sedè Apostolica propter duplex vinculum ex doctrina glossæ post Jo. Monae in Clem. *Dudum, ad finem, in ver. Pacta de sepultur.* & decisionem Achilis. Unde cum fuerit dubitatum in in una Valentina an per *d. cap.* 12. esset sublatum statutum à Sede Apostolica confirmatum, quo disponitur Canonicos residentes posse eligere quatuor menses, per quos à residentia sint exempti: S Congregatio censuit agendum cum Sanctissimo pront de illa decisione Achillis, de qua Sanctitas sua, & Congregatio deliberarunt in una Veronen. Sanctitas sua dixit proponendum esse in Congregatione generali an in capite residentiæ intret decisio illa Achillis, Congregatio generalis die 7. Julij 1575. Quatuor nempè Ul simus, Senonensis, S. Sixti, Carafa censuerunt statutum etsi confirmatum à Sede Apostolica esse sublatum à Concilio d. c. 12. Ex mente ipsius Concilij, quæ fuit solum indulgere tres menses pro majori cultu divino. Tum quia vult salva esse omnia statuta, quæ majus servitij tempus requirunt Ergo nulla alia, quæ minus. Item quia fere omnia hujusmodi statuta fuerunt approbata à Sede Apostolica. Unde facile eludetur dispositio Concilij de residentia. Tres verò nempè Moron. Gef Alc. censuerunt non esse sublatum statutum, quia de mente Concilij non constat, neque ea colligi aliunde potest, quam ex proprietate verborum. Sed verba Concilij secundum communes theoricas non tollunt approbata à Sede Apostolica, nisi exprimãt, & Concilium alibi expressit, quando voluit. Et ita in specie de residentia Parochorum *sess. 23. cap. 1. in fine*, tollit etiam confirmata verbis expressis. Sed d. c. 12. non repetir illa verba, *etiam confirmata.* Ergo, &c. Tamdem dictum fuit dandam dilationem ad amplius informandum, & postea referendum Sanctissimo. Posteà iterum habita Congregatione quatuor pro statuto, quatuor contrà senserunt. Sanctissimus his auditis, jussit servari statutum confirmatum.

60 Et postea cum in Ecclesia Eboren. extaret statutum ante Concilium à Sede Apostolica confirmatum ut Canonici semel in vita annum abesse possint Hierusalẽ proficiscendi causa, & sex menses, cum Basilicam S. Petri quolibet quinquennio visitare vellent: dubitatum fuit an illud esset sublatum à Concilio *cap.* 12. *sess.* 24 S. Congreg. censuit statutum hujusmodi à Sede Apostolica confirmatum non esse sublatum per Concilium; & ita etiam Sanctissimus probavit.

61 Intellige hanc declarationem, dummodo confirmatio emanuerit immediatè à Papa; Secus si à Cardinali auctoritate Apostolica. Unde stante declaratione, ut præfertur, edita, cum dubitatum fuerit quid censendum de statutis Ecclesiæ Taruisinæ super materia d. *cap.* 12. *sess.* 24. à Cardinali auctoritate Apostolica confirmatis, vel ab eodem Cardinali simili auctoritate editis: die 22. Augusti 1583. S. Congreg. censuit ipsius Congregationis declarationem nequaquam habere locum in his statutis.

62 Rursus intellige declarationẽ prædictam dummodo confirmatio emanaverit à Papa ex certa scientia, & cum causæ cognitione; secus si in forma communi; quia talia confirmatio nihil novi tribuit, c. *Cum dilecta*, §. *Nos igitur, ver. Nolentes de confirm. util. vel inutil.* glos. in c. *Ex parte in ver. Confirmatione, de Constit.* Unde in simili quamvis S. Congregatio declaraverit confirmationibus Apostolicis per Concilium *sess. 6. cap. 4.* & *sess. 25. cap.* 6. non esse derogatum: postea tamen dixit intelligi derogatum concordiæ confirmatæ à Papa in forma communi.

63 Fallit quartò in Collegiatis Regularibus quæ quoad Canonicos Regulares non comprehenduntur decreto *d. cap. 12. sess* 24. §. *Præterea.* Ideo que cum fuerit dubitatum stante decreto Concilij in d. *cap.* 12. §. *Distributiones verò*, quid censendum de statuto, & consuetudine Ecclesiæ Collegiatæ Canonicorum Regularium, ut tam ipsi Canonici Regulares, quam Portionarij, qui sunt sæculares in eadem Ecclesia, singulis annis cum licentia Prioris, & Capituli per quadraginta dies abesse possint, quibus unà cum fructibus Grossæ & distributiones quotidianas accipiant, perinde ac si divinis officijs interessent. Præsupposito quod ex hujusmodi statuto, & consuetudine ijdem Canonici, & Portionarij absentes ultra quadraginta dies priventur distributionibus quotidianis dumtaxat, non autem parte aliqua fructuum Grossæ; An liceat eisdem gaudere vacatione trium mensium juxta præmissum Concilij decretum & d. *cap* 12. § *Præterea*, circa amissionem alicujus partis fructuum: S Congreg censuit decretũ Concilij *sess.* 24. *c.* 12. §. *Præterea, &* §. *Distributiones*, non comprehendere Canonicos Regulares; sed nulla habita ratione ante dicti statuti, & consuetudinis Canonicos Regulares posse cum licentia suorum superiorũ ex causa rationabili abesse per id tempus, quod ipsis permittitur, distributionesque quotidianas eatenus sic absentes percipere, quatenus Superiori, & Capitulo eis videbuntur concedẽdę.

64 Portionarios verò sæculares, qui divinis officijs non intersunt; minimè posse consequi distributiones quotidianas, nisi ex causis in jure permissis Canonicos Regulares cum legitima licentia Superiorum abesse posse etiam ultra quadraginta dies citra amissionem alicujus partis fructuum;

65 Portionarijsque sæcularibus absentibus non deberi fructus nisi pro tempore, quo ex statuto, seu consuetudine Ecclesiæ ipsis abesse licet, modo nõ ultra tres menses.

66 Verumtamen Congregatio Vallis-Umbrosæ exposuit habere quasdam Abbatias, & Prioratus adeò tenues, ut in illis non possit ordinare Collegium Monachorum; ideo ad eorum curam consuevisse deputare Presbyteros sæculares, aut unum vel duos Monachos ejusdem Ordinis; titulum autem, & dignitatem alicui Monacho ejusdem Ordinis in alio Monasterio Collegiato conferre. Dubitavit itaque an id jure liceret, cum talis Abbas, vel Prior hoc casu non residcat: & decisum est Abbatem, vel Priorem debere residere in loco Abbatiæ, vel Prioratus cum sit dignitas. Nec obstat quod non possit ibi Collegium sustentari, quia Abbates soli ibi commorari poterunt. Quoad curam animarum, illam esse exercendam

cendam per eos, qui fuerint approbati ab Ordinario juxta c. 11. *sess. 25. de Regular.*

67 Fallit quintò in Canonicis obtinentibus unà cum Canonicatibus ex dispensatione Apostolica Parochiales Ecclesias, tenentur enim residere in Parochiali; & sic residentes lucrantur omnes, & singulos fructus reditus, & proventus Canonicatuum, vel Dignitatum, seu alterius cujuscumque beneficij, ut in Constitutione Pij V. *Cupientes*, in *Bullario to 2. pag 262.* & patebit infra *in 2. membro principali in 21 ampliatione.* Sed etsi in Parochiali adsit onus assistendi horis Canonicis, S. Congregatio inclinavit Canonicum simul & rectorem teneri potius interesse horis Canonicis, in Parochiali, quam in Cathedrali, & vide limitationem proximè sequentem.

68 Fallit sextò in obtinentibus Canonicatus perpetuò, & accessoriè annexos beneficijs requirentibus servitium minoris temporis, quàm novem mensium; tenentur enim tantummodò exhibere illud servitium, quod requirit beneficium, cui Canonicatus est annexus; c. *Extirpanda. §. Qui vero, de prav.* & c. *Super eo, eod. tit. lib. 6.* Ratio est, quia beneficium, perpetuò annexum amittit nomen beneficij, & induit naturam beneficij cui subjectivè, & accessoriè est unitum, & fit illius prædium. Rota *decis. 370. aliàs 11. de reb. Eccl. non alien. in antiq.* Oldrad. *cons. 257. factum tale est n. 15. vers. Fundata igitur.* Doctores in c. *Dudum, il 2.* & ibi dixi *n. 31. supra de elect.*

69 Hinc supposito statuto Ecclesiæ Jacen. à Sede Apostolica confirmato, ut Canonici teneantur per octo menses quotannis in dicta Ecclesia residere, Dignitates verò per quatuor menses; sacra Congregatio censuit Dignitates, quibus perpetuò, & accessoriè annexus est Canonicatus, sivè annexio facta fuerit ante confirmationem Apostolicam, sive post, non teneri nisi ad residentiam quatuor mensium injunctam Dignitatibus. Illos vero qui ex sola consuetudine Ecclesiæ, aut aliàs ex dispensatione obtinent dignitatem cum Canonicatu, ratione Canonicatus teneri ad residentiam octo mensium, ratione Dignitatis ad residentiam aliorum quatuor.

71 Fallit septimò in duobus Canonicis in servitio Episcopi existentibus, qui ex Sacrorum Canonum præscripto percipere possunt in absentia fructus præbendæ, ut sunt jura in c. *De cætero*; & ibi dixi, & in c. *Ad audientiam, de Cler. non residen.* quibus non est derogatum à Concilio Tridentino in d. c. 12. §. *Præterea, sess 24.* in illis verbis, *cujuslibet statuti*, quia juri speciali per generale non derogatur, ut per Dec. in l. *In toto, n. 7 de regul. iur.* & ita consuluit Navarr. *cons. 1. de Cler. non residen.* & fuit sæpius resolutum, ut dicam infra in *2. membro principali in 16. ampliatione, n. 106.*

72 Fallit octovò in Canonicis familiaribus Papæ, qui percipiunt fructus præbendarum in absentia, non obstante contraria constitutione, ut est text. in c. *Cum dilectus, de Cler. non residen.* Non enim debent, ut ibi legitur, minori prærogativa gaudere, quam duo Canonici existentes in servitio Episcopi. De hoc latius infra in *2. membro in 12. ampliatione, num. 99.*

Fallit nonò in Canonicis absentibus pro servitio suarum Ecclesiarum, cap. *Cum non deceat, de elect. lib. 6.* cui similiter non est præjudicatum per Concilium in d. §. *Præterea*, ut per Navarr. *cons. 8.* *Prosp. Fagn. in I. part. tertij Decretal.*

de Cler. non resid. & fusius patebit infra *in secundo membro, in principali, num 155.*

73 Fallit decimò in Canonicis absentibus studiorum caussa, quibus debentur integrè præbendarum suarum fructus, ut est textus hic, dummodo non studeant in villa, vel castello, ubi nullum est, vel minus competens studium, ut in cap. *Tuæ, de Cler. non residen.* & in l. *Sed & reprobare §. fin.* & ibi glossa *fin. ff. de excusat. Tutor*, sed in publica Universitate, ut in d. c. *fin. de magistr.* ibi *in Scholis*, & clarius in decreto Concilij Tridentini, *cap. 1 sess. 5.* ibi, *dum publicè in Scholis*, textus in l. 1. C. *de professor. qui in Urbe lib. 12.* & dixi supra *num. 9.* & idem si doceant in Ecclesia, ut patebit infra *num* 115. & dummodo ultra quinquennium non absint d. cap. *fin.* Hostien. *hic num. 1.* & Anchar. *num. 2.* & annum ætatis vigesimum quintum non excedant, ut aliàs censuit Sacra Congregatio Concilij, & concurrat Superioris licentia, ut dictum est supra *in secundo notab.*

74 Fallit undecimò in tribus casibus, in quibus Canonici lucrari possunt in absentia distributiones quotidianas, juxta c. *unicum, de Cler. non residen. lib 6* de quibus latè dicam infra in *secundo membro principali in ultima fallentia.* In illis enim casibus multo magis percipere possunt fructus præbendæ cùm non tantum pro præsentibus, sed etiam pro interessentibus habeantur, ut in d. c. *unico.* & ibi Anchar. *in princ.*

75 Fallit postremò in omnibus casibus expressis in jure, generaliter enim censuit Sacra Congregatio nemini abesse licere, præterquã ex causis in jure expressis, quæ an verè subsint, Episcopi esse judiciũ

76 Circa secundum membrum de Distributionibus, quæ aliàs manualia beneficia, seu victualia nuncupantur, c. *olim. de verbor signif.* & in c. *De cætero, de Cler. non residen.* similiter. statuitur principalis Conclusio desumpta ex Tridentini Concilij decreto c. 12 §. *Distributiones verò, sess. 24.* videlicet, distributiones quotidianas, qui statis horis interfuerint, recipiunt, reliqui his carent juxta Bonifacij Octavi decretum, quod incipit *Consuetudinem*, relatum in cap. *unico, de Cler. non resid. lib. 6.* quod Sancta Synodus in usum revocat. Idem probatur hic, & in Extravag. *Postulasti § Licet de praeben.* & Extravag. *Cum nonnulla, la prima, §. Præterea, eodem tit.* & in alijs ejusdem Concilij decretis c. 3. *sess. 21. & c. 3. sess. 22.*

77 Ampliatur primò prædicta conclusio, ut procedat etiamsi consuetudine introductum sit, ut distributiones absentibus debeantur, ea enim cõsuetudo non valet: sive introducta fuerit ante

78 Constitutionem Bonifacij in d. c. *unico*, sive post, quia cum ea Constitutio non simpliciter deroget consuetudini, sed illi resistat, eamque reprobet ut iniquam, & irrationabilem, ibi *reprobantes*: ex hoc censetur non tantũ præterita, sed etiam futura sustulisse, ut sentit Innocen in c. *Ex parte, vers. Sed distingue, de consuetud.* Gemin in cap. 1. *col ult. de const. in 6.* quos in proposito sequitur Covarr. *lib. 3. variar. resol. cap. 13. n. 4. vers. Prima*

79 *conclusio.* Et ob eam rationem sæpius respondit Sacra Congregatio decreto d. c. 12. *vers Distributiones, sess. 24.* etiam immemorabilem consuetudinem fuisse sublatam, ut plenius patebit infra in discursu materiæ.

80 Ampliatur secundò ut locum habeat etiamsi ex statuto Ecclesiæ cautum fit, ut distributiones de-

beantur in absentia. Ejusmodi enim statuta expressè sublata sunt à Concilio in d. *cap. 12. § Preterea sess. 24.* ibi, *cuiuslibet statuti*, ut dictum est supra in primo membro principali in tertia ampliatione.

81 Hinc infertur ut de rigore juris non valeat statutum ut Canonici, qui diu inservierunt, habeantur, ut ajunt, pro Jubilatis. Et hæc fuit Sacræ Congregationis sententia, licèt Gregorius XIII. in speciali casu Ecclesiæ Compostellanæ dixerit tolerandum esse hoc statutum. Nam cum in prædicta Ecclesia extaret statutum ab immemorabili tempore observatum, ut postquam Præbendatus annos quadraginta in Ecclesia Horis divinis interfuerit, & inservierit continuè, habeatur pro Jubilato in eo loco, itaut sit exemptus à servitio, & lucretur distributiones quotidianas perinde ac si resideret & inserviret; fuit dubitatum an esset validum. Sacra Congregatio censuit hujusmodi statutum esse sublatum à Concilio in *cap. 12. sess. 24.* tamen referendum ad Sanctissimum, qui dixit tolerandum esse hoc statutum, & ita scriptum fuit.

82 Ampliatur tertiò, etiamsi absentes inserviant
per substitutum: nam nihilominus distributiones
quotidianas non lucrantur, nec valet contraria
consuetudo. Nam in d. c. 12. omnes divina per se,
& non per substitutos tenentur obire officia Ec-
83 clesiastica, & Sacra Congregatio declaravit etiam
Dignitates per seipsas debere celebrare Missas, si-
cut cætera officia, nec valere contrariam consue-
tudinem.

84 Dixit tamen debere Episcopum concedere facultatem Capitularibus sese invicem substituendi in servitio tum Ecclesiæ, tum Chori; dum tamen non ijs temporibus substituantur, quibus servitio Ecclesiæ adstricti sunt. Sed circa intellectum hujus declarationis vide, quod scripsi in c. *Cum omnes n. 28. supra de Constit.*

85 Ampliatur quartò ea sententia S. Congregationis, ut etiam servanda sit consuetudo, secundum quam qui non sunt Presbyteri, licet inserviant, non tamen distributiones lucrantur. De quo vide quod scripsi in cap. *Olim, num. 27. & num. 56. de verbor. significat.*

86 Ampliatur quintò, ut eodem modo servanda
sit consuetudo, secundum quam de massa com-
muni nullus Presbyter participat, nisi per annum
gratis Ecclesiæ inservierit. Hanc enim consuetu-
dinem responsum est nec decreto *dict. cap. 12.*
sessione 24. nec Constitutione Pij Quinti incipien.
Durum nimis, fuisse sublatum. Quinimò in Eccle-
87 sia Andrien. extat statutum à Capitulo Ecclesiæ
conditum absque confirmatione Sedis Aposto-
licæ, quo cavetur ut Clerici recipiendi in dicta
Ecclesia ad aliquem Ordinem non ascendant, nisi
de licentia Capituli; & sic ordinati teneantur in
quolibet ordine gratis per bienniū inservire, quo
elapso distributiones, & fructus percipere possint
juxta consuetudinem dictæ Ecclesiæ. Et orta con-
88 troversia an Presbyter provisus de dignitate Can-
toratus in dicta Ecclesia teneretur gratis inservire
prout in dicto statuto continetur, vel esset admit-
tendus ad percipiendas distributiones, & fructus,
non expectato lapsu biennij: Sacra Congregatio
censuit dictum provisum teneri expectare ad in-
star aliorum.

89 Ampliatur sextò, ut nec sufficiat Horas Canonicas in Choro legere, aut submissa voce recitare; oportet enim psallere alta voce, ut articulo diligenter discusso in Canonicis Basilicæ S. Petri de Urbe declaravit S. Congregatio. Nam proposita controversia, An stantibus Ecclesiæ Constitutionibus, quarum exemplum datur in necessarijs, & decreto Concilij Tridentini, *cap. 12. sess. 24. vers. Omnes verò*, & consuetudine Ecclesiæ, etiam post Concilium, ut Canonici Beneficiati, & Clerici intonent Antiphonas, inchoent psalmos, hymnos, invitatorium, decantent versiculos, orationes tā ad Missas, quam ad omnes horas; decantent lectiones ad matutinum, & capitula, seu lectiones breves ad omnes horas, recitent Confessionem, & Absolutionem, & fungantur in Missa solemni, quæ quotidie cantatur, officio Sacerdotis, Diaconi, & Subdiaconi, Acolythi, & pariter in officio Mortuorum: In cantando autem psalmos, & responsoria, &c. non soleant nisi ad libitum eorum aliqui Cantoribus, & Capellanis, qui officia divina decantant, suas voces adjungere, plerique verò silere, & adsistere: Et stantibus Bullis Julij II. & aliorum, & novissimè Gregorij XIII. & Sixti V. quibus approbatur usus Cantorum, & Capellānorum ad dicendum in Choro, cum clausula tamen ut Canonici, Beneficiati, & Clerici non per hoc à functionibus suis abducantur. An possint, & debeant cogi omnes Canonici, & Beneficiati, & Clerici ad alta voce in Choro psallendum, & decantandum horas Canonicas.

Die 12. Novembris 1592. propositum fuit suprascriptum dubium in Congregatione, cui interfuerunt decem Cardinales. Et cum fuerit dubium plene discussum, octo Cardinales fuerunt illius sententiæ, Canonicos Basilicæ S. Petri tùm ea dispositione juris communis, tum etiam ea decreto Concilij, *cap 12. sess 24.* & ex Constitutionibus ipsius Basilicæ teneri ad psallendum in choro.

90 Ampliatur 7. ut nec liceat Canonicis punctaturas sibi mutuò remittere, aut condonare; obstat enim huic remissioni tam juris communis dispositio, ut post Archid. notat Jo. Andr. ad glos. in d. cap. *unico, in ver. Suas de Cler. non residen. lib. 6.* quam Concilij Tridentini in *d. c. 12. §. Distributiones verò, sess. 24.* ibi, Reliqui quavis collusione, aut remissione exclusa his careant.)

91 Unde cum fuerit quæsitum an Canonici possint mutuam remissionem punctaturarum facere, responsum est non posse, imò debere Episcopū illas portiones, quas Canonici sibi invicem remiserunt in pœnam fraudis applicare fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pio loco. Aliàs tamen dictum fuit posse Canonicos, postquam portiones non residentium perceperunt, illas quibus placuerit, dare.

92 Ampliatur 8. principalis conclusio, ut vendi-
cet sibi locum etiam in absentibus ultra tres mē-
ses à Concilio permissos. Nam etsi eo tempore
percipere possint fructus præbendæ, non tamen
lucrantur distributiones quotidianas; quia hic
casus non est de exceptis in Constitutione Bo-
nifacij VIII innovata à Concilio in d. *c. 12. vers.*
Distributiones, sess. 24. Imo hoc procedit non ob-
stante contraria consuetudine etiam immemora-
bili, ut scripsi plenè in c. *Cum omnes num. 22. supra de*
Constit. Item procedit non obstante contrario
93 statuto Ecclesiæ à Canonicis jurato. Idemque
cum in Ecclesia Eborensi extaret statutum à
Canonicis conditum, & inter alia ejusdem Eccle-
siæ statuta generaliter juratum, per quod licebat
Cano-

Canonicis per centum dies quolibet anno à sua
Ecclesia abesse, & nihilominus distributiones
quotidianas lucrari, & dubitatum esset an hoc sta-
tutum esset sublatum à Concilio, *cap. 12. sess. 24.*
Sacra Congregatio censuit quoad quotidianas di-
stributiones nec quidem in tribus mensibus à Cõ-
cilio permissis posse quamquam Canonicum eas
in absentia lucrari. Quod verò attinet ad quæ-
stionem, an statutum illud juratum censeatur sub-
latum; censuit esse sublatum, quamvis juratum;
Tum quia lex generalis tollit statuta. Ergo, & ju-
ratum, quia juramentum fuit generale, non spe-
ciale ad istud statutum; Tum quia statutum factũ
est à solis Canonicis, qui nullam potestatem ha-
94 bent ita statuendi. Quin imò per contrarium si
adsit, consuetudo ut absentes illis mensibus amit-
tant, etiam fructus massæ grossæ à distributioni-
bus distinctæ; responsum est consuetudinem es-
se laudabilem, & observandam.

95 Ampliatur nono, in absentibus à loco benefi-
cij tempore pestis; nam etsi fructus præbendæ
percipiant, non tamen habebunt distributiones
quotidianas, nisi ex consuetudine obtentum sit e-
as absentibus ex justa causa dari. Contigit hic ca-
sus Patavij; nam peste ibi sæviente, quidam Ca-
nonici, qui diu absuerant à servitio Cathedralis,
petebant distributiones quotidianas, quippe qui
abfuissent ex justa, & rationabili causa. Sed cum
cæteri Canonici, qui resederant, sibi deberi con-
tenderent: Sacra Congregatio censuit Canoni-
cis, qui causa pestis abfuerant, non deberi quoti-
dianas, nisi probaretur cõsuetudo legitima, quod
distributiones hujusmodi darentur absentibus ex
justa causa, prout etiam decidit Ripa *de peste de pri-
vileg. contr. 11. vers. Quinta. pestis num. 143. 144. 145.*
& sufficere ut probetur consuetudo, qua absen-
tes ex justa causa percipiunt distributiones quo-
tidianas. Sequitur præallegatum Ripæ respon-
sum etiam Covarr *lib 3. variar. resolut. cap. 13. n. 8.
vers. Nono hinc deducitur.*

96 Ampliatur decimò, etiam in Canonicis absen-
tibus studiorum causa, quibus debentur fructus
præbendæ tantum, non autem quotidianæ distri-
butiones, ut hic est casus ad litteram. Quod ta-
men ex sententia S. Congregationis locum habet
si Canonicatus habeant fructus à distributionibus
97 distinctos; Secus verò si redditus omnes in distri-
butionibus consistant, quia tunc studiorum causa
absentes lucrantur duas tertias illarum partes a-
missa alia tertia, quæ inservientibus accrescit, ut
latius dicam infra *in prima fallen num. 124 & seqq.
& num. 129.* Idque declaravit haberet locum tam
in docentibus, quam in studentibus.

98 Ampliatur undecimò, etiam in Episcopo Cano-
nico, qui abest ex causa visitationis suæ Diœcesis,
nõ enim eo tempore lucratur distributiones quo-
tidianas, quia littera d *c. unico, de Cler. non resid. lib.
6. ibi evidens Ecclesiæ utilitas*, intelligitur de utilitate
Ecclesiæ particularis, de cujus distributionibus
agitur, ut fusius patebit infra *n. 160.*

Undè proposito hoc dubio an Episcopi obtinẽ-
tes Canonicatus, & præbendas in eorum Ecclesijs
possint, & debeant gaudere fructibus, & distribu-
tionibus quotidianis durante tempore, Visitatio-
nis suorum Episcopatuum: S. Congregatio cen-
suit Episcopum pro tempore, quo visitat, non de-
bere percipere distributiões quotidianas dari so-
litas tantum interessentibus, juxta cap. *unicum. de
Cler. non residen, in 6* & Concilium Tridentinum
sess. 24. c. 12.

99 Ampliatur duodecimo in familiaribus Papæ, qui
non obstante constitutione contraria, præbenda-
rum suarum fructus percipiunt in absentia, sed
non quotidianas distributiones, ut est casus in d. c.
Cum dilectus. juncta glossa omnium consensu ap-
probata in ver. *Fructus de Cler. non resid*

100 Ampliatur decimotertiò in habentibus privile-
gium Apostolicum percipiendi fructus benefici-
orum suorum in absentia, quibus similiter deben-
tur fructus præbendæ tantum, non autem distri-
butiones, ut hic est textus secundum unam lectu-
ram. Item textus in c *fin de rescript. in 6* & tradit
Covarr. *lib 3. variar. resolut. c. 13. num 2. vers Quibus
101 adstipulatur.* Imo hoc vendicat sibi locum etiamsi
in rescripto Papæ præcipiatur, ut absenti tribuan-
tur fructus beneficii, ac si præsens esset: nam ni-
hilominus ex hoc ei distributiones non deberen-
tur, ut notat glossa in d. c. *unico, in ver. adfuerint*,
quam dicit ab omnibus approbatam Covarr. *lo-
102 co citato.* Nam harum distributionum ea est
propria natura, ut debeantur his tantum, qui verè
intersunt divinis officijs, non autem his qui fictè
resident, aut juris interpretatione, c *De cætero, de
Cler. non resident.* Covarr. *eod. num 2. vers. Nam
103 harum distributionum.* Secus esset si in rescripto
diceretur, perinde ac si divinis interesset, secun-
dum glos. præalleg. quæ propterea admonet im-
petrantem, ut sit cautus, & secundum hanc for-
mam impetret, si potest, licet subdat: non memi-
ni vidisse talem formam ab Apostolica Sede ma-
nasse; si tamen daretur, esset quartus casus exce-
ptus, scilicet ex privilegio Apostolico. De hoe
infra num..

104 Ampliatur decimoquartò in Inquisitoribus,
qui hæreticæ pravitatis munere funguntur. Item
in examinatoribus Synodalibus dum similiter suo
munere funguntur. Item in Canonicis, qui vo-
luntariè, non autem ex officio sese Confessioni-
bus audiendis exponunt, absentes enim his tri-
bus casibus à servitio Chori ex sententia S. Con-
gregationis distributiones non lucrantur, etiamsi
adsit contraria consuetudo in Synodo Diœcesa-
na confirmata.

105 Ampliatur decimoquintò in Canonicis fami-
liaribus Episcopi, qui dum absunt, vel ex eo quod
ab Episcopo vocantur in Choro ad eum comitan-
dum, vel ad inserviendum dum Missam particula-
riter celebrat ex S. Congregationis sententia non
lucrantur distributiones; imò etiam fructibus, si
non resederint, sunt privandi, nisi sint illi dun Ca-
nonici, quorum opera Episcopus ad præscrip-
tum sacrorum Canonum uti potest; Hi enim
tunc fructus perciperent amissis distributioni-
bus quotidianis.

106 . Ampliatur decimosextò, in duobus Canonicis
existentibus in servitio Episcopi, qui ut proximè
dictum est, percipiunt in absentia fructus præbẽ-
dæ tantum, non autem quotidianas distributio-
nes, casus est in *c. De cætero,* & in *c. Ad audientiam,
de Cler. non residen.* nisi reditus universi distributi-
onibus constent, ut dicam infra *num. 124. & seqq.*
107 & scripsi latius in d. cap *De cætero.* Hinc censuit
S. Congregatio duos Canonicos associantes Præ-
latum volentem quandoque audire Missam in Ec-
clesia non Cathedrali Civitatis, non posse parti-
cipes esse quotidianarum distributionum.

Prosp. Fagn. in I. part. tertij Decretal.

108 Item censuit stante consuetudine, ut Episcopo
in Cathedrali etiam non pontificaliter celebranti
duo Canonici assistant, hos Canonicos ad hoc te-
neri, si sit consuetudo legitimè præscripta. Cæte-
rum sive consuetudine adactos, sive volentes, ubi
adstiterint percipere distributiones quotidianas
nequaquam debere.
109 Item censuit distributiones non lucrari Cano-
nicos inservientes Episcopo in visitatione diœce-
sis, aut in Monialibus velandis, aut in examine or-
dinandorum, & promovendorum ad beneficia,
vel qui Seminario præsident, aut in cognitionibus
110 S. Officij adhibentur. Quinimò Archiepiscopo
Januensi petente, ut duo Canonici eum comitan-
tes in visitatione Diœcesis pergere possent in per-
cipiendis quotidianis distributionibus juxta anti-
quam illius Ecclesiæ consuetudinem, censuit non
concedendum.
111 Item proposito dubio, an Canonico Cathedra-
lis Ecclesiæ, qui munere Vicarij Episcopalis fun-
gitur, distributiones quotidianæ debeantur, etsi
horis divinis non intersit, præsertim cum à tem-
pore immemorabili observatum sit, ut debeantur:
respondit non deberi.
112 Ampliatur decimoseptimò in Canonico, qui
electus fuit judex vel vigore commissionis, si in
evidentem; vel vigore litterarum remissorialium
vel compulsorialium, & id genus, aut electus ju-
dex Synodalis, qui nisi absit pro exequendis sibi
commissis, ex sententia S. Congregationis perdit
distributiones, nec potest ad illas admitti, & idem
113 responsum in Canonico assistente Congregationi
rerum spiritualium ad regimen, & directionem
Ecclesiæ spectantium.
114 Ampliatur decimooctavò in Canooico legen-
te, & sermocinante ex debito sui officij, cui simili-
ter responsum est deberi fructus præbendæ, sed
non distributiones.
115 Unde cum obtinens præbendam Theologalem
in Ecclesia Anagnina quæsijsset à Sacra Congre-
gatione, an teneretur ad inserviendum in Choro
divinis officiis cum alijs Canonicis, præsertim in
diebus festis, in quibus non legitur: S. Congrega-
tio censuit posse se excusare ab hoc onere, & nihi-
lominus percipere fructus sui beneficij, exceptis
quotidianis distributionibus, ad cap. *Super specula*,
de Magistr.
Item consulta an *cap. 1. sess. 5. vers. Docentes*, ha-
beat locum in docentibus in Ecclesijs, ut quam-
via à servitio Chori absint, possint tamen percipe-
re fructus suorum Canonicatuum, exceptis quoti-
116 dianis distributionibus: respondit habere. Verum
diebus, quibus legunt habendi sunt sicut præsen-
tes in Choro, & interessentes, ut declaravit Gre-
gorins XIII.
117 Et stante hac declaratione suborto dubio an
censendus sit etiam præsens matutinis, quæ ex an-
tiqua Ecclesiæ consuetudine dicuntur vespere
præcedenti pro die sequenti: responsum est non
censeri.
118 Ampliatur decimononò in Canonico celebran-
te Missam devotionis causa, quem similiter respõ-
sum est distributiones non lucrari, nisi celebrave-
rit ex onere sibi injuncto. Et aliàs decisum Cano-
nicos Missam celebrantes submissa voce, dum
divina celebrantur, distributiones itidem perci-
pere non debere, nisi illa hora ad celebrandum
Missam ab eo, ad quem pertinet, compulsi fuerint.

Idem responsum de Canonicis, qui absunt à Cho-
ro, ut celebrent in Capellis, in quibus tenentur
Missas celebrare, vel devotionis gratia, qui non
debent percipere distributiones illius horæ.
Quod si permissu superioris id facerent, admo-
nendum esse superiorem, ut abstineat ab his li-
centijs concedendis.
119 Ampliatur vigesimò in peregrinantibus devo-
tionis causa, quos itidem non lucrari distributio-
nes declaravit Sacra Congregatio. Verumtamen
120 ex gratia censuit posse concedi, ut tribna mensi-
bus Jubilæi causa absentes distributiones quoti-
dianas percipiant; ita tamen ut Episcopi sit arbi-
trium quota pars Canonicorum eodem tempore
possit abesse.
121 Ampliatur vigesimoprimò in obtinentibus ex
legitima dispensatione Parochialem cum Cano-
nicatu, vel Dignitate; tenentur enim residere in
Parochiali, & sic residentes lucrantur fructus, ac
reditus omnes Canonicatus, vel Dignitatis, ex-
ceptis dumtaxat distributionibus quotidianis, ut
disertis verbis cavetur in Bulla Pij V. superius re-
122 lata *num. 67.* & sæpius Sacra Congregatio decla-
ravit. Quæ itidem consulta an habens Parochia-
lem, & Canonicatum, excludatur à servitio Ca-
nonicatus: censuit non excludi, dummodo omni-
bus diebus, & horis prius debitis Parochiali in-
servierit, ut nihil prorsus depereat debito servitio
Parochialis.
123 Ampliatur vigesimosecundò in obtinẽte duos
Canonicatus ex dispensatione Apostolica, qui ex
sententia S. Congregationis privatur distributio-
nibus illius Canonicatus, cui non deservit. Quini-
mò proposito dubio, an obtinens dignitatem cum
Canonicatu, seu portione in eadem Ecclesia, te-
neatur per seipsum utriusque beneficij onera sub-
ire, ita ut non satisfaciat Concilio deserviendo
personaliter in dignitate, per substitutum verò in
Canonicatu, seu portione, non obstante contraria
Ecclesiæ consuetudine etiam immemorabili; Sa-
cra Congregatio censuit teneri, nec aliter Conci-
lio satisfacere, quam si personaliter utrique bene-
ficio deserviat, nisi servitia ita simul concurrant, ut
ab una persona eodem tempore præstari nequa-
quam possint.
124 Fallit tunc conclusio supra firmata, *n. 76.* Pri-
mo si Canonici non habeant præbendas distinctas
nec fructus grossos, sed universi Capituli reditus
solis distributionibus constent, tunc enim absen-
tes in casibus expressis in jure, puta studiorum
causa inspecta juris communis dispositione illas
lucrantur integre, textus est in c. *Olim, infra de ver-
bor. signif.* secundum intellectum, quem dicunt
verum esse, Hostien. *num. 3.* & Jo. Andr. *num. 2.* &
plenius probavi *ibidem in 5. notab.* & tenet glossa
penult. vers. Et ad hoc facit, & vers. *Sed quid dicis*,
in cap. *unico*, *de Cler. non residen. lib. 6.* quam ibi
sequuntur Gemin. §. *Qui verò, num.* 14 Franc. *n. 8.*
& reliqui omnes. Idem tenet glossa nostra hic om-
nium consensu approbata. Ratio est, Tnm quia
cum juxta Sacros Canones non detur Canonia si-
ne præbenda, c. *Relatum*, & cap. *Dilectus il primò*
supra eod. consequens est, ut distributiones, in
quibus universi reditus consistunt, succedant in-
tegrè in locum præbendæ. Tum quia aliàs privi-
legium esset inutile, si absentes in casibus privile-
giatis illas non perciperent, quas duas rationes
assignat glossa prææallegata in d. c. *unico*.

Hinc

125 Hinc orta dubitatione, an cum Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis omnes reditus in distributionibus quotidianis consistant, distributiones ipsæ pro præbenda sint intelligendæ, ut sit locus erectioni præbendæ Theologalis, juxta *cap. 1. seſſ. 5.* Sacra Congregregatio censuit ita esse intelligendas, quia cum omnes reditus consistant in distributionibus, illæ habentur loco præbendarum, glos. in c. *Licet*, quæ loquitur de distributionibus, quæ dantur interessentibus tantum de præben. & Cardin. *ibidem*.

Et quamvis Concilium ibi, *nulla, vel non sufficiens* providerit in casu, quo nulla adesset præbenda; tamen non potest dici non adesse præbenda cum adsunt distributiones, quæ habentur loco præbendarum. Idque etiam in materia perceptionis fructuum in absentia sentiebat olim sacra Congregatio. Nam cum in Ecclesia Anagnina Canonici nullas haberent præbendas distinctas, sed tantum distributiones quotidianas, quæ tantur inservientibus tantùm, & partim sunt certæ, ut illæ, quæ ex redditibus Ecclesiæ colliguntur, partim incertæ, ut mortuaria, & alia similia. Dubitatum fuit an Canonico absendi ex causa studiorum, obtenta legitima licentia, deberentur hæ distributiones: Sacra Congregatio censuit exceptis in certis illis, & quotidianis distributionibus, quæ tantummodo inter eos quotidie dividi solent, qui sacris intersunt, reliquas debere dari ijs, qui obtenta legitima licentia, absunt ex causa studiorum.

Et iterum cum fuisset dubitatum in una Narnien. An duo Canonici inservientes Episcopo deberent lucrari distributiones quotidianas, si omnes reditus Capituli in illis consistant: censuit duos Canonicos verè inservientes Episcopo debere lucrari partem suarum distributionum quotidianarum, ac si præsentes inservirent Ecclesiæ; quia cum nullus alius reditus sit, nullave distinctio præbendarum, & solum sint distributiones istæ quotidianæ loco præbendarum secundùm glos. in c. 1. *de Cler. non residen in 6.* debentur illis Canonicis servientibus Episcopo, ne alias privilegium datum Episcopo, & cap. *de Cætero*, inutilia reddantur, glos. in cap. *Licet de præben.* Butr. *conſ.* 42.

Amplius suborta dubitatione, an obtinentes Parochiales ex legitima dispensatione una cum Canonicatibus possit percipere distributiones, quæ dantur inservientibus in Cathedrali, si in solis distributionibus reditus Capituli consistant: Sanctissimus decrevit ex sententia Congregationis, ut Canonici obtinentes ex legitima dispẽsatione dictas Parochiales, debeant in eis personaliter residere. Et si reditus suorũ Canonicatuum verè consistant in distributionibus quotidianis, ita ut omnes percipiuntur de communi acervo, & nullæ prorsus præbendæ distinctæ sint, nec detur aliquid ijs, qui horis divinis non intersunt, possint sic residentes in suis Parochialibus eos integrè percipere, quod si post debitum servitium Parochialibus suis præstitum potuerint etiam Canonicatibus inservire; tunc eos non percipient, nisi quatenus inservirent. Ita, inquam, sentiebat olim Sacra Congregatio.

126 Verum quia in illis Ecclesijs, ubi nullæ sunt distributiones, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, Concilium Tridentinũ jubet separari tertiam partem fructuum, & in distributiones converti, quæ inter Dignitates obtinentes, & cæteros divinis interessentes dividantur, ut in *c. 3. seſſ. 21.* Propterea S. Congregatio postea semper dixit in illis Ecclesiis, ubi reditus omnes distributionibus constant, tertiam partem retinere naturam distributionum, ita ut non interessentes illam non percipiant: reliquas duas partes succedere in locum præbendæ, & deberi absentibus ex legitima causa. Qua de re pleoius disserui in d. *c. De cætero, de Cler. non residen à n 29.* & in in c. *Quam tantum, num. 34. supra eod.*

127 Ulterius idem juris esse censuit, si reditus Canonicatus ferè omnes in distributionibus consistant; tunc enim declaravit perinde esse ac si nulli essent fructus; ac proinde absentes studiorũ causa, vel in servitio Episcopi, aut in aliis ejusmodi casibus percipere debere duas tertias illarũ partes amissa tertia, quæ inservientibus accrescit.

128 Quomodo autem hæc tenuitas fructuum æstimanda sit, S. Congregatio certis limitibus generaliter non præfinivit. Licet aliquando declaraverit hoc habere locum in aliquibus Ecclesijs, in quibus adeò tenues erant fructus, & Canonici in universum triginta aureos tantùm perciperent. Et
129 aliàs censuit, ubi fructus præbendæ sunt ita tenues, ut quartam partem distributionum non superent, concedi posse, si Sanctissimo visum fuerit, ut docentes in publica universitate sacram Scripturam, necnon studentes per quinquennium duas partes lucrentur dimissa tertia, quæ ut supra accrescit in servientibus.

Vidi aliquando per Secretariam Brevium expediri litteras, in quibus indulgetur absentibus studiorum causa, ut percipere possint non tantum fructus præbendæ, sed etiã duas partes quotidianarum distributionum, nulla habita distinctione an fructus præbendæ sint tenues, necne. Sed hæc clausula fortè irrepsit per incuriam ministrorum: nam verè duæ partes distributionum non sunt cõcedendæ absentibus ex prædicta causa, nisi quando aut nulli extant fructus, aut ita tenues, ut non habeantur in consideratione, ex supradictis.

130 Fallit secundò principalis conclusio in Collegiatis regularibus, quarum Canonici regulares de licentia superiorum percipere possunt in absentia nedum fructus, sed etiam distributiones quotidianas, cum non comprehendantur in decreto Concilij Tridentini *cap. 12 §. Præterea, & §. Distributiones, seſſ. 24.* ut dictum est supra in *1. membro principali in 4. Fallentia n. 63* & scripsi plenius in *c. Eaque; §. Præcipimus. de stat. Monachor.*

131 Fallit tertiò si ex lege fundationis Ecclesiæ, vel Canonicatus cautum sit, ut absentes in aliquo casu perciperent de distributionibus quotidianis. Nam Concilium in *d. c. 12. seſſ. 24.* fundationibus non derogavit, ut dictum est supra *in 1. membro principali in 2. fallentia num. 58.* Quippe in duobus tantum casibus Concilium legitur derogasse privilegijs in limine fundationis, nempe in *c. ult. seſſ. 25. de regular. & in c. 6. seſſ. 25 de reform.*

132 Fallit quartò, si ex statuto Ecclesiæ à sede Apostolica confirmato indulgeatur, ut absentes in aliquo casu similiter participent de quotidianis distributionibus. Nam etsi Concilium in *d. cap. 12. §. Præterea,* tollat statuta, non tamen tollit confirmata ex certa scientia, & cum causæ cognitione, ut pariter dictum est supra in *3. fallentia primi membri principalis, n 59.*

133 Fallit quintò. Si Canonici habeant indultum Apostolicum vacandi à servitio Ecclesiæ, & nihilominus percipiendi distributiones, ut per Jo. Andr. in d. *c. unico, num. 3. in ver. Et excusaret*; *de Cler non residen lib. 6.* quia Concilium in præcitato *c. 22.* sustulit consuetudines, non autem privilegia. De hoc supra *in hoc secundo membro in 13. ampliatione num. 100.*

134 Hinc cum fuerit quæsitum, an Concilium Tridentinum *d. c. 12. sess. 24.* obstet quominus Canonici Pistorien. juxta indultum Sixti V. possint gaudere vacationibus permissis, & nihilominus percipere distributiones quotidianas, quæ aliàs de jure debentur interessentibus tantum: Secundò an sit auferenda facultas Capitulo concedendi licentias absentiæ, quam habet ex d. indulto. quoad primum S. Congreg. censuit, quia Conciliũ in hac parte non derogat privilegijs, non obstare. Ad secundum respondit nõ esse auferendam, licet possit Episcopus providere ne fiat fraus cultui divino ex aliquo ab usu; quia cum sit jam statutum indulto quota pars Canonicorũ abesse possit simul, non est locus decreto S Congregationis tribuenti hanc facultatẽ Episcopo cum consilio Capituli. Et aliàs declaratum fuit Canonicos tẽpore permisso abesse posse absque licentia.

Fallit sextò in Canonicis, qui Episcopum ad limina Beatorum Apostolorum comitati sunt, aut qui eadem limina Episcopi nomine visitarunt; quibus ex Decreto Sixti V. jubentur assignari distributiones quotidianæ totius temporis accessus, mansionis, ac reversionis, quod in hanc causam insumpserint; eisque ad Ecclesiam suam revertẽtibus consueverunt hac de re dati litteræ à Sacra Congregatione Concilij.

Fallit septimò in Canonicis absentibus tẽpore pestis, quibus debentur distributiones quotidianæ, si ex consuetudine obtentum sit, ut dentur absentibus ex legitima causa, ut ostensum est supra *in hoc secundo membro in 9 ampliat. num. 95.* & huic limitationi suffragatur quod etsi consuetudine introduci non possit, ut distributiones quotidianæ debeantur non interessentibus divinis officijs, ut est textus in d. c. *unico, de Cler. non resid lib 6.* & dictum est supra *in hoc secondo membro principali in prima ampliatione*: tamen hoc non procedit si consuetudo hoc introduxerit in eo casu in quo de jure dubium sit an distributiones absentibus debeantur, nec ne: eo enim casu consuetudinem validam esse, & juris ambiguitatem posse interpretari, ac declarare scripserunt Bald. *inter cons. Cardin. cons. 53.* Dec. in c. *Cum omnes, in prima lectura, col. 1. num. de Constit.* & Andreas ab Exea, *ibidem num 50.* Roch. de Curte *in tract de consuet. c. ult. fol. 15. col. 2. in 3. notab. 3. litt.* & Covarr. *lib. 3. variar. resolut. c. 13. num. 3. vers. Prima sanè in hunc modum proponitur.*

135 Fallit ultimò in tribus casibus expressis in Constitutione Bonifacij VIII. à Concilio innovata, quæ habetur in prææleg. *c. unico, de Cler. non residen, lib. 6.* ibi: exceptis illis, quos infirmitas, seu justa, & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret. Unde proposito dubio, Utrum Ordinarius possit excusare à residẽtia chori aliquem Canonicum, vel Cappellanum ex causa legitima, juxta *c. unicum, de Cler. non residen. in 6.* sine consensu aliorum Canonicorum, aut Cappellanorum, quorũ interesse videtur propter jus accrescendi: Responsum est posse, si est ex causis comprehensis in d. *c. unico*, quia illud Concilium non sustulit, nec requirit Capituli consensum.

136 Primus igitur casus exceptus, in quo de jure quotidianæ distributiones debentur absentibus, est infirmitas, ut ibi est expressum, & tenet glossa ab omnibus approbata ibidem in ver. Infirmitas.

Extenditur primò hic primus casus, ut habeat locum etiam non probata consuetudine percipiendi distributiones in absentia. Neque enim admittendus est intellectus Philippi Franchi ad illũ textum existimantis ita demum morbo impeditis deberi quotidianas distributiones, si ex consuetudine introductum sit, ut absentibus debeantur; imo enim etiam circumscripta consuetudine debentur infirmis, ut clarè probatur in d. c. *unico*, ubi à regula, quæ permittitur de distributionibus quotidianis in absentia non percipiendis, excipiũtur primo loco ij, quos infirmitas excusaverit. Idẽ

137 probat textus in l. *Arboribus, §. De illo, ff. de usufructu*, per quem textum glos. ibi adnotavit famulo deberi salarium etiam pro eo tempore, quo ægrotus sit. Quod etiam consuerunt Innoc. Jo. Andr. & Barh in *c. 3. de locato num. 25.* Ad idem textus in l. 4 §. *Stichus si haredi. ff. de statu liber.* ubi conditio serviendi certo tempore censetur evenisse; si eo tempore servitium impendi non potuit morbo impediente, & optimus text. in l. 1. §. *Divus, ff. de var. cognit* Et est communis opinio, ut in *d. c. 3.* testatur Jo. de Imola, *num. 13.* & quidquid sit in famulo, in quo contrariam opinionem dicit esse veriorem, Imola *eod num. 13* & communem Abb in cap. 1 *num. 8. infra de Cler. ægrotan.* quia titulum non habet, sed tantum locat operas suas, & potest ad nutum amoveri: certè in Clerico intitulato hæc sententia non est omnino amplectenda. Atque ita distributiones quotidianas deberi Canonicis, qui ægritudine impediti, divinis officijs interesse non potuerunt, etiam nulla existẽte consuetudine, explosa contraria Philippi Franchi interpretatione, concludit post alios Covarr. *d l. 3. variar. resolut. cap. 13. num. 8. vers Ergo contrariam sequutus opinionem*, & hoc servat Curia, ut mox patebit.

138 Extenditur secundò, ut habeat locum non obstante statuto Capituli ut ægrotis, vel ex quavis causa absentibus non dentur distributiones: hujusmodi enim statutum S. Congregatio censuit non esse confirmandum, cum sit irrationabile, & contra bonum Ecclesiæ, ut probatur in c. 1. *de Cler. ægrot.* ibi: quia si alij ejus essent exemplo deterriti, fortè non posset qui militaret Ecclesiæ inveniri.

139 Extenditur tertiò, ut procedat etiam quoad portionem accrescentem. Nam ex sententia Sacræ Congregationis hanc quoque percipere debet Canonicus infirmus, ut scripsi plenè in c. 1. *in 2. q. infra de Cleric. ægrotan.*

140 Extenditur quartò, ut nec tempus, quo Canonicus fuit infirmus, sit computandum pro tempore vacationum, ut S. Congregatio declaravit. Quod tamen intellige, ut dicam infra *num. 149.*

141 Extenditur quintò, ut habeat locum etiã in his, qui sine periculo vitæ divinis interesse nõ possunt Unde cum Canonicus propterea primis horis, ac matutinis non interesset quòd Medici attestabantur id fieri non posse absque imminenti vitæ periculo;

riculo; datæ fuerunt litteræ ad Ordinarium ut pro suo arbitrio distributiones illius temporis eidem Canonico concederet.

142 Extenditur sextò, ut habeat locum etiam in Canonico, quo tempore podagræ ita infirmitate verè impeditur, ut horis Canonicis nequeat interesse: huic enim deberi quotidianas distributiones censuit Sacra Congregatio.

143 Extenditur septimò, ut procedat etiam in cæco, qui sicut non tenetur Horas Canonicas recitare, Angel *in ver. Hora, num. 9. vers. Utrum non habens librum, vel carens visu*, Tabien. *in eodem*

144 *ver. num.* 20. Silvest. *num. 5. vers. Tertium*: ita nec Choro interesse, & nihilominus percipere debet quotidianas distributiones, ut Sacra Congregatio declaravit, & scripsi plenè in d. c. 1. *de Cler ægrot.* & videtur non obscurè sensisse Petr. Rebuff. *cons.* 26. *num.* 15. ubi respondit cæcitatem non esse minus impedimentum, quam alias infirmitates, & loquitur ad effectum cap. *unic, de Cler. non residen.*

145 *in 6.* quod ibi allegat. Similimodo Sacra Congregatio consulta an cæcitas privet aliquem eo voto, quod alias haberet, si cæcus non esset, respondit non privare, facit textus in cap. *Licet, de censib* & l. 1. C, *qui morbo se excus. lib.* 10.

146 Extenditur octavò, ut locum sibi vendicet etiā in senio confectis, quibus Sacra Congregatio declaravit quotidianas distributiones deberi, si alias residere sint soliti. Ad hoc cap. 1. § *Verum*, ibi, Senio, aut valetudine corporali gravatus, *de Cler. ægrot. lib 6.* & cap. *Pervenit*, *il secondo*, 18. *dist.* de senio scripsi latissimè in cap. *Cum sis, de convers. coniugator.*

147 Extenditur ultimò, ut habeat locum etiam in his, qui ex propria culpa in morbum inciderunt, juxta textum in cap. *Cum infirmitas, infra de pœnit. & remiss.* Nam & his quotidianas distributiones deberi scripsit Covarr. *lib. 3. variar. resolut. cap.* 13. *num. 8. vers. Septimò quotidianæ distributiones*, reprobata contraria opinione Philippi Franchi in d. cap. *unico num.* 17. *de Cler. non resid. lib. 6.* Ratio est quia etsi tales propria culpa sint impediti, hoc tamen impedimentum nec à jure, nec ab homine, sed ab ipso Deo illatum est. Confert textus optimus in cap. *Cum percussio*, 7. *quæst.* 1. ubi Gregorius, (Cum percussio, inquit, corporalis imminet, utrum pro purgatione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc judicium ignoratur; & ideo non debet à nobis addi flagellatis afflictio.) Et huc respexit Sacra Congregatio Concilij in decisione hujus articoli: nam consulta an distributiones quotidianæ, quæ ex Constitutione Bonifacij Octavi à Concilio Tridentino innovata, debētur ægrotis, qui in Choro infirmitate impediente divinis officijs interesse non possunt, debeantur ijs, qui ex propria culpa, & peccato in morbum inciderunt: respondit deberi; aliàs enim nimius rigor esset, nec superiorem hujusmodi inquisitionem facere debere addendo afflictionem afflictis, quia multæ possunt esse causæ, & non turpes. Et hanc partem tanquam mitiorem approbavit Gregorius XIII. Facit quod notat Host in c. *Nisi cum pridem num.* 13. *in fine*, *in ver. Infirmitas corporis*, *supra de renunc.* ubi firmat debilitatem corporis, quæ reddit Episcopum inhabilem ad executionem pastoralis officij, esse justam causam cedendi, etiamsi ex peccato proveniat, dummodo Episcopum pœniteat, ut in d. c. *Cum infirmitas*,

Declaratur modo hic primos casus, ut procedat dummodo Canonicus infirmus, dum integra valetudine uteretur, solitus esset divinis officijs interesse; aliàs enim distributiones quotidianas non lucratur, quia morbus non est causa non residendi in eo, qui etiam sanus non resedisset, Jo. Andr. Cardin. & Abb. in c. *Ad audientiam, de Cler. non residen.* & in cap. *Cum percussio*, & ibi dixi in 4. *not. infra de Cler. ægrotan.* & idem Jo. Andr. Gemin. & Franc. in d. cap. *unico*, *eod. tit. lib. 6.* Felin. dicens ita omnes tenere in cap. *Apostolicæ*, *num.* 12. *de except.* & alij apud Covarr. *variar. resol. in præalleg. cap* 13. *num.* 8. *vers. Sexto hoc ipsum erit intelligendum.*

149 Hinc Canonico, qui dum abesset in tribus mēsibus à Concilio permissis, in morbum incidit, Sacra Congregatio censuit illius temporis distributiones non deberi; quia ægritudo non fuit causa non interessendi, cum etiam ea cessante tunc temporis vacasset à servitio Ecclesiæ. Verum si ultra tres menses morbus perdurasset, ab eo tempore distributiones non esse illi subtrahendas; quia cum antea solitus esset divinis interesse; verisimiliter expletis mensibus vacationis, ad servitium Chori redijsset, & sic infirmitas fuisset causa non interessendi.

Hinc etiam cuidam Canonico Romam petenti anno Jobilei ex Capituli licentia, ut votum impleret, atque ibi in ægritudinem lapso fuerunt ex gratia concessæ à Sanctissimo ex Congregationis sententia omnes distributiones illius temporis, quo ab Ecclesia absuit.

150 Secundus casus exceptus in d. cap. *unico*, in quo debentur quotidianæ distributiones in absentia, est justa, & rationabilis corporalis necessitas, ut si portionem, vel medicinam sumpsit, vel sanguine minutus est, ut ibi exemplificant Archid. & Joan. Andr. *in ver. Corporalis necessitas*, qui ad hoc allegant cap. *Si quis, de consecr. dist.* 4 & cap. *Episcopus* 18. *dist.* & sequitur Anchar *num* 2. *in eodem ver.*

151 & cæteri omnes. Hinc infertur ut Canonicus expulsus à civitate propter seditiones absque sua culpa à cōtrariæ factionis hominibus integrè percipere debeat quotidianas distributiones, ut pluribus probat Joan. Andr. in d. cap. *unico*, *num.* 1. *vers. Vidi jam dubitari*, & ibi etiam Anch. *num.* 2. *vers. Sed quærit ipse*, & ex facto respondit Calder. *in. cons.* 17. *in tit. de preben.* quem sequuti sunt Felin. in cap. *Cum omnes num.* 22. *de constit.* & Phi-

152 lipp. Prob. in d. cap. *unico num.* 22. Et quamvis Covarr. *in d. cap.* 13. *num.* 8. *vers. Decimò*, eadem ratione existimet hoc verum esse, dummodo distributiones ex consuetudine debeantur absentibus ex justa causa; hæc tamen declaratio admittenda non est, quia tex. in d. c. *unico* sub unica verborum structura excepit casus infirmitatis, corporalis necessitatis, & Ecclesiæ utilitatis, ut ibi in vers. Exceptis. Ergo debet singulos æqualiter determinare, l. *Quamvis*, C. *de impub.* l. *Iam hoc iure*, *ff. de vulg. & pupill* text. in l. *fin* ubi Bart. C *de senten.* Dec. in cap. *Novit. num* 56. *de iudic.* Sed ex causa infirmitatis absentes lucrantur distributiones, etiā si talis consuetudo non extet, idque idem met Covarr. fatetur contra Philip. Franc. ut dictum est supra in prima extensione, *num* 136. Ergo idem dicendū in absentibus ex causa corporalis necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ, & ad textum in cap. *Cum non deceat*, *de elect. lib.* 6. responde ut dicam

cam infra *in 3. casu num. 159.*

153 Hinc etiam infertur, ut injustè detentis in carcere debeantur distributiones quotidianæ perinde ac si divinis interessent, ut concludit Jo. Andr. in d. cap. *unico, num. 1. vers. Idem si vi detineretur,* per cap. *Bonæ, il primo de elect.* & cap. *Quoniam quidem, vers. Siquis verò, 18. dist.* licet Covarr. *in d. cap. 13. num. 8. vers. Undecimò,* hoc restringat ad Canonicum injustè conjectum in carcerem in eodem loco, ubi Ecclesia sita est, & minus benè, quia rationes Joan. Andr. militant ubivis locorum Canonicus sine sua culpa vi detineatur. Neque hanc distinctionem adhibuit Sacra Congregatio Concilij; Sed generaliter orta dubitatione an distributiones quotidianas lucretur is, qui indebitè conjectus in carcerem fuerit: censuit lucrari: fructus autem præbendæ, seu massæ grossæ ei tamdiu deberi, quamdiu per sententiam fuerit declaratum justè illum in carcere detineri.

154 Item censuit distributiones deberi Canonico
absenti, ut injustam Judicis vexationem redime-
155 ret. Item citato ob causam criminalem, qui se innocentem exhibuit, ac propterea à servitio Ecclesiæ abfuit, licet ex statuto Ecclesiæ absentes per sex menses universam illius anni portionem amit-
156 terent. Sed & Canonicum, qui de crimine inquisitus, & condemnatus fuit, appellavitque, & fuit absolutus per tres sententias conformes, vel unicam, quæ in rem judicatam transierit, censuit debere utique percipere nedum fructus, sed etiam distributiones quotidianas to·ius temporis, quo propter eam causam horis Canonicis non potuit interesse. Demum censuit Canonico excommunicato, ac postea per sententiam absoluto, quæ in rem judicatam transivit, deberi distributiones quotidianas, & si quæ alia sunt emolumenta, quæ
157 ab infirmis percipi consueverunt Quippe injustè excommunicatum repetere fructus medij temporis tradit glossa *fin* in cap. *Super causa, 2 quæst. 4.* item glos. *fin.* in cap. *Pastoralis, §. Verum, de appellat.* & ibi Imola Abb. & DD. communiter, ut Dec. testatur, Gemin. in c. *Contumaces, 50 dist.* & Felin. in cap. *Apostolicæ, num. 12. de except.*

158 Tertius denique casus exceptus in d. c. *unico, de Cler. non residen. lib. 6.* in quo distributiones debentur non interessentibus, est evidens Ecclesiæ utilitas. Ad idem textus in cap. *ex parte il secondo, eodem titulo.*

159 Sed huic decisioni signatur contrarium in cap. *Cum non deceat, de elect. lib. 6.* ubi illi, qui prosequuntur utilitatem Ecclesiæ distributiones percipiunt, cujus oppositum deciditur in d. c. *unico.* Pro conciliatione harum decretalium dantur à glossa, & Doctoribus plures solutiones. Prima solutio est Archidiaconi in d. cap. *unico*, dicentis illam decretalem loqui in Ecclesijs, in quibus est consuetudo, ut absentes ista recipiant; contrarium in Ecclesijs, in quibus non est talis consuetudo.

Secunda solutio est glossæ in d. cap. *unico in ver. Utilitas*, quod Canonici non teneantur distributiones talibus concedere, ut in d. cap. *Cum non deceat*, tamen si concesserint, recipientes non tenentur ad restitutionem, ut in d. c. *unico.*

Tertia solutio, quam refert glossa præallegata est illorum, qui dicunt textum in d. cap. *Cum non deceat*, loqui in absentibus à loco Ecclesiæ; textum verò in d. cap. *unico*, loqui in præsentibus, ita ut præsentes in loco, qui prosequuntur utilitatem Ecclesiæ, distributiones percipiant, licet divinis non intersint; absentes minimè. Et hanc solutionem sequitur Ripa *in tract. de Peste, in secunda par. num. 145.* & Covarr. *d. lib. 3. variarum resol. cap. 13. n. 8. vers. Octavo non tantum ægrotis.*

Verum Sacra Congregatio Concilij examinatis singulorum opinionibus, & articulo diligenter discusso, intellexit textum in d. cap. *Cum non deceat*, in eo casu, in quo ex consuetudine absentes ob Ecclesiæ utilitatem non percipiunt distributiones; sed non probata hujusmodi consuetudine censuit absentes ob evidentem Ecclesiæ utilitatem distributiones lucrari perinde ac si divinis interessent, juxta textum in d. cap. *unico.* Et Congregationis sententiam sanctæ memor. Paulus V. ad se relatam approbavit.

160 Cæterum hæc conclusio intelligenda est procedere, dummodo absentia contingat ob utilitatem Ecclesiæ in specie, de cujus distributionibus quæritur, ut formaliter inquit Joan. Andr. in d. c. *unico, num. 3. vers. Item intelligendum, de Cler. non residen. lib. 6.* allegat cap. *Cum dilectus*, & cap. *De cætero, eodem tit.* & textum hic, & sequitur ibi Petr. de Ancharan. *num. 4. in §. notab.* Secus si absentia contingat ob utilitatem alterius Ecclesiæ particularis, vel Ecclesiæ generalis. Et hæc est ratio cur distributiones non debeantur Canonicis existentibus in servitio Papæ, ut dictum est supra *num. 99.* licet censeantur servire Ecclesiæ universali, d. cap. *Cum dilectus*, ibi, (Qui circa nos se obsequiales exhibent universis,) de Cler. non residen. nec absentibus in studio sacræ paginæ, ut hic, quamvis hæc quoque causa concernat utilitatem universalis Ecclesiæ, ut probatur in cap. *fin. vers. Qui cum docti fuerint, infra de magistr.* in cap. *Super specula, vers. Quia verò Theologiæ studium, Ne Cler vel Mon.* & melius in cap. *Cum ex eo*, ibi, (In grande universalis Ecclesiæ, quæ viris litteratis per maximè noscitur indigere, dispendium, & jacturam) *de elect. lib 6.* Unde Canonico à secre-
161 tis Regis Portugalliæ in rebus Ecclesiasticis eadem de causa absenti fuerunt quidem concessæ distributiones, sed ex gratia, & de consensu Capi-
162 tuli, vel majoris partis. Item Archidiacono habenti tantum ius præsidendi in Choro, nullum tamen servitium, & hebdomadam dum residet in aliquibus locis suæ Archidiaconali jurisdictioni subjectis, decisum est non deberi distributiones quotidianas. Ad eas igitur percipiendas requiritur utilitas particularis Ecclesiæ, de cujus distributionibus agitur, ut prædixi.

163 Ex hoc tertio casu infertur primò, ut absens propter exercitium curæ animarum suæ Dignitati, vel Canonicatui incumbentis, quo tempore illam exercet, pro præsente habeatur, & quotidianas distributiones lucretur, ut expressum in decreto Concilij Tridentini, c. 3. *vers. Quod si alicui, sess. 22.* Unde orta dubitatione, an Archipresbytero Cathedralis absenti propter servitium curæ animarũ distributiones quotidianæ debeantur: Sac. Con-
164 gregatio censuit deberi. Et iterum cũ fuerit quæsitum an habeantur tamquam præsentes in Choro qui curam animarum exercent imminentem Ecclesiæ Cathedrali: responsum est haberi, dum tamen sunt in actu administrandi Sacramenta, vel
165 alia exercent, quæ spectant ad ipsam curam. Et aliàs responsum, obtinentes Dignitates, quibus

imminet

imminet cura animarum, si resideant in suis Ecclesijs, lucrari distributiones, dummodo per seipsos curam actu exercuerint.

166 Infertur secundò, ut toleranda sint statuta Ecclesiarum, quibus declarantur Jubilati, & immunes à choro qui per quadraginta annos continuos Ecclesiæ inservierunt. Hoc enim in utilitatem Ecclesiæ intelligitur esse sancitũ, ut Canonici & Ministri spe im̃unitatis assequendæ ad servitiũ chori diutius exhibendũ alacriores reddantur. Licet de rigore juris aliud dicendum sit, ut patet ex dictis supra *num.* 81. Sæpe etiam me Secretario indultũ fuit Canonicis septuagenarijs, qui quadraginta annos continuos divinis interfuerunt, ut tamquã benè de Ecclesia meriti, percipere valeant distributiones quotidianas, licet choro non intersint.

167 Infertur tertiò, ut pro præsente habeatur Canonicus absens pro negocijs Capituli, unde in casu contingenti censuit S. Congregatio Canonicum, quo tempore pro negocijs Capituli abfuit, nõ debuisse onerari ut substitutum interim aleret, & Capitulum esse cogendum ut dicti temporis distributiones, ac stipendia capellani illi restituat.

168 Infertur quartò, ut distributiones debeantur Canonicis assistentibus Episcopo Pontificalia exercenti ad præscriptum d. *cap.* 12. *vers. Omnes verò sess.* 24. tam in Cathedrali Ecclesia, quam alibi. Censuit enim S. Congreg. Canonicos, qui tenẽtur assistere, & inservire Episcopo celebranti, Pontificalia exercenti in Cathedrali, teneri etiam assistere, & inservire celebranti, & Pontificalia exercenti in alijs civitatis locis, atque ejus suburbijs; tuncque hujusmodi Canonicos id officij Episcopo præstantes debere percipere distributiones quotidianas.

169 Infertur quintò, ut obtinentes præbendam Theologalem in diebus, in quibus legunt, distributiones quotidianas lucrentur, ut dictum est supra *num.* 126.

170 Infertur ultimò, ut Canonicus Pœnitentiarius, dum confessiones in Ecclesia audit, interim præsẽs in choro censeatur, ut disertis verbis cavetur decreto Concilij Tridentini, *cap.* 3. *sess.* 24.

Et cum fuerit quæsitum, an Pœnitentiarius sit habendus pro præsente in Choro dum audit Confessiones in Ecclesia sive in Confessionario, sive extra: responsum est habendum pro præsente eo tempore, quo audit confessiones, alijs in Choro divina celebrantibus.

Et rursus cum dubitatum fuerit, An Pœnitentiarius Ecclesiæ Cathedralis audiendo confessiones eorum, qui non habent casus reservatos, seu eorum, qui tantùm peccata venialia habent tanquam præsens in Choro censeatur, adeò ut percipere valeat distributiones quotidianas: Responsum habendum pro præsenti, & mirati sunt Patres hujusmodi dubium excitari; Tum quia Concilium generaliter loquitur; tum quia inde præberetur occasio revelandi peccata gravia, & deterrendi confitentes.]

171 Ac demum cum Concilium decernat præsentẽ in Choro censeri Pœnitentiarium cum confessiones in Ecclesia audit, suborto dubio an etiam præsens censeri debeat extra Chorum, puta cum Capitulum comitatur corpus defuncti sepulturæ tradendum, ut eo quoque casu percipiat distributiones perinde ac si illis interfuisset: Dictum est referendum ad Sanctissimum, quia Concilium loquitur tantum de Choro; eamdem tamen utroque casu militare rationem: Sanctissimus declaravit videri hoc in casu voluisse Concilium Pœnitentiarium esse participem, & quidem à fortiori, idest si in Choro, multò magis extra.

DE PRÆBENDIS.

Cap. Exposuisti.

SUMMARIUM.

1 *Præbendis Ecclesiæ Cathedralis propter illarum paupertatem possunt annecti Capellæ, reservata ipsarum Presbyteris congrua portione.*

2 *Vbicumque in iure fit mentio simpliciter de generali Concilio, intelligitur de Lateranensi sub Innocentio III.*

3 *Capellæ appellatione quid veniat, & quod sint Capellarum species.*

4 *Præbenda est incompatibilis cum Parochiali.*

5 *Præbendis Canonicalibus quas ob causas annecti possint Ecclesiæ Parochiales.*

6 *Prærogativa personæ quamvis interdum sit ista causa dispensandi ad plura incompatibilia, non tamen est iusta causa annectendi unum beneficium alteri.*

7 *Vnio incompatibilium ad vitam non est propriè unio, sed magis quædam palliata dispensatio, & reprobatur à Concilio Tridentino*

8 *Vniri non debet Parochialis Ecclesia præbendæ Canonicali, nisi supersit congrua portio pro Vicario perpetuo.*

9 *Paupertas tolerabilior est in Canonico, quam in Rectore Ecclesiæ.*

10 *Vniri possunt ab Episcopo de iure communi Parochiales Ecclesiæ præbendis, vel Dignitatibus ob illarum paupertatem.*

11 *Secus post Concilium Tridentinum.*

12 *Vnio æque principaliter Parochialis cum præbenda vel Dignitate an sit prohibita à Concilio Tridentino, & n. seqq. usque ad n.* 18.

13 *Beneficium per annexionem Parochialis non fit curatum.*

14 *In Vnione æque principali unus est rector utriusque beneficij.*

15 *Vnio f[illegible]a ab Ordinario sine causa non valet.*

16 *Canonicus habens præbendam æque principaliter unitam cum Parochiali tenetur in Parochiali residere tamquam in digniori*

17 *Præbendarum tenuitati in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus qua ratione Episcopus providere possit ex Concilio Tridentino.*

18 *An verè illis unire possit de consensu Capituli aliquot portiones eiusdem Ecclesiæ, & num. seqq. usque ad numero* 24.

19 *Vniones sunt odiosæ, & restringendæ.*

20 *Beneficij appellatione non venit beneficium existens in Cathedrali.*

21 *Portiones existentes in Cathedralibus vel Collegiatis insignibus personalem residentiam requirunt.*

Beneficia simplicia ex generali consuetudine non requirunt residentiam, ibidem.

22 *Capellæ appellatione non venit portio.*

23 *Capellanorum tenuitati, aut fabricæ, vel Sacristiæ in Cathedrali Episcopus providere non potest remedio, cap.* 15. *sess.* 24. *Concilij Tridentini.*

Vni-

24 *Unire an possit Episcopus beneficia simplicia mensæ Capitulari ob præbendarum tenuitatem in vim Concilij Tridentini, & n 27.*

25 *Unio beneficij facta ab Episcopo mensæ Capitulari etiam de Capituli consensu de iure communi est ipso iure nulla.*

26 *Et ad hoc requiritur authoritas Papæ, nec sufficit Metropolitani,*

27 *Uniendi facultas extendi non debet de casu ad casum ad correctionem iuris communis.*

28 *Unio beneficiorum simplicium facta ab Episcopo mensæ Capitulari an valeat si in Ecclesia nullæ sint præbendæ distinctæ, sed tantum massa communis in distributionibus consistens, & num. seqq. usque ad num. 31.*

29 *Capitulum potest in facto proprio authorizare ubi agitur principaliter de interesse singulorum, & secundariò de interesse Capituli, sed non e contra.*

30 *Unio fieri non potest ab Episcopo portionibus privilegiatis.*

31 *Massa communis, cuius reditus omnes in distributionibus consistunt, non succedit loco præbendæ quoad effectum unionis.*

32 *Authoritas in facto proprio ità demum interponi potest palam, & bona fide, si hoc fiat coram superiore.*

33 *Curatus, & Rector Parochialis annexæ quis dicatur, & n. seqq. usque in finem.*

Quid si Parochialis sit annexa præbendæ Canonicali, num. 35.

Et quid si sit annexa Capitulo, vel mensæ Capitulari, num. 41.

Et quid si assignata sit certa portio super fructibus Parochialis alicui ex Canonicis, vel Capitulo; num. 42.

34 *Unio quotuplex sit.*

35 *Canonicorum reditus quod modis augeri possint ex proventibus Ecclesiæ Parochialis, & num. seqq usque in fin.*

36 *Cura habitualis in foro animæ an sit penes Canonicum, cuius præbendæ unita est Parochialis.*

37 *Aetas vigintiquinque annorum an requiratur ad obtinendam præbendam, cui annexa est Parochialis, & num. 39.*

38 *Vicarij potestas an extinguatur extincta potestate principalis Prælati, & n 40.*

41 *In Vicarium perpetuum S. Petri de Urbe translatum est solum curæ exercitium privativè ad Capitulum, Cura verò habitu penes Capitulum remansit.*

43 *Pensio super fructibus Parochialis an possit ab Episcopo constitui pro augendis reditibus præbendæ, vel mensæ Capitularis.*

1 EXPOSUISTI. Propter paupertatem præbendarum Ecclesiæ Cathedralis possunt eis annecti Capellæ, reservata ipsorum Presbyteris congrua portione, hoc dicit. Primò ponit supplicationem. Secundò provisionem, ibi, *si evidens.*

2 Nota primo ibi, *Concilij generalis*, ubicumque in jure simpliciter fit mentio de generali Concilio, semper intelligi de Concilio Lateranensi sub Innocentio III. ut *hic*, & in c. *Ecclesia vestra*, *il 2. de elect.* in c. *Quamquam*, & in cap. *Si cui*, *eod. tit. lib. 6.* cum simil. & notat glos. 2. in cap. *fin. de Capell. Monachor.* Idque non per antonomasiam, sed ad differentiam alterius Concilij Lateranensis paulò ante celebrati sub Alexandro III. ut probavi in cap. 1. *à num. 1. usq. ad num. 12. supra, de Summa Trinit. & fid. Cathol.*

3 Secundò nota, Capellæ appellatione venire Parochialem Ecclesiam: nam de parochialibus intelligitur hæc littera secundum omnes, cum referat se ad Concilium generale, quod de illis loquitur in cap. *Extirpandæ*, *supra eod.* & *hic* notat Abb. *num. 6.* Quandoque tamen nomine Capellæ intelligitur Ecclesia Collegiata, ut in c. *Cum Capella*, *infra, de privileg.* Quandoque domus religiosa, seu Monasterium, ut *infra de Cappell. Monach. per tot.* & ibi Abb. *in rubr.* & fusius Specul. *eod. tit.* frequentiùs autem Capellæ nomine intelligimus vel Sacellum, idest locum Deo consecratum intus, vel extra Ecclesiam, c. *Quisquis. vers. Capella*, 17. *quæst.* 4. Paul. de Citradin. *in tract. de iurepatr. p. 3. quæst. 32. Primæ causæ, num. 43 vers. Secundò sciendum est, quod Capella dicitur locus*, & Lambert. *in eod. tract. par. 1 lib. 1. art 6. quæst 14. fol 97 in fin* Vel altaria in eisdem Sacellis constructa, de quorum natura multa cumulat Felin. in c *Ex parte*, *il 2. num. 1. & seq. supra de rescript.* vel Capellanias sive perpetuas, sive manuales cum onere Missarum celebrandarum, de quibus egi latissimè in cap. 1. *supra de ætat. & qual.* Licet ut plurimum capella, altare, & capellania, pro eodem accipiantur, ut probat gl. 1. in Clem 2 *vers. Quinto, quid de capellanijs, vel beneficijs altarium*, *de decim.* Felin in d. cap. *Ex parte. num. 2. vers. Naturam verò istorum altarium, sive capellarum*, & Quintil. Mandos. *in reg. de Annal. quæst 17. num. 2.* qui etiam *nu. 5.* distinguit quatuor capellarum species. Frequenter etiam capellarum nomen usurpamus pro oratorijs seu privatis, seu publicis. Quorum species distinguit idem Mandos. *loco citato num.* 8. & de his vide quæ nos plenè adnotavimus in cap. *In his, à num. 1. usque in fin. de privileg.* Interdum etiam capellæ dicuntur Sacrorum solemnia, quæ coram Papa, & Cardinalibus peraguntur, ut per Cardin. Paleott. *de Sacri Consistor. consultat. p. 5. quæst.* 11. *pag. 313. littera B.* & de his capellis Pontificijs plura sanxit Sixtus V. in Constitutione, quæ incipit, *Egregia, in Bullar tom 2. pag. 517.*

4 Terriò nota ibi, *Non fuerunt concessa Capellæ.* textum expressum secundum Abb. antiq quod nõ potest quis retinere cum præbenda Parochialem Ecclesiam, quæ illi non sit annexa. Circa quod Host. *hic in princ. vers. Si de hac materia*, ponit prolixam distinctionem, per quam dicit omnia jura contraria de hac materia loquentia ad veram consonantiam reduci, eamque ad litteram recitat, & probat Jo. Andr. *num.* 4. Hodie hoc est expeditum jure novissimo Concilij Tridentini, cum Canonicatus in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs personalem residentiam requirant, ut in *c. 12. sess. 24.* ac proinde sunt incompatibiles cum Parochialibus, ut in *cap. 4. sess. 7 & cap. 17. sess. 24.*

5 Quartò nota ibi, *si evidens necessitas*, *vel utilitas*, duas causas, propter quas Ecclesia Parochialis de jure communi licitè potest uniri præbendæ secundum Cardin. & Anchar. *in 2. notab.* & Abb. *in 4. notab.* Una est propter evidentem necessitatem, idest cum ob præbendarum tenuitatem non reperiuntur qui velint acceptare Canonicatus, & ita Ecclesia debito servitio destituitur. Altera est propter utilitatem, quia licet reperiantur, non tamen sunt idonei, & convenientes dignitati Ecclesiæ

clesiæ Cathedralis, puta quia sunt simplices, & i-
idiotæ, & meliorea non inveniuntur ex hoc enim
damnificantur Ecclesiæ Cathedrales, cum non sint
personæ idoneæ, quæ tantæ paupertati velint se
alligare, & indecens etiam sit ut cogantur mendi-
care, ut c. 1 *infra de Cler. ægrot.* & c. *Cum secundum*,
sup. eod. secundum Host. *hic in princ. in ver.* *Susten-
tari.* Jo. Andr. *num. 1. in eod ver.* & Card. *in primo*
6 *notab.* Et considera hic nullam fieri mentionem
de tertia causa, videlicet de prærogativa personæ,
de qua in c. *De multa in fin.* *supra eod.* sed tantum-
modo de necessitate, vel utilitate Ecclesiæ. Ex
quo notabiliter infert Abb. *hic num. 5.* ut quamvis
prærogativa personæ interdum sit justa causa di-
spensandi ad plura incomparibilia, ut in d. c. *De
multa*, non tamen est justa causa annectendi unum
beneficium alteri, quia fieret præjudicium ipsis
beneficijs, cum unum veniret accessoriè ad aliud.
7 Dic clarius propter prærogativam personæ, quæ
est causa temporalis, & extinguitur cum persona,
non posse fieri unionem perpetuam in præjudiciũ
beneficij annexi, quia limitata causa, &c. Clem.
Ne Romani, §. *Eo tamen proviso*, *de elect.* & de unione
perpetua loquitur hoc cap. Unde nil mirum si de
prærogativa personæ nullam fecit mentionem.
Unio autem ad vitam non est propriè unio, sed
magis quædam palliata dispensatio, Put. *decis. 246.
num. 3. lib. 1.* Cassad. *decis. 3. num. 3. de Iudic.* & hodie
prohibita est à Concilio Trid in *cap* 4. ibi *sive per
viam unionis ad vitam*, *sess. 7.* & *c. 17.* §. *Illi vero*,
sess. 24.

8 Quintò nota ibi, *reservata congrua capellarum
Presbyteris portione*: quotiescumque parochialis
Ecclesia unitur præbendæ, hoc semper esse at-
tendendum ut supersit congrua portio pro Vi-
cario curam animarum exercente, ut hic, & in c.
Pastoralis, *supra de his quæ fi. à Prælat.* & in c *Extir-
pandæ* § *Qui verò*, *supra eod* alioquin abstinendum
erit ab annexione, quia, ut notabiliter inquit Ho-
stien. *hic num 2.* tolerabilius est, ut Canonicus
9 egeat, quam Rector Ecclesiæ Quod dictum se-
quuntur Jo. Andr. *num. 4. in ver. Pravia*, Henric.
Boich. *in fi.* Butr. *num 5.* Imol. & Auchar. ambo
num. 3. & Abb *num. 7.* & tunc secundum eos pro-
videbitur Canonicis, ut notatur in c. *De rectoribus
in glos ult. infra de Cler. ægrot.* & hodie ut dicam
infra num. 17.

10 Ultimò nota Episcopum de jure communi pos-
se augere reditus tenues præbendarum annecten-
do illis parochiales Ecclesias, ut hic est casus secũ-
dum unam lecturam, quæ communiter recipitur:
nam licet aliqui intelligant hujusmodi unionem
fieri posse ab Episcopo authoritate Apostolica,
quos tacito nomine hic refert Innocen, *in fin.* ta-
men communis intellectus habet ut fieri possit
etiam authoritate ordinaria, prout hic firmant
Abb. antiq, *in princ.* Host, & Jo. Andr. ambo in
ver. Poteris, exponentes verbum illud, *poteris*, idest
authoritate tua, arg. cap. *Vacante*, *supra eod.* & cap.
Sicut unire, *infra de excess. Prælat.* & sequuntur
Butr. *num. 4.* Cardin. *eod. num. in 2. quæst.* & An-
char. *in 3. notab* Idque communiter teneri testa-
tur Imola *num. 2.* Addunt tamen Jo. Andr. & re-
liqui post eum debere Episcopum hoc facere de
Capituli consensu juxta textum in Clem. *Si una*,
de reb. Eccles. non alienan. Et quod dictum est de
præbendis, idem intelligas de Dignitatibus, quia
eadem est ratio, & sic idem jus, c. *Tua*, *de con-
sang & affinit.* secundum Hostien. *in princ. in ver.
eisdem*, Jo. Andr. *num 3.* Cardin. *in 3. quæst. n. 5.*
Imol. *in primo notab.* Anchar. *in 3. notab.* & Abb.
num. 8. vers. Et credo.

11 Verum hodie hæc facultas uniendi Parochiales
Ecclesias præbendis Cathedralium Ecclesiarum
ob illarum paupertatem, ut in textu, vel Dignita-
tibus ob identitatem rationis, adempta est Epi-
scopis à Concilio Tridentino in *c 13. vers. In unio-
nibus*, *sess. 24.* nam sancta Synodus præcipuam ra-
tionem habens Ecclesiarum Parochialium ob ani-
marum periculum statuit ut in unionibus sive ob
redituum tenuitatem, sive ob alias causas facien-
dis, Ecclesiæ Parochiales Monasterijs quibuscum-
que, aut Abbatijs, seu Dignitatibus, sive præben-
dis Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, sive alijs
beneficijs simplicibus, aut Hospitalibus, Militijs-
ve non uniantur, & quæ unitæ sunt, revideantur
ab Ordinarijs juxta Decretum sub Paulo III. edi-
tum in *c. 6. sess. 7.* Quare hæc decretalis si intelli-
gatur de unione facienda ab Episcopo ordinaria
authoritate, juxta communem intellectum, corre-
cta est à Concilio in *d. c. 13.* Secus si intelligatur de
unione facienda authoritate Apostolica, secun-
dum aliam lecturam, quia Concilium non ligat
Papam, sed ligatur ab ipso, c. *Significasti*, & ibi Jo.
Andr. *n. 10.* & reliqui, *supra de elect.*

12 Sed hic incidit dubitatio; Quid de unionibus
Parochialium, quæ fiunt præbendis sine suppressi-
one, ut cum duo beneficia æquè principaliter uni-
untur, & utrumque per se remanet, nec mutat sta-
tum, aut naturam suam, juxta notata per glos. in
cap. 1. *infra Ne sed. vacan.*

Et primo intuitu videtur dicendum hanc spe-
ciem unionis non comprehendi in prohibitione
Concilij, quia nullum præjudicium fit Parochiali
sic unitæ, c. *Et temporis 16. q. 1.* Sicut fit per unio-
nem accessoriam, seu subjectivam, per quam Ec-
clesia unita amittit titulum, & nomen beneficij
juxta distinctionem Felin in cap. *In nostra, in 33.
coroll num. 30 de rescript.* post Oldrad *cons. 257.
num. 15.* Rot. *decis. 370. aliàs 11 de reb Eccles. non
alienan. in antiq.* Cassad. *decis. 2 num. 6. de union.*
13 Item hæc species unionis non facit Canonica-
tum curatum, nec beneficium simplex, cui sic
unitur Parochialis, desinit esse simplex, ut post
Oldrad. *cons. 223. post princ.* tenet Saruen. *in reg.
de Idiom q. 11. num. 6.* & notant glos. & DD. in c.
Super eo, de præben. lib. 6. Item Concilium non
prohibet ne Parochiales, & præbendæ ad invi-
cem uniantur, sed ne Parochiales uniantur præ-
bendis. Quæ verba videntur importare unionem
accessoriam, non autem æquè principalem, d. cap.
Super eo, de declarat. Felin. *loco citato.* Item
hac interpretatione minus corrigitur jus commu-
ne, l. 1. C. *de in offic. dotib.* c. *Cum expediat, de elect. lib.
6.* cum simil.

14 In contrarium facit, quia interest Ecclesiæ ha-
bere suum proprium Rectorem, c. *Cum non igno-
res*, *supra eod.* At per hujusmodi unionem, tametsi
unumquodq; beneficium retineat sua jura, & pri-
vilegia; tamen unus est Rector utriusque, d. c. *Et
temporis qualitas*, & ibi glos. *in ver. Vnire*, 16 q. 1.
& d. c. 1. *Ne sed. vacan.* Marian. Socin in c. *Sicut
unire, in 2 articulo principali*, *nu 6. de excess. Prælat.*
15 Præterea unio requirit causam necessitatis, vel
utilitatis Ecclesiæ, ut hic patet, alioquin non va-
let etiamsi fiat ab Ordinario servata juris forma

ut

ut tenent Imol. & Abb. *hic*, Oldrad. *conf.* 261. *& seq.* Marian. Socin. in d. c. *Sicut unire*, *in* 5. *artic. principali*, *num* 90. Rota *decis.* 133. *num* 3 *par.* 2. *divers.* Hujusmodi autem unio tantum abest, ut habeat causam necessitatis, vel utilitatis, ut potius utrique beneficio sit damnosa. Parochiali quidem, quia patitur fructuum dismembrationem, nec amplius habet peculiarem Rectorem, sed cõmunem cum præbenda, ut dictum est. Præbendæ verò, quia licet illi accrescaut reditua, tamen decrescit servitium, & minuitur divinis cultus, ad quem beneficia Ecclesiastica sunt constituta, *c. fin. de rescr. lib.* 6. Concilium Tridentin. *cap.* 3. *sess.* 21.

16 Nam Canonicus, cujus præbenda unita est cum Parochiali æque principaliter, tenetur in Parochiali residere tamquam in digniori, ut in Constit. Pij V. *Cupientes*, *in Bullar. tom.* 2. *pag* 267. Nec obstat, c. *Extirpandæ*, §. *Qui verò, supra eod.* quia loquitur in casu, in quo Parochialis annexa est dignitati accessoriè, ut ibi dixi *num*. 27. *&* 29. Quod si teneretur residere in Cathedrali, Parochialis debito servitio destitueretur, & tamen decretum d. c. 13. prohibet uniones ex quibuluis causis faciẽdas: ergo fortins hanc, quæ nocet utrique bene-
17 ficio Et hoc puto verius, quia præbendarum tenuitati alia ratione Concilium provideri voluit, quam per unionem Parochialium Ecclesiarum: nam in *cap.* 15. *sess.* 24. decrevit ut in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, ubi frequentes, adeò que tenues sunt præbendæ simul cum distributionibus quotidianis, ut sustinendo decenti Canonicorum gradui pro loci, & personarum qualitate non sufficiant, liceat Episcopis cum consensu Capituli, vel aliquod simplicia beneficia, non tamen regularia ijs unire, vel si hac ratione provideri non possit, aliquas ex ijs supprimere, & illarum fructus reliquarum distributionibus applicare.

18 QUÆRO, an Episcopus facultate sibi tributa decreto Concilij d. *c.* 15. *sess.* 24. possit cum consensu Capituli unire aliquot ejusdem Ecclesiæ portiones præbendis Canonicalibus, quarum fructus adeò sunt tenues ut sustinendo decenti Canonicorum gradui non sufficiant.

19 Videtur respondendum non posse. Nam Concilium d. cap. 15. extendi non debet ad alia beneficia, quam ad ea, de quibus loquitur, scilicet ad beneficia, & præbendas Canonicales, cum versemur in materia unionum quæ sunt odiosæ, à jure exorbitantes, ambitiosæ, & restringendæ, c. *Sanctorum*, 70. *distin.* per quem textum ita respondit Calder. *cons.* 13. *An unio. sub tit. de rebus Eccles. non alien.* quem refert, & sequitur Dec. *cons.* 233. *Visa tenore*, *n.* 6. & Quintil. Mandos. *in reg.* 12. *q.* 6. *num.* 12

20 Deinde d. c. 15. dat Episcopo duplicem facultatem. Prima facultas est uniendi beneficia simplicia; quorum appellatione non veniunt portiones Cathedralium. Tum quia appellatione beneficij non venit beneficium existens in Cathedrali, cap. *Quamvis in* 1. *&* 2. *responsa de præben. lib.* 6. Rota *in antiq. decis.* 2. *de fil. Presbyter.* & *decis.* 4. *de offic. Ordin.* Jo. de Selva *in tract. de benefic. quæst.* 11. *p.* 3.
21 *num.* 117. Tum quia hæ portiones existentes in Cathedrali residentiam requirunt ex Concilio, *cap.* 12 §. *Præterea*, *sess* 24. quam non requirunt beneficia simplicia ex generali consuetudine, glos. in cap. *Gratia*, *in ver. De jure teneri de rescr. in* 6. Lap. *alleg.* 36. *in princ.* Rebuff. post alios *in Praxi*, *tit. Dispensatia de non residen* n. 8.

22 Alia facultas est aliquas præbendas supprimendi, cæterasque ad pauciorem numerum redigendi. Appellatione autem præbendarum, de quibus loquitur Concilium, itidem non venit portio, non solum quia quando Concilium voluit comprehendere portiones, id expressit, ut in d. §. *Præterea*, sed etiam quia manifestè loquitur de præbendis Canonicalibus, cum requirat eas adeò esse tenues ut sustinendo decenti Canonicorum gradui non sufficiant. Et dum postea dat facultatem uniendi, loquitur de eisdẽ præbendis Canonicalibus; quod non potest contingere in portionibus, quarum suppressio non diminuit numerum Canonicorum

Confirmatur, quia Concilium ejusmodi facultatem adeò ampliavit, ut voluerit eam procedere non obstante reservatione, vel affectione, cum tamen de jure communi Episcopus non posset unire reservata, vel affecta saltem, ut unio tunc posset effectum sortiri. Rota *decis.* 658. *aliàs* 6. *de reb. Eccl. non alien in antiq.* Collect in cap. *Sunt unire*, *num.* 6. & ibi dixi *num.* 22. *infra de excess. Prælat.* & ideò Concilium magis est strictè intelligendum ad limites verborum, c. *Quæ à iure*, *de regul. iur. lib* 6.

23 Demum orta dubitatione, An ob tenuitatem capellanorum Ecclesiæ Cathedralis pro divini cultus augumento, vel ob tenuitatem redituum fabricæ, vel Sacristiæ Ecclesiæ Cathedralis liceat Episcopis uti remedio *cap.* 15. *sess.* 24. S. Congreg. censuit non licere. Ergo si Concilium qua parte loquitur de præbendis Canonicalibus non extenditur ad capellas, vel fabricam, aut sacristiam, longè minus ubi loquitur de beneficijs simplicibus extendi debet ad portiones: nam respectu præbendarum, quibus fit unio, dispositio Concilij est favorabilis, cum per eam augeantur reditus Canonicorum ob causam necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ, ut hic patet. At verò respectu beneficiorum simplicium est odiosa, cum per unionem titulus, & nomen beneficij annexi extinguatur, c. *Super eo*, *de præben. lib.* 6. Oldrad. *cons.* 257. *factum tale est num.* 15. Rota *decis.* 370. *aliàs* 11. *de reb. Eccl. non alienan.*

24 Ulterius quæro, An Episcopus ex decreto Concilij in eodem *cap.* 15. *sess.* 24. nedom præbendis Canonicorum, sed etiam ipsi Capitulo, seu Capitulari mensæ beneficia simplicia unire possit, ubi frequentes, atque adeò tenues sunt præbendæ, ut sustinendo decenti Canonicorum gradui non sufficiant.

25 Ex juris communis dispositione manifestum est irritam esse unionem beneficij factam ab Episcopo mensæ Capitulari etiam suo consentiente Capitulo, ut est casus in Clem. *si una*, §. *Quod si Episcopus*, ubi omnes, *de reb Eccl. non alienan.* & notant hic Jo. Andr. *num.* 2. *in fin. in ver Poteris*, Imola *num.* 3. & reliqui. Rationem assignat glos. communiter approbata in dict. Clem. *Si una in ver. Capitula*, & Imol. *d. n.* 3. quia Capitulum non potest in facto proprio authorizare, c. *Qui manumittitur*, 12. *q.* 2. Quidquid contra scripserit Oldrad. cons. 182. qui nõ respondet ad dictam Clem. imò propter illam fatetur se dubitare de victoria causæ, & eum reprobat Caccialup. *in tract de union. art.* 4.
26 *quæst.* 10. Quare necessaria est authoritas Papæ, ut tenet glos. in d. Clem. *in ver. Mensa*, *ad fin* quam ibi se-

sequuntur Cardin. *num. 3. in fin.* Abb. *n. 6.* & ipsemet Oldrad. sibi contrarius in *cons. 262. n. 3.* ubi addit nec sufficere authoritatem Metropolitani, quia hic non est de casibus Archiepiscopo reservatis quoad subditos suffraganei, c. *Pastoralis*, & quod ibi notatur *supra de offic. ordin.* Ad hoc, cap. *Sicut unire, vers. Non obstante, infra de excess. Prælat.*

27 & hoc planum. Sed in terminis Concilii Tridentini die 29. Novembris 1612. in S. Congregatione, cui interfuerunt S. R. E. Cardinales Montelperus, Justinianus, de Monte, Paravicinus, Mattheius, Aquaviva, Plattus, Blanchettus, Mantica, Doratus, Bonvisius, & Sanctorum Quatuor, proposito suprascripto dubio, Mattheius censuit Episcopum non posse unire mensæ rationibus in ejus voto adductis; & præcipuè, quia Concilium tribuit facultatem uniendi præbendis duntaxat, non autem mensæ Capitulari, & cum versemur in materia stricta, & à jure improbata, ut in Clem. *Si una. de reb. Eccl. non alienan.* extendi non debet ad casum in verbis non comprehensum ad correctionem Juris communis. Montelp. idem fecit, & in hanc sententiam allegavit cons. Hieronymi Gabriel. 101. Idem senserunt de Monte, & Paravicinus. Sed Aquaviva dixit se contrariam sententiam veriorem existimare, quia nullam inter utrumque casum videbat rationem diversitatis. Neque obstare quod Capitulum non deberet authorizare in facto proprio, quia hæc non est authoritas, sed consensus. Justinianus putavit negativè respondendum, quia Concilium quando voluit præjudicare juri communi, id expressit; quòd cum non fecerit, videtur noluisse. Platt. dixit ex verbis Concilii se elicere quod unio fieri possit mensæ Capitulari eo quod voluit fructus præbendarum suppressarum quotidianis distributionibus applicari. Blanchett. considerabat quod aut præbendæ sunt inæquales, & non potest Episcopus unire mensæ; aut sunt æquales, & potest absque consensu Capituli, quia in alienatione, quæ fit vigore legis, non requiritur solemnitas. Mantica censuit respondendum negativè. Dorat. etiam negativam sententiam sequutus est, quia quoties facultas aliqua tribuitur, non debemus eam ampliare ad casus non expressos, l. *Illicitas* §. *Qui universas, ff. de offic. Præsid.* Ad id quod dicebat Dominus Cardinalis Platt. respondit facere pro hac parte, quia Concilium voluit præbendarum suppressarum fructus reliquarum distributionibus applicari, & sic semper egit de applicatione facienda præbendis, non autem mensæ. Ad id quod adducebat Dominus Cardinalis Blanchettus, respondit Concilium non cogere ut fiat hæc unio, sed tantum dare facultatem illam faciendi, ideoque in hoc casu non procedere quod dicitur in alienatione necessaria nullam requiri solemnitatem. Bonvisius, & Sanctorum quatuor sententiam negativam & ipsi sequuti sunt. Itaque ex communi sententia decretum fuit nequaquam Episcopum posse hujusmodi beneficia unire Capitulo, seu Capitulari mensæ, idque id fecerit, nullam esse unionem. Quam Congregationis sententiam die 19. Decembris 1612. ad se relatam S. D. N. probavit.

28 Successivè quæro, Posita decisione S. Congregationis Concilii, qua declaratum fuit Episcopũ vigore facultatis sibi tributæ decreto Concilii Tridẽtini c. 15. *sess.* 24. beneficia simplicia præbẽdis Cathedraliũ, vel Collegiatarum Ecclesiarum de consensu Capituli uniendi, non posse eadẽ beneficia unire mensæ Capitulari, & si uniat, unionem esse nullam: An etiam nulla sit unio beneficiorum simplicium facta ab Episcopo mensæ Capitulari, si in Cathedrali, vel in Collegiata nullæ sunt præbendæ distinctæ, sed dumtaxat massa cõmunis Capituli, cujus proventus omnes his tantum, qui statutis horis interfuerunt, distribuũtur.

Episcopus Caluensis asserens fructus mensæ Capitularis esse tenuissimos, eidem mensæ cum consensu Capituli alias univit decem, & tria beneficia simplicia, & cum postea quatuor ex eis vacassent in mensibus reservatis, Julius Cæsar Malaspina illa a Sede Apostolica impetravit, & lite prius coram Auditore Cameræ, & deinde in Rota introducta contra Capitulum Cathedralis, quod se fundabat in dicta unione, Julius Cæsar obtinuit a S. Congregatione decisionem suppositam in dubio per manus delato, videlicet nullam esse unionem factam ab Episcopo mensæ Capitulari, cum Concilium tribuat solum facultatem uniendi præbendis, non autem mensæ Capitulari. Et quia Julius Cæsar hac decisione impugnavit unionem in Rota, Capitulum habuit recursum ad S. Congreg. prætendens decisionem supradictam habere locum tantum quoties in Cathedrali sunt præbendæ distinctæ, non autem cum nullæ sunt distinctæ præbendæ, sed sola massa Capitularis, ut in casu, de quo agitur; ideoque petiit resolutionem dubii supradicti.

Ad quod videtur affirmativè respondendũ, videlicet hujusmod. unionem mensæ Capitulari factam juxta priorem decisionem esse nullam, etiã cũ nullæ sunt in Ecclesia præbendæ distinctæ sed sola massa Capitularis. Nam ratio in priori decisione considerata quare liceat Episcopo vigore *c. 15. sess. 24.* unire beneficia præbendis Canonicalibus, non autem mensæ Capituli, ea fuit, quia etiam de jure communi ante Concilium eadem uniendi potestas competens Episcopo quoad omnes præbendas, ut scilicet posset illis unire beneficia, non competebat ei quoad mensam Capitularem. Ita colligitur ex dicta Clem. *Si una, in ver. Mensæ suæ,* ubi omnes notant *de reb. Eccl. n̄ alienan.* ex hac decretali, & declarat in specie Vitalin. in d. Clem. *nu. 14.* & ratio diversitatis inter utrum-

29 que casum ea assignatur à Doctoribus, quod cùm in unione requiratur consensus Capituli, ut in d. Clem. *Si una*, & Capitulum non possit authorizare in facto proprio, ut ibidem omnes tradunt, potest quidem Capitulum præstare authoritatem in unione facta omnibus præbendis, ut hic, quia tunc principaliter agitur de interesse singulorum, & secundariò de interesse Capituli; non autem cum unio fit mensæ, quia tunc agitur principaliter de interesse Capituli, & secundariò singulorum. Clari autem juris est posse interponi authoritatem ab eo, cujus non interest principaliter, sed secundariò, l. 1. *ff. de authorit. Tutor.* cum simil. Huic autem opinioni apertè videtur adhæsisse Concilium d. c. 15. cum facta mentione præbendarum, voluit licere Episcopo de consenso Capituli aliquot simplicia beneficia iis unire, scilicet præbendis, cum mysterio admittens unionem cum consensu Capitoli fieri præbendis, non facta mentione facultatis uniendi mensæ tanquam prohibitæ de jure communi, & adversanti rationi naturali,

secundum quam non convenit quemquam in facto proprio authorizare, ut per DD. in d. Clem.

Hæc autem ratio decisionis jam editæ, quod nō possit Episcopus unire beneficia mensæ Capitulari, quia requiritur consensus Capituli, quod illum interponere non debet in facto proprio, militat etiam cum præbendæ non sunt distinctæ, quia utrobique interest Capituli, & quidem principaliter; ac propterea decisio prædicta etiam hoc casu locum habere videtur. Quod in terminis juris veteris apertè sentire videntur DD. in d. Clem. dum negantes unionem factam ab Episcopo mensæ Capitulari, non limitant hanc opinionem ubi præbendæ non sunt distinctæ; cùm tamen sint multæ Ecclesiæ, quæ non habent hanc distinctionem, ut
30 ait Innoc. in c. *Dilectus el 1. n. 4. sup. eod.* Imò Vital. in dicta Clem. *Si una, § Quod si, n. 14. & 15. de reb. Eccl. non alienan.* expresse declarat prohibitionem juris communis, ut Episcopus mensæ Capitulari beneficia unire non possit, procedere etiam cum præbendæ non sunt distinctæ, inferens portionibus privilegiatis non posse ab Episcopo fieri uniones, quia hujusmodi portiones non sunt Ecclesiæ, sed de redditibus communiter collectis extrahuntur, ut dicit Innocen. in d. c. *Dilectus, in fin.*

31 Non obstat quod ubi præbendæ non sunt distinctæ, sed reditus omnes in distributionibus consistunt, quæ ex communi massa percipiuntur, videantur distributiones esse loco præbendarum, juxta glos. magnam communiter receptam in c. *Licet, supra eod.* quia alias esset dare canoniam sine præbenda, ut animadvertit glos. in c. *unico, de Cler. non resid. in 6. in ver. Receperit*, adeò ut sicut ex Concilio potest Episcopus unire præbendis, ita poterit unire massæ communi, quæ resolvitur in præbendis juris interpretatione. Ad hoc enim bene respondet Vital. in *loc. cit.* (Licet enim (inquit) alio respectu massa, vel portiones exæquentur præbendis, non tamen quoad hoc in illis possit fieri unio propter rationem superius expressam.) & propterea quoad effectum uniendi non sufficit, ut pro præbendis habeantur.

Non obstat quod secundum hunc intellectum sequatur, ut Concilium hoc salutari unionis remedio non omnibus Cathedralibus eo indigentibus prospexerit, cum multæ, ut dictum est, sint Ecclesiæ sine præbendis distinctis cum massa communi valdè tenui, quam Episcopus unionibus beneficiorum non poterit reddere pinguiorem.

Nam respondetur casum hunc omissum à Concilio remanere sub dispositione juris communis, vulg. l. *Commodissime. ff. de liber. & posthum.* Nec propterea ullum sequi absurdum, quia si mensa Capitularis erit tenuis, adeundus erit pro unione summus Pontifex, ut per DD. in d. glos. super verb. *Mensa*, & dictum est supra, *num. 26.* die 5 Februarii 1611. habita est Congregatio in ædibus D. Cardinalis Montelperi, cui præter ipsum interfuerunt Domini Cardinales de Monte, Plattus, Arignonius, Mantica, Millinus, Nazareth, in eaq; proposito suprascripto dubio omnes uno ore censuerunt decisionem jam editam habere locum, etiam cum præbendæ non sunt distinctæ, sed sola
32 massa communis. Cardinalis Plattus addidit non obstare quod in facto proprio possit authoritas interponi bona fide, & palam, ex Bart. in l. *Frater à fratre, num. 50. ff. de condict. indeb.* quia id intelligitur quando authoritas interponitur coram superiore qui debet actum confirmare, ut ibi per Bart. Cardinalis Millinus etiam adjecit hanc dubitationem à Cardinali Platto propositam jam sopitam esse per d. Clem. *Si una, de reb. Eccl. non alien.* contra opinionem Oldradi, *cons. 182.* Quoad dubium perpendit etiam hanc rationem, quod unio est facienda præbendis distinctis, ut sciatur quis sit Prælatus beneficiorum unitorum. Et pro hac opinione quod unio sit nulla facta mensæ Cathedrali, in qua præbendæ non sunt distinctæ, citavit Gabriel *cons. 186. alias 188. lib. 2.*

33 In glos. 3. QUÆRO cum Parochialis Ecclesia, vel fructus illius annectuntur præbendæ, vel mensæ Capitulari, quis dicatur habere curam animarum, & sit Prælatus, ac Rector Ecclesiæ, an scilicet Canonicus præbendarius, vel Capitulum, an vero Vicarius perpetuus ad hoc ut sibi, & non alteri debeantur decimæ, primitiæ, & oblationes, quæ de jure communi competunt.

Propositum dubium in duobus casibus ad praxim deduci potest. Primus est in unionibus factis, vel faciendis authoritate Apostolica. Secundus in unionibus ab Episcopo factis, & effectum sortitis ante publicationem Concilii Tridentini. Ex eo enim tempore sublata est facultas, quam ex hac decretali habebant diœcesani uniendi Parochiales Ecclesias præbendis Canonicalibus, ut dictum est supra *num. 11.*

34 Rursus ad praxim potest deduci hæc controversia in unione accessoria tantū, cum scilicet Parochialis perpetuo annectitur, & subjicitur præbendæ juxta textum hic. & in c. *Extirpanda, §. Qui verò, supra, eod.* & in c. *Super eo, de præb. lib. 6.* non autem in unione extinctiva, seu translativa cum scilicet ex duabus Ecclesiis una fit Ecclesia, & jura unius perimūtur, seu transferuntur in aliā. Nec in unione æquè principali, ut cum duæ Ecclesiæ ad invicem uniuntur, ita ut unaquæque retineat sua jura, & privilegia. Quandoquidem in his duabus unionum speciebus unus tantum est Rector utriusque Ecclesiæ, ut in c. *Et temporis*, & ibi glos. *in ver. Unire, 16. q. 1.* & in cap. 1. *cum glos. 2. infr. Ne sed. vacan.* & consequenter non habet competitorem super jure prælationis, & curæ animarum.

35 Quibus præhabitis, conjungendo dicta glossarum cum dictis Doctorū *hic*, & præsertim Host. *n. 6.* & Jo. And. *n. 8.* pro solutione quæstionis observandum est tribus modis augeri posse reditus Canonicorum ex proventibus Ecclesiæ Parochialis.

Primus modus est per annexionem Parochialis alicui ex præbendis Canonicalibus, ita ut fructuū perceptio spectet ad Canonicum certa portione Vicario relicta, sive in pecunia numerata, sive in aliis speciebus, ut *hic*, & in c. 1. *infr. eod. lib. 6.* & d. § *Qui verò*, sive quia ipse Vicarius cōcedit in mensa Prælati, sicut fieri testatur Henr. Boich. in omnibus Prioratibus habentibus curam animarum annexam totius diœcesis Leonen. unde ipse est oriundus, & hoc primo casu de jure communi cura animarum, & rei vendicatio fructuum spectat ad ipsum Canonicum, maximè in foro contentioso; sed exercitium curæ in foro animæ ad Vicariū pertinet, ut in c. *Super eo. de præben. lib. 6.* & ita intelligendi sunt Host. & Jo. Andr. *ubi supra*, dum dixerunt Canonicum esse Prælatum, & curā habere, & Vicarium suum similiter, ut c. 1. & 2. *supra de offic. Ordin.* id est Vicarium in foro animæ, & Canonicum in foro judiciali, ita ut de jure com-

muni

muni vendicet decimas, & alia jura, ut probatur in c. *Ex transmissa, suprà de præscript.* in c. *Ex parte, il primo,* & in c. *in nostra, infrà, de sepultur.* & hîc declarat Henric. Boic. *ante med. vers. Aut perceptis*
36 *fructuum*, vel certè, ut inquiunt Butr. *in fin.* & Cardin. *in 7. q. n. 8* Canonicus est Prælatus, & habet curam quoad habitum, Sacerdos verò quoad exercitium. Idem Jo. de Lign. & post eum Gemin. in c. *Super eo, colum. 2. in glos. 2.* & Francin. *2. in ead. gl. de præb. lib. 6.* ubi sic distinguunt. Aut loquimur de cura fori contentiosi, & tunc proculdubio illã habet Canonicus, aut in terminis d. c. *Super eo,* & notatur in Extrav. *Execrabilis, in ver. Perpetuos.* Aut loquimur de cura fori pœnitentialis: & tunc in illa concurrit habitus, & actus. Quoad habitum curæ clarum est, quia est penes Canonicum; quo-
37 ad actum, seu exercitium est penes Vicarium. Cæterùm Petr. de Anchar. *hîc n. 6* videtur concludere Canonicos, quorum præbendis facta est annexio, nec quoad exercitium, nec quoad habitum habere curam fori pœnitentialis. Primò, quia cum possint esse minores vigintiquinque annorum, ut notatur in c. *Si eo tempore, de rescr. lib. 6.* per Host. & DD. in c. *Postulâstis, infrà de concess. præben.* non apparet quo pacto possit in eis cadere titu-
38 lus, & jus curæ, seu illius exercitium. Deinde quia si penes ipsos esset jus curæ, & Sacerdotes in Parochialibus positi censerentur illorum Vicarij in curæ exercitio, sequeretur ut defunctis, vel translatis Canonicis extingueretur jus ipsorum Sacerdotum, qui haberent causam, & titulum à Canonicis, & penderent ab eis, ut c. 1. *de offic. Vicar. lib. 6.* Sed hoc est falsum, ut notatur in d. cap. *Extirpandæ, suprà eod.* Ergo hujusmodi Sacerdotes non sunt censendi Vicarij Canonicorum propriè, cum sint perpetui, nec ad libitum Canonicorum possint removeri, ut in d. c. *Extirpandæ, § Qui verò,* nec ab eis dependentiam habeant ullo modo, sed authoritate juris habeãt curæ exercitium de per se, quam principalis Canonicus impedire non posset, nec se de seipsa intromittere, sicut nec Episcopus invito Rectore Ecclesiæ Parochialis posset ibi curam animarum assumere. Demum ob dictam curam Vicarius est ille, qui adstringitur ad pœnas, c. *De multa,* & Extrav. *Execrabilis, dè præben.* recipiendo aliud beneficium similem curam habens, ut patet in prædicta Extrav. *in fine,* & in Clem. 1. *de offic. Vicar.* Fatetur tamen Anchar. Canonicum agere posse de juribus spectantibus ad Ecclesiam annexam, & pro eis conveniri, quia emolumentum temporalium principaliter spectat ad eum.

Sed certè quidquid ipse dicat, non videtur recedendum a communi opinione, quia Sacerdos Ecclesiæ annexæ appellatur Vicarius, ut est casus in d. c. *Extirpandæ, §. Qui verò, suprà de præb.* & consequenter habitus curæ videtur esse penes Cano-
39 nicum. Neque obstat quod Canonicus possit esse major septennio, vel annorum quatuordecim, licet sit minor vigintiquinque. Quoniam jura, quæ præscribunt ætatem vigintiquinque annorum, loquuntur in Parochiali, ut in c. *Licet Canon. de elect. lib. 6.* secundum Cardin. vel certè ut dicit Jo. de Imola, jura prædicta vendicant sibi locum in his, qoi habere debent curam quoad exercitium, non autem quoad habitum in quandam conseqoentiam propter annexionem factam prębendæ: tunc enim jus videtur quodammodo dispensare, ut habeant hujusmodi curam in habitu, ex quo permittit eum habere præbendam, cui annexa est Ecclesia curata, arg. c. *Præterea,* & c. *Ex litteris, suprà de offic. deleg.* & l. 2 *ff. de jurisd. omn.*
40 *iudic.* Item non obstat secundum motivum Anchar. quòd deberet extingui potestas Vicarij extinctã potestate principalis Prælati; siquidem hoc procedit in Vicario temporali, & voluntario: secus in perpetuo & necessario, qui authoritate Canonis, non autem ipsius Prælati constituitur, prout contingit hoc casu, ut patet *in d. §. Qui verò.* Tandem non obstat ultimum motivum quòd Vicarius adstringatur ad pœnas, c. *De multa,* & Extrav. *Execrabilis.* Quia hoc non provenit ex eo, quòd sit Prælatus, & habeat jus curæ, sed propter curæ exercitium; Canonicus verò his pœnis non adstringitur, quia cum habeat curam annexam præbendæ, consideramus ipsam præbendam tanquam principale, ut notatur in c. *Super eo, in gl. in ver. Non obviet, infr. eod. lib. 6.* Curam verò tanquam accessorium, ad hoc c. *Si confirmationem, de elect. lib. 6,* secundum Cardin. *hîc n. 8.* & ita opinionem Petri de Ancharano refellit Jo. de Imola *num. 4. vers. Sed certè,* cum quo transit Jo. de Anan. *eod. n. vers. Io. de Imola.* Et hanc sententiam probavit S. Congregatio Concilij, ut mox patebit.

41 Secundus modus augendi reditus Canonicorum est per annexionem Parochialis Ecclesiæ ipsi Capitulo, seu mensæ Capitulari; intellige per Papam, vel de illius mandato, propter Clem. *Si una, de reb. Eccles. non alienan.* ita ut ad Capitulum spectet perceptio fructuum Ecclesiæ, ut in proprios usus convertat, ut in c. *Consultationibus, infrà de donat.* certã portione similiter relictã Vicario perpetuo: & tunc jure pertinet ad Collegium simul, non autem ad singulos, § *Qui manumittitur,* 12. q. 2. l. *Sed si hac lege, §. Qui manumittitur, ff. de in jus vocan.* & l. *Sicut municipium, § 1 ff. Quod cujusque univers. nom.* & firmant *hîc* Host. *num: 6.* Jo. Andr. *num: 8,* Butr. & Cardin. ambo *num: 7.* Sed hoc intellige quoad temporalia ita ut ad ipsum Collegium spectet vendicatio rerum Ecclesiæ, & quoad habitum tantum, non autem quoad exercitium in foro animæ, quod spectat ad Vicarium perpetuum privativè ad Capitulum, ut conclusum est in casu præcedenti.

Hinc cùm fel. record. Pius V. in Basilica Principis Apostolorum de Urbe erexisset perpetuam Vicariam pro cura animarum Parochianorum prædictæ Ecclesiæ exercenda, prout in Motu proprio sub Dat. Romæ ad S. Petrum nonis Novembris sui Pontificatûs anno 6. & modernus Vicarius perpetuus prætenderet curam animarum prædictæ Basilicæ ad ipsum spectare, privativè ad Capitulum: ob eam causam orta super hoc lite, quæsitum est à S. Congreg. Concilij, an litteræ Motûs proprij Pij V. Institutionis Vicariæ transferant omnẽ curam in Vicarium perpetuum privativè ad Capitulum, S. Congregatio Cardinaliom Concilij Trid. Interpretum auditis utriusque partis procuratoribus, & advocatis, reque diligenter examinatã, censuit ex litteris san. mem. Pij V. solom curæ exercitium fuisse translatum in Vicarium perpetuum privativè ad Capitulum; curam verò habitu penes Capitulom remansisse. Cæterùm qoæ ad habitum, & quæ ad exercitium pertineant, maturius, ubi partes petierint, esse deliberandum.

42 Tertius denique modus augendi reditus Canonicorum est per assignationem, seu impositionem pensionis super fructibus Parochialis, vel ad favorem ipsius Capituli, vel particularis Canonici, ita ut Collegium, vel Canonicus præbendarius certam portionem percipiat, reliquis fructibus cadentibus in usus Vicarij, & hoc tertio casu cura animarum, & vendicatio fructuum pertinebit ad Sacerdotem, ipseque erit Prælatus & Rector Ecclesiæ, ut c. *Avaritia*, & c. *De monachis, suprà eod.* & ita intelligitur finis hujus glos. 3. ibi, *sed verius*, dum approbat primam opinionem.

Non obstat c. *Extirpandæ, §. Qui verò, suprà eod.* ubi non licet pensionem ex fructibus Parochialis conferre non beneficiato: Quoniam ibi fraus tantum excluditur per illa verba, (Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem Ecclesiæ curatæ pensionem quasi pro beneficio conferre præsumat) hic verò assignatur pensio bonâ fide, & ex causa rationabili secundum Host. vel ibi sine annexione, hic autem per annexionem, quæ fit præbendæ secundum Cardin. vel denique ibi censetur excepta causa evidentis necessitatis, vel utilitatis, ut hic. Hodie non puto augeri posse reditus præbendarum ab Ordinario per impositionem pensionis, seu dismembrationem fructuum Ecclesiæ Parochialis; quia in hac materia jam provisum est a Concilio Trid. qua forma sit procedendum, ut dictum est *suprà n. 11.* præsertim post regulam S. D. N. Urbani VIII. revocatoriam reservationum pensionum perpetuarum super beneficijs Ecclesiasticis etiam ad favorem Collegiorum, Capitulorum, & beneficiorum, quæ nondum sortitæ sunt effectum; nec non indultorum imponendi pensiones etiam temporales. Quæ habetur *in Bullar. tom. 4 pag. 379.* Prædictam distinctionem probavit Guil. de Monte Laud in Clem. 1. *in glos magna. vers Hic quæro, de offic. Vicar.* & in Clem. 1. *in ver. Iura Episcopalia, de censib.* & in Extravag. *Execrabilis, in fin. super ver. Parochias, de præben.* & idem Guil. & Zenzelin. in Clem. 1. *super ver. assignare neglexerint. de jurepatr.* Gemin post Jo. de Lignano in c. *Super eo, colum. 2. in 2. glos.* & ibi etiam Franc. *colum. 1 in eadem glos. infrà eodem lib. 6.* & sequuntur *hic* Henric. Boich. *nu. 1.* & Abbas *num. 10.* & est ex mente Host. Jo. Andr. & reliquorum ferè omnium.

DE PRÆBENDIS.

Cap. Super inordinata.

SUMMARIUM.

1 *PUeri, & aliàs beneficiati non sunt idonei ad beneficia consequenda.*

2 *Potestas, & voluntas requiritur ad quemlibet actum expediendum.*

3 *Beneficium simplex obtinenti an, & quando Episcopus possit conferre secundum ex juris communis dispositione, & nn. seqq.*

Et quid ex Concilio Tridentino, n. 7.

4 *Responsio, ut sit latior, quàm interrogatio, non est inconveniens.*

5 *Beneficia simplicia de jure communi requirunt personalem residentiam.*

6 *Beneficium obtinens, quod personalem residentiam non requirit, de jure communi non est inhabilis ad aliud obtinendum.*

7 *Et quid post Concilium Tridentinum.*

8 *Beneficia duo personalem residentiam requirentia quantumcunque modici sint valoris, hodie sunt incompatibilia*

9 *Collatio secundi beneficij incompatibilis valida est, sed adeptâ pacificâ possessione secundi vacat primum.*

10 *Aetas quæ requiratur de jure communi ad obtinenda beneficia simplicia, & Canonias in Cathedrali Ecclesia, & nn. seqq.*

11 *Pueri qui dicantur.*

12 *Canonicos Cathedralis jura præsumunt esse peritos & consilio maturos.*

13 *Aetas quatuordecim saltem annorum hodie requiritur ad beneficium obtinendum.*

14 *Et collatio ante facta ab Episcopo est ipso jure nulla, & provisus non facit fructus suos.*

15 *Sufficit tamen annum decimumquartum esse inchoatum.*

16 *Puer præsentari potest ad beneficium jurispatronatus in duodecimo ætatis anno si ita in illius fundatione sit cautum.*

17 *Canonicatus, & Portiones Cathedralis Ecclesiæ hodie annexum habent Ordinem Presbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus.*

18 *Aetas quæ requiratur ad singula beneficia tam sæcularia, quam regularia obtinenda, remissivè.*

19 *Ordines minores in qua ætate ab Episcopo conferri possint, aut debeant, & nn. seqq. usq. in finem.*

20 *Tonsura requirit ætatem septem annorum completam & nn. seqq.*

21 *Aetatem nullam præfinivit Concilium Tridentinum ad primam Tonsuram, & minores Ordines, & n. 41.*

22 *Aetatis decem & octo annorum latoribus præfinita in cap.* Nemo. 78. *dist. nulla est habenda ratio, & cur.*

23 *Decreta Conciliorum, Decretales, & leges civiles à Gratiano voluminis suo inserta non aliam habent authoritatem, quàm leges ipsa, Decreta, & Decretales.*

Leges civiles ita demum dicuntur Canonizatæ, si à Papa Canonibus inserantur. ibidem.

24 *Aetas minorum Ordinum ex decreto Zosimi Papæ.*

25 *Item ex decreto Siricij.*

26 *Item ex Concilio Toletano.*

27 *Item ex opinionibus glossarum, & Doctorum.*

Item ex consuetudine generali. n. 32.

Item ex Pontificali Romano, n. 34 vers. Alterū est.

28 *Intellectus c.* De ijs, 28. *dist. & nn. seqq.*

29 *Dictio* A, *ex sui natura est exclusiva, præsertim conjuncta tempori.*

30 *Infantiæ proximus quis dicatur.*

31 *Dictio,* mox, *quid importet.*

32 *Consuetudo universalis Ecclesiæ quamvis sit contraria juri scripto pro lege servanda est.*

33 *Consuetudo interpretativa faciliùs, & minori tempore inducitur, quàm novi juris inductiva.*

34 *Ordinatus in Acolythum ante pubertatem non potest suspendi ab executione.*

35 *Ordines minores an de necessitate Sacramenti, vel de necessitate præcepti, an verò de honestate tantùm requirant usum rationis.*

36 *Pueri, & usu rationis carentes possunt suscipere Sacramenta omnia, in quibus non requiritur actus suscipientis.*

Ordi-

37 *Ordines sacri usum rationis requirunt ex necessitate præcepti, non autem Sacramenti.*
38 *Et quid in consecratione Episcopali.*
39 *Ordinatus infra annos discretionis nõ reordinatur.*
40 *Sacramentum quodlibet non iterabile non requirit aliquam dispositionem ex parte suscipientis, sed tantùm ut obex contraria voluntatis non obsistat.*
41 *Ordinantes ad primam tonsuram, vel minores, aut sacros ordines ante ætatem legitimam quas pœnas incurrant ex Bulla Sixti V.*
42 *Aetas discretionis quæ dicatur.*
43 *Aetas septennij sufficit ad sponsalia contrahenda.*
44 *Ordines minores unâ die hodie conferri non debent nisi ex causa.*

SUPER INORDINATA. Pueri, & aliàs beneficiati non sunt idonei ad beneficia consequenda. Hoc dicit: Dividitur in tres partes. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda rationis ratio ibi, *Cùm autem.* In tertia, responsio, ibi, *Consultationi.* Secundum Hostiensem, & Jo. Andr. fit consultatio. Respondetur in genere. Exemplificatur in specie.

2 Nota primò ibi, *possunt, & volunt*, ad quemlibet actum expediendum duo esse copulativè necessaria: potestatem scilicet & voluntatem, ut hic per Butr. *in 1. not.* Ad idem text. in c. *Cum super, de offic. deleg.* & in l *Cum se*, & ibi Bald. *n. 1. C. de donat. ante nupt.*

3 Secundò nota, obtinentem simplex beneficium non esse habilem ad aliud beneficium obtinendum primo retento. Concordat textus in c. *Is cui, infrà eod. lib. 6.* ubi patet habentem potestatem Apostolicam conferendi beneficium personæ idoneæ non posse aliud conferre obtinenti beneficium simplex, si illud sit sufficiens. Et hoc tenet glossa secunda hic, & in c. *Dudum, il secundo, in ver: Intitulatam, in fin. suprà de elect.* ubi concludit obtinentem simplex beneficium, quod sit sufficiens, non posse obtinere secundum nisi dispensativè. Et quamvis Innocent. *in ver: Reputandi*, restringat hanc decretalem ad Prælaturam; tamen Hostiens. *num: 1. in ver: Ecclesijs.* dicit hic non agi de Prælationibus, sed de beneficijs non curatis, & Ecclesiarum præbendis, & de hoc esse casum expressum hic, & fusius idem prosequitur *infrà n. 6. vers. Sed puto quòd alia sit mens.*

4 Neque obstat quòd integra, cujus pars est hæc decretalis, quamvè ex registro desumptam referunt hic ad litteram Host. & Jo. Andr. loquatur de obtinentibus Dignitates, & beneficia lucrata: nam nihilominus decisio sumenda est ex parte inserta in hac compilatione, quæ generaliter & indistinctè loquitur de beneficiatis, secundum ea, quæ adnotavi in c. 1. *n. 14.* & *n. 20. vers: Ad hanc difficultatem, suprà de Pactis.* Præterquam quod, ut considerat Host: ubi suprà, non est absurdum, ut Papa latiùs respondeat, quàm quæsitum fuerit: hoc enim sæpè accidit, ut legitur & notatur in c. *... 1. respon. suprà de Sacra Unctione.* Nec consultus de hoc potest conqueri; imò debet gratias agere si consultationi suæ satisfiat, ipseque ulterius instruatur, prout hic fit, ut latius per eum.

5 Pondera tamen rationem in littera expressam, cur obtinens beneficium simplex non sit idoneus ad beneficium in alia Ecclesia obtinendum, quia scilicet in eadem servire non potest. Et ex hac ratione collige duas conclusiones.

Prima conclusio est, de jure communi beneficia quantumcunque simplicia, & Ecclesiarum præbendas personalem residentiam requirere. Et ad hoc quotidie hic textus à Doctoribus allegatur: Nam dum decidit beneficiatum propterea esse inhabilem ad obtinendum aliud beneficium, quia eidem servire non potest, necessariò supponit utrumque requirere personale servitium: Nulli enim dubium esset quin beneficiatus esset idoneus ad inserviendum alteri Ecclesiæ per substitutum, ut hic per Abb. *nu. 5.* Idcirco igitur ut dicatur non idoneus, qui non potest utrique per seipsum inservire, cùm non sit possibile, ut simul corporaliter adsit, & ministret in duabus Ecclesijs, c. *Acutius*, & c. *Presbyteros 16. q. 1. l. Sicut certo. §. Si duobus vehiculum, ff. commod.* & notatur per Innoc in c. *Bone, il primo, de Postulat. Prælat.* & per Hostiens. *hic num. 6. vers: Sed puto quòd alia sit mens.*

6 Secunda conclusio est. Si beneficium ex fundatione, vel aliàs personalem residentiam non requirat, prout hodie non requirunt beneficia simplicia ex generali consuetudine, ut dixi in c. *Licet, num.... suprà eodem.* sic beneficiatus de jure communi est inhabilis ad aliud beneficium obtinendum, prout hic concludit Host: *nu. 8. in ver. In eadem.* Ergo, inquit, a contrario si quis haberet beneficium, quod non requireret residentiam, idoneus reputaretur, ut notatur in c. *fin. de Cler. non resid.* & sequuntur Joan. Andr. *n. 3 in ver. Non possunt.* Anchar. *in 1. notab. in fine.* & Abb. *num: 3.* In hujusmodi enim beneficijs cessat ratio personalis servitij hic considerata.

7 Verùm hodie hæc aliter se habent propter jus novissimum Concilij Tridentini *in c. 17. sess: 24.* quo statutum est, ut in posterum unum tantùm beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur. Quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri. Quo decreto in multis sublatæ sunt veterum Doctorum opiniones in materia incompatibilitatis beneficiorum simplicium.

Primò enim dum decernit unum tantùm beneficium esse singulis conferendum, sustulit opinionem illorum, qui asseruerunt, Clericum posse duas præbendas, seu duo beneficia simplicia obtinere, saltem ex dispensatione Episcopi. Quod tenuit glos. in d. c. *Dudum, il secundo, in ver. Intitulatam, post med. vers. Quid dicemus de alijs Clericis, suprà de elect.* Hodie enim hoc amplius non licet, cùm Episcopi nequeant contra hoc decretum generalis Concilij dispensare, ut scripsi latissimè in c. *fin. suprà de fil. Presbyt.*

Deinde dum statuit, obtinenti unum beneficium insufficiens posse nihilominus aliud sufficiens conferri, correxit opinionem Host. *hic n. 8.* ubi post multa concludit sic: (Consideratis igitur verbis, & intentione hujus Capituli, expone quod hîc dicitur, & beneficiati, id est, quocunque titulo alligati etiam viginti solidorum, ut patet in c. *Conquerente, suprà de Cler. non resident.* Imo, & quantumcunque simpliciter beneficiati sint, repelli possunt. Cùm enim hic dicat simpliciter, & indistinctè beneficiati; simpliciter, & indistinctè hoc intelligi oportet.) Ita Host. cujus opinio, ut vides, corrigitur à Concilio, quia insufficienter be-

beneficiatus non repellitur à secundo; licet revera Hostiensis videatur loqui de beneficijs personalem residentiam requirentibus, ut dictum est *suprà n. 6.* quæ etiam ex Concilio sunt incompatibilia, quantumcunque modici sint valoris, ut paulò inferius dicetur.

8 Tertiò, dum decidit obtinenti insufficiens, posse conferri secundum, dummodo utrumq; personalem residentiam non requirat, à contrario sensu correxit opinionem DD. de quibus *suprà eod. n.6.* qui restrinxerunt hanc decretalem ad beneficia personalem residentiam requirentia, existimantes obtinentem simplex beneficium, cui non sit annexum personale servitium, non esse habilè ad aliud obtinendum, licèt primum sit sufficiens. Secus enim est post Concilium, ut mox dicetur.

Quartò, in ijsdem verbis, *Dummodo utrumque*, abrogavit antiquos Canones, qui permittebant ut Episcopi possent uni conferre duas Parochiales, vel alias incompatibilia beneficia, quorum reditus ita erant tenues, ut proprium Sacerdotem non possent convenienter alere, ut in c. *Unio, in fin.* 10. q. 3. & in c. *Eam te, suprà de ætat. & qualit.* & notat glos. præalleg. in d.c. *Dudum, il secondo, in ver. Intitulatam, vers. Item propter paupertatem Ecclesiarum*: hodie enim hoc corrigitur, quia ex Conc. obtinenti beneficium quantumcunq; insufficiens, nō potest Ordinarius conferre secundum, si utrumque requirat personalem residentiam.

9 Hoc tamen non ita intelligi debet, ut collatio secundi incompatibilis sit nulla: imò enim valida est, sed adepta illius pacifica possessione vacat primum; ac si beneficiatus utrumque retinere perrexerit, utroque ipso jure privatus existit per decretalem *De multa, suprà eod.* innovatam, & ad omnia incompatibilia ampliatam à Concilio Tridentino *in c.4 sess. 7.* Et ita aliàs declaravit S. Congregatio ejusdem Concilij interpres, licèt dissentiente Cardinale Alciato, cujus fundamenta retuli in c. *Quia nonnulli, suprà in tit proximo.*

10 Tertiò nota, ad beneficium Ecclesiasticum obtinendum quem non esse idoneum ante decimumquartum annum: hic enim pueri dicuntur 11 non idonei ad beneficium. Puer autem propriè quis dicitur à septennio usque ad annum decimumquartum, c. *Pueri*, 22. q. 5. c. *Indecorum*, & c. *Ex ratione, suprà de ætat. & qualit.* glos. 1. *hic.* Butr. *nu. 5* Dixi in c. *Cum sis, de convers. conjug* ubi hominum ætates distinxi post glos. *in proœmio Sixti, in ver. Perfectus*, & Turrec. in c. *In singulis, 77. dist.* Et quamvis glossa *prima præalleg. vers. Quia ergo*, primò videatur intelligere hoc capitulum de pueris ante septennium, quia tunc servire non possunt, quia nec discretionem habent; unde non reputantur idonei. Secus verò post septem annos, quoniam sunt doli capaces, c. *Pueris, infrà de delict. puer.* & hoc per c. *De his, 28. dist.* c. *In singulis.* & c. *Quicumque. 77. dist.* tamen postea ab hac opinione videtur recedere, dum dicit standum esse huic Capitulo tanquam posteriori. Atque ita glos. videtur residere in prima opinione, videlicet ut pueri ante decimumquartum annum non sint habiles ad beneficium obtinendum, cùm sint impotentes ad serviendum propter defectum ætatis, prout eam intelligit Cardin. *hic n.7.* & Abb. *n.6.*

Sed oppositum tenet glossa Jo. Andr. in c. *Si eo tempore, in ver. Aetatem, de rescr. lib. 6.* ubi concludit pueros septennes, & majores septennio esse idoneos ad Canonias, & præbendas Cathedralis Ecclesiæ, & beneficia non curata, quia cum in tali ætate possint ordinari, ergo & in beneficio intitulari, arg. c. *Cum secundum, suprà eod.* & sequuntur Butr. *nu. 5.* & Cardin. *nu. 10. vers. Secundo casu*, dicens opinionem Jo. Andr. melius de jure probari. Et idem Butr. in d. c. *Si eo tempore, nu. 15.* ubi dicit opinionem Bernardi, quòd minor quatuordecim, major septennio sit idoneus ad simplicia, esse communiorem & veram. Et pro ea videtur text. in c. *Ex eo, de elect. lib. 6.* ubi impubes fuit provisus de Canonicatu, & interim ejus vox suspenditur. Et quamvis Archid. ibi dicat puerum illum fuisse promotum dispensativè; tamen secundum Cardin. hoc est divinare. Et hanc opinionem Jo. Andr. servavit curia usque ad tempora D. Joannis Papæ, ut hic testatur Collectar. *nu. 1.* Abbas verò *hic n. 12.* distinguit inter beneficia simplicia sonantia in nomen Rectoriæ, & beneficia in Ecclesia: ut primo casu pueri non dicantur idonei ad beneficium, quia indecorum est ut regant Ecclesiam qui non noverint gubernare seipsos, ut dicitur in d.c. *Indecorum.* In secundo autem casu sufficit ætas septem annorum, nisi beneficium requirat maturitatem consilij, ut Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis, quia tunc requiritur ætas quatuordecim annorum secundum Host. *hic n. 9. vers. Aliud sæculare simplex.* & Anchar. *n. 5. vers. Et istorum aliud*, & Archid. in d.c. *Si eo tempore, de rescr. in 6.* Quorum opinionem servat Curia, ut testantur de suo tempore Cardin. & Abb. *locis*
12 *citatis.* Quod etiam credit veriorem Collectar. nisi fiat violentia litteræ hujus decretalis. Jura enim præsumunt Canonicos Ecclesiæ Cathedralis esse peritos, & consilio maturos, c. *Statutum, de rescr. lib. 6.* Quibus ego etiam accedo: nam contraria opinio fundatur in d.c. *Ex eo, de elect. lib. 6.* & tamen ille textus eam non probat, quia ibi non agebatur an Canonicus impubes esset legitimè promotus necne; sed tantum erat controversia an haberet vocem in electione, & ita supponebatur eum fuisse ritè promotum, & sic dispensativè: nequo hoc est divinare, ut idemmet Cardin. in simili casu declarat in c. *Dilectus, n. 5. vers. Et vult hac solutio*, & ibi dixi *n. 16. vers. Neque dicas hunc intel-*
13 *lectum esse divinativum, suprà de rescr.* Hodie tamen hujusmodi altercationes, & distinctiones sustulit Concilium Tridentinum. Nam *in c. 6. sess. 23* statuit, ut nullus primâ tonsurâ initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus ante decimumquartum annum beneficium possit obtinere. Itaque correcta est opinio Jo. Andr. & sequacium existimantium, beneficium non curatum posse conferri puero septenni, & majori septennio. Item sublata est distinctio Abbatis volentis beneficium in Ecclesia posse conferri ante annum decimumquartum, dummodo non requirat
14 maturitatem consilij: hodie enim nullum beneficium Ecclesiasticum potest conferri ab Episcopo minori annorum quatuordecim; alioquin collatio nulla est, ut probat verbum, *possit*, quod præcedente illâ negatione, *nullus*, tollit potentiam, & inficit actum ipso jure secundum glos. ordinar. in cap. 1. *de regul. jur. lib. 6.* Unde cum dubitatum fuerit an *dict. cap. 6. sess. 23.* disponens neminem ante decimumquartum annum beneficium obtinere posse, comprehendat eum, qui anno duodecimo ætatis beneficium ob-

obtinuit, & nunc effectus est ætatis annorum qua-
tuordecim, adeò ut nunc non sit legitimus pos-
sessor, & fructus suos non fecerit: S. Congregatio
innixa doctrinæ Jasonis in l. *Gallus n. 17. cum seq.
deliber. & posthum*, ubi quod actus redditur nullus
ipso jure, cum quid prohibetur cum verbo, *non
possit*; censuit collationem ante decimumquar-
tum annum fuisse nullam, & provisum fructus
suos non facere.
Veruntamen consulta, An idem *c. 6. sess. 23.*
15 requirens ætatem annorum quatuordecim ad
obtinendum Ecclesiast. cum beneficium proce-
dat in eu, qui ingressus est annum decimumquar-
tum, sed non complevit: respondit sufficere annū
16 decimumquartum esse inchoatum. Item decre-
tum illud non sustulit legem fundationis, cui nus-
quam legitur Concilium derogasse, nisi in *c. ult.
sess. 25. de Regular.* quoad decreta omnia illius
sessionis, & in *c. 6. sess. 25. de reform.* Ideoque
cum aliàs Rota declarari petierit an decretū ejus-
dē *c. 6. sess. 23.* in quo disponitur ut nullus prima
tōsura initiatus, aut etiam in minoribus ordini-
bus cōstitutus ante decimumquartum annum be-
neficium possit obtinere, habeat locum in funda-
tione jurispatronatus, in qua testator ordinavit,
ut præsentandus ad dictum beneficium sit con-
stitutus in duodecimo suæ ætatis anno: respon-
sum est non habere locum. Et secundum hanc
sententiā postea resolvit Rota apud Farinacc.
17 *decis. 194. n. 1. par. 2. recent.* Quo verò ad Canoni-
as, & præbendas Cathedralium Ecclesiatū hodie
non solum abrogata est opinio Jo. Adr. & aliorum
de quibus supra *n. 11. vers. Sed oppositum*, qui vo-
luerunt quemlibet puerum septennem, & majo-
rem septennio esse idoneum ad illas obtinendas,
sed etiam opinio Hostiensis, Archidiaconi, Col-
lectarii, & Abbatis requirentium ætatē quatuor-
decim annorum, quia ex Concilio Trid in *c. 12.
vers. Ita omnibus verò Ecclesiis, sess. 24.* omnes Cano-
nicatus, & portiones in Cathedralibus Ecclesiis
annexum habent Ordinem Presbyteratus, Dia-
conatus, vel Subdiaconatus. Unde recipiendi
non sunt nisi existentes in tali ætate, ut infra an-
num Ordinibus requisitis initiari valeant, ut ibi
statuitur in vers. *Neminem*, & in *c. 4. sess. 22.* Atq;
ita hodie factus est locus limitationi, quam po-
suit Jo. Adr. in d. c. *Si es tempore, in gls. in ver. Ae-
tatem in fine, de rescript. lib. 6.* ubi declaravit opi-
nionem suam esse intelligendam; dummodo non
essent talia beneficia quæ sacrum Ordinem ex
privilegio, consuetudine, vel statuto, vel alio
modo requirerent. Ad hoc c. *Eicui, de praben. eod.
lib.* Sed quid juris sit ante factum Ordinum di-
stributionem, dixi in c. *Cum in cunctis in 4. quæst.
18 n.., infr. de elect.* Quæ autem ætas generaliter re-
quiratur ad singula beneficia Ecclesiastica obti-
nenda latè examinat hic Host. *num.* 9. & post
eum Jo. Andr. *num.* 4. Abb. *num.* 7. & reliqui.
Sed quia multa hodie correcta sunt ex decretis
Concilii Trid. ideò tu dic, ut scripsi plenissimè in
d. c. *Cum in cunctis.*
19 Glossa secunda attingit quæ ætas requiratur
ad Ordines minores. Sed quia admodum succin-
ctè loquitur, & sine ulla examinatione materiæ,
& res non est usque adeò clara, non erit abs re
hunc articulum plenius examinare. Revoco igi-
tur in dubium,
In qua ætate minores Ordines ab Episcopo cō-
ferri possint, aut debeant.
Non levis est difficultas veram, & consistentē
habere, ac resolutam conclusionem in jue quæ sit
cuique minorum Ordinum constituta ætas; adeò
generaliter processere ii, qui hac de re scripserūt.
20 Et quidem quoad primam tonsuram conveniunt
omnes infantiam expletam, quæ septennio con-
cluditur, l. *Si infanti*, & l. *Patuit, C. De jure deliber.*
à sacris Canonibus constitutam esse. c. *Nullus*, &
ibi gl. *in ver. Infanti de tempor. ordinat lib. 6.* c. *In
singulis*, & c. *Quicumque, 77. dist.* gl. 2 ... , Præ-
pos. in cap. *De iis. 28. dist.* Rebuff. *in Praxi benefic.
21 tit. de Cler. male promot. in gl. 2. n. 1.* Et quamvis S.
Congregatio Concilii olim dixerit nullam esse à
Tridentino Concilio præstitutam ætatem ton-
suræ, & quatuor minoribus Ordinibus, sed
eam attendendā quæ à sacris Canonibus præscri-
bitur: Alias tamen denegante Episcopo Toleta-
no primam tonsuram conferre cuidā, qui attin-
gebat septimum annum, sed nondum compleve-
rat, cum ordinandus S. Congregationem adi-
visset; responsum est in prima tonsura requiri æ-
tatem septem annorum completam, cap. *In sin-
gulis, 77. dist.* Angel. *in ver. Aetas.* At vero in re-
liquis minoribus Ordinibus adeò confusa, & in-
certa, quinimò, & repugnans videtur mens Ca-
nonum, ut vix aliquid certi haberi possit.
22 Primum enim textus in c. *Nemo, 78. dist* Lecto-
ribus voluit ætatem non esse minorem decem, &
octo annis. Verum illius Capituli nulla est ha-
benda ratio; tum quia Palea est non habens le-
gis auctoritatem. Tum quia desumpta est ab im-
peratore in Authen. *de Sanctiss. Episc. §. Presbyte-
23 rum*, cujus quidem de his statuendi nulla est au-
thoritas, ut habetur 10. *dist. per totam*, & in cap.
Ecclesia Sancta Mariæ, & ibi dixi *numer.* 17. post
Abb. *numer. 10. sup. de Const.* Decreta enim Con-
ciliorum, Decretales, & leges civiles à Grati-
ano volumini suo insertæ non aliam habent au-
ctoritatem, quam leges ipsæ, Decreta, vel De-
cretales, ut notant Jo. Andr. & alii, post eum in
c. *de rescript. & in addit. ad Specul. in tit de appellat.
§. In quibus, vers. Sed pone.* Ac proinde si interse-
rat in volumine decreti leges correctas, vel
contrarias, non censentur approbatæ, nec cano-
nizatæ, ut notat gl. in c. *Novit. de Iudic.* in cap.
1. *de reb. Eccl. non alienan. lib. 6.* & in c. *In primis,
2. q. 1.* Sed illæ tantum leges censentur canoni-
zatæ, quæ à Papa Canonibus inseruntur, ut in d.
c *In primis.* Ita Præpos. *in proœmis Decreti n. 2.* post
Archid. in c. *Quicumq; 11. q. 1.*
24 Zosimus verò relatus in c. *In singulis, 77. dist.*
secundum vulgatam lectionem primis tribus Or-
dinibus minoribus assignavit ætatem annorum
duodecim, Acolythatui verò quatuordecim, ut
ibi communis habet interpretatio. Verba enim
illius decreti sic se habent: (Si ab infantia Eccle-
siasticis ministeriis nomen dederit, ut inter Le-
ctores, & Exorcistas quinquennio teneatur. Ex-
inde Acolythus, vel Subdiaconus quatuordecim
annis fiat. Hunc tamen locum alii depravatum
esse volunt, eumque aliter referunt, videlicet: Si
ab infantia Ecclesiasticis ministeriis nomen de-
derit inter Lectores usque ad vigesimū ætatis an-
nū cōtinuata observatione perduret. Si major jā,
& grādævus accesserit, ita tamē ut post baptismū
statim se divinę militię desideret mācipari, sive in
ter Lectores, sive inter Exorcistas quinquēnio te-

 neatur;

neatur; Exinde Acholytus, vel Subdiaconus quatuor annis.) Hæc ibi. Et in uno etiam pervetusto Gratiani Codice, & apud Raban. *de Instit. Cleric. lib. 1. cap. 13.* legitur quatuor annis, non autem quatuordecim. Et eodem modo refertur *tom. 1. Concil. par. 1. pag. 711. col. 2.* licet propter glossas nihil immutatum, additúve fuerit, ut est adnotatum in calce d. c. *In singulis*. Unde ex hac lectutarum varietate apparet tanta perplexitas, ut nihil prorsus certi ex eo textu desumi posse videatur.

25 Siricius autem in cap. *Quicumque 77. distinct.* post Zosimum videtur ejus sententiæ fuisse, ut ætatem legitimam ad primos tres Ordines existimaverit esse ab infantia usque ad annos pubertatis, & sic à septennio usque ad quartumdecimũ annum, qui excludens pubertatem in masculis dicitur annus adolescentiæ; exinde verò tẽpus, quod intercedit usque ad vigesimum annum, assignet Acolytho, ait enim: (Quicumque ita se Ecclesiæ voverit obsequiis, à sua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorũ debet ministerio sociari, qui ab accessu adolescẽtiæ usque ad vigesimum ætatis annum si probabiliter vixerit, &c. Acolythus, & Subdiaconus esse debebit) Hactenus verba Siricii, ex cujus interpretatione ad textum Zosimi redditur satis dubia expositio Doctorum, qui interpretati sunt mentem Zosimi eam fuisse, ut primi tres minores conferri possint ab anno septimo usque ad duodecimum, & ex eo tempore usque ad decimumquartum fiat collatio Acolythatus. Præterquã quod nec Siricius aperuit quo tempore singuli Ordines cõferri debeãt.

26 Demum texus in c. *De iis, 28. dist.* ex Concilio Toletano II. *c. 1.* videtur sensisse Clericum quandocumque posse ad minores ordinari usque ad decimumoctavum annum. In eo enim decreto sic legitur. (De iis, quos voluntas parentum à primis infantiæ annis Clericatus officio mancipavit, statuimus observandum ut mox detonsi, vel ministerio electorum, sivè (ut in vulgata lectione habent alii) lectorum, traditi in domo Ecclesiæ sub Episcopali præsentia à præposito sibi debeant erudiri. At ubi octavum decimum ætatis suæ compleverint annum, volũtas eorum de expetendo conjugio perscrutetur, quibus si gratia castitatis Deo inspirante placuerit, & promissionẽ castimoniæ suæ absque conjugali necessitate spoponderint servaturos, subdiaconatus ministerium à vigesimo anno suscipiant.) Hæc ibi. Sed certè ille textus nihil statuit super eo, de quo quærimus Nam prius disponit de disciplina qua pueri traditi Ecclesiis sæcularibus, & detonsi debeant erudiri, & mox subdit: (Cum attingunt decimumoctavum annum, ex quo in proximo volũt ad sacros promoveri, perscrutetur de eorum conscientia an velint contrahere matrimonium, vel perpetuam promittere continentiam.) Et in omne quod de infante dicitur in textu, existimari potest incidenter dictum fuisse, quia sic contigit in facto · textus enim loquitur per illa verba, *à primis infantiæ annis*. Unde si intelligeretur loqui dispositivè, sequeretur ut infans minor septennio tonsurari posset; quod esset inconveniens, & contra c. *Nullus, de tempor. ordin. lib. 6.*

27 Quamobrem cum textum hac de re expressum, clarum non habeamus, non mirum si glossatores primum, deinde reliqui scribentes tantopere discrepaverint inter se.

Prima opinio est glossæ Jo. Andr. in c. *Si eo tempore, in ver. Aetatem. de rescr. lib. 6.* quæ tenet puerum septennem, & majorem septennio posse ordinari, & sequitur ibi Gemin, *col. ult. circa finem vers. Quædam sunt*, & Franc. *in fine, vers. facit glossa hic.* Licet illa glossa cum simpliciter dicat septennem posse ordinari, nec specificet ad quos ordines, verificari possit in prima tonsura, quæ à Canonistis habetur pro ordine, ut c. *Cum contingat*, & ibi dixi supra *de ætat. & qualit.* Sed apertius glos. *fin.* in Clem. *Generalem eod. tit.* docet ætatẽ minorũ Ordinũ esse majorẽ infantia, & movetur per textum in d. c. *De iis*, & in c. *Nullus de tempor. ordin. in 6.* & cap. *2. 28. dist.* & cum ea glossa consentiunt ibi, Abb. *n. 10. in fine*, & Jo. Uvanquel. *vers. Tertio casu.* Similiter glos. 1. hic dicit pueros post septem annos esse habiles ad minores Ordines, quia sunt doli capaces, c. *Pueris. de delict. puer.* & sequitur totidem verbis Butr. *num. 5.* & plerique alii. Et hanc opinionem servari in practica testantur Cardin. & Jo. Uvanquel, *ubi supra*, & Albertus Trotius *de vero, & perfecto Clerico, c. 18. n. 2. inter tract. commun.*

Secunda opinio est glossæ in *summa 77. dist.* quæ dicit Clericum posse fieri Ostiarium, Lectorem, & Exorcistam usque ad annum duodecimũ, & exinde posse ordinari Acolythum. Et hanc glossam sequuntur Gofred, *in summa de ætat. & qualit.* Cardin. & post Paul. in d. Clem. *Generalem, n. 7. vers. de ordinand.* & Jo. de Imola ibidem *n. 18.* & Vitalin. *n. 33.* Henric. Boich in c. *Super inordinata propè finem, vers. Aut pro quatuor minoribus Ordinibus de præben.* post Guliel. de Monte Laud. in Clem. *Generalem.* Turrecrem. in dict. cap. *In singulis, in princ. in ver. Teneantur. 77. dist.* Armilla *in ver. Ordines 1.* Rebuff. *in praxi benefic. de Cleric. ad sacr. Ordin. malè promot.* in glos. 2. *num. 1. vers. Aetas legitima*, & ad regulas Cancell. *regul. 23. vers. Ista ætas.* Et hanc opinionem de jure veriorem esse affirmant Cardin. & Albertus. Tro-
28 tius *locis citatis*, & videtur probari in d. c. *De iis, 28. dist.* si diligentius expendatur. Neque enim, ut ibi glossa adnotavit, verba illa, *à primis infantiæ annis*, videntur exponenda, id est à primis pueritiæ annis, sed potius, post proximos infantiæ annos: atque ita post septimum annum expletum. Sæpe enim jure nostro dictio, *A*,
29 idem significat, quod *post*, ut in c. *Statutum, de præben. in 6.* in Clemen. *Sicut, de appellat.* & utrobique notat glos. & in l. *Neminem, C. de decur. lib. 10.* cum concord. Siquidem ex sui natura dictio hujusmodi est exclusiva, & separativa, ut per glos. in d. Clem. *Sicut in ver. A die*, & in l. *Ratio, §. Si per venditionem, in fine ff. de act. empti.* DD. in l. 1. *ff.*
30 *si quis caut.* præsertim conjuncta tempori, Abb. in d. Clem. *Sicut, n. 2.* per textum ibi. (Quod autem sequentia verba, Idest, *primis infantiæ annis*, exponi debeant, idest *proximis*, & si exacto septimo anno, suaderi potest, quia propriè transacto eo anno dum pueritia incipit, illa ætas appellatur proxima infantiæ.) Quod affirmarunt Cujac. Milinger. & alii *Instit. inutil. stipulat.* sic exponentes textum, ibi in §. *pupillus* Dici etiam potest antiquitus à parentibus filios etiam ætate infantili septimo anno nondum peracto Ecclesiæ sæculari tradi consuevisse, de quibus quid agendum dum esset, statuerunt Patres in eodem Concilio Toletano, ut a traditione, *mox* idest *postea*, tempore

pote

pore congruo minoribus Ordinibus initiaretur.
Quod utrumque probat textus, Primò ibi, *quos
voluntas parentum a primis infantia annis Clerica-
tus officio mancipavit.* Secundò ibi, *statuimus obser-
vandum ut mox detonsi, vel ministerio lectorum tradi-
31 *ti in domo Ecclesiæ erudiri debeant.* Nec propterea
quod textus dicat, *mox detonsi*, censeri debet sta-
tuisse ut statim à tempore traditionis, vel à se-
ptennio exacto detonderentur. Sed dictio, *mox*,
videtur exponenda, idest tempore congruo. Sci-
mus enim dictionem illam, *mox*, non solum idem
significare quod in continenti, & statim, sed im-
portare etiam longius intervallum pro subjecta
materia, l. *De ætate*, §. *& causa, ff. de interrog. act.*
Quod latius declarat Bald. in l. *Gallus*, §. *Ille casus*,
num. 9. de liber. & posthum. & Rebuff. in l. *Avun-
culus, colum.* a. & in l. *Labeo*, & l. *Sabinus*, §. *Idem si
Dominus, num. 7. circa med. de verbor. signif.* etiamsi
integri anni intercedant, ut est tex. in l. *Sed si con-
ditioni*, §. *Solemus, ff. de hæred. instit.* Quare cum
lex indefinitè loquens intelligenda sit secundum
aliarum legum dispositionem, ac distinctionem,
ut per Bald. in l. *Adversus, num. 3. C. de furt.* verba
illa, *mox detonsi* sunt referenda ad communem in-
tellectum textus in d. c. *In singulis, cum seqq 77. dist.*
Unde patet jura juribus concordando, Canonem
Concilii Toletani in d. c. *De iis*, potius facere pro
secunda opinione.

Tertia demum opinio fuit Hostiensis *in Summa
de tempor. ordinat.* §. *Et cui post omnes regulas, vers.
Sed & præter regulas prædictas*, qui putavit à sex
annis usque ad duodecimum posse Clericum or-
dinari. Verum hanc opinionem uti singularem,
& sine textu & ratione non reperi à quoquam
approbatam fuisse. Sed certè littera ibi est cor-
rupta, & in meo Codice sic legitur: *ab infantia,
scilicet a septem annis usque ad duodecimum potest tra-
di Ecclesiæ, & recipere minores Ordines:* & citat jura
præallegata. Quamobrem Hostiensis est apertè
pro secunda opinione glossæ in *Sum, 77. dist.* . . .

Porrò in hac sententiarum dissonantia, etsi ve-
32 rior, & magis communiter recepta videatur jam
relata distinctio temporum, & ordinum; tamen
plerique testantur universaliter servari, ut mino-
res Ordines conferantur quandocumq; post septi-
mum annũ completum, nulla nisi pro voluntate
ordinantis annorũ aut ordinũ distinctione serva-
ta, atque etiam ut uno die dentur omnes, c. *De
eo, de tempore ordinat.* & c. *penult. De eo, qui furtivè
ordin. suscep.* Hæc autem generalis Ecclesiæ ob-
servantia antiquis juribus est præponenda, ut est
textus clarus in d. Clem. *Generalem, de ætat. &
qualit.* quandoquidem habetur pro lege, c. *Illa*,
12. *dist.* cap. *Perniciosus, infra, de celebr. Missar.*
Dixi in c. *Consilium, n. 44 eod. tit.* Et quamvis
apertè esset contraria legi scriptæ; servari tamen
deberet, quia legem tollit, l. *De quibus, ff. de legibus*
& jus positivum, cap. *final. de consuetud.* Sed mul-
33 tò magis hoc procedit in casu præsenti ex tripli-
ci capite. Primum est quia cum sacrorum Cano-
num dispositio in hac materia sit satis obscura,
& ambigua, ut ostensum est supra; consuetudo
hæc dicenda est potius interpretativa, quam
novi juris inductiva, ac proinde facilius, ac mi-
nori tempore inducitur, ad l. *Si de interpretatione,
ff. de legib.* & c. *Cum dilectus, de consuet.* & utrobi-
que glossa, & DD. Barr. in l. *Labeo, ff. de suppel-
lect. legata*, Putr. *decis.* 283. *lib.* 1. & ob hanc
34 rationem Cardin. in d. Clem. *generalem, vers.
Puto tamen, de ætat. & qualit.* existimat ordina-
tum in Acolythum ante pubertatem post infan-
tiã non posse suspendi ab executione Ordinis, ex
quo non est jus expressum hoc prohibens.

Alterum est, quia huic consuetudini apertè suf-
fragatur Pontificale Romanum *rub. de Ordin. con-
feren.* ibi: *Prima tonsura, & minores Ordines ante
septimum annum completum dari non debent.* Qui-
bus verbis à contrario sensu satis clarè insinuat
etiam minores Ordines dari posse septẽnio com-
pleto, eosque à pari procedere respectu ætatis
cum prima tonsura.

35 Tertium est, quia eadem consuetudo quan-
documque majores Ordines conferendi post se-
ptimum ætatis annum, ratione quoque probari
potest. Imò à fortiori, quoniam ex sententia D.
Th. *in 4. sentent. dist.* 25 *q. 2. art. 2. q. 2.* (Ad sus-
ceptionem horum Ordinum usus rationis nec re-
quiritur de necessitate Sacramẽti, nec de necessi-
36 tate præcepti, sed de honestate tantum: ait enim,
Per pueritiam, & alios defectus, quibus tollitur
usus rationis, præstatur impedimentum actui; &
ideo omnia illa Sacramenta, quæ actum requi-
runt suscipientis, talibus non competũt, sicut pœ-
nitentia, matrimonium, & hujusmodi. Sed quia
potestates infusæ sunt priores actibus, sicut & na-
turales, quamvis acquisitæ sint posteriores, re-
moto autem posteriori non tollitur prius; ideo
omnia Sacramẽta, in quibus non requiritur actus
suscipientis de necessitate Sacramenti, sed pote-
stas aliqua spiritualis divinitus datur, possunt pu-
eri suscipere, & alii qui usu rationis carent: hac
tamen distinctione habita, quod in minoribus Or-
dinibus requiritur discretionis tempus de hone-
state propter dignitatẽ Sacramẽti, sed non de ne-
cessitate præcepti, neq; de necessitate Sacramen-
ti. Unde aliqui, si necessitas adsit, & spes profe-
ctus, ad minores Ordines possunt ante annos dis-
cretionis promoveri sine peccato, & suscipiunt
Ordinem: quia quãvis tunc non sint idonei ad of-
ficia, quæ eis committuntur, tamẽ per assuetudi-
nẽ idonei redduntur: sed ad majores Ordines re-
quiritur usus rationis & de honestate, & de neces-
sitate præcepti propter votum continentię, quod
habent annexum, & quia etiam eis Sacramenta
38 tractanda committuntur. Sed ad Episcopatum
ubi in corpus mysticum accipitur potestas, requi-
ritur actus suscipientis curam pastoralem, &
ideo est etiam de necessitate consecrationis Epi-
scopalis, quod usum rationis habeat. Quidam au-
tem dicunt quod ad omnes Ordines requiritur
usus rationis de necessitate Sacramenti; sed eorũ
dictũ ratione, vel authoritate non confirmatur.)
Hæc D. Thomas. Et idem docuit ibidem S. Bo-
naventura, quos refert & sequitur Cardin. Tur-
recr. in c. *Subdiaconus, n.* 2. & ib. etiam Præpos.
eod. n. 77. dist. Imo plus dicunt Hugo, & Archid.
ibidem, videlicet in cunis posse puerum esse Sa-
cerdotem, & Episcopum, & omnes Ordines re-
cipere.

39 Porro doctrina hæc D. Thomæ quod pertinet
ad necessitatem Sacramenti, communiter recipi-
tur, & probatur efficaciter in c. 1. *de Cler. per salt.
promot.* ubi promotus ad minores Ordines infra
annos discretionis non reordinatur, sed permit-
titur in eis ministrare, quod non fieret nisi verum
40 Ordinem suscepisset. Item probatur à Scoto re-
lato

lato à Præpos. in eod. c. *Subdiaconus, n. 3.* quia respectu cujuscumque Sacramenti non iterabilis non requiritur ex parte suscipientis necessariò aliqua dispositio præcedens dispositionem Sacramenti, sed requiritur tantum non factio, vel positio contraria obicis actualis ad hoc, c. *Majores, in fin. ubi de baptis.* ubi hoc est expressum. Sed nihil horum est in puero ante usum rationis, quia nec factio contrarii esse potest, nec deliberatio voluntatis. Ergo puerilis ætas non excludit susceptionem cujuscumque Ordinis sacri.

Sed quoad necessitatem præcepti supradicta distinctio inter Ordines minores, & sacros non procedit, quia obstat Clem. 1. *de ætat. & qualit.* secundum Silvestr. *in ver. Ordo 4. n. 1. vers. Et tertio.* Sed certè illa Clem. loquitur tantum de ætate præficiendorum; at de Ordine nihil dicit, prout etiam ibi advertit Jo. Andr. in glos. *in ver. Ætate.* Verum est tamen prædictam distinctionem quoad necessitatem præcepti adhuc non procedere, quia ex c. *Nullus, de tempor. ordin. lib. 6.* & ex Pontificali Romano prohibitum est Episcopis primam tonsuram, vel minores Ordines conferre ante septimum annum completum; & sic puero non habenti usum rationis. Unde dubitari nun potest quin hodie hoc sit in præcepto.

41 Idem apertiùs constat ex Constitutione Sixti V. quæ incipit, *Sanctum, & salutare, edita nonis Ianuarii 1588* ubi statuitur (ut Episcopus, qui ad primam tonsuram, vel minores, aut sacros Ordines quemcumq; sæcularem, aut regularem ante ætatem per sacri generalis Tridentini Concilii decreta primæ tonsuræ, ac cuique ordini præscriptam, aut non servatis temporum interstitiis clericali charactere insignivetit, aut ad Ordines minores, vel sacros, ut præfertur, vel alias malè promoverit, ut in eo in quo deliquit, puniatur, à collatione quorumcumque ordinum, atque adeò ipsius tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus existat.) Hæc ibi. Et quamuis verba illa Constitutionis *Per sacri Tridentini Concilij decreta primæ tonsuræ, & cuique ordini præscriptam*, fortè per ministrorum incuriam irrepserint, quia revera Concilium Tridentinum nullam ætatem præfixit primæ tonsuræ, aut minoribus Ordinibus, ut ex sacræ Congregationis sententia dictum est supra *nu. 21.* Quidquid tamen sit, certum est Episcopis districtè prohibitum esse quemquam ad primam tonsuram, vel alios Ordines promovere ante ætatem legitimam. Præterea dici potest etiam ex Concilio non debere quem tonsurari ante usum rationis; id enim non obscurè colligitur ex c. 4. *sess.* 23. dum statuitur (ut prima tonsura non initientur, de quibus probabilis conjectura non sit eos non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse) hujusmodi enim electio, & propositum voluntatis non cadit in pueros ante usum rationis, l. *Si infanti, C. de jure deliber.* l. 1. *C. de falsa. mon.* c. *Ex parte, il primo, infra, de corp. vitiat.* Et hoc modo salvari possunt verba Bullæ: tacitè enim Concilium præscripsit ætatem majorem infantia, dum requisivit electionem generis vitæ in promovendis ad primam tonsuram. Quod etiam tacitè videtur sanxisse de Ordinibus minoribus, dum in c. 11. ejusdem sessionis eos promoveri jubet, qui saltem linguam latinam intelligunt. Unde usus rationis tam ex præscripto sacrorum Canonum, quam ex mente Tridentinæ Synodi in promovendis exigitur non tantum de honestate, sed etiam ex necessitate præcepti. Hic tamen omittendum non est supraficriptam Constitutionem Sixti V. exceptis pœnis contra Simoniace ordinantes, vel ordinatos, fuisse redactam ad terminos juris, Constitutionis Pii II. & Concilii Tridentini per Clementem VIII. in Bulla, quæ incipit *Romanum Pontificem, edita pridie Kalend. Martij 1595. In Bullar. rom.*

42 *3. pag. 54* Cæterum expleto septennio pueri etiam de honestate ad minores Ordines promoveri possunt, quia sufficit ut ordinandus in ea ætate sit constitutus, ut virtutibus erudiri possit; quod probe fieri potest septimo anno absoluto: tunc enim dicitur homo pervenisse ad eam, quam discretionis ætatem appellant; c. 1. 30. *q.* 2. c. *Omnis utriusque*, ibi glos. & DD. *de pœnit. & remiss.* & tantum habet cognitionis, & intelligentiæ, quantum de honestate sat est ad nudum illum actum susceptionis Ordinum, qui nec officii, nec ministerii tam sancti, atque solemnis sunt, ut à pueris ne-

43 queant expleri, c. *Perlectis. 25. dist.* Et quemadmodum ad ineunda sponsalia, quæ ad matrimonium carnale præambula dicuntur, ætas septennii sufficit, d. c. 1. 30. *quæst.* 2. c. *Litteras, de despons. impub.* eo quod voluntas, ac naturalis consensus cadat etiam in impuberem post septimum annum, d. l. *Si infanti*, juncta l. *potuit C. de jure deliber.* ita etiam sufficere debet ad ineunda spiritualia: in minoribus enim Ordinibus constituto adhuc remanet libertas retrocedendi, c. *unico de bigam. lib. 6.* c. 1. *de Cler. conjug. eod. lib.* c. *Ioannes*, & c. *Cum olim, infra eod. tit.* c. 1. *de vita, & honest. Cleric.* & Clem. 1. *eod. tit* & in illis conferendis ferè major ratio videtur habenda litteraturæ, ac morum, quam ætatis. Quod sensisse videntur Patres Concilii Tridentini *sess.* 23. c. 4. 5. 7. & 11. & Concilii Toletani II. c. 1. *relati in d. c. 1. De ijs, 28. dist.*

44 Temperanda est tamen hujusmodi consuetudo, ac reducenda ad limites *d. c. 11. sess. 23.* Nam etsi antiquitus omnes etiam uno die darentur, c. *De eo, de tempor. ordinat.* hodie tamen nonnisi ex causa omnes simul conferri debent, sed per temporum interstitia, ut in *d. c. 11.* & in Constitutione Sixti V. superius relata.

Regula verò, quam Antistites ordinantes servare, ac præ oculis habere deberent, videtur sumenda à textu cum glossa, & aliis supra allegatis in d. c. *In singulis, 77. dist.* videlicet, ut tres primi Ordines minores Ostiarii, Lectoris, & Exorcistæ conferantur à septimo ad duodecimum annum; & exinde ad quatuordecim ordinetur Acolythus.

DE CLERICO ÆGROTANTE, vel debilitato.

Cap. Cum percussio.

SUMMARIUM.

1 *Infirmus integrè percipit beneficij fructus.*
2 *Verbum, hortamur, quandoque est necessitatis.*
3 *Clerici sunt humaniter tractandi, ne alij deterreantur à clericatu.*
4 *Beneficio suo sine causa quis privari non debet, etiam per Papam.*

Papa

5 *Papa volens sine rationabili causa turbare statum universalis Ecclesiæ non est tolerandus.*

6 *Clerici dicuntur milites Ecclesiæ.*

7 *Privilegia militibus concessa competunt etiam clericis.*

Declaratur, num. 10.

8 *Donatio facta à clerico concubinæ non valet, sicut nec facta meretrici à milite.*

9 *Clericus instar militis non convenitur nisi in quantum facere potest.*

10 *Ignorantia juris excusat militem, sed non clericum.*

11 *Infirmo debentur etiam distributiones quotidianæ, dummodo infirmitas sit principalis causa non residendi, & num. 26.*

12 *Cæcus an teneatur choro interesse, ita ut alioquin non lucretur distributiones quotidianas, & nn. seqq. usque ad num. 28.*

13 *Distributiones quotidianæ debentur Canonico, qui amittit officium linguæ, quamvis choro non intersit.*

14 *Oculorum officium amisisse durius est, quam linguæ.*

15 *Canonicorum munus est psallere in choro.*

16 *Obligatio psallendi in Ecclesia est unica, & individua.*

17 *In obligationibus individuis qui non tenetur ad totum, ad nihil tenetur.*

18 *Præceptum Ecclesiæ obligans ad aliquod certo modo faciendum non obligat ad quamlibet ejus partem eo modo, quo fieri potest, faciendam.*

19 *Horarum Canonicarum majorem partem qui recitare non potest, ad partem superstitem, quam potest non obligatur.*

20 *Jejunare obstrictus certa die, si in ea non potest, non tenetur in alia.*

21 *Horas Canonicas recitare impeditus non tenetur alia die eas resumere.*

22 *Opera nec solvi, nec deberi, nec peti pro parte potest.*

23 *Cæcus excusatur à muneribus personalibus.*

24 *Infirmus qui horas canonicas recitare non potest, non tenetur illas audire.*

25 *Cæcus non tenetur dicere horas canonicas.*

27 *Cæcus tamquam miserabilis persona est sub protectione Ecclesiæ.*

28 *Canonicus infirmus an percipere debeat etiam portionem quotidianarum distributionum, quæ à Canonicis absentibus amissa, inservientibus accresceret, & nn. seqq. usque in fin.*

29 *Infirmus juris fictione habetur pro interessente.*

30 *Lex loquens in casu vero an habeat locum in casu ficto.*

31 *Ficta præsentia an æquiparetur veræ.*

32 *Portio portioni accrescit non personæ, & assumit naturam portionis, cui accrescit.*

1 CUM PERCUSSIO. Clericus infirmus integrè percipit beneficii sui fructus. Hoc dicit secundum Jo. Andr. & omnes. Ponit dictum, & rationem interserit, ibi, *Quia si alii.* & est pars, c. *Cum percussio, 7. quæst. 1.* ut patet ex suprascriptione.

2 Nota primò, ibi *hortamur*, hoc verbum quandoque necessitatem importare, ut hic per Innoc. & Hostien. in princ. qui tamen loquuntur per dictionem, *fortè*; Sed sine illa Cardinal. *num. 2.* & Imol. *num. 6.* concordat textus in cap. 1. *infra de testam.* ubi per hoc verbum, *hortamur*, demandatur causæ cognitio, & exponitur ibi in glossa, id est *præcipimus.* Tu dic verba hortatoria ex sui natura esse consilii, non præcepti. Impropriantur tamen, & præceptum inducunt, quando subjecta materia hoc suadet, ut scripsi in c. *Canonum Statuta, n. 45. supra de Constitut.*

3 Secundò nota ibi, *exemplo deterriti*, & signa
præcipuam rationem vet. *Clerico ægrotanti* stipen-
dia Ecclesiæ non sint subtrahenda, nimirum quia
si alii hoc exemplo essent perterriti, non reperi-
rentur qui vellent Ecclesiæ deservire, ut in litte-
ra. Nam ut inquit Petrus de Anchorano *n. 3.* ex
mala unius clerici tractatione multi deterrentur;
& multis minatur qui uni facit injuriam; sic &
pœna unius est metus multorum, ad hoc c. *Cleri-
cos. in fin. supra. De cohabit. cler. & mulier.* Ergo
clerici humaniter sunt tractandi, ne alii arcean-
tur à clericatu, ut hic per Cardin. *in 3. & 4. notab.*
Imol. *num. 6.* & Joan. de Anan. *num 5.* Quod se-
cundum eos facit contra collectores, qui nimis
rigidè spoliant clericos vita functos. Item contra
eos, qui docent clericos in fructibus beneficio-
rum suorum esse simplices usuarios, ac si essent
monachi. De quo tamen dic, ut plenè notavi in
c. *Si quis sanè, num. 3. 5. & 11. usque ad num. 17. in-
fra de pecul. clericor.* Ex prædictis collige ex eo
quod Clerici inhumaniter tractentur, & tempore
ægritudinis priventur fructibus beneficiorum
suorum, turbari statum Ecclesiæ nedum præsen-
4 tem, sed etiam futurum. Unde singulariter infert
Abbas *hic num. 3.* ut clericus privari non debeat
beneficio suo sine causa, etiam per Romanum
Pontificem: nam, ut ipse ait, (Si existenti in infir-
mitate, & sic in impotentia serviendi non debet
subtrahi beneficium, ne ex hoc turbetur status
Ecclesiæ, ut hic: Ergò longè minus ubi nulla sub-
5 est causa rationabilis.) Papa autem non est tole-
randus volens turbare statum Ecclesiæ sine ratio-
nabili causa, ut notabiliter ait Innocentius in c.
*Quanto, num. 5. vers. Tamen si Papa alia faceret, supra
de consuetudine,* & fusius idem Abbas in sua q. 1. in-
cipiend. *Episcopus, & quidam Rector.* Sed circa hoc
ultimum dictum Innocentii vide quod scripsi in
c. *Significasti, n. 66. supra de elect.*
6 Tertiò nota ibi, *militare.* Clericos dici milites
Ecclesiæ, ut hic. Item cælestes milites, ut in cap.
Christiani, 11. quæst. 1. & c. *Degradatio, de pœn.
lib. 6.* Item milites Christi, ut in c. *Reprehensibile,
23. quæst. ult.* & milites Dei, ut in c. 1. *infra. Ne cler.
7 vel monach.* Unde constituitur notabilis regula
secundum Abb. *hic n. 5.* & Jo. de Anan. *nu. 6.* ut
privilegia concessa militibus sæculi competere
etiam debeant militibus cælestis militiæ. Quò fit
8 ut sicut miles sæculi non potest donare mere-
trici, l. 2. C. *de donat. inter vir. & uxor.* ita nec Cle-
ricus concubinæ, ut disputando tenuit Richar-
dus Malubra, quem refert, & sequitur Bart. in l.
Affectionis n. 1. ff. de donat. Cardin. *hic n. 4* dicens se
ita vidisse in facto. Anchar & Imol. ambo *num. 5.*
9 Abb. *num 4.* & Joan. de Anan. *num. 7.* Hinc etiam
fit ut quemadmadum miles non convenit nisi in
quantum facere potest, ut l. *Miles in princ. ff. de re
judic.* ita nec Clericus, ut tenet glos. notab. in d. l.
Miles in ver. Facere in fin. Cardin. & alii proximè
citati. De quo tamen dic ut legitur, & notatur
10 in c. *Odoardus, de solution.* Declaratur tamen præ-
dicta regula secundum Abb. ubi supra d. *num. 5.*
ut procedat in casibus, in quibus viget eadem
ratio, alias secus. Unde licet juris ignoran-
tia

tiæ, l. 1. C. *de jur. & fact. ignoran.* & l. *Regula, in princ*
ff. eod. Quippe quem arma magis, quam leges scire
oportet, ut l. *fin.* §. 1. *in fin.* C *de jur. deliber*, non ta-
men excusat clericum, ut notat gl. *in d.* §. 1. *in ver.*
Arma, Anchar. *bit nu.* 4. *in fin.* & Abb. *d. nu.* 5. *ibidem*
in fin.

11 Quartò nota ibi, *exiguitate*. Canonico infirmo
respondendum esse de reditibus Ecclesiæ, quos
percipiebat dum sanus esset, sine ulla diminutio-
ne; & sic debentur illi etiam victualia, seu distri-
butiones quotidianæ secundum Innocent. *in ver.*
Exiguitate, cum quo alii transeunt, hodie hoc est
expeditum in c. *unico, de Cler. non residen. lib.* 6.
Quod tamen declarat hic Jo. Andr. *num.* 2. *in ver.*
Aegritudo, ut vendicet sibi locum, dummodo in-
firmitas sit principalis causa non serviendi, & de-
prehendat infirmum in servitio Ecclesiæ. Secus si
deprehendat eum absentem, quia tunc sicut ante
ægritudinem non debebantur illi distributiones,
ita nec debentur, si in eo statu morbus superve-
niat, ut sic casus superveniens secundum proxi-
mum statum illius declarationem assumat, ar-
gum. c. *Majores, ad fin. infra de baptism.* remittit Jo.
Andr. ad ea, quæ adnotavit in c. *Ad audientiam, su-*
pra de cler. non residen. & sequuntur hic Butr. *nu.* 5.
Cardin. *nu.* 6. *in* 2. *opposit.* Anchar. *eod. n.* 6. Imol.
nu. 2. Abb. *n.* 6. & Jo. de Anan. *n.* 1. & vide in ma-
teria quæ scripsi in c. *Licet, supra, de preben.* ubi egi
latissimè an, & quando Canonico ægrotanti de-
beantur in absentia distributiones quotidianæ, à
nu. 136. *usque ad n.* 151.

12 QUÆRO An Canonicus post adeptum cano-
nicatum utroq; lumine orbatus teneatur choro
interesse, ita ut alioquin non lucretur distributio-
nes quotidianas.

Tametsi Navarr. *in tract. de horis canonic. c.* 19.
conclus. 8. nec authoritate, nec ratione ulla fussul-
tus opinatus fuerit Canonicum cæcum distribu-
13 tiones non lucrari nisi divinis intersit. Verior ta-
men videtur contraria opinio, pro qua primò ir-
refragabiliter induco hanc decretalem. nam Ca-
nonicus hic Urbevetanus personaliter adivit Pa-
pam, ut probat littera ibi, *latur præsentium*: & ta-
men ægrotabat. Erat igitur talis ægritudo, quæ
non impediebat eum itinerare, & choro interesse,
sed tantum impediebat psallere, fortè quia ami-
serat officium linguæ, prout observant Jo. Andr. *n.*
1. *in ver. Laborem*, Talis, inquit, erat infirmitas,
quæ impediebat servire, sed non itinerare, fortè
quia perdiderat loquelam, & Butr. *n* 4 Card. *n.* 6.
in 1. *opposit.* Imol. *n* 2. *vers. Quando autem*, Abb. *nu.*
6. *vers. Sed contra*, & Guido papa, *nu.* 2. & tamen
textus decidit huic Canonico respondendum esse
in absentia de reditibus beneficii sui absque ulla
diminutione, sicut respondebatur dum sanus erat,
& sic etiam de victualibus, & distributionibus
quotidianis, ut dictum est supra *in* 4. *notab.* Si igi-
tur distributiones hujusmodi debentur Canonico
14 absenti, qui propter impedimentum linguæ non
potest psallere, qui tamen potest per seipsum adi-
re Ecclesiam, & choro interesse: multò fortius
debentur cæco, qui nec potest psallere, nec ad Ec-
clesiam accedere sine ope, & ministerio alterius,
ut in cap. *penult.* ibi, cæcus lucem ignorat, & quo
gressus porrigat, nescit, 49. *dist.* & c. *Cum sit ars*,
ibi, si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam dila-
buntur, *supra de ætat. & qualit.* In cæco enim con-
currunt duo impedimenta, quæ vincunt unum. c.
Causam quæ, de elect. c. 1. *de treug. & pac.* cum simil.
& per Bald. *in cons.* 188. incipien. *in substitutione*,
in print. lib. 1. Unde decretalis ultima infra eod.
quæ loquitur de Archidiacono, qui propter para-
lysim amisit officium linguæ, fortius locum habet
in eo qui amisit officium oculorum, ut ibi declarat
glos. 1. Host. *in princ.* Jo. Andr. *in fin.* & alii com-
muniter.

15 Sed etsi cæcus posset per seipsum ad Ecclesiam
accedere, adhuc tamen non teneretur divinis in-
teresse. Quod sic probo. Canonicorum obligatio
est psallere in choro, Clem. 1. ibi, *fructum labio-*
rum suorum, & infra ibi, *devotè psallatur, de celebr.*
Missar. S. Thom. *in* 2. 2. *q.* 83. *art.* 12. & statuitur à
Concilio Tridentino in *c.* 12. *vers. Omnes verò, sess.*
24. ibi, (Atque in choro ad psallendum instituto
hymnis, & canticis Dei nomen reverenter, di-
stinctè, devotèq; laudare.) & olim respondit S.
Congregatio ejusdem Concilii interpres in Ca-
nonicis S Petri de Urbe, articulo diligenter exa-
minato. Sed Canonicus cæcus non tenetur psalle-
re, cum nec possit, nisi fortè integrè psalterium
memoriter teneret. Ergo nec tenetur choro in-
16 teresse; quandoquidem obligatio psallendi in
choro est unica, & individua, cum sit facti, l. *Stipu-*
lationes non dividuntur, ff. de verbor. oblig. Doctores
17 in l. 4. §. *Cato ff. eod.* Ideoque qui non tenetur ad
totum, ad nihil tenetur, l. *Operas, ff de oper libert.*
& notat Ias. in d. l. *Stipulationes, n.* 28. & Ecclesiæ
18 præceptum obligans ad aliquid certo modo fa-
ciendum, non obligat ad quamlibet ejus partem
eo modo, quo fieri potest, faciendam; sicut jussus
Romam petere, si id implere non possit, non
tenetur dimidiam itineris partem conficere, ut
notatur in c. *Cum dilecti, supra de dolo, & contumac.*
19 Et qui adversa valetudine, vel aliàs legitimè im-
peditus majorem horarum partem dicere non va-
let, ad partem superstitem, quam potest dicere,
non obligatur, ut pluribus probat Navarr. *in eod.*
tract. de Horis canonicis cap. 11. *nu.* 15. *& seqq.* Sic
20 etiam obstrictus certa die jejunare, si ea die impe-
diatur, non tenetur in alia, ut notat Abb. in c. 1.
nu. 1. *infra, de observat. jejunior.* Et impeditus reci-
21 tare officium non tenetur alia die illud reassume-
re, secundum Innocen. quem cæteri sequuntur in
c. 1. *infra de celebr. Missar.* & Silvest. *in ver. Hora*,
sub nu. 5. Ad idem optimus textus in l. *Libertas, ff.*
22 *de oper. libert.* ubi Ulpianus respondit, libertum,
qui post indictionem operarum valetudine impe-
ditur quominus operas præstet, ad partem non
teneri, quia, inquit, neque solui, neque deberi,
nec peti pro parte opera potest. Quod fusiùs pro-
sequuntur gl. & Doctores in l. *Si quando, ff. eod.*
Ergo simili modo cum Canonicus teneatur psal-
lere in choro, si ob cæcitatem non possit psallere,
utique non tenebitur choro interesse, quia hæc
obligatio, ut prædixi individua est, nec potest pro
parte adimpleri.

23 Præterea cæcus excusatur à muneribus perso-
nalibus, l. 1. C. *qui morbo se excus. lib.* 10. cap. *Li-*
cet, infra de Censib. ubi id notant Innoc. *in princ.*
Hostiens. *nu.* 3. Jo. Andr. Collect. & Jo. de Anan.
omnes *nu.* 2. Henric. Boich. Butr. & Anchar. om-
nes, *num.* 1. Nec mirum quia corporis debilitas
eorum munerum excusationem præstat, quæ cor-
pore implenda sunt, dicit textus in l. 2. § *Corpo-*
ris, ff. de vacat. muner. totius autem corporis hu-
mani debilitas est oculos perdidisse, ut inquit L.

c

cas de Penna in d.l.1.n.4. Ergo similiter excusari debet cœcus ab hoc personali munere interessendi in choro divinis officiis, ut per Jo. Francisc. Pavin. *in tract. de visitat. n. 100. q. 10. p. 2.*

24 His accedit quod qui ægritudine impeditur horas canonicas recitare, non tenetur illas audire, ut tenent Innoc. & DD. communiter in c. 1. *infra de celebr. Missar.* Petr. de Palude *in 4. dist. 15. q. 5. col. 5.* Summa Pisana *in ver. Hora, vers. Verum clericus*, Silvest. *in eod. ver. n. 5. vers. qui ex infirmitate*, Tabien.

25 *ibidem n. 19.* Navarr. *de hor. Canon. cap. 11. n. 6.* Sed cœcus non tenetur recitare, ut per Angel. *in ver. Hora, num. 9. vers. Vtrum non habens librum, vel carens visu.* Sylvest. *d. n. 5. vers. Tertium*, & Tabien. *ubi supr. num. 20.* Igitur nec audire. Quo fit ut nec teneatur choro interesse, quia solutus est utroque munere, & recitandi, & audiendi: neque enim exigitur in choro canonicorum præsentia, ut augeant numerum, sed ut divinas laudes persolvant, ut in d. Clemen. 1. *de celebr. Missar.* & in decreto Concilii Trident. *c. 12. vers. Omnes verò. sess. 24.* & præsentia cœci reliquis Canonicis cancentibus potius impedi-

26 mento, & perturbationi esse posset. Atque hinc consequitur ut in absentia cœcus lucretur integrè distributiones quotidianas tamquam morbo impeditus, juxta textum hic, & apertius in d. cap. *unico*, ibi, *exceptis illis, quos infirmitas, seu justa, & rationabilis necessitas excusaverit, de Cler. non residen. lib. 6.* ubi id notant Archid. Jo. Andr. Gemin. & omnes, Covarr. *lib. 3. var. resol. cap. 13.* & sæpius respondit S. Congregatio Concilii. Atque hanc opinionem in cœco videtur sequutus, licet subobscurè, Petr. Rebuff *cons. 26. num. 15.* ubi consuluit cœcitatem non esse minus impedimentum, quàm aliàs infirmitates, & loquitur ad effectum d. c. un. quod ibi allegat.

27 Postremò hæc sententia videtur in dubio amplectenda tamquam æquior & benignior, quia cœcus tamquam miserabilis persona est sub protectione Ecclesiæ, c. *Defensionis, 87. dist.* d. c. *Licet*, & ibi Innocent. Hostiens. & alii *infra de Censib.* & stante calamitate cœcitatis affligitur, nec debet amplius affligi, c. *Cùm percussio, 7. quæst. 1.* Ideoque potius est ei consulendum, quàm aliquid auferendum, ut de ipso dicit glossa in d. c. *Licet, in ver. Miserev.* Facit text. in l. 15 *Cæsum, ff. de postul.* & in l. *Cæcus. ff. de judic.* Qua de re plura scripsi in c. *Significantibus, à n. 50. supra de offic. deleg.* Et ita resolutum.

28 2. QUÆRO, posita decisione S. Congregationis Concilii, qua declaratum fuit Canonicum ob infirmitatem choro non inservientem percipere debere distributiones quotidianas, perinde ac si inserviret: an percipere etiam debeat portionem earum distributionum, quæ à Canonicis absque legitimo impedimento à choro absentibus amissa, præsentibus accresceret.

Videtur respondendum debere percipere, ex duobus fundamentis.

29 Primum est, quia cum infirmus quoad percipiendas distributiones quotidianas fictè, ac juris interpretatione habeatur pro interessente, ut patet ex decisione S. Congregationis, & probatur in c. *unico, de Cleric. non resident. lib. 6.* Abb. *hic in 2. notab* ... *num 7.* Aufrer. *decis. 268.* Covarr. *variar. resol. lib. 3. cap. 13. n. 8.* Sicut porrò deficientium per jus accrescendi vere interessentibus acquiritur, gl. in Clem. *Vt ii, in ver. Pars dimidia, de ætat. & qual.* Covarr. *d. loco n. 7.* ita acquiri debet etiam infirmis, qui fictè, seu juris interpretatione sunt in-

30 teressentes: nam lex loquens in casu vero extenditur ad fictum, & ficta præsentia veræ æquiparatur, adeo ut fictè præsens consequi debeat ea, quæ verè præsentibus tribuuntur, Jo. Andr. in c. *Cùm in cunctis num. 3. & 4.* quem ibi, Gemin. & Franc. sequuntur *de consuet. lib. 6.* Cui opinioni etsi adversetur Archid. quoad jus optandi, quod est contra jus, & in quo jus non facit æquiparationem inter veram fictamque præsentiam: tamen quantum ad casum

31 nostrum attinet, etiam secundum opinionem Archid. ficta præsentia sufficit ad consequendas distributiones, quia versamur in materia, in qua jus ipsum æquiparat fictè præsentem, id est infirmum, verè præsenti, ut in d. c. *un. de Cler. non residen. lib. 6.* Et quia nos non versamur in statuto, quod est contra jus, de quo loquitur Archid. sed in lege, & in jure communi, quod ex sui natura cum loquitur de casu vero, extenditur ad fictum, Jas. post alios in l. *Si is qui pro tempore, n. 284. ff. de usucap.*

32 Alterum fundamentum est, quia in materia juris accrescendi portio portioni accrescit, non personæ, l. *Cùm ex filio. §. fin. ff. de vulg. & pupill.* quia portio est illa, quæ portionem ad se trahit, ut declarat Ripa in l. *Re conjunct. n. 7.* & ibi DD. *de leg. 3.* Sicut ergo portio principalis distributionum debetur infirmo quamvis à choro absenti, ita hæc, quæ assumit naturam portionis, cui accrescit, Ripa post alios in d. l. *Re conjunct. n. 200.* Gomez, qui plures textus ad hoc citat *lib. 1. variar. resol. cap. 10 n. 16 vers. Sed ulterius* Et ita S. Congregatio censuit ut dixi in cap. *Licet, n. 139. supra de preben.*

DE CLERIC. ÆGROTAN.

Cap. De Rectoribus.

SVMMARIVM.

1 Rectori Ecclesiæ leproso dandus est coadjutor, qui sustentandus est de facultatibus Ecclesiæ.

2 Leprosi à communione hominum separari debent.

3 Eisque interdici potest ingressus Ecclesiæ.

4 Leprosus sive sit Episcopus, sive inferior, non removetur ex toto à prælatione, sed datur illi coadjutor, ita ut habitus curæ sit penes coadjutum, exercitium verò penes coadjutorem, & num. seqq. usque ad num. 8.

5 Rectores Ecclesiarum ex proprietate vocabuli, dicuntur inferiores curati.

6 Coadjutor dicitur habere curam animarum quoad exercitium, non autem quoad jus, & habitum curæ, & n. 34.

7 Leprosus privatur officio actualis administrationis, sed dignitatem tenet, sive officium, quod in jus refonat, & n. 38.

8 Coadjutor vivere debet de Ecclesiæ proventibus, & inde recipere congruam portionem.

9 Congrua portio coadjutoribus, & Vicariis assignanda ex præscripto Concilii Tridentini an, & quando taxari debeat arbitrio Episcopi.

10 Et qualiter ad arbitrium sit moderandum.

11 Appellatio à datione coadjutoris, & assignatione

congrua datur ad effectum devolutivum tantùm.

12 *Coadjutori, & coadjuto si reditus Ecclesiæ non sufficiant, uter sit præferendus, & nn. seqq.*

13 *Parochiani cogi possunt ad sumptus coadjutori ministrandos, si alia ratio non suppetat.*

14 *Reditus Ecclesiæ an sint in dispositione Rectoris infirmi, an verò coadjutoris.*

15 *Habere curam animarum non dicitur qui non est Prælatus Ecclesiæ. & n. 17.*

Sed contra num. 34.

16 *Pœnitentiariæ Officialis luminibus orbatus an remanserit privatus officio ex eo, quod major Pœnitentiarius asseruerit alium obtinuisse prædictum officium facto verbo cum Sanctissimo, & nn. seqq. usque in fin.*

17 *Obtinere idem est quod habere.*

18 *Habere quis dicitur jure dominii.*

Declaratur, n. 34. & 38.

19 *Obtinere quis dicitur quando Canonicè possidet, & habet jus inre.*

Tamen verificatur etiam in detentatione, nu. 37. vers. Et eò magis.

20 *Officium tunc dicitur Papa voluisse alteri tradere, & privare possessorem, quando in locum ejus alium subrogat.*

Declaratur, n. 39.

21 *Spoliato per supremum Principem non dantur remedia restitutoria.*

22 *Pœnitentiariæ officia sunt perpetua, sicut beneficia Ecclesiastica & nn. seq. usque ad n. 32.*

23 *Confirmatio Apostolica dat jus perpetuum, & irrevocabile.*

24 *Pœnitentiariæ officia ordinem sacrum habent annexum; & ideo regulantur ut beneficia Ecclesiastica, & n. 26.*

25 *Officiis manualibus sacri Ordines non annectuntur.*

27 *Ordinari nemo potest ad titulum officii manualis.*

28 *Vacatio in manualibus non datur.*

29 *Officia quædam Pœnitentiariæ conferuntur prævio concursu, qui in manualibus non servatur.*

30 *Pœnitentiariæ officiales absentes pro servitio Sedis Apostolicæ, vel aliàs legitimè impediti percipiunt emolumenta, & officio inserviunt per substitutum.*

31 *Officium manuale respectu illius, cui ad vitam fuit collatum, censetur perpetuum.*

32 *Privatio non præsumitur, nisi probetur.*

33 *Cæcus retinet magistratum, & officium prius obtentum, & n. 41.*

35 *Coadjutor nec titulum habet, nec possessionem, sed nudum exercitium; titulus verò, & possessio remanet penes coadjutum.*

36 *Titulus radicatus in persona unius non evellitur, licet alteri exercitium, & administratio concedatur.*

37 *Privatio tituli non inducitur sine expressa derogatione juris quæsiti.*

38 *Verba sunt impropriandа ne jus tertio quæsitum tollatur.*

40 *Cardinali asserenti aliquid factum de mandato Papæ ut sit credendum, tria debent concurrere, & nn. seqq.*

41 *Officialis perpetuus propter morbum incurabilem ab officio non removetur, sed datur illi coadjutor.*

42 *Cardinalis etiam majoris Pœnitentiarii assertioni non statur in præjudicium tertii.*

43 *Beneficium, vel officium minimè vacans Papa non intendit conferre.*

44 *Vacatio beneficii justificari debet de jure, & de facto; aliàs gratia, de cujus validitate agitur, est obreptitia.*

1 DE RECTORIBUS, Si Rector Ecclesiæ sit leprosus, dandus est ei coadjutor, qui sustentandus est de facultatibus Ecclesiæ. Hoc dicit. Communis divisio. Secunda ibi, *Hoc volumus.*

2 . Nota primò ibi, *Ecclesias ingredi.* Leprosos debere à communi hominum separari, & hanc esse generalem consuetudinem testatur hic Guido papa *in 1. not.* Idque ob eam rationem, ne morbi contagione sani inficiantur, c. *Resecanda, 24. q. 3*

3 Propterea enim leproso interdici potest ingressus Ecclesiæ, ut est hic argumentum optimum secundùm Abb. *in 2. not.* Hinc Pius V. *in Constitutione,* quæ incipit, *Decori, edita die 1. Februarii* 1570. permisit Monialibus exire clausuram ex causa magni incendii, lepræ, & epidimiæ.

4 Secundò nota ibi, *Dandus est coadjutor.* Rectorem Ecclesiæ leprosum non removeri ex toto à Prælatione, sed dandum illi esse coadjutorem, ita ut habitus curæ sit penes leprosum coadjutum, exercitium verò penes coadjutorem; & ita nihil est speciale in leproso, ut propter scandalum, & abominationem removeatur omnino ab administrationis officio, ut voluit gloss. in c. *Tua, in ver. Administrationis, infr. eod.* Idem enim est in lepra, quod in aliis infirmitatibus, ut scilicet nullo casu ægroto vivente alius substituatur, nisi eo renunciante, secundùm opinionem Hugonis, & Laurentii, & quamvis alii aliter sentiant, ut plenè per Host. in d. c. *Tua, in ver. Ministrentur,* tamen hæc opinio verior, & communior est, ut ibi testatur Abb. *nu. 4.* Pro qua est textus apertus hic non cavillando literam. Hic enim formatur quæstio de leproso; & tamen Pontifex jubet illi dari coadjutorem: ergo necessariò supponit propter morbum lepræ eum non desinere esse Prælatum quoad jus, & habitum Curæ; alioquin si ex toto removeretur, impossibile esset, ut daretur illi coadjutor: quia non esset quem coadjuvaret, ut inquit Cardin. in c. *fin. n. 19 in 24. quæst. ad fin. infra eod.* & tamen coadjutor diffinitur esse qui datur ut coadjuvet ministri, vel præsidentis officium, & dicitur coadjutor à coadjuvando, sicut tutor à tuendo, ut l. 1. *ff. de tutel.* secundùm Jo. Andr. in d. c. *fin. n. 3. vers. De primo. & n. 4.* Nec accessorium potest esse sine principali, ut de coadjutore tradit Put. *decis. 226. n. 3 & 12. lib. 3.* Rota *decis. 410. n. 3. & seq. part. 4. Recent.* Expositio autem Tancredi, qui *ver. Coadjutor,* exponebat, id est successor, infert vim literæ.

Non obstat quod hæc Decretalis sit intelligenda de eo, qui non erat adeo infectus lepra, ut non posset esse in Collegio suo, secundùm Innoc. in d. c. *Tua, circa medium, vers. Et respondetur,* quoniam hic intellectus divinat. Imo repugnat verbis textus quæ clarè loquuntur de totaliter infectis, ut patet ibi, lepræ macula usque adeo infectis, quod altari servire non possunt, nec sine magno scandalo eorum, qui sani sunt, Ecclesias ingredi. Item non obstat quod hic textus intelligi debeat in Episcopo, qui propter lepram ex toto non removetur, sed datur illi coadjutor, cum spirituale conjugium, quod est propter inter Episcopum, & Ecclesiam difficilius solva-

vatur, cap. *Inter corporalia, de translat. Episc.* Textus verò in d. cap. *Tua, infra eod.* procedat in inferioribus, qui in speciali casu lepræ prorsus removentur, prout distinxit ibi Host. *in ver. Ministrentur.* & Archid. *in summa, n. 7. quæst. 1.* Imo enim hoc cap. expressè loquitur de Rectoribus Ecclesiarum, & curam animarum habentibus, quorum appellatione ex proprietate vocabuli veniunt inferiores Curati. *c. fin. de praben.* c. *Ex transmissa, de lo. tm.* c. *Ad audientiam, el 1. de Eccles. ædific.* cum multis simil. Præterea hoc c. est pars c. *Ad aures, sup. de rescript.* & Lucius tertius respondet consultationi Lincol. seu Vinton. Episcopi, aliàs Lingon. Archid. ut refert Ant. August. *in 1. collect. Decretal. tit. 2. .6 & in notis ad c. 3 tit. 6.* Ergo debet necessariò intelligi de Ecclesiarum Rectoribus, qui subjecti erant illi Episcopo, seu Archidiacono, non autem de Episcopis, quibus non dantur coadjutores, nisi à Sede Apostolica, ut c. *unic. infra eod. lib. 6* Meritò Jo. Andr. & communiter alii sequentes tenent indistinctè primam opinionem Hugonis, etiam in Prælatis inferioribus, ut testatur Abb. in d. c. *Tua, .4 vers. Sed Io. Andr.*

6 Deinum non obstat, quod coadjutor hic dicatur habere curam animarum, ex quo gloss. in ver. *Curam*, inferebat eum esse Prælatum: etenim hoc debet intelligi quoad exercitium tantum, non autem quoad habitum ipsius curæ, qui remanet penes coadjutum, ut hic declarant Host. Jo. Andr. & communiter Doctores, ut plenius dicam infra n. 34. Et eod. modo intelligi debet tex. in d. c. *Tua, infra eod.* dum dicit leprosum removeri ab administrationis officio, quoniam, ut ait Laurentius, Sacerdos leprosus privatur officio actualis administrationis, sed dignitatem tenet, sive officium, quod in jus resonat, puta quia illi præstabitur obedientia in his, quæ utiliter mandabit, arg. c. *Ex parte, infr. eod.* & c. *Quia frater, 7, q. 1.*

Tertiò nota ibi, *de facultatibus Ecclesiæ*, coadjutorem vivere debere de Ecclesiæ proventibus, & inde recipere congruam portionẽ, ut hic est text. expressus, concordat c. *un. infr. eod. lib. 6* ibi, (Coadjutores hujusmodi de proventibus Prælatorum, in quorum assumuntur auxilium, sumptus recipiant moderatos:) & notat Abbas *hic in ult. not.* & communiter alii, Jo. Andr. in c. *fin. n. 12. infra eod.* dicens (coadjutorem debere alimenta congrua & moderata habere de bonis dignitatis, Ecclesiæ, vel officii, cujus Prælato, vel ministro datus est) Put. *decis. a 26. n. 13. lib. 3.*

Porrò Coadjutoribus, quos Episcopi etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, deputare possunt Rectoribus parochialium Ecclesiarum illitteratis, & imperitis, itidem assignanda est pars fructuum pro sufficienti victu, ex Decreto Concilii Trid. *c. 6. sess. 21.* Ac similiter parochi abscedentes tenentur idoneum Vicarium relinquere cum debita mercedis assignatione, ut in c. 1. §. *Eadem omnino, sess. 23.* & in parochialibus unitis ab Episcopo deputandi sunt Vicarii cum tertiæ partis fructuum aut majori, vel minori arbitrio ipsorum Ordinariorum portione etiam super certa re assignanda, ut in c. 7. *sess. 7.* licet hæc congrua Vicariis perpetuis assignanda ex Bulla Pii V. *Ad exequendum* non possit esse major scutorum centum, nec minor quinquaginta. Sed & Vicario in parochialibus vacantibus deputando assignari debet congrua portio arbitrio Episcopi, ut in c. 18. *in princ. sess. 24* Et ita cùm dubitatum fuerit quænã sit congrua portio assignanda Vicario, qui ponitur in parochialibus vacantibus: responsum est congruã esse portionem arbitrio Judicis. Ex his collige & congruam portionem coadjutoribus assignandam ex præscripto hujus Decretalis taxandam esse arbitrio Ordinarii, cum & aliæ congruæ sint arbi-
10 trariæ, excepta illa Vicarii perpetui, quæ tamen à quinquaginta usque ad centum, & ipsa arbitraria est, qualiter autem arbitrium in hujusmodi taxatione sit moderandum, conjice ex infra scripta declaratione. An fructuum portio constituenda parochialium Ecclesiarum vacaturarum Vicario curam exercenti quumq; ad novam institutionem deveniatur, referri debeat ad solam ipsius sustentationem, quoniam, aut ipsarum vacantium annuũ valorem, vel ad ipsius Vicarii qualitatem: S. Congregatio censuit ad hæc omnia esse referendam.
11 Rursùs censuit à datione coadjutoris Vicario insufficienti, & à congrua assignatione dari appellationem devolutivam tantùm, & de gravaminibus videndum in secundo judicio.

12 Sed hic occurrit quæstio notabilis, & quotidiana, quid si redditus Ecclesiæ non sufficiant coadjutori, & prælato ægrotanti, quis eorum sit præferendus.

Glossa finalis hic tenet ex proventibus Ecclesiæ prius esse providendum coadjutori, qui Ecclesiæ inservit; & Rectori infirmo providebit Episcopus, allegat c. 1. *& 2. 82 dist.* & cum gloss. concordant Tancred. & Goffred. *hic*, Archid. *in Summa in fin. 7. q. 1.* & Henric. Boich. in c. *fin. n. 10. infra eod.* juxta tamen quæ glossa adducit, hoc non probant, secundùm Cardin. & Abb. *hic*, sed tantum faciunt in argumentum, generaliter enim disponunt, ut Episcopus pauperibus & infirmis, qui suis manibus laborare non possunt, victum, & vestitum largiatur. Unde Vincentius dicit hanc glossam sibi non placere, quia debilioribus in loco consulitur, allegat c. *In nullo, 18. q. 2.* Et quamvis neq; hic textus ad rem pertineat, tamen cum opinione Vincentii, quam recitant ultimo loco, simpliciter hic transeunt Jo. Andr. *n. 3. in gloss. ult.* Butr. *n. 4.* & Anchar. *eod. num* eamque expressè approbant Cardin. *nu. 2. & 3.* subdens se ita in facto consuluisse, Abb. *num. 6.* Jo. de Anan. *n. 13.* quæ etiam mihi magis placet, & majori æquitate, ac solidioribus nititur fundamentis, quia ægrotus intelligitur Ecclesiæ deservire, cap 1. *supra eod.* Ergo illi prius subveniendum est de redditibus Ecclesiæ, quia qui altari servit, &c. cap. *Cùm secundum, supra de praben.* & cùm habeat titulum, & possessionem unà cum servitio, præferendus est coadjutori, qui nec titulum habet, nec possessionem, sed nudum exercitium, ut dicam infra *num. 35.* Alioquin si ægroto subtraherentur stipendia, hoc exemplo deterriti, non invenirentur qui vellent Ecclesiæ militare, ut legitur in d. c. 1. & ita ex hoc videretur perturbari status Ecclesiasticus nedum præsens, sed etiam futurus, ut accuratè ibi observat Abb. in 2. *not. & hic num. 6. vers. Et ad decisionem.* Pro qua opinione multum etiam stringit quod coadjutor debet de redditibus Ecclesiæ congruam recipere portionem, ut hic dicitur, vel moderatos sumptus, ut in cap. *un. infra eod. lib. 6.* Ergo proventus Ecclesiæ primo & principaliter sunt in dispositione Rectoris, & consequenter illius necessitati prius
13 est providendum. Coadjutori autem, cum redi-

tus utrique non sufficiant, providebit Episcopus, vel Parochiani secundùm Cardin. & Abb. *locis citatis.* Et pro hoc ultimo vide bonam glossam in c. *Omnis Christianus, in ver. Vacuum, de consecr. dist* 1. & quod leg. & notat. in cap. *Ad audientiam, il primò, de Eccles. ædific.* & in Conc. Trid. *cap. 4. sess. 21.* ubi si reditus Ecclesiæ non sufficiant pro Sacerdotibus Parochialium noviter erectarum, cogi potest populus ea subministrare, quæ sufficiant ad vitam dictorum Sacerdotum sustentandam. Et in coadjutore aliàs respondit S. Congregatio ejusdem Concilii interpres; nam cùm pro augendis reditibus tenuissimæ Parochialis plus quàm mille animas habentis, coadjutoris assumendi gratia quæsitum esset, an possent compelli parochiani, cùm alia ratio non suppeteret, S. Congregatio censuit dandas esse litteras ad Archiepiscopum Theatinum, ut ageret cum universitate.

14 Quærit hic Abb. *num. 5. vers. Et ex hoc insurgit*, in cujus dispositione sint reditus Ecclesiæ, an scilicet Prælati ægrotantis, an verò coadjutoris? Et distinguit sic; Aut infirmitas est talis ut impediat administrationem in temporalibus & spiritualibus pura dementia, seu furor: & tunc coadjutor habeat administrationem in utrisque, & congruam portionem tribuat ægroto, & aliam congruam sibi retineat; reliquos autem fructus convertat, seu dispenset in utilitatem Ecclesiæ, sicut tenetur bonus Rector; & ita secundùm eam potest intelligi cap. *Tua, infra eod.* Aut verò infirmitas impedit administrationem in spiritualibus tantùm: & tunc cùm officium coadjutoris se non extendat ad temporalia, Prælatus percipiat reditus omnes, & congruam portionem assignet coadjutori. Sed contra hanc distinctionem facit textus in d. c. *un. infr. eod. lib. 6.* qui in specie loquitur de Prælato dementi & tamen præcipit ut coadjutor de reditibus Ecclesiæ habeat tantùm sumptus moderatos: ergo reliqui reditus sine diminutione spectant ad Prælatum ægrotantem, cum illis nõ appareat privatus; quo argumento in casu contrario utitur ipsemet Abb. *hic n 5 versic. Sed contra.* Ego puto inspiciendam esse formam coadjutoriæ, an scilicet fuerit datus coadjutor in spiritualibus, & temporalibus: an verò in spiritualibus tantùm, & de variis speciebus coadjutoriæ vide Cardin. *cons. 70.* incip. *In Ecclesia Magdeburgensi, in princ.*

15 In glossa *in ver. Curam*, nota ver. *habeat*, sumarè in jus, adeo ut ex eo, quod quis habeat curam animarum, rectè inferri possit, ut sit Titularis, & Prælatus Ecclesiæ, ut apertè sentit hæc glossa.

16 Ex hoc infero adnotabilem quæstionem facti, Cum N. Sacræ Pœnitentiariæ corrector desiisset officiũ exercere ob supervenientis cæcitatis impedimentum, fuit authoritate Apostolica deputatus ad illud exercendum S. Rotæ Auditor cum honoribus & oneribus dumtaxat. Sed posteà & emolumenta fuerunt ei persoluta: ac subinde ipso Auditore vita functo, idem officium uti vacans per illius obitum, semel atq; iterum fuit aliis collatum, & sic primus officialis non citatus, nec auditus remansit de facto spoliatus titulo, & emolumentis officii: & cum propterea petiisset se reintegrari, ex adverso fuerunt exhibitæ litteræ patentes Cardinalis Majoris Pœnitentiarii, in quibus enunciatus, quod prædictus Rotæ Auditor exercuit Correctoris officium primo cum honoribus, & oneribus, & deinde facto verbo cum Sanctissimo etiam cum emolumentis obtinuit. Quibus verbis adversarii contendebant constare primum officialem fuisse officio privatum à Summo Pontifice, ac proindè reintegrationem petitam non esse illi concedendam. quæritur quid juris?

17 Contra Officialem inducitur hæc gloss. *in verb. Curam*: nam verbum *obtinuit*, idem importat quod verbum *habuit*, cap. *Dudum, il 2. circa fin. vers. Suggessit enim, supra de elect.* cap. *Quia in tantùm*, juncto cap. *Ad hæc*, cap. *De multa, &* quasi per tot. *de preben.* & notat Archid. in cap. *Si gratiose, num. 1. vers Nam cùm non habeat, de rescript. eod. lib. 6.* Dum autem prædictus Rotæ Auditor obtinuit Correctoris officium, utique dicitur illud habuisse respectu tituli, non autem quoad nudum exercitium & ministerium facti; sicut coadjutor ex eo quod hic dicatur habere curam animarum, arguit gloss. ut ipse, non autem coadjutus infirmus, sit Prælatus Ecclesiæ, & cum hac gloss. consentiunt Tancred.
18 Gotfred. & alii, quos retuli supra *num. 12.* Et meritò, quia habere quis dicitur jure dominii l. *Hoc Senatus*, & ibi gloss. *in ver. Habuit ff. de usufruct. ear. rerum. quæ usu consum.* l. *Habere, ff. de ver. signif.* l. *Sti-*
19 *pulatio ista, §. Habere, ff. de verb. obligat.* Et eod. modo obtinere quis dicitur quando canonicè possidet, & habet jus in re, c. *Quoddam, in fin. de preben. lib. 6* cap. *Quoniam, de concess. preben. eod. lib.* Archid. *loco*
20 *citato.* Albet. *in Dictionario in ver. Obtinere*: & consequenter primus officialis remansit officio privatus, quia tunc Papa dicitur voluisse alteri officium tradere, & privare possessorem, quando in locum officialis possidentis alterum subrogat, ut notat Angel. in l. *Quod si fortè, §. 1. num. 4. ff. de solut.* Socin. *cons. 4. super quæstione, numer 23. in fin. lib. 3.*
21 Quo fit, ut idem officialis de spolio conqueri non possit, quia spoliato per supremum principem non dantur remedia restitutoria. Doctores in cap. *Ex conquestione, de restit. spoliat.* Catol. Tapia, *de Constit. Princip.* in l. *fin. cap. 9. numer. 74.* Mohed. *decis. 4. de restit. spoliat.* Et conferunt quæ de absoluta potestate papæ in officiis, & beneficiis Ecclesiasticis plenè adnotavi in c. *fin. à num. 25. infra eod.*

22 Contrarium credo verum, & ad evidentiam præmitto officia S. pœnitentiariæ ex sui natura esse perpetua, sicut Ecclesiastica beneficia, quod constat ex infrascriptis. Et primò, quia ex præscripto Constitutionis pii V. *In omnibus*, edita super reformatione pœnitentiariæ Apostolicæ, *§. 9 in Bullar. tom. 2. pag. 281.* Illius officiales deliguntur à Majori pœnitentiario, & à Summo pontifice
23 confirmantur. Ex hujusmodi autem confirmatione confertur electo jus perpetuum, & irrevocabile, cap. 2. & ibi Innocen. Hostiens. & Joann. Andr. omnes *in princ. de confir. util. vel inutil.* cap. *Super his, de accusat.* gloss. in cap. *Frater, in ver. Authoritate, 17. quæst. 4.* textus optimus in cap. *Si Apostolica*, & ibi gloss. *in ver. Præferri, de preben. lib. 6.* & de officiali confirmato tradit Bald. *cons. 325 Super primo puncto, circa finem, vers. Aut est confirmatus, libro 5.* Romanus *cons. 467, Ut clara, num 4. vers. Secundum idem*, & ante eos Cynus in l. *Cùm lex, ff. de legib.*

24 Secundò, quia officia pœnitentiariæ ex eadem pii V. Constitutione, §. 10. Ordinem sacrum habent annexum; ideoque in litteris patentibus provisionum apponi solet clausula, (& quia d. tuum officium juxta ordinationem novissimam ejusdem S. pœnitentiariæ sacrum Ordinem requirit, volumus,

mus, ut infrà sex proximos menses sacris Ordinibus initiari tenearis.) Hæc autem annexio Ordinis sacri non fit officiis manualibus, sed perpetuis dumtaxat, Clem. *Vt ii, de at at. & qualit.* Concil. Trid. *c.4. sess.22.* & esset valdè absonum, & contra naturalem rationem, ut postea quàm officialis sacro Ordine est insignitus, posset illico, & sine ulla causa ab officio amoveri, & remaneret obstrictus voto perpetuo continentiæ, & onere Divinum officium quotidie recitandi, l. *Secundùm naturam, ff. de regul. jur. c. Cùm secundum, de preben. cum simlib.*

26 Unde officia S. Pœnitentiariæ, & alia id genus, ex eo, quod sacrum Ordinem habeant annexum regulari, ut beneficia Ecclesiastica, tradit in puncto Sarnen. *in regul. de infirm. quæst. 22. vers. Aut loquimur de officiis mixtis.*

27 Tertiò, quia nonnunquam S. Pœnitentiariæ officiales ad titulum suorum officiorum fuerunt sacris Ordinibus initiati: quod apertè ostendit tituli perpetuitatem, cùm ad titulum officii manualis non liceat quemquàm ordinare, reclamante Trident. Concilii decreto, *c.2. sess.21.* ut sæpios Sacra Congregatio respondit.

28 Quartò, quia prædicta officia vacant per obitum, vel promotionem ad instar Clericatuum Cameræ, Auditoratuum Rotæ, & aliorum consimilium officiorum ex sui natura perpetuorum, ex hoc autem quod hujusmodi officia dentur uti vacantia, sequitur ut dici non possint manualia, ut censuit Rota coram Gregor. XV. *decis.48. n.5.* In manualibus enim non datur vacatio. Seraph. *dec. 13. n.7. par.6. Recent. dec. 1095. n.2.* Rot. post alios.

29 Quintò, quia ex præscripto ejusdem Constitutionis in §. 11. quædam Pœnitentiariæ officia, videlicet Procuratorum, & scriptorum conferuntur prævio concursu positis edictis. Hæc autem forma in manualibus observari non consuevit, sed solùm in perpetuis, ut in Cantoribus Capellæ Pontificiæ, & in Parochialibus ex decreto Concilii Trid. *c.18. sess.24.*

30 Ultimò, hoc idem constat apertissimè, quia officiales hujusmodi absentes pro servitio Sedis Apostolicæ, item infirmi, vel aliàs legitimè impediti officiorum suorum titulos indifferenter retinuerunt, sibique emolumenta perceperunt, & officio inservierunt per substitutum, nec unquam auditum est, quod eorum aliquis fuerit amotus, quantumcunque diuturnum fuerit impedimentum. Et ita in individuo observatum in Sanctissimo D. N. Innocentio X. olim S. pœnitentiariæ Consultore Canonista, in bon. mem. Cardinali Millino Regente, & in Cardinali Cennino Sigillatore, dum apud Catholicam Majestatem Nuntii Apostolici extitère, & nunc idem quoque casu accidit in R. P. D. Rospigliosо itidem Sigillatore. Quin etiam extat notabile exemplum Petri Brisonii scriptoris, qui quamvis esset senio confectus, infirmus, & perpetuò inhabilis, tamen quoad vixit, officium retinuit cum emolumentis, & illud exercuit per substitutum, cui salarium fuit subministratum à b.m. Cardinali Burghesio majori pœnitentiario. Quæ quidem observantia innititur præcitatæ Constitut. Pii V. in §. 12. qua decernitur, ut legitimè impediti fructus, & emolumenta percipiant, quamvis non sint præsentes, & actu inserviant, ex quibus credimus officiorum hujusmodi perpetuitatem in dubium revocari non posse.

Et nihilominus etiam si essent manualia, tamen cùm officium Correctoris per litteras in forma Brevis concessum fuerit prædicto Officiali ad sui vitam, respectu ipsius censetur perpetuum, ut de officiis manualibus scripsit Abb. in cap. *Cùm inter R. in 3. not. de elect.* & in c. *Ad nostram, n.7. de confir. util. vel inutil.*

32 Quibus præmissis dicendum videtur petitam reintegrationem deberi prædicto Officiali ex Justitia; quia nunquam per sententiam juris, vel hominis fuit privatus officio ex sui natura perpetuo, sibique ad vitam collato, & tamen privatio cum sit facti, probari debet ab allegante, l. 1. C. *de probat.* & tradit Bald. in l. *Ex persona, num. 14. C. Eod. tit.*

33 Non per sententiam juris, quia cœcus retinet Magistratum, & officium prius obtentum, l. 1. §. *Quamvis autem. ff. de postul.* l. *Cæcus,* & ibi gloss. Bart. & DD. *ff de judic.* cap. *fin.* juncta gloss. r. communiter approbata, & ibi dixi *numer.* 42. *infra eod.*

34 Nec per sententiam hominis, quia ad hoc probandum adducitur sola enunciativa Majoris pœnitentiarii, quod B. Rotæ Auditor habuerit prædictum officium, & per consequens eo privatus remanserit primus officialis. Sed hæc non est bona consequentia, quia verbum *habuit*, seu *obtinuit*, intelligi debet respectu exercitii, non autem respectu tituli ad quod inducitur in terminis hoc cap. juncta communi expositione Doctorum, hic enim cavetur, ut coadjutor dandus Rectori Ecclesiæ leproso curam habeat animarum; & tamé illud ver. *habeat*, non intelligitur respectu tituli, & habitus curæ, qui remanet penes infirmum, sed respectu exercitii tantùm, prout rejecta expositione glossæ, firmant *hic* Hostien. *post princ. in ver. Animarum,* Joan. Andr. *in ver. curam habeat,* Butr. *num. 3.* Cardin. *num. 1.* Anchar. *num. 5.* Imol. *num. 1. & 3.* Abb.

35 *num. ult* & Joan. de Anan. *num. 2.* quorum authoritatibus innixi Domini de Rota *decis. 410 num. 5. part. 4. Recent.* decidunt coadjutorem nec jus, nec titulum habere in beneficio, sed tantùm exercitium & administrationem; jus autem residere penes coadjutum: & subdunt glossam præallegatam communiter reprobari, quinimo *num.* 3. tenent coadjutorem non solùm non habere titulum, sed nec possessionem, cùm illam habeat coadjutus, nec possessio possit esse penes plures in solidum, l. 3. §. *ex contrario, ff. de acquir. possess.* quod etiam firmat Cott. *decis. 398. in Miscellan.* & Caputaq. *decis. 65. in manuscript.* Rota in *Salmantina Coadjutoriæ* 25. *Iunii* 1593. coram Penia, impressa apud Gaiz. *de*

36 *benef. part. 4. cap. 5. numer. 34.* Habemus igitur hic text. apertum, secundum communem intellectum, quod quando quis dicitur habere seu obtinere officium ab alio obtentum, hoc non intelligitur respectu tituli, sed respectu exercitii tantùm. Atque ita jus, & titulus radicatus in persona unius non evellitur, licet alteri dicti juris exercitium, & administratio concedatur, l. 3. *ff pro soc.* & in terminis Coadjutoris est text. in cap. *Grandi,* ubi id notat Anchar. *num. 5. vers. Nam jus de suppl. neglig. Prælator. libro 6.* Abb. in cap. *Tua nos, num. 4. infra eod.* Et ratio est evidens, quia pœna in materia privativa sine expressione aperta non inducitur, ut in auth. *de non eligen. secun. nuben. §. Cùm igitur, vers. Sin autem.* Cassad. *decis. 3. nu. 3. vers. Nam non reperitur expressum, de locat.* & pœna privationis tituli, quæ gravissima est, non inducitur sine expressa derogatione Juris quæsiti, ut notat Bald. in Auth. *ex testamento, num. 13. cap. de secund.*

nupt. & eò magis, quia verbum *obtinuit* plus habet facti, quàm verbum *habuit*. Nam obtinere verificatur etiam in sola detentione, l. *Habere, ff. de ver. signif.* Rot. *dec. 8. de elect. in antiq.* Mohed. *dec. 6. circa med. vers. Obtinere, & per tot. de locat.* Unde si ver. *habuit*, quod plus habet Juris, refertur ad nudum exercitium, ne titulus addicetur à coadjuto, ut hic: longe magis idem dicendum de ver. *obtinuit*, & nihilominus quamvis hoc verbum ex propria significatione intelligeretur etiam respectu dominii, ut in contrariis; tamen verba sunt etiam improprianda, ne jus tertiò quæsitum tollatur, ut per Sarnen. *in reg. de jur. quæsit. non toll. q. 1. nu. 4.* & propterea verba illa, *ab administrationis debet officio removeri*, quæ habentur in c. *Tua, infra eod.* quamvis propriè sint apta importare remotionem à titulo beneficii; tamen impropriantur, & intelliguntur respectu actualis exercitii tantùm, ne inferatur præjudicium Rectori coadjuto, prout intelligit Laurentius, & alii communiter, & tetigi supra *n. 7.* quod adeo verum est, ut etiam si Papa contulisset officium, seu beneficium, cum clausula *non obstante collatione alteri facta*; tamen intelligeretur de collatione invalida, ne læderetur jus tertii, ut voluit originaliter Compostell. in c. *causam quæ, num. 13. vers. Et per easdem rationes, supra de re-
39 script.* Cujus opinio non habet contradictorem, ut ibi testatur Felin. *n. 19. & 25. in fin.* eamque sequuta est Rota coram Mohed. *dec. 7. n. 6. de restit. spoliat.* ubi in terminis resolvit collationem officii Portæ Salariæ ab alio obtenti factam per Papam cum clausula *non obstante collatione per Nos alteri facta*, non valere, & obstare Regulam *de jure quæsito*, & eam clausulam esse intelligendam de collatione invalida. Allegat Bart. idem tenentem in l. *Prædia, num. 2. C. de locat. Prædior. lib. 11.* & Bald. in Auth. *Hoc inter liberos, numer. 3. vers. De clausula autem, C. de testam.* & per hæc patet responsio ad objectum, quod Papa intelligatur officialem ab officio removere, quando in ejus locum alium subrogat: Hoc enim vendicat sibi locum, quando subrogatio fit plenariè, & respectu tituli, non autem respectu administrationis, & exercitii ut ex dictis constat.

40 Sed quatenus verb. *habuit*, seu *obtinuit*, importaret collationem tituli, & per consequens remotionem primi officialis: tamen certum est Cardinali asserenti aliquid factum de mandato Papæ, standum non esse, nisi hæc tria simul concurrant; Primò, scilicet, ut Cardinalis asserat verisimilia; Secundò ut Papa sit præsens, ad quem facilè possit haberi recursus. Tertiò, ut assertio non contineat rem tertiò præjudicialem, prout hæc tria copulativè ad conciliandas opiniones requirit Rota *decis. 630. nu. 2. par. 4. recent.* Hoc autem casu tantùm abest ut hæc tria requisita simul concurrant, ut potius deficiant omnino. Deficit enim primum quia cùm non deceat honestatem superioris sine manifesta, & rationabili causa aliquem suis officiis, vel beneficiis spoliare, cap. *Conquerente, de rest. spoliat.* omnino inverisimile est, ut Papa, qui est fons Justitiæ, & non præsumitur velle contra jus, cap. *Ex ore, de privileg.* voluerit officialem privare officio ex sui natura perpetuo, eique ad vitam per ipsummet Pontificem collato, ex sola causa cœcitatis in ipso officio contractæ, contra æquitatem naturalem, Cardin. *consil. 142. numer. 2.* contra inveteratam consuetudinem Sac. Pœnitentiariæ, in qua, ut dixi supra *num. 30.* Officiales impediti semper retinuerunt officium cum emolumentis, inservientes per substitutum, cap. *Consuetudinis, 12. dist.* cap. *Sub sancta Romana, cum quin-
41 que seqq. 12. dist.* Et contra omnia jura, quæ ubique inculcant inhabilem ad officium exercendum propter morbum incurabilem non esse ab officio prius habito removendum, sed tantummodo illi dandum esse coadjutorem, ut hic, & in cap. *Ex parte*, ibi, *incurabili morbo, infra eodem*, & in cap. *un. §. Verum*, ibi, *perpetuò impeditus.* & ibi gloss. *in ver. Perpetuò*, Joan. Monach. Archid. Gemin. & omnes *eod. tit. lib. 6.* Vitalin. in Clem. *Cupientes, num. 46 ... pœnis*, & in cœco tenet gloss. 1. Host. *in princ. ...* Andr. *numer. 14.* & alii communiter in cap. *fin. infra eodem.* Deficit etiam secundum requisitum facilitatis recursus ad Papam, sed hæc inspectio cùm pendeat ex multis circumstantiis, quæ in facto consistunt, & nihil habent juris, in lectura consultò prætermittitur.

42 Demum deficit tertium quia cùm asseratur enonciativam illam importare privationem officialis, negari non potest, quin contineat rem tertiò maximè præjudicialem. Quod quidem præjudicium, data etiam verisimilitudine, & facilitate recursus, per se solum sufficeret ad hoc ut assertioni Cardinalis standum non esset, ut originaliter scripsit Angel. *cons. 182. num. 2. vers. Finaliter credo*, cui subscribunt Anchar. in Clemen. 1. *num. 3. de probat.* latissimè Barbat. *de Cardinali Legato, quæst. 1. in 2. prælud.* Abb. in cap. *Sicut nobis numer. 5.* post gloss. *ibi in ver. Alio modo, de sent. excomm.* Aret. in cap. *Cùm à nobis, num. 15. vers. Nam hoc dictum limito, de testib.* Dec. in cap. *Cùm causam in fin. de offic. Delegat.* & alii passim. & in assertione majoris Pœnitentiarii tenuit Gozadin. *cons. 41. col. penult.* Gabriel *concl. 3. de probat. n. 17.* & Mascard. *in tract. de probat. concl. 140. n. 13.*

43 Cùm igitur prædicta verba enunciativa nullatenus probent privationem officialis, consequens est, ut provisiones Apostolicæ postea subsequutæ de officio Correctoris tanquam de vacante sint subreptitiæ, ac nullæ, cùm Papa non intendat conferre officium minimè vacans ad notata in c. *Cum nostris*, & cap. *Nulla, de concess. præben.* cap. *Detestanda, eod. tit. lib. 6.* & dixit Rota *decis. 348. n. 2. p. 3. Recentior.*

44 Nec relevat objectum, quod ad justificationem ultimæ provisionis sufficiat, ut officium vacaret de facto, licet non de jure, juxta *decis.* Bellam. *116. numer. 3. in fin.* Rota *decis. 8. de elect. in antiq.* & dict. *decis. 348. sub numer. 1. vers. Cumulabantur.* Quoniam hic non agitur de justificatione gratiæ pro executione litterarum Apostolicarum, quæ jam executionem habuerunt, in quibus terminis loquuntur decisiones præallegatæ: Sed agitur de validitate earumdem litterarum, in quibus cùm narratum fuerit officium vacare, necessariò probari debet, & verificari quod tunc temporis illud vacaret de jure, & de facto, aliàs gratia est manifestè obreptitia, ut per Oldrad. *cons. 208. Quoniam ex tempore, numer. 2. vers. Ex hoc facto.* Joan. Monac. in cap. *Si tibi absenti, numer. 12. de præben. lib. 6.* Gemin. *cons. 86. In causa, numer. 1.* ubi ait de hoc esse casum in d. cap. *Cum nostris, de concess. præben.* Put. *decis. 3?0. n. 4. & 5. lib. 1.* Ex quibus etiã consequitur ut idem officialis meritò possit cõqueri de spolio, eique competant remedia restitutori, cùm non à su-

supremo Principe, sed ab inferiore fuerit de facto spoliatus, C. *In litteris*, c. *Item cùm quis*, & c. *Ex conquestione de restit. spoliat.* Rota *decis. 15. eodem tit. in novis*, cum multis similibus.

Verùm si concederemus officialem privatum fuisse per ipsummet Principem, idque sufficienter probari ex prædictis verbis enunciativis Majoris Pœnitentiarii: tunc dicendum esset privationem ex causa cœcitatis non sustineri, & cassandum esse per Summum Pontificem successorem, ut tredecim fundamentis latissimè probavi in c. *Consultationibus, infra eod.*

Et ita obtentum, ut dixi in c. *Cæterum, in fin. suprà de rescript.*

DE CLERIC. ÆGROTAN.

Cap. Ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Coadjutor dandus est Episcopo, qui propter incurabilem morbum pastorale officium exercere non potest.*

2 *Coadjutorum datio Episcopis, & superioribus Prælatis est de causis majoribus, & pertinet ad solum Papam.*

3 *Prælatus inhabilis propter morbum perpetuum non potest compelli ad cedendum, & nn. seqq.*

4 *Coadjutor datur etiam invito.*

5 *Afflicto non est addenda afflictio, sed potiùs illius miseriæ miserendum, & nn. seqq.*

6 *Afflictus in uno, in alio est relevandus.*

7 *Duplici damno quis affici non debet.*

8 *Beneficia Ecclesiastica debent esse perpetua.*

9 *Coadjutoris officium quando expiret.*

10 *Beneficium vacat per mortem coadjuti, tam naturalem, quàm civilem, & nn. seqq.*

11 *Vsufructuary jus deperit corpore perempto.*

12 *Tutela finitur morte pupilli, seu naturali, seu civili.*

13 *Coadjutor unde dictus, & n. 20.*

14 *Coadjutoria duplex.*

15 *Coadjutoria cum futura successione quando expiret.*

16 *Coadjutori cum futura successione acquiritur in beneficio jus ad rem, quod eveniente vacatione per obitum coadjuti efficitur jus plenum, nec est opus nova collatione.*

17 *Coadjutor datus Episcopo cum futura successione an possit administrare ea, quæ sunt jurisdictionis spiritualis, seu temporalis ipso Episcopo contradicente. & nn. seqq. usq; ad n. 25.*

18 *Quid si datus sit dementi, vel aliàs omnino inhabili.*

19 *Et quid si datus sit impedito, vel non prorsus inhabili, & nn. seq.*

21 *Coadjutor quid sit.*

22 *Coadjutus retinet in habitu potestatem, & jurisdictionem.*

23 *Potentia ad operationem reducitur.*

24 *Coadjutor an, & quando possit beneficia conferre.*

25 *Coadjutus alteri delegare non potest ea, quæ coadjutor vult, & potest per seipsum exercere.*

26 *Coadjutus non potest revocare quæ coadjutor gessit in casibus sibi à jure, vel consuetudine permissis.*

27 *Coadjutori conveniens habitatio est concedenda in ædibus Episcopalibus.*

28 *Coadjutor in consueto tribunali Episcopi jus reddere debet.*

1 EX PARTE. Episcopo, qui propter incurabilem morbum pastorale officium exercere non potest, dandus est coadjutor. Hoc dicit, & sunt duæ partes. In prima ponitur facti narratio. In secunda provisio, ibi, *Verum.*

2 Nota primò, ibi, *Cùm sis Metropolitanus eorum*, spectare ad Archiepiscopum dare coadjutorem Episcopo suffraganeo ægrotanti, ut hic notat Bernardus. Sed hodie hoc reprobatur in c. *un. infr. eod. lib. 6.* ubi expressum est, dationem coadjutorum Episcopis, & Superioribus Prælatis esse de causis majoribus, & ad solum Papam pertinere. Nec adversatur hæc Decretalis quin potius facit pro hac parte; quia iste Archiepiscopus non dedit coadjutorem Episcopo comprovinciali authoritate ordinaria, sed tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, ut patet ex littera ibi. *Mandamus.* Et observant Card. *in 4. notab.* Abb. *num. 3.* & G[illegible] idopap. *num. 2.*

3 Secundò nota ibi, *incurabili morbo*, text. apertus quòd Prælatus inhabilis propter morbum perpetuum, & incurabilem non potest compelli ad cedendum officio suo, sed tantummodò ad recipi-
4 endum coadjutorem, qui datur etiam invito, ut *hic*, & in c. *De Rectoribus. supra eod.* & infra c. *prox.* & arg. c. *Ad audientiam, il primo infrà de Eccles. ædif.* Atque ita hic expressè reprobatur distinctio Bassiani, an morbus sit curabilis, vel incurabilis, de qua in c. *Tua*, in gloss. *penult. supra eod.* Concordat textus in d. c. *un. §. Verum*, ibi, *perpetuò impeditus, infr. eod. lib. 6.* & hic notant glossa *ultima in fin.* Hostiens. *in princ. & in fin.* Cardin Anchar. Abb. & Jo. de Anan. omnes *in 1. not.* & scripsi plenius in *cap. prox. num. 40. infr. eod.* Si verò morbus sit curabilis, & temporalis, nedum Prælatus non cogitur cedere, quod fieri non debet etiamsi morbus sit perpetuus, sed nec dandus est illi coadjutor, ut est argum. hic secundùm Abb. *in 3. notab.* & firmat Archid. *in summ. 7. q. 1.* in gloss. Adde, & Henric. Boich. infrà *in c. seq col. 1. vers. Idem Archid.* Quicquid contrà incautè scripserit Nicolaus Garzia *de benef. par. 4. c. 5. n. 4.* Sed eo casu ipsemet Prælatus poterit sibi Vicarium temporalem constituere, ut dixi in *cap. seq. num. 12. & 13.*

5 Tertiò nota ibi, *Nec afflictio*, & signa rationem cur ægrotus non sit removendus à beneficio, videlicet, quia non est addenda afflictio afflicto, ut hic, & in c. *Cùm percussio, 7. q. 1.* in c. *Indicas, 3. q. 9.* & in c. *Ad eius, 5. dist.* Sed potius illius miseriæ miserendum, ut in littera, & in c. *Licet, infrà de cens.*
6 & in l. *Iure succursum. ff. de jure dot.* ubi dicitur, afflictum in uno relevandum esse in alio, ne detur afflictio afflicto, & hic notant gloss. *in ver. Afflictio*, Host. *n. 1* & Butr. *in 2. notab.* Propensior enim in calamitosos debet esse benignitas, nisi calamita-
7 te digni fuerint ut inquit Tull. 2. *de offic.* Et cum hac ratione coincidit alia, quam Host adducit *hic in princ. in ver. Possis.* nempè quia duplici damno quis affici non debet, l. *Navis §. Cùm autem, ff. ad legem Rhodic. de jact.* ubi si jactus mercium factus est, & alicujus merces remanserunt deterioratæ, is non tenetur conferre ne oneretur duplici damno deteriorationis, & collationis, c. *Si rapsit*, c. *Qualiter*, & c. *Quamvis sit triste 7. q. 1.* Aliam rationem, & quidem valde notabilem adducit textus in c. 1. *supra eod.* qui est pars d. c. *Cùm percussio*, videlicet exempli perniciem: nam alii qui vident Clericos ita inhumaniter tractari, ex hoc arcentur à Clericatu, & status Ecclesiæ turbatur.

Circa quod vide quod dixi infrà in c. *seq. num.* 49. Aliam denique rationem affert *hic* gloss. *fin.* Host. *n.* 3. Joan. Andr. *num.* 5. & Cardin. *num.* 3. *in oppos.*

8 Quia scilicet beneficia ecclesiastica debent esse perpetua, c. *Præcepta*, 55. *dist.* & arg. l. *Quæsitum*, *ff. de adopt.* ibi, Nec enim moribus nostris convenit temporalem filium habere, l. *Hæreditas*, *ff. de hæredibus instituen.* ibi: (Hæreditas ad diem, vel ex die non rectè datur, sed vitio temporis sublato, remanet institutio.) l. *Actus legitimi*, *ff. de reg. jur.* ubi actus legitimi, veluti emancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, servi optio, datio tutoris in totum vitiantur propter temporis, vel conditionis adjectionem, l. *Libertas*, *ff. de manumiss. testam.* ubi libertas ad tempus dari non potest, & l. *peculium*, §. 2. *ff. de pecul.* ubi, qui semel de peculio egit, rursus aucto peculio, de residuo debiti agere potest.

9 QUÆRO quando expiret coadjutoris officium. Respondeo expirare eo mortuo, cui datus est coadjutor, ut firmat Jo. Andr. in cap. *prox. in* 8. *q. num.* 10. *infrà eod.* cum quo Butr. Anchar. Abb. &

10 alii transeunt, Put. *decis.* 226. *n.* 3. *lib.* 3. Ubi dicit per obitum coadjuti beneficium vacare, cùm coadjutoria non duret nisi durante vita ipsius coadjuti: & est expressum in c. *Grandi*, *in fin. de supplen. neglig. Prælat. lib.* 6. & ibi Gemin. *numer* 7. Rota *decis.* 456. *numer.* 5. *part.* 1. *Recent.* ubi ait coadjutoriam expirare cum omnibus ejus effectibus

11 mortuo coadjuto. Quemadmodum & jus ususfructuarii deperit corpore perempto, l. 2. *ff. de usufructu*. Quod intelligunt Doctores etiam in morte civili, ut quia renunciat, vel deponitur is, cui datus est coadjutor; talis enim quoad Ecclesiam habetur pro mortuo, c. *In apibus*, §. *Ecce in quibus*, 7. *q.* 1. & notatur in c. *Susceptum*, in gloss. *penult. de re-*

12 *script. lib.* 6. Idque ad exemplum tutelæ, quæ similiter finitur per mortem pupilli tam naturalem, quam civilem, ut *institut. quibus modis tut. finitur*, §. 2. & 3. Quod etiam probat vocabuli etymologia, à qua validè sumitur argumentum, ut c. *Cùm*

13 *secundum*, *suprà de Præb.* Dicitur enim coadjutor à coadjuvando, sicut tutor à tuendo, quasi tuitor, & defensor, ut l. 1. *ff. de tutel.* Sicut æditui dicuntur qui ædes tuentur, ut ibi; Mortuo autem, vel deposito, aut renunciante coadjuto, non est ulterius quem coadjuvet, itaque jurisdictionem tunc exercebit Capitulum, vel is, ad quem spectat sede vacante, c. 3. & 4. *de supplen. neglig. Prælat. lib.* 6. c. 1. *de instit. eodem lib.* c. *Hæ quæ*, & c. *Cùm olim*, *suprà de major. & obed.* & c. *unic. eodem tit lib.* 6.

14 Observandum est tamen duplicem esse coadjutoriam: Alia enim est temporalis, & revocabilis, cùm scilicet coadjutor ad normam juris datur Prælato, qui propter morbum incurabilem, vel senium factus est inhabilis ad Pastorale officium exercendum, juxta textum hic, cum concordantibus, de quibus suprà in a. *notab.* & in hac

15 specie vendicant sibi locum, quæ suprà proximè dicta sunt. Alia est perpetua, & cum futura successione, quæ ex stylo est adinventa, ut apud Cassad. *decis.* 2. *n.* 2. *de restitut spoliat.* cujus formam ponit Mandas. *reg.* 11. *q.* 6. Et coadjutoria hujus secundæ speciei quatenus respicit favorem coadjuti, expirat eo mortuo ad exemplum coadjuto-

16 riæ temporalis, & revocabilis, Put. *in præcit. decis.* 226. *n.* 3. *lib.* 3. Sed in quantum respicit favorem coadjutoris per obitum coadjuti non expirat, ut declarat idem Put. *decis.* 98. *lib.* 2. Per hujusmodi enim gratiam præventivam acquiritur coadjutori in beneficio jus ad rem, quod eveniente vacatione per obitum coadjuti efficitur jus plenum, adeò ut non requiratur pro coadjutore nova collatio, sed absque aliquo ministerio gratia coadjutoriæ ex primo jure sibi concesso effectum sortiatur, cùm Papa in istis coadjutoriis ex nunc, prout ex tunc faciat collationem, ut resolvit Rota *in Tirasonen. Coadjutoriæ*, 8. *Novembris* 1599. coram Penia, quæ habetur impressa apud Garziam *de beneficiis*, *par.* 4. *cap.* 5. *num.* 128. *seu* 138. Nec beneficium potest alteri conferri, ut per Seraph. *decis.* 1447. *n.* 4. An autem coadjutoria cum futura successione exorbitet à jure communi, & quibus casibus à Concilio Trid. sit permissa, scripsi in c. *Accepimus*, *à num.*, , . *usq. ad num.* . . . . *suprà de pact.* ubi plenè videas.

17 Quæsitum fuit, An perpetuus coadjutor datus Episcopo cum futura successione, & cum libera potestate administrandi, &c. prout in Bulla coadjutoriæ, possit solus administrare quæ sunt jurisdictionis spiritualis, seu temporalis, ipso Prælato contradicente?

18 Videtur distinguendum, aut coadjutor datus est Episcopo dementi, vel aliàs omninò inhabili, ut in casu c. *un.* §. *Si verò Episcopus*, *infra eod. lib.* 6. & hoc casu coadjutor potest solus administrare, quia cùm non possit Prælatus præstare rationalem consensum, vel dissensum, §. *Furiosus*, *instit. de inutilib. stipulat.* coadjutor liberè exequitur, d. §.

19 *Si verò.* Aut coadjutor datus est impedito, vel aliàs non prorsus inhabili, sed propter gravem infirmitatem pastoralia munia per seipsum exercere non valenti: & tunc non potest solus exequi, & expedire ea, quibus Prælatus rationabiliter contradicit.

20 Probatur primò ex vi nominis: nam ut formaliter arguit Franc. in d. c. *un. in fin.* dicitur co-

21 adjutor, quia coadjuvat: ergo non solus. Item ex vi definitionis; nam coadjutor est qui ad hoc datur ex causa juris, vel judicis auctoritate, ut coadjuvet ministri, vel præsidentis officium, prout diffinit Joan. Andr. in c. *proxim. num.* 3. *vers. De primo dic*, *infrà eod.* quem ibi sequuntur Butr, Cardin. Anchar. Abb. & omnes in 1. *quæst.*

22 Secundò, Prælatus, cui datus est coadjutor, retinet in habitu potestatem, & jurisdictionem, ut patet ex littera hujus Decretalis ibi, *Coadjutorem associes*, & arg: c. 1, *suprà de ordinat. ab Episcop. qui*

23 *renunc. Episcop.* At frustrà retineret, si causa faudente illius usum non haberet, adnot. in c. *Ex tenore*, & c. *Licèt*, *suprà de foro competente.* Quibus in locis patet jurisdictionem in laicos, quam Ecclesia habet in habitu, reduci in certis casibus ad actum, & generaliter habetur per Philosophum *in* 3. *Metaph* c. 1.

Tertiò facit, quia reverentia, quæ inculpabiliter exhiberi debet Prælato, cui constitutus est coadjutor, c. *Frater*, 7. *q.* 1. non patitur ut eodem Prælato invito omnia possit expedire coadjutor, in quem communicata quoad exercitium, & non translata est jurisdictio penitùs quoad habitum, ut hic.

24 Quartò facit quod notat Joan. Andr. in c. *fin. in* 7. *membro*, *num.* 9. *vers. Sed numquid*, *infr. eod.* ubi quærens, An coadjutor possit beneficia conferre, Resolvit sub hac distinctione, videlicet aut datus est ad aliquod certum, puta administrationem

rerum temporalium duntaxat, & non confert beneficia, sed illa confert Prælatus ut prius. Aut datus est ad spiritualia; & de coadjutoris consensu Prælatos confert si sit sanæ mentis: sin autem datus sit dementi, vel huic simili; tunc coadjutor ille confert beneficia, & sequitur Franc. in cap. *un. n. 3. vers. Et adverte, infr. eod. lib. 6.*

Non obstat cap. *is cui, de elect. lib. 6.* quia non loquitur in coadjutore, sed in Procuratore, seu administratore dato per Papam Cathedrali Ecclesiæ cum plena & libera facultate in spiritualibus, & temporalibus, ut sonat illa littera.

Item non obstant verba generalia, quæ consueverunt apponi in Bulla coadjutoriæ, videlicet, *In coadiutorem perpetuum, & irrevocabilem,* &c. *cum plena, libera potestate,* &c. *& futura successione.* Quoniam restringuntur ad ea, quæ pertinent de jure, vel consuetudine ad coadjutoris officium.

Demum non obstat quòd coadjutor detur etiam invito, ut dixi suprà *n. 4.* Quandoquidem hoc non auget potestatem coadjutoris.

Ex quibus inferendum ex Congregatione, ut coadjutor datus Episcopo ob senium, aut ægritudinem de ejus consensu cum futura successione, & cum plena, libera, & omnimoda facultate in temporalibus, & spiritualibus administrandi ea omnia, quæ ad officium coadjutoris pertinent; minimè possit se immiscere in exercitio Pontificalium, neque jurisdictionalium, quibus defungi potest, & vult ipse Episcopus; nec ea solus expe-
25 dire, quibus ex rationabili causa Episcopus contradicit. Ea verò, quæ Episcopo impedito coad-
26 jutor exercere potest, & vult per seipsum, non potest Episcopus alteri delegare. Et quæ coadjutor in casibus prædictis, & aliis sibi à jure, & con-
27 suetudine permissis gessit, & expedivit, similiter Episcopus revocare non potest. Ad hæc si domus Episcopalis commodè capere potest Episcopum,
28 & coadjutorem, conveniens in ea habitatio est impertienda. Coadjutor autem separatum tribunal statuere, aut habere non potest, sed in consueto tribunali Episcopi jus reddendum est.

DE CLERICO ægrotante.

Cap. Consultationibus.

SVMMARIVM.

1 Coadjutor dandus est Archidiacono loqui non valenti.
2 Prælatus inhabilis propter morbum supervenientem ab officio non amovetur, sed datur illi coadiutor, & n. 6.
3 Idem in habente personatum, vel quodcumque beneficium certi ministerij, & officij.
4 Idem in Abbate, & n. 71.
5 Idem in Generali perpetuo Religionis, & n. 40.
7 Electus, & confirmatus, qui ante consecrationem officium linguæ, vel oculorum amisit, consecrari non debet, sed in totum amoveri, & quid in inferiori Prelato, ibidem.
8 Coadjutor ut infirmo dari possit, aut debeat, talis esse debet infirmitas, ut eum impediat officium suum exercere.
Item debet esse perpetua, & incurabilis, n. 10.
Et talis censetur, licèt tolli possit per Divinum miraculum, n. 11.
9 Infirmitas debilis, aut vetus quartana non est justa causa percipiendi in absentia reditus beneficij.
12 Coadiutor non datur ægroto si morbus sit curabilis, sed ipsemet potest sibi Vicarium temporalem constituere ab Ordinario approbandum, & n. seq.
13 Vicarios instituendi auctoritas est penes Episcopum, si sint perpetui, sed si temporales, est penes Curatos, & Vicarios perpetuos.
14 Coadjutor datur illi, qui officium linguæ, vel oculorum amisit, & n. 41.
15 Non autem monoculo, & n. 70.
16 Item datur epileptico.
17 Item decrepito.
18 Item dementi, vel furioso.
19 Leprosus si sit Episcopus, vel Superior, non cogitur cedere, sed datur illi coadiutor. Inferior autem removetur in totum, & n. seq.
Et quæ sit ratio differentiæ, n. 21. sed contrà, ibid. vers. Tu dic melius.
20 Episcopi per excellentiam dicuntur Ecclesiarum Rectores.
22 Coadiutor quid sit, unde dicatur, quis detur, cur, & quibus casibus, & per quem, quid sit eius officium, quæ potestas, & quando expiret, an detur invito, & cuius expensis, an plures uni, & unus pluribus dari possit.
23 Coadiutores de iure communi, non sumebantur nisi propter necessitatem regendi Ecclesias, & hi non cum futura successione.
24 Officialis Pœnitentiariæ an ex sola causa quòd cæcus evasit, iustè potuerit ab officio removeri, & alius in eius locum subrogari, & num. seqq. usq; in fin.
25 Papa supra jus, contra jus, & extra jus omnia potest.
26 Maximè in beneficialibus.
27 Et ideo potest quem privare beneficio suo, etiam sine ulla causa.
Imò & Episcopum deponere, n. 30.
Contrarium n. 45. & seqq. usq; ad n. 71. & 76.
Declaratur, n. 72. & 76.
28 Beneficiatus non habet dominium utile, neq; directum, sed à Papa est constitutus administrator.
29 Papæ beneficia omnia sunt manualia.
Declaratur, n. 72. & 76.
31 Officiorum omnimoda dispositio in conferendo, transferendo, & removendo pertinet ad Romanum Pontificem.
Declaratur, n. 46. vers. Quartò, & n. 72. & 76.
36 Verba, ad tui vitam, perpetuitatem important.
37 Officia Ecclesiastica perpetua regulantur ad instar beneficiorum, & dignitatum, quæ in titulum conferantur.
38 Officialis perpetuus habet titulum.
39 Papæ, & Imperatori limitatæ potestates sunt à Deo tributæ.
40 Officialis propter morbum perpetuum & incurabilem effectus inhabilis, non potest ab officio removeri, sed dandus est illi coadiutor.
42 Cæcus quamvis ad novum Magistratum aspirare prohibeatur, tamen retinet Magistratum prius acceptum.
43 Idem in furioso.
Mulier cum qua quis juravit contrahere, si ante contra-

contractum matrimonium oculos, vel nasum amittat, repelli potest: secùs si post, ibid.

44 *Correctori Pœnitentiaria qua incumbant munera, & an à cœco prastari valeant.*

Officiales Pœnitentiaria percipiunt in absentia fructus, & emolumenta quando sunt legitime impediti, ibid. vers. Corroborantur.

45 *Intellectus, c.* Scripsit, 7.q.1.

Ægrotum ab officio removere ex sola causa agritudinis peccatum est, ibid. & n. seq.

46 *Potestas Ecclesia ad peccatum se non extendit, imò nec potentia Dei, & n. 50.*

47 *Beneficio suo aliquem spoliare non decet honestatem superioris sine manifesta, & rationabili causa.*

48 *Intellectus c.* Cùm percussio, 7.q.1.

49 *Ægroti si ab officijs suis removeantur, Clerici hoc exemplo deterrentur à clericatu, & status Ecclesia turbatur.*

50 *Papa non potest salvâ iustitiâ ius alteri quaesitum auferre absq; rationabili causa.*

Declaratur n. 72. 76. & 77.

51 *Rescripta, qua absorbent ius tertij, censentur extorta Principe circumvento, & sunt nulla ex defectu voluntatis.*

52 *Papa quandoque concedit non concedenda propter importunitatem impetrantium.*

53 *Papa intentio non est ex bonis alterius aliquid sibi applicare.*

54 *Collatio beneficij si fiat non obstante collatione alteri facta, hoc intelligitur de turbatida.*

55 *Papa si conferat pluribus idem beneficium, prafertur primus, etiamsi secundus obtinuerit gratiam motu proprio, & possessionem acceperit.*

Papa non prasumitur velle contra ius, ibid.

56 *Papa quadam sunt possibilia, qua tamen non sunt honesta, nec licita, vt beneficium revocare.*

57 *Princeps prasumitur circumventus prasumptione iuris, & de iure, quando etiam motu proprio revocat concessionem à se priùs factam, & n. 60.*

58 *Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam, & esse immobilis sicut lapis angularis.*

59 *Variatio est quadam illusio, & in Principe Ecclesiastico damnatur, & num: 51.*

62 *Beneficium acceptans censetur ex quasi contractu se obligare ad illius administrationem.*

63 *Donatio facta à Principe ex causa remunerationis revocari non potest etiam propter ingratitudinem supervenientem, & n. 65.*

64 *Privilegia Auditoribus Rota concessa in remunerationem laborum sunt irrevocabilia.*

66 *Papa si de plenitudine potestatis auferat alicui beneficium sine iusta causa, tenetur ei ex iustitia de equivalenti beneficio providere.*

67 *Papa potest omnia, clave tamen non errante.*

68 *Papa saltèm de potestate ordinaria non potest procedere ad privationem beneficij parte non citata, & n. seq.*

69 *Nec est tanta potentia, ut possit auferre defensionem oppresso.*

70 *Intellectus c.* Si Evangelica. 55. dist.

Diaconus cui oculus fuit effossus, in Presbyterum ordinari non potest, ibid.

72 *In Papa duplex est potestas.*

Potestatis plenitudo quid sit, & qualiter diffiniatur, ibidem.

73 *Princeps uti non debet potestatis plenitudine nisi ex magna causa.*

74 *Populus Romanus nunquam fuit vsus plenitudine potestatis.*

75 *Princeps in dubio potestatis plenitudine uti velle non prasumitur.*

76 *Papa de potestate ordinaria non potest quem privare officio, vel beneficio suo sine iusta causa.*

77 *Papa quo sensu intelligatur posse sine causa ius quaesitum auferre de plenitudine potestatis.*

78 *Successor factum pradecessoris revocat in quatuor casibus hic expressis.*

79 *Princeps, qui de plenitudine potestatis aufert ius tertij, prasumitur id facere cum causa, quando procedit per viam legis generalis, secùs si per viam rescripti.*

80 *Item quando procedit motu proprio: secùs si ad supplicationem partis.*

81 *Item secùs quando procedit parte non citata.*

82 *Item secùs si in litteris sit expressa causa iniusta.*

83 *Libellus quamvis non requirat causa expressionem, parte non opponente, tamen si exprimatur inepta, reijcitur.*

1 CONSULTATIONIBUS. Archidiacono loqui non valenti dandus est coadiutor. Hoc dicit. Breve est, & non dividitur.

2 Nota ex text. Prælatum non esse removendum à beneficio suo propter morbum supervenientem; sed si ad officium exercendum sit effectus inhabilis, dabitur illi coadjutor, neque ita remanebit Prælatus in statu suo respectu tituli, sed exercitiũ non habebit, ut de Archidiacono est casus hic. De Episcopo & superioribus Prælatis in cap. *Ex parte, supra eod.* & in c. *vn. eod. tit. lib. 6.* De Rectore Parochialis Ecclesiæ in c. *De Rectoribus,*

3 *supra eod.* secundùm unam lecturam. De habentibus personatum, vel quodcunque beneficium certi ministerii, & officii tenet Hostien. *hic num. 1. vers. Nam si fuisset,* argum: c. *Quemadmodum, §. Quod*

4 *si post huiusmodi, suprà de iureiur.* De Abbate hoc probat Archid: in c. *final. n. 2. de suppl. neglig. Prælat. lib. 6.* quem hic sequuntur Joan. Andr. *num. 1* Butr *n. 18.* & Guido Papa *in princ. vers. Sed numquid Abb.* reprobata opinionẽ Joan: Vincentii; &

5 Hostien: De Generali perpetuo Religionis tradit Anchar. *cons. 118,* incipien: *Visis consiliis, n. 7. vers. Præmittendum est etiam pro veritate, & n. 12.* ut latius dicam infrà *num. 40.* & generaliter de quo-

6 cumque Prælato notat glossa hic in figuratione casus, Hostiens. *num. 1. in vers. Coadiutor.* Jo. Andr. *in eod. vers. num. 1. & 2.* & Butr. *in 1. notab.*

7 Fallit supradicta conclusio in electo in Episcopum, & confirmato, qui ante consecrationem officium linguæ, vel oculorum amisit, aut alias effectus est inhabilis; huic enim non datur coadjutor, sed amovetur in totum, nec debet consecrari, ut tenent Vincentius, & post eum Jo. Andr in c. *proxim. num. 1. supra eod.* Abb. Antiq: *hic.* glosſ. *in summa in ver. Quod autem, in fin. 7. quæst. 1* & est ratio, quia aliud scrutinium adhuc restat, ut cap. 1. *suprà de ætate, & qualitat.* & in illo transire non debet minus idoneus. Contrarium tamen dixit idem Vincentius; in cap. *ult. supr. de corp. vitiat.* arg: c. *Cùm in cunctis, §. Hæc sanè, supra de elect.* cùm confirmatus, qui Prælatus est, sine culpa Prælatura privari non debeat, sed fortè intellexit illud in non Episcopo, hoc verò in Episcopo

secu-

secundùm Joan. Andr. *loc.cit.* & Butr. *ibid: num, 5.* Card: *num.4.* Anchar. *in 1.notab.* & Abb. *in ult. notab.*

8 QUÆRO, qualis debeat esse infirmitas, ad hoc ut dandus sit coadjutor?

Respondeo debere esse talem, ut impediat officium suum exercere, ut hic, & in c. *Ex parte,* & cap.3. *suprà eod:* c. *Scripsit,* c. *Quamvis,* & c. *Petiisti,* 7.q.1. Jo: Andr. *hic n.6.* Ergo vetus quartana,
9 vel debilis infirmitas, quæ non impedit sua propria negotia expedire, non esset justa causa dandi coadjutorem, imò talis nihil perciperet, nisi per seipsum inserviret, arg: l. *Quæsitum, ff. de re judic.* & l.1. §. *Sed sciendum, ff. de Aedilit: edict.* qui enim non præstat officium cùm præstare possit, non percipit beneficium, ut c.2. *infrà de instit.* Ita Host: & Jo: Andr. *hic* ambo *n.2. in fin.* Henric. Boich. *col.2. circa medium in vers. Aut quæritur de alio morbo,* & Butr. *n.18. vers. Nisi esset.*

10 Insuper oportet, ut morbus sit incurabilis, & perpetuus, ut in d.c. *un.* ibi, *impeditus perpetuò, infrà eod. lib.6.* & in c. *prox.* ibi, *gravi, & incurabili morbo,* & ibi Cardin. Anchar. Abb. & Joan: de Anan: omnes in 1. *notab. suprà eod:* & perpetuus cense-
11 tur, licèt tolli possit per Divinum miraculum, ut per Jo: Andr. *d.n.6.* & in c. *Fraternitatis, infra de frigid. & malef.* secùs si sit curabilis, & temporalis,
12 ut tenet multum notabiliter Archid: *in summa 7. quæst.1. in gloss.* Adde Jo: Andr. *hic n.6.* & Henric. Boich. *col.1. vers. Idem Archidiaconus,* tunc enim ipsemet poterit sibi Vicarium temporalem constituere pro tempore morbi durantis, arg: c. *Pervenit, il secundo, suprà de Appellat.* & l.1. §. *Huius rei, ff. de offic. eius, cui mand. est jurisdict.* & notat Host: in cap. *Clericos, suprà de officio Vicarij.*

13 Quamquam enim authoritas instituendi Vicarios perpetuos in beneficiis sit penes Episcopum, ut c. *Ex frequentibus,* cum ibi notatis per Bernard: & Hostien: *infrà de instit.* Curati tamen, & Vicarii perpetui utique Vicarios temporales absque Episcopi licentia sibi assumere possunt, dummodò sint noti, & de promotione eorum constet, ut notatur in c. *Adjicimus, 16. quæst. 1.* Ad idem cap. *Mulier, 23. distinct.* Ad hoc Concilium Tridentinum *cap.4. in princ. sess.21.* dummodo tamen statutum Synodale, vel Provinciale non impediat. cap. *Illud,* & c. *Nihil, 7. quæst.1.* secundùm Henricum Boich. *ubi suprà.* Hodie tamen approbari debent ab Ordinario, ut in Concilio Tridentino, *cap.1. §. Eadem omninò, sess.23.* & *cap.11. vers. Nec ibi aliquis, sess.25. de regul.* & ab ipso Ordinario deputari debent in casu *cap.7. sess.7.* & *cap.6. sess.21.* Quæ cùm ita sint, dabitur coadjutor ei, qui amisit officium linguæ, ut hic est casus, & ex identitate, seu potiùs majoritate rationis dabitur & illi, qui amisit officium oculorum, ut hic tenet gloss. 1. & Hostien: *in princ.* licèt secùs sit si amisisset unum tantùm, quia talis remanet tutor, ut l. *Frater tuus C. de excusat. tutor.* secundùm Philipp. quem hic sequitur Joann: Andr. *n.14.* Butr. *n.19.* Item dabitur epileptico, cap. *Scripsit, 7. quæst. 1.* & notat gloss. *in summ. eadem quæst. in ver. Quod autem,* Joann: Andr. *hic num.6.* Item dabitur seni, cap. *Petiisti, 7. quæst. 1.* secundùm gloss. & Joan: Andr. *ubi suprà.* Intellige si sit decrepitus, secundùm Anchar. *cons. 18. n.7.* id est, si excesserit annum septuagesimum, ut notat Franc: in cap. *un. §. Verum, in princ. infra eod: lib.6.*

18 Item dabitur dementi, & furioso, c. *Quamvis, 7. q.1.* & d.c. *un.* Anchar. *ubi suprà.* Rursus dabitur
19 leproso, ut cap. *De Rectoribus, supra eod:* quod tamen aliqui dicunt verum esse in Episcopo, vel Superiore, qui propter lepram non cogitur cedere, sed datur illi coadjutor; secùs autem in inferiori Prælato, vel beneficiato, qui propter lepram omninò amovetur a Prælatione, & beneficio, & hoc propter scandalum, & abominationem populi, ut in c. *Tua, suprà eod:* ubi post multa ita concludit gloss. in ver. Administrationis. Hostien: *hic n.1. in fin. vers. Excipe,* & Henric. Boich.
20 *col.1.* Nec obstat quod in d.c. *De Rectoribus,* Rector Ecclesiæ leprosus non amovetur, sed illi datur coadjutor; quia secundùm Host: ille textus intelligitur de Episcopis, quos ibi per excellentiam Papa vocat Rectores, cùm sint loco Apostolorum, cap. *In novo, 21. dist.* & sequitur hic Henric.
21 Boich. *post princ.* & est speciale in Episcopo, ut per lepram non amoveatur, & est ratio specialitatis secundùm meum, quia facilius removentur inferiores, quam Episcopi, ut c. *Inter corporalia,* & c. *Licet, suprà de translat. Episcopi,* & c. *Qualiter, & quando, il 2. §. 1. infrà de accusat.* & c. *Per tuas, il primo in fin. de Simon.* Quia Episcopus nullo casu removeri potest nisi per Romanum Pontificem, ut d.c. *Inter corporalia, in princ.* & c. *Multum stupeo, 3. q.6.* & quia propriè est sponsus Ecclesiæ, ut c. 1. & 2. 32. q.7. & d. cap. *Inter corporalia,* & ideo non removetur etiam propter lepram: nihil enim humanius est, quàm in fortuitis casibus mulieris maritum, & uxorem viri participem esse, l. *Si cum dotem, §. Si maritus, ff. sol. matrim.* & *infrà de coniug. leprosor. per tot.* & ita etiam de consuetudine observatur secundùm Host: in præalleg: c. *De Rectoribus,* & *in summa eod: tit.* & Archid: *in summa, 7. q.1. in gloss.* Adde & Henric. Boich. *ubi supra,* & latiùs *infrà col.2. vers. Ad primum.* Tu dic meliùs, idem esse in inferiore, quod in Episcopo, ut scilicet propter lepram nullus amoveatur ex toto, sed detur illi coadjutor, ut ex communi sententia latè probavit in d.c. *De Rectoribus, in 2. notab.*

22 Coadjutorum materiam compendiosè hic tractat idem Joan: Andr. Quærit *n.1.* quid sit coadjutor. 2. unde dicatur, 3. quis detur; 4. cui, & quibus casibus, 5. per quem, 6. quod sit ejus officium, 7. quæ potestas, 8. an expiret illo mortuo, cui datus est, 9. an detur invito, 10. cujus expensis alatur, 11. an plures uni, & unus pluribus dari possit, & ejus quæstiones, quas per te videas, ferè ad litteram transcribunt, & probant Butr. Card. Anchar. Abb. & Jo: de Anan. Ni-
23 hil tamen agit de coadjutoriis perpetuis, & cum futura successione, quia de jure communi coadjutores non sumebantur nisi ob necessitatem Ecclesiam regendi, & gubernandi, & hi non cum futura successione, c. *Inter cætera, de offic. ordinar.* & c. *un. infrà eod. lib.6.* copiosè Joann: Andr. *hic in 8.q.* Imò nec ei, qui proximus morti erat permittebatur alium successorem pro se ordinare, ut c. *Episcopo, il primo, 8.q.1.* Sed de his coadjutoriis vide tu jus novissimum Conc. Trid: in *c.7. sess.25. de reformat.* & quod scripsi in c. *prox. à n.14. supra eod:* & pleniùs in c. *Accepimus, supra de pactis.*

24 Secundò quæro de notabili quæstione facti. Cùm N.S. Pœnitentiariæ corrector plaga cæcitatis percussus, desiisset hujusmodi officium exercere, fuit Apostolica authoritate deputatus ad illud

illud exercendum cum honoribus, & oneribus
dumtaxat B. Rotæ Auditor, qui tamen posteà, ut
asseritur in literis patentibus Cardinalis majoris
Pœnitentiarii, facto verbo cum Sanctissimo, idem
officium cum emolumentis obtinuit. Ex quibus
verbis deducebatur prædictum Auditorem obti-
nuisse officium, etiam respectu tituli; & per con-
sequens primum officialem fuisse per Papam eo-
dem officio privatum. Et quamvis hæc deductio
non sit juri consona, ut ostendimus in c. *De Recto-
ribus, à num. 16. usq; in fin. suprà eod:* tamen ea nunc
supposita, vertitur in dubium, an privatio officia-
lis de Correctoris officio, ut præfertur, facta ex
sola causa cœcitatis supervenientis, de jure subsi-
stat, necne.

Ad partem affirmativam, videlicet privatio-
nem subsistere, inducitur primò textus in c. *Si E-
vangelica, 55. dist.* ubi Diaconus, cui nulla sui culpa
oculus erutus fuit, propter hujusmodi impedi-
mentum removetur ab Ecclesia Collegiata, in
qua erat positus, & alius in ejus locum substitui-
tur. Fortius ergo idem dicendum in illo, qui u-
troque lumine orbatus est, ut hoc casu, arg. l. *Fra-
ter suus ff. de excusat. tutor.*

Secundò ad hanc partem inducitur c. *Si quis Ab-
bas, 18. q. 2.* ubi Abbas effectus inhabilis, ab Epi-
scopo, & viciniis Abbatibus removetur ab offi-
cio, prout ex illo textu deducunt glossa Joannis in
summa, 7. q. 1. in ver. Quod autem, in fin. Vincentius
hic, & Host: *in summa hujus tit. in fin.* Et confert
quod ait Seneca *epistola* 9. videlicet: Qui utilitatis
causâ assumptus, tamdiu placebit, quamdiu utilis
fuerit. Cujus dictum in proposito hic refert Hen-
ricus Boich. *col. 1. post medium.*

Tertiò, induci possunt jura in l. *Si longius, ff. de
judic.* & in l. *Si quos, C. de offic. Profect. Rector. O-
rien. & Illyric.* quæ probant propter nimiam sene-
ctutem primo judici alterum subrogari.

25 Quartò, pro hac parte ponderatur, quòd hæc
privatio, & provisio emanavit à Summo Pontifi-
ce; unde nullatenus videtur posse impugnari,
quia Papa habet plenitudinem potestatis, c. *Pro-
posuit, de concess. Preben:* c. *ad honorem, de authoritate
& usu pall.* c. *Cuncta per mundum,* & c. *Per principa-
lem, 9. q. 3.* Item Papa est omnia, & super omnia
secundùm Bald: in l. *Barbarius in fin. ff. de officio Præ-
tor.* Item Papa potest mutare quadrata rotundis,
ut dixit Host: in c. *Cùm venissent, n. 5. de judic.* Ma-
rian: Socin: in c. *Ad petitionem, n. 28. de accusat:* &
Præpos. in d. c. *Per principalem, n. 7.* Item Papa su-
pra jus, & contra jus, & extra jus omnia potest,
ut Bald: inquit in c. *Cùm super, n. 1. de caus. possess.
& propriet.* Item Papa est causa causarum; ideo-
que non est de ejus potestate inquirendum, cùm
primæ causæ nulla sit causa, ut idem Baldus ait
in c. *Ecclesia S. Mariæ, in penult. col. ut lit. penden:*
Item nemo potest dicere Papæ, Cur ita facis, se-
cundùm Speculat. *in tit. de legat.* §. *Nunc ostenden-
dum, in ver. 89.* sola enim potestas est pro causa,
& qui de hoc dubitat, dicitur dubitare de fide Ca-
tholica, ut verbis ipsius Baldi utar *in cons. 447. in-
cipien: Quæritur utrum, n. 28. lib. 1.* & Abb: post
eum *in sua quæst. 1.* incipien: *Episcopus, col. 2. in fin.*
26 *& col. 3. in princ.* Hæc autem maximè procedunt
in officiis, & beneficiis Ecclesiasticis, in quibus
Romanus Pontifex absolutè potest omnia, c. 2.
ibi, *plenaria dispositio, de Preben: lib. 6.* & Clem: 1.
in fin. ib. plena, & libera dispositio, ut lit. penden. Un-
27 de potest quem privare titulo beneficii, etiam
nulla subsistente causa. Ad quod consuevit alle-
gari glossa celebris in d. c. *Per principalem, in ver:
Ad nos, 9 q. 3.* & tenent Gemin: in c. *Si gratiose, col:
3 in fin. vers. Nota istam glossam de rescript. lib. 6.* & in
cons. 8. incipien: *Super præmissis, n. 5. & 6. vers. Papa
autem liberè, cons. 88.* Innoc: Papa *in princ: vers. Ex
prædicto,* & *cons. 53. Pro responsione num. 1. vers. Se-
cundò præmitto,* Card: in Clem: 1. *in 10. notab. ut
lit. penden:* Roman. *cons. 298.* incipien: *Circa præ-
missa, n. 2. vers. Et si hæc vera sunt,* Jas. in l. *final. n. 17
ff. de pact.* & in d. l. *Barbarius, n. 43 ff. de officio Præ-*
Hippol: de Marsil. *in singul. 634.* incipien: *Credo
te jure,* & alii apud Anton: Gabriel: *in tit. de jure
quæsit. non tollen. conclus. 1. n. 9.* Rationem assignat
Abb: *in præalleg: quæst: 1. col. 3. num. 4.* quia tituli
beneficiales sunt de jure positivo, c. 1. & 2. 22.
distinct. Unde non mirum si subsint omnimodæ
dispositioni Romani Pontificis, qui est supra o-
mne jus humanum positivum, cap. *Proposuit,* &
28 ibi omnes notant, *de concess. Preben.* Aliam ratio-
nem reddit Paul de Castro *cons. 415. incip. in facto
præsente, num 4. vers. Prætereà, lib. 1.* Quia sicut Im-
perator potest auferre rem privati, & dare mili-
tibus in præmium, l. *Item si verberatus, §. 1. ff. de rei
vendicat.* Ita & multò magis Papa potest auferre
rem unius Ecclesiæ, vel Clerici, & dare alteri:
nam beneficiatus non habet dominium, neque u-
tile, neque directum, sed est constitutus procura-
tor, & administrator à Papa, ut in cap. 2. *infrà de*
29 *donat:* & idem repetit *cons. 46. Viso, & examinato,
in fin. vers. Plus videtur, & num: 3. vers. restat. lib. 2.*
Et cùm omnia beneficia sint libera, & manualia
Papæ, & aliis concesserit jus disponendi, si ad se
revocat, neminem lædit, quia quod suum est ven-
dicare potest, ut per Aeneam de Falcon: *de reser-
vat.* in secundo prælodio. Quinimò in tantum
Papa in beneficialibus habet potestatem absolu-
30 tam, ut secundùm Host: Joan: Andr. & Anton:
de Butr. in c. *Si unanimiter de postul. Prælat,* possit
etiam Episcopum invitum transferre, & amove-
re, quia Episcopus respectu ad Papam se habet ut
Monachus respectu ad suum Superiorem, qui non
habet contradicendi potestatem, & sequitur Jas.
in d. l. *final num: 17. ff. de pactis.* Quæcumque au-
31 tem superius dicta sunt de beneficiis, obtinent et-
iam in officiis Ecclesiasticis, quorum omnium
plena dispositio ad Romanum Pontificem nosci-
tur pertinere in conferendo, removendo, & simi-
libus, ut formaliter inquit Petr. de Anchar. *cons.
188. Visis consiliis, num. 4. vers. Et maximè in mate-
ria.*

32 Ad partem verò negativam; id est privatio-
nem prædicti officialis de Correctoris officio de
jure non sustineri, multa similiter induci possunt
Sed ad evidentiam præmittendum est primò of-
ficia sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ ex sui na-
tura esse perpetua, sicut beneficia Ecclesiastica,
plenè probavi in cap. *De Rectoribus, à num 22. su-
prà eo:* & quamvis essent manualia, nihilominus
officialis prædictus fuit declaratus ad Correcto-
36 ris officium à majori Pœnitentiario, & à Papa
confirmatus per litteras in forma Brevis cum il[lis]
verbis: *Ad tui vitam,* quæ clarè inducunt offic[ii]
perpetuitatem. Textus, & gloss. 1. in l. 1. *ff. pro
soc.* & tradit Abbas in cap. *Cùm inter, R. in 3. notab
de elect:* & in cap. *Ad nostram, num: 7. de confirm.
util. vel inutil.* & Rota *decis. 334. n. 1. par. 3. divers.*

Præ

37 Præmittendum secundò, officia Ecclesiastica perpetua regulari ad instar beneficiorum, & dignitatum, quæ in titulum conferuntur ; æquiparantur enim Officium, Personatus, & Dignitas, ut est textus in d. c. *De consuet lib. 6.* & notat Federic. de Senis *consf. 20. in princ. & num. 3. vers. Sed quod officio Pœnitentiarie, & num. 4. in fin. vers. Item quid non acquiratur,* & *nu. 5. in col. antepenult. n. 7.* Et de his officiis mixtis Sac. Pœnitentiariæ, quæ Ordinem sacrum habent annexum, tradit Sarnen: *in regula de infirm. quæst. 22. vers. Aut loquimur*
38 *de officiis mixtis.* Etenim officialis perpetuus habet titulum, ut per Gemin. *cons. 79.* incip. *Super primo dubio, n. 2. vers. Sed illam receptionem,* & perpetua hujusmodi officia resignantur in manibus Papæ, sicut beneficia Ecclesiastica, c. *Quod in dubiis,* & c. *Admonet, de renunc.* & tradit Rolan. à Valle *cons. 11. Omissis philacteriis, n. 8. lib. 2.* post Nicol. de Ubald. *in tract. de success. ab intest. in prima par. num. 31.*

39 Demum præmittenda videntur ipsamet verba, quæ in proposito præmisit Alex: *cons. 216. in princ. lib. 2.* videlicet nec arguendi sumus si de Principis potestate, prout in consultatione præsenti accidit, disputare contingat, cùm Imperatori, & Pontifici potestates limitatæ tributæ sint, ut plura sint, in quibus eorum authoritas versari non potest, patet in c. *Litteras, de restit. spoliat.* & in c. *Cùm ad Monasterium, in fin. de statu Monach.* c. *Sunt quidam, 25. q. 1.* & quod legitur, & notatur in c. *Ex publico, de convers. conjug.* & plenè Specul. *in tit. de leg.* §. *Tunc breviter dicendum.* Hæc Alexander, ubi Adden. *litt. A* plures citant concurd.

His præmissis ad hanc partem, videlicet privationem non sustineri, inducuntur infrascripta.

40 Primùm enim omnia jura clamant inhabilem ad officium exercendum propter morbum perpetuum, & incurabilem non posse ab officio, seu beneficio prius habito amoveri, sed tantummodò dandum esse illi coadjutorem. Casus apertus est hic, & in c. *Ex parte, ibi, gravi, & incurabili morbo, supra eod.* ubi redditur ratio, quia afflictio afflicto non est addenda, sed potius ejus miseriæ miserendum, & in c. *un.* §. *Verum,* ibi, *perpetuò impeditus, infra eod. lib. 6.* ubi gloss. in ver. *Perpetuò,* & sic nota, inquit, quòd licèt ægrotans laboret morbo incurabili, non removetur, sed datur ei coadjutor, & consentiunt ibi Joan: Monach: Archid: Gemin. Franc. & omnes, Hostien. in d. c. *Ex parte, in princ. in ver. Incurabili,* & ibi etiam Cardin. & Anchar. amboin 1. *notab.* Vitalin. in Clem. *Cupientes, n. 46. de pœnis,* ubi ait, (suspensum ab officio sine culpa, vel delicto suo, sicut est quando casu, vel senio, aut morbo perpetuo, seu incurabili redditus est inhabilis, seu impotens deservire officio, non desinere esse intitulatum, nec propterea privandum esse, sed solvendum esse stipendium alicui, qui pro ipso deserviat illi officio) allegat d. c. *un.* & c. *Ex parte, suprà eod.* & textus in præsenti. Idem firmat Host. *hic num. 1. in ver. Coadjutor,* dicens, hoc incunctanter tenendum, Joan. Andr. *in eod. verbo, n. 1. & 2.* Henric. Boich. *n. 3. & 4.* Butr. *in 1. notab.* Archid: *in summ. 7. q. 1. in gloss. Adde,* & fusius dictum est suprà in 1. *notab. & in 1. quæst.* & ex facto respondit Petr. de Anchar. in *cons. 188.* incipien: *Visis consiliis.* qui loquitur in Generali perpetuo Humiliatorum, qui ex causa supervenientis demeutiæ à Summo Pontifice amotus fuit ab officio Generalatus, & consuluit litteras ad instantiam partis desuper impetratas non valere, nec debere executioni demandari tamquam contra jus, & *n. 7.* rationem reddit, quia valetudo corporis, dementia, vel defectus alius supervenieus absque culpa non est justa causa remotionis ab officio, sed dationis coadjutoris, ut ibi per eum, & sequitur Navarr. dicens, hanc esse communem opinionem, in *cons. 1. n. 1. hoc tit.*

41 Idque pro regula in hac materia constituunt passim Doctores. Hæc autem regula in specie procedit non solùm in eo, qui amisit officium linguæ, de quo est casus hic, sed ex identitate, seu majoritate rationis, etiam in illo qui amisit officium oculorum, ut in casu præsenti, quemadmodum hic tenet glossa 1. Host. *in princ.* Joan. Andr. *n. 14.* Boich *n. 4.* Butt. *n. 19.* & concordant leges
42 civiles. Nam cœcus quamvis ad novum Magistratum aspirare prohibeatur, tamen retinet Magistratum priùs acceptum, ut est textus in l. 1. §. *Casum, &* §. *Quamvis autem, ff. de postul.* & in l. *Cæ-*
43 *cus, juncta gloss. in ver. Fungitur, ff. de Iudic.* Nec minùs, quia & furiosus retinet Magistratum ante furorem obtentum, ut l. *Qui furere ff. de statu hominum* & l. *Cùm furiosus, ff. de judic.* & de utroque notat Specul. *in tit. de legitim.* §. 1. *vers. Sed numquid cæcus,* & in cœco respondit Abbas, *cons. 47.* incipien. *Videtur primo, per totum, lib. 1.* Facit optimè textus in cap. *quemadmodum,* §. *Quod si post hujusmodi, suprà de jurejur,* ubi mulier, cum qua quis jurávit contrahere, si ante contractum matrimonium oculos, vel nasum amittat, aut quid deterius ei contingat, repelli potest, secùs si post. Nec refert quòd cœcus non possit judicandis officio fungi, & in scriptis sententiam ferre, prout tenetur, l. 1. & l. *fin. C. de sentent. ex periculo recitan.* Quoniam etsi non possit per seipsum, poterit tamen per alium quod satis est, ut notat gloss. & Bart. in d. l. *fin.* hoc enim operatur necessitas superveniens, cujus ratione multa permittuntur alias prohibita, ut hoc tit. per totum, & l. *Longius. ff. de judic.* secundùm Abb. *d. cons. 47. n. 4.*

44 Quod multò clariùs procedit hoc casu, quia Correctori Pœnitentiariæ duplex habet ministerium. Unum scilicet corrigendi supplicationes, & hoc potest cœcus probe adimplere per seipsum faciendo, ut supplicationes sibi legantur à Procuratoribus Pœnitentiariæ, ut muris est. Alterum consulendi, & votum suum in Congregationibus proferendi, quod per seipsum præstare potest : nam cœcus non solùm potest, sed etiam tenetur obire munera, quæ consilio adimplentur, ut l. 2. §. *Corporis, ff. de vacat. muner.* & notat gloss. in l. 1. C. *Qui morb. se excus. lib. 10. in ver. Personalium,* quæ dicit, cœcum non excusari à consilio, vel patrocinio, qui a ingenio pollet cui vim natura negavit, & Joan. de Anan. in cap. *Licet, nu. 4. infra de Censibus,* ubi ait, cœcum cogi posse si sit sapiens, ut consiliis intersit, ut ibi dixi *num. 23.* Sed & Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum jam pridem respondit, cœcitatem non privare aliquem ex voto, quod aliàs haberet, si cœcus non esset.

Corroborantur etiam prædicta ex Bulla Pii V, Reformationis Pœnitentiariæ Apostolicæ, quæ incipit, *In omnibus, in Bullario, tom. 2. pag. 281.* ubi sic legitur : Omnes verò supradicti (scilicet officiales, inter quos & Corrector, officia sua per seipsos

seipsos exerceant, solique præsentes, & actu exercentes, nisi legitimè impediti, fructus, & emolumenta percipiant.) Ecce igitur verba Constitutionis clara, quæ legitimè impeditis, qualis est cœcus, concedunt non tantùm officii retentionem, sed etiam illius fructus, & emolumenta. Bulla intelligi debet etiam de impeditis morbo perpetuo, & incurabili, ut sic recipiat interpretationem passivam à jure communi, juxta textum in l. 2. C. *de noxal.* cum simul.

45 Secundò principaliter inducitur textus in cap. *Scripsit*, 7. *q.* 1. ubi Gregorius: (Omninò, inquit, injustum est, ut si molestia corporis irruit, honore suo privetur ægrotus; Atq; ideò hoc per nos fieri nullatenus potest, ne peccatum in mea anima ex ejus depositione veniat.) Hæc ibi, & pondera, quia non dixit, *per nos fieri non debet*, sed *nullatenus potest*, quæ verba negant potentiam, & reddunt actum ipso jure nullum, ut notat glossa ordinaria in c. 1. *in ver. Non potest, de regul. jur. lib. 6.* & scripsi 46 plenius in c. *Causam, n. 21. & seq. de elect.* Item pondera rationem illam, *ne anima peccato involvatur*, quæ insinuat in Ecclesia non esse hanc potestatem removendi quem ab officio ex sola causa ægritudinis; nam ad peccatum non se extendit potestas Ecclesiæ, imò nec potentia Dei, quia posse peccare est posse deficere in agendo, quod repugnat omnipotentiæ, & præclarè docet S. Thomas in 1. *par. quæst. 25. art. 3. ad 2.* & in his terminis Bellam. in c. *Per principalem, nu. 87. versic. Secundò igitur hoc probo, 9. quæst. 3.*

Tertiò, ad idem adducitur textus in c. *Quamvis*, 7. *q.* 1. ibi, (quia viventem ab officio suo necessitas infirmitatis, non crimen abduxit alium loco ejus, nisi recusante eo, nulla sinit ratio ordinari.) concordat textus in cap. *Petisti, eadem causa, & quæst.* ubi Zaccharias Papa (Nimis (inquit) reprehensibile esse manifestum est, ut te vivente, tibi alium substituamus, & loquitur de inhabili propter senectutem, & corporis inhabilitatem.

Quartò, ad idem allegatur c. *Satis perversum*, 56. *dist.* ubi idem Gregorius generaliter sic ait: (Satis perversum, & contra Ecclesiasticam probatur esse censuram, ut frustrà pro quorundam voluntatibus quis privetur, quem sua culpa, vel facinus ab officii, quo fungitur, gradu non dejicit.) Hæc ibi, & loquitur Gregorius de remotione inferiorum Clericorum, ut ibi per glossam, & Archid: Unde per illum textum Rebuff. *in tract. nominat. q. 21. n. 65.* dixit *perversum esse*, ut à Papa ægrotus privetur suis officiis, vel beneficiis, quia debent esse perpetua, c. *Præcepta*, 55. *dist.* & Papa plenissimam habet potestatem antequam conferat, postea non ut auferat. allegat Barbat. in c. *Quod translationem, n. 121. de offic. leg.* ubi idem asserit per c. *Inventum*, 16. *q.* 7. & Abb. in c. *fin. de confirm. util. vel inutil.*

47 Quintò, allegatur c. *Conquerente, de restit. spoliat.* ubi dicitur: (Non decet honestatem Superioris sine manifesta, & rationabili causa, aliquem suis beneficiis spoliare, imò tenetur illis paterna provisione consulere) quem textum in remotione facta per Papam allegat Roman. *cons. 345. circa primum, n. 14.* omnis autem indecentia in Principe est impossibilis, ut in proposito inquit Henr. Boich. in c. *Nulla, col. 2. post medium, infra de concess. Præb.* post Jo: Monach: quem allegat sub nomine Card. in c. *Super eo, sub n. 3. de hæretic. lib. 6.*

48 Sextò, ad idem est textus notabilis in cap. *Cùm percussio*, 7. *q.* 1. ubi glossa format casum: (Calumniosus Clericus corporalem patiebatur percussionem, cujus occasione Candidus Episcopus de Urbe veteri ipsum beneficio Ecclesiæ spoliavit. Super quo cùm Gregorius querela pulsaretur, præcepit Candido quatenus omnia sibi restituat; quia si pro ægritudine Ecclesia privaretur, & Deus offenderetur, & alii non invenirentur, hoc exemplo deterriti, qui vellent Ecclesiæ militare.) Hactenus verba glossæ, quæ subdit istum casum colligi ex textu ibi, juncto c. 1. *suprà hoc tit.* quæ est pars d. c. *Cùm percussio*, ut patet ex parte decisa, & ex suprascriptione, ut ibi notat Jo. Andr. & Card. ambo *in princ.* Hæc autem jura dupliciter probant Clericos inferiores non esse ab officio removendos, etiam per Papam ex causa ægritudinis corporalis. Primò, quia id fieri non potest sine offensa Dei, & peccato, ut patet ex littera d. c. *Cùm percussio*, ibi, *ne nos culpa, quod absit, offensa respiciat*; & post gloss. præalleg. & Hugon. notant in d. c. *Cùm percussio*, Archid. *num.* 1. Bellam. & Gemin. ambo *in princ.* & Turrecr. *in fin.* Papæ autem authoritas, ut prædixi, ad peccatum non se extendit, & proptereà Gregorius apertè ibi loquitur de peccato 49 Papæ, dum ait: *Ne nos culpa &c.* Deinde quia textus in d. c. 1. reddit rationem illam cur hoc fieri non possit, videlicet quia si alii hoc essent exemplo deterriti, non invenirentur qui vellent Ecclesiæ militare. Ex quibus verbis Abb: *in 2. notab.* singulariter ait: (Nota quòd Clerici non debent inhumaniter tractari, ne alii terreantur à clericatu; hoc enim videtur turbare statum Ecclesiasticum ne dum præsentem, sed etiam futurum, & potest adduci hæc ratio multum notabilis in argumentum, quòd Clericus non debet privari beneficio suo sine causa, etiam per Romanum Pontificem; Nam si existenti in infirmitate, & sic in impotentia serviendi, non debet subtrahi beneficium, ne ex hoc turbetur status Ecclesiæ: ergo multò fortius ubi nulla subest causa rationabilis. Papa autem non est tolerandus volens turbare statum Ecclesiasticum sine causa rationabili, ut notabiliter dicit Innoc. in c. *Quanto, ad fin. vers. Tamen si Papa talia faceret, de consuet.* Hactenus verba Abbatis. Idem firmat Cardin *cons.* 142. incip. *Punctus quæstionis, n. 3. & 4.*

50 Septimò, principaliter cùm officiali prædicto jam esset plenè quæsitum jus perpetuum per confirmationem, & institutionem Apostolicam, ut ostensum est suprà in 2. *prælud. n.* 34. non potuit jure suo sine rationabili causa privari: nam, ut formaliter inquit Card. in *d. cons. 142. num. 2. vers. Sed his litteris non obstantibus.* (Hoc est contra æquitatem naturalem, ut quis jure suo sine culpa, & sine justa causa privetur, cap. 2. *de Constitut. & reg. sine culpa, lib. 6.* Unde dicit Canon, Quisquis alicui jus suum detrahit, injustitiam facit, cap. 1. 22. *distinct.* & gloss. ibi *in verbo Injustitiam*, dicit, nec Papam debere uni detrahere, ut det alteri, nisi subsit causa. Quòd si hoc est injustum; ergo illicitum, & peccatum, & sic etiam Papæ inconveniens, qui debet omninò justè judicare, c. *Ex ore, de privileg.* cùm ejus sententia faciat jus quoad omnes, ut cæteri debeant similiter judicare, cap. *In causis, de re judic:* nam & ejus gesta conformari debent Redemptori nostro, cap. *Significasti, de elect.* Dicunt autem Theologi, omne

inde-

indecens esse Deo impossibile. Quæ autem decentia, vel justitia potest esse, ut quis privetur jure suo fortè vigiliis, expensis, & laboribus quæsito? c. *Super hoc, de renunciat.* & præcipuè in Papa, qui debet habere meliorem solum omnibus aliis, c. *Officiu, 24. q. 1.*) Hactenus verba Cardin. cujus consil: sequitur *Jas. cons. 145.* incip. *Circa primum, n. 3. vers. istud idem, vol. 2.* & Rebuff. *in praxi beneficiat. in tit. de non tollen. jur quæs. in gloss. 6. n. 13.* ubi ait: (Quamvis Papa in beneficialibus plenariam habeat potestatem conferendi, uniendi, dividendi, & alias jure disponendi; tamen jus parti quæsitum tollere non intendit, nec potest sine peccato; nam quæ justitia potest esse, ut alicui tollatur beneficium tot laboribus acquisitum, sine causa? Sanè hoc esset exercere potestatem ad destructionem, non ad ædificationem, quæ tamen ædificatio Papæ incumbit, ut divus testatur Paulus in suis Epistolis; (Hæc Rebuff. quæ latius prosequitur in tract. nominat. *q. 21. n. 65.* Unde non abs re Bart. in l. *fin. C. Si contra jus, vel util. publ.* dixit, numquam potuisse intrare in caput suum quod Deus dederit istam potestatem Papæ, vel Imperatori, ut possit mihi auferre rem meam, vel beneficium sine causa, ut referunt Adden. ad Abb. in c. *fin. sub littera A. de confirm. util. vel inutil.* & consentiunt Cotta *in memorab: in verbo Beneficium, pag. 73. & in ver. Papa, pag. 647.* Sarnen. *in proœm. regul. q. 2. & in reg. de non tollen. jus quæsit. gloss. 6. n. 13.* Staphil. *de litter. grat. tit. de modo provis. nu. 11.* Navarr. in cap. *Si quando, except. 13. de rescript.* Sot. *de justitia, & jure, lib. 3. q. 6. art. 2.* & in terminis revocationis concessionis officii plura in proposito cumulat Bolognet. *cons. 3. num. 26.* & quamvis nonnulli dissentiant, hæc tamen opinio est communior, & rationabilior, ut patet ex relatis ab Anton: Gabriel. *in præalleg: tit. de jure quæs. non tollen. conclus. 1. num: 10. vers. Contrarium,* & est ex mente Sancti Thomæ, ut dicam infra *num. 67. in fin.*

52 Octavò, principaliter quatenus privatio officialis impugnari non posset ex defectu potestatis Papæ, in qua nihil audeo firmare; est tamen invalida ex defectu voluntatis, quia hujusmodi litteras contra jus tertii Princeps vult non valere, quasi obtentæ fuerint ipso circumvento, l. *fin. C. Si contra jus. vel util. publ.* l. *Nec damnosa,* & l. *Rescripta, C. de precib. Imper. offeren.* quæ sunt canonizata, *25. q. 2.* Ita Bald: *cons. 359.* incip. *Proponitur, n. 1. lib. 1.* Rescripta enim quæ absorbent jus tertii, præsumuntur per occupationem Papæ, aut per importunitatem, vel ambitionem impetrantium extorta; & ideo non valent, nec sunt exequenda, c. *Ex parte,* & ibi gloss. *in ver. Occupationem, infrà de Cappell. Monach:* & cap. *Si quando, suprà de rescript.* ubi dicit Pontifex: Patienter sustinebimus si non feceris, quod prava fuerit nobis insinuatione suggestum, & per illum text: tradit Anchar. *d. cons. 188. n. 7.* & plenius *cons. 313. Nisi legibus, in princ.* Card. *d. cons. 142. n. 6. & 7.* nam Sedes Apostolica quandoque concedit non concedenda ex importunitate impetrantium, c. *Tua fraternitatu, suprà de Prabendu,* & cap. *Si quando, infrà de sententia excommun.* Quemadmodum & Imperator, ut l. 1. *de petitione bonor. sublat. lib. 10.* Per quæ datur materia obloquendi de Prælatis Ecclesiasticis, & dicendi ubi est Deus Clericorum, quæ sunt verba Cardin. in *cons. 143.* incip. *Post hoc in*

consil. in fin. & propterea ut ipse ait *n. 2.* talia impugnari possunt ex defectu intentionis concedentis, imò displicet Papæ quando aliquis usque adeò formidat rescripta contra jus impetrata, ut non audeat reclamare d. c. *Si quando.* Ideoque debent talia extorqueri de manibus impetrantis, l. *3. C. de officio Comit. Sacr. largit.* Oldr. *cons 326. Quod articulis, n. 1. in fin.* & ab omnibus judicibus refutari, dicit textus in c. *Rescripta, 25. q. 2.* & notat Anchar. *cons. 240. Per prædicta in princ.*

53 Et confirmatur hæc quæstio voluntatis secundùm Card. in præalleg; *cons. 142. num: 2. vers. Confirmatur,* quia non est de mente Papæ cum alterius jactura aliquid sibi applicare, cap. *Ecce, 99. dist:* & quod ibi notatur in gloss. 1. ergo longè majus ad commodum alterius, cùm omnibus aliis præferre debeat Sedis Apostolicæ dignitatem, nec permittere ipsam pro aliis confundi, c. *Nisi, de author. &*

54 *usu pall.* Hinc fit, ut si Papa alicui conferat beneficium cum clausula, *non obstante collatione alteri facta,* intelligitur de collatione invalida, non autem de valida, ut probat Alex: *cons. 3. Ex his quæ, n. 3. lib. 5.* & fuit originaliter opinio Compostell: in cap. *Causam quæ, nu. 13. vers. Et per eandem rationes, suprà de rescript,* quæ non habet contradictorem ut ibi attestatur Felin. *n. 19. & 25. in fin.* Sarnen. *in reg: de jure quæs. non tollen. qe. 1. num: 2.* Et si-

55 militer si conferat pluribus idem beneficium, præfertur primus, etiamsi secundus possessionem obtinuerit, quia Papa non præsumitur velle contra jus, ut per Roman: *cons. 298. Circa præmissam, num: 2.* ubi dicit communem, quod procedit etiam in gratia motu proprio, nisi derogetur juri quæsito secundum Alex: d. *cons. 3. n. 7. vers. Accedit.*

56 Nonò, principaliter multum stringit, quod beneficium Principis decet esse mansurum, l. *Beneficium, ff. de Constitut. Principu,* c. *Decet, de reg: juris lib. 6.* & c. *Sicut, de Praben. eod: lib.* Card. *cons. 142. n. 6. vers. Et præcipuè si quam gratiam fecit,* adeò ut Bald: *in proœm. Decretal. in verbo Gregorius, num. 13* dixerit; Quædam Papæ sunt possibilia, quæ tamen non sunt honesta, nec laudabilia, ut beneficium revocare: allegat notata in c. *Quod dilecti, de consanguin. & affinit.* in c. *Pervenit, de immunit. Eccles.* & in c. *Cùm venisset, de judic.* per Hostien. Ad

57 quorum confirmationem conferunt quæ eleganter scribit idem Baldus *consil. 327.* incip. *Hodie enim, in primo volum nu. 4.* ubi primò asserit, (Principem fingi circumventum, quando etiam motu proprio revocat suam concessionem, adeò ut contrarium probari non possit, quasi hæc sit præsumptio juris, & de jure, quæ probationem in contrarium non admittit: & ita secundùm eum ampliatur quod dicitur in cap. *Cùm olim, de re judic.* quòd secunda concessio contraria primæ non valeat, allegat bonum textum in l. *Prædia, C. de locat. præ-*

58 *diorum civil. lib. 19.* ac deinde subdit: in Principe tamquam justitiæ fonte debet esse constans, & perpetua voluntas, & convenit ei illud verbum, *semel locutus est Deus,* & iterum *quod scripsi, scripsi:* Unde Princeps debet habere unum calamum, & unam linguam, & non plures linguas, quia scriptum est, *quæ processerunt de labiis meis, non faciam irrita;* & ideò debet esse immobilis sicut lapis angularis, & sicut polus in cœlo.) Hæc Baldus, quæ totidem verbis refert, & sequitur Dec. *cons. 293.* incip. *Pro tenui facultate, num. 9.*

59 Quæ maximè vendicant sibi locum in Principe
Ecclesiastico, in quo variatio plurimum damna-
rur, quia est quædam illosio, c. *Quidam, de renunc.*
Clem. *Cùm illusio, eod: tit.* & notat Card. in præal-
leg: *cons.* 142. *n.* 5. dicens: (Si quam gratiam fe-
cit Papa, quæ sit consummata, debet eam de facili
revocare; est enim summe vilificatio dignitatis
Apostolicæ & status Ecclesiastici, ut ex nulla ra-
tionabili causa fiant mutationes in officiis, & be-
neficiis Ecclesiesticis, c. *Querimoniam, de jure patr.*
& loquitur de revocatione facta motu proprio, &
de plenitudine potestatis, ac ab eodem Principe,
qui gratiam fecit, ut parer ex themate consilii, &
n. 1. prout & Bald: loquitur *d. cons.* 327. *n.* 3. *vers.*
Item Cælestinus, lib. 1. Sed & Gemin: *cons.* 36. inci-
pien: *Quod collatio, n.* 2. (Non præsumitur (inquit)
quòd Dominus Papa ita de facili revocet ea, quæ
fecit. imò omnis dispositio facta per eum contra
ea quæ fecit, censetur subreptitia, & non valet,
quia præsumitur circumventus contra ea, quæ le-
guntur, & notantur in c. *Ex parte, il primo, de offic.*
deleg: & in c. *Cùm olim, de re judic. & infrà n.* 5. Non
61 præsumitur quis velle sua judicia impugnare, ob-
taretur enim talis de variatione, inconstantia, &
illusione, quæ reprobatur à jure, maximè in omni-
bus Ecclesiasticis, fortius ergo in Papa.) Hæc Ge-
min. Unde Baldus in cap. 1. *n.* 1. *de natura feud.* ar-
guit contra Cælestinum Papam, qui de mane con-
ferebat gratiam, & de sero auferebat, & alteri cō-
ferebat. Cujus dictum refert Andreas Bonbat. *in
suo cons.* 1. *n.* 1. *vol.* 1. & conferunt quæ in proposi-
to notat Abb: *in cons.* 41. incip. *Videndum est, n.* 4.
vers. Item potest non immeritò attentari, lib. 1.

62 Decimò, secundum Card: *in præcit. cons.* 142.
n. 5. is qui acceptat officium, vel beneficium sibi
collatum, videtur per quasi contractum se obliga-
re ad illius administrationem, c. *Nisi de renunc.* &
hæc est ratio cur beneficiatus non possit benefi-
cium dimittere sine Superioris licentia, cap. *Ad-
monet*, & c. *Quod in dubiis, eod: tit.* Talis ergo con-
tractus non debet sine causa dissolvi, per ea, quæ
notat Innoc: in c. *Quæ in Ecclesiarum, de Constitut.*
nam & Princeps obligatur ad observantiam con-
tractus per se initi cum subditis, c. 1. *de probat.* per
quem textum sic notant Cyo. & Bald: in l. *Digna
vox, C. de legibus*, quod ergo debet in seipso, tene-
tur & in aliis observare. Ita arguit Card: *ubi su-
prà*, & Alex: *d. cons.* 216. *n.* 4. & 8. *lib.* 2.

63 Undecimò principaliter, officium, de quo agi-
tur fuit officiali concessum in remunerationem
laborum, quos diu sustinuerat, ac jugiter sustine-
re non desistebat pro Sede Apostolica, ut patet ex
verbis narrativis Papæ, super quibus fundatur e-
jus intentio, ut plenè deducit Petr. de Anchar. *in
cons.* 295. incipien: *Pro clariori evidentia, n.* 7. sed ita
est, quod concessio in remunerationem non dici-
tur mera liberalitas, vel donatio propriè, ut tra-
dit Bartol. *in proœm. c. Forum, num.* 14. *vers. Præterea
probo per l. Sed si lege, §. Consuluit ff. de petit. hæred:* &
l. *Aquilius*, & l. *Si pater, §. Si quis, ff. de donat.* & Ca-
nonistæ, præsertim Abb. *in rubr. infrà de donat.* per
l. 1. ibi. & propter nullam aliam causam, *ff. eod:*
sed potiùs est debitum justitiæ, ut per Anchar. *loco
citato*, ergo hujusmodi concessio est omninò irra-
vocabilis, ut *d. §. Si quis*, & firmat Alex: *d. cons.* 216
n. 2. & Paris. post alios in *cons.* 11. incipien: *Castrum
illud per Summum Pontificem, n.* 44. & *seq. lib.* 1. ob
64 quam rationem videmus, nec privilegium con-
cessum à Principe propter benemerita posse re-
vocari, sicut non revocatur debitum naturale so-
lutum, & respondit Oldr. *cons.* 266. incipien. *Quod
autem per revocationem nuper factam per Dominum
Papam, n.* 7. & Alex: *loco proximè citato.* Sic etiam
privilegium concessum Auditoribus Rotæ in re-
munerationem laborum esse irrevocabile, quia
transivit in contractum, consuluit Roman. *cons.*
436. incip. *Quod indultum, n.* 14. *in fin. vers. Septima
principalis ratio*, quem refert, & sequitur Petr. Re-
buff. *super concord. in præfat. ad rubr. de collat. ante
fin. vers. Item quando privilegium*, & in terminis of-
ficii concessi propter benemerita, dixit Rota *d.*
334. *num:* 1. *vers. Et tanto magis, par.* 4. *divers.* post
Bolognett. *cons.* 3. *num:* 132. *usq; ad num.* 137. &
65 *cons.* 2. *à n.* 42. Quod adeò verum est, ut concessio
à Principe facta propter benemerita, seu ex causa
remunerationis revocari non possit, etiamsi in-
gratitudo superveniat, prout per d. l. *Si pater, §. Si
quis, ff. de donat.* scripsit Alex: *d. cons.* 216. *nu:* 2. & 3
post Bald: quem citat in l. *Si cum mihi, ff. de dolo*, &
sequitur Felin. in cap. 1. *num:* 10. *ver. Secunda di-
spositio, suprà de rescript.* Dec. *cons.* 186. incip. *Pro
tenui, n.* 4. Anton. Gabr. *lib.* 2. *reg.* 6. *in tit. de jure
quæsit. non tollen.* & latissimè Tiraquell. in l. *Si un-
quam, num.* 13. *de revocat. donat.* ubi exemplificat
in quadragintaquinque privilegiis.

66 Duodecimò, principaliter; Esto Papa de ple-
nitudine potestatis possit, si velit, quem officio,
vel beneficio suo privare, etiam sine causa, tamen
ut verbis utar Præpositi in cap. *Per principalem,
num.* 9. *vers. Et retenta opinione glossa* 9. *quæst.* 3. Te-
nebitur mihi Papa si aufert à me beneficium meū
sine justa causa, de æquè bono providere, per ea,
quæ notat Innoc. in cap. *Nisi cum pridem, de renunt.*
Paul. de Castro in l. *Digna vox, C. de legibus.* Bald:
post glossam in cap. 1. §. *Ad hæc, de pace juram. fir-*
67 *man. in usibus feudorum.* Potestas enim Papæ in-
telligitur, ut omnia possit clave non errante, ut
notat Baldus post glossam 2. in c. *Quanto*, & ibi
communiter sequuntur Doctores *de sententia ex-
commun.* Graviter enim erraret clavis Papæ, si sine
causa privaret me beneficio meo, & non daret
mihi recompensam.) Hactenus Præpositus, qui
paulò superius *n.* 7. (Non negamus, inquit, quin
in foro conscientiæ Papa peccet, si injustè me be-
neficio meo privet non datâ mihi recompensâ.)
Idipsum plenè tradit Hippol. de Marsil. *in singul.*
634. *circa fin.* & Rebuff. *in praxi benefic. in tit. de
non tollen. jus quæsit. in gloss.* 5. *n.* 16. dicens: (Quan-
do Papa tollit jus quæsitum alteri de plenitudine
potestatis, tenetur illi de simili beneficio, vel de
re æquivalenti, alioquin injustè agit, & tenebitur
reddere rationem Deo optimo max.) Hæc ex il-
lo. Et alios plurimos cumulat Carol. Tap. in l.
fin. ff. de consc. Princip. c. 9. *n.* 6. *par.* 2. Cujus rei extat
memorabile exemplum apud Jo: Valer. *de differ.
inter utrumq; forum, in ver. Electio*, differens, ubi re-
fert Sixtum V. contulisse quamdam dignitatem
cuidam nobili Doctori Cæsaraugustano, & posteà
precibus Oratoris Regis Catholici, & in ejus
gratiam abstulisse dictam dignitatem à proviso
jam in Hispania agente, & cùm anceps esset
Papa quonam modo hoc facere posset, concessit
antidatam in favorem illius, in quem Rex Ca-
tholicus conferri cupiebat. Quod cùm prædictus
Doctor Cæsaraugusta cognovisset, redijt citus
Romam, cui posteà alia Dignitas fuit data in
re-

recompensationem, & satisfactionem ablatæ. Et in Cantoribus Capellæ Pontificiæ idem Sixtus V. statuit, ut gravi ægritudine, aut corporis, seu vocis imbecillitate, vel alio legitimo impedimento decenti, à Collegio amoveri nullatenus possint, nisi eis prius de æquivalenti recompensa fuerit omnino provisum, ut in ejus Constitutione 38. *In suprema*, §. 8. *in Bullar. tom. 2. pag.* 541. Ad hoc l. *Venditor*, §. *Si constat*, *ff. Commem: prædior:* l. *Si pendentes*, §. *Si quid cloacarum*, *ff. de usufr.* l. *Si locus*, §. *fin. ff. Quemadmodum servit. amitt.* Per quæ jura dicunt Doctores, non posse Principem etiam de potestatis plenitudine sine causa auferre rem privati, nisi data æquivalenti restauratione, ut per Alex: *cons.* 190. incip. *Maturè digestis*, *n.* 2. *&* 3. *lib.* 2. & *cons.* 151. *In causa*, *n.* 2. *vers. Circa secundum*, *lib.* 6. Rolan: à Vall. *cons.* 69. *in casu præsenti per tot. maximè num:* 14 *& seqq. lib.* 2. Et quamvis hæc ardua sit quæstio, & utrinque sit Doctorum caterva, tamen negativa opinio est communior, & rationabilior, teste Fulgos. in d. l. *fin. C. Si contra jus, vel utilit. public.* & patet ex congestis ab Anton. Gabr. *in tit. de jure quæsit. non tollen. concl.* 1. *n.* 1. & eam amplectitur sanctus Thomas *quodl:* 12. *art.* a 4. *in fin.* dicens contrarias leges esse tyrannicas; & in propriis terminis officii latè consuluit Bolognet. *cons.* 3. *num:* 16.

Decimotertiò, & ultimò quatenus privatio officialis, & subsequens provisio non esset nulla ex defectu potestatis, aut voluntatis, adhuc tamen impugnari posset ex defectu solemnitatis, quia ad privationem processum fuit sine citatione ipsius officialis. Explorati enim juris est etiam in beneficialibus requiri citationem, licèt procedatur de plenitudine potestatis, Clem: *Pastoralis, circa fin. de re judic.* ubi redditur ratio, quia citatio est species defensionis, quæ à jure provenit naturali: Papa autem non est tantæ potentiæ, ut possit auferre defensionem oppresso, & ita per illum textum dixit Roman: *cons.* 521. incip. *Circa proximam*, *n.* 5. Ad idem textus in cap. 1. *suprà de causa possess. & propriet.* & in l. *fin. C. de legibus*, & ibi notant gloss. Bald: & Paul. de Castr. Roman: *cons.* 89. incip. *Quamvis copiosè, num.* 3. *vers. Nec potuit etiam citatio tolli, lib.* 5. & saltem de potestate ordinaria nequit Papa non servata solemnitate juris, id est non citata parte, ad privationem procedere, alioquin actus est nullus. Ita enim resultat nullitas sententiæ Principis ex defectu citationis, sicut & sententiæ Ordinarii inferioris. Hic est casus in d. l. *fin.* & in aliis juribus supracitatis: & probatur per locum à speciali in c. *Cùm olim*, ubi id notant Imola, Abbas, & Felin: *suprà de re judic.* & tradit Roman: in *cons.* 369. incip. *Circa primum*, *n.* 5. *&* 6. ubi Mandos. *in addit. litera C. in ver. Legitimatio*, plurimos citat concordantes. Et in terminis Generalis Humiliatorum amoti per Papam ex causa dementiæ ab officio Generalatus non prævia citatione tradit Petrus de Anchar. d. *cons.* 188. *n.* 7. *vers. Deponere autem Prælatum non citatum.*

Et retenta hac opinione non videntur obstare jura, & fundamenta in contrarium adducta. Et primò non obstat c. *Si Evangelica*, 55. *dist.* Quoniam ille Diaconus, cui oculus à Presbytero fuit effossus, non erat in aliqua administratione positus, cujus ratione aliquos certos reditus perciperet, ut in hoc casu; atque ita non habebat officiū, ut patet ex dictis suprà *in prælud*, *n.* 32. sed erat de quadam Collegiata Ecclesia, in qua plures erant Sacerdotes; & quia propter oculi amissionem in Presbyterum ordinari non poterat, idcircò ab Ecclesia amovetur, & alius in ejus locum substituitur, & ita ad illum textum respondet ad litteram Host: *hîc n.* 1. *in ver. Coadjutor*, Jo: Andr. in *eod. ver. n.* 1. *&* 2. & Butr. in 1. *notab.* Præterea Diaconus ille promoveri non poterat non tantùm quia oculum amiserat, sed etiam quia Presbyterum ad tantam iracundiam provocaverat, ut ibi advertunt Archid: *n.* 3. Gemin: *n.* 4. *& Præpos. n.* 3.

71 Non obstat secundum, videlicet c. *Si quis Abbas*, 18. *q.* 2. Quoniam ille textus loquitur de Abbatibus vitiosis ex causa damnabili, non autem de senio confectis, aut corpore vitiatis, ut patet ex illa littera in princ: & ibi: *Etiamsi omnis Congregatio vitiis suis consentiens, &c.* & notat hic Jo: And. *n.* 1. Butr. *n.* 8. Guidopapa *in princ. vers. Numquam Abbas*, Archid: in c. *fin. n.* 2 *de supplen. neglig. Prælat.* & Turrecrem: in c. *Scripsit*, *n.* 1. *q.* 1. *ad fin. vers. Ad quartam de Abbati*, 7. *quæst.* 1. & dictum est suprà *n.* 4.

Non obstat tertium, quia leges illæ loquuntur de honore temporali, nos autem de honore spirituali, & perpetuo. & alia est ratio in sæcularibus causis, alia in Divinis, c. *Non ita*, 2. *q.* 6. & c. *Celeritatem*, *in fin. de consecr. dist.* 3. Ita in specie ad illa jura respondet Hugo in d. c. *Si quis Abbas*, 18. *q.* 2. & post eum Archid: in d. c. *fin. nu.* 2. *vers. Ad hoc potest dici. de suppl. neglig. Prælat. lib.* 6. & Turrecr. *loc. cit. in resp. ad* 1. *&* 2. *vers. Hubabitu*, vel secundùm Archid: *ibidem vers. Sed posset responderi*, illa l. *Si longius*, *ff. de judic.* loquitur in judice delegato, cujus jurisdictio de facili per Ordinarium judicem eum delegantem revocatur, cùm judicium solvatur vivente eo, qui jussit judicare, ut l. *Judicium*, & l. *Sed etsi senium*, *in fin. ff. eod.* & notatur in cap. *Super quæstionum*, §. *Porrò*, in gloss. *in ver. Transfert*, *vers. Dicas quod leges illæ, suprà de offic. deleg.* demum ut formaliter respondet Turrecrem. *ubi suprà*: Dictæ leges habent aliàs contrarias leges, in quibus cōtinetur, quòd propter furorem, vel cæcitatem supervenientem judex, vel Magistratus non debet removeri, ut *ff. de statu homin.* l. *Qui furore*, *& ff. de postul.* l. 1. §. *Casum*, *& ff. de judiciis*, l. *Cæcus*.

72 Non obstat quartum fundamentum, nempe quòd amotio primi officialis, & provisio secundi emanaverit à Summo Pontifice, qui in his, quæ sunt juris positivi, & maximè in beneficialibus habet potestatem plenariam. Nam respondetur in Papa duplicē esse potestatē. Alia est suprema, & absoluta, quam alio nomine appellamus plenitudinem potestatis, eamque sic diffinit Baldus in l. 2. *n.* 45. *C. de servitut. & aqua*; plenitudo potestatis est arbitrii plenitudo nulli necessitati subjecta, nullisque juris publici regulis limitata: & secundùm hanc in beneficialibus juxta unam opinionem Papa absolutè potest omnia, & sola voluntas habetur pro ratione. Ita Gemin: *cons.* 8. incip. *Super præmissis*, *num:* 6. *&* 7. quia pro libito suæ voluntatis potest in totum tollere jus positivum, ut idem Gemin: ait *consil.* 53. *Pro responsione in princ. vers. Quædam est potestas suprema*, & de hac specie potestatis sunt intelligenda, quæ in contrarium dicta sunt suprà *num:* 25. De hac enim disputare instar sacrilegii obtinet, l. 2. C. *De crimin. sacrileg.* cap. *Si quis suadente*, §. *Qui autem*,

73 17.q. 4. Bolognet: cons. 3. num.2. Hac tamen
uti non debet sine magna causa, secundùm Innoc: & Abb: in c. Innotuit, in fin. de elect: & dicebat Baldus in tit. de Pace Constantiæ in 23, col. in ver: Non obstante. Populum Romanum nunquam fuis-
74 se usum istâ clausulâ, de plenitudine potestatis. Cujus dictum uti egregium extollit Jas. cons. 145. incip. Circa primam dubitationem, num 3. vers. Hinc est, quod
75 Papa, vol.2. Quapropter necesse est, ut constet Papam voluisse uti potestatis plenitudine eum clausula, Non obstante, &c. aliàs ea uti non præsumitur, ut notat Innoc: in d.c. Innotuit. Angel. in l. Benè à Zenone, C. de quadrien. præscript. Marsil. singul.84. incip. Princeps in dubio, & Gemin: consil. 36. incip. Quòd collatio facta per Dominum Papam non valeat, n.5. vers. Et hoc, loquendo de potestate regulata, ubi etiam allegat Bald: in l. Si testamentum, C. de testam: & probatur in l. Si quando, in princ. C. de inofficioso testamen: & mos est apponendi in litteris clausulam illam, Deque Apostolica potestatis plenitudine. Quæ tamen clausula in litteris, de quibus nunc agitur, non reperitur apposita.
76 Alia verò est potestas ordinaria a jure regulata, & secundùm hanc Papa nō potest sine justa causa quem ab officio, vel beneficio amovere; quia licèt Princeps sit solutus legibus, tamen secundùm leges vivere debet, l. Digna vox, C. de legib. Ita dissidentes opiniones conciliat, & declarat Gemin: loco proximè citato, Dec. in c. fin. n. 30. & 31. vers. Et ita opinio, de confirm. util. vel inutil. Præpos. in c. Per principalem, n.8. 9. quæst: 3. Cravett. de antiq. tempor. par. 1. num: 37. & seq. & Anton: Gabr. in tit. de Iur. quæs. non tollen. concl. 1. num: 11. Et in terminis terminantibus dixit Rota in Bononien: officiis Porta Palatij, 5. Novembris, 1594. coram Litta, quæ est decis. 334. par. 1. divers. in hæc verba: (Domini resolverunt obstare regulam de jure quæsito non tollen: nam regulariter officia de sui natura sunt perpetua, Guidopapa decis. 195. n. 1. Calder. cons. 3. de rescript. præsertim quando conceduntur ad vitam, tunc officiales habent jus quæsitum in tantum, ut sine causa de potestate ordinaria non debeant removeri, ut latè deducit Bolognet: cons. 3.) Hæc ibi. Quinimò Ludovic. Roman. plura adducens in cons. 345. incip. Circa primam, n. 15. absolutè ait, non rectè dixisse glossam simpliciter loquentem in d. c. Per principalem, & Bald: in l. Rescripta, C. de precib. Imper. offer. dum volunt omnia beneficia mundi, etiam Episcopatus quoad Papam dici debere manualia, ut sic eorum Rectores ab eo ad nutum removeri possint. Quoniam hoc verum non est nisi justa subsit causa, vel nisi consensus intervenerit ipsius amovendi, & ista est magis communis opinio, ut ibi testatur Horatius Mendos. in additat. littera B. in ver. Non possit. De qua latè per Felin. in c. Qua in Ecclesiarum, n. 43. de Constit. Similiter Cardinalis in practicas. cons. 142. num. 3. vers. Et si dicatur, affirmat (Papam habere quidem plenariam potestatem in titulis beneficialibus, sed etiam hoc ita intelligendum esse, ut evitetur inconveniens, ne alicui fiat injustitia. Item, ut ipse ait, non est verum quod glossa dicit in d. c. Per principalem, Papam posse sine causa auferre beneficium: hoc enim debet intelligi cum causa; sicut & aliàs dicit glossa Papam posse Episcopatus dividere ex causa, c. 1. 10. dist: nam & l. Benè à Zenone, quam allegat glossa in d. c. Per principalem, non probat Imperatorem posse sine causa alicui rem auferre; imò etiam Constitutio Principis, quæ sine causa transfert jus unius in alium, non tenet, nec observanda est etiam in foro judiciali, ut notabiliter dicit Innoc: in cap. Quia plerique ad fin. glossa magna de immunitate Eccles.) Hæc Cardin: & sequitur Alex: cons. 216. incip. Hæc arguendo sumus, n. 1. lib. 2.

Amplius quod dicunt Doctores, Papam de po-
77 testatis plenitudine posse sine causa quem ab officio, vel beneficio amovere, in hunc sensum est accipiendum, ut in foro quidem judiciali eodem Pontifice adhuc superstite, illius judicium a nemine infringi possit; nimirum, quia non est forus contentiosus. qui de factis Papæ valeat judicare, aut primæ Sedis retractare judicium, c. Patet, c. Nemo, c. Aliorum, c. Facta subditorum, c. Per totam. 9. q. 3. Sed hinc non sequitur quin Papa in foro conscientiæ peccet contra justitiam, ut declarat Præpos. in d. cap. Per principalem, num: 9. Et
78 hæc attendenda sunt, eadem causa, & quæst. Acpropterea hujusmodi gesta cassari debent, vel ab ipso, vel à Pontifice successore, qui eadem fungitur authoritate, & imperio, cap. Innotuit, de elect: & ita declarat Card: Bellam: in d. c. Per principalem, num. 9. & 9. quæst. 3. ubi quòd si Papa hoc fecerit sine causa, peccat quoad Deum, sed quoad istam Ecclesiam militantem oportet tenere quod facit, quia non est qui de factis ipsius judicare possit, sed ipse, vel successor secùs requisitus istud revocare debet. Quippe successor factum Prædecessoris revocat propter manifestam iniquitatem, cap. Novit, 100. dist. Item propter alterius oppressionem, c. Ante triennium, 31. dist. Item propter exempli perniciem, c. Quia sancta, §. Verum, 63. dist. Item ob judicis circumventionem, cap. Apostolica, cum duobus seqq. 35. q. 9.

Nec adversatur prædictis, quod in Principe di-
79 sponente contra jus tertii causa præsumatur, ut norant Legistæ in l. Rescripta, C. de precib. Imper. offer. & Canonistæ in c. Qua in Ecclesiarum, supra de Constit. nam respondetur hanc esse arduam quæstionem, in qua vix discerni potest utra opinio sit communior, ut paret ex cumulatis per Anton. Gabr. d. tit. de Iur. quæsit. non tollen. conclus. 3. n. 1. & 4. sed nihilominus opinio affirmativa recipit quatuor declarationes, quæ omnes concurrunt in casu præsenti. Primò enim declaratur, ut vendicet sibi locum quando Princeps tollit jus tertii per viam legis generalis; secùs si per viam rescripti, ut hoc casu, quia tunc non præsumitur causa, quin potiùs litteræ finguntur extortæ Principe circumvento. Ita Curt. Sen. in cons. 20. incip. Sæpenumerò animo voluit, n. 10. vers. Tertio respondeo, Roman. cons. 436. incip. Quod indultum. n. 19. Rebuff. in tract: nominat. q. 1. n. 66. & probatur ex dictis suprà n. 51.

80 Secundò declaratur, ut locum habeat quando Princeps procedit motu proprio: secùs si ad supplicationem partis, ut in hac specie, quæ declaratio fuit Joann. Monachi in c. Si motu proprio, n. 10. & 13. de Preb. lib. 6. Felin. in d. c. Quæro in Ecclesiarum, col. 23. vers. Limita quintò, de Constit. & aliorum, quos congerit Gabriel d. conclus. 3. n. 12.

81 Tertiò declaratur, ut non habeat locum, quando Princeps procedit parte non citata ad dispositionem alteri præjudicialem. Et hoc voluit Ab
in c.

in c. 1. col. 2. in princ. de caus. possess. & propriet. Soccin. sen. cons. 266. incip. *In Causa quæ vertitur*, n. 49. & cons. 164. *Visa Bulla*, n. 14. & 15. vol. 2. Jas. cons. 233. *Circa primam*, nu. 3. vers. *Præterea quando Princeps*, vol. 2. Curt. sen. d. cons. 20. n. 8. Curr. jun. cons. 170. *Habita diligenti consideratione*, n. 25. vers. *Cum igitur in proposito*, & Cravett. cons. 50. *Tria sunt principaliter*, n. 5.

82 Quartò (& hoc removet omne dubium) prædicta opinio affirmativa declaratur non procedere quando Princeps in rescripto contra jus tertii exprimit causam evidenter frivolam, seu minus justam, quia tunc non obstante clausula *ex certa scientia, de plenitudine potestatis, motu proprio*, & similibus, Princeps præsumitur circũventus, & tales litteræ sunt ipso jure nullæ. Hæc est singularis limitatio Decii, in cons. 576. n. 10. quam in terminis concessionis officii prius alteri ad vitam concessi, sequitur Bolognet. cons. 2. n. 45. & eam tenent Soccin. sen. cons. 273. ante fin. vol. 2. Ruin. cons. 123. n. 23. vol. 3. & Gabriel. d. concl. 3 n. 10. Et est simile in libello, in quo tametsi non sit necessaria causæ expressio parte non opponente, l. *fin.* C. *de except.* si tamen causa inepta exprimatur, libellus rejicitur, secundùm Bart. in l. 1. *in princ. ff. de eden.* Bart. & Bald. in l. *Edita*, C. *eodem*. Nam secundùm Alexand. ibi, & Ruin. d. cons. 123. n. 24. per expressionem causæ ineptæ apparet notoriè de calumnia libellantis, allegat glos. in l. *Quicũmque major*, §. 2. *de bon. libert.* & text. cum glos. in Clem. *Constitutus, de elect.* quæ ratio cessat quando causa non fuit expressa. Idem videmus in appellatione à sententia diffinitiva, in qua etsi non oporteat illam causam exprimere, sed satis sit dicere, appello, ut l. *Scio, ff. de appellat.* c. *Cordi*, §. *Hæc quæ*, ubi hoc notãt Archid. & Jo. Andr. *instr. eod. lib 6.* tamen si causa frivola exprimatur, non tenet appellatio, talia enim expressa nocent, non expressa non nocent, l. *Expressa, ff. de reg. jur.* & declarat Henric. Boich. in c. *Constit.* col. 2. vers. *Tamen sic appellans, de appellat.* Ita ergo in proposito cum in litteris Apostolicis fuerit expressa causa inhabilitatis ad officiom exercendum propter cœcitatem, & hæc causa sit irrationabilis & insufficiens ad removendum officialem ab officio Correctoris sibi ad vitam concesso, ut abundè ostensum est supra n. 40. & seqq. hinc manifestè sequitur, ut cesset præsumptio justæ causæ, licèt aliàs in Principe præsumeretur.

In hac causa per tres Cardinales judices Delegatos pronunciatum fuit pro reintegratione Officialis amoti, ut dixi in c. *Cæterum*, in fin. supra de rescript.

Omnia tamen & singula superius dicta humiliter subjicio determinationi, & correctioni Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, repetita protestatione, quam posui supra in prooemio operis.

DE INSTITVTIONIBVS.

Cap. Non amplius.

S V M M A R I V M.

1 *NUmerus personarum in Monasteriis institui debet secundùm mensuram facultatum ipsorum.*

2 *In Monasteriis tam virorum, quàm mulierũ non plures sunt recipiendi, quàm quot de illorum reditibus absq; pecunia sustentari valeant.*

3 *Rescripto ut quis recipiatur in Ecclesia non numerata si facultates non suppetant, obstat exceptio paupertatis.*

4 *Nisi Papa faciat Canonicum honorarium.*

5 *Prælati cogi possunt tot Monachos, vel Clericos instituere, quot possunt de reditibus Ecclesiæ se sustentare.*

Declaratur, n, 38.

6 *Numerus in Monasteriis ex Concilio Tridentino qualiter constituendus.*

7 *Clericorum Regularium appellatione Monachi & Moniales non comprehenduntur.*

8 *Monachi latè sumpto vocabulo veniunt appellatione Clericorum.*

9 *Numeri præfixio in Monasteriis tam virorum, quàm mulierum ad quem spectet.*

10 *Et qualiter fieri debeat in Monasteriis virorum Italia, & Insularum adjacentium.*

Constitutio Sanctiss. D. N. Innocentii Decimi circa statum Regularium compilata in Congregatione hic refertur, ibid. vers. Sed quia decreta.

11 *Numeri præfixio in quibus Monasteriis sit facienda.*

12 *Quid de jure communi.*

13 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

14 *Monasterii reditus in præfixione numeri ad quam rationem pro alimentis uniuscujusque de familia computari debeant, & n. seq. usq; ad n. 26.*

Quid de jure communi, n. 15.

Et quid ex Concilio Tridentino, n. 19.

15 *Commode sustentari, & sine penuria an differant, & n. seq. usque ad n. 20.*

16 *Commoditas æstimatur secundum consuetudinem regionis, & qualitatem personæ, & n. 18. & 20.*

17 *Penuria quid sit, & unde dicatur.*

21 *Dotis taxatio in ducatis ducentis indifferenter facta ab Episcopo in monasteriis Monialium Majoricen. non probatur à S. Congreg. Concilii.*

23 *Monasteria pro duodecim Monialibus nullibi fundantur cum minori reditu, quàm trecentorum scutorum præter dotes ordinarias.*

24 *Dos Monialis numeraria an licitè recipi possit à monasterio.*

25 *Cautela recipiendi pecuniam ab ingredientibus monasterium sine labe simoniæ.*

26 *Professiones eorum qui recipiuntur in monasterio ultra quam sustentari possint, an valeant, & n. seq. usq; ad n. 33.*

27 *Quid in professione Monialium, & n. 32.*

28 *Et quid in professione Monachorum.*

29 *Et quid post Concilium Tridentinum, & nn. seqq.*

30 *Decretum irritans tollit consuetudinem nedum præteritam, sed etiam futuram.*

31 *Et operatur ut non possit dari de novo usu Constitutionis.*

33 *Numerus familiæ in monasteriis tam virorum, quàm mulierum semel præfixus an augeri possit auctis reditibus, & n. seq. usq; ad n. 41.*

34 *Numeri præfixio habet tacitam conditionem, nisi reditus monasterii augeantur.*

36 *Numerus non rumpitur ipso jure per augmentationem redituum, sed inducitur potentia rumpendi.*

37 *Numerus augeri non potest nisi ex fructibus supercrescentibus supranumerarii æquale stipendium habeant cum existentibus de numero.*

38 *Numerus præfixus in monasteriis virorum Italiæ, &*

Insularum adjacentium augeri non potest etiam auctis redditibus sine licentia S. Congregationis Concilij.

39 *Numeri taxatio facta in vim Bullæ Pauli V. non computata computandis iterum est facienda.*

40 *Novitius profiteri potest in monasterio, ubi commodè vivere nequit, dummodo postea collocetur in alio, ubi commode ali possit.*

41 *Moniales supranumerariæ an, & qualiter recipi possint in monasteriis, in quibus numerus est taxatus, & n. seq. usq; ad n. 47.*

42 *Dos Monialis supranumerariæ quanta esse debeat.*

43 *Monialium decedentium loca non possunt concedi cuiquam puellæ ante vacationem.*

44 *Moniales supranumerariæ qualitates requisitas habere debent tunc temporis, cùm loca eis promittuntur, vel dantur.*

45 *Monialibus supranumerariis satis est ut durante anno probationis alimenta à parentibus ministrentur, & post professionem ex dote redditus augeantur quantum sufficiunt puellis recipiendis.*

46 *Monialibus supra numerum recipiendis in monasteriis Placentiæ, Congregatio Concilij probavit, ut propinqui ultra dotem se obligent ad annuam præstationem.*

47 *Et promissio facienda est monasterio, & pecunia recta deferri debent ad manus Abbatissæ.*

48 *Moniales supranumerariæ non subrogantur in locum Monialium decedentium intra numerum, sed semper remanent supranumerariæ.*

49 *In cæteris tamen ab aliis non differunt, sed illis per omnia sunt æquales.*

50 *Canonici supranumerarij cur ingrediantur locum Canonicorum decedentium intra numerum, Moniales secus.*

51 *Monasteria de novo erigi non possunt nisi duodecim saltem Religiosi in eo habitare, & commodè ali possint.*

52 *Alioquin si sic erecta post diem 21. Iunij 1625. subjecta sunt omnimodæ jurisdictioni Ordinarij loci, & nihilominus remanet antiqua prohibitio, num. 54 vers.* Et novissimè.

53 *Quod locum habet etiam in Religionibus Capuccinorum, Societatis Iesu, & aliis, quæ non consueverunt eleemosynas Missarum recipere.*

54 *Item locum habet etiam extra Italiam.*

55 *Monasteria tam virorum, quam mulierum an erigi possint de licentia solius Episcopi, & n. seq. usq; ad n. 72.*

56 *Quid de jure communi antiquo.*
Et quid ex Constitutione Bonifacij VIII. n. 59
Et quid ex Concilio Tridentino, n. 60.
Et ex Constitutione Clementis VIII. n. 65. & 87.
Et quid ex Bulla Innoc. X n. 71. vers. 4.

57 *Monasterij destructi reædificatio fieri non potest sine licentia Episcopi, reparatio secus.*
Novum dicitur cujus facies immutatur. ibid.

58 *Monasterij erectio sustinetur si Episcopi consensus accedat post factum.*

59 *Mendicantibus ex Constitutione Bonifacij VIII. non licebat nova loca recipere, vel recepta mutare sine licentia Papæ, nisi pro eremitica vita ducenda.*

60 *Monasteria ex Concilio Tridentino an possint erigi sine licentia Sedis Apostolicæ, & num. seq. usq; ad num. 72.*

61 *Quid in non mendicantibus, & eremitis.*
Et quid in mendicantibus, n. 62.
Et quid in monasteriis Monialium, n. 69.

62 *Mendicantes qui sint.*

63 *Correctio juris est favorabilis quando fit reditus ad jus commune antiquum.*

64 *Licentia quid sit.*

65 *Monasteria Mendicantium erigendi licentia qua forma ab Ordinario sit concedenda ex Bulla Clementis VIII. & n. 87.*

66 *Eadem forma servari debet in erectionibus, quæ fiunt de licentia Ordinarij, non autem Sedis Apostolicæ.*

67 *Congregationi peregrinorum Ordinis Prædicatorum conceditur, ut sine Episcopi consensu possint conventus erigere ubi non sunt Episcopi.*

68 *Ecclesia sæcularis ab Episcopo erigi potest in monasterium de consensu quorum interest, & sine præjudicio Rectoris.*

70 *Vicarius Capituli sede vacante an dare possit licentiam erigendi novum monasterium.*

71 *Carmelitarum Discalceatorum Congregationis B. Mariæ Fulliensis, & Clericorum Regularium S. Pauli Decollati indulta erigendi monasteria de sola Ordinarij licentia expenduntur.*
Monasteria virorum in Italia post Bullam Innocentij X. erigi non possunt sine licentia Sedis Apostolicæ, n. 71. vers. Quartum.

72 *Vicarius generalis Episcopi absq; speciali mandato an possit licentiam concedere novum monasterium erigendi, & nn. seqq. usq; in fin.*

73 *Mandatum generale non includit ea, quæ ob sui gravitatem certæ personæ, vel dignitati à jure specialiter sunt commissa, & n. 84.*

74 *Vicarius Episcopi sine speciali mandato non potest beneficium supprimere, & n. 86.*

75 *Vicario generali non censetur commissa facultas, quæ non competit de jure communi.*

76 *Vicario Episcopi regulariter non competunt quæ sunt jurisdictionis voluntariæ, & sapiunt gratiam.*

77 *Licentia erigendi monasterium est voluntariæ jurisdictionis, & gratiam sapit.*

78 *Ecclesias & altaria dedicare solus Episcopus potest, non autem Vicarius.*

79 *Vicarius Episcopi sine mandato speciali non potest novam Dignitatem erigere.*

80 *Et sicut non potest beneficium conferre, ita nec creare.*

81 *Monasterium institui non potest sine Abbate, vel Priore, & Monachis.*

82 *Beneficia regularia duplicia quæ dicantur.*

83 *Et quæ simplicia.*

84 *Monasterij ædificatio est de majoribus, quæ non transeunt in generali mandato.*

85 *Vicarius Episcopi non potest Ecclesias de loco ad locum transferre.*

87 *Ordinariorum appellatione, de quibus fit mentio in Bulla 99. Clem. VIII. qui comprehendantur.*

1 NON AMPLIUS. Jo. Andr. non summat. Sic tamen summari potest. Numerus personarum in Monasteriis institui debet secundùm mensuram facultatum ipsorum. Hoc dicit, & non dividitur.

2 Nota primò in Monasteriis tam virorum, quàm puellarum non plures esse recipiendos, quàm quot de illorum redditibus absque penuria sustentari valeant, ut hic est casus desumptus ex Concilio Arelatensi, *cap. 8.* & hoc ne ad mensuram personarum quæramus possessiones, quod nimis avarum est;

est; sed ex possessionibus quæ sunt, metiamur expensas, ut in Auth. *Ut determin. sit numer. Cler. post med. collat.* 1. secundùm Jo. Andr. *hic n.* 3. Cardin. *in*
3 1. *notab.* & Anchar. *n.* 2. Qua fit ut si quis impetraret rescriptum, ut in tali monasterio, vel Ecclesia reciperetur, obstaret exceptio paupertatis, ut hic, & in c. *Si proponente, supra de rescript.* secundùm Host. *in princ.* Abb. *n.* 4. *vers. Ultimò*, idem Butr. *n.* 2. & Imol. *n.* 1. qui ex hoc notant in Ecclesia non numerate semper competere exceptionem ut plures non recipiantur, quam ex bonis ipsius possint sustentari sine penuria.

4 Fallit hoc si Papa faceret Canonicos, vel Dignitates honorarias, secundùm ea, quæ notantur in c. *Super inordinata, supra de præben.* ut *hic* Host. *n.* 2. & vide quod de his Dignitatibus ventosis notat Bald. in c. *Cùm olim, n.* 8. *supra de consuetud.*

5 Quamvis autem præceptum hic positum sit negativè conceptum, videlicet non amplius recipiantur in monasteriis, quem possint ibi sustentari, ut in littera; tamen includit in se præceptum affirmativum, id est, ut tot sint recipiendi, quot ex reditibus monasterii sine penuria ali possint, & ad hoc quotidie allegatur iste textos, secundùm Abb. *in* 1 *notab.* qui hinc colligit bonam practicam contra Prælatos, qui averitiæ causa nolunt multos Monachos instituere. Possunt enim compelli ab eorum Superiotibus, ut tot instituant, quot possint de reditibus Ecclesiæ se sustentare, subdens hoc nunquam esse oblivioni tradendum, & est ex mente Innocentii, ut dicam infra *nu.* 35. Sed hoc supponit aliam quæstionem, videlicet An Prælati Regulares auctis reditibus monasterii possint, aut debeant augere numerum ibi præfinitum, quod inferius examinabitur in 5. *quæst. à nu.* 33. & præsertim n. 38.

6 Secundò nota argumentum quod in Ecclesiis Regularium certus numerus taxari potest, secundùm Abb. Antiq. *hic*. Hodie hoc est expressum à Concilio Tridentino in *c.* 3. *sess.* 25. *de Regular.* ubi statuitur, ut in monasteriis tam virorum, quàm mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus is tantùm numerus constituatur, ac in posterum conservetur, qui vel ex reditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possit sustentari. Concordant Constitutio Pii V. quæ incipit. *Circa pastoralis*, §. 7. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 184. & Decreta Clem. VIII. super reformatione Regularium, §. 7. *in Bullar. to.* 3. *pag.* 81.

7 Tertiò nota ibi, *vel clericorum*, appellatione clericorum regularium non comprehendi Monachos, nec Moniales, cùm ista ponantur hic tamquam diversa. De clericis enim regularibus intelligi debet hæc littera, non autem de clericis sæcularibus, ut intellexerunt Butr. Card. & alii, & non benè, quia verbum *clericorum* regulatur à verbo monasteriis. Non dicuntur autem monasteria clericorum sæcularium, sed regularium dumtaxat. Quinimo monasteria religiosorum non debent converti in habitacula sæcularium clericorum, nec debent regi per sæculares, c. *Dudum*, 18 q. 2. c. *Quæ semel*, & c. *seq.* 19. q. 3. & clerici sæculares utentes habitu, & nomine monachali jubentur fieri Monachi, vel ab hoc desistere, ut in c. *Ut clerici, infra de regular.* Nec placet ut verbum *clericorum* suppleatur, id est Collegio, ut voluit Cardin. quoniam cum littera possit congruè intelligi de clericis regularibus, non est recurrendum ad supplectiones, cùm præsertim de sæcularibus disposi-
8 tum fuerit in c. *Authoritate, infra eod.* Hoc tamen intellige in stricta significatione; nam latè sumpto vocabulo Monachi comprehenduntur etiam clericorum appellatione, ut *hic* per Abb. *in* 2. *notab.*

Hinc investiganda sunt multa, quæ à Doctoribus aut non attinguntur, aut minus perfectè. Primò scilicet, ad quem spectet præfixio numeri in monasteriis. Secundò, in quibus monasteriis sit facienda. Tertiò, ad quam rationem. Quartò, an receptio supra facultates monasterii sit nulla. Quintò, an numerus augeri possit auctis reditibus. Sextò, an, & qualiter in monasteriis recipi possint Moniales supranumerariæ. Septimò, an supranumerariæ in locum numerariæ decedentis subrogentur. Octavò, pro quot Regularibus monasteria sint erigenda. Nonò, an erigi possint de licentia solius Episcopi. Decimò, & ultimò, an possint erigi à Vicario Episcopi sine speciali mandato.

9 QUÆRO igitur primò ad quem spectet præfixio numeri in monasteriis mulierum?

Solutio. In monasteriis Monialium, quæ subjecta sunt Episcopo diœcesano, planum est numeri præfixionem ad ipsum tantùm pertinere, arg. cap. *Præcipimus*, 12. *q.* 1. c. *Omnes Basilicæ*, 16. *qu.* 7. c. *Monasteria*, 18. *q.* 2. Si verò sint subjecta superioribus regularibus, numeri præfinitio spectat tam ad Episcopum, quàm ad Prælatum regularem ex Concilio Tridentino, *c.* 3. *juncto c. ult. in fin. sess.* 25 *de regular.* nam in *d. c.* 3. Concilium loquitur impersonaliter ibi, *Is tantùm numerus constituatur, & in posterum conservetur.* In prædicto autem cap ult. præcipit ut decreta omnia illius sessionis executioni demandentur ab Episcopis in monasteriis sibi subjectis, & in omnibus aliis, ipsis in superioribus decretis specialiter commissis, atque omnibus Abbatibus & Generalibus, & aliis superioribus Ordinum.

Et ita S. Congregatio ejusdem Concilii Interpres olim consulta an taxatio numeri Monialium Regularibus subjectarum, quæ facienda ex decreto Concilii *c.* 3. *sess.* 25. *de Regular.* pertineat ad Episcopum solum, vel superiorem regularem: respondit spectare ad utrumque, & ad Ordinarium, & ad superiorem. Postea edita fuit Constitutio Gregorii XIII. quæ incipit, *Deo sacris virginibus*, quæ observanda est. Mandat hæc Constitutio in §. 6. Monialium numerum per locorum Ordinarios etiam in monasteriis ab eorum cura, & regimine quomodocumque exemptis cum illarum superiorum interventu stabiliri, & ordinari, neque supra illum numerum aliàs recipi posse etiam de consensu Superiorum suorum, ut in *Bullar. tom.* 2. *pag.* 368.

10 Nec obtinent in monasteriis Monialium ubique locorum. Pro monasteriis autem virorum Italiæ, & Insularum adjacentium emanavit decretum S. Congregationis Concilii *de celebr. Missarum*, §. *Postremo*, quo præcipitur Superioribus regularibus intra fines hujusmodi existentibus, ut in qualibet provincia adhibitis duobus, aut tribus Regularibus sui Ordinis, bona immobilia, reditus, & consuetas eleemosynas diligenter recognoscant, omnibus detractis, quæ reparationes, præstationes, grandines, sterilitates, & alia onera consue-

fueverunt absorbere: eaque omnia in proximo Capitulo generali, vel provinciali coram tribus judicibus ab ipsomet Capitulo deligendis proponant, qui sedulò examinent quot religiosi homines connumeratis etiam laicis, aliisque necessariis servientibus in unoquoque monasterio juxta regiones, & proprii instituti morem competenter valeant sustentari. Tum eorumdem bonorum, redituum, & eleemosynarum, & onerum præcisam notam ipsimet Capitulo exhibeant, ut in illo diligenter omnibus discussis, in singulis monasteriis cujusque provinciæ certus earum tantum personarum numerus Patrum Capitularium voto præfigatur, quæ ex reditibus & eleemosynis hujusmodi sufficienter ali possint, ut in eodem decreto pleniùs continetur, pro cujus executione in §. seq. alia adjiciuntur, & pœnæ transgressoribus infliguntur, ut in *Bullar tom. 4 pag. 316.* Idemque ferè per omnia sanxerat Paulus V. in sua Constitutione, quæ incipit, *Sanctiss mus, edita die 4. Decembris 1605, ut in Bullar, tom. 3. pag. 187.* Sed quia Decreta hujusmodi nondum fuerunt executioni demandata, in Congregatione Cardinalium, ac Prælatorum à Sanctissimo Domino nostro Innocentio X. nuper instituta super statu Religionum, diu multumque deliberatum est de ratione ineunda pro illorum executione; & injunctum est mihi velut uni ex Prælatis ipsis Congregationis, ut minutam Constitutionis desuper conficerem, quæ postea per manus delata, & à Sanctissimo probata, tandem jussu Sanctitatis suæ promulgata fuit. Et est tenoris infrascripti, videlicet.

INNOCENTIVS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

INTER cætera quæ ad Regularem disciplinam instaurandam, conservandamque Sacrosancta Tridentina Synodus salubriter decrevit, illud semper præcipuum, & maximi momenti habitum est, quo injungitur ut in singulis monasteriis, & domibus Regularibus tantum numerus constituatur, & in posterum conservetur, qui vel redditibus propriis monasteriorum, vel consuetis eleemosynis commodè possit sustentari. Quapropter ad ejus usum inducendum fel. record. Clemens VIII. Paulus V. & Urbanus VIII. Romani Pontifices Prædecessores nostri varia decreta ediderunt; Sed quia nihilominus, sive ob injuriam temporum, sive ob Superiorum incuriam, sive alias ob causas, illius executio hucusque protracta est, non sine gravi monasteriorum in spiritualibus, & temporalibus detrimento, ac Religionum jactura; Idcirco Nos nequaquam ignorantes quantum ex monasteriis piè institutis, & rectè administratis in Ecclesia Dei splendoris, atque utilitatis oriatur, quantumcumque dignitati, & commodo Ecclesiastici Ordinis detrahat multitudo Religiosorum, quæ sine delectu supra vires monasteriorum in Religiones invehitur; ac proinde arbitrati valdè acceptum, sacrisque Religionibus proficuum fore, ut Decretum tam salubre debitæ executioni demandetur; De consilio nonnullorum Venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, ac Dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum motu proprio, ac ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine tenore præsentium præcipimus, & mandamus omnibus, & singulis dilectis filiis Generalibus, Commissariis, Præsidentibus, Provincialibus, Ministris, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Præfectis, Rectoribus, Guardianis, Correctoribus, Vicariis, & quibuscumque aliis Superioribus Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum ac Domorum quorumcumque Monachorum, & Regularium virorum bona immobilia possidentium, vel non possidentium, cujuscumque Ord. Mendicantium, vel non Mendicantium Congr. Societatis, & Instituti etiam necessario, & in individuo exprimendi existentium intra fines Italiæ, & Insularum adjacentium, ut singuli ad quos pertinet, adhibitis duobus, vel tribus Regularibus sui Ordinis probatioribus, ac rerum usu peritioribus, bona immobilia, census, redditus, ac proventus omnes monasteriorum, conventuum, collegiorum, ac domorum Regularium hujusmodi (etiamsi sint Hospitia, vel ab alio monasterio dependeant, sintve illius granciæ, seu membra) sex annorum immediatè præcedentium habita ratione, ac detracto omni eo quod grandines, sterilitates, reparationes, & alii casus hujusmodi absorbere solent; Consuetas item eleemosynas, & obventiones. Item victus, vestitus, ac medicinalium, & alias quascumque tam ordinarias, quàm extraordinarias expensas, æris quoque alieni, necnon Missarum celebrandarum, fabricæ, Sacristiæ, annuarum præstationum, contributionum, ac procurationum, aliave cujusvis generis onera diligenter, ac maturè recognoscant, eaque omnia in scripturam redigant, exprimentes ipsius monasterii titulum, seu denominationem, item capacitatem, ac situationem, videlicet in qua diœcesi, & an intra mœnia civitatis, vel oppidi, anve in pagis, seu villis, vel in silvis, aut nemoribus, & quantum distet à locis frequentibus & populosis: Item à quo tempore fundatum fuerit, quave auctoritate, & cujus sumptibus; Anve, & à quo numerus Religiosorum in eo fuerit aliàs præfixus, & quot ibi Religiosi, & servientes in præsentia degant, specificatis uniuscujusque nomine, cognomine & patria, scripturamque sic confectam propria manu subscribant, medio juramento attestantes vera esse omnia, quæ in ea continentur, consuetoque sigillo obsignatam infra quatuor menses à publicatione præsentium in hac Alma Urbe nostra, ut intra, facienda computandos transmittant, seu consignent Procuratori generali sui Ordinis in Urbe commoranti, qui una cum aliquibus gravioribus Religiosis à Congregatione prædictorum Cardinalium, & prælatorum ad hoc specialiter deputandis, negocio maturè perpenso, ac computatis hujusmodi redditibus, eleemosynis, & obventionibus universis, atq; oneribus, ut supra, detractis, sedulò examinent quot Religiosi homines, connumeratis etiam laicis, aliisque necessariis servientibus in unoquoque monasterio, conventu, collegio, & domo Regulari, quamvis, (ut præmittitur, sit hospitium, seu alterius Monasterii membrum) juxta proprii instituti morem, victum & vestitum, ac medicinalia in communi habentes commodè valeant sustentari, omnibusque diligenter discussis, familiæ cujusque monasterii, conventus, collegii, ac domus Regularis hujusmodi in qualibet provincia, vel congregatione, certum

ea

earum tantùm personarum numerum præfigat, quæ redditibus, eleemosynis, & obventionibus, ut supra, competenter ali possint, easque numeri præfixiones una cum originalibus scripturis superstatu cujusque monasterii, ac domus Regularis à Superioribus, ut præfertur, confectis intra alios quatuor menses eidem Congregationi Cardinalium, ac Prælatorum exhibeat, ut ab ea recognoscantur, & approbentur. Quod si memorati Superiores, ac Procuratores Ordinis intra præfixum terminum prædicta adimplere neglexerint, privationis vocis activæ & passivæ, necnon officiorum quæ tunc temporis obtinebunt, & inhabilitatis ad illa, vel alia in posterum obtinenda perpetuam pœnam eo ipso absque alia declaratione incurrant, rehabilitatione Nobis, & Sedi Apostolicæ reservata. Intereà verò prohibemus, & interdicimus omnibus, & singulis capitulis, & Congregationibus generalibus, provincialibus, & conventualibus, necnon Superioribus tam generalibus quam provincialibus, & localibus antedictis, ne deinceps quemquam ad habitum suæ Religionis recipiant, nec jam receptos, aut in posterum contra hujusmodi prohibitionem forsan recipiendos ad professionem admittant, donec scripturæ prædictæ, & præfixiones numeri familiæ cujusq; monasterii, ac domus Regularis hujusmodi, eidem Congregationi Cardinalium, & Prælatorum realiter, & cum effectu fuerint exhibitæ, ac deinde memorati Superiores licentiam recipiendi ad habitum, & professionem ab eadem Congregatione obtinuerint. Alioquin receptiones tam ad habitum, quàm ad professionem aliter factæ, sint ipso jure nullæ, nullamque inducant obligationem ad Religionem in specie, vel in genere, aut ad alios quoscunque effectus. Et nihilominus contravenientes sententiam excommunicationis incurrant, à qua per alium quam per Nos, & Romanum Pontificem pro tempore existentem, nisi in mortis articulo constituti absolvi non possint. Non obstan. quod præmissa omnia & singula Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis in favorem quarumcumque personarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Societatum, & cujusvis alterius instituti, etiam Societatis Jesu, & monasteriorum, conventuum, collegiorum, domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, necnon illorum etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque indultis, & privilegiis etiam ex causa, & titulo oneroso, vel in limine fundationis, etiam in Mari magno, seu Bulla aurea, aut alter nuncupatis sub quibuscumque ten. & formis, & cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritan. Decretis etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine etiam ad Imperatoris, Regum, seu aliorum Principum instantiam, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis & innovatis. Quibus omnibus & singulis quoad ea quæ præsentibus quomodolibet adversantur, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis ten. & formis specialis, & individua, & de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut quævis alia exquisita forma servanda esset, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata inserti forent, præsentibus pro expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, specialiter & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem quod præsentes literæ in valvis Ecclesiæ Lateranen. & Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Floræ de eadem Urbe publicentur, & affigantur; Q. æ postquam sic affixæ & publicatæ fuerint, omnes & singulos quos illæ concernunt, perinde arctent & afficiant, ac si unicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent: Quodque earumdem præsentium transumptis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio & extra illud ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die xvij. Decemb. MDCXXXXIX. Pontificatus Nostri Anno sexto. M. A. Maraldus.

Anno à Nativitate D. N. Jesu Christi millesimo sexcentesimo quadragesimo nono, Indictione secunda. Pontificatus autem Sanct. ss. in Christo Patris, & D. N. D. Innocentii Divina Providentia Papæ X. anno sexto, die verò 22. mensis Decembris supradictæ litteræ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valvas Ecclesiæ Lateranen. & Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, ac in acie Campi Floræ per nos Ioannem Garziam, & Iacobum Cornelium, prælibati S. D. N. Papæ Cursores.

11 2. QUÆRO in quibus monasteriis facienda sit numeri taxatio.

12 Solutio. De jure communi facienda erat tantummodo in monasteriis non Mendicantium, ex Constitutione Bonifacii VIII. in c. un. §. *Sane, de statu Regular. lib. 6.* & putuit esse ratio, quia cum monasteria Mendicantium bona immobilia non possiderent etiam in communi, ut c. *Nimis iniqua*, & c. *Nimis prava de excess. Prælat.* c. *Exiit qui seminat, de verb. signif. lib. 6.* taxatio numeri ad rationem redituum propriorum monasterii non videbatur possibilis, cùm nec possent habere annuos reditus, qui inter immobilia computantur, ut in Clem. *Exivi*, §. *Cùmque annui reditus, de verb. signific.* Unde nec in his servari poterat hæc Decretalis, quæ præcipit tot recipi, quot ex redditibus monasterii

13 sustentari possint. Verum hanc differentiam sustulit Tridentina Synodus in *d. cap. 3. sess. 25. de Regular.* ubi disertis verbis præcipit taxari numerum familiæ in monasteriis tam virorum, quàm mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus. Atque ita hac in parte ampliavit Constitutionem Bonifacii ad monasteria quæcumque etiam Ordinum Mendicantium. Nec obstat objecta impossibilitas. Quoniam ex Concilio in monasteriis non possidentibus bona stabilia fieri potuit taxatio secundùm consuetas eleemosynas: præterquam, quod in monasteriis virorum etiam Mendicantium, exceptis Capuccinis, & Minoribus de Observantia, & in omnibus monasteriis Sanctimonialium poterit fieri taxatio numeri, etiam ad rationem propriorum redituum mo-

monasterii, quia ex indulgentia Concilii bona immobilia eis possidere licet, ut in d.c.3. *in princ.*

14 3 QUÆRO, ad quam rationem reditus monasterii in præfixione numeri pro alimentis uniuscujusque de familia computari debeant.

15 Solutio. textus noster in taxandis Regularium alimentis hoc tantum requirit, ut sine pecunia sustentari possint: & ita etiam loquitur c. *un.§ Sanè, de statu Regular. lib.6.* Undè Jo. And. in sua gloss. ordinaria ibi posita in ver. *Absque penuria.* (Nota (inquit) non dixit, *commode*, sed *absq; penuria*, nam potest contingere ut sustentari non possint commodè, & tamen possint sine penuria; sicut Canonicus Bononien. de centum florenis non posset commode sustentari, & tamen absque penuria de
16 viginti quinque sustentaretur. In illa enim commoditate inspicitur consuetudo regionis, & qua-
17 litas personæ. Penuria verò secundùm derivatores habet in se egestatem, indigentiam, & defectum necessariorum. Hoc ergo voluit Constitutio, ut constitutæ in monasterio non Mendicantium non haberent necesse mendicare propter necessariorum defectum.) Hæc Jo. Andr. cujus distinctionem probant ib. Gemin *n* 4. & Franc. *n.*1. Imol. *hic n.*1. & Abb. *n* 4 dicentes satis esse ut sine penuria ibi esse possint, licet non commodè, & inter hæc longam esse differentiam. Et consentit Rebuff. *in tract. congrua por. isnu. q.* 8. *nu* 78 nam, ut ipse ait, Penuria dicitur inopia earum maxime rerum quæ in penu recondi solent & penus nomine continentur. quæ usui & potui sunt accommoda-
18 ta. *l.3. in princ ff. de pen. leg.* Commodè autem vivere intelligitur aptè, utiliter, & secundùm qualitatem status. eandem differentiam pluribus confirmat Ripa in c *Cum M n* 2. *supra de Co stit.* sed illa impugnat Dec. ib *n.*4. contendens, eam jure non
19 probari. Ego verò adverto differentiam hanc fortè admitti posse in terminis juris communis, ad inducendam nullitatem professionis, prout loquitur glossa Jo. Andr. in *d. §. Sanè:* nam illud jus novum, & pœnale, quod receptionem vitiat, & loquitur de receptis, quæ sustentari non possunt absque penuria, non debet extendi ad receptas, quæ non possunt ibi commode sustentari, licet absque penuria possint: & ita in eo casu Jo. Andr. dicit se in facto obtinuisse. Verum quoad receptionem ipsam, & taxationem numeri familiæ in monasteriis tam virorum, quàm mulierum dico hanc differentiam hodiè sublatam esse à Concilio Tridentino in d. *c* 3. *sess.* 25 *de Regular.* ubi disertis verbis præcipitur, ut is tantùm numerus in eis constituatur. & in posterum conservetur, qui vel ex reditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis, commodè possit sustentari. Pondera quia non dixit sine penuria, sed dixit com-
20 modè. In hac autem commoditate arbitranda fateor cum Joan. Andr. *loco citato* certam regulam constitui non posse, sed pro qualitate regionis, & personarum modò plus, modò minus taxari de-
21 bere. Unde cum Universitas Majoricen. conquesta esset apud Sacram Congregationem Concilii, quod Episcopus statuisset, ne Moniales in mona-
22 steria reciperentur cum minori dote, quàm ducentorum ducatorum, Sac. Congregatio censuit scribendum ad Episcopum, ut nihil præcisè statuat, & si quidquam statuit, abroget: Verum ta-
23 men pro qualitate personarum, ac temporum modò plus, modò minus bonorum monasteriis tradi sinat. Habenda tamen est ratio onerum monasterii, ut *hic* per Abb. *nu.*2. *vers. Et intellige*, & fusius dictum est supra *n.* 10.

In specie autem pro monasteriis Sanctimonialium ubique locorum fundandis Sac. Congregatio Episcoporum, & Regularium negociis præposita non consuevit fundationes admittere, nisi pro numero duodecim Monialium constituatur dos perpetua non minoris summæ, quàm annuorum scutorum trecentorum, non in censibus, sed in bonis stabilibus & frugiferis consistentium, ac præterea requirit ut Moniales secum deferant eleemosynam dotalem post professionem in bonis stabilibus, vel in censibus perpetuis, ac tutis investiendam.

24 Sed dices. Si monasteria habent, prout habere debent reditus sufficientes ad alendas moniales numerarias; Ergo dotis delatio illicita est, & simoniaca, per textum in c. *Quoniam, infra de Simon.* ubi Simoniaca labes dicitur usque adeò plerasque moniales infecisse, ut vix aliquas sine pretio recipiant in sorores, paupertatis prætextu volentes hujusmodi vitium palliare, & S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum olim consulta an monasteriis Monialium, in quibus juxta decretum *c.*3. *sess.*25. *de Regular.* Episcopus certum numerum constituit, liceat Abbatissæ in locum Monialium deficientium alias recipere, pacta certa eleemosyna pro dote; & quatenus non liceat, quæ provisio sit per Episcopum adhibenda: respondit si ex reditibus monasterii, vel ex consuetis eleemosynis tantùm suppetat Monialibus, ut ad ipsarum victum, & ad fabricam Ecclesiæ, aliasq; necessitates commodè sufficiat, minimè licere. Secus si monialium numerus augeatur. Cùm autem hujusmodi theorica ad praxim difficulter deduci possit, referendum Sanctissimo, qui probavit sententiam Congregationis, confirmans augendum numerum si dos recipienda sit.

Verùm hanc difficultatem postea sustulit S. Congregatio super negociis Episcoporum, & Regularium, quæ animadvertens Sanctimonialium monasteria sine dotium subsidio dici sustineri nõ posse; & propter ingruentes necessitates, & casus inopinatos plerumque ad inopiam redigi: Summis Pontificibus approbantibus prudenter sanxit, ut dotales eleemosynæ à Monialibus numerariis persolverentur, tametsi numerus esset taxatus ad mensuram redituum Monasterii. Ex penuria enim multa proveniunt mala, præsertim in Monasteriis Dominarum, ut inquit Host. *hic in fin.* facit c. *Si quis*
25 *objecerit*, 1. *q.*3. Nec obstat textus in d.c. *Quoniam*: nam ut ibi respondet glossa Joannis *in ver. Paupertatu* Si moniales ita pauperes sunt, ut non possint aliquo modo ibi aliam recipere, quia non habent ibi victum; sub hac forma possunt recipere, non habemus quid demus tibi pro victu, nisi tu portes tecum unde vivas, dum tamen hoc non dicatur in fraudem, nec deducatur in pactum. arg. c. *Si quis propter hoc*, 1. *q.*2 & quamvis Bernardus ibi in fine ejusdem glossæ addat tutius esse, ut nullo casu taliter aliqua recipiatur; tamen praxis quotidiana docuit id sine gravi Monasteriorum detrimento servari non posse.

26 4. QUÆRO. Si in Monasterio plures recipiantur, quàm ex reditibus ipsius possint sine penuria sustentari, An receptio sit nulla, necne.

27 Solutio. Si Monasteria sint mulierum ordinis

no12

non Mendicantium, de jure communi palam est
receptionem non valere, quia Bonifacius VIII. in
c.un. §.*Sane, de statu Regular. lib. 6.* districtè inhi-
buit, ne in Monasteriis dictorum Ordinum aliquæ
reciperentur de cætero in sorores, nisi quot pos-
sent de ipsorum Monasteriorum bonis, sive pro-
ventibus absque penuria sustentari, irritum decer-
nēdo si secus actum esset. Atque ita ex hoc capite
professiones esse nullas firmant *hic* Jo. Andr. *n.* 1.
in ver. Puellarum. Butr. Imol. & Abb. omnes *n.* 2. Se-
cus si monasteria mulierum sint Ordinis Mendi-
cantium, quia de illis non loquitur Constitutio,
& pœna nullitatis professionis ultra casum ibi ex-
pressum extendi non debet ad correctionem juris
28 communis, c. *Quæ à jure, de regul. jur. lib. 6.* Et idem
est in Monasteriis etiam Ordinis non Mendican-
tium, ut post Jo. Monac. & Archid. firmat glos.
ultra in *d.* §. *Sanè*, quia licet etiam in his ultra
quam sustentari possunt recipi non debeant; si ta-
men fuerint recepti, tenebit: nam & hominum
cœtibus se immiscere, & sibi vitæ necessaria ac-
quirere possunt, c. *Numquam, de consecr. dist.* 5.
29 Cæterum hanc Constitutionem Bonifacii VIII.
quoad pœnam nullitatis professionis contraria
consuetudine abrogatam esse existimat Thom.
Sanch *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 23. *n.* 4.
vers. Secunda conclusio, & moderni Collectores in
d. §. *Sane, n.* 31. cum compertum sit plures sæpe
admitti, quam sustentari valeant, nec unquam
nostris temporibus auditum sit ex hoc capite in
controversiam verti validitatem professionis, ne-
30 dum eam irritari. Sed judicio meo hoc patitur
difficultatem, quia cum Constitutio Bonifacii in
d. §. *Sane*, habeat decretum irritans contraria con-
suetudine abrogari non potuit: nam decretum
irritans tollit consuetudinem nedum præteri-
tam, sed etiam futuram, ut firmant in c. *Cum ad be-
neficia, de præben. lib.* 6. Archid. *in ver. Sed pone.* Joan.
Andr. *in ver. Legitima, vers. Si Papa*, Gemin. *col.* 2.
vers Nota bene, & Franc. *n.* 4. *vers. Ex quibus nota*, &
est communis opinio, ut testatur Anton. Gabriel
plures cumulans *lib.* 6. *commun. conclus. in tit. de
clausul. conclus.* 3. *num.* 40. *versic. Tertius principalis
effectus, & num.* 42.
31 Nec potest dari de non usu illius Constitutio-
nis, in qua est appositum decretum irritans,
Abb. in c. 1. *num.* 4. *vers. Unde ibi, supra de treug. &
pac.* & ibi etiam Felin. *n.* 6. *vers. Lex nova*, Rota *dec.*
207. *num.* 6. *part.* 7. *recent.* Dico igitur ex alio ca-
pite professionem sustineri, nempe quia Concil-
lium Tridentinum in d. *c.* 3. *sess.* 25. *de Regular.*
præscribit novam formam taxationis numeri in
monasteriis tam virorum, quam mulierum, et-
iam Ordinum Mendicantium, nec apponit pœ-
nam nullitatis receptionis; inde signum est no-
luisse ut professiones ex hoc capite essent irritæ,
arg. c. *Inter corporalia, vers. Unde si circa, sup. de
transl. Episc.* Præsertim stante longissima obser-
vantia subsequuta, ad l. *Si de interpretatione, ff. de
legib.* & c. *Cum dilectus, de consuetud.* Et quamvis sic
inducatur correctio Constitutionis Bonifacii in
d. §. *Sanè*, tamen hoc casu correctio juris est favo-
rabilis, cum per eam reducamur ad jus commune
32 antiquum, ut dicam infra *num.* 63. Atque ita pro-
posito dubio an professio receptarum ultra fa-
cultatem monasteriorum præfixo, vel non præ-
fixo numero sit nulla, stante c. *Periculoso*, §. *Sanè, de
statu Regular* juncta reg. *c fin. sess* 25. *de regul.* nem-

pè in ea verba, (Hæc omnia, & singula in superio-
ribus decretis contenta observari S. Synodus
præcipit.) S. Congregatio Cardinalium Triden-
tini Concilii Interpretum censuit non esse nul-
lam.
33 5. QUÆRO An numerus familiæ in mona-
steriis tam virorum, quàm mulierum semel præ-
finitus augeri possit, si reditus fuerint adaucti.
Ad partem negativam facit decretum Concilii
Tridentini in d. *cap.* 3. *sess.* 25. *de regularib.* Quod
non tantum præcipit, ut in monasteriis ad mensu-
ram redituum numerus constituatur, sed etiam
ut in posterum conservetur.
34 In oppositum est veritas, quia in constitutione
taxativa numeri subintelligitur taxata conditio,
nisi reditus monasterii augeantur. Casus est in c.
*Cum M. vers. Nisi in tantum excrescerent Ecclesiæ fa-
cultates, supra de Constit.* & ibi notat gl. in *ver. Suffi-
cere*, Cardin. *in princ.* & communiter omnes. Nam
quælibet dispositio intelligitur rebus sic stanti-
bus, c. *Beatus*, 22. *q.* 2. & c. *Quemadmodum*, cum ibi
notatis, *de jurejur.* & constitutio limitatur ad li-
mites causæ ipsius constitutionis. Causa deter-
minativa numeri est sola penuria, fructuum aug-
mentatio: ergo fructuum debet esse causa reso-
lutiva constitutionis ex defectu causæ, ut benè per
Butr. in d. c. *Cum M. num.* 2. *vers. Si est confirmatus*,
Felin. in c. *Cum accessissent, num.* 13. *de Constit.* &
Jas. in l. *Quod Servius, n.* 11. *ff. de condit. cau. dat. non
seq.* & hoc tenet apertè Innoc. *hic post princ.* dicens
plures in monasterio esse ponendos, si plures
quàm ibi sint commodè possint sustentari, alle-
gat c. *Quanto, infra, de cens.* c. *Præcipimus*, 12. *q.* 1. &
36 c. *Canones*, 16. *q.* 7. & cum Innoc. consentiunt *hic*
Host. *num.* 2. *in ver. Regere*, & Abb. *n.* 51. Quini-
mò glossa hic videtur tenere per superexcrescen-
tiam fructuum in monasterio numerum frangi
ipso jure. Quam glossam extollit Butr. *hic num.*
5. *&* 6. remittens ad c. *Dilectus, il primò, supra de
præben.* & c. *Cum M. de Constit.* Contrarium tamen
ex eadem glossa postea deducit idem Butr. *hic
num.* 7. colligens ex illa augmentationem, seu di-
minutionem redituum non rumpere numerum,
sed inducere potentiam rumpendi. Quod magis
placet, nec glossa dicit, ipso jure, & in hoc etiam
resident *hic* Imol. *num.* 3. *vers Nota benè.* & Abb. *n.*
5. *in fin.* Conclude igitur auctis reditibus posse
augeri numerum familiæ tam in monasteriis vi-
rorum ultra montes, quam in monasteriis Mo-
nialium ubique locorum, juxta declarationem
37 S. Congregationis Concilii à Sanctissimo appro-
batam, de qua supra *in* 3. *quæst. num.* 24. Dummo-
dò tamen augmentum sit tale, ut personæ ultra
numerum receptæ ex reditibus superexcrescen-
tibus æquale stipendium habeant cum reliquis
de numero, vel saltem sufficiens, & honestum, ut
probat text. in d. c. *Cum M.* ibi, si ex eis pares po-
tuerint cum aliis sortiri præbendas, *supra de Con-
stitut.* & firmat glossa nostra *hic vers. Ergo tantum
debet*: nam propter augmentum modicum non est
augendus numerus, arg. l. 1. *& fin. C. de alim.* secun-
38 dum Innoc. *hic in fin.* Host. *num.* 3. Butr. *num.* 6.
Cardin. & Anchar. *num.* 3. Dixi in monasteriis vi-
rorum ultra montes; quia in his, quæ sunt in Ita-
lia. & insulis adjacentibus servari debent decre-
ta S. Congregationis Concilii *de celebr. Missae*,
quibus specialiter cautum est, ut Superiores re-
gulares perpetuò servare teneantur numerum

familiæ in singulis hujusmodi monasteriis Capituli generalis, vel provincialis authoritare præfinitum, nec possint illum quoquo modo augete, etiam prætextu augmenti redituum absq; Sacræ ipsius Congregationis licentia sub pœna privationis officiorum, vocisq; activæ, ac passivæ, & perpetuæ inhabilitatis eo ipso incurrenda. ut in §. 13. *in Bullar. tom. 4 pag* 316. Idemque prius statuerat Paulus V. in Constitutione, quæ incipit, *Sanctissimus, edita die 4. Decembris* 1605. ut in *Bullar. tome 3. pag.* 187.

39 Porrò ubi hæc numeri præfixio facta jam fuerat in vim prædictæ Constitutionis Pauli V. absq; tamen computatione redituum cujusque religiosi, S. Congreg. Concilii Sanctiss. D.N. Urbano VIII. approbante censuit esse iterum faciendam servata forma ultimi decreti hac de re editi, ut in declarationibus impressis, quæ habentur in *Bullar. in calce eorumdem decretorum, tom 4. pag.* 318. *vers. De-*
40 *cimoseptimo*, declaravit etiam novitios ad habitum regularem admissos esse admittendos ad professionem in monasteriis, in quibus habita, ut supra, præfixione numeri, commodè ali non possunt, si aliàs habiles existant, ac deinde in aliquo alio monasterio ejusdem Religionis collocandos esse, ubi commodè ali possint, ut in declarationibus impressis, quæ habentur in *Bullar, in calce eorumdē decretorum, vers. Decimeseptimò, & vers. Decimooctavò.*

41 6. QUÆRO an in monasteriis Monialium, in quibus numerus est taxatus, possint recipi Moniales supranumerariæ.

Affirmant Navarr. *de redit. Eccles. q. 1. menit.* 62. Suar. *de relig. tract. 3. lib. 4. c. 9. n.* 17. Valer. Reginal. *in Praxi fori pœnitential. lib.* 23. *n.* 194. & Sanchez *in Præcepta Decalogi tomo 2. lib. 7. c. 23. nu. 24. vers. Tertia*, existimantes ex dispositione juris communis, & Concilii Tridentini tantummodo prohiberi ne in monasterio, in quo plures Moniales ali non possunt, aliæ recipiantur Monasterii expensis alendæ, & ad hanc partem facit glossa in c. *Quoniam, in ver. Paupertatis, infra de simon*, ut dixi *sup. in 3. quæst. nu.* 25

Solutio. Ex stylo Curiæ pro Monialibus supranumerariis in Italia, & Insulis adiacentibus dari solent licentiæ impressæ S. Congregationis Episcoporum, & regularium sigillo Cardinalis Præfecti obsignatæ, & à Secretario ipsius Congregationis subscriptæ. Extra Italiam verò expediuntur per litteras Sanctissimi Domini Nostri in forma Brevis. In quibus quidem licentijs multæ conditiones præscribuntur, & inter cæteras, ut dupli-
42 cem solvant eleemosynam. Declaravit autem sacra eadem Congregatio die 6. Septembris 1604. duplicis eleemosynæ nomine intelligi semper debere duplicatam summam ejus, quæ in receptione cujusque Monialis intra numerum in quolibet monasterio constitutum erogari pro tempore consueverit: ita tamen ut ubi summa, quæ confertur, minor est scutis ducentis, ibi saltem ratione duplicatæ eleemosynæ solvenda sint scuta qua-
43 dringenta, & non minus: eadem quoque S. Congregatio districtè prohibuit ne loca per obitum Monialium intra numerum decedentium pro tēpore vacatura, cuiquam puellæ ad habitum regularem recipiendæ concedantur, neque promittātur, nisi sequuta vera, & reali illorum vacatione, atque ita demum & non antea de eis disponi, ac Monialis demortuæ locum, promissionē, aut receptionem in Capitulo, seu quovis alio modo fieri jussit, dummodo tunc temporis puella ipsa recipienda, & ætatem habeat idoneam, & cæteras qualitates requisitas; quibus etiam præditas esse
44 debere voluit eas puellas, quæ supra numerum recipiendæ sunt, etiam tunc cum eis loca vel promittuntur, vel dantur. Si quid verò contra à quoquam fieri contigerit, irritum, & inane, ac nullius roboris, & momenti fore, & esse decrevit. At nihilominus Abbatissas, Priorissas, & alios quoscumque monasteriorum Superiores, qui cujusvis puellæ receptioni, vel admissioni, aut locorum vacaturorum promissioni adversus præsentis decreti dispositionem consenserint, privationis vocis activæ, & passivæ, aliisque arbitrio ejusdem Congregationis infligendis pœnis obstrictos, & obnoxios fore declaravit; salvis etiam semper, & in suo robore permanentibus aliis quibuscumque ipsiusq; Congregationis decretis aliàs latis, præsenti decreto non contrariis, præsertim circa Monialium admissionem, & receptionem ad habitum, & professionem, circa eleemosynarum depositionem, & derogationem in bona stabilia, quibus nullatenus derogare voluit, & intendit.) Decretum habetur impressum apud Stephan. Quarant. *in Summa Bullar. in ver. Monasteria Monialium, pag.* 359. licet corruptè ibi legatur verbum, *quadraginta*, & legendum sit, quadringenta.

45 Porrò cum Placentiæ ferè in omnibus Monasteriis taxatus esset numerus Monialium, qui ex reditibus, & consuetis eleemosynis commodè sustentari valeat, Cumque multæ puellæ instarent ut supra numerum reciperentur, dicentes, se non fore onerosas monasterio; Tum quia solvent dotem solitam, quæ poterit converti in emptionem alicujus annui reditus; Tum quia parentes se obligabunt dare cuilibet ipsarum donec vixerint aliquid pro sustentatione vitæ illius, & cum difficile esset cohibere cives, ut expectarent mortem multarum quæ nunc sunt Monialium, Episcopus anceps quid agendum esset, consuluit S. Congregationem Concilii. Primò an durante tempore probationis satis consultum sit, si puellæ alimenta à parentibus subministrentur.

Secundò, an adveniente tempore emittendæ professionis, satis sit solvere dotem ea pactione, ut inde emantur annui reditus, vel res stabilis, vel ut redimatur aliquis ager monasterii, itaut augeatur reditus monasterii, licet inspectis omnibus monialibus in communi, adhuc non possint commodè sustentari.

46 Tertiò, an satis consultum sit menti legislatoris si ultra dotem in solutum dandam certa promissio fiat à parentibus alicujus annuæ pensionis vita durante illius puellæ, quæ sufficiat ad victum illius.

47 Quartò, an promissio facienda sit monasterio, vel puellæ.

Ad primum S. Congregatio respondit satis esse consultum.

Ad secundum satis esse si pecunia, quæ nomine dotis dabitur, convertatur verè in emptionem tanti annui reditus, vel in redemptionem tot bonorum monasterii oppignoratorum, ut sic reditus monasterii tantum augeantur, quantum sufficiat victui puellarū in Moniales recipiendarum; Quod tamen augmentum non privatim vertatur in utilitatem ipsarum puellarum, sed in totius monasterii communem usum, ex quo & ipsæ puellæ una

cum

rum aliis Monialibus ali poterunt.

Ad tertium debere Episcopum id curare omninò, ut propinqui publici, validoque instrumento se obligent ad certam annuam præstationem, quæ minor non sit duodecim aureis pro necessitatibus puellarum dum vixerint.

Ad quartum respondit promissionem hanc faciendam esse monasterio, non autem puellis ipsis. Minimè permittendũ, ut pecunia hæc detur eis, ne alioquin contra votum suũ solemne fiant proprietariæ; sed recta deferatur ad manus Abbatissæ, quæ in primis ex ea subveniet arbitrio suo necessitatibus earum Monialium, pro quibus persoluta fuerit. Si quid verò reliquum erit, convertet in communem usum monasterii. Quæ omnia Sanctissimus in Consistorio approbavit, non tamen ad eum finem, ut fiat nova Bulla super hac declaratione, sed ut singulis Episcopis petẽtibus, prout nunc petiit Placentinen. ita respondeatur.

48 7. QUÆRO, an Monialis supernumeraria, decedente aliqua Moniali de numero, in ejus locum subrogetur.

Ad partem affirmativam facit, quia Canonicus ultra numerum receptus in Ecclesia in qua sunt præbendæ distinctæ, si moriatur Canonicus numerarius, extinguitur, & locum decedentis ingreditur, eique præbenda, ut præfertur vacans, est conferenda, non autem Canonico numerario, ut ex communi Doctorum sententia contra Innocentium firmata Anton. de Butr. in d.c. *Dilectus il 1. n. 9. vers. Hac est in effectu.*

Solutio. S. Congregatio negotiis Episcoporum & Regularium præposita generali decreto statuit, & declaravit Moniales quæ supra numerum in quolibet Monasterio constitutum recipiuntur, in locum Monialium decedentium intra numerum nequaquam subrogari, neque impedimento esse, quin aliæ in locum earundem ex numero demortuarum recipi eo modo valeant, quo in singulis monasteriis Moniales intra nu-
49 merum possunt admitti. Quinimo easdem sic supra numerum receptas supranomerarias semper quoad hoc remanere, etiamsi in cæteris ab aliis nihil differant, sed illis in omnibus pares, & æquales juxta cujusque monasterii institutum esse debeant 6. Septembris 1604.

50 Non obstat contrarium de Canonicis ultra numerum receptis, quia in eis diversa militat ratio: nam cum nihil in Ecclesiam deferant, de illius reditibus sunt alendi, videlicet de quotidianis distributionibus, ut in c. *Dilectus, il prims in fin. supra de præb.* & de reditibus superexcrescentibus, ut in d. c. *Cum M. de Constit.* iisque non extantibus, habere debent præbendam cum primum se facultas obtulerit, d.c. *Dilectus*, & c. *Relatum. de preben.* & c. *Cum super. de conceff. præb.* meritò supra numerum receptus subrogatur in locum antiqui prædefuncti. At secus est in Monialibus supranumerariis, quia cum unaquæque secum deferat eleemosynam dotalem scutorum ad minus quadringentorum in bonis stabilibus, vel censibus perpetuis investiendam, ex quorum reditibus commodè ali possit, nulla ratio suadet ut locum decedentis ingrediatur.

51 8. QUÆRO, pro quot Religiosis ad minus monasteria sint erigenda?

Solutio. Gregorius XV. approbante S. Congregatione Cardinalium super negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium, sub die 17. Augusti 1621. revocavit licentias à Paulo V. concessas erigendi novos Conventus cum sola licentia Ordinariorum, voluitque, ut de cætero non erigerentur, nisi in eo saltem duodecim Religiosi habitare, atque ex reditibus ipsorum monasteriorum, & consuetis eleemosynis commodè sustentari possent.

Prosp. Fagnan. in 3. Decretal. Tom. 4.

52 Ex decretis autem S. Congregationis Concilii *de celebrat. Missar. editis sub die* 21. *Iunii* 1625. §. 14. statutũ est ut monasteria, conventus, domus, congregatio, vel societas Religiosorum, seu Regularium nullibi recipiantur, nisi præter alia ad id requisita, in singulis ejusmodi locis duodecim saltem Religiosi degere, & ex reditibus, & consuetis eleemosynis competenter sustentari valeant ad præscriptum Decreti Gregorii XV. hac de re edita, alioquin monasteria, & loca hujusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, ut supra, sustentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non habitaverint, ordinarii loci visitationi, & correctioni, atque omnimodæ jurisdictioni subjecta esse intelligantur in *Bullar. tom.* 4. *pag.* 316.

53 Et S. Congregatio consulta An hoc decretum, quod videtur editum in ordine ad celebrationem Missarum, comprehendat eas Religiones, quæ non consueverunt onera Missarum recipere, ut sunt Religiones Capuccinorum, ac Societatis Jesu: Sac. Congregatio censuit com-
54 prehendere. Item consulta An idem decretum habeat locum in Italia dumtaxat, ad quam est restrictum decretum proximè antecedens, an verò etiam extra Italiam: Respondit habere locum etiam extra Italiam, ut in declarationibus S. D. N. Urbani VIII. authoritate editis, quæ habentur impressæ in *Bullar. eodem tom.* 4 *pag.* 318. *vers. decimo nonò, & vers. ultimò.*

Et novissimè quæsitum fuit, An decretum felic. rec. Urbani VIII. *de celebr. Missar.* §. 14. *Bullar. nov. tom.* 4. *pag.* 314. prohibens recipi monasteria, seu Conventus, in quibus duodecim saltem Religiosi sustineri non valeant, adjecta pœna subjectionis jurisdictioni Ordinarii loci, sit correctorium, seu abrogativum Constitutionis fel. rec. Gregor. XV. 31. *in Ordine eod tom.* 4. *pag.* 134. absolutè prohibentis erectionem monasteriorum, seu Conventuum, in quibus 12. saltem Religiosi ex reditibus, eleemosynis consuetis sustentari nõ possint, ita ut aliàs erectio, quamvis ex pio legato facta, censeatur prohibita, & indigeat dispensatione Apostolica?

Die 13. Aprilis 1652. S. Congregatio Eminentiss. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretũ censuit supradictũ decretum fel. rec. Urbani VIII. non esse correctorium, seu abrogativũ dictæ Constitutionis fel. rec. Greg. XV. incipien. *Cum aliàs.*

55 9. QUÆRO, an monasteria tam virorum, quam mulierum erigi possint de licẽtia solius Episcopi?

56 Pro solutione quatuor tempora sunt distinguenda. Primum tempus est juris communis antiqui, & secundùm hoc monasteria regularium absque dubio erigi poterant authoritate Episcopi Diœcesani, ut c. *Quidam*, 18. *quæst.* 2. ibi, (Placuit igitur neminem aut ædificare, aut construere monasteria, aut Oratorii domum sine conscientia ipsius Civitatis Episcopi.) Quod & leges civiles sanxerant, ut in Auth. *Vt nullus fabricet Oratorii domus*, §.

Sancimus, collat. 5. Ad idem c. *Cellulas, ead. caus. & quaest.* ubi dicitur, cellulas novas, aut congregatiunculas Monachorum ab'que Episcopi notitia prohibemus institui, & cap. *De Monachis* immediatè praecedenti, ubi sic legitur: (De Monachis monasterium novum, nisi Episcopo aut permittente, aut probante, nullus incipere, aut fundare
57 praesumat.) ubi glossa prima ponderando illud verbum *novum*, notat requiri consensum Episcopi, si totum monasterium sit destructum, quia novum dicitur, cujus facies immutatur, l. 1. §. *Opus novum, ff de nov. oper. nunciat.* Secus in reparatione, c. *Si quis vult.* 16. q. *ult* c. *Iudaei, infra de Iudaeis,* & l. 2. & 3. C. *de oper. publ.* Item glos. *ult.* in d. c. *De Mo-*
58 *nachis*, ponderando verbum *probante*, notat satis esse ut Episcopi consensus accedat post erectionem, quia ratihabitione potest confirmare, cap. *ult.* 21. *quaest.* 1. & consentiunt ibi Hugo, Archid. & alii; alioquin quod factum fuerat, destruatur, ut c. *Placuit, de consecr. dist.* 1. Licentia verò Sedis Apostolicae tunc temporis non requirebatur, ut c. *Nemo*, *il secondo vers.* Ad *hoc, infra de excess. Praelat.* & notat glossa in cap. *un. in ver.* Deinceps. per illum textum *eod. tit. lib. 6.*

59 Secundum tempus est Constitutionis Bonifacii VIII. in d. c. *unico. de excess. Praelat. lib. 6.* qua prohibetur ne deinceps liceat fratribus Mendicantibus nova loca, aut monasteria alicubi ad habitandum suscipere, seu olim suscepta mutare, vel in alios transferre absque speciali Sedis Apostolicae licentia, quae de illa prohibitione mentionem faciant. Excipiuntur tamen acquirentes loca pro Eremitica vita ducenda: & haec prohibitio adjectis poenis fuit postea innovata in Clem. *Cupientes, in princ. de poenis.* Unde hoc tempore inspecto adempta erat Episcopis facultas, quam habebant ex dispositione antiquorum Canonum, quoad monasteria, & loca Ordinum Mendicantium dumtaxat; sed salva erat quoad Eremitas, & non Mendicantes.

60 Tertium tempus est Concilii Tridentini quod in *cap. 3. in fin. sess. 25. de Regular.* statuit per haec formalia verba, videlicet: (Ne de caetero similia loca (id est monasteria, & domus tam virorum quam mulierum bona immobilia possidentes, vel non possidentes) erigantur sine Episcopi, in cujus Dioecesi erigenda sunt, licentia prius obtenta.) Et posito hoc decreto in dubium vertitur, An Monasteria hodie erigi possint de licentia solius Episcopi.

Negant Hieronym. Campan *in divers. jur. Canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 80 *vers. Verum cum d. spositione*, Zerol. *in Praxi Episcop. par.* 1. *in ver. Monachis.* §. 2. & Augustin Barbos. *de offic. & potest. Episc. par.* 2. *allegat.* 26. *num.* 4. existimantes Episcopi consensum non sufficere, nisi etiam Summi Pontificis accedat auctoritas, eo quod Concilium Tridentinum in *d. cap.* 3. non abrogaverit juris communis dispositionem, de qua in d. c. *un. de excess. Praelat lib. 6.* & referunt ita decisum fuisse per Eminen. Patres ejusdem Concilii Interpretes. Quam opinionem inde etiam confirmant, quod multae religiones impetrarunt indulta à Sede Apostolica erigendi monasteria de sola Episcopi licentia, ut dicam infra *num* 71. hinc deducentes sine hujusmodi indulto monasteria sic erigi non posse: alioquin privilegium fuisset inane, & nihil eis contulisset contra textum in cap. *In his, infra de privileg,* & cap. *Abbate, de verb. Signific.* Sed contra

Episcopi tantum licentiam esse necessariam affirmant Sorb. *in Compen. Privileg. Mendican in ver. Aedificare, in annotat. vers. Circa*, §. 20. & Eman. Rodriq. *quaest. regular. tomo* 2. *q.* 49. *art.* 3.

61 Tu dicas quoad loca Eremitica, & monasteria Ordinum non Mendicantium rem carere omni difficultate, quia facultas, quam Episcopi habebant de jure veteri, similia loca erigendi ex d. c. *Quidam, c. De monachis,* & c. *Cellulas,* 18. *q.* 2. fuit expressè illis praeservata in d. c. *un.* quoad loca Eremitica, & quoad monasteria non Mendicantium non fuit illis adempta, cum prohibitio illa loquatur tantummodò de Mendicantibus. Unde quod non mutatur, &c. l. *Sancimus. C. de testamen.* & l. *Praecipimus, in fin. C. de appell.* & cum Constitutio de Mendicantibus negaverit, de non Mendicantibus censetur concessisse, c. *Nonne. supra de praesump.* c. *Qualis,* 25. *dist.* & l. *Praeter ff. de judic.*

62 Quo verò ad Mendicantes exceptis Capuccinis, & Minoribus de observantia S. Francisci, videtur idem dicendum. Nam prohibitio Bonifacii VIII. in d. c. *un.* locum habet in illis Mendicantibus, quibus victum tribuit incerta mendicitas, & qui reditus, aut possessiones ex regula, vel constitutione habere non possunt, juxta textum in c. *un. de religios. domib. lib. 6.* ut notat glossa in praelleg. decretali Bonifacii in *ver. Mendicantes*. At ex Concilio Tridentino in d. c. 3. *in princ.* Regularibus quorumcumque Ordinum, praedictis tantum exceptis, licet bona immobilia possidere, & consequenter in eis videtur cessare prohibitio Bonifaciana, & nihilominus quoad omnes Concilium videtur Episcopis restituisse facultatem eis ademptam à Bonifacio, cum de omnibus loquatur sub unica determinatione, & juris correctio sit favorabilis, cum per eam fiat reductio ad jus commu-
63 ne antiquum, ut notatur in c. *Cum dilectus*, in glos. *in ver. Iuri communi*, & ibi per Host. *n.* 17. & com-
64 muniter Doctores, *supra de Consuetud.* Nec credendum est S. Synodum voluisse arctare eos, qui licentiam erigendi Conventus à Summo Pontifice impetrarunt, ad aliam licentiam obtinendam, ab Episcopo Dioecesano cum licentia sit gratia, per quam alicui licet quod prius non licebat, secundum Cardin. post Gulielm. de Monte Laud. in Clem. *fin. n.* 9. *de elect.* Nec Patres eo casu fuissent usi verbo *licentia*, sed potius ver. *Consensus*, sicut usus fuit Pius IV. dum voluit ut dispensationes Apostolicae de non residendo studiorum causa non suffragarentur, nisi accedente Ordinariorum consensu, ut in Constitutione incip. *Sanctissimus, edita die* 26. *Novembris* 1564.

65 Et confirmatur: nam Clemens VIII. *in Constitutione* 99. incip. *Quoniam ad institutum, edita die* 23. *Iulii* 1603. de voto S. Congregationis Cardinalium super negotiis Episcoporum, & Regularium declaravit (locorum Ordinarios non posse licentiam ad novos Conventus cujuscumque Mendicantium Ordinis in civitatibus, & locis eorũ &c. Ordinariae Jurisdictioni subjectis erigendos impertiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in ejsdem civitatibus, & locis existentium conventuum Prioribus, & aliis interesse habentibus, & causa servaris servandis cognita constiterit in eisdem civitatibus, & locis novos hujusmodi erigendos conventus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Quod si à sententiis Ordinariorum ad Sedem Apostolicam appellari contigerit, tamdiu

tam diu ipsos Ordinarios erectionem novorum
conventuum suspendere debere, quousque ab
ipsa Sede in eadem causa pronunciatum extite-
rit, Decernens irritum, &c. ut in *Bullar. tom. 3. pag.*
146. Quam Constitutionem postea innovavit Ur-
banus VIII. prævia revocatione facultatum Re-
gularibus concessarum non erigendi Conventus
ubique locorum de sola Ordinarii licentia, ut in
ejus *Constitutione* 25. incipiente *Romanus Pontifex,*
edita 21. *Septembris* 1624. *in Bullar, tom. 4. pag.* 265.
66 Ergo à contrario sensu servata forma in Consti-
tutione Clementis præscripta Conventus Men-
dicantium erigi puterunt de licentia Ordinarii,
oec opus erit licentia Sedis Apostolicæ, & hunc
intellectum jam pridem probavit S. Congrega-
tio Concilii, dum censuit pro erectione monaste-
rii nedum requiri licentiam Ordinarii, sed ser-
vandum esse decretum Clementis VIII. nisi eri-
gatur de licentia Sedis Apostolicæ, quia tunc eri-
gi potest sine Ordinarii licentia. Patet igitur non
esse admittendum intellectum eorum, qui dixe-
runt Concilium in *d. c. 3. in fin.* non sustulisse Con-
stitutionem Bonifacii VIII. sed præter licentiam
Sedis Apostolicæ, voluisse ut adhiberetur etiam
licentia Ordinarii: imò enim ex sententia Sacræ
Congregationis ubi erectio fit de licentia Papæ,
Ordinarii licentia non est necessaria; & ubi fit de
de licentia Ordinarii, non est necessaria licentia
Papæ, sed tantummodo servari debet solemnitas
Constitutionis Clementis, & ita multoties vidi
observatum: nam eadem S. Congregatio tam me
Secretario, quam anteactis temporibus multas
monasteriorum erectiones probavit ab Ordina-
67 riis factas absque licentia Sedis Apostolicæ. Quin-
imò aliàs censuit concedendum Congregationi
Peregrinantium Ordinis Prædicatorum, ut pos-
sint erigere conventus inconsultis Episcopis
quoad loca, in quibus non sunt Episcopi. Aliorum
verò locorum Episcopis commendandos esse hos
Regulares, ut cum postulaverint alicujus Mona-
sterii erectionem, illis faveant pro tempore, nisi
68 aliquod relevans obstiterit. Et alias censuit Epi-
scopum non prohiberi de Capituli, & quorum in-
terest consensu, & absque Rectoris præjudicio Ec-
clesiam sæcularem ordinaria authoritate in mo-
nasterium erigere. Et Datarius idem sensit, nisi
69 agatur de commutatione ultimæ voluntatis. Rur-
sus censuit Episcopum non prohiberi ordinaria
authoritate monasterium Monialium erigere.
Quid tamen in hoc servetur de stylo Curiæ dixi
in cap. *Grave, nu. 53. vers. Consuevit, supra, de off. Or-*
dinar. Quinetiam hanc facultatem novum mona-
sterium erigendi S. Congregatio nec denegavit
Vicario generali Episcopi ad id speciale manda-
70 tum habenti, ut dicam latè in sequenti quæst. Nec
forsitan Vicario Capituli sede vacante, & pro-
pterea quoddam monasterium fratrum S. Domi-
nici cœptum ædificari de illius licentia, respondit
sinendum esse ad finem perduci. Quæ omnia co-
gunt me credere apocripham esse decisionem,
quam referunt Campan. & alii præcitati. Cum
præsertim loquatur de Monachis, qui nullo jure
arctantur ad obtinendam super hoc licentiam
Sedis Apostolicæ, nec talem decisionem usquam
reperi in libris publicis S. Congregationis.
71 Non obstant indulta erigendi monasteria de
licentia solius Ordinarii: nam si rectè advertatur,
regulares præsertim non Mendicantes indul-
ta hæc non impetrarunt, ut se eximerent ab obti-
nenda licentia summi Pontificis, qua non indige-
bant, sed solum ut se eximerent à forma dictæ
Bullæ, Clementis VIII. ut scilicet Monasteria pos-
sent erigere ubique locorum, nullo aliorum Or-
dinum Regularium requisito consensu, & sic can-
tant indulta pro Monachis Congregationis B.
Mariæ Fulliensis, pro Carmelitis Discalceatis,
pro Clericis Regularibus S. Pauli Decollati, quæ
habentur respectivè in tribus Constitutionibus
Pauli V. nempe 51. & 10. *alias* 8. & 64. *in Bullar.*
tom. 3. pag. 242. 188. & 254. Unde patet ex præ-
dictis indultis ineptè inferri, ut in hujusmodi ere-
ctionibus licentia Sedis Apostolicæ sit necessaria.
Quartum denique tempus est Bullæ Sanctiss. D.
N Innocentii X. quæ incipit *Instauranda*: me Se-
cretario compilatæ in Sacra Congregatione su-
per statu Regularium, ac publicatæ die 22. Octò-
bris 1652. in qua ex causis in prooemio expressis
primò (extinguuntur, ac supprimuntur conven-
tus omnes Regularium virorum tam Mendican-
tium, quam non Mendicantium existentes intra
fines Italiæ, & insularum adjacentium in litteris
ab eadem Congregatione propediem expedien-
dis nominatim exprimendi, in quibus ob parvum
numerum Religiosorum Regularis disciplina ser-
vari non potest. Ac deinde quia parum est mala
præcidere, nisi etiam malorum causa, & radix
evellatur, innovantur Constitutiones Bonifacii,
& Clementis, quarum superius meminimus, *n.* 59
& 65. aliorumque Romanorum Pontificum su-
per erectione novorum Conventuum editæ, illis-
que addeodo prohibetur, ne deinceps aliquis Re-
gularium Ordinis Mendicantium, vel non Men-
dicantium, Congregat. Societatis, & cujusvis al-
terius instituti etiam Societatis Jesu in aliqua ci-
vitate, castro, villa, seu loco ad habitandum do-
mos, vel loca quæcumque de novo recipere, seu
monasteria, conventus, & collegia incipere, vel
fundare præsumat absque Sedis Apostolicæ licen-
tia speciali plenam, & expressam faciente de pro-
hibitione hujusmodi mentionem in scriptis, &
gratis concedenda, prævia examinatione S. Con-
gregationis negotiis Episcoporum, & Regularium
præpositæ. Si secus egerint, eo ipso incurrant pœ-
nas privationis vocis activæ, & passivæ, necnon
dignitatum, & officiorum, ac perpetuæ inhabili-
tatis ad illa, vel alia in posterum obtinenda; & ni-
hilominus receptiones, fūdationes, & erectiones
sint ipso jure nullæ, & invalidæ; & domus, ac loca
ipsa, & personæ in eis degentes omnimodæ juris-
dictioni, visitationi, & correctioni Ordinarii loci
plenè in omnibus subjaceant.) Hæc ibi. Quamob-
rem cessant hodie altercationes, quæ ex præce-
dentibus Constitutionibus, & Tridentini Concilii
Decretis oriebantur; nam post Bullam Innocen-
tianam manifestum est nova monasteria erigi nō
posse sine licentia Sedis Apostolicæ. Sed quia hæc
Bulla loquitur de monasteriis virorum, & non-
dum egressa est fines Italiæ, & insularum adjacen-
tium: propterea in monasteriis Monialium, &
ultra montes servabis antedictam temporum di-
stinctionem: nam quod non mutatur, stare non
prohibetur, l. *Sancimus, C. de Testam.* cū concordan.
72 Decimò, & ultimò QUÆRO posito Decreto
Trid Conc. *c. 3. in fin. sess. 25. de Regul.* An Vicarius
generalis Episcopi absque speciali mandato pos-
sit licentiam concedere novum monasterium eri-
geodi.

73 Videtur respondendum non posse. Primò quia in generali commissione noo veniunt ea, quæ ob sui gravitatem certæ personæ, vel dignitati à jure specialiter sunt commissa, l. 1. *ff. de off. ejus, cui mand. est jurisd.* & c. 2. *de off. Vicar. lib. 6.* Sed facultas novum monasterium erigendi ob rei gravitatem de jure specialiter est commissa Episcopo, c. *Quidam.* c. *De monachis,* & c. *Cellulas,* 18. *q.* 2. Ergo non transit in Vicarium ex generali commissione. Quo ar-
74 gumento utitur Ferret. *cons.* 347 *n.* 12. & per hanc rationem Rota apud Puteum *decis.* 53. *lib.* 2. decidit Vicarium non posse beneficium supprimere absque speciali mandato.

75 Secundò, per generalem Vicarii constitutionem non censetur translata facultas, quæ non competit Episcopo de jure communi, cap. *fin. ubi not. de offic. Vicar. lib. 6.* Innoc. quem cæteri sequuntur, in c. *Cum in cunctis,* nu. 5. *de elect.* Sed facultas erigendi novum monasterium non competit Episcopo de jure communi. Ergo non censetur translata per generalem Vicarii constitutionem. Minor probatur, quia etsi de jure communi antiquo novum monasterium constitui posset de licentia Episcopi, ut in d. c. *Quidam,* 18. *q* 2. quod est decretum Concilii Calcedonensis, & in d. c. *De Monachis,* & cap. *Cellulas,* 18. *q.* 2. quæ sunt Concilii Agathensis. tamen Bonifacius VIII. postea decrevit ne deinceps liceret fratribus Mendicantibus nova loca, aut monasteria alicubi recipere absque Sedis Apostolicæ licentia, ut in c. *unic. de excess. Prælat. lib. 6.* quam Constitutionem deinde innovavit Clemens V. ac pœnas contrafacientibus adjecit, ut in Clem. *Cupientes. de pœnis.* Post hæc supervenit decretum Concilii Tridentini c. 3. *sess.* 25. *de Regular.* quod restituit Episcopo facultatem antea sublatam Constitutione Bonifacii VIII. ut fusius dictum est in præcedenti quæstione à *num.* 55. Unde hæc facultas saltem quoad Mendicantes competit Episcopo de jure ipsius Concilii, non autem de jure communi; ac proinde non censetur demandata Vicario per generale mandatum. Et ob hanc rationem, quamvis Cardinales in suis titulis jurisdictionem habeant Ordinariam, & Episcopalem, secundum ea, quæ leguntur, & notantur in c. *His quæ, supra de major. & obed.* tamen Gregor. XIII. dixit se nolle, ut illis competerent ea, quæ Episcopis concessa sunt à Concilio Trident ut scripsi in prædicta Decretali. *His quæ, n.* 16.

Tertiò ea, quæ sunt voluntariæ jurisdictionis, & sapiunt gratiam, regulariter non censentur translata in generalem Vicarium, sed tantum ea, quæ sunt contentiosæ jurisdictionis, & sapiunt justitiam, cap. 1. *&* 2. *de offic. Vic. lib. 6.* Ferrett. *cons.* 344. *num.* 1.

77 Sed licentia erigendi novum monasterium est voluntariæ jurisdictionis, cum judicialem indaginem non requirat, saltem ante decretum Clementis VIII. & sapit gratiam, sicut beneficiorum collatio, ut per Ferrett. *cons.* 347. *num.* 13. *prope fin.* facit quod dixi supra *num.* 64. Ergo non censetur translata in generalem Vicarium; Atque ita arguit in simili Lap. *allegat.* 81. *num.* 7. & Ferrett. d. *cons.* 344. *n.* 1.

78 Quartò, solus Episcopus, non autem ejus generalis Vicarius potest ecclesias, & altaria dedicare, cap. *quicumque,* 16. *quæst.* 1. & c. *Nemo, in primo de Consecr. dist.* 1. & tradit Jo. de Selva *in tract. de benef. par.* 2. *quæst.* 5. *num.* 175. Sed monasterium erigi non debet absque dedicatione ecclesiæ, vel altaris, c. *Abbas,* & c. *Pridem,* 18. *q.* 2. Ergo saltem ratione ecclesiæ facultas erigendi monasterium competit generali Vicario.

79 Ultimò, Vicarius generalis sine speciali mandato non potest novam dignitatem erigere, ut post Jo. de Deo, Feder. de Sen. & Gemin. tradunt in c. *Cum accessissent. de Constit.* Felin. *num.* 15. *vers. Verum non sufficit authoritas Vicarij non habentis speciale mandatum,* & Dec. *nu.* 41. Ferrett. *cons* 327. *numer.* 7. ubi ampliat hoc procedere etiamsi Vicarius habeat mandatum cum expressione aliquorum specialium, ac deinde cum clausula ge-
80 nerali. Imò nec novum beneficium Vicarius generalis potest erigere sine speciali facultate, ut in d. cap. *fin.* tradit Jo. Andr. *in princ* quem illhic sequuntur Gemin. *col.* 1 *vers. Sed pone quod Plebanus,* Anchar. *num.* 1. Franc. *col.* 2. *in* 2. quem Ferrett. *d. cons* 327. *num.* 4 *& cons* 343. *sub nu.* 109 *vers. Rursus.* Ratio est, quia sicut Vicarius Episcopi non potest beneficium conferre, ut habetur in d. c. fin. nec illo privare, ut in *cap. Præcedenti,* ita nec illud creare, ut ibi deducit Jo. Andr. & alii supra relati. Quemadmodum nec potest erigere novam Parochiam juxta c. *Ad audientiam, il primo. de Eccles. ædifican.* ut probatur in d. c. *Nemo, in ver. Veniat, de Consecr. dist.* 1. Non videtur autem posse dubitari quominus in erectione novi monasterii erigatur nova dignitas, aut saltem plura benefi-
81 cia Regularia; quia monasterium erigi, atque institui non potest sine Abbate, vel Priore, & Monachis, cap. 2. & c. *Cum ad monasterium infra de statu monach.* Abbatia verò est propriè Dignitas
82 ecclesiastica, c. *Sicut deinceps,* 16. *quæst.* 7. & cap. *Ut Apostolicæ. de privileg. lib.* 6. Et quidem de majoribus secundum Lapum *alleg.* 87. *col. fin.* aut saltem media inter Episcopatum, & inferiores Dignitates, ut tradit Joan. de Selva *in tract. de benefic. par.* 1. *q.* 2. *n.* 8.

Similiter Prioratus Conventualis dicitur esse dignitas, ut in c. *Nisi essent. de præben.* & in Clem. 2. *de rescript.* Prioratus autem claustralis quamvis non sit dignitas, est tamen beneficium, d. c. *Cum ad monasterium. de statu Monach.* & Clem. *ne in agro. eod. tit.* & notat Jo. de Selva *ubi sup.* Et hæc tria inter beneficia regularia appellantur duplicia secundum Rebuff. *in Praxi tit. Quod sit, & quot modis dicatur beneficium in rubr. Regularia beneficia multiplicia. à n.* 1. *usque ad n.* 6.

83 Simplex itidem Prioratus dicitur beneficium, ut notat Abb. in c. *Super inordinata, n.* 9. *vers. Aut est Prioratus. de præben.* Sicut & simplex Monachatus, glos. in Clem. *Dispendiosam, in ver. Beneficijs, de judic.* & Joan. de Selva *loco citato in fine.* Et hæc duo nempe Prioratus Regularis, & Monachatus inter beneficia regularia vocantur simplicia à Rebuffo *ubi supra n.* 6.

Cum itaque monasterium erigi, atque institui non possit, quin simul erigantur Abbatia, vel Prioratus, ac plures Monachatus, hinc necessariò sequitur, ut sicut non potest Vicarius generalis Episcopi novam dignitatem, aut beneficium erigere, sic & multò minus monasterium, quod constat dignitate, ac pluribus beneficiis conventualis eccle-
84 siæ. Atque ita in puncto consuluit Calder. *cons.* 3. incip. *An Vicarius Generalis de offic. Vicar.* motus, quia ædificatio monasterii est de majoribus, quæ non transeunt in generali mandato, allegat c. Ne-

c. *Nemo, il primo de Consecr dist.* 1. c. *Quicumque* & c. *Quidam,* 18. *q.* 2. c. *Cum olim de privileg.* & c. *Authoritate, eod. tit. lib. 6.* in quibus exprimitur de Episcopo. Nec secundum eum obstat glos. dict. c. *Nemo,* dicentis Episcopum id posse per se, vel alium; quia, ut dicit ibi Archid. *num.* 4. in glos. per se, illud, *alium,* intelligitur de delegato Episcopi speciali, & sequuntur ibi Bellam, *in eadem glos. num.* 2. & Turrecr. *in* 3. *q. num.* 5. dicens idem tenere Hostien. *in summa de Eccles. aedific.* & ita prædicti omnes sunt apertè pro hac sententia.

Nec dicatur in erectione novi monasterii non creari nova beneficia, sed potius transferri de loco ad locum. Nam id jure negari potest; Verè enim dignitas quæ transfertur, desinit esse dignitas in loco, in quo erat ante translationem, c. *Si quis jam translatus,* 21. *q.* 2. & c. *Si qui Episcopi,* 92. *dist.* At per erectionem novi monasterii dignitas illius nullibi esse definit; ergo non transfertur, sed de novo erigitur. Et quamvis aliæ ejusdem speciei dignitates in aliis monasteriis reperiantur, tamen quotiescumque agitur an Vicarius possit erigere novam dignitatem, non intelligitur de dignitatibus omninò novis, puta Cardinalatus, &c. quia illas nec Episcopus potest erigere, ut
85 jam censuit S. Congregatio Concilii, sed de usitatis, ut Abbatia, Archidiaconatus, & consimiles. Præterea etsi hæc non esset erectio novæ dignitatis, sed translatio de loco ad locum; adhuc tamen idem esset respondendum, quia Vicarius generalis absque speciali mandato non potest ecclesias de loco ad locum transferre, ex traditis per Innocen. & Abb. in cap. *Ad hac supra de offic. Archid.* &
86 per Doctores in d. cap. *fin. de offic. Vicar. lib. 6.* Sicuti nec potest beneficium antea erectum supprimere, ut decidit Rota apud Put. *d. decis.* 53. *lib.* 3. Quamobrem cum facultas erigendi novum Monasterium non competat Vicario Episcopi ex dispositione juris communis, absurdum esset ut competeret ex decreto Concilii Tridentini *c.* 3. *sess.* 25. *de regul.* Quod constituit regulam prohibitivam ibi, *non erigantur,* à qua deinde solum excipit casum, nisi de Episcopi licentia. Unde cum emanaverit ad restringendam monasteriorum multiplicitatem, ne scilicet illorum multitudo potius detrimentum, quàm utilitatem Religionibus afferret, non debet eorumdem ampliationẽ operari, l. *Legata inutiliter, ff. de adim. legat.* cum simil. Præsertim quia Concilium quando voluit comprehendere etiam Vicarium, regulariter usus est nomine Ordinarii, non autem Episcopi.

87 Neque obstat decretum Clementis VIII. quod utitur verbo *ordinarii*: nam respondetur factum esse, quia ibi præscribitur modus generalis, & ab omnibus observandus in erectione novorum monasteriorum. Quæ quidem erectio quia fieri consuevit non tantum ab Episcopis, sed etiam ab aliis ordinariis locorum, ut sunt Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, & Vicarii generales habentes speciale mandatum, ideò usus est nomine Ordinarii, quòd magis latè patet quam Episcopi. c. *Ordinarii,* cum ibi notatis *de offic. ordin. lib. 6.* Felin. in c. *Cum olim col.* 1. *de præscript.* Sed non licet inde inferre, ut hæc facultas competat indistinctè omnibus locorum Ordinariis. Hoc enim decretum non tribuit Ordinariis novam erigendi facultatem, cum potius emanaverit ad comprimendam hujusmodi erectionum multiplicationem in præjudicium aliorum regularium. Et quamvis dum prohibet ne ab Ordinariis locorum de cætero nova monasteria erigantur, nisi servata forma ibi præscripta à contrario sensu videatur permittere, ut servata eadem forma Ordinarii possint hujusmodi erectiones facere, in hoc tamen supponit terminos habiles, l. *Qui testamento, ff. de testam.* & c. 3. *de ætat. & qualit. lib.* 6. gl. 3. in l. *Gallus. ff. de liber. & posthum.* Atque ita intelligi debet de illis Ordinariis, quibus hæc facultas aliàs legitimè competat, qualis non est Vicarius Episcopi absque speciali mandato, ut superius ostensum est. Et ita resolutum me Secretario sub die 11.162.

DE INSTITVTIONIBVS.

Cap. Ex frequentibus.

SVMMARIVM.

1 *Institutio beneficiorum spectat ad Episcopos, vel eorum Officiales.*
2 *Vicarius Episcopi, qui in concursu Parochialis vacantis magis idoneum elegit, an possit parochialem eidem conferre vigore generalis mandati, & nn. seqq.*
3 *Collatio beneficiorum alia necessaria, alia voluntaria.*
4 *Vicarius Episcopi sine speciali mandato non potest facere collationes voluntarias.*
5 *Sed necessarias potest.*
6 *Collatio necessaria non est donatio. & nn. seq.*
7 *Collatio parochialis est debita magis idoneo prælecto in concursu.*
8 *Ratione legis correcta censetur etiam correcta illius dispositio.*

1 EX FREQUENTIBUS. Institutio Beneficiorum spectat ad Episcopos, vel eorum Officiales, hoc dicit Jo. Andr. Butr, Cardin. Anchar. Imol. Abb. & Jo. de Anan.

2 QUÆRO, An Vicarius Episcopi, qui instituto parochialis vacantis concursu ad præscriptum Concilii Tridentini *cap.* 18. *sess* 24. ex concurrentibus ab examinatoribus prævio examine approbatis eum elegit, quem cæteris magis idoneum judicavit, possit eidem parochialẽ conferre, quando collatio ad Episcopũ spectat, quamvis speciale mandatum ad conferenda beneficia ab Episcopo non obtinuerit, sed tantum generale in forma

3 Videtur respondendum posse: Nam duplex est beneficiorum collatio, scilicet necessaria, quam collator facere tenetur: altera voluntaria, quæ ex mera voluntate dependet, Rebuff. *in praxi benef.*
4 *in tit. de collat. n.* 1. & 2. Put. *decis.* 100. *lib.* 3. Vicarius autem non potest quidem vigore generalis mandati facere collationem volũtariam, quia est species donationis. quæ in generali facultate non includitur, ut est casus in cap. *final.* ubi Doct. *de off.*
5 *Vicar. lib.* 6. sed bene potest facere collationes necessarias, ut nominatis beneficia cõferre, vel præsentatos instituere, ut patet in hoc c. quia tunc nõ
6 exercetur aliqua liberalitas, l. *Rem legatam, ff. de ad men. legat.* & declarat Abb. *hic n.* 7. & est bona glos. in cap. *Relatum, in verb. Liberaliter supra de praben.* & ideo transit hæc facultas ex ge-
7 nerali concessione. Cum itaque hodie necessaria

ſit effecta collatio parochialis quoad illum, qui eſt electus tanquam magis idoneus inter probatos ab examinatoribus Synodalibus, ut patet ex Concil Triden. *d.c.*18. in illis verbis: (illique, & non alteri collatio fiat ab eo, ad quem ſpectabit eam conferre:) ſequitur ut veniat in generali mandato cum non ſit amplius ſpecies donationis.
8 Et ita cum ſit correcta ratio tex. d.c. *fin. de offic. Vicar. lib.6.* propter quam id decretum fuerat, in generali mandato beneficiorum collationem non comprehendi, correcta etiam cenſeri debet illius diſpoſitio ad text. cum gloſ. 1. in l. 1. & ibi latè per Alex. *in addit. ad Bart. in princ. ff. de legit. Tutor.* cum ſimilib ut per Tiraquell. *in tract. ceſſante cauſa, par.1, n.127.*

DE INSTITVTIONIBVS.

Cap. Cum veniſſent.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutiones, & cuſtodia poſſunt de jure ſpeciali ad inferiorem pertinere, & pendente lite cum Diœceſano, in poſſeſſione defenditur.*
2 *Epiſcopus fundat intentionem de jure communi ſuper inſtitutione, & destitutione perſonarum in beneficiis ſua diœceſis, & n.11.*
3 *Declaratur.*
4 *Conſuetudo generalis poteſt concurrere cum jure communi, eique aliquid addit ſaltem illud confirmando, & roborando.*
5 *Verba generalia, & adulatoria ad complacentiam alterius prolata non inducunt obligationem, ſeu diſpoſitionem.*
6 Placet *verbum importat arbitrium boni viri.*
7 *Poſſeſſio contra jus ſufficit ad repellendum proprietarium ſi ſit adjuta vera præſumptione alicujus tituli, licet clarè de æqualitate tituli non conſtet.*
8 *Poſſeſſio contra jus regulariter non prodeſt contra proprietarium in judicio proprietatis, nec relevat ab onere probandi.*
9 *Præpoſito Buxeti an competat jus inſtituendi tam ad beneficia in ſuo privilegio expreſſa, quàm ad alia poſtea erecta infra limites præpoſituræ, & nn. ſeq. uſque ad n.22.*
10 *Burgi Sancti Donini erectio in Epiſcopatum non obſtat juriſdictioni Præpoſiti Buxeti.*
Præpoſiti Buxeti juriſdictio eſt cumulativa cum Epiſcopi ibid.
11 *Jus inſtituendi in beneficiis juriſpatronatus non pertinet ad Prælatum Eccleſiæ inferioris, ſed ad Epiſcopum prævia patronorum præſentatione.*
12 *Geſta à Delegato præter, vel contra formam reſcripti ſunt ipſo jure nulla.*
13 *A jure deſtituendi non infertur ad jus inſtituendi, ſi jus deſtituendi ſit ex privilegio, ſecus ſi de jure communi.*
14 *Prælatus inferior habet jus inſtituendi in Eccleſiis ſibi pleno jure ſubjectis.*
15 *Secus ſi ejus juriſdictio ſit cumulativa cum Epiſcopo.*
16 *Jus inſtituendi poteſt præſcribi ab inferiore.*
17 *Poſſeſſio longiſſimi temporis ſufficit ad præſcribendum etiam ſine ſcientia, & patientia Epiſcopi.*
18 *Scientia, & patientia Epiſcopi ex quibus præſumatur.*
19 *Titulus juſtus elicitur ex facto executoris inſtitutionem tribuentis.*
20 *Jus inſtituendi, ac juriſdictio ex præſcriptione an cenſeatur privativè ad Epiſcopum, vel cumulativè.*
21 *Præſcriptio non currit vacante Eccleſia.*
22 *Juramentum à Prælato præſtitum in damnum Eccleſiæ ab ipſo Prælato ſervandum eſt.*
Si ſit ſeparabile à præjudicio Eccleſiæ, aliàs ſecus num.28.
23 *Juramenta non ſunt, ſed perjuria quæ contra utilitatem Eccleſiæ attentantur.*
24 *Juramentum præſtitum ab Epiſcopo Antuerpienſi de ſervandis conſuetudinibus, & privilegiis collegiatæ Eccleſiæ, an poſt erectionem dictæ Eccleſiæ in cathedralem obſtet quominus Epiſcopus uti poſſit ſua juriſdictione in ejuſdem Eccleſiæ capitulum, & perſonas ejuſdem civitatis.*
25 *Juramentum generale de obſervandis privilegiis an extendatur ad revocata, & n.35.*
26 *Juramentum de ſervando ſtatuto tollitur per ſtatuti revocationem, & n.36.*
27 *Epiſcopus etiam de Capituli conſenſu non poteſt abdicare à ſe juriſdictionem in totum.*
28 *Epiſcopus tenetur ſervare juramentum in his, quæ ſunt ſeparabilia à præjudicio Eccleſiæ, & n.30.*
29 *Archidiaconus, qui abjuravit inſtitutiones, & cuſtodias vacantium Eccleſiarum, non poteſt eas repetere.*
30 *Præjudicium Prælati quando cenſeatur dividuum à præjudicio Eccleſiæ.*
31 *Juramenta ab Epiſcopis præſtita in materia viſitationis, ac privationis capitularium ſuos obligant authores.*
32 *Juramentum non porrigitur ad incogitata.*
33 *Juramentum per relationem ad aliud perinde habetur, ac ſi eſſet præſtitum ſuper re certa per ſe.*
34 *Juramentum habet tacitam conditionem rebus ſic ſtantibus.*

1 CUM VENISSENT. Si poſſidet jus inſtituendi is etiam, ad quem de jure communi non ſpectat, pendente judicio proprietatis, in poſſeſſione defenditur. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. & omnes. Vel ſic ſecundum Abbatem; Inſtitutiones, & cuſtodiæ poſſunt de jure ſpeciali ad non Epiſcopum pertinere, & pendente lite cum Diœceſano, defenditur in poſſeſſione. Dividitur in tres partes. In prima allegatio pro Archiepiſcopo. In 2. allegatio pro Archidiacono, ibi, *Inter alia*, In 3. interlocutio, & ſub certa forma diffinitivè commiſſio, ibi, *Nos igitur.*
2 Nota primo ibi, *Ad eum ſpectat de jure communi.* Epiſcopum fundare intentionem de jure communi ſuper inſtitutione perſonarum in beneficiis ſuæ diœceſis. Ad hoc cap. *Omnes Baſilicæ*, & c. *Nullus omnino* 16. q. 7. c. *Ex frequentibus, ſupra eod.* cap. *Cum ex injuncto, in fin. de Hæreticis*, cum ſimilibus,
3 Butr. *hic n.3* & Abb. *in 1. notab.* Sed hoc intelligas tu de inſtitutione collativa, ut in prædictis juribus, & de Inſtitutione authorizabili, ut in cap. *Cum ſatis, ſupra de officio Archid.* ſecus verò de inſtitutione corporali, quæ de jure communi ſpectat ad Archidiaconum, ut in c. *Ad hæc, §. In quadam*, & in c. *Vt noſtrum, in fin. eodem titulo*, & ſcripſi pleniùs in cap. *Eam te, n.2. Et ſeqq. de ætat, & qualit.*

Secun-

4 Secundò nota ibi, *quam de consuetudine generali*, consuetudinem posse concurrere cum jure communi: nam etsi disponat idem, quod jus commune, nihilominus aliquid addit, saltem illud confirmando, & roborando, ut hic per Butr. *n.* 4. & Abbatem *n.* 3. quod bene nota ad declarationem glossæ in cap 1. *in ver. Facti, de Constitut.* & eorum, quæ scripsi in c. *Si quis, n.* 61. *supra de foro compet.*

5 Tertiò nota ibi, *faceret, quod sibi placeret*, generalia verba; & adulatoria ad complacentiam alterius prolata obligationem, seu dispositionem non inducere: quamvis enim iste Arcbidiaconus dixerit Archiepiscopo, ut de omnibus reditibus faceret quod sibi placeret; non tamen obstrictus fuit illas libertates dimittere ad votum Episcopi, ut per Butr. *hic n.* 8. *&* 9. & ad hoc quotidie allegatur hoc c. secundum Abb. *n.* 5. & notat Bald. *in cons.* 218. *Petita venia, col.* 2. *circa fin. vers. Considerandum, lib.* 3. Corneus *cons.* 149. *Visis nonnellis actu, num.* 7. *& seqq. lib.* 2. Ad hoc bonus textus in l. *Littera, ff. de iure Codicillor.* & in §. *Ceterem Instit. de militar. testam.* Unde si tu petas à me librum, & ego respondeam, ne dum de illo libro, sed etiam de omnibus bonis meis faciam ad placitum tuum, seu quicquid tibi placebit: hujusmodi verba nullam inducunt obligationem, ut post Butr. Cardin. Imol & Abb. *hic* tradit Alex. alios referens in *cons.* 237. *Perspectu. numer.* 12. *vers. Ac-*
6 *cedit illud, lib.* 6. & facit secundum Abbatem, quia verbum *placet*, importat arbitrium boni viri, ut l. *Than, §. Sorore, ff. de fideicom. libert.* Unde Host. *hic num.* 11. exponit verb. *Placeret*, idest placere deberet, ad hoc c. *Ex littere, il* 1. *infra de sponsal.*

7 Ultimò nota, in vers. *Nos igiter*, quod possessio, quam habet inferior Prælatus contra jus commune, sufficit ad repellendum Episcopum proprietarium illius juris, si sit adjuta vera præsumptione alicujus tituli, licet clare de qualitate tituli non constet, nisi ex adverso clare probetur defectus tituli præscripti. Quod sic colligitur ex hoc c. secundum Abb. *n.* 8. nam jus commune hic faciebat contra Arcbidiaconum, & pro ipso erat possessio, & ejus titulus præsumptus, quia clarè non constabat concessionem juris instituendi fuisse factam Archidiaconatui realiter, sed propter præsumptionem, quæ erat pro eo, quia constabat de concessione per confessionem Archiepiscopi, præsumebatur concessionem fuisse realem ex longæva, & continuata possessione adjuta hac præsumptione. Et hæc fuit sufficiens ad Archiepiscopum repellendum, nisi Archiepiscopus probaret defectum tituli, ut in fine textus. Quod nota
8 perpetuò ad limitationem c. *Cum persona, de privileg. lib* 6. nam possessio contra jus regulariter non prodest contra proprietarium in judicio proprietatis, nec relevat ab onere probandi, ut probatur in cap. *Cum Ecclesia Sutrina, in fin. de caus. possess. & propriet.* & notat in c. *Ex institutionibus de Procurat.* & in cap. *Constitetus. de elect.* ubi Innoc. *in princ. vers. Sed forte dices* Sed hoc fallit, quando possessio est aliquo titulo roborata, licet de modo tituli non constet, vel qualitate. Quod est notabile dictum, & memoriæ perpetuò commendandum. nec alibi ita apertè probatur, ut inquit Butrius *hic nu.* 12.

9 Ex facto quæsitum est, an Præposito Buxeti Diœcesis Burgi Sancti Donini ex privilegio, vel præscriptione competat jus instituendi tã ad Canonicatus, & Ecclesias in litteris Apostolicis sub privilegii expressas, quàm ad Ecclesias post privilegium erectas infra limites ipsi Præposito assignatos.

10 Proposita jurisdictionis controversia inter Episcupum Burgi S. Donini, & Præpositum Buxeti, S. Congregatio Concilii censuit neque litteras erectionis Ecclesiæ Burgi Sancti Donini in Cathedralem, neque subreptionem litterarum Eugenii IV. quam Episcopus asserebat quidquam obesse Præposito, quin sua jurisdictione uti possit in Ecclesias, Canonicos, & Personas iisdem litteris designatas. Cæterum nec Præpositi privilegium obstare Episcopo, quominus si prævenerit, jus suum in easdem Ecclesias, Canonicos, & Personas exercere valeat; atque ita Præpositi jurisdictionem cumulativam cum Episcopo, non autem privativam.

Nunc verò plures dubitationes emergunt inter Episcopum, & Ptæpositum, de quibus uterqoe consulit S. Congregationem; atque inter alias una est, An Præposito competat jus instituendi ad Canonicatus, & Ecclesias in litteris Eugenii expressas. Altera an Præpositus eamdem habeat jurisdictionem in Ecclesias post privilegium Eugenii erectas, & fundatas infra limites ipsi Præposito assignatos.

11 Quoad primam ex dispositione juris communis in Beneficiis jurispatronatus, qualia sunt hæc, de quibus agitur, jus instituendi non pertinet ad Prælatum Ecclesiæ inferioris, sed ad Episcopum, prævia Patronorum præsentatione, ut in propriis terminis decidit Cassador. *dec.* 22. *nu.* 3. *vers. Et in patronali præsentatione, de Præbendis.* Et indistinctè institutionem spectare ad Episcopum, non ad inferiorem, probant in c. *Cum in Ecclesia Vulterana, de elect.* Anton. de Butr. *numer.* 21. *vers Aut agiter de provisione Ecclesiæ Collegiata*, Imol. *sub num.* 5. *vers. Si verò non sit patronata*, Abb. *sub nu.* 8. *vers. Quoad secundum casum.* Selva *de Benefic. p.* 2. *quæst.* 22. *ne.* 45. *& seq.* Felin. in cap. *Cum venerabilis, numer.* 35. *& seq. de except.* & est communis opinio, quam Rota sequi consuevit, Cassador. *d. decis.* 22. *nu.* 3. Puteus *decis.* 135. *lib.* 1. Itaque jus commune favet Episcopo, qui habet intentionem fundatam super institutione, & destitutione beneficiorum omnium suæ diœcesis, ut *hic*, & in c. *Cum ex injunctis, in fine, de Haret. lib.* 6 Cum concordant. de quibus supra *in* 1. *notab.* Neque verò in littetie erectionis Præposituræ legitur attributa præposito instituendi facultas; quinimo ex illarum serie contrarium potius colligitur, quia in ea parte, in qua Pontifex dat facultatem reservandi juspatronatus familiæ DD. de Pallavicinis, unico contextu jubet fieri præsentationes coram eis, ad quos institutio pro tempore pertinebit, quod indicat Pontificem nihil voluisse disponere circa institutionem, sed eam reliquisse in terminis juris communis; præsertim ob clausulam incontinenti additam, *juribus Episcopi aliàs semper salvis*, ad text. in cap. *Salvo, 9. quæst.* 3. & in cap *Cum longe*, 63. *distinct.* & in l. *Si debitor*, §. *Si in venditione, ff. Quibus modis pignus, vel hypoth. solu* Ac propterea executor Apostolicus, qui reservavit Præposito jus instituendi, excessit limites mandati, quia revera id non continebatur in litteris commissio-
12 nis: ideoque quicquid per ipsum gestum est prætet, vel contra formam litterarum Apostolicarum dicitur ipso jure nullum, cap. *Cum dilectus*, ubi

no-

notatur *de rescript.* & cap. *Cui*, *de praben. lib. 6.*
13 Nec obstat quod in dictis litteris concedatur
Præposito facultas destituendi, quasi hinc videa-
tur etiam inferri ad jus instituendi, ex regula di-
cti c. *Cum ex injuncto, in fin. de haret lib. 6* Nam hoc
procedit in eo, cui hæc facultas competit de jure
communi, secus si ex privilegio, ut hoc casu, sicuti
declarant Host. Abb. Felin. & alii, ibid. & Rota
decis 6. de renunc. in novis.
14 Rursus non obstat, quod inferiori Prælato com-
petat jus instituendi in Ecclesiis sibi pleno jure
subjectis, c. *In Lateranensi*, ubi omnes notant, *de*
15 *praben.* Quia id procederet si Episcopus nullum jus
Episcopale ibi exerceret, sed tota jurisdictio ad
Præpositum pertineret. Quod non est hoc casu.
cum jurisdictio utriusque sit cumulativa ex deci-
sione jam a Sacta Congregatione edita: ita decla-
rat Lambert. *de jurepart. 3. par. lib. 2. art. 17. ante 1.*
qu. principalem, nu 2.
16 Cæterum etsi Præposito jus commune obsistat,
cui litteræ Apostolicæ non derogarint, favet ta-
men illi antiquissima instituendi possessio. Cer-
tum est enim jus instituendi posse acquiri præscri-
ptione, Cardin. in Clem. 1. *sub. nu. 11. col. 9. in fin.*
de supplen. neglig. Pralat. Abb. post alios in c. *Audi-*
tu, nu 6. de prascript. Gemin. in c. 1. *nu. 6. 21. dist.*
Lambert. *de jurepatr. art. 10. 1. q. prin. 3. par. lib.*
2. Felin. in c. *De quart. 2, nu. 13. eod. tit.* Cassador. *d.*
decis. 22.
Præpositus autem exhibet institutiones ab an-
no 1506. usque ad annum 1601. atque ita centum
17 ferè annorum. Quæ quidem longissima possessio
sufficit ad præscribendum etiam absque scientia,
& patientia Episcopi, secundum sententiam,
quam dicit esse veriorem, ac magis communem.
Alex. *cons 6. col. 2 in fin. nu. 4. vol. 1.* & alii quam-
plures relati à Mascard. *de probat. vol. 3. concl.*
1219. nu. 42. & in quadragenaria præscriptione
incorporalium ita decidit Innoc. in c. *Bona, il se-*
condo, de postulat. Pralat quem refert, & sequitur
Paul: de Castr. in l. 2, *col. 1. nu. 3. super ver. Vsus tibi*
interdictus, C. de servit. & aq. & alii apud Mascard.
18 *loco cit. num. 56.* Ratio est, quia spatio longi tem-
poris scientia & patientia Episcopi præsumitur.
Salicetus in l. *Authen. vers. Quaro de quæstione facti,*
C. Vnde vi, Rota *decis. 28. numer. 7.* & *decis. 147.*
nu. 3. part. 1. diversor. Quemadmodum etiam hoc
casu præsumitur ex institutionum multiplicitate,
Abb. in c. *Cum Ecclesia, nu. 25. de caus poss. & propr.*
Put. *decis. 217. in fin. lib. 1.* Rota *in Nullius, seu Squil-*
lacensis Iurisdictionis coram Martino Andrea *9.*
Martii 1616. & ex visitationibus Episcopi Cre-
19 monen. Rota *divers. par. 2. decis. 106. nu. 8.* Justus
verò titulus, etsi in præscriptionibus longissimi
temporis non requiratur, elicitur tamen ex facto
executoris institutionem tribuentis, cap. *Cum di-*
lectus, de consuetud. ubi Ant. de Butr. notat *colum. 5.*
vers. Secunda est opinio, usque ad col. 8. vers. Secundò
oppono.
Non obstat sententia anno 1565. lata per Or-
manettum judicem compromissarium inter Epi-
scopum Cremonæ, & præpositum, in qua cassan-
tur, atque irrita decernuntur omnia acta hinc in-
de producta. Nam non propterea fuit sublatum
jus instituendi, quod Præpositus ex præscriptione
jam completa acquisierat spatio annorum supra
quadraginta, idest ab anno 1506. usque ad tem-
pus sententiæ. Præter quam quod sententia hac in
parte non habuit effectum, quia postea Præpositus
20 perrexit instituere usque ad annum 1601. Habet
igitur Præpositus jus instituendi ad suprascriptas
Ecclesias ex præscriptione, quo casu inspecta juris
communis dispositione, gravis quæstio esset an
illud haberet in privationem, & exclusionem
Episcopi, an verò cumulativè cum ipso. Aegidius
enim in c. *Cum satis, num. 3. ad fin. de offic. Archid.* sen-
tit, licet subobscurè, jus instituendi quæsitum præ-
scriptione competere inferiori privativè ad Epi-
scopum: atq; hoc ipsum de præscripta jurisdictio-
ne respondit Calder. *cons 2. de prascript.* & *cons. 6.*
de sent. excom. Abb in cap. *Auditu num. 7. de pra-*
script. glos. in c. *Pastoralis*, ubi etiam Abb. *num. 4.*
& Felin. *num. 5. in 8. limitatione de offic Ordin.* Pa-
ris. in d. cap. *Auditu, num. 12. vers. Secunda con-*
clusio, latissimè Balb. *de prascript. par. 1. prima par-*
tis principalis, q 11.
At contra quod jurisdictio per præscriptionem
quæsita privativè non competat, sed cumulativè
probare conantur, & verum censent Hostien Jo.
Andr. Butr. & Imol. in. d. c. *Pastoralis*, quorum
opinio fortè servaretur in practica ob illorum au-
thoritatem, ut testatur *ibid.* Abb. & est magis com-
munis, ut asserit Covar. *in priore parte relect. c. Al-*
ma mater, §. 12. sub n. 3.
Sed certè in casu præsenti manifestum videtur
jurisdictionem Præpositi esse cumulativam cum
Episcopo, quia uterque tam Præpositus, quam
Episcopus instituerunt spatio annorum plus quã
quadraginta: ex parte enim Episcopi exhibentur
institutiones ab anno 1558. usque ad 1613. atque
ita supra quinquaginta annos; quando autem etiã
Episcopus exercuit jurisdictionem inferioris præ-
scribentis esse cumulativam, pluribus probat Abb.
in d. c. *Auditu, nu. 14.*
Et quamvis Præpositus anno 1558. jam com-
plevisset præscriptionem: nihilominus etiam Epi-
scopus potuit contra ipsum cumulativè præscri-
bere spatio annorum quadraginta, Abb. *cons. 94.*
in fin. vers. Item, & *2. lib. 1.* Zabarell. *cons. 131.*
Videndum est, num. 6. Alex. *cons. 5. sub num. 11. vers.*
Nec istis obstat, lib. 5. & est textus in c. *Cum de benefi-*
cio, de prab. lib. 6.
Nec refragatur, quod ab anno 1601. Præposi-
tus amplius non instituerit: nam non propterea
dicendus est amisisse hoc jus quæsitum præscri-
ptione, quia Præpositura vacavit ab eo tempore
per spatium quatuor annorum, quibus subductis
usque ad tempus motæ litis, vix octo, aut novem
21 anni intercesserunt: non enim currit præscriptio
vacante Ecclesia, c. 1. c. *Auditu*, & c. *De quarta*, ubi
gl. & Doctores, *de prascript.* Quamobrem non est
opus discutere, an Præpositus ex non usu decem
annorum amiserit jus instituendi legitima præ-
scriptione quæsitum.
Atque ex his satis perspicuum videtur jus insti-
tuendi competere Præposito cumulativè cum Epi-
scopo. Quia tamen non desunt graves authores
in d. c. *Auditu*, qui sentiunt ex institutionibus Epi-
scopi interrumpi præscriptionem inferioris præ-
lati, & è converso, ita ut nullo modo præscribatur:
fortè satius esset hunc articulum cumulativæ præ-
scriptionis in alia Congregatione diligẽtius exa-
minare. Hunc articulum habes plenissimè à nobis
examinatum in d. c. *Auditu, à num. 2. usque ad nu.*
19.
Quoad secundum caput itidem manifestum vi-
detur

detur jurisdictionem Præpositi extendi etiam ad
Ecclesias post privilegium Eugenii erectas infra
limites eidem præfixos: ita enim disertis verbis
cavetur in litteris erectionis hujusmodi, & in sen-
tentia excutoriali in hæc verba: (Ipsis Præpositis
tam præsentibus, quam futuris jus Archidiaconale
in Ecclesias, Canonicos, & Personas hujusmodi
præsentes, & futuras, &c.) perpetuò concedimus;
nam verbum illud *futuras*, videtur qualificare tam
personas, quam ecclesias; Paris. *cons. 26. num. 37.*
vol. 3.

Verum & quoad hoc caput fortasse satius esset
nihil generaliter respondere, sed tantum perspe-
ctis qualitatibus cujusque Ecclesiæ post dictam
erectionem constructæ, A quo sint dotatæ, An sint
ejusdem, vel alterius speciei, An observantia suf-
fragetur Episcopo, vel Præposito, & similia id ge-
nus juxta decisionem, Rotæ 17. *p. 2. diversor.*

22 In Glossa in ver. *Abjurasse*, nota ex hac glossa, &
ex textu, factum Prælati non præjudicare Eccle-
siæ, sed nihilominus juramentum præstitum à
Prælato servandum esse contra id, quod habetur
23 in c. *Sicut, il primo, supra de jurejurando*, ubi dicitur
non juramenta, sed perjuria potius esse dicenda,
quæ contra utilitatem Ecclesiasticam attentan-
tur, cap. *Pervenit, il primo eodem titulo.* c. *Si quis
Presbyterorum, de reb. eccles. non alienand.* Sed quali-
ter hoc sit intelligendum, declarabitur in sequen-
ti quæstione, præsertim *n. 28.*

24 Supposita declaratione Sacræ Congregationis
Concilii, qua censuit privilegia Capitulo, & De-
cano Ecclesiæ Collegiatæ Antverpiensis concessa
esse revocata per ejus erectionem in Cathedralé:
Item que supposito præsentis Episcopi juramento
in ea forma, cujus exhibetur exemplum: Dubita-
25 tur, an ipsum juramentũ obstet Episcopo, quomi-
nus universa jurisdictione Episcopali uti possit cõ-
tra Decanum, & Capitulum, aliasque personas
26 Civitatis Antverpien. Contra Capitulum duo
præcipuè videntur urgere. Primum quia cum pri-
vilegia hæc jam essent revocata, juramentum ge-
nerale Episcopi de servandis privilegiis ad revo-
cata extendi non debet. Ripa *resp. 5. n. 4 & 5. lib.*
1. & ad rem facit doctrina Baldi *in proœmio feud. n.*
5. ubi vult, ut si quis juraverit observare statu-
tum, & illud postea revocetur, tollatur vinculum
juramenti. Secundum quia Episcopus etiam de
27 consensu Capituli non potest abdicare à se juris-
dictionem in totum, Abb. in c. *Cum olim, il secondo,*
nu. 4. de privileg. Felin. in c. *Cum inter, nu. 4. circa
princ. vers. In contrarium*, ubi testatur de magis com-
muni, *de re judicat.* Quod si juramentum hujus-
modi ligaret Episcopum, perinde esset, ac si ipse
totam jurisdictionem in vita sua alienasset.

Sed his non obstantibus contrarium videtur re-
spondendum, videlicet Episcopum impediri ju-
ramento, quominus possit dum vivit jurisdictio-
nem, quæ ante erectionem Capitulo, & Decano
Collegiatæ competebat sibi vendicare. Est enim
communis conclusio, quando Episcopus juravit
in his, quæ sunt separabilia a præjudicio Ecclesiæ,
ut sunt jura incorporalia, teneri eum observare
juramentum, ac si contra illud velit venire, non
esse audiendum, ut post glossam nostram optimè
declarat Anton. de Butr. *hic n. 32.* & satis proba-
tur in hac Decretali, ubi Archidiaconus, qui abju-
29 raverat libertates Archidiaconatus, scilicet insti-
tutiones, & custodias vacantium Ecclesiarum,
non potest eas repetere, & contravenire juramen-
to. Et quamvis textus non dicat non posse repe-
tere, cum tamen dicat Archidiaconum esse con-
servandum in quasi possessione libertatum, donec
probetur ipsum eas abiurasse, necessariò infertur,
ut ubi constaret de abjuratione, non esset audien-
dus contra juramentum, ut hic tradunt omnes.
Opinionem Butrii sequitur Felinus, in c. *Pervenit,
il primo, n. 8. de jurejur.* ubi eam defendit ab impug-
natione Imolæ, Abbas *hic nu. 16. & 18.* Jo. de Sel-
va. in *tract. de Iuram. in 3. par. in 1. quæst. num 33.*
Aretin. *cons. 114. num. 3.* quem sequuta est Rota
30 in decisionibus exhibitis coram Seraphino, & de
Grossis, ubi juramentum Episcopi in materia vi-
sitationis dixit esse servandum, cum sit separabile
à præjudicio ecclesiæ, & durat durante vita Epi-
31 scopi jurantis. In his enim, quæ sunt jurisdictio-
nis, fructumque non afferunt, sed sunt solum ho-
norificentiæ personæ præsidentis, præjudicium
Prælati censetur dividuum à præjudicio Ecclesiæ,
ut per Butr. *d. numer. 32. vers. Ubi verò præjudicium.*
Aret. *d. cons.* & Rota *in eadem decis.* Et hanc doctri-
32 nam videntur probasse patres in Concilio Tri-
dum decretis *cap. 4. sess. 6.* & *cap. 6. sess. 25.* in
materia visitationis, & privationis Capitula-
rium, sanxerunt juramenta ab Episcopis præstita
suos obligare auctores. Facit textus in cap. *Per
suas, ad fin.* ibi: Quia juramento suo seipsum
personaliter, non Ecclesiam, poterat obligare *de
arbitr.*

33 Non obstant adducta in contrarium: nam, ad
primum respondetur verum esse, quod dicitur ju-
ramentum generale, & incertum de observandis
statutis non porrigi ad revocata, quia juramen-
tum non porrigitur ad ea de quibus non est cogi-
tatum, glos. in c. *penult. in ver. Quod promisit, de jure-
jurand.* jurans autem non censetur cogitasse de sta-
tutis revocatis. Cæterum juramentum, de quo
nunc agimus, non est simpliciter generale, & in-
certum de observandis consuetudinibus, & privi-
legiis, sed eo modo, quo Capitulares usi fuere
tempore Episcoporum Cameracen. & sic refert se
34 Episcopus jurans ad factum, & ad usum, quo casu
non potest juramentum restringi ad privilegia
non revocata, cum juramentum sit super re certa
per relationem ad aliud, quod perinde habetur, ac
si esset præstitum super re certa per se. l. *Certum ff.
si certum petat.* l. *In summa ff. de re judicat.* & ita vi-
detur specialiter jurasse se observaturum hæc &
hæc privilegia, exemptiones, & consuetudines.
Imo hoc casu apertè constat jurantem voluisse se
obligare etiam quoad privilegia revocata, quia
retulit se ad tempus Episcoporum Cameracen. &
sic ad tempus ante revocationem per erectionem,
adeo ut videatur jurasse se servaturum privilegia,
quibus positum est Capitulum tempore Episcopo-
rum Cameracen. etiam si hodie mutato statu ab-
rogata fuerint. Et propterea cessat interpretatio
defectus voluntatis in jurante.

35 Secundò respondetur opinionem Ripæ nulla
authoritate fulciri: nam Bald. quem citat, loquitur
de juramento observationis statuti, quod postea
tollitur, & dicit jurantem non teneri ad illud ob-
servandum, ut etiam tradunt Doctores in c. 1. *de
his quæ fiunt à major. part. cap.* Quia juramentum ha-
bet tacitam conditionem, rebus sic stantibus, c.
Ad naturam, il secondo, & c. *Quemadmodum, de
jurejur.* Oldrad. *cons. 241. factum tale est, nu. 2. vers.*
Se-

Secundò, quia d. juramentum, Feder. de Sen. *cons.* 239. *Super 5. except. circa med. vers. Et vos scitis*, Gemin. *cons.* 84. *Quia istud dubium, in fin. vers. Ad illud quod dicitur*, Baccot. *de jurejur. n.* 126. dicens juramentum superveniente revocatione, & sic statu mutato amplius non obligare. At nos loquimur de privilegiis jam revocatis tempore jurament in quibus nihil sopervenit, quod evincat jurantem.

Ad secundum respondetur primò nos non quærere, An Episcopus potuerit Capitulum à se validè in perpetuum eximere. Quo casu obstaret opinio illa DD. Sed tantum an Archiepiscopus, qui juravit, impediatur dum vivit venire contra proprium juramentum. Secundò respondetur nos non versari in alienatione universæ jurisdictionis, de qua loquuntur DD. ex adverso; quia etsi juramentum servet Episcopus, reliqua tamen ei erit jurisdictio in casibus Decretorum Concilii Tridentini, quos Episcopus in juramento excepit.

DE CONCESSIONE PRÆbendæ, & Ecclesiæ non vacantis.

Cap. Nulla.

SUMMARIUM.

1 *Beneficia non vacantia concedi, vel promitti non debent.*
2 *Beneficia conferri debent infra sex menses, quibus elapsis de Episcopo ad Capitulum, & è converso, & demum ad proximum superiorem collatio devolvitur, & num.* 34.
3 *Ministeria ecclesiastica, beneficia, & ecclesia, an, & in quo differant.*
4 *Beneficii vacaturi promissio non valet, nec ullam inducit obligationem.*
5 *Sive fiat in specie, sive in genere.*
6 *Beneficium promittens cum poterit, olim obligabatur: Hodie secus.*
7 *Papa potest tribuere jus in beneficiis vacaturis, & num.* 15. *&* 45.
Declaratur, n. 20. 81. *& seqq.*
8 *Expectativa, reservationes mentales, & quacumque gratia ad vacatura, & indulta ad alienas ecclesias ex Concilio Tridentino nemini sunt concedenda, etiam S.R.E. Cardinalibus.*
9 *Precum primariarum indultum Imperatori concessum, & à Pio IV. confirmatum est sublatum à Concilio Trident. & nn. seq.*
10 *Imperator non comprehenditur in decreto Concil. Tridentini, sess.* 24. *c.* 19.
11 *Beneficia vacantia possunt per Prælatum promitti, sed ex hoc non adeò afficitur beneficium, ut annulletur collatio alteri facta.*
12 *Votum simplex non dirimit secundum solemne.*
13 *Mortem proximi separare non licet.*
14 *Quantò quis est sanctior, tantò faciliùs debet abstinere à promissionibus vacaturorum beneficiorum.*
15 *Beneficii vacaturi collatio, vel promissio non inducit votam captanda mortis causaliter, sed occasionaliter. Et ideò Papa potest super hoc dispensare, & num.* 18.
16 *Canones non dedignantur leges civilium imitari.*
17 *In beneficiis ecclesiasticis expectatio futura successionis est contra omnia jura.*
19 *Utilitas publica prætextu privilegii vacillare non debet.*
20 *Papa quamvis possit conferre in genere beneficia vacatura, tamen in specie & ad instantiam certæ personæ conferre non debet, nisi ea ignorante.*
21 Diu *dictio quod tempus importet.*
22 *Officia, & beneficia conferri debent personis, quæ digne valeant administrare.*
23 *Pœna c.* Cum in cunctis. de elect. *non habet locum in conferente.*
Persona quid sit, ibidem.
24 *Beneficium qui distulit conferre ultra sex menses, privatur ea vice potestate conferendi.*
25 *Et tempus sex mensium currit à die scientiæ, nec requiritur monitio.*
26 *Et moram purgare, aut in integrum restitutionem petere non licet.*
27 *Item tempus sex mensium est utile in quantum non currit ignoranti, aut conferre non valenti, & num.* 33.
28 *Sed est continuum in quantum currit etiam diebus feriatis.*
29 *Devolutio potestatis conferendi fit ad superiorem sui ad quem spectat, ultra sex menses conferre neglexerit.*
30 *Quod procedit in omnibus Dignitatibus, officiis, & præbendis, dummodo sint distincta, vel certus numerus sit statutus.*
31 *Item procedit etiam in Episcopatibus, & Abbatiis; Sed minus tempus datur ad eligendum, id est trium mensium.*
32 *Institutioni facienda nullum tempus reperitur à jure præfixum.*
33 *Devolutionis pœna locum non habet contra eum, qui beneficium non contulit propter impotentiam juris, vel facti etiam culpa contingentem.*
34 *Devolutio ob negligentiam non conferentis beneficium fit ad proximum superiorem gradatim, & quilibet ipsorum habet sex menses ad conferendum.*
35 *Devolutio potestatis conferendi non fit ad Metropolitanum, nisi omnes inferiores infra præscriptum tempus conferre neglexerint.*
36 *Papa lapso primo semestri statim potest de beneficio providere.*
Et illius negligentiam nemo supplet.
37 *Papa si beneficium vacans in Curia non conferat infra mensem à die vacationis, Ordinarius confert, ibidem.*
38 *Legati nati quamvis possint jurisdictionem exercere in diœcesibus suffraganeorum suorum, non tamen possunt conferre beneficia ad eorum collationem spectantia, nisi post devolutionem.*
Legati nati non habent nisi unum semestre ad conferendum beneficia ad se devoluta propter negligentiam inferiorum, ibidem.
39 *Devolutio potestatis conferendi fit etiam de superioribus ad minores, velut ab Episcopo ad Capitulum.*
Inferior non supplet negligentiam superioris, vel paris, nisi in jure sit expressum, ibidem.
40 *Capitulo potest competere jus conferendi beneficia etiam privativè ad Episcopum.*
41 *Beneficiatus potestatem non habet dandi successorem in beneficio.*

42 *Coadjutoria, quæ dantur hodie à Sede Apostolica cum futura successione, an adversentur juri communi, vel decreto Concilii Trid. & nn. seqq. usque in fin.*

43 *Coadjutoria gratia non est merè præventiva, sed habet fomentum juris propter cõsensum coadjuti.*

46. *Coadjutorias hodiernas esse odiosas, & à jure communi exorbitantes qui authores senserint.*

47 *Coadjutoria cum futura successione in cathedralibus, & Monasteriis an, & quo respectu dicatur esse contra Canones & nn. seqq.*

48 *Intellectus,* c. Petiisti, 7 quæst. 1. *& num. 49. 78. & seqq.*

49 *Papa ex speciali indulgentia, & dispensatione potest tribuere Episcopo facultatem, ut in ultimo vitæ spiritu sibi successorem designet, & n. 78. & 82.*

50 *Coadjutoria cum futura successione, quæ dantur à Papa in Canonicatibus, & aliis beneficiis, in cathedrali vel collegiata ecclesia an exorbitẽt à jure communi, & nn. seq. usq. ad. n. 63.*
Anve exorbitent à Concilio Tridentino, n. 69.

51 *Coadjutoria cum futura successione in inferioribus beneficiis est prorsus incognita sacris canonibus.*

52 *Coadjutoria hodierna hæreditariæ successionis imaginem refert, & n. 75.*

53 *Coadjutoria cum futura successione ingerit votum captandæ mortis, quod non excluditur per consensum coadjuti, & nn. seqq.*

54 *Coadjutor cum futura successione respectu beneficii nec titulum habet, nec possessionem, sed est fictus beneficiatus, & n. 66.*

56 *Coadjutoria cum futura successione propter consensum coadjuti est minus odiosa, quam gratia merè præventiva.*

57 *Coadjutoria hodierna in quibus differat à coadjutoria secundum formam juris communis, & nn. seqq. usque ad n. 69.*

58 *Coadjutoria perpetua requirit consensum coadjuti; alioquin gratia est nulla.*

59 *Coadjutor de jure communi tenetur residere.*

60 *Coadjutor cum futura successione non potest choro, aut capitulo interesse, nec aliquid jurium canonicalium exercere contradicente coadjuto.*

61 *Coadjutoria de jure non datur propter benemerita, aut in favorem personæ, sed ob Ecclesiæ necessitatem.*

62 *Coadjutoria cum futura successione continet duas gratias æquè principales, unam in favorem coadjutoris, alteram in favorem coadjuti.*

63 *Coadjutoria temporalis non datur nisi decrepitis, vel morbo incurabili impeditis officium exercere.*

64 *Coadjutori de jure datur certa portio ex reditibus beneficii in compensationem laborum.*

65 *Coadjutor cum futura successione distributiones non lucratur sibi, sed ad utilitatem coadjuti, nec quidquam percipit ex fructibus beneficii.*

66 *Coadjutor temporalis potest quandocumq; amoveri, & alius in ejus locum subrogari.*

67 *Coadjutoria temporalis dari potest ab eo, ad quem spectat destitutio, vel cessionis admissio.*

68 *Coadjutoriam perpetuam non dat Legatus de latere, sed solus Papa.*

69 *Coadjutoriæ cum futura successione permittuntur à Concilio Tridentino in cathedralibus, & monasteriis dumtaxat, non autem in beneficiis inferioribus, & n. seqq. usque ad n. 87.*
Et quæ sit ratio differentiæ, n. 72.

70 *Concilium Tridentinum, quo sensu in aliquibus prohibitionibus intelligatur includere Summũ Pontificem, & n. seq.*

71 *Expectativa ad beneficia vacatura ab inferioribus à Papa concedi non possunt.*

73 *Canonicus infirmus, vel senio confectus non tenetur inservire per substitutum.*

74 *Coadjutoriæ utilitas nõ est tanta ut illi non præponderent gravamina plurima, quæ ex futura successione ecclesiis, & personis ecclesiasticis inferuntur.*

75 *Et quæ sint hujusmodi gravamina, & n. seq. & 79.*

76 *Ad coadjutoriam obtinendam exiguntur literæ cõmendatitiæ aut Episcopi, aut Capituli.*

77 *Papa concedendo in Germania coadjutorias perpetuas in omnibus mensibus, dicitur Concordatis contravenire.*

79 *Coadjutor cum futura successione quibus conditionibus detur Episcopo secundum antiquos Canones.*

80 *Ordinare quandoque idem importat quod conferre, vel confirmare.*

81 *Augustinus non fuit successor, sed coepiscopus Valerii Hipponensis ecclesiæ Episcopi.*

82 *Papa potest dare futuram successionem in beneficio viventis non secundum jus commune, sed dispensativè, & ex plenitudine potestatis & nn. seqq.*

85 *Expectativæ concessæ à Papa sustinentur, etiamsi Concilio Trid. derogatum non fuerit*

86 *Concilio Tridentino nec solet, nec oportet generaliter, aut specialiter, derogari, dummodo supplicatio manu Papæ signata fuerit, ex motu proprio Pii V.*

1 NULLA. Quidam erant nimis celeres in cõferendis beneficiis, quia promittebant illa, vel conferebãt priusquam vacarent, & contra hos providet prima pars Concilii Lateranen. Alii verò vice versa nimis erant tardi in illis conferendis cum vacabant, & contra hos desides providet pars secunda ibi *Contra verò.* Et breviter hoc intendit secundum Jo. Andr. cui
2 cæteri consentiunt. Beneficia non vacantia concedi, vel promitti non debẽt; & cum vacaverint, concedi debent infra sex menses, quibus elapsis de Episcopo ad Capitulum, & è converso, & demum ad proximum Superiorem collatio devolvitur. Prima pars tria facit. Primò ponit prohibitionem Secundò ejus causam, ibi, *Ne desiderare.* Tertiò illam fortificat per locum à minori, ibi, *Cum enim.* Pars secunda itidem facit tria. Primò, statuit tempus ad conferendum Secundò, punit negligentiam primi gradus, ibi, *Si autem.* Tertiò, punit negligentiam secundi, ibi. *Vel si omnes.*
3 Nota primo. ex principio textus differentiam esse inter ecclesiastica ministeria, beneficia, & ecclesias: nam pro ecclesiasticis ministeriis hic possunt intelligi officia, & dignitates, veluti Archidiaconatus, Præceptoriæ, Sacristiæ & similia, ut c. *Cum in cunctis,* § *Inferiora, supra de elect.* Pro beneficiis strictè intelliguntur præbendæ; & pro ecclesiis parochiales, ut hic per glos. 1 Host. *in princ.* Jo. Andr. *n* 2. Card. *n.* 1. & Abb. *in* 1. *notab.* In latiori tamen significatione omnia comprehenduntur beneficii appellatione, ut c. *Beneficium, de reg. jur. lib. 6.* Abb. 6. *ubi suprà,* & notant Butr. & alii in c. *Olim, infra, de verbor. signific.*

4 Secundò nota ibi, *antequam vacent*, promissio-
nes de beneficiis vacaturis non valere, ut hic, &
in c. *seq.* c. *Ex tenore*, & c. *Final. infr. eod.* Cum
enim sint contra jus, nulla ex illis oritur obliga-
tio, l. *fin. ff. de pact.* & c. *fin. eod. tit.* & ita hic fir-
mant glos. secunda, Host. *in princ. in ver. Antequam*
5 *vacent.* But. *in 1. notab.* & Card. *n. 6.* Quod pro-
cedit sive promissio fiat in genere, sive in specie,
& sive per hæc verba, *cum beneficium vacabit*, sive
alio quovis modo, ut *hic* per Henr. Boich. *col.*
2. in fin. vers. Aut numquid possint, post Goffred.
& Jo. Andr. *n. 13. ver. Et per hoc dicunt quidam.*
6 Et quamvis ex constitutione Innocentii c. *Acce-*
dens infra, eod. obligaretur Prælatus promittens
beneficium sub hac forma, *cum poterit*, vel *cum*
se facultas obtulerit, tamen constitutionem illam
postea revocavit Bonifacius VIII. decernens
has, & consimiles promissiones, per quas dire-
ctè, vel indirectè aperitur via ad beneficia vaca-
tura, esse omninò irritas ut in c. *Detestanda. infr.*
7 *eod. lib. 6.* prædicta intellige in Episcopis, & aliis
prælatis inferioribus, non autem in Papa, qui po-
test jus tribuere in beneficiis vacaturis, ut c. 2.
de præb. lib. 6. cum sit supra jus, ut c. *Proposuit infr.*
eod. & hic notat Innoc. *in princ.* ibi, *utrum est nisi*
in Papa, Henr. Boich. *col. 2. vers. in 1. casu.* Butr.
num. 12. in fin. Jo. Andr. in d. c. *Proposuit, num.*
3. in ver. Vacatura. & latius dicam infra *num.* 82.
& 84.
8 Sed hodie à Concilio Tridentino *sess. 24. c. 19.*
decretum est mandata de providendo, & gratias
expectativas nemini amplius, etiam Collegiis,
Universitatibus, Senatibus, & aliis singularibus
Personis etiam sub nomine Indulti, aut ad certã
summam, vel alio quovis colore concedi, nec
hactenus concessis cuiquam uti licere. Sed nec
reservationes mentales, nec aliæ quæcumque
gratiæ ad vacatura, nec indulta ad alienas Eccle-
sias, vel Monasteria alicui, etiam ex S.R.E. Car-
dinalibus concedantur, & hactenus concessa ab-
rogata esse censeantur.
9 Stante hoc decreto Philippus de Monte impe-
travit ab Imperatore preces primarias ad Archi-
episcopum Cameracen. quæ dantur pro benefici-
is vacaturis, cum tale sit jus earum precũ; quibus
legitimè intimatis Archiepiscopo, vacavit Eccle-
sia Beatæ Mariæ Virginis Cameracen. Thesaura-
ria, de qua licet vigore dictarum precum provi-
dendus fuisset assertus Philippus, qui infra tempus
debitum eam acceptavit; nihilominus Archiepi-
scopus Cameracen. illam contulit cuidam Giber-
to Leonino, sub prætextu, quod decretum Conci-
lii *c. 19. sess. 24.* tollit quascumque concessiones
ad vacatura. Et quia in d. c. 19. nulla habetur mẽ-
tio de Imperatoribus, supplicavit declarari per
Congregationem Concilii an d. c. 19. afficiat hu-
jusmodi concessiones, & indulta ad vacatura sic
antea concessa per Romanum Pontificem Impe-
10 ratori. & demum per Pium IV. confirmata. S. Cõ-
gregatio censuit hasce primarias preces non cõ-
prehendi d. c. 19. quia non nominatur Impera-
tor, qui est speciali nota dignus, nominãtur Car-
dinales, qui sunt & ipsi speciali nota digni. Unde
si Concilium voluisset comprehendere Impera-
torẽ, expressisset, vel saltem post Cardinales di-
xisset, & quibuscumque aliis. Quo casu dictio, *aliis*,
intelligeretur de iis, qui & ipsi speciali nota di-
gni fuissent. Præterea exprimitur de expectativis
concessis Universitatibus, Senatibus, & aliis sin-
gularibus Personis. Ergo Concilium expressisset
etiã Imperatores, si voluisset. Referendum tamẽ
Sanctissimo D. N. Gregorio XIII. qui probavit
sententiam Congregationis, & jussit fieri decla-
rationem per litteras Congregationis, & ultra ra-
tiones ponderatas à Congregatione addidit San-
ctitas Sua, quod meminit tempore Concilii quan-
do formabatur d. c. 19. aliquos voluisse addi, &
primarias preces Imperatori concessas, sed com-
munior sententia Patrum fuit ut tolleretur earũ
mentio. Sicque non comprehenduntur d. c. 19.
11 Tertiò nota, præbendas vacantes per præla-
tũ, vel Capitulum posse promitti: ut hic probatur
à contrario sensu in illis verbis, antequam vacẽt,
secundum Jo. Andr. *n. 3.* Collect. *n. 4.* Henric.
Boich. *col. 3. in princ. vers. Numquid possunt pro-*
mitti, Butr. *num. 7.* Card. *num. 9.* Anchar. *n. 8.*
Abb. *num. 2.* & Jo. de Anan. *num. 6.* Qui tamen
omnes affirmant ex promissione hujusmodi non
usque adeò beneficium affici, ut annulletur col-
latio alteri facta, ad instar sponsaliorum de futu-
ro, quæ non irritant matrimonium cum alia ini-
12 tũ, c. *Sicut*, & c. *Si inter, infra de sponsal.* Sic etiam
votum simplex non dirimit votum secundum so-
lemne, c. *Qui post votum, de regular. lib. 6.* Facit
textus à contrario in c. *Si tibi absenti, de præben.*
eod. lib. An autem ex vi promissionis ad aliquid
possit agi, & ad quid, dic ut notatur in c. 2. *infra*
eod. lib 6.
13 Quartò nota ibi, *ne desiderare*: non esse licitum
cuiquam sperare mortem proximi sui, quem di-
ligere debet sicut seipsum, Matth. 22. Lucæ 10.
c. un cum sua glos. *in ver. Caput. supra de Sacr. Vnct.*
Card. *hic in 3. notab.* & Anchar. *n. 9.* Propterea
enim expectativæ sunt prohibitæ, quia ingerunt
votum mortis alienæ, concordat c. 2. & c. *Ne ca-*
ptanda, infra eod. lib. 6. l. *D. fideicommiss.* C. *de transf-*
act. Sunt enim hujusmodi pactiones plenæ tristis-
simi, & periculosi eventus, dicit textus in l. *fin.*
14 *C. de pact.* & ideò quanto superior est sanctior,
tãtò facilius debet abstinere à promissionibus va-
caturorum beneficiorum, ut formaliter inquit
Abb. *hic n. 3.* non tamen id efficiunt causaliter,
15 sed occasionaliter; & ideo Papa potest super hoc
dispensare, ut notat Jo. Andr. in c. *Proposuit n. 3.*
in ver. Vacatura, infr. eod.
16 Quintò nota ibi, *in ipsis etiam legibus Gentilium.*
Sacros canones non dedignari leges gentilium
imitari: nam canonum statuta Principum consti-
tutionibus adjuvantur, c. 1 *infra, de nov. oper. nunc.*
quasi sint ancillæ canonum, ut ibi explicat Jo.
Andr. *n. 2. in ver. Adjuvantur*, & de libris genti-
lium, & paganorum vide bonam glossam in c.
Forus, in ver. De qua Virgilius, infra, de verb. signific.
Sed quæres ubi sunt ejusmodi leges gentilium
improbantes pactum de futura successione? Jo.
& Tancred. inducunt l. *Ex eo instrumento, C. de*
inutil. stipul. & l. *fin. C. de pact.* Sed non benè, quia
leges illæ sunt Christianorum Imperatorum. Sol-
vit Host. *hic n. 1.* Quod pro Gentilibus hic intel-
ligantur laici gentiliter viventes. Sed melius
infra, in verb. *Gentiles*, dicit hoc esse inhibitum
etiam in legibus digestorum, ut l. *Neminem ff. de*
acquir. hæred. l. *Quidam*, §. *Vn. ff. de donat.* l. 2 *in*
fin. ff. de his quib. ut indig. & in aliis compluribus
per eom allegatis. Quod etiam innuitur in
d. l. *fin. C. de pact.* ibi, *secundum veteres itaque*
regu-

regulas, & sequitur Jo. Andr., *num.* 12. & Cardin. *n.* 4

17 Sextò nota ex parte textus expectationem futuræ successionis in beneficiis ecclesiasticis esse contra omnia jura, ut probat hic contextus Concilii Lateranen. ponderandu singulas illius partes. Quod sit contra jus divinum, insiouant verba illa, *& divini plenū animadversione judicii*: nisi enim legi divinæ adversaretur, utique divina ultione
18 non puniretur, c. *Qui peccat*, 23. *q.* 4. Quod sit contra jus naturale, colligitur ex textu, tum quia dicit hoc turpe esse, idest contra bonos mores, ut l. *Ex eo*, *C. de in util, stipulat.* Tum quia subnectit rationem illam, ne quis desidetare mottem proximi videatur (idest præsumatur secundum Host, & Jo. Andr.) in cujus locum, & beneficium se crediderit successurum. Atque ita expectatio futuræ successionis ansam præbet captandi mortē proximi sui, quod repugnat principiis naturæ. Matth. 22. Luc. 10. Unde Collect. in c. *Accepimus, n.* 1. *vers. Sed dicendum, supra de pact.* dicit hanc rationem naturalem esse, & pto bono publico inductam; & poblica utilitas prætextu ptivilegii vacillare non debet, l. a. *C. de privil. Scholar, lib.* 12,
20 Et propterea quamvis Papa possit conferre in genere beneficia vacatura, ut c. *Tibi qui, de rescript. lib.* 6. & c. *Is cui, de præb. eod. lib.* In specie tamen, & ad instantiā certæ personæ cōferre non debet, ut ibi per eū quē refert, & seq. Bellam. *ibid. n.* 4. *q, n.* 4. Et quāvis possit reservare illius contēplatione, hoc tamen fieri debet eo ignorante, ne detur occasio & ita observat Curia secundū eos, Quod sit contra jus gentium satis innuunt illa verba. *quam ipsi etiam Gentiles condemnare curarunt*, l. 1. §. *Ius gentium, ff. de jur natur.* Similiter quod sit contra jus civile demonstrat litera ibi, *in ipsis etiam legibus Gentilium inveniatur inhibitum*; & patet ex legibus supracitatis in præced. notab. *n.* 16. Demum quod sit contra canones, & decreta generalium Conciliorum patet apertissimè ex hac cōstitutione Concilii Lateranen. & c. *Dilectus, il primo, supra de præben.* ibi, *vacaturam expectare præbendam Latenayen. Concilio non sit dubium obviare*, & c. *Detestanda, de concess. præb lib.* 6. ex Concilio Tridentino *d. cap.* 24. & *c.* 19. *sess* 7. *in princ. sess.* 25. & c. *Accepimus, supra de pact.* ubi futura successio in beneficiis ecclesiasticis dicitur iniqua, dedestabilis, & sacris Caoonibus inimica, cum concord. de quibus ibi per glos. *in ver. Canonibus.*

21 Septimò nota ex secunda parte textus dictionem, *diu*, quandoque connotare tempus sex meosium, ut patet hic, secundum Jo. Andr. *n.* 6. qui remittit ad c. *fin. infra de fidejuss.* Anchar. *num.* 12. Imol. *num.* 4. & Jo. de Anan. *n.* 16. Quandoque denotat tempus quadraginta dierum secundum stylum Curiæ, ut per Jo. Andr. in c. *Ex parte Abbatissæ, infra, de privileg.* & Gemin. *cons.* 78. incip. *Formantur, sub. n.* 5. *vers. Nec obstat si dicatur.* Quandoque *diu* dicitur tempus decem, vel viginti annorum, ut notat glos. in l. a. *in verbo Diu, C. de acquir. possess.* & Bart. in l. 1. §. *Denique num.* 2. *ff. de aq. pluv. arcen.* Alibi dicitur arbitrio judicis, ut notatur in l. *Lucius, ff. Mand.* & in l. *Si pro eo, C. eod.* & per Menoch. *de arbitrar. judic. in addit. ad lib.* 2. *cas.* 231 *n.* 40. vide remissiones Petri Brixien. *in suo Repertorio in ver: Diu.*

22 Octavò nota ibi *personis*, officia, & beneficia ecclesiastica esse conferenda personis, quæ dignè valeant administrare, ut hic in littera. Est autem persona rationalis naturæ individua substātia, ut diffinit Boëtius, relatus, à D. Thoma *in* 1. *Senten. dist.* 25. *art.* 1. vel rationalis creaturæ individua essentia, secundum Jo. Andr. *hic n.* 7. Ad quod non advertit ille Episcopus Brixiensis, qui amico ab eo petenti ecclesiā vacantem pro filio suo nondum nato, respondit, Habeat illam, sit masculus, vel fœmina: & ita refert Jo. Andr. se au-
23 divisse à Joanne ipsius Episcopi successore. Conferens tamen indigno non incidit in pœnam c. *Cum in cunctis, de elect.* quia pæna illa locum habet in eligente, non autem in conferente, ut notat Butr. in c. *De multa* per illum textum *n.* 3. *supra de præben.* & ibi etiam Imol. *n.* 4. In hoc tamen vide Abb. in prædicta decretali, *Cum in cunctis*, §. *fin. n.* 4.

24 Nono nota ibi, *infra sex menses.* Ordinarios Collatores habere semestre tempus ad conferendum beneficia ad ipsorum collationem spectantia, quo elapso pro illa vice conferendi potestate privantur, ut hic est casus secundum omnes, & notant Butr. *in* 2. *notab.* Anchar. *n.* 13. Imol. *n.* 3.
25 Abb. *n.* 4. & Joan. de Anan, *n.* 18. Hoc autem tempus incipit currere oon à die monitionis, ut voluit Hugo, quæ non requiritur, cum dies interpellet pro homine, c. *Potuit, de locat.* Neque à die vacationis beneficii, ut quidam putarunt, sed à die scientiæ, ut c. *Quia diversitatem, in fin. infra eod.*, & tenet *hic* glos. *in ver. Infra sex menses.* Innoc. *in eod. ver.* Host. *num.* 2. Butr. *num.* 13. Anchar. *num.* 17. & alii communiter, Abb. in cap. *Ex parte, num.* 13. *infr. eod.* & in c. *fin. num.* 7. *de jurepatr.* Rota *dec.* 6. *de jurepatr. in novis.* Ideoque impetrans beneficium tamquam devolutum probare debet notitiam vacationis illius, ad quem collatio pertinet: alioquin gratia non censetur justificata, ut resolvit Rota coram Card. Seraphi-
26 no, *decis.* 1270. *n.* 1. Elapso autem semestri etiamsi superior jure devoluto nondum contulerit, non licet moram purgare, arg. c. *Licet*, & c. *Litteras, de supph. neglig. Prælat.* secundum Innocent. *in eod. ver. Sex menses, vers. Nos autem dicimus*, Host. *num.* 3. & Joan. Andr. *n.* 14. Butr. *num.* 15. Anchar. *num.* 18. Imol. *n.* 12. & Abb. *n.* 11. obi rsddit rationem, quiape lapsum hujus temporis incontinenti devolvitur potestas ad superiorem. Quo fit ut nec liceat petere in integrum restitutorem, secundum Collect. *hic num.* 20. *per.* d. c. *Licet*, post Joan. Andr. in Clem. *un. de in integr.*
27 *restit.* Rursus hoc tempus sex mensium est utile ab initio, tum quia non currit ignoranti, ut proximè dictum est per d c. *Quia diversitatem*, §. *fin.* & d. c. *Licet.* & si est utile, ut l. *Annus, ff de Calumniator.* & l. a. *C. qui admitt.* Tum quia non currit non valenti confere etiam sui culpa, ut d. c. *Quia*, §. *Sic tamen.* Unde ex hoc semestri subtrahitur tempus suspensioois, & peregrioationis, ut hic per glos. *in ver. Infr. sex menses.* Innoc. *in eod. ver.* Host. *num.* 2. *&* 3. *vers. Quæritur an istud tempus.*
28 Sed alio tespectu est continuum, quia currit etjam diebus feriatis secundum Jo. Andr. *num.* 14. *vers. Et ibi utile.* Facit. c. *Capellanus. de fer.* & l. 1. §. *Item nunciatio, ff de nov. oper. nunc.* & est simile in decennio appellationis, de quo in c. *Anteriorum*, 2. *q.* 6.

29 Decimò nota ibi, *conferre distulerit*, jus confe-

rendi beneficium devolvi ad superiorem, si is, ad
quem spectat collatio, distulerit ultra sex menses
30 conferre, ut est casus hic. Quod procedit in om-
nibus dignitatibus, officiis, & præbendis, dum-
modò tamẽ sint distinctæ, vel certus numerus sta-
tutus: aliàs secus, ut in ecclesiis non numeratis,
quia in illis non datur vacatio; ac proinde nun
potest esse locus devulotioni. Textus est in c. *Ex
parte, infra. eod.* & hic notat glos. *in ver. Infra sex
menses. vers. Ista tamen Constitutio*, Innoc. post *med.
vers.* Et dicimus locum habere, licet legatur cor-
ruptè Host. *n. 3. vers. Quarto.*

31 Rursus quamvis olim hæc devolutio locũ non
haberet in Episcopatibus, & Archiepiscopatibus,
ut c. *Dilectus, infr. eod.* hodie tamen locum habet
tam in ipsis, quam in Abbatiis, ut potestas eligen-
di transferatur ad Superiorem, sed minus tempus
devolutioni præscribitur, id est trium mensium,
quia mora in talibus est periculosa, hic est textus
in cap. *Ne pro defectu*, *supra de elect.* & in cap.
Quamquam, eod. tit. lib. 6. glos. præall. *hic* Innoc,
circa fin. vers. Et licet olim, & Host. *num. 3. vers.
Quarto.*

32 Cæterum non vendicat sibi locum pœna devo-
lutionis hic statuta in eo, qui debet instituere
præsentatũ à Patrono, ut tenent Domini de Ro-
ta, *decis.* 212. *aliàs 4. vers. Praeterea nullum tempus,
de jurepatr. in novis*; quia hæc decretalis loquitur
in eo, ad quem spectat jus conferendi; unde non
extenditur ad eum, ad quem spectat jus institué-
di: respectu enim institutionis faciendæ non re-
peritur tempus à jure præfixum, & illam decisio-
nem refert, & sequitur Abb. *hic. n. 11.*

33 Demum pœna devolutionis locum habet, dum-
modo is, ad quem spectat collatio, distulerit cõ-
ferre per negligentiam: secus si per impotentiam
juris, vel facti, etiam culpa contingentem, ut c.
Quia diversitatem, *infr. eod* & c. *Cum M. supra de
Constit.* secundum Innoc. *hic in fin.* Host. *num. 3.
in ver. Conferre*, & Jo. Andr. *n. 7. in ver. Distulerit*,
quibus cæteri consentiunt, & fusius dictum est
supra in præced. notab. *n. 7.*

34 Undecimò nota in eodem ver. *distulerit:* hanc
devolutionem potestatis conferendi beneficium
ob negligentiam nõ conferentis fieri ad proximũ
Superiorem gradatim, ut hic est decisio multum
notabilis, quæ quotidie observatur in praxi. Un-
de si Capitulum infra sex menses non conferat,
potestas devolvitur ad Episcopum, qui habet sex
menses, ut *hic* & in c. *Licet supra de suppl. neglig.
Prælat.* & Episcopo negligente, fit devolutio ad
Metropolitanum, qui similiter habet alios sex
menses: eoque non conferente, devolvitur pote-
stas ad Patriarcham, cui Archiepiscopus subest.
Quod si Superiorem non habeat, ad Papam fit de-
volutio, ut hic firmat Abb *in ult. notab.* post Host.
in fi. Jo. Andr. *num. 8. in ver. Omnes*, Imol. *num. 16.*
Rebuff. *in Praxi benefic. tit. de devolut. num. 7.* &
tenent Domini de Rota *decis.* 1. *num. 4. de sup-
plem. neglig. Prælat. in nov.* Mantic. *decis.* 260. *n. 2.*
35 Nota tamen differentiam inter Metropolitanum,
& Papam: nam Metropolitanus conferre non po-
test jure devoluto, nisi omnes inferiores Collato-
res ultra sex mẽses cõferre neglexerint, ut patet
ex littera ibi, *vel si omnes*, & in c. *Postulastis infr. eod.*
& tenent hic Jo. Andr. *num. 8. in ver. Omnes.* Sed
36 Papa lapso primo semestri statim potest provide-
re, ut per Gonzal. *ad reg. de Mensib. in proœm.*
§. 3. *n. 5.* & vide Rot. apud Card. Seraph. *decis.*
37 1363. Rursus Papæ negligentiam nemo supplet,
cum superiorem non habeat; Salvo tamen eo,
quod habetur in c. *Statutum, de præb. lib. 6.* ubi si
Papa beneficium vacans in Curia non conferat
infra mensem à die vacationis Ordinarius cõfert,
secundum Boattinum, cujus dictum hic sequitur
Jo. Andr. *n. 8. in ver. Metropolitanus*, Imol *n. 16.* &
Jo. de Anan. *n. 19.*

38 Sed hic incidit dubitatio, numquid legatus na-
tus, ad quem devolvitur potestas conferendi prop-
ter negligentiam inferioris, habeat duo seme-
stria ad conferendum.

Præmitto ejusmodi legatos natos, ut sunt Ar-
chiepiscopi Eboracen. Cantuarien. Rhemen. &
Pisan. quamvis possint suam jurisdictionem ex-
ercere in diœcesibus suffraganeorum suorum, &
tota provincia, ut habetur in c. 1. *de off. leg. lib. 6.*
& in c. 1. *de appellat.* non tamen posse conferre be-
neficia ad collationem inferiorum spectantia, nisi
posteaquam propter negligẽtiam eorundem in-
feriorum ad eos devoluta fuerit collatio, juxta
textum hic. In quo casu dubitatur an talis habeat
duo semestria, unum scilicet, tamquam Archi-
episcopus, aliud tamquam Legatus.

Pro parte affirmativa facit concurrentia diver-
sorum jurium in eadem persona, arg. eorum, quæ
habentur, in c. *A collatione, de appell lib. 6.* in c. *Po-
stulastis infr. eod.* in c. *Cum inter universas*, *supra de
elect.* & in l. *Tutorem, ff. de his qui indig.* Contrari-
um tenent Domini de Rota *in præalleg. dec.* 1.
num. 5. de suppl. neglig. Prælat. in nov. dicentes de
hoc esse casum in c. *Licet, supra de suppl. negl. Præ-
lat.* ubi de Eboracen. Archiepiscopo, qui est Le-
gatus natus ratione suæ dignitatis, sicut Cantua-
rien. ut in c. 1. *supra de off. l.* & tamen ibi ante-
quam fiat devolutio ad Papam non habet nisi u-
nicum semestre, & sequuntur prædictam decisi-
onem Butr. *hic n.* 10. & Imol. *n. 17.* quia tam-
quam Prælatus non habet potestatem supplendi
neglegentiam propriam ubi neglexerit tamquã
Archiepiscopus; & ideo sibi tamquã legato non
dabitur aliud semestre, sicut de seipso non potest
appellari, nec querela deponi secundum ea, quæ
habentur in c. *Romana de foro, compet. lib. 6.* & in
c. 2. *de Consuetud. eod. lib.* Non obstant contraria,
quia loquuntur in eo casu, in quo quis simul
cum alio debet actũ exercere: tunc enim potest
negligentiam propriam supplere d. c. *Postulastis.*
Secus quando solus debet actum expedire, quia
tunc negligentiã suam minimè supplebit, ut per
eosdem firmat glos. Pragmat. Sanct. *in tit. de col-
lat. in ver. Respective*, & Jo. de Selu. *de benefic, in 2.
par. q. 3. n. 55.*

39 Duodecimò nota. ibi *per Capitulum ordinetur*,
potestatem conferendi non tantum devolui ex
minoribus ad Superiores, sed etiam ex Superiori-
bus ad minores, quemadmodum hic fit devolutio
de Episcopo ad Capitulum, & notant Host. *n. 3.
vers. Tertiò quæritur*, Anchar. *n. 14.* & Imol. *n. 5.*
Aliàs verò minor, aut per negligentiam Superi-
oris, vel paris non supplet, nisi ubi reperitur ex-
pressum, ut post Archid. in c. *Volumus 89. dist.* no-
tat *hic* Collectar. *n. 5.* & Abb. *n. 6.* Simile habetur
in c. *Cum simus, 9, q 3.*

Ultimò nota ibi, *Quod si ad Capitulum pertinue-
40 rit.* Capitulo posse competere jus conferendi be-
neficia etiam privativè ad Episcopum, ut apertè
pro-

probatur hic: aliàs enim non fieret devolutin de Capitulo ad Epiſcopum, & notat Bernard. *hic in princ.* & Abb, *n. 5.* De ſimultanea verò inter Epiſcopum, & Capitulum, vide textum in c. *Cum Eccleſia Vulterana, ſupra de elect.* & in c. *Poſtulaſtis*, & quod utrobique plenè notavi *infr. eod.*

41 In gloſ. 3. nota benè rationem gloſſæ, cur pactũ de futura ſucceſſione in beneficiis eccleſiaſticis non valideturex conſenſu beneficiati, cum tamẽ ſecus ſit in pacto de hæreditate viventis, ut l. *fin. C. de pact.* Ratio enim differentiæ eſt ſecundum gloſ. quia non eſt in poteſtate beneficiati dare ſucceſſorem in beneficio, ut c. *Deteſtanda, infra eod. lib. 6.* Sed Pater familias bene poteſt concedere cui vult ſuam hæreditatem. Beneficiatus enim eſt Procurator, pater familias dominus, ut per Card. *hic, n. 7.* Eamdem rationem aſſignant in c. *Accepimus, de pact.* Jo. Andr. *n. 2.* Bellam *in princ. in 1. oppoſit.* Butr. *n. 6.* & Card. *n. 2.*

42 QUÆRO an Coadjutoriæ quæ dantur hodie à Sede Apoſtolica cum futura ſucceſſione, adverſentur juri communi, vel decretis Concilii Tridentini.

Quod ſpectat ad jus commune, duæ ſunt opiniones; Prima eſt eorum, qui putant hujuſmodi Coadjutorias eſſe conformes juri communi, cui adhærent nonnulli ex modernis, videlicet Nicolaus Garzia *in tract. de benefic. par. 4. c. 5. num. 19.* & Lotter. *de re beneſit. lib. 2. q. 25. à n. 6.* ubi nititur hanc gratiam à detractoribus vindicare, & *n. 8.* contendit illius uſum eſſe antiquiſſimum, & à Sacris Canonibus approbatum, & videtur ex mère Putei *deciſ. 478. n. 5. l. 2.* ubi ait, gratiã Coadjutoriæ non eſſe merè perventivam, ſed habere fomentum juris propter conſenſum coadjuti: nec eſſe ita odioſam, ſicuti eſt gratia merè præventiva, & Quintil, Mandoſ. *ad reg. 11. q. 5. n. 5.* dum dicit uſum hujus gratiæ habere aliquam conformitatem cum jure Canonico, licèt eum carpat Gonzal. *ad reg. de Menſib. gloſ 5. §. 9. n. 46.*

Allegantur pro hac opinione tria jura. Primò ſcilicet c. *Petiiſti, 7. q. 1.* ubi hoc videtur expreſſum. Sed de intellectu hujus textus plenè dicam infra *n. 48, 49. & n. 78.*

44 Deinde allegatur c. *Sicut vir, §. Ecce his authoritatibus, verſ. Hinc etiam*, cum c. *Non autem, immediatè ſeq. ead. cauſ. & quæſtione*, ubi Beatus Auguſtinus ſucceſſit in eccleſia Hipponenſi de conſenſu Epiſcopi ægrotantis, ut dicunt Put. *deciſ. 226. n. 17. lib. 3.* & Lotter. *d. q. 25. n. 8.* qui tamen

45 errore ſunt lapſi, ut patebit infra. *n. 80.* Tertiò allegatur c. 2. *de præb. lib. 6.* ubi expreſſum eſt Romanum Pontificem non ſolum beneficia cum vacant poſſe de jure conferre, ſed etiam jus in ipſis tribuere vacaturis. Ex quibus verbis videtur colligi has gratias præventivas reſpectu Papæ non adverſari Lateranenſi Concilio, de quo tamen videbimus infra *n. 82.*

46 Secunda opinio primæ oppoſita eſt exiſtimantium Coadjutorias cum futura ſucceſſione nequaquam eſſe jure communi conformes, ſed ex ſtylo adinventas. Ita Caſſador. *deciſ. 2. n. 2. de reſtit. ſpoliat.* Mochedan *deciſ. 10. de privil. aliàs 36. ad fin.* dicens hodiernas Coadjutorias eſſe in utraq; parte odioſas, & exorbitantes à Jure Rota *deciſ. 392. n. 2. par. 3. recent.* ubi ait in forma hujus gratiæ multa decreta contineri ad favorẽ Coadjutoris, & coadjuti, quæ non conveniunt Coadjutoriæ in forma juris communis, Petr. Andr. Gamb. *in tract. de offic. & poteſt: leg: lib. 5. ſub tit: de Coadjut: n. 23.* Quintil Mandoſ. *de ſignat: grat: tit: de Coadjut: verſ: Altera cum futura ſucceſſione*, & *in reg: 11. q. 5. n. 4.* Navarr. *conſ: 2. num: 2. in tit. de Cler. ægrot.* Quinimo Petr. Gregor. Tholoſanus *de benef: c. 30. n. 2.* affirmat Coadjutorias cum futura ſucceſſione per mortem ejus cui datur Coadjutor, videri deteſtabiles in Jure per textum in C. *Accepimus, ſupra de pact.*

Nituntur omnes hoc præcipuo fundamento, quod de jure communi coadjutor datur pro neceſſitate Eccleſiæ, & ad tempus impedimenti, non autem cum futura ſucceſſione, quæ eſt Sacris Canonibus inimica, ut dicitur in d. c. *Accepimus*; imò ejus officiũ expirat per obitum coadjuti, ut patet ſupra *de Cler. ægrot. per tot* & in c. *Grandi, de ſuppl. negl. Prælat: lib. 6.* & tradunt Jo. Andr. Butr. Cardin. & reliqui in c. *fin.* omnes *in 8. quæſt. de Cler. ægrotan.*

47 Quid dicendum? Pro ſolutione quæſtionis arbitror diſtinguendas eſſe duas ſpecies coadjutoriæ cum futura ſucceſſione. Quædam enim datur pro Cathedrali eccleſia, vel monaſterio, cum ſcilicet Epiſcopus, vel Prælatus propter ſenium, vel ægritudinem factus eſt inhabilis ad paſtorale munus exercẽdũ. Quædam verò datur pro beneficiis inferioribus in Cathedrali, vel Collegiata eccleſia, cum ſcilicet Dignitatem obtinens, vel Canonicatum, aut portionem ſimiliter propter ſeniũ, aut morbũ redditus eſt inhabilis ad inſerviendum eccleſiæ in divinis. Quoad primã ſpeciem dum dicimus gratiam Coadjutoriæ perpetuæ in Cathedralibus, & monaſteriis etiam reſpectu Papæ eſſe contrariam S. Canonibus, obſervandum eſt hoc duobus modis accipi poſſe: Uno modo ut dicamus hanc gratiam uſque adeò eſſe canonibus injuſtam, ut neque ex privilegio, vel diſpenſatione Papæ ſit alicui concedenda, & in hoc ſenſu hæc gratia nullatenus eſt cõtra Ca-

48 nones; Quod patet manifeſtè, quia canones permittunt ut Papa poſſit eam concedere ex urgenti neceſſitate, textus eſt apertus in c. *Petiiſti 7. q. 1.* Ubi Zacharias Papa duo cõceſſit Archiepiſcopo Moguntino. Unum ſcilicet ut ſibi Coadjutorem adjungeret, cum eſſet ſenectute, & corporis imbecillitate gravatus. Alterum ut in qua hora cognoſceret ſe ex hac vita migraturũ eſſe, eumdem Coadjutorem ſibi ſucceſſorem deſignaret. Sed & Concilium Tridentinum permittit hanc ſpeciẽ Coadjutoriæ in c. 7. *verſ. Quod ſi quando, ſeſſ. 25.* ut fuſius patebit infra *n. 69.* & hoc planum.

49 Alio modo hæc gratia dici poteſt juri cõmuni contraria, in quantũ conceditur à Papa non jure ordinario, ſicut cõceditur coadjutoria temporalis, ut in c. *un. de Cler. ægrot. lib. 6.* Sed ex ſpeciali privilegio, & diſpenſatione, & hoc ſenſu veriſſimum eſt Coadjutoriam perpetuam etiam pro Cathedralibus, & Monaſteriis exorbitare à Jure communi, etiam reſpectu Summi Pontificis. Hoc deduco evidenter ex d. c. *Petiiſti*, ubi poſtea quam Papa fecit Archiepiſcopo gratiam Coadjutoris cum futura ſucceſſione, ſtatim ſubjecit hæc verba, videlicet, (hoc nulli cõcedi alii patimur, quod tibi charitate cogẽte largiri cenſuimus) Et ita hãc conceſſionem uti Eccleſiæ neceſſariam prodiiſſe ex ſpeciali privilegio adnotarunt ibi Hugo, Archid. Præpoſ. & alii, ſeu ex ſpeciali indulgẽtia, ut lo-

loquuntur in c. *Accepimus, de Pact.* Host. *n. 2. in*
ver. Omnino frivolas, Bellam *in princ vers. Non obst. 2*,
Butr. *n.* 8. & Jo. Andr. *in fin.* dicens idem tenere
Goffred , Tancred & Host. in c. *Constitutum infra.*
eod. Facit optimè decretum Concil. Trid. cap.
18. *sess.* 25.
50 Quo verò ad secundã speciẽ coadjutoriæ, quæ
datur à Summo Pontifice cum futura successione
in Canonicatibus, & aliis beneficiis inferioribus,
existimo hujusmodi gratiam omninò exorbitare
à jure communi, & à Concilio Tridentino.
51 Quod spectat ad jus commune moveor primò,
quia nullus canon in corpore juris clausus reperitur,
qui meminerit similis gratiæ in inferioribus
beneficiis: nam textus in contrariũ adductus
in c. *Petisti, 7. q. 1. &* §. *Ecce his authoritatibus*,
cum c. *Non autem, immediatè seq. ead. cau. & quæst.*
loquuntur in Episcopo, in quo longè diversa est
ratio, ut inferius explicabitur n. 7. Unde coadjutoria,
per quam succeditur coadjuto in Canonicatibus,
& consimilibus beneficiis, est prorsus
incognita Sacris Canonibus. Et qui contrarium
dicit, adducat textum, alioquin erubescat sine
lege loqui, l. *Illam. C. de collat.*
52 Moveor secundò quia Sacri Canones magnopere
abhorrent à successione in beneficiis ecclesiasticis,
ut patet in c. *Accepimus, supra de pact.* in
illis verbis: *Hoc inquam est et SS. Canonibus inimicum.
& ideò non debet aliquatenus tolerari*, nec non
infra, ibi *hujusmodi successiones tam detestabiles , &
iniquas*. Concordant jura plurima ibi allegata in
glos. *in ver Canonibus*. Hæc autem jura obtinere
etiam in coadjutoria, quæ datur hodie à Sede
Apostolica cum futura successione , ostendo
apertissimè ex præalleg. *c. 7. sess.* 25. Concilii
Tridentini: nam ibi in princ. præmittitur ratio
illa, videlicet, Cum in beneficiis Ecclesiasticis ea,
quæ hæreditariæ successionis imaginem referũt,
Sacris Constitutionibus sint odiosa, & Patrum decretis
contraria, ac deinde veluti consequens ex
præmissa ratione deductum statuitur, ut accessus,
regressus, & coadjutoriæ cũ futura successione
de cetero nemini permittantur; scilicet à Summo
Pontifice, ut latè deducam infra *n.* 70. Ergo evidenter
apparet has Coadjutorias etiam respectu
Papæ à S. Synodo referri inter ea , quæ sapiunt
hæreditariam successionem, & Sacris Canonibus
53 adversantur. Quod etiam alia ratione suadetur:
nam ratio cur jura detestentur hanc successionẽ
illa est præcipua , quia alienæ mortis ingerit votum,
c. *Detestanda, de conceß. præb. lib. 6.* & latius
54 dictum est supra in 4. *notab.* Hæc autem ratione negari
non potest quin potissimũ vigeat in hac specie
Coadjutoriæ cum futura successione, cum coadjuti
vita durante coadjutor gratis inserviat , &
respectu beneficii nec titulum habeat, nec possessionem,
sed sit fictus beneficiatus, ut decidit Rota
in *Salamantina Coadjutoria 25. Iunii* 1593. corã
Penia, impressa apud Marchesan. *de Commiss. lib. 1.
fol.* 468. & Nicol. Garz. *de benefic. par. 4. c. 5. n.* 34.
55 Nec relevat responsio Lotterii *de re benefic. lib.
2. d. quæst. 25. n. 20. &* 21. quod in hodierna coadjutoria
requiritur consensus, & requisitio coadjuti,
& propterea cesset amaritudo captandæ
mortis, ut notat Bart. per illum textum in l. *fin. sub
num. 11. vers. Tertio probo, C. de Pact.* Ofasc. *decis.*
100. *sub num. 3. vers. Tertiò defenditur*, & in terminis
hujus gratiæ Puteus *decis. 478. col. ult. versic.*
Nam licet gratia. lib. 2. Etenim hæc ratio videtur
satis infirma, quia cum coadjutor non possit succedere
in beneficio, nisi ipso coadjuto prius de
medio sublato, in quoddam veluti necessarium
antecedens ad consequutionem beneficii inclinatur
in desiderium mortis ipsius, ut colligitur
ex hoc cap. ibi: *ne desiderare quis mortem proximi
videatur, in cujus locum, & beneficium se crediderit
successurum.* Hæc autem inclinatio, & propensio,
cum sit naturalis, ut dixi supra *num.* 19. ex Collect.
& Bellam. ridiculum est ut cesset ex eo, quod
coadjutus consenserit futuræ successioni: non
enim coadjutor minus appetit illud beneficium,
quod coadjutus voluerit eum habere in ipso beneficio
successorem. Et quidquid sit secundum
leges, certè secundum Canones improbatur pactum
futuræ successionis propter votum captandæ
mortis, etiam consentiente beneficiato,
56 ut ostensum est supra *num.* 41. Put. vero loco citato
tantum dicit gratiam coadjutoriæ propter
consensum coadjuti esse minus odiosam, quã sit
simplex expectativa; sed non dicit propter consensum
coadjuti cessare desiderium captandæ
mortis.
57 Moveor tertiò ex quampluribus differentiis,
quæ apparent inter coadjutoriam secundum formam
juris communis, & hodiernam. Differunt
enim primò, quia coadjutoria de jure communi
datur ad tempus impedimenti, Mohedan. *dec. 10.
alias 36. de privil.* & expirat per mortem coadjuti
tam naturalem, quam civilem, Jo. Andr. in c. *fin.
in 8 quæst.* & ibi omnes *de Cler. ægrot.* Hæc verò
quatenus respicit favorem coadjutoris per obitũ
coadjuti non extinguitur, ut declarat Put. *dec.
98 lib 2.* & scripũ plenius in c. *Ex parte , n. 5. eod.
tit.* Differunt secundò, quia de jure coadjutor datur
etiam invito, C. *De rectoribus, de Cler. ægrot*, &
d. c. *Ex parte*, ubi glos. *ult. in fin.* Hostien. *ibidem
in fin.* & alii communiter, Jo. Andr in d. c. *fin. in 9.
quæst. n.* 11. Sed in hodierna coadjutoria requi-
58 ritur coadjuti consensus, Put. *d. decis. 478. n. 5.
lib. 2.* Rota *decis. 410. n. 8. par. 3. recent.* alioquin
gratia est nulla, Rota *decis. 313. num. 27. par. 7.*
59 Differunt tertiò, quia coadjutor secundũ formã
juris tenetur residere, ne aliàs Ecclesia ob impedimentũ
coadjuti debito servitio fraudetur, ad
hoc enim principaliter fuit adinventa coadjutoria,
c. 1 *de Cler. ægrotan.* Put. *decis. 226. n. 13. lib. 3.*
Rota *decis. 276. num. 2. par. 3. recentior.* At coad-
60 jutor hodiernus nec potest in choro residere, nec
Capitulo interesse, nec aliquid jurium canonicalium
exercere contradicẽte coadjuto, Rota *dict.
decis. 410. num.* 8. Differunt quartò, quia de jure
61 coadjutoria non datur propter benemerita, aut
in favorẽ personæ, cui conceditur, sed ob ecclesiæ
necessitatem, c. *un. de Cler. ægrot. lib. 6.* Put. *dict.
decis. 226. n. 13. lib. 3.* Rota *decis. 114. n. 13. p. 6.*
62 *recent.* Sed hodierna coadjutoria datur ex gratia,
& in favorem coadjutoris, & coadjuti, ut patet
ex tenore literarum Apostolicarum, & observat
Navarr. *cons. 2. de Cler. ægrot.* & Rota *d. decis. 392.
n. 2. par. 3. recent.* Continet enim duas gratias
æquè principales, unam in favorem coadjuti,
alteram in favorem coadjutoris, ut per Put. *dec.*
63 *98. vers. Fuit tamen resolutũ, lib. 2.* Differũt quintò,
quia coadjutoria hodierna indistinctè dari solet
Canonicis sexagenariis, etiãsi aliàs imbecillitate
corporis non sint gravati, ut passim servari videmus

mus, cùm tamen de jure non detur nisi decrepi-
tis, id est annorum septuaginta, vel alio morbo
incurabili impeditis officium exercere. d.c.*un.* §.
Verum, ubi dicit tat. Franc in 2, *notab.* post Archid.
n.6. de Cler. ægrot lib.6. Anchatar. *conf.* 188. incip.
64 *Visis conf.* 73 *n.7.* Differunt sextò, quia jure com-
muni inspecto coadjutori datur certa portio ex
reditibus beneficij in compensationem laborum,
c. *De rectoribus, de Cler. ægrot.* & d. c. *un. glos. ult.* in
fin. in c. *Ex parte*, & Joan. Andr. in cap. *fin. in* 10.
65 *membro, n.* 12. *eod. tit.* Put. *decis:* 226. *n.* 13. *lib:* 3. At
coadjutor hodiernus nihil percipit. Mohed. *d.*
decis: 10. *aliàs* 36. *de privileg* & divinis interessen-
do distributiones non lucratur sibi; sed ad utili-
tatem coadjuti absentis. Navarr. *conf:* 2. *n.* 3. *de*
Cler: ægrot. & dicitur censuisse S. Rituum Congr.
in causa Conimbricen: 16. *Septembris* 1606. *in* 6. *du-*
bio, & in *Eborácen:* 15. *Aprilis* 1606. & patet ex
formula coadjutoriæ, quam ponit Nicol. Garz *de*
benefic: p. 4 *c.* 5. *n.* 54 Et quamvis nonnunquam in-
ter partes aliter conveniatur, regulariter tamen
in literis consuevit apponi clausula infrascripta;
videlicet, quia partes ita conveniunt ut coadjutor
non possit petere congruam, nec quidquam exi-
gere quovis titulo ratione coadjutoriæ, ut refert
66 Garz *loco cit.* & *in addit. sub n:* 130, *dub.* 36. Differūt
septimò, quia licet coadjutor cum futura succes-
sione nullum jus habeat in beneficio, nec respectu
tituli nec respectu possessionis; nihilominus ha-
bet jus quoddam noviter creatum circa facultatē
coadjuvādi, & est fictus beneficiatus, ut dixit Rota
supracitata, n. 54. nec revocari potest, Put. *decis:*
98. *lib:* 2 Seraph. *decis:* 1447. *in fin.* At coadjutor
datus secundum formam juris nullum habet jus
de novo creatum, sed nudum ministerium ma-
nuale, & potest quandocunque amoveri, & alius
in ejus locum subrogari, ut per Jo. Andr. in d.c.
fin. in 11. *membro, n.* 13, *de Cler: ægrot.* Ex quibus li-
quidò constat hodiernas coadjutorias ferè nul-
lam habere conformitatem cum jure communi.
67 Et hinc resultat alia differentia, quia licèt coad-
jutoria temporalis in inferioribus Prælatis dari
possit ab Ordinario, ad quem spectat destitutio,
vel cessionis admissio, ut c. *De rectoribus*, & c. *fin.*
ubi hoc tenet Jo. Andr. *in* 5. *membro, n.* 7. Abb. *nu:*
68 5. & communiter Doctores, *de Cler: ægrot.* tamen
Coadjutoriam perpetuam etiam in beneficijs in-
ferioribus dat solus Papa, qui potest solus contra
canones dispensare, c. *Proposuit. infra eod.* c. 2. *de*
præb: lib.6. & firmat Lambertin. *de jure patr: eod:*
lib: in 1. *par:* 2. *libri, art:* 20. *n.* 4 & Navarr. *conf:* 1. *de*
Cler. ægrot. adeo ut nec dari possit à Legato de
latere, ut per Gambar. *de offic: leg: lib:* 5. *in rubr: de*
coadjutor. Gonzal. *ad regul. de mensib: glos:* 5. §.
9. *n.* 91: Flamin. Paris. *de resign: benefic: lib:* 6.
q. 5. *n.* 15. & *lib:* 7. *q.* 20. *n.* 14. & propendit Lam-
bertin. *dict: artic:* 20. *num:* 5. Hactenus de jure
communi.

69 Quod verò spectat ad Concilium Tridenti-
num, cujus verba sedulò expendantur, consta-
bit apertissimè Coadjutorias, quæ dantur hodie
cum futura successione in Canonicatibus, & con-
similibus beneficijs, à S. Synodo esse omnino im-
probatas, & tantummodo esse permissas ex ur-
genti causa in Episcopatibus, & Præpositutis re-
gularibus juxta distinctionem, quam superius
adhibui *num:* 47. Nam in decreto *c.* 7. *sess:* 25. *de*
reform. post prohibitum accessum, & regressum
ad quodcunque beneficium, primò statuitur re-
gula his verbis, videlicet, *In coadjutorijs quoque*
cum futura successione idem post hac observetur, ut ne-
mini in quibuscunque beneficijs Ecclesiasticis permittan-
70 *tur.* Et in hac regula dubitandum non est quin
præcipuè includatur Summos Pontifex, quia
cùm facultas concedendi Coadjutorias cum fu-
tura successione ante Concilium Episcopis mi-
nimè competeret, ut ostensum est *suprà n.*68. uti-
que frustra Concilium statuisset, ut id eis non
permitteretur in futurum per illam dictionem,
posthac, per quam jus novum statuitur, ut notat
glos: in Clem: *Eos, in ver: Deinceps, de Regular.* Ergo
necesse est ut mens Concilij fuerit, ut de cætero
non permitterentur hujusmodi Coadjutoriæ à
Summo Pontifice, cui soli prius erant permissæ
ob suæ potestatis plenitudinem, c. *Proposuit, infrà*
eod. Et quamvis Conciliom vi coactivâ Pontifi-
cem Maximum non astringat, c. *Significâsti*, & ibi
Abb. Antiq. *nu.* 2. Abb: Sicul: *nu.* 3. & alij commu-
niter *de elect:* eum tamen non comprehendit vi
directiva rationis, quia voluntarius debet se illi
subjicere, ut est expressum in c. *ult:* § *Ita ita*, 25. *q.*
1. & in l. *Digna vox, C. de leg:* & post D. Thomam *in*
1. *p. q.* 96. *art:* 5. *ad* 3. scripsi plenè in c. *Canonum sta-*
tuta, n. 9. *de constit.* Per hoc enim Concilium indi-
cat Papæ non quid sit possibile, sed quid sit hone-
stum & laudabile, c. *ult: de rescript: lib:* 6. & notat
Calder. *conf:* 526. *circa med: aliàs* 11. *de privil.*
Bald. *in proœm: Decretal. in ver: Gregorius, n.* 13. Si-
cut fecit *in cap.* 5. *in fine sess.* 24. *de reform: matrim.*
dum vetuit in secundo gradu dispensari, nisi inter
magnos Principes, & ob publicam causam. Et *in*
c. 19. *sess.* 24. dum prohibuit expectativas, reser-
vationes mentales, & alias quascunque gratias
71 ad vacatura, etiam in favorem Cardinalium: has
enim prohibitiones utique indicavit principali-
ter Pontifici Maximo, cùm in inferioribus nulla
sit potestas in gradibus prohibitis dispensandi, c.
Quod super his, de consang: & affinit. Nec gratias ex-
pectativas concedendi contra Concilium Late-
ranen: ut *hic*, & in c. *Dilectus, il primo, de præb.* & in
c. *Detestanda, de conceff: præb: lib:* 6 Regula igitur
Concilij in præcitato *cap:* 7. *sess:* 25. hæc est, vide-
licet Coadjutoriæ cum futura successione in qui-
buscunque beneficijs Ecclesiasticis à Sede Apo-
stolica de cætero nemini permittantur. Ab hac
regula immediatè ibi subnectitur exceptio per
hæc formalia verba, id est (Quod quando Eccle-
siæ Cathedralis, aut monasterij urgens necessitas,
aut evidens utilitas postulet, Prælato dari coad-
jutorem, is non aliàs cum futura successione de-
tur, quàm hæc causa priùs diligentissimè à San-
ctiss. Rom. Pontifice sit cognita, & qualitates o-
mnes in illo concurrere certum sit, quæ à jure, &
decretis hujus Synodi in Episcopis & Prælatis re-
quiruntur. Aliàs concessiones super his factæ
subreptitiæ esse censeantur.) Hæc ibi. Ex quo
contextu luce clarius apparet coadjutorias cum
futura successione à S Synodo non esse permissas
Summo Pontifici quacunque de causa, nisi in Ca-
thedralibus, & monasterijs: nam cum præmise-
rit regulam universalem negativam in quibus-
cunque beneficijs, & ab illa exceperit tantum ca-
thedrales & monasteria ex urgenti causa, utique
hæc exceptio firmat regulam in contrarium, in
Canonicatibus, & in alijs beneficijs non exce-
ptis, adeo ut in illis quacunque de causa coad-

jutoriæ cum futura successione de cætero à Summo Pontifice nullatenus sint permittendæ, c. *Dominus*, & ibi gloss. 32. q. 7. n. 2 *de conjug. lepros.* l. *Nam quod liquida*, §. *fin. vers. resp. ff. de penu. leg.* cum simil. & ita hodie etiam coadjutoriam dici exorbitantem, quia deviat ab orbita Concilij Tridentini in *dict. c. 7.* dicit Mehod. *decis. 10. ad fin. de privil. ad gloss. ult.* in cap. *Quia à jure, de reg. jur. lib. 6.* cum alijs per Menoch. *de recuperan. remed. 15. n. 13.* Unde post Concilium nemini fuerunt concessæ usque ad tempora Sixti V. ut attestatur Nicolaus Garzia *de benefic. par. 4. cap. 5. n. 23. & 24.*

27 Quòd si quæras, cur Concilium illas permiserit tantummodo in Cathedralibus, & monasterijs, non autem in beneficijs inferioribus: Respondebimus, inter hæc magnam esse rationem diversitatis: nam in primo casu cum Episcopus vel Prælatus propter senium, vel ægritudinem redditus est inhabilis ad pastorale officium exercendum, necessitas cogit ut illi de Coadjutore providéatur propter periculum animarum, ne gregi fidelium desit custodia pastoralis, cap. *Qualiter*, 7. q. 1. c. *Ex parte, de Cler. ægrot.* Sæpè autem contingit, præsertim ultra montes, ut Episcopatus, vel Abbatiæ, Prælato existente inhabili, indigeant coadjutore magnæ authoritatis, & potentiæ, qui valeat ibi Catholicam Religionem sartam tectam servare, & bona, immunitatemque Ecclesiæ ac personarum Ecclesiasticarum ab infidelium, & hæreticorum injurijs defendere. Personæ autem hujus generis vix ac ne vix quidem induci possunt ad onus coadjutoris subeundum, nisi cum futura successione, ut docuit experientia. Igitur in eo casu, & in alijs similibus charitate cogente, ut dicit textus in cap. *Petijsti*, 7. q. 1. poterit Summi Pontificis circumspecta providentia de perpetua coadjutoria salubriter providere. Hæc autem ratio non viget in Canonicatibus, & alijs beneficijs cathedralium, vel collegiatarum Ecclesiarum. Tum quia illis non imminet periculum animarum; & si fortè immineret, non deessent qui

73 cum competenti mercede coadjutoriam susciperent sine futura successione. Tum quia in prædictis Ecclesijs divina officia persolvuntur à reliquis collegialibus, & ministris Ecclesiæ; nec Canonicus infirmus, vel senio confectus tenetur sibi coadjutorem adjungere, aut inservire per substitutum, c. *un. de Cler. non resid. lib. 6.* & fuit millies resolutum, ut scripsi latè in c. *Licet*, *à n. 136. suprà de preb.* Non igitur mirum, si in beneficijs inferioribus Tridentina Synodus has coadjutorias minimè permiserit, cùm in illis considerari non possit ratio ulla urgentis necessitatis, c. *Quod pro necessitate*, 1. q. 1. c. *Pro remedio*, & ibi gloss. p. 1. q. 7. & c. *Pastoralis*, 7. q. 1. Non enim in argumentum trahi possunt quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa, c. *In argumentum, de reg. jur. lib. 6.* & c. *Quod non est licitum, infrà eodem tit.*

74 Nec dicatur saltem in eis posse considerari rationem utilitatis Ecclesiæ, quæ necessitati æquiparatur, c. *Post translationem*, §. *Cum ergo, de renunc.* & d. c. 7. *vers. Quod si Cathedralis, sess. 25.* eò quòd Ecclesiæ addatur minister, qui serviat in divinis loco Canonici impediti. Nam respondetur, hoc augmentum unius ministri ad tempus impediti non esse tanti momenti, ut illi non præponderent gravamina plurima, quæ inde personis Ecclesiasticis inferuntur, ut c. *Detestan-*

75 *da, de concess. preb. lib. 6.* Nam, ut ait Petr. Andr. Gamb. *de offic. & potest. leg. lib. 5. sub tit. de coadjut. n. 13.* per has gratias irrrat fœda successio in Ecclesia Dei, veluti referens in beneficijs hæreditatiam quandam imaginem, sub qua plerumque hæredes fiunt pueri, qui nedum ipsi coadjutore, sed pædagogo egent. Cujus dictum refert, & approbat Gonzal. *ad reg. de mensib. gloss. 5. §. 9.*

76 *n. 41.* Ad hoc bonus textus in c. *Indecorum, suprà de ætat. & qualit.* Et quamvis Lotter. *de re benefic. lib. 2. q. 25. n. 19.* dicat hoc pertinere ad contingentiam contra mentem Summi Pontificis ex sinistra informatione, quæ vix præcaveri potest, ut ostendit Pius II. in *Epistola, qua inscribitur, De morib. Germanor. char. 6. vers. Decipitur interdum.* Nihilominus si res seriò consideretur, apparebit id provenire etiam ex natura rei: nam ad coadjutoriam non solent concurrere nisi graves, & provectiores, ac bene de Ecclesia meriti. Tum quia tales sperant se posse provideri de beneficio, cùm per obitum vacabit; tunc enim digniores præferri solent. Tamen quia sibi dedecori esse putant tanquam fictos beneficiatos dici gratis inservire, postremum locum tenere, & ad beneficium pervenire per viam gratiæ præventivæ. Indeque fit, ut viri seniores & præstantiores à junioribus, & minus idoneis excludantur, & quasi supplantentur. Et quamvis ad coadjutoriam obtinendam exigantur litteræ testimoniales, & commendatoriæ aut Episcopi, aut Capituli super qualitatibus coadjutoris, & indigentia Ecclesiæ, ut attestantur Gonzal. *ad reg. de mensib. gl. 5. §. 9 n. 48. cum seqq.* & Lotter. *d. q. 25. n. 27.* Docuit tamen experientia hanc cautelam parum prodesse, cum sæpè sæpius hujusmodi litteræ emendicatis favoribus extorqueantur. Quinimo audivi pluribus ab hinc annis quendam Cathedralis Ecclesiæ Canonicum (Papâ, ut arbitror, circumvento) prætextu inhabilitatis ad inserviendum Ecclesiæ in divinis obtinuisse sibi dari coadjutorem in Canonicatu cum futura successione, & paulò post eundem Canonicum fuisse deputatum coadjutorem dignitatis, itidem cum futura successione in alia Ecclesia; atque ita fuit simul coadjutus, & coadjutor; & qui habebatur pro inhabili ad inserviendum pro seipso, & egebat coadjutore in Ecclesia propria, fuit reputatus habilis ad inserviendum, & coadjuvandum alium in Ecclesia aliena. Unde ad hæc, & similia absurda evi-

77 tanda fortè consultius foret, ut Sedes Apostolica ab hujusmodi gratijs abstineret ubique locorum, sicut abstinet in Germania, ubi ex concordatis cautum est, ut Papa concedendo coadjutorias cum futura successione in omnibus mensibus, dicatur concordatis contravenire. De quo plenè a-

78 git Put. *decis. 226 per totam, lib. 3.* Non obstat c. *Petijsti*, 7. q. 1. quia loquitur in Episcopo, cui ex permissione canonum dispensativè dari potest coadjutor cum futura successione secundum ea, quæ dicta sunt *suprà n. 47. & n. 69.* Præterea, ut ex

79 illo textu perspicuè apparet, etiam Episcopo Papa non dat coadjutorem cum futura successione, nisi cum duabus conditionibus. Una est, ut Episcopus eum probet in ministerio coadjutoriæ. Altera est, ut postquam eum probaverit, & aptù esse repererit ad officium pastorale, in ultima hora, in qua cognoverit se fore ex hoc sæculo migraturum, eundem sibi successorem designet.

Nam

Nam in tam brevi intervallo, & salute Episcopi
jam despetata, cessat omnis suspicio voti captan-
dæ mortis. At in hodierna coadjutoria neutra ex
his conditionibus observatur; imò ante ullum
experimentum, & citra periculum mortis coad-
jutti uno eoontextu datur coadjutoria, & futura
successio, ad hoc c. *Miramer*, 61. *dist.* Denique si
textus ille accuratè expendatur, constabit Za-
chariam Papam non dedisse Archiepiscopo Mo-
guntino potestatem sibi eligendi successorem,
sed tantummodo coadjutorem assumendi, qui
80 tamen post obitum Prælati à Sede Apostolica es-
set ordinandus, ut clarè colligitur ex littera ibi,
(eâ horâ, qua tu de præsenti sæculo migraturum
esse cognoveris, præsentibus cunctis successorem
designa, & huc veniat ordinandus.) Hæc ibi; &
sic non fuit ibi coadjutoria cum futura successio-
ne, sed simplex designatio successoris, qui tamen
ordinandus, seu providendus esset ab Apostolica
Sede post obitum coadjuti. Nam ordinare idem
importat quod conferre, ut patet ex littera hu-
jus textûs ibi, *Si autem Episcopus conferre distulerit,
per Capitulum ordinetur*, & notat Butr. *in* 5. *notab.*
Archid. in c. *Si tibi absenti, de præb. lib.* 6. Vel certè
idem est quod confirmare, c. *Nullus*, 58. *dist.* c. 2. *de
arbitr.* & ita ad text. in d. c. *Petysti*, respondet Au-
gust. Triumph. *de potest. Ecclesiast. qu.* 2. *art.* 2. *ad* 2.
dicens: Zacharias Papa non concessit Episcopo
Moguntino successorem posse sibi instituere; sed
bene concessit aliquem Episcopum posse sibi co-
adjutorem assumere, qui post obitum ejus ad
Apostolicam Sedem accederet eligendus, &
confirmandus.

81 Item non obstat c. *Non autem*, 7. *q.* 1, & §. *His au-
thoritatibus immediatè præced.* Quoniam similiter
loquitur in Episcopatu, non autem in inferiori-
bus beneficiis, de quibus nunc agimus. Præterea
ille textus non tractat de successione, sed de ac-
cessu: nam Augustinus non fuit successor, sed
coepiscopus Valerii; quidquid contrà scripserint
Pue. & Lotter. supracitati *num.* 44. ut clarè con-
stat ex illis verbis, (Ita consecratus est, ut non
succederet in cathedra Episcopo, sed accederet:
nam incolumi Valerio Hipponensis Ecclesiæ
coepiscopus Augustinus factus est.) Hæc ibi. Un-
de hæc authoritas potuisset à modernis omitti,
quia impertinens est ad coadjutoriam cum futu-
ra successione, quæ multum differt ab accessu, ut
illic patet, & in præcitato decreto Concilii Tri-
dentini *c.* 7. *sess.* 25.

82 Demum non obstat c. 2. *de præb. lib.* 6. quia tan-
tùm probat Summum Pontificem posse tribuere
jus in beneficiis vacaturis, quod nemo negat. Sed
hoc intelligitur non per viam juris communis,
sed per viam dispensationis, quæ est juris relaxa-
tio, glos. in c. *Ut constitueretur, in ver. Detrahendum*,
50. *dist.* & dicitur vulnus, quia per eam Jus vulne-
ratur, c. *Ipsa pietas*, 23. *q.* 4 & notat Sylvest. *in ver.
Dispensatio, in princ.* Quòd autem futura successio
in beneficio viventis non concedatur à Summo
Pontifice secundum jus commune, imò contra
Canones, & ex speciali indulgentia & dispensa-
tione, ac de plenitudine potestatis, probo aper-
tissimè per quatuor textus. Primus est in c. *Propo-
suit, infrà eod.* in illis verbis: (Licet autem inten-
tionis nostræ non sit investituras de vacaturis fa-
ctas contra canonum instituta ratas habere, qui
secundum plenitudinem potestatis de jure possu-
mus ultra dispensare.) ubi Jo. Andr. *nu.* 2. *in ver.
Vacatura*, notabiliter ait: (Quomodo in provisio-
ne vacaturæ papa tollit vitium, quod est in pro-
missione, voti scilicet captandæ mortis. Respon-
deo, quia papa est supra jus.) Secundus textus est
in c. *Consuentus, infrà eod.* obi dicitur ex Canonicis
Sanctionibus prohiberi beneficia concedi, vel
promitti antequam vacent, & mandatum de va-
caturis continere gratiam personalem. Tertius
est in c. *Ne captandæ, de concess. præb. lib.* 6. ubi dici-
tur: Ne captandæ alienæ mortis occasio ex be-
nignitate gratiarum Sedis Apostolicæ tribuatur;
& sic futura successio in beneficiis emanat non
secundum jus, sed ex gratiæ benignitate, & spe-
83 ciali indulgentia Apostolicæ Sedis. Quartus tex-
tus admodum clarus est in cap. *Petysti*, 7. *q.* 1. ubi
posteaquam Zacharias papa indulsit Archiepi-
scopo Moguntino, ut in suo transitu coadjuto-
rem suum posset sibi successorem designare, im-
mediatè subdit: (hoc nulli concedi alii patimur,
quod tibi charitate cogente largiri censuimus.)
& ita id esse non secundum jus, sed ex speciali
gratia tenent ibi Hugo, & Archid. seu ex speciali
indulgentia, ut loquitur Jo. Andr. in c. *Accepimus,
in fin.* & Butr. n. 8. *suprà de pact.* Idem firmant ibi
Host. n. 2. *in ver. Omninò frivolas*, dicens coadjuto-
rem cum futura successione, de quo loquitur
textus in d. c. *Petysti*, concedi ex dispensatione
factà à papa ex certa, & speciali gratia: & sequi-
tur Bellam. in d. c. *Accepimus in* 4. *q. n.* 4. post Col-
lectar. *ibi* n. 1. Concludo igitur hodiernas coad-
jutorias esse odiosas, & exorbitantes à jure com-
muni, & Concilio Tridentino.

84 Cæterùm constanter affirmo, posse Pontificem
Maximum ex speciali indulgentia, & dispensa-
tivè, ut prædixi, legis vinculum relaxare, & has
gratias concedere, ut clarè probatur in juribus
proximè citatis, & in d. c. 2. *de præb lib.* 6. & tra-
dit Put. *decis.* 226. n. 17. *lib.* 3. & alibi passim Do-
ctores. Nec quisquam auderet hoc in dubium re-
vocare propter plenitudinem potestatis papæ in
beneficialibus, ut in Clem 1, *in fin: Ut lit: penden.*
& scripsi latè in c. *Consultationibus*, nn. 26. & *seqq:*
85 *suprà de cler: ægrot.* Quod adeo verum est, ut non
solùm coadjutoria cum futura successione, sed
etiam simplex expectativa, quæ proculdubio est
contra Concilium Tridentinum *c.* 19. *sess:* 24. ut
dixit Rota *decis:* 276. n. 3. *par:* 1. *recent.* sustinea-
86 tur, licèt Tridentino Concilio derogatum non
fuerit, quia illi nec solet, nec oportet specialiter
derogare, propter expressam præservationem
authoritatis Apostolicæ Sedis, quæ habetur in *c.
ult: sess:* 27. *de reform.* sed satis est, ut papa disponat
contrarium ejus, quod Concilium disponit, dum-
modo supplicatio manu papæ signata fuerit, ut
expressè declaravit san. mem. Pius V. in suo Mo-
tu proprio, quem ad litteram refert Nicol. Garz.
de benefic: part: 4. *cap:* 5. *num:* 32. & 33. & sæpius
censuit S. Congregatio ejusdem Concilii Inter-
pres, & fuit declaratum in Cancellaria Aposto-
lica per Abbreviatores, ut idem Garz. attestatur
d. c. 5. *num:* 34. & 35. & decidit Rota in *una Pen-
sionis S. Angeli* 16. *Decembris* 1594. coram bon.
mem. Cardinali Pamphilio, ut per eundem Gar-
ziam *d. c.* 5. n. 30.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ.

Cap. *Quia diversitatem.*

SUMMARIUM.

1 Semestre ad eligendum, seu conferendum à jure præfixum non currit legitimè impedito, & n. 7

2 Nec incipit currere nisi à die notitiæ vacationis, & n. 9.

3 Quot capita, tot sententiæ.

4 Diversitatem corporum diversitas sæpè sequitur animorum.

5 Arguitur quandoque de extrinsecis ad intrinseca.

6 Intrusus propriè quis dicatur.

7 Impedimenti tempus non computatur à semestri dato ad conferendum, sive impedimentum sit juris, sive facti.

8 Impeditus justè non potest dici negligens.

10 Ignorantia excludit negligentiam.

11 Suspenso non currit tempus ad conferendum, nisi sit negligens in petenda absolutione.

12 Tempus currit etiam ignoranti si præfixum sit non in odium negligentiæ, sed in favorem alterius.

13 Prælato suspenso jus conferendi non devolvitur ad Capitulum, nec ad Archiepiscopum, sed ad Papam, & n. 23.

14 Papa potest præbendas conferre etiam non datâ negligentiâ inferioris collatoris.

15 Collatio si sit simultanea inter Episcopum, & Capitulum, Episcopo suspenso jus conferendi ad Capitulum devolvitur.

16 Prælato excommunicato, vel suspenso an jurisdictio devolvatur ad Capitulum, ita ut sit locus electioni Vicarij capitularis, & nn. seqq. usq. in finem.

17 Sedes vacat interpretativè, si Prælatus sit excommunicatus, vel suspensus.

18 Aut si inutilis ad agendum de jure, & n. 31.

Declaratur n. 20. & 23.

19 Viduata dicitur Ecclesia habens Prælatum inutilem.

21 Prælatus excommunicatus, vel suspensus pro mortuo reputatur.

22 Donatio causa mortis confirmatur morte civili, sicut naturali.

23 Actus fictus non debet esse majoris potentiæ, quàm actus naturalis, & verus.

24 Episcopo notoriè hæretico facultas concedendi dimissorias pertinet ad Capitulum, & n. 34.

25 Episcopo excommunicato, vel suspenso nec ejus officialis, nec alius potest jus reddere nisi Papa.

26 Suffraganei excommunicati jurisdictio non devolvitur ad Metropolitanum.

27 Argumentum à speciali validum est in jure.

28 Episcopo à paganis, vel schismaticis capto, sedes quasi vacat, & jurisdictio tribuitur Capitulo, & nn. seqq.

29 Mors civilis non æquiparatur naturali, nisi in casibus in jure expressis.

30 Prælato ab hostibus capto jurisdictio jure proprio pertinet ad Papam.

32 Prælato inhabili datur Coadjutor, nec jurisdictio transit in Capitulum.

33 Sede vacante interpretativè ob suspensionem Prælati, œconomus non potest convenire, nec conveniri.

1 QUIA DIVERSITATEM. Semestre ad
eligendum, seu conferendum à jure præ-
fixum non currit legitimè impedito. Hoc
dicit Abb. Antiq. Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar.
2 Imol. & Jo. de Anan. nec incipit currere nisi à die
notitiæ vacationis, Abb. Sicul. & Guido papa.
Dividitur in duas partes principales. In prima
Archiepiscopi querela. In secunda causæ com-
missio, ibi, *mandamus*. Secunda subdividitur: nam
primò ponit mandatum, & solvit obstaculum.
Secundò, duos casus excipit, ibi, *nisi*, & secundum
casum tripliciter exponit ibi *sic tamen*. Abbas Si-
culus adjiciens omnes divisiones esse notandas,
quia multum conferunt ad declarationem text.
nec frustra sunt adinventæ.
3 Nota primò ex principio litteræ illud vulga-
tum: *Quot capita, tot sententiæ*; de quo plenius in
glos. erant enim diversæ opiniones, An Archie-
piscopo ex sua culpa suspenso curreret semestre
tempus ad conferendum, & ad quem devolve-
retur collatio præbendarum, an ad Capitulum,
4 vel ad proximum superiorem, quia diversitatem
corporum diversitas sæpè sequitur animorum, ut
observant Abb. Antiq. *nu.* 1. Abb. Sicul. & Jo. de
5 Anan. *in primo notab.* nam de extrinsecis quando-
que arguimus ad intrinseca, & ad hoc sæpè alle-
gatur hoc c. ut per Ant. de Butr. *num.* 1.
6 Secundò nota, intrusum propriè dici, qui præ-
ter auctoritatem superioris, ad quem pertinet
collatio, beneficium est ingressus, ut patet in tex.
ibi, *Præter ejus auctoritatem intruserunt*, concordat
cap. *Ex frequentibus, de institution.* & cap. *Cùm venis-
sent, de in integ. restit.* & *hîc* notant Butr. *num.* 4.
dicens de hoc esse hîc textum apertum, Imol. *nu.*
1. & Abb, *in 2. notab.* Dixi in c. *Cum jam dudum, n.*
3. de præb. & in c. *Nisi cum pridem, à nu. 26. de renun-
tiat.* ubi latè de intrusis, & quatuor illorum spe-
ciebus.
7 Tertiò nota, in tempore sex mensium dato E-
piscopis ad conferendum non computari tem-
pus, quo justè sunt impediti, sive impedimentum
sit juris, sive facti. De impedimento juris exem-
plificat textus ibi, *tempus suspensionis in sex mensibus
nullatenus computetur*. De impedimento facti ex-
emplificat ibi: *Tempus etiam quoad Apostolicam
Sedem accessit, & apud illam permansit, vel recessit
ab illa.* & notant Butr. *nu.* 7. Imol. *nu.* 4. & Abb.
8 *num.* 3. & signa rationem in textu expressam,
quia Lateranensis Concilij Constitutio contra
negligentes tantùm fuit promulgata, ut in c. *Nul-
la, suprà eod.* Justè autem impeditus non potest di-
ci negligens, & ideo tempus ei non currit, ut hîc,
& in l. 1. §. *ult. C. de ann. except.* & in l. *In rebus, C. de
jure dot.* & *hîc* notat gloss. *in verb. Suspensionis*, Jo.
Andr. Cardin. Ancharan. & omnes in summario
textûs, Butt. Imol. & Abb. *in locis proximè citatis*.
9 Unde etiam fit, ut tempus sex mensium ad con-
ferendum non currat à tempore vacationis be-
neficij, sed à die habitæ notitiæ ipsius vacationis,
ut hic est casus, & tenuit Rota *decis: 323. num: 2.
par: 2. recent.* & apud Cardin. Seraphin. *decis:
702 num: 1.* ubi etiam habes quomodo prædicti
sex menses sint computandi, de quo in gloss. in
10 cap. *Quamvis, in verb: Menses, de elect: lib: 6*, Ratio
est, quia datâ ignorantiâ, excluditur negligen-
tia, & is qui nescit, potestatem experiendi non
habet, l. *Annus, in fin: ff. de calumniat.* l. *Cum sex
men-*

menſes,ff.de ædilit. edict.§.Biduum,2. q.6.ſecus ſi ſci-
viſſet, quia imputaretur ei, ut hic in gloſ: *ultim:*
Nam etiam Romæ,& in via poſſet beneficia con-
ferre,ut inquit Innoc.*num:* 5.

11 Ex quo infertur, ut ſi Archiepiſcopus fuiſſet
negligens in petenda abſolutione, tunc benè
tempus ei curreret,arg.c.*Quoniam*,100.*diſt.* c. *Si
autem,de reſcript.* l. *Quoniam poteſt.ff.de re judicat:*
l.*Non omnia,ff.de minor:* ſecundum gloſ:*fin:* hic In-
noc.*n.*4.*verſ:Si enim eſſet in mora*, Hoſtienſ:*num:*
6.*verſ:Aliàs enim*, Joan: Andr:*n.* 7 .*verſ.Secus ſi po-
tuiſſet*,& alios communiter. Et eſt ſimile in l. *Qui
poteſt facere, ff. de reg:jur.* & in l. *Non omnes*, §. *Qui
captus, ff.de re militar.* Hoc autem caſu Archiepi-
ſcopus licet fuerit in culpa, non tamen fuit in
mora petendi abſolutionem,ex quo protinus ad
Curiam ſe contulit,ut patet in tex: ibi, *Ad Apoſto-
licam Sedem acceſſit*, & in integra relata ab Anto-
nio Auguſtino *in* 3. *Collect: Decretal: lib:*3, *tit:*8.*c.*
a.& *hic* obſervat Innoc. *d. n.*4.

12 Ex his rectè deducit Abb:*hic n.* 3. ut ſi tempus
eſſet præfixum non in odium negligentiæ, ſed in
favorem alterius, tunc tempus curreret etiam
ignoranti, de quo eſt tex: in l.*Genere,ff.de his qui
notant:infam.*quod latiùs proſequere,ut per eum.

13 Ultimò nota, ibi, *Non tamen ad ipſum Capitu-
lum*, Prælato ſuſpenſo ab officio, & juriſdictione
ſecundùm Laurentium,& Joannem, vel in ſpe-
cie à poteſtate conferendi beneficia, ſecundum
Abb: Antiq.*hic nu:*1.*in ver: Culpa*, jus conferendi
non devolvi ad Capitulum, nec ad Archiepiſco-
14 pum, ſed ad Papam, qui poteſt præbendas confer-
re etiam non datâ negligentiâ inferioris collato-
ris,ut in tex: ibi: *ſed ad illum,qui præter ejus deſidiam
& negligentiam poterat præbendas donare*, ad cap: 1.
cum ibi notat,*de ſupplend:neglig: Prælat: lib:*6. Et
hic notant gloſſ:*in ver:Præter*, Innoc: *num:* 4. *in
verb.ad illum*, & *infrà verſ:Melius videtur*, Abb: An-
tiq:*in fin.* Hoſtienſ:*num:*8,*in verb:Sed ad illum*, &
in verb:Donare, Joan. Andr: *num:*6.*in verb:Sed ad
illum*,& *in verb:Poterat*, Abb:Siculus *n.*4.*&* 5.&
reliqui omnes.

15 Hoc tamen limita notabiliter, niſi collatio in-
ter Epiſcopum & Capitulum ſit ſimultanea, quia
tunc ſuſpenſo vel excommunicato Epiſcopo, jus
conferendi ad Capitulum devolvitur, ut hic fir-
mat Innoc.*nu:*3. Hoſt:*eod:num:in ver:Computetur*,
& Abb:*d.n.*4. Hodie hoc eſt expreſſum in c. *uni-
co, ne ſede vacant:lib:*6.ubi gloſ: 1. dicit illam De-
cretalem emanâſſe ad declarationem eorum, quæ
hic notant Goffred.Innoc.& Hoſt.

16 Hinc ſumptâ occaſione QUÆRO, an Præla-
to excommunicato, vel ſuſpenſo juriſdictio ad
Capitulum devolvatur, adeo ut ſit locus electioni
Vicarij Capitularis.

Emerſit nuper hæc quæſtio in caſu Archipreſ-
byteri Altamuræ, qui ab Epiſcopo Gravinæ de-
laratus fuit excommunicatus, eò quòd ipſius ju-
riſdictionem turbaverit. Et cùm propterea Ca-
pitulum contenderet juriſdictionem ad ſe devo-
lutam, & eſſe locum electioni Vicarii Capitula-
ris, juxta conſuetudinem illius Eccleſiæ, Re ad S.
Congregat. Epiſcoporum, & Regularium delatâ,
conſultus fui quid mihi juris videretur.

17 Pro Capitulo allegabatur Hoſt. *in ſumma, tit:
Ne ſede vacan:* §. *Quot modis dicatur ſedes vacare*.*nu:*
2.ubi ait, ſedem vacare duobus modis: ſcilicet
verè, ut *in tit: Ne ſed: vacant:* & interpretativè, ut
quia Prælatus eſt hæreticus, excommunicatus
vel ſuſpenſus per hoc c: & per c. 1. *de Paroch.* c. 1.
& ibi notat gloſ:*ult: de præſcript:* & cap: *Quia di-*
18 *ligentia, de elect.* vacat enim ſi Prælatus inutilis ſit
ad agendum de jure, l. 1. §.*penult.* ibi, (non eſſe
auctorem, vel ſyndicum: tunc quoque intelligi-
mus, cum is abſit, aut valetudine impediatur, aut
inhabilis ſit ad agendum.) *ff. Quod cujuſque uni-*
19 *verſ:nomin.* Unde dicitur Eccleſia judicata, quæ
licèt Prælatum habeat, tamen inutilem perhibe-
tur habere, ut cap: *Inter corporalia*, §.*Sed neque*,
de translation:Epiſcop. ſic malus Sacerdos non di-
20 citur Sacerdos, cap:*Multi*, 41. *diſtinct.* nec malus
Epiſcopus dicitur Epiſcopus, cap:*Non omnes*, 2.
quæſt: 7. & quamvis hoc caſu ſecundum Hoſtien-
ſem non habeat locum dict: titul:*Ne Sede vacant:*
utcunque tamen verè vacat ſedes, vel interpre-
tativè, ſcilicet de jure, delicto Prælati exigente;
vel de facto, dummodo ejuſdem negligentiæ im-
putari poſſit, ille titulus locum habet, arg: c. *Sci-
ſcitatus, de reſcript.* ita Hoſtienſ: quem ferè ad ca-
lamum refert & ſequitur Jo. Franciſcus Pavinus
in tract:de offic: & poteſt. cap: *Sed vac. Prælud.* 7. *&
ultim: n.* 13. *verſ:* 2. *Si Prælatus tractat.* tom: 13. *par:*
2.*fol:*413. ſubdens hoc etiam tenere Zenzelinum
21 in Clem:*final:de procurat.* Quemadmodum ergo
cum ſedes vacat verè, juriſdictio devolvitur ad
Capitulum, ut cap:*His qua*, & cap *Cum olim,de
major: & obedient:* ita & cum vacat interpretati-
vè, ſcilicet Prælato excommunicato, vel ſuſpen-
ſo, quia mortuus reputatur, cap *Facilius* §.*Hoc
idem probatur, de pœnis diſtinct.* 1. cap. *Viſis*, 16. *q.*
2. gloſ: in dict. cap: *Inter corporalia*, § *Sed neque, in
verb: Inutilem, de translat. Epiſcop.* Hoſtienſ: in c.
Per venerabilem, *num:* 35. *qui fil: ſint legitim* Ad
22 quod vide bonam gloſſam in cap *Si Epiſcopus, in
ver: Sed Capitulum, de ſupplen: neglig: Prælat: lib:*6.
ubi ait; (Et ſic nota quod ſicut Capitulum, cum
vacat Eccleſia, ſupplet vicem Epiſcopi in juriſ-
dictione, ut cap:*Eccleſia, eodem tit: & lib:* & cap: 1.
de major: & obed: lib: 6. Sic & cum quaſi vacat; al-
legat ſimile in l. *Res uxoris, C. de donat: inter virum
& uxor:* ubi donatio cauſa mortis confirmatur
morte civili ſicut naturali, & in l.*ult:C.de Epiſcop.
& Cler.*

23 Non obſtat quod Prælato ſuſpenſo ad Capitu-
lum non devolvatur jus conferendi beneficia, ut
hic eſt expreſſum. Quoniam reſponderi poteſt
hoc ideo contingere, quia etiam quando ſedes
vacat verè, puta per mortem Prælati, tamen jus
conferendi in Capitulum non tranſit, ut eſt tex. in
c.*Illa, ne ſede vac.* per rationem gloſſæ in d.c. *Cum
olim, in verb Capitulo, circa fin: de major: & obed.* Un-
de nil mirum ſi nec tranſeat cùm ſedes vacat in-
terpretativè; quia actus fictus non debet eſſe ma-
joris potentiæ, quàm actus naturalis, & verus, ut
inquit Bald. in l.4.*num:*2.*C. Ad Senat. Conſult: Vel-
lejan.* Nec uſquam reperitur jure ſancitum, ut Ca-
pitulum ſuppleat vices Prælati in collatione be-
neficiorum, niſi quando Prælatus eſt negligens
in conferendo infra ſemeſtre tempus, ut hic. &
in c. *Nulla, ſuprà eod* & ideo licèt jus conferendi
præbendas ſit actus juriſdictionis; tamen ex eo
non infertur ad juriſdictionem in genere, quæ
tranſit in Capitulum ſede vacante ut notat gloſſ:
fin: in verb: Legitimam, *de ſupplen. neglig: Prælati*,
dicens, non eſſe bonam conſequentiam: Quis
24 habet adminiſtrationem legitimam: ergo be-
ne-

neficia confert. Et hanc sententiam in terminis Episcopi hæretici olim probavit S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum. Nam proposito dubio, An Episcopo existente hæretico, facultas concedendi dimissorias juxta *cap: 10 sess: 7.* pertineat ad Capitulum cathedralis Ecclesiæ, Die 14. Januarii 1588. Sacra Congregatio censuit ad Capitulum pertinere, si Episcopus sit notoriè hæreticus.

25 Sed his non obstantibus respondi, Prælato excommunicato, vel suspenso jurisdictionem non devolvi ad Capitulum, nec esse locum electioni Vicarii Capitularis, sed Papam esse adeundum, ut provideat.

Primò enim expressè hoc voluit Hostiens: in c. 1. *num: 8. de offic. Vicar: lib: 6.* dicens Episcopo excommunicato nec ejus Officialem, nec alium posse jus reddere, nisi Papam. Idem tenuit gloss: *ibi in ver: Ipsius*, ubi ait: Si Episcopus est excommunicatus, nec ipse, nec ipsius Officialis, cum eorum idem sit consistorium, de causis cognoscent. Quid ergo tunc fiet? Adeatur Papa ut provideat. Idem Jo. Monach. *nu.* 5. ibi: Sed pone, Episcopus est excommunicatus, dic quod nullus cognoscit præter Papam, qui hoc casu habet providere.

26 Secundò hoc probat text. quem præcitati Auctores allegant in cap. *Romana, de supplend: neglig: Prael. lib: 6.* ubi deciditur jurisdictionē suffraganei excommunicati ad Metropolitanum non devolvi, & redditur ratio, cum id non inveniatur à jure concessum, & consequenter conditor Canonis censetur eam facultatem sibi retinuisse per regulam c. *Nuper, infrà de sent. excomm.* Item si jurisdictio Prælati suspensi devoluta esset ad Capitulum, Papa non reddidisset eam rationem, quòd jurisdictio non inveniatur Metropolitano à jure concessa; sed potius reddidisset aliam, nempè quòd jurisdictio inveniatur à jure concessa alteri, scilicet Capitulo, cui jus suum non potest Metropolitanus auferre, ut dicit glos. in cap. *fin, in verb. Non potest, de supplen. neglig. Prælat, lib. 6.*

Tertiò, Ad idem est tex. in cap. *Si Episcopus, de*
27 *supplen. neglig. Prælat. lib. 6.* inducendo illud per locum à speciali, quod argumentum est validum in jure, ut cap. *Præsenti, §. Loca, de Præb. eod. lib.* & notat Abb. in cap *Inter alia, num. 21. infrà de immunit. Eccles.* nam in d. cap. *Si Episcopus*, jurisdictio Episcopi naturaliter viventis tribuitur Capitulo
28 in speciali casu, quando ipse Episcopus est captus à paganis, vel schismaticis, quasi tunc sedes per mortem Prælati vacare censeatur, ut in littera. Ergo regulariter secus, quia mors civilis, vel
29 spiritualis non æquiparatur morti naturali, nisi ubi in jure hoc cautum invenitur. Et hoc pro regula tenendum esse dicit glos. Joannis in cap. *Placuit, il secundo, in verb. Mortuum, 16. qu. 1.* quam in proposito allegat glos. in d. cap. *Si Episcopus, in verb. Sed Capitulum, in fin.* & ita jurisdictionem Prælati superstitis non transire in Capitulum, nisi in casu illo speciali d. c. *Si Episcopus*, firmat Paulus de Castro, *in cons. 99. Circa primum, num. 1. vers. Si igitur, lib. 2.* Et confirmatur, quia jurisdictio ibi
30 non competit Capitulo jure proprio, sed ex indulto provisionali ipsius Papæ, ut patet ibi. *donec per Sedem Apostolicam, cujus interest Ecclesiarum providere necessitatibus, super hoc per ipsum Capitulum quamcitò poterit consulendum, aliud contigerit ordinari*, & ibi notant Jo. Andr. & omnes in summario tex. Ex his enim verbis apparet Ecclesiâ quasi vacante per captivitatem Prælati administrationem in spiritualibus, & temporalibus jure proprio non ad Capitulum, sed ad Summum Pontificem pertinere, unde ipse poterit ordinare aliter providendo, vel forte visitatorem dando, ut dicit ibi glos, *in verb. Ordinati.* Ergo idem dicendum, cum sedes vacat interpretativè per ipsius Prælati excommunicationem, vel suspensionem.

31 Quartò, Sedes æquè vacat interpretativè per excommunicationem, vel suspensionem Prælati, ac per ipsius inhabilitatem, ut c. *Inter corporalia, §. Sed neque, de translat. Episcop.* & post Hustiens. tradit expressè Jo. Franciscus Pavin. *de offic. & potest. Episcop. sede vacan. in ultim prælud. n. 13. vers. Secundò, si Prælatus est hæreticus excommunicatus, vel suspensus, & vers. Tertiò. si Prælatus est inutilis ad agendum*; & dictum est *suprà num. 17.* Sed cum se-
32 des vacat interpretative per inhabilitatem Prælati, jurisdictio non devolvitur ad Capitulum, sed Papa providet dando illi coadjutorem, ut cap. 1. *Cum plurib. cap. seqq. 7. q. 1.* cap. *Ex parte, de Cleric. ægrotan.* & cap. *unico, eod. tit. lib. 6.* Ergo nec devolvitur ad Capitulum cum sedes vacat interpretativè per excommunicationem, vel suspensionem ipsius Prælati.

Quintò, Huic sententiæ suffragatur diuturna observantia, quæ est optima legum interpres, *l. Si de interpretatione ff de legib.* c. *Cum dilectus, de consuetud.* Nam Episcopis propter delictum, vel inhabilitatem à jurisdictione suspensis, non administrat Capitulum; sed Sedes Apostolica consuevit constituere Vicarios Apostolicos, sicut nunc reperiuntur constituti in Ecclesia Beneventana, Tranen. Lancianen. Bisinianen. & Alatrina.

Sextò, Præcipuè hoc vendicat sibi locum in inferiori prælato, de quo nunc agitur: Tum quia non conveniunt DD. an jurisdictio prælati inferioris transeat in Capitulum sede vacante, de quo articulo egi plenissimè in c. *His quæ, à nu 36. usque ad 49. de major. & obed.* Tum quia S. Congr. Concilij aliàs consulta ad Decretum Concilii *in c. 16. sess. 24.* quòd Capitulum sede vacante constituere debeat Vicarium, qui saltem in jure Canonico sit Doctor, vel Licentiatus, locum habeat etiam in Collegiata defuncto ejus Prælato, qui ordinariam jurisdictionem, & omnia jura episcopalia habeat, Respondit, non habere locum.

33 Non obstat doctrina Host. & Jo. Francisci Pavini suprà in contrarium allegata, quia dum dicunt sedem vacare interpretativè prælato existente hæretico, excommunicato, vel suspenso, non loquuntur ad effectum devolutionis jurisdictionis in Capitulum, sed ad effectum, ut sit locus titulo ne sede vacante aliquid innovetur, ut patet ex verbis eorum suprà relatis, *n. 17.* æquitas enim suadet, ut tunc temporis nihil innovetur, cū sedes quasi vacet, nec œconomus possit convenire, vel conveniri, & sic Ecclesia careat legitimo defensore, ut c. 1. *& per tot. ne sed. vacant.* & notat glos. *ult.* in c. 1. *de præscription.* Sed hinc non potest inferri ut jurisdictio ad Capitulum devolvatur; ideoque in casu jurisdictionis ipsemet Host. contrarium tenuit, ut dictum est *suprà n. 25.*

Item non obstat glos. in contrarium allegata in cap. *Si Episcopus, in verb. Sed Capitulum, de supplend. neglig. Prælat.* quia non dicit generaliter Capitulum supplere vices episcopi, cùm ecclesia

quasi

quasi vacat, sed loquitur in terminis illius textûs, id est, cum Sedes quasi vacat per captivitatem Prælati: In aliis verò casibus in jure non expressis mors civilis non æquiparatur naturali, ut innuit illa gloss. *in fin.* dum se remittit ad glossam Joannis in c. *Placuit, il secondo*, 16. *q*. 1. & dictum est *suprà n*. 29.

34 Demum non obstat declaratio Sac. Congregationis Concilii superiùs relatæ *num*. 24. quia loquitur quando Episcopus est notoriè hæreticus; tunc enim jurisdictio, & jus concedendi dimissorias idcirco spectat ad Capitulum, quia sedes non vacat interpretativè, sed vacat vere, c. *Ut commissi, de hæret. lib*. 6. & fusè probavimus in c. *Ad abolendam, à n*. 29. *usque ad n*. 44. *eod. titulo*.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ.

Cap. Litteras.

SUMMARIUM.

1 Præbendam habens, si in eadem Ecclesia recipiat dignitatem cum præbenda, vel aliam præbendam, vacat prima.
2 Beneficii tertii collatio uni facta ab Ordinario non est nulla de jure communi.
3 Nisi omnia beneficia in eadem Ecclesia existant, & n. 59.
4 Vel nisi alia sint incompatibilia.
5 Et quid ex Concilio Tridentino.
6 Beneficiorum pluralitas magis est inhibita in una Ecclesia, quam in diversis, & nu. seqq.
7 Consuetudo obtinendi duas præbendas in eadem Ecclesia de jure communi non valet; secus in diversis Ecclesiis, & n. 10.
8 Præbendam obtinens in una Ecclesia, non potest ibi aliam obtinere, etiam virtute annexionis, quam habet præbenda ad dignitatem, & n. 61.
9 Præbendas duas ut quis habeat in una Ecclesia magis abhorrent Iura, quàm aliàs duo beneficia curata.
10 Præbendæ quot sunt in Ecclesia, tot Canonici debent constitui.
11 Genus idem operatur quoad omnia, quod species quoad speciem.
12 Consuetudo obtinendi in eadem Ecclesia duas præbendas non valet, etiamsi unam præbendam quis habeat uti principalem, & aliam ut annexam.
13 Dispensare non potest Episcopus ad duos canonicatus, vel duas præbendas in eadem Ecclesia, & n. 39. & 41.
14 Beneficium quandoque vacat de jure, sed non vacat de facto, & è converso, & n. 27. & 30.
15 Dominium quandoque difficiliùs perditur, quàm possessio. Regulariter contra.
16 Declaratur.
17 Beneficium simplex vacat ipso jure per assecutionem alterius similis in eadem Ecclesia, & n. 65.
18 Et quid si in diversis Ecclesiis.
19 Litteræ impetrationis beneficii vacantis de jure, sed non de facto, valent, etiam non factâ mentione possessionis alterius, quæ colorata non est, & n. 22. & seqq. & n. 37.
20 Executor Apostolicus beneficium conferre non potest, nisi priùs cogat detentorem ad renuntiandum de facto, & n. 23.
24 Beneficium vacans de jure, licèt non de facto, conferri potest ab Ordinario absque eo, quòd cogat detentorem ad dimittendum; sed non à delegato, & cur, & nu. seqq.
25 Potestas extraordinaria magis est restringenda, quàm ordinaria.
26 Papa non præsumitur per suas litteras velle alicuì dare causam litigii.
27 Beneficium an vacare debeat de jure, vel de facto, vel utroque modo ad hoc ut conferri possit ab Ordinario, vel Delegato, & n. seqq.
28 Institus scienter se patiens in beneficium viventis, hoc ipso pellendus est, & nihilominus deponendus.
29 Conferens ignoranter beneficium viventis tenetur ei, cui contulit, ad consimile beneficium.
30 Beneficium vacans de jure, sed non de facto, an possit conferri priusquam possessor facto ipso renuntiaverit, & nn. seqq. usque ad n. 36.
31 Quid si possessio sit colorata, & n. 34.
32 Et quid si nullum habeat colorem juris.
Detentatio pura nec collationem impedit, nec impetrationem, ibidem.
Declaratur, n. 36. vers. Tene igitur.
33 Possessio quando dicatur colorem juris habere, & quando non.
34 Possessor si causam habet à Iudice, vel ab aliquo colore juris, factum Iudicis tuetur Prætor.
35 Possessio incolorata differt à penitus incolorata secundum Io. de Imol.
36 Contrarium.
38 Dispensare an possit Episcopus ad duo beneficia in ead. Ecclesia, & nn. seqq. usq. ad n. 51.
39 Quid si beneficia sint conformia.
40 Et quid si difformia.
Dispensare potest Episcopus ad dignitatem cum canonicatu in eadem Ecclesia, ibidem, & num. 43. & 45.
Contrarium n. 49.
41 Beneficia plura conformia sub eodem tecto cum in una persona uniuntur, frangitur ibi numerus. Secus si sint difformia, & nu. seqq.
42 Canonico in Ecclesia non numerata si conferatur secundus canonicatus, collatio nihil operatur.
43 Canonicatus cum capella in eadem Ecclesia obtineri potest ex dispensatione Episcopi, & n. 45.
44 Item Canonicatus cum Archipresbyteratu, cui ex consuetudine annexa est duplicata præbenda.
Contrarium n. 49.
46 Beneficia, quorum onera ad Parochialem translata sunt, eò quod eorum Ecclesia in sylvis essent sita, non sunt incompatibilia quasi sub eodem tecto.
47 Dispensare non intelligitur Episcopus conferendo simpliciter duo beneficia difformia sub eodem tecto, sed requiritur dispensatio expressa, & n. 67.
48 Dispensatio ad duo difformia sub eod. tecto quam causam requirat, & n. 68.
49 Dispensare non potest Episcopus ad duo difformia sub eodem tecto si præcisam residentiam requirant.
50 Idem si primum sit sufficiens ad congruam sustentationem.
51 Consuetudo obtinendi duo difformia sub eodem tecto ex collatione Ordinarii an locum habeat in præbenda Theologali cum Archidiaconatu, & n. seqq. usq. in fin.

52 *Consuetudo obtinendi duo beneficia difformia sub eodem tecto de jure communi valida est.*
53 *Consuetudo, quæ habet fomentum juris, & nemini præjudicat, extenditur ad casus similes.*
54 *Consuetudo observata in monasteriis Religionis extenditur ad nova ejusdem Religionis monasteria.*
55 *Regula, Tantum præscriptum, quantum possessum, non habet locum in consuetudine.*
56 *Præscriptio non extenditur de specie ad speciem, sed bene ad actus ejusdem speciei postea occurrentes.*
57 *Præbenda Theologalis, & Archidiaconatus sunt beneficia difformia.*
58 *Pœnitentiarij præbenda cum dignitate post Concilium Tridentinum retineri non potest in vim consuetudinis ante Concilium obtinendi duo difformia sub eodem tecto.*
59 *Beneficia tria etiam difformia sub eodem tecto vigore consuetudinis obtineri non possunt.*
60 *Pœnitentiarij officium etiam ante vacationem præbendæ est beneficium, & incompatibile cum Parochiali, & n. 63.*
61 *Beneficium etiam unitum computatur ad inducendam incompatibilitatem in ead. Ecclesia.*
62 *Theologus cathedralis habet onus legendi injunctum præbendæ per se stans, & n. seq.*
63 *Pœnitentiaria institui debet ante vacationem præbendæ.*
64 *Beneficia duo conformia sub eodem tecto obtineri non possunt absque dispensatione Apostolica, non obstante contrariâ consuetudine etiam immemorabili.*
Nisi secus cautum sit lege fundationis ab Ordinario approbatâ, n 66.
65 *Beneficium servitorium, & præstimonium in ead. Ecclesia sunt conformia, at primum vacat per assecutionem secundi.*
67 *Beneficia duo difformia sub eod. tecto obtineri non possunt absque provisione Apostolica, nisi id dictet Ecclesiæ statutum, vel consuetudo, aut Episcopus expressè dispenset.*
69 *Provisi ab Ordinario de duobus beneficijs difformibus sub eodem tecto, tutius est, ut petant novam provisionem à Sede Apostolica.*

1 LITTERAS. Legitur variè: sed secundum intellectum, quem dicunt esse verum Cardin. Imol. & Abb. hoc intendit. Si habens præbendam in eadem Ecclesia recipit dignitatem cum præbenda; vel aliam præbendam, vacat prima; & quamvis à superiore sibi confirmetur, tamen valet ejus impetratio, etiam tacita de possessione alterius, quæ colorata non est. Dividitur in duas partes principales. In prima punitur consultario. In secunda responsio, ibi, *Cum igitur*. Prima subdividitur: nam primò ponit formam mandati pro actore decreti. Secundò allegationem actoris, ibi, *de facto*. Tertiò defensionem rei, ibi. *Sed Præpositus*. Quartò elicit dubia ex prædictis, ibi, *Unde*.

2 Nota primò, ex decretali collationem tertij beneficij eidem factam ab Ordinario non esse nullam de jure communi, ut hic probatur expressè. Nam iste N. erat Canonicus Ecclesiæ S. Viscardi: deinde assumptus fuit in Canonicum majoris Ecclesiæ. Tertiò obtinuit Præposituram cum præbenda in primò dicta Ecclesia S. Viscardi, & sic erat triplex; & tamen collatio Præposituræ non fuit nulla, sed tantummodo per illius assecutionem vacavit prima præbenda, ut colligitur ex sententia Papæ.
3 Hinc censuit S. Congregatio Concilij, Episcopum non prohiberi instituere ad beneficium obtinentem alia duo simplicia; sed institutum postea non posse illud una cum duobus utcunque insufficientibus retinere absque nova provisione, vel dispensatione Papæ. Hoc tamen limita primò, nisi tria beneficia essent in eadem Ecclesia; quia tunc collatio tertij sine dispensatione Apostolica esset nulla ipso jure, non obstante contrariâ consuetudine etiam juratâ, & immemorabili. Textus est clarus in c. 1. & ibi omnes, *de consuetud. lib. 6.* & hic notat Imol. *num. 8. vers. Intellige,*
4 *dummodo quis non sit triplex.* Deinde limita, nisi duo beneficia essent alias incompatibilia; quia tunc non valet collatio tertij similiter incompatibilis, ut est casus in c. *Ordinarij*, §. *In conferendis*,
5 *de off: Ordinar. lib: 6.* Hodie verò cùm Concilium Tridentinum *c. 17. sess: 24.* non permittat ut habenti unum beneficium possit conferri, nisi aliud, & sic tertium indistinctè sit incompatibile cum prioribus: collatio tertij etiam simplicis, & insufficientis irrita est ex *d. §: In conferendis, juncto d. c. 17.* ut fusè probavi in c. *Cum jam dudum, in ult. q. supra de præb.*
6 Secundò nota, ex textu pluralitatem beneficiorum magis esse à jure improbatam in eadem
7 Ecclesia, quàm in diversis. Nam consuetudo generalis obtinendi in eadem Ecclesia plures præbendas, propter juris resistentiam non valet, & tamen valet si præbendæ existant in diversis Ecclesijs. Utrumque probatur in textu secundum Abb. *in not. notab.* Nam iste Præpositus obtinebat præbendam in una Ecclesia: deinde obtinuit aliam præbendam in diversa Ecclesia; & sic retinuit utramque, nec vacavit prima per assecutionem secundæ, saltem ex consuetudine generali. Postremò obtinuit in prima Ecclesia Præposituram, cui erat annexa alia præbenda, ut colligitur ex vers. *Sed Præpositus*, licèt in littera non exprimatur. Et per hoc vacavit ipso jure prima præbenda non obstante consuetudine generali, ut patet ex sententia Papæ in fine textûs, & sic magis resistunt jura, ut quis sit pluralis in una, quam in duabus Ecclesiis; quo fit ut dispensatus à Sede Apostolica ad duas dignitates, non censeatur dispensatus ad duas dignitates in eadem Ecclesia, nisi hoc in litteris sit expressum, ut tenet Ægid. in c. *De multa, suprà de præb.* quem ibi sequuntur Jo. Andr. *nu. 13.* Anchar. *nu. 7.* Imol. *nu. 8.* & commu-
8 niter DD: ut testatur Abb. *nu. 4.* Hinc etiam fit ut obtinens præbendam in una Ecclesia non possit in eadem obtinere aliam præbendam etiam virtute annexionis, quam habet præbenda ad dignitatem, ut hîc, & apertiùs in Clem. *fin. de præb.* & tamen obtinens Parochialem potest aliam obtinere virtute annexionis, quam habet ad dignitatem, vel præbendam, ut c. *Super eo, de præb: lib: 6.*
Unde deducitur unum, quod videtur mirabile,
9 videlicet ut magis abhorreant jura, ut quis habeat duas præbendas in eadem Ecclesia, quàm aliàs duo beneficia curata, ut notat gloss. *ult.* in d. Clem. *fin.* & Abb. *hîc in t. notab. in fin.* Non obstat cap. *Cum in Ecclesia, de præbend. lib. 6.* quia ibi non erat consuetudo, ut Episcopus haberet duas præbendas in eadem Ecclesia, sed solùm ut haberet unam præbendam, quia ex consuetudine

dine eo ipso quòd erat Episcopus, erat etiam
præbendatius, ut *hic* per Jo. Andr. *nu. 2. in ver. Generali.* & Butr *num.* 10.
10 Tertio nota ibi. *ex consuetudine generali*, textum
expressum, quod consuetudo obtinendi duas
præbendas in eadem Ecclesia non valet: est enim
corruptela, cap. *Ad nostram, cum duob: cap: seqq: de*
consuet. & cap: 1. *eod. tit: lib: 6.* quia quot præbendæ,
vel personatus sunt in Ecclesia, tot Canonici
debent institui, arg: c. *Nulla, suprà eod:* & cap: *In Ecclesia,*
de institut. cap: *Singula*, 89. *distinct.* & c. *Cum*
singula, de præb: lib: 6. & ita hic firmat glos. *in ver.*
Ex consuetudine. Item Tancred. Joan. Vincent. &
Philip. Innoc. *in princ: in ver. Consuetudine*, Host.
num: 1. *in eod: ver.* Joan. Andr. *num.* 11. Butr. *nu.* 10.
Cardin. *num. 2. in prima opposit.* Abb. *in primo not.*
& Jo. de Anania *num:* 3. & ita hoc communiter
11 tenetur, ut inquit Imol *num:* 4. Et quamvis nonnulli
dicant hoc habere locum duntaxat in consuetudine
generali, de qua textus loquitur, non
autem in speciali consuetudine ecclesiæ: hoc tamen
nihil est secundum Cardin. quia idem operatur
genus quoad omnia, quod species quoad
speciem, & è converso, c. *Si non licet*, 23. *q.* 4. cap:
Denique, 4. *distinct.* cap: *Ad ejus*, 5. *dist* notatur in cap:
Solita, de major: & obedient: & in cap. *Quia*
circa, de privileg. & per glos: & Bart in leg. *Sed*
12 *si quis*, §. *Quæsitum. ff Si quis caut.* Et procedit hæc
conclusio, etiamsi quis habeat unam præbendam
ut principalem, & aliam ut annexam, sicut
erat hic una ex duabus præbendis annexa Præposituræ,
ut innuitur *in vers: Sed Præpositus*, secundum
Anchar. *in 3. not.* & Jo. de Anan. *nu:* 3. ad hoc
Clem. *ult. de præb.*
13 Quartò nota ibi, *de communi Canonicorum confirmant
assensu*; ad duos Canonicatus, vel duas
præbendas in eadem Ecclesia Episcopum dispensare
non posse: & ita est hîc argumentum optimum,
& quasi expressum, ut inquit Abb. *num:* 3.
Sed de hoc latiùs *infrà in* 1. *quæst.*
14 Quintò nota ibi, *& si non de facto*, quandoque
beneficium vacare de jure, & tamen non vacare
de facto, prout in casu hujus cap in quo jus induxit
vacationem primæ præbendæ per assecutionem
secundæ in eadem Ecclesia, & tamen prima
præbenda non vacavit de facto, quia possessor
facto ipso illam non dimisit. Et propterea quamvis
dignitas, vel beneficium curatum vacet ipso
jure per assecutionem pacificam alterius similis,
ut in c. *De multa, suprà de præb.* nihilominus in Extravag.
Execrabilis, Joan. XII. in §. *Qui verò deinceps*,
statuitur, ut possessor facto ipso absque moræ dispendio
teneatur primum dimittere in manibus
Ordinarii: alioquin sit privatus utroque, & inha-
15 bilis ad ordines, & beneficia. Et hic collige
quandoque faciliùs perdi dominium, quam possessionem.
Regulariter tamen dominium difficiliùs
perditur, l. *Si quis vi*, §. *Differentia, ff. de acquir.*
poss. & ita post Vincent. & Jo. *hîc* notat Jo Andr.
16 *num:* 7. Cardin. *in 2. not* & Jo. de Anan. *num:* 5. Tu
dic secundum Anchar. *in 7. notab.* Juris authoritate
dominium faciliùs amitti, quam possessionem,
quia dominium consistit in jure, possessio in facto
consistit, & sine facto non perditur juris dispositione,
ut l. *Denique*, & l. *Nec utilem, ff. Ex quibus causis
major.*
17 Sextò nota ibi, *de jure vacare noscatur*, & signa
casum singularem, in quo primum beneficium
simplex vacat ipso jure per assecutionem alterius
similis, videlicet cum utrumque est in una
Ecclesia, seu sub eodem tecto, secundum Cardin.
in primo notab: & Abb. *in 3. notab:* & videtur communis
opinio, ut testatur Imol. *num:* 4. quam etiam
probavit Sacra Congregatio Concilii, ut di-
18 cam *infrà n.* 65. Secus enim est, si in diversis Ecclesiis
existant, ut probatur per locum à speciali in
c. *De multa*, & ibi dixi *in primo notab: suprà de præb.*
Sed hodie hoc regulariter est etiam in beneficiis
simplicibus diversarum Ecclesiarum, si aliàs sint
incompatibilia vel ratione residentiæ, puta duo
canonicatus, vel præbendæ, vel ratione sufficientiæ;
unde simplex beneficium sufficiens vacat
ipso jure adeptâ pacificâ possessione alterius ex
Concilio Tridentino *cap: 4. sess: 7. juncto cap:* 17.
sess: 24. ut dixi in prædicta decretali *De multa, nu:*
3. & in cap. *Cum jam dudum, in tertia quæst. suprà de
præb.*
19 Ultimò nota ex fine litteræ, textum valdè
notabilem in materia, quod litteræ impetratio-
20 nis beneficij vacantis de jure, sed non de facto validæ
sunt etiam non facta mentione possessionis
alterius, quæ colorata non est, sed tamen executor
Apostolicus beneficium conferre non potest,
nisi prius cogat detentorem ad dimittendum de
21 facto. Utrumque hîc probatur expressè juxta verum
intellectum Cardinal. ut dixi *suprà in summ.*
quem communiter Doctores sequuntur. De primo
patet; nam præbenda S. Viscardi vacabat
ipso jure per assumptionem ad Præposituram
cum præbenda in eadem Ecclesia, sed non vacabat
de facto, quia Præpositus illius possessionem
vacuam non dimiserat, nec in litteris de hoc fuit
facta mentio, & tamen litteræ impetrationis fuerunt
validæ; quia virtute illarum secundum communem
intellectum isti executores jubentur con-
22 ferre primam præbendam, & possessio illa non
erat colorata, cum titulus jam esset extinctus; alioquin
litteræ impetrationis non valuissent, quæ
de hujusmodi colorata facti possessione mentionem
non fecissent, & ita obstaret text. in c. *Cum
nostris, suprà eod.* secundum intellectum Jo. Andr.
23 verum & communem, ut ibi testatur Abbas
in princ. De secundo similiter patet, quia Papa hîc
mandat, ut executores non conferant prius quam
coëgerint detentorem ad dimittendum, scilicet
24 facto ipso, juxta Extravag. *Execrabilis*, §. *Qui verò
deincep., de præb.* Et ex hoc pondera differentiam
inter Delegatum, & Ordinarium; nam Delegatus,
ut prædixi, conferre non potest nisi prius
compellat detentorem ad cedendum de facto.
Sed Ordinarius potest liberè conferre beneficium
vacans per assecutionem pacificam alterius, vel
per alium modum vacationis, etiam irrequisito
possessore, ut est text. in cap. *De multa*, §. *Is quoque,
suprà de præb:* ubi hoc tenent Innoc. *num:* 3. Joan.
Andr. *num:* 10. *in verb: Libere*, Henric. Boich. *num:*
19. *vers. Et nota quod dicit textus*, Butr. *nu:* 29. Imol.
num. 6. Anchar. *in 5. notab.* Cardin. *in d.* §. *Is quoque,
in 3. quæst.* Abb. *num:* 3. & Jo. de Anan. *nu:* 8. Concordat
textus in c. *Extirpanda*, §. *Alioquin, eod: titul.*
& ita prædictam differentiam ponunt *hîc* Innoc.
nu: 1. Host. *eod: num. in ver: Confirmavit*, Jo. Andr.
25 *num: 3. & 8.* Butr. *in 7. notab:* reddentes rationem
diversitatis; quia magis est restringenda potestas
extraordinaria, quàm ordinaria, ad hoc cap. *Ut
debitus, de appellat:* & ideo delegatus non potest

quod potest Ordinarius.d.c.*De multa.§.Is quoque.*
26 Præterea non est præsumendum ut Papa per suas
litteras aliquibus præuere velit causam litigij,
cap. *Nonnulls, de rescrip.* quin potius præsumptio
est,ut intendat dare Ecclesiam im etranti avo-
catâ possessione à possessore. In Ordinario au-
tem præsumptio est ut velit jus suum tueri, cap.
2 *de feud.* l. 1. *ff. Si quis jurisdic. non obtemper.* verun-
tamen nec Ordinarius eum, cui contulit, in pos-
sessionem inducet, nisi possessore prius vocato,ut
est casus in cap: *Licet Episcopus, de preb: lib. 6.* &
notant in d.cap.*De multa,* Joan.Andr. *num.10.in*
27 *ver. Liberè*, & Imol: *num 6.* Et juxta prædicta
conclude generaliùs distinguendo secundum Jo.
Andr.*hic num:7.in ver: Quam cum de facto.* Quan-
doque beneficium vacat de jure,& de facto, &
tunc est conferendum personæ idoneæ,cap.2 *su-*
prà de institut. cap.*Super*, & cap. *Grave,de prebend.*
Quandoque vacat de facto,& non de jure,ut cum
quis spoliatus est beneficio, cap *Ad audientiam,*
28 & cap.*Abbas.suprà de his,quæ vi met.caus.* Quando-
que nec de facto,nec de jure,quod non eget ex-
emplo. Et in his duobus casibus conferri prohi-
betur, adeo ut qui scienter patitur se institui in
beneficium viventis,hoc ipso pellendus sit, cap.
1.*suprà eod.* & nihilominus deponendus, cap. *In*
primis,2.q.1.& notat glos: in d.c.1.*in ver.Pellen-*
29 *di.* Si verò ignoranter,excusatur confereus, sed
tenetur ei,cui nulliter contulit, ad consimile be-
neficium,ut cap.*Præsentiam,7.q.1.* & notat glos:
præallegata adhibitâ tamen distinctiune, de qua
per Jo.Andr.in cap:*Inter cætera, suprà de prebend.*
30 Aliquando verò beneficiũ vacat de jure,eò quòd
jus ipsum vacationem inducit, sed non vacat de
facto, quia possessor facto ipso non cessit benefi-
cio,ut hic patet in illis verbis : *etsi non de facto,de*
jure tamen vacare noscatur. Et hoc quarto casu
31 Jo.Andr.*ubi suprà*,post Host.subdistinguit: nam
aut factum aliquid juris habet, seu colorem re-
nendi, & tunc beneficium conferri non potest
quousque renuntiatum est, ut hic, & in cap. *Cum*
32 *nostris, suprà eod.* aut factum nullum habet colo-
rem juris, & non obstante detentatione facti,
conferri potest,cap.*Proposuit,suprà eod:* & cap. *De*
multa,de preb. Atque ita purum factum, quod in
sola detentatione consistit collationem non im-
pedit,nec impetrationem : factum verò, quod
aliquid juris habet,utrumque impedit, & sic sine
calumnia, ut inquit Joan.Andr. potest intelligi
quod hic dicitur, & c.*Cum nostris,§.Auditor,*ibi,
33 *Quia talis possessio,suprà eod.* Dicitur autem factum
purum, & nihil juris habere, quando nullum ju-
ris colorem habet. Illud verò dicitur aliquid ju-
ris habere, quando habet authoritatem judicis,
vel alium colorem juris,puta quia possessor cau-
sam habet ab illis,qui etsi injustè eligant ad præ-
bendam,vel ipsam conferant, habent tamen po-
testatem eligendi, vel conferendi, secundum Jo.
Andr. *ubi suprà.* & patet ex notatis per eundem
in c.*Post electionem, in 2.responso, in ver: Persona ido-*
nea,n.4. & in c.*Proposuit, §.Si super,in ver: Intelli-*
gebatur,suprà eod: cap. *Illa, infrà ne sed. vac.* & cap.
Auditis,suprà de elect. Et est ratio diversitatis cur
34 in possessione colorata aliud sit tenendum,quam
in nuda detentatione facti tantum;quia si posses-
sor habet causam a judice, vel ab aliquo colore
juris, factum judicis tuetur Prætor,l.1. §.1. *&* a.
ff. Quod cum fals.tutor. pro quo semper est præsu-
mendum,ut leg.& not.in c.*In præsentia,§.1.sup.de*
renunc.& qui peccat, non peccat juris authorita-
te,c.*Qui peccat,24 q.3.* & justè possidet qui judi-
cis authoritate possidet, l.*Iustè, ff de acquir: possess.*
Ideoque talis possessor vel ex indulgentia Sedis
Apostolicæ,quam ostendit electoribus, vel con-
ferentibus antequam eum eligerent, vel ei con-
ferrent;vel aliquo alio jure credendus est justam
causam fovere,de qua etiam inquirendum est; &
nisi reperiatur justa, poterit privari ipse posses-
sor,& cogi ad resignandum; & factâ resignatio-
ne poterit fieri collatio,ut hic patet, & in d.cap.
Cum nostris,§ fin. & in c.*Proposuit,§.fin. suprà eod.*
35 Cæterùm in hoc 4.membro,videlicet, Cùm
præbenda vacat de jure, sed non de facto,aliter
distinguit Imola *n.16. vers. Et prædictis* : nam ut
ipse ait, interdum est possessio penitus incolora-
ta,interdum est incolorata, sed non penitus, in-
terdum vero est colorata. In primo casu quando
est penitus incolorata, non impeditur impetra-
tio,nec etiam collatio,nedum Ordinarij,sed nec
etiam Delegati, per ea, quæ notantur in cap. *De*
multa,§.Is quoque,& in c.*Exstirpanda § Alioquin, de*
*preb.*melius in cap.*Cum in cunctis* in glos *penult: de*
elect. Dicitur autem possessio penitus incolorata
quando possidens nullum habet titulum, nec et-
iam habuit ; vel si habuit, fuit illo privatus per
sententiam juris,vel hominis,per ea.quæ notan-
tur in *d.§.Is quoque*,& notat glos.præalleg.Item-
que videtur si habet titulum ab illo,ab quem non
spectat originaliter, nec accidentaliter, per id,
quod habetur in c.*Illa,infrà ne sed: vacan.* non ta-
men poterit possessor sua possessione privari,nisi
priùs eo citato, & de jure illius cognito,c.*Licet*
Episcopus,de preb.lib:6 Secundu autem casu quan-
do possessio est quidem colorata, sed non peni-
tus,veluti si quis habeat titulum ab eo, ad quem
originaliter spectat,licet potestas accidentaliter
sit translata in alium : tunc talis possessio non
impedit impetrationem, nec collationem Ordi-
dinarij. Executor tamen conferre non potest an-
tequam coëgerit possessorem ad dimitendum,ut
hic est casus secundum intellectum Anchar. quẽ
dixit notabilem idem Joan.de Imola,*num.16.col.*
12.in fin.vers.Unde posset dici: nam iste Archiepi-
scopus originaliter poterat conferre primam va-
cantem per assecutionem secundæ: sed acciden-
taliter potestas ad Papam fuit devoluta, ut patet
ex littera;unde per confirmationem, quam con-
cessit Archiepiscopus,concessio non remansit pe-
nitus absque colore.
36 Verùm hæc distinctio inter possessionem inco-
loratam,& penitus incoloratam,est nimis subti-
lis,& est contra mentem Doctorum,qui commu-
niter dicunt, possessionem tunc esse incolora-
tam, quando nullum habet colorem tenendi,
quem quidem colorem nullo prorsus modo præ-
buit dicta confirmatio, quia ad hoc non inspici
tur origo,sed tempus ipsius confirmationis,c.*Du-*
dum,il primo §.Cum autem,ibi,*electionis tempore*, c.
Cum inter R.in fin.& c.*Auditis, vers:.Cum tamen, de*
elect.cap.Quorundam,cum ibi notat.per Joan.Mo-
nach.& Joan.Andr.*eod.tit.lib.6.* Henric Boic. in
d.cap.*Dudum,num.26.* Quo quidem tempore in-
specto certum est Archiepiscopum caruisse fun-
ditus pro illa vice conferendi potestate,c.a.*suprà*
eod. Unde perinde est ac si eam nunquam habuis-
set, Teneo igitur intellectum Cardinalis, de
quo

quo *suprà n.19.* quòd scilicet impetratio beneficij vacantis de jure, sed non de facto, quia ab alio possidetur, sit valida, si possessio nullum habeat colorem tenendi; sed nihilominus executor Apostolicus conferre non possit priusquam coëgerit detentorem ad cedendum de facto, ut hic vide-
37 tur casus non cavillando litteram. In tertio autem casu, quando scilicet possessio est colorata, breviter conclude collationem Ordinarij valere secundùm ea, quæ dicta sunt *suprà n.24.* sed impetrationem certi beneficij, non factâ mentione talis possessionis esse invalidam, ut est tex. secundùm communem intellectum in c. *Cum nostri, suprà eod.* & dictum est *suprà n.22.* In hoc tamen ultimo casu posset latiùs distingui, ut per Compostell. in c. *Capitulum S. Crucis suprà de rescript.* Cujus distinctionem hîc transsumunt, & probant Henric. Boich. *num. 3.* & Imol. *n. 16. coll. 13. post med. vers. Tertio casu.*

38 QUÆRO, An Episcopus possit dispensare ad duo beneficia in ead. ecclesia. Præmittendum est, hanc quæst. proponi de beneficijs, aliàs compatibilibus: nam si essent incompatibilia, vel ratione curæ animarū, vel ratione sufficientiæ secundùm ea, quæ dixi in c. *Cum jam dudum, à n. 31..... suprà de præb.* explorati juris esse Episcopum dispensare non posse, quia cùm hanc facultatem nō habeat, quando hæc beneficia inco npatibilia existunt in diversis Ecclesijs, sed opus sit dispensatione Apostolicâ, ut firmavi in d. c. *Cum jam dudum, in 2. q.* longè minus illam habet quando existunt in eadem Ecclesia, ut patet ex dictis *suprà n. 6. & seqq.*

Hoc præmisso, in quæstione proposita duæ sunt opiniones. Prima est Tancredi, qui arbitratus est Episcopum posse dispensare. In qua etiam residet hîc Bernard: in glos: *ult:* & ad hanc Decretalem respondet, confirmationem idcircò non valuisse, quia Archiepiscopus non intendebat dispensare. Nam præbenda vacabat de jure, licèt non de facto, & Archiepiscopus de novo non contulit, sed confirmavit; quæ quidem confirmatio sine nova collatione non induxit dispensationem c. 2. *de schismat:* secus autem esset si dispensationem expressè, & cum causa impertitus fuisset, ut cap: *Cum nostri suprà eod.*

Secunda opinio est Goffredi, qui dixit, Episcopum ad plures præbendas, sive in diversis, sive in eadem ecclesia nullatenus posse dispensare, & reprehendit Tancredum, qui dixerat oppositum, quia crimina non sunt palpanda, ut incurata serventur, c. *Si quis diaconus, 50. dist:* & Goffredum sequitur Petrus de Sampsone, dicens, hoc esse hîc expressum: & cum eo transit Abb: Antiq: ujus audiror, *nu: 3.* Idem ex hoc tex: colligit Innoc: *in princ: in ver: Quoniam.* Quibus adjungi possunt Hostiens. & Authores omnes, qui existimant Episcopum non habere facultatem dispensandi ad plures præbendas, etiam in diversis Ecclesijs, quos retuli in c. *Cum jam dudum, in 1 q. vers: Secunda opinio, n.... suprà de præb.* Hi enim fortiùs tenent Episcopum id non posse in ead: Ecclesia. per ea, quæ dixi *suprà n. 6.* Moventur per c. *Sanctorum, 70 dist,* ubi Episcopus non dispensat, ut quis habeat duas præbendas, etiam in diversis Ecclesijs. Item quia cùm transferit ad secundam, vacavit prima, cap: *Si quis jam translatus, 21. q. 2.* Ergo Episcopus non potuit hoc inde tollere, cap: *Dilectus, suprà de tempor:*

ordinat. Item quia cùm distinctæ sint præbendæ in aliqua ecclesia, non possunt duas iu unam personam, nec una dividi inter duas, c. *Tua, suprà de præb.* c. *Singula, 89. dist.* secundum Innoc.

39 Tu verò pro concordia sequere distinctionem Jo. Andreæ *num: 8.* videlicet: Aut beneficia in eadem Ecclesia sunt conformia, puta duo canonicatus, vel duæ præbendæ, & Episcopus dispensare non potest, sed requiritur dispensatio Apostolica, de qua est argumentum optimum, & quasi expressum hîc secundùm Abb: *in 2. notab.* Et in hoc casu intelligi potest secunda opinio Goffre-
40 di, & sequacium. Aut beneficia sunt difformia, puta dignitas cum canonicatu, vel præbenda, & dispensat Episcopus, ut videtur casus in c. 1. *in fin.* & ibi glos: *in verb: Nisi unicum, de consuetud. lib. 6.* & facit tex. in Clem. *Si juxta,* & quod ibi notatur in ult. glos. *de præb.* & ita procedat prima opi-
41 nio Tancredi, & Bernardi. Ratio diversitatis est, quia in primo casu cùm duo beneficia conformia in una persona uniuntur, frangitur ibi numerus: nam si in una ecclesia mihi Canonico detur alia canonia, aut ecclesia, non habet cer-
42 tum numerum, aut habet. Primo casu superflua est datio secundi Canonicatûs, & videtur fieri potius verbotenus, quàm quoad effectum: veluti cùm secundò manumittitur semel manumissus, baptizatur baptizatus, vel ordinatur ad eundem ordinem jam ordinatus, ut l. 2. *C. de manumiss. vindict.* c. *Presbyteris, §. Quod,* ergo & quod ibi notatur *68. dist.* Secundo autem casu cum habet numerum, per dispensationem numerus frangeretur: nam si sint duodecim canoniæ, & ego habeam duas, non erunt nisi undecim; & si dispensaretur cum alijs quinque, ut singuli duas haberent, non essent nisi sex. Patens est igitur ratio fractionis numeri. Præterea subtrahitur Ecclesiæ alterius consilium, & suffragium, ad quod ego jam tenebar ex prima canonia, itaut per secundam nihil addatur: unde Ecclesia multum lædéretur. Secus autem est cùm beneficia sunt difformia: nam si in una Ecclesia sint duodecim canonici, & extra numerum sint Personatus, vel officia perpetua, si Personatum habeo cum canonia, numerus non infringitur, & nunc Canonicatui, nunc Personatui potero deservire: conformitas ergo officiorum prohibet, quod diversitas officiorum permittit: ita distinguit & declarat *hîc* Jo. Andr. *nu. 11. vers. Item si in diversis,* cui adstipulantur Butr: *n. 11. vers. Per qua concludit,* Imol. *nu: 8.* & commu-
43 niter Doctores, ut Abb: testatur *nu 6.* Eodem modo distinguit glos. *ult.* in Clem. *fin: de præb:* dicens, Episcopum non posse dispensare, ut quis habeat duas canonias in eadem Ecclesia, sed benè posse dispensare ut habeat canoniam cum personatu, & sequuntur ibi Doctores Feder. de Sen. *cons. 120 Quæsitum est, per tot.* ubi consuluit ex dispensatione Episcopi posse quem obtinere canonicatum cum capella in eadem Ecclesia, licèt obtinere non possit duas præbendas, & sequitur illud cons. Abb *cons. 70. Videtur primò, circa finem, vers: Ad secundum, lib: 1.* & idem Feder. *cons: 205. Adaures, juncto cons: 206. Reverende Pater.* ubi respondit si-
44 militer posse Episcopum dispensare, ut in eadem Ecclesia Canonicus præbendatus possit obtinere Archipresbyteratum, cui ex consuetudine annexa erat duplicata præbenda. Lapus *allegat. 117.* Philippus, *num. 3. & 4. vers.*

45 *vers. Et eâdem ratione*, dicens duos canonicatus esse duo membra, requirere duo consilia, & vota in eodem corpore, videlicet in Capitulo; & ideo in illis intrare incompatibilitatem sub eod. tecto. Secus in canonicatu & capellania, vel in canonicatu cum dignitate. Doctores in c. *Cum jam dudum, suprà de præb.* ubi in specie Abb. *num. 9.* & Butr. *n. 10. vers. Ultimatè*, ubi ait, se prædictæ distinctioni ad ... ete, quia est opinio tanti Doctoris, ut fuit Jo. Andr. quam etiam sæpius probavit Rota, & præsertim *in causa Toletana Capellaniæ de Baraias, 3. Martij 1589. & 4. Iunij 1590*, coram Cardin. Mantica, & *15. Februarij 1591.* coram Cardin. Pamphil. et in decis. impress. apud Garz. de benef. *part. 11. cap. 5. sub n. 222.* Quinimo eandem probavit & S. Congregatio Concilij, ut di-
46 cam in sequenti quæstione *num. 64. & 67.* Beneficia tamen, quorum onera ad parochialem Ecclesiam translata sunt, eò quòd eorum Ecclesiæ in sylvis essent sitæ, ex ipsius Congregationis sententia non sunt incompatibilia tanquam existentia sub eodem tecto.

47 Declara primò secundum membrum propositæ distinctionis, qua dictum est, duo beneficia difformia sub eod. tecto posse obtineri ex dispensatione Episcopi, ut locum habeat, dummodo Episcopus expressè dispensaverit: nam utrumque simpliciter conferendo, non intelligitur tacitè dispensare, c. 2. *infrà de schismat.* & tenet glos. *ult. hic vers. Vel dic quòd idea confirmatio*, Imol. *n. 7. col. 5. vers. Alia fuit opinio*, Butr. *n. 11. vers. Quod non dato*, & aliàs censuit S. Congregatio, ut dicã *infr. n. 67.*

48 Declara secundò, ut procedat dummodo dispensatio fiat ex magna, & evidenti Ecclesiæ utilitate, aut urgenti necessitate, aut maxima prærogativa meritorum: aliàs enim dispensatio non valeret, ut plenè per Feder. de Senis *in prealleg. cons. 205. & cons. 206. n. 1.* Ad quod tamen vide quod dicam *infrà num. 68.* ex S. Congr. sententia.

49 Declara tertiò, nisi utrumque beneficium difforme ex privilegio, statuto, vel consuetudine requireret præcisam residentiam; quia tunc Episcopus dispensare non posset, ut tenet Feder de Sen. *d. cons. 120. n. 2 vers. In quæstione.* Et est ratio: quia si beneficia hujusmodi unirentur in eadem persona, minueretur divinus cultus, & Ecclesia non modicum reciperet in spiritualibus, & temporalibus detrimentum, ut per eundem Feder. *d. cons. 205. in princ.* & hoc servatur de consuetudine, ut dicam in declaratione sequenti. Ex quo notabiliter infero, ut cùm hodie dignitates, canonicatus, & portiones in cathedralibus, & collegiatis Ecclesijs non causativè ad effectum percipiendi fructus, sed præcisè personalem residentiam requirant ex Concilio Tridentino *cap. 12. sess. 24.* Episcopus dispensare nequeat; ut quis in eadem Ecclesia obtineat dignitatem cum canonicatu, vel portionem, aut eorum alterum cum altero, & ita in hoc corrigitur cap. 1. *in fin. de consuet. lib. 6.* & opinio Jo. Andr. sequacium, de qua *supr. n. 40.* qui tenuerũt ex dispensatione Episcopi posse obtineri canonicatum cum dignitate, vel personatu. Et eò magis, quia non desunt qui senserint etiam de jure communi non licere ex dispensatione Episcopi obtinere in eadem Ecclesia canonicatum cum dignitate, & per assecutionem dignitatis censeri renuntiatum canonicatui: quod tenuit Signorol. de Homod. *cons. 112.* Præterea ex alio ejusdem Concilij decreto, nempè *cap. 17. sess. 24.* Episcopi prohibentur conferre duo beneficia etiam simplicia, & ad sustentationem insufficientia, quando utrumque requirit personalem residentiam: nec distinguitur an in una, vel in pluribus Ecclesijs existant: fortius autem est inhibita pluralitas sub eodem tecto, ut ostensum est *suprà num. 6.* & mox patebit ex his, quæ dicentur in sequenti declaratione.

50 Declara quartò, ut locum habeat nisi primum beneficium sit sufficiens ad honestam sustentationem: tunc enim Episcopus ex Concilio Tridentino *in d. cap. 17. sess. 24.* prohibetur conferre secundum, etiam in diversis Ecclesijs, ut scripsi pleniùs in cap. *Cum jam dudum, num. 31. 43. & 49. suprà de præbend.* Ergo fortius in eadem Ecclesia; quia magis est inhibita pluralitas sub eodem tecto, quàm in diversis Ecclesijs, ut patet evidenter in hoc cap. *Litteras*: nam præbenda Ecclesiæ S. Viscardi non vacavit per assecutionem secundæ in majori Ecclesia, & tamen vacavit ipso jure per assecutionem alterius præbendæ in eadem Ecclesia S. Viscardi, & fusiùs dictum est *suprà in 2. notab.* & notat glos. *ultima* in Clem. *fin. de præbend.* Obtinenti igitur beneficium sufficiens magis prohibetur a Concilio conferri secundum in una Ecclesia, quàm in diversis. Et hoc approbat etiam communis consuetudo, secundùm quam Episcopus dispensare non potest ad duo beneficia simplicia quando exigunt residentiam, vel quando primum est sufficiens, ut testatur Abb. *in preall. cons. 70. in fin. vers. Et hodie ex communi consuetudine*, juncto præcedenti vers. *Ad secundum.*

51 Secundò QUÆRO, supposità consuetudine Ecclesiæ Barcinonens. obtinendi ex collatione Ordinarij, retinendique duo beneficia difformia sub eod. tecto, an liceat vigore hujus consuetudinis obtinere in eadem Ecclesia, ac retinere præbendam Theologalem unà cum Archidiaconatu.

52 Videtur respondendum licere: nam consuetudo obtinendi duo beneficia difformia sub eodem tecto valida est ex dispositione juris communis, ut probatur per locum à speciali *in cap. 1.* & ibi Doctores *de consuet. lib. 6.* Et quamvis in Ecclesia Barcinonen. nunquam fuerit observata in præbenda Theologali, ut eam aliquis retinuerit cum dignitate, vel alio beneficio dissimili; tamen satis est ut in genere fuerit observatum, ut duo beneficia difformia possent in dicta Ecclesia
53 licitè obtineri; & ideo nunc idem servari potest in præbenda Theologali: nam consuetudo non præjudicans juri alterius, & legi non contraria, prout est hæc, quæ habet fomentum à jure communi, juxta d. cap. 1. extenditur ad casus similes, Abb. in c. *Translato, in fin. de constit.* Felin. in c. *Audito, num. 21. in secunda declaratione, de præscript.* Balb. *in tract. de præscript. in 2. par. princip. in 2 quæstione, n. 29. cum seqq.* Ægid. Bellam. *consil. 589.* Gabriel, qui attestatur hanc esse receptiorem opi-
54 nionem *lib. 5. de præscript. concl. 2. n. 15.* Et propterea consuetudinem obtentam in monasterijs alicujus Religionis, extendi etiam ad nova ejusdem Religionis monasteria, tradit Felin. post
55 Cardin. *loco citato.* Quòd autem dici solet tantum præscriptum, quantum possessum, l. *Quod meo. §. fin. ubi Doctores ff. de acquir. possess.* procedit in præscriptione, in qua vertitur rigor, non autem in consuetudine, in qua consideratur æquitas, Bald. in

in l. *Scimus, prope fin. C. de inoffic. testam.* Balbus, & Felin. *in locu supracitatu*, Jas. in l. *Non dubium, num.* 30. *C. de legib.* Præterea etiamsi ageretur de præ-
57 scriptione, non posset quidem fieri extensio de una specie actuum ad aliam speciem; sed tamen posset fieri extensio ab actibus unius speciei, in quibus habuit locum præscriptio, ad alios actus ejusdem speciei postea occurrentes, ut declarat Abb. in c. *Cum in tua, in 2. not. de decim.* Balb. *ubi suprà n.* 23. Gabriel *d. loco n.* 19. Et ita quamvis casus non accideric in præbenda Theologali, ut obtenta fuerit cum alio beneficio difformi; tamen satis est, ut in genere receptum fuerit, ut in illa specie beneficiorum, scilicet difformium, consuetudo sic servata: debet enim vigore observantiæ in illa specie subsequuta extendi ad omnes alios actus sub illa specie comprehensos, &
57 consequenter habebit locum in præbenda Theologali, & Archidiaconatu, quæ sub specie beneficiorum difformium comprehenduntur, ut constat ex dictis *suprà n.* 40. 43. & 45.

58 Non obstat quòd S. Congregatio jamdudum declaraverit vigore consuetudinis obtinendi duo beneficia difformia sub eodem tecto, quæ ante Concilium inolevit, non licere post Concilium retinere in eadem ecclesia præbendam Pœ-
59 nitentiarij cum dignitate. Nam hujusmodi decisio eo nititur fundamento, quod in eadem ecclesia non licet esse triplicem, etiam vigore consuetudinis, licèt beneficia sint difformia. DD in d. c. 1. *de consuet. lib. 6.* obtinens autem dignitatem, & præbendam Pœnitentiarij esset triplex. Primò
60 enim obtineret dignitatem. Secundò, officium Pœnitentiarij, qui est titulus ecclesiasticus per se stans, cùm juxta decisiones Sacræ Congregationis posset conferri, & sit incompatibile cum Parochiali, etiam ante vacationem præbendæ: ideoque hujusmodi officium ecclesiasticum est beneficium, Joan. de Selua in *tract. de Incompatibil. beneficiorum, in prima part quæst. 9. num. 3.* & cadit sub prohibitionem pluralitatis, d. c. 1. & ibi Doctores, Hojed. *ubi suprà.* Tertiò obtineret præbendam Canonicalem, & ita esset triplex in eadem ecclesia.

61 Neque obstat, quòd præbenda unita officio Pœnitentiarij non inducat incompatibilitatem, cùm solum officium, cui facta est unio, sit considerandum, c. *Super eo*, ubi Doctores *de præb. lib. 6.* Lapus *allegat.* 35. *in fin.* & beneficium unitum nomen beneficij amittat, Oldrad. *consil.* 257. *num.* 15. Paris. *conf.* 30. *n.* 18. *in* 4. *vol.* Nam respondetur id procedere, cùm beneficium alteri unitum non existit in eadem ecclesia. Nam pluralitas in una & eadem ecclesia adeo est sacris canonibus invisa, ut ad inducendam pluralitatem etiam beneficium unitum alteri debeat considerari, ut post glos. *ult.* in Clem. *fin. de præbend.* tradunt Doctores communiter in d. c. 1. *de consuet. lib. 6.* & præsertim Franc. *ibidem, n.* 7. Abb. *hic n.* 2. & patet ex dictis *suprà n.* 8. Declaravit igitur Sacra Congregatio non posse vigore dictæ consuetudinis post Concilium obtineri cum dignitate præbendam Pœnitentiarij; quia obtinens fuisset triplex in eadem ecclesia. Hæc ratio cessat in casu præsen-
62 ti; nam obtinens præbendam Theologalem cum dignitate, erit tantùm duplex, quia habebit præbendam & dignitatem. Nec urget si dicas, Obtinebit etiã officium Lectoris: nam id est onus annexum præbendæ, non autem officium per se stans, quod conferatur in titulum beneficij ecclesiastici, ut possit causare pluralitatem. Quod patet ex pluribus. Primò, quia Concilium Trident. loquens de hac præbenda *sess.* 5. *c.* 1. utitur his verbis: *cui aliud onus incompatibile injunctum non sit*; per illam dictionem, *aliud*, implicans onus legendi, & quasi insinuans non esse officium, ad glos.
63 *fin. in add. marg.* in l. 1. *C. de seruis fugit.* Secundò, quia Concilium *sess.* 24. *c.* 8. voluit institui Pœnitentiarium ante vacationem præbendæ, ut Sacra Congregatio declaravit; & sic voluit esse titulum beneficij ecclesiastici, qui per se staret. At verò non ita disposuit de Lectore Sac. Scripturæ, sed tantùm decrevit præbendam ad hunc casum ipso facto constitutam, & deputatam intelligi, & sic voluit esse præbendam, quæ huic usui inserviret; non autem voluit id munus legendi esse titulum, vel beneficium ecclesiasticum. Tertiò id munus legendi esse onus præbendæ annexum, & non titulum, indè apparet, quòd Doctores in c. *Significatum, suprà de præb.* & in c. *Quia nonnullis, de Magistr.* quærentes, An Episcopus præbendæ vacanti onus injungere possit, loquuntur tam de onere Missas celebrandi, quàm legendi, & sic utrumque appellant onus, & non officium: & in specie glos. in d. c. *Quia nonnullis, in ver. præb. in fin.* quam ibi Doctores sequuntur, obligationem legendi, ad quam præbendatus tenetur, appellat onus præbendæ annexum. Et propterea qui talem præbendam, quamvis onus annexum habentem, obtinuerit, poterit etiam dignitatem obtinere, & cum illa in eadem ecclesia non triplex, sed duplex erit; quod licet in difformibus vigore consuetudinis, juxta d. c. 1.

64 Sed dices, hoc dubium frustra proponi com supposito consuetudinis, quia si beneficia sub eodem tecto sint conformia, puta duo personatus, vel duæ dignitates, aut duo officia, obtineri non possunt absque dispensatione Apostolica; non obstante contraria consuetudine, etiam immemorabili, ut est casus in d. c. 1. *de consuetud. lib. 6.*

65 Ideoque Sacra Congregatio ab Episcopo Salamantino consulta declaravit duo beneficia simplicia personalem residentiam non requirentia in eadem Ecclesia parochiali, quorum alterum servitorium, alterum verò præstimonium nuncupatur, esse conformia; ac propterea si uni ab Ordinario fuerint collata, primum per assecutionem secundi ipso jure vacasse; & ad secundum vacare, si utrumque sciens, & prudens retinere perrexerit, nisi aliud lege fundationis ab Ordinario approbata cautum esset.

66 Quippe hanc legem non fuisse à Concilio sublatam censuit ead. Congregatio, cùm per eam non frangatur numerus, nec minuatur cultus divinus, quæ sunt duæ rationes, ob quas vetitum est obtinere duo beneficia sub eod. tecto, ut dixi *suprà n.* 41. Quòd si duo beneficia in eadem Ecclesia sint difformia, obtineri possunt cum dispensatione Ordinarij, etiam circumscriptã consuetudine, secundùm opinionem Jo. Andr. & communem, de qua *suprà n.* 40.

67 Verùm ad hoc patet responsio ex subjectis declarationibus S. Congregationis Concilij. Et primò, cùm Episcopus Maurianensis in suo mense contulisset Canonicatũ & Capellam in sua Ecclesia vacantẽ Amedeo Clerico Gebennen. & quæ-

situm esset: An tutâ conscientiâ posset idem Amedęus retinere capellam cum canonicatu absque dispensatione Apostolica: S. Congregatio cens. non posse Amedęum absque provisione Sedis Apostolicæ hæc duo difformia sub eodem tecto beneficia obtinere, nisi id dictet statutum, vel Ecclesiæ Maurianensis consuetudo, vel Episcopus cum eo expressè dispensaverit, cùm utrumque conferendo non intelligatur tacitè dispensâsse.
68 At deinde cùm generaliter dubitatum fuerit, an pro tutiore conscientia obtinentium duo beneficia difformia sub eod. tecto collata sibi ab Ordinario debeat nova provisio peti à Sanctissimo? Respondit ita debere, quia licèt Episcopus possit ex causa dispensare ad duo beneficia difformia sub eodem tecto; tamen periculosum esse, an causa subsit ea, quam Canones requirunt; ideo tutius esse adire Sanctissimum.

Hujusmodi autem difficultates cessant suppositâ consuetudine Ecclesiæ Barcinonensis obtinendi duo difformia sub eod. tecto; quia illius vigore licitum est simul obtinere præbendã theologalem, & Archidiaconatum, cùm sint difformia, etiamsi Ordinarius non dispensaverit; sed simpliciter utcumq; simul contulerit, quod absq; consuetudine non liceret, ut ex prædictis patet.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ.

Cap. Postulastis.

SUMMARIUM.

1 *Collatio pertinens ad Capitulum, & Prælatum ut Prælatum, lapsu temporis ad alium non transit, & num. 6.*
2 *Canonicatuum, & præbendarum collatio in cathedrali de jure communi est simultanea inter Episcopum, & Capitulum.*
3 *Intellectus hujus cap.*
4 *Verbum,* pertineat, *quid importet.*
5 *Collatio beneficij potest appellari donatio,*
6 *Actus ubi per Prælatum ut Prælatum, & Capitulum explicandus est, unus non supplet negligentiam alterius.*
7 *Secus si unus sit effectus inhabilis.*
8 *Capitulum solum an possit præbendas conferre stante absentiâ Episcopi in Curia, cujus reditus facilè non sperabatur.*
Intellectus cap.unic. Ne sede vacan. lib. 6.
Conferre habens de consilio alterius, illo in remotis agente, potest solus conferre, ibidem.
10 *Secus si collatio sit simultanea, vel fieri debeat de consensu alterius.*
11 *Episcopus aliquando interesse potest Capitulo tanquam Canonicus.*
12 *Una, & eadem persona potest vices duarum repræsentare, & respectu diversæ qualitatis diverso jure censeri.*
13 *Etiam in actibus incompatibilibus.*
14 *Argumentum de tamquam, seu respectivus.*
Episcopus, cui commendatum est monasterium exemptum, ordinare non potest sæculares sibi subditos ratione monasterij, ibidem.
17 *Oratori, seu Legato quod donatur, an cedat lucro ipsius, an verò mittentis, & nn. seqq. usque ad n. 25.*
16 *Procurator tenetur restituere, si tanquam procurator percepit, non autem si tanquam quilibet.*
17 *Donatum socio occasione societatis cedit lucro Donatarij.*
18 *Socio imputatur si occasione societatis damnum fit passus, non societati.*
19 *Legati consueverunt remunerari ab eo, ad quem sunt missi.*
20 *Donationes, quæ fiunt ab Imperatore, videntur fieri contemplatione ejus, in quem conferuntur.*
21 *Donorum qualitas an sit attendenda ad dignoscendum cujus intuitu fuerint collata, & nn seqq.*
22 *Leonis, vel statuæ donum an magis congruat Principi, quàm Oratori, & nn seqq.*
23 *Sceptrum, vel corona regalis si donentur Oratori, non ipsi, sed Regi acquiruntur.*
24 *Donorum magnitudo spectanda est non tam ex persona illius cui conferuntur, quàm ex persona ejus qui confert.*
25 *Episcopus, qui Capitulo interest tanquam Canonicus, quo in loco sedere debeat, & nn. seqq.*
26 *Vicarius Episcopi, qui etiam est Canonicus, in choro non debet sedere primus, quando est ibi in apparatu Canonicali.*
27 *Episcopus qui est in studio ut scholaris, in actibus scholasticis sedere debet post Rectorem Universitatis.*
28 *Patriarcha Hierosolymitanus, qui est etiam Canonicus Basilicæ S. Petri, sedet in Choro post Canonicos primò receptos.*
29 *Ordo sedendi in Prætorio S. Pœnitentiariæ.*
30 *Prælatus quomodo constet an intersit Capitulo ut Prælatus, an ut Canonicus.*
31 *In dubio censetur quis in actu intervenire tamquã præsidens majori Dignitati.*
32 *Appellandum est in dubio à collatione simultanea Episcopi & Capituli, non ad Episcopum, sed ad Superiorem.*

1 POSTULASTIS. Si ad Capitulum, & Prælatum ut Prælatum potestas conferendi pertinet, de uno ad alterum lapsu temporis non transibit. Secus si Prælatus sit ibi ut Canonicus, quia tunc de Capitulo transit ad Prælatum, nisi dolum committat. Hoc dicit. In prima partè consultatio. in secunda ibi, *Ad quod*, Responsio à qua unum casum excipit ibi, *Nisi*, quem determinat ibi, *Et in hoc.*

2 Nota primò ex principio litteræ ibi, *Cùm ad vos, & Archiepiscopum vestrum simul collatio præbendarum Ecclesiæ vestræ pertineat.* Collationem Canonicatuum, & Præbendarum in Cathedrali Ecclesia de jure communi esse simultaneam inter Episcopum, & Capitulum: non enim textus lo-
3 quitur conditionaliter, ut putavit Ægid Bellam. *consi:*co. incip: *Factum est tale, col: ult. ver. obstat*, cap. *Postulâstis*, sed loquitur causativè, & dictio, *Cùm*, exponitur pro, *quia*, ut in c. *fin. suprà de consuetud*, & in l. *Si ab arbitro, ff. Qui satisd. cogan.* cum simil. Unde sensus est, quia de jure ad vos, & Archiepiscopum vestrum simul collatio præbendarum pertinet; ideo postulâstis, &c. Et quamvis Joan. Andr. & DD. communiter summent hoc capitulum per modum conditionis; hoc tamen faciunt, quia in vers. *Nisi fortè*, supponitur esse dubium, an Archiepiscopus intersit Capitulo ut Prælatus, an ut Canonicus, & in hoc dubio Doctores conjungentes utramque partem constitutionis

nis, distinxerunt; si ad Prælatum, ut prælatum,
& Capitulum collatio pertinet, de uno ad alte-
rum non fit devolutio. Secus si ad Prælatum, ut Ca-
nonicum. Sed hinc non sequitur quin textus, qui
seorsim loquitur, in primo responso procedat de-
4 cisivè, & per modum causæ. Nec refert quod
Hostiens. hic in principio intelligat hoc capitu-
lum de consuetudine, eò quod non dixerit, per-
tinere debeat, sed pertineat; & sic notet factum,
& non jus; ideoque parum faciat hæc littera ad
id, ad quod alii ipsam inducunt. Etenim contrari-
um tenet Goffred. cum quo transit Jo. Andr. *n.*
1. in ver. Pertineat, intelligentes hanc litteram de
jure communi. Nec verum est, verbum *pertineat*
connotare factum: imo enim connotat jus ut l. 1.
§. Iuris nostr:, cum glos: *in ver: Pertinet, ff. de verb: si-
gnificat.* glos. in c. *Inter dilectos, in ver: Pertinere, su-
pra de fide instrum.* Et quamvis referri possit et-
iam ad jus competens ex consuetudine, ut notat
Jas. in l. *Centurio, col. penult: ff. de vulgar.* tamen cùm
hîc nulla fiat mentio consuetudinis, in dubio po-
tius referri debet ad jus commune, arg: c. 1. *de con-
stit: lib: 6.* Et propterea Doctores, qui firmant de
jure communi inter Episcopum, & Capitulum
collationem esse simultaneam, ad hoc primò al-
legant hanc Decretalem, ut glos. in c. *Cum Eccle-
sia Vulterana, in ver: Postulavit, suprà de elect:* ibi. Et
quòd simul eligere debeant, habes infrà *De con-
cess: præb.* cap. *Postulâstis.* Item glos: in c. *Si pro te,
in ver: Episcopi, & Capituli, de rescr lib: 6* Joan. Lau-
ren. Vincent. Goffred. Jo. Monach. & Jo. Andr.
quos refert, & sequitur Henric. Boich. in c. *Novir.
col. 1. circa med: vers: Aut ista omnia cessant, infrà de
his quæ fiu. à Præl.* Et sanè si collatio ad eos perti-
nuisset de consuetudine, Pontifex non fuisset lo-
quutus per modum causæ, sed per modum con-
ditionis, sicut fecit in cap. *fin.* & ibi notat glos: *in
ver: Pertineat, de Regular: lib: 6.* & hæc est commu-
nis opinio, quam etiam hodie servat Rota Roma-
na, ut dixi in d. c. *Cum Ecclesia Vulterana, supra de
elect:* ubi hunc articulum, relatis Doctorum opi-
nionibus, latissimè examinavi.
5 Secundò nota, in ver: *Donatio* Quod ter hîc le-
gitur repetitum, collationem beneficij posse ap-
pellari donationem. Quod tamen intellige, ut
dixi in cap. *Cùm accessissent, in sexto notab: suprà de
Constitut.*
6 Tertiò nota, id quod dictum est in Summa, vi-
delicet, ubi collatio præbendarum est simulta-
nea inter Episcopum, & Capitulum, lapso seme-
stri tempore à Lateranen. Concilio ad conferen-
dum præfixo in c. 2. *sup: eod* jus conferendi de uno
ad alium non devolvi. Et sic ubi actus per Præla-
tum ut Prælatum, & Capitulum explicandus est,
unus non supplet negligentiam alterius, si tem-
pus utrique ad actum explicandum est lapsum, ut
7 hîc notat Abb. *nu.* 4. dicens mente tenendum. Se-
cus tamen est si unus sit effectus inhabilis, quia
alter explicabit, ut est text. in c. *unico, in princip: ne
sede vacan: lib: 6.* Quòd si unus in remotis agat, ad
alium non fit devolutio, ut mox patebit. Unde
redditur valdè dubitabile quod dixit Rota *in cau-
sa Placentina Canonicatus 26. Februarij 1596.* coram
Orano relata à Garz. *de benef: par: 5. cap: 4 n. 43.*
videlicet stante Episcopi absentiâ in Curia, cujus
reditos de facili non sperabatur, solum Capitu-
9 lum potuisse conferre ex d. c. *unico, in fine.* Quo-
niam ille textus loquitur in eo casu, in quo quis
tenetur conferre cum consilio Episcopi: tunc
enim Episcopo in remotis agente, jus conferendi
habens, conferre potest sine illius consilio, ut ibi
10 deciditur in fine. At non procedit ille textus ubi
collatio simul pertinet ad Episcopum, & Capitu-
lum, ut colligitur ex text. ibidem juncto primo
responso, ubi nulla fit mentio de absentia Epi-
scopi, & tenet ibi Gemin. *num:* 10. & Franc. *num:*
8. imò nec habet locum illa Decretalis, cùm quis
conferre tenetur cum consensu Episcopi, ut ibi
firmat glos. *in ver: Cum co filio*, & Franc. *sub num:* 3.
& 6. in fine. Item glos: in c. *Pro te, in ver. Assensus, de
rescript: eod. lib.* & Lap. *ibidem, n.* 8. & Gemin. *n.* 12.
ad finem.
11 Ultimò nota ibi, *non ut Prælatus, sed ut Canoni-
cus*, aliquando Episcopum interesse Capitulo
tanquam Canonicum. Quod intelligit glos: 2.
quando jus Canoniæ est annexum Episcopatui
ex consuetudine, concordat cap. *A collat. de appell.
lib 6.* & cap. *Cùm in Ecclesia, de præb. eod: lib.* cum si-
12 milibus. Et hinc collige unam & eandem perso-
nam posse vices duarum repræsentare, & respectu
diversæ qualitatis diverso jure censeri. Ad hoc
c. *Per tuas, de major: & obed.* cap. *Ex ore, in fin.* & c.
Cum capella, & ibi glos: *unica, de privileg.* Et proce-
dit hoc etiam in actibus incompatibilibus, ut de-
13 clarat Gemin. in d. c. *A collatione, in 6. notab.* Quod
nota ad limitationem regulæ, de qua in cap. *Cog-
novimus, in fine 12. q. 2.* & cap. *Cùm in tua, de decim.*
Et propterea electum à se ut Canonico Episco-
pus ut Episcopus examinabit, & confirmabit. Et
sic diversis respectibus idem erit elector & con-
firmator, ut post Host. notat *hic* Jo. Andr. *num.* 3.
vers. & sequitur ex hu, & est hic agendi locus,
quem Doctores appellant *de Tanquam*, seu respe-
ctivis. Cujus meminit glos. in leg. *Si verò, §. Item
quidquid, in ver. Quasi ad patronum, ff sol. matrim.* &
ibi Batt. *in princ: vers: Nota argumentum de Tam-
quam*, glos: *fin.* in cap. *Cùm inter universas, suprà de
elect.* Jo. Andr. in d. c. *A collatione, n. 7. vers. Ad eun-
dem inducitur hac littera, de appell: lib: 6.* Bartol. in l.
Si pater, §. Qui duo, n. 3. & 4. ff. de adopt. Jo. Andr. *in
regula, In toto de regul: jur. lib: 6. in Mercurial.* Abb.
hic n. 4. Hinc S. Congregatio Concilij aliàs con-
sulta, An Episcopus, cui commodatum est mo-
nasterium exemptum, possit sibi sæculares sub-
ditos ratione monasterij ordinare, non obstante
c. 10. *sess.* 23. Concilij Tridentini: Respondit non
posse, quia ordinaret eos subditos tanquam Ab-
bas, non tanquam Episcopus.
15 Hinc etiam DD. inferunt ad quæstionem, An
quod donatur legato, seu ut vocant, Ambasciato-
ri cedat ipsius lucro, an verò Principis mittentis.
Pro mittente inducitur primò hæc Decreta-
lis. Nam quemadmodum Prælatus, qui in Capi-
tulo personam Canonici repræsentat, non regu-
latur ut Prælatus, sed ut Canonicus; & ideò in
casu negligentiæ fit ad eum devolutio tanquam
ad Prælatum: eodem modo quia legatus in actu
legationis non repræsentat personam privatam,
sed Domini mittentis, intelligitur honorari tan-
quam dominus mittens, ac proinde dona ipsi mit-
tenti acquiruntur quasi ipsius intuitu, & contem-
platione videantur collata, arg. hujus textûs, & c.
fin. 93. dist.
16 Secundò, pro hac parte inducitur textus in l.
Qui proprio, §. Procurator, ut in cæteris ff. de Procur.
ibi. (Itaq; quod ex lite consecutus erit, sive prin-
cipa-

cipaliter ipsius rei nomine, sive extrinsecus ob eamrem, debet mandati judicio restiruere.) ubi Accurt. *in ver. Nomine*, notat Procuratorem teneri restituere, si tanquam Procurator percepit, non autem si tanquam quilibet, sed Legatus percipit dona non tanquam quilibet, sed tanquam Legatus, & procurator Principis mittentis, & occasione legationis: ergo tenetur restituere. Et ita subdit Accursius diffinitam fuisse causam, quam habuerunt Consules Mediolanenses missi ad Imperatorem Constantinopolitanum. Idem notat gl. in l. *Sed si plures*, §. *In arrogato*, per illum textum *in ver. Beneficio, ff. de vulgar. & pupill.* Licet non fir-
17 met.

Contrà verò dona cedere lucro ipsius Legati, seu Oratoris, licet occasione legationis in eum fuerint collata, probatur efficaciter in l. *Si socium qui in eo, § fin. ff. pro socio*, ubi secundum communem lecturam, si donatur socio occasione societatis; nihilominus quia donatio fit personæ, & non societati, cedit lucro donatarij, non autem societatis. Nec mirum, quia non tantùm in lu-
18 cro, sed etiam in damno idem est judicium. Nam si socius occasione societatis damnum sit passus, sibi imputatur, & non societati, ut ibi est text. notab. & notat Innoc. in c. *Sicut, il secondo, n. 8. vers. In societate tamen, de jurejur.* & per illam leg. *Bart. in d §. Procurator.* reprobat præallegatam glossam Accurtij, & in l. *Si verò, §. Item quidquid, ff. solut. matrim.* affirmat pro Ambasciatoribus esse casum, si bene inspiciatur in d. l. *Socium qui in eo, in fine.*

Secundò, ad idem inducitur textus in d. l. *Si verò, §. Item quidquid, ff. solut. matrim.* ubi quidquid maritus servum dotalem manumittens consequitur ex bonis liberti, restituit uxori; beneficium tamen, quod in eum libertus contulit, in restitutione non venit. Et ita per illam l. determinat quæstionem pro Legatis Mediolanensibus ad Imperatorem Constantinopolitanum, glos. *ibi, in ver. Quasi ad patronum*, & Bart. *num. 3.*
19 Oldrad. in simili, *cons. 129. in quæstione.*

Tertiò, ad hoc inducitur textus in l. *Divus, ad fin. ff. de bon. damnat.* ibi: Barbaros etiam inde munerari venientes ad se, vel legationis, vel alterius rei causâ. Ex quibus verbis patet, Legatos consuevisse remunerari ab eo, ad quem sunt missi: at nulla esset remuneratio, si quod acquirunt, non
20 sibi, sed mittenti acquirerent.

Demum idem probatur secundùm Bartol. quia donationes, quæ fiunt ab Imperatore, videntur fieri contemplatione ejus, in quem conferuntur, l. *Cum multa, C. de bon. quæ liber.* Nec est novum, ut etiam in honorem alterius detur alteri, ut in l. *Cum filius, §. Pater, ff. de legat. 2.*

21 In hac varietate Jo. Calder. hic dicit esse conjungendas opiniones, quæ ponuntur in d. l. *Qui proprio, §. Procurator, ff. de Procur.* ait enim considerandum esse an Legati prius noti essent Principi, ad quem sunt missi; & tunc putat dona cedere ipsorum lucro. An verò ignoti; & hoc secundo
22 casu censet inspiciendam esse qualitatem rei donatæ: quædam enim præsumuntur magis congroè Principi à quo sunt missi, veluti si donaretur Leo: & tunc dona eidem Principi acquiruntur, quæ illius contemplatione censentur donata. Quædam verò magis congruunt ipsis Legatis, ut vestes, pecunia, vel quid simile, & hæc cedunt ipsorum lucro. Ita Calderin, cum quo residet Abb. *hic n. 5.* concludens in dubio donorum qualitatem esse inspiciendam. Quod etiam verius putat Everard *in sua Centuria in loco, de Tanquam, n. 6.* Eandem distinctionem probavit Jo. Andr. in c. *A collatione, nu. 7. vers. Hæc jura faciunt ad quæstionem, de appellat, lib. 6.* Nam in casu illo Mediolanensium sic ait: (Dici solet quòd dona cedunt Ambasciatoribus si prius noti erant Principi; alias communi, si erant ignoti; vel communi cedunt, si donum conveniebat communi, ut leo, statua, vel simile. Secus si conveniebat personis, ut si Doctori librum, vel militi arma donavit, (& sequuntur totidem verbis ibi Gemin. *col. 4. vers. Hæc jura faciunt*, & Franc. n. 3. *vers. Quod inducitur ad quæstionem.*

Baldus autem *in cons. 194. Præmissis verbis*, n. 2. *lib. 2.* dicit fuisse antiquam quæstionem de Ambasciatoribus Mediolani, qui receperunt xenia, sive dona ab Imperatore Constantinopolitano, utrum teneantur ea restituere communi Mediolani, & refert in ea Doctores communiter sic dixisse. Aut donarum fuit contemplatione communis; & tunc commoni quærunt: aut contemplatione ipsorum; & tunc ipsis quæritur. Aut dubitatur; & tunc aut Imperator habebat eos notos; & tunc videtur eorum contemplatione datum, ut l. *Si fortè*, l. *Miles*, l. *Dotem filio. §. fin.* & l. *Hæredi in princ. ff. de castren. pecul.* Aut non habebat eos alias notos; & tunc refert an præmiserit nomina propria an appellativa, ut l. *Si servus communis, §. 1. ff. de stipul. servor.* l. *Cum ita datur ff. de condit. & demonstr.* & l. *Cum aliquis, C. de jure deliber.* Alii verò, ut idem Bald. subdit, dixerunt. Aut donaria sunt eis congruentia, aut non; & ex eorum qualitate conjecturam esse sumendam, ut l. *Utrum, ff. de donat. inter vir. & uxor.* & l. *In rebus, § possunt, ff. Commod.* quæ distinctiones, ut vides, si conjungantur, ferè coincidunt cum distinctione Jo. Calder. de qua supra.

Verum Bartolus in d. l. *Si verò*, §. *Item quidquid, ff. solut. matrim.* determinat legatos, seu Oratores non teneri restituere, nisi fuerit expressè donatum eo pacto ut redderetur mittenti, & allegat Guliel de Cun. idem dicentem in d. §. *Procurator*, ut in cæteris hoc ipsum teoent Petr. & Jacob. de Ravenn. nam, ut ipsi dicunt, quamvis contemplatione mittentis fuerint eis concessa donaria; tamen eis conceduntur ut sibi habeant. l. *Divus, in fine, ff. de bon. damnator.* & sequitur Bald. *d. cons.* 194 ubi consuluit pro Consiliario Admirati civitatis Januæ super donatione eidem facta per Regem Cypri. Et cum opinione Bartoli transeunt in d. §. *item* quidquid Paul. de Castr. & DD. communiter teste Everar. *in d. loco de Tanquam, n. 6.* quæ etiam moribus recepta est; nam ut Bald inquit *in præall. cons 194 nu. 2. vers. Item quia, consuetum est sic fieri, ut hoc potissimè inspiciendum est*, ut l. *Iurisgentium, §. Pactorum, ff. de Pact.*

Et tenendo communem opinionem, non obstat hæc Decretalis, quia, ut disertis verbis respondet Abb. *n. 5. circa fin. vers. Et ad istum textum.* Episcopus intererat hic, ut Canonicus. Sed Orator licet repræsentet personam domini mittentis, nihilominus considerari potest, ut persona privata in donis ei conferendis.

Item non obstat text. in d. l. *Qui proprio, §. Procurator, ut in cæteris, ff. de Procur.* Quoniam illa

sex-

lex determinatur per d. l. *Socium qui in eo, in fine,*
ff. Pro. ſoc. ſecundum Bartol. *in d. §. Procurator.*
23 Limitari forſan poſſet communis opinio ut non
procederet ſi dona eſſent talia, ut nullatenus congruerent
miſſo, ſed mittenti dũtaxat: Quid enim
ſi dono daretur Regio Oratori corona, aut ſceptrum
regale; aut Nuntio Apoſtolico regnum Papale?
Quippe abſonum eſſet ut miſſis hæc dona
ſibi retineret; cum videantur ei collata non ut
ſibi habeat, ſed ut deferat ad ſuum Principem. Et
in hoc caſu fortè ſalvari poſſet diſtinctio Jo. Calder.
Non enim mihi prorſus probatur illud exemplum
leonis, & ſtatuæ, quia cũ Legati, & Oratores
regii plerumque ſint Primates regni, & Barones
inſignes, non dedecet ut ſibi habeant leonem,
prout aliquando habuerunt Romæ. Et ſtatuas
24 paſſim habent etiam privati. Et quãvis hæc ſint
dona inſignia; tamen donorum magnitudo ſpectanda
eſt non tam ex perſona illius, cui confertũtur,
quã ex perſona ejus qui confert. Adhoc eſt
quæſtiones, ibi. *quem etiam* (ideſt equum) *jaculatori
non petenti vir tantus, & tam abundans fortè donaret, infra, de Simon.*
ubi Jo Andr. *num* 8. refert
illud Alexandri, qui cum cuidam urbem donaret,
dicente illo, cui donabatur, non convenire fortunæ
ſuæ: Non quæro inquit, quid te oporteat accipere.
ſed quid me oporteat dare.
25 Ulterius QUÆRO quo in loco ſedere debeat
Epiſcopus quoties intereſt Capitulo tamquam
Canonicus.
Gloſſa in c. *A collatione, in ver Prælatus, verſ. Sed
quando ſedet, vel ſubſcribit, de appell. lib.* 6. videtur
velle, ut quando quis eſt in capitulo, ut pars capituli,
& non ut ſuperior, ſedere debeat in eo
loco, in quo ſederet ſi non eſſet ſuperior, prout
ex illa gloſſa deducunt ibi Gemin: *col.* 4. *circa
med. verſ. Nota tamen ex iſta gloſſa*, & Franc. *n.* 4.
26 *verſ. In ea gloſſ. in fin.* Quod ſecundum eos facit ad
quæſtionem de Vicario Epiſcopi, qui eſt canonicus
eccleſiæ, ut in choro non debeat ſedere primus
inter alios, quando eſt ibi in apparatu canonicali.
Quod etiam tenet Caſſan. *in Catal: glor.
Mund.* 4. *par.* 45. *conſider.* & Cardin Seraph. *deciſ.*
27 437 *n.* 5 Quinimò, ut formaliter inquit Abb. in
c. *Auditis, n.* 4. *de elect.* gloſſa illa dicit quod ſi
Epiſcopus habet vocem in capitulo tamquam
canonicus non debet habere primum locum in
capitulo, quia non eſt ibi ut Epiſcopus; ſed prior
capituli debet habere primum locum. Similiter
ex eadem gloſſa infertur ad quæſtionem de Epiſcopo,
qui eſt in ſtudio ut ſcholaris, ut in actibus
ſcholaſticis debeat ante ipſũ ſedere Rector Univerſitatis,
ut concludunt Gemin. & Franc. *locu
citatis*, & facit quod notatur in procem. Sexti. &
ita de conſuetudine obſervari in Univerſitate
Lovanienſi teſtatur Everard. *in loco de Tamquam,
num.* 9 Imò hanc conſuetudinem vigere in omnibus
ferè ſtudiis, eamque defendi poſſe per illam
gloſſam affirmat Abb. in d. c. *Auditis, n.* 4. *verſ. Et
propter hanc gloſſam.*
Pro ſolutione quæſtionis diſtingue. Aut Epiſcopus
eſt Canonicus in ſua eccleſia; & debet ſedere
immediatè poſt eum, qui præeſt Capitulo, ut ſentit
gloſſ. præall. & Abb. *hic n,* 8. Felin *in rubr. de
major. & obed. col.* 2. *in fine*. Aut habet canonicatum
in alia eccleſia; & debet ſedere in loco canonicatus.
Ita diſtinguit Rota *in præallegat. deciſ.*
Seraph. 437. *n.* 4. dicens ſpeciale eſſe ut Epiſcopus
ſedeat poſt illum, qui præſt Capitulo, quando
eſt Epiſcopus illius Capituli: alioquin debet
ſedere in loco canonicali. Et quamvis Rota non
alleget rationem ſpecialitatis; tamen ratio eſſe
poteſt, quia cum Epiſcopus ſit caput Capituli ſui,
& Canonici membra, c, *Novit* & c. *Quanto, De his
quæ fi. à Præl.* indecens eſſet, ut ſederet ultimus,
ut ſemper contingeret in Epiſcopo noviter aſſumpto
aut ultimo recepto. Unde honorari debet
ut ſaltem habeat ſecundum locum poſt præſidentem.
Quæ ratio ceſſat in aliena eccleſia. Confert
text in c. *Requiſiſti. verſ. Quoniam non eſt tanta
28 communio, de teſtam.* Sic ad præſens in Baſilica S.
Petri Patriarcha Hieroſolymitanus, qui eſt etiam
Canonicus, ſedet in choro poſt Canonicos
ante ipſum receptos.
29 Et meo tempore in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ
hoc ordine ſedebamus. Primos poſt Summũ
Pœnitentiariũ Dominus Coccinus Pœnitentiariæ
Regens, & Rotæ Decanus. Secundus P.
Stephanus à Bubalo Societatis Jeſu Pænitentiariæ
Rector, & Conſultor Theologus. Tertius Dominus
Merlinus Pænitentiariæ Datarius, & Rotæ
Auditor. Quartus D. Pirovanus Conſultor Canoniſta.
Quintus ego tunc Corrector Pœnitentiariæ.
Sextus & ultimus D. Alterius Epiſcopus Camerinen.
Pœnitentiariæ Sigillator. Licet in publicis
functionibus Epiſcopus Camerinen. ſedeat
ſecundus immediatè poſt Regentem, & Pater à
30 Bubalo ultimus poſt omnes Prælatos.
Quod ſi quæras, quomodo conſtabit an Prælatus
interſit Capitulo ut Prælatus, an ut Canonicus.
Solvit gloſſa in d. c. *A collatione, in ver. Prælatus,
de appell. lib.* 6, videlicet: Si eſt in primo loco, &
ei primò ſcribitur, tunc apparet eum eſſe, vel ut
caput. Sed quando ſedet. & ſubſcribit poſt Archidiaconum,
vel alium, qui ibidem præeſt Capitulo,
tunc patet ipſum ibi eſſe ut Canonicum, ad
hoc cap. *ult.* 17 *diſt.* & cap. *Statuimus, de major.
& obed.* In dubio autem cenſetur ibi eſſe ut Prælatus
ſecundum gloſſam, & idem tenent ibi Archid.
Joan. Monach. Joan. Andr. Gemin. & Franc.
eodem modo diſtinguit Abb. *hic num.* 8. qui tamen
dicit in hoc primùm eſſe recurrendum ad
ſtatutum Eccleſiæ ſi quod eſt, ſecundò ad communem
conſuetudinem, & reputationem loci,
ut l. *Labeo. ff. de ſuppellect.* leg. & cap. *Ex litteris infrà
31 de ſponſalib.* quibus ceſſantibus ſequitur gloſſam
præallegatam. Itaque in dubio præſumitur quis
in actu intervenire tanquam præſidens majori
dignitati, licet intervenire poſſit etiam tanquam
ſimplex perſona, ut ibi per Franc. *num.* 3.
Unde fit ut ſi aliud non appareat, per lapſum temporis
jus conferendi non devolvatur à Capitulo
ad Epiſcopum; quia cum in dubio cenſeatur intereſſe
ut Epiſcopus, fieret devolutio ab Epiſcopo
ad ipſummet Epiſcopum, quod repugnat, arg.
32 c. *Cum ad noſtram, ſupra de inſtitut.* cum concordan.
de quibus ibi per gl. *fin.* Et ob hanc rationem
Jo. Monach. Jo. Andr. & Franc. ubi ſupra concludunt
in terminis prædictæ Decretalis *A collatione*,
ſimultanea Epiſcopi, & Capituli
in dubio non ad Epiſcopum, ſed ad
ſuperiorem eſſe appellandum.
Quod nota.

NE SEDE VACANTE aliquid innovetur.

Cap. Novit.

SUMMARIUM.

1 Sede vacante status ecclesiæ mutari non debet, & n. 14.
2 Unio ecclesiarum quot modis fieri possit, & n. seqq. usque ad n. 12.
3 Unio accessoria quæ dicatur, & quis sit illius effectus, & n. 8.
4 Unio æquè principalis quæ, & illius effectus, & n. 9. & 10.
5 Sancti Angeli in Vado, & Castri Durantis ecclesiæ in cathedrales erectæ ab Urbano VIII. & æquè principaliter unitæ.
6 Unionum quinque sunt species, & n. seqq. usque ad num. 12.
7 Monachus potest in diversis monasteriis locum habere quoad communicationem spiritualium, non autem vagationis causa.
11 In unionibus ecclesiarum attendendus est tenor privilegii.
12 Monasterium etsi in cathedralem erigatur, tamen ibi servanda est Religio.
13 Monasteria ordinantur ad Religionem, eleemosynam, & hospitalitatem.
14 Sedis vacantis tempus non est conveniens ad aliquid agendum, vel tractandum super statu Ecclesiæ.
15 Etiamsi negotium fuerit cœptum in sede plena.
16 Præscriptio dormit vacante Ecclesiâ.
17 Sede Episcopali vacante non debet aliquid innovari cùm non sit qui Episcopale jus tueatur.
18 Sententia lata contra Ecclesiam vacantem non valet, sicut nec contra minorem, qui non habet tutorem vel curatorem.
19 Panormitani ad sedandam populi commotionem absolverunt gabella.
20 Et cùm nonnullas sede vacante reposuissent, etiam ab Ecclesiasticis persolvendas, supplicatio confirmationis fuit rejecta.
21 Vicarius Capitularis cum Clero sede vacante non supplet consensum Episcopi ad hoc, ut Ecclesiastici graventur gabellis.
22 Capitulum sede vacante non succedit in potestate deducendi jura Episcopi in judicium, etiam defendendo.
23 Item non succedit in potestatem alienandi jura, & bona Ecclesiæ, & n. 31.
24 Etiamsi magna urgeat necessitas, & n. 29.
25 Ecclesia comparatur pupillo, & jure minoris fungitur.
26 Et sine decreto Episcopi nil alienare potest.
27 Clerum etiam donando Papa non potest obligare Episcopum ad solvenda data à se indicta.
28 Sede vacante nihil fieri debet, in quo Ecclesia præjudicetur.
30 Principum, & Prælatorum petitioni non est annuendum, cùm æquitatem non fovent.
31 Capitulum sede vacãte alienare non potest res, quæ servando servari non possunt, dummodo pretium servetur.
32 Item si Ecclesia diu esset vacatura, & ex dilatione periculum immineret.
33 Debet tamen Ecclesiæ dari curator, aut defensor, cujus auctoritate fiat alienatio,
Et est speciale in ecclesiis inferioribus, ibidem.
34 Uniones cathedralium ecclesiarum Papa solus potest dissolvere.
35 Restitutio in integrum non datur contra factum Principis.
36 Nec supplicatio admittitur nisi infra biennium.
37 Authoritas eadem quæ requiritur in constructione actus, requiritur in illius destructione.
38 Legatus de latere non potest dissolvere uniones factas à Papa de plenitudine potestatis.
39 Nec revocare uniones ecclesiarum exemptarum, quia nec potest illas unire.
40 Camaldulenses, & Montis Coronæ Eremitas univit Urbanus VIII.
41 Quæ unio ab eis dissolvi non potuit.
42 Religiones diversas, vel monasteria diversorum Ordinum solus Papa potest unire, & uniones dissolvere.
43 Unione dissoluta ecclesia unita redit ad primævam naturam, & statum, in quo erat ante unionem.
44 Res de facili revertitur ad naturam suam.
45 Congregatio Clericorum Doctrinæ Christianæ unita Religioni Clericorum Regularium de Somascha, dissoluta unione, redacta fuit ad antiquum statum sæcularem.

1 NOVIT. Vacante ecclesia status ipsius mutari non debet. Hoc dicit Jo. Andr. Butr, Card. Anchar. Imol. Abb, Jo. de Anan. & Guido pap. Dividitur in duas partes. In prima ponitur petitio cum facti narratione. In secunda petitionis repulsio cum quadam protestatione ibi, *Attendentes*

2 Nota primo ibi, *Ipsam Bathonien. Ecclesiæ uniendo, ut idem esset Episcopus utriusque*, unum modum unionis faciendæ. Tribus enim modis potest fieri unio Ecclesiarum, ut dixit glos. *hic in verb. Uniendo*, & Innoc. *in princip.* Item glos. in c. *Et temporis qualitas, in verb. Unire, 16. q. 1.* Primò scilicet ut una Ecclesia subjiciatur alteri, & secundum hoc dignitas, & Sedes Episcopalis erit tantum apud Ecclesiam, cui fit unio. Secundo modo fit unio, ut ex duabus dignitatibus una fit dignitas, juxta tex. in c. *Decimas in fin.* ibi, *sicut enim Papa duos Episcopatus in unum potest reducere, 16. quæst.* & secundum hoc illi qui sunt Canonici in una Ecclesia, erunt Canonici in altera, & Canonici utriusque simul intererunt electionibus; &
3 aliis communibus negotiis. In hac tamen unione distinguitur secundum præcitatas glossas. Nam aut una Ecclesia unitur alteri, aut illæ duæ uniuntur simul, quæ duo sunt longè diversa. Primo casu, scilicet cum unitur alteri, assumit jus, naturam, consuetudinem, & privilegia ejus, cui unitur, & pereunt jura Ecclesiæ unitæ c. *Recolentes §. ult. infr. de stat, Monach.* Item, ut dicebat Archidiacon. in d. c. *Et temporis, n. 4.* Ecclesia, cui fit unio, censetur tanquam mater, & Ecclesia unita censetur tanquam filia, c. *Cum dilectus supra quod metus caus.* cap. *Inter dilectos infra de donationib.* & tunc filia sortitur privilegia matris, dicto cap. *Recolentes*, Doctores communiter appellant hanc speciē unionis accessoriam, seu subjectivam, per quam beneficium annexum amittit nomen beneficii, cui est unitum, & efficitur illius prædium. Oldrad, *cons. 257. factum tale est, num. 15.*
vers.

verſ.Fundata igitur,Rota *deciſ.*370.*aliàs* 11. *de re-*
bus Eccleſ.non alien.in antiq. Cardin. Seraph. *deciſ.*
1078.*numer* 6.Doctores in cap. *Dudum*,*il ſecondo*,
& ibi dixi *numer.*31.*ſupra de elect.*& in cap. *Licet*,
*numer.*68.*de praben.* Hoc tamen primum mem-
brum ſecundæ ſpeciei in effectu videtur coincide-
re cum prima ſpecie unionis, de qua ſupra, *nu-*
*mer.*a Ideoque Innocentius non poſuit hanc ſub-
diviſionem.Secundo autem caſu, videlicet cùm
neutra Eccleſia unitur alteri, ſed ambæ in ſimul
uniuntur,conſuetudines & privilegia, quæ me-
liora ſunt,& humaniora in altera earum, debent
uniri,vel retineri in unitate, cap. *Medicamentum*,
*de pœnit.diſt.*1,& cap *Non eſt culpandus*,32. *quaſt.*1.
ſicut cùm Imperator unit actionem bonæ fidei, &
ſtricti juris,illud unitum retinet ea, quæ meliora
fuerunt in altera actione,ut l. *Unic. in princip. C.de*
rei uxor.act.& cum legata,& fideicommiſſa uniun-
tur, id, quod humanius erat tam in una,quàm in
alia,retinet illud unitum,l.2 *circa fin.C.comm. de*
5 *leg.* Tertiò modo poſſunt uniri duæ Eccleſiæ,ita ut
utraque remaneat Epiſcopalis: & ſecundùm hoc
duæ erunt dignitates, ſeu Epiſcopatus ſicut erant
ante unionem; erit tamen utraque Eccleſia,ſeu
dignitas ſub regimine unius Epiſcopi, & de hac
unione eſt caſus *hic*,& in d.cap.*Et temporu*,16 *qu.*
1.& ſecundùm hoc ſi hujuſmodi Eccleſiæ diverſis
ſuberant metropolitanis, propter hanc unionem
neuter metropolitanus perdit jus ſuum,cap. *Quia*
monaſterium,infra de Religioſ. domib. cap. *ultim. de*
*confirmat.util vel inutil.*ſecundùm Innoc. & gloſſ.
præallegat.ſic,& Imperator quandoque unit duas
dignit.ut in auth *ut Iudic.ſin quoquo ſuffrag.* §.*Illud*,
*col.*2.& hæc unio dicitur æquè principalis, quæ o-
peratur, ut quælibet Eccleſia retineat naturam
ſuam,ut per Caccialup.*in tract. de union.art.*8.*nu-*
*mer.*5.*verſ.Et hoc ſi modo*,Rebuff *in prax. benefic. tit.*
*de union.numer.*11. latè Mandoſ. *conſ.* 27 *per tot.*
Alphonſus Oieda *de benefic. incompatibilitat.* 2.
*part cap.*3.*numer.*2.*verſ.*3.& hoc modo paucis ab-
hinc annis fel.record.Urbanus VIII in Cathedra-
les erexit Eccleſiam ſancti Angeli in Vado, quæ
mihi patria chariſſima eſt, & Eccleſiam ſancti
Chriſtophori Caſtri Durantis hodie Urbania, &
utramque inſimul æquè principaliter univit, ita
ut utraque eſſet Cathedralis,& unus eſſet Epiſco-
pus utriuſque, & idem de Epiſcopatu Viterbien.
& Tuſcanellæ dicunt Oieda *ubi ſupra*, & Gonzal.
*ſuper reg.*8.*Cancell gloſſ* 5.§.7.*n.*29.

6 Sed plenius Hoſtien.*hic num.* 4.& *in ſumm.hu-*
jus tit.§.*Quot modu fiat unio*, ponit quinque ſpecies
7 unionum. Primò enim fit unio quoad communi-
cationem ſpiritualium tantùm,& ſic multæ Cathe-
drales,& monaſteria inveniuntur unita. Nam u-
no ex fratribus vita functo conveniunt omnes in
alia Eccleſia ſicut in propria ad faciendum Anni-
verſarium,ſeu ſeptimum,vigeſimum, vel trigeſi-
mum pro ipſius anima, de quibus legitur in cap.
fin.infra de teſtamen.& hoc modo poteſt unus Mo-
nachus in diverſis monaſteriis locum habere,ne-
que ad hanc unionem requiritur auctoritas Pa-
pæ,vel Epiſcopi Diœceſani.Nec obſtat cap. *fin.de*
Relig domib. quia obtinere locum in diverſis mo-
naſteriis vagationis cauſa non eſt licitum, ut ibi,
ſed bene ex cauſa charitatis,& officii Divini,arg.
cap.*Damnamus*, §.*Cùm ergo*, *ſupra de ſumm. Trinit.*
8 Secundò;ſic fit unio, ut una Eccleſia alteri ſubji-
ciatur in ſpiritualibus, & temporalibus, ita ut

una ſit mater, & altera filia, ut cap. *Cùm dilectus*,
ſupra quod met. cauſ. & fuſius dictum eſt ſupra in
9 ſecunda ſpecie unionis Tertiò,ſic fit unio,ut neu-
tra Eccleſia ſubjiciatur alteri, ſed quælibet in ſuo
ſtatu,& ſuo honore permaneat: unde ſi ante u-
nionem utraque erat Cathedralis,& Epiſcopalis,
utraque remanebit talis etiam poſt unionem,nec
Canonici unius Eccleſiæ erunt Canonici alterius,
iſti vocabuntur ad depoſitionem illorum, neque
è converſo, erit tamen unus Epiſcopus duarum
Eccleſiarum, & ab omnibus communiter elige-
tur in loco, de quo in unione conventum eſt, a-
liàs deferant ſibi morem arg.cap. *Paſtoralis*,*ſupra*
de reſcript. & in hoc caſu poteſt intelligi text. in
cap.*Et temporu qualitas*,16.*quaſt.*1. Si verò una ſit
Cathedralis, & altera Conventualis, in Cathe-
drali fiet electio, & Prælatus erit Epiſcopus Ec-
cleſiæ Cathedralis, & Abbas, ſive Præpoſitus Ec-
cleſiæ Conventualis, & ſecundùm hanc ſpeciem
videntur unitæ Eccleſiæ Viennen. & Romanen.
ejuſdem Diœceſis.Item Lugdunen.& ſancti Juſti
ejuſdem Civitatis.Item Ciſtercien.& Folcarque-
rien.ejuſdem diœceſis, nec propter hoc Conven-
tualis efficitur Cathedralis, niſi hoc habeat à Se-
de Apoſtolica cap *Felix*.16.*q.*1.arg.cap. *De loco-*
*rum de conſecrat diſtinct.*1.& c.*Cùm inferior*, *ſupra de*
major.& obedient. Nam ab Eccleſia Romana di-
gnitates omnes traxerunt originem,cap.1.22. *di-*
ſtinct. Quartò ſic poteſt fieri unio,ut idem ſit col-
legium utriuſque Eccleſiæ quoad ſpiritualia, &
temporalia,ita ut qui eſt Canonicus in una,ſit Ca-
nonicus & in altera; & tunc dicitur vera unio;
nam cùm priùs eſſent duo collegia poſt hujuſmo-
di unionem erunt unum,cap. *Ad Apoſtolicam*,*infra*
de Converſ.Conjugat. & tali unione facta,eligi de-
bent de utraque Eccleſia conſuetudines,& ſtatuta
laudabiliora, quæ in utraque de cætero debeant
10 obſervari;Quintò denique ſic fit unio,ut Eccleſia
Conventualis etiam Regularis in Cathedralem
erigatur,& alteri Eccleſiæ Cathedrali antiquæ u-
niatur,utraque Epiſcopali remanente ſub uno, &
eodem Præſule, & de tali unione loquitur hæc
Decretalis, ita Hoſt cum quo concordant *hic* Jo.
Andr.*num.*11.Butr.*eod.n* Anchar.*n.*4 *verſ. Hoſt di-*
cit Abb.*n.*6.communiter Doctores Petr.de Peru-
ſio *in tract.de union.cap.*1.*num.*5.Caccialup.*in eod.*
11 *tract.art.*2.*n.*1.Hæc tamen,quæ diximus non ſunt
perpetuo vera, ideo diligenter attendendus eſt
tenor privilegii,cap.*Porrò de privileg.*cap. *Dio ſi-*
mul,*ſupr.de off.ordin* ſecundùm Innoc.*hic n.*1.*in fin.*
verſ.Hæc verò,cum quo tranſeunt Hoſt *num.*4.*cir-*
ca fin.verſ.Tamen ſecundum Dominum noſtrum, & Jo.
Andr.*n.*11.*ad fin.*

12 Secundò nota ibi, *Cùm per ipſam diſſolveretur re-*
ligio. Tametſi monaſterium in Eccleſiam Cathe-
13 dralem erigatur, nihilominus ibi ſecundam eſſe
Religionem, ex quo ibidem tenianent Religioſi,
qui tenentur ad eleemoſynam, & hoſpitalitatem
ſervandam. Nam ad hæc tria ordinantur mona-
ſteria,ut *hic* per Butr.*numer.*4 Imol.*eod.numer.*&
Abb.*n.*2.

14 Tertiò nota ibi,*quia tempus advenerat.* Tempus
ſedis vacantis non eſſe conveniens ad aliquid a-
gendum, vel tractandum ſuper ſtatu Eccleſiæ,
Nam iſti Monachi exultabunt quaſi tempus ſedis
vacantis eſſet opportunum ad reparandam Eccle-
ſiæ ruinam,& dicebant Benedictus Dominus, ec-
ce nunc tempus acceptabile, &c. Sed decipieban-

Panormitani rejecta fuit, sed eas consultò omitti-
mus, quia non faciunt ad materiam hujus Decre-
talis.
34 Ultimò nota, *Authoritate Apostolica indulgentes;*
Solum Romanum Pontificem, qui potest cathe-
drales Ecclesias erigere, cap. *Felix, 16. q. 6.* easque
invicem unire, cap. *Sicut unire, infr. de excess. Prælat.*
similiter posse illarum uniones dissolvere: Papa
enim auctoritate Apostolica hic indulget, ut post-
quam Bachoniensis Episcopus fuerit ordinatus,
Prior, & Monachi Ecclesiæ Glastonensis unitæ
35 facultatem habeant prosequendi jus suum apud
Sedem Apostolicam pro dissolutione unionis. In
hoc autem fuit indulgentia, quia cùm unio harum
Ecclesiarum facta fuisset a Cælestino, & ab Inno-
centio confirmata permittitur eis agere contra
factum prædecessoris, & Principis, contra quod
non liceret etiam petere beneficium restitutionis
in integrum, l. *Minor autem, ff. de minor.* nec poterat
36 supplicari, quia biennium erat elapsum, l. *Quæ sup-
plicatio, C. de precib. Imper. offer.* & hic not. gloss. *fin.*
Innoc. *num. 7. in ver. Indulgentes, vers. Item est specia-
lis gratia,* Host. *num. 24.* Jo. Andr. *n. 7. vers. Item quia*
37 *promitt.* & Butr. *n. 9. vers. Item est Indulgentia.* Præte-
rea omnis res per quascunque causas nascitur, per
easdem dissolvitur, cap. 1. *inf. de reg. jur.* l. *Nihil tam
naturale,* & l. *Ferè, la seconda, ff. eod.* & ead. auctori-
tas quæ requiritur in constitutione actus requiri-
tur etiam in illius destructione, Clem. *Ne Romani,
de elect* Roman. *cons. 65. vers. Themate, num. 2. vers.
Hoc enim,* & *cons. 116. Visis in princ.* & in terminis
revocationis unionis est text. in d. c. *Sicut unire,*
ibi *auctoritate, de excessib. Prælatorum.* Ideoque nec
38 Legatus de latere potest revocare uniones, quas
fecit Papa de plenitudine potestatis, ut concludit
Petr. de Perus. *in tract. de revocat. union. c. 4. n. 2. cir-
ca fin. vers. De secundo verò.* Quemadmodum nec po-
39 rest Legatus revocare uniones Ecclesiarum exem-
ptarum, quia nec potest illas unire, ut notat gloss.
in d. cap. *Sicut unire, in verb. In tua diœcesi, de excess.
Prælat.* Et ibi etiam Host. *num. 1. in verb. Sua diœce-
sis,* & *n. 2 in verb. Auctoritate nostra,* & firmat Petr.
de Perusio *dict. cap. 4. n. 3. vers. Secundò quæritur,* &
generaliter uniones factas per Papam non posse
per inferiorem dissolvi, dixit Rota *in recent. dec.
737. n. 2. part. 2.* per notata in cap. *Inter dilectos, de
fide instrument.*
40 Et ex his cum superioribus annis san. mem. Ur-
banus VIII. de plenitudine potestatis univisset E-
remitas Camaldulenses, & montis Coronæ, &
Camaldulenses prætenderent unionem fuisse dis-
41 solutam ab ipsismet Eremitis montis Coronæ in
Congregatione particulari habita die 22. Nov.
1649. hæc prætensio rejecta fuit tanquam frivola,
quia non licuit partibus venire contra factum Pa-
pæ, c. *Inferior, 21. distinct.* c. *Cùm inferior, de major. &
obed.* Clem. *ne Romani de elect.* & in terminis disso-
lutionis unionis tradunt Innoc. & alii supra citati
42 *n. 35.* Et quemadmodū solus Papa potest diversas
Religiones aggregare, seu unire, ut cap. *fin. de re-
lig. domib. lib. 6.* & latè probavi in cap. *Recolentes, à
nu. 24. infra de stat. monach.* & monasteria diverso-
rum Ordinū tenet Paulus de Leazzaris, in Clem.
de elect. & post eum Butr. *hic. nu. 11. circa fin vers.
An unio possit fieri de monasteriis diversæ religionis;* ita
solus Papa potest uniones Religionum dissolve-
re, quia prout, quodque producitur, sic resolvitur,
ut Bald. inquit *in cons. 28. super eo. num. 1. vers. Nam*
regula Generalis est, lib. 3. & constat ex dictis.
43 Ultimò nota ibi, *ut unione dissoluta monasterium
vestrum reduceremus in statum antiquum,* hunc esse
præcipuum effectum dissolutionis unionis, quia
cujus conditionis, & qualitatis erat Ecclesia ante
unionem, illius conditionis, & qualitatis remane-
bit dissoluta unione: & hanc regulam principa-
lem ex hoc text. elicit Petrus de Perusio *in tract.
de revocation. unionis cap. 7. n. 1. inter tractat. commu-
nes vol. 15 fol. 161.* unde secundùm eum si Ecclesia
unita erat sine cura, remanebit sine cura dissoluta,
& revocata unione. Item si Ecclesia erat curata,
remanebit curata: Item si erat baptismalis Eccle-
sia, remanebit baptismalis. Item si Ecclesia erat
Collegiata, remanebit Collegiata: Item si Eccle-
sia erat sæcularis, remanebit sæcularis: Item si Ec-
clesia erat Regularis, remanebit Regularis: Item
si monasterium erat erectum in Ecclesiam cathe-
dralem, remanebit ut monasterium, non ut Ec-
clesia cathedralis, quia hæc omnia respiciunt an-
tiquum statum Ecclesiæ, ut per eum facit text. in
l. *Plane ff. de oper. libert.* in l. *Adulter. § fin ff. de adul-
ter.* in l. *In rem, § fin. ff de rei vendicat.* & in §. *Si quis*
44 *ex aliena instit. de rerum divisione.* Res enim de facili
redit ad naturam suam, cap. *Ab exordio 35. dist.* l. *Si
unus, §. Pactus ne peteret, ff. de pact.* Idem firmant Joan.
Bapt. Caccialup. *de [illegible] in 10 art. eod. volum. 15.
Tractatuum fol. 152.* Rebuff. *in Praxi benefic. in tit. de
Revocat. union. n. 38.* Calcan. *cons. 34. n. 3. vers. Fateor*
& Nicolaus Garzia *de benefic p. 12. §. 3. num. 309.*
concludentes revocationem, & dissolutionem u-
nionis operari, ut corpora unita revertantur ad
suam primævam naturam Facit Rota *dist. 706. n.
4. par. 2. recent.* & coram Verallo *decis. 345. num. 1.
part. 3.*
45 Et ex hoc cum Congregatio Sæcularis Clerico-
rum Doctrinæ Christianæ in Gallia à Clem. VIII.
instituta, à Paulo V. unita fuerit religioni Cleri-
corum Regularium de Somascha, ut in bulla unio-
nis, quæ incipit *Ex injuncto, in Bullar. tom. 3. in ap-
pendic. pag. 66.* & nuper à Sanctissimo D.N. Inno-
centio X. per litteras in forma brevis sub die 30.
Julii 1647. hæc unio fuerit dissoluta: Die 12. Junii
1651. in Congregatione Cardinalium, & Præla-
torum à Sanctitaté sua ad hoc specialiter deputa-
ta dictum fuit, primò dictam Congregationem
Clericorum Doctrinæ Christianæ per dissolutio-
nem unionis hujusmodi redactam esse ad statum
sæcularem, nec opus fuisse illam sæcularizare,
quia ex ipsa unionis dissolutione amisit statum re-
gularitatis, & reassumpsit statum antiquum sæcu-
laritatis, in quo ante unionem reperiebatur; licet
personæ, quæ solemnem professionem in ea emi-
serunt durante unione, adhuc remaneant Regula-
res: actus enim omnes facti durante unione non
revocantur per reg. Factum legitimè non retra-
ctatur, licet perveniat ad casum, à quo incipere
non potuit, & notat Rebuff. *ubi supra n. 45.*

NE SEDE VACANTE.

Cap. Illa.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum sede vacante non confert beneficia spectantia ad collationem solius Prælati, & num. 8.*

2 *Secus si collatio inter Episcopum, & Capitulum sit simultanea, vel ad Capitulum tantum pertineat, & num. 16.*

3 *Impetrans beneficium non tenetur facere mentionem de collatione prius alteri facta à non habente potestatem conferendi, nec de possessione inde secuta.*

4 *Collatio facta à non habente potestatem non imprimit colorem tenendi.*

5 *De gratia adversarii, quæ nulla est, non tenetur quis in gratia sua facere mentionem.*

6 *Prohibitum censetur quod non apparet concessum in his, quæ generaliter sunt prohibita.*

7 *In aliis procedit contraria regula.*

8 *Collatio beneficiorum vacantium post obitum Episcopi reservatur Episcopo successori, & si periculum sit in mora, recurritur ad Papam.*

9 *Sed ex Regula secunda Cancellariæ pertinet ad Papam indistinctè.*

10 *Capitulum sede vacante succedit in jure confirmandi electiones, sed non in jure conferendi beneficia, & quæ sit ratio diversitatis, & nn. seqq.*

11 *Confirmans non donat, sed tantummodo seras administrationis solvit, & reserat.*

12 *Confirmatio est actus necessitatis, & sapit justitiam: collatio est voluntatis, & sapit gratiam.*

13 *Capitulum sede vacante non succedit in jurisdictione voluntaria, sed in necessaria tantùm.*

14 *Non succedit in dandis indulgentiis.*

15 *Succedit in præsentationibus admittendis, & institutionibus faciendis.*

Institutio præsentatorum est jurisdictionis necessariæ, non voluntariæ, ibid.

17 *Capitulum sede vacante, vel Decanus nullam auctoritatem sibi vendicat in examinibus, per concursum pro collatione Parochialium Ecclesiarum, sed infra octo dies post obitum Episcopi Vicarium constituit, & n. 25.*

18 *Vicarius Capituli sede vacante constituit Vicarium in Parochiali vacante cum congrua fructuum assignatione. & n. 28.*

19 *Item vacat per edictum publicum, Omnes, qui volent examinari, & concursum instituit, & magis idoneum eligit juxta formulam præscriptam à S. Congregatione Concilii.*

20 *Examinatorum Synodalium authoritas an, & quando expiret.*

21 *Examen per concursum requiritur in qualibet vacatione, nec sufficit ut quis fuerit aliàs in concursu approbatus.*

22 *Examinatores Synodales non unum solùm, sed plures, quos judicaverint idoneos, debent renunciare.*

23 *Ex quibus non Examinatores, sed Episcopus, vel Vicarius Capituli sede vacante magis idoneum eliget.*

24 *Vicarius Capituli sede vacante, qua formula concipiat litteras testimoniales concursus peracti transmittendas ad Papam pro collatione Parochialis Ecclesiæ.*

26 *Capitulum sede vacante non potest conferre Parochialem vacantem in Commendam temporalem ei, qui magis idoneus fuerit judicatus.*

27 *Nec ei fructus concedere durante Commenda.*

29 *Vicarius Capituli sede vacante non potest eum, quem magis idoneum judicavit in Parochiali vacante Vicarium constituere.*

30 *Vicarius Apostolicus deputatus cum jurisdictione contentiosa, & voluntaria, excepta beneficiorum collatione, an possit concursum instituere, & nn. seqq. usque in finem.*

31 *Exceptio firmat Regulam in casibus non exceptis.*

Visitator Ecclesiæ vacantis non confert beneficia, nisi sit datus à Papa, ibid.

32 *Electio magis idonei, & collatio sunt diversa, & ex una ad aliam non infertur.*

33 *Concursus fieri debet ab Episcopo, licet collatio Parochialis ad alium spectet.*

34 *Vicarius Capituli sede vacante beneficia non confert, & tamen concursus constituit.*

35 *Vicarius Episcopi sine Capituli commissione non confert beneficia, & tamen instituit concursus Episcopo impedito.*

36 *Capitulum habens jus conferendi Parochialem, non potest edicta proponere pro concurrentibus, sed hoc jus pertinet ad Episcopum.*

37 *Prohibito aliquo prohibetur omne id, per quod pervenitur ad illud.*

38 *Prohibito consequenti, censetur etiam prohibitum omne necessarium antecedens.*

39 *Quod procedit quando consequens est destructum, aut perpetuò prohibitum.*

1 ILLA. Capitulum sede vacante non confert
præbendas spectantes ad collationem Prælati.
Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Imol.
& Jo. de Anan. Vel clarius secundùm Abbatem,
Beneficia spectantia ad collationem Prælati
dumtaxat non possunt conferri per Capitulum
2 sede vacante. Secus ergo si collatio inter Episcopum,
& Capitulum esset simultanea, vel ad Capitulum
tantùm pertineret, ut cap. *unico, infra eod.
lib. 6.* & hic notant Abb. Antiquus *in fine*. Host. *nu.
3. vers. Hoc est intelligendum*. Jo. Andr *eod. n. in ver. Episcopi*,
& reliqui omnes. Dividitur in tres partes.
Prima decisè narrat factum. Secunda diffinit ibi,
Ecclesiam. Tertia solvens obstaculum probat devolutioni
locum non fuisse, ibi, *Non obstante*.
3 Nota primò ibi, *Non obstante concessione per Capitulum facta*.
In impetratione beneficii non esse
opus mentionem facere de collatione prius alteri
facta à non habente potestatem conferendi,
nec de possessione inde sequuta, prout hic fuit facta
collatio, seu provisio per Papam non habita
mentione de collatione prius alteri facta per Ca-
4 pitulum sede vacante: nam talis collatio non imprimit
colorem tenendi, & sic non obstat cap.
Cum nostris, supra de concess. preb. & hanc regulam
ex hoc textu deducunt hic Anton. de Butr. *num. 3.*
Imol. *nu. 2.* Anch. & Jo. de Anan. *in primo notab.* Et
quamvis Jo. Cald. in d. cap. *Cum nostris*, & Abb *hic
num. 2.* dicant hic non apparere quod provisus
per Capitulum possederit: tamen verius videtur
quod primò dixi, quia possessio hic non erat colo-

rata, cùm Capitulum careret conferendi potesta-
te, & ideo de tali possessione non erat facienda
mentio in litteris provisionis, ut etiam advertit
5 Cardin. in d. c. *Cum nostru, in 10. oppos. num. 12. vers.*
Vel ibi possessio non erat colorata. Generaliter autem
de gratia adversarii, quæ nulla est, non teneor in
gratia mea facere mentionem, quia non præstat
impedimentum, &c. ut resolvit Rota *decis.* 179.
incip *Nota quod de gratia adversarii, aliàs 69. de re-*
script. in Antiq.
6 Secundò nota ibi, *Cùm nusquam reperiatur cau-*
tum; Censeri prohibitum quod non apparet con-
cessum, ut *hic*, & in concord. de quibus in *gloss.* 3.
quæ regula procedit in his quæ generaliter sunt
prohibita, sicut est collatio præbendarum. Nam
regula prohibitoria est, ut nullus beneficia confe-
rat nisi Episcopus, ut c. *Nullus, il primo, 16. quæst.* 7.
7 cum coocord. de quibus hic per Jo. Andr. *num.* 2.
in ver. In jure, & declarat Card. *eod. num.* 2. In aliis
procedit contraria regula, videlicet intelligitur
concessum quod non invenitur prohibitum, cap.
Sunt nonnulli, 16. quæst. 1. cap. *Nuper*, & ibi gloss. *in*
ver. Non retinuit, de sent. excom. l. *Nec non*, §. *Quod eo,*
ff. Ex quibus caus. major. cùm similibus, ut per gloss.
in cap. *Inter corporalia, §. Sed neque, in ver. Non inve-*
nitur, de Translat. Episcopi. In talibus enim edictum
est prohibitorium; & ideo quicumque non prohi-
betur per consequentiam admittitur, ut cap. *Cùm*
apud. de spons. l. *Mutus ff. de Procurat.* & l. 1. *ff. de te-*
stib. Et in idem recidit alia distinctio, quam ibi po-
nic glossa in fine, videlicet, quod ubi constitutio
promulgata fuit affirmativè, tunc intelligitur
concessum, nisi reperiator prohibitum, ut patet
exemplum in cap. *Deus masculum*, & cap. *Quod si*
dormierit, 31. quæst. 1. ubi verò Constitutio fuit
promulgata negativè, semper intelligitur prohi-
bitum, nisi iovenîatur concessum. Exemplum ha-
bes in cap. *Si non licet 23. q. 5.* & in hoc secundo
membro loqoitur hoc cap.
8 Ultimò nota ibi, *fungatur jure Episcopi in colla-*
tione. Capitulum sede vacante quamvis succe-
dat in jurisdictione Episcopali, ut cap. *Hu quæ*, &
cap. *Cùm olim*, & ibi dixi in 2. *notab. supra de majo-*
rit. & obed. tamen non succedere in jus conferen-
di præbendas, & beneficia pertinentia ad colla-
tionem solius Episcopi, ut hic est casus secundum
omnes in summario textus. Imo eorumdem col-
latio reservari debet successori. Quod si pericu-
lum esset in vacatione, recurrendum esset ad su-
periorem, ut cap. *Quia diversitatem, §. penult. supra*
de concess. præb. secundùm Innòcen. *hic in princip.*
scilicet Papam, qui Generalis est Ordinarius to-
tius Orbis, ut cap. *Cuncta per mundum, 9. quæst. 3.* &
cap. 2. *de præb. lib.* 6. Unde alius superior in hoc se
intromittere non posset; cap. *Romana de suppl. negl.*
Prælat. lib. 6. secundùm Hostien. *hic num. 1. circa*
med. in ver. Fungatur, Jo. Andr. *num. 2. in ver. In jure,*
Cardin. *num. 4. vers. Tertiò oppono*, Abb. *numer.* 3. &
alios communiter. To verò dicas hodie nullo ca-
su collationem transire in Episcopum successo-
rem, sed indistinctè pertinere ad Papam, licet non
sit periculum in vacatione, quia ex regula secun-
da Cancellariæ reservantur dignitates & benefi-
cia omnia, quæ tempore vacationis Episcopa-
tuum quomodocunque vacaverint usque ad pro-
visionem successorum, & adeptam ab eis pacifi-
cam possessionem.
10 Quod si quæras rationem cur collatio præben-
datum non transeat in Capitulum sede vacante;
respondet Innocen. *hic in principio*, quia Prælati jus
conferendi præbendas non habent à Capitulo,
sed a fundatione, vel privilegio, vel alio modo,
ut notatur in cap. *Ad abolendam, de hæret.* Et inde est
ut Capitulum succedat in jure confirmandi ele-
ctiones, ut cap. *Cùm olim, supra de majorit. & obed.*
quia confirmatio est de jure Episcopali, quod
Prælatus intuitu Ecclesiæ habet: collatio autem
præbendarum competit Episcopo de jure specia-
li, in quo Capitulum non succedit. Sed hæc ratio
non placet Host. *hic num. 1. post med. vers. Hæc ratio*
quia jus conferendi præbendas de jure communi
spectat ad Capitulum, & non ad alium, ut leg. &
notat. in cap. *Cùm Ecclesia Vulterrana, de elect.* in
cap. *fin. de cler. peregrin.* in cap. 3. *de instit.* Sed etsi ex
donatione Regis, vel alio modo Episcopus hoc
jus acquisivisset, nihilominus Ecclesiasticum cen-
seretur, ut legitur, & not. in cap. *Dilectus, il tertio,*
de præben. Dicendum est igitur secundùm Hostien.
idcirco jus conferendi beneficia non transire in
Capitulum, quia specialis prohibitio est, genera-
liter tamen promulgata, ut nullus conferat bene-
ficia nisi Episcopus, vel ejus Vicegerens, ut cap.
Nullus, il primo, 16. quæst. 7. cap. 3. *de institut.* & cap.
Admonet, de renunc. Statur ergo huic speciali pro-
hibitioni contra regulam generalem. quod Capi-
tulum supplet defectum Episcopi sede vacante, ut
in cap. *Hu quæ*, & cap. *Cum olim, de majorit. & obed.*
quia semper generi per speciem derogatur, cap. 1.
& cap. *Pastoralis, supra de rescript.* cap. *Generi, de reg.*
jur. lib. 6. & propterea jus conferendi Capitulo
non conceditur, quamvis de jurisdictione sit, ut
cap. *Hostien. de elect.* secundùm Hostien. cum quo
concordat per omnia Ju. Andr. *numer. 2. in ver. In*
11 *jure.* Est igitur ratio differentiæ inter confirma-
tionem, & collationem, quia plus est conferre,
quam confirmare: nam qui confirmat non donat,
l. *Et quia. ff. de jurisd. omn. judic.* cap. *Inter dilectos, §.*
Cæterum, de fide instrum. Sed tantummodo seras ad-
ministrationis solvit, & reserat, cap. *Cum dilecta,*
§. *Nos igitur, ad fin. de confir. util. vel inutil.* Oldrad.
cons. 146. Factum est tale, de consuetud. numer. 4. vers.
Sed ad hoc respondetur. At qui confert, donat, ut
cap. *ult. de offic. Vicar. lib.* 6. Et hanc rationem dif-
ferentiæ assignat glossa in cap. 1. *in verb. Non pos-*
sit, de institut. eod. lib. Hostiens. & Joann. Andr. *locis*
12 *citatis.* Ego assigno aliam rationem, quia confir-
matio est necessitatis, cap. 3. & ibi Butr. *in 5. no-*
tab. supra de elect. & sapit justitiam, cùm per ele-
ctionem sit jus quæsitum electo, eique sit debita
confirmatio, ut cap. *Cùm inter, il tertio eod. tit.* sed
collatio est voluntatis, & sapit gratiam, ut *hic in*
princip. & in dict. cap. *fin. de offic. Vicar. lib.* 6. & no-
tat gloss. ante casum in cap. 1. *de justit. eodem lib.* &
Abbas *hic numer. 3. post med. & numer. 6. vers. Ra-*
13 *tio diversitatis.* At Capitulum sede vacante non
succedit in jurisdictione voluntaria, sed in neces-
saria tantùm, quia est necessarius, & non volun-
tarius administrator, ut tenet gloss. in Clem. 1.
in ver. Capituli, de hæret. quam dicit communiter
approbatam Felin. in d. cap. *Cùm olim. num. 8. vers.*
Ad decimam tertiam quæst. supra de major. & obed.
Rota *decis. 3. incip. Si Episcopus, numer. 3. de offic.*
Vicar. in novis. Nec succedit in his, quæ sapiunt
gratiam. gloss. in cap. 1. *in ver. Præsentatos, de insti-*
tut. lib. 6.
14 Et inde est, ut Capitulum sede vacante non suc-

cedat in dandis indulgentiis, ut voluit Joan. Andr.
in cap. *Accedentibus, num. 2. vers. Ex prædictis, de ex-
cess. Prælat.* Calder. in repet. cap. *Nostro, ad fin. de pæ-
nit. & remiss.* Archid. & Gemin. in c. 1. *eod. tit. lib. 6.*
& Felin. post alios in d. c. *Cùm olim, n. 7.* Et quam-
vis nonnulli oppositum sentiant; tamen hæc opi-
nio communiter tenetur, ut dicit Cardin. in Clem.
a. §. *Adhæc, quæst. 3. n. 14. ad fin. vers. De capitulo etiam
de pœnit. & remiss.*

15 E contra vero Capitulum succedit in admit-
tendis præsentationibus, & institutionibus faci-
endis, quia hæc sunt jurisdictionis necessariæ, &
non voluntariæ, ut est expressum in c. 1. & ibi no-
tat Joan. Andr. *num. 10. vers. In gloss.* & ibi, *conferen-
dis, de instit. lib. 6.* Host. *hic num. 3 ad finem, vers. Pu-
to contrarium,* Cardin in c. *Hæc quæ, num. 2. de major.
16 & obed.* Rota *d. decis. 5. num. 3. de offic. Vicar.* Et pro-
ptereà in reg. 2. Cancellariæ, qua reservantur Papæ
Beneficia vacantia tempore vacationis Episco-
patuum ad collationem, præsentationem, ele-
ctionem, & quamcunque aliam dispositionem E-
piscoporum pertinentia, apponuntur duæ exce-
ptiones per illa verba: *non tamen ad collationem cum
aliis, vel aliis, aut etiam alterius præsentationem, vel e-
lectionem pertinentia.* Prima exceptio fuit posita
propter ea, quæ habentur in cap. *unic. Ne sede va-
cante lib. 6.* ut tetigi supra *numer. 2.* Secunda verò
propter ea, quæ habentur in d. cap. 1. *de institut.
eod. lib.*

17 Et ob eamdem rationem Vicarius Capituli se-
de vacante potest instituere concursus parochia-
lium vacantium, & magis idoneum eligere ad
præscriptum Concilii Tridentini, *cap. 18. sess. 24.*
Nam magis idoneó reperto inter probatos ab e-
xaminatoribus synodalibus debetur prælectio
ex justitia, ita ut si fuerit postpositus possit appel-
lare, & provocare prælectum ad novum examen
ex Constitutione Pii V. 33. *in conferendis,* ut plenè
adnotavi in c. *Eam te, supra de ætat. & qualit.* Unde
cùm actus prælectionis sit jurisdictionis necessa-
riæ, meritò transit in Vicarium Capituli sede va-
cante ex prædictis, licet Capitulum in hoc se in-
gerere non possit.

Porrò in S. Congregatione Concilii fuit actum
de observandis in examinibus faciẽdis pro colla-
tione parochialium sede cathedrali vacante; & i-
ta concepta fuit declarationum formula per mã-
nus trantinitia, & à Sanctissimo approbata. In pri-
mis Capitulum nullam sibi in hisce examinibus
auctoritatem vendicabit, sed constituet officia-
lem, seu Vicarium infra octo dies post mortem E-
piscopi, prout mandat Concilium Tridentinum,
18 *sess. 24. c. 16.* Is Vicarius sic constitutus obibit illa
omnia munia, quæ Concilium *sess. 24. c. 18.* statuit
obeunda ab Episcopo, seu ejus Vicario cum paro-
chialis Ecclesiæ vacatio contigerit; & in specie
statim habita notitia vacationis Ecclesiæ, & ante-
quam ullum fiat examen, constituet idoneum in
ea Vicarium cum congrua fructuum portionis as-
signatione, reservatis reliquis fructibus iis, quibus
jure videbitur. Hic autem Vicarius in parochiali
positus ejus onera sustinebit, donec ei de Rectore
provideatur. Postea per edictum publicum voca-
19 bit omnes, qui voluerint examinari pro obtinen-
da parochiali vacante. Deinde examinabit eos,
qui concurrerint, adhibitis etiam aliis examina-
toribus, saltem tribus, quorum votis, si paria, aut
singularia fuerint, accedere possit ipse Vicarius,
20 quibus magis ei videbitur. Curabit idem Vica-
rius, ut singulis annis à diœcesana synodo pro-
bentur examinatores saltem sex, ex quibus tres
ipse eliget, eosque congregabit, qui secum exa-
men perficiant ad singulas parochiales vacantes,
& si duo, vel unus tantùm ex dictis examinatori-
bus etiam cum Vicario, vel omnes tres, aut etiam
sex absque Vicario se ipsos congregaverint, & e-
xamen perfecerint, nullum erit. Et si ex dictis sex
examinatoribus aliqui intra annum suæ electio-
nis mortui fuerint, tota facultas examinandi ad
superstites, etiam si unus tantùm superesset, spe-
ctabit eo anno durante. Si contingat sequentibus
annis nullos alios examinatores eligi in synodo
diœcesana, illi sex, qui semel præcedenre anno ex
decreto Concilii fuerint electi, pro legitimis ha-
beantur etiam post lapsum anni suæ electionis,
& sic in officio suo perseverare possint, donec a-
lii servata forma Concilii electi fuerint. Et si ex
dictis sex examinatoribus aliqui mortui fuerint
curabit Vicarius, ut lapso aono alii in locum de-
mortuorum sufficiantur, seu eligantur in synodo
diœcesana: alioquin qui supererunt, pro legitimis
21 non habeantur. Examen, & approbatio pro legi-
timis non habeantur ad parochialem vacantem,
si ante ad alias parochiales, quæ prius vacave-
rint, fuerint facta, ita ut non sufficiat, quem jud-
catum fuisse idoneum præteritis mensibus, aut an-
nis ad aliquas parochiales, sed semper opus sit
novo examine, & nova approbatione ad ipsam pa-
rochialem, de cujus collatione singulis vicibus a-
22 gitur: Examinatores ex pluribus examinatis non
unum solùm, sed plures, quos judicaverint ido-
23 neos significabunt Vicario, & ex istis pluribus i-
doneis per examinatores judicatis, non ipsi exa-
minatores, sed solus Vicarius eliget, quem cæteris
magis idoneum judicaverit. Hæc enim facultas
nullo modo examinatoribus competit, cum soli
Episcopo à Concilio sit attributa, cujus loco erit
24 Vicarius sede vacante. Ipse etiam solus Vicarius
absque examinatoribus scribet litteras ad San-
ctissimum D N. ad quem collatio parochialis spe-
ctabit, quibus præcipuè testabitur propositum
fuisse edictum, & examen per concursum factum;
totque examinatos fuisse, & ex examinatis tot i-
doneos à tribus saltem examinatoribus judicatos,
se verò ex istis idoneis talem cæteris magis ido-
neum judicasse, elegisseque.

25 Capitulum, aut Decanus cathedralis Ecclesiæ
nullum sibi jus vendicet proponendi edictum, aut
deputandi, seu eligendi, vel convocandi coram se
examinatores, nec jubendi aut curandi, ut coram
se, aut examinatoribus deputatis, ab eo examen
fiat; minus eligendi magis idoneum, aut litteras
testimoniales de eo scribendi. Sed hæc omnia, ut
supra dictum est, exequetur partim synodus diœ-
cesana, partim Vicarius sede vacante constituen-
dus, quem Capitulum omnino constituere debebit
26 ex d. 16. Multò magis idem Capitulum abstineat à
conferendo Parochialem vacantem in commen-
dam temporalem ei, qui magis idoneus fuerit ju-
27 dicatus: maximè etiam caveat, nè cõcedat omnes
fructus ipsius Parochialis eidem dicta commẽnda
28 durante: Quoniam Concilium hæc omnia prohi-
buit, dum statuit debere Episcopum statim habita
notitia vacationis Parochialis idoneum in ea Vi-
carium cum congrua fructuũ portione constitue-
re, quod munus obibit, ut supra dictũ est, Vicarius

præ-

præcisè sede vacante deputatus. Cavebitque & ipse à dicta commenda, & à concessione omnium
29 fructuum. Et illud quoque sibi interdictum sciet, ne eum, quem magis idoneum ipse judicaverit, constituat Vicarium in Parochiali, aut ei quoquo modo præficiat, donec collatio fiat, sed debet omninò à principio vacationis, & antequam ullum examen fiat constituere in ea alium Vicarium, qui curam animarum intereà gerat, donec Parochialis fuerit à Sede Apostolica magis idoneo collata.

30 Sed quæritur An Vicarius Apostolicus deputatus cum jurisdictione tam contentiosa, quam voluntaria ad Episcopum pertinente, excepta tamen facultate beneficia Ecclesiastica conferendi, & litteras commeudatitias, & dimissorias ad sacros Ordines concedendi, possit edicta proponere pro concursibus Parochialium vacantium instituendis, & magis idoneum eligere: An verò id jus ad Episcopum spectet, juxtà formam *d.c.* 18 *sess.* 24.

De hoc dubio consultus de mandato Sanctissimi D.N Innoceotii X. in casu Archiepiscopi Beneventani, Respondi hujusmodi facultatem pertinere ad Vicarium Apostolicum, quia cùm fundatam habeat intentionem super exercitio jurisdictionis Episcopalis tam contentiosæ, quàm voluntariæ ex forma litterarum Apostolicarum, & excipiantur tantummodo duo casus, videlicet beneficia conferendi, & litteras commendatitias,
31 & dimissorias concedendi: talis exceptio firmat regulam in contrarium in casibus non exceptis, l. *Quæsitum*, §. *Denique*, *Neratius*, *ff. de fund. instruct.* c. *Dominus*, 32. *q.* 7. Sicut Visitator datus à Metropolitano cum administratione spiritualium, & temporalium excepta beneficiorum collatione, ut in c. *Ecclesiæ*, §. *ult. de suppl. negl. Prælat. lib.* 6. In aliis videtur potestatem habere, quasi per exceptionem firmetur Regula, ut dicit gloss. in Clem: 1. *in ver. Capituli*, *de Hæret.* post Jo: Monach. in d.c. *Ecclesiæ*, *n.* 4. Præsertim verò quia Vicarius Apostolicus, nisi obstaret illa exceptio in litteris suæ commissionis apposita, posset etiam beneficia conferre ad instar Visitatoris dati à Papa Ecclesiæ vacanti, qui in spiritualibus, & temporalibus administrat, & beneficia confert, ut in d. §. *Hujusmodi*, & ibi notat gloss. *in ver. Non potest*, & communiter Doctores.

32 Et confirmatur, quia jus instituendi concursus & eligendi digniorem inter probatos ab Examinaeotibus synodalibus est quid omninò diversum à collatione beneficii, & ex uno ad aliud non infertur, arg. cap. *In illis*, §. *Illis*, *de Præb. lib.* 6. Clem. 1. & ibi gloss. *in ver. Quamvis*, *eod: tit.* Dixi in c. *Nul-*
33 *lus*, *n.* 23. *sup: à de elect.* Ideoque Concilium Tridentinum in *d. cap.* 18. *vers. Peracto*, *sess.* 24. statuit ut inter probatos ab Examinatoribus Synodalibus Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit, atque illi, & non alteri collatio Ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre, & sic alius eligit, alius confert. Unde & in Parochialibus affectis, & reservatis Papa confert, sed Episcopus ex d. *cap.* 18. & Bulla Pii V. 33. in conferendis instituit concursum, & eligit di-
34 gniorem. Similiter Vicarius Capituli Sede vacante non potest beneficia conferre, ut hîc probatur, & constat ex dictis suprà *in ult notab.* & tamen potest concursus instituere, & digniorem eligere, ut ex sententia S. Congregationis ostensum est su-
35 prà, *num:* 17. *& seqq.* Item Vicarius Episcopi sine speciali commissione non confert beneficia, ut c. *final. de offic. Vicar. lib.* 6, & tamen impedito Episcopo instituit concursum, ut habetur in d. *cap.* 18.
36 *vers. Transacto constituto tempore.* Item S. Congregatio Concilii in causa Burgen. censuit Capitulum habens jus conferendi non posse edicta proponere pro concurrentibus, sed hoc jus pertinere ad Archiepiscopum, ut in subjecta declaratione, videlicet

Cardinalis Pacecho Episcopus Burgensis petiit declarari, quando collatio Parochialis etiam ab immemorabili tempore pertinet ad Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ Ecclesiæ; vel ad alium inferiorem, an ad eundem occurrente illius vacatione pertinere possit edictorum positio ad vocandos oppositores, an verò ad Episcopum tantùm, Die 17. Septembris 1574. S. Congregatio censuit si beneficium sit in Diœcesi Burgen. spectare ad Episcopum propositionem edictorum. Et cùm idem petiisset declarari Archiepiscopus Compostellanus, die 15. Junii 1575. eadem S. Cōgregatio censuit respondendum, ut in Burgensi.

Igitur ex eo quòd Vicarius Apostolicus non possit beneficia conferre, non rectè infertur, ut non possit edicta pro concurrentibus proponere, & magis idoneum eligere; sicut è converso non rectè infertur, Archiepiscopus habet collationem beneficiorum: ergo & jus instituendi concursus.

37 Sed objicies, aliquo prohibito, omne id prohibetur, per quod pervenitur ad illud, ut l. *Oratio*, *ff de sponsal*, cum pluribus concord. de quibus ibi in gloss. unica, & per Jo. Andr. in c. *Cùm quid prohibetur*, *n.* 1. *de reg. jur. lib.* 6. Sed Parochialis Ecclesiæ collatio probibita est Vicario Apostolico in litteris suæ deputationis. Ergo videtur etiam prohibitus concursus, & electio magis idonei, per quæ pervenitur ad collationem, sicut prohibito matrimonio prohibentur etiam sponsalia, per quæ pervenitur ad matrimonium, ut in d. l. *Oratio*, & notat Jo. Andr. *ubi suprà*: & eò magis quia concursus, & prælectio dignioris sunt veluti præambulum, & antecedens necessarium ad collationem Parochialis Ecclesiæ, cùm aliter facta collatio non teneat, ut in d. *cap.* 18. *ad fin. vers. Alias*
38 *provisiones*, *sess.* 24. Prohibito autem consequenti censetur etiam prohibitum omne necessarium antecedens, ut l. 2. §. *Mutui datio*, & ibi gloss. *in ver. In creditum*, *ff. Si certum petatur*, & notat Jo. de Platea, in l. 1. *C. de Delatoribus*, *lib.* 10 cum simil. ut per Everardum in sua centuria legali in loco A destructione consequentis ad destructionem antecedentis *num* 1. *&* 2.

39 At respondetur huic argumentationi inesse fallaciam, quia major propositio desumpta ex regula d. l. *Oratio*; procedit in consequenti prohibito simpliciter, & absolutè; tunc enim destructo consequenti, destruitur etiam necessarium antecedens. At collatio Ecclesiæ Parochialis non est prohibita simpliciter, & absolutè; imò potest, & debet fieri per eum, ad quem pertinet, ut in d. *cap.* 18. sed tantummodo prohibetur Vicario Apostolico, unde consequenti non destructo, non licet inferre ad destructionem antecedentis, sed unus confert, & alius eligit, ut ex dictis constat. Præterea dictum argumentum procedit tantùm, quando consequens est perpetuò prohibitum: tunc enim est etiam prohibitum antecedens, ut

in d. l. *Oratis*, secùs verò si consequens non sit prohibitum perpetuò, ot in hoc casu, in quo post concursum fieri debet collatio ab eo, ad quem spectat; quia tunc non est prohibitum antecedens, ut l. *Si quis officium, in princ. ff. de rit. nuptiar.* & post alios declarat Evetardus *ubi suprà n. 4. circa fin. vers. Vel poteris dicere aliter*, & ita resolutum in Congregatione particulari, *die 8. Novembris* 1648. videlicet jus instituendi concursus Parochialium Ecclesiarum vacantium in civitate, & diœcesi Beneventana, & eligendi magis idoneum ad præscriptum Concilii Trident. *cap. 18. sess. 24.* non ad Archiepiscopum, sed ad Vicarium Apostolicum pertinere, quam resolutionem in Signatura Gratiæ Sanctissimus approbavit die 19. Julii 1650.

De his, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli.

Cap. Cum Apostolica.

SVMMARIVM.

1 *Decimarum donatio, quas laicus ante Concilium Lateranense habuit in feudum, facta per eum Ecclesiæ de solius Diœcesani consensu, valida est.*

2 *Lateranense Concilium sub Alexandro III. quo tempore fuerit celebratum.*

3 *Laici etiam hodie licitè possunt decimas possidere, quas ab Ecclesiis obtinuerunt ante Concilium Lateranense.*

4 *Decimarum infeudatio in laicum quo tempore primùm fuerit prohibita.*

5 *Laicus in perceptione decimarum usu potest se tueri immemorabili præscriptione, sed necessarius est titulus, & nu. seqq.*

6 *Immemorabilem habens potest allegare meliorem titulum de mundo.*

7 *Fallit in laicis quoad spiritualia propter ejus incapacitatem.*

8 *Immemorabilis sola non suffragatur laicis in perceptione decimarum.*

Nisi laicus possedisset decimas tamquam vassallus, & ut talis fuisset agnitus ab Ecclesia, n. 11.

Vel nisi unà cum immemorabili concurrat fama privilegii, n. 12.

Et quid post Bullam Vrbani VIII. n. 13.

9 *Immemorabilis est infinita, & capit omne tempus.*

10 *Laici nec ante, nec post Concilium Lateranense fuerunt decimarum capaces.*

CUM APOSTOLICA. Tenet donatio, 1 qnam de solius Diœcesani consensu facit laicus Ecclesiæ de decimis, quas ab Ecclesia habuit in feudum ab antiquo. Hoc dicit, secundùm omnes. Dividitur ut hic per Joan. Andr. & DD. & intellige hunc textum secundùm Abb. *nu.* 11. de decimis in feudum concessis laico ante Conc. Lateranen. sub Alexand. III. c. 9. relato in c. *Cùm & plantare, infrà de privileg.* & *in 1. compilat. Decretal. cap. 3. eod. tit.* Quod fuit celebratum 2 Romæ in Basilica Lateran. Anno Domini 1179. secundùm Jo. Andr. *hic n. 9.* cum quo Abbas *n. 11. in fin.* & alii transeunt, & quamvis alii aliter sentiant; tamen hæc est ipsa veritas, ot patet ex Bulla indictionis Concilii, quæ habetur *tom. 3. Concilior. par. 2. pag. 553. & in Bullar. tom. 1. pag. 29. quæ est nona, & ultima* inter Constitutiones Alexandri III. ubi patet hoc Concilium fuisse indictum ab Alexandro 11. Calendas Octobris Anno 1178. illius Pontificatus 19. pro prima Dominica advenientis Quadragesimæ. Olim namque ut Eccle- 3 sia auxilium haberet à Christianis, dispensativè concessit, ut laicis possent decimæ infeudari, sed postea hoc fuit revocatum, & decretum, ut deinceps non coocederentur: prius tamen concessæ penes vasallos remanserunt. Unde etiam hodie laici licitè possunt possidere decimas, quas ab Ecclesiis obtinuerunt ante Lateranense Concilium, ut hic patet, & apertius in c. *Statuto, §. Sanè, de decimis, lib. 6.* & ibi omnes, maximè Anchar. *in 1.* 4 *notab.* Et quamvis aliqui opinentur hanc prohibitionem infeudationis, seu translationis decimarum in laicos 1. factam fuisse in Concilio Turonen. ab Urbano II. ut in cap. *Decimas, il quarto, 16, quæst. 7.* & in usibus feudor. *in tit. Episcopum, vel Abbatem, c. 1. Aliàs est 9. Item si Episcopus, vel Abbas in Quibus modis feudum amittatur.* Et in hac opinione fuerit Host. *hic n. 9. in ver. Concessa*: tamen Archid. in cap. *Statuto, §. Illas autem, in princ. de decim. lib. 6.* verius putat istam prohibitionem primò factam fuisse non in Concilio Turonen. congregato anno Dom. 1096. Sed per Alex. Papam III. in Concilio Romæ habito in Basilica Lateranen. anno 1179. quia jura loquentia de ista materia non loquuntur de Toronen. sed de Lateranen. prout etiam notat glossa 1. in cap. *Causam quæ, suprà de præscript.* & patet ex suprascriptione illius Decretalis, *Cùm & plantare, de privileg.* Nec refragatur decretum illud Urbani; quia de decimis nullam facit mentionem, sed generaliter prohibet res Ecclesiasticas in feudum concedi, ut observat Henric. Boich. in c. *Quamvis, n. 3. infra eod.* ubi etiam plenè videas, an, & quibus casibus laicus possit decimas sibi concessas licitè retinere.

5 Sed hic insurgit dubium pulcherrimum, & usu forensi frequentissimum, videlicet, Quid dicendum si probari non possit decimas fuisse concessas in feudum laico ante Concilium Lateranen. fortè, quia probationes perierunt ob temporis longinquitatem, sed tamen laicus possedit decimas per tantum tempus, ut illius contrarii non extet memoria: nunquid possit se tueri immemorabili præscriptione, ita ut Ecclesia non possit has decimas sibi vendicare?

Breviter concludendum pro Ecclesia, quia de jure communi Parochialis fundat intentionem in perceptione decimarum prædialium ex fructibus, qui colliguntur infra limites Parochiæ suæ, c. *Cùm contingat.* Et ibi glossa 2. Host. *n. 1.* Butr. *in 1. notab.* & cæteri omnes, & c. *Cùm in tua, infrà de decimis.* Ergo nisi ex parte laici probetur titulus, Ecclesia debet obtinere, cap 1. *de præscript. lib. 6.* c. *Ad decimas, de restit. spoliator, eod. lib.* & c. *Cùm Ecclesia, suprà de caus. possess. & propriet.* Nec obstat præscriptio, quia laicus non potest decimas possidere; ac proinde nec præscribere, ut in c. *Causam,* 6 *de præscript.* Et quamvis immemorabilis regulariter habeat vim tituli, l. *Hoc jure, §. Ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æstiv.* ita ut habens pro se immemorabilem possit allegare meliorem titulum de mundo, ad glossam finalem in c. *In aliquibus, vers. Quia*

Cleri-

Clerici, vel Eccleſia, de decimis, & dixit Rota *deciſ. 642. n. 4. par. 4. diverſ.* & in Recent. *deciſ. 50. n. 4.*
7 *par. 5.* & ſæpè aliàs. Tamen hoc limitatur ut non procedat quoad laicos, quia detentio immemorabilis tunc non habet vim tituli propter illorum incapacitatem, gloſſ. 1. in cap. *Illud, 93. diſtinct.* & egregiè probant Joann: Monachus, & Jo. Andr. in c. 2. *n. 6. de Præb. lib. 6.* Card. *conſ. 57. n. 3.* Abb. *hic n. 13. verſ. Nota tamen bene.* & in cap. *Quanto, n. 2. de conſuet.* Felin. in c. *Cùm contingat, n. 4. verſ. Secundò fallit, de foro compet.* Balbus *de præſcript. in 1. par. 5. partis principalis, in 7. q. n. 53.* Pariſ. in c. *Cùm nobis, n. 6. de præſcript.*

8 Et ita ſolam immemorabilem præſcriptionem laico non ſuffragari in perceptione decimarum firmant hic Hoſt. *n. 10.* Abb. *d. n. 13. verſ. Nota tamen bene*, & alii communiter, Jo. Monach & Archid. in c. 2. *de decim. lib 6.* Feder. de Sen *conſ. 234. Super primo, n. 3. verſ. Item poteſt poni exemplum in laico.* Et pluribus aliis relatis, articuloque accuratè diſcuſſo reſolvit Rota *in Toletana juris decimandi*, quæ eſt *deciſ. 215. p. 2. diverſ.* ubi clarè oſtendit hanc eſſe magis receptam opinionem, pro qua etiam plurimos cumulat Anton. Gabriel. *in tit. de præſcript. concl. 1. n. 16.*

9 Nec obſtat ſi dicatur: Laici antè Concilium Lateranen. erant capaces decimarum, ut hic, & in d. cap. *Cùm & plantare*, & immemorabilis percutit etiam tempus ante hoc Concilium, cùm ſit infinita, & capiat omne tempus, ut dixit Rota in
10 *Placentina decimarum 29. Maii*, 1587. coram Bubalo, & in Comen. decimarum 10. *Aprilis* 1596. coram Orano. Nam reſpondetur imò laicos nunquam fuiſſe capaces juris decimandi ante, nec poſt Concilium, ut bene explicat Rebuff. *in tract. de decimis, quæſt. 13. n. 79.* Guidopapa *deciſ. 61.* Rota *deciſ. 193. n. 19. p. 7. recent.*

11 Concluſionem ſuperiùs firmatam declarat notabiliter Jo. Andr. *hic n. 9. verſ. Satis videtur contrarium tenendum*, ut locũ non habeat ſi laicus ab immemorabili tempore poſſediſſet decimas tanquã vaſſallus, & ut talis fuiſſet agnitus ab Eccleſia.
12 Vel niſi unà cum immemorabili concurreret fama, ſeu communis opinio privilegii. Et cum hac declaratione tranſeunt hic plerique ex Doctoribus, ut Abbas teſtatur *n. 12. verſ. Et cum hac opinione*, ſubdens illam eſſe ſatis æquam, quia aliàs ob defectum probationis ſæpè laicus privaretur jure ſuo de communi Rebuff. *de decimis, q. 13. n. 76.* alios refert Anton. Gabriel. *de præſcript. d. concluſ. 1. n. 18.* Et ita laicum poſſe decimas prædiales percipere, ſi vel exhibeat titulum privilegii Apoſtolici, vel probet immemorabilem una cum ipſius privilegii fama, multoties firmavit Rota, *ut in d. deciſ. 215. n. 2. & 7. par. 2. diverſ.* & in Recent. *deciſ. 298. n. 2. p. 3.* & *deciſ. 545. n. 1. p. 4.* & *deciſ. 22. n. 14. & dec. 56. n. 1. p. 7.*

Tu verò dicas hanc limitationem non procèdere, quia ex Bulla ſan. mem. Urbani VIII. Incip. *Romanus Pontifex, edita 5. Junii* 1641. caſſantur quæcunque præjudicialia Sedi Apoſtolicæ, vel jurisdictioni, immunitati, aut libertati Eccleſiæ, Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, eorumque bonis, ac juribus, etiam ſi cum immemorabili concurrat fama privilegii Apoſtolici, ut ſcripſi latiſſimè in c. *Conſuetudines, ſuprà de conſuet. præſertim, n. 55. n. 57. 72. & 74.*

De his quæ fiunt à Prælatis,

Cap. Paſtoralis.

SUMMARIUM.

1 *Parochiales Eccleſias, vel obventiones ipſarum Epiſcopus etiam de conſenſu patroni ſine conſenſu Capituli ſui monaſterio conferre non poteſt.*

2 *Parochias ſingulas an primus diſtinxerit Dionyſius Papa.*

3 *Parochi non ſunt in totum Domini fructuum, & oblationum, ſed diſpenſatores, & n. 30. & 31.*

4 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus contra Concilium generale de ſui Capituli conſenſu.*

5 *Penſionem an poſſit Epiſcopus imponere cum conſenſu Capituli ſuper fructibus beneficiorum ſuæ diœceſis.*

6 *Quinquageſima, vel centeſima redituum Eccleſiaſticorum an, & quando ab Epiſcopo aſſignari poſſit monaſterio, vel pio loco.*

7 *Et an ex fructibus menſæ Epiſcopalis tantùm, an verò etiam ex fructibus Eccleſiarum ſibi ſubjectarũ: Et an requiratur conſenſus Capituli, n. 9.*

8 *Exceptio debet eſſe de regula, aliàs eſt inepta, & impertinens, & nn. ſeqq.*

10 *Eccleſiam ſæcularem non poteſt Epiſcopus in regularem erigere, nec monaſterium de novo conſtruere ſine conſenſu Capituli.*

11 *Alienationes rerum Eccleſiæ, quæ fiunt ex neceſſitate juris, non requirunt ſolemnitatem. Secus ſi fiant voluntariè, licèt ex cauſa utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ.*

12 *Fratres Minores poſſunt vendere bona immobilia ſub modo licito ſibi legata ſine ulla ſolemnitate.*

13 *Parochialis Eccleſia fundat intentionem de jure communi ſuper omnibus reditibus ſpiritualibus infra limites Parochiæ ſuæ, & n. 16.*

14 *Oblationes factæ imagini alicujus Sancti depictæ in pariete extra Parochialem, ſed infra limites Parochiæ, cui debeantur, & nn. ſeqq. uſq. in fin.*

15 *Imagines Sanctorum ſunt res religioſæ, quarum uſumfructum privatus habere non poteſt.*

16 *Oblationes factæ ubivis locorum infra limites Parochiæ debentur Parocho.*
Ampliatur ſex modis à n. 19. uſq. ad n. 29. & declarantur quinque à d. n. 29. uſque in finem.

17 *Proventuum ſpiritualium appellatione veniunt decimæ, primitiæ, oblationes, mortuaria, fructus, & reditus ex Parochia provenientes.*

18 Obventionum *verbum eſt valde latum, & comprehendit decimas, & alios reditus ſpirituales cujuſcumque ſint qualitatis.*

19 *Conſuetudo ut oblationes factæ imagini alicujus Sancti debeantur laico domino muri, ubi depicta eſt illa imago, non valet.*
Etiam reſpectu adminiſtrationis, n. 20.
Fallit, num. 21. & 22.

20 *Oblationes res ſpirituales ſunt, quarum laicus non eſt capax, & n. 23. & 29.*

21 *Laicus poteſt eſſe collector oblationum, & fructuum decimarum non jure proprio, ſed ex deputatione Parochi, & tamquam nudus miniſter.*

22 *Confraternitates laicorum ex conſuetudine poſſunt recipere oblationes, dummodò nil ſibi applicent, ſed in pios uſus totum convertant.*

Laico

23 *Laico domino muri, ubi sacra imago depicta est, non potest Episcopus concedere ut oblationes dispenset ad libitum suum.*

24 *Oblationes factæ sacræ imagini existenti in capella, seu oratorio infra limites parochiæ debentur parocho, non autem capellano ibi instituto.*

25 *Idem si fiant ad altare in capella alicujus Ecclesiæ.*

26 *Oblationes, quæ fiunt sacræ imagini existenti in cathedrali, non quæruntur Episcopo, sed Archipresbytero curam animarum ibi exercenti.*

27 *Oblationes factæ presbytero celebranti sunt Rectoris Ecclesiæ, non autem presbyteri.*

28 *Nisi sit Episcopus, qui Missam celebret etiam in Parochiali.*

29 *Oblationes cedunt parocho in dubio tantùm. Secùs si appareant factæ alterius contemplatione, vel in alium usum sint destinata ex pia intentione offerentium.*

30 *Oblationum administratio spectat ad parochum non ut sibi applicet, sed ut dispenset in usus ab offerentibus præscriptos.*

31 *Oblationes an, & quomodo à parocho sint dividendæ.*

32 *Oblationes quæruntur Episcopo si locus, ubi depicta est religiosa imago, non sit intra fines alicujus parochiæ.*

33 *Canonica portio an de oblationibus Episcopo debeatur.*

34 *Oblationes, quæ fiunt in Ecclesiis Regularium, quæruntur monasterio pro Monachis ibi servientibus.*

35 *Monasteria exempta, quamvis sint in parochia, vel in Diœcesi, tamen non sunt de parochia, nec de diœcesi.*

36 *Consuetudo ut oblationes non debeantur parochiali, sed alteri Ecclesiæ vel personæ Ecclesiasticæ, valida est.*

37 *Oblationes factæ novis Sacerdotibus dum celebrant primas Missas quæruntur ipsis, & non parocho.*

38 *Mens offerentium recipit interpretationem à consuetudine.*

39 *Sacerdotes novi non prohibentur primas Missas decantare, & in illis post offertorium in medio altaris ad populum se convertere, & oblationes accipere à sponte dantibus, sed perambulationes per Ecclesiam, & extorsiones prohibentur.*

40 *Parochi diebus festis possunt post offertorium in medio altaris vertere se ad populum, & invitando ad oblationes manipulum, vel aliud offerentibus præbere deosculandum, sed aliis Sacerdotibus hoc non licet.*

41 *Parochi stante consuetudine possunt recedere ab altari post offertorium, & ad infimum locum Ecclesiæ accedere ad recipiendas mulierum oblationes.*

42 *Oblationes an possint laicis locari, aut vendi, & num. seqq.*

43 *Laicis non licet de altari immediatè oblationes accipere.*

1 PASTORALIS. Episcopus parochiales Ecclesias, vel obventiones ipsarum etiam de consensu patroni sine consensu Capituli sui monasterio conferre non potest. Hoc dicit. Dividitur in duas partes. In prima ponitur duplex quæstio. In secunda communis responsio, ibi. *ad quod.*

2 Nota primò ibi, *Auctoritate*, parochias singulas fuisse à Dionysio Pontifice distinctas, ac limitatas. Quod fusius patet ex illius epistola secunda Severo Episcopo, quæ refertur in c. *Ecclesias*, 13. q. 1. & habetur integra *tomo primo Concilior. par. 1. pag. 159. col. 2.* & ex hac littera deceptus Abbas hic in primo notab. putavit Parochias anteà non fuisse divisas, quia Sacerdotes simul regebant populum: Idemque fuisse in Episcopatibus in primitiva Ecclesia. Sed utrumque est falsum. Constat enim hanc Parochiarum distinctionem non primum à Dionysio, sed ab Evaristo factam fuisse. Verum cùm in persecutione Valeriani publico edicto Christiani ab Ecclesiis arcerentur, eorumque conventus in cœmeteriis prohiberentur; Ecclesiarum, Parochiarum, & cœmeteriorum confusio facta est; sed Valeriano vita functo, & restituta per Gallienum pace Ecclesiæ, & libera facultate adeundi cœmeteria, Dionysius Ecclesias Rectoribus propter martyrium, vel exilium spoliatas singulis Presbyteris dedit, iterumque parochias, & cœmeteria divisit. Lege Cardinalem Baronium *ad annum 270 nu. 17.* & notas ad Concilium sub Dionysio Papa *tomo primo Concilior. par. 1. eadem pag.* 159. Termini verò Episcoparum ante tempora Apostolorum in gentilitate fuerunt distincti, ut c. 1. 80. *dist.* & notat glos. 1. in d. c. *Ecclesias*, 13. *q.* 1. & scripsi plenius in c. *Nullus, infrà de Paroch.* Nec verum est in primitiva Ecclesia non fuisse Episcopos, sed solos Presbyteros rexisse populum, ut dixi in c. *Quanto, supra de consuet.* ubi hunc errorem latissimè confutavi *à n. 6. usque ad n. 40*

3 Secundò nota ibi, *necessarios*, Ecclesiarum Rectores non esse in totum dominos fructuum, & oblationum, sed dispensatores, cùm ad hoc illarum redditus ab initio fuerint deputati, ut in usus Ecclesiarum cederent necessarios, & stipendia ministrorum, ut hic dicitur. Quod facit contra eos, qui omnia sibi applicant; ut notatur in c. *Ratio*, & c. *Cùm secundum, suprà de Praben.* & per D. Thomam *in 2. 2. quæst. 86. art. 2. in corpore*, & vide quod dicam infra *num. 30. & 31.* Item facit contra eos, qui dant histrionibus, vel alias prodigè expendunt, c. *Donare*, 86. *dist.* secundùm Host. *hic num. 1. 2. & 4.* Joan. Andr. *num. 2. in ver. Necessarios*, Butr. *num. 3.* Card. *num. 2.* & Imol. *num. 1.* De hac materia vide quæ scripsi in cap. *Si quis sanè, infrà de pecul. Clericorum.* 4 Tertiò nota ibi, *Lateranensis Concilii statuta*, Episcopum de sui Capituli consensu posse dispensare contra statutum Concilii Generalis, ut clarè videtur probare iste textus ad hoc non ponderatus à Doctoribus. Nam Concilium Lateranense sub Alexandro III. interdixit novam pensionem Ecclesiis imponi, vel veterem augeri, ut hic refertur, & habetur in cap. *Prohibemus, infrà de Censib.* & tamen hic Pontifex videtur determinare à contrario sensu Episcopum piis locis pensionem constituere super fructibus Parochialium Ecclesiarum absque beneplacito Apostolico, dummodo id non faciat præter sui Capituli voluntatem. Verùm hoc non admitto, ut latissimè probavi in c. *Nullus, suprà de filiis Presbyter.* & ad hunc textum respondeo Papam hic non decidere affirmativè ut Episcopus hoc possit cum consensu Capituli; sed negativè, videlicet ut non possit præter Capituli voluntatem. Hinc autem non licet arguere à contrario: ergo cum voluntate Capituli potest; quia argumentum à contrario sensu non rectè sumitur, ubi illius argumenti contrarium reperitur in jure expressum, sicut reperitur hoc casu in d. c. *Prohibemus.* Ita declarat

clarat Joan. Andr. in c. *Publicato, num. 18. supeà de elect.* & ex hoc videtur satis dubia opiniu Abbatis *hic n 6.* Qui ex hoc textu colligit Episcopum
5 cum consensu Capituli sui posse imponere pensionem Ecclesiæ abundanti in favorem monasterii ad sustentandam vitam Religiosorum; atque ita non solùm Papam, sed etiam Episcopum posse Ecclesiæ pensionem imponere, dummodò detracta pensione supersint redirus competentes ad sustenrationem Rectoris; aliàs enim non debet unum altare discooperiri ut aliud cooperiatur, c. *Cùm causam, suprà de Peaben.* & ad hoc multum extollit istum textum. Sed ut prædixi hoc non videtur verum, quia obstat generale Concilium, contra quod Episcopus dispensare non potest ut est textus in Extravag. Jo. XXII. *Sancta Romana, §. Quidam autem,* etiam ex magna causa, ut scripsi in dicta Decretali, *Nimis, de fil. Peesbyter. à n. 13. usq; in finem,* & hoc intellige si pensio sit perpetua, ut per Gigan. *de pension. q. 6. n. 4. vers. Supradictam conclusionem.* Sed an Episcopus possit pensionem imponere super fructibus beneficiorum suæ Diœcesis ad vitam pensionarii, & ex qua causa, annuè hæc faculras ex Decretis Apostolicis, aut ex non usu illis adempta fuerit vide per Nicolaum Garziam *in tract. de benef. par. 1. c. 5. à n. 295.* Ego de hac materia scripsi latissimè in c. *Nisi essent, à n. 14. usq; in finem, supeà de Peaben.* ibi plenè videas.

Quartò nota ibi, *Religiosis*, Episcopum posse concedere monasterio parochialem Ecclesiam cum consensu Capituli. Hodie dic contra, ut in Decreto Concilii Trident. *cap. 13. vers. In unionibus verò, sess. 24.*

6 Quintò nota ibi, *quinquagesima poetione*, licère Episcopo quinquagesimam partem redituum Ecclesiæ piis locis assignare. Er quidem si monasterium de novo fundetur, assignare poterit quinquagesimam; si verò Ecclesiam jam constructam voluerit in regularem erigere, seu monasticis regulis infnrmare, aut ibi suas magnificare sepulturas; non amplius licebit ei conferre, quàm centesimam, ut in Decreto Concilii Toletani IX. quod refertur in cap. *Bona eei, 12. q. 2.* & declaratur in c. *Apostolica, infrà, de donat.* secundùm Abb. Antiq. *hic num. 1. in ver. Locis piis,* Host. *num. 4. in ver. Quinquagesima,* Joan. Andr. *eod. num. & ver.* Butr. *n. 8.* Cardin. *5. notab.* & Imol. *num. 4. vers. Et nota.*

7 Sed circa hoc duplex occurrit difficultas. Prima est an Episcopus conferre possit hanc quinquagesimam, vel centesimam, non modò ex bonis ad episcopalem mensam, vel Cathedralem Ecclesiam pertinentibus, prout loquuntur jura præallegata; verumetiam ex reditibus inferiorum Ecclesiarum sibi subjectarum. Petrus de Sampsone opinatus est hanc portionem conferri posse ab Episcopo etiam ex fructibus Parochialium Ecclesiarum, & sic cap. *Bona rei,* fuisse ampliatum à Cathedralibus ad alias Ecclesias inferiores per hanc Decretalem, nam Pontifex hic proponit quæstionem de reditibus Parochialium Ecclesiarum; & deindè excipit quinquagesimam. Ergo ut congrua sit exceptio, necessariò intelligi debet de reditibus earumdem Ecclesiarum, alioquin non esset de regula, & esset impertinens, l. *Nam quod liquidè, § fin. ff. de penu.* leg. *Id de m.* [illegible] Goffred. *hic,* & *in summa eod. tit. §. fin.* & [illegible] sequitur Abb. Antiq. *num. 2.* dicens ita contigisse eumdem Petrum Magistrum suum in quæst. Avenioni suborta inter Fratres Prædicatores, & parochiales Ecclesias. Verùm Innocent. n 1. in fine, asserit Episcopum conferre posse hanc quinquagesimam de reditibus Ecclesiæ Cathedralis dumtaxat, non autem de reditibus Ecclesiarum sibi subjectarum; & cum eo transeunt Host. *n. 5. vers. Dicunt tamen aliqui,* Butr. *num. 7. & 8. vers. Dicunt quidam,* & Abb. Sicul. *n. 6.* eamdem opinionem probat Joan. Calderin. & tutiorem dicit, Imola *n. 6.* & veriorem Cardin. *n. 4. in fine,* quia hoc cap. in illis verbis, *Salva Constitutione Canonica de quinquagesima, &c.* Refert se ad d. c. *Bona eei,* qui de Cathedralibus loquitur; & ideo dixit, *Salva,* ne quis crederet illum Canonem fuisse correctum. Prætereà illa Decretalis, *Apostolica,* est Innocentii III. qui etiam fuit author hujus c. Quod si intelligeretur de proventibus parochialium, Pontifex videretur sibi contrarius, contra id quod legitur supra in proœmio. Adde quod iste textus simpliciter præservat Constitutionem Canonicam de quinquagesima per illa verba, *Salva, &c.* De natura autem præservationis est, ut nihil addat de novo; sed tantummodo rem conservet in eo statu, in quo prius reperiebatur, c. *Quia intentionis,* & cap. *Ex parte, il 2. infrà de privileg.* gloss. 1. & Doctores in cap. *Cùm dilecta, suprà de confirm. util. & inutil.* Tene igitur cum Innocentio Episcopum non posse hanc portionem conferre locis piis nisi ex fructibus mensæ episcopalis.

9 Secunda difficultas est, an Episcopus conferrè possit hanc quinquagesimam, vel centesimam sine consensu Capituli. Hugo, & Tancredus tenent etiam hoc casu requiri Capituli consensum; quia licèt Episcopo permittatur alienatio ex causa utilitatis, vel necessitatis, tamen consensus Capituli est adhibendus, c. *Sine exceptione, 12. q. 2.* Contrarium tenet Joannes in d. c. *Bona,* in gloss. 1. & Bernard. *hic in gloss. penult.* quorum opinio videtur probari in hac Decretali: nam exceptio debet esse de regula, ut tetigi suprà *n. 8.* & notatur in *rubr. de regul. jur. lib. 6.* Ergo cùm Pontifex faciat primò regulam ut Episcopus non possit portionem redituum dare sine consensu Capituli, & deinde excipiat hanc quinquagesimam; hinc manifestè apparet hanc dari posse sine Capituli consensu. Quod verum intelligit glossa penultima non obstante Episcopi juramento de rebus Ecclesiæ non alienandis; ut in c. *Tua, infrà, de Eccles. ædifican.* & in cap. *Intellecto, de jurejur.* nemo enim potest Episcopum accusare, quòd templum Dei ædificet, c. *Aurum, 12. q. 2.*

In hac contrarietate Host. *hic n. 5.* putavit sic distinguendum; Aut Episcopus vult quinquagesimam dare de reditibus propriis, vel communibus cum Capitulo; & potest sine Capituli consensu, ut innuitur in d. cap. *Apostolica. §. 1. vers. Vnde cùm grave, de donat.* licèt non sine consilio ut c. *Novit,* & c. *Quanto, suprà eod.* sequitur Collectar. *hic in princ.* Aut vult quinquagesimam dare de reditibus Capituli separatis, & tunc requiritur consensus ipsius Capituli, arg l. *Merito, ff. pro soc.* Sed
10 aliter distinxerunt Petr. de Sampsone, & Abb. Antiq. *hic n. 3.* Dixerunt enim Episcopum non posse Ecclesiam sæcularem monasticis regulis informare, id est, in monachalem erigere, aut monasterium de novo construere; per c. *Si Episcopus; 12. q. 2.* sed jam informatæ; vel constructæ benè

posse

posse sine consensu Canonicorum dare quinquagesimam, vel centesimam, quia ad dotandum est obligatus, ex quo Ecclesiam construxit, ut c. *Cùm sit, de consecr. Eccles. vel altar.* & ita ad concordiam reduci possunt dissidentes opiniones, & hoc placet Jo. Andr. *in fine*, Cardin. *in 2. quæst.* Imol. *num. 4 in glossa penult.* & communiter Doctoribus sequentibus, ut testatur Abbas Siculus *n. 4. vers. Petrus, &*
11 *Abbas.* Ratio hujus distinctionis est, quia in primo casu alienatio licèt fiat ex causa utilitatis, vel necessitatis, tamen est voluntaria, cùm non sit orta aliqua obligatio ad dotandum. At in secundo casu est necessaria, quia jus præcipit illam fieri; & ideo non est opus servare aliam solennitatem. Ex quo notabiliter deducit Abbas *n. 5.* ut in alienationibus rerum Ecclesiæ, quæ fiunt ex necessitate juris, non sit servanda solemnitas. Secùs si fiant voluntariè, licèt subsit causa necessitatis, vel utilitatis: nam hic textus loquitur de alienatione, quæ fit propter necessitatem Religiosorum; sed tamen quia est voluntaria, id est quia jus non mandat eam fieri, propterea requiritur Capituli consensus. Eamdem theoricam posuit hic Anton. de Butr. *n. 11. vers. Or attendatis*, dicens, (Sit regula in ista materia quòd omnes alienationes, quæ sunt necessariæ ex necessitate juris, potest facere Episcopus sine consensu Capituli, non obstante juramento de non alienando, dum tamen non tangat bona Capituli. Omnes autem alienationes voluntarias, licèt propter necessitatem facere non potest sine Capituli consensu: nam multum interest inter alienationem, quam jus vult fieri, quia hæc dicitur necessaria, & alienationem, quam jus non præcipit fieri, sed propter necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ fieri expedit.) Hæc Butrius, qui ita conciliat d. cta glossarum, & intelligit notata per Doctores in c. *Tua, infrà, de eccles. ædifican.* & pro hac distinctione facit textus in l. *Obses, ff. de præd. Minor.* sequitur I-
12 mola, *n. 7 vers. Concludit.* Sed & Curia hanc theoricam servat. Ideoque à S. Congregatione Concilii responsum est valere legatum immobilium factum Fratribus Minoribus sub modo licito, nempe ut vendant, & pretium convertant in usum fabricæ, vel Sacristiæ: & idem si factum fuit simpliciter, quia sub modo licito factum intelligitur, ut c. *Exiit qui seminat, §. Ad hæc, quia fratribus, de verb. signif. lib. 6.* nec in hujusmodi alienatione esse opus solemnitate; quia fit ex regulæ præscripto, & extravag. *Ambitiosæ, de rebus Eccles. non alienan.* habet exceptionem in ventre ibi, *præterquam in casibus à jure permissis.*

13 Ultimò nota ibi, *singularum parochiarum conventus.* Parochialem Ecclesiam habere intentionem fundatam de jure communi super omnibus reditibus spiritualibus infra limites parochiæ suæ, prout ex hac littera colligunt Host. *n. 3.* Jo. Andr. *n. 1. in ver. Quatenus*, Butr. *n. 2.* Cardin. *n. 1.* Anchar. Imol. & Abb. omnes *in 2. notab.* & idem Abb. in c. *Dilectus, n. 4. vers. Secus autem est in Ecclesia sæculari, suprà de offic. ordin.* concordant c. *Ut dominicis, infra de paroch.* cap. *Quoniam*, c. *Cùm in tua*, & c. *Dudum, de decim.* & latius dicam infrà *n. 16.*

Ex hoc infero ad quæstionem an oblationes fa-
14 ctæ imagini alicujus Sancti depictæ in pariete extra parochialem, sed infra limites parochiæ debeantur ipsi parochiali, nec ne.

Hæc est quæstio quotidiana, & satis dubia propter varietatem opinionum: nam quidam arbitrati sunt ejusmodi oblationes quoad distributionem ad Episcopum pertinere, qui debebit eas erogare in sustentationem pauperum; sed quoad proprietatem acquiri Deo, vel Sancto, qui per illam imaginem repræsentatur; & in hac opinione fuit Angel. de Perus. *in sua disputatione*, quæ incipit: *In refulgenti deliciarum palatio, in secundo dubio*, & in l. *Statua. ff. de usufruct.* ubi plenè disputat hunc articulum, & in aliis locis citatis à Felin. in c. *Dilectus, in princ. suprà de offic. ordin.* & ubique allegat gloss. in d. l. *Statua*, quæ sentit donata Vultui sancto Lucano esse ipsius Vultus. Sed illum reprobat Abb. in d. c. *Dilectus, n. 4. vers. Vide tamen alias*; & meritò quia obstat hoc cap. & alia jura, quæ probant parochialem Ecclesiam fundare intentionem super omnibus proventibus
15 spiritualibus infra suos limites. Quidam verò, quos tacito nomine recenset Ferrett. *cons. 278. Licet super hoc articulo, n. 1.* putant has oblationes deberi dominio parietis ubi illa figura, seu imago depicta est. Verum communiter tenent omnes Doctores oblationes hujusmodi ad dominiũ muri, seu parietis nullatenus pertinere, ut testatur Marian. Socin. *in tract. oblation. libello 18. n. 4. vers. Et istam opinionem.* Idque certum esse affirmat Abb. in c. *Quoniam, n. 1. vers. Illud autem certum est, infra de decim.* quia privata persona non potest habere oblationes, vel usumfructum alicujus rei religiosæ, quales sunt picturæ, vel imagines Sanctorum, secundùm glossam, quam dicit singularem in d. l. *Statua*; & idem repetit in d. c. *Dilectus, n. 4. de offic. ordin.* maximè si sit persona sæcularis: & meritò, quia oblationes sunt res spirituales, quarum laici non sunt capaces, c. *Sanctorum, 10. q. 1.* Decian. *cons. 16. n. 15. lib. 2.* & latius dicam infrà *num. 20. & 23.*

Alii consuluerunt pro Ecclesia Cathedrali, præsertim si constructa sit sub titulo imaginis, cui fiunt oblationes, & hoc casu putant oblationes esse dividendas pro medietate inter Cathedralem, & Episcopum, juxta textum in c. *Requisisti, de testamen.* ubi videtur casus, & ita pro Cathedrali Senensi super oblationibus factis imagini B. Mariæ Virginis apud Cassatum de Magalottis consuluit Petrus de Perusio, ut refert Marian. Socin. *de oblat. in præall. libello 18. n. 7. circa fin.* qui tamen dicit hanc opinionem sibi non placere per ea, quæ inferiùs deducit pro Ecclesia parochiali.

Alii verò consuluerunt has oblationes deberi Episcopo; & ita Abb. *in rubr. infrà, de paroch.* testatur se vidisse Jo. Andr. *in addit. ad Specul.* allegantem pro Episcopo, & pro hac opinione videtur textus in c. *Præter, in fine.* ibi, (Oblationes vivorum, & mortuorum Ecclesiis Dei reddantur à laicis, & in dispositione Episcoporum sint.) *32. dist.* Sed hanc opinionem refellit Marian. Socin. *dicto libello 18. n. 8.* & contra Episcopum videtur textus in c. *Debitis, 10. q. 1.*

Alii demum scripserunt pro Presbytero parochiali, & quidem frequenti calculo, ut inferius patet. Nec defuerunt qui opiniones medias, & distinguentes sequuti sint, ut Petrus de Perusio, qui hanc quæstionem luculenter, & Felino teste melius omnibus disputavit in suo *tractatu de Canonica Episcopali, cap. 4. in 56. quæst. principali*, de quo latius infrà *n. 29.* Ex quibus vides, quanta sit in hoc articulo opinionum dissonantia, quæ tamen

facilè

facilè ad concordiam reduci possint, si considerentur casus, & circumstantiæ, in quibus Doctores loquuti sunt. Unde pro conciliatione videtur mihi statuenda conclusio cum aliquibus ampliationibus,& declarationibus, ex quibus claré ni fallor rei veritas apparebit.

16 Hæc igitur sit conclusio. Oblationes factæ imagini Beatissimæ Virginis, vel alterius Sancti depictæ, vel affixæ in pariete, seu muro alicujus privati debentur Ecclesiæ parochiali, in cujus limitibus est illa imago. Probatur hæc conclusio efficaciter in hac Decretali: nam Dionysius Pontifex, ut hic dicitur, limitavit parochias ad hoc ur singularum Ecclesiarum proventus, seu obventiones in usus Ecclesiæ cederent necessarios, & stipendia ministrorum. Atque ita ut dixi suprà in ultimo notabili parochialis Ecclesia fundat intentionem de jure communi in perceptione

17 proventuum omnium spiritualium, quæ obveniunt infra limites paroch æ suæ, quales sunt decimæ, primitiæ, oblationes, mortuaria, fructus,& reditus ex Parochia provenientes, ut cap. *Cùm inter vos, infrà de verb. signific*, innoc. *hic ante medium, vers. Nos dicimus*, Holt. *num. 3. in ver. Proventus*, & Joan. Andr. *num. 1. vers. Tu dic quia fuit dubitatio*, & ita in terminis propositæ quæstionis hunc textum ponderat Butr, *num. 3*. dicens se de hoc scripisse in quadam Clem. licèt non recordetur ubi. Imola,& Abb ambo *in secundo notab*. &Joan. de Anan. *in 1. notab*. Ad idem est textus in cap. *Quoniam, infrà, de decim.* ubi patet reditus spirituales noviter provenientes infra limites alicujus parochiæ pertinere ad parochialem Ecclesiam: ergo idem dicendum de oblationibus factis imagini intra parochiam existenti: nam de novalibus, quæ nondum fuerant ad cultum redacta parochialis Ecclesiæ prius nihil perceperat: & nihilominus quia emerserunt in suis limitibus, debentur eidem Ecclesiæ: & ita illum textum ad hoc inducit, Abb. *ibi in 1. notab, vers. Et optimè facit textus iste*. & videtur quasi expressum in cap. *Ad audientiam, il primo, infrà, de Eccles. ædifican.* per locum à speciali, ibi, *ejusdem villæ obventiones Ecclesiastic as perceptarum*: nam verbum, *obventiones*, est

18 multum generale, & comprehendit omnes reditus spirituales cujuscumque sint qualitatis, ut ibi notat Abbas *n. 15*. per cap. *Cùm inter, de verborum significat*. Ac demum idem probatur expressè in cap. *Hanc consuetudinem*, 10. q. 1.& in c. *Ex transmissa, de præscript*. Quamobrem has oblationes, quæ fiunt sacræ imagini infra limites parochiæ non ad dominium parietis, nec ad Episcopum, sed ad parochialem Ecclesiam, seu illius Rectorem pertinere, præter Butr. Imol. Abb.& Anan. supracitatos, tenuerunt Petrus de Ravenna *singulari* 468. incip. *Oblationes*, Dec. *cons*. 148. incip. *Reverende Pater, num. 2.& 3*. Decian. *cons* 16. *lib. 2*. ubi ex facto respondit pro Parocho contra Episcopum super oblationibus factis Iconi Sanctissimi Crucifixi. Capella Tholos. *decis*. 483. & Marian. Socin. *in tract. de oblat. libello* 18, *n. 9*. ubi testatur hanc esse communem Doctorum conclusionem, quam etiam sæpius sequuti sunt Domini de Rota, ut in *decis. 256. part. 1. & decis. 37 n. 2. part. 5. recent.* ubi hæc sententia licèt fuerit olim controversa; tamen hodie dicitur esse receptissima: quam etiam videtur amplexus D. Thomas in 2. 2. *quæst. 86. art. 2. Præsertim in responsione ad 2, arg.* *Prosp. Fagn. in 3. Decret. q. 1om. 4,* eamque probavit S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum in causa Caven. ut refertur in *prælleg. decis 37. n. 2*.

19 Ampliatur primò conclusio superius firmata, ut vendicet sibi locum etiam si consuetudo habeat ut oblationes hujusmodi debeantur laico domino muri, in quo depicta est illa imago: talis enim consuetudo expressè damnatur in c. *Hanc consuetudinem*, 10. *quæst. 1*. & tenent Marian, Socin. *in tract. de oblat. d. libello, 18. n 4*. Dec. *cons*. 148. *num. 3*. Decian. *cons. 16. num. 15. lib 2*. Ferrett.

20 *cons. 278. in princ.* Quod procedit etiam respectu administrationis, quia cùm oblationes res spirituales sint, c. *Quia Sacerdotes*, 10. *quæst. 1* Laici non debent se oe illis quoquo modo intromittere, & contraria consuetudo est prava, & contra libertatem Ecclesiasticam, ut plene consuluit i-

21 dem Ferrett. *consil. 143. n. 5*. Consuetudo tamen salvari posset si ad hoc disputarentur à Rectore parochialis Ecclesiæ, ut nomine suo has oblationes perciperent,& custodirent, ita, ut essent nudi ministri, non tanquam habentes aliquam authoritatem, vel præeminentiam: potest enim merus laicus constitui principalis Collector fructuum decimarum, & oblationum, ut tenent Butr. & communiter Doctores in c. *Decernimus, suprà de judic.* ut ibi per Abb. *n. 11*. & Dec. *col. 1 3. n 20. vers. Quartò quæritur*, & in specie nostra declarat Ferrett. *cons. 143. n. 5*. & plenius *cons. 278. num. 2. & 3*. ubi etiam refert Stephanum Aufrerium asserentem ita servari de consuetudine in Gallia in *tract. suo de potest. secul. super person. Eccles. in 33. fallen.* Idemque non obscurè voluit Petrus de Perusio in *sua tractatu de Canonica Episcopali, cap 4. in 16. quæst. principali in fine*: nam, ut ipse ait, de consuetudine quandoque præponuntur Clerici, quandoque laici ad percipiendas, & custodiendas hujusmodi oblationes, atque ita Petrus sentit consuetudinem valere, dummodò laici ad id deputentur ab habente authoritatem, secùs si jure proprio, quia esset tractare jura Ecclesiæ propria authoritate contra textum, & nota per om-

22 nes scribentes in d. cap. *Decernimus*. Rursus posset salvari consuetudo recipiendi oblationes in confraternitatibus Laicorum, dummodò nil sibi applicent, sed in pios usus textum distribuant. In quibus terminis hanc consuetudinem approbant Decius *d. cons. 148. n. 3. vers. Sed tamen in casu proposito*,& Ferrett. *d cons. 143. n 6*.

23 Ampliatur secundò supradicta conclusio, ut nec possit Episcopus concedere facultatem laico domino parietis, ubi religiosa imago est depicta, ut oblationes illi factas dispenset ad libitum suum, quia sunt juris spiritualis, cujus laici sunt penitus incapaces, cap. *Massana*, & c. *Sacrosancta, suprà de elect.* cap. *Causam, de præscript.* & in his terminis notat Abbas in cap. *Quoniam, in 2. notab. infrà de decim.* & Ferrett. *in præcit. cons. 143. num. 5. vers. Ideo dicit notabiliter.*

24 Ampliatur tertiò eadem conclusio ut locum habeat etiam in oblationibus factis imagini existenti in aliqua capella, seu oratorio infra limites parochiæ, non enim cedunt eidem capellæ, seu Parochiali, ut tenet Abb. *hic num. 2* per illum textum,& per locum à speciali in d. cap. *Ad audientiam, il primo, infrà de Eccles. ædifican.* Sed Dec. *in prælleg. cons. 148. num. 2.* quando non est imago

 depi-

depicta in muro sub dominio alicujus privati, sed in capella, vel oratorio, dicit omnes Doctores convenire, & communiter tenere, ut oblationes acquirantur ipsi capellæ per textum, in §. *Si quis autem unum, in Auth. de Eccles. tit. col. 9.* & per illum textum dicit hoc voluisse Angel. *in disp. suprà allegat. num. 14.* & Petrum de Perusio *loco citato*, allegat etiam Abbat. in cap. 1. *in ult. notab. infrà de statu Monach.* Sed Abbas ibi non loquitur de oblationibus, quæ fiunt capellis; sed de his, quæ fiunt monasteriis, seu locis religiosis, quæ non quæruntur Parocho, vel Episcopo, sed ipsi monasterio in sustentationem Monachorum inibi servientium, ut est textus ibi, & latius dicam infrà in quarta declaratione, *num. 34.* Opinio Decii potest procedere si de mente offerentis appareat, vel de consuetudine; alioquin quidquid ipse dicat, communis opinio est in contrarium, ut testatur Marian. Socin. *in præcit. libello 18. num. 5. vers. Sed his non obstantibus*, per textum in cap. *Ex transmissa, de præscript.* & per ea, quæ dicta sunt suprà de Parochiali, *n. 16.*

25 Ampliatur quartò memorata conclusio ut procedat etiam si oblationes fiant ad altare in capella alicujus Ecclesiæ. Nam nihilominus cedunt Parochiali, intra cujus limites Ecclesia illa sita est. Ita Gaspar. Calderin. *cons. 15. de Paroch.* per hanc Decretalem. Item per d. c. *Ad audientiam*, & per cap. *Cùm inter, de verborum signif.* & idem tenent Butr. & Ab. *hic*, & Dominicus in cap. *Ex transmissa, suprà de præscript.* ubi dicit has oblationes debere esse Rectoris, & non Capellani instituti in illa capella, & altari, & sequitur Marian. Socin. *libello 18. n. 10.* Idem firmant Innoc. Host. Butr. & Abb. *in rubr. infrà de Paroch.* & est communis Doctorum opinio, ut testatur Ferrett. *d. cons. 143. n. 4.*

26 Ampliatur quintò eadem conclusio ut locum habeat etiam in oblationibus factis sacræ imagini existenti in Cathedrali Ecclesia, quia non quæruntur Episcopo, sed Archipresbytero curam animarum ibi exercenti, ut resolvit Rota *in Beneventana spolii 22. Decembr. 1585. & 2. Decemb. 1587.* coram Orano, ut refertur in *præalleg. dec. 37. n. 5 par. 5. recentior.*

27 Ampliatur sextò, ut procedat etiam si oblationes offerantur in Missa Presbytero celebranti: non enim cedunt ipsi Presbytero, sed Rectori Ecclesiæ secundùm Abb. *hic n. 2. vers. Et per hoc etiam*, quoad hoc inducit textum in cap. *Requisisti, infrà de testam.* ubi relictum Episcopo ab extraneo videtur relictum contemplatione Ecclesiæ. Ergo similiter oblationes factæ celebranti videntur factæ intuitu Ecclesiæ: nam oblationes faciunt parochiam propter administrationem Sacramentorum, ut c. *Omnis Christianus*, cum gloss. *de consecr. dist. 1.* sequitur Felin. in cap. *Dilectus, n. 1. circa fin. vers. Et adde, suprà de offic. ordin.* ubi etiam *n. 2.* dicit
28 oblationes factas Capellano, seu Vicario deberi
Rectori. Fallit hoc si sit Episcopus, qui Missam celebrat; quia tunc oblationes sunt ipsius, etiamsi celebret in Ecclesia parochiali, & ei offerantur à parochiano, ut tenet Host. *in summa in tit. de Paroch. §. In quibus, vers. Quid ergo si Episcopus.* & Archid. in c. *Omnis, de consecr. dist. 1.* sequitur Marian. Soc. *in d. tract. oblat. libello 18. n. 10. vers. Item quod dixi*, & Sylvest. *in ver. Decima, n. 3. vers. Quod tamen fallit.*

29 Declaratur primò supradicta conclusio, ut procedat in dubio. Secùs verò si oblationes ex pia voluntate offerentium appareant factæ alterius contemplatione, quia tunc nullatenus debentur Parocho, sed pia voluntas eorum, qui oblationes fecerunt, præcisè servanda est: nam rei suæ quilibet est moderator, & arbiter, l. *In re mandata, C. Mandati*, & in traditionibus rerum suarum potest quis adjicere conditiones quas vult, dummodò honestæ sint, l. *In traditionibus, ff. de pactis*, & ita in specie declarat Marian. Socin. *in d. tract. de oblat. libello 18. in princ. & n. 3.* Quo fit ut si appareat hujusmodi oblationes factas fuisse à fidelibus contemplatione illius sacræ imaginis, res oblatæ eidem imagini acquirantur vel Sancto, per illam imaginem repræsentato: & in hoc casu procedat opinio Angeli de Perusio, de qua suprà in princ. quæstionis, *n. 14.* Eodem modo si constaret eam fuisse intentionem offerentis, ut res oblata fieret domini domus, vel muri, ubi est imago depicta, eò quòd talis esset pauper, vel oblationes in certos pios usus converteret, utique adimplenda esset hujusmodi voluntas, & procederet secunda opinio, de qua suprà eod. *n. 14.* Idem & fortius dicendum si obtulisset contemplatione Episcopi, vel Cathedralis, aut alterius Ecclesiæ. Hæc enim est regula, ut res oblata semper illi acquiratur, cujus contemplatione facta est oblatio, ut in cap. *Relatum, si 2. de testam.* & declarat Marian. Socin. *ubi suprà*; & hoc intendit Petrus de Perusio *in præalleg. tract. de Canonic. Episcopal. in 16. quæst. personali, n. 5. inter tract. commun. tom. 15. pag. 258.* ubi post prolixam disputationem hujus articuli concludit in hæc verba: (Quandoque oblationes fiunt per respectum ad Ecclesiam Parochialem, & quæruntur Ecclesiæ parochiali, sive tales oblationes fiant in Ecclesia, sive extra Ecclesiam) & ita loquitur cap. *Cùm inter vos, de verborum significat.* (Quandoque fiunt oblationes non per respectum ad Ecclesiam parochialem, sed per respectum ad alium locum, vel extra Ecclesiam ad aliquem Sanctum, cujus figura est in Parochia alicujus Ecclesiæ, & tunc parochiali Ecclesiæ non quæruntur. Ratio est, quia non offeruntur contemplatione parochialis Ecclesiæ, nec contemplatione Rectoris, sed per respectum ad Deum, seu imaginem sic depictam.) Hæc ibi. Et hanc distinctionem aliàs probavit Rota in *Bracharen. oblationum 17. Decembris, 1612.* coram Cardin. Pamphilio, & in *Lunen. Sarzanen. 8. Februarii 1627.* coram Merlino ut in *decis. 37. n. 8. par. 5. rec.* ubi firmavit oblationes factas imagini depictæ in muro spectare ad Parochum in dubio tantùm, secùs si ex piorum offerentium voluntate in
30 certos usus sint destinatæ. Quod etiam dixerunt
Addentes ad Capell. Tholos. *decis. 483.* & alii Recentiores in decis. Rotæ allegati. Adverte tamen, quia etsi oblationes destinatæ sint in certum usum ab offerentibus; nihilominus illorum administratio ad Parochum pertinet ex jure parochialitatis, non quidem ut sibi applicet, sed ut fideliter custodiat, & dispenset in usus ab offerentibus destinatos, ut notat *hic* Abbas *n. 2. vers. Administrationem autem.* Ferrett. *cons. 143. n. 4. vers. Et quod*, & firmatur in præcitata *decis. 37. n. 9. & 10.* licèt secundùm Petrum de Perusio *d. quæst. 16. n. 7.* cuicumque Ecclesiæ talia acquirantur, videantur remanere sub dispositione Episcopi per c. *Præter*

hoc

hoc 32.*dist.* Adverte etiam quia dum Rota *in alleg. decis.* 37.*n.* 10 concludit oblationes in eo casu, in quo cedunt Ecclesiæ parochiali, esse per Parochum dividendas, ita ut partim convertat in proprium usum, partim eroget in iis, quæ concernunt cultum Divinum, & partim ad pauperum inopiã sublevandam; per c. *Vulterana.* & c. *Quatuor*, 12. *quæst.* 2. Hoc non videtur verum, quia illa jura loquuntur in matricibus. In Parochialibus verò, salva portione Episcopi, omnia sunt Rectoris, c. *Quoniam, infrà de decim.* & ibi dixi in 3. *notab.* post Io. Andr. & scribentes communiter. Vide tamen quæ notavi suprà in 2.*notab.*

Declaratur secundò conclusio superius firmata, ut non procedat si locus, ubi depicta est illa imago, non sit intra fines alicujus Parochiæ aut incertum sit de cujus Parochia existat, eò quòd limites non sint distincti; quia tunc oblationes integre pertinent ad Episcopum diœcesanum, ut probat textus in d.c. *Quoniam, de decim.* ubi hoc notant Innoc. Petrus de Sampsone, Abb Antiq. Host. & reliqui omnes, ut ibi dixi *in ult. notab. num.* 10. Et quamvis ille textus loquatur de decimis, tamen decimarum appellatione veniunt etiam oblationes, ut cap. *Cùm inter vos, infra de verbor. signif.* & in terminis de istis oblationibus factis imagini alicujus Sancti hoc tenet Abbas in cap. *Dilectus, n.* 4. *vers. Quoad primum, suprà de offic. ordin.* & Rota in *præcit. decis.* 37.*n.* 4.

Declaratur tertiò eadem conclusio, ut locum non habeat in canonica portione, quæ de his oblationibus perceptis à Parocho debetur Episcopo, ut traditur in c. *Officii, de testam*, & tenet Abb. in c. 2. *de sepultur.* Sed Petrus de Perusio in *d. tract. de Canon. Episcopal cap.* 4. *in* 16. *quæst. personali, n.* 7. *vers. Secunda incidenter quæritur.* firmat de oblatis inter vivos imagini B. M. Virginis non deberi Episcopo canonicam portionem. Secùs si sint relicta in ultima voluntate per textum in c. *Requisisti*, §. *Illud, de testam.* & hoc si teneamus has oblationes spectare ad Ecclesiam parochialem secundùm eum. Sequere indistinctè primam opinionem, nisi aliud obtineat de consuetudine, pro qua consuluit Gaspar. Caldetin. *cons.* 15. *in tit. de Paroch.* per textum in c. *De his*, 10. *q.* 1. in cap. *Conquerente, suprà de offic. ordinar.* & c. *Cùm olim, infrà de censib.* quam etiam tenent Marian. Socin. *in sæpius alleg. libello* 18.*n.* 8. *vers. illud solum adjungens*, & Sylvest. *in ver. Decima, n.* 5. *vers. Quo tamen casu.*

Declaratur quartò, ut non procedat in oblationibus, quæ fiunt sacris imaginibus existentibus in Ecclesiis Regularium: tales enim non quæruntur Parocho, vel Episcopo, sed monasterio pro Monachis ibi servientibus, ut est textus in cap. 1. *in fin.* & ibi Abb. *in ult. notab. infrà de statu monach.* & in c. *Nimis, il prima, circa finem, de excess. Prælat.* & tenet Petrus de Perusio *in præalleg. q.* 16. *num.* 6. & est ratio secundùm eum, quia licèt monasteria sint infra limites parochiæ, tamen propter exemptionem non sunt de Parochia; ideo oblationes inibi factæ non quæruntur Parocho. Eamdem rationem adducit Abbas in c. *Dilectus, col.* 2. *suprà de offic. ordin:* & Ferrett. *cons.* 143 *num.* 2. Adde tu, quòd monasteria exempta, qualia sunt monasteria Fratrum Prædicatorum, & Minorum, de quibus loquitur d.c. *Nimis*, licèt sint in diœcesi, non tamen sunt de diœcesi, c. *Cùm Episcopus*, & ibi Gemin. *in* 3. *notab.* & Franc. in 2. *de offic. Fagnan. in* 3. *Decretal. Tom.* 4

offic. Ordinar. lib. 6. gloss. in Clem. *Frequens, in ver. Anni*, Ubi etiam Vitalin. *num.* 127. *de excess. Prælat.* Rota *decis.* 10 ,*n.* 2. *par.* 2. *diversor.* Unde etiam ex hoc capite Episcopus excluditur a perceptione dictarum oblationum.

36 Declaratur ultimò conclusio supradicta, ut non procedat si consuetudo præscripta, aut aliud speciale jus habeat, ut res oblatæ imagini alicujus Sancti non debeantur Ecclesiæ parochiali, sed alteri Ecclesiæ, vel luco pio, aut personæ Ecclesiasticæ, quæ capax sit quasi possessionis jurium spiritualium, hujusmodi enim consuetudo valida est, ut est textus expressus in c. *Cùm inter, infrà, de verb. signif.* & hoc tenent ibi omnes Doctores, ut inquit Marian. Socin. *in sæpius alleg. tract. de oblat. libell.* 18.*n.* 3. *vers. Tertiò præmittendum.* Item indubitanter procedit talis præscriptio, cap. *Ex transmissa*, & c. *De quarta, de præscript.*

37 Et ex hoc infero, ut oblationes, quæ fiunt novis Sacerdotibus dum celebrant primam Missam, non quærantur Parocho, sed ipsismet Sacerdotibus, quia sic se habet consuetudo ubique locorum, & hoc tenet Gaspar. Calder. *cons.* 15. *in tit. de Paroch.* ubi dicit oblationes factas Presbytero celebranti in novella debeti Parocho si contra eum sit consuetudo, quæ servanda est, & eum refert, & sequitur Marian. Socin. *d. libello* 18.*n.* 10 *vers. Subdit tamen.*

38 Pro quo facit, quia stante consuetudine ex verisimili mente offerentium res censentur oblatæ contemplatione ipsius Presbyteri; unde sicut potuissent offerre ea intentione declarata, ut cederent ipsi Presbytero, ut ostensum est suprà in prima declaratione, *n.* 19. ita illorum intentio videatur declarari per hanc consuetudinem secundùm ea, quæ notat Bart. in l. *Hæredes mei*, §. *Cùm ita, ff. ad Trebell.* & in l. *Iurisjurandi*, §. *Si liberi, ff. de oper. libert.* Præpos. in c. *Sacrosancta, n.* 3. *vers. Nec dicitur fraudare*, 22. *dist.* & in hac specie observat idem Socin. *d. libello* 18.*n.* 3. *vers. Et ex his.*

39 Adverte tamen circa hujusmodi oblationes, quæ fiunt pro Missis novis: nam Concilium Trident. *sess.* 22. *in decreto de observan. & evitan. in celebr. Missæ, in* §. *Atque*, ubi multa præcipit Episcopis locorum Ordinariis (ut quidquid pro Missis novis celebrandis datur, necnon importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones potius, quàm postulationes, aliaque hujusmodi, quæ à simoniaca labe, vel certè a turpi quæstu non longè absunt, omnino prohibeant.) Hæc ibi. Non tamen prohibentur Presbyteri ex S. Congregationis sententia à Sanctissimo approbata quominus primas suas Missas decantent, & in illis post offertorium in medio altaris ad populum se convertant accipiendo oblationes à sponte offerentibus, & eleemosynas, ut solent Parochi diebus Festis. Perambulationes verò per Ecclesiam, similesque extorsiones prohibentur. Sed & S. Congregatio Episcoporum declaravit Sacerdoti Missam novam celebranti licere oblationes accipere, modò non discedat ab Altari, ut in *Iauuen.* 1. *Octobris*, 1601. *in Registro originali fol.* 96. Rursus in illis verbis, *illiberales eleemosynarum exactiones*, S.

40 Congregatio Concilii dixit hoc nomine non venire consuetudinem, quæ inolevit, ut Parochus diebus Festis solemnibus, vel non solemnibus post offertorium in medio altaris vertat se ad populum, & invitando ad oblationes, manipulum, vel aliud offerentibus præbeat osculandum;

aliis verò Sacerdotibus simplicibus id non esse
41 concedendum. Et iterum quærenti, an liceat Parochis extante consuetudine in diebus festivis in medio Missæ invitare populum ad oblationes dando singulis pacem, & ad recipiendum mulierum oblationes recedere ab altari, & ad infimum locum Ecclesiæ, ubi mulieres manent sejunctæ à maribus, accedere stante Constitutione Concilii *cap. un. de observ. & evitan. sess. 22.* ibi, *quascumque importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones*: respondit consuetudinem hanc restringendam ad exemplum Decreti jam facti nonis Octobris 1573. Sed facta postmodum relatione ad Sanctissimum Sanctitas Sua dixit non esse eamdem rationem, seu bonam conversionem de Missis novis ad Missas Parochorum, quibus debentur istæ oblationes, ideò permittendam hujusmodi consuetudinem prout insolevit.

Amplius in illis verbis Concilii, *aliaque hujus-*
42 *modi*, potest poni exemplum in consuetudinibus, quæ in quibusdam Hispaniæ locis inoleverant, ut Plebani, seu Rectores venderent, vel locarent laicis oblationes, quæ ponebantur in pede altaris. Super qua controversia communis opinio Doctorum est, tales oblationes locari, aut vendi non posse, ne per manus laicas prophanentur, ut per gloss. 1. in c. *Altare*, 1 *q.* 3. Archid. in c. *Sanctorum, n. 1. vers. Sed nonne*, 10. *q.* 1. Abb. in c. 2. *in fin. suprà, Ne Cler. vel Monach.* Roman. *singul.* 63. *Doctores in c.* 2. ubi in specie Aretin. *n.* 21. Dec. *n.* 14. & Ripa *n.* 55. *de judic.* Andreas Hispanus *de decim. q.* 13. *n.* 9. Troil. *de oblat.* 3. *p. dub.* 3. *n.* 6. *& fusius, n.* 8.
43 Verùm, ut dicit Hugo in d. c. *Sanctorum*, sive hoc fit de jure, sive non, tamen quotidie fit ab Episcopis, & etiam à Domino Papa. Illud tamen certum est quatenus id liceat, nullo tamen casu laicos posse hujusmodi oblationes accipere immediatè de altari, sed debere clericum constitui, qui de altari accipiat, & tribuat eis: nam manus prophanæ, & nefariæ non debent Sacra contingere, arg. c. *Aurum*, 12. *q.* 2. c. *Ligna*, c. *Nemo*, & cap. *In sancta, de consecr. dist.* 1. & tenet Archid. in d. c. *Sanctorum, n.* 1. *vers. Sed numquid*, & ibi etiam Turrect. *n.* 2. nec videtur dissentire S. Thom. *in* 2. 2. *q.* 86. *art.* 2. *ad* 3. ait enim: (Oblationes postquam fuerint consecratæ non possunt cedere in usum laicorum, sicut vasa, & vestimenta sacra, & hoc modo intelligitur dictum Damasi Papæ in cap. *Hanc consuetudinem*, 16. *q.* 1. illa verò, quæ non sunt consecrata, possunt in usum laicorum cedere ex dispensatione Sacerdotum sive per modum donationis, sive per modum venditionis.) Hæc ille, & sequuntur Turrecr. in c. *Quia Sacerdotes, n.* 2. *in respons. ad* 2. *eadem causa, & quæst.* & Sylvest. *in ver. Decima, n.* 5. *vers. Tertium.*

De his, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli.

Cap. Et si membra.

SUMMARIUM.

1 *AD Concilium Provinciale debent vocari, & admitti Cathedralium Ecclesiarum Capitula.*

Et an hoc procedat ex honestate, vel ex [illegible] n. 4. 3[illegible]. 40. & seqq. & n. 49.

Admitti debent ad tractatum, & ad consulendum non autem ad decidendum, n. 1[illegible]. 41. & seqq. n. 53.

Et pro negociis etiam ipsa Capitula non contingentibus, n. 11.

Nisi Prælati aliqua secreta haberent, quæ re[illegible] non possent sine transgressione obedientia, ve[illegible] ramenti, n. 14.

Vel nisi alia justa causa subesset ea non admi[illegible] di. n. 15.

2 *Canonici Collegiatarum Ecclesiarum, & alii [illegible] ci inferiores non sunt vocandi, & n. 37*

3 *Nisi habeant jurisdictionem quasi Episcopalem.*

4 Debet, *verbum ex proprietate vocabuli est ne[illegible] sitativum.*

5 *Invitato jus acquiritur ex invitatione.*

6 *Citatus ad actum debet admitti, & fortius r[illegible] ri.*

7 *Nisi de novo perveniat ad citantis notitiam, tum non habere jus.*

8 *Vocantes tamen non tenentur præcisè vocatum mittere, sed ei non admisso tenentur ad [illegible]*

9 *In Concilio provinciali Capitula Cathedral[illegible] possunt comparere per procuratorem.*

10 *Votum habent consultivum, non decisivum, & n. 41. & seqq. & n. 53.*

Et possunt contradicere, & appellare, n. 13.

Omnia sunt gerenda de consilio Capitulorum p[illegible] vinciæ, n. 46.

Abbates commendatarii, & Capitulorum deput[illegible] vocem habent consultativam tantùm, n. 53.

Procuratores Episcoporum vocem habent etiam decisivam si Concilio Provinciali placuerit, n. 5[illegible]

12 Maximè *dictio implicat idem esse in casu contrario.*

16 *In Concilio provinciali an laici interesse possint, an debeant, distinguitur, & n. seqq.*

17 *Interesse non debent nisi specialiter vocentur, & num. 50.*

18 *Vel nisi tractaretur causa fidei.*

Declaratur n. 27. & 28.

19 *Vel nisi tractaretur de gradibus circa matrimonium contrahendum.*

20 *Et in hu admitti debeat ad audiendum, non ad judicandum, vel docendum.*

21 *Item ad consulendum, & ad justitiam petendam, vel defendendam, & n. 50.*

22 *Ab Ecclesiasticis negociis, & ubi agitur de correctione clericorum laici omnino sunt excludendi.*

Utile tamen est eos vocari in causis communibus, n. 29.

Nullo casu interesse possunt auctoritate propria, sed tantummodo si vocentur ex electione Synodi, n. 3[illegible] & 50.

23 *Legati Regis non debent interesse sub quovis titulo, & n. seq.*

24 *Reges, seu eorum officiales synodalibus conventibus interesse non debent, nisi in casibus in jure expr[illegible] sis.*

Id est in Concilio generali ubi agitur de fide [illegible] matione, & pace, n. 26.

Item in provinciali ad recipiendam fidem, ad[illegible] endos Patres ab infidelibus, & ad petendum filium infestantibus ad regnum, n. 27

24 *Concilia sunt cœtus Episcoporum, & Sacerdotum & fiunt propter Ecclesiasticas causas.*

31 *Ad Concilium provinciale quinam sint vocandi, & admittendi, & num. seqq. usq; in finem.*
32 *Episcopi suffraganei vocari debent ex necessitate, & num. 44.*
Et si non veniunt, cessante legitimo impedimento, puniuntur, n. 45.
33 *Exempti tenentur semel eligere aliquem vicinum Metropolitanum, in cujus Synodo provinciali intersint.*
Nec requiritur consensus Capituli, n. 35.
34 *Quod locum habet etiam in Prælatis inferioribus nullius Diœcesis.*
36 *Episcopi existentes in provincia Romana non tenentur eligere Metropolitanum, cujus Synodo intersint.*
37 *Presbyteri, & clerici inferiores an sint vocandi ad Concilium provinciale, & n. seq.*
38 *Convenire debent omnes, qui de jure, vel consuetudine interesse tenentur.*
39 *Non omnes de provincia sunt vocandi, sed qui se læsos existimant.*
41 *Capitula Cathedralium non tenentur accedere nisi velint, nec possunt compelli, & n. 42.*
43 *Abbates, & alii inferiores Episcopo subjecti non coguntur venire, licèt sit expediens ut veniant.*
Exempti, & Abbates non tenentur venire, nisi qui de jure, vel consuetudine interesse debent. n. 48.
Capitula Cathedralium sunt specialiter invitanda, n. 49.
47 *In Concilio provinciali quo ordine Capitula, Abbates, Commendatarii, Dignitates, & Procuratores Cathedralium considere debeant.*
51 *Concilij provincialis Decreta subditi omnes Episcoporum observare tenentur.*
52 *Exempti compelli possunt ad eorum observantiam in casibus, in quibus de jure communi, vel ex Concilio Tridentino potestas in ipsos tributa est.*
Vel Episcopus, Synodo provinciali.

1 ET SI MEMBRA. Ad Concilia Provincialia convocari debent, & admitti cathedralium Ecclesiarum capitula. Hoc dicit, Jo. Andr. Butr. Cardin. Ancharan. Imola, Abb. & Jo. de Anan. Prima pars ponit querelam. Secunda provider ibi, *Visum fuit*.

2 Nota primò, ibi, *Cathedralium*: ad Synodum Provincialem non esse vocandos Canonicos collegiatarum Ecclesiarum, vel alios clericos inferiores; ex eo enim quòd textus includat cathedrales Ecclesias, tacitè excludit alias, licèt collegiatas; & meritò, quia de illis disponitur per Episcopum, & suum Capitulum, c. *Novit, suprà eod.* & ita post Ægid. firmat *hic* Jo. Andr. *n. 1. vers. Et nota quod dicit Cathedralium*, Cardin. *eodem numero* Anchar. & Abb. *in 1. notab.* Fallit si Capitula Col-
3 legiatarum habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, quia tunc ad Synodum essent vocanda ex sententia S. Congregationis Concilii.

4 Secundò nota ibi, *debeant invitari*. Cathedralium Ecclesiarum Capitula ad provinciale Concilium esse invitanda, & admittenda ex necessitate, ponderando verbum *debeant*, quod ex proprietate vocabuli necessitatem designat, gloss. in Clem. *Attendentes, in ver. Debeant, de statu Monachor.* Signorol. de Homod. *cons. 87. n. 4. & 5.* & *hic* tenent Cardin. *n. 3. in fin.* & Abb. *n. 2. vers. Sed ego*, quod videtur esse contra Innoc. in cap *Grave, n. 3.*

supra de Preben. dicentem Capitula cathedralium ad hoc Concilium non esse vocanda, nisi ex honestate. Sed an hoc sit verum, & quomodo sit intelligendum, pleniè examinabitur infrà *in ultima quæst. n. 37. 40. & seqq. & n. 49.*

5 Tertiò nota ex eodem ver. *Invitari*. Invitatum ad actum debere admitti. Unde est argumentum, quod ex invitatione jus acquiritur invitato: nam turpius ejicitur, &c. c. *Quemadmodum, suprà*
6 *de jurejur.* Item est argumentum, quòd citatus ad electionem debet admitti, & sic fortiùs expectari,
7 ut notatur in cap. *Cùm inter universos, suprà de electione*, nisi de novo perveniat ad eorum notitiam citatos non habere jus, c. *Pastoralis, suprà de except.* Butr. *hic num 4.* Cardin. *in 2. notab.* Anchar & I-
8 mol *num. 3.* Concludunt tamen Butr. Cardin. & Imol. vocantes non teneri præcisè vocatos admittere, sed eis non admissis, teneri ad interesse, de quo dicendum, ut not. per gloss. & DD. in d. c. *Cùm inter universos.*

9 Quartò nota ibi, *Procuratores eorum*. Capitula posse comparere in Concilio per Procuratorem: nam per se commodè comparere non possunt, c. *ult.* juncta gloss. *penult. supra de major. & obed.* Host. *hic num. 1.* Joan. Andr *num. 2.* Anchar. *n. 2. not.* & Abb. *n. 3.*

10 Quintò nota ibi, *Ad tractatum admitti*. In Synodo provinciali Capitula cathedralium Ecclesiarum, vel eorum procuratores esse admittendos ad tractatum, non autem ad decidendum, & sic habere vocem consultivam tantum, non autem decisivam, prout ex hac litera deducit Abbas *hic num. 2.* Præpos. in cap. *Propter Ecclesiasticas, num. 9. vers. Vel aliter posses dicere, 18. distinct.* & censuit S. Congregatio Concilii, ut dicam infrà *in ultima quæst. 53.*

11 Ultimò nota ibi, *Maximè super illis*. Cathedralium Ecclesiarum Capitula admitti debere ad Synodum provincialem etiam pro negotiis ipsa Capitula non contingentibus, ponderando di-
12 ctionem *maximè*, quæ implicat idem esse in casu contrario, l. 1. §. *Vel maximè, ff. de collat. bonorum*, l. *Scire etiam oportet, §. Sed etsi maximè, ff. de excus.*
13 *tutor.* Et hic tenet Vincent. dicens debere admitti ad omnia generalia, etiamsi non appareat de eorum interesse, quia potest fieri, ut intersit, ita ut si præsentes essent, contradicerent, & appellarent: quod possent, & cap. *Super eo, de offic. delegat.* & consentiunt *his* Hostien. *num. 2. in fin.* Juann. Andr. *num. 3. in fin. in verb. Maximè*, Butr. *num. 6.* Cardin. *num. 3. vers. Oppono*, Anchar. *num. 5.* Imol. *num. 4. & 5.* dicens hanc partem esse veriorem, Abbas, & Joan. de Anan. *num. 4.* Ex quibus patet hanc esse communem opinionem, quam etiam sequitur Henric. Botteus *de Synod. Episc. parte secunda, num. 42.*

14 Hoc tamen intelligas secundùm Host. & alios proximè citatos, nisi Prælati aliqua secreta haberent de mandato Superioris in Synodo pertractanda, quæ revelare non possent sine transgressione obedientiæ, vel juramenti, cap. *Ego*
15 *N. de jurejur.* Vel nisi aliqua alia justa caussa subesset, quare non deberent id, quod agitur omnibus publicare, ut in simili notatur in cap. *Novit, in princ. suprà eod.*

16 In glossa ultima QUÆRO An Laici Provinciali interesse possint, aut debeant?

17 Glossa tenet laicos hujusmodi Conciliis non
debere interesse, nisi in tribus casibus. Primus est
si specialiter vocentur, & invitentur, & ita debet
18 intelligi cap. *Adrianus, 63. dist.* Secundus est quan-
do tractatur causa fidei, quia hæc communis est
tam clericis, quàm laicis, ut c. *Ubinam legistis*, & c.
19 *Nos ad fidem, 96. dist.* Tertius quando tractaretur
de gradibus circa matrimonium contrahendum,
c. *Ad sedem, 35. q. 5.*
20 Sed Host. *hic n. 4.* declarat hanc gloss. ita esse
intelligendam, ut in casibus præmissis admitti de-
beant laici ad audiendum, non autem ad judi-
21 candum, vel docendum, c. *Docendus, 62. dist.* Addit
Abb. *n. 6. vers. Et in quantum*, laicos admitti posse
etiam ad consulendum, per cap. *Ad sedem, 31. q. 6.*
& c. *Ad Apostolica, de re judic. lib. 6.* Quod & S. Con-
gregatio Concilii approbavit, ut dicam infrà *nu.*
50. Item admitti debent ad justitiam petendam,
vel defendendam, c. *Novit, suprà de judic.* & cap. 1.
22 *de sponsal.* In ecclesiasticis autem negociis, & ubi
tractatur de Clericorum correctionibus, laici o-
mninò sunt excludendi, arg. c. *Massana, suprà de
elect.* & extravag. *Non debet*, Bonifacii VIII. Pro
modico enim animosè nobis insidiantur, & oppi-
dò sunt infesti, c. 1. & c. *Laici, 2. q. 7.* Ita Host. cum
quo transeunt *hic* Jo. Andr. *n. 4.* Butr. *num: 7.* An-
chat. *n. 5. vers. Quintò*, Imol. *n. 6. vers. in glossa final.*
Abb. *n. 5. vers. Et nota*, & Jo. de Anan. *n. 5. vers. Ad-
de*, quod latius prosequitur Præpositus, & de
communi attestatur in c. *Canones, n. 5. 15. dist.*
23 Portò Legati Regii sub quovis titulo in Con-
ciliis Provincialibus non debent admitti, & hoc
potissimum, ut Præsules liberius ea, quæ agenda
sunt, ad Dei honorem, & Ecclesiæ ædificationem
24 pertractare, & decernere valeant, arg. c. *Quisquis,
suprà de elect.* Reges verò, aut eorum officiales de
jure synodalibus conventibus non nisi in certis in
jure expressis casibus interesse debent, ut in VIII.
Synodo *cap. 17.* & in d. cap. *Ubinam legistis, 96. dist.*
25 & notatur in d. c. *Adrianus, 63 dist.* Sunt enim hi
cœtus Episcoporum, & Sacerdotum, fiuntque
propter ecclesiasticas causas, cap. *Propter Ecclesia-
sticas, 18. dist. & per tot.* Quippe negatur laicis in
causis Ecclesiasticis quicquam decernere, cap. *Be-
ne quidem, 96. dist.* cap. *Decernimus, suprà de judiciis.*
Cumque Pontificiæ, & sæcularis dignitatis offi-
cia sint distincta c. *Cùm ad verum, eadem dist.* sicut
quando Reges habent suos conventus, nullus
Pontificis legatus intervenit, nec recipitur: ita
iniquum est impedire summos Præsules, & Sa-
cerdotes, ut de rebus ad ipsos pertinentibus tra-
ctaturi non possint convenire exclusis Regiis ar-
26 bitris d. *cap. 17.* VIII. Synodi: intersint quidem
Principes sæculares per seipsos, vel per suos Nun-
tios in Conciliis Universalibus, ubi agitur de fi-
27 de, reformat. & pace, d. c. *Nos ad sedem*, & c. *Ubi-
nam, 96. dist.* sic & Conciliis Provincialibus inter-
dum interfuerunt Reges, ut reciperent fidem,
quam ipsi prostrati in rectam profitebantur, &
jurabant: interdum ad tuendos Patres ab imma-
nitate infidelium, & Hæreticorum: Quandoque
ut votum, & judicium Concilii haberent super
rebus ad ipsos Reges, & Regni regimen pertinen-
tibus, sicut passim in Concilio Toletano, & in a-
28 liis videre est; licèt quamplura ex d. Conciliis,
non sint merè provincialia, sed potius totius illius
nationis, & quamvis glossa nostra videatur senti-
re laicos debere Synodis Provincialibus interes-
se, ubi de fide agitur: tamen causæ fidei non tra-
ctantur nisi in Conciliis Universalibus, nec glos-
sa loquitur explicitè de Provincialibus, sed dicit
in Conciliis hujusmodi, & de generalibus Conci-
29 liis eam intelligit Abb. *hic num. 5.* In aliis verò
causis communibus utile quidem est laicos voca-
ri, ut per Guilielm. Durand. *in tract. de Conciliis*
30 *rubr. 10.* Sed necessariò, vel auctoritate propria
etiam in his casibus interesse non debent, Cald.
cons. 8. de Constit. sed illi dumtaxat sunt admitten-
di, qui ex Concilii electione vocantur, ut inter-
sint, prout loquitur in Concilio Toletano IV. *cap.
3.* & hic junge quod dicam infrà *n. 50.* ex senten-
tia S. Congregationis Concilii.
31 QUÆRO generaliter quinam sint vocandi, &
admittendi ad Concilium Provinciale.
32 Manifestum est Episcopos suffraganeos esse
vocandos, & admittendos ex necessitate, secun-
dùm Innoc. in cap. *Grave, in princ. suprà de Præbend.*
quem sequuntur communiter DD. teste Præposi-
to in cap. *Propter Ecclesiasticas, il primo num 9. vers.
Sed assumendo laicus, 18. distinct.* & probatur apertè
in cap. *Sicut olim*, ibi, *Metropolitanus cum suis Suffra-
ganeis, infrà de accusat.* in cap. *Non oportet*, cap.
Pervenit, cap. *Quoniam*, cap. *Si Episcopus*, cap. *Pla-
cuit*, & cap. *Si quis Episcoporum, eadem distinct.*
Quod locum habet etiam in exemptis, ut in Con-
cilio Lateranensi novissimo sub Leone X. *sess. 10.*
in Constitutione, quæ incipit, *Regimini, circa fi-
nem, § Maturè quoque considerantes, tom. 4. Concilio-
rum, par. 2. pag. 99. col. 1.* & in Concilio Triden-
tino *sess. 2. cap. 24.* ubi statuitur ut Episcopi, qui
nulli Archiepiscopo subjiciuntur, aliquem vici-
num Metropolitanum semel eligant, in cujus Sy-
nodo Provinciali cum aliis interesse debeant, &
quæ ibi ordinata fuerint, observent, ac observari
faciant.
34 Archipresbytero Altamuræ declarari postu-
lante à S. Congregatione Concilii, An dispositio
d. cap. 2. sess. 24. secundum quam Episcopi, qui
nulli Archiepiscopo subduntur, aliquem vici-
num Metropolitanum semel eligant, cujus Pro-
vinciali Synodo intersint, extendatur ad ipsum
Archipresbyterum nullius Diœcesis, nullique Ar-
chiepiscopo subjectum: Sanctissimus ex senten-
tia S. Congregationis declaravit ex identitate
rationis d. cap. 2. extendendum etiam ad omnes
alios inferiores Prælatos, qualis hic Archipres-
byter, qui sunt nullius Diœcesis, ut & ipsi debeant
eligere unum Metropolitanum juxta d. cap. 2. &
35 clarè innuit *cap. 9. sess. 24.* ibi: *Qui semel in Conci-
lio Provinciali à Prælato illius loci electus fuerit*, &
cùm Concilium d. c. 2. Præbeat facultatem eli-
gendi soli Episcopo absque consensu Capituli;
ita & inferiores poterunt eligere sine consensu
suorum Capitulorum.
Sed cùm dubitatum fuerit, An decretum d. c. 2.
36 *§. Itidem Episcopi, sess. 24.* habeat locum in Episco-
pis, qui sunt in provincia Romana, veluti, qui sunt
inter Capuanam provinciam, & Pisanam, qui
habentur in c. *Sua, de offic. Vicar.* & latius in Pro-
vinciali Cancellariæ Apostolicæ; S. Congrega-
tio censuit non habere locum.
Verùm de aliis inferioribus, & præcipuè de Ca-
37 pitulis Cathedralium Ecclesiarum, Jura, & DD.
non videntur convenire, Num ad Concilium pro-
vinciale ex necessitate vocari debeant: nam tex.
in d. cap. *Propter Ecclesiasticas, il 1. 18. dist.* videtur
in

innuere præter Episcopos ad hoc concilium esse vocandos etiam inferiores, ut patet ex illis verbis: *In ipsis autem Conciliis & Presbyteros, & Diaconos præsentes esse oportet, & omnes quosquot se læsos existimant.* Ad idem text. in cap. *propter Ecclesiasticas, il 2. ead. dist.* ibi: *Ita ut ad Concilium veniant omnes Presbyteri, & Diaconi, vel hi, qui se læsos existimant,* & in d. cap. *Sicut olim, de accusat.* ibi: *Ad Metropolitanum, & suffraganeos, & alios:* nam illa dictio, *alios,* ostendit præter Episcopos in Synodo provinciali, alios quoque interesse debere, & ita illum textum ponderat ibi Innoc. *ad fin. in ver. Alios,* dicens
38 esse ibi argumentum quòd non solum prælati, scilicet Episcopi, sed etiam alii debent interesse Concilio provinciali, & concordat Concilium Tridentinum in *d. c. 2. sess. 24.* in illis verbis. *Episcopi omnes, & alii, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, convenire omnino tenentur,* & in cap. 2. *sess. 25.* ibi: *Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & omnibus aliis, qui de jure vel consuetudine in Concilio provinciali interesse debent.* Et de cathedralium Ecclesiarum capitulis, quod necessariò vocari debeant, & admitti. Videtur text. apertus in hoc cap. illud ponderando, ut dixi supra in 2. *notab.* & hoc tenent expressè Card. *hic nu. 3. in fin.* & Abb. *num. 2. vers. Quinimo.*

39 Sed gloss. in d. cap. *propter Ecclesias, il primo in vers. Et omnes,* exponit copulam, *&,* pro *id est,* sentiens per hoc non omnes de provincia esse vocandos ad provinciale Concilium, sed illos tantum, qui se læsos existimant; & movetur ab absurdo, quia si omnes de provincia essent præsentes, superfluum esset ut in diœcesana synodo proximè futura publicarentur eis acta provincialis Concilii, sicut fieri præcipitur in d. cap. *Sicut olim, de accusat.* & idem tenet glossa in d. c. propter Ecclesiasticas il secondo, in ver. *Vel hi.*

40 Similiter Innoc. in d. cap. *Grave,* posteàquam in princ. dixit ad provinciale Concilium solos Episcopos esse vocandos ex necessitate, *num. 3.* subjicit Capitula Cathedralium tunc esse vocanda, cùm de eorum factis agitur, & ita intelligit hanc Decretalem, aliàs verò minimè vocari debere, nisi de honestate, vel propter consilium, ut cap. *Obeuntibus, 64. dist.* Et hæc opinio Innocentii magis placet præposito in cap. *Propter Ecclesiasticas, il primo, num. 9. vers. Tamen mihi potius placet, 18. dist.* Et hæc quia jura, quæ de hac materia loquuntur tantùm de episcopis faciunt mentionem, ut patet ex Capitulis supra allegatis, *num. 32.* Et hæc Decretalis intelligenda est de honestate, vel ubi agitur de illorum præjudicio. Sed certè hæ rationes ponderationes sunt satis infirmæ. Imo enim jura in hac materia loquuntur non tantùm de Episcopis, sed de aliis, ut ostensum est supra *num. 37.* & hoc cap. non loquitur de honestate, cùm utatur ver. *Debent,* quod est necessitativum, ut inquiunt hic Card. *nu. 3. in fin.* & Abb. *num. 2. vers. Sed ego.* Et tetigi supra in *2. notab.* Nec sine violentia hic textus restringi potest ad casum ubi agitur de eorum negociis, ut loquatur per adverbium, *maximè,* quod implicat idem esse in casu contrario, ut observat Jo. Andr. *hic num. 3. in fine, in ver. Maximè,* & similiter dixi supra *in ult. notab.*

41 Quid dicendum? Ego considero Innocentium habuisse optimum sensum, & opiniones Doctorum in hac materia, si sedulò expendantur, non discrepare: Nam Innocentius in d. c. *Grave, num 3. de praben.* tenet Capitula Cathedralium ad provinciale Concilium esse vocanda de honestate tantum præterquam in duobus casibus, videlicet cùm de eorum factis agitur, vel propter consiliũ: itaque sensit Innoc. Capitula esse vocanda ex necessitate, non quidem ut votum habeant ad decidendum, sed tantùm ad consulendum, hoc enim innuunt illa verba alternativè posita, *vel propter consilium;* in quo conveniunt etiam Abb. & præpos. *in locis supra citatis,* quia tenent Canonicos Cathedralium vocari debere, & admitti ad Synodum provincialem, non tamen ut habeant votum decisivum, sed consultivum dumtaxat. Et est ex mente Hostiens. *hic num. 2. in ver. Nuncii,* Joan. Andr. *num. 3. in ead. ver.* Dum dicunt in Concilio provinciali omnia gerenda esse de consilio Capitulorum provinciæ arg. cap. *Humiles, supra de major. & obed.* Sicut in Diœcesana Synodo agi debent omnia de Consilio Canonicorum, arg. cap. *fin. infra de his quæ fiunt à majori par. Capituli,* cap. *Novit,* & cap. *Quanto, supra eod.*

42 Præterea quod Innocentius dixit ad Concilium Archiepiscopi ex necessitate vocandos esse Episcopos, & non alios, intelligi debet de necessitate non respectu eorum, qui vocantur. Unde sensus est, quod soli Episcopi cogi possunt ad Synodum venire, prout loquuntur jura ab Innoc. allegata. Alii verò non vocantur ex necessitate, quia necesse non habent comparere, nec compelli possunt inviti; Et ideo hic textus cum mysterio dixit *invitari,* non autem *vocari,* quia non tenentur venire, nisi velint, ut hic per Abb. Antiq. *post princ. in ver. Invitari:* ideoque de Abbatibus subjectis Epi-
43 scopo, & aliis inferioribus, qui non coguntur venire ad Synodum provincialem, licet sit expediens ut veniant, concludunt Hostien. in c. *Quod super his, num. 4.* & Jo. Andr. *ibid. n. 9. supra de major. & obed.* Id quod apertius declarat Præpositus in d. c. *Propter Ecclesiasticas, num. 9. vers. Vel aliter:* sic enim ait: (Licet Cathedralium Ecclesiarum Capitula debeant invitari ad Concilium, non tamen per hoc concluditur, ut habeant vocem diffinitivam in Concilio, quia hoc pertinet ad solos Epi-
44 scopos per jura superius inducta. Et hoc etiam colligitur ex alio, quia Episcopi cùm sint necessarii tamquam diffinitores in Concilio, nedum invitantur ad Concilium, imo vocantur inviti, & si
45 non veniant cessante legitimo impedimento, puniuntur; ut in c. *Pervenit,* & in c. *Placuit, 18. dist.* De Capitulis verò Ecclesiarum Cathedralium hoc nõ dicitur, scilicet ut compellantur, sed ut debeant invitari; & hoc est pro consilio: Nam sicut unus-
46 quisque Episcopus cum consilio sui Capituli expedire debet gravia, & non aliter, ut in cap. 1. *de excess. Prælat.* Ita omnes Episcopi provinciæ ibi existentes justum est, ut cum consilio suorum Capitulorum expediant ea, quæ in provinciali Concilio aguntur. Utile enim est in rebus arduis multorum, & præsertim peritorum adhibere consilia; ut l. *Humanum. C. de legib.* & l. *Divi fratres ff. de jure patr.*) Hæc Præpos. qui subdit secundùm hæc posse intelligi jura, quæ dicunt Abbates, vel alios debere intervenire in Provinciali Concilio, id est, vel pro consilio, vel si eorum intersit.

Demum hanc sententiam non obscurè aliàs probavit Sacra Congregatio Concilii: nam cum quæreretur de sessione in Concilio provinciali; & de observatione Decretorum, deque interes-

 sen-

ſentia tum exemptorum, tum laicorum : ita fuit decretum.

47 Sacra Congregatio cenſuit in Conciliis pro-
vincialibus Commendatarios Monaſteriorum,
ſive Abbatiarum inter Abbates eſſe recipiendos,
quando capitulariter procedunt. Extra hunc ca-
ſum Abbates Titulares, vel habentes uſum Mitræ
debere præcedere Commendatarios. Poſt hos lo-
cum tenere dignitates, & poſt dignitates collo-
candi ſunt Procuratores Eccleſiarum Cathedra-
48 lium. Nec teneri venire ad Concilium provincia-
le exemptos, & Abbates, niſi ii, qui de jure, vel
49 conſuetudine intereſſe debent. Capitula tamen
Cathedralium Eccleſiarum eſſe ſpecialiter invi-
50 tanda. Laicos verò invitatos poſſe intereſſe, in
eoque votum conſultivum habere. Et ad obſerva-
51 tionem Concilii provincialis omnes eſſe obliga-
tos, qui Epiſcoporum juriſdictioni ſubduntur. Ex-
52 emptos etiam in caſibus, in quibus à jure commu-
ni, & Concilii Tridentini decretis ſpecialiter E-
piſcopis, aut Concilio provinciali in ipſos pote-
ſtas tributa eſt, & contra inobedientes juris reme-
53 diis eſſe procedendum. Abbates autem Commen-
datarios, & Capitulorum deputatos vocem dum-
taxat conſultivam in Concilio provinciali habe-
54 re. Epiſcoporum verò procuratores poſſe habere
etiam deciſivam, ſi Cōcilio provinciali placuerit

DE HIS, QVÆ FIVNT à MAjori parte Capituli.

Cap. Cùm in cunctis.

SVMMARIVM.

1 *ORdinatio majoris partis capituli per contradictionem, & appellationem minoris nil rationabile opponentis, impedire non debet.*

2 *Geſta à majori, & ſaniori parte univerſitatis regulariter valent, etiā contradicente minore.*

3 *Pars major, & ſanior qua dicatur.*

4 *Pars major in dubio cenſetur etiam ſanior, niſi contrarium probetur.*

5 *Majori parti regulariter ſtandum eſt in omni diſpoſitione.*

6 *Contemptus plus juris habet ad annullandum geſta majoris partis, quàm plures præſentes, & contradicentes.*

7 *Minoris partis contradictio non impedit geſta à majori parte univerſitatis, niſi cauſa rationabilis probetur coram ſuperiore.*

8 *Ius paſcendi quod habent clerici, & laici in diœceſi Caputaquenſi an locari poſſit ab Vniverſitate clericis contradicentibus.*

9 *Ius paſcendi eſt commune pluribus ut ſingulis, non ut univerſis.*

10 *Major pars non poteſt ſtatuere in præjudicium minoris in iis, quæ competunt pluribus ut ſingulis. Secus ſi pluribus ut univerſis, & n. 12.*

11 *Vniverſitas non poteſt ſtatuere de paſcuis niſi omnibus conſentientibus, & n. 13.*

14 *Minor pars uti poteſt re communi ad uſum deſtinata, licet majori contradicat, & n. 16.*

15 *Vniverſitas non poteſt prohibere ne incolæ utantur paſcuis juxta conſuetudinem.*

17 *Superior lege inferioris non ligatur.*

18 *Vniverſitas etiam in re communi pluribus, ut uni- verſis non poteſt ſtatuere in præjudicium domi- temporalis.*

19 *Clerici ſunt laicis ſuperiores, & exempti ab eorum juriſdictione.*

20 *Clerici volentes mittere ſua animalia ad paſcua u- niverſitatis tenentur ad onera ſtatuto univerſita- tis impoſita.*

21 *Secus ſi paſcua ſint ad uſum Clericorum, & laico- rum.*

22 *Clerici etſi ſunt membra Reipublicæ, non tamen li- gantur ſtatutis univerſitatis laicalis.*

23 *Ad ſtatuti validitatem non ſolùm requiritur ratio- nabilis, & honeſta cauſa, ſed etiam ſtatuentis ju- riſdictio.*

24 *Statutum univerſitatis etiam generaliter conce- ptum in ſubditos eſt nullum in præjudicium cle- ricorum.*

25 *Statutum univerſitatis adimens clericis jus paſce- ndi eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam.*

26 *Statutum editum in odium clericorum non val- etiamſi odium redundaret in perſonam ſubditi a-*

1 CUM IN CUNCTIS. Ordinatio majori
partis Capituli per contradictionem, & ap-
pellationem minoris nil rationabile oppo-
nentis impediri non debet. Hoc dicit ſecundum
Jo. Andr. Anton. de Butr. Card. Anchar. & Imol.
vel clarius ſecundùm Abbat. in univerſitati-
Eccleſiaſticis prævalet regulariter quod fit à ma-
jori parte, niſi minor pars rationabiliter contra-
dicat. Verum quia non ſufficit contradicere, ni-
probetur objectum, ut in littera, & dicam infra
2. *notab.* aptius ex mente gloſſæ in c. *Quia propter*
in ver. Vice omnium. ſupra de elect. ſic poſſet ſumma-
ri. Geſta à majori parte univerſitatis effectum ſor-
tiri debent niſi rationabilis cauſa à paucioribus
oſtendatur. Dividitur in duas partes. Prima pon-
factum reprehenſibile. Secunda providet per ſta-
tutum, ibi, *Quocirca.*

2 Nota primò ex hac decretali regulam, quod in
actibus univerſitatum regulariter valent geſta
majori, & ſaniori parte etiam contradicente mi-
nore, concordat cap. 1. 2. *&* 3, 65. *diſt.* c. *De quibus*
20. *diſt.* c, *Licet, ſupra de elect.* l. *Duo ex tribus, ff. de re*
3 *judic.* & dicitur pars major reſpectu numeri, & ſa-
nior reſpectu conſilii, & materiæ ſubjectæ, ſecun-
dùm Hoſt. *num.* 2. & Abb. *num.* 3. Et dum jura ſim-
pliciter dicunt ſtandum eſſe majori parti, intellig-
debet de majori & ſaniori, quia major pars dici-
tur quæ majori ratione & pietate nititur, c. *San-*
quippe, 9. *diſt.* cum concord. de quibus hic per gloſ.
in ver. Rationabiliter. Non enim, ut inquit Hoſtien.
in princ. quæ major pars eſt ſemper ſanior eſt; ſed
quæ ſanior eſt ſemper major reputatur. Et ſecun-
dùm Abb. *in* 1. *notab. num.* 3. Non ſufficit, ut major
pars univerſitatis decernat, niſi etiam illa ſit ſa-
4 nior, ut *hic.* In dubio tamen major pars cenſetur e-
tiam ſanior, quia præſumitur pro pluralitate, cap.
Nullus, 61. *diſt.* niſi contrarium probetur, ut hic pa-
tet, Et in cap. *Illud,* 23. *diſt.* Secundùm gloſſ. præal-
5 leg. Regulare enim eſt ut majori parti ſtetur in o-
mni diſpoſitione univerſitatis, & tractatu ipſius
in authoritatibus Sanctorum, in promulgatione
ſententiarum, & ſtatutorum, in datione tutorum
& creatione Canonicorum & Prælatorum, in re-
miſſione facienda à creditoribus, & ſimilibus, u-

pos

post Tancredum, Goffredum, & Philippum dicunt Hostien. *num.* 4. & Joan. Andr. *num.* 11. Et intellige prædictam regulam, dummodo pars major fuerit præsens, dum actus gerebatur; secus si fuerit absens, & contempta, ut si vocata non fuisset eo casu, quo vocari debuisset, quia tunc contemptus non solum minoris partis, sed unius tantum, reddit invalidum quod gestum est a majori parte, c. *Quod sicut, supra de elect.* secundùm Anton. de Butr *hic num* 2. Petr. de Anchar. *nu.* 2. & Imol. *nu.* 1. Quinimò contemptus si suum contemptum prosequatur, plus juris habet ad annullandam ordinationem, seu provisionem majoris partis, quam haberent plures præsentes, & contradicentes, Oldrad. *cons.* 64. *Quodam Canonico contempto*, & vide Angel. *consil.* 269. *Punctus est.*

Secundò nota in vers. *Nisi, &c.* exceptionem à prædicta regula, ut scilicet non procedat si à minori parte aliquid rationabile objiciatur contra ordinationem majoris partis universitatis, quia [illegible] quoad effectum impedietur, quia revocabitur postea quam de veritate objectæ exceptionis legitimè constiterit: non enim sufficit opponere nisi objectum probetur coram superiore, ut patet ex littera ibi, *objectum fuerit, & ostensum*, Innoc. *num.* 3. *vers. Sed est jus*, & *num.* 4. Butr. *num.* 2. & 3. Anchar. *num.* 3. Imol *num.* 1. & Abb. *num.* 5. & facit quod not. in l. 1. *ff Si quadrupes pauper. fec. iff. dicatur*, & in Clement. 1. *de restit. in integr.* Cæterum tam regula superius proposita, quam exceptio procedunt in actibus universitatum, prout loquitur hæc Decretalis, & sic in his, quæ competunt pluribus, ut universis; Secus autem est in his, quæ competunt pluribus, ut singulis, quia tunc unius tantùm contradictio habet actum vitiare, ut fusius dicam in *seq. quæst.*

8 Ex facto quæsitum est, An jus pascendi, quod habent clerici, & laici in Diœcesi Caputaquensi, locari possit ab universitate Clericis contradicentibus.

9 Videtur respondendum non posse. primò, quia cùm jus pascendi sit commune pluribus ut singulis, non ut universis, ex rationibus adductis à Capic. *decis.* 152. incip. *universitas, sub num.* 3. *vers. Dubium modo stat an hoc territorium*, & Surd. *cons.* 65. *num.* 7. *vol.* 1. major pars universitatis non potest de eo statuere nisi omnes consentiant sive clerici, sive laici, glos. communiter approbata in c. *Cùm omnes, in ver. Constitutum, vers. Sed numquid est verum, de constit.* Atque ita ob hanc rationem Capic. d. *decis.* 152. videtur concludere universitatem non potuisse aliquibus contradicentibus statuere, ut deinceps non liceret cuiquam uti jure pascendi, nisi soluta certa pecunia in communes necessitates eroganda. Hanc eamdem opinionem, id est, majorem partem universitatis non posse aliquibus contradicentibus statuere de pascuis, sed necessarium esse omnium consensum, quia agitur de re communi pluribus ut singulis tenent Cagnol. in l. 2. *in princ.* §. *fin. nu.* 145. *vers. Et similiter. de orig. jur.* Covarr. *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 11. *vers.* [illegible] *c rector civitatis*, & Surd. *cons.* 65. *per tot. col.* 1. ubi etiam citat Jas. *cons.* 71. *col.* 2. *vers. Ne isto casu, vol.* 3. Quod enim major pars possit statuere in damnum minoris, procedit in rebus & negotiis universitatis, quæ sunt communia pluribus ut universis, l. *Quod major*; atque ibi gloss. & Ba[illegible] *ad municip.* g[illegible] *in ver. Tra*[illegible]*tus, de reb. Eccl.* [illegible] *non alienan.*

13 *lib.* 6. In aliis verò unius dissensus potest actum impedire, c. *fin ubi not. de major. & obed.* c. *Quod omnes*, atque ibi declarat Dyn. *de reg. jur. in* 6. Jo. Andr. in cap. *unico, de ver. permut. it eod. lib.* gloss. in cap. *Quia propter, in ver. Vice omnium supra de elec.* & tradunt omnes in d. c. *Cum omnes.*

14 Secundò, quia etsi jus pascendi competeret pluribus, ut universis, cum tamen commodum a singulis percipiatur, præferuntur qui nemoribus, & pascuis uti volunt ad usum destinatum [illegible] et major pars contradicat. Sic probat tex. in l. *Civitatibus. ff. de legat.* 1. Atque ita in terminis per hanc rationem respondit Ripa *respons.* 5 [illegible] *sub tit. de jurisdict. & imper.* alias [illegible] *in* 22. *lib.* 1. ubi pluribus probat universitatem non posse prohibere ne incolæ utantur pascuis juxta consuetudinem, & esse deferendum appellationi super hoc interpositæ ab aliquibus non consentientibus ordinatione, & statuto majoris partis, & ibi etiam ostendit statutum hujusmodi esse iniquum, & irrationabile cùm alias ubi [illegible], [illegible] iniquum est ut quis non possit uti re communi, & ad usum destinatum, l. 1. *C. de pasc. publ.* [illegible] *arboribus*, §. *Navus ff. de usufr.* l. *si ad* [illegible] *concurd.* Ripam refert, & sequitur S[illegible] *Dubitari non pot.* [illegible] *sub. n.* 21 *vers. Circumsc.* [illegible] *pta etiam superioritate*, & *cons.* 65. *per tot. vol.* 1.

15

16

17 Tertiò etsi jus pascendi esset commune pluribus ut universis, & major pars posset de eo absolutè statuere; id tamen haberet locum quoad eos tantùm, qui pares essent, vel inferiores; quia superior lege inferioris non ligatur, c. *Venientes, de jurejur.* c. *Inferior*, 21. *dist.* c. *Cum inferior.* [illegible] *de major. & obed.* Clem. *Ne Romani de elect.* & verba statuentium non referuntur ad personas non suppositas. c. *A nobis, il primò de sent. excomm.* c. *Ut animarum de Const. lib.* 6. Qua ratione quidquid contra [illegible] dixisse Vincent de Franch. *decis.* 197. [illegible] *Lapigis per totam.* Sentiens universitatem posse vendere jus pascendi etiam contradicente Barone, qui se primum civem profitebatur. Surd. d. *cons.* 59 *n* 15. & 16. Concludit universitatem quamvis possit statuere circa ea, quæ concernunt [illegible] ad [illegible] administrationem rerum suarum, & prohibere ne cives, & incolæ uti possint nemoribus & pascuis, attamen illius prohibitione non ligari Comitem loci dominum temporalem, qui licet tanquam [illegible] is habeat jus pascendi, non afficitur tamen populi ordinatione, quia statuta inferioris non [illegible] jurisdictionem superioris, ut ait Bald. *in authen.* [illegible] *novo jure n.* 8. *in pr. C. de serv. fug.*

18

19 Quamobrem cùm clerici [illegible] pares [illegible] laicis, & exempti ab eorum jurisdictione, cap. *Eccle*[illegible] *Mariæ, de Constit.* cum concord. locatio [illegible] universitatis non obstabit ipsis quo minus uti possint jure pascendi consuetudine acquisito. De quo est aperta decisio Abb. *in cons.* 6. *part* 1. incip. [illegible] *super quo petitur, &c.* licet perperam pro contraria parte allegetur: ibi enim in prima parte [illegible], si pascua sint communitatis laicorum, Clericos, qui volunt animalia sua mittere ad illa loca communitatis, teneri solvere onus impositum ex statutis ipsius universitatis, quia non [illegible] hoc casu Communitas legem imponere cle[illegible] jus pascendi non competit, sed vendere [illegible] fructum rerum suarum, quibus si clerici uti ve[illegible]nt, æquum est, ut etiam subeant onera iisdem rebus incumbentia, & hic non est casus noster, quia Abb. [illegible]

20

sup

supponit clericos jus pascendi non habere. Deinde *sub.n.*2. (Si verò (inquit) ista loca pasturæ fuissent ad usum communitatis clericorum, & laicorum, & si forent communia clericis & laicis, (ut in casu præsenti) tunc non teneretur clericus, &c. quia per statuta laicorum non tenentur clerici solvere; tum quia statuta laicorum non afficiunt clericos; tum quia in rebus communibus non possent soli laici constituere in præjudicium aliorum jus in rebus habentium. Quare quod omnes tangit debet ab omnibus approbari, &c. tum quia in re communi potior est conditio prohibentis, & par in parem non habet imperium.) Hæc ille.

No... tat quod Mastrill. *decis.*49.*vol.*1. contrarium sentiat; nam nullis ducitur authoritatibus, & ejus rationes sunt levissimæ. movetur enim potissimum, quia cum clerici sint membra Reipublicæ, & veniunt universitatis appellatione, subduntur & ipsi statutis laicorum in materia ad universitatem pertinente.

22 Quod tamen non admittitur à Canonistis: nam esto tam clerici, quam laici sint mystici corporis Ecclesiæ membra; tamen Deus jurisdictiones distinxit & clericos non legibus & potestatibus sæcularibus sed ecclesiasticis tantùm voluit esse subjectos, c. *Si Imperator*, ubi Turrecrem, & Præpos. notant 96. *dist.* cap. *Quamquam, de cens. in* 6. d.c. *Ecclesia S. Mariæ, de Const.* c. *Quoniam, & per totam*, 10. *dist.* Pulchrè Oldrad *cons* 83. incip. *An Episcopus, per tot.* Goffred. Abb. & Felin in c. 2. *de foro compet.* Sunt enim clerici membra honorabilia Reipublicæ, ut inquit Bald, *cons.*241. *Verba Capituli, in fine lib.* 3. & dicuntur magis non subditi, quam alii non subditi laici, secundum Signorol. *cons.* 21. *Statuta civitatu, col.*2. & Dec. in d.c. *Ecclesia S. Mariæ, n.*224

23 Argumentum autem Mastrilli hanc clericorum exemptioné radicitus convellit. Nec refert quod statutum alias sit ex se honestum & rationabile, quia ad validitatem statuti nedum requiritur honesta, & rationabilis causa, sed etiam authoritas, & jurisdictio, quam laici in clericos non habent, Bald in l. 1. C. *de Summa Trin. & fide Cathol.* & docent in d.c. *Ecclesia S. Mariæ*, Felin. *n.*81. & Dec. *nu.*53. Socin. jun. *cons.*8. *n.* 22. *vol.*4. Covarr. *pract. quæst. ca.* 8. *n.*5. & Burs. *cons.*93. *n.* 22. *lib.*1. ubi testatur de

24 magis communi opinione. Quod procedit etiam si statutum sit generaliter conceptum, nec specialiter disponat de clericis, quia licet verba cautè dirigantur in subditos, tamen cùm clerici ex locatione graventur, non est curandum cum quo quis loquatur, sed quò dirigatur intentio. Ita Alexan. *cons.*211. *num.*12. *lib.*1 post Anchar. *in repet.* c. *Canonum statuta*, 2. *quæst. in princ. vers. Ego quæro, de Const.* Est autem ordinatio Universitatis contra

25 communitatem Ecclesiasticam, quia tollit clericis jus pascendi ex consuetudine acquisitum, quod fieri non potest, ut considerat Anchar. *cons.*155. *in princ.* & Jo Baptista Laderch. *in cons. suo* 103. *nu.* 11. *vol.*1. Præsertim quia id videtur studiosè factum

26 fuisse in odium clericorum. Quo casu statutum non valeret etiamsi odium redundaret in personam subditam, secundùm Bart. in l. *Omnes populi, n.*53. *de just. & jure.* Felin. in d.c. *Cum omnes, nu.*1. & 2. & in terminis juris pascendi observat Surd. *cons.*59. *sub n.*26. *vers. Ex alio etiam.*

DE REBVS ECCLESIÆ non alienandis.

Cap. Nulli.

SVMMARIVM.

1 *Res Ecclesiarum immobiles, & pretiosa mobiles alienari non debent, & num.*2.

2 *Nullus est verbum universale negativum*

3 *Alienatio bonorum Ecclesiæ per canon... prohibetur quibuscumque clericis, & multò magis laicis, & n.* 5.

4 *Clerici omnes dici possunt Sacerdotes.*

6 *In concernentibus animam omnes homines de mundo sunt de foro Ecclesiæ.*

7 *Alienatio bonorum Ecclesiæ requirit causam, & solemnitatem, n.*13.

8 *Et causæ alienationis quæ sint.*

9 *Alienatio bonorum Ecclesiæ, quam solemnitatem requirat, & an sufficiat solemnitas introducta consuetudine, & n.*11.

10 *Consuetudo aliquid addens solemnitati à jure requisitæ in alienatione rerum Ecclesiæ, valida si sit Ecclesiæ utilis.*

11 *Decretum judicis in alienatione rerum Ecclesiæ non requiritur, sed sufficit causæ cognitio.*

12 *Alienatio rerum Ecclesiæ etiam cum causa, & solemnitate post Extravag. Pauli II. fieri non potest Papa inconsulto, & n. seqq. usque ad n.*19.

Fallit in 5. *casibus, ut n.*19 *usq; ad n.*22.

13 *Intellectus Extravag.* Ambitiosæ, de reb. Ecclesiæ non alien. *& nn: seqq. usq; ad n:*18. *&* 2.

14 *Clausula in medio posita refertur ad proxima, non autem ad omnia præcedentia.*

15 *Claus. in fine posita refertur ad omnia præcedentia.*

16 *Emphyteusis contractus de bonis Ecclesiæ potest fieri sine beneplacito Apostolico, si tres conditiones concurrant.*

17 Tunc, *dictio denotat extremitatem temporis.*

20 *Feudalia bona Ecclesiæ possunt infeudari non obstante juramento de non alienando Papa inconsulto.*

22 *Fructus, & bona Ecclesiæ, quæ servando servari non possunt, licitè alienantur sine beneplacito Apostolico.*

23 *Et talia dicuntur quæ non durant triennio, vel consummantur, & non fructificant.*

24 *Terrulæ, vel vineolæ Ecclesiæ alienari possunt consensu Episcopi tribus concurrentibus.*

25 *Cap.* Terrulas 12. q. 2. *non fuit sublatum per Constitutionem Pauli II. nec per Conc. Trid.*

26 *Terræ exigui valoris quæ dicantur ad hoc ut alienari possint sine beneplacito Apostolico.*

27 *Alienatio bonorum Ecclesiasticorum, quæ fit ex necessitate, juris non requirit solemnitatem.*

28 *Fratres Minores alienare possunt sine solemnitate bona immobilia eis legata sub modo licito, vel simpliciter.*

29 *Alienatio, & specialis hypotheca differunt.*

30 *Hypotheca specialis bonorum Ecclesiæ est prohibita. Et quid in hypotheca generali, ibidem.*

31 *Hypotheca generalis bonorum Ecclesiæ in casu permisso an fieri possit sine authoritate Episc. & n.* 3...

32 *Congregationis Concilii Decretum de rebus Regularium non alienandis non comprehendit generalem hypothecam,*

31 Hy-

33 *Hypotheca in quo differat à pignore.*

34 *Alienationis verbo qua contineantur.*

35 *Alienationis verbum largè sumitur, quando lex, testator, vel pactio prohibet alienari.*

36 *Alienatio strictè accipitur pro eo contractu, quo transfertur dominium.*

37 *Contractus conditionis dicitur ubi prædium constituitur tributarium.*

38 *Prædium conditionale quod dicatur.*

39 *Locare, & conducere an, & quando sit alienare.*

40 *Locatio perpetua quando dicatur.*

41 *Conductio ad non modicum tempus dicitur quando excedit decennium, vel est ad decennium.*

42 *Locatio & conductio bonorum Ecclesiæ post Extravagantem Pauli II. fieri non potest ultra triennium.*

43 *Et triennium computari debet ex tribus fructuum collectionibus.*

44 *Alienantes bona immobilia Ecclesiarum quas pœnas incurrant, & n. 46.*

Constitutio Leonina quæ dicatur. ibidem.

45 *Lex civilis canonizata, seu inserta canoni dicitur lex canonica.*

46 *Alienationis contractus si sit Ecclesiæ utilis potest per eam ratificari, nec ab illo receditur nisi Ecclesiâ volente.*

1 NULLA. Res Ecclesiarum alienari non debent. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Cardinal. Anchar. Imola, Abbas, Jo. de Anania, Barbatia, Guidopap. & Bero. Sed post verbum Res, addendum videtur *immobiles*, prout loquitur ista littera; nam res mobiles alienari non prohibentur, ut l. *Lex quæ tutores, C. de administrat. tutor.* & l. *Inter omnes, C. de prædiis minorum.* secùndùm Innoc. *hic post princip. in ver. Immobilem.* nisi sint pretiosæ, ut d. l. *Lex quæ*, cap. *Quod sicut, §. final. supra de elect.* c. 1. *infra de pignoribus.* Extravag. *Ambitiosæ*, ibi, *Pretiosa mobilia Deo dicata, de rebus Eccles. non alien.* & hic notat Host. *num. 1. circa fin. in ver. Immobilem.* Dividitur in tres partes. In prima alienationis prohibitio. In secunda quid sit alienatio. In tertia pœnæ impositio. Secunda ibi, *Alienationis.* Tertia ibi, *Unde omnes*, Host.

2 Nota primò ex princ. textus regulam negativam, quod rem Ecclesiæ immobilem nemini licet alienare, Abb. *hic in primo not.* & Guidopap. *in sum. textus*, & Bero. *numer. 2.* traditur n. hic regula per verbum *Nulli*, quod est universale negativum, gloss. in cap. *Statutum, §. Insuper, in ver. Nullum*, & *in ver. Qualitercunque, de rescript. lib. 6.* gloss. 2. in cap. *Nemo potest, de reg. jur. eod. lib.* Gemin. *cons. 35.*
3 *Preclariori, num. 4. & 5.* Quare hæc prohibitio fit clerico cuicumque majori, medio, & minimo, secùndùm Host. *hic in princ. in ver. Nulli*, Joan. Andr.
4 *num. 1. in eod. ver.* & Cardin. *in primo not.* Nec obstat littera ibi, *Sacerdotes*, id est Prælati; quoniam clerici omnes dici possunt Sacerdotes, ut cap. 2. *supra de cohabit. cler. & mulier.* secùndùm Abb. An-
5 tiquum *hic circa finem in ver. Sacerdotes.* Rursus hæc prohibitio multò magis fit laicis, ut cap. 2. *supra eod.* secùndùm Host. & Joan. Andr. *ubi supra*, & Bero. *num. 2. vers. Ex quibus infero*, Idque tum ratione rerum Ecclesiæ, quæ sunt sub jurisdictione Papæ, & Ecclesiæ secùndùm ea, quæ leguntur, & notantur in cap. 1. *de nov. oper. nunc.* in cap. *Ecclesia S. Ma-*
6 *riæ*, & cap. *Quæ in Ecclesiarum. de Constitut.* arg. c. 2. *de foro compet.* tum etiam ratione peccati; ex his, quæ habentur in cap. *ult. de præscript.* & notat gloss. in Clementina *Pastoralis, in ver. Fidelitatem de re judicat.* nam in concernentibus animam omnes homines de mundo sunt de foro Ecclesiæ, ut inquit Innoc. in c. *Quod super his n. 4. de vot.* & Bero, *hic num. 3.* laici enim etiam cum causâ res Ecclesiæ alienantes mortaliter peccant. aliàs perperam excommunicarentur in cap. 2. *supra eod.* cum excommunicatio non feratur nisi pro culpa mortali, ut cap. *Nemo Episcoporum, cum sua gloss. 11. q. 3.* & hic observat Bero. *num.* 4. De Papa autem sine causa res Ecclesiæ alienante vide hic per eumdem Bero, *num. 5. & seqq.* & latissimè per Bellam. in cap. *Non liceat Papæ, 12. q. 2.*

7 Limitatur regula superius proposita, nisi alienatio fiat ex causa necessitatis, & cum juris solemnitate, cap. *Sine except. 12. quæst. 2.* cap. *Et hoc jus, 10 qu. 2.* & hanc solam causam excipiunt gloss. 1. & Innoc. *in princ.* sed certè multò plures debuissent excipere, quas hic enumerat Host. *n. 1.* & Jo. Andr. *n. 5.* & ante eos Petr. de Sampsone, & Abb. Antiquus in c. *penult. nu. 2. infra eod.* Alia enim causa est necessitatis, ut si debita urgeant Ecclesiam, nec possit de fructibus satisfieri, c. *Hoc jus, 10. q. 2.* Alia est pietatis pro redimendis captivis, ut c. *Sacrorum*, cap. *Aurum*, & c. *Gloria, 12. q. 1* cap. 1. *infra de pignor.* Alia utilitatis; nam potest unam rem alienare, ut habeat aliam meliorem, d. c. *Sine except.* & c. *Ut super, §. final. infra eod.* Alia est æquitatis, ut cùm res Ecclesiæ conceduntur ei, qui illas ad cultutam reduxit, c. *Ad aures, infra eod.* vel cum manumittitur servus Ecclesiæ de ipsa benemeritus, c. *Si quos de servis, 12. q. 2.* Alia est incommoditatis, seu minoris utilitatis, ut quia res alienanda est magis damnosa Ecclesiæ, quàm utilis. Veluti cùm alienantur terrulæ, vel vineolæ incultæ, aut longè positæ, c. *Terrulas, ead. caus. & quæst.* Alia demum est damni vitandi, ut in rebus, quæ servando servari non possunt, l. *Lex quæ tutores, C. de administrat. tutor.* l. *fin. C. Quando decreto opus non est.* Et ità in universum sex causæ numerantur, ex quibus res Ecclesiæ licitè alienari possunt. Sed gloss. *in Summa, 12. q. 2.* & Abbas *hic num. 4.* numerant quatuor dumtaxat nempè necessitatis, utilitatis, pietatis, & incommoditatis, putantque alias omnes ad istas esse reducibiles. Sunt tamen qui numerant multò plures, & in specie Benedictus Canopilus in repetit. Extravag. *Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alien. à n. 43. usq. ad n. 88. vol. 6. Repetent. fol. 36.* coacervavit casus quinquaginta sex, in quibus res Ecclesiæ possunt alienari, & fallit regula illius Exttavag. secundùm eum.

9 Similiter quoad solemnitatem servandam in alienatione bonorum Ecclesiæ, gloss. 1. hic non meminit nisi de solemnitate juris, de qua in *Auth. Hoc jus porrectum, C. de sacros. Eccles.* quæ est canonizata, in cap. *Ea enim, §. Hoc jus, 10. qu. 2.* sed Goffredus hic dicit solemnitatem illam non servari, & satis esse servare solemnitatem requisitam secundùm consuetudinem loci, & eod. modo Innocentius *hic in princ.* dicit esse attendendam solemnitatem, quæ in Ecclesia illa per consuetudinem introducta est, licet sit præter jus, dummodo tamen non sit alias gravis, quia tunc obstaret cap. *Cum causa, supra de re judicata.*

Verùm huic opinioni contradicit Hostien. *hic num. 1. post med. vers. Et quamvis Goffredus*, dicens eam apertè reprobari in cap. 1. *infra eod. lib. 6.* Et sic putet

tat consuetudinem non posse aliquid operari in tollendo solemnitates à jure requisitas in alienatione bonorum Ecclesiæ.

Sed Joan. Andr *hic num* 5. per id, quod habetur in d. cap. 1 *infra eod. lib. 6.* & in cap. 1. *in fine supra de consuetud.* finaliter concludit, quod si quæratur an consuetudo possit tollere solemnitatem Auth. Hoc jus porrectum, dicendum est posse, quia illa solemnitas fuit introducta à jure civili, & ideo consuetudo potest ei detrahere, l. *De quibus, ff. de legibus*, Si autem quæratur de solemnitate requisita per c. *Sine exceptione*, 12. *quæst.* 2. tunc consuetudo illi detrahere non potest, quia alias esset Ecclesiæ nimis gravis, & contra ipsius utilitatem, ut d. cap.
10 1, *de consuetud.* Fatetur tamen Joan. Andr. quod si consuetudo aliquid adderet solemnitati, de qua in d. cap. *Sine exceptione*, tunc consuetudo valeret si cederet in utilitatem ipsius Ecclesiæ allegat cap. *Super his*, cum ibi notatis per eum *infra de Consanguinit. & Affinit.* & quod notatur in cap. *Joannes de cleric. conjugatis, lib. 6.* & cum hac distinctione Joann. Andr. transeunt *hic* Butr *numer. 9. vers. Joan. Andr dicit*, Cardin. *numer.* 2. & communiter DD. ut testatur Abbas *numer. 6. vers. Joan. Andr. dicit*, & ita secundum DD. non valet consuetudo contra
11 solemnitatem, *cap. Sine exceptione*, 12. *quæst.* 2. Debet ergo præcedere tractatus, item debet intervenire authoritas superioris, consensus Capituli, & subscriptio clericorum, non tamen requiritur decretum judicis, sed sufficit causæ cognitio, alias alienatio non teneret, prout prædicta notantur per Abbatem *hic num. 6. vers. Et nota istum textum.* Item secundum Hostien. *num.* 1. in alienandis rebus monasteriorum requiritur consensus Diœcesani, ut notatur in c. 1 *supra eod.* In rebus verò Ecclesiæ Parochialis non sufficit consensus Episcopi, nisi & Rector consentiat, ut notatur in eodem cap. Consuetudo igitur his solemnitatibus detrahens non valet, cum sit Ecclesiæ onerosa, quod procedit de plano post Bullam Urbani VIII. incipieo. *Romanus Pontifex*, qua improbantur quæcumque consuetudines Ecclesiis, earumque bonis præjudiciales, ut dixi in cap. *Consuetudines*, fere per totum, & præsertim à *n. 59. usque ad num. 81. supra de consuetud.*

12 Verùm hodie nemini licet etiam cum causa, & juris solemnitate alienare res Ecclesiæ immobiles, vel quæ inter immobiles computantur, inconsulto Romano Pontifice, quia in Extravagante *Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis*, Paulus II. prohibet omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum (scilicet immobilium, & pretiosorum mobilium, de quibus supra in proœmio) alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, (scilicet specialem) locationem, & conductionem ultra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à jure permissis, ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis; & tunc Ecclesiarum evidenti utilitate, ac de fructibus, & bonis, quæ servando servari possunt pro instantis temporis exigentia: & innovat decreta, & Constitutiones Prædecessorum super hoc editas; Alienationes, hypothecas, concessiones, locationes, conductiones, & infeudationes irritat, & contravenientibus pœnas imponit, de quibus dicam infra *num.* 44. Quare per dictam Extravag. omnis alienandi modus etiam in casu licito, & servatis juris solemnitatibus, regulariter prohibetur, Papa inconsulto.

13 Sed dices: In eadem Extravag. apponitur exceptio illa: Præterquam in casibus in jure permissis Sed in jure permissum est, ut ob evidentem Ecclesiæ utilitatem, & ob alias causas superius memoratas *num.* 8. ac servata juris solemnitate fieri possit alienatio bonorum Ecclesiasticorum, ut patet in juribus supracitatis, *num.* 7. & hic notant gloss. 1. Innoc. *in princ.* & communiter Doctores: plene Oldrad. *cons.* 226. *quidam Episcopus*, Cardin. Seraph. *decis.* 508. *num.* 1. & *decis.* 1490 *num.* 1. Ergo etiam post dictam Extravag. licebit res Ecclesiæ alienare in casu licito, & cum debita solemnitate, sicut licebat per antiquiores Canones. Et augetur difficultas ex verbis, quæ habentur in prædicta Extravag ibi (Prædecessorum nostrorum Constitutionibus, prohibitionibus, & decretis aliis super hoc editis, quæ tenore præsentium innovamus, in suo nihilominus robore remansuris.) Quæ ostendunt Papam noluisse antiquis Canonibus derogare, nec credendum est Romanum Pontificem qui jura tuetur, solemnitates multis vigiliis & laboribus excogitatas uno verbo subvertere voluisse, l. *Si quando, C. de inoffic. testamen.* cap. *Ecclesia vestra, il secundo, vers. Neque enim credendum, supra de elect.*

14 Verum huic difficultati responderi potest, clausulam illam, *Præterquam in casibus à jure permissis*, esse referendam ad emphyteusim dumtaxat, non autem ad præcedentia, quod apertè ostenditur triplici consideratione. Prima est, quia est posita in medio duorum capitulorum, quæ de emphyteusi loquuntur, & consequenter referri debet ad solum contractum emphyteuticum, non autem ad omnia præcedentia, secundùm theoricam Bart. in l. *Talis scriptura*, §. *Hanc autem, num. 3. ff. de legat.* 1 quam refert & sequitur Abb. *cons.* 75. *Illud de jure, col. 2. circa finem, vers. 2. hoc videtur, lib.* 2. Socin. Senior. *cons.* 156. *pro fundamento, num.* 15. *vers. Ad ultimum, lib.* 2. & sic verba illa, *Præterquam* &c. non limitant regulam de non alienando, sed solum limitant regulam de non emphyteuticando. Secunda consideratio est, quia dum ille textus permittit concessionem emphyteuticam de bonis in emphyteusim concedi solitis, addit illa verba: *& tunc Ecclesiarum evidenti utilitate*, quæ verba fuissent superflua, si exceptio illa præterquam in casibus in jure permissis esset referenda ad omnem speciem alienationis, quia causa evidentis utilitatis est unus ex casibus permissis in jure, ut cap. *Sine exceptione*, 12. *qu.* 2. cum similibus. Tertia consideratio est, quia si in omnibus casibus in jure permissis liceret alienare, dicta Extravagans nihil operaretur, & frustra occuparet membranas, contra id, quod legitur supra in proœmio, §. *Sane neque occurrisset abusibus*, qui narrantur in proœmio ipsius Constitutionis. Nec obstat, quod
15 exceptio, quæ postea subsequitur ibi, *Ac de fructibus & bonis, quæ servando servari non possunt*, non restringatur ad solam emphyteusim: nam respondetur id contingere, quia hæc clausula non est posita in medio, sed in fine; & ideo refertur ad omnia præcedentia d. l. *Talis scriptura, in fin. cum leg. seq. ff. de legat.* 1. cap. *Secundò requiris, supra de Appellat.* Bart. *cons.* 54. Angelus Mar. *univer.* 3. *vers. Clausula, lib.* 1. Petr. de Ancharan. *cons.* 68. *subtilis*

tilis

16 militer num. 2. Unde sensus Extravagantis est, ut contractus emphyteuticus bonorum ecclesiæ sine beneplacito Apostolico licitè fieri possit si tres conditiones concurrant. Prima est ut sit de casibus in jure permissis. Secunda, ut sit de bonis ab antiquo in emphyteusim dari solitis. Tertia, ut subsit evidens ecclesiæ utilitas de tempore contractus, ponderando dictionem, *tunc*, quæ denotat tẽporis extremitatem, l. 1. *in princ.* & ibi glos. *in ver. Tunc*, & communiter scribentes, *ff. de liber. & posthum.* l. 4. § *final.* ubi glos. & Bart. *ff de condit. & demonstrat*, & in puncto censuit Rota coram Cardin. Seraph. *decis. 367. & decis. 1125. n. 5.* Nec propterea verba illa *Præterquam in casibus in jure permissis*, redduntur superflua, quia potest contingere ut bona sint solita in emphyteusim concedi, & tamen non sit permissum in jure, ut possint iterum emphyteuticari, veluti si à Prælato fuerint mensæ ecclesiæ incorporatæ, ut dixi in c. *Ex parte, n. 8. infra de feud.* Item non obstat clausula Præservativa præcedentium constitutionum; quoniam cum fuerit posita immediatè post prohibitionem alienationis debet referri ad constitutiones alias, quæ similiter alienationem prohibent, sicut etiam innuunt illa verba *prohibitionibus, & Decretis alius super hoc editis.* Et quatenus esset referenda generaliter ad omnes Constitutiones de hac materia loquentes, tamen hoc intelligendũ esset præterquam in his, quæ ipsi Extravag. adversatur, arg. l. *Doli clausula, ff. de verb. signif.*

18 Hæc igitur sit regula, quod alienatio bonorum ecclesiæ immobilium, vel pretiosorum mobilium hodie prohibita est etiam cum causa, & solemnitate, sine beneplacito Apostolico.

19 Fallit primò hæc regula in contractu emphyteutico concurrentibus tribus conditionibus, ut dixi supra, *n. 16.*

Fallit secundò in bonis ecclesiæ feodalibus seu ab antiquo in feudum dari solitis, possunt enim infeudari non obstante juramento de non infeudando Romano pontifice inconsulto, ut est casus in c. *Ex parte infra de feudis.* & ibi notant Bernardus post casum. Innocentius *in princ.* & *ad finem, in ver. Concedas*, Abbas Antiq. *num. 1. in ver. De novo*, Hostien. *n. 1. in ver. Infeudare*, & *in ver. De novo*, Jo. Andr. *n. 1.* & reliqui omnes. Nec obstat,
21 quod in prædicta extravag. *Ambitiosa* pariformiter prohibeatur infeudatio, vel contractus emphyteuticus; tamen exceptio fiat tantummodo de bonis infeudalibus: nam responderur contractum feudalem, & emphyteuticum esse ejusdem naturæ, ut notat Speculator *in tit. de feudis*, §. *Quoniam super homagiis, n. 63. ad finem; vers: Non interest etiam*, & ubi est eadem ratio, nec contrarium repetitur in jure expressum, decisiones loquentes de feudo vendicant etiam sibi locum in emphyteusi, & è converso secundum commun. opinionem, de qua testatur Soc. Senior. in *cons. 167. Non inutilis questio, n. 24. lib. 2.* & scripsi plenius in c. 1. *n. 9. 13. & seqq. infra de feud.* & ita exceptio, de qua in prædicta Extravag. *Ambitiosæ*, quamvis videatur restricta ad emphyteusim, tamẽ procedit etiam in feudo, non per viam extensionis, sed comprehensionis, cum utroque casu sit eadẽ ratio, & quod statuitur in dicta Extravag. de bonis solitis emphyteuticari, sit etiã à jure communi statutũ de bonis solitis infeudari, ut in d. c. *Ex parte, de feudis*, & dictum est supra n. 20. Quando autem bona dicantur in feudum, vel emphyteusim dari solita, dixi in prædicta Decretali *Ex parte, n. 7 & 8.*

22 Fallit tertiò in fructibus, & bonis, quæ servando servari non possunt pro instãtis temporis exigentia, quæ exceptio similiter habetur in præallegata Extravagan. *Ambitiosa*, concordat tex. l. *Lex qua tutores, C. de Admin. tutor.* & in l. *ult. C. quãdo decret.* opus non est; & hic notat glos. 2. & Hostiens. *n. 1.* tales autem dicuntur res mobiles, quæ
23 non durant triennio, vel usu consumuntur, & non fructificant, arg. d. l. *Lex qua tutores, §. final. C. de administrat. Tutor.* c. *Vestra infra de locato*, & declarant Rebuff. *in compendio alien. num. 25.* Redoanus *de rebus eccles. non alienan quæst. 6. num 29.* Navar. *de alienat. rerum ecclesiasticarum numero 4.*

24 Fallit quartò, in terrulis, & vineolis, quæ de consensu Episcopi alienari possunt sine solemnitate ut c. *Terrulas, 12. quæst. 2.* debent tamen tria copulativè concurrere: primò scilicet, ut res hujusmodi sint exigui valoris, secundo, ut sint parũ ecclesiæ utiles, tertiò ut subsit necessitas alienandi, prout hæc tria colliguntur ex contextu d. c. *Terrulas*, & tradunt Hippolyt. de Marsil. *cons. 103. n. 23. & 24* Rebuff. *in compendio alienation. n. 122.* Redoanus *de rebus eccles. non alienand. quæst. 13. n. 19. & 51. cap. 8. & 20. n. 6.* Card. Seraph. *decis. 401. n. 3.*

25 Porrò S. Congregatio Cardinalium Tridentini Concilii interpretum die 11. Januarii 1596. censuit neque Constitutionẽ Pauli II. neque Concilii Tridentini Decretum derogasse dispositioni d. c. *Terrulas 12. quæst. 2.* & iterum cum Episcopus Trivicanus quæsiverit. An stante decreto Cõcilii *c. 11. sess. 25.* & Extravag. quæ incipit *Ambitiosa, de reb. eccles. non alienan.* auctoritatem suam in alienationibus rerum ecclesiarum ad præscriptũ c. *Terrulas 12. quæst. 2.* interponere valeat: Sacra Congregatio censuit ex Conc. Trident. non fuisse derogatum facultati concessæ Episcopi per c. *Terrulas 12. quæst. 2.*

26 Demum cum in Civitate, & Diœcesi Messanen. essent nonnulla pia legata parvi reditus, veluti arbor olivæ, aut domus, quæ ruinam minabatur, & ferè diruta, aut terrulæ, vel vineolæ, quarũ ferè nulli erant fructus, petiit Archiepiscopus sibi facultatem fieri hujusmodi legata alienandi, & in evidentem Ecclesiæ utilitatẽ convertendi; necnon declarari ad quã usque quantitatẽ sibi liceret hujusmodi parva legata absque beneplacito Apostolico alienare die 14. Decembris 1613. Sac. Cõgregatio Concilii censuit c. *Terrulas, 12. q. 2.* non fuisse sublatum per Extravag. Pauli II. quæ incipit *Ambitiosa.* Cæterum ad quam usque quantitatem liceat Episcopo alienare, petendum esse à jure communi. Sanè cum non sit jure diffinitum quæ terrulæ, vel vineolæ dicantur exigui valoris, id totũ judicis arbitrio erit relinquẽdũ, arg. l. 1. *in fin. ff. de jure deliberan*, & c. *de Causis*, §. 1. *supra de offic. delegat.* & Judex arbitrium suum moderabitur inspecta cõditione Ecclesiæ, an sit tenuis, vel multum abundans, attenta qualitate temporis, locorum, & rerum, secundum ea, quæ tradit Abb. in cap. 1. *num.* 8. *supra de restitut. in integrum*, & in terminis dicti cap. *Terrulas* notat Benedictus Canophilus *in repetitione dicta Extra*

travag. Ambitiosa n. 46. de rebus Eccles. non alienan. vol. 6. Repeten. fol. 37. & quamvis glos. ind. cap. *Terrulas, in ver. Exiguas*, dicat, illum textum forte res exiguas vocare, quæ non excedunt valorem viginti solidorum, & cum glos. concordant Archid. in c. *Si quos, n.* 2. & 3. 12. q. 2. & Alciatus *cons.* 23. *n.* 6. & *seq.* tamen S. Congregatio Concilii alias dixit quæ res dicantur exiguæ non esse tutum definire.

27 Fallit quintò, in alienatione necessaria, quæ fit ex necessitate juris, eo quod jus præcipiat illam fieri: in ea enim non requiritur solemnitas requisita in alienatione rerum Ecclesiæ, secus si fiat voluntariè, licet ex causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ. Hæc est theorica Antonii de Butr. in c. *Pastoralis, n.* 11. *vers. Or attendatis*, & Abbatis *ibidem n.* 5. *supra de his, quæ fiunt à Prælatis sine cons. Capituli.* Quam theoricam servat Curia; ideoque

28 à S. Congregatione Concilii responsum est valere legatum immobilium fratribus Minoribus sub modo licito, nempe ut vendant, & pretium convertant in usum fabricæ, vel Sacristiæ, & ideò si factum fuit simpliciter, quia sub modo licito factum intelligitur, ut c. *Exiit qui seminat*, §. *Ad hæc quia fratribus, de verb. Signif. cat. lib.* 6. nec in hujusmodi alienatione opus est solemnitate, quia fit ex regulæ præscripto. Hoc ipsum tenent Decius in c. *In præsentia n.* 69. *de Probat.* & Socin. *reg.* 110. *n.* 3.

29 Secundò nota ibi, *Specialis hypotheca*, aliud esse alienare, aliud specialis hypothecæ titulo obligare, prout hic notant Butr. *in* 1. *not:* & Imola, *num.* 2.

30 Tertiò nota in eisdem verbis, specialem hypothecam bonorum Ecclesiæ esse prohibitam, ut in text. & notat Butr. *in* 3. *notab.* & ita intelligas Extravag: *Ambitiosa, de rebus Eccles. non alienand.* ibi hypothecam, scilicet specialem. Generalis ergo hypotheca permittitur, ut hic probatur à contrario, & notat Aegidius relatus a Jo. Andr. *n.* 1. *in ver. Specialis*, Jason. in l. *final. n.* 78: C. *de iure emphyt.* Negusantius *in Tract. de Pignor. & hypoth. in* 2. *membr.* 2. *partis, n.* 28. Alexander. Stiaticus *in repetit. d. Extravag. Ambitiosa in* 5. *notab. vol.* 6. *Repetent. fol.* 27.

Dicebat tamen Aegidius, & post eum Jo. Andr. hic dicto *n.* 1. *in ver. Specialis*, & Anchar. in 2. *notab.* pro utilitate ecclesiæ specialem, & generalem hypothecam esse permissam secundum Canones,

31 c. *Ad nostram, infra eod.* Sed cessante ecclesiæ utilitate nec specialem, nec generalem esse permissam. Fatemur tamen prout hic tangit Cardinalis, *n.* 2. *in* 3. *opposit.* generalem hypothecam in casu permisso fieri posse sine auctoritate Episcopi, per l. *penult. C. de his, qui ven. atat. impetr.* ad quod facit etiam l. *finalis, C. quæ res pignor. obligari possunt.* Ubi habetur generalem obligationem esse modici præjudicii, & quamvis, ut dicunt Ant. de Butr. *n.* 6. & Jo. de Imol. *n.* 3. non videatur verum, quod possit fieri obligatio rei ecclesiæ etiam generalis sine auctoritate Episcopi, cum illa videatur etiã prohibita, per id, quod habetur in §. *Si verò contigerit, in Authent. de alienat. & emphyt.* tamen opinionem Aegidii sequuntur magis communiter Doctores, ut testatur Alex *in cons.* 118. *in casu, n.* 20. *in fin. cum seq. vers. Nec ad hoc obstat, lib.* 5. eamque tenet etiam glos. in §. *Nos igitur, in ver. Specialis, in auth. de non alienandis*, & Abb. *hic n.* 2. dicens, prælatum contrahendo posse generaliter pro observantia contractus obligare bona ecclesiæ sine licentia Episcopi per illum textum à contrario sensu: & quidem jure optimo, quia cùm hodie ex stylo generalis obligatio bonorum fieri consueverit in omni contractu, nimis grave esset si semper Episcopus esset adeundus & sine illa vix reperiretur qui vellet cum ecclesia contrahere, ut in simili notat glos. in c. *Hoc jus*, §. *Et is creditor, in ver. Probat*, 10. q. 2. Nec obstat textus in d. §. *Si verò contigerit*, in quo Butr. & Imol. se fundant: nam ut respondet Alex. *d. cons.* 118. *num* 22. *vers. Nec obstat textus ibi*, & in §. *Hoc etiam. eod. tit.* loquitur

32 de speciali pignore, non autem de generali. Denum hanc sententiam probavit meo tempore S. Congregatio Concilii in contractibus Regularium: nam proposito dubio, An in prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis comprehendatur generalis hypotheca necne? S. Congregatio censuit non comprehendi, & tamen prohibitio illa fuit concepta iisdem verbis, quibus utitur Paulus II. in d. Extravag. *Ambitiosæ*.

33 Differt autem hypotheca à pignore, quia hypotheca est obligatio rei immobilis, pignus rei mobilis, quasi a pugno, §. *Inter pignus Institut. de action.* Glos. *hic in verb. Hypothecæ*, Host. *num.* 2. & Cardinal. *num.* 4. Item differt secundum Abb. Antiq. *hic num.* 1. & Butr. *num.* 6. *in glos.* 3. quia pignus dicitur cum rei obligatæ traditur possessio creditori, hypotheca cum non traditur, l. *Si rem*, §. *Propriè pignus dicimus. ff. de pignorat. act.*

34 Quintò, nota ibi, *Alienationis*, sub hoc ver. Alienationis quinque contineri, quæ hic recensentur. Primò scilicet conditionem, de qua dicetur infra *n.* 37. Secundò, donationem. Tertiò, venditionem. Quartò, permutationem. Quintò, emphyteusis perpetuum contractum: & quando dicatur perpetuus, vide hic per Innoc. *circa fin. in ver. Perpetuum.* Et hæc quinque Prælato hic interdicuntur, ut notat Bernat. *in glos. penult. in fine*, His adde textum, id est infeudationem, & septimum idest locationem ultra triennium, & generaliter omne pactũ, per quod bonorum dominium transfertur, ut legitur in præallegata Extravagante *Ambitiosæ de reb: eccles: non alienan:* Et dominium intelligas tam directum, quam utile, nam per contractum emphyteuticum, non transfertur directum dominium, sed utile, l. 1. *ff: Si ager vectigal: vel emphyteutic: petat:* ut hic per Butr: *in ult: not:* & Abb. *n.* 3. Unde Bero sic summat hanc Decretal. (Non licet immobilia ecclesiæ aliquo titulo alienare, vel speciali hypotheca obligare. & contrafaciens punietur secundum Leoninæ Constitutionis pœnas: & alienationis appellatione continetur actus per quem dominium etiam utile transfertur.) Et ita alienationis verbum hic latissimè accipitur. Sic in l. *Sancimus, C. de reb: eccles: alienan: vel non*, & in *Authent: de non alienan reb. eccles:* §. *Nos igitur, collat:* 2. & hic notat glos. *in ver: Alienationis*, Innocen. post

35 *principium in eod. ver.* Host. *num:* 3. & Joan. Andr. *n.* 7. qui post Aegidium subdit alienationis verbũ largè sumi in tribus casibus, videlicet quãdo lex, restator, vel actio prohibet alienari, ut l. *Plebs*, §. *Pignus, ff: de ver: signif:* sequitur Cardinal. *hic n.* 3.

36 *vers: Et dicit Aegidius.* Alibi tamen, ut glos. subdit, strictius accipitur pro eo contractu, quo transfertur

fertur dominium, ut l. 1. C. *de fund dotal.* l. *Alienationis, ff. de verb. significat.* cum aliis in glos. allegat: & per Host. *num. 3. verſ. Alibi strictius.*

37 Sed quæres quid sibi velit textus dum dicit alienationis verbo contineri conditionem, Glos. *penult.* intelligit concessionem sub conditione, sed nihil declarat. Innocentius verò *circa medium in ver. Conditionem*, cui subscribunt Host. *n. 3. in eod.*

38 *ver.* Jo. Andr. *n. 2.* Butr. *n. 7.* & Anchar. *n. 3.* clarius rem tractam explicat dicens: Contractus conditionis dicitur, ubi prædium constituitur tributarium, & vulgariter rale prædium dicitur conditionale, quia cadit in commissum sub conditione, scilicet si non solvatur tributum. & pro hoc dicto Innocentii facit text. in l. *penult.* §. *Instituto ff de legat.* 2. vel contractus conditionis dicitur, ubi contractus celebratur sub conditione, secundum Innoc. *ubi supra*. Sed hoc impugnat Cardinal. *n. 5.* & bene, quia in omnibus exemplis, de quibus hic procedit hæc litera, sive contractus fiat purè, sive sub conditione; nam quando fit sub conditione. ea adveniente, perinde est, ac si ab initio factus fuisset purè, ut c. *Præterea,*

39 *il secondo, de appellat.* Quidam etiam, ut Innocentius subdit; non intelligentes corrumpunt litteram hic legentes conductionem, cum tamen conductere nullo modo sit alienare, sed hoc verum est secundum Host si conductio fiat ad tempus, ut patet in cap. *Vestra, infra de locat.* Perpetua verò conductio alienatio quædam est, ut patet in l. 1. *& per tot. ff si ager vectigal. vel emphyt. pet.* & de illa hoc potest intelligi sine corruptione, ut patet in c. *Ad audientiam, infra eodem*, secundum Host. *ubi supra*, & notar idem Innoc. in cap. *Ad aures,*

40 *circa fin. infra eodem.* Dicitur autem perpetua quando est duratura usque ad triginta annos, ut *institut. de perpet. & temporal. act. in princip. vel quandiu emphyteuta vivit*, l. 1. *ff. Pro socio, cap. Precarie*, 1. *quæst.* 2. vel quandiu solvitur pensio, *ut* §. *Adeo, institut. de locat.* ita dicit glos. notabilis in c,

41 *Hoc jus, in ver. Perpetua*, 10. *q.* 2. Host *hic n.* 4. & Jo. Andr. *n.* 3. & Cardinal. *n.* 6. Sed Butr. *n.* 8. dicit communem opinionem esse, quod conductio dicitur ad non modicum tempus, quàdo excedit decennium, vel est ad decennium, ut notat glos. *ult* in Clem. 1. *de rebus eccles. non alienan.*

42 ad quam quotidie fit recursus. Hodie verò prohibita est locatio, & conductio ultra triennium, ut sæpius in citat. Extravag. *Ambitiosæ, eod. tit.* &

43 hujusmodi triennium computari debet ex tribus fructuum collectionibus; unde si prædium ejus esset conditionis, ut quolibet triennio unus tantum fructus perciperetur, tunc triennium pro uno anno esset computandum, & locatio fieri posset usque ad novennium, sed non ultra, ut declarat Andr. Barbat. *supra in hac rubrica, n.* 52. Covar. *var. resolut. lib.* 2 *cap.*16. *n.*6. Cardinal. Mantic. *de tacit & ambig. convent. tam.* 1. *lib.* 5. *tit.* 3. *n.*22. Navar, *de alienat. rerum eccles. n* 22.

44 Ultimò nota ex fine textus, alienantes bona immobilia ecclesiarum incidere in pœnas Constitutionis Leoninæ, quæ habetur in l. *Jubemus*, C. *de sacros. eccles.* secundum Innoc *hic in fin.* Butr. *n.* 12. & Cardin. *num.* 6. *in* 4. *quæst.* & ejus pœna est depositio alienationis, & satisfactio incommodi ecclesiæ de rebus propriis facienda, ad quod obligantur hæredes sui, & cum ea Constitutio Leonis esset localis, per Justinianum extensa est ad omnes ecclesias, & omnia pia loca, ut in *Authent. de non alienan.* §. *Non igitur, & infra* §. *Quia verò Leonis, collat*, 2. Unde verba hujus cap. sumpta esse videntur secundum Host. *hic n.* 4. *in ver. Pœnas, & in ver. Leonina*, & J. Andr. *num.* 3. & 7 *in glos. ult.*

45 Sed dices: Ergo lex civilis auctoritatem habet imponendi pœnam Sacerdotibus delinquentibus in alienatione rerum ecclesiasticarum. Absit c. *Imperator*, 96. *dist* c. *Ecclesia S. Mariæ, de Constitut*, cum suis concordantiis. Sed ideo illi Sacerdotes incidunt in pœnas prædictæ Constitutionis Leoninæ, quia eadem Constitutio hic per Papam canonizatur, & ideo non est amplius lex civilis, quæ ligat clericos, sed lex canonica, ut alias declaravimus in c. *Quæ in ecclesiarum, n.* 29. *de Constit.* post Felin in c. 1. *in* 1. *notab. de præsumpt.* & innuit Host. *hic in fin vers. Et de ipsa lege*, Pessimus etiam intelligere Constitutionem Leoninam pro Constitutione, quam fecit Leo Papa in Concilio, de qua in c. *Monemus*, 12. *q.* 2. ut hic per glos. *final.* & Abb. Antiq. *in fin.* & quamvis hoc non placeat Hostiensi *ubi supra*; tamen nec illud dicere est peccatum, ut inquit Jo. Andr. *hic in fine*, & Butr. *ibidem in fin.*

46 Verùm per prædictam Extravag. *Ambitiosæ, de reb. eccles. non alienan.* pœnæ infrasc. iptæ sunt statutæ. Primò est nullitas contractus, qui tamen si alias sit ecclesiæ utilis, cum nullitas proveniat ex defectu solemnitatis, potest ecclesia illum approbare, & ratificare, nec ab eo recedit, nisi volente ecclesia, ut notat Abb. in c. *Causam, quæ, il secondo, col. final. de judic.* Jas. in l. *Non eo minus, n.* 3. *C. de procurator.* Aretin. *cons.* 77. *n.* 6. Put. *decis.* 3. & 4. *de except.* Seraphin. *dec.* 256. *n.* 2. Secunda pœna est excommunicatio latæ sententiæ in alienantes, & bona alienata recipientes. Tertia interdictum ingressus ecclesiæ Episcopis, & Abbatibus, qui si per sex menses in interdicto perseveraverint animo indurato, à regimine, & administratione ecclesiæ, cui præsunt, eo ipso sunt suspensi. Quarta inferiores Prælati eo ipso privati sunt beneficiis, quorum bona alienarunt. Quinta, bona alienata ad ecclesiam, ad quam pertinebant liberè revertuntur.

DE REBUS ECCLÆSIÆ non alienandis.

Cap. Ad nostram.

SUMMARIUM.

1 Ecclesia restituitur contra contractum per quem fuit enormiter læsa.

2 Prælatus an possit bona Monasterii specialiter hypothecare.

1 AD NOSTRAM: Ecclesia restituitur contra contractum, per quem enormiter fuit læsa. Hoc dicit secundum Joan. Andr. Butr. Anchar Imol. & Jo. de Anan. vel contra alienationem, secundum Cardinalem, & Abbatem. Primò ponitur Monachorum petitio. Secundò, causæ commissio, ibi, *Quocirca.*

2 In textu ibi, *Pro quibus eadem extiterat obligata*; nota Prælatum posse bona monasterii spe-

cialiter hypothecate, ut per hunc textum notat Aegidius relatus à Jo. And. in c *Nulli, n. 1. in ver. Specialis supra eodem.* Sed de hoc tu dicas, ut ibi scripsi in 2. *not.*

DE LOCATO, ET CONDUCTO.

Cap. Potuit.

SUMMARIUM.

1 *Emphyteuta potest meliorationes suas vendere, & jus emphyteuticum in alium transferre, concurrentibus tamen septem requisitis, de quibus hic & n. 3.*

2 *Emphyteuta ecclesiæ cessans in solutione Canonis per biennium cadit à jure suo, nisi moram celeriter purgaverit, & n. 4.*

5 *In privato autem requiritur triennium.*

6 *Terminus alicui datus ad suam voluntatem declarandam non est expectandus, si ille prius voluntatem suam declaraverit.*

7 *Terminus ubi præscribitur ad aliquid faciendum, non est opus denunciatione aliqua ad moram contrahendam.*

8 *Dies statuta interpellat pro homine.*

Mora purgari potest quando pœna non committitur ipso jure, ibid. vers. Ultimo nota.

Alias secus, n. 12.

9 *Emphyteusis ob canonem non solutum infra statutum tempus non rescinditur ipso facto, sed ita demum, si domino placuerit.*

10 *Caducitas censetur remissa, si dominus canonem accipiat.*

11 *Sive sit canon temporis futuri, sive præteriti.*

13 *Emphyteuticus contractus est medius inter venditionem, & locationem, & particeps utriusque.*

14 *Propius tamen accedit ad naturam locationis.*

15 *Emphyteusis, & locatio in quibus differant.*

16 *In Emphyteusis contractu disposita trahi non debent ad contractum locationis perpetuæ.*

17 *Emphyteusis, & locationis perpetuæ contractus inter se magnam habent similitudinem.*

18 *Et de utroque idem est judicandum.*

19 *In neutro transfertur dominium directum, sed tantum utile.*

20 *Non tamen sunt per omnia similes, & æquiparati.*

21 *In emphyteusi solvitur quid minimum pro recognitione.*

22 *In Locatione pensio debet esse magna, idest fructibus correspondens.*

23 *Locatio judicatur ex magna pensione, ex modica verò emphyteusis.*

24 *Etiamsi contrahentes in instrumento appellaverint locationem, vel emphyteusim.*

25 *Contractus talis denominatur à contrahentibus: ergo talis est judicandus, non est bona consequentia.*

26 *Emphyteusis concessa ad tertiam, vel quartam generationem reputatur locatio, si pensio fructibus correspondeat.*

27 *Locatio cum possit fieri in perpetuum, multo magis ad tempus, idest ad tertiam, vel quartam generationem.*

28 *Pacta ne bona emphyteutica alienentur in ecclesia; an sint contra immunitatem ecclesiasticam, & n. seqq. usq. in fin.*

29 *Pacto privatorum conveniri potest ne res in ecclesia alienentur.*

30 *Idem caveri potest in ultima voluntate.*

31 *Alienatio emphyteusis etiam in casibus alias permissis fieri non potest in personam potentiorem.*

32 *Et talis dicitur etiam Hospitale.*

33 *Item ecclesia.*

1 POTUIT. Gregorianum est, ut inquit Joan. Andr. & ideo legale, & se summat. Sed secundum Abb. & sequaces sic summari potest. Emphyteuta Ecclesiæ meliorationes suas
2 vendere non potest, nisi servatis his de quibus hic, & si contrafecerit, vel Canonem per biennium non solverit, nisi morá postea celeriter purgaverit, juste potest expelli. Hoc dicit. Prima ponit requisita, ut jus emphyteuticum possit vendi, Secundò contrafacientes punit, ibi, *Emphiteuta*, Tertiò obstaculum solvit, ibi, *Non obstante.*

3 Nota primò ex priore parte textus, secundum Host. *n.* 4. Jo. Andr. *n.* 1. & Butr. *n.* 3. Imol. *n.* 1. & Abb. *n.* 2. sex requisita ad hoc ut emphyteuta possit meliorationes suas vendere, & jus emphyteuticum in alium transferre. *Primum* est, ut requirat Ecclesiam; Secundum ut denunciet pretium sibi ab aliis oblatũ, de qua quidem denunciatione plura ponit hic Imola *num.* 50 Tertium, ut illud sit verum pretium, non autem fictum, & simulatum; Quartum ut Ecclesia non respondente, lapsi sint duo menses; Quintum ut non vendat rem ipsam, sed solum jus sibi competens; Sextũ
4 ut non vendat personis prohibitis. Eadem requisita colliguntur ex l *final. C. de Iur emphyt.* Addunt & septimum ex 2. par. textus, nempe ut non cessaverit per biennium in Canonis solutione, & hoc in emphyteuta Ecclesiæ, ut hic, & in Auth. *Qui rem, C. de Sacrosan. Eccles* quæ est canonizata
5 in c. *Ea enim*, seu in c. *Hoc jus porrectum*, §. *Qui rem.* 10. *q.* 2. In privato autem requiritur triennium, ut in l, 2. C. *de Iure emphyt.* glos. *hic in ver. Per biennium*, Host. *num.* 6. *in fin. in eodem ver. Et reliqui omnes.*

6 Secundò nota ibi, *Si nolle se emere dixerit*, terminum alicui præfixum ad suam voluntatem declarandam non esse expectandum, si ille prius voluntatem suam declaraverit, ex quo enim constat de voluntate, non est locus deliberationi, concordat tex in c. *Ab eo in 2. resp de appellat. lib. 6.* & *hic* notat Jo. Andr. *n.* 2. Butr. *n.* 4. Anchar. *n.* 2. Imol. *n.* 1. *vers. Item quod ubi est tempus*, & Abb. *n.* 4. Ad idem tex. in Clem. *Quamvis, de appellat.* & pluribus exemplis declarat Gemin. *cons.* 121. *Attenta forma statuti*, ubi est casus.

7 Tertiò nota ibi, *Non extitit nunciatum.* Ubi terminus præscribitur ad aliquid faciendum non
8 esse opus denunciatione aliqua, seu interpellatione ad moram contrahendam, quia dies statura interpellat pro homine, & constituit eum in mora, ut in littera, ad quod allegatur quotidie hoc c. Secundum Abbatem *n.* 5. & concordat textus in l. *Magnam. C de contrahend. & commit stipulat.*

Ultimò nota ibi, *Celeri satisfactione*, moram
9 purgari posse, ut *hic*, & in concordantibus, de quibus in glos. *antepenult.* Quod intelligas verum quãdo pœna non committitur ipso jure, ut contingit in terminis hujus Decretalis, quia ob canoné non solutum infra statutum tempus non rescinditur ipso facto emphyteusis, donec dominus dire-

directus patitur emphyteutã tenere rem emphyteuticam, ut patet in litera ibi, *Iuste potuisset expelli*. Sed ita demum si declaraverit velle esse locum caducitati, ut *hic* per Innoc. *n.* 2. Anchar. *n.* 9. *vers. Vndecimo*. Imol. *n.* 54. & Abb. *in ult. not.* & tenet Bart. in l. 2. *num.* 2. *C. in Iure emphyt.* quem sequuntur communiter Doctores, ut ait Patisius *conf.* 108 *de bono Iure*, *n.* 33 *lib.* 1. & alii apud Clarum, *in* §. *emphyteusis quæst.* 9. Ideoque si
10 postea Canonem accipiat, refitmatur contractus, & censetur remissa caducitas, secundum In-
11 noc d. *n.* 2. Et Card. *n.* 10. Sive accipiat Canonem temporis futuri, sive præteriti, & est communis opinio contra Bart. in d. l. 2. *n.* 8. ut attestatur Gigas *de pens. quæst.* 73. *n.* 3. à qua non esset in practica recedendum, ut ait Clarus in d. §. *Emphyteusis, quæst.* 10. *vers. Aut verò sumus in dubio.*
12 Sed ubi pœna committitur ipso facto, tunc mota quamvis celeri satisfactione purgari non potest, secundum Abb. *hic n.* 6. *vers. Vbi autem*, qui ad hoc allegat bonum textum, in c. *Licet*, *de supplen. neglig. Prælat.* Et de materia purgationis moræ vide quod notatur in reg. *Mora, de regul. Iur. lib.* 6. & per glos. *hic in verb. Cleric.*
13 In glossa prima nota, quod contractus emphyteuticus neque est venditio, neque locatio, sed est medius proprium nomen emphyteusis fortitus, & utriusque particeps: accedit enim ad venditionem, quia ab initio quando celebratur, aliquid datur, sicut in venditione datur pretium: sed tamen differunt, quia per hunc contractũ non trãsfertur dominium directum, sicut per venditioné.
14 Propius tamen accedit ad naturã locationis, quia in ea retinetur dominium, & quolibet anno aliquid percipitur, sicut in locatione; & ideo magis sub hoc titulo collocatur, ut hic, & *Institut. de*
15 *locato*, §. *Adeo*, & cum hac glossa transeunt communiter DD. In hoc tamen differunt emphyteusis, & locatio, quia emphyteusis locum habet in rebus soli dumtaxat, sed locatio in omnibus. In eo contractu exigitur scriptura, in aliis non, l. 1. *C. de Iure emphyt.* Conductor ad modicum tempus non habet jus in re, nec vendit, nec vendicat, emphyteuta facit utrumque ut *hic* l. 2. *C. eod.* & l. 1. *ff. Si ager, vectigal* Host *hic num.* 1. & *seqq.* Complures alias differentias inter hos contractus post Cynum prosequitur *hic* Petrus de Anchar *n.* 11.
16 Ideoque dispolita in contractu emphyteusis trahi non debent ad contractum locationis etiam
17 perpetuæ, quia hujusmodi contractus licet inter se magnam habeant similitudinem, adeo ut de utroque loquantur promiscuè juris conditores, ut in *Auth. Qui rem*, ibi, *Qui rem hujusmodi conductam, vel in emphyteusim acceptam. C. de Sacrosanct. Eccles.* & ibi Decius n 1. & in l *Omnes*, *C. de fund. patrim.*
18 *lib.* 11. Et de utroque idem sit judicandum, ut notat Angel. *in* §. *Scire autem, in princ. in Auth. de non alienand.* Bald in cap. *Querelam, in fin. de jurejur.* Abb. in c. *Propter sterilitatem, in ult. not. de*
19 *locat.* Et in specie quod reservatio directi dominii æquè conveniat locationi perpetuæ, in qua non transfertur directum, sed utile tantum dominium, tradunt glos. Bart. & alii in l. *Codicillis*, §. *Instituta. ff. de legat.* 2. Ater. *cons.* 51. *n.* 110. *vers. In contrarium*, Bellam *cons.* 21. *num.* 11. *in fin.*
20 Non tamen in omnibus sunt similes, & æquiparari, ut dixit Rota *decis.* 14. *n.* 26. & *seqq par.* 6.
21 *recent.* Et præcipua differentia est, quod in con-

tractu emphyteutico solvitur quid minimum pro recognitione, & hæc est propriè ejus forma, & in hoc omnes consentiunt, ut dicit Natta *conf.* 49. *p. st num.* 7. & Clar. postea *in* § *Emphyteusis*,
22 *quæst.* 1. *n.* 5. *vers. Et adverte.* In contractu autem locationis solvitur magna pensio, idest quæ fru-
23 ctibus correspondeat, vel quasi; ideoque ex modica pensione emphyteusis, ex magna verò locatio judicatur, Bald. in cap. *Litera, num.* 5. *vers. Modo ergo quæro, de dilat.* Jas. in l. 1. *n.* 35. *C. de jure emphyt.* Barbat. *supra in Rubrica, num.* 8. Alex. *cons.* 112. *per tot, lib.* 1. Rolan. *à Valle alios citans cons.* 96. *n.* 24. & 26. *lib.* 1. Ruinus *cons.* 161. *per totum lib.* 1. Rota *dicta decis.* 14 *num.* 25. et ita concludunt communiter scribentes, ut ait Cagnolus in l. 2. *n.* 202. *C. de rescinden. vendit.*
24 Quod adeo verum est, ut etiam si in instrumento contrahentes appellaverint emphyteusim, adhuc tamen reputetur locatio, si pensio fructibus
25 correspondeat; & è converso reputetur emphyteusis, si pensio sit modica, licet contrahentes locationem nominaverint, ut latè deducit Neviz. *Consil.* 92. *per tot.* Surd. *decis.* 198. *n.* 1. & *seqq.* Rot. *dicta decis.* 14. *n.* 11. & 12. *par.* 6. *recent.* Et meritò, quia contractus non à nomine, sed à pactis, conventionibus, & circumstantiis fortitur naturam, ut optimè per Corrad. *de Contract. quæst.* 33. *in* 2. & 3. *supplet.* ubi sexcentis exemplis, & authoritatibus probat non valere hanc consequentiã; Contractus talis denominatur à contrahenti-
26 bus: ergo talis est judicandus. Quo fit, ut idem sit dicendum si concessio in emphyteusim pro magna pensione fuerit cõcessa ad tertiam, vel quartam generationem, quia verba hujusmodi con-
27 veniunt etiam locationi, quippe quæ cum fieri possit in perpetuum, multo magis ad tempus, nempe ad aliquot generationes, ut dixit Rota *in Narnien, locationis, 16. Februarii* 1615. & in præal. leg. *dec.* 14. *n.* 6. & 7. *par.* 6. *recent.*
28 In glossa in vet. *Prohibentur.* QUÆRO, An pactum ne bona emphyteutica alienentur in Ecclesiam, sit contra immunitatem Ecclesiasticam.
29 Videtur negativè respondendum; nam pacto privatorum inveniri potest, ne res in Ecclesiam alienentur, l. *final. C de pact inter emptor.* & *venditor.* & *in feudal.* c. 1. *de prohib. feud. alien.* per Frider. ubi quod nec pro anima relinqui, neque adjudicari possunt Ecclesiis, & in emphyteuticis, glos. & DD. *hic*, & in l. *final. C. de jure emph.* & videtur tex. *in* §. *Sanctissimas, Auth. de alienat.* &
30 *emphyt.* Idem etiam caveri potest in ultima voluntate, valetque sic aveatur, l. *Pets*, §. *Frater*, & l. *Cum pater*, §. *Libertis*, *ff. de legat.* 2. Ratio est quia cum Ecclesia sit immortalis, c. *Si gratiosè, de rescript. lib.* 6. c. *Liberti*, 12. *q.* 2. dominus directus spe consolidationis perpetuò privaretur, ut constat ex his quæ tradit Jo. Andr. in c. 1. *de Immunit. Eccles. lib.* 6. & hic notant Card. *num.* 17. *vers. Sed alienatio in Ecclesiam*, & Imol. *n.* 25. *vers. Ideo alia ratio*, Dominus meus Joan. Franciscus Fagnanus *in tractat. de inst. & validat. censur. Pauli*
31 *V. in Republicam Venetam, fol.* 60. Imo hæc prohibitio est ex natura contractus emphyteutici, qui etiam in casibus, in quibus licita est alienatio irrequisito domino, ut in donatione, non permittit illam fieri in personam potentiorem, Bald. *in Auth. Quas actiones, num.* 13. *vers. Primo modo, C. de Sacrosanct. Eccles.* Gregor. XV. post

alios *decis.* 519.*n.* & persona potentior, seu privilegiata dicitur etiam Hospitale Sanctissimæ Trinitatis convalescentium de Urbe, pro quo emanavit supra scriptum dubium, Gregor. XV. *d.* 529.*n.*6.*& decis* 520 *n.* 11. Nam hujusmodi Hospitale est locus pius, & Religiosus cap. *De Xenodochiis*, & cap. *Ad hæc de Relig. domib.* & sic potentior, & Sylvest Aldobran. *cons.* 40. *sub n.* 2. Simon de Pratis, *cons.* 54.*n.*4. & relictum ei factum
33 dicitur factum ecclesiæ, quæ ad hunc effectum negari non potest, quin dicatur potentior, ut firmat glos. *hic in ver. Prohibentur*, & Imol. *n.* 25. Item glos. in l. *Si ita quis.* §. *Ea lege, in ver. Interesses, ff. de ver. obligat.* Bald. *in d. Auth. Quas actiones, n.* 12. *in fin. vers Tertio modo, C. de Sacros. Eccles.* Salicet. in l. *final. n.* 14. & Jas. *n.*9. *C. de jure emph.* Natta *cons.*491. *n.* 13. Clar. *in* § *Emphyteusis, quæst.* 22. *vers. Persona autem.* Sylvester Aldobrand. qui communem dicit, & rationes allegat, *d. cons.*40.*n.*1. Gregor. XV. *d. decis.* 529.*n.* 8. & ita hoc pactum non esse contra immunitatem ecclesiasticam fuit resolutum in Congregatione particulari de mandato Sanctissimi, habita die 26. Maji 1630.

DE FEVDIS.

Cap. Insinuatione.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia si à vasallo suo recipit feudum in pignus abstinendo ab ejus servitio, non tenetur fructus in sortem computare.*
Idem in feudo sæculari, n. 4. & n. seq.
2 *Usura est lucrifacere fructus rei pignoratæ.*
3 *Res de facili redit ad primævam naturam.*
5 *Usura respectu laicorum est execranda, sed respectu clericorum execrabilior.*
6 *Lex positiva non potest super usuris quenquam privilegiare.*
7 *Dominus recipiendo rem emphyteuticam in pignus ab emphyteuta, cui pecuniam mutuavit, anteneatur computare fructus in sortem.*
8 *Feudalis, & emphyteuticus contractus sunt ejusdem naturæ.*
9 *Et decisiones loquentes de feudis locum habent in emphyteusi; si sit eadem ratio, & contrarium non reperiatur in jure expressum, & num.* 13. *&* 14.
10 *Ius accrescendi an habeat locum in emphyteusi à duobus fratribus empta ex communi pecunia, & n. seqq. usque ad fin.*
11 *Ius accrescendi in feudis, vel emphyteusi non habet locum cum plures pro se, & filiis à principio stipulantur.*
12 *Et quid si feudum, vel emphyteusis fuerint acquisita ex bonis communibus, & n. seq.*
13 *Argumentum à feudis ad emphyteusim an, & quando procedat, & n. seqq.*
14 *Feudalia jura an possint allegari in emphyteusi ad decisionem causarum, & n. seqq.*
15 *Ius accrescendi cur habeat locum in feudo empto à fratribus simul habitantibus ex communi pecunia.*
16 *Argumentum de feudis ad emphyteusim non procedit quando obstant regula, vel dispositio juris communis, & n. seqq.*
17 *Ius accrescendi non habet locum in contractibus.*
18 *Argumentum de feudo ad emphyteusim in materia juris accrescendi non procedit affirmativè, & n. seqq.*
19 *Ius accrescendi an habeat locum in emphyteusi pluribus concessa ex causa onerosa.*

INSINUATIONE. Si Ecclesia à vassallo suo recipit feudum in pignus, abstinendo ab ejus servitio, non tenetur fructus in sortem computare. Hoc dicit secundum Joan. Andr. Butr. Anchar. & Imol. Est casus singularis, qui alibi non legitur secundum, Abb. sed certè casus habetur in c. *Conquestus in fin. vers. Nisi infra, de usuris*; & ideo licet sit casus notabilis, non tamen est singularis, ut inquit Imol. *hic num.*8. *vers. Concordat*, Dividitur in duas partes. In prima ponitur dictum. In secunda limitatio, ibi, *videlicet.*

1 Nota ex textu casum valde notabilem, in quo creditor potest licitè retinere fructus rei sibi pignoratæ eis non computatis in sortem, videlicet cum ecclesia feudum proprium ecclesiæ recipit in pignus à vasallo suo, cui pecuniam mutuavit, potest enim absque vitio usuræ fructus hujusmodi lucrifacere quandiu tamen à vassallo servitium sibi debitum non recipit. Concordat d. c. *Conquestus, in fin. de usur.* cum sua glos. *in verb. de feudo*, & *hic* notant Butr. & Anchar. *num:* 3. Imola *n:* 2. & Joan. de Anan. *num.* 4. Jo. Andr. & sequaces & *in summ: text:* Sed cum aliàs fructus rei pignoratæ in sortem sint computandi, etsi creditor
2 illos lucrifaciat, usuram committat, ut c. 1. *&* 2. *infra de usur:* cap: *Ad nostram*, *il primo*, *supra de jurejur:* cap. *Cum contra, infra de pignorib. l.* 1. *&* 2. *C. de pignor actione.* Multum torquentur DD. in indaganda ratione hujus decisionis, & in solutione contrarii, indeque emerserunt plures, & varii intellectus ad hanc Decretalem, quos hic prosequuntur Jo. Andr. Cardin Imol. Abb. & alii: vera tamen, & communis solutio est, quam ponit Cardin. *n.*2. videlicet, quod dominus directus non dicitur recipere aliquid ultra sortem, quia cũ vasallus abstineat à servitiis domino debitis, perinde est ac si res pignorata non esset feudalis: Nam cum dominium directũ usque ab initio remanserit penes dominum, si dominium utile revertitur ad eum voluntate vasalli pignorantis, fit consolidatio ipsius dominii utilis cum proprieta-
3 te; unde dominus non dicitur percipere fructus ex aliena re, sed ex propria: Cùm enim vassallus interim liberetur ab obligatione, qua domino tenetur in servitiis exhibendis, consequẽter dissolvitur, vel saltem suspenditur obligatio inter eos contracta, & res feudalis redit ad primævam naturã, arg. l. *Si unus* §. *Pactus ne peteret, &* §. *seq. ff de pactis.* c. *Super quæstionem*, §. *Porrò de offic. delegat.* c. *Cum venerabilis*, ibi, *nec intelligatur de censibus.* Hoc ergo vult hæc littera, ut dominus quamdiu vasallus non præstat servitia, uti possit fructibus rei feudalis, ac si feudalis non esset. Et ita excusatur ab usuraria pravitate, & cessant contraria. Et hanc solutionem, & lecturam Cardinalis, aliis omnibus rejectis probarunt Imola *hic n.*7. *ad fin. vers. Unde alii dixerunt*, & quintò; Abb. *n.* 5. *vers. Quinta lecturam dicens eam communiorem*, & Jo. de Anan. *n.*4. *vers. Ideo dicunt alii.*

4 Sed dubiũ est an decisio hujus textus vendicet

sibi

sibi locum in feudo sæculari. Quidam opinati sunt non habere locum nisi in feudo Ecclesiastico, quia textus specificè loquitur de Ecclesia, ut patet ibi: *quam de feudo Ecclesiæ tuæ ab M. dignosceris recepisse.* Et eodem modo loquitur c. *Conquestus*, ibi: *nisi ipsa terra de feudo sit monasterij vestri, de usuris.* Et dicunt hoc esse speciale privilegium Ecclesiæ, cùm in alijs non reperiatur expressum; ideoque Jo. Andr. & sequaces summant text. in Ecclesia recipiente feudum à suo vassallo. Sed hanc opinionem confutat Host. *in summa de usur.*

5 §. *An aliquo casu, vers. Quod dicunt.* Et quidem jure optimo, quia aut hoc licitum est, aut illicitum; si licitum: ergo etiam laico, quia eadem ratio, & ideò idem jus, c. *Translato, de constitution.* cap. *Tua, de consanguinit. & affinit. at.* Si illicitum, multò minus debet concedi clerico, quàm laico, quia cùm usura respectu laicorum sit execranda, respectu clericorum est execrabilior, ut c. 1. & 2. *infra de usuris:* Nam & multa licent laicis, quæ clericis illicita sunt. c. *Fornicari, 88. distinct.* cap. *Filius, de testam.* c. 1. & *per tot. ne cleric. vel monach.* cap. *fin. de vita & honest. clericorum;* quamobrem cùm Papa hic decidat hoc licitum esse in feudo Ecclesiastico, multò fortius debet censeri licitum in feudo sæculari, arg. cap. *Per tuas, infra de donationib.* quia non debent viri Ecclesiastici esse exactores, nec lucris temporalibus inhiare, c. *Ex parte, in fine de censib.* Si enim venalitas reputatur respectu laicorum, multò fortius respectu clericorum, cap. *Nullus ita, 1. quæst. 1.* Item ratio decisionis, ut suprà à Cardinali considerata, æque viget in feudo sæculari atque Ecclesiastico, ut ipsemet Cardinal. advertit *num. 2 in fin. vers. Hoc ergo vult hæc littera.* Imol. *n. 8. vers. Et hæc ratio,* & Abb. *n. 5. vers.*

6 *Et ratio hæc facit.* Neque verò hæc Decretalis continet privilegium; quia cùm usuram utriusq; testamenti pagina detestetur, ut cap. *Quoniam,* & cap. *Super eo, de usuris,* minimè potest lex positiva super usuris quemquam privilegiare, quia sic privilegiaret super peccato, ad hoc textus optimus in c. *Sunt quidam, 25. q. 1.* & quod notat Joan. Andr. *in regula peccatum, in 3. & 4. artic. principali de reg. juris, lib. 6.* & ex communi tradit Imol. *hic n. 7. vers. Sed hoc non placet Hostiensi.* Sed continet jus commune, ut probat hæc littera in verb. *Declaramus.* Secundum Host. hic in princip. & Jo. Andr. *num. 1.* & Cardin. *post princip. vers. Alij dicunt,* quod hoc continet gratiam. Nam declaratio novum jus non inducit, sed quod priùs latebat, manifestat, l. *Hæredes palam, §. Si quid post factum, ff. de testam.* & probavi latissimè in cap. *Quoniam, à n. 15. suprà de constitutionib.* Conclude igitur decisionem hujus textûs obtinere tam in feudo Ecclesiastico, quàm sæculari. Ideoque Card. & Abb. non summant Decretalem in Ecclesia, sed in domino recipiente feudum in pignus à vassallo suo juxta communem intellectum, & Joan. de Anan. summat in Ecclesia, vel domino, & hoc teneas.

7 Sed majus dubium est, nunquid decisio hujus textûs vendicet sibi locum in domino recipiente rem emphyteuticam in pignus ab emphyteuta, cui pecuniam mutuavit. Host. *hic n. 6. vers. Quid de emphyteuta,* simpliciter dicit: Consulas Principem. Et mox remittit ad summam *in tit. de usuris, §. An aliquo casu, vers. Quid ergo de emphyteuta.* Ubi ait fortè idem esse in emphyteuta quod in vassallo, quia ead. ratio. Deinde refert contrariam opinionem, quia non gratuitò recipit emphyteuta sicut vassallus. Nam emphyteuta in introitu solvit certam pecuniæ quantitatem. Et tandem concludit super hoc Papam esse consulendum, & eum simpliciter refert Jo. And. *hic num. 3.* Sed Anton. de Butr. *n. 4. circa fin. vers. An autem dispositio,* dicit rem esse extra dubiû, si contractus emphyteuticus non teneat, quia tunc dominus recipit fructus non ex pignore, sed ex re propria, & ideo non tenetur eos in sortem computare. Quod planum est. Sed si contractus teneat, Butr. dicit rem dubiam, quia tunc aliqualiter læduntur regulæ juris. Et ideo non audet trahere dispositionem hujus textûs ad alium casum, nisi extensio fieret per habentem potestatem extendendi & jus condendi.

Tu considera, quia cùm hæc Decretalis non contineat privilegium, vel gratiam, sed jus commune, ut ostensum est *suprà n. 6.* quod deciditur in feudo, potest etiam intelligi decisum in emphyteusi, quia in utroque militat eadem ratio. Nam sicut dominus quamdiù remittit servitium vassallo, non censetur percipere fructus ex re pignorata, sed ex re propria, quia interim res feudalis redit ad primævam naturam, & dominium utile censetur consolidatum cum proprietate: eàdem ratione quamdiù dominus remittit emphyteutæ mercedem, seu pensionem solvendam, res emphyteutica pignori tradita revertitur ad primævam naturam, & dominium utile cum directo consolidatur, itaut propterea dominus non ex re pignorata, sed ex re propria fructus percipiat, ob quam rationem ita concludit Jo. de Imola *hic n. 8. post med. vers. An autem dispositio.* Subdens hoc satis posse de jure sustineri, ex quo per omnia est eadem ratio, licèt Doctores videantur velle contrarium, videlicet non esse faciendam extensionem extra istum casum, ut hic per Cardi-

8 nal. *in 5. quæst.* Sed ut præd xi, hæc non est extensio, sed comprehensio, quia contractus feudalis, & emphyteuticus sunt ejusdem naturæ, ut notat Speculat. *in tit. de feudis, §. Quoniam super homagijs,*

9 *n. 36. ad fin. vers. Non intueresset etiam,* & ubi concurrit ead. ratio, nec contrarium reperitur in jure expressum, decisiones loquentes de feudo vendicant etiam sibi locum in emphyteusi, ut notat Bald. in *c. 1. in fin. quibus modis feud. constitui pot. in usib. feud.* Paulus de Castro *cons. 260. Notandum, in fin. lib. 2.* Alex. *cons. 7. In consultatione, n. 5. lib 5.* & est communis opinio, ut attestatur Socin. Sen. *in cons. 167 Non inutilis quæstio, n. 24. lib. 2.* Latissimè Everard. *in suo censur. legali in loco à feudo ad emphyteusim,* & latiùs dicetur *infrà n. 13. & seqq.*

10 Extra QUÆRO, an sicut in feudo, ita & in emphyteusi à duobus fratribus empta ex communi pecunia habeat locum jus accrescendi, nec ne?

Communis est regula pertinens tam ad feuda, quàm ad emphyteuses, quòd cùm duo, plures ve pro se, & filijs à principio stipulantur feudum, vel emphyteusin, licèt postea aliquis ex eis sine prole decedat, ejus portio alijs superstitibus non accrescat, sed ad dominum directum revertatur, ut de feudo dicit esse communem opinionem Clar. *§. Feudum, q. 77.* & in emphyteusin, *in §. Emphyteusis quæst. 39.* Corbul. *de jure emphyteutic. tit. de caus.*

11 *privat. ob lin. finit. num. 83.* Quæ regula limitatur quidem in feudo, quoties fuerit acquisitum per

fratres ex bonis communibus per text. in c. 1. *de bon: fratr.* & glos: in c. 1. §. *Cum verò Conradus aliàs. Et quia vidimus*, in verb: *Nominatim, de his qui feud. dar. poss.* Alvaror. *ibi n. 9. vers. Oppono.* Berous *cons: 113. n. 43. in 2. vol.* Ludovicus Roman. in l. *fin. C. Quand: non pet. par. pet. accresc. n. 41. vers. Aut hoc non convenit.* Sed hujusmodi limitatio nusquam traditur à Doctoribus in emphyteusi. Quamobrem dubitatur, an in ea quoque sibi locum debeat vendicare.

13 Pro opinione affirmativa adducitur Bart. in l. *Si mihi, & Titio, n. 4 ff de verb. oblig.* dum ad solvendas plures quæstiones circa jus accrescendi in emphyteusi adducit tex. loquentes de feudis, quasi sentiat, quicquid in feudis de jure accrescendi est dispositum in usibus feudorum, habere etiam locum in emphyteusi in omnibus, & per omnia, & ita Bartol. sentire interpretatur Castr. d. l. *Si mihi, & Titio, n. 3.* Corbul. post Salic. *in tit: de caus. privat. ob lim: finit. n. 119.* Everard. *in loco à feudis ad emphyteus: n. 19.* ubi Cyn. & Alber. in hanc sententiam citat: & in hac materia juris accrescendi validum esse argumentum de feudo ad emphyteusim tradit Jas. in ead. l. *Si mihi, & Titio, n. 12 vers. primum fundamentum,* & Bald. *cons. 250. incip.*
14 *Considerandam, n. 2. in 2. vol.* Quæ opinio quoad casum nostrum confirmari potest. Nam quamvis valdè sit controversa ea quæstio, An jura feudalia possint allegari in alijs materijs, & præsertim in emphyteusi ad decisionem causarum, quam latissimè examinat Jas. in l. 1. *C. de jure emphyteutic. n. 55.* & Everard. *in locis supracit.* tamen non videtur dubitandum, quin allegari possint quotiescunque sunt fundata in justa, & naturali ratione, ut per Jas. in d. l. 1. *num: 60.* Everard. *ibid: nu. 44.* Roman. *cons: 112. n. 4.* ubi Apostilla, *in verb: Validum,* alios citat. At verò ratio, propter quam jus
15 feudorum disponens, ut in feudo empto a fratribus simul habitantibus ex communi pecunia habeat locum jus accrescendi, ea est, quam *ibi in princ.* reddit Bald. scilicet quia simul cohabitantes censentur sibi invicem prospicere, & auxiliari; & ideo quisque illorum videtur velle, ut alter sibi sine prole decedenti in feudo succedat. Quæ ratio est planè justa, & naturalis; & ideo ab hoc jure in justa, & naturali ratione fundato ex supradictis argui potest ad emphyteusim. Contrarium tamen, videlicet hujusmodi limitationem non procedere in emphyteusi, probari videtur,
16 quia de feudo ad emphyteusim secundùm communem sententiam non licet arguere in casibus, in quibus obstant regulæ, vel dispositio juris communis, ut conciliando opiniones declarat Alex. in l. *Divortio, § In feudum, n. 3. ff. de solut matr.* Et hanc opinionem testatur esse communem Apostilla ad Roman. *in d. cons: 112. in verb. Validum.*
17 Quin verò hoc casu obstet regula juris communis, non est quod dubitemus, cùm in contractibus, ut est emphyteusis, non habeat locum jus ac-
18 crescendi, d. l. *Si mihi, & Titio,* ubi DD. Qua ratione Ludov. Roman. in l. *fin. C quando non pet. par. pet. accresc. n. 53. vers. Non obstat tertium fundamentum,* scribit in materia jus accrescendi non procedere argumentum de feudo ad emphyteusim. Quod confirmatur ex Bald. *in auth. Quas ruinas, C. de sacros. Ecclesijs*, dum quærens de jure accrescendi in emphyteusi, utitur argumentis deductis ab ipso jure accrescendi, non autem à juribus feudorum, ut animadvertit Castren. d. l. *Si mihi, & Titio, prope fin. vers. Bald autem.* Idem sentire videtur Alex. in d. l. *Si mihi, & Titio, n. 11. & 15. in fin.*, ubi expressè confutat doctrinam Bartoli argumentis de feudo ad emphyteusin. Quibus possunt etiam adjungi multi Doctores, & præsertim Raphaël Cuman. & Imol. relati ibidem per Alex. *num: 15.* qui in illa quæstione, An inter fratres descendentes à primo investito habeat locum jus accrescendi? assentiuntur Bartolo propter quartam rationem ab eo traditam, improbatis primis tribus, inter quas erat ratio illa; quòd ita erat decisum in feudis per jura feudalia. Quam rationem cùm impugnent, satis ostendunt se non putare in hac materia juris accrescendi rectè argui à feudo ad emphyteusim. Idemque sentire videtur Bald. in d. l. *unic. C. quand: non pet. par: pet: accresc. n. 30.* ubi omnibus rationibus Bartoli in eadem quæstione juris accrescendi reprobatis, eidem opinioni, quam Bartol. tuetur adhærendo, rationem aliam deducit, quæ non ex jure feudorum, sed ex communi jure civili depromitur. Accedit quòd cùm Doctores exactè, & distinctè tam quoad feudum, quàm quoad emphyteusim casus omnes proponant, eos decidant, in quibus jus accrescendi locum habet, vel non, inter quos præ alijs diligenter, & prolixè materiam hanc prosequitur Roman. in d. l. *fin.* & cùm agunt de jure accrescendi in feudis, hujusmodi limitationem semper adducant: Cùm autem agitur de emphyteusi, ejusdem limitationis mentionem non faciant: satis insinuare videntur non debere locum sibi vendicare; quin etiam expres-
19 se quodammodo sentire videntur eam in emphyteusi non habere locum, dum in specie scribunt in emphyteusi concessa duobus, ex causa onerosa, habere locum jus accrescendi si concedentis interest, ut cùm magna est pensio fructibus correspondens: Cùm autem non interest concedentis, ut cùm minima est pensio, non habere locum, ut per Alex post alios d. l. *Si mihi, n. 12. & 13.* & sic non distinguunt an emphyteusis sit empta ex pecunia communi, sed tantùm an intersit concedentis. Et cùm hic contractus duorum fratrum de communi pecunia ementium sit frequentissimus, & DD. in specie agant de duobus ex causa onerosa investitis: sanè expressissent, si in eo sensissent habere locum jus accrescendi, & tamen contrarium potius affirmare videntur, cùm dicunt generaliter in emphyteusi ex causa onerosa duobus concessa non habere locum jus accrescendi, nisi intersit concedentis, ut dictum est.

Bartoli auctoritas in d. l. *Si mihi, & Titio,* ad rem facere non videtur, tametsi enim ad confirmationem eorum, quæ scribit de jure accrescendi in emphyteusi, adducat jura feudalia; non tamen inde sequitur, ut sentiat in materia juris accrescendi emphyteusim debere regulari in omnibus secundum naturam feudi; quod probatur primò, quia si id Bartol. sensisset, non oportuisset ad confirmandas, quas sequitur opiniones, adducere alias rationes, sed satis fuisset citare textus de feudo loquentes, & tamen Bartol. quasi eis non quiescens, adducit alias rationes, quas putat fortiores, quàm adduxere textus loquentes de feudis, ut patet ibi *num. 5.*

Secundò quia cùm alię rationes, quas Bart. adducit deducantur à jure cõmuni, & à contracti-
bus

bus, & ultimis voluntatibus, quasi velit in materia juris accrescendi quod in illis disponitur, etiam in his locum habere, nescio cur velimus postea prævalere potius in emphyteusi jus feudorum, ad inducendam hanc limitationem, quam contractum, in quibus hæc limitatio locum non habet ad eam excludendam. Neq; obstat quòd Bartoli doctrina in d. l. *Si mihi, & Titio*, sit communiter approbata teste Alexan. ibi *nu.* 11. quia est approbata quoad opiniones, quas defendit, scilicet quando habeat locum jus accrescendi in emphyteusi, non autem quoad rationes, & præsertim eâ, quæ arguit de jure feudorum, quam multi DD. impugnant, ut suprà est dictum. Paulus de Castro, qui solus ex his explicitè sentit quicquid in materia juris accrescendi in feudo disponitur, habere locum in emphyteusi, hanc opinionem tribuit Bartolo, cùm re verâ ita non sentiat, ut est demonstratum. Salicet. in l. *unic. C. quan. non pet. part. pet. accresc.* etsi examinatis nonnullis quæstionibus de jure accrescendi in feudis, *nu.* 20. quærat de emphyteusi, ut subjiciat quæstionem esse decisam ex his, quæ dixerat de feudo: tamen hoc ideò dixit, quia in illis quæstionibus, quas circa feudum examinaverat, quæ scripserat in materia juris accrescendi, conveniebant cum emphyteusi, & regulæ juris congruebant utriq; , ut eum legenti patebit. Sed in casu nostro regulæ juris in emphyteusi repugnant, ut est dictum Everard. tametsi apertè dicit disposita in feudo quoad jus accrescendi habere locum in emphyteusi: tamen postea videtur dubitare, cùm lectorem rejicit ad loca vulgata. Quin etiam Angel. Cyn. & Alber. ab ipso citati, sicut & Bald. *in d. cons.* 250. parum ad rem faciunt. Nam cùm dixissent in feudo duobus concesso non habere locum jus accrescendi, postea subdunt idem in emphyteusi. Quibus in locis ipsi rectè arguunt. Nam cùm in contractibus non habet locum jus accrescendi per d. l. *Si mihi, & Titio*, & tam feuda, quàm emphyteuses sint contractus, & sic regulæ juris quoad jus accrescendi negandum utrique congruant, rectè arguunt de feudo ad emphyteusin. At non è converso licet arguere ad jus accrescendi inducendum, ut scilicet quoties habet locum in feudo, habeat etiam locum in emphyteusi, quia in hoc casu jus speciale unius non trahitur ad aliud juris regulâ repugnante, quæ jus accrescendi non admittit in contractibus. Corbul. id perfunctoriè dicit, & citat Bart. & Salicet. ex quibus hoc non colligitur ut dictum est.

Itaque cum quæstio sit valdè dubia, nec à Doctoribus apertè explicata, nunquam auderem consulere, ut statueretur in hoc casu habere locũ jus accrescendi, cùm in casu tam frequenti nullum Doctorem invenire potuerimus, cujus auctoritate in re tam gravi, & exemplari inniti possemus.

DE FEUDIS.

Cap. Ex parte.

SUMMARIUM.

1 *Feudum per obitum vassalli ad Ecclesiam revertitur.*
Declaratur, ut nn. seqq.

2 *Feudum personale ad filium non extenditur.*

3 *Fœmina non succedit in feudo, nisi expressè sit cautum in investitura.*

4 *Iuramentum de non infeudando Papâ inconsulto refertur tantùm ad bona, quæ nunquam fuerunt infeudata, non autem ad bona feudalia.*
Bona infeudari, seu emphyteuticari solita non sunt de mensa Ecclesiæ, ibid. & n. 9.

5 *Iuramentum de non infeudando intelligitur ut terram non feudalem constituat feudalem.*

6 *Iuramentum de non alienando non extenditur ad bona in emphyteusim dari solita.*

7 *Bona Ecclesiæ dicuntur solita dari in feudum, vel emphyteusim, quando infra quadraginta annos bis fuerunt data.*

8 *Bona desinunt esse feudalia quando Prælatus ea descripsit inter bona mensæ Ecclesiæ, vel quando ex illis fructus collegit, tanquam ex bonis mensæ incorporatis.*

10 *Feudalia bona per alienationem vassalli ad Ecclesiam devoluta Episcopus de novo infeudare potest filio, vel consanguineo alienantis, non obstante juramento de non infeudando.*

11 *Item potest illa infeudare etiam extraneo si sit talis, ut mediante illius personâ possit Ecclesia bona sic alienata recuperare.*

12 *Vassallus alienans feudum sine consensu domini directi cadit ipso jure à feudo.*

13 *Papa an possit in præjudicium successorum investire aliquem de feudo nondum devoluto consentiente vassallo, & nn. seqq.*
Et quid post Bullam Pij V. n. 30. & seqq. usq. in finem.

14 *Et an possit sine consilio, & assensu Cardinalium declarare super evidenti utilitate, & n. 18. & seqq. usq: ad n. 30.*

15 *Successor non tenetur ratam habere investituram non expletam prædecessoris de feudo, quod alius tenet, nisi eo consentiente alius fuerit investitus.*

16 *Investitura de feudo nondum aperto de consensu vassalli non expirat morte infeudantis.*

17 *Et ligat successorem.*

18 *Papa potest ardua explicare sine Cardinalibus.*
De potestate absoluta, n. 24.

19 *Nec valet contraria consuetudo.*
Et lex contraria non ligat successorem, n. 23.
Præscriptio contra supremam Papæ authoritatem non valet, d. n. 19.

20 *Cathedralium potestas à solo Papa emanat.*

21 *Papa de honestate non potest ardua tractare sine Cardinalibus.*

22 *Valet tamen consuetudo in contrarium.*

25 *Cardinalium consensus in infeudatione magnæ civitatis de necessitate non requiritur, sed de honestate tantùm.*

26 *Princeps potest infeudare nedum civitatem, sed etiam provinciam, & Ducatum.*

27 *Causa evidentis utilitatis infeudationis an præsumatur in Papa, & an sit standum illius assertioni.*

28 *Bona infeudari solita possunt de novo in feudum concedi, & causa præsumitur ab initio intervenisse.*

29 *Alienatio ritè, & rectè facta non potest per successorem infringi.*

30 *Civitates, & loca Ecclesiæ Romanæ infeudari, seu alienari solita ad eam devoluta, & devolvenda, ipso jure Cameræ Apostolicæ incorporata censentur ex Bulla Pij V.*

Etiam

Etiam antequam devolvantur ex declaratoria Innocentij IX. n. 34. & seq.

31 *Et de hujusmodi infeudatione tractantes, eamque Papa insinuantes sunt excommunicati, & alias pœnas incurrunt, ut in eadem Bulla Pij V.*

32 *Cardinales jurant loca Ecclesiæ Romanæ non infeudare.*

33 *Et idem jurat electus in Papam.*

36 *Papa potest durante generatione investiti in feudo aliis investituram concedere in casum devolutionis.*

Setus stante Declaratoriâ Innocentij IX. num. 34 & 35.

37 *Bulla Pij V de non infeudandis locis Romanæ Ecclesiæ comprehendit etiam gubernia ultra triennium.*

38 *Sed non comprehendit terras, & loca confiscata.*

39 *Item nec loca, quæ Camera Apostolica emit à Baronibus.*

1 EX PARTE. Ponit tres casus, in quibus
non obstante juramento de non infeudan-
do potest Episcopus antiquum feudum ad
Ecclesiam reversum novo vassallo concedere.
Hoc dicit, & est casus valdè notabilis interpre-
tans juramentum de non alienando, secundùm
Abbatem. Communis divisio. Secunda ibi, *In
prima*.

Nota primò, ibi, *Vassallum decedere*. per obitum
vassalli feudum ad Ecclesiam redire, quod intel-
lige quando feudum est personale, quia ad filium
non extenditur, ut *in tit: quib: mod: feud: acquir: cir-
ca princ.* alias est *in tit: de ijs, qui feud: dar: pos:* §. 1.
2 Host. *hic n. 1. in ver: Redire.* Vel quando fuit con-
cessum pro se, & filijs, & vassallus decedit non
3 superstitibus filijs masculis; nam fœmina, nisi ex-
pressè sit cautum in investitura non succedit in
feudo, ut c. 1. § *Hoc autem de ijs, qui feud. dar: pos.* &
c. 1. §. *Filia, de success: feud.* Host. *ubi suprà.* Jo. Andr.
n. 1. in ver: Redire, Anchar. *in 2. not.* & Abb. *nu: 2.* &
est communis regula, ut Decius inquit *cons: 139.*
incip: *Et dil: gener, n. 2. vers: Sed tantum,* ubi alle-
gat concord. & Clar. *in §. Feudum, q. 73. in princ.*

4 Secundò nota ibi, *quamvis juramento tenearis
adstrictus.* Juramentum præstitum à prælato de
non infeudando Romano Pontifice inconsulto
referri tantùm ad bona, quæ sunt de mensa Ec-
clesiæ, id est, quorum dominium directum, & uti-
le est penes Ecclesiam, & sic ad illa, quæ nun-
quam fuerunt infeudata, non autem ad bona feu-
dalia, seu ab antiquo in feudum dari solita. Hæc
namque si ad Ecclesiam revertantur, de novo ab
Episcopo infeudari possunt, juramento non ob-
stante, ut hic est casus in primo responso, & no-
tat Bernardus hic post casum Innoc: *in princ:* &
ad finem. in ver. Concedas, Abb. Antiq. *in ver: De no-
vo*, Host. *num: 1. in ver: Infeudare*, & *in ver: De novo*,
Jo. Andr. *num: 1. in eod: ver:* Butr. *in 1. not.* Anchar.
5 *num: 1.* & Abb. Sicul. *in 2. not.* Et est ratio secun-
dum Innoc. quia juramentum de non infeudan-
do intelligitur ut rem feudaratiam constituat, id
est, ut terram non feudalem constituat feuda-
lem, ut explicat Jo. Andr. *ubi suprà.*

6 Et quod dictum est de feudo, idem intelligas
de emphyteusi: nam juramentum de non alie-
nando non extenditur ad bona emphyteuticalia,
ut hic per Abbatem *in 2. not.* Ad hoc Extravag.
Pauli II. *Ambitiosæ, de reb: Eccles: non alienan.* ibi, Ac
de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo
concedi solitis.

7 Dicitur autem res Ecclesiæ consueta dari in
emphyteusim, vel in feudum quoad hoc, ut pos-
sit alienari sine solemnitate, c. 1. *de reb: Eccles: non
alienan: lib: 6.* & c *Sine exceptione, 12. q. 2.* Quando
ita fuit concessa, saltem per duas vices, & lapsi
fuerunt quadraginta anni, ut in emphyteusi te-
net Dec. *cons: 142 Prætenui facultate, num: 4. vers:
Et solùm superest respondere*, ubi allegat Bald. in l.
De quibus, num: 85. ff de legib. qui tamen nihil dicit
de duabus investituris, sed tantùm de tempore
annorum quadraginta. Et in feudo originaliter
voluit Jacob. de Beluis, in c. 1. *tit: 1. In usibus feud:
& in tit: Episcopum, vel Abbatem*, cap. 1. ubi conclu-
dit rem dici consuetam infeudari, quando intra
quadraginta annos bis fuit data suadente utilita-
te, & eum sequitur Imola *hic num: 37.* Et consu-
lendo Jas. *in cons. 155. Ut veritas. col: 3. paulò post
princ: vers: Dicitur autem res Ecclesiæ consueta dari in
feudum, vol: 2.* ubi alios citat, & dicit ab hac sen-
tentia neminem discrepare. Afflict. *dec: 305. num:
10.* Clar. *de communi in § Feudum. quæst. 13 num: 4:
vers: Nunc pro intelligentia quæro.* Et quamvis refe-
rat Curt. jun *de feud: in 1. par: 2. partis principalis,
quæst: 4.* & Ruin. *in consil. 35. num 30. lib: 1.* dicen-
tes sufficere, ut præcesserit una tantùm infeuda-
tio solemniter facta sine aliquo temporis cursu,
vel pluralitate actuum, & hanc esse communem
opinionem: tamen, ut ait Clarus, hæc opinio non
transit sine difficultate: & ideo prima esset tenen-
da tanquam tutior, & quæ minus favet alienatio-
ni rerum ecclesiasticarum. Sed tamen Domini
de Rota *dec. 160. num: 5. part: 2. divers:* pluribus
citatis dicunt istud solitum probari, aut per duas
locationes cum cursu quadraginta annorum, aut
per unam solemniter factam: & hanc esse com-
munem conclusionem, quam tenuit Rota *in Za-
moren. Locationis* coram Seraphino, 24. *Decembris
1579.*

8 E converso autem res dicitur non amplius so-
lita infeudari, quando prælatus eam descripsit in-
ter bona mensæ Ecclesiæ, vel quando per mul-
tum tempus collegit fructus ipsius rei solitæ in-
feudari, prout facere consuevit ex aliis rebus, &
bonis mensæ incorporatis. Et hanc opinionem
dicunt esse communem Moderni, quos refert
Curtius jun. *in d. 1. par: 2. partis principalis, q. 5.* &
sequitur Clar. *ubi suprà.*

9 Et hinc collige, bona consueta infeudari, vel
dari in emphyteusin, non esse de mensa, quia in il-
lis Ecclesia non habet dominium utile, sed solùm
directum, ut hic declarat Imol. *in fine*, & sentit
Innoc. *in ver: Concedas*, cum quo Host. & Jo. Andr.
num: 4 in eodem ver: & alii transeunt.

10 Tertiò nota ibi, *filium, vel consanguineum*. Bona
feudalia per alienationem vassalli ad Ecclesiam
devoluta, juxta text. *in §. 2. & 3. quib. modis feud.
amitt.* posse de novo ab Episcopo infeudar. filio,
vel consanguineo ipsius vassalli alienantis non
obstante juramento de non infeudando, ut simi-
liter hic est casus in secundo responso.

11 Quartò nota ex ultimo responso Episcopū non
obstante hujusmodi juramento de non infeudan-
do posse infeudare bona propter alienationem
vassalli ad Ecclesiam devoluta, non tamen filio,
& consanguineo vassalli, ut in *præcedenti notab.* sed
etiam

etiam extraneo, si sit talis, ut mediante illius per-
sonâ possit Ecclesia bona alienata recuperare, ut
in littera, scilicet de facto, quia de jure vassallus
12 alienans absque consensu domini directi ipso ju-
re cadit à feudo, seu à jure feudi, secundùm Inno-
cent. *hic circa medium, in ver. Recuperare*, Abb. An-
tiq. *n. 1. in eod. ver.* Host. *nu.* 4. & Jo. Andr. *nu.* 3.
13 Extra QUÆRO, An Papa possit in præjudi-
cium successorum investire aliquem de feudo
nondum devoluto, consentiente vassallo. Et cùm
debeat constare de vera & evidenti utilitate Ec-
clesiæ stante declaratione Gregorii XIV. in Con-
sistorio secreto, de qua *infrà sub n. 33.* An Papa
possit sine consilio, & assensu Cardinalium de-
clarare hanc evidentem utilitatem.

15 Quoad primum dubium videtur affirmativè
respondendum per tex. apertum in c. 1. *qui success.
feud. dar. ten.* ubi disponitur expressè, & ita sum-
mat Bald. ut quamvis successor Prælati non co-
gatur investituram à Prædecessore factam, & non
completam de feudo, quod alius tenet ratam ha-
bere, tamen id locum non habet, si eo consen-
tiente, qui feudum tenet, sit alius investitus. Nam
consensus hujusmodi operatur, ut successor Præ
latus teneatur complere, cùm aliter non tenere-
tur, quasi infeudatio rei, quam non tenebat in-
feudans, cùm non remanserit in finibus promis-
sionis seu promissio in finibus investituræ verba-
lis, ut considerat Isern. in d. c. 1. *nu.* 5. & opera-
tur, ut factum Prædecessoris dicatur tunc de jure
16 consummatum. Ex quo sequitur, ut cùm jam gra-
tia sit facta cum effectu, non expiret per obitum
concedentis ut ponderat ibi Bald. *nu.* 4. Alvarot.
nu. 3. Præpos. *nu* 2. & Jacobin. *nu* 2. Et ratio est
patens: nam cùm talis investitura sit valida, quia
jure feudorum fulcitur, nec malè factum dica-
tur, quod fit legis authoritate, ut advertit Isern.
17 *ubi suprà n. 13. vers: Unde dic:* Prælatus dicitur ritè
concessisse: unde perinde judicandum est, ac si
ipsa Ecclesia contraxisset, quæ nunquam mori-
tur, ita Bald: *ibi ante nu:* 5. qui inferiùs *nu:* 12. in-
nuit sine consensu vassalli tenentis obligationem
Prælati dici personalem, quæ successorem non
obligat, quia nihil in eum transmittit: At cum
consensu dicetur realis, & perpetua obligatio
Ecclesiæ, quæ obligat successorem.

18 Secundum dubium similiter videtur affirma-
tivè resolvendum, cùm vera & communis sit scri-
bentium conclusio, Papam solum posse sine Car-
dinalibus ardua explicare, ut testatur Gemin. qui
adductis in contrarium respondet, in c. *Super eo,
num: 4. vers. Communis conclusio, de heret: lib:6.* Et
hanc esse veriorem sententiam ostendit Hier.
Zanettinus *in tract: de differ. jur: civil: & can. in 24.
differ: num:* 33. quam etiam veram & communem
dicit, & latissimè comprobat Cardinal: Jacob.
*de Concil: lib: 7. art: 5. de Cap: conclus. in vers: Octavò
facit, num:* 117. *cum pluribus seqq: & in responsione ad
19 contraria in vers: Ad illud* 259. Et in tantum potest
Pontifex ardua per se expedire, ut si in contra-
rium adesset consuetudo, illa non valeret; tum
quia esset præscribere contra supremam potesta-
tem Papæ, contra quam non valet aliqua præscri-
ptio, ut notat Abb. in c. 2. *num: 4. de Cleric: non re-
sid:* sequitur Jas. in l. *Placet, num: 11. C. de Sacros. Ec-
cles.* Tum quia Cardinalium potestas à solo Papa
20 emanat, ut tradit Archid. in c. *Ubi periculum col: 4.
circ. fin:* ibi, (Dominorum autem Cardinalium
potentia est ab homine: nam quicquid possunt,
habent a Papa.) *De elect: lib: 6.* & post eum An-
dreas Barbat. *in tract: de præstant: Cardinal: q. 1. n.*
12. & Petr. de Raven. *in tract: de consuetud: sect:*
21 *1. num:* 33. quem sequutus fuit Rocch. de Curte
in simili suo tractatu, *num:* 114. ubi ait de hone-
state Papam non posse ardua tractare sine Cardi-
22 nalibus; & tamen valere consuetudinem in con-
trarium. Et rationem reddit, quia talis consuetu-
do habet concursum juris communis, cùm de
jure communi Papa possit ardua tractare sine
Cardinalibus, secundùm communem opinio-
23 nem. Imo etiamsi de hoc esset lex expressa, illa
non esset attendenda, quia par in parem non ha-
bet imperium, cap. *Innotuit, de elect:* de quo latissi-
mè Barbat. *cons: 1. lib: 1. per tot.* & per tacitam
contraventionem Papa videretur eam tollere,
ut ait Zanettinus *ubi suprà n.* 36. quæ omnia ve-
24 rissima esse de potestate Summi Pontificis abso-
luta, seu, ut ajunt, de plenitudine potestatis, plu-
ribus rationibus confirmat Cardin. Paleot. *de
Sacr: Consist: consult: par: 1. q. 3.*

25 Et quamvis de infeudatione magnæ civitatis
loquens Bald: in l. *Cum multa, n. 2. C de bon: quæ
liber.* dixerit debere intervenire communem
consensum Cardinalium: tamen ejus dictum
communiter intelligunt Doctores de honestate
tantùm, non de necessitate, ut respondet Zanetti-
nus *ubi supra num: 36. vers. Et ad allegata in con-
trarium*, qui priùs citaverat ipsum Baldum *sub
num:* 33. & in propriis terminis declarat Cardin.
Alex. in cap. 1. *Episcopum, vel Abbatem in usum:
feud: post princip.* concluditque valere hujusmodi
actum Papæ sine Cardinalibus, quem sequitur
alios referens Claud. *in suo speculo feud: fol:* 131.
vers: Nam quantum, & Redoanus per eadem ner
verba *in tract: de reb. Ecclesiæ non alienan: cas: 5. nu.*
21. ubi itidem testantur hanc esse crebriorem o-
pinionem.

Et verè ita debere intelligi dictam doctrinam
Baldi de honestate tantùm, non de necessitate,
suadetur: nam ipse in d. l. *Cum multa*, se remittit
ad dicta per eum in l. *Humanum, C. de legibus*, ubi
præcisè *num:* 2. dicit formam illius legis esse de
honestate, non de necessitate, cùm ibi dicatur
26 *humanum*, non autem *necessarium*, & subdit reten-
tis illis terminis, sine dubio Principem posse in-
feudare nedum civitatem, sed & provinciam, &
Ducatum, & ut ait Castren: *ibi in fine, num* 16. licèt
dicatur, Papam omnia facere cum consilio Car-
dinalium; si tamen facit sine eis, valet; & sequitur
in l. *Lex est, num: 5 ff. eod. tit.*

Et ex his non videtur dubitandum, quin Papa
solus totaliter explicare possit talem investitu-
ram de feudo nondum devoluto, & causas evi-
dentis utilitatis declarare.

27 Quibus addi potest, quòd etiamsi versaremur
in dubio an causa subesset, vel non subesset, ad-
huc Summo Pontifice asserente, præsumeretur,
ut benè per Claud: *in Specul: feud: in ver: Causa le-
gitima, fol:* 123 præsertim si versaremur in mate-
ria non suspecta, quòd infeudatio fiat in consan-
guineos, ut considerat Præpos. in c. *Non liceat, 12. q.
2. n.* 7. Et in hac materia sunt vidēdę distinctiones
per d. Claudium factæ, quādo causa potest subes-
se, & non subesse; & quando exprimitur, & quan-
do non. Conclusio [illegible]um est, si causa exprimitur,
quæ tēpore concessionis potuit intervenire, præ-
sumi-

sumitur etiam sine interventu Cardinalium, vel Procerum, ut dicit ipse *num.* 132. per ead. met. verba Redoan. *d. casu.* 5. *n.* 22.

Et secundum distinctiones ejusdem Claudij sunt intelligenda, quæ sub lungo involucro verborum dicit Bellam in c. *Per principalem, nu.* 106. *vers. Quarta quæstio*, ubi relinquit cugitandum, & in c. *Non liceat Papæ*, 12 *q.* 2 *ante n.* 16. ubi præcisè asserit: Si non laborat mala suspicio contra Papam, quia in nimis propinquum non fit alienatio, standom esse litteris, & expressioni Papæ.

Et pariter Navar. in suis Commentarijs super d. c. *Non liceat Papæ*, § 12. *n.* 7. *& seq. sub n.* 9. sentit standum esse assertioni Papæ de causa justa, si ipse exprimat se ad id ex justa causa muveri.

Et eò magis si tractaretur de feudo antiquo, quo casu cùm præsumatur ab initio intervenisse hujusmodi causa, & ubi id Innoc. III. hic concedat, ut solita infeudari de novo infeudari possunt. Rectè dicit Bald. in c 1. *num*: 3. *Qui feud. dar. poss* causa utilitatis præsumi quando feudū est apertum.

29 Quando autem alienatio fit ritè & rectè, manifesti juris est, nec alienantem, nec successorem posse illam infringere, ut tradunt Isern. & cæteri Scribentes in d. t. 1. *Qui feudum dare teneantur*, & Claud. *in d. Specul fol.* 151.

30 Cæterùm adverte, qoia præmissa non videntur procedere post Constitutiones à Romanis Puntificibus hac de re editas. Nam Pius V. *in Const. 35. Admonet*, edita quarto Kalend. Aprilis 1567. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 221. statuit, ut civitates, & loca S.R.E. etiam in feudum, aut quemcunque alium alienationis titulum dari solita ad Sedem Apostolicam quomodolibet devoluta, & pro tempore devolvenda eo ipso Cameræ Apostolicæ absq; alia declaratione incorporata censeantur, perinde ac si nunquam in feudum, vel alium titulom concessa fuissent, ut *in* §. 2. Ac præ-
31 terea statuit *in* §. 3. ut de hujusmodi alienationibus, & infeudationibus tractantes, consulentes, aut aliàs verba facientes, easq; Summo Puntifici per se, vel per alium insinuantes, vel suadentes extommunicationis pœnam, ac læsæ Majestatia etiam in primo capite, & confiscationis bonorū, privationisque dignitatum, ac beneficiorum eo
32 ipso incurrant. Et *in* §. 9. addit, ut Cardinales in assumptione pilei, & sede vacante in conclavi jurare debeant prædictam Constitutionem observare, eique non contravenire, nec Pontificibus contrafacientibus consentire, aut absolutionem à juramento petere, nec oblatam, aut concessam
33 acceprare. Et assumptus in Summum Pontificem id ipsum promittat, ac juret, & post coronationem suis litteris confirmet: ut latius in ipsa Constitutione, quam postea confirmàrunt Pontifices successores Gregor. XIII. *Constitut.* 3. *Inter cætera, in Bullar. to.* 2. *pag.* 363. Sixtus V. *Constit.* 26. *Quanta, eod. tom. pag* 520. Gregor. XIV. *Constit.* 1. *Romanus Pontifex, pag.* 286. Et ad hæc usque tempora multum dubitari poterat de intellectu illorum verborum Bullæ Pij V. Et pro tempore devolvenda. An scilicet comprehenderent loca nondum devoluta tempore infeudationis. Et eò magis quia idem Gregorius XIV. in Consistorio secreto Romæ apud S. Marcum die ven. 13. Septembris 1591. habito, sententijs tamen S.R.E. Cardinalium, qui tunc aderant, minimè requisitis, quinimò multis eorum expressè contradicentibus, declaravit, & decrevit Pius V. Constitutione prædicta non prohiberi feudum nondum devolutum, quandu necessitas, aut evidens & vera Ecclesiæ utilitas postulaverit iterum infeudari. Nec juramentum in ea præstitum similem casum comprehendere, ac neminem licitè jurare posse, quod contra necessitatem, aut evidentem utilitatem Ecclesiæ sit; sicq; prædictam Constitutionem
34 intelligendam judicavit, ac diffinivit. Sed hanc dubitationem sustulit Innoc. IX. *Constitutione* 1. incip. *Quæ ab hac sancta Sede, edita pridie nonas Novembris* 1591. *eod. tom.* 2. *pag.* 713 nam *in* §. 4. declaravit Constitutione Pij V. prohiberi quamcumque infeudationem, & alienationem civitatum, & locorum eidem Sedi tam immediatè, quam mediatè subjectorum, non solùm post eorum devolutionem, sed etiam antequam devolvantur, & quamcumque in perpetuum, vel ad tempus prorogationem & extensionem infeudationum, & concessionum hujusmodi nondum finitarum; ipsorumque incorporationem quoad effectum impediendæ alienationis, prorogationis, & extensionis hujusmodi, non à die eorum devolutionis, sed a die ipsius Constitutionis, & etiam antequam devolvantur factam censeri & *in* §. 5. præcepit Pij V. Constitutionem jurari debere juxta prædictam Constitutionem.

35 Itaque stante hac declaratione Innocentij IX, planum est hodie Papæ non licere quemquam investire de feudo nondum aperto, & sic dispositio d. c. 1 *Qui succ. ess. feud. dar tenean.* & textus nostri, quatenus permittit, ut infeudari possint bona feudalia ad Ecclesiam devoluta juramento non obstante, locum non habet in Summo Pontifice, sed tantummodo in inferioribus Prælatis. Forma enim juramenti, qua se obstringit Papa, est longè diversa à juramento de non infeudando, quo se adstringunt Prælati inferiores in terminis hujus cap.

36 Quo fit ut hodie locum non habeat conclusio, quam pluribus relatis firmat Rota *decis.* 664. *nu.* 11. *par.* 2. *recen.* videlicet Papam posse durante generatione investiri in feudo alijs investituram concedere in casum devolutionis, cùm tunc non dicatur agi de præjudicio investiti. Obstat enim Declaratoria Innocentii, ideoque nec opus est discutere, an dispositio cap. 1 *Qui succ. ss. feud. dar. ten.* locum habeat in Summo Pontifice, de quo ibi plenè per Rotam, *num.* 13.

Porrò Bulla Pij V. ut præfertur declarata ab Innocentio IX confirmavit, & innovavit, seque servaturā promisit, ac juravit Clem. VIII. *in Constitutione prima, Ad Romani Pontificis, in Bullar. tom.* 3. *pag.* 1. ubi etiam *in* §. 7. declarationem Gregorij XIV. tanquam destruentem prædicti Pij Constitutionem, alienandique occasionem præbentem ac minimè necessariam revocavit, & annullavit perinde ac si nunquam emanâsset. Declarans eàdem Pij V. Constitutione prohiberi civitatum, & locorum in ea contentorum tam quæ nunquam antea in feudum concessa, quàm quæ aliàs sæpius infeudata, ac postmodum devoluta, aut etiam nondum devoluta fuerunt, infeudationes, & prorogationes investiturarum etiam ex causa necessitatis, aut evidentis & veræ utilitatis factas & faciendas, ut latius in eadem Bulla §. 8. Et concordat Regula Cancellariæ 64.

37 Præter hæc Gregor. XIII. *die* 3. *Aprilis* 1581. *in* Con-

Consistorio declaravit sub dicta Bulla Pij V. comprehendi etiam concessiones gubernatorum, quas ultra triennium de locis S. R. E. fieri non contingeret, quam declarationem & Sixtus V. approbavit itidem in Consistorio *die 16. Ianuary* 1589.

38 Prohibitio tamen Pij V. ut suprà declarata, non comprehendit terras, & loca confiscata ob delicta, de quibus *in Constitutione 65.* Gregor. XIII. incip. *Tanta*, ut ibi declaratur *in §. 13. in Bullar. tom. 2. pag. 446.* Idemque declaravit Sixtus V. *in Constitutione 6. Hoc nostri, §. 8. pag. 491.*

39 Ac similiter non comprehendit ea loca, quæ Camera Apostolica emit à Baronibus juxta *Constitutionem* 41. Clementis VIII. *Iustitia, §. 14. in Bullar. tom. 3. pag. 55.*

DE SOLVTIONIBVS.

Cap. Ad hoc.

SVMMARIVM.

1 *Successor in beneficio tenetur solvere debita prædecessoris pro necessitate Ecclesiæ contracta: & n. 6.*

2 *Filius non tenetur ad debita patris, nisi creditores probent eum se immiscuisse hæreditati paternæ.*

3 *Et tunc tenetur etiam ultra vires hæreditatis si eam adierit sine inventario.*

4 *Et quid de æquitate canonica, & in foro animæ.*

5 *Successor in beneficio, & hæres in quibus æquiparentur, vel non.*

6 *Hæres tenetur solvere omnia debita defuncti qualitercumque contracta.*

7 *Successor in beneficio tenetur ad debitum prædecessoris, quod constat fuisse contractum pro necessitate Ecclesiæ, licèt non probetur versum, & num. 9.*

8 *Fallit in mutuo, in deposito, & cum res Ecclesiæ pro debito venditur.*

10 *Successor in beneficio tenetur ad debita, quæ prædecessor pro sui sustentatione, vel infirmitate contraxit.*

11 *Successor in Episcopatu tenetur ad expensas Advocati pro defensione, & necessitate prædecessoris carceribus mancipati.*

12 *Successor in beneficio an teneatur ad pensiones tempore prædecessoris decursas, & non solutas, & n. seqq. usque ad n. 22.*

13 *Pensio cum clausula,* Ut melius, & commodius sustentari valeas, &c. *censetur reservata ex causa alimentorum, & n. 15.*

14 *Hypotheca non oritur ex assignatione redituum super certo fundo, nisi assignatio fiat pro alimentis.*

Contrarium. n. 16. in fin.

16 *Pensio, census, collecta, & decima sunt debitum reale, & obligat possessorem etiam pro terminis præteritis, & n. 19.*

17 *Et an sit in optione creditoris vel agere contra successorem vel contra antiquum possessorem, seu ejus hæredem, & n. seq.*

18 *Successor in beneficio ex stylo Rotæ non tenetur ad pensiones decursas tempore prædecessoris, nisi factis à pensionario diligentijs contra prædecessorem, vel illius hæredes.*

20 *Successor pro pensionibus solutis pro antiquo possessore habet actionem contra eum, vel illius hæredes.*

21 *Successor in Episcopatu, vel Parochiali etiam factis per pensionarium diligentijs contra prædecessorem non tenetur ad pensiones ante suam provisionem decursas, nisi detracta congrua.*

22 *Successor an teneatur ad pensiones antiquas pro terminis decurrendis, licèt sibi non remaneat congrua. Distinguitur, ut n. seqq. usq. in fin.*

23 *Quid si pensio sit reservata cum clausula,* Dummodo remaneant mille pro Episcopo, vel centum pro Rectore.

Et quid si cum clausula. Etiamsi non remaneant mille, vel centum. *num: 30.*

Et quid si cum eadem clausula non expressa, sed tacitè subintellecta. n. 31.

Et quid si reservatio sit pura, n. 32.

24 *Clausula,* Dummodo remaneant mille pro Episcopo, *facit pensionem conditionalem.*

25 *Et in petitorio onus probandi, quòd mille remaneant, incumbit pensionario.*

Etiamsi Episcopus reservationi consenserit, n. 26.

Et probatio debet esse plena. n. 27.

26 *Consensus titularis intelligitur præstitus sub eadem conditione, sub qua pensio fuit reservata.*

28 *Pensio reservata cum clausula,* Dummodo remaneant tot pro Titulari, *si sit excessiva, non est nulla in totum, sed reducibilis.*

29 *Fallit si sit reservata cum prædicta clausula, & cum expressione certi valoris.*

30 *Tridentino Concilio Papa censetur derogare reservando pensionem cum clausula:* Etiamsi non remaneant mille pro Episcopo.

31 *Idem si sciat valorem fructuum, juxta quem non remanent mille.*

32 *Pensio purè reservata est reducibilis si non remaneant mille pro Episcopo, & Papa fuerit deceptus in expressione valoris facta in cedula Consistoriali.*

1 AD HOC. Jo. Andr. non summat, quia breve est. Sed secundùm Abbatem summatur sic: Successor in beneficio tenetur solvere debita prædecessoris pro necessitate Ecclesiæ contracta. Hoc dicit.

2 Nota primò ex principio textus, filium teneri solvere debita patris. An autem sit fundata intentio creditoris agentis contra filium post obitum patris ex debito paterno, adeo ut etiam alio non probato cogendus sit filius ad solvendum? Primo intuitu videtur affirmativè respondendū per istum textum, qui hoc dicit ad literam & per illud Apostoli 8. ad Rom. 17. *Si autem filij & hæredes.* & 4. ad Galat. 7. *Quòd si filius, & hæres.* Sed contrarium est verum, quia requiritur ut creditor probet se immiscuisse hæreditati paternæ, alias enim si filius ab illa se abstinear, non tenetur creditoribus hæreditarijs respondere, nec potest cogi ad solvendum nisi constito de aditione hæreditatis, ut legitur, & notatur in l. *Necessarys ff. de acquirend. hæred.* & ibi per glos. *in ver. Teneantur*, & Bart. *nu. 1.* & tenet glossa reputata singularis in l. *Si cum dotem, § Transgrediamur, in ver. Hæres, ff. solut. matrim.* quæ dicit ab actore probandum esse, quòd filius sit hæres patris, per textum in leg. 1. *Cod. Si minor ab hæredit. abstin.* & in leg. 1. *Cod. de jure deliberat.* & hic firmant Anchar. *nu. 1.*

& Imol. *nu:* 2. Et dictum Apostoli: Si filius, ergò hæres, intellige, quantum ad hoc, ut filius possit se immiscere hæreditati paternæ, & illam agnoscere: non autem quoad hoc, ut possit à creditoribus conveniri, si non appareat quòd hæreditatem agnoverit, secundùm Imol. *ubi suprà.* Vel dictum Apostoli intelligas quantum ad nomen, non autem quantum ad commodum, vel incommodum, nisi se immisceat, ut declarat præcitata glos: in *l. Necessarijs, in ver: Censentur, ff. de acquir: hæred.* & litteram textûs nostri, ibi, *filius,* supple, *& hæres,* secundùm Bernardum hic post casum, Abb. Antiq. & Hostiens. *in princip.* Itaque filius,
3 quem constat hæreditati paternæ se immiscuisse, tenetur ad debita patris, & quidem in solidum, & ultra vires hæreditatis, si eam adivit sine beneficio legis, & inventarij. Sed si inventarium confecit, tenetur solùm quatenus vires hæreditatis patiuntur, ut l. *final. C. de jur: deliber.* secundùm Alan hic relatum in glos: 2. Sed Butr. *num:* 3. & Imol. *nu:* 7. dicunt hoc verum de rigore juris ci-
4 vilis, & in foro contentioso, sed de æquitate canonica, & in foro conscientiæ, qui adivit sine beneficio inventarij non tenetur nisi in quantum se extendunt vires hæreditatis. Allegant gloss. in c. *Quamquam, in ver: Mandaverint, de usuris,* & ibi Jo. Andr. in glos: *in ver: Dicebat,* Bart. & Bald *in Rubrica ff. de acquirenda hæredit:* Tu verò in hoc passu recurre ad Feder. de Senis in suo solemni *cons:* 21. incip: *Numquid hæres per tot.* ubi hanc materiam luculenter examinat.

Secundò nota ex textu æquipatationem, seu
5 similitudinem inter hæredem & successorem in beneficio, secundùm Anchar. *hic num:* 2. Imol. *nu:* 3. & Abb. *nu:* 1. nam quemadmodum hæres succedit in universum jus defuncti, l. *Hæreditas, ff. de reg: jur.* Ita & successor succedit Prælato in universum jus Ecclesiæ, c. *Relatum, il secondo, §. Nemine, de testamen.* secundùm Host: *hic num:* 3. Joan. Andr. *num:* 1. & alios supracitatos. Item æquiparantur quoad solvenda debita per prædecessores contracta, ut in textu. Sed nihilominus in multis differunt; nam hæres jus causat à defuncto sed successor in beneficio jus consequitur non à defuncto, sed a superiore, à quo institutionem obtinuit, ut hic per Abbatem *num:* 1. *vers: Sed in multis,* & dixi in c *Graves, n.* 136. *& seqq. suprà de restitut: spoliat.* Item differunt, quia hæres tenetur sol-
6 vere omnia debita defuncti qualitercunque contracta, ut notatur in cap: 1. *infrà de testam.* & dictum est *suprà num:* 3. sed successor in beneficio non tenetur nisi ad illa, quæ sunt contracta pro necessitate Ecclesiæ, ut hic probatur à contrario sensu. Concordat textus in cap. *Hoc jus, §. Et his creditor,* 10. *quæst:* 2. in c. *Quod quibusdam, suprà de fidejussor.* & in cap. *Graves, de deposito.* Et hic notat glos: *ultim:* cum qua transeunt communiter Scribentes, Gemin. *cons:* 1. *num:* 2. *&* 3.

7 Ultimò nota ibi, Pro Ecclesiæ necessitate ad hoc ut ex debito per Prælatum contracto obligetur successor, sufficere, ut probetur debitum pro necessitate Ecclesiæ contractum fuisse. Et quamvis Innocentius hic in fine requirat, ut probetur etiam versio in Ecclesiæ utilitatem, & Abb. Antiq. dicat hoc benè notandum: Tu tamen pondera, quia textus exigit hanc probationem versionis, sed tamen exigit, ut debitum fuerit contractum pro Ecclesiæ necessitate. Sufficit ergo probare casum necessitatis, ut hic per Host. *nu:* 3. qui dicit esse hic argumentum expressum, quod Ecclesia obligetur etsi non sit versa pecunia, dum tamen probetur, quod Ecclesia indigebat, & pro illa necessitate, quæ imminebat, fuit debitũ contractum. Ad hoc bonus textus in l. 1. §. *Quod si mutuam,* & in l. *Lucius ff de exercitor: actione,* & cum Host. videatur hic transire Jo. Andr. *n.* 1. *in ver. Necessitate.* Card. dicens hoc verius *nu.* 1. Anchar *nu:* 4. & Abb. *nu:* 2. qui hunc tex. ita intellectum reputat multum notabilem Sed Ant. de Butr. *nu* 1. *vers. Ulterius,* dicit opiniones posse ad concordiam
8 reduci, ut opinio Innocentij procedat in mutuo; opinio verò Host. in alijs contractibus, quàm mutui, & cum hoc transeunt Jo de Imola, *n.* 2. *in fine vers: Dominus Antonius,* & Jo de Anan. *n.* 3. *vers: Nota quod ad hoc.* Tu verò his adde Innocentium in d. cap: *Graves, num:* 1. *de Deposito,* ubi ait contrahentem cum Ecclesia, vel hospitali debere esse solicitum de conversione rei in utilitatem Ecclesiæ tribus casibus in jure expressis. Primus est in mutuo, ut l. *Civitas. ff. Si certum petatur;* & c. *Quod quibusdam, suprà de fidejussor.* Secundus in deposito, d. c. *Graves.* Tertius, cùm res Ecclesiæ pro debito venditur, ut in Auth. *Hoc jus porrectum, Cod. de Sa-*
9 *crosan. Ecclesijs,* & in cap. *Hoc jus,* 10 *quæst:* 2. In alijs autem casibus, licet versum non probetur in inutilitatem Ecclesiæ, seu hospitalis, si ad hoc datum fuerit, ipsa Ecclesia, seu hospitale tenetur. Et hoc dictum Innocentij, quicquid dixerit glos: *ult:* in l. 1. *C. de venden: reb: civitatis, lib:* 12. communiter sequuntur Canonistæ, & Legistæ in d. l. *Civitas,* ut attestatur Luduvicus Romanus *in cons:* 440. *Non est dubium, num:* 4 *&* 5. Ubi propterea consuluit extra casus prædictos successorem in hospitalatu obligari ad debita, quæ præcedens hospitalarius in utilitatem hospitalis contraxit, licet versio probata non fuerit, per hoc c. Et ita voluit *in cons:* 517. *in casu post n.* 2. & in l. *Si cum dotem, §. Si maritus, n.* 15. & in l. *In insulam, §. Usuras, ante n.* 15 *ff. solut: matrim.* Abbas *cons:* 85. *Videtur primò, n.* 3 *lib:* 2.

10 Sed quid si Prælatus contraxerit debita pro sui sustentatione? Respondeo teneri successorem, quia pro necessitate Ecclesiæ videntur contracta, cum Ecclesia teneatur Prælatum alimentare, c. *Cum secundum Apostolum, de præb.* & ita hic firmat Abbas n. 2. *vers Nam si Prælatus,* & in c. *Per tuas n* 2. *infrà de donat.* & in c. *Ex præsentium, n* 5. *suprà de pignor.* ubi extendit textum nostrum, qui obligat successorem in beneficio ad solvenda debita pro necessitate Ecclesiæ contracta, ut idem sit, si contracta fuerint pro necessitate personæ, & hic subdit se ita in facto pluries consuluisse, præsertim in Rectoribus Ecclesiarum, qui contrahunt multa debita in infirmitate, ex qua decedunt; nam successor tenetur illa solvere, ut per eum sequitur Quintilianus Mandos. *in repetitione c.* 1. *n.* 11. *vers: In pluribus, de probation. vol,* 6. *Repetentium, in*
11 *Appendic. fol.* 62. Et propterea cum quidam Doctor patrocinium præstitisset Episcopo Cautiensi carceribus mancipato, & pro ejusdem necessitatibus pecunias expendisset, Domini de Rota *in Cautiensi pecuniaria* 11. *February* 1547. coram Puteo concluserunt successorem teneri, ut apud Peregrinum *decis:* 14. *sub sit titul. de solut.* & referunt Mandos. *ubi suprà,* & Flaminius Parisius *de resignat. beneficior. lib.* 1. *q.* 16. *n.* 51.

QUÆ

12 QUÆRO, An successor in beneficio teneatur ad pensiones tempore prædecessoris decursas, & non solutas.

Rota apud Cassadorum *decis:4.n,3.* de locato dixit hunc passum: An successor teneatur ad decursas pensiones pro prædecessore, esse dubium, & nondum in palatio decisum: & Crescentius *decis:3.n 7,de solut.* testatur Rotam nunquam voluisse judicare successorem teneri ad pensiones per prædecessorem non solutas, & Achil.*decis:3. n. 1. de pensionib* similiter ait Dominos nunquam voluisse resolvere, ut pensio debeatur à successore, ne indies peterentur.

13 Opinio tamen affirmativa videtur de jure verior, saltem in pensionibus, quæ communiter reservari solent cum clausula, (Ut melius, & commodius sustentari valeas de alicujus subventionis auxilio providere, & specialem gratiam facere volentes.) Quæ clausula id operatur, ut pensio alimentorum causa censeatur assignata, ut declarat Quintilianus Mandos. *in Regula de infirmis,quæst:11.n.6.& superfignat: sub tit: de pensionibus, quæst:51.& seq.*

14 Quamvis autem circumscripta causa alimentorum si reditus super certo fundo assignentur, ex tali assignatione fortè hypotheca nasci non videatur, sed solùm personalis actio contra assignantem, ut l. *fin in fine. ff.de contrahen:empt.* l.*Si liberto,in princ:*juncta glossa ejusdem principij, *in ver:Vendita sunt, ff. de ann:legat.* Tamen secus est si reditus super tali fundo assignentur pro alimentis, quia tunc procedit conclusio Juris, dicens rem illam, ex qua jubentur alimenta præstari, esse pro solvendis alimentis tacitè hypothecatam: hic est tex: in l.2,*in fin: ff.de alimen:& cibar:leg.* & tenet Glossator in l. *Lucius, in glos:2.ff.eodem.* & in l.*Cajus,in ver: Neque in rem, ff.de Annuis legatis*, & in l. *Cum hi,in ver: Idem est etsi ageretur, ff.de transact.* Cujus sententiam omnes sequuntur, ut inquit Ludov. Rom. *in cons: 88. In casu proposito thematis,n.3.* ubi hoc præcipuo fundamento firmat hanc conclusionem, ut Episcopus successor teneatur ad pensiones decursas, & non

15 solutas tempore prædecessoris. Eandem conclusioné suppositâ reservatione pensionis cum prædicta clausula, *ut commodius*, &c. videtur sequi Felinus in c. *Ad audientiam,il 2.n.6.de rescr.* & eam probant simpliciter Philippus Francus in c.*ult:n. 3.& 4.de off: Ordin:lib:6.* & Gigas *de pens:q.39.n.*

16 10. Ea ratione, quia pensio & census sunt collecta, & decima sunt debitum reale, & obligant possessorem, ut c. *Si quis laicus,16.q.1.* Unde novus possessor beneficij erit conveniendus, ut debita solvat etiam pro censu & pensionibus præteritis, ut in hoc cap. *Et facit tex.* in l. *Imperator,ff.de Publicanis*, ubi hoc est expressum in tributis. Idque procedere etiam extra casum alimentorum ploribus

17 probat Gigas *de pensionibus,q.51.à n.17.* Est tamen in opinione pensionarij creditoris, vel agere contra successorem in beneficio, vel contra antiquum possessorem, seu ejus hæredem, ut per Gigantem *dictâ quæst,39.n.11.* Et in decimis quæ eodem jure cum pensionibus censentur, respondit Federic. de Senis *cons: 81.* incip. *Laicus de prædio suo*, & in charitativo subsidio, quod similiter est onus reale, & transit in successorem beneficij, voluit Bartholomæus Bellencinus *de Charitativo subsidio q.51. vers Fateor tamen.*

18 Cæterùm adverte, quia etsi Rota non fuerit sequuta opinionem Federici de Senis *in prædlegato cons:81.* Nec olim voluerit judicare successorem teneri ad pensiones non solutas per prædecessorem, ut dixi *suprà num. 12.* Nihilominus ubi constat de diligentijs actis à pensionario pro exactione pensionis contra prædecessorem, vel illius hæredes, passim Rota condemnat successorem ad solvendos terminos decursos in vita prædecessoris, & non solutos, ut *in causa Cantuarien. pensionis,15. Januarij* 1592. coram Gipsio, & *in Hispalen.pensionis 16.Decembris* 1577.coram Cardinali Blanchetto, & *in Cæsaraugustana pensionis, 13. Aprilis* 1592. coram Card. Pamphilio, & in concordantibus relatis à Greg. XV. *decis:507. num. 3.*

19 Penso enim, ut prædixi, est onus reale, & cohærens beneficio, ut tetigi *suprà n.16.* Et fuit dictum in præcitatis decisionibus, & propterea obligatur successor ad illius solutionem, non solùm in futurum, sed etiam in præteritum pro terminis decursis ante suam provisionem, ut l. *Quæsitum, ff. de Usufruct.* & tradunt Philippus Francus ind. c, *ult:n.4.de offic Ordinar:lib:6.* Card. in Clem: 1.q. 11.n.5. *in fin: vers: Ad aliud verò, de censib.* Gemin. *cons: 3.Super dubio,n.2.& per tot.* dicens de hoc esse casum in hoc c. Card: Alban. *cons:2.n.12.* Navarr. *cons:1. n.3.& 4.& cons:2. n.3.& 5.de solut.* & alij apud Gregor. *in prædlegata decis: 507.n. 2.*

20 Licet novus possessor, & sic successor in beneficio possit procedere contra antiquum possessorem, seu illius hæredem, ut probatur in d.cap, *ult: de offic:Ordinar:lib:6*, & ibi notat Francus *n.3.vers: Ipse tamen novus possessor.*

21 Cave tamen ne decipiaris, quia etsi novus possessor beneficij factis ut suprà diligentijs teneatur ad pensiones decursas tempore prædecessoris, ut dictum est; hoc tamen est moderandum cum temperamento, videlicet dummodo ei remaneat congrua, quæ in primis, & ante omnia deducenda est, ut fuit decisum *in Campanien. pensionis, 22. Ianuarij* 1609. coram Justo, impressa apud Marchesanum *de Commiss:par:1.fol.547.* Quam ita intellexit, & sequuta est Rota coram Greg. XV. in sæpius citata *decis:507.n.5.*

22 Sed hic incidit quæstio, Numquid successor in beneficio teneatur ad solutionem antiquarum pensionum pro terminis suo tempore decurrendis, licèt non remaneat congrua sibi debita ex præscripto Concilij Trid.*c.13.§.Ad hæc, sess 24.*

23 Pro solutione observandum est, quod ad præsentem quæstionem attinet, Papam quatuor modis reservare pensiones super fructibus mensæ Episcopalis, vel parochialis: primò scilicet cum clausula, (Dummodo remaneant mille pro Episcopo, vel centum pro Rectore.) Et hoc primo casu planum est Episcopum, vel Rectorem non teneri ad pensiones pro terminis decurrendis, nisi prius detracta congrua; quia pensio hoc casu est conditionalis propter clausulam, *dummodo*, Rota

24 *decis:1160.n.2.par. 3.diversor.* & sæpius resolutum fuit in pluribus causis, teste Cardinale Seraphino *decis:1122.n.2.* & clara est intentio Papæ, ut ita demum pensio debeatur, si remaneat mille pro Episcopo, & centum pro Rectore, ad præscriptum Concilij Trid. *in d.c.13.* ut dixit Rota *decis:679.in*

25 *fin: vers: Quia clara est intentio Papæ: par: 4. diversor.* Ideoq; si Episcopus, vel Rector agat petitorio judicio contra pensionarium, negans se pensionem debere, aut dicens pensionem esse nullam, tene-

tur pensionarius assumere onus probandi, quod titulari remaneat congrua, quia ipsius pensionarij intentio fundatur in dispositione conditionali, quæ nisi justificetur, illum non relevat, ut l. *Si quis pro conditione. ff. Si quis omiss. caus. testam.* cum concordant. & ita fuit resolutum *in causa Salamantina pensionis. 26. Maij 1593.* coram Giptio, apud Gatz. *de benef. p. 1. c. 5. n. 424. vers. Tertius casus,*
26 & *in præallegat. decis. 679. par. 4 divers.* Quinimò hoc vendicat sibi locum etiamsi titularis reservationi pensionis consenserit; quia consensus hujusmodi intelligitur præstitus sub eademmet conditione, sub qua pensio reservata existit, ut *in d. Salamantina pensionis, vers. Non obstat, quod titularis*
27 *consenserit.* Et hoc casu non sufficit semiplena probatio, sed debet esse plena, ut per Mohed. *decis.* 148. & Seraph. *d. decis. 1112. a. n. 2.* Ubi allegantur
28 duæ decisiones concordantes. Cæterùm isto casu, id est, cùm pensio reservatur cum prædicta clausula, *dummodo*, &c. si fit excessiva, agi potest de sola reductione, non autem de nullitate pensionis in totum, quia non deficit intentio papæ eam reservantis in majori summa, cui minor inest; nam si voluit reservare pensionem in majori quantitate fortius in minori, leg. 1. §. *Si stipulantis, ff. de ver. oblig.* cum simil. ib. Crescent. *decis. 17. n. 4. de rescriptis*, put. *decis. 34. n. 2. lib. 1.* Mantica *decis. 53. n. 2. & 4.* Nec Papa apposuit conditionem illam, *dummodo*, &c. ad effectum, ut ea non justificata pensio in totum reddatur nulla, sed solùm ut ad minorem summam reduci possit, ut fuit ponderatum *in præalleg. Salamantina Pensionis, vers. Nam Pa-*
29 *pa non apposuit.* Verùm hoc intelligas in eo tantùm casu, in quo pensio fuit quidem reservata conditionaliter cum prædicta clausula, *Dummodo remaneant tot pro titulari, sed sine expressione certi valoris*; tunc enim, ut prædixi, pensio excessiva non est nulla in totum, sed reducibilis, & ita procedunt decisiones præallegatæ: secus verò si pensio reservata fuerit simul cum prædicta clausula, dummodo, & cum expressione certi valoris per ascensum; quia tunc si pensio reperiatur excessiva, non potest reduci, sed propter subreptionem debet declarari nulla in totum, ut fuit decisum *in Perusina parochialis, seu pensionis 1. July 1641.* coram Dunozetto Decano.

30 Secundo modo papa reservat pensiones super fructibus mensæ Episcopalis, vel parochialis, cùm clausula primæ opposita, videlicet etiamsi non remaneant mille pro Episcopo, vel centum pro Rectore, quod tamen fit admodum raro. Et hoc casu resolutum est Episcopum, vel Rectorem teneri ad solutionem pensionis cum integritate, etiamsi non remaneant mille, vel centum pro sua congrua Ratio est evidens, quia de potestate Papæ ambigi non potest, c. *proposuit, de conces. prab.* c. 2. *de prab. lib. 6* & de voluntate constat, quia id verbis expressit, l. *Labeo, § Id Tubero ff. de suppellect. legat.* Gemin. *consil. 61 Super præmisso dubio, in princ,* Bald. *consil. 305. Verba Principis in princ. vers. Aut est dubium. lib. 1* & censetur Trident. Concilio derogâsse, cùm ita tacitè contrarium ejus. quod Concilium disponit *in d. c. 13. § Ad hæc, sess. 24.* ut dixi in c. *Ex parte n. 26. de privileg.* Et extat motus proprius Pij V. quem retuli in c. *Nulla, n. 86. de conces. prab.*

31 Tertio modo Papa reservat pensiones cum prædicta clausula, *etiamsi non remaneant mille*, &c. non quidem expressa, sed tacitè subintellecta, putà quia in cedula Consistoriali fuit expressus valor fructuum mensæ Episcopalis per ascensum in ducatis, v. g. mille: & nihilominus pensio fuit reservata in ducatis quingentis. Et hoc tertio casu pariter Episcopus tenetur ad solutionem integræ pensionis, licet non remaneant mille pro sua congrua, nec potest petere reductionem, quia Papa etiam isto casu censetur voluisse derogare decreto Concilij Trid. *in d. c. 13.* Quia cum sciverit valorem fructuum, juxta quem non remanent mille pro Episcopo, talis scientia habet vim clausulæ *non obstante*, Felin. in c. *Nonnulli, n. 13. vers. Fallit quartò, de rescript,* & in proprijs terminis resolvit Rota *in causa S. Angeli Pensionis, 16. Decembris 1594.* coram Card Pamphilio, & *in Ferreten: Pensionis, 23. January 1602.* coram Ortembergo. quæ referuntur in *Campanten. Pensionis 22. Ianuarij 1509.* coram Justo, impressa apud Marchesanum *de commiss. p. 1. fol. 547*

32 Quarto demum modo Papa reservat pensionem purè, & sine prædicta clausula nec expressa, nec tacitè subintellecta, puta quia fructus mensæ Episcopalis per ascensum expressi fuerunt in ducatis mille, & quingentis, & pensio reservata fuit solùm in ducatis quingentis, & in hoc ultimo casu si facta liquidatione fructuum appareat pensionem esse excessivam, & non remanere Episcopo ducatos mille pro sua congrua, & Papam fuisse deceptum in expressione valoris narrati in cedula Consistoriali; tunc pensio erit reducenda, ita ut Episcopo remaneant mille pro sua sustentatione, ut fuit decisum in dicta Campanien. pensionis, hoc enim casu Papa non censetur voluisse derogare, quin potius se conformare decreto Concilij Trid. & ad excludendam scientiam Papæ de vero valore, secundùm Rotam ubi suprà, satis est in informatione valoris pro propositione Ecclesiæ in Consistorio testes deposuerint fructus Ecclesiæ ascendere ad dictos ducatos mille, & quingentos; quia hæc probatio licèt non fuisset sufficiens ad probandum verum valorem, informavit saltem animum Papæ, quod reservata pensione quingentorum ducatorum, nihilominus remanebant mille pro sustentatione Episcopi. Unde non potest concludi, Papam voluisse derogare Concilio, sed potius præsumendum est se voluisse cum Concilio conformare, ut ibi per Rotam. Sed ante factam liquidationem fructuum Episcopus non potest detrectare solutionem pensionis hoc prætextu, quòd non remaneant mille pro sua congrua, ut colligitur ex eadem decisione.

DE SOLUTIONIBUS.

Cap. Odoardus.

SUMMARIUM.

1 *Debitor, qui non est solvendo, excommunicatus quia non solvit, absolvitur cum cautione de solvendo si ad pinguiorem fortunam devenerit.*

2 *Clericus qui non est solvendo, non debet excommunicari, nec aliter molestari, præstabit tamen cautionem saltem juratoriam de solvendo, cum pervenerit ad pinguiorem fortunam.*

3 *Clericus pro debito civili excommunicari potest, si contumaciter resistat præcepto judicis de satisfaciendo, sed non debet carceribus mancipari.*

Sta

4 Sed ex Concilio Tridentino excommunicari non debet nisi in subsidium.
5 Ab excommunicatione injusta non fit absolutio, sed relaxatio.
6 Contrarium.
Declaratur, si injustitia sit notoria, n. 9. 10. & 11.
7 Relaxare, & absolvere an, & in quo differant, & n. 9.
8 Absolutio ab excommunicatione injusta datur sine juramento, & cautione de parendo mandatis Ecclesiæ, & solutionis expensarum.
9 Absolutio competit in dubio, relaxatio quando de injustitia evidenter constat, & n. 11.
11 Excommunicatio notorie injusta, ut quia sit lata contra debitorem, qui notorie non est solvendo, an sit ipso jure nulla, & n. seqq.
12 Error expressus in sententia an eam reddat nullã ipso jure.
13 Debitor ad hoc ut gaudeat beneficio hujus c. Odoardus, quæ requisita debeant concurrere, & n. seqq. usque ad n. 70.
14 Debitor laicus, nisi cedat bonis, pro debito civili in solidum conveniri, & in carcerem detrudi potest.
15 Cessio bonorum fieri debet usque ad ultimum quadrantem.
Non tamen auferuntur panni de dorso, n. 16.
16 Damnatis ad ultimum supplicium vestes non auferuntur.
17 Debitor laicus si quid acquirat post cessionem bonorum, non convenitur nisi in quantum facere potest.
18 Miles, maritus, donator, & alij privilegiati de jure civili sine nlla bonorum cessione conveniuntur quatenus facere possunt.
19 Milites armata, legalis, & cœlestis militia æquiparantur quoad beneficium, ut non conveniantur nisi in quantum facere possint, habitâ ratione ne egeant.
20 Clerici etiam prima tonsura gaudent beneficio hujus cap.
21 Quamvis non sint beneficiati, nec habitum, & tonsuram deferant, nec alicui Ecclesiæ inserviant.
22 Tridentinum Concilium c. 6. sess. 23. non ademit clerico non habentibus requisita nisi privilegium fori. Privilegium verò hujus cap. & reliqua remanserunt in dispositione juris communis.
23 Clericus conjugatus gaudet privilegio fori, & Canonis, sed non privilegio hujus cap.
24 Clericus, qui abjecto habitu clericali gessit se publice pro laico, non gaudet beneficio hujus cap. Secus si gerat se pro clerico, licet non habeat requisita Concilij Tridentini.
25 Clericus non habens requisita Concilij Tridentini, quamvis non gaudeat privilegio fori, tamen si gerat se pro clerico, potest puniri etiam ab Episcopo, & est locus præventioni.
26 Actio manu est, quam inopia debitoris excludit.
27 Periculo ejus, qui nihil habet, nihil esse potest.
28 Paupertas in quibus prosit.
29 Solutio partis debiti regulariter non admittitur creditore invito, sed fallit in clerico, qui pro parte non est solvendo.
30 Clericus non gaudet privilegio hujus cap. Odoardus. Si creditor sit ipso pauperior.
31 Clericus ut gaudeat beneficio hujus cap. paupertatem probare debet.
32 Paupertas qualiter probetur.
33 Mendicans præsumitur pauper, nisi creditores probent contrarium.
34 Paupertas probatur eo ipso, quòd aliquis cedit bonis, nec ejus corpus debet postea detineri.
35 Clericus, qui in ludis prohibitis, vel luxuriosè vivendo bona sua dissipavit, non gaudet beneficio hujus cap. & n. 39. & n. 40.
Contrarium, n. 41.
36 Clericus censetur tacitè renunciare beneficio hujus cap. Si dolo, vel fraude factus est inops, & n. 44. & n. 46.
Vel si prioribus creditoribus præposuit posteriores, n. 38.
37 Alienans omnia bona sua, vel majorem partem, etiam interpellatus viribus præsumitur hoc fecisse in fraudem creditorum.
40 Meretrices devorant animas perditorum.
42 Ludus Azardi, & alearum multos depauperare consueverunt.
43 Nomina debent esse consequentia rebus.
44 Dolosus non est admittendus ad beneficium cessionis vel ad beneficium hujus cap. Odoardus, vel cap. Pervenit, de fidejussor.
45 Spoliator, qui fraudem adhibuit, non admittitur ad beneficium hujus cap.
46 Alienans bona sua in fraudem creditorum non gaudet beneficio hujus cap.
47 Clericus non gaudet beneficio hujus cap Nisi conveniatur civiliter, vel pro maleficio ad interesse præstandum.
48 Secus si agatur criminaliter ad pœnam, vel pœnitentiam imponendam, quia non fit commutatio pœnæ pecuniariæ in corporalem, nisi actore volente.
Et hoc si pœna applicetur parti, secus si applicetur fisco, n. 50.
49 Injuriarũ actio proponitur tantùm ad vindictam.
51 Debitor, qui luit in corpore, liberatur ab obligatione solvendi pœnam pecuniariam.
52 Clericus ita demum gaudet privilegio hujus cap. Si conveniatur actione personali, secus si actione reali, ut depositi, &c & n. 54.
53 Maritus non tenetur ultra, quàm facere potest si conveniatur actione personali, secus si actione in rem.
55 Clericus non gaudet privilegio hujus cap. Nisi debitum confiteatur.
Et multò minus si debitum pertinaciter neget, n. 57. & 58.
56 Si cedat bonis antequam condemnetur, vel debitum in jure confiteatur, non est audiendus.
58 Clericus gaudet privilegio hujus cap. Absque ulla bonorum cessione, secus in personis non privilegiatis, & nn. seqq. usque ad n. 64.
59 Cessio bonorum quamvis infamiam juris non irroget, tamen sigillat statum cedentis saltem quoad infamiam facti.
60 Cessio bonorum alicubi fit cum infamia, & vituperio.
61 Romæ fit super leonem marmoreum penes scalam Capitolij.
62 Beneficium cap. Odoardus, & cap. Pervenit, ex Constitutione Pij IV. non datur debitoribus in Urbe, nisi gestent birretum viride. (dice.
63 Cessio bonorum de jure fit nudo verbo coram ju-
64 Inopia, & impotentia solvendi non extingnit obligationem, sed suspendit illius effectum in tempus prosperioris fortunæ.
65 Clericus inops cum ad pinguiorem fortunam pervenerit, non tenetur in totum, sed in quantum facere potest habitâ ratione ne egeat.

66 *Clericus semel admissus ad beneficium hujus cap. non prohibetur iterum admitti,*

67 *Cessio bonorum potest reiterari.*

68 *Clericus non admittitur ad beneficium hujus cap. nisi præstet juratoriam cautionem de solvendo cùm ad pinguiorem fortunam devenerit , & n. seq.*

69 *Cautionis nomine nuda promissio intelligitur ; sed cum additur idonea, vel sufficiens , debet esse pignoratitia, vel fidejussoria.*

70 *Beneficio ne quis conveniatur ultra quam facere potest, si competat ratione personæ privilegiatæ, non potest renunciari: secus si ratione contractus.*

71 *Fallit in renunciatione tacita , quæ fit per actum contrarium.*

72 *Privilegio fori expressè renunciare non potest Clericus etiam cum juramento: Potest tamen tacitè habitum vel tonsuram non deferendo , aut Ecclesiæ non inserviendo, & n.78.*

73 *Clericus an possit cum juramento renunciare beneficio hujus cap.*

74 *Beneficium hujus cap.* Odoardus, *habet duos effectus.*

75 *Privilegio ne quis detrudatur in carcerem renunciare non potest etiam cum juramento.*

76 *Carceris squalor est contra naturalem æquitatem,*

77 *Carcer est species servitutis.*

78 *Privilegio ne quis conveniatur ultra quam facere potest , si competat ob reverentiam personæ, renunciare non potest etiam cum juramento.*

79 *Beneficiatus non fruitur beneficio hujus cap. contra pensionarium, si per seipsum consenserit reservationi pensionis, & n. seqq.*

80 *Secus si successerit in beneficio gravato, & non consenserit per seipsum.*

81 *Pensioni consentiens sub solitis censuris si non solvit in tempore , ex stylo Rotæ illos incurrit sine alia litterarum intimatione.*

1 ODOARDUS. Debitor, qui non est solvendo, excommunicatur quia non solvit, absolvitur cum cautione de solvendo si ad pinguiorem fortunam devenerit. Hoc dicit
2 Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. & Imol. Vel notabilius secundùm Abbatem : Si Clericus non habeat unde satisfaciat suis creditoribus , non debet excommunicari, nec aliter molestari; præstabit tamen cautionem , saltem juratoriam, de solvendo cùm pervenerit ad pinguiorem fortunam. Hoc dicit, & secundùm eum est casus valdè singularis, cùm nullam faciat mentionem de cessione bonorum , licèt glossa, & Doctores aliter sentiant , de quo latiùs dicam *infrà in 8. requisito, num: 59.* Dividitur in duas partes : nam primò ponit querelam impetrantis. Secundò dat judices, ibi, *Mandamus*. Et est celebre cap. Et usu forensi admodum frequens.

3 Nota primò, ibi, *excommunicationis sententiam promulgavit.* Pro debito civili posse clericum excommunicari, si contumaciter resistat præcepto judicis de satisfaciendo , sed non debet carceribus mancipari, ut hîc per Abbatem *in 1. & 2. not.* & ita ordo canonum est, ut contra debitores contumaces primò adhibeantur censuræ , quod est remedium ordinarium cap. *Dilecto, de sentent. excomm. lib 6.* ac deinde in subsidium. cùm scilicet censura ecclesiastica non proficit, deveniendum sit ad districtionem personalem , quæ est remedium extraordinarium, juxta notata in c. *1. de of-*
4 *fic. Ordinar.* Sed hodie ordine inverso est procedendum: nam primo debitores debent in carceres conjici, & in subsidium excommunicari, propter jus novissimum Concilii Trid. *c. 3. sess. 25.* quo mandatur judicibus ecclesiasticis, ut in causis judicialibus quandocumque executio realis, vel personalis in qualibet parte judicii propriâ auctoritate ab ipsis fieri poterit , abstineant se tam in procedendo, quam definiendo à censuris ecclesiasticis; sed liceat eis, si expedire videbitur, in causis civilibus ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus contra quoscunque etiam laicos per captionem pignorum, personarumque districtionem procedere. Ponderanda enim sunt illa verba , *contra quoscumque etiam laicos* ; quæ apertè ostendunt etiam contra Clericos in causis civilibus utendum esse remedio executionis, seu districtionis personalis; nec recurrendum esse ad remedium hodie extraordinarium censurarum, nisi in subsidium , videlicet ubi executio realis, vel personalis fieri non potest. De quo dic , ut plene scripsi in c. *Pervenit, num. 30. infrà de adulter.* quod bene nota.

5 Secundò nota ibi , *sine difficultate aliqua relaxetis*, secundùm Abbatem *in 4 not.* à sententia excommunicationis injusta non fieri absolutio-
6 nem, sed relaxationem sine alia difficultate. Sed hoc non videtur verum, quia cùm sententia quoad Ecclesiam liget , necessaria est absolutio, tex. est in c. *Per tuas*, & ibi omnes , *infrà de sent. excommun.* verbum enim, *relaxetis*, hîc positum, idem importat, quod absolvatis. cap. *Solet, eod. tit. lib. 6.* cap. *Capituium, in fin. suprà de rescript.* cum multis simil. & ita exponunt Joan. Andr. & sequaces in summario tex. dum dicunt debitorem excommunicatum, quia non solvit, absolvi, &c. Sed & Petrus de Anchar. *in 4 not.* & Jo. de Anan. *nu: 10.* notant, quòd Papa mandat hunc Clericum absolvi
8 si constiterit de inopia. Nec refragantur verba illa textûs *sine difficultate aliqua.* Quia exponuntur, id est, sine juramento, & cautione de parendo mandatis ecclesiæ, & solutionis expensarum. Hujusmodi enim formalitates in absolutione hoc casu non sunt necessariò servandæ; quia sententia quoad Deum non ligat , secundùm Host. *hîc n. 7.* Jo. Andr. *n. 3. in ver. Difficultate,* & *in ver. Relaxetis,* Anchar. *in 6. not.* & Cardin. *num. 5. in 2.*
9 *oppositione.* Pro dicto tamen Abbatis facit quod notant Host. in cap. 1. *num: 36.* & Jo Andr. *num: 8. vers: Superior autem, de sent: excomm: lib: 6.* ubi dicunt: aliud sonat, & significat absolvere, & aliud revocare, seu relaxare: nam absolutio competit in dubio, revocatio autem, vel relaxatio quando de injustitia evidenter constat , & concordat ibi Archid. *sub num: 13. vers: Sed hoc non videtur benè*
10 *dictum.* At responderi potest dictum Hostiens: & sequacium procedere quando sententia est notoriè injusta , quia tunc non ligat etiam quoad ecclesiam, & ideò non requiritur absolutio, ut dicam in sequenti notabili.

11 Tertiò nota in eod. ver. *relaxetis*, sententiam excommunicationis latam contra clericum, qui non est solvendo, non esse nullam . sed revocandam, & relaxandam , ut dixi in præcedenti not. Sed hoc intelligit gl. 3. quando clericus nõ cessit bonis , nec evidenter nota erat illius paupertas,

nec

nec judici conſtabat de veritate, prout erat in caſu hujus c. ut patet ibi *quatenus ſi cõſtiterit quod prædictus Odoardus in totum vel pro parte non poſſit ſolvere*: Tunc enim propter dubium ſententia tenet, ſed veritate comperta, mandatur relaxari, ut in tex. Et eſt ſimile in c. *Significantibus, infra de purgat: vulgar*: alioquin ſi certum eſſet eum non eſſe ſolvendo, idque conſtaret judici, ſententia, ſeu præceptum non teneret, nec eum obligaret, l. *Paulus, ff. Quæ ſententia ſine appellat: reſcind.* quia impoſſibilium nulla eſt obligatio, l. *Impoſſibilium, ff. de regul: jur:* Subdit tamen gloſ. quod ſi teneret, tamen injuſta eſſet; & ideo ſine difficultate eſſet ſolvendus, & judex teneretur ei ad intereſſe, c. *Sacro, de ſent: excomm:* & hoc dicit eſſe tutius.

Et ex hoc generaliter poteſt inferri ad quæſtionem, Numquid excommunicatio lata contra debitorem notoriè non valentem ſolvere, teneat, vel ſit nulla, ir relligè in foro externo: nam quoad Deum attenditur veritas; & ideo talis debitor non eſt illaqueatus, c. *A nobis, il ſecondo, de ſent: excom:* gloſ. *penult:* in c: *Romana, §. Si univerſitatem, eod. tit. lib 6.* Hoſt. *hic num: 7. in ver: Relaxetis*, Jo. Andr *n: 3. in eod: ver:* Butr: *n: 6.* Anchar. *in 6. not:* & alii communiter. Eſt igitur quæſtio Numquid in foro externo, & quoad eccleſiam notoria injuſtitia reddit excõmunicationem ipſo jure nullam, Gloſ. præallegata arguit pro, & contra, & tandem videtur ſentire hujuſmodi ſententiam ligare, dum dicit hoc eſſe tutius. Sed Hoſt: *hic n: 4.* dicit ſententiam excommunicationis latam contra eum, cujus nota erat paupertas, non ligare, & in hoc c. ideo ſententiam tenuiſſe, quia iſte clericus non ceſſerat bonis, nec evidenter nota erat paupertas, nec judici conſtabat de veritate; & ſi quamvis ſententia ſit lata malè quoad veritatem, non tamen quoad opinionem; & ideo eſt tenenda. Ant: de Butr: *hic n: 12.* concordando opiniones diſtinguit ſic. Aut inopia eſt notoria, & ſententia eſt nulla, vel ut lata contra notorium, ſecundum ea quæ idem Butr. dixit in c. *Ex communicato, de reſcript:* Facit c. *Per tuas, de ſent: excom:* & c: *Inter ceteras, de re judic:* & quod notat Paul, de Eleazar in Clem. *Paſtoralis, eod: tit:* Aut inopia non eſt notoria: & procedit opinio gloſſæ, arg. c. 1. 11 *q. 3.* ubi dicitur ſententiam Paſtoris, ſive juſtam, ſive injuſtam timendam eſſe. Eamdem concordiam ante ipſum poſuit Collectar. *hic n:* 10. dicens eum, qui ceſſit bonis, vel notoriè non eſt ſolvendo, non ligari excommunicatione, quia impoſſibile præceptum judicis non obligat, & ita intelligit gloſ. Bernar. *hic.* Sed Cardin. *n. 5. in prima oppoſitione* tenet opinionem gloſſæ, videlicet etiamſi certum ſit debitorem non eſſe ſolvendo, excommunicationem eſſe validam, licet ſit injuſta. Facit quod notatur in c. 2. *in fine* gloſ. *de teſtib. cogend:* Similiter Joan. de Imol. *hic num:* 17. recitatis opinionibus Cardinalis, & Butrii, tandem reſidet cum gloſ. quia aliquem eſſe inopem, & ſic non ſolvendo, cum videatur eſſe negativa, non bene poteſt in notorium tranſire: nam poſſibile eſt ut habeat pecunias occultatas; quod etiam dicit Ludovicus Romanus *conſ: 163. Conſtitutio enim quinta, verſ. Quinimo.* Facit ſecundum Imol quod legitur, & notatur per Legiſtas in Authent. *qui ſemel, C. Quomodo, &*
12 *quando judic:* Subdit tamen quod ſi error eſſet expreſſus in ſententia, ut quia judex dixiſſet, Excommunico talem Clericum, licet bonis ceſſerit, vel non ſit ſolvendo, ſententia eſſet nulla per id, quod habetur in d. c, *Per tuas, de ſent. excom.* De quo articulo vide latiſſimè per Felin. in c. *Inter cæteras, n. 5. de re judic.* ubi ponit concluſionem, quod ſententia lata ex cauſa notoriè falſa eſt nulla. Et reſpondet objectis, & ampliat dupliciter, videlicet in notorio tranſeunte, & in ſententia excommunicationis. Et *n. 6.* ponit quatuor declarationes, quas per te videas. Demum Abbas *hic n. 9.* relata diſtinctione Antonii de Butrio dicit in aliis ſententiis, quam excommunicationis poſſe admitti, ut notoria injuſtitia reddat ſententiam nullam, ut eſt notabile dictum Innocentii in c. *Fraternitatis, n. 5. post princ. verſ. Et idem eſt etiamſi notoriè, de frig. & maleſic.* & facit tex. in d. c. *Inter cæteras, de re judic.* & tenent plurimi, quos ibi cumulat, & ſequitur Felin. *num. 11.* ubi latè firmat notoriam injuſtitiam ſententiæ, etiam in ea non expreſſam reddere eam invalidam, & *n. 11.* ampliat, etiamſi notorietas poſt ſententiam ſuperveniat. Sed in ſẽtẽtia excommunicationis, ut Abbas dicit, Archidiaconus in c. *Venerabilibus, n. 6. circa finem, de ſent. excomm. lib. 6.* ſentire videtur excommunicationem ſemper tenere, quando error non fuit expreſſus in ſententia, vel quãdo ſententia fuit lata poſt appellationem, per id, quod legitur, & notatur in c. *Romana, §. In univerſitatem, de ſent. excom. lib. 6.* ubi gloſ. *in verb. Penitus*, dicit tutius eſſe tenere, ut ſententia excommunicationis liget, quamvis ſit injuſta. Sed nihilominus Abbas concludit opinionem contra gloſ. de rigore, & ſubtilitate juris eſſe veriorem: nam ubi eſt notorietas, eſt præſumptio contra ſententiam: unde non apparet ratio quare Eccleſia velit aliquem injuſtè ligare, cùm apud Deum ligatus non ſit, ut in c. 1, *de re judic. lib. 6.* Hoc ipſum notat idem Abb. in c. *Per tuas, n. 11. verſ. Aut continet errorem juris, de ſent. excom.* Butr. in c. *Cum M. Ferrarienſis, n. 59. in fin. verſ. Nota hoc dictum, de Conſtitut.* Cardin. poſt Paulum de Eleazar. in Clem. *Paſtoralis, n. 6. in 7, notab. de re judic.* quos refert, & ſequitur Felin. in d. c. *Inter cæteras, n. 5, poſt. princ. verſ. Et licet tex eod. tit.* Ego hanc ſententiam puto veriſſimam, & fortificando rationem Abbatis pondero tex. in c. *A nobis, il 2. de ſent. excom.* Nam ibi dicitur interdum contingere, ut qui ligatus eſt apud Deum, apud Eccleſiam ſit ſolutus; & è converſo, qui liber eſt apud Deum eccleſiaſtica ſit ſententia innodatus. Et aſſignatur ratio hujus differentiæ, quia judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, ſemper innititur: Judicium autem Eccleſiæ nonnumquam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpè contingit, & falli. In tantum igitur ſententia excommunicationis injuſta non ligat quoad Deum, ſed ligat quoad Eccleſiam, quia judicium Dei non fallitur, cum veritati innititur; ſed bene fallitur judicium Eccleſiæ, quod opinionem ſequitur. Ergo ſi judicium Eccleſiæ non fallatur, ſententia injuſta etiam quoad Eccleſiam non ligabit; ſed ſtante notorio, & evidentia injuſtitiæ, Eccleſia non fallitur, quia tunc innititur veritati, c. *Veritate manifeſta, 8. diſt.* c. *Evidentia, infra de accuſat.* Ergo ſententia notoriè injuſta non ligat, etiam quoad Eccleſiam, hoc enim caſu non eſt differentia inter judicium Dei, & Eccleſiæ, quia utrũ-

que innititur veritati, ac proinde sententia ex-
communicationis in utroque foro est nulla, si sit
evidenter injusta.
13 Ultimò nota ex tex. decem requisita, quæ
simul debent concurrere adhoc ut debitor gaude-
at beneficio hujus c.
14 Primò enim requiritur, ut sit clericus, prout
erat iste Odoardus, ut patet ibi, *Odoardus clericus*,
nam debitor laicus non fruitur hoc privilegio, &
nisi cesserit bonis, potest pro debito civili in soli-
dum conveniri, & in carcerem detrudi, l. C. *qui
bon. ced. poss.* & tormentis subjici, c. *Gravis*, *supra
de depos.* & qui non habet in ære, luat in corpore,
l. *fin. ff. de in jus voc.* Anchar. *hic n.* 7. *in prima, &
secunda oppos.* Imo cedere debet omnibus bonis
15 usque ad ultimum quadrantem, ut *hic* per collect.
16 *n.6* & per Cyn. in l. 1. *num.* 4. C. *qui bon. ced. poss.*
& secundum aliquos in actu cessionis spoliari po-
test etiam interula, id est veste intima, & corpo-
ri proxima. Sed alii humaniùs dicunt non auferri
pannos de dorso, quia nec auferuntur damnatis
ad ultimum supplicium, l. *Divus*, *ff. de bon. dam-
nat.* & tenent in l. *fin. C. qui bon. ceder. poss. in 4. quæst.*
Bart. in l. *Qui cedit, n.* 5 *ff. de cession. bonorum*: &
firmant hic Collect. *dicto n.* 6. Butr. *n.* 9. Anchar.
num. 7. *post princ. vers. Si verò cessionis beneficio.* Jo. de
Anan. *num.* 2 & Abb. *num.* 8. dicens ita commu-
niter teneri. Si quid verò acquisiverit post cessi-
17 onem, non convenitur, nisi in quantum facere po-
test, & sic deducto ne egeat, ut l. *Is qui, la secunda,
ff. de cess. bonorum*, Butr. *hic. d. num.* 9. & Anchar.
18 *num.* 7. 2. *oppos.* Speciale enim est in milite, ma-
rito, donatore, patrono, & quibusdam aliis, ut
de jure civili sine ulla bonorum cessione conve-
niantur quatenus facere possunt, ut patet in l.
Miles, in princ. & in l. *Sunt qui, cum seq. ff. de re judi-
cat.* Ergo contrarium est generale in aliis laicis,
c. *Præsenti*, §. *Loca*, cum glos. *in ver. Specialiter. de
præben. lib.* 6. Et quia clerici sunt milites cælestis
19 militiæ, cap. *Christianis*, 11. *quæst.* 1. Clem. *Gravi*,
juncta glos. *in verb. Militia*, *de celebrat. Missarum*,
ideo multò magis gaudent privilegio hujus cap.
ut arguit glos. in d. l. *Miles*, *in ver: Facere, ff: de re
judicata*, dicens milites cælestis militiæ multo
magis gaudere privilegio illius textus, ut non
cogantur nisi in quantum facere possunt, dedu-
cto ne egeant, arg. l. *Sacrosancta*, C. *de Episcop. &
Cleric*, cum per eos summi Numinis veniam spe-
remus, ut epistola, *Inter claras*, C. *de Summa Tri-
nit. & fid. Cathol.* & eam glossam commendat Bart.
in d. l. *Miles*, *n.* 3. & signat milites armatos mili-
tiæ legalis, & militiæ cælestis habere beneficium
ne conveniantur, nisi in quantum facere possunt.
& sequitur ibidem Ripa *n.* 7. dicens opinionem
glos. & Bart. communiter teneri à Legistis, &
à Panorm. & Canonistis communiter in hoc cap.
Quo argumento à milite armatæ militiæ utitur
etiam Anchar. *hic in 2. notab.* Abb. *n:* 8. *vers: Sed
in clerico*, Roman. *cons.* 369. *circa primum, n.* 3. Et
ex hoc notabiliter infero, ut hoc beneficium
20 competat non tantum Clericis in sacris Ordinibus
constitutis, sed etiam in minoribus, quinimo, &
prima tonsura initiatis: nam & ipsi dicuntur mi-
lites cælestis militiæ, ut sunt jura clara in d. c.
Christianis; in c. *Degradatis, de pœnis lib.* 6. & in c.
Nullus Episcoporum. 3. *dist.* veniunt appellatione
clericorũ glos. in Clem. 2. *in ver. Clericus, de vita,
& honest. cleric.* & gaudẽt omnibus privilegiis cle-
ricalibus, ut in Pontificali Romano in *tit. de Cler
facien.* ibi, *hodie de fora Ecclesiæ factus es, & privile-
gia clericalia sortitus es*, Covar. *pract. quæst.* c. 31.
sub n. 9. & plenè probavimus in c. *Cum contingat*,
n. 112. & *n.* 128. & 129. *supra de ætat. & qualitat.*
Unde gaudere debent etiam hoc beneficio, ut
non conveniantur nisi in quantum facere possunt,
quod tenẽt expressè Nevizanus *cõsil.* 59. *n.* 3. Rol.
à Valle cons. 16. *n.* 11. *lib.* 4. & alii, quos novissimè
cumulat Carol. de Grass. *in tract. de effect. cleric.
effect.* 7. *in* 1. *ampliat. n.* 4 & fatetur esse commu-
21 nem opinionem, Covar. *var. resolut. lib.* 2. *c.* 1 *n.* 9. &
quamvis ipse videatur sentire hoc beneficium
non competere nisi clericis in sacris ordinibus,
vel beneficiatis, & Ecclesiæ inservientibus, non
autem aliis clericis minorum ordinum, quod et-
iam censuit Ripa in dicta l. *Miles*, *n.* 7. *in fin. vers.
Quid tenendum, ff. de re judicat.* & Farinacc. *in praxi
crim: quæst:* 77. *n.* 69. Item quamvis Carolus de
Grassis *ubi supra*, opinetur dispositionem hujus
c. procedere etiam in clericis minorum ordinum,
& primæ tonsuræ, dummodo observent disposi-
ta per Concilium Tridentinum *sess.* 23. *c.* 6. vi-
delicet ut incedant in habitu, & tonsura, & alicui
Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviant, sint be-
neficiati; tamen hoc non credo verum, quia ni-
mis restringit generalitatem hujus tex. Non enim
apparet illum Odoardum fuisse in sacris ordinibus
constitutum, & textus simpliciter eum appellat
Clericum, cujus appellatione venit etiam prima
tonsura initiatus, ut ostensum est supra; nec appa-
ret eum fuisse beneficiatum, ut hic per Abbatem
in *fin.* imò potius constat de opposito, secundum
Cardin. *n.* 6. *in fin. vers. Secundo*, quia si fuisset be-
neficiatus, potuisset solvere de reditibus benefi-
22 cii, ut cap. *Pervenit*, *supra de fidejuss.* Nec appli-
catur Concilium d. *cap.* 6. quia non ademit cle-
ricis non habentibus requisita ibi præscripta, nisi
privilegium fori; cætera verò privilegia, ut cano-
nis, exemptionis à vectigalibus, & consimilia re-
manserunt in dispositione juris cõmunis, ut mul-
toties declaravit Sacra Congregatio ejusdem Cõ-
23 cilii interpres. Privilegium autem hujus cap. est
omnino diversum à privilegio fori; quod ex eo
convincitur manifestè, quia clericus conjugatus
gaudet privilegio fori, & canonis, ut in c. *unico
de Cleric. conjugat: lib:* 6. & in *dicto cap:* 6. *in fin.
sess:* 23. & tamen non gaudet privilegio hujus c.
ut in puncto tradit Anchar in d. c. *unico num.* 4.
ad fin: vers: Sed nunquid habebit, Natta *cons:* 319.
Regulariter, *n:* 5 & 6. & *cons:* 356. *Non est opus*,
num. 1. ergo clerici etiam primæ tonsuræ non ha-
bentes requisita dicti *cap.* 6, retinent beneficium
hujus cap. cum eis ademptum non fuerit: nam
quod non mutatur, & c. l. *Sancimus*, C. *de testam.*
l. *Præcipimus, in fin: C: de appel:* glos: in c: *Consti-
tutionem, in ver: Prorogamus de regular. lib.* 6. Pro
concordia tamen posset sic distingui. Nam aut
clericus minorum Ordinum abjecto clericali ha-
bitu gerit se publicè pro laico, juxta tex. in c.
Si judex laicus, de sentent: excomm lib: 6 quod po-
24 test facere, ut in c. 1. & 3, *de Apostat.* c. 1. & cap.
Cum olim, & c. *final. de cleric. conjugat:* & tunc non
gaudet beneficio hujus c. Quia etsi characterem
indelebilem non amiserit, tamen in omnibus re-
putatur ut laicus, & omni privilegio clericali
nudatus remanet, ut in præallegatis juribus.
Aut

Aut non gerit se publicè pro laico, sed adhuc re-
tinet vestigia clericatus, & clericalem habitum
gestat. Et hoc casu gaudet hoc beneficio, licet Ec-
clesiæ non inserviat, nec beneficium Ecclesiasti-
cum habeat, quia per hoc non perdit nisi privile-
25 gium fori, ut dictū est, & est simile: Nam clericus
non habens requisita Concilii non gaudet privi-
legio fori, & potest a judice laico personaliter di-
stringi, ac puniri: & tamen non prohibetur Epi-
scopus in eū animadvertere, & est locus prævven-
tioni, dummodo talis adhuc remaneat clericus,
id est dummodo pro clerico publicè se gerat; se-
cus verò si dimisso habitu clericali, gerat se pu-
blicè pro laico. quia tunc Episcopus non alia ju-
risdictione in eū uti potest, nisi qua utitur in merè
laicos, scilicet in causis ecclesiasticis, & mixti fo-
ri, ut ex sententia Sacræ Congregationis Concilii
dixi in c. *Si quis, n. 7. supra de foro compet.* Idem ergo
dicendum in terminis hujus Decretalis.

26 Secundò requiritur ut debitor non sit solven-
do, ut patet in tex. ibi, *propter rerum inopiam sol-
vere non valentem:* nec non ibi, *non possit solvere*;
nam tali non potest dici, Redde quod accepisti,
cap. *Si res. 22. q. 5. c. Cum tu, de usur.* quia inanis
est actio, quam inopia debitoris excludit, l. *Nam
27 is, ff. de dol. c. Olim. il 2. supra de restitut. spoliator,* &
periculo ejus, qui nihil habet, nihil esse potest, l.
28 *Itaque fullo. ff. de furt. c. Daibertum, 1. q. 7.* Itaque
paupertas actionem reddit inanem, liberat a pe-
riculo, securitatem à latronibus præstat. Unde
Juvenalis quarto:

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Goffred. *hic*, Host. *n. 4.* Jo. Andr. *n. 7. vers. In glos.
3.* & sic paupertas quandoque prodest, sed à tali
prodesse liberet nos Deus, ut dicit glos. *marginal.
in §. Valde enim, in ver. Egentis. Institut. Quibus ex
caus. manumit. non licet,* post Cynum in l. *Si quis ad
29 declinandam, in fin. C. de Episc. & Cler.* Adverte ta-
men, quia hic tex. non loquitur de Clerico, qui
nihil penitus habet in bonis; sed de eo, qui in to-
tum, vel pro parte non potest solvere, ut dicitur
in litera. Unde hoc casu admittitur non idonei
debitoris particularis solutio, & partem illam,
quam potest solvere, coguntur creditores reci-
pere, ut *hic* per Anchar. *in 5. not.* & Imol. *n. 11.* li-
cet regulariter cum delictum est liquidum, non
admittatur particularis solutio creditore invito,
ut legitur, & notatur in l. *Quidam existimaverunt,*
& ibi glos. *penult. ff. Si certum petatur,* & in l. *Tutor,*
30 *§. Lucius, ff. de usur.* Verumtamen si creditor esset
pauperior clerico debitore, hoc casu ipse clericus
non posset se tueri beneficio hujus c. Quia privi-
legiatus non utitur privilegio contra privilegia-
tum, l. *Verum §. fin. ff. de minor,* & tradunt Andreas
Barbat. *hic n. 2.* & Nevizan. *cons. 59.*

31 Tertiò requiritur, ut de hujusmodi paupertate
constet, ut patet in littera ibi, *Quatenus si constite-
rit, quod prædictus Odoardus in totum, vel pro parte non
possit solvere.* Rota *decis. 998. part. 3. divers.* ubi
propterea decisum fuit quendam Abbatem, qui
habebat beneficium valoris quinquaginta, non
esse admittendum ad beneficium hujus c. *Odoar-
dus*; quia constabat eum non esse pauperem, &
ideo Rota assignavit Abbati scuta triginta pro vi-
ctu, & scuta viginti assignavit creditoribus. Con-
fert Seraph. *decis. 173. n. 7.* Constabit autem de pau-
pertate per famam, nuditatem, & mediam noto-
riam; quia scilicet ostiatim mendicat verè, & sine
fraude: aliàs enim puniretur; ut l. *unica, C. de
33 Mendicantibus valid. lib. 11.* præsumitur tamen
inops ex quo mendicat, nisi creditores probent
contrarium, idest quod occultos loculos habe; &
secundum hoc intelligitur l. *Si creditores ff. de pri-
vileg. credit,* l. *Si verò. § Qui pro rei qualitate, ff. quĩ
34 satisdare cogantur,* & l. *Ex persona, C. de prob.* & c.
1. *Supra de depos.* Vel probatur paupertas eo ipso
quod bonis cessit, nec corpus debet postea deti-
neri, ut l. 1. C. *qui bon. cedere poss* & c. 2. *de pignor.*
& ita hic firmat Hostien. *num. 4. vers. Sed qualiter
constabit de hoc,* Jo. Andr. *num. 3. in ver. Constiterit,*
Henric. Boich. *n. 16.* Butr. *n. 5.* Cardin. *n. 7.* Imol.
n. 19. & 20. & Anchar. *in 4. not.* qui tamen remit-
tit ad Authen. *Præterea, C. Unde vir. & uxor* & l. *Si
constante, ff. solut. matrim.* & cap. *final. supra de præ-
sumpt.*

35 Quartò requiritur secundum aliquos, ut clericus
debitor ad hanc paupertatem, vel inopiam reda-
ctus sit, non ex propria culpa: nam si in ludis pro-
hibitis, vel luxuriosè vivendo substantiam suam
dissipaverit, non gaudebit beneficio hujus cap. ut
respondit Ferret. *cons.* 144. *Quæritur in effectu
36 utrum clericus, n. 3.* allegat Bald. in l. 1. *col. fin.
num. 14. vers. Sed renunciatio tacita, C. qui bonis ce-
dere possunt,* ubi tenet clericum censeri tacitè re-
nunciare beneficio hujus c. Primò si pertinaciter
37 neget debitum. Secundò, si dolo, vel fraude fa-
ctus est inops; quod præsumitur si alienavit om-
nia sua bona vel majorem partem, ut l. *Omnes,
§. Lucius, ff. Quæ in fraudem creditorum.* Sive simul
& semel, sive interpellatis vicibus, l. *Nomen, §. Fi-
38 lio, ff. de legat.* 3. Tertiò, si prioribus creditoribus
præposuit posteriores ad l. *fin. § Et si præfatum, C.
de jur. deliber.* & l. *Legis Iuliæ, C. Qui bon. ced. pos.*
Quartò si bona sua consumpsit in ludo perditio-
39 nis, ut l. *Si quis cum juret, ff. de Usucap. pro empt.*
40 Quintò si ea dissipavit cum meretricibus quæ de-
vorant animas perditorum, ut l. 1. C. *de Natural.
liber.* & sequuntur ex recentior. Marc. Ant. Ge-
nuen. *in prax. Archiepis. curiæ Neapol. c. 3. n. 8.* Ca-
rol. de Grat. *de effectu clericor. effect. 7. n. 51.* & mo-
41 derni Collect. *hic n. 21.* Sed contrarium tenet Col-
lectarius *hic in princ.* ubi quærit, Quid si clericus
culpa sua in paupertatem inciderit? Et respondet
nihilominus gaudere hoc beneficio, allegat Jo.
Andr. in c. *Imputari, de regul. jur. lib. 6.* & est ex
42 mente Hostien. *hic n. 3* ubi exponens ver. *Debitis,*
dicit forsan, occasione azardi contractis, vel me-
retricii, in quo casu adolescens non obligaretur, ut
l. *Si verò non remunerandi. §. Si Adolescens. ff. man-
dat.* & propterea, ut dicunt idem Hostien. *hic in
princ.* & Joan. Andr. *n. 1.* huic Clerico Odoardo
magis conveniebat nomen Azardus, quia hic lu-
dus, & ludus etiam aleæ multos depauperare cō-
suevit, ut in littera Græca aleatum ludus. Et no-
43 mina debent esse consequentia rebus, ut §. *Est &
aliud, instit. de donat.* & not. in c. *Cum secundum
Apostolum, in glos. in ver. Nominis, supra de præben.*
& ita sentiunt clericum gaudere hoc beneficio,
licet bona sua dilapidaverit in meretricibus, &
ludis prohibitis. Et est simile in clerico, qui ex pro-
pria culpa in morbum incidit, cui non ideo sub-
trahuntur emolumenta inservientibus debita, ut
dixi in cap. *Ut Abbates, num. 36. de ætat. & qualit.*
44 & in cap. *Licet, n. 147. de præben.* Verumtamen
si clericus debitor esset in dolo, hoc beneficio non
gauderet, Caputaq. *decis. 278. par. 1.* ubi quod do-
lo-

losus non est admittendus ad beneficium cessionis bonorum, vel ad beneficium, c. *Odoardus*, vel c. *Pervenit, de fideiussor.* Rot. *decis:* 841. *p.* 3. *diversf.* Put. *decis:* 251. & *decis:* 344. *lib:* 1. Mohed. *decis:* 1. *n.* 9. *de solut.* Butr. *hic n.* 9. & Imol. *nu:* 18. & de
45 spoliatore, qui fraudem adhibuit: est decisio Rotæ in Antiquis *de resti:spoliat: decis:* 22. *alias* 83. Et
46 idem si bona sua dilapidasset in fraudem creditorum Dyn. in §. *Item si quis in fraudem instit: de actton.* Bald. in l. 1. *C. Qui bon: ced: poss.* n. 4. & n. 14. *vers: Renunciatio tacita*, Ferret. *d cons:* 144. n. 4.
47 Quintò requiritur, ut clericus debitor conveniatur civiliter, prout conventus fuit iste clericus Odoardus, ut patet in littera ibi, *Super quibusdam debitis convenissent.* Unde, ut dicebat notabiliter Innoc. *hic in princ.* sive inops conveniatur ex contractu, sive ex maleficio ad interesse præstandum, satis est ut cedat bonis, ut hic patet secun-
48 dùm unum intellectum. Si verò agatur non tantùm ad interesse, sed ad pœnam, sive pœnitentiam imponendam, ut patet in furto, c. *Tua, infrà de Pæn.* tunc si placet actori, pœna, sive pænitentia in pœnam corporalem poterit commutari, arg. c. *Fraternitas*, 12. q. 2. sicut & quando judex ex officio procedit ad pœnitentiam imponendam, ut patet in c. 2. *vers: Et si nec ad hoc, infrà de maledic.*
49 Propterea autem interesse clericus pœnæ corporali non subjicitur, sed reservatur in tempus prosperioris fortunæ, ut hic patet; ubi verò convenitur quis actione injuriarum quæ ad vindictam tantùm proponitur, ut etiam aliàs criminaliter convenitur, de crimine, pro quo est pœna pecuniaria imponenda: tunc potest fieri commutatio pœnæ pecuniariæ in corporalem, etiam invito actore, ut l. 1. *ff Pænu*, cap. *Ut famæ, infrà de sentent:*
50 *excom.* Alij tamen dicunt hanc commutationem habere locum tantummodò ubi pœnæ applicantur fisco, quod est semper, nisi in casibus exceptis; sed ubi applicantur certis personis, non fit commutatio eis invitis. Et in hac ultima opinione videtur residere Innocent. quem totidem ferè verbis sequuntur hic Hostiens. *num:* 5. Jo. Andr. *num:* 8. Butr. *eod: n.* Collect. *num:* 5. qui ad idem allegat Archid. in *cap: Si res, n.* 4. 14. *q.* 6. Anchar. *num.* 7. *vers: Oppono*, & videtur Abb. *num:* 5. *vers:*
51 *Nota solutionem*, & Imol. *num:* 29 dicens ultimam opinionem Innocentij esse veriorem, quia debitor tractu temporis devenire posset ad pinguiorem fortunam, ut l. *Si defunctus, C. Arbitr: tutel.* Unde interest actoris, ut non fiat commutatio pœnæ pecuniariæ in corporalem, ne debitor liberetur ab obligatione solvendi, prout liberaretur, si nolente creditore id fieret, ut notatur in c. *Sicut dignum, infrà de homicid.* ubi glos: *in verb. Si habent, circa finem* dicit, eum, qui luit in corpore, liberari ab obligatione solvendi pœnam pecuniariam, per c. *Si res*, 14. *q.* 6. & arg: cap: *Fraternitas*, 12. *q.* 2.
52 Sextò requiritur, ut Clericus conveniatur actione personali: nam si actione reali conveniretur, ex quo cùm nihil contra personam prætenditur, non posset excipere de hoc privilegio, quod personale est, ut notat Aret. *in §. Si de dote, col:* 1. *vers: In ea glossa, in fin instit. de Action* Brun. *in tract:*
53 *de cess: bonor: quæst:* 3. *num:* 14. Et est simile in marito qui licèt non teneatur nisi in quantum facere potest, ut l. *Maritum ff solut: matrim:* tamen si conveniatur actione in rem, hoc beneficio non gaudet, ut l. *Nesennius*, §. *Fundum, ff. de re judic.* & notat Bart. in d. l. *Maritum, ante num:* 1. *in* 2. *oppos:*
54 Quò fit, ut si clericus sit debitor, ratione depositi excipere non possit de privilegio hujus cap *Matthesi: singul:* 6.. n. 1. Foller. *super Constit: Regni in tit: de Episcop. & Cler:* cap. *Si quis clericus, num:* 3. *vers: Limita prædicta.*
55 Septimò requiritur, ut debitum recognoscat, ut patet in tex. ibi, *recognoscentem hujusmodi debita*, scilicet per confessionem, ut *hic in glos:* 2. Put.
56 *decis:* 321. *lib:* 2. Ergo si clericus cederet bonis antequam recognosceret debitum, vel antequam condemnaretur, vel debitum in jure confiteretur, non esset audiendus, ut l *penult: ff. de cess bonor.* & notat d. glos: 2. Hostiens: *num:* 3. *in ver: Recognoscentem*, & communiter tenetur, ut dicunt Butr. *nu.* 11. & Abb. Sicul. *nu.* 7. Afflict. *decis:* 379. *nu:* 2. Rationem reddit Abb. Antiq. *nu:* 2. quia si cederet bonis, cùm ex hoc non extinguatur obligatio, sed remaneat obligatus, si ad fortunam pervenerit pinguiorem, nisi ante cessionem constare deberet, interim posset probationis copia deperire, & cùm factus esset solvendo, debitum probari non posset. Eandem rationem reddiderunt hic Vincent. & Philip. & fuit originaliter dictum Placentini secundum Jo. Andr. *hic nu.* 7. Et de forma agnoscendi debitum vide Butr. *hic* 16. multò autem magis hæc præcederent si cleri-
57 cus debitum pertinaciter negaret: nam si postea legitimè convinceretur ipsum esse debitorem, utique ad beneficium hujus cap. non admitteretur, ut notabiliter decidit Bald. in l. 1. *col: fin: nu:* 14. *vers: Sed renunciatio deb ta, C. Qui bon: ced. poss.* Ferret. *cons:* 144. *n.* 2. Mohed *decis:* 1. *de solut.* ubi decisum fuit contra executoriales, Clericum non admitti ad beneficium hujus cap: *Odoardus ex Staphilco de litteris gratia. fol:* 170. quia beneficium hujusmodi est denegandum illi, qui tot vijs & subterfugijs negavit debitum, ad notata per Bart. & Bald in d. l. 1. *C. Qui bon: ced. poss.* Angel. & Jas. in § *fin: col: penult: instit: de action.* Adde Rotam *decis:* 841. *p.* 3. *divers.*
58 Octavò requiritur secundùm unam opinionem, ut cedat bonis antequam recognoscat debitum, vel in jure confiteatur, aut condemnetur, aliàs enim audiri non debet, ut l. *penult: ff. de cess: bon:* legendo literam cum illa dictione, *Non*, prout communiter legitur, & habetur in pandectis Florentin. & tenet glos: 2 *hic* Abb. Antiq. *nu.* 1. & DD. Cæterùm adverte, quia hoc potest admitti in personis non privilegiatis, juxta tex. in. d. l. *penul.* Sed in clerico id nullo jure probatur; imò potius probatur oppositum: nam si iste Odoardus cessisset bonis, non fuisset excommunicatus, & Papa de hoc mentionem fecisset, ut magis gravaret processum judicis. Item si Papa intendisset, ut iste deberet cedere, quemadmodum mandavit, ut prius reciperetur cautio, ita mandasset, ut prius reciperetur cessio bonorum. Ad idem tex. in c. *Pervenit, suprà de fideiuss:* nam ibi clericus non cessit bonis, sed tantùm fuerunt assignati creditoribus reditus beneficij detinendi usque ad satisfactionem debiti, sicut in c. *Olim, el secondo de restit: spoliat.* expectatus fuit ille Episcopus quousque posset solvere, nec ibi, nec alibi reperitur jure cautum, ut clericus ne cessitatem habeat cedendi bonis; imò jura præallegata oppositum probare videantur. Satis est igitur ut clericus in totum, vel pro parte non pos-

possit solvere absque eo quod bonis cedat. Et ita
per hæc motiva firmat Abb. *h c n. 8 & 9. post. med.*
vers in glos. final. post Anchar. & Imol. & hoc dicit
esse tutius, & frequentius Covar. *var resolut. lib.*
2. c. 1. n 9. Menoch. alioscitans *de arbitr. cas. 183.*
n. 29. & de magis communi testatur Farinac.
quæst. 77. num. 66. & est ex mente Hostien. *hic n.*
59 *3. in ver. Recognoscentem.* Adde quod etsi cessio
bonorum infamiam non irroget, sigillat tamen
statum cedentis, saltem quantum ad infamiam fa-
cti, ut notat Hostien. in c. *Quidam, num. 6. vers.*
Nam si cessio de renunc. dicens cedentem videri in-
famem, saltem de facto, licet non de jure, l. *1. &*
fin C, Qui bonis ced. poss. & l. *Debitores, C. quibus ex*
caus. infam. irrog. quia dicunt homines, quod dissi-
pator est, nec inveniret de facili mutuantem: &
60 cum Hostien. concordat collect *hic n. 2.* & eò ma-
gis, quia alioubi fit cessio mirabiliter non sine in-
famia, & vituperio percutiendo lapidem fortiter
cum natibus denudatis, ut refert idem collect. *n 7.*
Item ut dicit Imola, *n. 29. in fin. vers. Adde* quod
de jure in aliquibus locis de consuetudine, vel ex
forma statuti fit cessio satis vituperosa, quia cũ so-
61 no tubæ in loco publico cum intervallo, & absque
farabulis cedens percutit quemdam lapidem cum
posterioribus dicendo, *cedo bonis,* & ita refert Cy-
nus, in l. *1. n. 5. in fin. C. qui bon. ced. poss.* subdens,
quod Romæ sit super quemdam Leonem marmo-
reum, qui est penes scalam Capitolii. Et Pius IV.
62 *in sua constitutione 39. Cupientes, edita die 1. Novem-*
bris 1561. in Bullar. tom. 2. pag. 54. ut debitores
à fraudibus, & subterfugiis si non Dei, saltem
ignominiæ timore abstineant, statuit ut quam-
cumque alternativam significationem, vel aliam
quamcumque dilationem etiam secundum cap.
Pervenit, vel *Odoardus,* seu inhibitionem aliquam
ab Auditore Cameræ, vel aliis Urbis judicibus
petere non possint, nisi se coram illis birretum
viride gestando præsentaverint, & medio jura-
mento promiserint per se, vel ipsis absentibus,
per suos procuratores deferre ipsum birretũ pu-
blicè, & secretè sub pœna fustigationis per urbem
pro prima vice, & triremium pro secunda, qua
sine ipso reperti fuerint: alioquin alternativæ, &
dilationes quæcumque etiam secundum juris for-
mam nullæ sint, & ipsis debitoribus etiamsi cle-
rici sint, nullatenus suffragentur. Id ipsum fermè
statuerat Paulus IV. ut refertur in prædicta Con-
stitutione Pii IV. Sed neutra servatur in praxi,
63 saltem quoad clericos. Et de jure communi abs-
que gravamine famæ, & alia injuria corporali si-
ne alia solemnitate sufficit simpliciter, ac nudo
verbo coram Judice bonis cedere, l. *In omni,* & l.
fin. C Qui bon. ced. pos. secundum Hostiens. Collect.
& Imol. *locis citatis* & Cyn. in l. *Si debitores, Cod. Ex*
quibus causis infam. irrog. Et durum esset clericum,
qui forte nulla sua culpa sed fortunæ injuria ad
inopiam redactus est, arctare ad cessionem bono-
rum cum infamia saltem facti, & in dedecus Ordi-
nis clericalis. Prætetquam quod si clerici ad hoc
tenerentur, non essent melioris cõditionis, quàm
merè laici, nec procederet æquiparatio inter eos,
& milites armatæ militiæ, qui ut initio diximus,
n. 19. hoc privilegio potiuntur.
64 Nonò requiritur, ut ad pinguiorem fortunam
non devenerit, ut patet in fin. tex. Nam debitoris
inopia, & impotentia solvẽdi non extinguit sub-
stantiã obligationis, sed suspendit illius effectũ
in tempus prosperioris fortunæ: & ita civilis, &
naturalis obligatio remanet, sed est inefficax du-
rante inopia, l. 1. C. *Qui bon. ced. pos.* Quare inopia
65 cessante solvere debet l. *Is qui, l. a secunda, ff. de cess.*
bonor. non tamen in totum, sed in quantum face-
re potest, ut dicitur in d. l. *Is qui habita* scilicet
ratione ne egeat: non enim est fraudandus ali-
mentis quotidianis, l. *Qui bonis ff. eod.* l. *In con-*
demnatione, ff. de reg. jur. ubi dicitur in condem-
natione personarum, quæ in id, quod facere pos-
sunt damnantur, non totum, quod habent extor-
quendum est, sed & ipsarum ratio habenda est, ne
egeant: Esset enim inhumanum, fortunis suis spo-
liatum in solidum damnari: quæ sunt verba text.
in §. *ult, instit. de action.* Et ita hic tenet glos. *ult.* Ho-
stien. *n. 8* Jo. Andr. *n. 6.* Butr. *in 1. not. & n. 3. &*
n. 14. Cardin. *in 2. quæst. circa fin. vers. in glos. 3.*
Anchar. *in 8. not.* Imol. *n. 1.* & Abb. *in 3. notab.*
Nec aliquis discrepat, Rota *decis. 31. n. 5. de re*
judic. in antiq. Cassador. *decis. 21. num. 1. de re-*
66 *script.* Verumtamen semel admissus ad beneficiũ
hujus c. & postea factus locupletior, si rursus in
paupertatem incidat, non prohibetur iterum ad-
67 mitti; nam & bonorum cessio potest reiterari, ut
notat Paul. de Castr. in l. *Ex contractu in fine C. de*
bon. auth. judic. possid. & ibi etiam Salicet, *n. 2. ad*
68 *fin. vers Quæro creditores.*
Decimò, & ultimò requiritur, ut præstet ido-
neam cautionem de solvendo cum ad pinguiorẽ
fortunam pervenerit, ut patet in fine text. ibi: *re-*
cepta prius ab ea idonea cautione: idest fidejussoria,
69 vel pignoratitia. Nam etsi nomine cautionis nu-
da promissio intelligatur, l. *Sancimus, C. de verb.*
signif. tamen cum additur idonea, vel sufficiens, pi-
gnorantia, vel fidejussoria intelligitur, l. *Si man-*
dato Titii, §. ult. ff de mandat. l. *4 §. Adyci, ff. de fidei-*
com. liber. §. Vendita instit. de rer. divis. glos. in c.
fin. in ver. Cautionem idoneam. supra de pignor. Quod
si nec fidejussoriam dare possit, satis erit, ut det
juratoriam, arg. l. *2. §. Sed si dubitetur, ff. de judic.*
cap. *Per vestras infra de donat. inter vir. & uxor.* auth.
generaliter, C. de Episcop. & cler. & firmat glos. *hic*
in ver. Idonea, Goffred. Vincen. & Philipp. rela-
ti à Jo. Andr. *n. 7. circa fin. vers. In glos. 4.* Butr. *n.*
13. Anchar. *in ult. not.* Pro hoc facit secundum
Cardin. *n. 6.* & Imol. *n 17. vers. In glos penult.*
quia potest dari casus, ut quamvis debitor non
sit solvendo, tamen cum sit probatæ fidei, & bo-
næ opinionis, & sine culpa fortuito factus sit non
solvendo, verisimile sit ut inveniat qui pro ipso
velint fidejubere. Verum Hostien. *n. 7. circa fin.*
indistinctè intelligit cautionem idoneam, idest
juratoriam, quia ex quo cedit bonis, satis notum
est, ipsum non posse aliam exhibere. Faciat igitur
quod potest; idest juret se soluturum cùm ad pin-
guiorem fortunam pervenerit, c. *Faciat, a 2. quæst.*
2. & cum Hostien. transeunt *hic* Jo. Andr. *n. 7. in*
fin. vers. Hostiensis dicit. Henrich. Boich. *n. 10. vers.*
Sed Goffredus, & n. 14. Abbas, & sequaces in summ.
tex: Covar: *variar: resolut: lib: 2. c: 1. n: 9.* & se-
quuntur moderniores.
70 QUÆRO, An possit renunciare beneficio ne
quis conveniatur ultra quam facere potest.
Hostiensis *hic n: 8. vers: Quid si fiat pactum;* con-
cludit non posse renunciari si competat ratione
personæ privilegiatæ, per l. *Alia causa, §. Elegan-*
ter, & l. *seq. ff. solut. matrim.* Et facit quod nota-
tur in cap. *in glos. 2, infra de donat.* Si verò ra-
tione

tione contractus conceditur debitori tale privi-
legiom, ut conventus non condemnetur ultra
quam facere possit, sicut contingit in actione pro
socio, vel tutelæ: bene poterit renunciari, ut l.
Utrum, §. 1. *& seq. ff. Pro socio*, & l. *Si convenerit*, &
ibi notat glos. *unic.* & l. *praeceden. ff. de re judic.* se-
eundum Host. cum quo concordant hic Jo. Andr.
n. 9. vers. Quid si habent. Butr. *n.* 15. Cardin. *n.* 9.
Anchar. *n.* 8. Imol. *n.* 22. & Jo. de Anan. *n.* 20.
Unde sequitur, ut clericus minimè possit huic be-
neficio renunciare, cum ei competat ratione per-
sonæ privilegiatæ, & tamquam militi cælestis mi-
litiæ, ut dictum est supra *num.* 19. & ne cogatur
mendicare in opprobrium Ordinis clericalis, arg.
c. *Diaconi, circa medium, vers. Mendicat infelix cleri-
cus*, 93. *dist.* & in clerico tradunt in specie Bar-
bosa in d. l. *Alia*, §. *Eleganter*, *ff. solut. matr.* Cor
var. *var. resolut. lib* 2. *c.* 1 *n.* 38. & alii Recentiores.
Confert quod notat Bald. post Jacob. de Butri-
gar. in l. 1. *n:* 12. *circa medium, vers. Item tres sunt
casus*, C. *Qui bon. ced. poss.* ubi dicit beneficio cessi-
onis posse renunciari quando conceditur jure
contractus, secus veró quando conceditur pro-
pter reverentiam personæ, per d. l. *Si convenerit*,
71 *ff. de re judic.* Et hæc vera in renunciatione expres-
sa; secus verò in renunciatione tacita, quæ fit per
actum contratium, ut cum elericus pertinaciter
negat debitum, vel non vult præstare cautionem
de solvendo, cùm ad pinguiorem fortunam per-
venerit, vel quid simile, quia tunc ex tacita re-
nunciatione, & juris ministerio privatur benefi-
72 cio hujus eap. ut idem Bald. notat in d. l. 1. *n.* 14,
& fusius dictum est supra *n.* 36. Et est simile in
privilegio fori, cui expresè clericus renunciare
non potest, e. *Si diligenti, de for. compet.* & tamen
potest renunciare racitè per actum contrarium,
ut si habitum, vel tonsuram non deferat, vel Ec-
clesiæ non inserviat, ad præscriptum Concilii
Tridentini, *c. 6. sess.* 23.

73 Sed major est difficultas, quid si beneficio hu-
jus c. clericus renunciaverit cum juramento, nun-
quid renunciatio teneat?

Pro faciliori solutione observandum est bene-
47 ficium hujus c. habere duos effectus. Primus est ut
clericus, qui non est solvendo, pro debito civili
non detrudatur in carcerem, juxta notata in l. 1.
C. *Qui bon. ceder. poss.* Seeundus est, ut non con-
demnetur nisi in quantum facere potest habita
ratione ne egeat, ut hic, & in l. *Is qui, la 2. ff. de
75 cess. bon.* cum aliis supracitatis *n.* 65. Quantum ad
primum effectum carceris absolutum est renun-
ciationem non tenere, licet juramento firmatam;
quia hujusmodi renunciatio, seu pactum est con-
tra bonos mores, ut notat Cyn. in l. *Qui bonis*, *n.*
11. C. *Qui bonis ced. poss.* Ergo juramentum illi ad-
jectum non ligat, e. *Non est obligatorium*, *de reg.
76 jur. lib.* 6. quia contra naturalem æquitatem est
carceris squalor, ut notatur in glos. ordin. in d.
l. 1. C. *eod.* Et ex hoc sequitur inhumanitas, &
erudelitas sine ipsius commodo. ut l. *Servus ead. ff.
de serv. export.* Nihil enim interest creditoris de-
bitorem inhumaniter vexari, & in carcere mori,
l. *Recriminis, ff. de solut.* & liberi hominis caro, &
corium non possunt esse in obligatione, l. *Inter
stipulantem*, §. *Sacram*, *ff. de ver. obligat.* Unde
cum renunciatio debitori noceat, & creditori
non prosit, non debet valere, cum ex hoc credi-
tor sit caninus, & veniat contra præceptum cha-
ritatis, arg. l. *fin. ff. de evict.* l. *Non tantum*, *ff: de
appellat.* quia deducit ad illicitum, vel saltem po-
test deducere, arg. eorum, quæ notantur per Ar-
chid. in c. *Quamvis, super ver. Aeterna salutis, de pa-
77 ctis, lib.* 6. Rursus carcer est species servitutis,
cum deroget libertati, l. 2. *ff. de liber. hominib. ex-
hiben.* l. *Titio centum*, §. *Titio si* 2. *ff. de condit. &
demonstrat.* Renunciatio autem, per quam perve-
nitur ad infringendam hominis libertatem, non
valet, l. *Nec si volens, ff. de liberal. caus.* Item hinc
sequeretur, ut debitor sic detrusus non posset
audire divina officia, nec ecclesiastica recipere
Sacramenta pro libito voluntatis, nec audire præ-
dicationem verbi Dei; unde forsan ad infidelita-
tem reduci posset; quare talis renunciatio, quæ
posset in peiore statum deducere, non potest vin-
culari juramento ex iis, quæ notat Archid. *loco
citato.* Et ita hunc primum effectum carceris re-
nunciationem juratam non valere, cōcludit Bald.
in l. 1. *n:* 13. *vers: Tu concorda istas opiniones*, C. *Qui
bon, ced: poss:* & Rota *decis.* 31: *num.* 1. *cum seqq,
& n:* 5. *col.* 3. *post princip: vers: Quantum verò ad
effectum primum ne detrudatur in carcerem, de sent:
78 & re judic. in Antiq:* Similiter quoad secundum ef-
fectum, ut debitor non condemnetur ultra quam
facere potest, licet in personis non privilegiatis
articulus sit valdè dubius, per ea, quæ notant
Cynus, & Bald. *loc. cit:* & Rota *in d. decis.* 31. *n.* 4.
& 5. nihilominus in Clerico tenendum est hu-
jusmodi renunciationem non validari juramen-
to, quia privilegium hujus cap. *Ne clerici conveni-
antur, nisi in quantum facere possunt*, indultum est
eis ne cogantur mendicare in opprobrium ordi-
nis clericalis, & sic in reverentiam tam personæ
ipsius clerici, quam totius ordinis, ut dictum est
supra; & consequenter ei renunciari non potest
etiam cum juramento, sicut nec privilegio fori,
ut est text. in c. *Si diligenti*, & ibi notant omnes su-
pra *de foro compet.*

Præterea quando privilegium ne quis conve-
niatur nisi in quantum facere potest, competit
personæ, cui debetur reverentia, ut sunt clerici,
tunc pactum ut quis conveniatur ultra quam face-
re potest, est contra bonos mores, ut ad literam
dicit tex. in d. l. *Alia causa*, §. *Eleganter*, *ff. solut.
matrim.* Ergo non firmatur juramento, ut 22. *q.* 4.
per tot. & d. c. *Non est obligatorium*, & ita in termi-
nis censuit Rota *in praall. decis.* 31. *n.* 5. *col:* 3. *cir-
ca princ. vers: Nec obstat ad hoc, & eadem col. circa fin.
vers. Nec hoc est contra bonos mores, de sent. & re ju-
dic:* & *decis:* 2. *num:* 2. *de Arbitr. in antiq.* & ad
litteram hanc opinionem tanquam humaniorem
sequuntur Canonistæ hic, ut inquit Bald. in d. l. 1.
n. 13. *vers: Et hanc opinionem*, C. *Qui bon. ced. poss.*
& fuit opinio Dyni in d. §. *Eleganter*, cum quo
tandem residet Cyn. in d. l. *Qui bonis*, *num.* 10.
*circa fin. vers. Et ideo sine dubio sententia Dyni videtur
humanior.* & Jacob. de Beluis, *in Auth. de fidejus* §.
Quod. autem, Collect. *hic num.* 9. Brun. *in tract. de
cess. bon. quæst.* 3. *princip. num.* 17. quicquid con-
tra scripserit Molin. in *tract. de contrav. disput.*
571. *n.* 16. Jo. Guttier *in tract. de Contract. jurat.
par.* 1. *quæst.* 17. *n.* 34. *in* 6. *tom. tract. divers. part.* 2.
fol. 66 & Carol de Grass. *de effect. clerical. eff.ct.*
7. *n.* 21.

79 Verumtamen si clericus beneficiatus consen-
serit reservationi pensionis, non gaudebit benefi-
cio hujus c. contra pensionariū, quia ex quo ejus
con-

censensui inest juramentum, & obligatur in forma Cameræ, non est honestum, ut postquam habet beneficium, ad cujus regressum se obligavit ob non solutionem, juvetur exceptione hujus cap. *Odoardus*, quia potius debet dimittere, & restituere beneficium, quod accepit: non enim convenit, ut beneficium retineat, & pensionem non solvat; aliàs illi facilè daretur occasio, & ansa peierandi. Nec isto casu si denegatur illi auxilium hujus ca. fit ei injuria, Vulgat. c. *Scienti de regul. jur. lib. 6.* & quia juramentum est personale, debet per ipsum juramentum impleri in forma specifica, c. *Debito-*
80 *res*, & c. *Ad nostram, de jurejur.* Secus verò si beneficiatus successerit in beneficio gravato, nec per seipsum consenserit reservationi pensionis, quia tunc prædictæ rationes non militant; & ideo ju-
81 vahitur beneficio hujus cap. Sicut in simili de stylo Rotæ, & Curiæ quando quis consensit personaliter reservationi pensionis sub soliris censuris, & pœnis, illas censuras, & pœnas incurrit, si in tempore non solvit etiam sine aliqua alia litterarum intimatione; secus verò si non consensisset, aut per alium præstitisset consensum, tunc requiritur intimatio, prout judicavit Rota teste Cassad. *decis. 12. de rescript.* Et ita in terminis beneficii hujus cap. declarando stylum Signaturæ distinguit Sarnen. *super regul. Cancellor. in compend. utriusque Signaturæ, quæst. 16. num. 88. & 89. fol. 87. à tergo.* & in *reg. de Annali, quæst. 53. ad fin.* & sequuntur Covar. *var. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 9. sub vers. Quoties.* ibi, *Unde si quis consentiat*, Gigas, *consil. 111. num. 3. & 5.* & *in tractat. de pens. quæst. 10. num. 3.*

DE DONATIONIBVS.

Cap. Prudentes.

SVMMARIVM.

1 *Liberalis in donando existimat se debere quod donat.*
2 *Promittentes aliquid donare, illud tamquam debitum adimplere tenentur.*
3 *Donare est proprium animi nobilis.*
4 *Nobilitas intelligitur non solùm generis, sed & animi, & morum.*
5 *Donatio propriè dicitur cum aliquis dat non aliam ob causam, quàm ut liberalitatem exerceat.*
6 *Legem potest aliquis sibi imponere, à qua non liceat recedere.*
7 *Donatio perfecta revocari non potest nisi in casibus hic expressis.*
8 *Donans uni Ecclesiæ bona, quæ superfuerint, tempore sui obitus, an possit in prædictis bonis aliam Ecclesiam sibi hæredem instituere, & n. seqq. usque in finem.*
9 *Donans bona, quæ acquisita reperirentur tempore sui obitus, censetur reservasse sibi facultatem disponendi de bonis donatis.*
10 *Hæres rogatus restituere quicquid superfuerit tempore sui obitus, potest alienare bona fideicommissa subjecta, reservata tamen quarta parte fideicommissariis, & n. 26.*
11 *Donatio bonorum, quæ acquisita reperientur tempore obitus, includit duplicem conditionem.*
12 *Legatum rei, quæ mea erit tunc moriar, extinguitur per subsequutam ejusdem rei alienationem.*
13 *Verba, quæ reperientur, sive quæ reperirentur tempore obitus, faciunt legatum conditionale.*
14 *Dispositio facta sub duplici conditione evanescit, nisi utraque conditio adimpleatur.*
15 *Donatio perfecta per testamentum rescindi non potest.*
16 *Secus si donatio sit conditionalis.*
17 *Donans bona, quæ reperientur tempore sui obitus, an possit de illis disponere in ultima voluntate, & n. 26.*
18 *Ultima voluntas effectum non sortitur nisi post mortem, & n. 20.*
19 Alienationis *verbum comprehendit etiam hæredis institutionem.*
20 *Testamentum in vita testatoris ordinatur, & perficitur.*
21 *Donatio inter vivos dicitur perfecta, licet effectus suspendatur in tempus mortis.*
22 *Idem in donatione causa mortis.*
23 *Donator, qui reservavit sibi facultatem disponendi in vita de bonis donatis, potest illa testamento relinquere.*
24 *Alienatio in ultima voluntate dicitur favorabilior, quàm inter vivos.*
25 *Mitius agitur cum eo, qui ex mera liberalitate convenitur, quàm qui ex debito.*

1 PRUDENTES. Duos recipit intellectus: secundum Abb. Juxta primum hoc intendit. Liberalis in donando existimat se debere
2 quod donat. Juxta secundum, Promittentes aliquid donare, illud tamquam debitum adimplere teneotur. Hoc dicit, Host. Intelligebat Decretalem in facientibus eleemosynam, maximè de bonis Ecclesiæ superabundantibus: item in donatione, quam Imperator facit Ecclesiis, ubi sola immensitas est mensura, ut in Auth. *de non alienandis, §. Sin minus, collat. 2.*

3 Nota primò ibi, *Nobilitas.* Donationem procedere à nobilitate animi: nam proprium animi nobilis est donare. Facit tex. in l. *Qui saxum, §. final. ff. de donat.* & quod donatur in c. *Grandi, de sup-*
4 *plen. neglig. Prælator. lib. 6.* & nobilitas intelligitur non tantum generis, sed & animi, & morum, secundum Host. *hic in princ. in ver. Nobilitas* Jo. Andr. *num. 1.* & *in eodem ver. & Abbatem n. 2.*

5 Secundò nota ibi, *Sponte*, quod sponte datur, donationem appellari, secundum Anchar. *hic n. 3.* quia donari dicitur id, quod nullo jure cogente conceditur, l. *Donari, ff. de donat.* Et propriè donatio dicitur cum aliquis dat non aliam ob causam, quàm ut liberalitatem, & munificentiam exerceat, l. 1. *ff. eodem.* Hostien. *in summa tit. de donat. §. 1.* In necessitate autem nemo liberalis existit, l. *Rem legatam, ff. de annuis legatis.*

6 Ultimò nota ibi, *legem imponit.* Posse aliquem sibi legem imponere, à qua non liceat recedere,
7 Unde non potest quis promissionem donationis revocare, ut hic est expressum, sicut nec donationem perfectam, nisi ex causa ingratitudinis, ut c. *final. infra eodem*, vel ex causa non implementi, ut l. *Generaliter, C. de revocandis donat.* vel per supervenientiam liberorum, ut l. *Si unquam C. eodem.*

8 QUÆRO, An donans bona, quæ acquisita reperientur tempore sui obitus uni Ecclesiæ, possit in dictis bonis aliam Ecclesiam sibi hæredem instituere.

9 Videtur respondendum posse, quia per hujusmodi verba non censetur voluisse donare nisi bona illa, de quibus ante mortem non disposuisset, ita expressè declarat Bart in l. *Titius, in fin. ff. Ad Trebellian.* ubi ait hæc verba: *quicquid superfuerit tempore mortis*, esse intelligenda si quid superfuerit non deperditum, vel alienatum; & sequitur illic Alb. *in fin.* & Corn. *cons. 243. à n. 4. usq. ad*
10 10. *vol.* 4. Ideoque hæres rogatus restituere quidquid superfuerit tempore sui obitus, potest bona fide alienare, & minuere bona fideicōmisso subjecta, nec tenetur restituere nisi quod supererit non alienatum, vel diminutum, ut est textus ad literam in dicta l. *Titius*, & in Auth. *Contra rogatus, C. eodem titulo*, in l. *Fideicommissi*, §. *Nonnunquam. ff. de Usuris*, & in l. *Sed & si lege.* §. *Quod autem quis, vers. Nam & Divus Marcus ff de petit. hæredit.* Unde per hujusmodi verba: *Restituas quidquid supererit*, censent ibi omnes esse attributam hæredi alienandi facultatem, & idem tradit Gloss. Bart. & DD. in l. *Imperator*, § *final ff. de legat.* 2. Ruin. *consil.* 109. *nu.* 10. *lib.* 2. & *cons.* 163. *nu.* 1. *vol.* 3. Corn. *d. cons.* 243. *vol* 4. & Mant. *de conjectur. ult. volant. lib.* 10. *tit.* 4. *sub num.* 20 *vers Illud autem*, Eodem igitur modo is, qui donavit quidquid superesset, vel reperietur suæ mortis tempore, censetur sibi reservasse omnimodam facultatem disponendi de bonis donatis, & id demum voluisse donare, de quo ante obi-
11 tum aliter non disposuerit. Et confirmatur; nam cum fuerit facta donatio bonorum, quæ acquisita reperirentur tempore obitus donatoris; hæc verba habent in ventre duplicem conditionem. Prima est, si & quatenus acquirantur ad exemplum donationis vini, quod nascetur ex tali vinea: habet enim tacitam conditionem si nascatur, l. *Cum certum, ff. de vin. trit. & oleo legat.* Cagnol. in l. *In omnibus, n.* 25. *ff. de regul. jur.* Altera conditio est, si & quatenus bona acquisita post donationem reperiantur tempore mortis ipsius donatoris, id est quatenus de illis ante obitum donator non dispo-
12 suerit, ita probat tex. expressus in l. *Stichus qui meus erit cum moriar, de legat.* 1. ubi deciditur legatum rei, quæ mea erit cum moriar, vel (quod idem est) quæ reperientur acquisita tempore mortis meæ esse conditionale, & habere hanc conditionem quatenus illa reperiatur non alienata; ideoque ejusdem modi legatum extingui per alienationem subsequutam, & concordat tex. in l. *Nuper*, §. *final, de legat.* 3. & censuit Rota apud Seraph. *dec.* 559. *n.* 21. *vers. Nec placuit.*

13 Nec vis facienda est, quod quis dixerit, dono, seu lego rem quæ reperietur, vel rem, quæ reperiretur; utroque enim modo dispositio est conditionalis, & per alienationem extinguitur, ut declarat Jason in d. l. *Stichum, nu.* 7. post Bart. in l. *Cum quidam, ff. de Aur. & arg legat.* Quamobrem quamvis donator hoc casu multa bona post donationem acquisierit, & sic purificata fuerit prima conditio, nempe acquisitionis; non fuit tamen purificata secunda, quod bona reperirentur non alienata tempore mortis, ideoque extincta fuit:
14 nam dispositio facta sub duplici conditione evanescit, nisi utraque conditio adimpleatur, l. *Si hæredi plures*, ff. de condit. instit. l. *Si quis ita stipulatus fuerit decem ff. de ver. obligat*, & in donationibus respondit Roland. *cons.* 58 *n.* 49. *vol.* 3.

15 Atque hinc patet nihil obstare, quæ in contrarium afferantur, quod contractus donationis sit irrevocabilis, ut hic, & in l. *perfecta, C. de Donat. quæ sub mod.* & quod specie per testamentum rescindi non possit, l. *Verba C. de testamen.* l. *Si ante C. de donat. ante nupt.* Bald. *cons.* 54. *nu.* 2. *lib.* 1. *p.* 3. Siquidem hoc casu per alienationem non revocatur donatio ratione mutatæ voluntatis; id enim legibus interdictum est; sed extinguitur, quia alienando deficit conditio, sub qua donatio ab initio facta fuit: neque enim donator voluit donationem valere, aut effectum sortiri, nisi eveniret casus, ut bona illa reperirentur non alienata tempore obitus, ita ad literam declarat Jas. in d. l.
16 *Stichum, n.* 16. Vulgati autem juris est, donationem conditionalem evanescere, nisi conditio purificetur, l. 1. §. *Plausius*, & ibi Bart. & DD. *ff de condit. & demonst.* tradit Socin. Jun. *cons.* 165. *n.* 6. *vol* 2.

17 Neque obstat si dicatur: quamvis donator possit bona non acquirere, aut acquisita alienare per dispositionem inter vivos, & hoc modo efficere, ut bona donata non exient tempore mortis, tamē si illa acquirat, vel acquisita non alienet & patiatur ut reperiantur tempore sui obitus, dispositio, quam facit de prædictis bonis in ultima volūtate in favorem secundæ Ecclesiæ, non impedit, quominus conditio illa remaneat purificata, quia ul-
18 tima voluntas effectum non habet, nisi post mortem, l. *Illa institutio, ff. de hæred. instit.*

19 Id inquam non obstat, quia donans bona, quæ reperirentur tempore mortis, potest disponere de bonis donatis, non solum per alienationem inter vivos, sed etiam in ultima voluntate. Ita in terminis hæredis rogati restituere quidquid superesset tempore sui obitus, concludit Bald. in d. Auth. *contra rogatus, num.* 9. l. *Ad Trebell.*

Et quidem sententia Bald. videtur solidis rationibus fulcita; nam cum rogatus restituere quicqoid mortis tempore superesset, posset alienare bona restitutioni subjecta, idque indubitati juris sit, per tex. in d. l. *Titius, ff. Ad Trebell.* cum aliis supra allegatis. Certè etiam poterit in dictis bonis alium hæredem instituere, quia hoc modo alienasse videtur, ut probat tex. quem Bald. allegat. in l. *Si quis prioris*, §. *Certum, C. de sec. nup.* cujus hæc sunt verba. (Certum esse sancimus, quod etiam illa de cætero videbitur eorundem fuisse rerum alienatio, quæ in testamento, vel specialiter relinquendo, vel generaliter hæredem instituendo facta sit.) Et tradit Bart. in Auth *Res quæ, sub num.* 5. *C. Communia de legat.* & Ruin. post alios, quos citat *cons.* 163. *num.* 1. *vol.* 3. Aut ergo inquit Baldus, hæres decessit testatus, & videtur alienasse, *d.* §. *Certum*, & l. *Unum ex familia. ff. de legat.* 2. Aut decessit intestatus; & tunc non videtur alienasse; & ideo restituendum est fideicommissariis quod alienatum non reperitur, l. *Sed etsi* §. *Quod autem quis, ff. de peten. hæred.* & d. l. *Titius.* Atque ita cessat objectum illud, quod cum institutio post obitum testatoris effectum habeat, videatur purificata illa conditio, quod bona reperiantur non
20 alienata tempore mortis donatoris. Considerandum est enim testamentum in vita ipsius testatoris ordinari, ac perfici, ut declarat Mantica *de tacit. & ambig. conven. lib.* 13. *tit.* 31. *num.* 7. In puncto, de quo agitur. Jas. *d. cons.* 130. *sub n.* 3. *vers.*
21 *Nec obstat fundamentum*, & quamvis effectum non habet nisi sequuta morte, tamen hoc parum refert, quia non solum ultimæ voluntates, sed etiam actus Viventium in tempus mortis suspendi possunt,

...int, nec ideo minus dicuntur actus perfecti, & inter vivos celebrati l. ult. §. fin. ff. Commun. Pre... l. 2. de donat. qua sub modo. & l. Ubi ita Donatus, de donat. caus. mor. Com. conf. 289. n. 11. vol. 4. ...Mant. de tac. l. 6. 13. tit. 14. num. 1. & seq. Traditio ...um hæreditatis licet post obitum sortiatur effe... tamen ad tempus mortis retrotrahitur l: ...are quandocumque ff. de acquir. hared.

Idemque juris est in donatione causa mortis, quæ non dicitur pendere, licet dominii translatio post mortem suspendatur, ut tradit glos. in d. l. 2. ...ver. Tunc demum. Sed & legatum à tempore mortis testatoris acquiritur, ita ut propterea quod legatur, non dicatur superesse post mortem ejus, qui legavit. ut in his terminis advertit Socin. ...d. conf. 53. n. 16. vol. 1. & Jas. d. conf. 130. sub num. 5. Nec obstat, vol. 4. Et in tantum hæc sunt vera, ut quamvis donator reservasset sibi facultatem disponendi in vita de bonis donatis, non tamen pet... verba censeretur prohibitus de dictis bonis in testamento disponere. ut tradit. loco cit. Mant. num. 7. post Alex. in l. ult. num. 4. C. de pact. & Covar. var. resol. lib. 3. cap. 12. num. 3.

Quemadmodum ergo prima Ecclesia potuisset excludi à bonis donatis, si donator de illis disposuisset per contractum venditionis, aut donationis, vel alium similem; ita debet censeri exclusa cum de illis donator disposuerit per ultimam voluntatem, ut arguit Bald. in Auth. Nisi rogati, num. 11. C. ad Trebell. Quinimo cum excludi posset per alienationem inter vivos: ergo multò magis ex testamento, cum ea, quæ fit in ultima voluntate, sit favorabilior alienatio, secundum Bart. in l. A filia, n. 3. ad Trebell. ubi propterea decidit rogatum restituere quicquid reperietur tempore mortis, qui potest alienare ex causa dotis inter vivos, multò magis posse alienare in ultima voluntate, cum hæc alienatio sit favorabilior, & sequitur ibi Alex. sub n. 12. & idem Bartol. & Angel. in Auth. Res qua. C. Commun. de legat. & in specie. de qua agitur. Jas. d. conf. 130. sub n. 4. vers. Item d. Claretta, vol. 4. ubi etiam pluribus ostendit absurdum esse, ut cui licet alienare inter vivos, quod plus est, non liceat in ultima voluntate, quod est minus. Considero ex abundanti doctrinas superius adductas loqui in hærede gravato restituere quicquid supererit tempore mortis, sed certè longè clariùs, & faciliùs procedunt in donante duplici consideratione. Prima, quia hæres dum restituit bona fideicommisso subjecta, nullam exercet liberalitatē, sed implet onus restitutionis sibi injunctum à testatore, cujus bona non spontè, sed ex debito fideicommissariis restituit: At verò donator nulla movetur obligatione, sed sua liberalitate, ac munificentia utitur. Unde si hæres gravatus restituere quidquid superesset, potest in dictis bonis aliū

5 hæredem instituere; multò magis id poterit donator. Pinguiùs enim est succurrendum donanti, qu... ei, qui verum debitum solvere cogitur, l. Exhæredatum, §. fin & l. seq. ff. de re judic. & mitiùs agitur cum eo, qui ex mera liberalitate convenitur, quàm qui ex debito, ut pluribus exemplis probat Rolan. conf. 3... n. 20. vol. 2. Altera consideratio est, quia hæres rogatus restituere quicquid ...peresset, quamvis possit alienare; tamen velit nolit tenetur reservare fideicommissariis quartā

26 partem hæreditatis, juxta tex. in d. Auth. Contra rogatus. Donator verò bonorum quæ tempore sui obitus reperirētur, nihil protsus tenetur donatario reservare, cum id non reperiatur jure cautum, sed omnia potest in alium transferre, & facere, ut tempore mortis nihil supersit, ut respondit Natta conf. 118. n. 3. vers. Si ergo & Mant. de tac. d. lib. 13. tit. 47. n. 4. Hinc igitur patet eum, qui donavit quidquid superesset, habere majorem facultatem disponendi de bonis donatis, quam hæredem de bonis fideicommisso suppositis. Unde si licet hæredi de illis disponere in ultima voluntate, longe magis licebit donatori, c. Ex parte il tertio, infra de decim. c. Cum licet, de regul. jur. lib. 6. cum simil.

DE PECULIO CLERICORUM.

Cap. Si quis sanè.

SUMMARIUM.

1 *Beneficiati an, & quando teneantur precepto charitatis, vel justitia reditus beneficiorum suorum pauperibus erogare, & nn. seqq. usque in fin.*

Beneficiati reditus superfluos beneficiorum suorum pauperibus non erogantes, an teneantur ad restitutionem, ibid. & nn seqq. usque ad n. 6. & 23.

Consuetudo disponendi in vita, & in morte de reditibus Ecclesiasticis valida est, ibid. vers. Cui sententiæ.

Declaratur, n. 26.

2 *Divi Thomæ sententia adversus Navarri interpretationem explicatur, & nn. seqq.*

3 *Beneficiatus facit fructus suos, & comparatur fructuario in vita, & usurario in morte,*

Declaratur, n. 5. & à n. 9. usque ad n. 17.

4 *Reditus Ecclesiarum quomodo intelligantur esse pauperum secundum authoritatem, Hieronym. Ambrosii & Bernardi, & n. seq. & n. 13. 30. & 31.*

6 *Beneficiati possidentes suffi... patrimonium an possint vivere de fructibus benefi...i, patrimonio in alios usus collato, & nn. seq. usque ad n. 17.*

7 *Clerici discernentibus debita sunt Ecclesiæ stipendia ex sacrarum litterarum testimoniis. Et quomodo Ecclesia deservire intelligantur, n. 12.*

8 *Beneficiati habentes patrimonium possint liberè testari de bonis patrimonialibus, & vivere de reditibus beneficii.*

Declaratur à num. 11. usque ad n. 17.

Canones Apostolorum quot ab Ecclesia recipiantur ut canonici n. 8.

9 *Authoritas Hieronymi, Augustini, & Prosperi asserentium clericos, qui bonis parentum, aut suis sustentari possunt, peccare si reditus Ecclesiæ percipiant, in quos sensus à Doctoribus accipiantur & nn. seqq. usque ad n. 17.*

10 *Litteræ impetrationis beneficii an valeant non facta mentione de bonis patrimonialibus.*

14 *Redituum Ecclesiasticorum dispensatio, seu applicatio considerari debet juxta tria tempora, usque ad num. 17.*

15 *Clerici in primitiva Ecclesia nihil possidebant proprii, sed omnia erant communia, & erat aliquis modus vivendi ab Ecclesia approbatus.*

16 *Reditus Ecclesiarum post institutionem titulorum beneficialium principaliter sunt deputati ... usui ministrorum, secundariò autem in subsidium pauperum. Reditus hospitalium contra n. & 22.*

17 *Beneficiatus potest excedere de fructibus beneficii non solum in necessariis, sed etiam in iis, quæ decent, servata ratione conditionis, status, & personæ.*

18 *Beneficiatus potest licitè distribuere proventus beneficii in eos, qui quamvis habeant necessaria ad victum, non tamen habent sic sufficientia pro qualitate conditionis, & decentia status.*

19 *Item potest usque ad status decentiam donare consanguineis, & familiaribus suis, & dotare sorores, vel alias consanguineas indigentes.*

20 *Consanguineos de reditibus Ecclesiasticis ditare quàm grave sit scelus.*

21 *Beneficiatus de reditibus Ecclesiasticis potest remunerare accepta servitia.*

22 *Pauperum appellatione quoad fructuum Ecclesiasticorum distributionem intelliguntur omnia pia opera.*

23 *Clericus potest pro libito disponere de portione, quam per suos labores ab Ecclesia meretur, aut quam sibi subtrahit de iis, quæ ad decentem statum sunt necessaria, nec si profundat, tenetur ad restitutionem.*

24 *Clerici in Vrbe, & ejus districtu intra decem milliaria decedentes, ex Bulla Pauli V. liberè possunt de bonis ibi consistentibus, etiam provenientibus ex reditibus Ecclesiasticis tam inter vivos, quàm in ultima voluntate disponere; eisque intestatis succedunt hæredes ab intestato.*

25 *Papa potest tribuere facultatem testandi de reditibus Ecclesiasticis tam clericis, sæcularibus, quàm Regularibus.*

26 *Declaratur.*

27 *Beneficiatus, si detracto decenti victu ex fructibus beneficii nihil supersit, an nihilominus teneatur unam portionem fabricæ Ecclesiæ, & alteram pauperibus applicare usque in fin.*

28 *Commendatarii monasteriorum si mensa sit separata à conventuali, quartam; si verò sit communis, tertiam fructuum partem tenentur erogare in fabricam, seu ornamenta Ecclesiæ, vel almoniam pauperum.*

Declaratur, n. 33. & seq.

29 *Commendatarii, seu Beneficiati alimenta secundum decentiam status anteponenda sunt sustentationi pauperum.*

30 *Charitatis ordo exigit, ut quis primum subveniat sibi ipsi, deinde proximo, & n. 33.*

31 *Alimenta debentur beneficiato ex justitia, pauperibus ex charitate.*

32 *Beneficiatus non tenetur ad reparationem Ecclesiæ, nisi ex fructibus, qui supersunt detractis necessariis.*

33 *Cardinales de fructibus commendatorum beneficiorum integrè disponere possunt usque ad decentem personæ, atque familiæ sustentationem & remunerationem familiarium.*

1 SIQUISSANE. Legitur variè: secundum primum intellectum Innocentii *in ver. Fecisse*, hoc intendit. Possessiones emptas ex redditibus Ecclesiæ tenebit Prælatus quoad vixerit; de his tamen testari non poterit. Sed Antonius de Butr. juxtà secundum intellectum glos. & Innocen. hic summat hanc decretalem. Res Ecclesiæ ad culturam redactæ non efficiuntur propriæ culturantis, sed eas usque ad vitam tenere potest. Demùm juxta tertium intellectum, quem Card. dicit esse communiorem, hoc dicit; Meliorationes factæ per Prælatum in rebus ecclesiæ sunt suæ in vita, etiamsi dimittat beneficium, sed de his testari nequit. Primò ponit unum dictum, Secundò aliud ibi, *verum*, à quo excipit, ibi *nisi agella*, idest parvos agros, sicut prædiolum est diminutivum prædii, terrula terræ, & vineola vineæ, cap. *Terrulas, aut vineolas*. 12. q. 1 secundum Joan. Andr. & Card. *hic in princip.*

Nota primò ex illis verbis, *nisi forsan cui Episcopus pro servitiis, ac præstatione ecclesiæ largiri voluerit*. Prælatum posse bona ecclesiæ quæsita benemeritis elargiri, quando merita respiciunt ecclesiam, & non solummodo personam Prælati. Et ita declara, quod habetur in c. 2. *infr. de donat.* secundùm Ant. de Butr. *hic n.* 2. & Abb. *n* 3.

Secundò nota ibi, *usque ad diem obitus*, argumentum quod beneficiati usufructuariis comparatur, ut arguit hic glos. *in ver. Obitus*; nam morte finitur usufructus, §. *Finitur, inst. de usufr.* sicut & jus beneficiati, ut hic, & cap. *fin. supra de pign.* hæc tamen æquiparatio non fit per omnia, quia Prælatus in solo ecclesiæ potest plantare vineas, ut hic secundum unum intellectum; & tenent glo. præalleg. Butr. *nu* 4. Cardin. *num.* 1. *in* 3. *qu.* ... char. *num.* 1. & Abb. *eodem num. in primo not.* quod non potest usufructuarius, l. *Quamvis*, & l. *Vsufructuarius, ff. de usufr.* Item usufructuarius tenetur ... risdare ad præscript. d. cap. *fin.* & ibi glos. *in* ... *Cautionem idoneam, de pignor.* & l. *Vsufructu constituto, C. de usufr.* Prælatus non; quia non reperitur in jure cautum. Item usufructuarius facit absolutè fructus suos, & de his testari potest si sint separati à solo, & reconditi, l. *Arboribus*, §. *Iulianus, ff. de usufr.* & l. *Si fructuarius, ff. quib. mod. usufr. amitt.* At clericus de redditibus beneficii, & meliorationibus testari non potest, ut *hic*, & c. *Quia nos*, ... *tit. prox.* & cap. *Quia Ioannes*, 12. *qu.* 5. Nam et de quæsitis ex industria possit Prælatus testari, & ab intestato relinquere; hoc tamen non potest si illam industriam impendit in rebus ecclesiæ ... dit enim ecclesiæ augmentum, & utilitas rebus suis annexa, sed separata cedit ejus lucro, & poterit testari, ut in c. *Quia nos*. Ita formaliter di... hic Petr. de Anchar. *num.* 2. & consentit Butr. *nu.* 4. Card. *eadem que.* 3. & Abb. *nu.* 2. Et ex his glo. videtur tandem concludere clericum beneficiatum non esse dominum fructuum, & potius comparari usuario, cui tantum uti licet ad usum quotidianum, §. 1. *institut. de usu, & habit.* De hoc dicam plenè in *q. seq.* præsertim *nu.* 3.

QUÆRO, An, & quando Episcopi, & Clerici teneantur præcepto charitatis, vel justitiæ redditus beneficiorum suorum pauperibus erogare.

Præsens quæstio pro clariori explicatione hujus gravissimæ, & periculosæ materiæ distinguenda est in tres articulos.

Primus est, an beneficiati redditus superfluos beneficiorum suorum, pauperibus non erogantes ad restitutionem teneantur. Secundus, An beneficiati possidentes sufficiens patrimonium possint vivere de fructibus beneficii, patrimonio in alios usus collato. Tertius, An stante tenuitate beneficii, & detracto condecenti victu beneficiati si nihil sit reliquum pro pauperibus, fructus beneficii nihilominus sint dividendi juxta c. *De redd...* 12. *q.* 2.

Quoad primum tanta est opinionum vari...

atq...

atque argumentorum conflictus, quæ hinc inde adducuntur, ut omnia explicari vix possint absq; ingenti volumine. Quare omissâ subtiliori disputatione, quid pro certo tenendum videatur, referemus. Sed ante omnia prætereundum non est, laudandos non esse DD. qui ut pijs causis faveant, falsam opinionem pro vera, vel dubiam pro certa obtrudunt, vel probabilem pro damnata excludunt. Ut enim docuit Arist. *lib: 10. Ethic: c. 1.* (Veri sermones non solùm ad cognitionem, sed etiam ad vitam benè degendam sunt utiles, & sermo tunc fidem facit, cùm congruit factis, aliàs contemnitur.) Qui verò hanc justitiæ normam erga pauperes custodiunt, ut superflua illis largiantur, vix reperiuntur etiam inter beneficiatos Religiosos, nec expedit inducere clericis conscientiam, contra quã facturi sint, & gratis damnentur.

Quod verò ad rei summam spectat, tametsi opinio Archidiaconi in *Summ: 44. dist: n. 5.* in c. *Si Episcopus, 12 q. 1.* & in c. *Statutum, §. Assessorem, n. 13. de rescript: lib. 6.* & ante eum S. Raymund. *in Summ. rubr: de Apostatu, in fin: §. Sed numquid*; quæ Episcopos, Clericosve superflua non erogantes pauperibus obligat ad restitutionem, fortè sit communior, magis tendat ad charitatem, & tutior omninò existat, quàm quæ hac eos obligatione solvit, eamque acerrimè tueatur Alvarus Pelagius *de planctu Ecclesiæ, in 2. parte, cap: 28.* contraria tamen verior, quam sequitur D. Thom. *2. 2. qu: 185. art: 7. & quodlib: 6. art: 12.* Præpos. *in Summ: 44. dist:* ubi *à num: 2. usque ad 7. quæst:* luculenter examinat, & quatuor distinctis temporibus juta omnia ad concordiam reducit, Covar: in c. *Cum in officijs, de testam: n. 3.* ubi multos adducit ejusdem opinionis, & Sarnen: *de redditibus Ecclesiasticis, par: 2. cap: 2.* ubi similiter plures allegat pro hac sententia, & *par: 4. t. 1.* ubi multis argumentis eandem confirmat, & *cap: 2.* ubi argumenta in contrarium dissolvit. Cui sententiæ in primis favet consuetudo, de qua testatur D. Thom. *in quodlib: 6. a. 12.* Host. *hic n. 4. vers: Secundus verò*, relatus à Card. *in 4. q. n. 3. vers: Et dicit Hostiens.* Butr. in c. *fin: in 3. causa, de caus possess. & propriet.* relatus hîc à Jo. de Imol *col: 4. sub n. 11. vers: Dicit tamen Dominus Antonius*, Præpos. *ubi suprà n. 5. vers: Quartum tempus*, & Covar, *itidem loco cit.* ubi ait hanc sententiam esse benigniorem, & nostris hisce temporibus admittendam ex totius Christiani orbis consuetudine, cui si corruptela existeret, iretur obviam per Summos Pontifices; tenetur enim Princeps prohibere quæ sunt contra justitiam, & ne pauperes, Christi membra, tam grave detrimentum in rebus suis accepiant, providere. Et tamen Concilium Antioch. *c. 25.* præcipit quidem, ut puniatur Episcopus, si necessarijs non contentus, in suos usus domesticos, & ejus commoda res Ecclesiæ cõvertat, & fructus agrorum domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filijsque concedat; sed tamen eum non arctat ad restitutionem, ut refertur in cap. *Episcopus Ecclesiasticarum, 12. q. 1.* Quod utique Concilium non omisisset, si Episcopus esset restitutioni obnoxius, ut advertit Præpos: præalleg: *in Summ 44. distinct: n. 5. vers. Et ideò tex.* Cùm igitur Apostolicus eam consuetudinem hactenus non damnaverit, apparet Clericos in hac materia peccare tantùm contra charitatem, non contra justitiam: ideoque hujusmodi consuetudinem validam esse, tenet Jo. Andr *in reg: Nemo potest, de reg: jur: lib: 6.* & dicit esse communem Doctorum conclusionem Præpos: *loc: cit:*

2 *vers: Potuit insuper.* Sed quoniam D. Thomæ opinionem ita Navarrus corrumpit, ut eum in contrarium vi deducat, *in tract: de reddit: Ecclesiast: q. 1. monit. 49.* ideo quòd S. Doctor senserit accuratius inquitendum; in Summa loco præalleg: sic definit: (Si Episcopo portio separatim ab alijs est assignata, potest de illa disponere ut de patrimonio, & peccat malè dispensando contra charitatem, non contra justitiam, nec tenetur ad restitutionem. Sin autem portio illius non est separata, ejus fidei divisio committitur, qui si suam portionem faciat paulò majorem, non est in mala fide, aliàs si esset magnus excessus, non esset fidelis dispensator, & est restitutioni obnoxius.) Hæc D. Thom. Unde colligitur in utroque casu Episcopum esse dominum suæ portionis, ut est patrimonij. Navarrus autem ait D. Thomam supponere portionem Episcopo assignatam non debere esse majorem, quàm illi sufficiat ad victum, quòd si fuerit major, rursus esse dividendam, ut Episcopo relinquantur solùm necessaria ad victum. Verùm hæc explicatio est omninò contraria menti D. Thomæ; nam loquens de portione assignata Episcopo, de qua vult illum posse disponere, ut de patrimonio, subdit: (In ejus portionis dispositione potest ab Episcopo peccari contra charitatem, si immoderata sibi retineat, seu malè dispenset, perinde ac in bonis proprijs. Ergo partem illam supponit posse esse majorem, quàm sufficiat ad victum Episcopi: aliter enim si esset sufficiens tantùm, non posset inde sibi immoderata sumere, seu eam malè dispensare, quod tamen D. Thomas affirmat. Divisio verò reddituum Ecclesiasticorum, quæ juxta c. *De redditibus, 12. q. 2.* videtur in plerisq; Ecclesijs fuisse facta, innuitur hîc à D. Thoma, cùm ait (Si fuerint distincta bona, quæ debent in usum Episcopi cedere, ab his, quæ sunt pauperibus, & ministris Ecclesiæ eroganda.) Idẽ tradunt Sot. *lib: 10. de just. & jur: q. 4. art: 3.* & Covar: in d. c. *Cum in offic: n. 3. in fin. de testam.* subestque ejus rei non levis conjectura: constat enim redditus Episcopi, cleri, & fabricæ esse distinctos, & separatos. Cur igitur non fuerit sua portio pauperibus assignata? Unde probabile est hospitalia pleraque erecta, & dotationes factas in opera charitatis. Addo D. Thomam etiam fuisse in hac sententia, ut Clerici obtinentes præbendas & redditus quoscunque Ecclesiasticos in usum ministrorum principaliter applicatos, quamvis hujusmodi redditus omnes per luxum dispensent; non tamen peccent contra justitiam, nec teneantur ad restitutionem. Ita *in d. quodl: 6. artic: 12. ad 3.* ubi distinguit inter redditus hospitalium, & redditus beneficiorum, dicens: (Aliter dicendum est de illis Ecclesiasticis bonis, quæ principaliter sunt attribuenda necessitatibus pauperum, & ex consequenti necessitatibus ministrorum, sicut sunt bona hospitalium, & aliorum hujusmodi; & aliter de illis bonis, quæ sunt principaliter attributa usibus ministrorum, sicut sunt præbendæ Clericorum, & alia hujusmodi: nam in primis bonis peccatum committitur non solùm ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, dum aliquis in suos usus assumit quod est alterius, & ideo tenetur ad restitutionem tanquam defraudator rei alienæ. In secundis

verò bonis non committitur peccatum, nisi per abusum, sicut & de bonis patrimonialibus dictum est. Unde non tenetur quis ad restitutionem, sed solum ad pœnitentiam peragendam.) Hactenus
3 verba D. Thomæ, cui videntur assentiri hic Hostien. *nu.* 4. *vers. Mihi videtur distinguendum*, Card. *in* 4 *quæst. nu.* 3. *versic. Et dicit Hostien* & Imol. *col.* 4. *sub num.* 11. *vers. Dicit tamen Dominus Antonius*, dum scripserunt clericum non habentem administrationem posse in vita, & in morte disponere de reditibus beneficii: habentem verò administrationem posse tantum dum vivit donare, moderatè tamen. Idem dicit glo. *in c. Præsenti in verb. Reservari, de offic. Ordin. lib.* 6. ubi reddit rationem, quia beneficiatus in vita comparatur usufructuario, & facit fructus suos, quam glossam à toto mundo allegari dicit Barbat. *hic*, quem refert, & sequitur Bellon. *cons.* 3. *Curatus ecclesiæ, nu.* 6. *vers. Quinimo, lib.* 3. Et idem dixit glos in cap. *Duo sunt genera, in ver. Proprietatem*, 12 q. 1. Gemin. *cons.* 3. *super dubio num.* 7. *vers. Nam Prælatus*, Anchar. *cons.* 233. *Factum tale, num.* 5. Paul. de Castr. *cons.* 438. *in quæst. in princip. lib.* 1. Et de communi opinione testantur Calder. *cons.* 264. *alias* 2. *de reb. eccles. non alien.* Com. *cons.* 314. *num.* 2. *vers. Quinimò, lib.* 3. & Bellon. *d. cons.* 3. *num.* 2. ubi asserit communem esse distinctionem, ut beneficiatus æquiparetur usufructuario in vita, & usuario in morte; cui sententiæ apertè suffragatur Concilium Tridentinum in *c.* 12. *sess.* 24. ibi: (Privetur dimidia parte fructuum quos ratione etiam præbendæ, & residentiæ fecit suos;) & in *c.* 1. *sess.* 23. ibi: (pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere;) quod clarè innuit à contrario sensu Episcopos, & Parochos facere fructus suos, dum resident. Quod etiam apertè colligitur ex Constitutione Julii III. quæ incipit, *Cum sicut nobis*, publicata 26. Junii 1550. ibi. (Fructus occasione ecclesiarum, monasteriorum, & beneficiorum ecclesiasticorum pro tempore provenientes, licet postquam ad manus beneficiatorum pervenerunt, & eum aliis ipsorum beneficiatorum fructibus commixti sunt, non ulterius in ecclesiasticis, sed potiùs ipsorum beneficiatorum propriis, & ab eis acquisitis bonis judicari, & propterea quodammodo pro sæcularibus, & prophanis haberi consueverint; nihilominus, quandiu beneficiari illos non exegerint, verè ecclesiasticos esse, & censeri debere.) Unde fit, ut Archid. in cap. *Statutum*, §. *Assessorem, num.* 13. *vers. Quidam voluerunt dicere, de rescr. lib.* 6. relatus hic à Card. in 4. *q. num.* 3. forte liberius, quam par est scripserit, hæreticum esse de jure canonico, dicere clericum facere fructus suos: nam contra eum stat littera Concilii Tridentini locis citatis, & constitutionis Julii III.

4 Authoritas autem Hieronymi dicentis, aliena capere convincitur, qui ultra necessaria sibi retinere probatur, c. 1. §. *Ordinandus*, 42. *dist.* Et Ambrosii in c. *Sicut hi*, 47. *dist.* (Quis enim tam injustus, tam avidus, tam avarus est, quam qui multorum alimenta non suum usum, sed abundantiam, & delicias facit? neque enim minus est criminis habenti tollere, quam cum possis, & abundes, indigentibus denegare. Esurientium panis est quem tu detines; nudorum indumentum est quod recludis; & miserorum redemptio est, & absolutio pecunia, quam tu in terram defodis.) Et Bernard. *Epist.* 2. (Denique quicquid præter necessarium victum, & simplicem vestitum de altari retines, tuum non est; rapina est, sacrilegium est. (Et *Epist.* 42.) Clamant pauperes, nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur quod inaniter expenditur. Item textus in c. *Qui oblationes*, 13. q. 2. & alia jura, quæ in hanc rem adducit Archid. *in sum. num.* 5. 44. *dist.* & in c. *Episcopus, il secondo*, 12. q. 1. (Hæ (inquam) authoritates, & aliæ consimiles eò tantùm tendunt, ut sit illicita hæc ecclesiasticorum bonorum distributio, non autem ut sit restitutio necessariò facienda; Et reditus qui supersunt ultra necessaria dicuntur alieni, non propriè, sed ex quadam metaphora, eò quod pauperibus essent erogandi.) Unde idem Hieronymus scribit, bona ecclesiarum dici bona pauperum, quoad debitum, quia eis debentur, non quoad dominium, nec quoad proprietatem, ut refert Turrecrem. in c. *Videntes, n.* 2. 12. *qu.* 1. & Covar. in d. c. *Cum in officiis, num.* 3. *vers. Sed hæc,*
5 *quæ alia, de testam.* Et hoc est quod voluit Præpos. *in Summ.* 44. *dist. num.* 4. *vers. Exinde usus*, & alii Doctores, dum dixerunt beneficia obtinentes non esse ex toto usufructuarios; quia non habent liberam facultatem testandi, sicut usufructuarii meri, sed sunt usufructuarii qualificati. Unde monentur, ut ex fructibus capiant necessaria, & pro se, & pro suis, & residuum dent pauperibus. Et propterea ad id tenentur ex debito charitatis, non autem justitiæ, & contrafacientes peccant quidem mortaliter, sed non tenentur ad fructus malè consumptos restituendos.) Hæc Præpositus. Præterea jura prædicta, atque aliæ consimiles authoritates, quæ dicunt reditus ecclesiasticos esse pauperum, procedunt secundum illud tempus, in quo reditus ecclesiarum principaliter erant deputati pro subsidio indigentium; at secus est post, quam facta fuit formalis, & solemnis institutio titulorum beneficialium, eorumque fructus principaliter sunt deputati pro subsidio ministrorum, ut habetur in c. *Nulli Episcoporum*, §. *Huic ita respondetur*, 12. q. 1. & declarat D. Thomas, *in d. quodlib.* 6. *art.* 12 *ad tertium*, Præpos. *ubi supra. vers. Quartum postea successit tempus*, & Covarr. in d. c. *Cum in officiis, nu.* 5. *in fin. vers. Nam post factam, de testam.* Demum procedunt hujusmodi authoritates in casu extremæ necessitatis, ut patebit *infra n.* 10. *vers. Septima solutio.* Hæc de opinione Divi Thomæ, & de negotio principali.

Sed quoniam timoratæ conscientiæ magis accedunt ad oppositam sententiam Archidiaconi, & bonarum mentium est ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est, c. *Ad ejus, in fin.* 5. *dist.* c. 2. *de obser. jejun.* Ideo supposita dicta opinione, succedit secundus articulus, videlicet,

6 An beneficiari possidentes sufficiens patrimonium possint vivere de fructibus beneficii, patrimonio in alios usus collato.

Qua de re statuenda est pro indubitata præsens conclusio. Episcopi, & Clerici habentes patrimonium possunt vivere de proventibus Ecclesiæ juxta conditionem, & dignitatem, & patrimonium cum fructibus servare quibus volunt. De decentia conditionis, & dignitatis agemus infra nu 17. *& seq.* In reliquis pro conclusione stat authoritas Innocentii in c. *Episcopus, nu.* 1. *de præbend.* ibi, Non credimus, inquit, quod qui habet beneficium vivere

vivere debeat de patrimonio, sed de altari. Et Hugonis in c. *Illi autem*, 12. q. 1. ubi ait, clericos licitè posse habere propria, & percipere ecclesiastica beneficia, dummodo propter hoc non deseratur justitia, c. *Habebat*, 12 q. 1. nec pecare accipiendo beneficia sibi debita, quia jure suo utuntur, ex quo serviunt ecclesiæ, & beneficia eis canonicè assignata sunt. Et sequuntur Hostien. in c. *Postulasti*, *num. 6. de rescr.* Archid. post Ioannem de Fano in c. *Clericos, in princ.* 1. *qu.* 2. Abb. *in sua quæst.* 4. quæ incipit, *Titius Clericus, in 4. dub. nu.* 12, *usque in fin.* ubi ad partes hanc quæstionem diligenter examinat, & solvit contraria per temporum distinctionem, & *num.* 14. *vers. Et licet hoc dictum*, affirmat opinionem Innocentii, & Hostiensis communiter teneri per omnes Doctores; quam etiam communem esse testatur Felin. in d. c. *Postulasti*, *numer*, 6. ubi in hanc sententiam cita D. Thomam in 2. 2. *q.* 185 *art.* 7. Covar. in c. 1. *nu.* 2. *de testam.* & Navarr. *de redditibus ecclesiasticis, nu.* 78. *aliàs est, qu.* 1. *monit.* 32. addens idem esse judicium de bonis industria quæsitis.

7 Idem ratio suadet divinis oraculis innixa, decet enim, ut qui altari servit, de altari vivat, cum nemo militet stipendii suis, 1. *ad Corinthios* 9. c. *Ex his*, 12 *q.* 1 &c. *Cum ex officii, de praescript. & dignus est operarius mercede sua*, 1. ad Timotheum 5. c. *Quicumque*, 12. *quæst.* 2. *nec denario fraudari debeat in vinea Domini sperantes*, cap. *fin. de magis.* Item os bovis ligari non debet triturantis. *Deuteron.* 25. c. *Ecclesiis, vers. Item non alligabis*, 13. q. 1. c. *Exstirpanda, de præben.* & qui ad onus eligitur repelli non debet à mercede, c. *Cum secundum, de præben* & cap. *Charitatem*, 12. *quæst.* 2. ibi; (Iustum namque est, ut illi consequantur stipendium, qui pro tempore suum commodare reperiuntur obsequium,) & cap. *Ecclesiasticis, ead. caus. & quæst.* (Ecclesiasticis, inquit, utilitatibus desudantes ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere.) Unde in c. *Clerici*, 1. *quæst.* 2. decernitur, ut clerici omnes, qui ecclesiæ fideliter vigilant, & deserviunt, stipendia suis laboribus secundum servitii sui meritum per ordinationem canonum à Sacerdotibus consequantur; Ubi secundũ Abb. *locis prealleg.* ponderandum est verbum illud, *omnes*, quod includit tam pauperes, quam divites, ut ibi etiam notant DD. alias ad quid dixisset omnes? Item ponderanda sunt illa verba, *stipendia suis laboribus debita*, quæ innuunt danda esse stipendia clericis non propter indigentiam, sed propter labores, quos sustinent, quæ quidem ratio verificatur tam in divitibus, quam in pauperibus. Item ponderandum quod dicitur secundum servitii meritum, non autem secundum indigentiæ qualitatem.

8 Hinc emanarunt jura hodierna, quibus disponitur, ut clerici habentes beneficium, & patrimonium possint liberè testari de bonis patrimonialibus, & vivere de reditibus beneficii 12. *quæst.* 5. *per tot.* & *infra de testam. quasi per tot.* secundum Abb. in d. cap. *Postulasti n.* 5. *de rescr.* Quod clarè statutum legitur in Concilio Agathensi c. 18. relato in cap. *Episcopi* 12 *q.* 1. his verbis: Episcopi de rebus propriis, vel acquisitis, vel quicquid de proprio habent, hæredibus suis si voluerint, derelinquant. Quicquid verò de provisione suæ ecclesiæ fuerit, sive de agris, sive de fructibus, sive de oblationibus, omnia in jure ecclesiæ reservare censuimus. Idem probatur in cap. *Manifesta, ead. caus. & q.* ibi; neque res propriæ Episcopi importunitatem patiantur pro rebus ecclesiæ, ut nec Ecclesia incurrat damnum, nec etiam Episcopus in suis rebus pro rebus ecclesiæ proscribatur. Concordat text in c. *Sint manifestæ*, quod immediatè subsequitur; Sint manifestæ res propriæ Episcopi (si tamen habet proprias) & manifestæ dominicæ, ut potestatem habeat de propriis moriens Episcopus sicut voluerit, & quibus voluerit derelinquere; nec sub occasione ecclesiasticarum rerum ea, quæ Episcopi esse probantur, intercidant. Qui desumptus est à Gratiano ex Canonibus Apostolorum, *cap.* 40. atque ita est ex numero canonum quinquaginta, qui soli ab Ecclesia Latina recipiuntur ut Canonici, juxta text. in c. *Clementis* 16. *dist.* & declarat Card. Bellarmin. *de Script. eccles.* ubi agit de S. Clemente Romano. Sed & Alexander Tertius in c. *Quia nos, de testam.* (Licet, inquit clerici de his, quæ paternæ successionis, vel cognationis intuitu, aut de artificio sunt adepti, seu dono consanguineorum, & amicorum, non habito respectu ad ecclesiam, pervenerunt ad ipsos, liberè disponere valeant: De his tamen quæ consideratione ecclesiæ perceperunt, nullum de jure facere possunt testamentum.) Hæc ibi. Pone igitur clericum donasse patrimonii fructus, vel servare velle ad obitus sui diem; certè inde sequitur, ut de fructibus beneficii sit alendus, quod non est inconveniens, sicut nec id ex quo sequitur. Posito enim possibili, & convenienti, nihil sequitur inconveniens, vel impossibile.

Sed conclusioni ut supra firmatæ fortiter obstat text. in c. *Clericos* 1. *qu.* 2. Qui est pars c. *Quoniam* 16. *quæst.* 1. ubi Hieronymus *ad Damasum Papam.* Clericos autem illos convenit Ecclesiæ stipendiis sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona: Qui autem bonis parentum, aut suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profectò committunt, & per abusionem talium judicium sibi manducant, & bibunt. Concordat text. in cap. *Si quis*, & in cap. *Pastor*. 1. *q* 2. ubi Prosper; (Nec illi, qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, unde pauper victurus erat, accipiunt: ita possessores, non alimenta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt.) Et in idem recidit quod ait Augustinus *ad Bonifacium Comitem epist.* 50. (Si privatum possidemus, quod nobis sufficiat, non illa nostra sunt, sed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus;) refertur in c. *fin.* 12. *q.* 1. Quod constat etiam ex cap. *Sacerdos* 1. *q* 2. ubi deciditur clericos pauperes sive ex nativitate, sive ex propria voluntate justè vivere de bonis ecclesiæ, quia ad ea accipienda non cupiditas ducit, sed vivendi necessitas cogit. Et mox notabiliter subjungitur: De talibus dicere videtur Apostolus, qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt, & qui in altario deserviunt, cum altario participant. Ergo clerici divites, quos non necessitas, sed cupiditas ducit, non possunt justè vivere de bonis ecclesiæ, quamvis eidem inserviant, cùm de talibus non intelligatur Apostoli authoritas, sed de clericis pauperibus. Ad idem est textus fortis in c. *Illi*, 12. *quæst.* 1. ubi clerici, qui tam infirmi sunt animo, ut possessionibus suis renunciare non possint, cum peccato illa retinent. Ergo tunc demum debet clericus de

bonis Ecclesiæ vivere, quando non habet patrimonium unde vivat. Et eodem respiciunt canones, qui dicunt Episcopum posse accipere de rebus ecclesiæ, quibus indiget, si tamen indiget, & eas dispensare pro suis, & indigentium necessitatibus, ut 12. q. 1. c. *Episcopus*, & cap. *Ex his*, ubi glos. *in ver. Indiget*, reddit rationem, quia de rebus ecclesiæ non debet quis pasci, si habet propria: ponderanda enim sunt illa verba (si tamen indiget;) nam qui habet patrimonium, non dicitur indigere secundum Abb. *d. q. 4. nu. 12. in 2. arg. vers. Ad idem*.

10 Hinc Vincentius, & Philippus in c. *Postulasti de rescript.* relati ab Archid. in d. c. *Clericos, nu. 2. 1. q. 2.* dicebant non valere litteras beneficii, nisi facta mentione de paterna hæreditate, quia talis indignè petit beneficium ecclesiasticum, allegant c. *Quoniam, 16. q. 1.* & c. *Illi, 12. q. 1.* Cæterum opinio Vincentii, & Philippi communiter reprobatur à Doctoribus, & contrarium tenet in eadem decretali Innocen. & Compostell. quos refert, & sequitur Archid. in d. c. *Clericos, 1. q. 2. num. 1. in verb. Dispensat*, ubi concludit eum, qui habet bonum patrimonium, posse impetrare beneficium à Papa, & valere litteras, etiamsi in eis non fiat mentio de patrimonio, quod habet, nisi esset ad patrimonium intitulatus, juxta textum in d. c. *Postulasti*. Idque secundum Innocen. & Archid. satis innuitur ex eo, quod ibi Apostolicus non respondet consultationi sibi factæ super hoc argum. cap. *Nonne, de præsump.* Et ita sentiunt communiter DD. ibi, & in c. *Episcopus de preb.* ut testatur Præpos. in d. c. *Clericos, n. 1. in 1. concl. vers. Tum item humana lege*; & ita etiam usu receptum est.

Ad prædictos autem Canones ex Hieronymo, Augustino, & Prospero datur à glos. & DD. per plures solutiones, quæ sunt veluti declarationes, seu limitationes ad regulam superiùs firmatam.

Prima solutio est glos. in d. c. *Clericos. in ver. Sacrilegium 1. qu. 2.* quod illud, quod ibi dicitur, sit exhortatio, & consilium, non autem præceptum, quod etiam sensit glos. in c. *Illi autem, in ver. Sine peccato, 12. qu. 1.* dum dicit illud de consilio loqui, & fuit opinio Laurentii secundum Archid. ibi *nu. 1. in gl. in ver. De consilio*; Cui etiam videtur adhærere Covarr. *in c. 1. nu. 2. vers. Prima etenim authoritas. de testam.* Et pro hac solutione facit littera d. c. *Clericos*, ibi, *Convenit*, &c. repugnant tamen subsequentia verba: Sacrilegium committunt, & judicium sibi manducant, & bibunt, nec non verba d. cap. *Pastor*, ibi: *Sine grandi peccato*. Et propterea Hugo in d. c. *Illi autem*, dicit se credere quod dicitur in prædictis juribus esse de præcepto, ut refert ibi Archid. *n. 1.* sed & Host. in d. c. *Postulasti. de rescript.* Ego crederem, inquit, eis, qui dicunt dicta jura loqui de consilio, si jura inducerent, quæ non habent, ut refert Præpos. in d. c. *Clericos vers. Nam hunc textum.* Unde hæc solutio non placet Abb. *d. q. 4. incip. Titius, nu. 12. vers. Prima solutio.*

11 Secunda solutio est, quam ponit Præpos. in eodem c. *Clericos, vers. Quartò respondent*, quod prædicti Canones intelligantur eo casu, in quo ecclesia non sufficit omnibus, verum hæc responsio quamvis sit in se vera, quia clerici, quibus propria sufficiunt, debent tunc cessare a sumptibus Ecclesiæ, cùm sit casus, in quo deberent potiùs de suo subvenire, arg. c. *Pasce, 86. dist.* & c. *Licèt. de cens.* tamen nimis restringit illos canones, qui generaliter loquuntur. Et videtur etiam divinare, cum hic intellectus ex verbis illorum non colligatur.

Tertia solutio est glos. præalleg. in c. *Clericos, in ver. Sacrilegium*, quod textus de his loquantur, qui occasione patrimonii ampliandi, quod habent, se à divinis subtrahunt obsequiis, quibus se absentantibus danda non sunt stipendia ecclesiastica, arg. c. *Generaliter, 16. 1.* concordat glos. in d. c. *Illi autem, in ver. Sine peccato.* dum ait, textum ibi intelligi de clericis vagabundis, & sequitur Præpos. in d. c. *Clericos, nu. 1. in 1. concl.* dum firmat secundum Archid. & alios ista capitula esse intelligenda de his, qui non serviunt. Quæ tamen solutio videtur contra textum in d. c. *Sacerdos, 1. q. 2.* ubi clericis etiam deservientibus non sunt danda stipendia ecclesiastica, nisi sint pauperes, ut considerat Abb. *d. q. 4. n. 12. vers. Secunda solutio*; Ac propterea divinat, ut ipsemet Præposit. fatetur *ubi suprà, vers. Alii dicunt*, Solutio tamen in se bona est & secundum eum optimè probatur in c. *Cle-*
12 *rici 1. q. 2.* Porrò servitium ecclesiæ non ita est accipiendum, ut indistinctè clerici teneantur interesse divinis in ecclesia, sed ad hoc, ut vivere possint de proventibus ecclesiasticis, & patrimonium servare, quibus volunt, satis est, ut extrà ecclesias recitent horas canonicas, si beneficia ex fundatione, vel ex consuetudine personalem residentiam non requirant, & in hunc sensum accipienda sunt oracula ex sacris litteris desumpta, de quibus *supra n. 7.* ut declarat Præpos. *in summ. nu. 3. vers. Inter has varietates, 44. dist.* dicens, de hoc esse glossam communiter receptam in c. *Gratia. de rescript. lib. 6.*

Quarta solutio ponitur per gl. ubi supra quod prædicti textus loquantur de quarta pauperibus debita, quæ dari prohibetur abundantibus; panis enim egentium, &c. c. 2. 14. *q.* 1 Nam si abundantes de bonis ecclesiæ suscipiunt, licet non debeat eis denegari portio, quia nemo cogitur suis stipendiis militare, mortaliter peccant. Quæ fuit etiam opinio Laur. & Jo. de Fan. secundum Archid. *ibi in fin. in ver. Mortaliter peccant.* Et idem innuit glos. præall. in d. cap. *Illi autem*, dicens textum loqui de oblationibus, quæ abundantibus non sunt communicandæ. Et hæc solutio quamvis non placeat Præpos. 12. *d.* c. *Clericos vers. Tertii dicunt*; tamen satis congruit cum littera textus ibi: *Si quod pauperum est*, &c. Quæ verba clarè indicant bona propria possidentibus illam tantum portionem denegari quæ pauperibus debetur. Et concordat littera d. c. *Pastor*, ibi, Nec sua possidentes sine grandi peccato, unde pauper victurus erat, accipiunt.

Quinta solutio est Innocentii in c. *Episcopus. de preb. nu. 1.* quod in d. c. *Pastor. 1. q. 2.* Author Canonis tantum intendat prohibere, ne quis de patrimonio avarè thesaurizet, & bona ecclesiæ expendat; aliàs autem benè licet sua bona conservare hæredibus, & bona Ecclesiæ expendere, sequitur Archidiac. in d. c. *Clericos n. 1. ver. Unde Innoc.* Et hæc solutio est etiam de mente gl. ibidem dum ait, tunc potissimum mortaliter peccare clericos, qui abundantes de bonis ecclesiæ suscipiunt quando sua reservant ex cupiditate. Et opinionem Innocentii communiter à Doctoribus approbari testatur Sylvest. *in vers. Clericus, 4. nu. 12.* De cujus veritate clariùs etiam patebit ex his, quæ mox dicentur in seq.

Sexta

Sexta solutio est glos. in d. c. *Clericos, in ver. Accipiunt*, 1. q. 2. dum dicit textum loqui de illis clericis, qui cum habeant bona propria, accipiunt bona ecclesiæ, & in malos usus convertunt; & sic esse intelligenda sequentia capitula, scilicet cum male dispensant. Idem tradit Innoc. in c. *Postulasti, in princ. de rescr.* dicens Clericos habentes patrimonium, non indignè accipere beneficium, dummodò bene dispensent; Et cum hac solutione transit etiam Archid. in eod. c. *Clericos in ver. Dispensant*, & in d. c. *Illi autem. n.* 1. 12. q. 1. ubi ait quod dicitur in c. *Quoniam* 16. q. 1. quod sacrilegium committunt, verum esse quando ex causa quis recipit stipendium ecclesiæ, ut in usus illicitos convertat, & nefium quotidianis expensis imminuat, c. *Si quis proprium*, 1. q. 2. & ut patrimonium suum augmentet, illud consanguineis suis relicturus; Alias etiam qui habet propria, licitè de altari vivet, cui servit. Ita Archid. quem sequitur Præpos. in d. c. *Clericos, num.* 1. *vers. Est & alia conclusio*. ubi ait graviter peccare illos, qui divites sunt, & ex propriis bonis, aut parentum, sive propinquorum sufficientiam vitæ habent, si causa cupiditatis, scilicet augendi divitias, propinquos ditandi, vel ex vitio prodigalitatis faciunt, ut superfluè & luxuriosè vivant, stipendia ecclesiæ accipiunt; quia quod pauperum est, cum non indigeant, per avaritiam rapere videntur, c. 1. 42. *dist.* c. *Sicut*, 47. *dist.* Alias autem ex quo sunt dicati ordini clericali, possunt capere stipendia, seu beneficia ab ecclesia, cui deserviunt, seu militant: Et fuit opinio Innoc. in c. *Postulasti in princ. de rescr.* & in c. *Episcopus de præb.* & Hugonis in c. *Illi autem*, 12. q. 1. dicentis: (Intentio clericorum potest esse mala si accipiant bona ecclesiæ ea intentione, ut possessiones magnas sibi, & consanguineis suis emant, divitias cumulent, & similia; tunc cum pessima sit eorum intentio, mortaliter peccant sic accipiendo, & suis, & Ecclesiasticis sic utendo; imò abutendo, in quo casu intelligitur quod hic dicitur, & in prædictis c. c. & similibus; si vero accipiant, ut suis honestis usibus provideant, & pauperibus tempore necessitatis provideant, optima est eorum intentio, & tunc sine peccato possident sua, & percipiunt ecclesiastica sibi assignata.) Ita Hugo, quem totidem verbis refert, & sequitur ibi Archid. *nu.* 2. & consentit Hostien. in d. c. *Postulasti, de rescr.* dicens, Clericum si deserviat beneficio, & benè vivat, nec habeat pravam intentionem thesaurizandi, posse cum bona conscientia vivere de reditibus beneficii, secùs si non deservit, vel luxuriosè vivit, vel pravam intentionem thesaurizandi habet. Quò etiam spectant verba Riccardi *quodlib.* 3. q. 20. quod habens patrimonium sufficiens ad necessitatem naturæ solùm potest recipere beneficium secundum exigentiam status, & personæ, habens verò patrimonium sufficiens etiam ad hæc, & ad eleemosynas multas faciendas, si recipiat beneficium, ut benè dispenset, non peccat, modò sit idoneus, si verò recipit illud non intendens Ecclesiæ deservire, sed amicos ditare, & magis honorari, & vivere delicatiùs, mortaliter peccat. Ita Riccard. cum quo transit Sylu. in *ver. Clericus*, 4 n. 12. affirmans opinionem Innocentii à Doctoribus communiter teneri. Et huic solutioni apertè suffragatur littera d. c. *Clericos*, 1. q. 2. ibi, & per abusionem talium judicium sibi manducant, & bibunt; quæ videtur innuere clericos abundantes non prohiberi stipendia accipere ab ecclesia, nisi abutantur.

13 Septima solutio est Ulrici *in summa sua*, relati à Præpos. in d. c. *Clericos* 1. q. 2. *vers. Quinto*, quod dicta jura sint intelligenda, cum extrema necessitas pauperum hoc requirit, ut etiam sua eis quisque pro sua facultate communicet. Et est ex mente S. Thomæ *in* 2. 2 *q.* 185. *art.* 6 ubi dicit ad prædictam authoritatem Hieronymi, non omnia bona clericorum pauperibus esse eroganda, nisi forsan in articulo necessitatis, in qua etiam pro Redemptione captivorum, & aliis necessitatibus pauperum vasa cultui divino dicata distrahuntur, ut Ambros. dicit in c. *Aurum* 12. *q.* 2. Et in tali necessitate peccaret clericus, si vellet de rebus ecclesiæ vivere, dummodo haberet patrimonialia bona, de quibus vivere posset. Et *qu.* 18. *art.* 4. *in resp. ad primum* similiter dicit easdem authoritates Hieronymi, &c. esse intelligendas tempore necessitatis, quando scilicet non posset aliter pauperibus subveniri, tunc enim clerici tenerentur non solum ab eleemosynis recipiendis desistere, sed etiam sua, si quæ haberent, largiri ad pauperum sustentationem. Et hic intellectus secundum Præpos. *ubi suprà* probatur ex illis verbis textus *quod pauperum est*, Nam certè sunt pauperum in extrema necessitate, non aliter, ut idem adnotavit in *Sicut* 47. *dist.* aliàs enim sunt prius ipsius ministri pro servitio, ut in c. *Placuit* 1 q. 2. Cui solutioni secundò eum, multum etiam congruit littera d. c. *Pastor*, 1. *qu.* 2. ibi, Undè pauper victurus erat.

14 Octava demum solutio est Archidiaconi post Hugon. in d. c. *Clericos in princ.* quod illud c. & c. *Illi*, 12. *q.* 1, & similia loquantur secundum statum primitivæ Ecclesiæ, quando exiles erant reditus, distribuebantur ex facultatibus ecclesiæ, prout cuique opus erat, juxta c. 2. & c. *Tua, eadem cau. & qu.* Et hunc intellectum sequuntur Felin. in c. *Postulasti, nu.* 6. *de rescr.* Covar. in c. 1. *n.* 2. *de testam* & similiter est ex mente S. Thomæ *in* 4. *dist.* 38. *art.* 2. *q.* 2. *ad* 3. Quod tamen ut dicit Præpos. in præalleg. c. *Clericos ad fin. vers. Septimo* non est intelligendum de tempore Apostolorum, sed antequam esset illa formalis, & solemnis institutio beneficiorum, & tituli beneficiales; Quod latius per quatuor temporū distinctionem prosequitur *in summ. n.* 4. *vers. Nam clarum est, usq. in fin.* 44. *dist.* Primum
15 tamen tempus Apostolorum quando Christiani omnes, seu clerici, sive laici initio nascentis ecclesiæ pretia rerum ponebant ad pedes Apostolorum, *Act.* 4. quod pertinet ad præsentem quæstionem, coincidit cum secundo tempore in quo bona omnia clericorum erant communia, ut mox patebit. Quare secundum Abb. *in sua q.* 3 *incip. Sen promisso n.* 10. *vers. Ad tertium contrarium* & d. q. 4 *titum tertium, n.* 11. *usque in fin.* in hac materia pro conciliatione omnium jurium spectanda sunt tria tempora.

Primum tempus est, quando in primitiva Ecclesia clerici communiter habitabant, & nihil proprii habebant, sed omnia erant communia, & de illis bonis communibus clerici vivebant primò juxta dispensationem Apostolorum, deinde juxta dispensationem Episcoporum, qui Apostolis successerunt, c. *Duo sunt*, 12. *qu.* 1. ubi Hieronymus: In clericis, inquit, ratio capitis est temporalium rerum depositio; illi enim victu, & vestitu contenti, nullam inter se proprietatem habentes, debent habere omnia communia, & c. seq. ubi Gregorius

gorius scribit Augustino Angelo [illegible] Ep[illegible]opo, ut clericos [illegible] Ec[illegible] institu[illegible] ad eum modum, qui in initio nascentis Eccle[illegible] patribus nostris, in qui[illegible] us con[illegible] quæ possidebant, aliquid suum esse dice[illegible] erant, [illegible] omnia con[illegible]a, c. [illegible] &c. [illegible] de quo per glos. ibi in Sum[illegible] m. Quo tempore secundum S. Thomam in q. dist. [illegible] art. [illegible] quæst. [illegible] ad 3. erat aliquis modus vivendi [illegible] approbatus, quo aliqui ad vivendum in communi se obligabant & tunc illa oblig[illegible] ad [illegible] modum vivendi idem operabatur, quod nunc obligatio ad certam regulam. Et secundum hoc tempus non est q[illegible] an Sacerdotes, & Clerici habentes propria possent vivere de bonis Ecclesiæ, eum nihil proprii possiderent.

Secundum tempus successit in quo Apostoli videntes utilius fore, ut prædia oblata conservarentur ecclesiis cathedralibus, ut ex eorum fructibus posset omnibus indigentibus uberiùs subveniri, statuerunt, ut bona hujusmod. non venderentur, sed conservarentur ut supra, & Episcopus haberet potestatem ea dispensandi, prout cuique opus esset, ut est text. in c. *Videntes*, 12. q. 1. secundum Abb. *in d. qu. 4. num.* 14. *col. ult. vers. Secundum præsuppositum*, & de redditibus Ecclesiæ fierent quatuor partes, quarum una deberetur Episcopis, alia clericis, tertia fabricæ, quarta pauperibus, c. *Quatuor*, c. *De redditibus*, c. *Cognovimus*, & c. *seq.* 12. q. 2. Et hoc tempore emanarunt jura supra in contrarium adducta *num.* 9. quæ disponunt, ut clerici habentes proprium, nullatenus participent de redditibus Ecclesiæ. Ratio ejus dispositionis fuit, quia cùm adhuc illicitum videretur, ut clerici proprium possiderent contra vestigia Apostolorum, & nonnulli id facerent clam, ut ostenderent se sanctiores, quam essent, ut in c. *Certè*, 12. q. 1. multò detestabilius videbatur, ut proprium haberent, & nihilominus viverent de redditibus Ecclesiasticis, quæ reservati erant principaliter pro subsidio indigentium; unde satis erat, ut permitteretur eis bona patrimonialia possidere, ut in c. *Illi autem*, c. *Episcopi*, c. *Sint manifesta*, c. *Precipimus*, & c. *Futurum*, c. *Ita ut*, & c. *Ex his*, ibi: Ira quod nihil eis desit, 12. q. 1. & probatur in c. *Nulli*, *ead. cau. & q.* & in c. *Sacerdote*, 12. q. 4. Ideoque constitutum fuit, ut clerici etiam servientes, stipendia Ecclesiastica non acciperent, nisi essent pauperes, prout disponitur in d. c. *Sacerdos*, 1. q. 2.

16 Tertium, & ultimum tempus fuit, quando clerici cum non essent ita ferventes in fide, cœperunt licite omni scandalo cessante possidere propria, & Ecclesiæ construi, & dotari, principaliter pro earum ministris, c. *Nemo de consecr. dist.* 1. c. *fin.* 1. *qu.* 2. c. *Cum si*, *de consecr. ecclesf. vel altar*, c. *Pastoralis*, *de his quæ fiunt à Prælat.* S. Th. *quodlib.* 6. *art.* 12. *ad* 3. & erecti etiam fuerunt tituli beneficiales, c. 1. *& per tot.* 22. *dist.* c. *fin. de consuet. lib.* 6. cap. *De multis, de præben.* cum mult. simil. Et hoc tempore statutum fuit, ut clerici possent licite vivere de redditibus ecclesiæ, & bona patrimonialia suis hæredibus derelinquere, ut in c. *Episcopi*, in c. *Manifesta*, & in c. *Sint manifesta*, 12. q. 1. & in c. *Quia nos*, *de testam.*

Stat igitur firma conclusio superius probata quod clerici etiam habentes proprium patrimonium possint sustentari de redditibus beneficii, cui suffragatur etiam universalis consuetudo secundù Præpos. in [illegible] c. *Clericos*, 1. q. 1. ibi, in oppositum arguitur ex consuetudine ecclesiæ, [illegible] modo pauperes, sed etiam divites ad ec[illegible] beneficia promoventur, & de stipe[illegible] præ[illegible] sustentantur.

17 Nunc eiden[illegible] corollaria. Primò, clericus potest exce[illegible] fructibus beneficii non solum in nece[illegible] etiam in iis, quæ decent, servata [illegible] ratione [illegible] tus, status, & personæ; S. Thom *quodlib.* 6. [illegible] ubi ait: Si quis bona fide dispendet eccle[illegible] bona, inde accipiens quod sibi convenit [illegible] dum conditionem status, & personæ, non p[illegible] mortaliter, etiamsi fortè aliquid plus in suo[illegible] convertat, quam oporteat; & in 2. 2. *art.* 6. [illegible] dunt Navar. *de redit. eccles. q.* 1. *num.* 72. Rod[illegible] *de spol. q.* 3. §. 1 *erùm quia num.* 16. *cum seq.* C[illegible] in c. *Cum in officiis*, *num.* 2. v[illegible] §. 3. *ex eadem* [illegible] *de testam.* Et quamvis glos. in cap. *Episcopus*, [illegible] *Usibus*, 12. *qu.* 1. ex eo textu deducat cleric[illegible] necessitate debere esse contentos, ut ha[illegible] victum, & vestitum; & in textu necessitatem [illegible] referendam ad necessitatem naturæ, & esse [illegible] mentum contra illos, qui propter necessi[illegible] dicunt se habere plures ecclesias tamen illa [illegible] potest tantum salvari secundum illud temp[illegible] quo reditus ecclesiarum erant principal[illegible] putati pro usu indigentium. At secus est post[illegible] quam erecti sunt tituli beneficiales, & illorum [illegible] ctus deputati principaliter pro subsidio mi[illegible] rum, ut declarat Abb. in d. *qu* 4 *num.* 14. [illegible] *versic. Secundum præsuppositum*, & est ex me[illegible] Thomæ *d. quodlib.* 6. *art.* 12. *ad* 3. Ideoque [illegible] relatus à Præpos. in d. c. *Clericos*, *prope fin.* [illegible] *hic surgit quæstio*, 1. *qu.* 2. dicit clericos ha[illegible] proprium patrimonium posse accipere de b[illegible] ecclesiæ quantum sibi assignatum est ca[illegible] vel hoc pro honestate personæ, & qualitat[illegible] derandum esse. Et fuit opinio Innoc. in c. *Ep[illegible] pus*, *de præb. in princ.* ubi verbum, *subm[illegible]* terpretatur pro qualitate ecclesiæ, & di[illegible] clerici, per text in l. *penult. ff. de alim. & cib.* [illegible] & in l. *Quæro*, *ff. de jur. dot.* Et idem voluit H[illegible] *in Summ. de rescr.* §. *Quæ possunt objici. nu.* 2 5. [illegible] *quid appellas*, dicens beneficium sufficiens appell[illegible] quod sibi, & suis sufficiat, cap *Studeat ad fin[illegible] dist.* cap. 1. *de cohab. cleric. & mulier.* consi[illegible] nobilitate, dignitate, & majoritate illius, de [illegible] jus provisione quæritur, arg. c. *Non cogantur*, 4[illegible] *dist.* Ita Hostien.

Ideoque in Extravag. *Execrabilis* Joannis, [illegible] Çardinalibus, & Filiis Regum conceditur rete[illegible] tio plurium incompatibilium, & in c. [illegible] *e multa*, [illegible] *fin. de præb.* dicitur p[illegible] sse dispensari cum n[illegible] bilibus, & litteratis personis circa plural[illegible] beneficiorum, licet possint aliundè vivere, [illegible] considerat Abbas *in sua q.* 3. *Semp*[illegible] *n.* 12. *vers. Unde nobiles* de quidem decentia stat[illegible] diceretur, & infra *n. seq* & la[illegible] *n.* 3.

18 Secundò, si clericus distribuat superflua in e[illegible] qui quamvis habeant necessaria ad victum, n[illegible] tamen habent sic sufficienter pro qualitate cond[illegible] tionis, & decentia status, bene distribuisse v[illegible] tur ita D. Thom. *prælleg.* 2. 2. *quæst.* 32. *a*[illegible] var. *de redit. eccles. q.* 1. *n.* 6. Quare clerici [illegible]

19 usque ad statis decentiam donare etia[illegible] guineis, & familiaribus suis, c. *Studeat* [illegible] *dist.* ibi: præcipimus, ut tale beneficium sibi [illegible]

ſiæ ſuæ concedatur, quo & ipſe, & ſui ſufficienter poſſint habere ſuæ ſuſtentationis ſolatium, c. *Omninò*, & ibi gloſ. *in ver. Ut de mercede*, & Gemin. 3. *diſt.* cap. *Pervenit*, & ibi Abb. *in 2. not. de Arbitr.* Felin. in c. *Poſtulaſti, nu. 6. verſ. Et hoc, quod liceat, de reſcript.* Item poteſt de reditibus Eccleſiæ dotare ſorores, vel alias conſanguineas, c. 1. *de cohab. cler. & mulier*, Abb. in d. cap. *Pervenit*, & Sylv. *in verb. Clericus, 4. num. 11. verſ. Decimoquinto.* Quod tamen ſecundum eum limitatur, & intelligitur ſi indigeant, non autem ad pompam, vel altum ſtatum; magnoperè enim cavendum eſt, ne hujuſmodi decentia ſtatus, & conditionis conſanguineorum longius, latiuſque protendatur, quam ferat neceſſitas. Unde Bernardus in declaratione ſuper illis verbis Evangelii, *Ecce nos reliquimus omnia*, ſic ait. (Vivat de altario, ut juxta eundem Apoſtolum alimenta, & quibus tegatur habens his contentus ſit. De altario, inquit, vivat, non ſuperbiat, non luxorietur, denique non ditetur, non ſibi de bonis Eccleſiæ ampla palatia fabricet, mutans quadrata rotundis, nec loculos inde congreget, aut ſuperfluitione diſpergat, non extollat de facultatibus Eccleſiæ conſanguineos ſuos aut nepotes, aut neptes nuptui tradat,) & Ambroſ. *lib. 1. de off. cap. 30.* relatus a D. Thoma *in 2. 2. quæſt. 185. art. 7. ad 2.* Hæc eſt approbanda liberalitas, ut proximos ſeminis tui ne deſpicias, ſi egere cognoſcas, non tamen, ut illos ditiores fieri velis, ex eo quod tu potes conferre inopibus, refertur in c.
20 *Eſt probanda, 86. diſt.* & *in 7. Synodo, c. 12.* ſtatutum eſt ſecundum canonem SS. Apoſtolorum, ut non liceat Epiſcopo fraudare quidpiam ex rebus Eccleſiæ, vel cognatis propriis donare quæ Dei ſunt; quod ſi pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur; & in Trid. Synodo, *c. 1. ſeſſ. 25.* totidem ferè verbis omninò Epiſcopis interdicitur, ne ex reditibus Eccleſiæ conſanguineos familiareſve ſuos augere ſtudeant, cum & Apoſtolorum canones prohibeant, ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent, ſed ſi paoperes ſint, iis ut pauperibus diſtribuant; eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſa; Immò ſeriò monentur, ut omnem humanum huoc erga fratres, nepotes, propinquoſque carnis affectum, unde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium extat, penitus deponant. Nam, ut inquit gloſ. in c. *Pervenit, in ver. Gravius, 1. q. 3.* cæci ſont Epiſcopi circa nepotes, unde tantus impetus in eos omnia fundendi fuit reſtringendus. Ceſſante autem hujuſmodi neceſſitate, quam grave ſit ſcelus de reditibus Eccleſiaſticis conſanguineos ditare conſtat ex verbis Gregorii VII. in c. *Pervenit, 16. q. 7.* ibi: (Si quis fuerit hujus divini præcepti tranſgreſſor, inter maximos hæreticos, & Antichriſtos non minimus habeatur,) qui canon procedit etiam in fructibus ſecundum intellectum Hugonis, & Archid. & ex aliis innumeris ſacrarum litterarum, & SS. Patrum teſtimoniis.

21 Tertiò, clericus poteſt de reditibus Eccleſiaſticis remunerare accepta ſervitia. Videtur autem hoc eſſe rei debitæ perſolutio, aliàs incurrit vitium ingratitudinis, ſi nullatenus remuneret, Navarr. *d. q. 1. monit. 36. n. 1. verſ. Cæterum nos in ea ſententia ſumus*, ubi ait recompenſationem iſtam debere eſſe majorem accepto ſervitio, vel beneficio per ea, quæ Ariſtoteles *in lib. Ethic.* tradit de referenda gratia menſura cumulativè; Nam ut ſcribit Seneca *lib. 2. de benef. cap. 18.* Diligentius quærendus eſt beneficii, quam pecuniæ creditor; huic enim reddendum eſt quantum accepi, & ſi reddidi, ſolutus ſum, ac liber; at illi plus ſolvendum eſt, & nihilominus relata gratia cohæremus; qua de re plura apud Covarr. in cap. *In officiis, num. 10. de teſtam.*

22 Quartò, nomine pauperum in hac materia intelliguntur omnia pia opera, ſcilicet in Dei cultum tendentia, ut intelligit S. Thom. *in 2. 2. q. 185 art. 7.* Adrian. *in 4. in materia de reſtit. quæſt. 12. col. 2.* Navarr. *d. q. 1. monit. 20. num. 1.* Quod ſi verum eſt, apparet pauperes parum juris habere in reditus Eccleſiaſticos, præterquam in bona hoſpitalium, quæ eorum uſibus principaliter ſunt deſtinata, & conſequenter in uſus miniſtrorum, Clem. *Quia contingit*, ubi notatur *de relig. dom.* quod magis firmat opinionem D. Thom.

23 Quintò, clericus poteſt pro libito diſponere de portione, qoam per ſuos labores ab Eccleſia meretur ultra mediocre ſervitium debitum illi, & exhibitum; Idemque judicium de iis, qoæ ad decentem ſtatum neceſſaria ſibi ſubtrahit; nec ſi profundat, tenetur ad reſtitutionem. Jo. Major. *in 4. diſt. 24. col. 4.* ſequitur Navar. *ubi ſupra num. 70.* Idem dicendum de iis, quæ clericus lucratur pro Miſſarum celebratione, officio cantando, &c. teſtatur de communi Navar. *n. 75.*

24 Sextò, quod dictum eſt clericos poſſe excedere de fructibus beneficii uſque ad decentiam ſtatus, multò ſecurius procedit in Urbe, & ejus diſtrictu ad decem milliaria, quia Paulus V. in Conſtitutione edita 8. Aprilis 1606. quæ incipit *In Eminenti*; non ſolum tribuit omnimodam facultatem incolis, & civibus urbis, qui in ea, vel ejus diſtrictu infra decem milliaria, non tamen extra debitam reſidentiam deceſſerint liberè, & licitè, pro libito voluntatis diſponendi de omnibus ſuis bonis etiam provenientibus ex qoibuſcumque fructibus, reditibus, proventibus, juribus, obventionibus, & emolumentis Eccleſiaſticis etiam decimalibus Eccleſiarum, & beneficiorum quomodolibet qualificatorum, quæ in titulum, vel commēdam, aut adminiſtrationem, vel aliàs quomodolibet, etiam ex diſpenſationibus Apoſtolicis obtinent, ſeu antea obtinuerint, vel io poſterum obtinebunt, cujuſcumque qualitatis, quantitatis, & valoris exiſtant per eos acquiſitis, vel acquirendis in eadem urbe, & illius diſtrictu iofra decem milliaria ut ſupra conſiſtentibus, tam ioter vivos, quā in ultima voluntate in favorem conſanguineorū, & affinium ſuorū, & quarumvis aliarum perſonarum, etiam penitus extranearum: Verum etiam decrevit, ut iiſdem decedentibus ab inteſtato eorum bona ex bonis, & reditibus Eccleſiaſticis ſopradictis proveoientia per eos, ut ſupra acquiſita in d. urbe, & ejus diſtrictu, intra decem milliaria, ut præfertur, conſiſtentia ad eorum hæredes ab inteſtato venientes liberè deveniant; Idemque pro toto urbis diſtrictu etiam ultra decem milliaria prius ſtatuerat Julius III. in Conſtitutione, quæ incipit, *Cupientes, ut alma Urbs noſtra*, edita ſexto idus Martii 1549. circa quam plura adnotavit Navarr. *in Commentario de ſpoliis clericorum* ſuper
25 cap. *Non liceat Papæ, 12. quæſt. 2. §. 6.* Neque enim eſt ambigendum quin ſummus Pontifex impertiri poſſit clericis facultatem diſponendi in vita, & in morte de fructibus beneficiorum, ut

per

per Angel.& Imol.in l. *Si fervus communis. in princip.ff.de ſtipul.ſerv.* Præpoſ.*in ſumm. 44.diſt.n 5.verſ. Crederem tamen.* Nec mirum , cum Papa poſſit
hanc facultatem teſtandi concedere etiam Regu-
laribus, arg. l.*Si quando in princ.*ubi id notat Bald.
C.de inoff.teſtam. Franc.*in rubr.de teſtam.lib.6. col.
penul.* & aliis relatis,defendit Covarr. *in cap.2. n.
10. eodem tit.de teſtam.* (dummodo tamen,ut in-
26 quit Præpoſ. *loc.cit.verſ.Crederem hoc caſu* , clerici
habentes indultum à Sede Apoſtolica diſponen-
di de reditibus eccleſiaſticis ſatisfaciant cultui
divino beneficii , quod habent in titulum, vel in
commendam,oneribus illi incumbentibus, & re-
parationi eccleſiæ. Quod ſi fructibus abutantur,
non tenentur ad reſtitutionem de male conſum-
ptis fructibus , licet peccent mortaliter , neque
eos excuſat in his conſuetudo , neque amplitudo
commendæ facta per bullas Papæ, neque diſpen-
ſatio tacita , vel expreſſa;quia licet Papa poſſet
dare etiam facultatem diſpenſandi in vita,vel te-
ſtandi de fructibus beneficiorum ; tamen non de-
bent trahi neque diſpenſatio, neque conſuetudo
ad damnum Eccleſiarum ut nutriant peccatum,
vel ut diminuant cultum divinum ; quia in his
peccaret Papa mortaliter , neque eſſet excuſatus
diſpenſans neque diſpenſatus , facit Archid.in c.
Non liceat Papæ 12.q.2.)Hactenus verba Præpoſiti.
27 Tertius articulus eſt, poſita eadem Archidia-
coni opinione,

An ſtante tenuitate beneficii.& detracto con-
decenti victu beneficiati, ſi nihil ſit reliquum pro
pauperibus,fructus beneficii nihilominus ſint di-
videndi juxta c. *De reditibus 12.q 2.*

28 Dubium hoc movetur.quia Summus Pontifex
dum Cardinalium fidei Abbatias commendat, in
diplomatibus præcipit, ut tertiam partem reddi-
tuum conferant in fabricam Eccleſiæ,vel alimo-
niam pauperum,quod ſi facerent, victus illorum
familiæ,& ipſiſmet fortè deeſſet ; Clauſula litte-
rarum Apoſtolicarum eſt tenoris infraſcripti, vi-
delicet: (Tibi ut ſtatum tuum juxta Cardinalatus
ſublimitatem decentius tenere, &expenſarum o-
nera,quæ te jugiter de neceſſitate ſubire oportet,
facilius perferre valeas, de alicujus ſubventionis
auxilio providere volentes, motu proprio, &c.
Ita quod liceat tibi debitis,& conſuetis dicti mo-
naſterii ſupportatis oneribus, ac tertia parte om-
nium fructuum, redituum,& proventuum Mona-
ſterii hujuſmodi in reſtaurationem illius fabricæ,
ſeu ornamentorum emptionem , vel fulcimentũ,
pauperum alimoniam , prout major exegerit &
ſuaſerit neceſſitas , omnibus aliis deductis oneri-
bus, annis ſingulis impartita de reſiduis illius fru-
ctibus,reditibus,& proventibus diſponere,& or-
dinare, ſicut ipſius monaſterii Abbates, qui pro
tempore fuerunt, de illis diſponere , & ordinare
potuerunt,ſeu debuerunt,alienatione,&c. inter-
dicta,commendamus Quod generaliter ſtatutum
eſt in conſtitutione Leonis X.edita in Cõcilio La-
teranẽſi 3 nonas Maii, 1514.quæ incipit *Supernè*,
his verbis; (Commendatarii,etiamſi Cardinala-
tus honore,&diginitate fungaotur,ſi menſam ha-
buerint ſeparatam , ac ſeorſim à menſa Conven-
tuali, quartã ſuæ menſæ partem, pro inſtauratio-
ne fabricæ,ſeu pro ornamentis,veſtibus,& para-
mentis emendis ſarciendiſque,aut pauperum ali-
monia , aut ſuſtentatione,ut major exiget, ac ſua-
debit oeceſſitas:Si verò menſa fuerit communis,
tertiam omnium fructuum d. Monaſterii ſibi co-
mendari partem pro ſupradictis oneribus ſuppor-
tandis,& ſuſtentatiooe Monachorum , omnibus
deductis oneribus, impartiri teneantur:Ac litte-
tæ,quæ ſuper mooaſteriorum hujuſmodi cõmen-
dis expedientur cum clauſula hoc ipſum ſpecificè
exprimente debeant expediri: Alioquio,ſi aliter
expediantur nullius ſint roboris, vel momenti.)
29 Omninò autem cenſeo alimenta clerici ante-
ponenda eſſe ſuſteorationi pauperum.

Primo per id,quod habetur in e.*Nulli Epiſcopo-
rum,§.His ita reſpondetur 12.qu.1.*ibi.(Sicut perfe-
ctione charitatis manente , licèt res eccleſiæ om-
nibus debeant eſſe communes ; primum tamen
ſibi , & ſuæ eccleſiæ deſervientibus ſubminiſtret;
reliqua quæ ſuperſunt fidelium uſibus miniſtra-
turus;ita & præbendæ eccleſiarum eadem chari-
tate manente, piè, & religioſè poſſunt diſtribui;
nec tunc rebus eccleſiæ, ut propriis, ſed ut com-
munibus utilitatibus deſerviturus , ut ex his, quæ
ſibi aſſignata ſunt primum ſibi neceſſaria perci-
piat : ſi quæ verò ſuis neceſſitatibus ſuperſunt,in
communes uſus eccleſiæ expendat.) Hæc ibi :
Quippe ordo exigit charitatis ut primum quis
30 ſubveniat ſibi ipſi,deinde proximo,c. *Qui vult, de
pœnit.diſt.3.* ubi Auguſt. Qui vult eleemoſynam
ordinatè dare,à ſe ipſo debet incipere,& eam ſi-
bi primùm dare ; Eſt enim eleemoſyna opus mi-
ſericordiæ , veriſſimèque dictum eſt ; Miſerere
animæ tuæ placens Deo. Et cap. *Si non licet 23.q.
5.*ubi idem Auguſt.regulam diligendi proximum
à ſemetipſo dilector accepit , quandoquidem
ſcriptum eſt , Diliges proximum tuum ſicut te-
ipſum ; Unde S. Thomas *2.2.q.26. art.4.* Dile-
ctio , inquit, hominis ad ſe ipſum eſt, ſicut exem-
plar dilectionis,quæ habetur ad alterum ; exem-
plar autem potius eſt,quam exemplarum. Itaque
tenetur quiſque magis diligere ſe ac ſua , quam
aliena, ſecundum gloſ. in extrav. *Si Fratrum Io.
22.in ver.Multò fortius,ne ſede vacan.* & gloſ.*fin.* in
e. *Niſi ſpecialis de auth. & uſu pall.* Et poſſum mihi
conſulere etiam cum damno alterius l. *Si quis fu-
mo.ff.ad l. Aquil.*gloſ. in d. e. *Si non licet.in verb.Se-
metipſo 23 quæſt.1.*Quare Jo. Andr. in cap. *Ex his in
ver.Superſunt,de eccleſ.ædif.*(Non enim,inquit, Re-
ctores beneficiorum tenentur ſubtrahere ſuis ne-
ceſſitatibus,ut erogent in pias cauſas,&ſic intelli-
git Hoſt.*16.q.1.c.ult.in princ.*Unde quantum poſ-
ſibile eſt debet pauperibus erogare 87.*diſt.c.*1.Si-
cut & libertus patronum alere debet cum ſibi ſu-
pereſt,& Patrono deeſt.*ff.de alen.liber.* l.*Si quis à li-
beris §.de alimẽtis*,C.*de oper.libert.l.1.*)Hæc Jo.And.
quem totidem verbis ſequuntur ibi Butr. & An-
charan. Adjicit Abb.quod dicitur,quicquid habẽt
Clerici eſt pauperum,c.*fin.16.q.1.* debere intelligi
31 de his,quæ ſibi ſuperſunt, quia ordinata eleemo-
ſyna,ſeu charitas incipit à ſe. Præterea alimenta
ex reditibus beneficii debẽtur clerico ex juſtitia,
pauperibus autem ex charitate;ideoque quamvis
pauperibus ſint debita; ab ipſis tamen nullo jure
peti poſſunt, ſed tantum judicis officium implo-
rari gloſ. t. in cap.*Exigunt 1.q.7.*Abb.in cap.*Si quis.
de furt.*idque non aliter, quam ſi pauperes ſint in
tali neceſſitate, & divites in tali abundantia, ut
eis opem ferre teneantur divino præcepto,ut de-
clarat Sylv.*in verb. Eleemoſynæ in fin.* Atqui opera
juſtitiæ ſunt anteponenda operibus charitatis Au-
guſt.*in lib.de verb.Domini,S.Thom.2.2.q.32.art.7.*

32 Ad hæc beneficiari alimenta regulariter reparationi templi anteponuntur, ita ut si quid defuturum sit, deficere potius debeat Ecclesiæ, quam beneficiato, c. *De his, de Eccles. ædif.* quem textum Abbas dicit esse perpetuò notandum, quia nescit esse alibi, quod Sacerdos non teneatur ad reparationem Ecclesiæ suæ, nisi quatenus ei superest detractis necessariis. Reparatio verò Templi cum spectet ad cultum Dei, anteponenda est sustentationi pauperum, Sylv. *in ver. Clericus, 4. n. 14. vers. Quantum verò ad quartam pauperum.*

Et confirmatur, quia pauperibus debentur solum superflua, ut colligitur ex c. *Cùm secundum, de præben.* & tradit Abbas in d. cap. *De his, de Eccles. ædific.*

33 Navarrus tamen de reditibus Eccles. *q. . . n. 92.* dicit hoc esse intelligendum de portione, quæ beneficiato contingit in alimenta secundùm qualitatem & dignitatem Ecclesiæ debita, non juxta personæ qualitatem: Nam si filius Regis vellet ex reditibus Hospitalis sibi commendati vivere pro dignitate status Regii, vel Cardinalitii, abuteretur iis, quæ pauperum sunt.

Ego verò dicerem limitationem Navarri fortè admitti posse quoad Ecclesiam, ubi egeret necessariis ad Dei cultum. Quoad pauperes autem in iis tantùm bonis, quæ illorum sustentationi sunt principaliter assignata, ut hospitalium. Cardinales verò de fructibus commendatorum beneficiorum integrè disponere posse opinor, usque ad decentem personæ suæ, atque familiæ sustentationem, & remunerationem familiarium, quos quemadmodum honoratos apud se habere volunt, ita debent honoratè tractare. Idque facit ad dignitatem Cardinalatus; esset enim indignum eos apud se homines sordidos, vel obscuros habere. Moveor ad hoc asserendum ex mente præsumpta summorum Pontificum, quos verisimile est contulisse, aut commendasse beneficia illa Cardinalibus, ut tueantur dignitatem, ut advertit Præpos. *in summ. 44. dist. num. 5.* quam facta illa divisione in litteris Apostolicis injuncta, sustinere vix possunt, nisi pauci ditiores, idque præsumitur etiam ex dispositione extrav. *Execrabilis, de præb.* ubi etsi obtinentes ex dispensatione plures dignitates, personatus, vel beneficia curam animarum non possint retinere, nisi unum, & reliqua verbaliter, & realiter resignare teneantur; excipiuntur tamen Cardinales, qui circa summum Pontificem universali Ecclesiæ serviendo, singularum Ecclesiarum commoditatibus se impendunt, & Regum filii, qui propter sublimitatem suam, ac generis claritatem sunt potioris prærogativa gratiæ attollendi. Imò de hac mente apparet expressè ex proœmio litterarum commendæ, ibi: ut tuum statum juxta Cardinalatus sublimitatem decentiùs tenere, & expensarum onera, quæ te jugiter de necessitate subire oportet, faciliùs perferre valeas.

Limitatio autem Navarri vix ad praxim deduci potest in non abundantibus. Finge enim Cardinalem alios reditus non habere, quàm sex millium scutorum ex monasterio sibi commendato; certum est qualitate, ac dignitate Ecclesiæ perspecta, summam scutorum quatuor millium satis superque esse ad vitam commendatarii inferioris ordinis sustentandam, ac proindè teneri eum tertiam partem, quæ superest, fabricæ, vel pauperibus erogare: At manifestum est Cardinalem ex eo reditu quatuor millium scutorum decenter vivere non posse, etiamsi observet ea, quæ de modesta suppellectile, frugalitate ac simplicitate Cardinalibus præscribuntur à Concilio Tridentino in *ca. 1 sess. 25.* Ergo nemo dixerit eum teneri familiares ordinarios, & reliqua ad suum statum necessaria subtrahere, ut duo millia scutorum distribuat in pauperes, quia agris suis sitientibus, alii irrigandi non sunt, l. *Præses, C. de servit.* c. *Quia per ambitionem, 64. dist.* l. 2 *C. Ut nemo privatus,* l. *Pupillus,* & ibi, Bart *ff. de excus. tutor.* Et non tenetur aliqua actione, qui propter suas conservandas alienas merces projicit, l. *Qui servandarum in princ. ff. de præscr. verb.* Gloss. in c. *Qui vult, in ver. Se ipso de pænit. dist. 3.* Unde S. Thom. *2. 2. q. 32. art. 6.* quærens, utrum quis debeat dare eleemosynam de necessariis, sic ait: (Inordinatum esset si aliquis tantum sibi de bonis propriis subtraheret, ut aliis largiretur, quod de residuo non posset vitam transigere convenienter secundùm proprium statum, & negotia occurrentia: nullus enim inconvenienter vivere debet.) Hæc D. Thom. Quam quidem decentiam, & honestatem contemplata etiam fuit Tridentina Synodus, dum in decreto *cap. 17 sess. 24.* quod in quibuscumque personis etiam S. R. E. Cardinalibus mandat observari, statuit, ut in posterum unum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur. quod quidem si ad vitam ejus cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens eidem conferri.

Neque obstat præceptum illud in litteris appositum de eroganda tertia parte redituum in fabricam Ecclesiæ, vel alimoniam pauperum: Siquidem intelligi debet habere locum in eo tantùm casu, in quo reditus abundant, deductis necessariis ad decentem status sustentationem, ut ex prædictis patet, & tradit Sylv. *in ver. Clericus, 4. n. 14. vers. Et intellige.* ubi quod statuitur per Sacros Canones de quarta parte redituum applicanda fabricæ Ecclesiæ, affirmat esse intelligendum quando reditus supersunt, detractis omnibus necessariis. Præsertim verò, quia in eadem clausula, dum præcipitur Cardinalibus, ut tertiam partem in fabricam, vel pauperes distribuant, annectuntur illa verba, (omnibus aliis deductis oneribus, inter quæ primum locum obtinet onus alimentorum ipsius commendatarii) ut habetur in d. c. *Nulli Episcoporum, § His ita respondetur, 1. q. 1.* Et sanè si commendatario monasterii non habentis mensam separatam incumberet onus alendi duodecim Monachos, & reditus monasterii vix sufficerent ad ejusmodi onus subeundum; nemo assereret commendatarium teneri tertiam partem erogare in fabricam Ecclesiæ, vel pauperum alimenta, eamque subtrahere necessariæ sustentationi Monachorum debitæ ex justitia. Ergo idem & multò fortius dicendum est de alimentis commendatarii, quæ ante omnia sunt deducenda, ut in d. § *His ita,* & ostensum est supra *n. 29. & seqq.*

Admonendi tamen essent commendatarii ut ubi ditiores de bonis Ecclesiæ evaserint, quod superest conferant in pios usus; præcipuè verò, quia verisimile est multas Abbatias habuisse onus annexum alendi pauperes, quæ etsi fortè mutaverint statum, ita disponente Summo Pontifice, cui Patrimonii Ecclesiastici cura comissa est, Covar. in d. c. *Cùm in officiis, num. 2. de testam.* tamen decet à possi-

possidentibus pauperum aliquam curam geri. Sed ne audaces videamur, censemus eumdem Summum Pontificem consulendum, ut ambiguitas omnis è medio tollatur.

DE TESTAMENTIS, ET ultimis voluntatibus.

Cap. Quia ingredientibus.

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa testari non potest etiamsi numquam induisset habitum Monachalem.*

2 *Habitus religionis non requiritur necessariò ad validitatem professionis.*

Et quid post Concilium Tridentinum, n. 7.

3 *Habitus non facit Monachum, sed professio regularis.*

4 *Habitus clericorum sæcularium debet esse distinctus ab habitu Monachorum, & Monialium, nec valet contraria consuetudo.*

5 *Moniales portare possunt pannum secundùm consuetudinem loci.*

6 *Ad Episcopum spectat compellere Monachos, & Moniales ad deferendum habitum Religioni congruentem.*

7 *Annus probationis ex Concilio Tridentino non incipit nisi post susceptum habitum.*

8 *Medium aggredi non possumus, nec ad finem pervenire nisi principio mediante.*

9 *Nihil potest operari antequam incipiat esse.*

10 *Imperator dicitur oriri in die coronationis, nec antea potest se immiscere administrationi imperii.*

11 *Monialis tacitè professa testari non potest, contrariâ consuetudine non obstante.*

12 *Præscriptionem non inducit factum usurpatum.*

13 *Testamentifactionem impedit professio tacita, sicut expressa.*

14 *Testandi facultas concessa Moniali per officium Pœnitentiariæ sublata est à Concilio Tridentino.*

15 *Renunciatio Monialis tacitè professæ non valet.*

16 *Monialis nondum professa testari non prohibetur.*

17 *Testamenta, & aliæ ultimæ voluntates non comprehenduntur in decreto Concilii Tridentini de renunciationibus non faciendis, nisi cum licentia Ordinarii, & intra duos menses ante professionem.*

18 *Bona ingredientis monasterium acquiruntur eidem loco in specie, in qua est professus tacitè, vel expressè.*

19 *Professi in genere generalissimo qui dicantur, cui acquirant, & cui subjiciantur, & n. 22.*

20 *Professi in genere subalterno qui sint, & cui acquirant.*

21 *Et quid de professis in individuo.*

22 *Professio in genere generalissimo sublata est à Concilio Trident. adeo ut nec in foro conscientiæ inducta sit aliqua obligatio.*

23 *Professio tacita an inducatur ex eo, quod quis suscipiat munus Abbatis, vel Abbatissæ, & num. seqq. usque in fin.*

24 *Intellectus, c.* Cùm causam, de elect. *& n. 32.*

25 *Votum solemnizatur per professionem tacitam, sicut per expressam.*

26 *Professio nulla nullum producit juris effectum.*

Declaratur, n. 35.

27 *Novitius præfici potest Abbatiæ per viam postulationis, vel collationis.*

Contrarium, n. 36.

28 *Intellectus hujus cap.*

29 *Monachus promotus ad prælationem alterius monasterii facto ipso censetur ibi tacitam professionem emittere.*

30 *Abbatissatus est actus, qui non convenit nisi professis.*

Professus tacitè censetur, qui cum debitis præsuppositis ingerit se actibus professorum, ibidem.

31 *Abbatissa negans se professam reddit se indignam Abbatissatu, & justè privari potest.*

32 *Professus tacitè sicut habet actionem ut recipiatur à conventu ad professionem expressam; ita à conventu potest cogi ut expressè profiteatur.*

33 *Abbas tacitè professus quamvis amoveri possit ab Abbatia, tamen cogendus est expressam professionem emittere.*

34 *Votum ultra intentionem voventis non extenditur.*

35 *Voluntatis declaratio elicitur etiam ex actu nulliter gesto.*

37 *Monialis nondum professa si consentiat se eligi in Abbatissam ante ætatem 40. annorum, an ex hoc censeatur tacitam professionem emittere.*

38 *Non professus Abbatiam suscipiens, quibus casibus intelligi possit tacitè profiteri, & num. seqq. usq; in finem.*

39 *Abbatiam recipiens ante susceptum habitum, vel ante annum probationis elapsum non fit tacitè professus, & in hoc corrigitur hæc decretalis.*

40 *Professus tacitè iterum fieri non potest, qui semel tacitè fuit professus.*

41 *Novitius per annum deferens habitum indistinctissimum ad sæculum redire non potest.*

Nisi hujusmodi habitum susceperit ante annos discretionis, n. 46.

42 *Et quid si deferat habitum novitiorum distinctum ab habitu professorum, & n. 51.*

43 *Et quid si habitum professionis assumpserit, & numer. 49.*

44 *Novitius qui ante ætatem professionis suscepit habitum indistinctum non fit professus nisi illum deferat per annum post legitimam ætatem.*

45 *Aut ingerat se actibus professorum, vel habitum professionis suscipiat.*

47 *Protestatio præcedens impedit ne inducatur professio tacita per gestationem annalem habitus indistincti, vel per receptionem habitus professorum, num. 49.*

48 *Sed non impedit quin inducatur ex susceptione Abbatiæ, & n. 50.*

51 *Novitius quamvis deferat habitum patenter distinctum ab habitu professorum, tamen fit tacitè professus, si transacto anno se actibus professorum immisceat.*

1 QUIA INGREDIENTIBUS. Abbatissa testari non potest etiamsi nunquam induisset habitum monachalem. Hoc dicit. Et sunt duæ partes. In prima ponitur conquestio. In secunda provisio, ibi, *necessarium*, & est pars cap *Quia ingredientibus*, 19. q ult.

2 Nota primò ibi, *Sed in rebus.* *Delationem* ha-

habitus religionis neceſſariò non requiri ad validitatem
3 *profeſſionis*: nam habitus non facit Monachum, ſed
profeſſio regularis, cap. *Porrectum*, & ibi gloſſ. *in
ver. Nonfaciat habitus, infra de Regular.* concordat
cap. *Ex parte*, & cap. *Vt clerici, eod. tit.* & cap. *Conſu-
luit, infra qui cler. vel voven.* & hic notat Innoc. *in
ver. Sed in veſtibus*, Abbas Antiq. *in eod. ver.* Hoſtien.
num. 2. Abbas Siculus *in* 2. *not.* & alii communi-
4 ter. Secus tamen eſt de honeſtate; quia diſtinctus
debet eſſe habitus ſæcularium clericorum à Mo-
nachis, & Monialibus: immo ut Moniales non
deferant habitum congruentem religioni, con-
ſuetudine induci non poteſt, quando habitus eſt
in totum diſcretus à religione, ſeu improportio
nabilis religioni, ut formaliter ait *hic* Butr. *num*, 3
& de tali habitu loquitur hæc Decretalis. Nam
incedebat hæc mulier, ſicut incedebant Presby-
teri illius loci reſpectu coloris, & formæ; ſecus
autem eſſet ſi habitus non eſſet omninò conformis
ſæcularibus veſtibus, prout de qualitate veſtium
5 eſt text. cum gloſſ. in Clem. *Ne in agro, de ſtat. Regu-
lar. in ver. Conſuetudo*; ubi cavetur ut poſſint por-
tare pannum ſecundum conſuetudinem loci, &
ut plurimum Moniales deferunt veſtes nigras, &
velum conſecrationis, ſeu profeſſionis, nec mos
hujuſmodi per hoc cap. eſt ſublatus; ſecundùm
Abbatem in primo notab. & de veſtibus Monia-
lium vide etiam textum notabilem in Clem. *At-
6 tendentes*, §. *Viſitatores, de ſtat. Monachor.* Ad Epiſco-
pum autem ſpectat compellere Monachos, &
Moniales ad deferendum habitum religioni con-
gruentem, ut hic probatur, & notat Butr. *num*. 4.
Circumſcriptis tamen exemptionibus Apoſtoli-
cis, de quibus ſcripſi latiſſimè in cap *Tuarum, à n.*
7 10. *infra de privileg.* Sed jure noviſſimo Concilii
Trid. habitus probationis eſt de ſubſtantia novi-
tiatus: nam ex decreto *cap*. 25. *ſeſſ*. 25. *de Regular.*
in quacunque religione tam virorum, quàm mu-
lierum ad hoc ut profeſſio ſit valida neceſſariò e-
xigitur annus probationis; qui quidem annus non
incipit niſi ab actu ſuſceptionis habitus, ut patet
ibi. *Nec qui minore tempore quàm per annum poſt ſu-
ſceptum habitum in probatione ſteterit, ad profeſſionem
admittatur*; profeſſio autem antea facta ſit nulla,
8 nullamque inducat obligationem. Ergo ante ha-
bitum ſuſceptum impoſſibile eſt annum proba-
tionis peragere: quia deeſt principium, quod eſt
potiſſima pars cujuſcumque rei, l. 1. *ff. de orig. jur.*
cap. *Principatus*, 1. *quæſt*. 1. *cap*. 1. & ibi gloſſa mag-
na poſt princ. de lit. conteſt. neque enim medium
poſſumus aggredi, nec ad finem ullatenus perve-
nire niſi principio mediante, §. *Hu igitur inſt. de juſt.*
9 *& jur.* & cùm tempus probationis in ipſo actu ſu-
ſceptionis habitus incipiat eſſe; ergo antea non
poteſt efficere ut profeſſio ſit valida; quia nihil
poteſt operari antequam incipiat eſſe, l. 1. §. *Ex hoc
reſcripto, ff. de ventr. inſpiciend.* l. *quoties, ff. de noval.*
10 pulchrè Oldrad. *conſ*. 180. *Quæſtio eſt utrum Impe-
rator, num*. 7. ubi hoc argumento probat Impera-
torem non habere poteſtatem ſe immiſcendi ad-
miniſtrationi Imperii ante coronationem; quia
Imperator in die coronationis dicitur oriri, & ſic
incipere eſſe, & nihil operatur antequam ſit.
11 Secundò nota, Monialem tacitè profeſſam te-
ſtari non poſſe, contraria conſuetudine non ob-
ſtante, ut hic eſt caſus: nam, ut inquiunt Hoſt. &
Jo Andr. ambo *num*, 2. *in ver. Plene*, non poteſt eſſe
conſuetudo, cùm ſit irrationabilis, & contra ho-

neſtatem Eccleſiæ, c. *Cum decorem. ſupra de vit. &
12 honeſtat. cleric.* neque enim quod fiat, ſed quod fieri
debeat conſiderandum eſt, cap. *Cum cauſam. ſupra
de elect.* l. *Sed licet. ff. de offic. Præſid.* nec factum uſur-
patum præſcriptione ſe inducit, c. *Illud*, 93. *diſt.* c.
Licet, 16. *quæſt*. 3. etenim in talibus nullus anno-
rum numerus excuſat, c. *Quod Deo*, 33. *q*. 5. ſed po-
tius accuſat. c. *Cùm haberet, de eo qui dux. in matrim.
quam poll. per adulter.* cap *fin. de conſuet.* unde verſus
Bertrandi Epiſcopi Greſſenſis:

Tempus longævum te non excuſat in ævum,
Cùm male ſis uſus: quia non præſcribit abuſus.

13 Refert, & ſequitur Hoſt. *hic num*. 5. In hoc igitur
tacita, & expreſſa profeſſio æquiparantur; quia
tacita impedit teſtamenti factionem, licet impe-
dit expreſſa. Auth. *ingreſſi, C. de ſacr. ſanct. Eccleſ.*
quæ eſt canonizata in c. *Quia ingredientibus*, 19. *q.*
14 *ult.* & notat *hic* Butr, *in* 6. *notab.* Præſertim poſt
Concilium Trident. in *c*. 2. *ſeſſ*. 25. *de Regul.* ubi ar-
ctius quàm jus commune providit circa regula-
rium proprietatem, ut ſcripſi latiſſimè in c. *Mona-
chi, infra de ſtat. Monach* adeo ut ſuſtulerit etiam fa-
cultates teſtandi ex ſententia S. Congregationis
Cardinalium ejuſdem Concilii Interpretum. Id-
eoque eum anno 1588. fuiſſet conceſſa facultas
teſtandi per officium ſacræ Pœnitentiariæ Sorori
Victoriæ Fuſſulanæ monaſterii S. Claræ, ejuſque
facultatis vigore donaſſet, & donatarius contra
monaſterium ageret: dubitatum fuit an hujuſmo-
di facultas eſſet revocata per Concilium: S. Con-
gregatio cenſuit facultatem teſtandi à Concilio
15 ſublatam fuiſſe. Et circa tacitam profeſſionē con-
ſulta an ſit nulla renunciatio ejus qui tacitè pro-
16 feſſus eſt. Reſpondit eſſe nullam. Verum ſi Monia-
lis nondum eſſet profeſſa, non prohiberetur teſta-
ri, *c. ult*. 12 *qu*. 5, c. *Indemnitatibus, in fin. de elect. lib.
6* & Clem. *Attendentes, de ſtat. Monachor.* & *hic* no-
tat Innoc. *in fin.* Abb. Antiq. *in ver. In veſtibus*, Hoſt.
num. 2. Jo. Andr. *n*. 1. *in ver. Induiſſe*, Butr. *n*. 6. & An-
char. *in* 1. *notab.*
17 Nec refert quod ex decreto Concilii Tridenti-
ni *c*. 16. *in princ. ſeſſ*. 25. *de Regular.* Nulla ſit renun-
ciatio, aut obligatio, etiam cum juramento, vel in
favorem cujuſcumq; cauſæ piæ, niſi cum licentia
Epiſcopi, ſive ejus Vicarii, fiat intra duos menſes
proximos ante profeſſionem. Etenim S. Congre-
gatio conſulta An decretum d. c. 16. loquens de
renunciatione, locū habeat in teſtamento, & aliis
ultimis voluntatibus: cenſuit non habere locum.
18 Ultimò nota ibi, *Eidem loco*: bona ingredien-
tis monaſterium acquiri eidem loco in ſpecie, in
quo eſt profeſſus tacitè, vel expreſsè, prout hanc
litteram obſervat *hic* Butr *n*. 5.
19 Verum in hoc articulo plenius diſtinxit Ga-
ſpar de Calderinis *conſ*. 23. *incipien. Quidam fecit
profeſſionem, in tit. de Regular.* ut refertur in cap. *In
præſentia, de probat.* Butr. & Abb. ambo *numer*. 64.
& noviſſimè Rota in *Cauſa Tullen. Reformationis,
10. Ianuarii* 1631. coram Dunozetto: nam ſecun-
dùm eum quidam ſunt profeſſi in genere genera-
liſſimo, aliqui in ſpecie, aliqui in individuo, ſeu
certi monaſterii. Profeſſi in genere generaliſſi-
mo ſunt ii, qui per ſeipſos votum ſolemne emi-
ſerunt, vel qui in manibus Epiſcopi, vel alterius ſe
Deo devoverunt religionem ſervaturos, quoad
tria ſubſtantialia regulæ, & de talibus intelligi

Proſp. Fagn. in 3. *Decretal. Tom*. 4. Dd 2 poſ-

poſſunt, cap. *Quod interrogaſti*, 27. *diſt.* ca. *Quem progenitores*, 20. *quæſt.* 1. cap. *Vidua*, 27. *quæſt.* 1. cap. *Super eo*, & cap. *Conſulti, de Regular.* nam ſecundùm Innoc. dicitur quis proficeri Ordinem approbatum qui dicit, Profiteor Ordinem Monachatus, licet non dicat Ord. S. Beoedicti, ut notatur in c. *Porrectum, de Reg* Item eſt profeſſus in genere generaliſſimo is, cui legata eſt liberras ſub conditione, Si Monachus efficiatur, & ipſe legatum acceptavit, ut in cap. *fin. de condit. appoſ.* Item is, qui intra annum probationis profeſſus eſt regulam Mẽdicantium, ut in cap. *Non ſolum, de Regular. lib. 6.* vel tacitam profeſſionem fecit infra annum, per ſuſceptionem habitus profeſſorum in quocumque ordine, ut in cap. *Conſtitutionem*, & ibi gloſſ. *in ver. obligat. eod. tit. & lib.* & horom bona ſunt Religionis in genere; ſed per Epiſcopum Diœceſanum diſpenſari debent, quia tales ſunt Epiſcopo ſubjecti, cap. *Si quis Monachus.* 90. *diſt.* cap. *Qui verè*, 16. *qu.* 1. ac ptoinde illius arbitrio hæc diſtributio commiſſa l. *Nulli*, C *de Epiſc. & cler.* cap. *Nos quidem, infra eod.*
20 cap *Cùm tu. de uſur.* Profeſſi autem in ſpecie, ſeu in genere ſubalterno ſunt qui generaliter profitentur certam regulam. vel ordinem in genere tacitè, vel expreſſe, puta Prædicarorum. Minorum, Ciſtercienſium, & ſimilium, qui non ſunt expreſsè profeſſi in certo monaſterio vel clauſtro, & habent unum ſuperiorem, in cujus manibus fit profeſſio, vel ejus nomine recipitur, & horum bona non recipienti, ſed toti ordini acquiruntur; quia ex quo totus Ordo ſenſit onus iſtius ingreſſi; cui tenetur ad alimenta, ut forma profeſſionis demonſtrat, ſecundùm naturam eſt, ut etiam ſentiat commodum. Allegat Speculat. *in tit. de ſtat. Monachor. verſ.* 19. & gloſſ ſecundam, in cap. *de Viduis, il primo.* 27. *quæſt.* 1. quæ ſingulariter ait, bona eſſe in poteſtate, & diſpoſitione illius, qui eſt ſuperior in ordine, ut ſic dividat, & diſtribuat, prout ſibi videtur, cùm certum monaſterium non ſit expreſſum, & conſentit Butr. in d. cap. *In præſentia, n.* 64. *verſ. Profeſſus autem in genere ſubalterno*, quia hæc communitas datur in profeſſione torius regulæ, non reſpectu certi loci, & quemadmodum profeſſio incorporat, & acquirit monaſterio, quando ad certum locum determinatur, ut patebit infra io 3. membro diſtinctionis: Ira io hoc 2. cùm cauſa, ex qua fit incorporatio non determinetur ad locum, ſed ad religionem in univerſum, conſequens eſt ut acquiratur non loco, ſed religioni in genere, uc ſic effectus ſequatur naturam cauſæ ſuæ, & ad illius limires amplietur & reſtringatur. Fatetur tamen Butr. ſuperiorem teneri æqualiter diſtribuere, & ſubdit, quod ſi eſſent plura monaſteria ſub uno capite, & profeſſio determinaretur ad loca particularia, eo quod Monachi de particulari loco nunquam removeantur, bona applicarentur ſpeciali loco, ubi eſt ingreſſus. Quod etiam placet Abbati in d. c. *In præſentia, nu.* 65. quia naturalis ratio oneris, & commodi viget hoc caſu reſpectu certi monaſterii in ſpecie, & non totius Ordinis in genere, cap *De lapſis*, 16. *quæſt.* 6. & ſequitur Ferret-
21 tus *conſ.* 150. *In præmiſſa cauſa num.* 4. Profeſſi demum, in individuo ſunt qui profitentur certam regulam, & in certo monaſterio, puta in monaſterio S. Procoli regulam S. Benedicti. Probatur hæc diverſitas in cap. *In ſingulis*, & cap. *Ea quæ. de ſtat. Regular.* in cap. *Cùm deputati, de Iudiciis*, in cap. *Cùm & plantare, de privileg.* & in Clem. *Attendentes, de ſtat. Monach.* & hoc tertio modo profeſſorum bona devolvuntur ad illud monaſterium, in quo ſunt profeſſi, ut in d. Auth. *Ingreſſi, C. de Sacroſanct. Eccl.* & d. cap. *In præſentia, de probat.* ſive quæ babebant rempore ingreſſus, ſive quæ poſtea obvenerunt, vel de novo acquiſiverunt, ut in prædictis juribus in cap. *Abbates, cum ibi notat.* 18. *quæſt.* 2. & in Auth, *Nunc autem, C. de Epiſc. & cler.* & de talibus loquitur hæc Decretalis in illis verbis, *Res ipſius eidem loco, ex quo illuc ingreſſa, & Abbatiſſa conſtituta eſt, de jure competere.* Et in hoc tertio membro conſentiunt Innoc. in d. cap. *In præſentia, nu.* 4. & reliqui poſt eum. Lap. *alleg.* 130. *num.* 18. *verſ. Ad ſecundum.* Angel. *conſ.* 133. *Super primo, in princip.* & alibi paſſim Doctores.

22 Sed tu adverte ad primum membrum diſtinctionis: nam quod ibi dicitur de profeſſis in genere generaliſſimo, hodie non videtur amplius vim obtinere; quia ex decreto Concilii Tridentini *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* profeſſio facta ab eo, qui non ſterit per annum in monaſterio poſt ſuſceptum habitum probationis, eſt nulla, nullamque inducit obligationem ad alicujus regulæ, vel Ordinis obſervationem, aut ad alios quoſcunque effectus. Et propter hujuſmodi verba cùm dubitatum fuerit, an is, qui emiſit profeſſionem intra annum probationis, teneatur ad religionem aliquam in ſpecie, vel in genere: S. Congregatio cenſuit non teneri, & in hoc jura antiqua, cap. *Non ſolum*, & cap. *Conſtitutionem, de Regular. in* 6. correcta eſſe; idque abſolutè eſſe intelligendum adeo, ut nec etiam in foro conſcientiæ inducta ſit aliqua obligatio. Quamobrem hodie ex profeſſione facta in genere generaliſſimo in caſibus, qoos enumerat Calder. *loco citato*, aut aliis, ſi qui ſint, nulla oritur obligatio in genere ad quoſcunque effectus; & ſic neque ad effectum ſucceſſionis, ſeu acquiſitionis bonorum; & conſequenter eſt in facultate ſic profeſſi de bonis ſuis libere diſponere, & teſtari; quẽadmodum de non profeſſis cenſent Innoc Hoſt. & alii ſupracitati *n.* 16. In ſpecie autem an obligatio illa ad religionem in genere, quæ de jure oritur ex profeſſione emiſſa in religione non approbata, itidem ſublata fuerit à Concilio Tridentino dixi in c. *Conſulti, n.* 57. *& ſeq. infra de Regul.*

23 QUÆRO, An ſuſcipiens munus Abbatis, vel Abbatiſſæ ex hoc cenſeatur tacitam profeſſionem emittere?

24 Pro parte negativa videtur tex. apertus in cap. *Cùm cauſam, ſupra de elect.* ubi Presbyter ſæcularis fuit electus in Priorem à majori parre Conventus, & electionem acceptavit. quod patet ex eo, quia litem proſequebatur; & tamen Pontifex mandat eum compelli, ut vel regulam profiteatur,
25 vel Eccleſiam dimittat. Ergo per conſenſum præſtitum electioni non fuit tacitè profeſſus: alioquin non cogeretur iterum profiteri, vel certè non poſſet è monaſterio expelli; quia votum religionis ſolemnizatur per profeſſionem tacitam in aliqua ex Religionibus approbatis, non ſecus ac per expreſſam, c. *unico, de Voto, lib.* 6.

26 Præterea electio in Abbatem de non profeſſo eſt ipſo jure nulla, ut apertè deciditur in cap. *Nullus, de elect. lib.* 6. Ergo non poteſt tacitam profeſſionem inducere; quia quod nullum eſt, nullum producit juris effectum, l. *Libellorum*, §. *Quod ſi libelli, ff. de accuſat.* l. 4. §. *condemnatum, ff de re*
27 *judic.* Et banc partem non obſcurè amplectitur

hic

hic Jo, Andr. *num.* 3. nam secundùm eum si novitia non professa permittat se præfici in Abbatissam, non per hoc intelligitur tacitè professa, ut in dict. cap. *Nullus*, licet secus sentiat si procedatur per viam postulationis vel collationis: existimat enim decretalem illam uti pœnalem habere locum tantummodo in electione, nec debere extendi ad postulationem vel collationem; ac proindè novitiam, quæ hujusmodi postulationi vel provisioni assensum præbet, ex hoc censeri tacitam professionem emittere, ut per eum: & sequuntur Cardin. *n.* 7. *in fin.* Anchar. *n.* 1. & Abbas *n.* 4. Et tenendo hanc partem non videtur obstare hoc capitulum; quia ista mulier in ipso ingressu se & sua dedicavit Deo, ut notatur in ultima glos. & ideo non allegabat se non professam, sed non portasse habitum monachalem, qui non facit Monachum, ut observat Innoc. *in princ.* & Host. *num.* 1. *in fin. in ver. Sed ne in vestibus*.

28 Sed his non obstantibus existimo contrariam opinionem esse veriorem pro qua efficaciter inducitur hoc cap. ubi mulier usque in diem obitus sui nunquam induit habitum regularem; & tamen quia passa fuit se præfici in Abbatissam, & regendi suscepit officium, textus decidit bona illius tanquam professæ ad monasterium pertinere, & ponderat, quia non facit vim in eo, quod jam esset professa, secundùm intellectum Innocentii, & Hostiensis, sed fundat se in hoc, quia Abbatissa ordinata est, & in monasterio per annos plurimos usque ad obitum præfuit, & inferius reperit eamdem rationem, ibi, *ex quo illic ingressa, & Abbatissa constituta est*; ergo per susceptionem regiminis post ingressum in monasterio inducitur tacita professio, & ita ex hoc text. claré deducit Jo. Andr. *nu.* 3. ait enim (Novitia non professa, quæ permisit se præfici in Abbatissam, hoc ipso intelligitur tacitè professa per c. *Vidua, de Regular.*) & eum sequitur totidem verbis Card. *n.* 7. *in fin.* Imola, & Butr. ambo *n.* 2. dicentes, (Nota quod assumptione dignitatis Abbatiæ etiam professorum habitu non assumpto quis profiteri videtur tacitè, & sic habes unum modum inducendi tacitam professionem,) & sequitur Petr. de Anchar. *n.* 1. ubi ait, eo ipso quod Novitia paritur, & consentit electioni de se factæ, videri tacitè profiteri, quia qui vult consequens, videtur velle antecedens, sine quo ad illud consequens pervenire non potest: fingitur enim semper primò fieri quod primò faciendum est, ut

29 notatur l. *Illud, ff. de acquirend. hæredit.* Idem firmat Federic. de Sen. *cons.* 5, *incipien. Quidam Monachus*, ubi respondit Monachum promotum ad prælationem alterius monasterii non teneri iterù profiteri, quia ipso facto se ad observantias regulares adstrinxit suscipiendo Prælaturam: nam cùm ipse sit unum corpus cum suis monachis, cujus corporis ipse est caput, satis ipso facto intelligitur tacitè promisisse se observaturum quæ observari debent in ipso monasterio per Abbatem. Ita Federicus, cum quo transit Petrus de Perusio *in tract. de mutat. stat. person. n.* 7. & 18. & novissimè Navar. *cons.* 64. *An regularis translatus, de Regul.* & *cons.* 60. *An monachus, n.* 2. *eod. tit.* ubi ait monachos, qui transferuntur, ut sint Prælati, tacitè profiteri illas observantias cum confirmantur, vel aliàs promoventur in Prælatos, & hoc casu teneri posse, *cons.* 5. Federici.

30 Demum hanc sententiam aliàs probavit S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum: etenim in monasterio Tertiariarum Monialium Ordinis Minorum Observantium duæ moniales existebant, quarum altera nec erat professa, nec professionem emittere volebat; quæ cùm esset Abbatissa, Prælatus eam ab officio removit, & declaravit non fuisse legitimam Abbatissam. Altera verò annorum octuaginta non erat professa; sed profiteri volebat. Superior regularis his narratis consuluit Sacram Congregationem, quid esset agendum? Sacra Congregatio censuit octogenariam illam admittendam esse ad professionē. Alteram, quæ negat professionem, habendam esse pro tacitè professa, præsupposito quod in illo monasterio habitus non sit distinctus, prout Commissarius Curiæ affirmavit non esse, & quod illa sponte acceptaverit Abbatissatum: cùm enim Abbatissatus sit actus, qui non potest fieri nisi à professis; in gerendo se cum debitis præsuppositis, diceretur tacitè professa, secundùm c. *Viduam*, ubi Abbas *de Regular.* cùm præsuppositis requisitis ibi per Abbatem.

31 Item cùm negaverit professionem, se reddidit indignam Abbatissatu; ideo justè privata est à Superiore suo, non illa ratione, quia non professa, prout credidit Superior, cum pro tacitè professa habenda sit; sed quia infitiatione professionis reddita est indigna; nisi tamen quoad professionem posset se tueri ex defectu aliquorum requisitorum per Abb. d. c. *Viduam*.

32 Non obstat textus in d. c. *Cùm causam, de elect.* Nam respondeo primò verbum illud, *profiteantur*, esse intelligendum de professione expressa, quæ non excludit tacitam, ita ut sit sensus, ut presbyter ille quamvis esset tacitè professus per susceptionem regiminis, nihilominus cogendus esset expressè profiteri: nam sicut professus tacitè, puta per delationem annalem habitus indistincti juxta terminos Clem. *Eos, de Regular.* vel aliàs habet actionem ut recipiatur ad professionem expressam ut post Host. & Jo. Andr. notat Butrius in d. c. *Cùm causam, n.* 22. *vers. Quæro an Monachus*, ita è converso conventus potest compellere sic professum ut expressam professionem emittat, c. *Ex parte*, & ibi notat gloss. *final. de Regular.* & in his terminis Ab-

33 batem tacitè professum quamvis amoveri possit ab Abbatia, nihilominus cogendum esse ad professionem expressam tenet Goffred. in c. *Cùm in magistrum, supra de elect.* quem ibi sequuntur Joan. Andr. *n.* 5. *in ver. Amotionem*, Cardinal. *in* 5. *not.* & alii communiter.

Neque verò huic intellectui adversatur quod d. presbyter, & alii clerici renuentes profiteri compellantur Ecclesiā dimittere, quod fieri non posset si essent tacitè professi, ut d. c. *Ex parte*, & c. *unica, de Voto, lib.* 6. cum multis similibus, quandoquidem presbyter, qui renuit regulam profiteri expressè, & servare, expellitur non tanquam non professus sed tamquam inobediens, & incorrigibilis, ut ibi videtur sentire Host. *n.* 10. *vers. Plus dico.*

Deinde respondeo, & fortè melius, presbyterum illum idcirco per susceptionē prioratus non fuisse professum tacitè, quia cùm per multa, & lōga tempora in illo monasterio ad Prioratum fuis-

34 sent assumpti etiam non professi, allegabat ad susceptionem regiminis professionem non fuisse necessariam: unde non mirum si non fuit tacitè professus, quia defuit voluntas, quæ est de intrinseca

ratione voti cap. 1. & cap. *Sicut tenor, infra de Regular.* & cap. *Licet de voto*: vovere enim est voluntatis, ut August. inquit, & ideo in tantum fertur obligatio voti, in quantum se extendit voluntas, & intentio voventis, quæ sunt verba D. Thom. *in 2.2. quæst. ultima, art. 2. in corpor.* ad hoc, cap. *Quod super, de voto*, cap. *Consulti, de Regular.* & l. *Vere omnis ff. Si certum petatur.* Et hunc intellectum ad d. c. *Cùm causam, de elect.* licet valdè succinctè, videtur hic probare Jo. de Anania, *n. 2. in fin. vers. Et ideo potest dici.*

35 Demum non obstat, quod electio de non professo tanquam nulla non possit tacitam professionem inducere. Nam respondetur non esse electionem, quæ hunc effectum operatur, sed consensum electioni præstitum; quiquidem consensus, & declaratio voluntatis elicitur etiam ex actu nulliter gesto, l. *final.* & ibi Bart. *ff. de rebus eorum*, Roman. *cons. 179. Amplissime Doctor, n. 11.* Bellon. *cons. 5. in puncto, n. 12. vers. Nec dicat aliquis.* Et est simile in Novitio qui interfuit electioni in capitulo una cum aliis professis: nam etsi eligere non possit, ca. *Ex eo, in fin.* & cap. *Indemnitatibus in princip. de election. lib. 6.* tamen ex hujusmodi actu nulliter gesto fit tacitè professus, ut tenet Joan. Andr. in cap. *Vidua, n. 7 de Regul* quem ibi sequuntur Henric. Boich *in fin.* Abb. *n. 6. & 7.* & ali. communiter. Quod autem dicunt Joan. Andr. & alii *hic*, videlicet non induci tacitam professionem ex eo quod Novitia permittat se præfici in Abbatissam si procedatur per viam electionis eo quod electio sit nulla, non autem si procedatur per viam postulationis, vel collationis, non videtur admittendum; quoniam quatenus sustineri possit Decretalem *Nullus, de election. lib. 6.* uti pœnalem non habere locum nisi in electione; tamen postea supervenit Clement. *Ne in agro, §. Sanè Prioratus, de stat. Monach.* per quam extenditur d. c. *Nullus*, etiam ad collationem, vel aliam provisionem, ut patet in littera ibi, *admitti, vel conferri*, & irrita pronunciatur collatio de non professo, ponderando verbum, *non possit*, quod tollit potentiam, & inficit actum ipso jure, ut notat gloss. Ordinaria in c. *Beneficium, de reg. jur. lib. 6.* Bald in l. 1. *numer. 62. C. qui admitti.* Jason. post alios in l. *Non dubium, n. 60. C. de leg.* Unde cùm in hoc pari passu ambulent electio, & collatio, dicendum est tacitam professionem induci per susceptionem Abbatissatus, sive procedatur per viam collationis, vel postulationis, sive per viam electionis; & hoc cap. non esse correctum per d. cap. *Nullus*, prout fateri videtur idemmet Jo. Andr. in c. *Cùm in magistrum, numer. 3. de elect.* & expressius ibi Abbas *in 2. not.* ubi ponderando verbum, *præficiendus*, quod æquè convenit proviso, atque electo, dicit non professum assumi non posse ad Abbatiam non solùm per viam electionis, sed nec per viam alterius provisionis.

37 Et ex hoc infero, ut idem sit dicendum si non professa, quæ consentit se eligi in Abbatissam, sit minor annis quadraginta: nam quemadmodum nullitas electionis, quæ provenit ex defectu professionis expressæ juxta d. cap. *Nullus*, non impedit quin tacita professio inducatur, ut superius conclusum est: ita nec videtur impedire si proveniat ex defectu ætatis à Tridentino Concilio requisitæ in c. 7. *sess. 25. de reg.* arg. c. *Inter corporalia, supra de translat. Episc.*

38 Nunc disquirendum quo pacto hæc ad praxim deduci possint. Videbatur enim nullo casu posse contingere ut non professus suscipiens præfectu-
39 ram intelligeretur tacitè profiteri. Nam aut Abbatiam acceptavit ante susceptum habitum probationis, aut post: Si ante non potuit induci tacita professio; quia non præcessit annus probationis, qui incipit post susceptum habitum, & sine quo nec expressè, nec tacitè potest fieri professio, ut statuitur in *d. cap. 15. sess. 25. de reg.* In hoc enim hæc Decretalis corrigitur à Concilio, ut fusius explicatum est supra *num.* 7. Si verò Abbatiam acceptavit post susceptum habitum, aut id fecit ante annum probationis elapsum, & professio induci non potuit repugnante *d. cap. 15* ut proximè dictum est. Aut id fecit transacto anno probationis; & tunc aut per annum detulit habitum indistinctum, aut indistinctissimum, aut distinctum ab habitu professorum. Primo casu per delationem annalem habitus indistincti, id est, à novitiis, & professis gestari soliti, eo ipso fuit tacitè professus, ut sunt jura clara in cap. *Ex parte, infra de regul.* ubi est casus secundùm Joan. Andr. Butr. Cardinal. & omnes, & in cap. 1. *vers. Quod si per totum sequentem annum*, & *vers. Qui verò eod. tit. lib. 6.* & in Clemen. *Eos, eod. tit.* & consequenter per susceptionem Abbatiæ non potuit iterum tacitè profi-
40 teri; quia semel professus tacitè, amplius tacitè professus fieri non potest, arg. cap. *Ut qui duas, de elect. lib. 6.* cùm matrimonium tam spirituale, quàm carnale non possit consistere ex consensibus iteratis, ut declarat Lapus *allegat. 8. per totam, maximè n. 4.* & scripsi plenius in c. *Quoniam, n. 41. & seqq. infr. de jurepatr.*

41 In secundo casu, id est, cùm novitius per annum gestavit habitum indistinctissimum, quo scilicet promiscuè utuntur professi, & novitii, ac etiam alii communem vitam cum eis ducentes, similiter ex tunc inducta fuit tacita professio, ut deciditur in eod. c. 1. *vers. Qui verò post quartum decimum annum*, & sic iterum induci non potuit per susceptionem Abbatiæ.

42 In tertio autem casu, id est, cùm novitius per annum gestavit habitum novitiorum distinctum ab habitu professorum, nunquam fieri potuit tacitè professus quantumcunque temporis in religione perseveraverit, ut docent in d. c. *Ex parte, de reg.* Innoc. *in princ.* Jo. Andr. *n. 3.* & Cardin *eod n. in 2. oppos.* unde Abb. Antiq. in c. *Consulti, n. 3. eod. tit.* testatur se vidisse litteras absolutorias datas super hoc cuidam Monacho, qui ferè per decem annos steterat in habitu probationis: quod vendicat sibi locum si habitus sit distinctus patenter, id est, in colore, scissura, vel forma ab habitu novitiorum, ut hodie est expeditum in dict. Clem. *Eos.* & ibi notat gloss. *in verb. Deinceps, in fin. de reg.* At verò si sit latenter distinctus, puta per benedictionem vestiti, personam, dantem, locum, vel formidationis; tunc deferens illum per annum eo ipso professus est, & in hoc corrigitur jus vetus per d. Clem. *Eos.* ut notat gloss. præalleg. & sic suscipiendo Abbatiam non potest iterum profiteri.

43 Quod si habitus professorum assumpserit, ex hoc ipso intelligitur tacitè professus, ut est text. apertus in d. cap. 1. in cap. *responsio*, ibi, *vel habitum religionis suscipiat, qui dari profitentibus consuevit*, concordat cap. *Super eo*, & cap. *Statuimus*, & ibi, dixi in 3. *not. infra de regul.* in cap. *Constitutionem*, & in cap. *Beneficium, eod. titul. lib. 6.* Quod

pro-

procedit etiamsi distinctio sit latens: adhuc enim per illius assumptionem fit tacitè professus si triduò perseveret, ut in d. c. *Constitutionem, in fin.* In hoc enim casu jura antiqua non sunt correcta, ut notat prædicta gloss. *in ver. Deinceps, circa medium vers. Unde adhuc hodie*: & per consequens ex susceptione Abbatiæ nova professio induci non potuit, ut ostensum est suprà in primo casu.

44 Pro solutione observandum est in quinque casibus posse verificari ut non professus per acceptationem Abbatiæ intelligatur tacitè profiteri.

Primus est, cùm quis ante ætatem legitimam ad profitendum (quæ de jure communi est post annum decimumquartum, ut in c. *Significatum, de Regular.* & ex Concilio Trid. post annum decimũsextum, ut in *cap. 15. sess. 25. de Regular.*) inducit habitum indistinctum: hic enim post legitimam ætatem non fit statim professus tacitè, sed oportet ut pergat in gestatione habitus per totum sequentem annum, id est de jure communi per totum annum decimumquintum, ut est casus in d. c. *1. vers. Quod si, per totum, de Regul. lib. 6.* Et ex Concilio Trident. per totum annum decimumseptimum, ut ex sententia S. Congregationis dixi in
45 *c. 1. n. 7. & seqq. de Regular.* Verùm si post annum decimumsextum completum acceptaret Abbatiam, & anteà post susceptum habitum stetisset per annum in monasterio, utique intelligeretur tacitè professus, non quidem ex sola gestatione habitus indistincti, quia ad hoc requiritur annus decimusseptimus completus, ut prædixi; sed quia immiscuit se actibus professorum, ut in c. *Vidua, de Regular.* nam quemadmodum is, qui antè ætatem legitimam induit habitum indistinctum, in sequenti anno illicito fit tacitè professus si habitum professorum suscipiat, ut deciditur in *c. 1. in princ. de Regular. lib. 6.* eodem modo fit professus tacitè si ingerat se actibus professorum, ac si susciptiat habitum, qui dari profitentibus consuevit, ut c. *Quod interrogasti, 27. dist.* cap. *Quem progenitores, 20. q. 1.* c. *Vidua, 27. q. 1.* d. c. *Vidua*, c. *Super eo*, & c. *Consulti, de Regular.*

46 Secundus casus est cùm quis ante ætatem ad profitendum præfixam induit habitum indistinctissimum: talis enim quamvis post legitimam ætatem pergat per annum in delatione habitus hujusmodi; tamen non alligatur religioni, cum eorum, quæ tunc agit, plenum non habeat intellectum, ut disertis verbis statuitur in præcitato c. 1. *Vers. Secus autem in illo, de Regular. lib. 6.* quod non corrigitur per d. Clem. *Eos, eod. tit.* ut ibi notat gloss. *In ver. Portaverint*, nihil tamen prohibet quin suscipiendo Abbatiam censeatur tacitè profiteri, juxta text. *hic*, & conclusionem superius firmatam.

47 Tertius casus est, cùm quis assumit habitum indistinctum, & protestatur per delationem annalem habitus hujusmodi se non intendere tacitam professionem emittere: hoc enim casu tacita professio non inducitur; quia contra præsumptionem juris, & de jure, quæ surgit ex delatione annali habitus indistincti, admittitur probatio per protestationem præcedentem, ut firmat gloss. in c. *Ex parte, in ver. Per annum, infrà de Regular.* quam ibi sequuntur Host. *n. 9.* Jo. Andr. *n. 3.* Cardin. *n. 4.* Butr. *n. 7.* & alii communiter. Unde secundùm Vincentium, quem citat ibi Jo. Andr. *n. 3* si quis intra annum probationis protesterut, se nolle in religione remanere, quamvis aliquo tempore post annum remaneat, adhuc potest exire. Et hanc sententiam aliàs probavit S. Congregatio Concilii, dum cuidam puellæ postulanti, ut sibi liceret ex certa causa in monasterio manere ultra tempus novitiatus, nec propterea intelligeretur tacitè profiteri; respondit quoad tacitam professionem posse puellam sibi cavere per pro-
48 testationem. Cæterum si elapso anno consentiat se eligi in Abbatem, ex hoc intelligitur religioni alligatus, non obstante protestatione: tum quia talis protestatio restricta est ad professionem quæ inducitur ex gestatione annali habitus indistincti, & non afficit hunc casum, in quo professio nõ inducitur ex delatione habitus, sed ex eo quòd novitius suscipiendo Abbatiam fecit actum positivum, qui non convenit nisi professis, ut dictum est in primo casu: tum quia quatenus protestatio ad hunc casum extenderetur, tamen per actum contrarium susceptionis Abbatiæ factum non immediate; sed ex intervallo, intelligitur recessum à protestatione, ut probat textus in cap. *Cùm virum, in vers. Præsertim, infrà de reg.* & in matrimonio carnali est textus apertus in cap. *Ad id, quod de spons.* dixi in c. *Ex parte, eod. tit.*

49 Quartus casus est, cùm novitius translacto probationis anno recipit habitum professorum, sed ante receptionem formaliter protestatur se per hoc non intendere professionem emittere. Hujusmodi enim protestatio saltem facta immediate ante habitus susceptionem, utique impedit professionem tacitam, quæ oritur ex susceptione habitus professorum, c. *Per latum*, & ibi gloss. *in ver. Propositi, suprà de iis quæ vi metuve causa fiunt*, gloss. 1. *circa finem, vers. Et quia abinitio, in cap. Porrectum, infra de Regular.*

50 Verùm si hoc casu novitius post assumptum habitum professorum consentiret se eligi in Abbatem, utique fieret tacitè professus protestatione non obstante; quæ ad hunc casum non porrigitur; & quatenus porrigeretur ab ea, intelligeretur recessum per actum contrarium factum ex intervallo, ut dictum est in casu præcedenti.

51 Quintus deniq; casus est, cùm novitius per annum gestavit habitum professorum patenter distinctum ab habitu novitiorum, juxta textum in Clem. *Eos, de Regular.* nam etsi ex sola gestatione habitus hujusmodi non censeatur tacitè vovere; quantumcumque temporis manserit in monasterio, ut dictum est supra *n. 42.* tamen fit professus tacitè si se immisceat actibus professorum, puta suscipiendo Abbatiam, casus est in c. *Vidua, infrà de Reg.* ubi novitia, quæ habitum, seu velum conversionis, id est probationis assumpsit, si inter velatas offerat oblationes, & sic ingerat se actibus professarum, censetur professa, ut in summa illius textus firmant Jo. Andr. Butr. Cardin. & omnes. His igitur quinque modis potest ad practicam deduci nostra conclusio; quare disputatio superius habita non est inutilis.

DE TESTAMENTIS.

Cap. Nos quidem.

SUMMARIUM.

1 Episcopus propter negligentiam hæredũ exequitur piam voluntatem testatoris.

Exe-

2 *Executio voluntatis testatoris fieri debet infra annum computandum à die monitionis facta per judicem.*

3 *Intellectus* §. Si quis ædificationem, in Authen. de Eccles. titul. num. 6.

4 *Domus venerabilis appellatione includitur etiam monasterium.*

5 *Monasterium à testatore ordinatum an debeat infra annum compleri, an verò sufficiat opus inchoare.*

6 *Oratorium infra quinquennium, hospitale infra annum compleri debet.*

7 *Relicta ad pias causas integrè solvi debent infra sex menses.*

8 *Relicta Ecclesiæ, seu monasterio construendo debentur integra etiam cum fructibus medii temporis.*

9 *Episcopi omnium piarum dispositionum tam inter vivos, quàm in ultima voluntate in casibus à jure permissis sunt executores.*

10 *Episcopus hærede, vel executore negligente succedit in facultate exequendi etiam ad non pias causas.*

11 *Testamentorum publicatio ad Episcopum non spectat nisi consuetudo aliud inducat, & n. seq.*

12 *Intellectus c.* Episcopus, 88 dist.

13 *Monasterium potest alibi ædificari arbitrio Episcopi, si in loco à testatore præscripto construi non possit.*

14 *Legatum pium non fit caducum si impleri non possit de jure, vel de facto, sed in alios usus converti debet.*

15 *Legatum pro Missis canendis convertitur in aliud opus, si Missæ non possunt cantari propter interdictum.*

16 *Pecunia pro monasterio construendo relicta, si non sufficiat, convertitur in alium usum.*

17 *Fructus hospitalium ad usum peregrinorum, si in loco non sint peregrini, convertuntur in usum institutioni proximiorem ab Ordinario cum duobus de Capitulo.*

18 *Legatum annui reditus factum fratribus Minoribus an commutari possit per Papam in alios usus, non obstante quod testator id prohibuerit, & legatum ademerit in casum commutationis, & n. seq. usq. ad n. 48.*

19 *Fratres Minores S. Francisci sunt incapaces annuorum redituum.*

20 *Annui redditus inter immobilia computantur.*

21 *Relictum nullum ob incapacitatem causatam à prohibitione juris resistentis potentiæ capiendi, & relinquendi habetur pro non scripto.*
Declaratur, & refellitur opinio Angeli de Perusio, n. seqq.

22 *Legatum annui reditus, vel bonorum stabilium relictum Fratribus Minoribus sub modo licito valet.*

23 *Et factum simpliciter intelligitur factum sub modo licito.*

24 *Modus vel conditio impossibilis si ad nullum honestum finem adjiciatur legato, impleri non debet; si verò ad honestum finem, fit conversio in alium usum.*

25 *Legatum Prædicatoribus, vel Minoribus, ut se conferant ad habitandum in ædibus testatoris, & ibi Divina celebrent, in alium usum converti debet.*

26 *Relictum Fratribus Minoribus censetur factum principaliter pro anima.*

27 *Conditio impossibilis in ultimis voluntatibus habetur pro non scripta si contineat aliquid turpe; secus si nihil turpe, quia impleri debet de facto, si non potest de jure.*

28 *Fratres Minores possunt recipere legata annua à sponte dantibus per modum eleemosynæ, dummodo de illis aliter per Papam non fuerit dispositum.*

29 *Fratres Minores sub excommunicationis latæ sententiæ pœna prohibentur impedire provisos Apostolicos de beneficiis, quibus legata annua ipsis fratribus relicta applicata fuerunt.*

30 *Prohibitio ne Papa possit commutare legatum annuum Fratribus Minoribus relictum tamquam turpis habetur pro non adjecta, & n. seq usq. ad num. 48.*

31 *Legatum si de jure, vel de facto juxta mentem testatoris impleri non possit, in alium usum convertitur, non obstante prohibitione quod applicari non possit nisi ad usum destinatum.*

32 *Pecunia ad certum usum relicta non potest per Superiorem ad alium usum deputari, quando in eum casum testator providit quid fieri debeat.*
Declaratur, n. seq.

33 *Relictum Religiosis sub modo licito aliis usibus applicari non debet per Papam, quando testator alios substituit casu quo onera non impleantur, & n. seq.*

34 *Provisio hominis licita facit cessare provisionem legis.*

35 *Papa commutare potest pias dispositiones, etiamsi de jure, & de facto applicari possint ad usum destinatum.*

36 *Papa potest rem uni Ecclesiæ auferre, & dare alteri, sed sine causa id facere non debet.*

37 *Relictum sub modo illicito Religiosis incapacibus ea conditione, ut quatenus impleri non possit de jure vel de facto, deveniat ad alium an debeat aliis usibus applicari, & n. 51.*

38 *Relictum Fratribus Minoribus sub modo illicito commutari potest ad alium usum, non obstante prohibitione testatoris, & ademptione relicti in casum commutationis.*

39 *Conditio adjecta legato facto religioso, ne Superior possit se de illo intromittere, aliàs sit ademptum, tamquam turpis habetur pro non apposita, & num. 54. & seqq.*

40 *Papa potest commutare ultimas voluntates, & de hoc dubitare est sacrilegium.*

41 *Nemo potest cavere ne leges in suo testamento locum habeant.*

42 *Legem vivam contemnere periculosius est, quàm legem mortuam.*

43 *Pœna adjecta actui illicito non committitur.*

44 *Iuri nedum Canonico, sed etiam Divino repugnat, ut piæ dispositiones non subsint Papæ.*

45 *Conditio per indirectum habilitans Fratres Minores ad redditus annuos, est turpis.*

46 *Fratres Minores habentes contra regulam reditus annuos peccant mortaliter.*

47 *Peccatorum correctio spectat ad Papam, & qui negat potestatem Papæ, negat se Christianum.*

48 *Commutatio legati annui Fratribus Minoribus relicti an sit nulla ex defectu intentionis, eò quòd Papa ignoraverit hæredes fuisse vocatos in eventum commutationis. & n. seq. usq. ad n. 65.*

49 *Commutatio voluntatis locum non habet ubi testator providit quid fieri debeat de legato, si in usum destinatum converti nequeat.*

50 *Et in quibus casibus commutatio impugnari possit* ex

ex defectu intentionis, eò quod Papa ignoraverit provisionem testatoris.

52 Testator non potest disponere ut impossibile transferatur ad possibile.

53 Ignorantia dispositionis à jure improbata subreptionem, aut defectum intentionis non parit.

54 Paria sunt substitutionem non suisse scriptam à testatore, & de jure haberi pro non scripta.

55 Ex nihilo nihil producitur.

56 Impossibilitas juris, & natura æquiparantur.

57 Fictio idem operatur in casu ficto, quod veritas in casu vero.

58 Intentionis defectus non oritur nisi ex ignorantia eorum, quæ si Princeps scivisset, aut nullo modo, aut difficilius concessisset.

59 Papa in Signatura nullam habet rationem ultimarum voluntatum prohibentium ne Papa possit illas commutare, & n.61.

60 Ad officium Romani Pontificis pertinet illicitas testatorum dispositiones corrigere, & emendare.

62 Impossibile dicitur, quod salva dignitate fieri non potest.

63 In testamentis attenditur quale fuerit principale objectum, & finis testatoris.

64 Medium ubi est illicitum, acquisitio impeditur.

65 Relictum Altari, seu Capellæ existenti in Ecclesia Fratrum Minorum pro Missis celebrandis, censetur relictum ipsis Fratribus, sicut & relictum Ecclesia, & n.67. & 73. & seqq.

66 Hæredi à se[illegible] legari non potest.

68 Consensus semper acquirendus est ab eo, penes quem residet jus principale.

69 Regulares Ordinum Mendicantium non consueverunt permittere, ut in eorum Ecclesiis erigantur Capellæ perpetuò officiandæ à Presbyteris sæcularibus, neque ad id cogi possunt.

70 Executores habentes ex testamento facultatem declarandi voluntatem testatoris, à declaratione semel facta resilire non possunt.

71 Repudiare quis non potest quod habere non potest.

72 Consuetudo interpretativa non oportet ut sit præscripta, sed ad eam inducendam sufficiunt decem anni.

73 Relictum pro dote Altaris in Ecclesia Fratrum Eremitarum an censeatur factum Deo immortali repræsentando per Presbyteros sæculares inibi deservientes.

74 Paria sunt relinquere Ecclesiæ Fratrum incapacium, atque Altari, seu Capellæ ibi existenti.

1 NOS QUIDEM. Propter negligentiam hæredis Episcopus exequitur piam voluntatem Testatoris. Hoc dicit secundùm Jo. Andr. Butr. Anch. & Imol. vel plenius secundùm Cardin. & Abbat. si infra annum à die monitionis non fit executio testamenti per debentem exequi, devolvitur executio ad Episcopum. In prima, narratio. In secunda, provisio, ibi, *Quamobrem*, in qua primò moneri mandat, secundò suppleri, ibi, *Quod si*. Tertiò reddit rationem, ibi. *Sic enim*.

2 Nota primò ex illis verbis, *Eam commoneas quatenus infra annum, &c.* annum præfixum ad ædificationem monasterii à Testatore ordinati non currere à die mortis testatoris, sed à die monitionis factæ per judicem. Et quamvis gloss. & Innoc. *in ver. Infra annum*, simpliciter dicant voluntatem testatoris debere infra annum executioni demandari, allegando textum hic, & in Authen. *Hoc amplius, C. de fideicomm.* & in Authen. *de Ecclesiast. tit. §. Si quis ædificationem*, tamen Abb. Antiq. *n. 2.* intelligit, infra annum, id est a jussu judicis numerandum, & idem dicunt Host. *n. 2. in ver. Ut eam commoneas.* Jo. Andr. *n. 6. in glossa* 3. ibi, *annum*, Anchar. *n. 5. & 6.* Butr. *n. 9.* & Abbas Siculus, *n. 3.* & ita apertè loquuntur tex. in d. Authen. *Hoc amplius*, ibi, *monitus à judice intra annum non implet*.

3 Nec adversatur, quin potius favet huic parti d. § *Si quis ædificationem*: ibi enim præcipitur ut Oratorium providentia Episcopi compleatur infra
4 quinque annos; Hospitale verò, & quæcumque venerabilis domus infra annum: Appellatione autem venerabilis domus non est dubium quin includatur etiã Monasterium, ut c. *fin. de Regular.* & in Decreto Concilii Trident. *cap. 11. in princ.* & *c. 22. sess. 25. de Regular.* præsertim ponderando illam dictionem universalem, *quæcumque*, c. *Solitæ, de major. & obed.* licèt Host. videatur exponere venerabilem Domum pro Hospitali. Sed intelligendo ut prædixi, quoad ædificationem monasterii ille textus concordat cum hac Decretali.

5 Cæterum Abb. *n. 9* Limitat primò hunc textũ in ver. *infra annum*, ut procedat respectu operis inchoandi non autem respectu operis complendi, in quo dicit considerari debere qualitatem operis. Nam si opus non possit perfici infra annum, hæres non poterit dici negligens. Sed hæc limitatio videtur contra mentem hujus Decretalis: facilè enim esset cuique hæredi opus inchoare infra annum, & sic impedire devolutionem executionis ad Episcopum, & posteà operis perfectionem diu protrahere, unde hæc provisio esset omninò elusoria, quod non est dicendum, c. *Commissa §. Porrò, de Elect. lib 6.* Præterea hoc repugnat litteræ, ibi, *infra annum monasterium quod justum est debeat ordinare, & cuncta secundùm voluntatem defuncti sine altercatione construere.* Quæ verba non admittunt restrictionem, ut sufficiat initium operis: Similiter textus in d. Authen. Hoc amplius exigit complementum operis, dum jubet ut voluntas testatoris infra annum impleatur, c. 1. 78. *dist.* & l.
6 1. *C. de Curat. furio.* Accedit quod ineptè in d. §. *Si quis ædificationem oratorii*, constitueretur differentia inter ædificationem oratorii, infra quinquennium, & hospitalis, vel monasterii infra annum, si sufficeret opus inchoare; imò operis complementum apertè exigit ille textus, tam respectu Oratorii, ponderando verbum *complere*, l. 2. ff *de excusat. tutor.* quàm respectu cujuslibet venerabilis domus, & sic monasterii, dum mandat illam fieri infra annum, ac si intra annum hæredes non fecerint, eos domum aut comparare, aut locare, ubi possint quæ jussa sunt adimplere, donec hujusmodi domus venerabilis expleatur: indebitè enim imponeretur hæredi hoc onus comparandi aliam domum infra annum, si ipse non teneretur domũ à testatore ordinatam infra hoc tempus perfice-
7 re. Demùm non apparet qua æquitate sacri Canones, & jura civilia ad opus tantummodò inchoandum concessissent integri anni dilationẽ, cùm tamen relicta ad pias causas integrè solvi debeant intra sex menses à die insinuationis testamenti, ut in Authen. *de Ecclesiast. tit. §. Si legatum*, & tenet Abb. *hic n. 10. vers. Si verò sunt relicta*. Unde dō

mona-

monasterio infra annum non simpliciter incho-
ando, sed construendo, seu ædificando loquuntur
hic gloss. Innoc. Host. Jo. Andr. Butr. & cæteri om-
nes: existimo igitur hæredem teneri, & quantum
fieri potest citius debere, ut monasterium infra an-
num à die monitionis perficiat, nisi aliud tempus
testator præfixerit. Quod si pro operis magnitu-
dine id præstari non possit, tunc justam causam
subesse, ut Episcopus pro suo arbitrio, & pruden-
tia concedat ei congruam prorogationem ad o-
pus perficiendum. Quod videtur etiam de mente
Abbatis, dum dicit, assignabitur tempus conve-
niens.

8 Secundò nota ibi, *Sine diminutione qualibet*, re-
licta Ecclesiæ, seu monasterio construendo debe-
re integrè persolvi, ac sine ulla diminutione. Un-
de consuluerunt Bart. & Francisc. de Albergott.
etiam fructus medii temporis debere assignari, &
pro hoc Abb. *hic n.7.* allegat optimum textum in
l. *Si ita relictum, § Pegasus ff. de legat. 2.* ubi si lege-
tur prædium in diem, puta post decem annos, vel
cum legatarius erit pubes, debetur prædium cum
fructibus medii temporis, si gratia legatarii fuit
appositus dies. Hoc autem casu cùm legatur mo-
nasterio construendo, dies non apponitur favore
hæredis, sed monasterii. Nam si monasterium fu-
isset jam constructum tempore testamenti, utiq;
legasset de præsenti, & non in diem secundùm
Abbat.

9 Tertiò nota quod hic statuitur ut hærede, vel
executore negligente Episcopus succedat in fa-
cultate exequendi, videri restringi tantummodò
ad legata ad pias causas, juxta textum, in l. *Nulli,
C. de Episcop. & Cler.* ponderando illa verba *dilatas
defunctorum pias voluntates Episcopali decens est studio
adimpleri*. Concordat cap. *Tua nobis, infra eod.* ibi:
(Cùm igitur in omnibus piis voluntatibus sit per
locorum Episcopos providendum, ut secundùm
defuncti voluntatem universa procedant) quod
est desumptum ex Authen. *de Eccles. tit. §. Si quis
autem pro redemptione.* Et ita etiam loquitur Con-
cilium Trident. in *cap. 8. sess. 22.* dum ait: (Epi-
scopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati
in casibus à jure concessis omnium piarum dispo-
sitionum tam in ultima voluntate, quàm inter vi-
10 vos sint executores. Verùm Innocentius *hic n.2.
in ver. Per te,* ait defensionem testamentorum ad
Episcopum pertinere, maximè quoad pias cau-
sas, ut hic. & idem videri etiam in non piis per
cap *prox.* & cap. *Si hæredes, infr. eod.* publicationem
11 tamen fieri non debere apud Episcopum l. *Con-
sulta, C. de Testam.* & cum Innoc. transit Host. *nu.6.*
12 Rationem reddunt Butr. *n.6.* & Abb. *num.8.* quia
quælibet defuncti voluntas potest dici pia l. 1. C.
de Sacrosanct. Eccles. Nec obstat text. in cap. *Episco-
pus, il 2. 88. dist.* ubi dicitur: Episcopus tuitionem
testamentorum non suscipiat. Nam Host. *hic n.6.*
exponit tuitionem, id est insinuationem, sive a-
pertionem, quæ ad Episcopum non spectat, nisi
consuetudo aliud indicat, secundùm eum: vel
tuitionem, id est patrocinium, sive defensionem,
quasi dicat, ad tuitionem testamenti non debet E-
piscopus assumere partes Advocati: nec mirum:
quia nec in propria causa hoc decet, c. *Quia Epi-
scopus, 5. q. 3.*

Quartò nota, ibi, *si ibi non potest, &c.* Monaste-
rium posse alibi ædificari arbitrio Episcopi, si in
loco à testatore præscripto construi non possit, ut
hic per Innoc. *n.1 in ver. Per testatorem,* Host. *n.5.
in ver. Et alibi placet* Jo. Andr. *n.7. in gloss.* Et alibi
placet, & reliquos omnes. Speculator in §. *Nunc
vero aliqua, in ver. Quid si testator, in tit. de instr. edit.*
Bart. in l. *Legatum civitati, n. 3 ff. de usufruct. legat.*
14 Et sic collige legatum non effici caducum ex
eo quòd deputari non possit ad usum destinatum
per testatorem, sed per Episcopum commutari
debere in aliam piam causam, sicut hic fit commu-
tatio de loco ad locum, ut Butr. *n. 4.* & Abb. *n.6.*
Id quod procedit sive testatoris voluntas impleri
non possit de jure, sive de facto: de jure, ut si te-
15 stator reliquerit centum pro Missis canendis, quæ
cantari non possint propter interdictum. Quo
exemplo utitur Bart. in d. l. *Legatum, n. 2.* De fa-
16 cto, ut si pecunia relicta à testatore non sufficiat
ad monasterium construendum; debet enim con-
verti in alium usum, l. *Legatum ff. de administr. rer.
ad civit. pertinen.* & tradit Bart. *ubi suprà num. 4.* &
17 Abb. *hic n. 6.* Ad quod facit optimè decretum Con-
cilii Tridentini in *c. 8. sess. 25.* ubi præcipitur ut si
hospitalia ad certum peregrinorum, aut infirmo-
rum, aut aliarum personarum genus fuerint insti-
tuta, nec in loco, ubi sunt dicta hospitalia, similes
personæ, aut perpaucæ reperiantur, fructus illo-
rum in alium pium usum, qui eorum institutioni
proximior sit, ac pro loco, & tempore utilior,
convertantur, prout Ordinario cum duobus de
Capitulo, qui rerum usu peritiores sint, per ipsum
deligendis magis expedire visum fuerit.
18 QUÆRO, An legatum annui reditus factum
Fratribus Minoribus S. Francisci commutari pos-
sit per Papam in alios usus, non obstante quòd te-
stator expressè ad hoc prohibuerit, & legatum
ademerit in casum commutationis.
19 Manifestum est Fratres Minores S. Francisci
esse incapaces annuorum redituum, ut est casus in
Clem. *Exivi de Paradiso, §. Cumque annui reditus, de
20 verbor. signif.* ubi sic legitur: Cumque annui redi-
tus inter immobilia censeantur à jure; ac hujus-
modi reditus obtinere paupertati, & mendicitati
repugnet, nulla dubitatio est quoad prædictis Fra-
tribus reditus quoscunque sicut & possessiones,
vel earum etiam usum, cùm eis non reperiatur
concessus, recipere, vel habere conditione consi-
derata ipsorum non licet. Quem textum dicit ad
rotundum, & clarum Abb. *cons. 63. Ut veritas, in
princ. vers. Præterea quid expedit, lib. 2.* & notant ibi
gloss. *in ver. Cumque annui reditus.* Cardinal. *n. 1 a.*
Petr. de Anchar. *n. 21.* & reliqui interpretes. Ro-
ta *decis. 365. nu. 15. vers. Secunda est conclusio, par. 5.
Recentior.* Et patet ex pluribus Decretis Congre-
gationum Generalium ejusdem Ordinis, de qui-
bus in Bullar. *tom 4. pag. 333.* Et fuit sæpius reso-
lutum. Ergo cùm propter Fratrum incapacitatem
legatum præstari non possit ad eum modum, quo
testator præscripsit, sequitur ut per superiorem
converti debeat in alios usus juxta regulam hu-
jus textus, & l. *Legatum civitati, ff. de usufr. leg.* & di-
ctum est suprà *in 4. notab.*
21 Nec refert quod Angel. de Perus. *cons 224. Ca-
sus est, n. 2.* teneat legatum partis hæreditatis reli-
ctum Fratribus Eremitanis non esse commutan-
dum in alios usus eò quòd ubicunque relictum est
nullum, propter incapacitatem causatam à pro-
hibitione juris resistentis potentiæ capiendi, &
potentiæ relinquendi, nunquam in alium usum
quantumcumque licitum, & approbatum debet
con-

converti; Imò funditus omnibus juribus vacuatur, & habetur pro non scripto, & ita pertinet ad hæredes, juxta text. in l. 1. & in l. *Si in metallum, ff. de his, quæ pro non scriptis habentur.*

22 Nam respondetur legatum bonorum immobilium, inter quæ computantur annui reditus, valere si fiat Fratribus Minoribus sub modo licito, nempe ut vendant, & pretium convertant in ædificia, vel alia necessaria. & idem si fiat simpliciter,
23 quia sub modo licito factum intelligitur, ut est textus ad litteram in cap. *Exiit, §. Adhæc quia fratribus, de verb. signif. lib. 6.* & declaravit S. Congregatio Concilii secuta opinionem Cardinalis in d. Clem. *Exivi, §. Proinde, n. 11.* Atque ita hoc casu legatum annuum non interdicitur fratribus ratione rei legatæ propter resistentiam potentiæ capiendi, aut relinquendi, sed ratione modi à testatore expressi, quia testator voluit reditum solvi annuatim in perpetuum, quod repugnat regulæ. Ita expressè dicit Bart. *in tract. Minoric. lib. 2. distinct. 6. c. 1. n. 33.* Bald. in Authen. *ingressi in 2. lect. n. 59. C. de Sacros. Eccles.* & Abb. in cap. *in præsentia, num. 63. de probat.*

Nec advertantur jura per Angel. adducta in d. l. 1. & l. *Si in metallum*, quia procedunt in incapacibus ex delicto. FF. Minores non sunt incapaces propter delictum, sed propter zelum Dei, ut post Gasp. de Calderin. dicit Abb. *loc. cit. vers. Idem dicit.* Ac quando legatum non est nullum propter se absolutè, & simpliciter, sed propter modum de jure prohibitum à testatore adjectum, tunc non est pro non scripto, nec debetur hæredi, sed commutatur in alios usus authoritate Superioris. Casus est expressus in l. *Legatum civitati, ff. de usufr. legat.* & in hac Decretali exponendo verbum, *non potest*, id est de jure, prout exponit Sylvest. *in ver. Legatum, 4. q. 11. vers. Aut hoc est non quia.*

24 Præterea Bart. in d. l. *Legatum civitati, n. 3. ff. in hac materia* sic distinguit. Quandoque testator adjicit modum, vel conditionem impossibilem ad nullum honestum finem, & tunc nullatenus debet impleri, l. 1. l. *Conditiones*, & l. *Filius, ff. de condit. instit.* Quandoque modum, vel conditionem impossibilem adjicit ob aliquem finem licitum, & honestum, & tunc si non potest impleri, eo modo quo dixit, converti debet in alium usum licitum, ut dicitur in d. l. *Legatum*. Exemplum ponit Bart. *ibi n. 3.* & Sylvest. *loc. cit.* Testator reliquit prædium, ut ibi monasterium construatur, quod tamen de jure ibi construi non licet, puta propter privilegium, quod habent Prædicatores, & Minores; construetur in loco congruo, & honesto, ut hic in textu; & in d. l. *Legatum*. Aliud exemplum
25 ponit Sylvest. *ibid.* Testator legat, ut Prædicatores, aut Minores se conferant ad habitandum in ædibus testatoris, & ibi Divina celebrent pro salute animæ suæ, quod de jure fieri non potest, c. *unico, de excess. Prælat. lib. 6.* tamen usus est honestus; quia pro anima, & cultu Divino fiet conversio in alium pium usum. Quam Bartoli theoricam sequitur *hic* Imola *n. 22. & 23.* Abbas, *n. 14.* Jo. de Anan. *n. 7. & 8.* Roch. de Curte *in tract. de jurepatron. in ver. Construxit, n. 17.* Guilielm. de Benedict. *in repet. c. Raynutius, §. Reliquit, n. 17. infr. eod.* & Anchar. in Clem. *Quia contingit, in 2. notab. de relig. domibus.*

Nos versamur in secundo membro distinctio-
26 nis Bartoli, quia legatum factum FF. Minoribus cùm hoc ut eis solvatur annuatim in perpetuum quamvis censeatur factum sub modo illicito, ut prædiximus; tamen est relictum pro anima; & sic ad finem licitum, & honestum secundùm Bart. & omnes in l. 1. C. *de sacros. Eccles.* & hæc reputatur causa finalis, c. *Verum*, & ibi DD. *de condit. appos.* & consequenter favore animæ in alium pium usum converti debet.

27 Quamobrem relictum FF. Minoribus debere in alium usum licitum commutari determinat in puncto Bald. *cons. 416. visa substitutione in fin. vers. Item Ioannes Papa, lib. 4.* Anton. de Butr. *cons. 33. Etiam mihi videtur, n. 4.* ubi refert ita etiam consuluisse Petrũ de Anch. Imol. Paul. de Castr. Raphael. Cuman. & alii relati ab Ant. Gabriel *Comm. concl. lib. 4. tit. de legat. concl. 1. n. 23.* Et in individuo Angeli consilium novissimè refellit Marcus Antonius Genuens. Episcopus Iserniensis *in tract. de Eccles. sive practicabilia Ecclesiastica, q. 440. per totam*; hoc præcipuè fundamento, quia relictum hujusmodi censetur factum pro anima, ut dictum est suprà, additque non obstare, quòd impossibilis conditio in legatis, & ultimis voluntatibus habeatur pro non scripta, §. *Impossibilis, instit. de hæred. instit.* quoniam, ut ait Bald. *in rubr. C. de institut. & substit.* id procedit, cùm conditio continet aliquid turpe; secùs si nihil turpe contineat, quia [illegible]c si de jure adimpleri non potest, de facto adimpleri debet, & satis est, l. *Quidam cùm filium, ff. de verb. obligat.* Unde cùm legatum factum Religiosis incapacibus non contineat aliquid turpe, debet adimpleri eo modo, quo potest, & satis dicitur adimpleri, si fiat conversio in alium usum pro salute animæ testatoris, ut ibi per eum; & pro hac sententia allegat Guilielm. de Benedict. *in repet. c. Raynutius, ver. Reliquit, n. 16. vers. Tertiò fallit, de testamen.* Et ita servat Curia Romana; nam Summi
28 Pontifices sæpissimè aliis versibus applicarunt legata annua FF. Minoribus relicta. Et ex Decreto S. Congregationis fabricæ edito jussu S. D. N. Urbani VIII. sub *die 14. Februarii 1633.* quamvis mandetur, ut capitale annuorum redituum, qui FF. Minoribus relinquuntur, conservetur ad effectum, ut hæredes, vel debitores possint liberè, si velint dictis Fratribus dare annua legata per eosdem Fratres recipienda in eleemosynam juxta declarationem D. Bonaventuræ, non autem per eos exigenda; mox tamen additur hæc clausula; videlicet (dummodo de eis per Romanum Pontificem aliter non fuerit dispositum, nec prædicta legata in alios usus ejus authoritate applicata
29 fuerint, vel applicari contigerit.) Et infra prohibetur Fratribus sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ne provisos Apostolicos pro tempore de beneficiis, quibus legata supradicta fuerint applicata, directè, vel indirectè impedire audeant, vel præsumant.

30 Nec prædictis obstat, quod in dubio proposito testator prohibuerit ne Summus Pontifex immutet prædictam dispositionem. Quoniam hæc prohibitio tamquam turpis habetur pro non adjecta, l. 1. l. *Si quis ita institutus*, l. *quæ sub conditione*, l. *Conditiones quæ*, & l. *Conditiones contra ff. de condit. instit. d. §. Impossibilis, instit. de hæred. instit.* & tenet Imola, in l. *Si abenum, in princ. n. 3. ff. eod.* Angel in l. *Quidam, §. Illo, n. 2.* & ibi etiam Paul. de Castr. *in fin. C. de necessar. serv. hæred. instit.* Petr. de Ubald. *in tract. de Canon. Episc. cap. 7. num. 42. in fin.* ubi ait:

Quando

detur rationabilis, & consequenter non subest causa excludendi substitutum, l. *Quidam, ff. de usufruct. leg.* & d §. *Lucius Titius, ff. de ann. legat.* licèt contrarium Bald. in l. *Dictam n. 14. vers. Tamen ego sic limito, C. de condict. ob caus.* ubi intelligit dictum Bartol. in d. §. *Lucius, de conversione facti ad licitum.* Quod autem, inquit impossibile transferatur ad possibile, istud testator non potest disponere, nec apponere pœnam amissionis, vel translationis in alterum, ut l. *Vxorem, §. Hæres, ff. de leg. 3.* Sed neque hic est casus noster.

38 Tertius, & ultimus casus est cùm testator non conditionaliter, sed simpliciter, & absolutè legat Fratribus Minoribus sub modo illicito, puta ut annuatim quid percipiant, in perpetuum prohibendo ne Papa hujusmodi legatum convertat in alios usus, & apponendo pœnam ademptionis legati in casum commutationis, qui propriè est casus noster. Et tunc legatum in alios usus converti potest, ac debet non obstante prohibitione testatoris cum pœnæ adjectione. Ratio est quia hoc casu voluntas testatoris licitè adimpleri non potest, cùm testator voluerit præcisè legatum annuum perpetuò obtineri à fratribus, quod repugnat regulæ, nec legatum ademerit nisi in even-
39 tuam cōmutationis Apostolicæ. Et in his terminis loquitur Bart. in d. l. *Lucius, §. Tres Hæredes, n. 3. ff. ad Trebell.* ubi concludit conditionem adjectam à testatore in legato facto Regulari incapaci, quòd superior non possit de illo intromittere, alias devolvatur ad hæredem, haberi pro non adjecta, & legatum nihilominus remanere ad liberam superioris dispositionem, & cum Bartol. consentiunt ibi Angel. *n. 2.* & Cuman. *num. 6.* Bald. in l. *Vnica, n. 43. vers. Septimò quæritur, C. de his quæ pœn. nom.* & in d. l. *Dictam, col. ult. C. de condict. ob caus.* Abb. *cons. 63. n. 7. ad fin. lib. 2.* Cepoll. *cautel. 252. num. 2.* Sylvest. *in ver. Religio, 6. q. 7.* Tabien. *in ver. Monachus, q. 14. n. 15.* A qua conclusione nemo dissentit quando legatum verè est factum Religioso incapaci sub modo illicito, puta ut solvatur annuatim in perpetuum, ut in præsenti quæstione; Tunc enim fatentur omnes prohibitionem commutationis voluntatis, & pœnam illi adjectam continere turpitudinem, & non esse attendendam.

40 Turpitudo autem hoc casu surgit ex duplici capite; Primò, quia cùm Summus Pontifex plenissimam habeat potestatem commutandi ultimas voluntates, ut in Clem. *Quia contingit, de relig. domib.* adeò ut de hoc dubitare sit sacrilegium, ut inquit Gemin. *cons. 63. Dubia suprascripta, in princ.* prohibitio Testatoris contra dispositionem dictæ Clementinæ nullius est roboris, quia
41 privata testatoris dispositio non potest generalem Constitutionem Canonis immutare, cap. *Requisisti, suprà eod.* Quam ob causam nec Episcopo potest quis prohibere ne se ingerat in suo testamento, cap. *Tua nobis*, ibi, *licèt etiam à testatoribus id contingeret interdici*, ubi id notat gloss. *in ver. Interdici, infra eod.* & in Authen. *de Eccles. tit. §. Si quis autem pro redemptione, in ver. In omnibus.* Unde longè minus id prohibere potest Summo Pontifici, qui est supra jus, cap. *Proposuit, de concess. Præb.* similiter nemo potest cavere, ne leges in suo testamento locum habeant, l. *Nemo potest ff. de legat. 1.* Ergo nec conditionem potest apponere quæ excludat Principis authoritatem, quia faceret contra legem vivam, sicut est Princeps, ut in Authen. *de Consul. ad fin.* & ibi glos. *in ver. Legem animatam*, & contra factum Principis, quod pro lege habetur,
42 l. 1. *ff. de Constit. Princip.* Imò periculosius est contemnere legem vivam, majusque crimen, quàm legem mortuam, ut notat gloss. in c. *fin. in ver. Nec eligere, ante med. vers. Quæ est ergo ratio, infr. de Cler. excomm. ministran.* & Lucas de Penna in l. 1. *col. antepenult. vers. Et sicut, C. de expens. judic. lib. 12.* Itaq;
43 cùm talis prohibitio contineat turpitudinem, consequenter pœna ademptionis legati in casum commutationis tamquam adjecta actui illicito non committitur, l. *unica, in fin. C. de his quæ pœnæ nomin.* Et ita in terminis tradit Simon de Præt. *de interpret. ult. volunt. lib. 4. interpret. 2. dub. 4. n. 5.* dicens hanc pœnam censeri appositam in vilipendium supraauthoritatis Rom. Pontificis, & eum sequitur novissimè Duran. Rotæ Auditor *in suo tract. de condit. & mod. impossibil. par. 2. c. 1. n. 105.*

44 Sequitur maximè, quia nedum repugnat Juri Canonico, sed etiam Divino, ut reperiatur aliqua pia dispositio, quæ non subsit Summo Pontifici Ecclesiæ Capiti c. *Cuncta per mundum*, & c. *Per principalem, 9. q. 3.* c. *Benè quidem, 96. dist.* Innoc. in c. 1.
45 *in princ. de Constit.* Deinde prædicta conditio est turpis, quia habilitat per indirectum FF. Minores ad retinendos annuos reditus contra præscriptū regulæ: exclusa enim authoritate Apostolica commutandi prædictam dispositionem, nihil fratribus impedimento esset quominus dictum redi-
46 tum obtinerent, & exigerent. Hoc autem est maximè absurdum, quia FF. Minores habentes contra regulam reditus annuos, peccant mortaliter secundùm declarationem Nicolai IV. in c. *Exiit, §. In primis, vers. Ad omnia autem, de verb. signif. lib. 6.* & Clementis V. in d. Clem. *Exivi, §. Cùm igitur.* Quod pluribus exaggerat Anton de Butr. *in cons. 33. n. 4. in fin.* dicens, eos in talium retentione defendi non posse, quomodocumque colorentur, quin injustè, & contra animas, & conscientiam teneant; & quin quotidie celebrando judicium sibi manducent.

47 Igitur stultum est credere propter conditionem appositam in testamento Summum Pontificem non posse illis prohibere hanc retentionem, nec commutare voluntatem illam, quæ inducit Religiosos ad culpam mortalem, cap. *Novit, de judic.* ibi: (Nullus qui sit sanæ mentis ignorat quod ad officium nostrum spectet de quocumque mortali peccato corripere quemlibet Christianum; & sic correctionem contempserit, per districtionem Ecclesiasticam coercere.) ubi Anchar. *n. 8.* (Nota (inquit) correctionem peccatorum spectare ad Papam, & qui negat potestatem Papæ, negat se Christianum. Extravag. *Vnam sanctam, de major. & obed.* Cùm præsertim sanctus institutor voluerit suos filios Romano Pontifici strictiori quodam vinculo esse subjectos. Quamobrem prædicta prohibitio tamquam detrahens supremæ authoritati Sedis Apostolicæ scandalosa, & de jure impossibilis videtur omninò rejicienda cum sua pœna ademptionis legati, ut per Simon. de Præt. *loco cit.*

48 Successivè QUÆRO, cùm superiùs firmatum sit commutationem annui reditus, ut præfertur, relicti FF. Minoribus S. Francisci non esse nullam ex defectu potestatis Papæ, numquid saltem impugnari possit ex defectu intentionis, juxta textū in c. *Susceptum*, & cap *Si propter, de rescript. lib. 6.*

cum concordan, de quibus ibi per gloss. *in ver. Intentionis.*

49 Ratio dubitandi oritur ex eo, quòd cùm testator prohibuerit ne Papa possit legatum commutare, illudque ademerit, & vocaverit Hæredes in casum commutationis; si Pontifex hanc provisionem testatoris scivisset, fortè non commutasset, ex præællegata doctrina Bart. in l. *Liberto*, §. *Lucius*, n. 2. *ff. de ann. legat.* ubi docet leges omnes, quæ dicunt relicta ad certum usum posse in alios usus converti, non habere locum quando testator providit quid fieri debeat de legato, casu quo in usum destinatum converti nequeat. Quod fusiùs in his ferè terminis prosequitur Bero. *cons.* 49. *lib.* 2.

Pro clariori solutione hujus dubitationis tres casus sunt distinguendi, prout etiam distinximus in præcedenti quæstione.

50 Primus casus est, quando testator legat Religiosis capacibus, vel aliàs in usum licitum; & casu quo ipsi nolint legatum accipere, aut onera adimplere, substituit alios. Et hoc primo casu admitti potest commutationem Papæ non habita notitia provisionis testatoris esse nullam ex defectu intentionis; quia si Papa provisionem licitam testatoris scivisset, verisimiliter non commutasset; & in his terminis loquitur Bero. *loco citato*: nam in suo casu testator legavit Canonicis Regularibus, qui de jure sunt capaces bonorum in communi, cap. *Quanto, de offic. Ordinar.* & quatenus ipsi nollent onera subire, substituit alium locum pium, & consuluit Berous legatum non debuisse converti per Papam in alios usus, quia ut ipse ait, provisio hominis licita facit cessare provisionem legis, & in hoc primo casu loquitur Bart. in dicto §. *Lucius*, prout illum expressè declarat Bald. in l. *Dictam, col. ult. num.* 14. *vers. Idem dicit Bartolus*, & versic. *Tamen ego sic limito, C. de condict. ob turp. caus.* & hic non est casus noster.

51 Secundus casus est, quando testator legat Religiosis incapacibus; & casu quo ipsi de jure non possint legatum obtinere, legat alteri: & tunc commutationi fortè objici posset defectus intentionis, si Papa non habuisset notitiam provisionis testatoris. Ratio est, quia hoc legatum non est purum, sed conditionale, si Fratres sint capaces: unde data illorum incapacitate, conditio non est purificata, & legatum remanet factum directè ad favorem substituti, juxta textum in d. l. *Liberto*, §. *Lucius, ff de ann. legat.* Sed nihilominus contrari-
52 um tenet Bald. *ubi suprà*, ubi dicit doctrinam Bart. in *d.* §. *Lucius*, ad hunc casum non pertinere, & substitutionem esse nullam; Quia (inquit) quod impossibile transferatur ad possibile, illud testator non potest disponere, nec apponere pœnam amissionis, & translationis in alterum, l. *Uxorem*, §. *Hæres, ff de legat.* 3. Sed quidquid sit de veritate hujus doctrinæ, neque hic est casus noster; ideoque circa illius decisionem non insistam.

Tertius casus est, quando testator non sub conditione, sed purè, & simpliciter legat Fratribus incapacibus, & prohibet ne Papa possit legatum commutare in alios usus, & in eventum commutationis adimit legatum, & substituit hæredes, qui propriè est casus noster; & hoc tertio casu dicimus contra commutationem Sanctissimi non posse opponi de defectu intentionis, ex eo quòd Sanctitas sua ignoraverit hanc provisionem testatoris.

53 Primò quia ignorantia dispositionis quæ nulla est, & à jure improbata, subreptionem, aut defectum intentionis non parit gloss. in cap. *Cum nostris, in ver. Non vacaret, de concess. Præben.* Ruta *in antiq. decis.* 176 *aliàs* 69. *de rescript.* quæ incipit: *Nota quod de gratia adversarii*, quæ nulla est, non teneor in gratia mea facere mentionem, Gemin. *cons.* 120. *n.* 4. *vers, Item de jure istius*, latè Felin. in cap. *Ex tenore, n.* 2. *& seqq. de rescript.* Qui omnes eam reddunt rationem, quia non præstat impedimentum quod de jure non sortitur effectum, ut in reg. Sexti, *Non præstat.* Sed dispositio, per quam testator prohibet Papæ ne possit legatum commutare, & dat substitutum in casum commutationis, utpote facta contra Principis authoritatem est nulla, & à jure improbata, etiamsi legatum esset factum capacibus, ut in puncto tenet Simon. de Pret. *de interpret. ult. volunt. lib.* 4. *interpret,* 2. *dub.* 4 *num.* 5. & Duran. *in suo tract, de condit. & mod. imposs. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 105. & fusè probatum est in quæstione præcedenti. Ergo ignorantia hujus dispositionis non parit defectum voluntatis.

54 Secundò, quando testator legat Regulari incapaci, & prohibet superiori ne in tali legato se ingerat, alium substituendo in eventum contraventionis, ut in specie nostra; hujusmodi substitutio uti facta sub conditione impossibili de jure, & nutritiva peccati habetur pro non scripta, Bart. in l. *Lucius*, §. *Tres hæredes, num.* 3. *ff. ad Trebell.* & alii,
55 quos superius retulimus *n.* 39. Paria autem sunt substitutionem non fuisse scriptam à testatore, & de jure haberi pro non scripta, l. 1. *&* 2. *& per tot. ff. de his, quæ pro non script. haben.* Sed si substitutio verè non esset scripta in testamento, utique non esset possibile ut produceret defectum intentionis Papæ in commutatione, quia ex nihilo nihil producitur, l. *Libellorum*, §. *Quòd si libelli. ff de accu-*
56 *sat.* Ergo eodem modo non est possibile ut hunc defectum producat dicta substitutio, quæ de jure est pro non scripta, impossibilitas enim juris, & naturæ æquiparantur, Bartol. in l. *Continuus*, §. *Inspiciendum, n.* 2 *ff. de verb. oblig.* Et idem operatur fi-
57 ctio in casu ficto, quod veritas in casu vero, l. *Si filius familias, ff. Si cert. petat.* & l. *Cùm hic status*. §. *Si ambo, ff. de donat. inter vir. & uxor.* Decian. *cons.* 11. *n.* 151. *lib.* 1.

58 Tertiò, defectus intentionis non oritur nisi ex ignorantia eorum, quæ si Princeps scivisset, aut nullo modo, aut difficilius rescripsisset, cap. *Super litteris*, & ibi Doctores, *de rescript.* Put. *decis.* 532.
59 *n.* 2. *lib.* 1. Seraph. *decis.* 653. *n.* 5. At si Papa scivisset dictam prohibitionem sibi nominatim factam à testatore cum pœnæ adjectione in odium suæ supremæ authoritatis, tantum abest ut abstinuisset à commutatione, ut potius eam promptius concessisset ad confundendam testatoris temeritatem, & ad suam authoritatem vindicandam, l. *Si familia*, ibi. *& contempta majestas Prætoris vindicatur, ff. de jurisd. omn. judic.* gloss. 1. in cap. *Maximianus*, 23 *q.* 3. Unde jure meritò Sanctissimus in Signatura nullam considerationem habere consuevit similium prohibitionum.

60 Quartò, Testator voluit ut hoc legatum esset perpetuo penes FF. Minores, nec unquam posset

set extingui, seu alienari, aut in alios usus commutari, etiam per Papam; & opposuit pœnam substitutionis in casum commutationis. At si Papa scivisset hanc enixam testatoris voluntatem, ut reditus annuus perpetuò possideretur à Fratribus contra regulam; utique multò magis voluntatem commutasset: nam quò magis voluntas est enixa in re illicita, & nutritiva peccati, eò magis spectat ad officium Romani Pontificis illam corrigere, & emendare, c. *Novit, vers. Nullus qui sit sanæ mentis ignorat*, & quod ibi notat Butr. *n. 27. vers. Nota dissimulationem peccatorum*, & Ancharan. *n. 12 de judic.*

61 Ultimò, si Sedes Apostolica declararet commutationem non valere propter ignorantiam prædictæ prohibitionis, sequerentur duo inconvenientia. Alterum quia Sanctissimus videretur aliquam rationem habuisse ejusdem prohibitionis; eamq; tacitè approbasse. Sed absit ut Sanctissimus fundet defectum intentionis suæ, & vim ullam faciat in dispositione tam repugnante sacris Canonibus, suæque authoritati tam enormiter detrahente.

Alterum quia hinc esset aperta via relinquendi omnibus incapacibus: nam quilibet posset in suo testamento relinquere incapaci, & prohibere ne Papa posset relictum convertere in alios usus, dādo substitutum in casum commutationis voluntatis: tunc enim aut Papa non commutaret, & relictum remaneret incapaci, contra juris dispositionem; aut commutaret, & cōmutatio nulla es-
62 set ex defectu intentionis non facta mentione prohibitionis testatoris. Nec dicatur; Poterit fieri hujusmodi mentio in litteris: imò enim absurdum esset, & maximè alienum à majestate Summi Pontificis, ut in omnibus similibus applicationibus, & gratiis motu proprio apponeretur clausula (Non obstante quòd testatores nobis expressè interdixerint ne possimus eorum voluntates commutare, & substitutos dederint in eventum commutationis.) Atque ita per tales prohibitiones auferretur per indirectum Papæ potestas commutandi omnia legata pia, etiam incapacibus facta: dicitur enim absolutè non posse fieri quod salva dignitate fieri non potest, l. *Nepos, ff. de verb. signif.* l. *Non alter, ff. de usu, & habitat.* Brun. *cons. 117. n. 173. & sequen.*

Nec prædictis obstat motivum unius ex dominis; quod testator voluerit ut commutatio Papæ esset veluti instrumentum, quo mediante legatum devolveretur ad suos hæredes.

Primò enim respondetur hunc intellectum repugnare menti, & verbis testatoris: nam quomodo fieri potest, ut testator pro devolutione legati voluerit uti hoc medio commutationis Papæ, si eamdem commutationem Sanctitati suæ disertis verbis prohibuit? hoc enim esset simul velle, & nolle commutationem, quod non est possibile. l. 1, §. *Scientia*, & ibi gloss. *in ver. Velle, ff. de tribut. act.* l. *Ubi repugnantia, ff. de reg. jur.*

Præterea testator non egebat hoc medio, seu instrumento commutationis Pontificis, ut legatū suis hæredibus acquireretur: poterat enim directè eis prælegare, aut vulgariter eos substituere sub conditione, si fratres nollent, aut non possent legatum accipere. Quod tamen non fecit, sed eos vocavit tantummodo in casum commutationis Apostolicæ, quia scilicet ejus absoluta intentio fuit ut hoc legatum nullo unquam tempore posset Fratribus auferri, etiam authoritate Summi Pontificis: propterea enim interdixit illius alienationem, & commutationem, & apposuit pœnam substitutionis in eventum contraventionis; & sic hæredes substituit non ea mente ut legatum ad eos devolveretur, sed eo tantum fine, ut hac pœna à commutatione Papam retraheret, & quo-
63 dammodo deterreret, ut per Simon. de Pret. *loco cit.* attenditur enim in testamentis quale fuerit principale objectum, & finis testatoris, l. *In conditionibus primum locum*, & l. *Cùm vir. in princ. ff. de condit. & demonstr.* Anchar. *cons. 356. num* a. *vers. Quartò, & ultimo.* Dec. *cons. 95. n. 1.* Et cùm in hoc verba testatoris sint clara, non admittitur quæstio voluntatis, l. *Ille, aut ille, §. Cùm in verbis, ff. de legat. 3.* Paul. de Castro *cons. 185. n. 2. lib. 2.*

64 Deinde respondetur quidquid sit an testator bono, vel malo zelo ductus fuerit ad substituendos hæredes, semper verum erit eum in hac substitutione usum fuisse organo, seu instrumento illicito prohibendo Papæ commutationem. Quando autem organum, seu medium est illicitum, acquisitio impeditur, ut inquit Bald. in Auth. *Ingressi, n. 55. vers. Quia cùm debeat acquiri mediante organo, C. de Sacrosanct. Eccles.* Anchar. in d. Clem. *Exivi, num. 6. vers. Dominus meus Baldus.* & consequenter ex ignorantia hujus acquisitionis, seu substitutionis, quæ de jure nulla est, non potest oriri defectus intentionis; quia quod nullum est, &c. l. *Libellorum, §. Quòd si libelli, ff. de accusat.* gloss. *fin. in l. Si pater, C. Ne de stat. defunct.* & patet ex dictis supra in primo, & secundo fundamento.

Et ita in facto obtinui. Nam cùm Sanctissimus D.N. Urbanus VIII. superioribus annis erexisset beneficium simplex in Collegiata Ecclesia S. Laurentii Civitatis Florentiæ, mihi à primæva erectione collatum, eique pro dote applicasset omnia legata annua Conventui, & FF. S. Francisci de Observantia ejus civitatis relicta, quorum iidem Fratres sunt incapaces, & verteretur in dubium, an in litteris applicationis hujusmodi comprehenderetur legatum annuum eis factum cum prohibitione, ne Sanctitas sua illud commutaret in alios usus, & ademptione legati, datisque substitutis in eventum commutationis, Sanctitas sua ex voto Congregationis Cardinalium, & Prælatorum super hoc specialiter deputatæ declaravit comprehendi, ut in litteris in forma Brevis sub annulo Piscatoris expeditis sub datum Romæ apud S. Petrum die 30 Aprilis 1642.

65 Fuit etiam in Congregatione excitatum dubium, An prædictum legatum, quod fuit relictum pro Missis perpetuò celebrandis in Capella Ecclesiæ ejusdem Conventus sive per viam Capellaniæ, sive alio modo censeretur factum FF. Minoribus, necne. Cui dubitationi respondi affirmativè.

Primò, quia relictum Altari, seu Capellæ existenti in Ecclesia FF. Minorum S. Francisci pro Missis celebrandis, ut hoc casu, censetur relictum ipsis Fratribus, & eorum contemplatione in fraudem paupertatis. Ita in individuo determinat Bald. in Auth. *Ingressi, n. 55. vers. Idem dicit si relinquatur Altari Minorum, & n. 57 C. de Sacrosanct. Eccles.* & post eum Anchar. in Clem. *Exivi, n. 6. de verborum signific.*

66 Secundò, quia certum est hoc legatum non fuisse legatum factum hæredibus: Tum quia hære-

di à seipso legari non potest, l. *Legatum*, §. *Hæredi*,
ff. de legat. 1. Angel. *cons. 295. n. 2. vers. Id descendo*
nunc, usque in fin. plenè Jas. in l. *Planè*. §. *Si duobus, ff.*
eod. Tum quia hæredes sunt tantummodò substi-
tuti sub conditione commutationis Apostolicæ;
& sic necesse est dare alium legatarium, cui ad-
emptio, & substitutio facta fuerit. Aut igitur le-
gatum directè factum fuit fratribus, aut Ecclesiæ
ipsorum, aut capellæ testatoris: non enim alii
sunt nominati in testamento. Si fratribus, habe-
mus intentum quia notoria est illorum incapaci-
tas, ut abundè ostensum est supra in prima quæst.
Neque aliud à nobis exigit S. Congregatio, quàm
ut ostendamus hoc legatum fuisse Fratribus re-
lictum. Sin autem Ecclesiæ, succedit doctrina
Baldi communiter approbata in d. *Authen. Ingres-*
67 *si, n. 55 vers. Iuxta hoc quæro.* Quod relictum Eccle-
siæ FF. Minorum censetur relictum ipsismet Fra-
tribus; quia Ecclesia hoc casu sumitur pro Colle-
gio, non pro ædificiis, quæ sunt quid materiale, &
insensatum. Idem tenet Joan. de Lignano in d.
Clem. *Exivi*, ubi dicit eum qui Ecclesiæ FF. Mi-
norum relinquit, habuisse considerationem ad
Fratres, non ad Ecclesiæ parietes. Et eum refert,
& sequitur *ibi* Anchar. *n. 7.* Quòd si legatum sit
factum Capellæ testatoris, similiter censetur fa-
ctum Collegio Fratrum, ut dictum est in præce-
denti fundamento.

68 Tertio, quia testator dedit executoribus libe-
ram facultatem quascumque conventiones ine-
undi cum Fratribus memorati Conventus Missis
celebrandis. Ineptè autem jussisset hujusmodi
conventiones fieri cum Fratribus, si legatum non
fuisset illis relictum, sed hæredibus cum onere
celebrandi Missas per Presbyteros sæculares:
Nam, ut inquit Bald. in l. *Si permittente, n. 2. C. Ad*
Macedon. semper consensus exquirendus est ab eo,
penes quem residet jus principale.

69 Quartò religiones, & signanter FF. Minores
non consueverunt permittere, ut in suis Ecclesiis
erigantur Capellæ perpetuò officiandæ à Sacer-
dotibus sæcularibus, ut est notorium, & patet ex
attestationibus subscriptis à singulis Procurato-
ribus Ordinum mendicantium, quæ fuerunt S.
Congregationi exhibitæ. Neque ad id cogi pos-
sunt inviti ex Constitutione Leonis X. in Conci-
lio Lateranensi edita, quæ refertur in compendio
Privilegiorum Mendicantium in ver. *Missæ, nu. 8.*
quia ad hunc casum non pertinet. Nec de jure
communi, ut probatur in c. *Dudum*, 18. *q.* 2. & ex
facto respondit Calderin. *cons. 28.* incipien. *Vtrum*
in Ecclesia Regulari, in tit. de Regular. imò licet eis
resistere ne intra eorum claustra exteri Sacerdo-
tes in Divinis ministrent, ut tenet Angel. *cons.*
224. n. 3. vers. Si autem. Ergo non censetur testator
disposuisse ut Missæ in sua Capella à Presbyteris
sæcularibus sint celebrandæ, quia non est creden-
dus elegisse viam, qua judicium suum reddatur e-
lusorium, l. 3. *ff. de milit. testam.* Maut. post alios *de*
conject. ultim. volunt. lib. 3. tit. 2. n. 12.

70 Quintò, quia Executores juxta arbitrium sibi
planè collatum à testatore declararunt facto ipso
fructus prædicti legati etiam quotannis persol-
vendos fratribus dicti Conventus ad hoc ut Mis-
sas celebrarent. A qua quidem declaratione non
licet eis amodò resilire, l. 1. §. *Stichum ff. de legat.* 1
l. *Statu liberum*, §. 1. *ff. de legat.* 2. & l. *Apud Aufidium*,
ff. de oper. libert. In quibus juribus apparet haben-
tem ex ultima voluntate electionem, ubi semel e-
legerit, aut declaraverit voluntatem suam, am-
plius variare non posse; & hoc tenent ibi com-
muniter glossæ, & Doctores, maximè Bart. ut te-
statur Abb. *cons. 11. Tria sunt, n. 4. vers. Venio ad ter-*
tium dubium, lib. 2. præsertim re non integra, &
post jus Ecclesiæ acquisitum ex applicatione A-
postolica, c. *Publicato*, & cap. *Cùm inter, de elect.* &
cap. *Si compromissarius, eod. tit. lib. 6.* cum aliis ad-
ductis per Abbat. *loco citato.*

71 Sextò, Fratres ejusdem Conventus multò an-
te erectionem beneficii solemniter renunciarunt
omnibus legatis annuis, & nominatim huic par-
ticulari legato, de quo agitur. Quod similiter o-
stendit idem legatum fuisse illis relictum, cùm
repudiare quis non possit quod habere non po-
test, ut dicit text. in l. *Qui potest*, § *Quod quis ff. de*
regul. jur. gloss. 2. in cap. 3. *de decim.* Ratio est, quia
repudiatio est quædam privatio, quæ præsuppo-
nit habitum. Dec. in d. §. *Quod quis, n. 1.*

Ultimò cessat omnis difficultas ex observan-
tia subsecuta ad l. *Si de interpretatione, ff. de legib.*
& c. *Cùm dilectus, de consuetud.* quia ab anno 1615
usque ad annum 1629. quo beneficium fuit ere-
ctum, & sic etiam post renunciationem, ut suprà
factam, fratres ipsi semper exegerunt fructus dicti
legati, hæredibus, & executoribus consentienti-
72 bus. Consuetudo autem interpretativa non opor-
tet ut sit præscripta. Put. *decis. 283. lib. 1.* sed suffici-
unt decem anni. Bart. in l. *Labeo, n. 6. ff de suppel-*
lect. legat.

Non obstat quod Angel. d. *cons. 224* incip. *Ca-*
73 *sus est*, Jacobus de Ubercellis, ex facto consuluerit
relictum possessionum immobilium pro dote u-
nius Altaris construendi in Ecclesia FF. Eremita-
rum non censeri factum Fratribus, neque Eccle-
siæ FF. Eremitarum; quia cùm de jure Fratres
prædicti tanquam mendicantes sint incapaces si-
milium bonorum, ut c. *unico, in fin. de relig. domib.*
lib. 6. & cap. *Religiosus, de testam. eod. lib.* testator
non censetur de eis cogitasse, ne videatur elegis-
se viam ad impugnandum judicium suum, sed
censetur cogitasse de Presbyteris sæcularibus, qui
capaces sunt, & de assensu Fratrum possunt alta-
ri deservire. Ideoque relictum intelligitur factum
Deo immortali repræsentando per Presbyteros,
& Clericos sæculares inibi deservientes, ut l. *Si*
nondum, C. de furt. l. 4. *in princ. ff. ad leg. Iul. pecul.* &
l. *Statuæ, in gloss. ff. de usufruct.* Ac proinde Capitu-
lum, & Conventum Eremitarum instruere posse
ministros, & servientes dicto altari, non ex sei-
psis propter incapacitatem, sed ex Clero sæcula-
ri, qui temporalium sunt capaces. Id inquam non
obstat. Tum quia contrarium solidioribus fun-
damentis tenuerunt Joan. de Lignano, Bald. &
Anchar. suprà citati, *n. 65. & 67.* Nec constituen-
74 da est differentia an legatum fuerit factum Ec-
clesiæ, vel Capellæ, arg. c. 1. & 2. 13. *dist.* cap. *Co-*
gnovimus, 12. *quæst.* 2. c. *Si quis Episcopus*, 2. *q.* 7. l. *Au*
pars, ff. Pro delict. & l. *Quæ de tota, ff. de rei vendicat.*
Utroque enim casu legatum posset dici relictum
Deo immortali per ministros repræsentando, &
de Ecclesia, seu templo loquitur textus, quem An-
gel. allegat in d. l. *Si nondum, C. de furt.* Et nihilo-
minus relictum Ecclesiæ censetur relictum Fra-
tribus, & ipsemet Angel. fatetur: Ergo & relictũ
capellæ. Tum quia illa ratione testator videatur
elegisse viam ad impugnandũ suum judicium, hoc
casu

casu in oppositum retorquetur, cùm fratres Mendicantes non admittant ut eorum Ecclesiis, & capellis perpetuò deserviatur à Sacerdotibus sæcularibus, ut dictum est suprà n. 69. Tu denique quia in hoc speciali casu testator non disposuit præcisè, ut institueretur capellania in Ecclesia FF. Minorum, sed tribuit liberam facultatem executoribus præscribendi modum celebrationis Missarum, sive per viam capellaniæ, sive aliter, prout concordarent cum Fratribus. Executores autem non elegerunt viam capellaniæ, sed convenerunt ut Fratres ipsi annuos reditus perciperent, & Missas celebrarent, quemadmodum reipsa observarunt usq; ad erectionem beneficii. Cui quidam observantiæ potissimum innixa S. Congregatio existimavit hoc legatum ipsismet Fratribus fuisse relictum. Unde ex facto ipso satis superque liquet Angeli responsum ad hunc casum non pertinere.

DE TESTAMENTIS.

Cap. Cùm esses.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum quod Parochianus facit coram Presbytero suo, & duobus testibus, valet, nec tenet consuetudo contraria.*

2 *Testamentum etiam ad non pias causas conditum coram Parocho, & duobus testibus valet nedum in foro canonico, sed etiam in foro civili, contraria consuetudine non obstante, & n. 40.*

3 *Testamentum sive in scriptis, sive nuncupativum de jure civili requirit septem testes, & n. 159.*

4 *Et hic numerus non tamen est de forma probatoria, sed etiam de forma substantiali.*

Etsi unus deficiat, testamentum corruit, n. 37.

5 *Codicilli non veniunt appellatione testamenti, nisi largè, & impropriè.*

6 *In testamento ruri condito sufficiunt quinq; testes.*

7 *Sive fiat in scriptis, sive per nuncupationem.*

8 *Testamentum tempore pestis an fieri possit cum quinque testibus, remissivè.*

Testamentum solemne requirit testium subscriptionē.

10 *Nuncupativum, secus.*

11 *Papa potest abrogare leges Imperatorū foventes peccatum.*

12 *Papa ratione peccati omnis anima subjecta est, & n. 49. & 133. & seqq.*

13 *Papa ubi peccatum non imminet, non potest infringere leges humanas quoad forum civile in locis ubi jurisdictionem temporalem non habet.*

14 *Sed in suo foro potest tollere legem civilem etiam in locis Imperio subjectis.*

15 *Testamentum de jure canonico non requirit, ut testes sint rogati.*

Contrarium, n. 17. & seqq. usq; ad n. 23.

Et quid in testamento ad pias causas, n. 23.

16 *Dictio, coram, id est præsentibus, & intelligentibus, & n. 20.*

18 *Inter jus civile, & canonicum discrepantia non est inducenda, ubi jus civile non reperitur expressè immutatum per jus canonicum: & lex civilis servari debet etiam in foro Ecclesiæ.*

19 *Testes in testamento tam in scriptis, quàm nuncupativo debent esse rogati.*

20 *Parochum non sufficit ut matrimonio intersit, nisi etiam sit adhibitus à contrahentibus.*

21 *Adhibitus idem importat quod rogatus.*

22 *Testes in actibus humanis regulariter non requiritur, ut sint rogati.*

24 *Testamentum de jure canonico coram duobus, vel tribus testibus non valet, nisi etiam adhibeatur proprius Parochus testatoris.*

25 *Fides magis adhibetur indigenis ignotis, quàm extraneis notis.*

26 *Parochus dicitur pater spiritualis omnium suorum Parochianorum.*

27 *Nec est verisimile, ut consentiat falsitati, & nu. 44 & 57.*

28 *Parochus in testamento æquipollet quinq; testibus.*

29 *Contrarium:*

30 *Testes duo idonei præferuntur unico quantacunque sit dignitatis, & n. 59.*

31 *Parochus est testis authorizabilis, de quo Canones multum confidunt, & n. 44.*

32 *Testes duo in testamento adhibendi de jure canonico debent esse idonei, id est in aliquo non suspecti.*

33 *Testes idonei in testamento de jure civili dicuntur masculi, puberes, & liberi.*

34 *Mulier, & servus an de jure canonico possint esse testes in testamento.*

35 *Quid in testamento ad pias causas.*

36 *Et quid in testamento ad non pias causas*

38 *Lectura prima quod hoc cap. locum habeat solummodo in testam. ad pias causas sicut cap. sequens.*

39 *Rejicitur.*

40 *Lectura secunda quod hoc cap. procedat in testamentis ad non pias causas, tam in terris Ecclesiæ, quàm Imperii, & in utroq; foro.*

41 *Approbatur, & n. 113. usq; ad n. 157.*

42 *Veritas Deus est, & in omnibus prævalet, & n. 47.*

43 *Subtilitas quæ veritatem lædit, per judicem non est recipienda.*

45 *Papæ authoritas ubi agitur de materia peccati non circumscribitur limitibus alicuius territorii, & n. 49. & 133 & seqq.*

46 *Lectura tertia, quod hoc cap. servari debeat in terris Ecclesiæ in utroque foro, in terris autem Imperii servetur jus civile.*

Refellitur, n. 49.

47 *Veritas prævalet solēnitati, & n. 141. vers. Ac demū.*

48 *Legistæ militant in foro Iustiniani secundùm leges, & Canonistæ in foro B. Petri.*

49 *Lex humana contradicens Divinæ non est servanda, sed lex Divina servari debet etiam in foro civili, & n. 115. 121. & 133. & seqq.*

50 *Lectura quarta quod hoc cap. sit servandum in foro Ecclesiæ, lex autem civilis in foro sæculari.*

51 *Refellitur.*

52 *Lectura quinta quod per hoc cap. valeat testamentum ad non pias causas conditum coram duobus testibus, etiam sine parocho.*

Refellitur, n. 55.

53 *Leges civiles requirentes numerum septem, vel octo testium per hoc cap. non corriguntur, sed declarantur irrationabiles, & n. 141.*

54 *Testamentum, de quo certitudinaliter constat per duos testes omni exceptione maiores, mandari debeat executioni, saltem per viam denunciationis Evangelicæ ad peccatum vitandum.*

Contrarium, n. 59. 60. & 62.

56 *Testes duo quando sufficiant, & quando tres requirantur, & quales esse debeant, ad Ecclesiam pertinet determinare, neque hoc legi Divinæ adversatur, & n. 146.*

57 *Parochus, & duo testes idonei in testamento adhibiti excludunt omnem falsitatis suspicionem.*

58 *Testamentum ad non pias causas coram tribus testibus sine Presbytero parochiali non valet.*

59 *Valet tamen si quatuor testes sint adhibiti.*

60 *Veritas debet esse condita sale sacrarum Constitutionum, nec est peccatum illas sequi nuda veritate relicta, & n.102.*

Contrarium, n. 137. & 141.

61 *Veritas legum adminicula desiderat.*

63 *Lectura sexta quod hoc cap. loquatur tantùm de testamentis, quæ fiunt in mortis articulo.*

Refellitur, num.68.

64 *Testamentum militare non solùm requirit militiã, sed etiam ut miles sit in conflictu belli, & n.70.*

65 *Intellectus* C. Habeat, C. de Sacros. Eccles.

66 *Testamentum ad pias causas conditum in mortis articulo coram duobus testibus non valet, si testator reconvalescat, & n.seq.*

Contrarium, n.71.

Decedens *verbum quid importet, n.66. & n.71.*

67 *Donatio causa mortis facta revocatur sequuta reconvalescentia.*

69 *Mortis cogitatione mens turbata alienatur.*

71 *Testamentum quovis tempore fiat, dicitur factum tempore mortis.*

72 *Lectura septima quod hoc cap. & cap. seq. non loquantur in testamentis, sed in legatis & fideicommissis.*

73 *Refellitur.*

74 *Institutio heredis est caput, & fundamentum totius testamenti.*

75 *Lectura octava quod testamentum conditum secundùm formam hujus cap. valeat in foro animæ tantùm.*

76 *Refellitur.*

77 *Testamentum cæci ad non pias causas conditum coram Parocho & duobus testibus an valeat, latissimè in utramque partem discutitur, à n. 87. usq; ad n.157.*

Referuntur fundamenta opinionis negativa, à n. 87. usque ad n.113.

Item fundamenta opinionis affirmativa à d.n.113 usq; ad num.141.

Solvuntur objecta à d.n. 141. usq; ad n.157.

78 *Cæcus de jure civili quam formam servare debeat in suo testamento.*

79 *Quamvis testamentum cæci signetur à testibus, non est nuncupativum.*

80 *Non requirit, ut sigilla testium apponantur in chordulis, sicut requirit testamentum in scriptis.*

81 *Et an institutio hæredis fieri debeat ante legata.*

82 *Cæci testamentum non servata forma l.* Hac consultissima, C. qui testam. fac. poss. *de jure civili non valet, & n.96.*

83 *Et quid in codicillis.*

84 *Et quid in donatione causa mortis.*

85 *Donatio causa mortis non est mera ultima voluntas & prout in esse deducitur, æquiparatur contractui.*

86 *Cæcus potest contrahere, & donare inter vivos sicut quilibet alius.*

88 *Lex generalis posterior non tollit legem specialiter loquentem, sed potius distinguitur, & limitatur per legem antiquam, & n.110.*

Declaratur, n.141.

89 *Cæcus non potest testari inter liberos nisi servata forma, l.* Hac consultissima, C. qui testam. fac. poss.

Contrarium, n 154.

90 *Species derogat generi.*

91 *Lex generalis non corrigit legem præcedentem habentem specialem rationem.*

Declaratur, n.141.& seqq.

92 *Lex generalis nunquam corrigit legem, quando invicem compatiuntur.*

93 *Lex civilis non contraria canoni servari debet etiam in foro Ecclesiæ.*

94 *Testandi facultas generaliter concessa non comprehendit personas alioqui inhabiles.*

Declaratur, n.142.

95 *Pupillus etiam pubertati proximus, nec ad pias causas testari potest.*

96 *Cæcus de jure communi est inhabilis ad testandum, nisi servata forma l.* Hac consultissima, C. qui testam fac. poss.

97 *Solemnitati legali non detrahitur, nisi quatenus invenitur expressum.*

98 *Ius civile contradicens juri Canonico in his, quæ merè spiritualia non sunt, aut à spiritualibus non dependent, observandum est in terris Imperii, & jus Canonicum in terris Ecclesiæ.*

99 *Nec Papa potest tollere leges civiles quantum ad eos, qui non sunt de sua temporali jurisdictione.*

100 *Testium solemnitas in testamento introducta est propter suspicionem falsitatum.*

101 *Heredes ab intestato, qui non credunt duobus, vel tribus testibus fidem adstruentibus testamento ad non pias causas, non censentur habere conscientiam læsam.*

Contrarium, num.133.

102 *Conscientia regulari debet ex his, quæ à jure sunt disposita.*

103 *Filius natus ex uxore præsumitur esse filius mariti.*

104 *Et fatuus reputatur si credat matri asserenti eum ex adulterio genitum.*

Contrarium, n.142. vers. Nec applicatur simile

105 *Lex civilis extra materiam peccati servari debet in foro civili, licèt contradicat Canoni.*

106 *Lex civilis potest jus divinũ, & naturale distinguere, & adjuvare, illique addere, vel detrahere.*

Contrarium, n.143.

107 *Papa potest immutare authoritatem illam, in ore duorum, vel trium, &c. addendo, vel minuendo.*

Sed contra, n.121. & n.143.

108 *Lex Divina in ore duorum, vel trium stet omne verbum, non refertur ad majorem numerum, sed ad minorem. Imò refertur etiam ad maiorem, n.144. & seqq.*

109 *Alienum esse à lege divina quid importet, & n.150*

110 *Cæci testamentum etiam ad pias causas conditum non servata forma.l* Hac consultissima, C. qui testam. facer. poss. non valet.

Contrarium, n.152.

111 *Filiorum favor maior est, quàm pia causa.*

Declaratur, n.155. & 156.

Filium exhæredare volens, & Ecclesiam instituere, quærat alium, qui suscipiat, quàm Augustinum, d. n.111. & 166.

112 *Inter species illa derogat alteri, quæ specialior est, sicut individua derogant speciei.*

114 *Leges civiles requirentes in testamentis numerum septem testium sunt contra jus divinũ, & n.166.*

Item sunt contra jus naturale, n.118. & 127.

Item contra instituta SS. Patrum, n.122.

Item contra generalem Ecclesiæ consuetudinem, n.123.

Item

Item sovent peccatum, n. 124. usque ad num. 141. & num. 166.

115 *Leges civiles repugnantes legi divina sunt penitus excindenda, & n. 121.*

116 *Imperator est Vicarius Dei, & ideo non potest venire contra factum Domini.*

117 *Legibus Imperatorum, qua contra Dei veritatem feruntur, qui obtemperare non vult, grande acquirit pramium.*

118 *Praceptum divina legis in ore duorum, vel trium, &c. non est judiciale, sed morale.*

119 *Pracepta omnia legis Evangelica sunt juris naturalis prater pracepta de Sacramentis, & de fide.*

120 *Pracepta moralia per legem humanans alterari non possunt.*

123 *Consuetudo Ecclesia generalis ita obligat, sicut praceptum. & n. 129. & 130.*

124 *Testamentum impugnans ob defectum solennitatis in numero septem testium peccat mortaliter, & potest excommunicari, & nn seqq. usque ad n. 141*

125 *Pracepti Divini transgressio semper est mortalis.*

126 *Peccatum est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem aeternam.*

127 *Pracepta omnia moralia, sunt de lege naturali.*

128 *Legi natura quicquid contrariatur peccatum est.*

129 *Consuetudinis ecclesia transgressio inducit culpam lethalem, sicut transgressio pracepti, & n. 130.*

131 *Leges civiles irritantes testamenta cum pauciori numero, quàm septem, vel octo testium, tanquam peccati nutritiva non sunt servanda.*

132 *Lex est sanctio sancta jubens honesta, prohibens contraria.*

133 *Lex canonica ubi agitur de peccato vitando servari debet, etiam in terris Imperii, & in omni foro.*

134 *Apostoli dicta pravalent dictis Imperatorum.*

135 *Testamentum coram duobus, vel tribus testibus secundum Apostolum impugnari non potest ex defectu solemnitatis.*

136 *Canones pravalent legibus in his, in quorum observatione emergunt peccata.*

137 *Haredes ab intestato contra conscientiam occupant bona defuncti, qui coram quatuor, vel quinque testibus extraneum haredem instituit.*

138 *Princeps quamvis ex justa causa possit statuere contra jus gentium, tamen ubi cessat illa causa, constitutio servanda non est.*

139 *Iuris civilis authoritas non potest aliquem à peccato excusare.*

140 *Iudices saculares cogi possunt ad observantiam hujus cap.*

144 *Intellectus cap.* Præsul. 2. q. 4.

Testes septuaginta duo requiruntur ad damnandum Cardinalem Episcopum, ibidem.

145 *Declaratur.*

146 *Testium defectui supplet numerus.*

147 *Testes duo, vel tres, si habent qualitates requisitas de jure canonico, sufficiunt in omni materia, quantumvis gravi, & n. 148.*

149 *Intellectus cap.* Licet universis. de testibus.

151 *Peccatum non est quod est prater legem divinam.*

152 *Cacus ita demum testari potest ad pias causas non servata forma legis civilis, si relinquat piis, & venerabilibus locis, secus si privatis personis pauperibus.*

153 *Contrarium.*

155 *Religio divina est carior filiis.*

Testamento ad pias causas magis favetur, quàm testamento inter liberos, ibidem.

156 *Fallit quoad legitimam filiis debitam.*

Testamentum, in quo Ecclesia instituitur, & filius exharedatur, est contra officium pietatis, ibid.

157 *Testamentum Roma conditum ad non pias causas coram Parocho, & duobus testibus, an valeat stante statuto urbis, quod pracipit servari jus civile, & eo deficiente jus canonicum, & num. seqq. usque in fin.*

Statutum urbis disponens inter cives Romanos, & districtuales servandum esse jus civile, declaratur, num. 164. & n. 166.

158 *Rota decisio in Romana Bonorum de Stocchis refertur.*

Refellitur, n. 163. & seqq. usque in fin.

160 *Statutum loci attenditur quoad solemnitatem testamenti.*

161 *Statutum Ravenna quod servetur jus civile quando contradicit juri canonico valet etiam sine confirmatione Apostolica, & n. seq.*

162 *Populi Ecclesia Romana in temporalibus subjecti possunt statuta condere contra jus Canonicum.*

164 *Statutum urbis de servando jus civile non extenditur ad leges requirentes numerum septem testium in testamentis tanquam foventes peccatum rebellantes juri divino, statutis Patrum, & generali Ecclesia consuetudini, & n. seqq. usque in fin.*

Item non extenditur ad leges per jus Canonicum abrogatas, n. 166.

Non obstante confirmatione Apostolica, n. 178.

165 *Papa usque ad animam, & sanguinem jus divinum servare debet.*

167 *Ius civile correctum non dicitur amplius jus civile.*

168 *Pœna à jure civili lata contra secundò nubentes infra annum luctus per jus canonicum hodie sunt sublata.*

169 *Nec habent locum inter personas subjectas statuto Vrbis.*

170 *Leges multa referuntur, qua tanquam foventes peccatum sunt sublata per jus Canonicum, & n. seqq.*

Ordinandi ad Sacerdotium jure civili debens aliquid offerre ordinanti, & notario, sed jure canonico est simoniacum, ibidem.

171 *Pro jure inducendo licitum est jure civili pecuniam accipere: jure canonico secus.*

172 *Iurare per creaturas jure canonico non est permissum: jure civili secus.*

173 *Pupillus jure civili non tenetur servare juramentum: jure canonico secus si sit doli capax.*

174 *Contrahentes jure civili licitè se invicem decipiunt: secus jure canonico.*

175 *Bona fides non requiritur jure civili in prescriptione: jure canonico secus.*

176 *Filius familias jure civili non obligatur voto: jure canonico secus.*

177 *Patri secundum leges licet occidere adulterum cum filia deprehensum, dummodo & filiam occidat: sed non secundum Canones.*

179 *Statutum ut in testamentis servetur jus civile quoad numerum septem testium, non valet, & num. seqq.*

180 *Princeps etiam Papa si condit leges contra ea, qua dicit Dominus, non dicitur condere leges, sed potiùs convincitur errare.*

181 *Papa non potest statuere contra statum universalem Ecclesia.*

182 *Licet receperit à Deo potestatem, & dignitatem Pontificatus, non tamen potestatem peccandi.*

583 *Statuta, & consuetudines localet requirentes numerum septem testium in testamento rebellant Iuri Divino.*

1 CUM ESSES, Legitur octo modis, ut dicam infra in apparatu *n. 37.* Communiter tamen sic summatur. Valet testamentum, quod Parochianus facit coram Presbytero suo, & duobus testibus, nec tenet consuetudo contraria. Jo Andr. Butr, Cardin. Anchar. Imol. Abb. &
2 Jo. de Anan. Secundùm lecturam, quæ magis placet Canonistis, & videtur verior, hoc intendit. Testamentum etiam ad non pias causas conditum coram Parocho, & duobus testibus valet nedum in foro Canonico, sed etiam in foro civili, contraria consuetudine non obstante. Communis divisio. Secunda ibi, *quia verò.*
3 Nota primo ibi, *septem, vel quinq, testium.* Jure civili inspecto ad testamenti validitatem requiri numerum septem testium. Hoc enim generale est tam in testamento in scriptis, l. *Hac consultissima, C. de Testamen* quam in testamento nuncupativo, l. *In testamentu, C. eod.* l. *fin.* juncta gloss. *in verb.*
4 *Ostenditur, C. de fideicomm* Et hic numerus non tantùm est de forma probatoria, sed etiam de forma substantiali, ut firmat Bart. in l. *Nemo potest, in prima opposit. ff. de leg. primo,* & est communis opinio, ut ibi attestatur Ripa sub *n. 2.* & Covarr. *in repetit. hujus cap. n. 8.* Additur autem in textu illud verbum *quinque*, propter codicillos, ut l. *fin, § ult, C.*
5 *de codicil.* secundùm Abb. *hic in 1. notab.* Sed hoc non videtur verum, quia numerus septem, vel quinque testium hîc refertur tantùm ad testamenta, quorum appellatione non veniunt codicilli, ut l. *Si idem, C. eod.* nisi forsitan largè, & improprie ut notat gloss. *final.* in cap. 2. *§. fin. de usur.*
6 *lib. 6.* Unde dicendum videtur, verb. *Quinq,* fuisse hîc appositum propter testamentum, quod fit ruri, in quo testes quinque sufficiunt ad præscriptum, l. *fin. C. de testam.* Host *hic n. 3.* Cardin. *in 2.*
7 *notab.* Sive rusticus testetur in scriptis, sive per nuncupationem & ita communiter tenetur, ut ait Alex, in d. l. *fin. sub n. 8.* in gloss. *in ver. Scriptura,* & Jas. *sub nu n. 2. vers. Extende:* & communiter
8 ita servatur, ut dicit Bart, *ibid. n. 1.* An autem hoc vendicet sibi locum etiam in testamento quod fit tempore pestis est ardua quæstio; Tu vide Auctores pro, & contra de communi attestantes apud Julium Clar. in §, *Testamentum, qu. 56. vers. Et hæc quidem conclusio.* Et quod notat Bart. in l. 1. *ad fin. vers Et ideo propter talia, ff. de bonor. possess. ex test. milit.*
9 Secundò nota ibi, *subscriptione:* eodem jure civili inspecto testamentum esse à testibus subscribendum, ut hîc patet. Quod verum est in solemni testamento, ut d. l. *Hac consultissima, C. de testam.* Nec non in testamento cæci, ut l. *Hac consultissima, C. Qui test facer. poss.* & latiùs dicam infrà,
10 *n. 79. ad fin.* Secùs autem in testamento nuncupativo, ut notat gloss. in dicta l. *fin. in verb. Ostenditur, C. de fideicommiss.* Host. *hic n, 2. in ver, Subscriptione,* Anchar. & Abb *in 2. notab.*
11 Tertiò nota ibi, *secundùm quod leges humana decernunt.* Summum Pontificem posse abrogare leges Imperatoris foventes peccatum, ut *hic,* & in cap. *fin. de prascript.* & in c. *Cùm contingat, de jurejurand.* & in c. *Licet, eodem tit. lib. 6,* Abb. *hic n. 4*
12 Nam omnis anima ratione peccati Apostolico subjecta est, cap. *Novit. suprà de judic.* cap. *Si Imperator, 96. dist.* Gloss. *Magna.* & DD. in cap. *fin. de prascript.* & fusius dicetur *infrà num. 49. & 133. &*
13 *seqq.* In aliis verò casibus ubi peccatum non imminet, Papa non potest infringere leges humanas quoad forum civile in locis ubi jurisdictionem temporalem non habet, cùm potestates distinctæ sint, cap. *Cùm ad verum, 96. dist.* cap. *Quoniam,* ubi plena gloss. *in ver. Discrevit, 10. distinct.* cap. *Causa, qui filij sint legitimi,* & notat gloss. in cap. *Possessor, de reg. jur. lib. 6.* Abb. *hic num. 5.* Sed in suo foro po-
14 test tollere legem civilem, etiam in locis Imperio subjectis, ut dicit præcitat. gloss. in cap. *Possessor,* & scripsi plenius in cap. *Antigonus, num. 28. suprà de pact.*
15 Quartò nota ibi, *Coram,* secundùm Petrum de Anchar. *hic n. 6.* Ad validitatem testamenti de jure Canonico non requiri, ut testes sint rogati:
16 nam dictio *Coram,* exponitur, id est eis præsentibus, & intelligentibus: non ergo dormientibus, pupillis, vel furiosis, ut l. *Diem proferre, §. Coram, ff. de arbitr.* & l. *Coram, ff. de verb significat.* & hoc tenet Bart. in l. *Habeat, n. 76. C. de Sacrosancta Eccles.* alle-
17 gat text. in cap. *seq. circa fin.* Sed certè ibi potius innuitur oppositum, quia dicitur, duobus testibus requisitis: nam verbum, *requisitu,* videtur idem importare, quod *rogatu,* ut mox dicetur.
18 Præterea ubicumque non reperitur aliqua dispositio juris civilis expressè immutata à jure Canonico, non debemus inducere discrepantiam inter jus Canonicum, & jus civile; imò lex civilis servari debet etiam in foro Ecclesiæ, ut cap. 1. & *ibi* Abbas Antiq. *n. 2.* Jo. Andr. *n. 5.* & alii communiter *infrà de nov. oper. nunciat.* Anchar. in cap. *Canonum statuta, in 1. qu. num. 44. suprà de Constitut.*
19 Sed dispositio juris civilis requirens, ut testes sint rogati tam in testamento in scriptis, ut l. *Hac consultissima, C. de testam.* quàm in testamento nuncupativo, ut §. *fin. instit. de testam.* nullibi reperitur expressè correcta per jus Canonicum, quin potius videtur approbata in cap. *seq. in fin.* ergo servari debet in utroque foro; & per hanc rationem ita tenet Collect. *hic n. 2,* dicens se credere testamentum non valere, nisi sint rogati, nec præsumi rogatos nisi probetur, ut l. *Hac consultissima, C. de*
20 *testam.* & hæc est communis opinio. Nec refragatur dictio, *coram,* quæ exponitur, id est, *præsentibus;* quoniam per hoc non excluditur, quin testes debeant etiam esse rogati: ideoque cùm Concilium Tridentinum in *cap, 1. sess. 24. de reformat. matr.* ad validitatem matrimonii requirat, ut celebretur præsente Parocho, & duobus testibus: Sac. Congregatio ejusdem Concilii Interpres declaravit non sufficere, ut Parochus matrimonio intersit, nisi etiam à contrahentibus sit adhibitus, ut dixi in cap. *Quod nobis, n. 54. vers. Cave tamen, infrà de clandestin. desponsatione.* Ver-
21 bum autem *adhibitus,* idem importat quod, *rogatus,* ut notat gloss. *in §. fin. in ver. Adhibitis. instit. de testam.* Bald. in l. *Nullum, vers. Nota gloss. ff. de divort.* Unde etiam in testamento videtur requiri, ut non modò testes, sed etiam Parochus sit adhibitus. Et quamvis regulariter in aliis actibus hu-
22 manis non requiratur hæc solemnitas, ut testes sint rogati, ut l. *Ad fidem, ff. de testibus;* tamen secus est in testamento propter gravitatem materiæ, & maximum timorem fraudis, & falsitatis:

Quæ

Quæ ratio maximè viget in testamento quod fit
juxta dispositionem hujus cap. valde enim peri-
culosum esset, ut Parochus, vel testes, qui fortè
convivii, vel confabulandi causa, vel aliud tra-
ctandi adessent, & audirent testamentum fieri,
forsitan aliud mente revolventes, & ad illum a-
ctum non attendentes, fidem adstruerent testa-
mento. Quod considerat jus civile in l. *Hæredes pa-
lam, §. In testamentis ff. eod. tit.* Et hoc puto verius
in testamento, quod fit ad non pias causas, ad præ-
23 scriptum hujus Decretalis. Sed in testamento ad
pias causas hæc solemnitas juris civilis non vide-
tur necessaria, quia in talibus cessat suspicio falli-
tatis, ut dicit gloss. 3. *hic*, & Anchar. *n. 8 vers. Nam
in talibus*; Idcoque in hujusmodi testamento per
jura canonica est inductum, ut non stetur sole-
mnitatibus juris civilis, stetur autem juri Divino,
vel naturali, ut in cap. *Proximo, infra eod.* & in hoc
secundo casu loquitur Bart. in d. l. *Habeat, n. 75. &
76. C. de sacrosanct. Eccles.* cum quo residet Anchar.
hic n. 6. licèt Bart. in ea fuerit opinione, ut tex.
noster loquatur de testamento ad pias causas, de
quo plenè dicitur infra in examinatione materiæ.
24 Quintò nota ibi, *Presbytero suo*, de jure Canoni-
co non valere testamentum conditum coram
duobus vel tribus testibus, nisi etiam fuerit adhi-
bita præsentia Presbyteri Parochialis prætatis hic
est casus secundùm omnes in summario tex. Et
pondera illud pronomen, *suo*, quia non sufficit
præsentia cujuslibet Presbyteri, etiam curam a-
nimarum habentis, sed requiritur ut sit proprius,
& ordinarius Parochus testatoris; nec sufficit a-
lienus, ut hic per Imol. *n. 12. vers. Et per hanc etiam
rationem*, & Abb. *n. 6. & 17.* & de Presbytero te-
statoris loquitur Angel. *in cons. 233. Punctum est, n. 5
vers. Differentia autem*, & Parisius *cons. 51. Testamen-
25 tum, n. 1. lib. 3.* Et potest esse ratio, quia fides ma-
g is adhibetur indigenis ignotis, quam extraneis
notis, ut in *Authen. de testam. §. Si verò ignoti, col. 9.*
& c. *Postquam, suprà de elect.* & est simile quod le-
g itur, & notatur in c. *Quamquam*, in gloss. *in verb.
26 Parochia, de usur. lib 6.* Item proprius Sacerdos pa-
rochialis dicitur pater spiritualis omnium suo-
rum parochianorum, cùm illos recipiat ad pœni-
27 tentiam, ut in cap. *Omnes, 30 q. 1.* Non ergo est ve-
risimile, ut talis consentiat falsitati, arg. l. *Non est
verisimile, ff. Quod met. caus.* secundùm Host. *hic n. 6.
in ver. Idoneis*, Calder. *cons. 337. aliàs 8. circa finem
28 de testam.* Imò ex hac littera deducunt quidam
testimonium Presbyteri parochialis æquipollere
quinque testibus. In testamento enim septem te-
stes requiruntur, ut dictum est suprà *in 1. notab.*
Sed hic statuitur, ut sufficiant duo cum Presbyte-
29 ro: ergo dicunt ipsi, Presbyter repræsentat quin-
que; sed hos tanquam simplices redarguit hic
Host. *n. 6. in vers. Coram Presbytero suo*, & Jo. Andr.
n. 2. in vers. Presbytero, & meritò, quia duo testes
30 idonei præferuntur unico quantæcunque digni-
tatis existat, cap *Cùm à nobis, de testib. l. Jurisjurandi,
31 C. eod. tit.* licèt proprius Sacerdos sit testis autho-
rizabilis, de quo Canones multum confidunt, ut
ex sententia S. Congregationis Concilii dixi in
cap. *Quod nobis, n. 54 de clandestin. desponsat.*
32 Sextò nota ibi, *personis idoneis*, duos testes de ju-
re Canonico adhibendos in testamento debere
esse idoneos, id est, in aliquo non suspectos. Se-
cundùm Host *hic num. 7.* & Joan. Andr. *num. 3.* Et
33 quidem de jure civili testes idonei dicuntur sci-
licet masculi, non fœminæ, puberes, & liberi, ut l.
34 *Hac consultissima, in princ. C. de testam.* Verùm se-
cundum Canones, qui jure naturali à testimonio
repelluntur absque dubio non sunt idonei, ut do-
mestici, inimici, & consimiles, l. *Etiam*, juncta gloss.
unica, C. de testib. sed illi, qui de jure civili tantum-
modò repelluntur, ut servi, & fœminæ, utique de
jure Canonico quod jus naturale imitatur, in te-
stamento poterunt esse testes, secundùm Petrum
de Anchar. *hic num. 6.* & Joan. de Anan. *num. 8.* &
de fœmina Angel. *cons. 233. Punctum est, num. 5.
vers. Differentia autem*, & hanc dicit esse commu-
nem opinionem Paris. *cons. 51. Testamentum condi-
tum, num. 16. lib. 3.* & Crot. *de testibus, in 1. par. 10.*
prout illum refert Covarr. in *relect. hujus cap.
num. 14.*
35 Sed tu adverte, quia si agatur de testamento
ad pias causas, prædicta opinio procedit absque
difficultate, ut per Bald. in l. 1. *num. 9. C. de Sacro-
sancta Eccles.* & ita communiter tenetur, ut dicunt
Guliel. de Benedict. *in repet. c. Raynutius, in 1. par.
fol. 154. num. 63. infra eod.* Roman. *in repet. Auth si-
militer in 6. Specialis pia causa circa ultimas volunta-
tes, C. ad legem Falcidiam*, & alii apud Julium Clar.
36 in §. *Testamentum, q. 6. vers. Tertio sciendum.* Sed in
testamento ad non pias causas verius videtur mu-
lierem de jure Canonico non posse testem adhi-
beri, tum quia hoc cap. quatenus temperat rigo-
rem juris civilis, est strictè intelligendum, arg. c.
Statutum, de elect. lib. 6. nec a legibus est receden-
dum nisi quatenus contrarium in Canonibus re-
peritur expressè dispositum, cap. 1. *Cùm materia,
de novi oper. nunciat.* & c. *Si in adjutorium, 10. dist.*
& hic notant Collect. *num. 2.* Imol. *nu. 2.* & Abb.
num. 6. vers. Item quatenus, Feder. *de Sen. cons. 211.
ubi num. ...* refert in quadam additione, quæ tri-
buitur Innoc. in c. *seq.* fuisse diffinitum leges in his,
& aliis esse observandas, nisi in casibus per leges,
vel Canones exceptis. Tum quia cùm hic requi-
ratur, ut testes sint idonei, hæc qualitas non vide-
tur verificari in fœmina, quia est fragilis, & cor-
ruptibilis, ut dicit gloss. in l. *Qui Testamento, §. Mu-
lier, in verb. Non poterit ff. de testam.* Ideoque valde
periculosum esset de illius integritate confidere
in actu tam præjudiciali, in quo sæpè solent com-
mitti falsitates, & fraudes. Unde hanc opinio-
nem amplectitur Collect. *hic num. 2.* Alex. *in cons.
70. nu. 13. vol. 2.* quod est appendix sive confirma-
tio, *cons. 84. lib. 2.* ubi hoc idem tenet, & valde mi-
ratur de quodam consulente, qui dixerat com-
munem opinionem esse in contrarium. Hanc et-
iam sequitur dicens veriorem, & magis commu-
nem Jul. Clar. alios referens in §. *Testamentum,
q. 55. vers. Sed quid de jure Canonico.*
37 Absolutis notabilibus venio ad apparatum.
Decernitur hic, ut valeat testamentum conditum
coram Parocho, & duobus testibus. Contra hoc
oppono. Nam requiruntur septem, ut l. *fin. C. de fi-
deicomm.* ita ut si unus deficiat, testamentum cor-
ruat, ut l. *Si unus, C. de testamen.* Host *hic n. 3. in ver-
bo Leges humanas*, & Cardin. *in 2. notab.* Timore
hujus contrarii, glossa tertia ponit quatuor intel-
lectus, seu lecturas indecisas.
38 Prima lectura est quod hoc cap. *Sicut, & sequens*
sit intelligendum de testamentis ad pias causas,
in quibus minor solemnitas requiritur, sicut inter
liberos, ut l. *Hac consultissima, §. Ex imperfecto*, &
auth. Quod sine, C. de testam. l. *ult. C famil. Ercifcund.*

Quæ

Quare juxta hanc lecturam in testamentis condi-
tis ad non pias causas servabitur jus civile denu-
mero septem testium etiam in foro Ecclesiæ.
Quia cùm jure Canonico in hujusmodi testamen-
tis ad non pias causas nihil juri civili detractum
reperiatur: consequens est in talibus jus civile
incorrectum manere, & servandum esse ubique
locorum, & in omni foro, ut per Fulgos. *cons. 29.*
Punctus quæstionis, n. 2. & in hac lectura tendit ipsa
gloss. *tertia hic*, & in cap. *Sequente, in verb. Decreto-*
rum, in fin. Item gloss. Jo. *in Summa, 2. quæst. 4. in*
verb. Vel Trium, Abb. Antiq. *hic in princ.* licet in fi-
ne cum Petro de Sampsone vacillando dicat,
Tene quod vis Raymun. *in Summ. lib. 3. tit. de nu-*
mero testium relatus hic à Jo. Andr. *n. 6.* Bart. in l.
1. *n. 75. C. de Sacrosanct. Eccles.* Paulus de Castro,
cons. 431. ista institutio, per totum, lib. 2. ubi consu-
luit non valere institutionem factam ad non piam
causam in terris Ecclesiæ ob defectum solemni-
tatis juris civilis, & *n. 2.* dicit potiùs inhærendum
gloss. Bernard. *hic*, quod hoc c. locum habeat so-
lum in relatis ad pias causas; & quod si esset ju-
dex, ita pronunciaret, & quod ubique locorum
vidit observari solemnitatem juris civilis in re-
lictis ad non pias causas, & idem tenet Guidopa-
pa *decis. 543. n. 13.* & hanc opinionem dicit esse
crebriorem apostill. ad hoc cap. Ut refert Julius
Clar. in *§. Testamentum, q. 57. post princ.* quæ tamen
apostilla non reperitur in compilatione, qua uti-
mur. Movetur gloss. quia hæ duæ Decretales lo-
quuntur de eadem materia, & de eodem loco; &
ideo hæc intelligitur, & declaratur per sequen-
tem. Nec est verisimile Papam uno verbo leges
omnes evertere voluisse, l. *Si quando, C. de inoffic.*
39 *Testament. c. Ecclesia vestra, il 2. de elect.* sed planè
hoc fundamentum gloss. non subsistit, quia mate-
ria est diversa, ut patet ex tenore utriusque. Item
hæc loquitur de civitate Hostiensi; sequens verò
de civitate Velletrensi; & sic est etiam diversitas
loci. Præterea si hoc c. intelligeretur ad pias cau-
sas, esset contrarium cap. seq. ubi in relictis ad
pias causas sufficiunt duo, vel tres testes. Nam in
hoc cap. Ultra duos, vel tres testes requiritur et-
iam præsentia Presbyteri Parochialis: ergo al-
terum istorum esset falsum, vel superfluum, quod
esset contra id, quod dicit Papa suprà in prooe-
mio, videlicet in hac compilatiooe nihil esse fal-
sum, vel superfluum. Ut igitur hæc jura per di-
stinctionem ad concordiam reducantur, quod fa-
cere debemus, ut in cap. *Cùm expediat, de elect. lib.*
6. Dicamus, c. sequens, quod expressè loquitur
de relictis ad pias causas tantum in illis habere
locum: hoc verò c. quod loquitur simpliciter, &
requirit præsentiam Sacerdotis cum duobus, vel
tribus testibus, locum habere in aliis testamentis,
id est ad non pias causas. Ita Gemin. *cons. 49. super*
isto puncto. n. 5. vers. Et adde unam rationem. Item
cùm hic nulla fiat mentio de relictis ad pias cau-
sas: hæc lectura videtur divinare, ut per Imol.
circa fin. vers. Et sic ista prima lectura. Nec obstat ra-
tio inverisimilitudinis desumpta ex l. *Si quando,*
C. de inoff. testam. quia hoc cap. Non procedit cor-
rigendo, sed declarando irrationabilitatem Juris
civilis, ut dicam infrà *n. 53. & n. 141.* Item non
obstat ponderatio Bald. *cons. 284. In libro Esdra,*
n. 3. lib. 3 quòd dictio, *talis*, posita in cap. seq. sit re-
strictiva ad similia & dissimilium exclusiva; &
ideo restringat hoc c. ad pias causas: nam salva
illius reverentia illa dictio, *talis*, non restringit
hoc c. sed benè restringit illud c. relatum ad reli-
cta Ecclesiæ, de quibus ibi in princ. mentioné fe-
cerat, ut illic declarat Innoc. *in fin.* & Imol. *n. 1.*
unde contra glos. tenent magis communiter DD.
ut deducit Gemin. *d. cons. 49. n. 4.* & mox patebit.
40 Secunda igitur est lectura quod hoc cap. gene-
raliter deroget legibus civilibus quoad numerum
septem testium, ita ut de jure canonico valeat te-
stamentum coram Parocho, & duobus testibus ad
non pias causas tam in terris subjectis jurisdictio-
ni temporali Romani Pontificis, quàm in terris
Imperii: & tam in furo Ecclesiæ, quàm in foro ci-
vili. Et hanc lecturam probarunt Tancred. & post
eum Bart. Brixien. *in Summa, 2. q. 4. in verb. Vel Ti-*
tum, in fin. Speculat. *in tit. de instr. edit. §. Compendio-*
sè, num. 11. vers. Item per jus Canonicum, Archid. in
cap. 1. 2. *q. 5.* & tenent *hic* Guliel. Naso, Ægid. &
Petr. de Sampson. relati à Joan. Andr. *n. 2.* Alan.
Goffred. & Laurent. ab eodem relati *n. 6. in gloss.*
41 *3.* Qui omnes sine distinctione loci, aut fori ge-
neraliter tenent hoc cap. loqui in quolibet testa-
mento, & ad non pias causas, & expressius per
hoc cap. tam in foro civili, quàm Ecclesiastico es-
se generaliter derogatum legibus civilibus lo-
quentibus de solemnitate testamentorum, firmat
Host. *hic num. 4. in verb. Improbamus, vers. Vel si di-*
cas, dicens, hoc verissimum esse, nec posse absur-
dum videri si rationes utrinque expendantur:
42 nam pro hac opinione stat: lex Divina, lex Ca-
nonica, & generalis consuetudo Ecclesiæ, ut hic
dicitur in littera; Item ipsa veritas, quæ Deus est,
43 & in omnibus prævalet *2. Esdra 10. in fin.* Sed pro
opinione contraria est lex humana, perniciosa
subtilitas, & timor falsitatis, ut l. *fin. C. de fideicom.*
Cujus ergo potiora sunt jura? utique primæ: er-
go ei standum est, l. *fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* cap.
Bona, il 2. § fin. suprà de postulat. Prælat. Nec recipi-
enda est per judicem subtilitas, quæ veritatem
lædit, l. *Sicut re corporali, §. antepen. ff. Quibus modis*
pign. vel hypoth. solv. Sed nec obest timor falsitatis,
quia quilibet præsumitur bonus, cap. *unico, de Scru-*
44 *tin. in ordin. facien.* Et nihilominus ad hunc timo-
rem submovendum in tex. datur remedium, ut te-
stes sint idonei, & adhibeatur etiam Presbyter
Parochialis: neque enim verisimile est, ut tales
sint authores falsitatis, nec ut Parochus alicui fal-
sitati consentiat; ita Hostien. qui & remittit ad
summam de testam. §. Qualiter conficiatur, ejusque
sententiam videtur fovere Jo. Andr. *hic n 6.* ut re-
fert Collect. *num. 2. in fin. qui num. 1.* eamdem sen-
tentiam sequitur subdens ita servari de facto;
quam etiam à fortiori tenet Butr. *post n. 3. vers.*
Ego credo, & Corn. *cons. 137. Placet mihi, n. 1. vers.*
Totus enim iste articulus, vol. 2. ubi ait Gemin. sen-
tentiam DD. esse, ut hoc cap. loquatur in causa
prophana, & deroget juri communi in testamen-
to, in quo intervenit Presbyter Parochialis, qui
est judex animarum, de quo jus Canonicum plu-
rimum confidit. Eamque pluribus tuetur Abb. *hic*
n. 8. post med. vers. Ego autem disputationis gratia, cui
& ipse assentior per ea, quæ latissimè dicam infrà
in quæstione de cœco *à num. 113. usq. ad num. 117*
Nam si in testamento cœci, in quo major viget
suspicio falsitatis, & ideo major solemnitas à jure
civili exigitur, sufficiunt duo testes cum Presby-
tero Parochiali, etiam in terris Imperii, & in foro
civili, ut ibi probabitur per rationes invincibiles
uti-

utique multò fortius idem erit observandum in
45 testamentis aliorum. Et cùm agatur de observantia legis Divinæ, & de materia peccati, authoritas Papæ non circumscribitur limitibus alicujus territorii, sed ubique locorum, & in omni foro ejus dispositio servanda est necessitate præcepti, cap. *fin.* & ibi gloss. *magna, de præscript*, & latiùs patebit infrà n. 49. & n. 113 *& seqq.*

46 Tertia est lectura, quam gloss. hic recitat, quod in terris subjectis temporali jurisdictioni Ecclesiæ servari debeat hoc cap. tam in foro Ecclesiastico, quàm in foro civili. In terris autem Imperii servandum sit jus civile de numero septem testium; Et hanc tenet Gemin. alios referens in *conf. 49. Suprà isto puncto, n. 3. vers. Alia est opinio*. Eamque communem esse attestatur Alex. *conf. 146. Viso themate, n. 6 lib. 2.* & *conf. 47. Abundè, n. 2. eod. lib.* dicens, in terris Ecclesiæ secundùm magis communes conclusiones sufficere duos testes cum Parochiano, & *conf. 177. Viso themate, n. 2. lib. 2.* ubi ait hanc esse magis communem opinionem Canonistarum, & *conf. 17. Ponderatu, n. 15. & seq. lib. 3.* ubi tollit contraria, *consil. 176. Viso processu, n. 10. vers. Potest etiam, lib. 5.* & *conf. 105 Viso, num. 15. vers. Imò fortius ubi de communi lib. 4.* Parif. *conf. 51. Testamentum, n. 1. lib. 3.* dicens ita hic affirmare scribentes omnes, nullo excepto, dicentes hanc conclusionem esse communem, & sequendam in judicando, & consulendo, & *n. 15.*
47 ait ser eam esse firmissimam, & indubitabilem, Bald. *conf. 285. Factum tale est, alias si quis juris, in fin. lib. 3.* ubi dicit hanc esse communem opinionem Canonistarum, quia veritas prævalet solemnitati: licèt subdat forum esse fervandum,
48 quia Legistæ tenent contrarium, & militant in foro Justiniani secundùm leges, & Canonistæ triumphant in foro B. Petri. Et idem tenuit *conf. 351. Quoniam ex facto,* & *conf. seq. lib 4.* sequitur Corn. *conf. 18. Principale dubium, num. 14. vers. Et cap. Illud. secundùm communem sententiam, vol. 2.* & *conf. 168. In præsenti, n. 2. vers. Hu tamen minime refragantibus, eod. vol.* ubi ait communem lecturam hujus Capituli esse, quod in terris Ecclesiæ in utroque foro, & in terris Imperii in foro Canonico valeat testamentum coram Presbytero parochiali, & duobus aliis testibus, & ibi plures allegat. Idemque attestantur Ripa in *tract. de peste, in privileg. contractuum n. 12.* Bellon. *conf. 14. n. 3.* & Jo. Dilect. *de art. testam tit. 2. caut. 2. post n. 2.* Quæ opinio est etiam generali consuetudine roborata, ut attestatur Joan. Andr. *hic n. 6. vers. Communiter,* ubi ait communiter servari, ut in relictis ad pias causas in omni foro sufficiant duo testes, in aliis in foro civili, quin on sit de temporali jurisdictione Ecclesiæ serveturlex, Cardin. *n. 5. vers. Ioan. Andr. dicit,* ubi explicans dictum Jo. Andr. Similiter ait communiter servari, ut in terris Ecclesiæ, etiam ad non pias causas, valeat ultima voluntas cum Presbytero parochiali, & duobus testibus etiam in foro civili. In terris autem Imperii servanda sit lex civilis in foro civili, & jus Canonicum in foro Ecclesiæ; & hanc lecturam dicit esse veriorem. Et eodem modo Joan. de Imol. *n. 13.* dicit hanc opinionem videri consuetudine roboratam, & per consequens servandam; & paulò infrà, vers. *Sed ista opimo,* dicit esse de jure veriorem, quod etiam affirmat Cardin. *loco proximè citato.* Sed & Calder. *conf. 8. circa finem de testam.*

dicit hanc servari de facto. Unde, ut ait Clarus in §. *Testamentum, quæst. 57. vers. Quæ quidem;* non esser ab ea in consulendo, & judicando recedendum, & paulò infrà dicit: A qua non recedas in practica, quia quantum ego vidi apud omnes, ita servatur sine controversia. Quinimò fertur Innocentium IV. semel in Consistorio ita pronunciasse, ut refert Bald. *in conf. 284. Dominus Raynutius, n. 2 lib. 3.*

Quod sanè vix credibile est, quia idem Innoc. hic, & in cap. *seq.* in hac materia nihil certum scripsit, sed tantummodò opiniones recitavit, prout etiam referunt hic Host. *n. 6. vers. Dominus tamen noster, in hac materia,* Jo. Andr. *n. 6. vers. Innocentius verò. & plerique alii.*

Suffragari videtur huic lecturæ, quod civitas Hostiensis, de qua hic agitur, est de temporali jurisdictione Romanæ Ecclesiæ, & hoc cap. loquitur quando quæstio coram Ecclesia agitatur, ut patet evidenter ex littera. secundùm Angel. *d. conf. 233. n. 5. vers. Et attendendum.*

49 Verùm, ut inquit Abb. *hic n. 8.* Licèt hæc lectura videatur colorata; tamen salva reverentia Jo. Andr. & Jo. de Fano, non videtur vera, quia cùm textus dicat leges civiles decernere, ut testamenta non fiant cum minori numero, quàm septem testium, & hoc esse contra legem Divinam: hinc patet eas nec in foro civili esse observandas, quia ubi lex humana adversatur legi Divinæ, servanda est lex Divina in foro etiam sæculari, ut in cap. *Contra mores, 8. dist.* & in cap. *Qui resistit,* & cap. *Julianus, 11. q. 3.* cap. fin. & ibi gloss. *magna, de præscriptione,* quod latiùs prosequar infrà in quæstione de testamento cœci à *num. 115. 121. & 133. & seqq.* & quoad DD. in contrarium allegatos adverte, quia hæc lectura implicat duas conclusiones. Prima est, quod in terris Ecclesiæ valeat in utroque foro testamentum ad non pias causas conditum coram Presbytero parochiali, & duobus testibus, & hanc primam conclusionem dicunt esse magis communiter approbatam DD. ferè omnes. Et ita in specie loquuntur Alex. Parif. Bald. & Imol. supracitati *n. 46.* ut ex eorum verbis videre est.

Secunda autem conclusio hujus lecturæ est, quod in terris Imperii, & in foro civili serventur leges de numero septem testium: & hanc secundam conclusionem nullus ex citatis Doctoribus asseverat esse communem, exceptis Corneo, & Claro. Quinimò Parif. *d. conf. 51. lib. 3.* etsi dicat conclusionem esse indubitabilem, quod valeat ultima voluntas, nedum in pia causa, sed etiam in penitus prophana coram rectore testatoris, & duobus testibus: mox tamen subdit hoc maximè habere locum, quando sumus in terris, & inter subditos Ecclesiæ; unde videtur idem admittere in terris Imperii ponderando dictionem, *maximè*, quæ implicat casum contrarium, licèt magis dubitabilem, ut in juribus vulgatis. Sed & Jo. Andr quamvis affirmet eam communiter servari, tamen ipse propius accedat ad opinionem Host, secundùm Collect. *hic n. 2. in fin.*

54 Quarta est lectura, quam similiter ponit gloss. nostra, quod hoc cap. sit servandum in foro Ecclesiæ, lex autem civilis in foro sæculari: & hanc lecturam recitat ultimo loco Innoc. in cap. *seq. ad fin.* & secundùm eam tam in terris Imperii, quàm in terris Ecclesiæ servandæ sunt leges in foro sæculari,

sæculari, & Canones in foro Ecclesiastico. Sed &
51 huic lecturæ multum refragantur quæ dicta sunt
sup. in lectura secunda ad fin. n. 45. & in tertia n. 49.
52 Quinta subsequitur lectura, quam ponit hic
Anton. de Butr. *num. 3. vers. Ego credo*, videlicet
quòd ex dispositione hujus textus ubique locorum, & in omni foro valeat testamentum factum
coram duobus testibus etiam non adhibita præsentiâ Parochi, sive sit ad pias causas, sive non.
53 Movetur, quia Decretalis non procedit dispositivè jus civile corrigendo, sed illius irrationabili-
54 tatem declarando: ubi enim habemus voluntatem testatoris probatam per duos testes idoneos,
& integros falsitati non consentientes, & omni exceptione majores, suadet æquitas naturalis, ut
mandetur executioni voluntas defuncti, & peccatum est si non mandetur. Et cùm Canones intendant salutem animæ, voluerunt testamentum
servari debere posthabita rigorositate juris civilis. Idque clarum est saltem per viam denunciationis Evangelicæ ad peccatum vitandum, quod
incurritur non exequendo voluntatem defuncti, de qua certitudinaliter constat contra æquitatem
naturalem, & pietatem, ut l. 1. C. *de sacrosanctis Eccles.* Et dum textus dicit de Presbytero, loquitur
secundùm consuetudinem, & accidentia facti, quod patet per rationem litteræ, quia duo idonei
testes sunt sufficientes ad probandam mentem defuncti: ea igitur probata, est omninò executioni demandanda; ut latius per eum, & hæc opinio servatur Venetiis teste Baldo in *cons. 285. Factum tale est, alias si quis puru, post medium vers. Et ita servant Veneti lib. 3.* Item Parisiis, & in civitate Bisuntina, ut attestatur Ægid. Bellam. *cons. 42. Dominus Hugo, in princ. vers. Item an attendatur, col. 1.* cum qua etiam transit Alex. *cons. 105. Viso, n. 15. Imò fortius tenet lib. 4* ubi etiam refert Jo. de Imol. dicentem se vidisse per alios consultum apud
Ferrariam secundùm opinionem Ant. de Butr. & quod de jure Canonico, saltem in terris Ecclesiæ,
sufficiant duo testes idonei: tenet idem Bald. *cons. 404. Præmittendum est, num. 3.* dicens commune *lib. 4.* & Alex. *d. cons. 105. Viso, n. 15.*

55 Cæterùm hanc lecturam pluribus refellunt *hic* Joan. de Imol. *col. 6. vers. Sed adverte*, & Abb. *n. 14. vers. Et hanc opinionem ego sequor.* Sed in eorum dictis admittunt esse contra legem Divinam, ut non valeat testamentum factum coram duobus testi-
56 bus, cùm in ore duorum, &c. & huic objecto conantur multipliciter respondere. Sed ego non puto hoc legi Divinæ ullatenus adversari, quia scriptura non dicit præcisè in ore duorum stet omne
verbum, sed alternativè dicit, in ore duorum, vel trium; unde relinquit Ecclesiæ determinandum
in quibus casibus sufficiant duo testes, & in quibus requirantur tres, arg. cap. *In alternativis, de reg. jur. lib. 6.* Ecclesia autem determinavit in testamento ad pias causas sufficere duos testes, ut in c.
seq. Sed in testamento ad non pias causas propter periculum falsitatis, & fraudis determinavit
duos non sufficere, sed tres esse adhibendos, ut hic. Rursus lex Divina non aperuit quales hujusmodi testes esse debeant: sed hoc determinavit lex Canonica; quod bene potuit, ut c. *Et si quæstiones, in fin. de simon.* Et in c. *Ex publico, de conversione conjugator.* & notatur in cap. *fin. de consuetud.* statuitque ut in testamento ad non pias causas unus ex illis debeat esse Presbyter parochialis, &
57 alii duo debeant esse idonei; idque summa cum ratione, quia data illorum præsentia, cessat suspicio falsitatis, arg. l. *Non est verisimile, ff. quod met. caus.* cap. *Nemo, de simon.* cap. *fin. de postul.* cap. *Denique, 14. q. 5.* Et advertunt Speculator *in tit. de instrument. edition. §. Compendiosè, num. 14.* & Abb. *hic*
58 *eod. num.* Quare secundùm eos si adessent tres testes sine Presbytero parochiali, testamentum non
59 valeret. Quod frequentissimè receptum est, licèt fateantur, quòd si loco Parochi interessent alii
duo testes, valeret testamentum; quia dictum duorum testium semper majorem habet fidem,
quàm dictum unius quantumcumque authorizabilis personæ, ut cap. *A nobis*, & cap. *Licèt, suprà de testibus*, & dixi supra *num. 3.* Unde valere testamentum ad non pias causas conditum coram
quatuor testibus sine Presbytero parochiali, consuluit Dec. *cons. 285. Viso puncto, num. 6. vers. Sed tamen prædictis non obstantibus*, ubi plures citat, & *n. 8.* testatur hanc esse magis communem opinionem,
à qua in judicando non est recedendum, prout etiam attestantur Bertrand. *cons. 41. num. 6. lib. 3. part. 2.* quam etiam ita tenere communiter omnes affirmat Alex. *cons. 105. Viso, num. 15. lib. 4.* &
Julius Clarus alios referens in §. *Testamentum, qu. 57. vers. Sed pone.* Ex quibus patet non esse tenendum quod ait Butr. de duobus testibus. Nec obstat illius ponderatio, quod hoc cap. dum facit
mentionem de Presbytero parochiali, loquatur secundùm consuetudinem, & accidentia facti.
Quoniam ut respondent Imol. & Abb. hoc est divinare, cùm in narrativa nulla fiat mentio consuetudinis, & tex. non dicat coram Presbytero,
& duabus personis, sed dicat coram Presbytero, & duabus aliis personis, & sic requirit duos testes
ultra Presbyterum parochialem. & cùm littera sit clara, non potest sine cavillatione in alium sen-
60 sum detorqueri. Et ex hoc solvitur etiam aliud objectum Antonii de Butr. quando certitudinaliter constat de voluntate testatoris per duos testes,
peccatum sit illam non exequi. Quandoquidem cùm lex contraria determinaverit duos testes
non sufficere in testamento ad non pias causas absque Presbytero parochiali, ut hic patet, idque
non adversetur legi Divinæ: ubique de voluntate testatoris, non dicitur liquere per illos duos
testes quamvis idoneos, nec venientes ab intestato habent conscientiam læsam si eis non credant, cùm id faciant Canonis auctoritate, cap. *Qui peccat, 23. q. 4.* Nam ut verbis Baldi utar in *cons. 284. Dominus Raynutius, n. 5. in fin. lib. 3.* (Licèt veritatem amemus, l. *Cùm ita legatis, C. de condict. & demonstr.* tamen ista veritas debet esse condita sale sacrarum Constitutionum, l. *Si veritas, C. de fidejuss.* Nec est peccatum, nuda veritate, & inefficaci relicta, sequi sacratas Constitutiones, quia
61 veritas legum adminicula desiderat, l. 1. *Cod. Ut se ab hæred. abstin.* l. *Bona fides, ff. depos.* aliàs leges essent fatuæ, quod est ridiculum, & temerarium
sentire.) Hæc Bald. Et hic junge quæ dicam in-
62 frà *num. 102.* & quod dixit Butr. de denunciatione Evangelica pluribus refellit Corn. *cons. 137. Placet mihi, n. 1. vers. Posset autem instari, & per totum vol. 2.*

63 Sexta demum est lectura, quod hoc cap. loquatur tantummodò de testamentis quæ fiunt in mortis articulo, cui videtur congruere littera, ibi, *Testamenta, quæ fiunt in ultima voluntate.* Et
hanc

hanc sequitur Guidopapa *decis.* 543 *n.* 10. *vers. Fallit etiam in testamento*, ubi ait duo esse necessario
ad hoc, ut locum habeat hæc decretalis. Primum
scilicet, ut disponens sit ægrotans, hoc est in ex-
trema voluntate constitutus. Secundum, ut testa-
mentum fiat in præsentia proprii Curati, & duo-
64 rum, vel trium testium. Adducit simile de testa-
mento militari, in quo pariter duo necessariò re-
quiruntur. Primò scilicet militia. Secundò, ut mi-
les sit in conflictu belli, ut l. *Miles*, *C. de testam.*
milit. Aliud simile habetur in l. 1. *C. de Sacros. Eccles.*
65 ubi statuitur ut unusquisque decedens liberam
habeat facultatem testandi ad pias causas: &
verb. illud, *decedens*, exponitur, idest in actu de-
cedendi existens, seu quando est in mortis articu-
lo constitutus, ut ibi per Bart. *n.* 9. *vers. Imperator respondet*, *& n.* 37. *vers. Super tempore.* Et pro
hac lectura moderni ponderant hanc rationem,
quod in extremis constituti haud facile pos-
sunt tot testes convocare; ideoque consentaneum
fuit eis indulgere, ut absque legali solemnitate
possent voluntatem suam aperire Presbytero Pa-
rochiali, qui ut plurimũ adesse solet suis Parochi-
anis ad mortem decumbentibus. Ita Cenedo *ad decretal. collect.* 159. *n.* 7. & modern. Collectores
hic n. 8. Quinimo Guidopap. *d. decis.* 543. *n.* 12.
vers. Alier ipso testante. in tantum putavit hoc c.
habere locum in existente in infirmitate gravi, ex
qua sequitur mors in præsentia Curati, ut si testa-
tor reconvalesceret, testamentum non valeret, ad
exemplum l. 1. *C. de Sacros. Eccles.* quæ, ut superi-
ùs tetigimus, locum habet in eo tantum, qui est
in mortis articulo constitutus, & inde immedia-
tè decedit; ideo ibi dicitur decedens, quia si re-
convalescat, & ita evadat mortem, testamentum
67 suum tunc temporis factum statim irritatur, sicut
donatio causa mortis facta revocatur secuta re-
convalescentia, ut l. *Non omnis, in princip. ff. si cert. petat.* secundum eum vel potiùs si testator ab illo
periculo evaserit, testamentum non irritatur, sed
apparet ipsum retro fuisse nullum, quia text. in
d. l. 1. *C. de Sacros. Eccles.* requirit ut sit decedens: at
talis non fuit, qui mortem evasit, l. *fin. ff. de milit. test.* & ita post multa concludit Bart. in d. l. 1. *n.* 41.
68 Sed certè hunc intellectum ad textum nostrum
nullus posuit ex Classicis Canonistis, nec vide-
tur verus; tum quia ratio illa ex divina lege de-
sumpta, In ore duorum, &c. militat etiam in te-
stamento existentium extra mortis articulum:
Tum quia lex civilis ne quid falsitatis incurrat
per duos fortè testes compositum testamentum,
majorem numerum testium expostulat, ut per
ampliores homines perfectissima veritas revele-
tur; quæ sunt verba tex. in l. *final. C. de fideicomm.*
Hæc autem ratio maximè viget in testamento,
69 quod fit in extrema volũtate. Nã ut inquit Corn.
in cons. 18. *Principale dubium, n.* 11. *vol.* 2. testato-
res quandoque sunt semimortui, l. *Quoniam indignum C. de test.* & saltem cogitatione mortis mens
turbata alienatur, ut l. *Hac cõsultissima, §. At cum humana fragilitas, C. qui testam. fac. pos.* ergo si eo tem-
pore, quo laborant in extremis, & majus subest
periculum falsitatis, ideoque ad illam præcaven-
dam major solemnitas adhibenda esset, nihilomi-
nus testari possunt corã Presbytero Parochiali, &
duobus testibus: utique longè magis id eis licebit
extra mortis articulum, quando mente, & corpo-
re sani possũt hujusmodi laudibus per se ipsos ob-
viare. Facit quod scripsi in c. *Sicut nobis*, *n.* 7. *& seqq. de Regular.* & hoc expressè tenet Bart. in d.
l. 1. *n.* 74. *vers. Præterea, C. de Sacros. Eccles.* dicens
de iure canonico esse decretum expressè, ut va-
leat testamentum absque solemnitate juris civi-
lis, sive testator sit in articulo mortis constitutus,
sive non.

Non obstant illa verba *in ultima voluntate:*
Nam, ut respondet Hostieu. hic *n.* 1. non fuerunt
apposita ad coarctandum tempus testamenti, sed
quia in talibus ultima voluntas spectanda est cap.
Ultima voluntas, & §. Sed alium, 13. *quæst.* 2. *instit. quib. mod. testam. infirm. §. Posteriore*, *c. Cum Martha*, *§. Cæterum vers. Novissimum de celebr. Missar.*

70 Item non obstat simile de testamento militis.
Quoniam, ut respondet Bald. in d. l. 1. *n.* 17. *in fin. & n.* 18...., illud procedit necessitatis causa,
quando est in hostili loco, ubi plures testes non
reperiuntur. Unde si miles testetur domi, secus
est. Quamvis autem testator sit in discrimine vitæ,
non propterea subest necessitas testium, cum plu-
res haberi possint, & sic cessat etiam consideratio
modernorum, de qua supra, *n.* 65.

71 Demum non obstat doctrina Bartol. allegata
supra *n.* 67. quia eam resellit Bald. in dict. l. 1.
n. 17. *vers. Item ridiculum est*, dicens ridiculum
esse distinguere constitutum in articulo mortis
ab eo, qui non est in mortis articulo. Contra Bart.
tenet etiam ibi Salycet in 10. *quæst.* *n.* 15. quia
omni tempore dicimur decedere, ut in *auth. de non alien. §. Ut autem*, & testatores quovis tem-
pore appellantur deficientes, l. *Testamentum*, & l.
fin. in princ. C. de Testam. Et quovis tempore quis
testamentum fecerit, tempore mortis fecisse dice-
tur, ex quo moriens in ea voluntate perseverat,
ut probatur in l. *unum ex familia. in princ. ff. de leg.*
2. & notatur per Doctores in l. *post mortem*, *C. de fidejussorib.* Dicit etiam Raphael Fulgos. in d. l. 1.
de Sacros. Eccles. Nimis subtiliter Bartolum pon-
derasse illud verbum, *decedens*, cum tamen leges
frequenter illud usurpent, nec tamen se referant
ad constitutum in articulo mortis, ut patet in l.
Cum quis decedens, in princ. ff. de administr. tutor. & in
l. *Si quis decedens, ff. de legat.* 3. & sequitur Jas. di-
cens communem, in d. l. 1. *n.* 31. *vers. Nunc postremò videndum est.*

72 Septima lectura est, quam posuit Bald. *in cons.*
284. *Dominus Raynutius, n.* 4. *vers. Non obstat lib.* 3.
73 videlicet, quod hoc c. & c. sequens non loquan-
tur in hæredis institutione, sed in legatis, & fi-
deicommissis: verum hunc intellectum reprobãt
communiter Canonistæ, qui uno ore censent ulti-
mam voluntatem secundum formam harum De-
cretalium valere in vim testamenti; & probatur
hic apertissime in illis verbis: *Testamenta, quæ Parochiani, &c.* firma decernimus permanere. Nam
si testamentum est firmum, utique & hæredis in-
stitutio, quæ est caput, & fundamentum totius te-
stamenti, ut § *Ante hæredis institutionem*, *Instit. de legat*, & c. *seq.* quamvis explicitè non loquatur
de testamento, loquitur tamen de septem testi-
bus, qui non nisi in testamento adhibentur, ut in
juribus supracitatis *n.* 3.

75 Octavam demum lecturam posuit Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *quæst.* 80. *n.* 21. *vers. Quartò nempe*, quod hic dicitur intelligendum esse in fo-
76 ro animæ. Sed iste intellectus non habet saporem,

quia hoc in fin prohibet sub interminatione anathematis, ne rescindantur testamenta condita coram Presbytero Parochiali, & duobus testibus, hæc autem rescissio non potest fieri nisi in foro judiciali. Item decretales in hac compellatione insertæ servari debent in judiciis ut supra *in proœmio in fin.* §. *Volentes*, & in c. 1. *Supra de Constitution.*

Absolutis lecturis venio ad quæstiones, &

77 Primò QUÆRO, An valeat testamentum cæci ad non pias causas factum coram Parocho, & duobus testibus ad præscriptum hujus Decretalis.

78 Præmittendum est cæcum de jure civili testari non posse, nisi quadam adhibita solemnitate, debet enim vocare septem testes, & notarium, & coram eis exprimere se velle sine scriptis testa-

79 ri. Quamvis enim testamentum cæci signetur à testibus, ut dicetur infra, ideoque similitudinem habeat cum testamento in scriptis, tamen est nuncupativum, quia testes sciunt ea quæ in testamento sunt, & ipsi testibus nuncupantur ut notat Speculat. *in tit. de instrumentorum editione*. §. 12. *incipien. Compendiosè*, n. 43. Debet etiam exprimere nomina, & indicia, & dignitates hæredum, quos instituit, & legata, & fideicommisso designare, quæ omnia scribenda sunt à notario coram testibus, vel si jam scripta erant, debent coram eis recitari: & cæcus profiteri debet ex ore proprio edicere illud esse suum ultimum testamentum, & dispositum ex animi sui sententia. Ac demum in inferiori chartæ spatio debent tam quilibet testis, quàm notarius se subscribere, & propriis sigillis testamentum obsignare, & hæc omnia fieri debent uno eodemque loco, & tempore. Quod si notarius haberi non possit, octavus testis erit adhibendus, ut per eum fortiatur effectum quod per notarium fieri debebat. Probantur hæc in l. *Hac consultissima*, ubi Bald. n. 1. C. *qui testam. facer. poss.* & §. *Penult. Instit. quib. non est per-*

80 *missum facere testam.* & cōcordat per omnia Speculat. *in d.* §. *Cōpendiosè*, n. 42. Præterquā in eo, quod dicit de sigillis testium apponēdis in octo chordulis, hoc enim servatur tantumodo in testamento in scriptis, quia cùm sit clausum, & testes videre non debeāt quæ in eo scripta sunt, ut l. *Hac consultissima*, C *de testam.* in spatio inferiori discooperto subscriptiones faciunt, & sigilla apponunt in chordulis appensis, & complicatis ad eum modum, quem accuratè describit idem Specular. *loco citat.* n. 40. At secus est in testamento cæci, quia cum sit nuncupativum, ut prædixi, nihil impedit quominus subscriptiones fiant intus in inferiori chartæ spatio, ibique sigilla apponantur; & ideo non est

81 opus chordulis. Similiter ordo in prædictis nō est de substantia, ut contra Rich. Maluer. & Cyn. cōcludit Bald. in d. l. *Hac consultissima* n. 12.... subdēs hodie secundum consuetudinem locorū hæredis institutionem, ut plurimum poni post legata etiam in vita hæredis solvenda ante legata solvenda post mortem hæredis, sequitur Jas. alios citans *in cons. 26. Omissis*, n. 1. *vol. 1*.

82 Porrò testamentū factum à cæco de jure communi non servatis solemnitatibus antedictis non valet, ut in d. l. *Hac consultissima*, & ibi notāt Bart.

83 & Bald. *in princip.* & Doctores communiter C. *qui testam. facer. poss.* Ejusmodi autem solemnitates adhiberi debent à cæco etiam in codicillis, ut est expressum in d. l. *Hac consultissima*, §. *Qua in eundem modum* & notat Specular. *de Instrumentorum editione d.* §. *Compendiosè*, n. 43. *vers. Quia si cæcus codicillari voluerit*, & hoc quoad scripturam, & testium rogationes; sed quoad numerum testium DD. non conveniunt. Nam glos. *ibi in verb. Codicillis*, recitat duas opiniones. Prima est quod in codicillis cæci requirantur octo testes, sicut in testamento, & hanc sequuntur ibi Jacob. Butrig. Bald. Fulgos. Roman. & Alex. & in hoc secundum Angel. ille tex. est singularis, secunda est quod verba d. §. *Qua in eundem modum*, non referantur ad omnia superius dicta, sed ad alia, præterquam ad numerum testium, & ideo in codicillis sufficiant quinque testes, ut l. *fin.* §. *In omni*, C *de fideicom.* & huic secundæ opinioni, in qua resedet glos. adhærent ibidem Salicet, & Paul. de Castr. & ut dicit Jas. adhibitis quinque testibus addi debet tabellio.

84 Sed quicquid sit in codicillis certè in donatione causa mortis, quæ fit à cæco, antedictæ solemnitates minimè requiruntur; sed sufficit solemnitas d. l. *fin. C. de donat. caus. mort.* ut voluit Bald. in *cons 248. An cæcus*, quod est Aloysi de Perusio, & *in cons 249. Doctor meus* quod est Marci Angeli de Perusio *lib.* 5. & idem Bald. *in d. l. Hac consultissima*, n. 13. *vers. Tamen non traho ad donationem causa mortis*. C. *qui test. fac. poss.* & lib Alex. *in addit. ad Bart. in vers. Observatis. in fin.* & in l. 2. *in extremis verbis*, ff. *de verb. obligation.* Jas. *in cons. 26. omissis*, n. 2. *col. 2. circa med. vers. Sed de donatione causa mortis*, *vol.* 1. ubi ait, se non invenisse aliquem

85 de mundo, qui contradicat Bald. & est ratio secundum eos, quia donatio causa mortis non est mera ultima voluntas, & prout in esse deducitur æquiparatur contractui, ut per DD. in l. 2. ff. *de legat* 1. Sed cæcus potest contrahere, & donare

86 inter vivos, sicut quilibet alius, Alex. *conf.* 12. *Usse instrumento donationis, lib.* 1. ergo & donare causa mortis, & quamvis Natta *repetitione l. Hac consultissima*, §. *Ex imperfecto n.* 43. & *seq.* C. *de testamen.* & Ruin. in d. l. 2. ff. *de leg.* 1. senserint solemnitates præscriptas in testamento cæci esse adhibendas etiam in donatione causa mortis; tamen non videtur recedendum à prima opinione magis communi: Unde ut cæci ultima voluntas valeat, cautela traditur à Jo. Dilect. *de art. testan. tit r. caut.* 8. n. 5. ut donent causa mortis, vel in testamento apponant clausulam, ut valeat saltem in vim donationis causa mortis, subdit tamen necessarium esse, vel ut donatarius sit præsens, vel ut notarius stipuletur pro omnibus, quorum interest, de quo per Jul Clarum in §. *Donatio, q.* 5. *vers. Sed pone*.

87 His præhabitis descendo ad quæstionem, & prima consideratione dicendum videtur nec de jure canonico valere testamentū cæci ad non pias causas cōditū absque solēnitate d. l. *Hac cōsultissima*, C. *qui testam. facer. poss.* ex fundamētis infrascriptis, &

88 Primò, quia lex generalis posterior non tollit legem specialiter loquentem, Dyn *cons.* 27. n. 3. *vers. Item ex hoc resultat*, Ban. in l. *Hujus, in fin. ff. ad Trebellian.* quin potius distinguitur, & limitatur per legem antiquam ne videatur illam corrigere Host. *in sum. de consanguinit. & affinit.* §. *Consueverunt sub* §. *qualiter arbor. vers. Nono quæritur.* Abb. in c. *Non debet n.* 8. *vers. Et hanc opinionem, eod. tit.* & ita tenere omnes DD. dicit Castill. *cons.* 10. *In facto supponetur, num.* 5. *vers. Ad testamentum*

tnm, sed tex. in d. l. *Hac csnsnltißima*, specialiter loquitur de testamento cæci, ut dicit Bald. *ibi n. 2. vers. Nam hac lex est specialis inter cæcos*: ergo non tollitur per hanc Decretalem generaliter loquentem, sed potius hæc per illam distinguitur, & limitatur.

89 Quo argumento, ut refert Bald. in d. l. *Hac consultißima, d. n.* 2. dicebat Marcus de Fano cæcum
nec inter liberos testari posse absque solemnitate
90 d. legis, quia species derogat generi, ut l. *Sanctio legum ff. de pœn.* ergo debet servari etiam inter liberos: & idem firmant in d. l. *Hac csnsnltiß ma* Raphael Fulgos. & Ludovicus Roman. & idem Raphael *cons. 90. incip. Super eo, n. secundo*, Et con-
91 firmatur quia text. in d. l. *Hac csnsultißima, C. Qui testam. facer. poss.* habet specialem rationem ibi expressam in extremis verbis, videlicet, ne locum ullum relinquat insidiis tot oculis spectata, tot insinuata sensibus, tot insuper in tuto locata manibus: ergo lex posterior hujus c. esto generaliter correxerit legem civilem de numero septem testium, juxta secundam lecturam Hostien. de qua supra *n.* 40. tamen non censetur eam correxisse in casu dicti testamenti cæci habentis peculiarem rationem, ex traditis per Anch. *cons. 222. Subtiliter, n. 1. vers. Secundo hoc idem.*

92 Secundo idem suadetur, quia nunquam lex generalis corrigit legem specialem, quando invicem compatiuntur. Ang. *cons. 214. Primò est videndum, n. 2. vers. Si autem diversa sunt*, Lap. *alleg.* 88. n. 5, quod est Consilium Collegii Perusini, sed hoc casu lex civilis, & canonica invicem compatiuntur, quia lex civilis servari potest in testamẽto cæci, & lex canonica in testamento aliorum: ergo illa per hãc non corrigitur: facit c. *Cum ex-*
93 *pediat, de elect. lib. 6.* Et consequenter lex civilis, cùm non sit contraria canoni, servanda erit etiam in foro ecclesiæ, ut tenent in c. 1. *infra de novi oper. nunciat.* Abb. Antiq. *n.* 2. Jo. Andr. n. 5. & communiter DD. Anchar. in c. *Canonum statuta, in* 1. q. n. 44. *supra de constitution.*

94 Tertiò facultas testandi corã Parocho, & duobus testibus generaliter unicuique concessa per jus canonicum, ut hic, non comprehendit personas alioqui inhabiles, ut probatur in l. *Prima* juncta glos. *in verb. Habeat. C. de Sacros. Eccles.* nam tex. dixit; Unusquisque habeat liberam potestatem reliquendi collegiis, aut locis piis: & tamen per illam legem qui aliàs erant inhabiles non censentur habilitati, ut possint testari ad pias causas, ut tenet præcitata glos. & est communis opinio, ut dicit Jas. *ibi n. 12. & seq. in lectura Papien.*
95 ideoque pupillus, qui de jure communi testari non potest, etiamsi pubertati proximus sit, nec ad pias causas testari potest, ut firmat Bart. in d. l. *1. n. 18. C. de Sacros. Eccles.* & ex communi sententia Julius Clarus *in §. Testamentum, q. 5. vers. Hinc re-*
96 *fertur.* Sed cæcus de jure communi est inhabilis ad testandum nisi servata forma d. legis *Hac consultißima, C. qui test. facer. poss.* ponderando verba, *non potest*, quæ negant potentiam, ut in puncto advertit Raphael Fulgos. *cons. 99. super eo, n.* 2. ergo non cẽsetur habilitatus per facultatẽ generaliter concessam in hoc c. testandi coram Parocho, & duobus testibus.

97 Et confirmatur, quia non detrahitur solemnitati legali, nisi quatenus invenitur expressum, ut c. *Ad audientiam, infr. de decim.* cap. *Ecclesia vestra*
Ross, Fagnan, in 3. Decretal, Tom, 4.
il secundo, in fin. sup. de elect. l. *Sancimus, C. de testam.* l. *unic. C. de inoff. dotib.* & ita in proposito arguit Speculator *in tit. de instrum. edit. §. Compendiosè, n. 11.*

89 Quartò, quatenus hoc casu lex civilis, & canonica invicem essent oppositæ, tamen in his, quæ merè spiritualia non sunt, aut à spiritualibus non dependent, prout est testamentum cæci ad non pias causas, statutum juris civilis contradicens juri canonico observandum est in terris Imperii, jus canonicum in terris ecclesiæ, in quibus habet temporalem jurisdictionem, ut notat Jo. Andr. cap. *2. de reg. jur. lib. 6. in prima glos.* & in specie nostra Angel *cons. 233. Punctum est, n. 5. vers. Et*
99 *attendendum est*, nec Papa in his casibus potest tollere legem civilem, glos. *hic in verb. Improbamus*, ibi, Nec forte posset tollere leges quantum ad eos, qui non sunt de sua temporali jurisdictione, arg. c. *Si duobus, de appell.* & c. *Novit de judic in.* Anchar. *hic num 8. vers. praterea non videtur*, & Imol. *num.* 10. Menoch. *de præsumpt. lib. 1. quæst.* 80: n. 22.

Non obstat quod hoc c. loquatur in materia peccati, eo quod lethalis culpa sit non exequi rationabilem voluntatem defuncti, de qua certitudinaliter constat, c. *Ultima voluntas*, 13. q. 2. l. 1. C. *de Sacros. Eccles.* & constat ex dictis supra in 5. Lectura Antonii de Butr *n* 54. & in materia peccati servari debeat jus canonicum etiam in foro civili, c. *Novit. de judic*

100 Nam responderi potest negando assumptum, quia ut inquit Corn. *cons. 137. Placet mihi, n. 1. vol. 2.* solemnitas numeri testium est à jure introducta propter suspicionẽ falsitatum, & fraudum, quæ plerumque committebantur in ultimis voluntatibus, l. *final. C. de fideicsm.* & præcipuè in testamento cæci, ut l. *Hac csnsultißima, C. qui test.*
101 *facere poss.* & dictum est supra *n. 91.* Non ergo videtur non habere conscientiam læsam qui non credit duobus, vel tribus testibus quantumcunque idoneis, & omni exceptione majoribus, qui-
102 bus lex civilis ex rationabili causa nõ credit. Debet enim conscientia regulari ex his, quæ à juribus sunt disposita, Bald. *csns. 295. Fama vicini*, n. *2. in fin. & csns. 298. Hac materia, n. 7. lib. 1.* & con-
103 stat ex dictis supra n. *60. 61.* unde in simili cum lex præsumat natum ex uxore esse filium mariti, filius ita credere debet, quamvis forte mater fuerit ab alio cognita, & dicat illum esse natum ex adulterio, ut volunt Doctores, in l. *Filium diffinimus, ff. de his qui sunt sui, vel alien. juris*, & in l. *Si vicinis, C. de nupt.* & in c. *Transmissa, infr. qui fil. sint legitimi*, redarguentes de fatuitate quemdam Regem, qui dimisit regnum, quia mater in articulo mortis dixerat eum non esse filium Regis sui mariti, & conveniunt Doctores quod talis non tenebatur matri credere in foro conscientiæ, quia non credit lex cui debebat se conformare. Eodem igitur modo cum in testamento ad non pias causas lex civilis non credat duobus, vel tribus testibus qualiscũque sint dignitatis: ita nec hæres ab intestato succedens tenetur credere, & propterea non peccat si eis non credit innixus legis authoritati, c. *Qui peccat, 23. q. 4.* & consequenter cum versemur extra materiam peccati, servanda erit lex
105 civilis in foro civili, quamvis contradicat Canoni, secundum Jo. Andr. & Angel. *in locis supracitatis, n. 98.*

Quod si urgeas: Imò hæres ab intestato tenetur
credere duobus, vel tribus testibus, quia lex Di-
vina dicit, *In ore duorum, vel trium stet omne ver-
bum*, Matthæi 18. in aliis concordantibus, de qui-
bus infra *n.* 115. *&* 118. & ita peccat, si eis non cre-
dit tanquam Divinæ legis transgressor, c. *fin. de
consuetud.*

106 Respondetur primò legem civilem posse jus
divinum, naturale distinguere, & adjuvare, il-
lique addere, vel detrahere, ut est expressum in
l. *jus civile*, juncta glos. *prima ff. de just. & jur.* &
ideo lex civilis, qoemadmodum & canonica di-
stinguunt illud Evangelii, *In ore duorum*, & c. ut
non procedat in multis casibus, in quibus plures
requiruntur, ut c. 1. *&* 2. 2 *q.* 4. l. *Testium*, *& de
testibus*, l. *fin.* C. *de testam.* l. *Hac consultissima*, C *qui
testam. fa. pos.* Ita ad literam Innoc. in c. *Quæ in
ecclesiarum*, *n.* 4. *supra de constitutionibus*, glos. *fin. in*
l. 1. *ff. d. Constit: Principum*, dicens legem huma-
nam posse distinguere legem Dei, quæ est, ut in
ore duorum, vel trium stet omne verbum. Sicut
distingunt testamentum ab aliis, ut l. *fin.* C: *de fi-
dei commiss.* Bart. in 1. *Const. ff. n* 6. *vers. Item quæ-
ro quid de rescript.* Bald. in auth *Ad hæc*, *n.* 6 C. *de
usur.* & in l 2. *ad fin. vers. Sed quæris*, C. *de præcib.
Imper. offerend.* Anchar. *hic n.* 3 *notabili. vers. Po-
test tamen jus civile*, & Imol. *col.* 6. *circa fin. vers. Et
istam partem videtur velle Felin.* alios cumulans in
d. c. *Quæ in ecclesiarum*. *n.* 2. Quod præcipuè locum
habet secundum eum, in 2. *limitatione*, *n.* 17. quan-
do lex Principis interpretando jus Divinum sta-
tuit in his, in quibus habet jurisdictionem, idest
in rebus prophanis, ut est testamentum ad non

107 pias causas. Alioquin si lex humana non posset
determinare in aliquo casu majorem numerum,
quàm duorum, vel trium testium, eo quod obsta-
ret lex Divina, sequeretur ut nec lex Canonica
potuisset præscribere majorem numerum, prout
fecit in c. *Præsul.* 2. *q.* 4. unde Jo. Andr. in c. *Actus
legitimi*, *n.* 5. *vers. In contrarium. de reg jur. lib.* 6.
dicit Papam immusate authoritatem illam, *In
ore duorum*, *&c.* addendo, & minuendo per d. c.
Præsul. & c. *In omni, de testib.* c. *Parvulos*, *de conse-
crat. dist.* 4.

108 Secundò, respondetur eandem authoritatem,
In ore duorum, & c. non esse referendam ad ma-
jorem numerum, sed ad minorem, ita ut sit sen-
sus, In ore duorum ad minus stet omne verbum.
At non excludit majorem numerum, quia quædã
sunt causæ, quæ plures quam duos exigunt testes.
Ita est expressum in c. *Licet universis*, *sup. de testib.*
ubi glos. *in verb. Duorum*, exponit, idest non pau-
ciorum, glos. *final. in summa*, 2. *q.* 4. ubi ait; Ideo
dicit trium, quia quandoque, secundum canones,
plures quàm duo requiruntur, sed nunquam pau-
ciores; Imol. *hic n.* 13 *col.* 36. *post med. vers. Et pro
ista parte.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *q.* 80. *n.* 23.
vers. Quod verò ait.

109 Neque obstat quod supradicta expositio videa-
tur contra textum nostrum, in quo habetur leges
civiles requirentes numerum septem, vel quin-
que testium repugnare legi divinæ, cum scriptum
sit, *In ore duorum*, &c. Etenim, ut respondet Me-
noch. *ubi supra*, quod hic dicitur esse alienum à le-
ge divina, ut non valeat testamentum conditum
sine numero quinque, vel septem testium, intelli-
gi debere esse alienum, non quod ei omninò ad-
versetur, sed esse remotum, hoc est, esse ultra jus
divinum.

110 Ultimò, pro hac parte adducitur authoritas
Cardin. *hic n.* 7. qui in fortioribus terminis firmat
non valere testamentum cæci factum ad pias cau-
sas, non servata forma l. *Hac consultissima*, C. *qui
testam. facer. poss* & refert se ita consuluisse, quia
est forma specialis, quæ non intelligitur sublata
per hanc dispositionem generalem, ut in reg. *Ge-
neri*, *lib.* 6. & subdit specialiter facere tex. in l.
In testamentis. juncta glos. *ult*: C. *de testam. sed* & ali-
às restringitur dispositio generalis, ut evitetur
correctio jurium, c. *Cum sis, cum sua glos. de usu pall.*
arg. c. *Ecclesia, il secondo de elect.*

Ego confirmo opinionem Cardinalis duplici-
ter. Primò, quia cæcus testari non potest inter li-
beros, non servata forma d. l. *Hac consultissima*, ut
tenent DD, supracitati, *n* 89. *&* 90. ergo nec ad
pias causas testari potest sine prædicta solemnita-
111 te. Tenet consequenter, quia major est favor li-
berorum quàm piæ causæ. Dicit enim Augustinus:
Quicunque vult exhæredato filio hæredem facere
ecclesiam, quærat alterum qui suscipiat, non Au-
gustinum; imo Deo propitio nullum inveniet;
refertur in c. *ult*: 17. *quæst. ult.* Deinde quia illa lex
est specialis in testamento cæci: & tex. in c. *Re-
latum, infra eod.* est specialis in testamento ad pias
112 causas. Inter species verò illa derogat alteri, quæ
est specialior, sicut individua derogant speciei, ut
notat Dyn. in c. *Generi, de reg jur. lib.* 6. Bald. in
d. l. *Hac Consultissima n.* 2. Sed illa lex cum sit re-
stricta ad testamentum cæci, etsi specialior, quam
tex. in d. c. *Relatum*, quod loquitur de testamen-
tis aliorum indefinite: Ergo huic per illam dero-
gatur.

113 Sed præmissis minimè refragantibus, existimo
contrariam opinionem esse de jure veriorem, id
est valere testamentum cæci ad non pias causas
conditum coram Parocho, & duobus testibus ad
præscriptum hujus Decretalis. Quod efficaciter
114 sic probo. Leges civiles requirentes numerum
septem testium in testamentis sunt contra jus di-
vinum, ut disertis verbis dicitur in hoc c. Nam re-
gula juris Divini habet *Deuteron.* 17. *&* 19: *Matt:*
115 18. *Io.* 8. *In ore duorum, vel trium testium stet omne
verbum*. Ergo non sunt servandæ, ut c. *Quæ con-
tra* 18. *dist.* c. *Si eis qui*, 11. *q.* 3. c. *final. de consue-
tud.* c. *final. de præscription.* Hostien. *hic n.* 4. *in
verb. Consuetudinem.* Nam, ut inquit Bald. in l.
116 *Habeat*, C. *de Sacros. eccles.* & post eum Anchar. *hic
n.* 3. Imperator est Vicarius Dei, Sed Vicarius
& Procurator non potest venire contra factum
Domini, ut l. *Si hominem*, *ff: mandat.* Imo qui
117 legibus Imperatoris, quæ contra Dei veritatem
feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande
præmium, dicit dex. in c. 1. 9. *dist.* & in c. *Iulianus.*
& in c. *Si Dominus*, & in c. *Qui resistit.* 11. *q.* 3. & in
proposito notat Abb. *hic n:* 8. *post. med. vers. Ego
autem.*

118 Nec dicatur hoc jus divinum esse judiciale, &
ideo evacuatum per Adventum Christi, ut per D.
Thom. in 1. 2. *q.* 103, *art.* 4. *& qu.* 104. *art.* 3. Imo
enim est motale secundum Abbatem loco cita-
to. Instruit namque qualiter homines vivere de-
beant, ut c. 1. 2. *q.* 5. Nam præceptum est ne quis
auferat rem alienam, quod est præceptum mora-
le, c. *pænale* 14. *q.* 5. Sed quia in dubium revocari
posset quando constet rem esse alienam, datur alia
regula, videlicet *in ore duorum, vel trium*, &c.
Ego ultra Abbatem hoc aliter deduco. Nam hoc
præ-

præceptum habetur in Evangelio, dicitur enim
*Matth. 18. Adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in
ore duorum, vel trium testium stet omne verbum.* Item
Christus *Io. 8.* exhortabatur Judæos, ut deberent
in eum credere, quia de hoc constabat per duos
testes, & duorum hominum testimonium verum
est, c. *In omni, de testib.*
119 In lege autem Evangelica nullum præceptum
continetur, quod non sit juris naturalis, præter
præcepta de Sacramentis, & de Fide, ut docet S.
Tho. in 1. 2. *q.* 108. *art.* 1. *&* 2. Covar, *in 4. Decre-
tal. c. 6. §. 10. n. 1.*
120 Hoc igitur præceptum in ore duorũ, absque du-
bio est morale, seu juris naturalis, & ideo per le-
gem humanam alterari non potest cum sit immu-
tabile, *c. fin. de consuetud.* cap. *Non est peccatum*, §.
Tuis, ita, & ibi glos. 1. *6. dist.* S Th. *in 4. sent. dist.*
121 2. *q.* 1. *art.* 4. *q.* 1. *ad* 2. Quod adeo verum est, ut si
Princeps etiam Papa leges conderet adversus ea
quæ dicit Dominus, non diceretur condere, sed
potius convinceretur errare, c. *Sunt quidam, 25. q.*
1. & Constitutiones sive ecclesiasticæ, sive laica-
les, si naturali juri probentur contrariæ, sunt
penitus excludendæ, ut dicit tex. in cap. *fin. 9. di-*
122 *stinct.*
Præterea leges civiles de numero testium in te-
stamentis adhibendo sunt contra Sanctorum Pa-
trum instituta, ut similiter hic dicitur in littera, &
in summa, & in c. 1. 2. *q.* 4. In c. *Licet universis, supr.
de testib.* & in c. *proxim. infr. eod.* Host *hic n. 3, in
verb. Institutu.* Igitur non sunt servandæ, quia qui
omnipotentem Deum metuit, contra Sanctorum
Patrum instituta aliquid ullo modo agere non
consentit, c. *Qui omnipotentem* 11. *q.* 3. Imo ut in-
quit Zosimus Papa in c. *Contra. 25. q* 1. Contra
statuta Sanctorum patrum condere aliquid, vel
mutare, nec hujus quidem Sedis potest authori-
tas. Igitur quanto minus authoritas Imperialis?
c. *Duo sunt*, & cap *Si Imperator, 96. distinct.* cap.
123 *Solitæ, de major. & obedient.*
Rursus hujusmodi leges in hoc c. dicuntur esse
contra generalem ecclesiæ consuetudinem, quæ
ita obligat sicut præceptum, ut in c. *In his* & in
c. *In ecclesiarum, 9. distinct.* & notat glos. in *sum-
ma, de pœnit. distinct. 5.* & in terminis nostris Abb.
*hic n. 9 vers. Item sunt contra generalem ecclesiæ con-
suetudinem.*
124 Accedit quod impugnans testamentum ob de-
fectum solemnitatis omissæ in numero septem te-
stium peccat mortaliter, secundum Abb *hic n. 7.*
& irrefragabiliter probat hæc littera, dum hoc
prohibet sub pœna excommunicationis: nam ex-
communicatio ferri nõ potest nisi pro culpa mor-
tali, ut c. *Nemo*, & c. *Nullus, 11. q 3.* Deformitas
autem, & malitia, in qua consistit ratio formalis
125 peccati, surgit hoc casu ex quatuor capitibus.
Primò, quia talis impugnatio, ut ostensum est
126 supra, est contra præceptum Divinæ legis cujus
transgressio semper est mortalis. Nam pecca-
tum est dictum, vel factum, vel concupitum con-
tra legem æternam, ut diffinit Augustin. *lib. 22,
contra Faustinum, c. 24. in princ.* & explicat S. Tho.
in 1. 2. *q.* 71. *art.* 6. *&* in 2. *sentent. dist. 22. art. 2.* vel
secundum Ambros. relatum ab eodem D. Thom.
in 1. 2. *q.* 109. *art.* 4. *in corpore.* Peccatum est præ-
127 varicatio legis Divinæ, & cælestium inobedientia
præceptorum. Secundò, quia talis impugnatio est
contra jus naturale, quia præceptum illud, *In ore
duorum*, morale est, ut ostensum est supra *n.* 118.
& omnia præcepta moralia sunt de lege naturali,
S. Thom in 1. 2. *q.* 87. *art.* 5. *in corp. & in 4. sent.*
128 *distinct.* 2. *q.* 1. *art.* 4. *q.* 1. *ad* 2. Quicquid autem
contrariatur legi naturæ peccatum est, ut idem
docet in 2. 2. *q.* 133. *art.* 1. *in corp. & quæst.* 142.
art. 1.
129 Tertiò, quia est contra instituta Patrum, & pro-
hibitionem Ecclesiæ, ut hic patet, quæ pariter
obligant sub mortali, d. c. *Qui omnipotentem*, 11.
q. 3. cap. *Quisquis præceptis*, 14. *q.* 1. Gemin. post
Archid in c. *Detestanda, in princ. vers. An scienter
faciens. de concess. præben lib. 6.* & scripsi plenius in
c. *Si quis. n 38 & 39. de Regular.*
130 Quarto, quia talis impugnatio dicitur hic es-
se contra generalem ecclesiæ consuetudinem, cu-
jus transgressio pariter inducit culpam lethalem,
non secus ac transgressio præcepti, ut c. *In his, 11.
dist.* & c. *Quæ contra. 8. dist.* Cum igitur impugna-
131 tio testamenti ob defectum solemnitatis in nu-
mero testium sit culpa lethalis, hinc necessariò se-
quitur, ut leges civiles irritantes testamenta cum
pauciori numero, quàm septem, vel octo testium
tanquam peccati nutritivæ, non sint servandæ, ut
c. *fin. de præscript.* ibi, Cum generaliter sit omni
constitutioni derogandum, quæ absque mortali
peccato non potest observari, ubi Host. *n. 5.* & Jo.
Andr. *n. 2. in fin.* exponunt verba illa, *omni con-
stitutioni*, idest sive sit imperialis, sive alia quæ-
cunque. Neque enim potest servus contra domi-
num, imo semper in talibus recognoscendus est
Imperator cælestis contempto terreno, c. *Iulia-*
132 *nus*, & cap. *seqq.* 11. *q.* 3. Item lex debet esse ra-
tionabilis & justa, c. *Erit autem lex, 4. dist.* Cum
sit sanctio sancta, jubens honesta, prohibens con-
133 traria, l. 2 *ff. de legib. glos. in §. Constat, in verb. Lex
est, instit. de jur. nat. gent & civil.* Et cum hoc casu
agatur de observatione legis divinæ, ac de pec-
cato vitando, sequitur pernecesse, ut hoc c. ser-
vari debeat etiam in testamento cæci, non solum
in terris Ecclesiæ, sed etiam in terris Imperii, &
tam in foro canonico, quam in foro civili. Ad hoc
tex. mirabilis in c. *Quæ contra mores, 8. dist.* &
in c. *Si in qui*, 11. *q.* 3. & in c. *Novit.* cum materia,
supra de judiciis, & constat ex dictis supra *num.* 45.
& 49.
134 Et confirmatur quia dicta Apostoli prævalent
dictis Imperatorum, l. 1. C *de secund. nupt.* & ibi,
135 notat. in glos. *fin* & c. *penult. infra de secund. nupt.*
Sed ex dictis Apostoli habemus testamentum
conditum coram duobus, vel tribus testibus im-
pugnari non posse ex defectu solemnitatis. Er-
go, &c. minor patet ad *Galat.* 3. ubi sic legitur:
Fratres, secundum hominem dico, tamen hominis
confirmatum testamentum nemo spernit, aut su-
perordinat. & ibi glos. Magistri sententiarum ex-
ponit; Confirmatum testamentũ morte testatoris
nemo spernit, ut dicat non valere, cũ benefactum
esse apparet, aut superordinat, aliquid de rebus
istis disponens, sed est in authoritate canonum.
Quem locum explicans Bart. in l. 1. *n. 81. vers. Sed
ab Apostolo, C. de sacros. Eccles.* sic ait: (Confirmatũ
testamentum, scilicet quod duobus, vel tribus te-
stibus confirmatum est. Item morte testatoris,
nec dicit adita hæreditate, vel alia juris solemni-
tate. Item ex eo quod dicit, nemo spernit, appa-
ret quod nec Imperator potest illud annullare.

Item ex eo quod glos. dicit, quod est in authoritate Canonum, appatet quod illud debent observare sive in terris Ecclesiæ, sive Imperii. Item ex eo quod dicit, nemo spernit, ut dicat non valere, cum beneficium esset, apparet, quod tollitur omnis exceptio juris civilis,) Hæc Bart.

136 Ac demum quotiescumque ex constitutione, vel præcepto principis præsumitur verisimiliter peccatum futurum ; tunc tali constitutioni, vel præcepto non est parendum, ut notat Innoc. in c. *Inquisitioni*, n. 3. *vers. Sed quid Papa, de sent. excommunic.* Ad hoc c. *Litteras, in fin. de restitut. spoliat.* & notat Batt. in l. 1. n. 80. *vers. Praterea, C. de sacros. Eccles.* dicens, in his, in quorum observatione emergunt peccata, jura canonica legibus prævalere; ut l. *Privilegia. c. eod.* & ibi notat glos. in *in verb. Ambitionis*, Jo. Andr. in c. 2. *de re judicat. lib. 6.* Sed ex legibus irritantibus testamentum

137 absq; numero septem, vel octo testium, verisimiliter præsumi potest, peccatum futurum. Ergo hujusmodi legibus non est parendum; minor patet ex dictis in præcedenti fundamento à n. 124. Sed ulterius probatur, quia multoties potest contingere ut testator morti proximus instituat extraneum hæredem coram quatuor, vel quinque testibus ; vel cæcus coram septem, eo quod ob temporis augustiam major numerus, vel notarius præstò esse non possit. Et quia hæc ultima voluntas per q quatuor, vel quinque testes secundum leges civiles probari non poterit, venientes ab intestato occupabunt hujusmodi hæreditatem contra voluntatem domini ; & sic cum peccato, c. *Pravale*, 14. q. 5. cap. *Ultima volun-*

138 *tas*, 13. q. 2. Nec eos excusabit legum authoritas, quia quamvis ordinaverint numerum tot testium ad fraudes vitandas, tamen si in rei veritate cesset hæc fraus, venientes ab intestato nec sunt tuti in foro animæ, nec in foro civili, ex traditis per Innocent in c. *Quia plerique*, n. 5. *vers. Imo plus videtur, de immunit. eccles.* Ubi notabiliter vult, ut quamvis princeps ex justa causa possit statuere contra jus naturale, id est gentium, puta transferendo dominium de uno in alium; tamen ubi cessat illa causa, constitutio servanda non est, quia

139 constitutiones quæ veniunt contra salutem animæ, non sunt servandæ, nec authoritas juris civilis potest aliquem à peccato excusare, ut not. gl. 1. *ad fin.* in c. *Inter hac*, 33. q. 2. & sequitur Butr. in c. *Qua in ecclesiarum*, 23. *vers. Sed si causa cessat, de constitutionib.* & *ibi* etiam Imol. *num.* 20. *in fin. vers. Quid autem si statutum, & Felin.* 29. *vers. Secunda declaratio*, Boer. *decis.* 38. n. 7. & alii plures apud Anton. Gabr. *comm. conclus. lib.* 3. *in tit. de jure quasit. non toll. concl.* 4. n. 1. quo argumento in proposito utitur Abb *hic num.* 10. Ad hoc c. *Cum contingat, de jurejurand.* cap. *Quamvis*, *de pactis, lib.* 6. & c. *fin. de praescript.* & per hoc con-

140 cludit Abb. Judices sæculares posse compelli ad observantiam hujus Decretalis arg. c. *Licet de jurejur. lib.* 6.

141 Non obstant modo argumenta contraria. Ad primum enim, de quo supra n. 88. respondetur hanc decretalem non currigere jus civile, etiam in numero septem testium, sed declarare illius irrationabilitatem. Nam cum lex civilis esset nulla ipso jure, ut plenè probatum est supra à n. 113. opus non fuit, ut per jus canonicum corrigeretur, ut *hic* per Butr. *num.* 3. *vers. Ego credo*, & Abb. n. 11. & notat Butr. in l. *Habeat num.* 75. *vers. Et adverte, C. de sacros. Eccles.* ubi dicit hoc cap. cum seq. non procedere statuendo, sed declarando. Nec relevat quod dicit Imol *hic col.* 7. *in fin vers. Nec obstat praedictis*, videlicet hanc decretalem procedere non solum declarando, sed etiam statuendo, seu interdicendo quia prohibet ne testamenta impugnentur ob defectum solemnitatis juris civilis in numero septem testium : nam respondetur præsupposita declaratione irrationabilitatis ; statutum, seu interdictum subsequens non esse correctorium, quia perinde est, ac si pontifex dixisset, Declaramus legem civilem esse irrationabilem, ac nullam, & ideo statuimus eam non esse observandam;& sic non corrigit ad hoc c. constitutionem, ibi, *declarantes, decernimus, de sent. excomm. lib.* 6. & c. 1. & ibi Gemin. *in* 1. *notab. de cler. agrot. eod. lib.* Hæc autem irrationabilitas æquè reperitur in testamento cæci, atque aliorum, ut ex dictis constat ; imo major est in testamento cæci, quia cum in eo non sufficiant septem testes, sed præterea requiratur tabellio, aut in ejus defectum octavus testis. ut l. *Hac consultissima, C. Qui test. fac. poss.* hæc solemnitas magis distat à lege Divina, qua scriptum est, *In ore duorum, vel trium*, &c. ut hic. Nec applicatur simile de testamento cæci inter liberos, de quo supra *num.* 89. quia hoc casu non agitur de derogando speciali dispositioni legis civilis in testamento cæci, sed de declarando illius irrationabilitatem, ut proximè dictum est.

Non obstat confirmatio, de qua supra n. 91. quia eandem rationem falsitatis, & fraudis vitandæ habent leges requirentes numerum septem testium, ut l. *final. C. de fideicomm.* ibi (Lex etenim ne quid falsitatis incurrat per duos forte testes compositum testamentum, majorem numerum testium expostulat, ut per ampliores homines perfectissima veritas reveletur. Et tamen per hoc c. declarantur irrationabiles, & contra legem Divinam, sanctorum Patrum instituta, & generalem Ecclesiæ consuetudinem: Ergo eodem modo declaratur irrationabilis lex requirens octo testes in testamento cæci. Præterea ad hanc suspicionem falsitatis egregiè respondet Hust. supra citatus in 2. *lectura*, n. 41. & *seqq.*

Ac demum, ut eleganter inquit Bald. *in consil.* 352 *In puncto juris, in princ. lib.* 4. ubi veritas, ibi solemnitas de jure Canonico, ut in hoc cap. & in c. *seq.* Nam jus Canonicum deservit juri Divino, & non humano, & ambulat sicut prædagogus Divinæ legis in justificationibus Divinis, & non apicibus humanis, sicut dicitur de bona fide, quod vadit post veritatem, & non post subtilitatem, l. *Si fidejussor*, §. *Quadam, ff mandati.*

Ad secundum de quo supra, n. 92. patet responsio ex jam dictis. qui hoc casu non versamur in correctione legis specialis præcedentis, sed in declaratione irrationabilitatis illius, & sic lex civilis, & canonica se invicem non compatiuntur, ideoque servanda est lex canonica, ut ostensum est supra, n. 133.

142 Ad tertium, de quo supra, n. 94. respondetur negando minorem: nam cæcus non est inhabilis ad testandum nisi de jure civili non servata forma illius, l. *Hac consultissima, C. qui testam. facer. poss.* quæ tamen tanquam irrationabilis, & repugnans juri Divino, & naturali, nullius est roboris,

boris, & ideò non potuit cæcum inhabilitate.

Ad confirmationem positam nu. 97. similiter respondetur legem Canonicā in hac materia non detrahere solemnitati juris civilis, sed declarare illius irrationabilitatem, ut sępius repetitum est.

Ad quartum, de quo supr. n. 98. respondetur legem civilem requirentem numerum septem, vel octo testium ad validitatem testamenti, esse nutritivam peccati, ut ostensum est suprà à n. 124 unde in concursu servari debet lex Canunica ubique locorum, & tam in furo civili, quàm in foro ecclesiastico, ut similiter probatum est suprà n. 45. 49. 133. & seqq.

Nec obstat ponderatio Cornei: Imò enim qui non credit duobus, vel tribus testibus idoneis, habet conscientiam læsam, ut ostensum est suprà nu: 137. nec lex civilis potest eum à peccato excusare, ut similiter monstratum est suprà nu: 114. & 139. & ad suspicionem falsitatis adæquatè responsum est suprà in secunda lectura num: 41. & seqq: ex dictis Host nec applicatur simile de Regulu, qui non credit marri. Quoniam eo casu agebatur de testimonio unius tantum, cui etiam secundùm legem Divinam non est credendum: nam ut legitur Deut. cap 17. In ore duorum, vel trium test um peribit qui interficietur: Nemo occidatur uno contra se dicente testimonium. Et in c. Licet universis, de testibus, dicitur, Nulla est causa, quæ unius testimonio, quamvis legitimo terminetur; & nihilominus regulus ille summ ope laudatur à Canonistis, ut per Mar. Soccin. in c. Omnis, num: 9. infrà de pœnit: & remiss.

143 Neque obstat quòd lex civilis possit jus divinum, vel naturale distinguere, & illi detrahere, quia hoc negatur, ut plenè probavi in c. Quæ in Ecclesiarum, num: 142 suprà de Constitut: & fusiùs in c. Cum pridem, à num: 76. & seqq: de pactu. Præterea hoc non esset distinguere, sed corrigere, & destruere jus Divinum, & naturale, quod non potest lex humana. Host. in summa de rescript. §. Quas vires habeat, vers: Sisit destructivum juris Divini: nam lex Divina præcipit, ut stetur duobus, vel tribus testibus in quacunque materia: Lex autem civilis mandat, ut non stetur in testamentis, quæ sunt opposita, & constat ex dictis num: 114. & num: 166.

144 Nec refragatur, quòd lex Canonica quandoque requirit majorem numerum, ut in cap. Præsul, 2. q. 4. ubi requiritur numerus septuaginta duorum, vel quadraginta quatuor, vel viginti septem testium ad damnandum Cardinalem Episcopum, Presbyterum, vel Diaconum. Nam re-

145 spondetur illum textum esse intelligendū, quando testes non sunt omni exceptione majores: secus si sint laudabilis vitæ, ut declarat Gratian. in § fin. ead. caus. & q. & Abb. hic n. 16. vers. Nec obstat.

146 Host. in c. Licet universis, n. 3 suprà de testibus, & ibi etiam Jo. Andr. n. 4. vers: in glos: 3. facit Concilium Trident. sess: 13. cap: 7. & cùm lex Divina non præscribat qualitatem duorum, vel trium testium, benè potuit lex canonica declarare, ut in condemnando Episcopo Cardinali duo, vel tres testes debeant esse omni exceptione majores, alioquin requirantur septuaginta duo, ut sic numerus suppleat defectum in re gravissimi momenti; ad glos: in l. Testium fides, in ver: Numerus, ff. de testibus prob. ad Ju. Monach. in c. 1. num: 7. vers: Item idem operatur numerus, eod: tit: lib: 6. Anton. Gabriel. de testib: concl: 6. Cæsar de Graff. decis: 175. aliàs 5. num: 8. & seqq: de sponsal. vel dicas, dispositionem d. cap: Præsul, procedere de juris rigore, qui non est servandus secundùm Host. & Jo. Andr. locis citatis suprà num: 145.

147 Nec obstat si replicetur, quòd ex hoc cap. minimè requiratur, ut testes in testamento adhibendi sint omni exceptione majores, sed tantùm ut sint idonei, ut in littera. Nam respondetur legem canonicam in testamentis fuisse contentam, ut testes essent simpliciter idonei. At in condemnādo Episcopo Cardinali ob rei gravitatem non fuit contenta, ut essent idonei simpliciter, sed amplius requisivit, ut essent majores omni exceptione, ut per Gratian. loco cit. Quare præsupposità testium habilitate secundùm quod Canones requirunt, nullus datur casus, in quo de jure canonico non sufficiant duo, vel tres testes. Imo glos. in d. c. Præsul, dicit duos testes sufficere etiam ad

148 convincendum Papam, & idem dicit Abb. hic d. n. 16. Surd. cons: 12. n. 32. & 33. licèt de illa glos: sit mirandum, ut dicitur in notis ad d. c. Præsul.

149 Nec prædictis refragatur tex: in c. Licet universis, supr de test. b. in illis verbis; (Licet quædam sint causę quę plures, quàm duos exigant testes) quoniam tex: non dicit plures, quàm tres, sed plures, quam duos, innuens per hoc non esse quidem contra legem Divinam, ut tres requirantur, quia Divina Scriptura loquitur alternativè, in ore duorum, vel trium; & ideo ad Ecclesiam spectat determinare casus, in quibus duo non sufficiunt, sicut fecit in testamentis, in quibus ultra duos testes voluit etiam Parochum esse adhibendum, ut hic, & latiùs dictum est suprà n. 59. & n. 146 sed benè est contra legem divinam, ut requirantur plures, quàm tres. Nec in hoc contradicit textus in d. c. Licet universis. Imò ita est intelligendus, quia alioquin esset contrarius huic decretali, quæ dicit esse contra legem Divinam ut septem, vel quinque testes adhibeantur. Et expedit jura juribus concordare, cap. Cum expediat, de elect: lib: 6.

150 Nec dicas cum Menochio supracitato nu: 109. textum nostrum non dicere id esse contra legem Divinam, sed alienum à lege Divina, id est, remotum, seu præter Divinam legem. Quoniam hæc expositio repugnat litteræ: nam si impugnatio testamenti ob defectum solemnitatis in numero testium esset tantùm præter, & non contra Divinam legem, male hic fuisset damnata sub

151 pœna anathematis, quia quod est præter legem Divinam, non est peccatum, cùm peccatum sit dictum, factum, concupitum contra legem Dei, ut dictum est suprà n. 126. Rectius igitur Hostiens. hic n. 4. exponit verbum, alienum, id est, contrarium, & ideò non servandum.

152 Non obstat ultimum, quòd cæcus nec ad pias causas testari possit, non servatà formà l. Hac consultissima, C. Qui testam: facer: poss. secundùm Card. supracit. n. 110. Quoniam oppositum tenet Alex.

153 ibid. n. 14. Et quamvis Angelus in lectura Perusina ejusd. leg. n. 4. vers. Idem dicam, putet d. l. Hac consultissima. non procedere in testamento cæci condito ad pias causas, quando relinqueret pijs, & venerabilibus locis, in quibus cessat suspicio falsitatis; secus si alijs privatis personis pauperibus, quæ propter egestatem multoties solent ad delicta inclinari: tamen Alex. generaliter tenet dictam legem non habere locum in testamen-

to cæci ad pias causas qualescunque personæ in-
stituantur, cùm in eis non attendatur prohibitio
juris civilis, sed servetur jus gentium, cap: *Rela-
tum, infrà eod.* & cum eo transit ibi Jason *num:* 4.
circa fin: vers: Secundò limita.

154 Ad confirmationem respondetur primò, ne-
gando antecedens, quia plures, & majoris aucto-
ritatis censent cæcum testari posse inter liberos
coram duobus testibus ad præscriptum, l. *Hac
consultissima, §. Ex imperfecto, C: de testament.* Et ita
in specie concludit Bald. in l. *Hac consultissima, n.*
2. C *Qui testam. facer. poss.* Nam cùm hæc lex spe-
cialiter loquatur in cæco & illa specialiter in pa-
tre, principalior judicatur lex, quæ in patre lo-
quitur ratione favoris; & ideò hæc derogat illi,
quæ loquitur in cæco, atq. eorum, quæ notat Dyn.
in c. *Generi, de reg. jur: lib: 6.* Item inter liberos
non cadit timor falsitatis, cùm succedant ab in-
testato, & cum Bald. consentiunt ibi Ang. *num:* 4.
vers. Sed quid erit in patre? Salycet. *nu.* 9. Paulus de
Castr. *in* §. 1. *n.* 9. Alex. *nu.* 13. & Jas. dicens com-
munem *nu.* 4. Quinimò Romanus quamvis oppo
situm sentiat, tamen fatetur opinionem Bald. esse
æquiorem, & sequendam, tum propter illius au-
ctoritatem, tum quia non habet contradictio-
nem; tum denique quia in dubio sequenda est o-
pinio, quæ magis favet testamentis, l. *Si pars, ff. de
inoffic: testam.* cap. *fin: suprà de re judicat.*

Respondetur secundò, negando consequen-
155 tiam; nam etsi solemnitas d. l. servanda esset in
testamento inter liberos, non tamen inde seque-
retur, ut esset servanda in testamento ad pias cau-
sas, quia in hoc tractatur de favore animæ, & Re-
ligione Divina, quæ carior est filijs, ita dicit Bart.
in l. 1. *n.* 74 *C. de sacros: Eccles.* & favor animæ præ-
ponendus est favori liberorum, l. *Sancimus, C. eod.*
& sic magis favetur testamento condito ad pias
causas, quàm testamento condito inter liberos, ut
ex verbis Bart. deducit Alex. in l. *Pactum quod do-
tale in 4. col. C. de pactis*, quem sequitur Jason, *ibid:
num:* 18. Nec refragatur auctoritas Augustini su-
156 pracitata *num:* 111. quia procedit quantum ad
legitimam filijs debitam. Nam si quis vellet pri-
vare filios legitimâ, illos exhæredando, & insti-
tuere Ecclesiam, faceret contra officium pieta-
tis, & Ecclesia, quæ est Pietatis mater, tale testa-
mentum non admitteret, ut notat Bart. in d: l. 1.
num: 55. 60. 61. & ibi declarat Jas. *num:* 18.

Ulterius quæro, stante statuto Urbis *cap:* 42.
157 tenoris infrascripti, videlicet inter cives, incolas,
& districtuales ubique serventur Urbis statuta,
nisi in loco districtûs in casu contingenti aliter
per particularia statuta fuerit provisum, & tot
statuta non disponunt, servetur jus civile (nec im-
meritò quando in hac urbe Roma jura civilia or-
ta, acceptaque sunt, & ad alios populos defluxe-
runt, & adhuc suscepta benignè servantur) & ubi
deficit jus civile, tunc ad sac. canones recurratur.

An testamenta condita in Urbe juxta dispo-
sitionem hujus cap. *Cum esses*, sustineantur nec ne,
Rota *in causa Romana bonorum de Stocchis* 27. *Maji*
158 1588. coram bo. me. Hieronymo Pamphilio in
proprijs terminis statuti Urbis, resolvit testa-
mentum non sustineri: verba decisionis hęc sunt.

(Dixerunt Domini, quòd licèt testes, qui indu-
cuntur ad probandam descendentiam, probent
in dicto, quia omnes concludunt Petrum Stoc-
chum instituisse hæredem universalem Damia-
nam suam matrem, & post ejus obitum Troja-
159 num suum consobrinum: nihilominus hæc pro-
batio non relevat, quia agitur de probando te-
stamento nuncupativo, in quo non sufficiunt
quinque testes, sed ad illius probationem, & vali-
ditatem septem requiruntur, l. *Si unus*, l. *Hac con-
sultissima, C. de testamen:* § *fin: instit: eod: tit: cum vul-
gar.* Clarus in § *Testamentum, q.* 56. Neque posse
subsistere ex dispositione, cap. *Cum esses, de testam.*
quia, ut dicit Dec. *cons:* 315. *num:* 4. (aliàs est *cons:*
314. aliàs 316. incip: *Superioribus diebus, nu:* 7. *vers:
Non obstat.*) non habet locum in Urbe, ubi adest
statutum, quod servetur jus civile, quo statuto
non est dubium Petrum ligari, quia attenditur
locum conditi testamenti juxta doctrinam Bart.
communiter approbatam in l. 1. *C. de Summa Tri-
nit.* quam pluries sequuta fuit Rota etiam in istis
terminis in causa Bononien. de Solimeis. Hacte-
nus verba decisionis.)

Eandem opinionem tenuerunt Magdal. *de nu-
mero test: in testam: requisit: c.* 8. *n.* 24 25. & 26. *p.* 1:
2. Gratian. *discept: forens:* 223. *n.* 52. quos novissi-
mè refert, & sequitur Jo. Baptista Fenzonius *in*
161 *adnotationibus ad d. c.* 42. *n.* 6. quibus addo Alex.
cons: 177. *Viso themate, num:* 2 *vers: Quia responsio, lib:*
2. ubi idem consuluit in terminis statuti Raven-
næ à Sede Apostolica confirmati, quòd servari
debeat jus civile quando est contrarium juri ca-
162 nonico. Imò voluit ibi Alex. hoc statutum valere
etiam sine confirmatione Apostolica, quia popu-
li subjecti Ecclesiæ Romanæ etiam quoad tempo-
ralē jurisdictionem possunt statuta condere con-
tra jus canonicum servanda quoad ipsos laicos,
ut latè firmat Abbas in cap: *Quod clericis, num:* 45.
de foro compet.

163 Ego verò existimo hanc opinionem non esse
veram, quia etsi de validitate statuti Urbis hæsi-
tari non possit ex his, quæ tradit Alex. *loco cit.* sal-
tem stante confirmatione Gregorij XIII. ex cer-
ta scientia, & cum causæ cognitione, ut in Bulla
Confirmationis incip. *Urbem Romam*, edita 8 Ka-
164 lend. Julij 1580. tamen cùm statutum d. c. 42. non
loquatur specificè de testam. sed generaliter de
observantia juris civilis, debet declarari, & limi-
tari, ut locum non habeat in illis legibus, quæ
sunt contra jus Divinum, & fovent peccatum.
165 Neque enim credendum est Summum Pontifi-
cem statuti authorem, qui jus Divinum usque ad
animam & sanguinem servare debet, c. *Sunt qui-
dam,* 25. *q.* 1. glos: in c. *A nobis, de decimis*, Abb. *hic n.*
8. *post med: vers: Item Princeps*, & cujus officium est
peccata extirpare, cap. *Novit, vers: Nullus qui sit sanæ
mentis*, & ibi Anchar. *n.* 8 *suprà de judic.* glos: 1. *in
Extravag: Ad nos, Ioannis XXII de election.* per gene-
ralia verba dicti statuti voluisse similium legum
observantiam præcipere. Sed leges civiles requi-
rentes numerum septem testium ad validitatem
testamenti sunt contra jus Divinum, quo scriptū
est, *In ore duorum, vel trium testium stet omne verbum*,
ut hic est textus rotundus, qui cavillari non po-
test, & constat ex dictis in præcedenti quæstione
à n. 114. *usque ad n.* 121. & 127. Item fovent pecca-
tum, ut latè ostensum est *suprà à n.* 124. *usque ad n.*
141. Ergo statutum Urbis in hujusmodi legibus
locum non habet.

166 Præterea dictum statutum jubens inter cives
Romanos, & districtuales servari jus civile, non
extenditur ad illas leges, quæ reperiuntur ex-
pres-

presè correctæ, & abrogatæ per jus canonicum, ut in terminis statuti Urbis firmavit Rota in causa perusina Bonorum 20. Aprilis 1592. coram Penia impressa post Consil. Farinac. lib: 2. decis: 65. n. 2.
167 post Capram cons: 70. num: 12. adducens bonam rationem, quia jus civile correctum non dicitur amplius jus civile, glos: 1. in l. final. & ibi etiam Bart. num: 1 ff ad l. Corn. l. de fals. Sed leges civiles irritantes testamenta cum pauciori numero, quàm septem testium tanquam irrationabiles, & peccati nutritivæ sunt abrogatæ per hoc c. secundùm intellectum communem, & veriorem, ut dixi suprà in secunda lectura, num: 40. & 41. & fusiùs à n. 113. usque ad n. 117. Præsertim in terris Ecclesiæ, secundùm alium intellectum itidem communem, ut similiter dixi suprà in tertia lectura, nu. 46. & seqq. Ergo statutum Urbis ad illas leges non extenditur.

168 Unde videmus pœnas secundò nubentibus infra annum luctûs à jure civili impositas, ut l. 1. & 2. C. de secundis nupt. tanquam sublatæ per jus ca-
169 nonicum, ut in cap: Super illa, & in cap. ultimo, de secundis nupt. minimè habere locum inter personas subjectas statuto Urbis, Rota d. decis: 65. n. 1. Capra d. cons: 70. num: 10. Anton. Gabr. Commun: conclus: in tit: de secundis nupt: conclus: 5. num:
170 1. Similiter de jure civili ordinandi ad Sacerdotium debent aliquid offerre ordinanti, & notario, ut in auth. de Sanctiss: Episc: §. Pro consuetudine. Sed de jure canonico secus, quia est simoniacum, cap: Sicut Episcopum, 1. q. 2. & ibi notatur cap: 1.
171 de simon. Item de jure civili licet pecuniam accipere pro jure judicando, l. Ob turpem causam, ff. de condit: ob turp: caus. l. Solet. ff. de præscript. secus de jure canonico, quia peccatum est. glos: in cap: Qui eum fure, in fine de furt. Item consensus parentum de jure civili requiritur ad validitatem matrimonii, l. Nec filiam, C. de nupt. l. Nuptia ff. de ritu nupt. Sed secundùm Canones non requiritur talis consensus, nisi de honestate, cap. 1. 22. quæst: 2.

172 Item de jure Canonico non est permissum jurare per creaturas, nisi ubi invenitur expressum, puta per Evangelium, per Altare, per Crucem, ut cap: Considera, cap. Clericum, cap: Habemus, & cap: Si aliqua, 12. quæst: 1. cap: Perveniat, 10. quæst: 5. Sed de jure civili permissum videtur, l. 2. §. fin:
173 & l. seq: & l. Qui per salutem, ff. de jurejurand. Item pupillus de jure civili non tenetur servare juramentum, l. 1. §. 1. C. de juram: calumn. auth. Sacramenta Puberum, C. Si adversus vendit. sed de jure canonico tenetur si sit doli capax, ac non servan-
174 do pejerat, cap: Parvuli, 22. q. 5. Item secundùm leges licitum est contrahentibus se invicem decipere, & circumvenire, l. In causa. ff. de minorib. secundùm canones non, cap. Per tuas, de donat. & notat. in cap Ea enim, §. Hoc jus, in glos. ordinar: 10. quæst: 1.

175 Item in præscriptione de jure civili non requiritur bona fides, l. Sicut in re, & l Omnes, C. de præscript: 30. annor. quod tamen corrigitur per jus canonicum, cap: Si diligenti, de præscript. & cap: fin:
176 cum ibi notat: eod: tit: lib: 6. Item filiusfamilias secundùm leges voto non obligatur. l. 2. §. de voto, ff. de pollicitat. secus secundùm Canones, c. Honoran-
177 tur, 32. quæst: 2 Demum aliis omissis de jure civili licitum est patri occidere adulterum in flagranti crimine cum filia deprehensum, dummodo & ipsam filiam occidat, l. Patri, cum tribus legibus sequentibus, ff. Ad l. Iuliam, de adulter. Idemque in certis casibus licitum est marito, ut l. Marito ff. eod. & l. Gracchus, C. eod: tit. Sed hoc abominantur sacri Canones, ut cap: Si non licet, 23. quæst, 5. & cap: Inter hæc, cum tribus cap: seqq: 33. quæst 2. Porrò in his, & pluribus aliis casibus, quos cumulat Bart. in tract: de different: inter jus canonicum, & civile, leges sæculares tanquam involventes peccatum sunt abrogatæ, & damnatæ per jus canonicum: & consequenter nemo sani capitis dixerit illas fuisse innovatas ex verbis generalibus statuti Urbis; unde idem dicendum de legibus irritantibus testamenta ob defectum numeri testium, tùm & hæ tanquam peccati nutritivæ sint abrogatæ per hoc cap. ut prædixi.

178 Nec obstat quòd statuta populi Romani fuerint confirmata à Gregorio XIII. in forma speciali. Quoniam ut formaliter respondet Rota in præalleg. decis: 65. num: 2. vers Et ex his quoque. Confirmatio non dedit robur statutis loquentibus de jure civili, aliàs per jus Canonicum correcto: Atque ita jus civile etiam in materia testamentorum servabitur in illis casibus duntaxat, in quibus expresè per jus canonicum non apparet abrogatum, ut ibi per Rotam, & latiùs in prædicta decis. & ratio est evidens, quia de natura confirmationis est non alterare statum rei confirmatæ, sed illum convalidare, & ei robur adjicere, remanentibus tamen omnibus in eodem statu, & terminis, l. Aurelius, §. Testamenta, ff de liber: legat. cap: 1. & 2. de confirm: util: vel inutil. Bald: in l. 11 in fin: C. Si advers: re judicat. Rot. decis: 175. num: 8. par: 5. recent: & aliàs passim.

179 Quòd si diceremus verba statuti Urbis, d. c. 2. debere intelligi etiam de legibus civilibus requirentibus numerum septem testium in testamentis: de validitate dicti statuti jure optimo dubitari posset, quia ut disertis verbis dicitur in hoc c. hujusmodi leges sunt contra jus Divinum, Sanctorum Patrum instituta, & generalem eccle-
180 siæ consuetudinem. unde in proposito ipsarum legum dicit Abb. hic n 8. Princeps etiam Papa si condit leges contra ea, quæ dicit Dominus, non dicitur condere leges, sed potius convincitur errare, c. Sunt quidam, 25. q. 1. & contra statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec primæ Sedis authoritas, dicit tex: in c. Contra statuta, ead:
181 caus: & quæst. Item contra generalem Ecclesiæ consuetudinem, & sic contra statum generalem Ecclesiæ Papa venire nō potest, glos: in c. Per principalem, in ver: Ad nos, in fin. 9. quæst. 3. & in cap: Litteras, in ver: Non potest, de restitut: spoliat. & in
182 proposito Abb. hic num: 9. Præterea, ut idem inquit num: 30. Papa licèt à Deo receperit potestatem, & dignitatem Pontificatûs, non tamen potestatem peccandi, ut dicit tex. in cap: 1 40. dist. nam Vicarius non habet majorem potestatem, & dignitatem Pontificatûs, quàm ipse Deus. Sed Deus peccare non potest, ut c. fin: de pœnit: dist: 2. ergo nec Vicarius debet hoc posse. Ad hoc tex.
183 optimus in c. Scripsit, 7. q. 1. ibi, (& ideo per nos fieri nullatenus potest, nec peccatum, &c.) Et ita hujusmodi statuta non valere eleganter docuit Bald. cons. 285. Si quis juris, col: 2. in fin: vers: Sed contra, lib: 3. dicens statuta, & consuetudines locales requirentes in testamento numerum septem testium esse sublatas per hoc cap. Cum esses, quasi
Indu-

inducant peccatum, & rebellent juri divino, quia infringunt veritatem; magis tamen credo statuti verba ad prædictas leges abrogatas non extendi ex defectu intentionis Papæ.

DE TESTAMENTIS.

Cap. Relatum, il primo.

SUMMARIUM.

1 *Ultima voluntas ad pias causas coram duobus testibus valet, & n. 4. & 7.*

2 *Legata pia peti possunt coram judice sæculari, qui tenetur causam decidere non secundum leges, sed secundum canones.*

3 *Differentiæ sex inter hoc cap. & præcedens cap.* Cum esses, *& n. seqq. usque ad n. 15.*

4 *Talis, dictio est restrictiva ad similia, & dissimilium exclusiva.*

5 *Ad pias causas valent non modò legata, & fideicommissa, sed etiam institutio hæredis, de qua constat per duos testes, & n. seq.*

6 *Testamentum est, in quo hæres instituitur.*

7 *Suppletiones ad Decretales non sunt permissæ, & qui supplet, corrigit.*

8 *Testes duo in testamento ad pias causas non sunt de solemnitate substantiali, sed probatoria quæ potest adimpleri per æquipollens, & n. seqq.*

9 *Testamentum ad pias causas scriptum manu testatoris valet sine ullo teste.*

10 *Testamentum inter liberos scriptum, vel subscriptum manu testatoris sine aliquo teste valet quoad liberos, sed non quoad extraneos, nisi saltem duo testes intervenerint.*

11 *Testamentum ad pias causas coram duobus testibus valet etiam in terris Imperii, & in foro civili.*

12 *Testes in testamento ad pias causas non requiritur ut sint rogati.*

Et potest adhiberi etiam mulier, & n. 14.

13 *Regula Socini falsò eidem tribuuntur.*

15 *Cæcus an possit testari ad pias causas non servatâ formâ, l.* Hac consultissima, C. Qui testam. facer. poss. *remissivè.*

1 RELATUM. Valet ultima voluntas ad pias causas coram duobus testibus. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchatan. Imol. Jo. de Anan. & est casus singularis secundùm Abbatem. Dividitur in tres partes. Prima ponit factum reprehensibile, quod secunda corrigi mandat, ibi, *Mandamus*. Tertia mandatum probat, ibi *Quoniam*.

2 Nota primò ibi, *ad testium fuerit examen deducta*, junctâ supraſcriptione, legata pia peti posse coram judice sæculari, ipsumque judicem teneri hujusmodi causam decidere non secundùm leges, sed secundùm canones, ut in littera, & hic notant Butr. Imol & Abb. *in 1. notab.*

3 Secundò nota ex textu sex differentias inter hoc cap. & præcedens cap. *Cum esses*, ex quibus habebis intellectum textûs, & explicationem materiæ.

4 Differunt enim primò, quia hoc cap. loquitur de ultima voluntate ad pias causas, ut patet ibi, *super relictu Ecclesiæ*, nec non ibi, *cum aliqua causa talis*: nam dictio, *talis*, est restrictiva ad similia & dissimilium exclusiva, Bald. *in cons.* 284. *in libro Esdra num: 2. lib: 3.* Et ita hic tenent Jo. Andr. & cæteri in summario tex. Fedetic. de Senis *in cons.* 217. *Factum tale est, Quidam nomine, num: 2. vers: Cum ergo.* Gemin. *in cons.* 49. *Super isto puncto, num: 5.* Et hanc opinionem sequuntur omnes nemine excepto, ut inquit Paris: *cons.* 51. *Testamentum, num: 1. lib: 3.* sed cap: præcedens loquitur de ultima voluntate ad non pias causas. Et quamvis Bernard. *hic in glos:* 1. *& 2.* & in cap: *præcedenti in glos:* 3. Item glos. Joan. Raymundus, Bartol. & quidam alij senserunt, etiam cap. præcedens loqui in relictis ad pias causas: tamen contraria opinio est verior, & magis communis, ut optimè deducit Gemin. *d. cons:* 49. *num:* 5. & scripsi plenius in eodem cap. *in prima lectura, num:* 38. & in *secunda lectura, num:* 41.

5 Secundò differunt, quia hoc cap. secundùm aliquos loquitur de legatis, & fideicommissis particularibus, ut innuitur ibi super relictis Ecclesiæ: præcedens verò loquitur in testamentis, & consequenter etiam in institutione hæredis, quæ est caput, & fundamentum totius testamenti, §. *Ante hæredis, instit. de legat.* & secundùm Abb.

6 Antiq. *hic n.* 1. Testamentum est, in quo hæres instituitur; sed hæc differentia non est vera, quia etiam hæc Decretalis loquitur de testamento, ponderando illa verba, *septem idonei testes*: nam numerus septem testium non requiritur, nisi in testamento, ut l. *fin:* C. *de fideicom.* cum concordant. Unde per hoc c. valere non tantùm legata, sed etiam institutionem hæredis, ad pias causas, de qua constat per duos idoneos testes, tenet Fedetic. de Senis, *d. cons:* 217. *num:* 2. *vers: Cum ergo*, dicens, in hanc sententiam consentire quasi omnes opiniones in his Decretalibus recitatas.

Tertiò differunt, quia ex præcedenti cap. *Cum esses*, in testamento ad non pias causas ultra duos testes necessariò etiam requiritur præsentia Presbyteri Parochialis, ut ibi dixi *num:* 55. reprobando lecturam Antonij de Butrio. At verò per hoc cap. in testamento ad pias causas sufficiunt duo testes, ut in littera ibi, *duobus legitimis testibus*; & tenent omnes in summario textûs. Neque enim admittendus est singularis intellectus Petri de Sampsone, qui in littera ibi, *duobus*, addebat præter Presbyterum, ut sic non recedatur à regula præcedentis cap *Cum esses*, prout eum refert ibi

7 Jo. Andr. *n.* 2 *in fin.* Etenim hujusmodi additiones & suppletiones ad Decretales non sunt permissæ, Clem. *Ne Romani*, ibi, *vel addi, de electio.* & qui supplet, corrigit, ut in auth. *de non alien: in princip.* Brixien. *in Repert: in verb. Suppletio.* Et hanc opinionem sequitur etiam Rota *decis:* 734. *num.* 6. *par:* 1. *divers.* dicens eam communem post Alex. in l. *Si certis annis, sub num:* 5. *vers: Et tale relictum, C. de pact:* & *cons:* 131. *num:* 2. *lib:* 7. & Clar in §.

8 *Testamentum, quæst:* 6. *vers Hinc infertur.* & subdit ibi Rota *num:* 7. *&* 13. Hos duos testes non requiri pro substantia testamenti, sed ad probarionem illius allegat Corn *cons:* 215. *num:* 4. *lib* 2. &

9 *cons.* 307. *Videtur prima facie, num:* 6. *lib:* 3. Et ex hoc singulariter infertur, ut valeat testamentum ad pias causas manu testatoris scriptum, etiam sine ullo teste: nam cùm testes, ut prædixi, non sint de solemnitate substantiali, sed probatoria, hæc solemnitas potest adimpleri per æquipollens, secundùm ea, quæ notantur in cap.

Tu 4

Tua, & ibi dixi *n. 22. infrà de sponsalib.* Ideoque qualitercunque appareat ultima voluntas ad pias causas, ita ut sit legitimè probata, non est curandum an intervenerint testes, nec ne. Et ita in specie firmant Imol. in l. *Si ijs qui, ff. de testamen:* *Com, de cons:* 307. *num:* 6. *& per tot.* & Tiraquell.
10 *in tract: de privileg: privilegio* 4. idque ad exemplum testamenti inter liberos, quod si sit scriptum manu testatoris, vel alienâ, sed manu ipsius testatoris subscriptum valeat sine aliquo teste quoad liberos, licèt non quoad extraneos, nisi saltem duo testes intervenerint, ut est textus *in §. Nos igitur, auth: de test: imperfect:* & in auth. *Quod sine C. de testam:* & in auth: *Si modo*, & in l. *ultim: C. Famil: Ercifcund.* & tenent Imol. Com. & Tiraq. *locu cit.* & resolvit Rota *d. decis:* 734 *num:* 1. *& per tot: par:* 1. *divers.* Quod nunquam obliviscaris; quia est notabilis limitatio ad hanc decretalem requirentem numerum duorum testium in testamento ad pias causas.

11 Quartò differunt, quia hoc cap. Cùm loquatur de relictis Ecclesiæ, in quibus potestas Papæ non restringitur ad limites alicujus territorij, c. *Cuncta per mundum, 9. q. 3.* absque dubio servari debet non tantùm in terris subjectis temporali jurisdictioni Ecclesiæ, sed etiam in terris Imperij, & tam in foro Ecclesiastico, quàm in foro civili, ut egregiè probat Bart. in l. *Habeat, num:* 70. *usque in fin. C. de Sacros: Eccles.* & hic tenet Imol. *in 2. not.* dicens ita communiter teneri, & Abb. *num:* 2. *&* 3. per ea, quæ notantur in cap. *Ecclesia Sancta Maria, de Constitut.* & in cap. *Quod Clericis, de foro compet.* & nullus discrepat. At verò an testamentum ad non pias causas conditum coram Parocho, & duobus testibus ad præscriptum præcedentis c. *Cum esses*, valeat in terris Imperij, & in foro civili, magnoperè altercantur Legistæ cum Canonistis, ut ibi dixi *in 2. & 3. lectura*, & *in quæst: de testam: cæci à num:* 113. *usque ad num:* 157.

Quintò differunt, quia præcedens caput restringitur ad testamenta, quæ fiunt in articulo mortis; quam tamen restrictionem non habet text: in præsenti. Sed hæc differentia non est vera, quia etiam c. præcedens locum habet in quocunque testamento, licèt condito extra mortis articulum, ut ibi dixi *in 6. lectura, n.* 63.

12 Sexta, & ultima differentia est, quia in testamento ad non pias causas condito ad præscriptũ præcedentis c. *Cum esses*, testes debent esse rogati secundùm veriorem opinionem, ut ibi dixi *nu:* 17 at in testamento ad pias causas, de quo loquitur hoc c. talis solemnitas non requiritur. Nam etsi Doctores nostri videantur sentire hanc Decretalem non providere in relictis ad pias causas, nisi respectu numeri testium: Ideoque Franciscus de Aretio consuluerit testes esse rogandos, quia non debemus recedere à jure civili, nisi quatenus contrarium reperitur cautum de jure canonico: Tamen hoc reprobat Abb. *hic n. 3. vers: Unde concludit.* Et benè, quia licèt quæstio hîc fuerit proposita de numero testium: nihilominus in conclusione, quæ magis est attendenda, Papa dat generalem doctrinam, ut hæc causa testamenti ad pias causas non tractetur secundùm leges, sed secundùm Decretorum statuta, & subdit Abbas ita hodie communiter servari. Nec obstant illa verba: testibus requisitis, quia textus noster ibi non intendit, ut testes in ultima voluntate ad pias causas debeant esse requisiti, seu rogati à testatore; sed verbum, *requisitis*, refertur ad judices, & est sensus, ut judices, ad hoc ut possint judicare pro relictis ad pias causas, debeant requirere ut fiat probatio ipsorum relictorum, saltem per duos testes, ut hic declarat Jo. de Imol. *num.* 15. & post eum Alex. *in cons.* 131. *super themate, num.* 2. *lib:* 7. Subdens hanc opinionem esse approbatam, & in judicijs, & in scholis, quam etiam communem esse attestantur Socin *in regul:* 420. testes in testamento regulariter rogati esse debent *in* 2. *fallen.*
13 quem refert Boër *dec:* 34. *n.* 5. (licet reverâ ille liber regularum falsò tribuatur Socino, ut ex ipsius ore se habuisse testatur Socin. Junior ejus nepos *in cons:* 24. *post n.* 4. *lib:* 3.) Alios plures refert Julius Clarus *in §. Testamentum, q.* 6. *vers: Secundò infertur.* In talibus enim cessat suspicio falsitatis, ut dixi in cap: *Proximo, n.* 23. *suprà eod.*

14 Et quod dictum est de testibus rogatis, idem intelligas de muliere, quæ in testamento ad non pias causas condito ad præceden. cap. non potest esse testis, & tamen potest in testamento ad pias causas, ut ibi dixi *in 6. notab: n.* 34. 35. *&* 36.

15 An autem cæcus possit testari ad pias causas non formâ servatâ, l. *Hac consultissima*, dixi in eodem cap: *Cum esses, n.* 110. *&* 152.

DE TESTAMENTIS.

Cap. Tua nobis.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus cogit executores ad exequendas pias voluntates defunctorum, etiamsi testator hoc interdixerit.*

Et dicitur pia voluntas ad hunc effectum etiam ad non pias causas, num: 5. *vers: Pias autem voluntates.*

2 *Episcopus exequitur ultimam voluntatem cùm certus executor deputatus non est; vel si est, detrectat exequi.*

3 *Et quid si testator providerit sibi de alio executore in casum negligentia primi.*

4 *Episcopi sunt executores piarum dispositionum in casibus à jure concessis.*

5 *Sed rationes exigere possunt ab administratoribus piorum locorum etiam privatorum, & in casibus non concessis à jure.*

6 *Executores testamentorum falcidiam non detrahunt.*

7 *Falcidia non detrahitur de legatis ad pias causas.*

8 *Administrator capella non potest fructus suâ industriâ, & labore excrescentes pro se retinere.*

9 *Executores compelli possunt ad exequendam piam testatoris voluntatem etiam per censuras.*

Executoris officium sibi delatum in testamento non cogitur quis acceptare, ibidem.

10 *Monitiones quot, & quales requirantur, ut executor possit cogi ad implendam testatoris voluntatem.*

11 *Monitio unica sufficit in merè extrajudicialibus, secus in [illegible].*

12 *Testator non potest prohibere quin in casum negligentia jus exequendi devolvatur ad Episcopum, & nn. seqq.*

13 *Sicut nec potest cavere, ut tutor non teneatur de dolo,*

dolo, licèt malè administret.

14 *Voluntas testatoris pro lege servanda est, si sit licita; aliàs secus.*

15 *Ordinarius non potest se immiscere administrationi & visitationi capellarum contra tenorem fundatoris à Sede Apostolica approbata, nisi in casu negligentia administratorum.*

16 *Episcopus in fundatione exclusus à visitatione, & administratione hospitalis, potest tamen in his se immiscere administratoribus negligentibus.*

17 *Testator non præsumitur voluisse, ut judicium suum reddatur elusorium.*

18 *Executores testamentorum esse possunt clerici, & religiosi, etiam ad non pias causas.*

Fratres Minores non possunt esse executores testamentorum, ibidem.

19 *Religiosi etiam exempti cogi possunt ab Episcopo ad exequendam testatoris voluntatem, & n. 49.*

20 *Regularis, cui in testamento commissa est distributio annui redditûs secundum mentem testatoris ei secretò communicatam, an sit executor, vel legatarius, ita ut monasterium possit dictum redditum sibi vendicare & nn. seqq: usq. ad n. 36.*

Et an cogi possit secretam testatoris mentem revelare, n. 36 usq. ad n. 50.

Et an ei revelanti fides sit adhibenda, n. 50.

Eiq; recusanti an sit interdicendum executoris officium, n. 52.

Et quomodo tunc exequendum, n. 58.

21 *Legatarius, an executor quis sit ex quibus colligatur, & n. 30.*

22 *Verbum,* possit, *non importat necessitatem.*

23 *Monasterium succedit ex persona Monachi incapacis, etiam Monacho invito, & nu. seqq.*

25 *Executor censetur qui habet facultatem disponendi ad libitum juxta voluntatem sibi à testatore secretò communicatam.*

26 *Executoris officium consistit in persona Monachi, nihilq; Ordini acquiritur.*

27 *Executori attestanti de voluntate testatoris sibi secretò commissa creditur.*

28 *Monachus legatarius cum certo onere secretò injuncto non acquirit monasterio.*

29 *Legatarius, cui imminet restitutio, habetur loco executoris.*

31 *Dispositio secundùm voluntatem secretò à testatore executori participata, an valeat.*

32 *Voluntas secretò commissa an sit captatoria, & an heres teneatur stare dicto executoris, & n. 35.*

33 *Captatoria voluntas an teneat quoad non pias causas.*

34 *Captatoria voluntas quæ sit.*

36 *Executor an teneatur revelare voluntatem testatoris sibi secretò communicatam.*

37 *Iuramentum executoris de non revelando superiori secretam testatoris voluntatem est temerarium.*

38 *Secretum aliud receptum simpliciter, aliud in Sacramento pœnitentia.*

39 *Sacramenti vinculum majus quovis hominis præcepto.*

40 *Revelare non licet quod notum est per viam sacramenti, etiamsi esset in præjudicium totius mundi.*

41 *Secretum, quod vulgò injungitur sub confessione, non est sub sigillo confessionis.*

42 *Testis tenetur propalare quod accepit sub sigillo confessionis extra Sacramentum pœnitentia.*

43 *Testis legitimè interrogatus tenetur revelare secretum non obstante fide, ac juramento de non revelando, & n. 48.*

Secreti fides non habet vim obligandi contra jus, ibidem.

44 *Iurans non revelare superiori præcipienti est perjurus.*

45 *Et quando hoc procedat.*

46 *Veritas celari potest hosti, vel persecutori, non judici.*

47 *Secretum quibus casibus revelandum*

49 *Executor secundùm mentem testatoris tenetur reddere rationem.*

50 *Executori revelanti secretam mentem testatoris an sit credendum, & nn. seq.*

52 *Monachus executor potest à superiore privari facultate exequendi, si voluntatem testatoris revelare noluerit.*

53 *Religiosus à superiore privatus officio executoris etiam sine causa propter bonum obedientia non potest contradicere.*

54 *Episcopus potest sibi vendicare executionem alteri à testatore commissam, si sit suspicio fraudis.*

55 *Et fraudis suspicio ex quibus oriatur.*

Præsumptio aliqualis oritur tacitæ fidei in fraudem legis accommodatæ, si ex verbis testatoris non appareat an sit facienda restitutio, ibidem.

56 *Executoris fidei standum non est, quando non est persona legalis.*

57 *Legatum ab uxore distribuendum non valet stante statuto, ut maritus non possit relinquere aliquid uxori.*

58 *Executore renuente secretam mentem testatoris revelare quomodo sit facienda executio.*

59 *Legatum distribuendum secundùm secretam mentem testatoris dicitur ad pias causas, & deficiente executore fit caducum.*

Contrarium, n. 60.

60 *Epilogus, & conclusio quæstionum.*

1 TUA NOBIS. Episcopus compellit fideicommissarios ad exequendas pias voluntates defunctorum, etiamsi testator hoc interdixerit. Hoc dicit. Sunt duæ partes, consultatio, & responsio. Secunda ibi, *Cum igitur.*

2 Nota primò, pias defunctorum voluntates esse executioni demandandas per Episcopum Diœcesanum, ut hic per gloss. 1. & Host. *nu. 6. in ver: Per locorum Episcopos.* Sed intellige hoc verum esse in duobus casibus.

Primus est, cùm nulli sunt designati fideicommissarij, seu executores in testamento, aliàs enim ad ipsos, non ad Episcopum executio pertinet, ut est textus in l. *Nulli, post princ. C. de Episc. & Cler.* ubi habetur: Siquidem testator designaverit per quem desiderat redemptionem fieri captivorum, is, qui specialiter designatus est, legati, vel fideicommissi habeat exigendi licentiam, & pro sua conscientia votum adimpleat testatoris. Sin autem persona non designata testator absolutè tantummodo summam legati, vel fideicommissi taxaverit; vir Reverendissimus Episcopus illius civitatis, ex qua testator oritur, habeat facultatem exigendi pium defuncti propositum sine ulla cunctatione impleturus.

Secundus est, cùm executores designati post monitionem detrectant voluntatem defuncti adimplere, ut hîc, & in c. *Ioannes, infrà eod.* & suprà in cap. *Si heredes,* & in leg. *Si hereditatem, ff. de petit. hered.*

hered. & tenent hic Innoc. *in ver: Compellas,* & Hostiens. *n.7. in ver: Licet etiam à testatoribus,* asserentes Episcopum exequi voluntatē testatoris cùm certus executor assignatus non est, vel si deputa-
3 tus est, detrectat exequi. Quod ultimum notabiliter limitat Abb. *n.6, vers: Et in hoc putarem nisi testator providerit sibi de alio executore in casu negligentiæ primi:* eo enim casu non succedit Episcopus in executione, arg. d. l. *Nulli,* & l. *Si quis ad declinandam.* Ad hoc facit doctrina Bartoli in l. *Liberto,* § *Lucius, n.2. ff. de ann: legat.* ubi docet leges omnes, quæ dicunt relicta ad certum usum posse per superiorem alijs usibus applicari, si in usum destinatum converti nequeant, non habere locum quando testator providit eo casu quid fieri debeat de legato. Et idem intelligo si in casum negligentiæ secundi, executoris testator alium designaverit. Verùm omnibus exequi detrectantibus, tandem fiet devolutio ad Episco-
4 pum, neque hoc prohiberi poterit à testatore, ut hic est casus: unde meritò Concilium Trid. *in cap: 8. sess 22.* (Episcopi, (inquit) etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati in casibus à jure concessis omnium piarum dispositionum sint Executores.) Pondera illa verba, *in casibus à jure concessis,* propter quæ S. Congregatio declaravit decretum illud esse accipiendum juxta juris communis dispositionem, ut in c. *Nos quidem, suprà eod:* &
5 in d. l. *Nulli,* & in l *Si quis ad declinandam, C. de Episcop: & Cler.* licèt secus dixerit esse quoad rationes administrationis exigendas juxta terminos *c. 9. ejusd: sess: 22.* Nam cùm ibi non fuerint repetita illa verba, S. Congregatio consulta, an *d. c. 9.* sit intelligendum absolute etiam in pijs locis laicorum privatorum sine ulla distinctione generaliter etiam in casibus à jure non concessis; respondit ita esse intelligendum. Itaque Episcopi non sunt generaliter, & indist nctè executores piarum voluntatum, sed ad juris communis præscriptum, & sic in subsidium, id est, cùm nulli sunt executores à testatore deputati; vel si sunt, tamen moniti voluntatem testatoris renuāt adimplere, nisi in hunc quoque eventum testator providerit sibi de alio executore, ut dictum est suprà. Licèt indistinctè ijus habeant morosos executores compellendi. Undè benè Ant. de Buttio *hic n. 5.* ex hoc textu notat etiam datâ morâ exequendi, non devolvi ad Episcopum potestatem immediatè exequendi, sed compellendi, nisi à jure, vel ab homine alius terminus reperiatur esse statutus. Pias autem voluntates quoad hunc effectum Hostiens. *num. 6.* intelligit generaliter omnes etiam ad non pias causas, dummodo non sint contra legem. Et hoc est quod innuit littera hujus textûs, ibi, *universa procedant,* & in verbis præcedentibus, ibi, *in omnibus pijs voluntatibus,* quasi dicat, omnes sunt piæ, *c. Ultima voluntas, 13. q. 2.* & l. 1. *C. de sacros: Eccles.* Et quamvis glos: 1. hic restrinxerit dispositionem hujus Decretalis ad relicta ad pias causas; tamen ejus opinio expressè reprobatur in c. *Ioannes, infrà eod.* secundùm Host. qui propterea *n.7. in fine.* (Hæc, inquit, non solùm in relictis ad pias causas, sicut quidam garriunt, sed etiam quoad solutionem debitorum, & alia locum habent, ut legitur, & notatur in d. c: *Ioannes,* & in c. *Heredes, suprà eod.* & sequitur Joan. Andr. *hic n.4. in ver: Pijs voluntatibus* & in d. c. *Ioannes, in ult: q. 9.* & hæc est communis opinio, ut ibi testatur Anton.

de Butr. *in 5. quæst. num: 17. vers: Communiter tenetur,* primum tetigi in cap. *Nos quidem, suprà eodem.*

6 Secundò nota ibi, *plenariè in usus prædictos expendant,* executores de relictis ad pias causas nihil
7 posse proprijs usibus applicare. Unde nec Falcidiam detrahere possunt; tum quia quarta Falcidia non detrahitur de legatis ad pias causas, Auth. *similiter, C. Ad leg. Falcid.* tum quia cùm sint merè executores, nullum lucrum pertingere debent, ut in Auth. *de Eccles: tit: § Si autem legatum,* & l. *Si quis ad declinandam, C. de Episc: & Cler.* & tenent hic Host. *n 9. in ver: Ut bona ipsa,* Jo. And. *n.3. vers: Quærit Hostien.* Butr. *nu: 8.* Anchar. *nu: 5.* & cæ-
8 teri. Hinc cum Ferdinandus Fonseca relictus administrator cujusdam capellæ à testatore institutæ cum salario ducatorum decem postulâsset declarari an faciendo celebrari Missam singulis diebus pro anima testatoris satisfaceret ejus voluntati, quæ fuit ut ab administratore tot nummi solverentur Capellano Missas celebranti, quot possent supplere redditus hæreditatis; adeò ut liceret eidem administratori fructus superexcrescentes dictæ hæreditatis ejus industriâ, & labore pro se retinere: S. Congregatio censuit nihil posse sibi applicare, sed debere eum esse contentum suo salario scutorum decem, & quidquid superexcreverit teneri convertere in celebratione tot Missarum, quot redditus supplere potuerint.

9 Tertiò nota, executores compelli posse ad exequendam piam testatoris voluntatem, etiam per censuras Ecclesiasticas, ut hic notat Anchar. *num: 6.* Quod tamen intellige post susceptum executoris officium, ut in cap. *Ioannes,* ibi, *post mandatum susceptum, infrà eod.* Nam etsi executio ultimæ voluntatis sit res favorabilis, & pia, ut in l. 1. *C. de sacros: Eccles.* & dictum est *suprà num: 5.* tamen non cogitur quis acceptare executoris officium sibi delatum in testamento, ut colligitur ex glos: in d. c. *Ioannes, in ver: Mandatum,* notat ibi Jo. Andr *in eod: ver:* & Abb. *nu: 3.* Rursus hoc intellige præmissâ monitione, ut hic, quæ secundùm aliquos debet esse trina, ut in c. *Indignè, 12. q. 2.* & in c. *Sacro, infrà de sent: excom.* & in hoc resident Butr.
10 *nu: 9.* Sed in hoc casu verius est binam sufficere, quia ita expressum est in Auth. *de Eccles: tit: § Si autem pro redemptione;* & hoc tenet Host: *hic n. 10. in ver: Monitione.* Jo. Andr. *n. 5. in eod: ver.* Card. *n 8. in 2. oppos:* & Anchar. *n.7. in 9. notab.* & inter monitiones interponi debet spatium arbitratium, l. *Nonnunquam, ff de judic.* saltem trium dierum, l. *Inter accusatorem, ff de publ: judic.* & l. 3. *C. de error. Advoc.* cap. *Ad nostram, infrà de regular.* & c. *Constitutionem, eod: tit: in 6.* non enim sufficeret, si tes diceret, solve, solve, solve, secundùm Abb. Antiq. quem referunt, & sequuntur Jo. Andr. & alij
11 præallegati. Non obstat quòd in extrajudicialibus sufficiat unica monitio, ut notat glos: in c. *Si Episcopus, in ver.... 18. distinct.* & Innoc. in c. *Cum nobis, de elect.* quia secus est si non sit merè extrajudicialis, ut hic per Butr *num: 9.*

12 Quartò nota singulariter ex illis verbis, *Licet etiam à testatoribus hoc fuerit interdictum.* Testatorem non posse prohibere in suo testamento, quominus in casum negligentiæ executorum, vel hæredum jus exequendi devolvatur ad Episcopum diœcesanum, intellige, ut dixi, *suprà num: 3.* Con-

cordat textus, unde hæc Decretalis sumpta est, in Authen. *de Eccles:tit:* §. *Si quis autem pro redemptione.* Rationem assignat glos: *hic in ver: interdici*, quia privata dispositio testatoris non potest generalem constitutionem legis, vel canonis immutare, c. *Requisisti, suprà eod:* & l. *Nemo potest, ff. de legat:* 1. Simile in c. *Sic quidem*, 10 q. 1. unde & lex Falcidia cõtra voluntatem testatoris inducitur, l. *Si ut allegas, C. Ad legem Falcid:* & arg: l. *Tutia testamento, ff. eod.* In hoc igitur non potest per testatorem Episcopi officium impediri secundùm Host. *nu:* 8. Butr. *nu:* 6. & Anchar. *nu:* 4. quia nec voluntati suæ irrationabili stari debet, l. *Si pecunia, ff. Ut in possess: leg:* l. 2. *ff. Ubi pupill: educ: deb.* & l. *Cerdonen: ff. de oper: libert.* & d. c. *Requisisti.* Unde si præciperet ossa sua projici in mare, talis voluntas non esset servanda, l. *Quidam, ff. de cond. & de-*
13 *monst.* nec valeret, si diceret, nolo tutorem teneri de dolo, licèt malè administret, l. *Quidam, ff. de administr: tutor.* & post Vincentium, & Goffred. tenet hic Jo. Andr. *num:* 9. *in glos: penult:* ibi, *Probibere*, & Cardin. *num.* 8. *in prima oppositione, vers: Item secundum Vincentium.*

14 Atque ita non obstat, quòd voluntas testatoris omninò servanda sit, c. *Ultima voluntas*, 13. *q.* 2. & ultimum testamentum hominis immobile perseveret, cap *Cum Martha, §. Ceterùm, infrà de celebr. Missar.* cùm nihil sit quod magis debeatur hominibus, quàm ut supremæ voluntatis liber sit stylus, l. 1 *in fine, C de sacros: Eccles.* Unde dicit textus, disponat testator, & fiat lex, in Authen. *de nupt:* §. *Disponat. collat:* 4. Etenim hæc, & consimilia jura procedunt, si voluntas testatoris sit rationabilis, & licita, aliàs secus, ut ex dictis patet, & notat glossa hic in ver: *Voluntatem*, quam communiter DD. sequuntur. Hæc autem, de qua agitur, est illicita secundùm Abb. Antiq. cui consentiunt Jo Andr. *num:* 4 *in ver: Interdici*, Cardin. *nu:* 7. *in* 1. *opposit.* & Abb. Siculus, *num:* 5. dicens propter irrationabilitatem non valere interdictionem testatoris, ut Episcopus non impediat se contra executores: nam quemadmodum ipse testator malè agendo non potest se subtrahere à foro Episcopi, ita non potest subtrahere suos executores in officio malè agentes.

15 Hinc aliàs Catharina de Mendoza Hispalensis in sua ultima voluntate disposuit ex bonis suis institui quasdam capellanias perpetuas pro aliquibus Presbyteris, & reliquit quasdam dotes pro aliquibus puellis nuptui tradendis, & certos administratores elegit, quibus curam omnimodam dictarum capellaniarũ, dotiumq; commisit, expresse prohibens ne Ordinarius, aut Superior aliquis in dictis operibus piis se intromitteret, etiam ex causa visitationis, aut alia quacunque. Et cùm dubitatum fuisset an dictæ dispositioni obstaret Concilium Trid *c.* 8. & 9. *sess:* 22. Sac. Congregatio censuit, si hæ dispositiones testatricis cum hujusmodi conditionibus in fundatione appositis fuerunt approbatæ à Sede Apostolica, non esse sublatas à decreto Concilij, *sess:* 22. *c.* 8. & ideò Ordinarium loci nullo modo posse se immiscere administrationi, visitationi, correctionive dictarum Capellaniarum, nisi in casum negligentiæ administratorum ab ipsa testatrice deputatorum, juxta dispositionem, c. *Tua nobis, de testam.*

16 Et rursus cùm quæsitum esset, an Episcopus in fundatione exclusus à visitatione hospitalis, quia in fundatione sit cautum, ne se administrationi, visitationi, aut correctioni immisceat, possit se immiscere in casu negligentiæ administratorum: S. Congregatio censuit posse, juxta cap. *Tua nobis, de testamen.* Ex quibus declarationibus habes notabilem limitationem ad Decretum Concilij *in d. c.* 9. Nam etsi expressè præservet legem fundationis ibi, nisi secus fortè in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ expressè cautum esset: tamen hæc præservatio intelligitur juxta textum hîc, ut locum non habeat administratoribus negligentibus.

17 Addit Hostien. *hic num:* 8. præsumi hanc fuisse mentem testatoris, qui hoc executorum fidei commisisse videtur. Non enim est verisimile supradictam clausulam in enervationem, vel elusionem voluntatis suæ, vel in præjudicium Episcopi apposuisse, sed magis fide utriusque uti voluisse, arg. opt. *in l.* 3. *ff. de milit: testam:* in l. *Qui nominibus*, & l. *Lucius, ff. de administr: tutor.*

18 Quintò nota, non tantùm Clericos sæcolares, & laicos, sed etiam religiosos professos deputari posse executores testamentorum. Quod verum est etiam quoad non pias causas, ut de clericis sæcularibus probatur in c. *Ioannes, infrà eod.* ubi post Hostiensem hoc tenet Joan. Andr *num:* 18. *vers: Aliquibus videtur*, & approbat consuetudo, quæ secundùm eum potest tolerari, dum tamen propterea non retrahantur à servitio divinorum. Ad hoc cap. *Sed nec, ne Cler: vel Monach.* & c. *Cum essent, de simon.* & cum hac opinione transeunt communiter Doctores, ut testatur Abb. in præd. decret. *Ioannes, num:* 7. *circa finem, vers: Tertiò dixerunt alij*, & in fine subdit eam communiter hodie observari. Et de religiosis patet in cap: 2. *infrà hoc tit: lib:* 6: secundùm Joan: Andr: in d. c. *Ioannes, in fine, vers: Satisfacit pro hac parte.* Sed apertius hoc est expressum in Clem. *Religiosis, eod: tit:* ibi, cujuslibet ultimæ voluntatis: intellige petitâ licentiâ & obtentâ à suo Superiore, ut in d. c. 2. & in d. Clem. & excipe ab hac regula FF. Minores S. Francisci, quibus hoc officium est interdictum, ut in Clem. *Exivi, §. Verum, de verbor: signific.* & notant hic Host: & Joan: Andr: ambo *in princ: in ver: Religiosi*, Abb. *in* 1. *notab.* & alij communiter.

19 Ultimò nota, etiam Religiosos cogi posse ab Episcopo diœcesano ad exequendam testatoris voluntatem, ut hic est casus. Neque hac in parte religiosi possunt se tueri exemptionibus, ut est expressum in Clem, *Religiosis, de testam.* De hoc latiùs *infrà num:* 49.

20 QUÆRO, Positâ testamenti particulâ infrascripti tenoris, videlicet: Item mandat quod per N. Generalem Ordinis N. exigatur capitale cum fictis annui redditûs scutorum 500. & tam de fictis, quàm de capitali possit idem Generalis disponere, ipsosque redditus vendere, & elienare, eorum pretium recipere juxta mentem prædicti testatoris, de qua idem Generalis ab ipso edoctus est: & mandat eosdem redditus tolli à partita dicti testatoris, & describi in personam prædicti Generalis.

Item posito quòd idem Generalis cœperit hujusmodi fictus exigere, ac deinde munus Generalatûs expleverit, An monasterium possit prædictos redditus sibi vendicare. Secundò, an si ille contendat se nudum esse executorem, atque obstri-

strictum tegere testatoris voluntatem, cogi possit
ad secretum hujusmodi propalandum. Tertiò, an
ipsi postea revelanti fides adhibenda sit. Quartò,
si omninò revelare noluerit, neque Ordinario ra-
tionem reddere administrationis, An possint Su-
periores regulares illi executoris officio inter-
dicere. Quintò, & ultimò, in quos usus eo casu
eosdem redditus erogari oporteat.

21 Quoad primam quæstionem, inspectis quidem
verbis supradictæ dispositionis, defendi posset
monasterio licere sibi vendicare prædictos red-
ditus: nam d. Monachus videtur esse legatarius,
non executor. Tum quia dispositio in ejus perso-
nam directa est, l. *Si quis Titio*, ubi Bart. *n.* 1. Bald.
n. 1. Imola *n.* 2 atque alij notant, *ff. de legat.* 2. Ce-
22 phal. *cons:* 359. *n.* 16. *vol:* 3. Bero. *q.* 86. *n.* 3. Tum
quia testator jussit poni redditus ad partitam i-
psius, quod arguit translationem dominij, l. *Cen-
sualis*, ubi Bald. *in princ: C. de donat:* & Socin. *cons:*
89. *n.* 12. *vol:* 1. Tum denique, quia à testatore data
est simpliciter facultas dicto Monacho de his bo-
nis disponendi ibi, *possit idem Generalis disponere,
ipsosq; redditus vendere, & alienare*, &c. quæ verba
cùm nullam importent necessitatem, c. *Cum ali-
quibus*, ubi glos: *in verb: Concedimus, de rescript: in* 6.
Bart. & alij in l. *Decem cum petiero, ff. de verbor: oblig.*
fusè Dec. *cons:* 83. *n.* 4. *& seq.* Ex hoc etiam capite
non videtur idem Monachus purus minister, sed
legatarius, cùm inde possit sibi aliquid commodi
derivare si aut non statim, aut non integrè præ-
dictos redditus dispenset, l. *Sulpitius*, ubi glos: &
Olloss. *ff. de donat: inter virum & uxor:* Bart. Flo-
rian. & Alber. in d. l. *Si quis Titio, ff. de legat:* 2. Ro-
23 man. *cons:* 228. *n.* 2. Itaque priori parte disposi-
tionis inspectâ monasterium succederet ex per-
sona Monachi incapacis, l. *Deo nobis, C. de Episc. &
Cleric: c.* 1. 18. *q.* 2. Innoc. in c. *In præsentia, n.* 7. ut-
que ibi Jo. Andr. *col:* 4. *vers: Illud autem certum est*,
Butr *num:* 20. Anchar. *sub num:* 17. *vers: Venio ad
opposita*, Ægid. *num:* 24. Abb. *num:* 76. Felin. *num:*
57. *de probat.* latè Onded. *cons:* 94. *num:* 15. Bald.
Salyc. Alber. & alij in d. l. *Deo nobis*. Bart. Imol. A-
24 lex. & Jason. in leg. 1. *ff. de vulg: & pupill.* Idq; etiam
Monacho invito, & contradicente secundùm o-
pinionem, quam dicunt æquiorem, Bart. verio-
rem, Alber. tutiorem, Salyc. procedentem ex ca-
nonica æquitate, Bald. communem Canonista-
rum, quibus stari debet, & simpliciter magis
communem Ripa *loc: cit:* & tuentur Archid. in c.
Statutum, in ver: Monasterium, 18. *q.* 1. Gul. de Bene-
dic. in c. *Raynutius, vers: Si absque liberis, il secondo*,
num: 8. *suprà, eod.* Covarr. *in cap.* 1. *num:* 21. *eod: tit.*
& Honded. *d. cons:* 94.

25 Cæterùm in casu præsenti contrarium videtur
respondendum, id est nullo modo posse monaste-
rium hujusmodi redditus sibi vendicare; quia in
fine dispositionis adjecta est limitatio illa: juxta
mentem & voluntatem testatoris eidem Mona-
cho communicatam, quæ restringit omnia præ-
cedentia, & ostendit dictum Monachum non esse
legatarium, sed executorem voluntatis testato-
ris, quam in secreto accepit juxta terminos l.
Theopompus, ff. de dote præleg. super quo extat ple-
num consilium Fulgos. 75. incip. *Ex facto proponi-
tur*, ubi sub: *num* 2. *vers: Præterea*, in fortioribus
terminis respondit, posse dici nudam executri-
cem quandam Antoniam, quam testatrix
instituerat hæredem cum potestate alienandi, &
donandi quomodocumque voluerit, etiam invi-
tis substitutis pro implenda voluntate, quam in
secreto dicta testatrix eidem commiserat, & ibi
consuluit Fulgos. ex dicta dispositione nihil fuisse
quæsitum dictæ Antoniæ quoad usumfructum;
quia quamvis ipsa habuerit amplissimam facul-
tatem disponendi de bonis testatricis, ea tamen
facultas est restricta ad facultatem sibi communi-
catam, quæ limitatio operatur ut ipsa nihil habeat
commodi, & successivè nihil possit quæri patri
ex persona sua, & in simili casu etiam consuluit
Roman. *cons:* 228.

26 Unde intrat doctrina Baldi *cons:* 332. *Præmit-
tendum est, n.* 1. *lib:* 1. ubi ait officium executoris
residere in persona ipsius Monachi executoris,
nihilq; acquiri Ordini, quia personale est, & con-
sistit in voluntate, & facto ejusdem Executoris.
Quod etiam asserit Jacob. de Arena *in tract: de Com-
missar: num:* 41. & sequitur Anchar. post alios in c.
Religiosus, n. 13. *vers: An executor, de testam: in* 6.
Quod citra dubitationem videtur procedere in
casu, de quo agitur, quia ut proponitur dictus Ge-
27 neralis testatur non fuisse mentem disponentis, ut
aliquid quæratur sibi, vel monasterio: creditur
enim executori testificanti de voluntate testato-
ris sibi secretò commissa, ut respondit Cuman.
qui ait hanc videri communem sententiam, *cons:*
178. *num.* 4. Bart. & DD. in d. l. *Theopompus, ff. de
dot: præleg.* Alex. *cons:* 54. *sub num.* 1. ubi asserit ità
omnes tenere, *vol* 2. Afflict. *dec:* 371. *num:* 4. quod
tamen infra latiùs explicabitur.

28 Quamobrem quatenus etiam dictus Mona-
chus esset legatarius, nihil tamen quæri posset
monasterio, quia habet certum onus sibi secretò
injunctum, quod non debet in aliud commutari,
ut in terminis affirmat Paris: *cons:* 26. *n.* 29. *par:* 4.
Quo casu monasterium excluditur tam ex capite
inhabilitatis executoris, qui non potest, quam
contrariæ voluntatis testatoris, qui non vult ali-
quid monasterio erogari, ut perpendit Anchar.
29 *cons:* 84. *in princ.* Legatarius enim, cui imminet re-
stitutio, habetur loco executoris, ita ut nullum
retineat commodum, ut inquit ad litteram Bald.
in l. *Si quis Titio, sub n.* 2. *vers. Alio modo actual. &c. ff.
de leg:* 2.

Postremò in his proprijs terminis consuluit la-
tè Cuman. *cons:* 108. *per tot.* ubi testator legavit
quædam uxori, deditque illi potestatem alienan-
di, prout dixit in secretò; cujus quidem secreti
30 noluit quemquam esse participem. Respondit
Cuman. hujusmodi uxorem esse ministram, non
legatariam; ideoque legatum ipsâ mortuâ non
cedere lucro suorum hæredum, sed testatoris, &
ibi Cuman. *num:* 3. respondet motivo, cur illa
uxor non censeatur legataria, cùm verba disposi-
tiva in ejus personam sint collata; ostendit enim
id non procedere quando testator elegit specia-
lem fidem alicujus, quemadmodum censetur ele-
gisse per secretam communicationem suæ volunta-
tis; quia tunc is censetur executor, licèt verba
dispositiva in eum collata sint; & hæc quoad pri-
mam partem.

Secunda pars quæstionis quinque habet inspe-
ctiones inferiùs examinandas. Prima est, an va-
leat dispositio secundùm formam suprascriptam.
Secunda, suppositâ ejus validitate, an Monachus
teneatur revelare secretam mentem testatoris.
Tertia, an sit credendum ipsi sponsè revelanti.

Quarta , si omninò noluerit revelare, an sit pri-
vandus executione. Ultima, quomodo tunc sit
exequendum.

Quoad primam, multorum est opinio non va-
31 lere dispositionem secundùm secretam mentem
testatoris executori participatam, quam videtur
sequi Bart. in l. *Theopompus*, n.4. atque Alex. *in
apostilla, littera G. ff. de dot. praleg.* Imola in c. *Cum
tibi, col: 12 n.22. suprà eod* & in l. *Captatorias, col: 3.
sub n.5. vers: Item attendo,* & *col. 5. sub n.8 prope fi-
nem, vers: Sed juxta pradicta ff de hared: instit:* & in l.
*Illa institutio, col: 4. sub n.9 vers: Item quia, qeands
testator.* Alex. in d. l *Captatorias, col: penult.* secun-
dùm quam consuluit Bald. *cons: 482.* incip. *Quia
32 dictus vocatus, vers: Illud autem, lib: 4.* ubi ait hujus-
modi dispositionem in secreto commissam esse
captatoriam , nec teneri hæredem stare dicto
executoris , nisi aliàs probet. Idem respondit
Cardin. Zabarella *cons: 124. per totum*, ubi probat
hanc voluntatem non tenere quoad non pias
33 causas. Est enim, inquit, talis voluntas captato-
ria, tanquam quæ collata fuit in secretum ultimę
voluntatis. Et paulò post asserit nihil obstare ,
quòd testator mandaverit executori, ut dispone-
ret prout in secreto ei ordinaverat. Nam ex quo,
inquit, de tali ordinatione non apparet, habetur
pro non facta.

Quod etiam tradit Bart. *in cons 168.* incip. *qui-
dam haben. bona, sub n.3. vers: De secundo,* ubi latè
consuluit in casu , in quo testator mandavit cui-
dam Titio, ut restitueret illicita quæsita , utque
de illis staret dicto ipsius; & respondit hujusmo-
di dispositionem esse ipso jure nullam, & non es-
se standum assertioni ejusdem Titij. A Bart. non
discrepat Alex. *cons: 54. n.3. lib: 2.* Afflict *dec: 371.
34 n.4.* ubi probat captatoriam esse voluntatem, si
testator dicat : Committo tibi voluntatē meam,
quam secretò tibi dixi, & Dec. *cons. 21: n.20. vol: 2.*
Et quamvis hæc opinio non videatur absolutè
vera, ut ex infrà dicendis patebit, cùm tamen illá
sequantur tot gravissimi Auctores , inde colligi-
tur hujusmodi dispositiones esse valde suspectas,
ideoque oportere judices esse proniores ad illas,
ubi fieri possit, rescindendas & moderandas.

Positâ igitur hujus dispositionis validitate,
35 pro qua respondit Anchar. *cons: 436.* & plures a-
lij, ut inferiùs dicetur , dubitatur pro resolutione
36 secundi capitis, & inspectionis, An Mnnachus te-
neatur revelare secretam mentem testatoris. Qua
in re Anchar. *d. cons: 436. n.4. & 5. vers: Ex pradicta,*
asserit, licèt subdubitans , executorem secundùm
secretam mentem testatoris non teneri reddere
rationem , quia meræ suæ fidei mandavit testa-
tor, & idem de executore secundùm conscientiá
suam, tradit Paulus de Castro *cons. 187. num. 1. in
princ: lib: 1.* Verùm Bart *cons. 194. nu. 3. vers: Super
tertis. lib: 1.* respondit, eum, cui aliquid in secretum
commisit testator, teneri interroganti responde-
re , an tacitam fidem accommodaverit de resti-
tuendo incapaci, ac rem totam exprimere. Idem
Bart. in l. *Non intelligitur. §. Tacitè, n.3. ff. de jure fi-
sci,* & latiùs in l. *fin n.10 ff. de ijs, quibus ut indig.* Ja-
cob. Mendola *cons: 42. n.2.*

Quinimò tenetur respondere etiamsi præstitis-
37 set testatori juramentum de numquam revelan-
do, quia hujusmodi juramentum est temerarium,
& non ligat, ut in terminis consuluit Cardin. Za-
bat. *cons: 35.* Cujus dictum refert , & latè com-
probat Felin. in c, *Intimavit, sub n.4. vers: Quibus an-
te omnia adde elegans consilium Zabarella de testib:* &
post Navar. in c. *inter verba, 11. q.3 par: ult, coroll: 65.*
tradit Covarr. *In epit: de spons: c. 8. §. 5. n.10. par: 2.*
Præsertim concurrente fraudis suspicione, atque
alijs, de quibus inferiùs dicetur.

38 Quæ omnia omninò consentiunt cum Theolo-
gorum traditionibus distinguentium inter secre-
tum receptum simpliciter, & receptum in Sacra-
mento pœnitentiæ. Nam S. Thomas. 2.2. *q.70. a.
1. ad secundum.* De illis, inquit, quæ homini sunt
commissa in secreto per confessionem, nullo mo-
do debet testimonium ferre, quia hujusmodi non
39 scit, ut homo, sed tanquam Dei minister, & ma-
jus est vinculū Sacramenti quolibet hominis prę-
cepto. Atque ibi Cajet. *in respons: ad tertium in fine.*
Navarr. in c. *Inter verba, 11 q.3 coroll* Quod etiam
40 asserit Sot. *de teg: secret: q.7. membro 2. concl: 4. vers:
Attamen,* adjiciens non licere revelare quod viâ
Sacramenti notum est, quamquam sit in præjudi-
cium totius mundi. Ac postea subdit : Docendi
sunt tamen litterarum ignari , quòd non cadunt
sub sigillo confessionis , quæ vulgò dicuntur in
41 confessione Sunt enim, qui ut arctiùs obligent ad
secretum, signant se signo Crucis , & flectentes
genua dicunt se committere secretum in confes-
sione ; cùm tamen ubi quis non confitetur omnia
sua peccata cum intentione accusandi se, nullum
sit Sacramentum, atq; adeo non intervenit sigil-
lum confessionis, ut illud secretum revelate sit
sacrilegium. Quod etiam tradidit Cajet. ad S.
Thomam *loco cit: vers: In responsione ad tertium,* ubi
dicit etiam hoc non magis obligare , quàm jura-
mentum de tenendo secretum, & est doctrina In-
nocentij in cap. *Omnis utriusque, n.7 de pœnit: & re-
miss.* ubi ait : Illos autem non credimus ut mini-
stris confiteri, qui non ut pœniteant, sed ut consi-
lium, vel auxilium ab aliquo recipiant, dicunt si-
bi peccatum suum; licet dicant : Hoc tibi dico in
Confessione, vel in Pœnitentia; quia non est ve-
rum, quod dicit in Pœnitentia, nec ut Dei mini-
stro, cùm animæ consilium non requirat, & tales
benè sunt cogendi super præmissis ferre testimo-
nium. Ita Innoc. quem ibi sequuntur Hostiens. Jo.
Andr. Abb. & alij communiter, prout de commu-
42 ni testatur Navarr. *in Manuali. cap: 18. n.55.* Imò
Sot, *in 4. dist: 16. q.3 art: 3. vers: Est tam latum,* ait
adeò differre secretum, quod accipitur sub hujus-
modi cæremonijs ab eo, quod accipitur sub sacro
sigillo Confessionis, ut ille, qui sic recipit, legiti-
me de illo interrogatus in judicio teneatur illud
propalare , cùm nefas esset si in Sacramentali
Confessione audivisset.

In his verò , quæ secretò alicui committuntur
43 extra confessionem, tenetur quis revelare, ac te-
stimonium ferre quoad ea , quæ secundùm ordi-
nem juris ab eo per superiorem exiguntur, ut do-
cet S. Thomas ibid. in corpore articuli. Unde So-
tus *loco cit.* (Non obstat, inquit, fides, quam quis
secretò commisit, etiamsi jurejurando se adstrin-
xerit, quominus teneatur secretum detegere , si
modo in judicio vi, & ratione petatur; quia fides
secreti non habet vim obligandi contra jus , nec
præjudicium parit judici, quin possit compellere
eum quando necessum fuerit,) & inferiùs ait :
(Quicumq; fidem suam alteri distrinxerit, & jure
ipso interprete intelligat id facere secundùm jus;
atque adeo quando authoritate judicis revelat,
se-

secretum , nihil infidelitatis admittit.
44 Sed & S.Bonav.*in 4.sent.dist.21.a.2. q.3.*quæ-
rit , utrum recipiens aliquid in secreto teneatur
revelare superiori præcipienti;& in fine respon-
dit teneri,etiamsi præstitisset juramentum denõ
revelando , quia juramentum est nullum , & in
præjudicium veritatis,& obedientiæ ; ideoque
addit agendam esse pœnitentiam de perjurio pro
45 eo,quod contra justitiam juratum est. Cujus di-
ctum Angel.*in ver.Testis,in fin,n.33.* intelligit pro-
cedere quando superior hoc requirit ex aliquo
bono respectu, & ut Pater provideat ; atque ita
conciliat S Bonav. cum doctrina S.Thomæ. Item
Guido Fulgosius , qui Clemens IV. inde creatus
est,in consultationibus ad Inquisitores , *quæst:8.*
sic ait : Sed nec juramento, vel voto in contra-
rium emisso ; nam licèt veritatem celare possi-
mus hosti,vel persecutori, ut 22.*q.2.* cap.*Ne quis*,
judici tamen veritatem investiganti eam celare
mortale peccatum est,ut 11.*q.3.*c *Quisquis*. Ergo
juramentum , vel votum in contrarium emissum
non est servandum, 22.*q.4.*cap.*In malis*, Cujus
verba refert , & sequitur Francisc Pegnia *in 2.
part.Direct.inquisit lib.2 schol.15.in fine.*
47 Item Alexand. de Ales *in 4 sent. dist.19.art.2.*
An Confessor , qui novit in confessione,& extra
teneatur revelare,*in respons. vers. Ad illud quod obji-
citur per simile*,sic ait : Quando promittit aliquis
alicui quód celabit aliquod secretum , quod sibi
committit , hoc debet intelligi si non cogat eum
obedientia superioris ad revelationem , vel ne-
cessitas mentiendi, vel damnatio innocentis, vel
alia hujusmodi, quibus contraire nec potest, nec
debet ;unde si quis promisisset alicui quod teneret
aliquod factum secretum , & post nisi vellet illud
testificari,damnaretur aliquis innocens , vel ne-
cesse esset ipsum mentiri , vel esse inobedientem,
vel aliquod grave scandalum oriretur ,non existi-
mo .quod in tali casu debeat factum illud celare.
Quod ipsum docet ibi S. Thomas *dist.21 art.3.* &
48 S.Bonav.*q.3. vers.Sed circa hoc occurrit quæstio*, ubi
addit in hanc positionem etiam jurisperitos ma-
gis consentire ; ideoque qui juravit testimonium
non dicere , juramento non obstante testificari
compellitur,tex.ad litteram in cap. *Intimavit, de
testib.* atque ibi docent glos.*fin.* Innoc. Hostiens.
Jo.Andr. Anton.de Butr. Anchar.Abb. Felin.at-
que alij omnes.
49 Quibus etiam accedit quod in casu præsenti te-
stator non prohibuit revelationem suæ volunta-
tis,sed simpliciter jussit, ut bona distribuerentur
secundùm mentem suam. Quo casu executores
tenentur omnino reddere rationem,atque illam
exprimere, licèt cum minori rigore exigenda sit
in his,quàm in aliis,ut inquit Jo.Andr.post Jacob.
de Ravenn.*in addit.ad Specul. in tit. de instrum.edit.
§.Nunc verò aliqua,sub n.20.littera P. in addit.incip.
Sacramento.* Neque in hoc suffragatur executori,
quod sit regularis exemptus & Prælatus : Quo-
niam Concilium Viennense in Clem.*Religiosis,de
testam.* volens præscindere materiam delinquen-
di,disertis verbis statuit , ut locorum Ordinarij
rationem exigant à Religiosis etiam exemptis,
& Prælationem habentibus de testamentorum
executionibus, quas gesserunt , & puniant quos
circa id deliquisse repererint.
50 Quod si dictus Monachus sponte revelaverit
secretam mentem testatoris , quæritur an illi
sic revelanti fides adhibenda sit,quæ est tertia in-
spectio superiùs proposita. Et quidem aut Mona-
chus deponit non juratus,& nihil illi creditur,ut
in proprijs terminis est text.in d.l. *Theopompus, in
ver.Iuratus*,& ibi notat Bart. *ff.de dot.præleg.* & se-
quitur Bald. *cons: 256. super primo puncto in princ.
lib:4.* Castr.*cons:177.in quæstione,n.2. vers:3.Ter-
tiò,lib.3.* Afflict.*decis:371.n.6.*Alex *cons: 54.sub n.
5.vers:Nec obstat,lib.2.* Aut deponit juratus,& tunc
creditur illi , dummodo deponat super verisimi-
li,& mentem testatoris sibi secretò participatam
coadjuvet aliquibus probabilibus conjecturis.Ita
probat textus in materia in l.*Quoniam hæredi*. ibi,
*Si quibusdam argumentis apparebit,de quo dixit, ff. de
reb:dub.*& tradunt Bart.in d.l. *Theopompus,sub n.4.*
ubi dicit dictum executoris, cui aliquid testator
in secretum voluntatis commisit , credendum
non esse nisi aliquibus legitimis præsumptioni-
bus hoc præsumeretur esse verum. Raphaël Cu-
man.*cons:118.sub n.2.vers:Circa secundum*, ubi am-
plius requirit,ut id,quod testator commisit in se-
creto , debeat probari per duos testes,aliàs exi-
51 stimat irritam esse hanc voluntatem; quia,inquit,
poterit dici, adest jus,sed deficit probatio. Co-
varr. qui alios congerit in c. *Cum tibi,in fin.suprà
eod.* ubi ait non esse standum assertioni illius, cui
testator commisit voluntatis propriæ revelatio-
nem,nisi asserat eam fuisse testatoris voluntatem,
quę ex conjecturis apparentibus verosimilis sit.
52 Sin autem dict. Monachus omninò induci ne-
queat ad revelandum: quæritur pro absolutione
quarti capitis,an sit privandus executione : Et
videtur respondendum affirmativè , quia Supe-
rior regularis , qui dedit licentiam Monacho ut
possit esse executor ,potest illum privare faculta-
te exequendi etiam re non integrâ , & quamvis
malè faciat si illum privet sine causa; tamen pro-
53 pter bonum obedientiæ religiosus etiam eo casu
non potest contradicere. Ita expressè tradit glos.
in d.Clem.*Religiosis,in vor.Obtenta,de testam* quam
ibi post Paul. sequitur Card.Zabar.*nu.11.in fine,
vers:Quinto quæro.* Imola *nu.8.*Abb.*nu.7.* Petr de
Ravenn *in glos. in ver. Obtentâ*, Jo. Vasq *in 3. con-
clus.*Vitalin.*sub n.37.* Anchar.*num:31.* Tabiena
*in vor.Executor,n 15.*Armilla *eod vor. n.15.*
54 Hoc autem licere cum casu admittunt omnes
In d Clem. *Religiosis*, Specul. *de instrumen.edit. §.
Nunc verò aliqua,n.53.vers:Quid si executor*,& *vers.
Porrò* , ubi asserit licere Episcopo vendicare sibi
electionem,quam testator posuit in arbitrio alte-
rius,si sit suspicio fraudis, etiam nullâ præceden-
te accusatione. Quod etiam tradiderunt Bald. in
l.*Nulli,sub n.5.vers.Sed circa hoc,C.de Episc.& Cler.*
Oldrad.*cons.196.factum in fine, vers.Tertia quæstio*,
Cardin.post alios in d.Clem.*Religiosus, n. 23.* &
55 Anchar.*sub n.6. vers.Venio ad aliquos.* Fraudis au-
tem suspicio in casu præsenti multipliciter con-
sideratur. Primò ex modo, & forma dispositio-
nis testatoris ; oritur enim aliqualis præsumptio
fraudis ex legato facto secundùm mentem secre-
tam testatoris,ut docet glos. *in fine* in l. *Lucius, §.
In testamento, ff.de legat.1.* ubi Bart. *in summario* :
Si ex verbis, inquit , testatoris non apparet per-
sona, cui debet fieri restitutio, aliqualis præsum-
ptio assumitur tacitæ fidei in fraudem legum as-
sumptæ. Quod repetunt ibi Bald. *num: 4. & 5.*
Paul.de Castro,*nu.1* Fulgos.*vers.ibi hic dicitur.* Al-
ber.post Dyn.*num:2.*& simpliciter id præsumi fa-

ctum in fraudem Menoch. *de præsumpt: lib:4. præsumpt: 96. n.11.*

56 Secundò oritur suspicio fraudis ex persona di-
cti Monachi; tum quia ad præsens dicitur esse sub
judice; neque enim est standum fidei executoris,
quando non est persona legalis, ut inquit Jacob. à
Canib. *de execut. ultim. volunt, in 3. p. de fine Commis-*
57 *sariorum, n.7. vers. Quod est verum.* Tum quia est
religiosus incapax proprietatis. Ad quod affer-
tur singularis doctrina Jo. Andr. *in addit. ad Specul.
tit. de instrum. edit. §. Nunc verò aliqua, in addit. incip.
Ad istum finem, quæ est in ver. Legat. sub n.2. littera V.*
ubi determinat stante statuto, ut maritus non
possit relinquere aliquid uxori, non valere lega-
tum factum pro anima testatoris distribuendum
ab uxore, ne fiat fraus statuto. Cujus doctrinam
sequuntur Alber, de Rosat. *in 2. par: stat: q.112. in-
cip: Statuto cavetur quòd nullus possit*, & *quæst. seq.*
Alex, *cons: 57. Prospectu, col: 3. & seq: num: 7. lib: 2.*
& in l. *Cogi, §. Hi qui solidum, in fine. ff. ad Trebell.* Jas.
in l. *Captatorias, n.6. C. de testam. milit.* Ergo eodem
modo cùm religiosus prohibeatur aliquid pro-
prium habere, c. *Nolo*, & c. *Non dicatis, 12. quæst: 1.*
c. *Cum ad monasterium, de statu Monach.* & Conci-
lium Tridentinum *cap. 2. sess. 25. de Regular.* non
valebit legatum ab ipso distribuendum juxta
mentem secretam testatoris, ne fiat fraus legi:
vel certè si valebit, aderit tamen vehemens su-
spicio fraudis, quæ juncta cum aliis supradictis est
omnino sufficiens causa interdicendi illum offi-
cio executoris.

58 Sequitur ergo ultimum caput, id est, sequutâ
privatione quomodo sit postea facienda execu-
tio. Qua in re difficillimum erit inire rationem,
per quam punctualiter satisfiat voluntati testato-
ris, quia de illa non constat, & in pias causas non
59 videtur facienda distributio: nam ut ait Raph.
Cuman. *cons. 118. sub n. 3.* dispositio secundùm se-
cretam mentem testatoris non potest dici ad pias
causas, quæ non fuit commissa voluntati alterius
per verba denotantia arbitrium boni viri, juxta
terminos c. *Cum tibi, suprà eod.* secundùm intelle-
ctum Innocent, qui communiter approbatur:
sed testator retulit se ad suam specificam com-
missionem secretò factam, quæ cùm possit esse ad
causas non pias, nulla est ratio cur eam ad causas
pias præsumamus: & idem fusiùs respondit *in*
60 *consil. 108. per totum*, ubi propterea consuluit hu-
jusmodi legatum deficiente personâ executoris
fieri caducum, & cedere lucro hæredum testato-
ris. Antiquius tamen videtur Episcopum posse
hujusmodi bona in pios usus distribuere; quia, ut
ait Feder. de Sen. *cons: 293. sub n. 2. vers. Ex prædi-
ctis*, fraudatio voluntatis testatoris non est suffi-
ciens ratio, ob quam jus exequendi non debeat
devolvi ad Episcopum, si Religiosus fuerit pro-
hibitus exequi à Superiore, ut etiam sentit Burr.
hic num. 7. vers. Ego vidi multoties: licèt in fine ni-
hil velit decidere, quia causa erat pendens.

Præterquam quod negari potest hoc modo fraudari voluntatem testatoris; quinimo ex benigniori interpretatione mens testatoris secreta, nisi aliud constet, debet censeri in piam causam, ut in puncto contra Raph. Cuman. respondit Raphaël Fulgos. *cons. 745. n.2. vers. Præterea*, ubi *sub n. 4. vers. Et hanc sententiam*, ait hanc partẽ esse amplectendam cùm pietati, & tacendę voluntati testatoris convenientior sit, & animæ etiam ipsius fructuosior, secundùm quam etiam consuluit Angel. *cons. 201. num. 3. vers. In fine*, alios refert Clar. *in §. Testamentum, quæst. 6. vers. Quinimò.* Et pro ea videtur casus in cap. *Cum tibi, suprà eodem*, secundùm intellectum, quem dicit notabiliorem Abb. *ibi in princ.*

61 Quibus omnibus in compendium redactis videtur respondendum prædictum Monachum esse nudum executorem, & teneri revelare secretam mentem testatoris, & rationes reddere, eique esse adhibendam fidem, si juratus deponat: & concurrant probabiles conjecturæ; alioquin interdicendum eum esse officio executoris, & redditus esse erogandos in pios usus arbitrio Episcopi; aliàs enim hoc esset exemplum perniciosissimum, & cautela pessima Regularibus ad retinendum proprium contra votum paupertatis, & in fraudem Sacrorum Canonum, Tridentini Concilij, & Apostolicarum Constitutionum. Hic casus meo tempore contigit Mediolani, & in hanc sententiam à Sacra Congregatione Concilij scriptæ fuerunt litteræ ad Cardinalem Borromæum Archiepiscopum.

DE TESTAMENTIS.

Cap. Ioannes.

SVMMARIVM.

1 *Executor testamentarius, qui suscepit officium, illud exequi compellitur.*
2 *Clerici tanquam digniores sunt præmittendi, ubi fit sermo de clericis, & laicis.*
3 *Ordinis præposteratio non vitiat.*
4 *Clericus, & laicus possunt simul deputari executores in testamento.*
5 *Alternativa in deputatione plurium executorum resolvitur in conjunctivam.*
6 *Executio testamentorum pertinet ad Episcopum, etiam quoad temporalia.*
7 *Prælati inferiores habentes in loco jurisdictionem quasi Episcopalem, possunt compellere executores ad exequendam testatoris voluntatem.*
8 *Capitulum sede vacante succedit in jurisdictione compellendi executores testamentarios.*
9 *Executores testamentarij, quibus nominibus appellentur.*
10 *Executores propriè qui sint.*
11 *Clerici, & Religiosi deputari possunt executores in testamento etiam ad non pias causas.*
12 *Canonico Regulari, quem testator constituit executorem ad annuum redditum distribuendum cum facultate aliquid sibi applicandi, an obstet Concilium Tridentinum*, cap. 2. sess. 25. de Regular.
13 *Regularis executor, & legatarius sustinet vices duarum personarum.*
14 *Canonicus Regularis an possit esse executor ultimæ voluntatis.*
15 *Executor ad distribuendum in pios usus non potest sibi aliquid applicare.*
16 *Regulari bona stabilia etiam in administrationem concedi non possunt.*
17 *Executor ad distribuendum dicitur administrator.*
18 *Legatum annuum factum Regulari pro usu suo de licen-*

licentia Superioris percipiendum an de jure communi sit validum.
19 *Et quid post Concilium Tridentinum.*
20 *Legatum factum Regulari nec momento temporis potest esse apud eum, sed illico acquiritur monasterio.*
21 *Annuus reditus computatur inter bona stabilia.*

1 IOANNES. Executor testamentarius, qui suscepit officium, illud exequi compellitur. Hoc dicit secundum omnes. Divisionem non patitur, quia unicam habet verborum structuram; sed ad mentem primò ponitur quæstio, deinde solutio. Secunda ibi, *Post testatoris*. Et quinque facit secundum Jo. Andr. Dicit enim qui erant executores, & cujus, & quid erat exequendum, & quando cogi debebant, & per quem, & hæc patent.

2 Nota primò ex stylo Curiæ clericos præmitti, quoties fit sermo simul de clericis, & laicis, concordat cap. *Significavit, de rescr.* c. *Qualiter, de elect.* cap. *Tua nobis, supra eod.* cap. *Præterea, de usur.* cap. *Ad falsariorum, de crimine falsi*, c. *Proposuit, de Cler. excom. ministr.* cap. *Clerici, de excess. Prælator.* cap *Ex parte, il primo, de privil. & cap. Gravem, de sent. excomm.* Ratio est, quia cœtus clericorum est dignior, c. *Solitæ, de majorit. & obed.* cap. *Duo sunt, 96. dist.* cap. *Denique*, & ibi glossa *prima, 4. dist.* Ordo enim importat quemdam dignitatis gradum, & potestatem supra populum, ut docet S. Thomas *in 4. dist. 24. q. 1. art. 2. quæst. 1.* Sed vide pro, & contra, in c. *Per tuas, de arbitr* ubi primo dicitur, per unum clericum, & duos laicos: & paulo post, à duobus laicis, &
3 uno clerico. Unde inferri potest, ut in his præposteratio ordinis non vitiet, ad idem c. *2. de judic.* c. *Prohibemus, de censib.* c. *Causam quæ*, l. *de rescript.* secundum Joan. Andr. *hic n. 3*, & Card. *numero 1.*

4 Secundò nota clericum simul, & laicum posse deputari executores in testamento: hic enim conjunctim, & copulativè fuerant deputati, ponderando copulam, & secundum Jo. Andr. *n. 4.* Sed
5 tamen idem dicendum si disjunctivè, quia tunc disjunctiva resolvitur in copulativam, ut est textus notabilis in l. *Cum quidam, C. de verbor. signific.*

6 Tertiò nota in ver. *Creditoribus*, & in ver. *Diœcesanum*, quod sequitur, non solum relictis ad pias causas, sed etiam quoad temporalia pertinere executionem testamentorum ad Episcopos secundum Host. Cuius opinio communiter tenetur, ut *hic* testatur Anton. de Butr. *in 5. q. n. 17.* Dixi in c. *Tua nobis, supra eod.*

7 Quartò, nota ibi *per Diœcesanum*, officium compellendi executores testamentarios non tantum spectare ad Episcopum, sed etiam ad inferiorem Prælatum habentem in loco jurisdictionem Episcopalem, vel quasi, juxta textum in c. *Abbates, de privil. in 6.* Talis enim in his, quæ jurisdictionis sunt, venit Diœcesani appellatione, ut notat glossa in Clem. 1. §. *Volumus, in ver. Diœcesanis, de foro competen.* quam ibi sequuntur Cardin. *in 4. quæst. num. 2* Imola *num. 38.* Vitalin. *num. 4.* & Abb. *n. 15.* Dixi latissimè in cap. *Accedentibus, infra, de excess. Prælator.* & in proposito tenent *hic* Jo. Andr. *num. 9. in ver. diœcesanus*, & Abb. *num. 2.*

8 *in 5. notab.* qui amplius putant in hac jurisdictione compellendi executores succedere etiam Capitulum sede vacante. De cujus verò loci Diœcesano hæc littera intelligatur dic plenè, ut per Jo. Andr. *n. 21.* & Butr. *n. 12. in 1. quæst.*

9 Quintò nota executores testamentarios non appellari executores simpliciter, sed executores ultimæ voluntatis, & dicuntur executores, idest perfectores, & consummatores secundùm Goffred. Host. & Jo. Andr. Qui interdùm appellantur etiam commissarii, interdum fideicommissarii, interdùm executores fideicommissarii, interdum divisores, interdum distributores, interdum gradiatores, de quo vide in Specul. *de instrum. edit.* §. *Nunc verò aliqua*, qui alias est, *vers. Sub*, §. *Compendiosè, ad*
10 *fin. col. 1.* Sed propriè secundum prædictos dicuntur executores qui sententias exequuntur, l. *fin. C. de execut. rei judic.* & cap. *Pastoralis*, §. *Quia verò, supra de off. deleg.* de variis executorum acceptationibus vide *hic* per Jo. Andr. *n. 5.*

11 Ultimò nota clericos, tam sæculares, quàm regulares posse deputari executores ultimarum voluntatum, ut de clericis in genere est casus hic, & expressè de clericis sæcularibus, & religiosis, & c *Tua nobis, supra eod.* Quod est verum etiam ad non pias causas, ut hic probatur ponderando litteram ibi, creditoribus, nec non ibi, ultimæ voluntatis, secundum Hostien. *n. 2. in ver. Ultima voluntatis*, & Jo. Andr. *n. 18. vers. aliquibus videtur.* Quorum opinio communis est & obtinuit ex consuetudine, ut dixi in d. c. *Tua nobis, in ult. notab.* Intellige dummodo per hoc non retrahantur à divinis officiis. Et quoad Regulares dummodo non sint ex Ordine Minorum S. Francisci, quibus hoc officium est interdictum, ut in Clem. *Exivi*, §. *Verum, de verb. signif.* & dummodo id fiat de licentia suorum Prælatorum petita, & obtenta, c. *Religiosus, de testam. lib. 6.* & Clem. *Religiosis, eod. tit.* Quilibet enim religiosus potest esse executor, ubi solum committitur nudum ministerium; plenè Rom. *cons. 409. Quoad primum consultationis articulum, n. 6. & seqq.*

12 QUÆRO An Canonico Regulari, quem testator cōstituit executorem ad annuum reditum distribuendum cum facultate sibi applicandi portionem, quæ sibi videbitur, obstet Decretum Concilii Tridentini, c. *2. sess. 25. de Regular.*

13 Canonicus Regularis in dubio proposito est executor, & legatarius, sustinetque vices duarum personarum, sicut facit ille cui suus debitor mandat, ut ex bonis, quæ sunt apud eum, solvatur, Put. *decis. 227. lib. 1.* Testator enim eum executorem ad annuum reditum distribuendum constituit, & deinde illi permittit, ut ex eis possit sibi applicare eam portionem, quæ sibi videbitur, ut habetur apud gluss. in l. *Si quis Titio, in ver. Vel ministrum, de legat 2.* Bald in l. *Quidam*, § *Si scriptum, de legat.* 1. Ideoque hæ duæ dispositiones sunt separatim considerandæ, & Canonicus sustinens duas personas, ut duæ personæ considerari debet, ut not. in c. *A collatione, de appell. in 6* & ex nullitate, aut validitate unius ex his dispositionibus non infertur ad nullitatem, vel validitatem alterius cap. *Dilectus, il primo, de preben.* ibi, (nos facto ejusdem legati illicito reprobato, quod est licitum approbantes.) Et ex regula, *Utile per inutile non vitiatur*, quam ad propositum nostrum adducit Capra *in reg. fin. de ultim. volun. in 2. membro num. 11. in fine.*

fine. Utramque igitur ex his dispositionibus separatim considerando,

Quoad primam, in qua Canonicus est deputatus executor, videtur respondendum Concilium non obstare, quominus is Canonicus hoc munus
14 suscipiat. Hodie enim est expeditum religiosos professos posse hujusmodi officium suscipere accedente sui Superioris specifica licentia, ut in c. *fin. infr. eod. lib 6.* & in Clem. *unica eod. tit.* & dictum est supra *in ult. notab.* & in Canonico Regulari exemplificat Jacobus à Canibus *de execut. ult. volunt. part. 1. n. 3.* Licet Speculator, qui scripsit ante jura Sexti, & Clementinarum, aliter sentiat in *tit. de instrum. edit §. Nunc verò aliqua, n. 70. vers. Sed etiam quaritur utrum simplex Monachus, & n. 71. vers. Quid de Canonicis Regularibus.* Cujus opinio corrigitur in prædictis juribus, ut per Jo. Andr. *ibi in addit, littera F.*

Neque obstat decretum d. c. 2. *sess. 25 de Regular.* prohibens Regularibus bona tamquam propria, aut etiam nomine conventus possidere. Quia executor datus ad distribuenda bona in pios usus, non potest sibi, vel conventui aliquid regulariter applicare, & sic tamquam propria, aut etiam nomine conventus non possidet, l. *Si mandavero. §. Si tibi, ff. Mandati* & in materia nostra tradunt Archid. Jo. Andr. in c. *fin. de testam. in 6. n. 3. vers. Unde*, & ibi Anchar. *n. 13.* Franc. *n. 9.* Adden. ad Capell. Tolos. *decis. 28.* Calderin. *de testamen. cons. 31. & 39.* nisi esset fortè in summa necessitate, Capra. *d. tit. in 6. membro. n. 16. & seq.* Et quamvis in secunda dispositione in casu nostro caveatur, ut executor possit aliquid sumere; tamen si Concilium obstabit, illa secunda pars irritabitur; sed inde non infertur, ut dictum est ad nullitatem deputationis executoris, cui
16 Concilium non obstat.

Nec refragatur quod Concilium d. c. prohibe-
17 at bona stabilia concedi alicui Regulari etiam in administratione. Nam respondetur executorē hujusmodi nō habere bonorum administrationem, sed nudum ministerium, ex quo nihil sibi percipit emolumenti, vel commodi, ut supponimus in hac prima parte: nam si perciperet jam non esset nudus minister, sed legatarius, l. *Si quis Titio, ff. de leg. 2.* & docuit Bald. *cons. 482. l. 4* Feder. de Sen. *cons. 56. Domine Francisce, vers. Secundò quaritur, in princ.* Angel. *cons. 129. Bona dicti testatoris, vers.*
18 *Quia igitur.*

Quoad secundam partem tametsi de jure communi legatum factum Regulari pro usu suo percipiendum cum licētia superioris validum esse existimaverint Calder. *cons. 21. de testam.* Bart. in Auth. *Excipitur, C. de bon. qua liber.* & in l. *Lucius, §. Tres haredes, ff. ad Trebell.* Navarr. *consil. 3. de statu Monach. quaest. 18 n. 49.* Tamen textus in c. *Monachi, de statu Monach.* in quo præcipuè fundatur eorum opinio, alium habet sensum, nam dum disponit ut Monachi possint habere peculium, si eis fuerit pro injuncta administratione permissum, non procedit nisi in Monachis officialibus, ut innuunt illa verba, pro injuncta administratione. Unde quoad reliquos Monachos, qui officiales non sunt, salva manet prohibitio, de qua in principio illius textus, ut peculium eis habere non liceat etiam ex permissione Abbatis secundum intellectum Innocentii, Host. Jo. Andr. Anton. de Butr. & Anchar, ut ibi latissimè dixi.

19 Sed quidquid sit de jure communi, certè inspecta Tridentini Concilii dispositione in *d. c. 2.* videtur respondendum legatum non valere. Ita enim aliàs declaravit Sacra Congregatio, ut dixi in d. c. *Monachi*, reprobata Navarri opinione, qui *in consilio 14. de statu Monach.* & *in Comm. n. 2. de Regul. n. 14.* putavit d. c. 2. nulla in re immutasse dispositionem juris communis, & de jure communi licitum esse Regularibus habere peculium in suos honestos usus de Superiorum licentia.

20 Itaque cum legatum in effectu quoad Regularem non valeat, etiamsi accesserit consensus Superioris, simul ac ipse declarat sibi ex eo aliquid velle applicare pro usibus suis, ut testator ei concessit; ex ejus persona acquiritur Monasterio, c. *Non dicatis, 12. q. 1.* c. *Abbates, 18. q. 2.* c. *Quia ingredientibus 19. q. ult.* c. *Cum ad monasterium, de statu Monachor.* & de Canonicis Regularibus est textus de off. in c. *Quanto, de offic. Ordin.* ut nec momento temporis maneat apud Canonicum acquirentem, Abb. in d. c. *Monachi, n. 8. de statu monach.* fusè Navarr. *in Comment. d. c. Non dicatis, n. 34. & seqq.* Quandoquidem, ut scripsit Bald. *cons. 494. lib. 1.* Licet jus delatum monasterio sumat initiō ab ipso Monacho, tamen per modum scintillæ, &
21 sic nictu oculi in monasterium transit. Cujus dictum refert, & sequitur Cardin. Mantica *de conject. ult. volunt. lib. 8. tit. 12. n. 28.* Et propterea si superior ei in genere licentiam concederet dictū annuum reditum sibi pro usu suo sumendi, concederet ei bona monasterii stabilia, inter quæ reditus annuus computatur, ut habetur in Clem. *Exivi, §. Cumque annui reditus, de verbor signific.* & is obstaret Concilium.

Itaque sic posset ad secundam partem dubii responderi; non licere Superiori hujusmodi licentiam Regulari concedere. Si tamen pro re nata, & in singulis casibus is legatarius aliqua re indigeat non repugnante statu paupertatis, Prælatum posse indulgere, ut illi ex reditu annuo legato certa tantum portio eidem usui necessaria applicetur, purà ad mobilia comparanda juxta decretum *d. c. 2. vers. Mobilium verò usum*; modo tamen exactio annui reditus fiat à communibus officialibus monasterii ad præscriptum d. c. 2. & decretorum Clementis VIII. *super reform. Regular.* & quod superierit, in communes monasterii usus convertatur, ut in similibus casibus respondit Sacra Congregatio.

DE SVCCESSIONIBVS ab intestato.

Cap. Cum Dilectus.

SVMMARIVM.

1 *Rectori intestato decedenti si non habet consanguineos, succedit Ecclesia; secus si apparet eū fuisse Monachum, vel sana mente testatum.*

2 *Testamentum ad pias causas conditum per verba enunciativa. & propter aliud prolata, valet etiā ad exclusionem alterius Ecclesiæ.*

3 *Oblatio probatur per unum testem de veritate, & confessionem etiam incidenter factam.*

4 *Novitius an posset in ipsomet ingressu donare seipsum & omnia bona sua Religioni, & n. seqq. usque in finem.*

Cor-

5 *Correctio jurium induci non debet per ſubauditos intellectus.*
6 *Eccleſiaſtica poteſtas non ſolet ſe immiſcere in juriſdictione aliena.*
7 *Eccleſia in quibus caſibus habeat juriſdictionem.*
8 *Novitius eſt de juriſdictione eccleſiaſtica.*
9 *Novitii qui ſint, & n. 11.*
10 *Oblati, ſeu donati, qui propriè dicantur?*
12 *Converſi quid differant à Monachis.*
13 *Donati, ſeu oblati quid differant à Converſis.*
14 *Tridentinum Concilium*, c. 16. ſeſſ. 25. de Regul. *expenditur.*
Oblati non comprehenduntur in dicto c. 16. ſeſſ. 25. de Regul. *ibid. & n. ſeqq.*
15 *Dictio,* quoque, *eſt continuativa ejuſdem materiæ.*
16 *Novitii tranſeuntes ad ſtatum oblatorum non prohibentur bona ſua monaſterio offerre.*
17 *Novitius offerens perpetuò ſe, & bona ſua monaſterio, cenſetur renunciare Novitiatui.*

1 CUM DILECTUS. Rector Eccleſiæ dicitur inteſtatus ſi nullum facit teſtamentum; vel fecit, ſed furioſus; & tali ſuccedit Eccleſia ſi non habet conſanguineos: ſecus autem ſi apparet illum fuiſſe Monachum, vel ſana mente.

2 Teſtatum h. d. ſecundum Joann. Andr. & communiter DD. ſed attingendo duos notabiles, & ſingulares intellectus, ſummatur ſecundum quemlibet intellectum; & Primò ſic valet teſtamentum ad pias cauſas conditum per verba enunciativa etiam propter aliud prolata, quamquam ſucceſſio, ſeu teſtatio veniat ad excluſionem alterius
3 Eccleſiæ, vel aliter ſecundum alium intellectum per unum teſtem de veritate, & per confeſſionem etiam incidenter factam probatur oblatio etiam quoad effectum conſequendi bona oblata, Abb. Siculus.

4 In texto ibi, *ſe, & ſua monaſterio contuliſſe.*

QUÆRO an Decretum Tridentini Concilii, *c. 16. ſeſſ. 25. de Reg.* obſtet quominus Novitius poſſit in ipſomet ingreſſu donare ſeipſum, & omnia bona ſua Religioni.

Propoſita quæſtio omiſſis aliis, de quibus poſſet dubitari, hoc videtur petere, videlicet an Cõcilium Tridentium *d. c. 16.* corrigat jus antiquum in propoſito caſu; ei ve deroget, circa quam quæſtionem præmittendum eſt.

Primò, cum agatur de correctione jurium an-
5 tiquorum, per quæ poterat fieri dicta donatio, ut probat text. hic, & in c. *In præſentia de probat.* & Doctores multis in locis tradunt; illa non eſt inducenda, niſi prout in jure expreſſa reperitur, c. Conſtitutio, & ibi gloſ. *fin. de elect. lib. 6.* l. *Præcipimus, in fine, de appellat.* l. *Sancimus, C. de teſtam.* Neque enim per ſubauditos aut tacitos intellectus inducitur correctio, ut dicit gloſ. in c. *Cupientes, §. Quod ſi per viginti, in verb. Petere, de elect. lib. 6.* Sed potius jura juribus concordanda, c. *Cum expediat, de elect. lib. 6.* Gem. *conſ.* 88. Innoc. Papa *ad fin.*

6 Secundò, præmittendum eſt eccleſiaſticam poteſtatem non ſolere ſe immiſcere in aliena juriſdictione, c. *Novit. de judic.* c. *Licet ex ſuſcepto, de for. compet.* alioquin eidem poſſet impunè non pareri, l. *fin. ff. de juriſd. omn. jud.* & not. Innoc. in c. *Inquiſitioni, propè fin. verſ. Item ſi præcipiat laico, de ſent. excomm.* & Felin. in c. *Accepimus, n. 2, de fide inſtr.* nec poſſet aliquis inhabilitare non ſubditum, ut colligitur ex Jaſ. in Auth. *Ingreſſi, n. 10. C. de ſacroſ. Eccleſ.*

7 Tertiò, præmittendum eſt Eccleſiam regulariter nõ habere juriſdictionem in laicos, niſi in certis caſibus, de quibus in verſibu additis ad gloſſ. penult. in d. c. *Licet*, tradunt etiam Doctores in c. *Cum ſit generale*, per illum text. *de for. compet.* & in c. *Per venerabilem.* & ibi plene per Hoſt. & Joan. Andr. *qui fil. ſint legitimi.*

8 Quartò, præmittendum in d. *cap. 16. ſeſſ. 25. de Regul.* nullam exprimi qualitatẽ ratione rei, contractus, vel delicti, ſuper qua poſſit juriſdictio eccleſiaſtica fundari, niſi ſolà qualitatem perſonæ, quæ eſt ipſe Novitius, qui, ut not. Hoſt. in c. *Statuimus, n. 4. circa finem, verſ. Nec obſtat, de Regul.* fori privilegio gaudet, cum ſit de juriſdictione eccleſiaſtica. Et inde infero Concilium non inhabilitare omnes perſonas, quin poſſit, niſi ſervatis iis, de quibus in d. *c. 16.* renunciationem, vel obligationem facere, ſed ſolum illas, quæ ſunt de ſua juriſdictione: imo nec has omnes, ſed ſolum illas perſonas in d. c. expreſſas, nec correctio ultra expreſſa inducatur.

9 Quintò, præmittendum inter cæteros ſtatus, ſeu gradus perſonarum Regularium, de quibus loquitur d. c. ut colligitur ex verbis ipſis, ac etiã ex rubrica *de Regul.* ſub qua hoc capitulum collocatum reperitur, hos duos reperiri, quorũ unus eſt ſtatus Novitiorum, qui ideo in monaſteriis recipiuntur, ut ad formam c. *Ad Apoſtolicam, de Regul.* probantes, & probati ſuo tempore ad profeſſionem regularem admittantur, vel ut elapſo anno
10 ad formam d. c. 16. è monaſterijs ejiciantur. Alter ſtatus eſt donatorum, ſeu oblatorum, de quibus, ut inquit Abb. *hic n. 2.* ſunt aliqui, qui ſe ipſos, & ſua donant Eccleſiæ abſquè eo, quod fiant Monachi, & dicuntur oblati, &, ut inquit Bero. in c. *In præſentia, n. 48. de probat.* Ex quo transferunt ſe ad Religionem non per modum profeſſionis, ſed ſimplicis converſionis, non ſunt Monachi, ſed oblati, de quibus etiam plenè Socin. *in tract. de oblation.* & plenè ſcripſi in c. *Ut privilegia, infra de privileg.*

11 Sextò præmittendum etiam ſi attento communi uſu loquendi, Novitii propriè dicantur ii, de quib. in 5. ſuppoſ. in princip. actum fuit, aliquando tamẽ licet raro, & minus propriè, accipiuntur etiam pro iis, qui in Religione non ſunt adhuc admodũ circa Regulares obſervãtias inſtructi; Clẽ. 1. §. *Sacra*, ubi gloſ. *in ver. Novitii, de ſtatu. Monach.* vel quibus ex quo intrarunt in Monaſterium, annus adhuc lapſus non eſt; arg. l. *Interdum, § Quoties, ff. de publican.* quod præmittendum fuit ad faciliorem explicationem quæſtionis, quæ in genere de Novitio proponitur, nulla facta diſtinctione, an intelligatur de Novitio, qui recipitur in Monaſterium, ut fiat mediante profeſſione Monachus, cujus appellatione comprehenduntur etiam cõverſi, qui profeſſionem ſolemnem trium votorũ, & ipſi poſt probationẽ emittere ſolẽt. ſolumque differant à Monachis ratione Ordinum ſacrorum, ex Card. in Clem. 1. *in fin. de Decim.* juncto etiam eo quod dicitur in Clem. 1. *In princ. de exceſſibus, Prælat.* Nam, ut inquit Bero, d. cap. *In præſentia, num. 58.* poſt. Imol. in cap. *Quia ingredientibus, de teſtam.* Converſum facit non habitus geſtatio, ſed profeſſionis emiſſio: An vero intelligatur de illis,

illis, qui simpliciter nulla emissa professione fi-
unt donati, seu oblati, vel etiam conversi illius
13 speciei ac professionem non emittunt, de quibus
etiam loquitur Specul. *in tit. de regul.* quæ tria
nomina in idem quoad rem, coincidunt, & pro
eodem recipi solent; quia secundū diversitatē
religionū in aliquibus vocantur oblati, in aliqui-
bus donati, & aliquibus conversi sinè professione.

14 Septimò præmittendum Concilium Tridenti-
num *d. c. 16.* loqui solummodo de novitiis pri-
mo, & proprio modo, non autem secundo modo
sumptis, qui in monasterio, non ut ibidem profes-
sionem regularem emittant, sed ad alium recipi-
untur statum, puta, ut sint Donati, vel Oblati, ad
quos ut dixi reducūtur Cōversi non professi. Et cū
ex hoc dependeat quęstionis propositę resolutio,
probandum omnino venit. Probatur autem, quia
15 prædictis Donatis, seu Oblatis verba concili non
congruunt, primò ponderando dictionem *quoque*
positam in d. c. 16. quæ cum sit continuativa, de-
notat secundum Card. in Clem. 1. §. 2. *q. 2. de regul.*
Concilium loqui in hoc c. continuativè, & con-
formiter de eadem materia, de qua egit in præ-
dicto capite, quod incipit, *In quacumque*. Sed Con-
cilium in prædicto capite disponit quomodo, &
quādo Novitii admitti possint, vel non ad profes-
sionem, & per quantum temporis stare debeant
in probatione. Hujusmodi autem verba professi-
onis & probationis prædictis Donatis, & Obla-
tis nequaquam conveniunt, cum nec ad professio-
nem admittantur, nec ullo jure sit cautum, ut in
probatione stent per aliquod tempus. Ergo nec
sequens capitulum, quod continuat eandem ma-
teriam illos comprehendit, c. *Si pater. ad fin. de te-
stam. lib. 6.* c. *Majores, de Bapt.* glos. *magna in fin. in*
Clem. 1. *de sent. excommunicationis*. Pundero præ-
terea verbum illud, *antea facta*, quod, ne sensus
sit imperfectus, non potest regi, nisi ab illa perso-
na, de qua supra habitus fuit sermo. Et quia su-
pra actum fuit solum de illo Novitio, qui post an-
nū, & non prius debet admitti ad professionē: se-
quitur, ut & verba d. c. 16. alium non possint habe-
re sensum, quā hunc, videlicet nulla renunciatio,
aut obligatio à dicto novitio facta ante annum
probationis exactum valeat. Quæ verba cum nul-
lo modo prædictis Oblatis convenire possint, uti-
que nec dispositio, c. *Tua, de spons.* l. 4. §. *Toties*,
& ibi Bart. *ff. de damn. infect.* Gemin. *cons. 65. n. 2.*
Lex enim non imprimit effectum suum, nisi in il-
las personas quibus verba legis congruunt, &
adaptantur, ut idem Gemin. ait in *cons. 88. sub. n.
4. vers. cum ergo concurrant.* Idem colligitur ex plu-
ribus aliis similibus verbis, quæ in d. c. 16. ponū-
tur, quæ solis Novitiis primo modo propriè sum-
ptis convenire possunt: ergo de iis solum Conci-
lium loqui deprehenditur. Unde non est aliquo
modo extendendum ad alias personas, ut mi-
nus corrigat jus commune.

His præmissis quæstioni propositæ deciditur
sub hac distinctione respondēdum: nam aut quæ-
ritur de Novitiis secundo modo sumptis & quoad
ipsos dicēdum est jus antiquum nequaquam cor-
rectum fuisse; ideoque licere illis ut prius donare,
neque attendendum esse lapsum alicujus tempo-
ris probationis, quæ ante professionem fieri solet,
cum ipsi nec professionem faciant, nec de jure sta-
re teneantur in aliqua probatione. Aut quæritur
de Novitiis primo modo sumptis; & tunc iterum
16 distinguendum videtur. Nam aut quæritur quid
juris quoad illos Novitios, qui in principio rece-
pti sunt in monasterium ea principali intentione
quæ in omnibus actibus attendenda est, l. *Si quis
nec causam, ff. si cert. pet.* Felin. in c. *Non dubium*,
n. 2. de sent. excomm. ut post debitam, & annalem
probationem ad professionem admittantur, vel
è monasterio ejiciantur, & postea ante lapsum
anni dicta intentione mutata, derelicto statu, seu
gradu professorū prius intento, volunt mediante
dicta donatione, & oblatione sui, & suorum ad
statum Oblatorum, seu Donatorum recipi: & do-
natio videtur valere, nam in hoc casu, ut in simili-
bus dicitur in l. *Singularia, ff. Si cert. pet.* perinde est,
ac si ante completum probationis annum, ut po-
terat de jure, c. *Consulti, de regul.* ad sęculum essent
reversi, & postea religionem ad statum Oblato-
rū seu Donatorū intrassent, quæ actio cum à prima
sit re ipsa separata, & distincta, debet uti à prima
separata considerari, & judicari. Unde sequitur,
ut nec sit comprehensa in dispositione d. c. 16. ut
supra dictum est de illis Oblatis, qui usque à prin-
cipio Religionem in statu Oblatorum non profi-
tentium sunt ingressi. Aut quæritur de illo Novi-
tio, qui à principio fuit receptus hac principali
intentione, ut post debitam probationem ad pro-
fessionem regularem admitteretur, vel è monaste-
rio ejiceretur, & postea non recedendo à prædicta
intentione, & actione vult retento prædicto No-
vitiorum statu seipsum, & bona sua monasterio
donare. Et ad hoc dicendum est primo quæstionē
implicare repugnātiam, ut eadem persona simul,
ac semel eodē tempore velit retinere in Religione
statum Novitiorum qui retractabilis est, & statum
perpetuò Donatorum, qui de se est irretractabilis.
Quod tamen si fieret, probabilius esset hanc sui, &
suorum donationem non valere. Ex quo Conciliū
per verba negativa, quæ plus negant, & tollunt,
quam ponat, & affirmet affirmativa glos. in c. *Cū
dilectus, in ver. à suspensis, de consuet.* generaliter
decernit nullam donationem à Novitio extra mo-
dus ab eodem Concilio præscriptos validam esse.
Ergo si nulla donatio est valida, sicut non valet
donatio per se absolutè facta, pariter nec valebit
etiamsi fiat simul cum sui ipsius personæ oblatio-
ne, seu donatione. Imò forte nec sui oblatio re-
neret, quia & ipsa etiam dicitur oblatio, quæ à
Concilio prohibita est, eo quod non potius hanc
quam illam, sed omnes omnino pariter obligatio-
nes à novitio factas, ut in simili dicit glos, in c.
Statutum, §. Insuper, in ver. Nullum de rescript lib. 6.
Negativa enim universalis negat omnia possibi-
lia, Rom. *cons. 199. Præsens, n. 2. vers. Secundò quia*;
etsi in uno etiā minimo sit falsa, in omnibus red-
ditur falsa, quia nullam patitur restrictionem. l.
Si is qui ducenta, §. Vtrum, ff. de reb. dub. Cravett.
cons. 800: Plura excutienda, n. 4. Imo omnia inclu-
dit, quæ sub latissima significatione vocabuli cō-
tinentur, Decian. *cons. 12. n. 12. l. 1.* Posset autem
quæstio procedere in eo, qui durante probationis,
seu Novitiatus anno à dicto statu Novitiorum nō
recedendo sua irrevocabiliter, se autem revoca-
biliter offerret. Et in hoc casu idem, & multò ma-
gis videtur concludendum, videlicet non vale-
re hanc donationē per rationem prædictam. Præ-
sertim quia per hujusmodi irrevocabilem bonorū
oblationem adimitur Novitio libertas ad sæcu-
lum redeundi, quæ fuit ratio prohibitionis à Con-
cilio

silio considerata in d.c. 16. ibi, Ne hac occasione discedere nequeat, quod totam, vel majorem substantię suæ partem monasterium possideat. An autem quando quis obtulit se, & sua, revocata, seu annullata sui oblatione, revocetur etiam donatio rerum, tractatur in c. *Quod à te, de cler. conjug.* super quo non est immorandum, quia nec quæstio proposita hoc exigit. Itaque omnibus in compendium redactis donatio facta ab eo, qui ingreditur monasterium in statu Oblatorum, seu donatorū, seu etiam Conversorum, illorum inquam, qui non faciunt professionem regularem, valida est, etiamsi primo die, vel primo mense sui ingressus donet se, & sua monasterio.

17 Donatio autem, quæ fit ab eo, qui ut Novitius ingressus est monasterium; & receptus ad statum Novitiorum adhoc, ut completo probationis tēpore ad Monachalē recipiatur professionem, vel ad sæculum revertatur; nisi prius expressè, vel tacitè dicto statui renuntiet, quod tamen facere videtur, dum postea donat se & sua irrevocabiliter monasterio, non valet donatio, quia est facta à Novitio ante tempus à Concilio statutum. Idem & multò magis si donaret sua irrevocabiliter, sed se ipsum revocabiliter. At si is qui intravit, & fuit admissus ad statum Novitiorum, mutet propositum, & velit à dicto statu recedere, & recipi ad statum oblatorum; ejus donatio ab ipso quandocumque facta valebit, quia non est facta ab eo Novitio, de quo loquitur Concilium.

Ad propositum dubium satis esset respondere hujusmodi donationes, quæ fiunt ab iis, qui ut Novitii ingrediuntur animo profitendi legitimo tempore, comprehendi c. 16. *sess. 25. de regul.* oblatos vero, qui se, & bona sua monasterio dederunt, etiamsi perpetuò, & plenè oblati fuerint, *dd. c.* 15. & 16. non comprehendi, & ita S. Congregatio respondit.

DE SEPVLTVRIS.

Cap. Fraternitatem.

S V M M A R I V M.

1 *SEpultura electio in loco minus religioso an, & quando valeat, & nn. seq.*

2 *Sepultura relicto sepulchro majorum suorū eligi non potest in ecclesia, qua de jure, vel ex privilegio cœmeterium non habet.*

3 *Ecclesia regulariter de jure communi non habent cœmeterium.*

4 *Ecclesia habentee populum, habent jus funerandi, dummodo cœmeterium fuerit eis ab Episcopo deputatum, & n 6.*

5 *Monasteria Regularium de jure communi habent cæmeterium etiamsi populum non habeant, & refellitur contraria opinio Abbatis.*

7 *Sepultura privilegium potest Episcopus concedere ex justa causa, & de capituli consensu. dimissa tamen Parochiali ecclesia canonica portione.*

8 *Sepultura cur potius sit eligenda in locis magis religiosis.*

9 *Mortui an magis participent de suffragiis factis in ecclesia, in qua sepulti sunt, quam de factis alibi, & n. 16.*

10 *Sepultus apud Martyrem orationi Martyris commendatur.*

11 *Parentum appellatione aliquando veniunt attinentes, & non ascendentes.*

12 *Sepulturam non eligentee, aut minus rationabiliter sepeliendi sunt in sepulchro majorum suorum.*

13 *Missa unius celebratione an omnibus satisfaciat Sacerdos, qui pro pluribus Missis plura stipendia accepit, & nn. seqq. usque in finem.*

14 *Missa sacrificium pro pluribus oblatum an tantum prosit singulis, quantum si pro quolibet ipsorum singulariter offeratur, latissimè discutitur usque ad n. 79.*

15 *Canonistæ, & Theologi referuntur pro prima opinione affirmativa, & n. 18.*

Oratio specialis an magis prosit, quàm generalis, ibidem. & nn. seqq & n. 56.

16 *Suffragium an majorem conferat honorem animæ illius, pro quo fit, & in quo ejusmodi honor consistat.*

17 *In Purgatorio existentes non orant pro aliis.*

19 *Missam pro pluribus dictam non minus prodesse singulis. quam si dicatur pro uno, quibus argumentis probetur, & nn. seqq. usque ad n 25.*

20 *Missa una ex parte sui est valoris infiniti, & sufficiens ad satisfaciendum pro omni pœna, & nn. 47. & 74.*

21 *Infinitorum nullum virtutem habet finitam.*

22 *Lumen spirituale est magis communicabile, quam lumen corporale, & n. 76.*

23 *Missa æque prodest iis, qui cogitantur in Memento, si circumstantes sint pluree, ac si pauciores, & n. 77. & 78.*

24 *Iejunandi causa plures si concurrant eadem die, unico jejunio potest omnibus satisfieri, & n 79.*

25 *Missa uni debita potest pluribus applicari si sacerdos multiplicet tot gradus devotionis, quot sunt ii pro quibus celebrat, & Cajetani sententia.*

Contrarium, n. 28. & seqq. usq. ad n. 36.

26 *Missæ applicatio perficitur ex intentione, & devotione sacrificantis.*

Contrarium, n. 28. & seqq.

27 *In sacrificio non perpendit Deus quantum, sed ex quanto offeratur.*

Declaratur, n. 33. & 35.

28 *Missæ sacrificium efficaciam habet ex opere operato. nec ulla offerentis malitia inquinari potest*

29 *Missæ sacrificium ex opere operato tantundem valet ei, cui applicatur si fiat à bono, ac si à malo Sacerdote.*

30 *Missæ sacrificio placatus Deus peccata dimittit ingenera.*

31 *Sacrificii, & Sacramenti effectus in pluribus Missis multiplicatur.*

32 *Missæ sacrificium fit satisfactorium offerentibus, & iis pro quibus offertur secundum quantitatem suæ devotionis.*

33 *Declaratur, & nn. seq.*

34 *Missæ sacrificium effectum non habet nisi in illis, qui conjunguntur huic Sacramento per fidem, & charitatem.*

35 *Missa melioris Sacerdotis ex opere operantis est magis fructuosa, & n. 68.*

Intellectus, c. Ipsi Sacerdotes, 1. q. 1. *ibidem.*

36 *Missa an magis prosit iis, qui sunt magis digni, quam ei, cui applicatur, & nn. seqq,*

37 *Orationes aliquas cur Ecclesia pro aliquibus instituerit, & n. 56.*

Suf-

38 Suffragia si considerentur ex virtute charitatis magis prosunt iis qui majoris sunt charitatis, quam illis pro quibus fiunt, & n. 71.

39 Missa an tantundem valeat singulis atque omnibus, sive Sacerdos moveatur ab uno ad celebrandum, sive à multis.

40 Missa pro pluribus dicta licet non tantundem valeat singulis, quantum si pro quolibet diceretur quoad satisfactionem, tamen secus est quoad impetrationem.

41 Contrarium, & n. seq.

42 Missa extensivè habet efficaciam finitam, tam respectu impetrationis, quam satisfactionis.

43 Missæ sacrificium tam respectu remissionis pœnarum, quam aliorum effectuum non operatur per modum effectionis, ut Sacramenta, sed per modum impetrationis.

44 Canonistæ & Theologi referuntur pro ultima opinione negativa.

45 Basiliensis Concilii disceptatio de valore Missæ, & deputatio Episcopi Brixien. ad allegandum

46 S. Thomæ sententia circa valorem Missæ expenditur, & n. 52. & seq.

47 Missam specialem magis prodesse, quam generalem, quibus rationibus ostendatur, & num. seq usque ad n. 67.

Missæ valor licet intensivè, & quantum ad sufficientiam sit infinitus, tamen extensivè, & quantum ad efficientiam finitus est, ibidem, & num. seq. usque ad n. 67. & n. 74.

48 Sacrificium Crucis cruentum quamvis infinitæ sit virtutis, tamen non producit nisi effectus finitos.

49 Finitum in plures divisum minus habetur à singulis, & n. seq. 53. & 91.

50 Suffragia valent per modum solutionis debiti.

51 Justitia humana exemplatur à justitia divina.

52 S. Thomæ doctrina ab ecclesia est approbata tamquam veridica, & Catholica.

54 Ecclesia est fidelissima interpres institutionis Christi.

Missæ plures ad unam, & eamdem rem obtinendam rationabiliter ab ecclesia sunt institutæ, ibid.

55 Frustra fieri dicitur cum non perficitur id cujus gratia fit.

56 Missæ peculiares ab ecclesia utiliter institutæ.

57 Specialis declaratio validius operatur, quam quod in genere prædicatur.

58 A Purgatorii pœnis per plura suffragia quis citius liberatur.

59 In missæ sacrificio triplex reperitur offerens, videlicet Christus, Ecclesia, minister.

60 Missæ privatæ censentur communes, quia celebrantur à publico Ecclesiæ ministro.

61 Ministerii opus est magis principalis agentis.

62 Sacerdos in consecratione, quæ est essentialis oblatio, non Ecclesiæ, sed Christi personam agit.

63 Missæ meritum ex Scoto in tres partes dividitur, & tertiam tantum potest dispensare Sacerdos, & n. 94.

64 Missa una liberari omnes animas è Purgatorio est hæreticum.

65 Sacerdos qui tot Missas non celebrat, quot stipendia accipit, tenetur ad restitutionem ex decretis Sacræ Congregationis Concilii de celebratione Missarum.

66 Privilegia quibus indulgetur, ut unius Missæ, vel Anniversarii celebratione satisfiat pluribus oneribus Missarum in futurum suscipiendis, sunt abrogata.

67 Intellectus c. Non mediocriter, de consecrat. dist. 5. & n. seq. usque n. 74.

Missa pro pluribus celebrata æqualiter prodest singulis, nisi intuitu unius celebretur, ibid.

68 Missa ex virtute meriti, & operis operantis tantò est fructuosior, quantò pro pluribus celebratur, & n. 71.

69 Missa non minus prodest ipsi celebranti si dicatur pro pluribus, quam si pro uno.

70 Psalmorum aliquot decantatio cum alacritate magis prodest, quam totius psalterii modulatio cum anxietate cordis.

71 Charitas non minuitur si affectus ejus dividatur in multos, imo magis augetur.

72 In purgatorio de uno bono facto non minus lætantur multi, quàm unus.

73 Suffragia prout sunt satisfactiones quædam per intentionem facientis translatæ in mortuos magis valent ei, pro quo singulariter fiunt, quam quæ pro eo communiter fiunt.

74 Sacrificii virtus non adæquatur valori ejus, qui continetur in sacrificio, sed correspondet alicui merito in ecclesia.

75 Suffragia ut sunt satisfactiones non prosunt per modum actionis.

76 Suffragia quomodo dicantur prodesse per modum luminis.

77 Missæ valor triplex, & ex applicatione unius non fit diminutio alterius, & n. 94.

78 Missæ fructus ex opere operato taxatus est unicuique ex circumstantibus pro modo fidei, & devotionis cujusque.

79 Obligatus ex pluribus causis ad idem numero semel solvendo liberatur, secus si ad idem in specie.

80 Sacerdos an pro unica Missa possit plura stipendia incongrua accipere, & n. seqq. usque ad n. 84.

81 Sacerdos, quia alicui promisit gratis, & liberaliter Missam dicere, tenetur stare promissis, quantumcumque nudum sit pactum.

82 Missæ tot celebrandæ, quot ad rationem attributæ eleemosynæ ab offerente præscriptæ fuerint, alioquin quot præscriptæ fuerint ab Ordinario.

83 Missæ sacrificium non est institutum ad Sacerdotum inopiam sublevandam.

84 Consuetudine Regionis an excusetur Sacerdos obligatus ad applicationem sacrificii, qui ab aliis quoque eleemosynam recipit pro Missis peculiaribus, & unam Missam celebrat pro omnibus, & nn. seq. usque ad n. 89.

85 Voluntas eorum, qui dant eleemosynam pro Missis, recipit interpretationem à consuetudine & n. 88. Declaratur procedere si consuetudo sit rationabilis.

87 Consuetudo ecclesiæ ut ead. die non dicatur nisi una Missa pro mortuis, & unica Missa satisfiat pluribus Anniversariis ead. die concurrentibus, an sit observanda necne.

88 Sacerdos obligatus ad plures Missas excusatur celebrando unam pro omnibus propter impossibilitatem celebrandi pro quolibet specialiter, aut propter consensum expressum, vel tacitum eorum, qui eleemosynam conferunt.

89 Beneficiati, vel Capellani quibus diebus tenentur Missam celebrare ratione beneficii, vel salarii, an possint ab aliis eleemosynam accipere, & unica

Missa

Missâ omnibus satisfacere, & n. seqq.

90 *Sacerdos, qui tenetur ad solam Missæ celebrationem cum commemoratione, vel Collecta, potest sacrificium quibus voluerit applicare.*

91 *Expectativa super beneficio spectante ad collationem unius non potest impleri in beneficio, cujus collatio ad eum simul cum alio pertinet.*

92 *Parochus an possit eleemosynam accipere pro Missa celebranda in iis diebus, in quibus tenetur ex præcepto celebrare pro suis Parochianis, & n. seqq. usque in fin.*

93 *Parochi an præcepto Divino teneantur diebus Festis Missæ sacrificium suis Parochianis applicare.*
Tridentini Concilii Decretum cap. 1, sess. 23. *expenditur, ibidem, & n. seq.*

94 *Missæ sacrificio inest triplex fructus.*

95 *Parochi ex Concilio provinciali Mediolanensi prohibentur aliud Missarum onus suscipere in illis diebus, in quibus tenentur pro populo Missas celebrare.*

96 *Sacerdoti non licet accipere unam eleemosynam pro Missa celebranda, & aliam pro applicatione fructus specialis ipsius celebrantis.*

97 *Sacerdos accipiens unum stipendium pro fructu satisfactorio, & aliud pro impetratorio non satisfacit unica Missa.*

1 FRATERNITATEM. Propter varietatem opinionum tripliciter legitur. Quidam enim, ut Tancredus, Hugo, & Alanus, quibus hic adhæsit Bernardus in gloss. in ver. *Ad nova*, opinati sunt sepulturam esse necessariò eligendam in loco magis religioso, arg. cap. *Relatum, suprà eod.* & cap. *Vbicumq;*, 13. *q.* 2. & est simile de transeunte ab una ad aliam Religionem, qui ad majorem, seu strictiorem transire debet, c. *Sanè*, & c. *Licèt, infrà de Regular.* Et hanc opinionem dicunt esse de jure veriorem Hostien, *hic in fin.* & Cardin *n.* 4. Pro qua est textus apertus hic non cavillando, aut supplendo litteram; & secundùm hanc lecturam hoc dicit: Si quis relicto sepulchro majorum suorum sibi eligat sepulturam in loco minus religioso, non valet electio. Quidam verò, ut Laurentius, Vincentius, & Joannes censuerunt liberum esse unicuique eligere sibi sepulturam etiam in loco minus religioso. arg. cap. *In nostra, infrà eod.* & ad hunc textum, & alia jura, quæ contrarium videntur innuere, respondent esse intelligenda cùm quis illectus, aut ex temeritate, vel ex contemptu ad locum minus religiosum transivit, vel Canonicam portionem Parochiali Ecclesiæ non reliquit, & in hac opinione videtur fuisse Gratianus in §. *Si aliud*, 13. *q.* 2. quam etiam approbat consuetudo, ut testatur hic Host. *in fin.* & secundùm hanc lecturã hoc intendit. Ubi quis sepulchro majorum relicto eligit sepulchrũ in loco minus religioso, inductus dolo, seu ex cõtemptu, seu non dimissa Ecclesiæ suæ Canonica portione expressè, vel tacitè, nulla est electio. Hæc secunda opinio est hodie canonizata, in c. 2. § *fin. infrà eod. lib.* 5. ubi expressum est in loco etiam minus religioso posse eligi sepulturã, antiqua dimissa; & sic corrigitur hoc cap. juxta primum in-
2 tellectum. Alii denique ut Abb. Siculus *num.* 4. *in gloss. in ver. Ad nova*: putant hunc textum salvari posse, ut non sit correctus, si dicamus in loco minus religioso, id est in Ecclesia non habente cœmeterium, non licere sibi eligere sepulturam, quia est contra institutionem SS. Patrum, cùm corpora fidelium debeant requiescere in cœmeteriis Ecclesiarum, cap. *Aurum*, 12. *q.* 2. & cap. 1. 13. *q.* 1. & juxta hanc lecturam sic potest summari. Non potest quis relicto majorum sepulchro eligere sibi sepulturam in Ecclesia, quæ de jure, vel ex privilegio cœmeterium non habet. Dividitur in tres partes. Prima, ponit jus. Secunda narrat factum. Tertia concludit; secunda ibi, *Vnde si*; tertia ibi, *Quocircà*.

3 Nota primò ibi, *ex antiquo esse disposita*; nullam Ecclesiam habere cœmeterium nisi ex privilegio; & ita hanc regulam negativam constituit *hic* Innoc. *n.* 1.

4 Fallit primò in Ecclesiis habentibus populum, quæ proculdubio de jure communi habent jus sepeliendi, quoniam jus funerandi est de jure Parochiali, quemadmodum & Sacramentorum administratio, ut probatur in Clem. *Dudum §. Verum, eod. tit.* & in cap. 1. 13. *q.* 1. & tenet Host. in cap. 1. *suprà eod.* Archid. & Jo. Andr. in cap. 1. *eod. tit. lib.* 6. & Abb. in cap. *Certificari, num.* 7. *suprà eod.* quod intellige secundùm Joan. Andr. & Abb, dummodò hujusmodi Ecclesiis ab Episcopo deputatum fuerit cœmeterium, de cujus latitudine dic, ut habetur in cap. *Sicut antiquitùs*, 17. *q.* 4.

5 Fallit secundò, in Ecclesiis omnibus, ubi sunt religiosæ personæ in Conventu, in quibus Missæ, & Divina Officia celebrantur, ut clarè probat hæc littera ibi, *mortuorum sepultura, & cœmeteria apud illas Ecclesias, & monasteria ex antiquo esse disposita, in quibus Religiosorum Fratrum Conventus*, &c. ponderando illa verba, *ex antiquo esse disposita*, quæ magis videntur referenda ad jus commune, & ad dispositionem, quæ fit per viam legis, quam per viam privilegii, ut in Auth. *de appellat. circa princ., juncta gloss. in ver. Antiquitatis*: & ita ex hoc textu colligit Butr. *in* 1. *notab.* qui tamen remittit ad notata in Rubr. infrà de Paroch. Verùm Abb. *hic in* 1. *not.* affirmat se numquam legisse aliquam Constitutionem in qua caveatur, ut monasteria de jure habeant cœmeteria, nisi pro
6 suis, ut in cap. 1. 16. *quæst.* 1. Et de jure communi cœmeterium habent illæ dumtaxat Ecclesiæ, quæ habent populum, ut tenet gloss. in d. Clem. *Dudum*, §. *Hujusmodi, in ver. Sepulturam*, Innoc. Host. Archid. & Jo. Andr. *in locis suprà citatis*; & videtur probari in c. 1. 13. *q.* 1. Unde Abbas circumscripto privilegio intelligit hunc textum in monasteriis habentibus populum, aliàs secùs. Et huic opinioni valde suffragatur d. Clem. *Dudum*, ubi Mendicantes obtinuerunt jus sepulturæ ex privilegio Apostolicæ Sedis. Ergo illis anteà non competebat de jure communi: nam frustrà ex privilegio impetratur quod de jure communi competit, ut l. 1, *C. de thesaur. lib.* 10. l. 1. §. *Quod beneficium, ff. Ad municipalem, gloss.* 1. *in cap.* 1. *suprà de rescript.* intellectus tamen Abbatis nimis restringit hanc litteram, quæ generaliter loquitur de monasteriis, & fundat se in Divinorum frequentia, & contra Abbatem allego textum expressum in cap. *Vbicumque*, 13. *q* 2. ubi Concilium Triburien statuit, ut si fieri possit, primò quis sepeliatur in Ecclesia Episcopali; deinde in Ecclesiis monasteriorum, ubi religiosa degit congregatio. Tertiò, in plebibus; seu Capellis, ubi decimæ persolvuntur: ad idem textus apertus in cap. *Agapitus*,

*16.q.*1.ubi Gregorius arguit Episcopum de Urbe veteri, quod inhumaniter prohiberet Missas celebrari, & mortuos sepeliri in monasterio S. Gregorii, juberetque ut de cætero hoc permittat, absq; ulla contradictione; & quamvis Hugo, Laurent & Joannes dicant illum textum loqui de monasterio habente populum; tamen, ut inquit ibi Archid. *circa medium*; isti Patres erraverunt in facto, quia monasterium S. Gregorii non habet populum. Ad Clem. *Dudum* respondeo, privilegiũ Mendicantium non fuisse inutile, quia jus antiquum erat dubium propter varietatem opinionum, ut c. *Super specula, infrà, Ne clerici, vel Monachi.*

7 Fallit tertiò, in Ecclesiis, quæ jus habent sepeliendi ex privilegio. Et quidem si de privilegio Papæ hoc intelligatur, planum est; sed si de privilegio Episcopi, difficultatem ingerit textus in d. Clem. *Dudum.* §. *Hujusmodi*, ubi videtur probari Apostolicam Sedem dumtaxat posse hoc privilegium impertiri, cùm Clemens V. illud ibi concesserit Prædicatoribus, & Minoribus, & posteà prorogaverit ad Fratres S. Augustini, & Carmelitas, ut ibi notatur. Communiter tenetur opinio Jo. Andr. in cap. *Certificari, infra eod.* ubi post multa concludit etiam Episcopum posse hoc privilegium concedere, per c. *Bona*, 12. *q.* 2. & cap. *Apostolica, de donation.* ad hoc c. *Audientiam, il primo, infra de Eccles. ædifican.* dummodo id faciat ex justa causa, & de Capituli consensu, ex notatis in cap. *Constitutu. de Religios. domib.* & dimissa Parochiali Ecclesiæ Canonica portione, ut in cap. 1. *supra eod.* & in d.c. *Certificari*, ubi Abb. *num.* 8. hanc conclusionem verissimam putat, & pluribus confirmat.

8 Secundò nota ibi, *frequentius*, & signa rationem cur sepultura eligi debeat apud loca magis religiosa, videlicet quia in eis orationes, & Missarum solemnia tam pro vivis, quàm pro defunctis frequentiùs celebrantur, ut *hic* in gloss. 3. & per Host.
9 *in princ.* Quæ ratio videtur innuere, ut defunctorum animæ magis participent de orationibus, & suffragiis, quæ fiunt in illa Ecclesia, in qua sepulti sunt, quàm de illis, quæ fiunt alibi: quod tamen negat Innoc. in verbo *frequentius*, dicens sacrificium non magis prodesse ibi sepultis, quàm aliis, per cap. *Non mediocriter, de consecrat. dist.* 5. Sed de intellectu hujus Capituli plenè dicam infrà *n*.... Illud certum est, per accidens contingere, ut sepulti in locis frequentioribus magis juventur suffragiis inibi factis; nimirum quia eorum proximi cùm frequentiùs occasione Divinorum confluant ad loca magis religiosa suorum, quorum sepulchra aspiciunt, sæpiùs recordantur, & pro eis Domino preces fundunt, ut colligitur ex cap. *Cùm gravia*, 13 *q.* 2. ubi gloss. *un. in fin.* ex prædicta ratione deducit, ut ibi potius sepeliendi sint homi-
10 nes, ubi est major populorum concursus, ut in Ecclesiis Cathedralibus allegat, cap. *Ubicumque, ead. causa, & quæstione* Host. *n* 2. dicit considerandam esse Ecclesiam sanctioris Martyris, quia sepultus apud Martyrem, orationi Martyris commendatur, ut cap. *Pro obeuntibus*, & cap. *Non æstimemus*, 13. *q.* 2.

11 Tertiò nota ibi, *Patrum, aliorumque parentum suorum*: appellatione parentum aliquando venire attinentes, & non ascendentes, secundùm Anton. de Butr. *n.* 4. & Jo. de Anan. *n.* 3. ponderando particulam, &, quæ ponitur inter diversa, ut notatur in *Rubr. ff. de jur. & fact. ignorant.* & per Anchar. *h c in* 2. *notab.*

12 Ultimò nota ibi. *cum suis Patribus sepeliri*, decedentes absque electione sepulturæ, aut ea minus rationabiliter electa sepeliendos esse in sepulchro majorum suorum, Butr. *hic in* 2. *notab.*

13 In glossa *in ver. Frequentius.* Quæro an Sacerdos sive sæcularis, sive regularis, qui plura stipendia pro pluribus Missis celebrandis accepit, unius tantùm Missæ celebratione omnibus satisfaciat. Quod coincidit cum dubio, an liceat pro unius Missæ celebratione plura stipendia accipere.

14 Hæc quæstio pendet à solutione alterius quæstionis, quam intrinsecè includit, & quam Sylvest. *in ver. Missa*, 1. *n.* 9. dicit esse necessariam in practica operis, sed difficilem in speculatione veritatis, videlicet, An Missæ sacrificium pro pluribus non minus prosit singulis, quàm si pro quolibet ipsorum singulariter offerretur.

15 Antiquiores Canonistæ usque ad tempora Archid. & Joann. Andr. qui primi viderunt opera B. Thomæ, in ea fuerunt sententia, ut sacrificium æquè sit proficuum sive pro uno singulariter offeratur, sive pro multis, licèt per accidens aliquid amplius tribuatur ei, pro quo fit specialis oblatio. Et quidem glos. 1. in c. *Tempus*, 13. *q.* 2. (Tantum, inquit, prosunt orationes cuilibet si fiant generaliter pro omnibus, sicut si fierent specialiter pro quolibet. Item glossa *antepenultima* in c. *Visum, de consecrat. dist.* 1. dicit, commemorationem fidelium defunctorum in Missa fieri pro omnibus simul, & prodesse cuilibet, ac si specialiter pro eo
16 fieret. Et similiter glossa nostra *hic in ver. Frequentius*, asserit tantum valere orationem specialem, quantum generalem; quia Spiritus S. ad mensuram non datur. cap. *Quanta, de consecrat. dist.* 4. Licèt posteà subdat; Sed præsumptio est, quod plus prosit specialis oratio, quàm generalis: & quidem honor ampliùs videtur deferri illis, pro quibus specialiter fit oratio, atque ita glos. magis declinat in partem, ut æquè prosit oratio specialis, ac generalis, secundùm Abb. *hic n.* 4. Sed & Innoc. *in ver. Frequentius*, docet primò sacrificium in aliqua Ecclesia celebratum non magis prodesse ibi sepultis, quàm aliis: & mox subjungit, fortè majorem honorem consequi animam, sicut de canistro pomorum oblato Abbati: nam majorem honorem consequitur Abbas, sed pariter omnes monachi gaudent, (quod ante eum dixerat Rod. Modici passus Doctor antiquus, ut hic refert Jo. Andr. *in gloss.* 3. *n.* 5.) & major est honor esse Canonicum Cathedralis, quàm alterius Ecclesiæ, licèt omnes æqualiter abundent, quibus verbis Innoc. apertè sentit æqualiter prodesse sacrificium, si pro uno sit oblatum, ac si pro pluribus: non tamen explicant glossa, & Innoc. in quo ejusmodi honor consistat; sed illorum mentem aperit Abb.
17 Antiq. *hic circa fin.* dicens: (Si plures domi essent sine lumine, & alter eorum faceret lumen offerri, tantum haberent omnes quantum ille; sed tamen major honor ei debetur: ita in purgatorio omnes æqualiter communicant in bono, quod fit pro aliquo; tamen supplicant ei, pro quo fit specialiter, quia ab ipso recipiunt illud bonũ.) Hæc ille. Cavendum est tamen ab illis verbis Abbatis Antiq. *supplicant ei, pro quo fit.* quoniam existentes in Purgatorio non orant pro aliis, ut docet S. Th. in 4. *sentent. distinct.* 15. *quæst.* 5. *art.* 4. *quæst.* 2. *ad* 2.

& ad

& *ad* 3. similiret Host. *num.* 1. (Sacramentum (inquit) omnibus fidelibus defunctis communiter prodest, & commendabilior est generalis oratio, quam specialis; tamen specialis fit causa exempli, & ne hæredes, vel amici videantur mortuum oblivisci; & prodest illis, pro quibus fit. Nec dissentit Hugo relatus ab Archidiac. in cap. *Non mediocriter, post med. in gloss. Sed numquid, de consecr. dist.* 5. qui tamen distinxit Psalmus, & Missas ab aliis orationibus, & operibus piis; & quidem Psalmos, & Missas, quæ generaliter dicuntur pro omnibus, licèt specialiter pro aliquibus videantur dici, putavit non minus eis valere, quam si specialiter pro quolibet ipsorum dicerentur: secùs in jejuniis, & eleemosynis, & precibus, sive orationibus, quæ alios non tangunt. Talia enim non prosunt mortuis aliis, sed illis tantùm, pro quibus fiunt specialiter. Demum Ludovicus Rumanus *cons.* 339 quod incipit: *Fictus Monachus*, asserit esse quidem magis pium, ut Sacerdos dicat Missam specialem pro defuncto: hoc tamen non esse necessarium; quia sufficit ut fiat pro eo commemorario, etiam in genere, nec minus indulgentiæ a Deo accipitur, quàm si pro anima ipsius defuncti Missa specialiter diceretur.

18 Ex Theologis verò pro hac sentétia citatur primò Cardinalis Cajetanus, in 3. *parte*, *q.* 79. *art.* 5. ait enim: (Una Missa non perdit vim satisfactionis suæ pro primo offerente ex hoc, quod pro secundo, tertio, quarto, &c. offeratur: Unde arguendi, instruendique simul sunt homines ignoranter petentes, vel pro sua eleemosyna tutam sibi Missam dari, aut suo defuncto; nihil enim minus ipse habebit, si mille alii petant eamdem Missam pro seipsis, & aliis defunctis, quam si pro seipso celebrari dicatur. Imò ex hujusmodi indevotione sic petentis damnum videtur incurrere quod minus sibi proderit.) Hæc Cajet. qui ferè idem docuit *in opusc.* licèt diversimodè illic sententiam suam qualificaverit, ut patebit infra *n.* 25. Eidem sententiæ adhæserunt Corduba, *lib.* 1. *q.* 3. *in* 5. *opinione*, Viguer. *lib. Instit. Sacerd. c.* 16. qui tamen citatur etiam pro contraria, ut dicam infrà *num.* 45. Petr. de Soto, *lect.* 7. & alii, eamque fusè prosequitur, & probat Gabriel Vasq. *in* 3. *parte*, *tota disputatione* 231. præsertim à c. 3. & ex Summistis Angel. *in verb. Missa*, §. 52. qui tamen loquitur ex suo *credo*, quod non cantatur in Missa, ut festivè, inquit Tabiena, *in ver. Restitut. o*, §. *fin.*

19 Pro hac sententia adducitur textus in cap. *Non mediocriter, de consecrat. dist.* 5. ubi Hieronymus videtur hanc quæstionem disertis verbis decidere; ait namque, (Dum igitur pro cunctis animabus (aliàs per centum) Psalmus, vel Missa, dicitur, nihil minus, quàm si pro unoquolibet ipsorum diceretur, accipitur.

20 Præcipuum verò fundamentum, cui hæc sententia innititur, est, quia sacrificium Altaris est infinitum, & infinitæ sufficientiæ: Christus enim qui offertur in illo sacrificio, sufficiens fuit quando offerebatur in Cruce ad satisfaciendum pro peccatis infinitis, ut inquit Scot. *quodl.* 20. *in princ.* & est ex mente S. Th. *in* 3. *p q* 79. *art.* 5. Dum ait, hanc oblationem ex sui quantitate sufficientem esse ad satisfaciendum pro omni pœna, quia, ut sic est valoris infiniti; ut subdit ibi Cardin. Cajet. *in princ.* Etenim ut verbis ipsius Cajetani utar *tom.* 2. *opusc. tract.* 3. *tom.* 2. *vers. Sacrificium igitur.* (Missæ

sacrificium sive opus operatum absolutè est immolatio Jesu Christi; & res oblata est Jesus Christus, & quantitas hujus sacrificii est infinita, adeò ut sit impetrativum, meritorium, & satisfactivū infinitè; unde effectus ejus est infinitus, sicut Passionis Christi; est enim Deo acceptius, quam sint exosi omnes peccatores.) Hæc ille.

21 Ex infinito autem secundum quantitaté excipientibus semper aliquid accipere extra est, ut dicitur in 3. *Physic. c.* 6. *tex.* 63. Infiniti enim infinita vis, neque infinitorū quidquam virtutem habet finitam, ut in 1. *de Cælo, cap.* 7 *text.* 71. & notat Jo. Monach. *in proœmio Sexti circa finem, in ver. Infinitos, n.* 6. sicut numeratio in quantitatibus discretis, & divisio in continuis in infinitum procedunt, ut ibi per eum, qué totidem verbis sequuntur ibi Jo. Andr. & Gemin. Ergo nihil minus accipiunt singuli ex eo, quod sacrificium pro pluribus, vel omnibus offeratur. Vel certè si valor sacrificii efficaciam habeat finitam, tamen tantus est, ut numquam exhauriatur ab illis pluribus, in quos dividitur; & consequenter Sacerdos unicâ Missâ satisfacit omnibus, a quibus plura stipendia accepit pro pluribus Missis celebrandis: integrè enim solvit quod debet, ac proinde extinguitur ejus oblatio, ut l. *Nulla, de solut.* l. *Solvendo, ff. de negot. gest. & instit. quib. mod. tollit. obligat. in princ.* Deinde idem suadetur exemplo lectionis, quæ uni legitur; nihil enim ei deperit si simul & aliis legatur, c. *Cleros*, § *Lectores*, 21. *dist.* Ergo eadem ratione nihil deperit ei, pro quo fit sacrificium, si & alii adjiciantur, quo exemplo utitur Præpositivus relatus à D. Tho. ut dicam infra *n.* 36.

22 Huc etiam spectat exemplum candelæ, quo utuntur Canonistæ: nam lumen spirituale est magis communicabile, quam lumen corporale, cap. 2. *de translat. Episcop.* cap. *Illud*, & cap. *Solita, de major. & obedient.* Sed lumen corporale, scilicet candelæ non minus prodest uni, pro quo specialiter accenditur, quàm si pro pluribus simul commorantibus accendatur. Ergo & suffragium Missæ, cùm sit quoddam spirituale lumen, non minus valet ei, pro quo fit specialiter, quàm valeret si simul etiam pro omnibus fieret. Ad hoc text. optimus in c. *Nec quemquam, vers. Spiritus verò Sanctus, de consecrat. dist.* 4. ubi Cyprianus, (Si dies (inquit) omnibus æqualiter nascitur, & si Sol super omnes pari, & æquali luce diffunditur; quantò magis Christus Sol, & dies verus in Ecclesia sua lumen vitæ æternæ pari æqualitate largitur.) Ad hæc suffragia, inter quæ præcipuum est Eucharistia, innituntur Divinæ virtuti, cap. *Tempus*, 13. *quæst.* 2. c. *Virum, de consecrat, distinct* 2. Sed apud Deum sicut non differt juvare permultos, vel paucos; ita non differt vivere multos, vel paucos, c. *Quarn, de consecr. dist.* 4. Ergo quantum juvaretur unus ex uno sacrificio si pro uno tantùm fieret, tantùm juvabuntur singuli multorum si idem sacrificium pro multis fiat.

23 Prætereà huic sententiæ suffragatur communis Ecclesiæ usus, etenim cùm Missa pro aliquo defuncto celebratur, nihilominus non solùm aliæ quoque orationes adjungi solent pro aliis defunctis, c. *De nominibus de consecrat dist.* 1. & patet ex orationibus in Missali Romano assignatis pro diversis personis, statibus, & Congregationibus; verùm etiam, ut ponderat Cajetanus ubi supra in Canone Missæ generaliter pro Ecclesia, pro Principibus, & omnibus Orthodoxis, & specialiter pro his, qui in

Memento cogitantur,& omnibus circumstantibus offerri dicitur hoc sacrificium pro redemptione animarum suarum;& sic in satisfactionem. Hoc autem non instituisset Ecclesia pia omnium mater si defunctus, cui sacrificium applicatur, exinde aliquod detrimentum acciperet. Ad hoc c.*Visum*, § *Defunctorum, de consecrat. dist.*1. Et confirmatur, quia cùm numerus circumstantium non sit taxatus, si unus ex alterius consortio minus acciperet de effectu hujus sacrificii, unusquisque curare deberet, ut circumstantes essent pauciores, & aliorum consortium vitaret, quo de fructu sacrificii uberiùs participaret, arg. c.*Cùm omnes*, & c. *Cum M. supra de constitut.*& cap.*fin.de concess.Preben. lib.* 6. Unde contingeret ut fideles in Oratoriis, & Capellis libentius Missam audirent, majoresque, & frequentiores Ecclesias, ac Missarum solemnia vitarent, & mille aliæ absurditates sequerentur contra Religionem,& charitatem, piumque Ecclesiæ institutum,& contra ea, quæ leg & notan. in hac Decret.& in c.*Vbicumq.*, 13.*q.*2.& in c.*Cùm creatura, de celebrat. Missar.* Potest etiam adduci
24 pro hac opinione consideratio vulgaris: nam si in una die concurrant duæ, vel tres causæ jejunandi, veluti si occurrat eadem die jejunium quadragesimale, quatuor Temporum, & Vigilia S. Matthiæ, unico jejunio potest omnibus satisfieri ad hoc c. 2.*de observat.* Idemque patet in adstricto ad officium recitandum ratione sacri Ordinis,& beneficii; unica enim recitatione utrumque onus adimplet, c.*fin.*92.*dist.* Ergo ead. ratione idem dicendum in eo, qui ex pluribus causis videlicet stipendio à pluribus accepto obligatur ad Missam celebrandam. Demum negari non potest quin hæc opinio sit probabilis; cùm habeat pro se authores graves, & rationes suasibiles. Ergo Sacerdos, qui illam servat, non peccat, arg. Clem.*un.in fin.de summa Trinit.& fide Cathol.*

25 Secunda opinio media,& distinguens est Cajetani *tom.*2.*opusc.tract.*3.*c.*2. ubi format quæstionem initio propositam, videlicet utrum obligatus ad celebrandum pro aliquo,& accipiens eleemosynam ab altero, ut celebret pro eo, satisfaciat dicendo unam tantùm Missam pro utroque. Et concludit satisfacere, non quidem simpliciter, & absolutè, ut habet prima sententia; sed duobus concurrentibus. Alterum est, ut in illis singulis, qui eleemosynam dederunt, æqualis reperiatur præparatio, seu devotio. Alterum ut in Sacerdote offerente crescat devotio ea proportione, quâ augetur numerus illorom, pro quibus offertur, ita ut si Sacerdos exempli gratiâ habeat unum gradum devotionis, unicâ Missâ satisfaciat pro uno, si habeat duos gradus satisfaciat pro duobus, si tres, pro tribus, & sic de reliquis. Unde, inquit, (si ego offerens habeam devotionem tantam, ut ei respondeat in hoc sacrificio satisfactio unius anni, & intendam celebrare pro satisfactione unius anni; ille relevabitur satisfactione unius anni. Si autem intendo satisfacere pro duobus æqualiter, quilibet revelabitur pro medio anno tantùm; si pro tribus, pro tertia parte anni, & sic de singulis.) Atque ita in sententia Cajetani licebit Sacerdoti idem sacrificium uni debitum pluribus applicare, dummodò tot multiplicet animi præparationes, & gradus devotionis, quot sunt ii, pro quibus celebrat, alias secùs.

26 Potissimum Cajetani fundamentum est, quia quamvis hoc sacrificium sit ex suiipsius natura infinitæ sufficientiæ, & indeterminatæ efficaciæ, tamen sicut efficacia Passionis Christi determinatur ad hunc per hoc, vel illud Sacramentum; ita efficacia hujus sacrificii per hanc, vel illam devotionē. Devotio autem pertinet ad applicationem: inde, ut ipse ait, errant qui putant hoc sacrificium ex solo opere operato habere certum meritum, vel certā satisfactionem, quæ applicatur huic, vel illi. Quoniam applicatio sacrificii perficitur ex duobus videlicet ex intentione, & devotione; &
27 reddit rationem, quia in sacrificiis, & oblationibus quantitas devotionis magis pensatur, quàm quantitas rei oblatæ, ut patet de vetulæ oblatione *Luc.*21.& ex authoritate Gregorii in homil. *Ambulans Iesus juxta mare Galilea*, dicentis: (Non perpendit Deus quantū in ejus sacrificio, sed ex quanto proferatur.) Idipsum non obscurè videtur sensisse Sylvest. *in ver. Missa*, 1. *q.*10, ubi quærens utrum Sacerdos promittens singillatim tribus unā Missam, liberetur dicendo unam pro omnibus, concludit nō liberari; sed tamen addit eum excusari posse pluribus modis, & in specie propter suppletionem Dei, quando scilicet Sacerdos tantum affectum habet ad quemlibet, quantum habere debet ad unum solum si pro illo solo celebraret.

28 Sed hæc doctrina non est tenenda, quia nititur tribus assertionibus evidenter falsis. Primò enim asserit applicationem sacrificii perfici, & integrari ex duobus, videlicet ex intentione, & devotione. Quod si verum esset, sacrificium peractum à Sacerdote nullum gradum devotionis habente, nihil prodesset ei, pro quo fit, hoc autem constat esse erroneum, quia sacrificium Altaris efficaciam habet ex opere operato, id est ex consecratiooe Corporis, & sanguinis Christi, in quo consistit essentialis oblatio, cap.*Vtrum, de consecrat. dist.*2. nec polluitur, aut inquinatur ex ministri nequitia, c. *ult.*15.*q.*8. cap.*Prater*, §.*Verum*, 32.*dist.* & patet ex Trident, Synod.*sess.*22.*de Sacrif. Miss. cap.* 2. ubi dicitur: Et hæc quidem illa munda oblatio est, quæ nulla indignitate, vel malitia offerentium inquinari potest. Et hoc tanquam certissimum fidei dogma admittunt Theologi omnes, lege D. Thomam *in* 3.*par.q.*82.*art.*6 Dominicum à Soto *lib.*9.*de iust.& jur q.*2, *art.*2. Navarr.*in Manual. c.* 25.*n.*10.*vers.Trigesimoquinto*, Covarr. in cap. *Alma Mater, par.*1.§.5.*n.*5, Petr. à Soto *de instit. Sacerd. lect.*1.*c.*4. Suar. *tom. in* 2. *par. disput.*79 *sect.*11. Gabriel Vasquez *in* 3.*par. disput.*229. *cap.*2. Cardin. Bellarm. *lib.*2.*de Missa, cap.*4. & Cardinal. Tolet. *lib.*2.*c.*6. Satis est igitur, ut Sacerdos sua intentione sacrificium applicet, nec illius effectus quoquomodo impeditur ex indevotione sacrificantis. Quinimò, ut inquit Sylvester *in ver. Missa*, 1.*n.*9. (Si Sacerdos sit malus, vel nullum habeat affectum ad eum, pro quo celebrat, puta quia eum odit, aut ignorat quis sit, & nihilominus vult pro eo celebrare ut evitet scandalum, aut peccatum: tamen sacrificium illi proderit secundùm
29 omnes DD.) Hæc ille. Secundò asserit hæc doctrina effectum Missæ ex opere operato augeri, vel minui juxta gradus devotionis celebrantis, quod similiter constat esse falsum. Quoniam ejusmodi operi ex institutione Christi tantus certus valor annexus est, ut neque ex bonitate, vel devotione ministri crescat, neque ex illius malitia, vel indevotione minuatur, sed æqualiter prosit om-

omnibus, sive fiat per bonos, sive per malos ministros, ut docet S. Thomas communiter receptus *in 4. dist 45. q. 2. art. 1. q. 3.* & *in 3. par. q. 82. art. 6.* Unde egregiè Scot. *quolibet, 20. §. De secundo.* (Sacerdos, (inquit) quantum ad virtutem sacrificii est merè instrumentum, quia organum inanimatum; licèt enim sit organum vivum, quantum ad meritum personale in celebrando, quia sic mereri est ejus in quantum in se vivit vita gratiæ; tamen quantum ad illud bonum, quod debetur virtute sacrificii est organum præcisè ratione ordinis, & æquè provenit effectus iste virtute sacrificii etiāsi ministret in se non vivat vita gratiæ.) Hactenus verba Scoti. Et probatur expressè in cap. *Intra Catholicam, 1. q. 1.* quod duplicatur in c. *Verum, de consecrat. d. st. 2.* ubi Augustinus ait: Intra Catholicam Ecclesiam in mysterio Corporis, & Sanguinis Christi nihil à bono majus, nihil à malo minus

30 perficitur Sacerdote. Tertiò asserit offerentem posse multiplicare tot gradus devotionis ut unica Missa æquivaleat pluribus Missis. Quod similiter stare non potest, etiamsi daremus fructum sacrificii ex opere operato aliquo modo sugeri posse ex devotione ministri, quia augmentum illud in una Missa nunquam potest esse tantùm, ut adæquet fructum provenientem ex pluribus Missis. Semper enim Deus magis respicit ad iteratam oblationem hostiæ immaculatæ unigeniti Filii sui, magisque illa delectatur, quàm devotione Sacerdotis quantumvis magna, & intensa.

Nam, ut inquit Alex. I. Papa & martyr, idemque habetur in Decretali ad omnes Orthodoxos. (Crimina, atque peccata his oblatis Domino sacrificiis debentur; talibus enim hostiis delectabitur, & placabitur Deus, peccataque dimittet ingentia) Hæc ibi. Idemque habetur in Concilio

31 Tridentino *sess. 22. de sacrif. Missa, c. 2.* In pluribus autem Missis multiplicatur sacrificii oblatio, & ideo multiplicabitur effectus hujus sacrificii, & Sacramenti, ut inquit S. Thomas, *in 3. p. q. 79. art. 7. ad tertium.*

32 Nec prædictis refragatur authoritas ejusdem S. Thomæ *in 3. par. disp. 79. art. 5.* ubi ait: (In satisfactionem magis attenditur affectus offerentis, quàm quantitas oblationis. Unde vidua plus omnibus obtulit, *Luc. 21.* quare hæc oblatio sit satisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus secundùm quantitatem suæ devotionis.

33 Quoniam respondetur hoc verum esse si consideretur devotio, prout est meritum personale ipsius celebrantis, vel eorum, pro quibus celebratur, & hoc modo oblatio prodest offerenti secundùm quantitatem devotionis, quam ipse habet. Item prodest ei, pro quo offertur secundùm quantitatem devotionis suæ: ratio est, quia sors gloriæ reddit mensuram accipientis: unusquisque autem ex suo actu disponitur, non ex alieno, cap. *Nunquam, cum mul. seqq. 56. dist.* & *in summa 24.*

34 *q. 3.* S. Thomas *in 4. dist 45. q. 1. art. 1. q. 1.* Item ad hoc ut Missa prosit virtute sacrificii, & operis operati, requiritur ut ex parte ejus, cui applicatur, non ponatur obex Divinis beneficiis, c. *Non æstimamus, 13. q. 2.* Hoc enim sacrificium cùm sit memoriale Dominicæ Passionis, effectum non habet nisi in illis, qui conjunguntur huic Sacramento per fidem, & charitatem, ut inquit S. Thom. *in 3. p. q. 79. art. 7. ad secundum.* Idque ad exemplum Sacramentorum, ut in Concilio Trident. *sess. 7. de Sacram. can. 6.* Unde sicut potest quilibet impedire ex toto effectū sacrificii, ponendo se extra charitatem per culpam mortalem, ita potest ejusdem effectus augere, vel minuere multiplicando, vel minuendo gradus devotionis, & charitatis. & ita intelligitur quod ait S. Thomas, sacrificium prodesse offerentibus, & iis, pro quibus offertur, secundùm quantitatem devotionis suæ. At secus est si consideretur devotio unius in ordine ad alium, pro quo sacrificiū offertur; quia tunc oblatio efficaciam habet ex opere operato per solam intentionem offerentis, etiam sine ulla ipsius devotione, ut ostensum est suprà *n. 28.* Unde sacrificium tuum prodest tibi, ô Sacerdos, secundùm quantitatem devotionis tuæ, & prodest mihi sacrificiū tuum secundùm quantitatem devotionis meæ; sed non prodest mihi tuum sacrificium secundùm quantitatem tuæ devotionis ex opere operato:

35 Licèt Missa tua prosit mihi secundū quantitatem tuæ devotionis ex opere operantis, quia secundū hoc fructuosior est Missa melioris Sacerdotis, effectus enim Missæ ex opere operantis augetur, & minuitur juxta quantitatem meriti, & dignitatis ministri; & ita intelligitur textus in c. *Ipsi Sacerdotes, 1. q. 1.* in illis verbis: qui quantò digniores fuerint, tantò faciliùs pro necessitatibus, pro quibus clamant, exaudiuntur; prout authoritatē illā declarat S. Thom. *in 3. par. q. 82. art. 6.* Colligitur suprà prædicta distinctio ex verbis claris ipsius D. Th. *in 4. ead. dist. 45. q. 2. art. 1. q. 3. in corpore.*

36 Tertia opinio, quæ præcedenti aliquantulum accedit, est nonnullorum antiquorum, qui dixerunt suffragia pro uno aliquo facta non magis prodesse ei, pro quo fiunt, sed eis, qui sunt magis digni: & in hac sententia, ut refert S. Thomas *in 4. dist. 45. q. 2. art. 4. q. 1. de corp.* fuit Præpositus, qui ponebat exemplum de candela, quæ accenditur pro aliquo divite, quæ non minus aliis prodest, qui cum eo sunt, quàm ipsi diviti, & fortè magis si habeant oculos clariores. Et etiam lectione; quæ non magis prodest ei, pro quo legitur, quàm aliis, qui simul cum eo audiunt, sed fortè aliis magis, qui sensu capaciores. Et ad objectum, quòd

37 secundùm hoc Ecclesiæ ordinatio esset vana; quæ specialiter pro aliquibus aliquas orationes instituit, respondebant Ecclesiam hoc fecisse ad excitandas devotiones fidelium, qui promptiores sunt ad facienda specialia suffragia, quam communia, & ferventius etiam pro suis propinquis orant, quam pro extraneis.

38 Cæterum hæc sententia vera est si pensetur valor suffragii, secundùm quod procedit ex virtute charitatis, quæ unit membra Ecclesiæ; quia omnes, qui sunt in charitate, sunt quasi unum corpus; & ita bonum unius redundat in omnes, c. *Charitatem 12. q. 2. c. Loquitur Dominus, 24. q. 1.* & secundū hoc quodcunque bonum factum ab aliquo valet cuilibet in charitate existenti, valet enim opus bonum per modū meriti, cujus radix est charitas, & sic suffragia pro uno facta omnibus valent, quātum scilicet omnes, qui sciunt gaudent ex charitate de bonis, quæ ex charitate fiunt. Et hoc respectu verum est suffragia plus valere illis, pro quibus non fiunt, si sint majoris charitatis: secùs autē si consideretur valor suffragii secundùm hoc quod per intentionem unius actus ejus transfertur in alterum per modum satisfactionis. Hoc enim modo suffragia non valent nisi illis, pro quibus fiunt

fiunt. Ita declarat B. Thom. *loco cit.* & *in quodlib. 2. art. 14.* & Turrecrem. in c. *Non mediocriter, n. 9. de consecr. dist. 5.* ubi hanc doctrinam tuetur ab impugnatione Durandi, & sequuntur hic Canonistæ ferè omnes, ut dicam infrà *n. 71.*

39 Quarta opinio similiter media est Sylvestri *in ver. Missa, 1. q. 9. n. 9. vers. Est igitur, & tertia opinio* qui sic distinguendum putavit. Aut Sacerdos movetur à seipso, vel ab aliquo uno tantùm ad celebrandum pro pluribus primò, & principaliter, veluti si unus det ei eleemosynam petens Missam pro anima patris, matris, & uxoris. Et hoc primo casu sacrificium non tantùm prodest singulis, pro quibus offertur, quantum si pro unoquoque ipsorum singulariter offerretur, quia affectus offerentis, cui proportionatur effectus sacrificii, est unus tantùm, qui fertur totus in omnes primo, sed non primò totus in singulos, sed, ut conveniunt in aliquo uno, puta in numero, vel multitudine eorũ, pro quibus sacrificatur; & consequenter effectus talis sacrificii attribuitur totus omnibus, sed non totus singulis, sed dividitur, & consequenter fit minor ad singulos. Si verò Sacerdos moveatur à pluribus ad celebrandum pro multis, ut quia unus petit Missam pro anima patris, alius pro anima matris, alius pro anima uxoris; unicâ Missâ omnibus satisfacit, & tantumdem valet singulis, quantum omnibus; quia affectus, quibus respondet effectus sacrificii, primò feruntur in singulos secundum singulos moventes ad celebrandum; & consequenter effectus sacrificii attribuuntur primò singulis, & nullus est effectus primò respiciens multitudinem petentium; & sic unius celebrationis sunt multi effectus, & multæ satisfactiones: & hoc modo in uno sensu intelligi potest d. cap. *Non mediocriter.* Ita Sylvester, ex cujus sententia, ut vides, Sacerdos, qui à diversis plura stipendia pro pluribus Missis celebrandis accepit, unicâ Missâ satisfacit omnibus; quia quilibet nihil minus habet. Idemque antè ipsum perspicuis verbis asseruit Ang. *in ver. Missa, n. 52.* Et ad objectum, quod hoc modo unicâ Missâ liberari possent omnes animæ de purgatorio; Respondet Sylvest. hoc esse possibile, quia cùm virtus sacrificii sit infinita quantacumque erit multitudo offerentium, scilicet eorum, qui dant stipendiũ, etiamsi arenam maris excederent, tanta erit multitudo effectuum sacrificii, & consequenter animarum liberatarũ, si unico tali effectu poterant omnes liberari: limitant tamen suam conclusionem nisi repugnet aliqua promissio licita Sacerdotis, quæ si interveniat, servanda est.

Verùm hæc distinctio videtur chymerica; quia cùm voluntas sit potentia libera, nihil prohibet quin affectus Sacerdotis ferri possit totus in singulos etiam in eo casu, in quo movetur ab uno ad celebrandum pro pluribus. Quinimò ut plurimum sic contingit, quia in *Memento* cogitantur primò singuli, pro quibus sacrificium offertur, nec distinguit animus, vel plures sint, qui eleemosynam contulerunt, unde secundùm hanc distinctionem utroque casu unicâ Missâ satisfieret omnibus, quod ex diametro pugnat cum doctrina D. Tho. cui Sylvest. profitetur se velle adhærere. Præterea neque in eo casu, in quo Sacerdos dirigit intentionem suam primò in singulos potest unica Missa pluribus satisfacere, quia cùm effectus sacrificii extensivè sit finitus; & divisus in plures, minuitur, & quidquid datur uni, adimitur alteri contra justitiam, ut fusè explicabitur infrà in argumentis pro sexta opinione. Unde jure optimo hanc distinctionem Sylvestri reprobavit S. Congregatio Concilii in Decretis *de celebrat. Missar.* de quibus infr. *n. 65.* in illis verbis, plura stipendia sive ab una, sive a pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum.

Quinta opinio itidem media est Suarez *tom. 3.*
40 *in par. disput. 79. sect. 12.* qui distinguit valorem sacrificii quoad satisfactionem pœnæ, & quoad impetrationem. Primo modo putat sacrificium non æquè esse satisfactorium si pro pluribus offeratur, ac si pro uno tantùm, & in hoc convenit cum cõmuni sententia Theologorum, & Canonistarum. Secundo autem modo sentit æquè impetratoriũ esse sacrificium si pro pluribus, ac si pro uno singulariter offeratur. Cui distinctioni videtur etiam accedere Covarr. in c. *Alma Mater, part. 1. §. 5. n. 9.* nam quoad valorem satisfactionis consentit cum communi, & mox subdit: At si consideremus valorem operis quoad impetrandum à Divina liberalitate, nulla est certitudo quid Divina Majestas pluribus, vel uni tribuet.

41 Sed hæc distinctio implicitè reprobata est in iisdem Decretis *de celebrat. Missar. d. §. Deinde,* in illis verbis: pro pluribus Missis etiam ejusdem qualitatis, quæ apertè innuunt ut Sacerdos obstrictus ad celebrandum plures Missas, sive illæ sint de Requiem, & sic ad satisfaciendum; sive de Spiritu S. & sic ad impetrandum, sive alterius qualitatis, non possit unicâ Missâ omnibus satisfacere; imò peccet contra justitiam, & sit obnoxius restituti-
42 oni. Et quidem jure optimo; nam cũ sacrificium extensivè habeat efficaciam finitam, etiam respectu impetrationis, sitque uni debitum, si distribuatur in plures, minus accipiunt singuli ad impetrandum, & sic committitur injustitia, ut latè probabitur infrà à *num. 51.* Rursus institutio Ecclesiæ plurium Missarum ad eamdem rem impetrandam; & alia fundamenta omnia, quæ inferius adducentur pro sexta opinione à *n. 54. usq. ad n. 65.* æquè concludunt in impetratione, atque satisfa-
43 ctione. Præterquam quòd etsi admittamus cum Cajetano, & nonnullis aliis valorem sacrificii esse triplicem, scilicet meriti, impetrationis, satisfactionis; verè tamen sub genere impetrationis includitur & satisfactio; quia effectus sacrificii ex opere operato, tam respectu remissionis pœnarum, quàm respectu aliorum effectuum non est per modum effectionis, ut in Sacramentis, sed per modum impetrationis, ut c. *Visum, de consecr. dist. 1.* cap. *Non æstimemus.* & cap. *Pro obeuntibus, 13. qu. 2.* cum multis similibus, & patet ex Concilio Trident. *sess. 22. de sacrif. Missæ, cap. 2.* & observant Petr. a Soto, *lect. 1. de institut. Sacerd. & lect. 7. de Euchar.* Vasq. *in 3 par. disput 229. cap. 2.* Bellarmin. *de Missa, cap. 4.* & Tolet. *lib. 2. cap 2.*

44 Sexta igitur, & ultima opinio est, Sacrificium Altaris magis prodesse illi, pro quo singulariter offertur, quàm si pro pluribus offeratur; ac proinde Sacerdotem, qui plures eleemosynas accepit pro pluribus Missis celebrandis, non posse unicâ Missâ suæ obligationi satisfacere. Ita ex Canonistis Bernardus Hispanus relatus ab Archid. in c. *Non mediocriter, ad fin. de consecr. dist. 5.* & idem Archid. ibidem, qui asserit hanc esse veram sententiam secundùm Theologos, quam tenent hic Jo. Calder. & Jo. Andr. *n. 5. in gloss. 3. vers. Dicas,* Butr. *n. 8.*

n.8. Anchar.*n.5.* Cardin.*n.5.& 6.*Abb,*n.4.*& Jo.
de Anania,*n.5.*Henr.Boich. *in fin operis*, seu in c.
ult.circa finem de verb.signif. Cardin. Turrecrem.in
d.c.*Non mediocriter,n.9.*Abb.*cons 99.incipien.Qui-*
dam condidit testamentum,n.5.vers.Nunc tertium du-
45 *bium,lib.2.* Roch.de Curte *in tract. de jurepatr.in*
ver. Honorificum, q.57. Cæsar. Lambert. *eod.tract.*
lib.3.in 3.q.principali,art.3. Petr. Brixien. *in suo*
Repertorio,in ver.Missa, ubi testatur hanc quæstio-
nem fuisse disputatam in Concilio Basiliensi, se-
que ex deputatione Concilii plenè allegasse, &
adduxisse dicta Theologorum in 4 *dist.45.* Præ-
pos.in cap.*Sacrosancta,num.2.22.dist.* ubi testatur
hanc esse communem Doctorum opinionem.
Navarr.*in Man.c.25.n.92.& n.111.vers.Trigesimo*
quinto,& *cons.8.n.2.*& *cons.9.n.2. de celebr.Missar.*
& latius *in Enchirid.de orat.cap.20.n.77.*& in d.c.
Non mediocriter,de consecr.dist.5. Petr. Navarr. *de*
rest.lib.2.c.2.à n.262.& Covarr.in c. *Alma Mater,*
par.1.§.5.n.9. ubi asserit hanc sententiam verio-
rem, & frequentiori calculo receptam esse, &
pro illa citat Innoc.in c. *penult.Ne Prælat.vic.suas*,
qui tamen nihil in proposito.

Et ex Theologis veteres Scholastici omnes,&
in specie S.Bonaventuram *in 4.sententiarum, dist.45*
art.2.q.3.ad ult. Richar. de media villa, *ibid q.3.*
Duran.*ibidem,q.3 n.11.*Petr.de Palude,*q.2.art.1.*
concl.1.& 2. Major.*q.2*, Scot. *quodlibeto 20.§. De*
primo, & §. De secundo, Gabriel.*lect.27.in Canone*
littera I. & littera K. Adrian. *quodlibet 8.art.3.in*
solutione tertiæ rationis, Jo. Medina *in tract. de orat.*
cap.De valore orationis pro multis fusè. Sot.*in 4. dist.*
13.q.2.art.1.§.Illi autem, & §.Quocirca, ubi etiam
testatur in suo ordine Decretum esse, ne quis pro
una Missa à pluribus eleemosynam accipiat,
Gregor.de Valent. *in 3.par.disp.6.q.10.punct.1.§.*
*25.*Henriq.*in summ.lib.9.cap.19.§.5.* Suar.*tom.3.*
in 2.par.disp.79.sect.12.&*disput.86.sect.4.*& *tom.*
4.disp 48.sect.6. Gabriel Vasquez *3.par.disp.231.*
cap.5. Petr.Ledesma *in summa p.1. de Sacram. ubi*
de Eucharist.c.17.concl.23. Tolet.*lib.2.instit.Sacer-*
*dot.cap 8.*Coninch. *de Sacram.qu.83.art.1.dub.10*
§ Et probatur. Citari etiam potest pro hac parte
Viguerius, tametsi nonnulli eum citent pro con-
traria. Nam *in libr.instruct. Sacerdot.cap.16.vers.*
Decimosexto affirmat oppositam opinionem pro-
batam non esse, quia, inquit, est diminutiva Divi-
ni cultus; nam quilibet petens saltem implicitè,
vult hoc sacrificium plures fieri; & si sciret Sa-
cerdotem ab alio accepisse pecuniam, & promi-
sisse pro illo celebrare, alium Sacerdotem adiret
& concluditeum, qui hoc faceret, non esse tutum
in conscientia, nec excusari a restitutione. Ex
Summistis verò idem tenent Pisan. *in ver.Suffra-*
gium,§.7.& 8. Rosell.*in ver.Missa,§.22.*& Tabien.
in ver. Restitutio,§.fin. ubi ait contrariam opinio-
nem communiter reprobari à Theologis, & Ca-
nonistis. Hæc sententia apertè est D.Thom. prout
46 eam illi expressè attribuunt, Abb. Turrecr. &
Covarr. *locis citatis*,& Sylvester,*in.ver.Missa,1.q.9*
& inferius explicabitur,*n.52.*

47 Sicut autem hæc sententia receptissima est, &
authoritate Ecclesiæ approbata, ut inferiùs pate-
bit *n.65.* ita inconcussis nititur fundamentis, quo-
rum illud est præcipuum, quòd valor sacrificii ex
opere operato, quamvis si consideretur in actu
primo, ut dicunt Scholastici, id est in seipso inten-
sivè, seu quantum ad sufficientiam, & indetermi-
natè sit infinitus, eò quòd Christus Dominus, qui
est principalis offerens, in hoc sacrificio immola-
tur, sit infinitæ virtutis, dignitatis, & meriti; ideo-
que in sui quantitate sufficiens sit ad satisfacien-
dum pro omni pœna, nec unquam sit applicabilis
ad tot, tantosque effectus, quin semper ad plures
& majores in infinitum in omni genere impetra-
biles applicari possit ad exemplum potentiæ Dei
infinitæ, quæ plura semper potest in infinitum, c.
Nullus, vers.Sed quoniam, de pœnit.dist.7. cap. *Princi-*
pium,9.Charitas,de pœnit.dist.2. Theol.*in 1.sent.dist.*
43. tamen si consideretur in actu secundo, scili-
cet extensivè, & determinativè, seu quantum ad
efficientiam, & respectu effectus, est finitus, seu ut
alii explicant, applicatur finitè, & limitatè ad fi-
nitos effectus, & hanc doctrinam ab omnibus re-
ceptam esse testatur Navarr. *in Manual cap.25.n.*
110.vers.Trigesimoquinto, Quod adeò verum est, ut
nec sacrificio Crucis cruento concedatur effica-
citas infinita, nam licèt fuerit infiniti valoris quo-
ad sufficientiam, finiti tamen fuit quoad efficien-
tiam, quia non producit nisi effectus finitos, ut e-
gregiè explicat D.Thom. *in 3.par.q.79. art.7.ad*
secundum,& ex aliis observat Suar.*tom.3.in 2.par.*
disp.79.sect.11.& Gabriel Vasquez *in 3.par.disput.*
48 *230.cap.3.* Unde Cajet. *tom.2.Opuscul.tract.3.in*
præallegat,c.2.vers.Verumtamen. (Sicut, (inquit,)
infinitas effectus Christi Crucifixi est secundùm
sufficientiam, & secundùm naturam causæ uni-
versalis, indeterminatæ scilicet, & non determi-
natæ ad hunc aut illum, ita hoc sacrificium est &
sui ipsius natura infinitæ sufficientiæ, & indeter-
minatæ efficaciæ. Verumtamen sicut efficacia
Passionis Christi quoad efficientiam determina-
tur ad hunc per hoc, vel illud Sacramentum, ita
efficacia hujus sacrificii, non quoad sufficienti-
am, sed quoad efficientiam per applicationem Sa-
cerdotis determinatur ad hunc, vel illum, pro
49 quo offertur.) Hæc ille Itaque effectus sacrificii
ad quem obtinendum Missa petitur, & promitti-
tur, finitus est. Finitum autem in plures divisum
minus habetur à singulis, quàm si totum habere-
tur ab uno, cap.*Cum. M. in princ.suprà de constitut.*
cap.*fin. vers.Quantoque inter pauciores,*] *de concess.*
Præben.lib.6. & in hac specie notant *hic* Joan.An-
dr.*num.5. in gloss.3.vers.Dicas*, Butr.*n.8.* Anchar.
n.5.& reliqui interpretes. Turrecrem. in d.cap.
Non mediocriter,n.9.in fin.de consecr.distin.5.& Syl-
vest.*in ver.Missa,1.n.9.vers. Sed ista opinio.* Quid-
quid igitur datur secundo, adimitur primo, &
neutri satisfit; & consequenter Sacerdos, qui u-
nicam Missam dicit pro pluribus, à quibus plura
stipendia accepit, peccat contra justitiam, nec li-
berationem consequitur, quia minus solvit, l. *Si*
stipulatus,§.Qui decem debet, ff. de solut.l.2.§.1.& l.
In executione,§.Pro parte,ff. de verb.obligat. nam, ut
formaliter arguit Scotus *quodlibet 20. in princ.*
(Qui tenetur ad majus bonum non satisfacit sol-
vendo minus bonum. Sed duæ Missæ sunt majus
bonum, quam una. Una etiam Missa est majus bo-
num sibi si dicatur, pro illo, quàm si dicatur simul
50 pro illo, & alio. Ergo, &c.) Suffragia enim va-
lent per modum solutionis debiti, cap.*Animæ,13.*
q.2. S.Thom.*in 4 distinct.45.q.2 art.4.q.2.* ad pri-
51 mum, & justitia humana exemplatur à justitia
Divina, c.*Tunc vera,12 q 3.* & in proposito idem
docuit d.*art.4.q.1.in solutione quæst.*& Card.*hic n.7*
52 Hanc autem doctrinam, & distinctionem duplicis

valoris in Missa esse ipsius S. Thom. existimo tam esse clarum, quàm quod clarissimum. Sed quia à nonnullis id controvertitur, abs re non erit illius verba hic fideliter referre. Nam, (ut inquit Sylvest. *in ver. Missa, 1. q. 9.*) fundamenta ab ipso petenda sunt, qui in hujusmodi secretis semper aut ratione, aut revelatione fuit edoctus antequam scriberet; ejusque doctrina fuit solemniter approbata per Extravag. Joan. XXII. & per Bullam Urbani V. directam Archiepiscopo, & Cancellario, & Magistris, & universis in civitate Tholosana, cujus extrema verba sunt hæc: (Volumus insuper, & tenore præsentium vobis injungimus, ut B. Thomæ doctrinam tamquam veridicam, & Catholicam sectemini, eamque studeatis totis viribus applicare.) Refert idem Sylvest. *in ver. Lex, n. 9. in 3. dicto principali.* Ipse igitur Angelicus Doctor licèt ejus verba in alium sensum ab aliquibus detorqueantur, *in 3. par. q. 79. art. 5.* sic ait: (Quamvis ergo hæc oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pœna; ecce valor infinitus quoad sufficientiam: tamen fit satisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus secundùm quantitatem suæ devotionis, & non pro tota pœna, ecce valor finitus, & limitatus, quoad efficientiam, & determinatos effectus) fortè tamen hic locus vitari posset propter ea, quæ dixi suprà *n. 32.* Sed idem apertius docuit in *4. dist. 45. q. 2. art. ult. q. ult. ad ult. argumentum*, in hæc verba. (Quamvis Christi virtus, quæ continetur sub Sacramento Eucharistiæ, sit infinita (ecce valor sacrificii infinitus secundùm se, & indeterminatè) tamen determinatus est effectus, ad quem illud Sacramentum ordinatur; unde non oportet, quòd per unum Altaris sacrificium tota pœna eorum, qui sunt in Purgatorio, expietur: unde etiam quandoque plures Missæ in satisfactionem unius peccati injunguntur.) Hæc ibi: Ecce infinita virtus sacrificii applicata finitè,
53 ac limitatè ad determinatos effectus. Rursus *in eod. art. 4. q. 2.* proponit in terminis quæstionem, utrum suffragia facta pro multis tantundem valeant singulis, ac si pro unoquoque singulariter fierent, & in vers. *Sed contra*, sic ait: (Suffragium habet finitam efficaciam. Ergo distributum in multos minus prodest singulis, quàm prodesset si fieret pro uno tantùm.) Et in corpore (Si valor, (inquit,) suffragiorum consideretur in quantum sunt satisfactiones quædam per intentionem facientis translatæ in mortuos, tunc magis valet suffragium ei, quod pro eo singulariter fit, quàm pro eo, quod communiter fit & multis aliis; Sic enim effectus suffragii dividitur ex Divina Justitia inter eos, pro quibus suffragia fiunt. Hæc S. Thomas.

54 Quòd autem sacrificii valor ex opere operato sit finitus, & taxatus quantum ad efficientiam, deducitur etiam ex Scoto in *præalleg. Quodlibet. 20. in §. De tertis*, quia bonum, quod debetur virtute sacrificii correspondet secundùm plenam justitiam alicui merito in Ecclesia: hoc autem meritum est finitum, & certi gradus: ergo sibi secundùm justitiam plenam correspondet bonum certi gradus reddendum, ad hoc cap. *Tempus*, & cap. *Non æstimemus, 13 quæst. 2.* & l. *Et virtutum, in princ. C. de stat. & imagin.*

Sed & Dominus in cœna novissima ordinavit ut tam Apostoli, quos tunc novi testamenti Sacerdotes instituit, quàm alii Sacerdotes assiduè offerrent corpus, & sanguinem suum, dum ait, *Hoc facite quotiescunque, &c.* ut *1. ad Corinth. 11.* Ergo noluit ut ex unico sacrificio, & semel ab Apostolis peracto infiniti effectus producerentur, sed ut cujusque oblationis esset fructus taxatus, & certi gradus ad hoc ut augustissimum hoc sacrificium, sine quo Religio non potest consistere, frequentaretur in Ecclesia, tum ut memoria Dominicæ Passionis in finem usque sæculi permaneret, tum ut illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur, prout hæc leguntur in Decreto Concilij Tridentini *sess. 22. de sacrific. Missæ, c. 1. & cap. 2.*

Hujus autem Divinæ ordinationis clarissimũ argumentum est, quòd Ecclesia, quæ fidelissima interpres institutionis Christi, cùm a Spiritu Sancto regatur, c. *Qui contempta*, & c. *Frustra, 8. dist.* c. *Loquitur, 24. q. 1.* cap *Quis nesciat, 11. dist.* quæ vel à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, cap. *A recta, ead. caus. & quæst.* multas Missas ad eandem rem obtinendam offerre consuevit. Ergo Divinam institutionem ita est interpretata, ut valor Missæ quantum ad efficientiam, & prout determinatur ad hunc, vel illum non sit infinitus, alioquin supervacaneum fuisset ad unum specialem effectum unius rei impetrandæ plures Missas instituere, si unica sufficeret ad impetranda omnia quæ petuntur. Dicitur enim frustra fieri, cùm non perficitur id cujus gratia fit, ut habetur in *2. Physicorum, c. 2. tex. 62.*

55 Quod etiam comprobatur ejusdem Concilii Decreto, *cap. 4. sess. 25.* ubi datur facultas Episcopis in Synodo Diœcesana, & Generalibus Ordinum in Capitulis generalibus reducendi onera Missarum celebrandarum. Et quotidie etiam Sedes Apostolica consuevit ejusmodi onera Missarum cum certis conditionibus ad pauciorem numerum reducere. Quod certè superfluum fuisset, si unius Missæ celebratione possit oneribus omnibus satisfieri, Consuetudo autem Ecclesiæ prævalet authoritati cujuscunque Doctoris, S. Thomas *2. 2. quæst. 10. art. 12* & *quodlib. 2. art. 7.*

Similiter ut formaliter ratiocinatur idem S.
56 Thom. *in 4. dist 45. q 2. art. 4. q. 2.* in solutione quæstionis. Melius est plures juvare, quàm unum, Si ergo suffragium pro multis factum tantum valeret singulis, ac si pro uno tantùm fieret, Ecclesia non debuisset instituere, ut pro aliquo singulariter Missa diceretur, sed ut semper diceretur pro omnibus fidelibus. Quod patet esse falsum, ad hoc textus optimus in cap. *Sacrosancta, vers. Et licet, 22. dist.* ubi Anacletus Papa, (Licèt (inquit) pro omnibus assidua apud Deum omnium Sanctorum effundatur oratio, his tamen verbis Paulus Beatissimus Apostolus Romanis proprio chirographo pollicetur dicens: *Testis enim mihi est Deus, quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis*: ex quo textu colligit ibi Gemin. *in 4. notab. num. 3.* magis prodesse orationem, quæ fit specialiter pro uno, quàm generalem, quæ fit universaliter pro omnibus ab Ecclesia, quod fusius prosequitur *ibi* Præpos. *n. 2.* (Ad quid enim (inquit) jura facerent tantam vim inter particulares Missas, maximè pro defunctis, & ordinarias festorum, vel feriales, in quibus etiam fit generalis commemoratio vivorum, & mortuorum, ut in c. *Cùm creatura*, & c. *Quidam, de celebrat. Missar.*

in

in cap. *Et hoc advertendum*, & in cap. *penult. de consecrat. dist. 5.* Si non plus operaretur illi, pro quo fit peculiaris Missa, quàm commemoratio generalis.) Hæc Præpos. facit textus cum gloss. in l. *Item apud Labeonem, §. Hoc edictum, in ver. Neglecta. ff. de injur.*

57 Et confirmatur ex consideratione Scoti *quodlibet. 20. §. De primo*: nam in amicitia humana dilectus per supplicationem meretur majus fotum uni, quàm si supplicaret pro multis; etenim pro uno exaudiretur, ut tantum bonum impetraret ei, qui si pro multis peteret, vel non pro omnibus, exaudiretur, vel non tantum bonum impetraret, & istud est secundùm justam legem amicitiæ. Ergo similiter apud Deum magis valet ad impetrandum oblatio si fiat specialiter pro uno, quàm si fiat generaliter pro multis; ad hoc l. *Si quis mihi bona, §. Sed utrum. ff. de acquiren, hered.* Authen. *de nupt §. Soluto*, ibi, *unde donec, collat. 4.* & l. *Quaro. ff. de action. empt.* nam quod specialiter declaratur, validiùs operatur, quam quod in genere prædicatur, textus & ibi Bald. *in princ. in l. 2. C. de serv. pignor. dato*, & l. *Quintus, la prima, §. Sed quod Quintus*, ibi, multum enim interest generaliter, an specialiter hæc legentur, *ff. de aur. & arg. leg.*

58 Præterea si hic Sacerdos unicâ Missâ satisfaceret multis, quorum singuli eleemosynam contulerunt pro unius Missæ celebratione, eadem ratione hic Sacerdos unicâ Missâ satisfaceret ei, à quo plura stipendia accepisset pro pluribus Missis celebrandis. Hoc autem constat esse falsum; damnaretur enim ab Ecclesia, ut quis unicâ Missâ satisfaceret Missis B. Gregorii, quæ sunt triginta; quippe is, pro quo fiunt plura suffragia, citiùs liberatur à pœnis Purgatorii, ut docet Magister sententiarum in 4. *dist. 45.* & post eum S. Thom. *quodlib. 2. art. 14.*

59 Postremò observandum est in sacrificio Missæ triplicem reperiri offerentem, nempè Christum, Ecclesiam, & Ministrum. De Christo hoc est expressum in Concilio Tridentino *de sacrific. Missæ, sess. 22. cap. 2.* ubi sic legitur, (Una, eademque est hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit, sola offe-
60 rendi ratione diversa.) De Ecclesia id colligitur ex D. Thoma *in 3. par. quæst. 79. art. 6. in corpore*, & *art. 7. ad 3.* & Scot. *d. quodlib. 20. §. De primo*, & patet *ex ead. sess 22. c. 6.* ubi S. Synodus docet, (Missas privatas censeri communes, quia celebrantur
61 à publico Ecclesiæ ministro.) Opus enim ministerii est magis principalis agentis, cap. *Litteras. suprà de rescript*, cap. *Mulieres, §. Illi verò, infrà de sent. excommun.* S. Thom. *in 4. dist. 45. q. 2. art. 1. quæst. 3. in corpor.* De ministro similiter hoc est notissimum: nam ut habetur in cap. *Perlectis, 25. dist.* (Ad Sacerdotem pertinet Sacramentum Corporis, & sanguinis Christi Domini in Altari conficere.) & patet ex Concilio Trident. *sess. 22. de observ. & evit. in celebrat. Missa*, cap. *un.* ibi; (vivifica illa hostia, qua Deo Patri conciliati sumus, in Altari
62 per Sacerdotes quotidie immolatur.) Qua de re S. Thom. & Theologi *in 3. par. q. 82. per totam.* Et quidem in consecratione quæ est essentialis oblatio, cap. *Vtrum de consecrat. dist. 2.* non Ecclesiæ, sed Christi personam agit. Ideoque ac Christus loqueretur, dicit: *Hoc est Corpus meum.* In reliquis verò orationibus loquitur in persona, & nomine Ecclesiæ, *Offerimus tibi Domine*, &c. *Placeat tibi ob-*
63 *sequium servitutis nostra.* His autem tribus offerentibus in sacrificio Missæ triplex effectus respondet ex opere operato; ideoque Scotus *circa finem d. quodlib.* relatus à Sylvestro *in ver. Missa primo, n. 9. vers. Scotus etiam*, effectum sacrificii appellans meritum, virtualiter sic ait. (Meritum Missæ in tres partes dividitur, quarum una Christo, alia Ecclesiæ attribuitur, tertia Sacerdoti, & hanc tertiam partem dumtaxat potest dispensare Sacerdos, qui si eam attribuat alicui determinatæ personæ, non potest alteri attribuere; quia tale me-
64 ritum est finitum, & limitatum; alioquin una Missa liberaret omnes de Purgatorio, quod est hæreticum; & si est finitum, divisum minuitur tandem usque ad nihilum. Et si totum uni communicatur, alius nihil habet.) Hæc ex illo, cujus doctrina tota est singularis, & meritò Ecclesiæ usu recepta, ut testatur Navar. *in Manual. cap. 25. num. 92.* & latiùs *in Enchirid. de orat. cap. 20. n. 77.* & in cap. *Non mediocriter, de consecrat. dist. 5.* & Covarr. alios ad-
65 ducens in d. cap. *Alma Mater, par. 1. §. 5. n. 5.* Sanè hic abusus, qui maximè avaritiam fovet, fidem fallit, pietatem fidelium lædit, Sacerdotes illaqueat, & animas Defunctorum fraudat debitis suffragiis, videtur omninò abolendus in Decretis *de celebrat. Missar.* de quorum editione nunc agitur, cap. *Extirpanda, de Prabend.* cum concordant. de quibus *ibi* per Holt. *n. 9* Concilium Tridentinum *sess. 22. de observ. & evitand. in celebrat. Missar. cap. unico, vers. Cùm igitur.*

Atque ita consultis Theologis, & articulo pro rei gravitate maturè discusso S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum hanc sententiam posteà sequuta est in iisdem Decretis *de celebrat. Missar.* jussu Sanctissimi D. N. Urbani VIII. me Secretario editis, & à Sanctitate sua approbatis, & confirmatis in §. *Deinde*, quæ habentur in Bullar. *tom. 4 pag. 314.* ubi sic legitur: (Deinde ubi pro pluribus Missis etiam ejusdem qualitatis celebrandis plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua sive ab una, sive à pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Monasteriis, Conventibus, Congregationibus, Domibus, ac locis piis, quibuscumque tam sæcularibus, quàm regularibus, S. Congregatio sub obtestatione Divini Judicii mandat, ac præcipit, ut absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint; ita ut alioquin iis, ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant, quinimò graviter peccent, & ad re-
66 stitutionem teneantur. Id verò ut deinceps observetur exactiùs, S. Congregatio eadem authoritate revocat privilegia, & indulta omnia quibusvis personis, Ecclesiis, & locis piis tam sæcularibus, quàm regularibus cujuscunque Ordinis, Congregationis, & Instituti quamcumque ob causam concessa; quibus indulgetur in certarum Missarum, vel Anniversariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.) Hæc ibi.

Non obstant modò argumenta primæ opinionis opposita.

67 Ad primum enim, nempè ad textum in d. cap. *Non mediocriter, de consecrat. dist. 4.* dantur à glossa. & Doctoribus plures solutiones. Prima solutio est Ber-

Bernardi Hispani, qui dixit authoritatem illam veram, quando Missa æqualiter pro omnibus dicitur; secùs si intuitu unius, quia tunc licet pro omnibus dicatur, plus proficit ei, pro quo orans specialiùs intendit: & hanc esse veram sententiam secundùm Theologos affirmat ibi Archidiaconus *in fine*, & Bellam. *n. 2.* Sed certè hæc solutio quamvis in se vera sit, ut ex dictis constat; tamen non congruit illis verbis, (acsi pro unoquolibet ipsorum diceretur,) quæ verba ostendunt Missam dictam intuitu unius non magis prodesse, quam si pro omnibus æqualiter diceretur.

68 Secunda solutio est glossæ ibi *in ver. Dum igitur*, & Abb. *d. conf. 99. n. 6. verf. Contraria, lib. 2.* qui intelligunt illum textum in Missa, quæ juxta litteram dicitur pro centum cum hilaritate mentis: hæc enim non minus prodest singulis, quàm si diceretur pro quolibet ipsorum cum anxietate. Hæc solutio vera est, si valor Missæ pensetur ex virtute meriti, & operis operantis: sic enim augetur juxta quantitatem charitatis, & fervoris ministri *c. Ipsi Sacerdotes, 1. q. 1.* & dixi suprà *n. 35.* & quia orans pro multis majorem habet charitatem, hoc respectu Missa tantò est fructuosior, quantò pro pluribus celebratur, ut dicam *infrà n. 71.* Sed si valor Missæ consideretur ex virtute sacrificii, & operis operati, hæc solutio coincidit cum secunda opinione Cajetani, & est aperte falsa, quia fructus sacrificii respectu alterius, cui applicatur, non augetur, nec minuitur ex devotione, vel malitia Sa-

69 cerdotis, ut fusè ostensum est suprà *n. 28.* Tertia solutio est ejusdem glossæ, ut littera sit referenda ad ipsum celebrantem quia non minus valet ei si Missam celebret pro centum, quam si pro uno, & secundùm hunc intellectum illud verbum *accipitur*, exponi debet, id est a Sacerdote celebrante: & hunc intellectum approbat Abb. *loc. cit.* & Sylvest. *in ver. Missa primo. n. 9. verf. Quod autem addu-*

70 *citur*, & valde consonat litteræ: nam ibi Hieronymus posteaquam decantationem quinq; Psalmorum cum alacritate, & puritate prætulit totius Psalterii modulationi cum tristitia, & anxietate cordis, statim subnectit: (Dum igitur pro centum animabus Psalmus, vel Missa dicitur, nihil minus, quàm si pro unoquolibet ipsorum diceretur, accipitur.) Quamobrem cùm loquatur illativè, manifestè apparet eum de Sacerdote intellexisse, ita ut non minus sit ei meritorium celebrare pro multis, quàm pro singulis, imò magis si moveatur ex majori fervore charitatis, c. *Charitas, de pœnit. dist. 2.* Unde hanc solutionem posuit, & S. Bonavent. *in 4. dist. 45. art. 2 quæst. 3. ad ult.* dicens: (Hieronymus, sicut patet ex adjunctis, loquitur quantum ad meritum facientis, non quantum ad utilitatem ejus, pro quo fit.) Et Scot. *d.*

71 *quodlib. 20 §. de primo, in fin.* Ultima solutio colligitur ex doctrina D. Thomæ *in 4. dist. 45. q. 2. art. 4. q. 2. in corpore*, ait enim: (Si valor suffragiorum consideretur secundùm quod valent ex virtute charitatis unientis membra Ecclesiæ, suffragia pro multis facta tantum singulis prosunt, ac si pro uno tantùm fierent; quia charitas non minuitur etsi effectus ejus dividatur in multos, imò magis augetur, ad hoc *c. 1. verf. Credendum, de pœnit. dist. 6*

72 Et similiter etiam gaudium quantò pluribus est commune, fit majus, ut dicit August. *8 Confess. c. 3.* & sic de uno bono facto non minus lætantur multi in Purgatorio, quam unius (& hoc primo modo intelligitur textus in d. cap. *Non mediocriter*, secundùm Card. *hic num. 6. verf. Per hoc respondetur*, Abb. *d. conf. 99. n. 6. verf. Secus tertiò*, & Tabien. *in*

73 *verb. Restitutio, §. fin.*) Si autem consideretur valor suffragiorum in quantum sunt satisfactiones quædam per intentionem facientis translatæ in mortuos, tunc magis valet suffragium alicui, quod pro eo singulariter fit, quàm quod pro eo communiter fit, & multis aliis; sic enim effectus suffragii dividitur ex Divina Justitia inter eos, pro quibus suffragia fiunt.) Hæc S. Thomas, qui idem docuit *quodlib. 2. art. 14.* ut dixi supra *n. 38.* Cujus verba, licet illius mentionem non faciat, ferè ad litteram transtulit Jo. Andr. *hic n. 5. in gloss. 3. verf. Dicit*, & sequuntur communiter Doctores nostri, ut inquit Abb. *ubi sup.* quinimò tam Theologi, quam Canonistæ, & Summistæ communiter, teste Tabiena *loc. cit.*

74 Ad secundum patet responsio ex dictis supra *n. 47. in 1. argum.* pro hac sententia: nam etsi valor sacrificii in seipso, & quantum ad sufficientiam infinitus sit; est tamen finitus quantum ad efficientiam, seu applicatur finitè; & ideo divisus in plures minus prodest singulis. Præterea, ut ait Scotus *d. quodl. 20. in fin.* (virtus sacrificii non adæquatur valori ejus, qui continetur in sacrificio; non etiam adæquatur merito Passionis Christi, sed correspondet alicui merito in Ecclesia, quod quidem meritum est finitum.)

75 Ad tertium respondetur ex D. Thoma *in 4. distinct. 45 quæst. 2 art. 4. quæst. 2. in responsione ad primum*; non procedere similitudinem inter lectionem, & suffragia; quorum suffragia ut sunt satisfactiones quædam, non prosunt per modum actionis, sicut doctrina prodest, quæ, sicut etiam omnis alia actio effectum habet secundùm dispositionem recipientis, sed valet per modum solutionis debiti; & ideo non est simile, sequitur Turrecr. in d. cap. *Non mediocriter, n. 9. verf. Ad secundum, de consecr. dist. 5.*

76 Et eodem modo respondetur ad exemplum de candela. nam, ut inquit S. Thomas *in præallegat. dist. 45. quæst. 2. art. 4. quæst. 1. ad primum.* Suffragia prosunt per modum luminis in quantum a mortuis acceptantur, & ex hoc quamdam consolationem recipiunt, & tantò majorem, quantò majori charitate sunt prædti. Sed in quantum suffragia sunt quædam satisfactiones per intentionem facientis translata in alterum, non sunt similia lumini, sed magis solutioni alicujus debiti: non autem est necesse, ut si debitum pro uno solvitur, ex hoc aliorum debitum solvatur.

Ad quartum respondetur orationem considerari, & ex parte orantis, & ex parte ejus, qui oratur; & ex utroque effectus ejus dependet, & ideo quamvis Divinæ virtutis non sit magis difficile absolvere multos, quàm unum, tamen hujusmodi oratio non est ita satisfactoria pro multis, sicut pro uno. Ita S. Thom. *in 4. dist. q. 2. in responsione ad tertium.*

77 Ad quintum respondetur ex Scoto *d. quodlib. 20.* in Missa reperiri triplicem valorem, videlicet generalissimum, medium, & specialissimum, ut latiùs dicam infrà *n. 94.* & omisso ultimo, qui ad rem præsentem non pertinet, generalissimus est, qui debetur generaliter toti Ecclesiæ, nec non iis, quorum fit mentio in Canone. Medius est, qui debetur ei, quem Sacerdos cogitat in *Memento.*

Primus

Primus valor applicatur juxta intentionem Ecclesiæ independenter ab intentione Sacerdotis. Secundus applicatur à Sacerdote juxta intentionem ipsius. Non igitus mirum si ex applicatione primi valoris, quam facit Ecclesia, nihil decrescat de valore, quem applicat Sacerdos; quia cùm sint separati, ex divisione unius in plures, non sequitur diminutio alterius, arg. *l. fin. ff. de calumn. l. Eum actum, ff. de negot. gest.* & *l. Papinianus exuli, ff. de minor.*

78 Ad confirmationem autem respondetur ex oblatione, quam facit Ecclesia pro circumstantibus, & generaliter pro omnibus fidelibus, idcircò nihil decrescere unicuique, quia, ut advertit Cajetan. *tom. 2. opusc. tract. 3. cap. 2.* & ex illo Gabriel Vasq *in 3. part. disp. 231. c. 3.* sive in Ecclesia sint plures circumstantes, sive pauciores, unicuique taxatur fructus ex opere operato pro modo quantitatis fidei, & devotionis cujusque: & ideo in Canone dicitur, *& omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita, & nota devotio, &c.* Nihil mirum igitur si hoc sacrificium generaliter oblatum non minus prosit singulis eorum si offeratur pro pluribus, quàm si pro paucioribus, quod fusiùs explicat Navarr. *in Manual. c. 25. n. 110. vers. Arbitror autem.*

79 Ad ultimum motivum, quod unico jejunio possit satisfieri pluribus causis jejunandi, respondet Abb. *in practat. cons. 99. nu. 6. vers. Ad secundum, lib. 2.* Procedere quando quælibet illarum causarum concernit certum diem: oportet enim ut impleatur eadem die meliori modo, quo potest. Sed magis adæquatè ad hoc objectum respondet Scotus *dicto quodlib. 20. circa finem, vers. De tertio,* distinguendo an plures obligationes sint ad idem numero, an verò ad idem in specie; & quidem ut ipse ait, (si sint ad idem numero, ut quando pluribus obligationibus obligor hâc sextâ feriâ jejunare, puta ex præcepto Ecclesiæ, quia est sexta feria quatuor temporum, & iterum quia est vigilia Apostoli jejunanda, & iterum ex regula mea: Istis obligationibus, quia sunt ad idem numero, satisfacio uno actu jejunandi: secùs autem est ad idem specie, & ratio videtur, quia obligatio non est ad impossibile solvi. Quotcumque autem sunt obligationes ad hoc, nulli potest satisfieri nisi solvendo hoc: non ergo tenetur ad aliud. Sed quando sunt plures obligationes ad idem in specie, potest satisfieri eis solvendo aliud, & aliud. Nunc autem in casu proposito est alia, & alia obligatio completa, & ad idem in specie, scilicet ad dicendam Missam. Ergo simpliciter non satisfacit nisi reddat distincta.) Hæc Scotus. Probatur hæc in l. *Qui bis idem ff. de verb. obligat.* in l. *Si non sortem, §. Libertus. ff. de condit. indeb.* in l. *Si usufructus mihi, ff. de usufruct.* in l. *Cùm plures, ff de evict.* & ex notatis per DD. in l. *Titium,* ubi in specie Jas. *n. 8. ff. de verb. oblig.* Ad id verò, quod generaliter aiunt de probabilitate opinionis oppositæ. respondeo uti falsam, & omni probabilitate destitutam authoritate Apostolica reprobatam fuisse in præallegatis Decretis *de celebrat Missar.* & in declarationibus posteà editis, ut inferius patebit, & quatenus esset probabilis, tamen Sacerdotes in hac materia, in qua vertitur periculum animæ, tenentur ex præcepto tutiorem partem amplecti, ut probavi latissimè in cap. *Ne innitaris, suprà de Constitut.* Cùm præsertim, qui conferunt eleemosynam pro celebratione Missæ, non petant opiniones, sed id, quod certum est, videlicet integrum sacrificium, argum. cap. *Si quis autem, de pœnit. distinct. 7.*

80 Sed circa prædicta quadruplex occurrit difficultas, Prima, an si stipendium non sit justum, eò quòd deficiat ab eo, quod ad sustentationem celebrantis lege, vel consuetudine taxatum est, liceat tunc Sacerdoti pro unius Missæ celebratione plura stipendia accipere usque ad præfinitam taxam. Ratio dubitandi est, quia ministrantibus in Altari debentur stipendia ex justitia, cap. *Ex his, 12. q. 1.* cap. *Quicumque,* cap. *Charitatem,* & cap. *Ecclesiasticu, 12. q. 2.* cap. *Cùm secundùm, de Preb.* Nam qui Altari servit, de Altari vivere debet, 1. ad Corinth. 9. *Et dignus est operarius mercede sua.* 1. ad Timoth. 5. *nec denario fraudari debent in vinea Domini operantes,* cap. *fin. de Magistr.* Ergo si Sacerdos necessariam sustentationem non habeat, & merces non respondeat labori, contractus est injustus, ac proinde licebit ei jure suo uti, seque indemnem servare plura stipendia partiaria ad sui sustentationem accipiendo usque ad quantitatem præfixam, & unica oblatione omnibus satisfacere, Ita Sot. *de just. & jur. lib. 9. q. 3. art. 1.* Canus, & alii, quos sequitur Suar. *tom. 3. in 3. parte, disput. 86. sect. 4.* & Azor. *instit. moral. tom. 3. lib. 12. c. 6. §. Mihi verò.* Sed hanc opinionem refellit Navarr. *in Manual. cap. 25. n. 92,* eamque expressè reprobavit S. Congregatio Concilii tum in præallegato Decreto *de celebrat. Missar. §. Deinde;* in illis verbis; Plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua tum in declaratione posteà edita tenoris infrascripti, videlicet, an cùm Ordinarius præscripserit eleemosynam congruam juxta qualitatem loci, personarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendium minus congruum teneantur Missas illis ab offerente præscriptas ce-
81 lebrare: Sacra Congregatio censuit teneri. Et quidem jure optimo; nam in stipulationibus, & aliis contractibus, qualis dicitur celebrari inter dantem eleemosynam, & Sacerdotem, nempe do ut facias, ut notatur in cap. *Significatum, de Preb.* semper primò id sequimur, quod actum est à partibus, l. *Semper in stipulationibus,* & ibi Decius *in 1. notab. ff. de reg. jur.* & l. *Sed Celsus, §. Sed si fundus, ff. de contrahen. empt.* Contractus enim ex conventione legem accipiunt, ut in reg. sexti *Contractus,* & in l. *Contractus, ff. eod.* Unde si Presbyter liberaliter, & gratis cuipiam promisisset Missam dicere, utique teneretur stare promissis, quantumcumque nudum esset pactum, & non vestitum cohærentia rei, vel contractus, cap. 1. *Cum materia, suprà de pactis,* cap. *unic. eodem tit. lib. 6. Eleutherius, 18. quæst. 2.* alioquin frangeret fidem secundùm Tabien. *in ver. Restitutio, §. fin. vers. Concludo igitur.* Ergo multò magis tenetur stare promissis cùm se obligavit stipendio accepto quantumvis incongruo, & exiguo imputet enim sibi qui accipit eleemosynam ad victum insufficientem, & tamen promittit sacrificium offerre. Videtur enim sic favori suo renunciare, prout potest, l. *Si quis in conscribendo. C. de pactis,* ad exemplum ejus, qui acceptat beneficium tenue, quia non propterea excusatur à residentia, & servitio, cap. *Conquerente,* & ibi DD. *suprà de Cler. non resid.* gloss. in cap. *Clericus victum, in ver. Vigiliis, 91. dist.*

Nec

82 Nec refragantur illa verba decreti *de celebrat. Missar.* quibus Sacerdos adstringitur ad tot Missas celebrandas, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint. Quoniam ex S. Congregationis sententia intelligi debent de præscriptione facta ab eo, qui eleemosynam tribuit, non autem ab Ordinario. Quod si tribuens eleemosynam numerum Missarum celebrandarum non præscripserit; tunc enim Missæ celebrari debent quot præscripserit Ordinarius secundùm morem civitatis, vel provinciæ. Habentur suprascriptæ declarationes in Bullar. *tom. 4. pag. 317.* Præterea si Sacerdos aliundè haberet unde viveret, utique non liceret ei plura stipendia utcunq; minima accipere pro unius Missæ celebratione, ut idemmet Sot. fatetur *eod. art. 3.* Igitur nec ratione paupertatis id ei licebit. Tum quia paupertas sacrificantis non tollit justitiam, nec debitum alteri, arg c. *Ex tenore, de foro comper.* & c. *Denique, 14.*
83 *q. 5.* Tum quia Missæ sacrificium non est institutũ ad pauperum inopiam sublevandam, quin potiùs sanxit Ecclesia, ut nullus pauper ordinaretur, ut cap. *Non liceat*, c. *Episcopus*, c. *Tuæ*, & cap. *Cùm secundùm, de Præb.* & qui ordinatus in paupertatem incideret, artificiolo, vel agricultura sibi victum quæreret, c. *Clericus victum, 91. dist.* cùm non deceat eos, qui Divinis obsequiis adscripti sunt, cum Ordinis dedecore mendicare, Concilium Trident. *sess. 21. cap. 2.* Tum denique, quia sacri Canones in assignatione stipendii non considerant paupertatem, sed mercedem laboris, cùm nemo militet propriis stipendiis, cap. *Cùm ex officii, de præscript.* & probatur in c. *Clerici, 1. q. 2.* perpendendo illum textum, ut dixi in cap. *Si quis sanè n. 7. supra de peculio Clericor.* Ergo si Sacerdoti habenti unde vivat non licet plura stipendia etiam incongrua accipere, utique nec licebit pauperi. Quibus demum accedit, quod non solum sacrificio Altaris, sed & in multis aliis Sacerdos inservit Ecclesiæ, & ut minimum Horas Canonicas recitat cap. 1. *suprà de celebrar. Missar.* Igitur non tenetur ei victum præbere is tantùm, pro quo sacrificium offert, & consequenter ex eo quòd stipendium ab ipso acceptum sit minus congruum, non ideo minus tenebitur integrum sacrificium illi applicare.

84 Secunda difficultas est an si consuetudine regionis receptum sit ut Sacerdos, qui tenetur alicui ad applicationem sacrificii, nihilominus ab aliis quoque eleemosynam accipiat pro celebratione Missæ, & unicam Missam celebret pro omnibus, ejusmodi consuetudine excusetur necne. Et quidem Præpos. in cap. *Sacrosancta, n. 3. vers. Ego tamen, 22. dist.* format similem quæstionem; videlicet; Si consuetudo sit in patria ut unus Sacerdos, licèt, obligatus ad Missam ratione beneficii, vel salarii, tamen accipiat onus, vel eleemosynas pro Missis peculiaribus ead. die, qua ad aliam Missam tenetur, dicendis, & dictam Missam ordinariam ad quam tenetur. & pro votiva, vel peculiari faciat collectam; an Sacerdos sit tutus propter consuetudinem: & resolvit esse tutum, nec censeri fraudare testatorem, & dantem eleemosynam
85 pro tali Missa peculiari, vel votiva. Movetur, quia intentio testatoris, vel dantis debet in dubio intelligi secundùm consuetudinem patriæ, ut notat Bart. in l. *Hæredes mei, §. Cùm ita, ff. ad Trebellian.* & in l. *Iurisjurandi, §. Si liberi, ff. de oper. libert.* Imol. in cap. *Potuit, in fin. de locat.* ad hoc l. *Semper in stipulationibus ff. de reg. jur.* ibi, (Si non apparet quod actum est, consequens erit ut id sequamur, quod in regione, in qua actum est, frequentatur,) & ibi Decius, *n. 8.* dat concordant. Ergo legando, vel dando eleemosynam pro tali Missa peculiari, vel votiva, mens dantis, & recipientis recipit interpretationem passivam à consuetudine prædicta, ut satis sit in ordinaria Missa dicere collectam votivè, vel peculiaris.

Sed his non obstantibus contrarium videtur de jure verius; quia hujusmodi consuetudo est prava, & nutritiva peccati, ut patet ex dictis suprà à *n. 51.* & præsertim, *n. 65.* & idemmet Præpositus loco citato fatetur ex hoc multos illaqueari in perditionem animarum suarum, unde non meretur nomen consuetudinis, sed potiùs abusus, & corruptelæ, cap. *Schisma, 24. q. 1.* c. *Cùm venerabilis*, c. *Ex parte*, & c. *fin. supra de consuetudine*, & ita in terminis nostris resolvit Scot. *cit. quodlib. 20. §. De tertio articulo, vers. Sed numquid in casu aliquo.* ait enim, simplices Sacerdotes teneri ad singulas Missas propter singulas obligationes: nec excusaret eos consuetudo de non celebrando plures Missas eodem die, quia tantùm licet eis ad illa se obligare, de quibus fuerint certi quòd possint completè solvere, & cessat omnis difficultas, quia in Decretis *de celebrat. Missar.* à S.D.N. approbatis in §. *Deinde*, districtè præcipitur Sacerdotibus, ut tot Missas celebrent, quot stipendia acceperunt pro illa celebratione, ita ut alioquin non consequantur liberationem, quinimò graviter peccent, & ad restitutionem teneantur, ut dictum est suprà *n. 65. & in fin. in §. Non obstantibus*, quoad omnia, & singula in iisdem Decretis contenta derogatur consuetudinibus etiam immemorabilibus.

86 Non obstat fundamentum Præpositi quòd intentio eorum, qui conferunt eleemosynam, recipiat interpretationem à consuetudine, quia respondeo hoc verum esse, ubi consuetudo est rationabilis, prout loquuntur Bart. & Imol. citati, quod non contingit hoc casu. Ad quod adducit notabilem doctrinam Marian. Socin. *in tract. de oblat. libello 18. n. 3. vers. Nisi diceretur*, ubi videtur velle, ut mens offerentium non debeat interpretari secundùm consuetudinem, si talis consuetudo sit à jure improbata: & propterea quamvis oblationes factæ imagini alicujus Sancti depictæ in muro quæri possint domino muri ex voluntate offerentium tacitè, vel expressè declarata; tamen hæc tacita voluntas non eliciatur ex eo, quòd ex consuetudine oblationes cedant laico muri domino: quia hæc consuetudo reprobatur in hanc consuetudinem, *10. q. 1.* ac proinde ab illa non est sumenda tacitæ voluntatis præsumptio, seu declaratio. Ita in proposito cùm consuetudo satisfaciendi unicâ Missâ pluribus obligationibus sit improbata in præcitatis Decretis, ab illa non est sumenda interpretatio voluntatis offerentium eleemosynas.

87 Declarat hanc conclusionem Scot. *loc. cit.* ut nõ procedat (si consuetudo sit ut anniversaria celebrentur in illis Ecclesiis, ubi corpora sepeliuntur, & in quibus ipsi mortui dum vixerunt, perceperũt Ecclesiastica Sacramenta; nã si talis Ecclesia rationabilem consuetudinem habeat, ut eod. die nõ dicatur nisi una Missa pro mortuis, si contingat eodem die plura anniversaria concurrere, satis sit illis

illis pluribus per unam Missam: Rector enim, vel ministri non obligantur ad impossibile, vel omnino ad inconveniens illi Ecclesiæ, in qua ministrant, cujusmodi esset ibi eod. die plures Missas pro mortuis solemniter celebrare, & eorum obligatio debet intelligi secundùm rationabilem
88 consuetudinem illius Ecclesiæ. Præterea quilibet potest cedere juri suo consentiendo ut Missa non dicatur pro se solo, sed pro se, & aliis simul, & talis cessio licèt expressè nõ fiat in casu proposito; tamẽ rationabiliter intelligenda est fieri implicitè nõ solùm in animo ejus, qui se obligat, sed etiam illius, cui fit obligatio, dummodo ille, cui fit obligatio, bene noverit consuetudinem Ecclesiæ.) Hæc Scot. sequitur Navarr. *in Man. cap. 25. n. 92. in fin.* & in hoc casu posset salvari opinio Præpositi in d. c. *Sacrosancta*, & ita etiam intelligi possunt Petr. de Palud. Antonin. & alii apud Sylvest. *in ver. Missa, 1. q. 10.* & Tabien. *in ver. Restitutio, § fin.* dicentes, Sacerdotem obligatum ad plures Missas excusari celebrando unam pro omnibus propter impossibilitatem celebrandi pro quolibet specialiter, vel propter rationabilem consuetudinem maximè apud eum, qui scit, vel scire debet; quia dolus scienti non infertur. Cogita tamen an huic declarationi refragetur decretum superiùs relatum *n. 65. de celebrat. Missar.* nam illius verba respiciunt non tantùm Sacerdotes, quibus eleemosynæ conferuntur, sed etiam Ecclesias, Collegia, capitula, monasteria, & loca pia quæcumque; jubentque tot Missas celebrari, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas, & in fine tolluntur consuetudines etiam immemorabiles. Atque ita videntur sublatæ etiam consuetudines Ecclesiarum, & cùm justitia, ut ait Scotus ubi sup. requirat pro singulis obligationibus singulas Missas, æquè requiritur justitia in Ecclesia Collegia-
89 ta, sicut à simplici Sacerdote. Tertia difficultas est, an beneficiati, vel Capellani, quibus diebus tenentur Missam celebrare ratione beneficii, vel salarii, possint ab aliis eleemosynam accipere, & unicâ Missâ omnibus satisfacere.

Ludovicus Romanus *cons. suo 339. incipien. Dictus Monachus*, resolvit Beneficiatum, seu Capellanum non teneri specialiter celebrare Missam pro anima dotantis Capellam, & suorum, nec generaliter pro mortuis, sed sufficere, ut in oratione, quæ offertur Deo in Missa, fiat commemoratio defunctorum in genere, quia, ut ipse inquit, non minus indulgentiæ accipit Patronus à Deo ex tali commemoratione generaliter facta, quàm si pro eo specialiter fieret; allegat textum, qui hoc expressè dicit, in c. *Non mediocriter, de consecr. dist. 5* & proptereà superfluum est nomina eorum, pro quibus Missa celebratur, specificè commemorare; textus est in cap. *Visum*, & in c. *De nominibus, de consecr. dist. 1.* Subjicit tamen Romanus, at si Sacerdos vellet facere specialem commemorationem, potest, & pium est sic facere, non ut Deus intelligat, cui nihil est ignotum, sed ut supplicantiũ devotior reddatur affectus, ut ait gloss. in d. c. *De nominibus, in fin.*

90 Cæterùm opinio Ludovici admitti potest in eo tantùm casu, in quo Beneficiatus, vel Capellanus ratione beneficii, vel salarii tenetur ad solam celebrationem Missæ, cum cõmemoratione seu collecta pro anima fundatoris, vel alterius, non autẽ ad applicationẽ sacrificii; idque omnino certũ est, puta quia in institutione beneficii, vel capellaniæ ita expressè fuit cautum. Tunc enim cùm habeat Missam liberam, non prohibetur illius valorem quibus voluerit applicare, ut scripsi plenè in c. *Significatum, n. 38. sup. de Præb.* in quæst. An Sacerdos, qui tenetur ad solam Missæ celebrationem, non autem ad illius applicationem, possit pro applicatione eleemosynam accipere. At secus dicendum est cùm beneficiatus, vel Capellanus est obnoxius ad dicendam Missam pro anima ipsius fundatoris, vel dotantis Capellam, aut cujuslibet alterius, quia tunc tenetur illis sacrificium applicare, ut dixi in prædicta Decretali *Significatum, n. 44.* ac proinde non potest ab aliis eleemosynam accipere, & unica Missa omnibus satisfacere, ita in terminis Abb. *cons. 99. Quidam condidit testamentum, n. 5. vers. Nunc tertium dubium. lib. 2.* ubi plenissimè consuluit in facti contingentia, beneficiatos Ecclesiæ Cathedralis quibus diebus tenentur Missam celebrare ratione beneficiorum suorum, non posse adimplere alia onera Missarum, quas testator pro anima sua celebrari mandavit, & illud consilium sequuntur Roch. de Curte *de jurepatr. in ver. Honorificum, q. 57. n. 90. vers. Limita*, Lambertin. *in eod. tract. lib. 3. in 3. q. principali, art. 3. vers. Sequitur prædicta.* & Navarr *cons. 9. incipien. Ex Concilii, n. 1. & 2. de celebrat. Missar.* ubi redarguit Ludovicum Romanum quòd malè consuluerit, & est ex mente glos. 1. in c. *Significatum, suprà de Præben.* dum ait obligatum ad celebrandum ratione be-
91 neficii non posse alteri locare operas suas. Fundamentum hujus conclusionis est, quia cùm sacrificium jam sit uni debitum, non potest secundùm justitiam alteri applicari, cùm illa obligatio præcesserit, arg. l. *Qui prior, ff. de jud.* & l. *Cùm ex pluribus, ff. de solut.* & optimè per Innoc. in c. *Cùm jam dudum, de Præben.* vel certè quatenus obligatio fieret pro utroque, non tamen absolutè dicitur fieri pro secundo, quia ex Divina justitia dividitur inter eos, pro quibus offertur, & sic divisum minus accipitur à singulis, quasi pro uno tantùm singulariter offerretur, ut latissimè ostensum est suprà *à num. 50.* Ad hoc bonus textus in simili in cap. *Cùm in illis, in fin. de Præbend. lib. 6.* ubi si mandatur provideri de beneficio spectante ad collationem unius, non potest impleri mandatum in beneficio, cujus collatio ad eum simul cum alio pertinet. Ad idem facit textus in l. *Si fuerit, ff. de rebus dub.* ubi dicitur legatum impediri factum uni ex cognatis, qui primus Capitolium ascenderit, si simul duo ascendisse dicantur, vel fuit factum illi, qui monumentum fecerit, & plures dicantur fecisse. Item facit quod plenè notat Bartol. in l. *Hoc articulo, ff. de hæred. instit.* Unde cùm Sacerdos sit obligatus ad celebrandum pro aliquo, seu pro anima unius, tenetur celebrare pro illius anima, & intuitu illius dumtaxat, & non alterius: ad hoc textus optimus juncta gloss. *penult.* in c. *Cum Apostolica, de concess. Præben.* & hanc sententiam probavit S. Congregatio Concilii, tum in præallegat. Decretis *de celebrat. Missarum*, tum in declarat. posteà edita tenoris infrascripti, videlicet: An Sacerdotes, qui tenentur Missam celebrare ratione beneficij, seu Capellæ, legati, vel salarii, possint etiam manualem eleemosynam pro Missis votivis, aut defunctorum recipere, & unico Missæ sacrificio utrique oneri satisfacere? S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Inter-

pretum authoritate sibi à Sanctissimo D.N. attributa censuit Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficii, seu Capellæ, aut salarii, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eâdem Missa utrique obligationi satisfacere. Habetur in Bullar. *tom.4 pag. 317*.

92 Quarta, & ultima difficultas est, An Parochus possit eleemosynam accipere pro Missa celebranda in iis diebus, in quibus tenetur ex præcepto celebrare pro suis Parochianis.

Hæc quæstio non videtur omninò pertinere ad interpretationem Decretorum, *de celebr. Missar.* quia in §. *Deinde*, solùm statuitur, ut qui stipendia acceperunt pro Missis celebrandis, debeant tot Missas celebrare, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, atque ita hoc Decretum loquitur de Sacerdoribus accipientibus eleemosynas manuales, non autem explicitè de obtinentibus beneficia Ecclesiastica.

93 Sed quæstionis solutio videtur magis pendere ab intelligentia decreti Concilii Trident. *in c.1. sess. 25.* ubi diffinitur præcepto Divino mandatum esse omnibus curam animarum habentibus oves suas agnoscere, & pro his sacrificium offerre: nam si Parochus teneatur applicare ovibus suis Missæ sacrificium, certum erit eum non posse eleemosynam manualem accipere pro ejusdem sacrificii applicatione, ex his, quæ latissimè superiùs deducta sunt à *n. 44.* Contextus Concilii tres habet intellectus: quidam enim exponunt verba illa, *pro his sacrificium offerre*, id est pro eorum commoditate ad hoc, ut ipsi possint Missam audire, & satisfacere Ecclesiæ præcepto, de quo in c. *in Dominicis, 9. qu. 2.* & in *cap. 2. de Paroch.* Sed hic sensus non videtur admodum congruere verbis Concilii: nam verbum *offerre*, & verba *pro his*, magis ipsam sacrificii applicationem, quàm populi commoditatem important, c. *Tempus, 13. q. 2.* Præterea præceptum de Missa audienda in Dominicis, & festis diebus est de jure Ecclesiastico, c. *Missas*, ibi, Speciali ordine præcipimus, *de consecr. dist. 1.* Quomodo ergo Parochus adstringitur Jure Divino ad sacrificium offerendum, ut populus audire possit Missam, si populus ad id non tenetur ex consti-

94 tutione Ecclesiæ? Pro intelligentia secundi intellectus præmittendum est sacrificio Missæ inesse triplicem valorem, seu fructum secundùm Scot. *quodl. 20. art. 2. & 3.* quem alii Theologi sequuntur, & cujus doctrinam dicunt esse singularem, & usu Ecclesiæ meritò receptam, Sot *de just. & jur. lib. 3. q. 2. art. 2.* Corduba *lib. 1. q. 3. notab. 4.* & Navarr. *in Manual. cap. 25. n. 92.* Primus fructus dicitur generalissimus, & hunc applicat Ecclesia per Sacerdotem summo Pontifici, & aliis, de quibus in Canone, & generaliter in qualibet Missæ celebratione. Secundus est specialissimus, quo fruitur ipsemet Sacerdos dum celebrat. Tertius appellatur medius, cujus dispensatio committitur Sacerdoti, & eum applicat illis, pro quibus offert sacrificium. Hi autem fructus ita invicem se habent, ut ex applicatione unius non impediatur applicatio alterius. Ideoque Sacerdos etsi teneatur generaliter celebrare pro Pontifice, pro Imperatore, pro Episcopo, &c. non tamen prohibetur idemmet sacrificium etiam pro his, qui eleemosynam conferunt, sicut è converso qui tenetur ad Missam ratione eleemosynæ, non tamen prohibetur, imò debet sacrificium offerre etiam pro Papa, atque aliis prædictis, sicut etiam tetigi supra *n. 77. & seq.* Itaque dum Concilium declarat Parochum teneri pro ovibus suis sacrificium offerre, dicunt quidam hoc esse intelligendû quoad applicationem fructus generalissimi, ita ut teneatur pro illis celebrare eo modo, quo tenetur pro Pontifice, atque aliis generaliter. Id autem ut diximus non impedit quominus possit applicare sacrificium etiam particulariter offerenti eleemosynam. Sed neque hic intellectus videtur omnino congruere cum Decreto Concilii: nam dum Concilium declaravit teneri Parochum offerre sacrificium pro ovibus suis, indicavit in Parocho adesse aliquam specialem obligationem diversam ab illa, quam habent singuli Sacerdotes applicandi fructum omnibus Christi fidelibus. Videtur ergo verus, & consonus verbis, & intentioni Concilii tertius intellectus, quo Parochus obligatur ad offerendum sacrificium pro ovibus suis, id est ad specialem ipsius sacrificii, & fructus medii applicationem, quemadmodum videntur sentire Sot. *de just. & jur. q. 3.* Vasq. *in 3. par. disput. 235. art. 6. cap. 6.* & alii Recentiores.

Atq; hinc sequitur, ut quibus diebus Parochus tenetur ex præcepto celebrare, & sacrificium suis ovibus applicare, non possit eleemosynam accipere pro ejusdem sacrificii applicatione; quia nimirum hic fructus medius sacrificii jam reperitur alteri debitus ex his, quæ dicta sunt suprà *n. 91.* Ita in puncto censet Suarez *tom. 3. in 3. par. disp. 86. sect. 3. §. Et juxta hanc conclusionem.* Nec est o-

95 mittendum in Concilio quarto Provinciali Mediolanensi à S. Congregatione recognito, atque à Sede Apostolica approbato in tit. *de his, quæ pertinent ad sanctissimum M. ssæ sacrificium*, inter cætera prohiberi Curatis, ne diebus Dominicis, & aliis, quibus tenentur celebrare pro populo, aliud suscipiant Missarum celebrandarum onus.

96 Pro complemento materiæ libet subnectere declarationem S. Congregationis Concilii Tridentini Sanctissimi D.N. Alexandri Papæ VII. jussu editam super secundo Decreto ejusdem Congregationis *de celebrat. Missar.* cujus tenor talis est.

(Cùm Authores nonnulli scriptis suis etiam typis asseruerint Sacerdoti pro alio Missam recepta eleemosyna celebranti licitum esse aliam eleemosynam quoque accipere ab altero, cui partem illam fructus, seu valoris ejusdem sacrificii ipsimet celebranti debitam (specialem nuncuparam) applicet: ac proinde hunc casum sub Decreto S. Congregationis Concilii prohibente duplex pro unica Missa stipendium, seu eleemosynam recipi, non esse comprehensum.

Propterea S. Congregatio Eminentissimorum, ac Reverendissimorum Dominorum S.R.E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, quæ authoritate sibi per Apostolicam Sedem specialiter attributa sedulò curat, ne à Sacerdotibus circa celebrationem sacrosancti Missæ sacrificii, unde in nos uberrima Divinæ liberalitatis munera derivantur, avaritiæ labes ulla, aut suspicio contrahatur, antedictam assertionem maturè examinavit, eademque prorsus reprobata sub die 25. Januarii 1659. censuit.

Nulli Sacerdoti licitum esse præfata ratione, sive prætextu aliarum eleemosynarum accipere præ-

præter illam, quam accepit ab eo, pro quo Missam offerre tenetur: ac proinde casum hunc esse comprehensum in decretis, aliàs per eamdem S. Congregationem Concilii editis, quibus prohibetur, ne duplex stipendiũ pro unica recipiatur.

Quam S. Congregationis sententiam ad Sanctissimum D. N. Alexandrum Papam VII. relatam, Sanctitas Sua sub die 29. ejusdem mensis approbavit, & Decretum publicari, atque ad Episcopos, & Generales Regularium Ordinum transmitti jussit; ut ipsi doctrinam hujusmodi per suos Pœnitentiarios, & Confessarios, ac Lectores respectivè insinuari, doceri, atque in tractatibus moralibus per eosdem imprimendos evulgari pastorali vigilantia curent. Publicatum die 27. Octobris 1659.

97 Hinc non absimilis est alia doctrina hoc tempore à nonnullis Auctoribus subtiliter adinventa, videlicet cùm valor, seu fructus medius sacrificii, de quo sacrificans potest ad libitum disponere, dividatur in satisfactorium, & impetratorium: si quis det Sacerdoti stipendium pro Missa cum applicatione fructus satisfactorii, & alius det eidem Sacerdoti aliud stipendium pro Missa cum applicatione fructus impetratorii: potest Sacerdos unicâ Missâ satisfacere utrique obligationi applicando cuilibet fructum petitum. De hac doctrina egi cum Sanctissimo, qui visus est eam improbare, jussitque mihi, ut dubium discutiendum mitterem ad S. Congregationem Concilii, à quo post paucos dies edita fuit declaratio sequentibus verbis concepta.

A Reverendissimo D. Fagnano pro sua egregia pietate, ac Divini cultus zelo dubium infrascripto verborum tenore conceptum ad hanc Sac. Congregationem jubente Sanctissimo D. N. transmissum fuit.

An Sacerdos, qui unum stipendium accepit pro celebratione Missæ, v.g. pro defuncto, & sic cum obligatione applicandi fructum satisfactorium, & aliud stipendium pro celebratione Missæ, v.g. pro infirmo, & sic cum obligatione applicandi fructum impetratorium, possit unica Missa utrique obligationi satisfacere, applicando defuncto satisfactorium, & infirmo impetratorium? Anve hoc casu locum habeat Decretum secundùm S. Congregationis Concilii *de celebr. Missar.*

Die 13. Decembris 1659. S. Congregatio Eminentissimorum, ac Reverendissimorum Dominorum S.R.E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum respondit quoad primam partem non posse satisfacere. Quo verò ad secundam habere locum.

De Parochiis, & alienis Parochianis.

Cap. Si Episcopus.

SUMMARIUM.

1 *Episcopatus dividitur modo hic expresso inter Episcopum substitutum Episcopo hæretico, & ipsum hæreticum reversum, & ex dispensatione receptum.*

2 *Episcopi duo ex magna causa possunt constitui in uno Episcopatu.*

3 *Episcopus hæreticus ad fidem conversus recuperat primum locum dispensativè.*

4 *Restitutio ad bona publicata non trahitur ad ea, quæ medio tempore in alium legitimè translata fuerunt.*

5 *Divisionem bonorum frater major facit, & minor eligit, secundùm opinionem Canonistarum, & n.13.*

Et major intelligitur non respectu ætatis, sed respectu administrationis, n.7.

6 *Frater minor non provocat ad divisionem, sed provocatur à fratre majore.*

8 *Fratres si debeant aliquam hæreditatem dividere, non major natu debet divisionem facere, sed ille qui diutius res paternas administravit.*

9 *Divisio inter socios studii fieri debet ab eo, qui diutius in studio fuit.*

10 *Frater major secundùm Legistas non tenetur facere portiones, nec minor eligere, sed divisio facienda est judicis officio, vel sortes mittendæ, & n. seq.*

11 *Frater potest fratrem ad divisionem vocare judicio familiæ erciscundæ, vel communi dividundo.*

12 *Iudex quomodo se gerere debeat in divisione facienda inter fratres.*

13 *Consuetudo, ut frater major dividat, & minor eligat, teste Augustino, traxit originem à divisione Abraha, & Loth, & n. seqq.*

14 *Dictum Sancti fulcitum auctoritate veteris, vel novi Testamenti prævalet dictis alterum omnium.*

1 SI EPISCOPUS. Ponit qualiter dividatur Episcopatus inter Episcopum substitutum Episcopo hæretico, & ipsum hæreticum reversum, & ex dispensatione receptum. Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Jo. de Anania. Habet quinque dicta ad idem tendentia, quæ patent ex littera.

2 Nota primò ex textu casum singularem, in quo duo Episcopi possunt esse unius Episcopatus, videlicet, quando alter cum parte populi labitur in hæresim, & alter canonicè eligitur, seu præficitur: nam primus cum plebe ad Ecclesiæ unitatem reversus, & ex dispensatione receptus constituitur Episcopus in eodem Episcopatu unà cum Episcopo substituto, ut hic notat Bernardus post casum, & est simile in cap. *Non autem, 7. q. 1.* Ubi Augustinus accessit Valerio incolumi, ita ut uterque in solidum esset Episcopus, & munia Episcopalia exerceret, ut ibi in text. & in gloss. *in ver. Vt non succederet.* Hoc tamen secundùm Abb. hic *n. 3* fieri non debet sine magna causa, ne in eadem diœcesi videantur duo capita quasi monstrum, ut cap *Inter cætera*, & cap. *Quoniam, suprà de offic. Ordinar.* nam expressè hoc prohibetur in d. c. *Quoniam*, & ita hic factum fuit, tum pro multitudine sequentium Episcopum ad Catholicam fidem reversum; tum pro utilitate, ut notat glossa in figuratione casus. Cæterum, ut formaliter inquit Jo. Andr. *n. 5.* non credo, quod tuis diebus pacti ces hunc casum. Si enim hodie Episcopus ad fidem reversus sic restitueretur, Ecclesia aliter provideret substituto, dando alium Episcopatum, vel designando certos reditus, & Jo. Andr. totidem verbis referunt, Butr. *hic n. 7. in fin.* & Cardin. *n. 3. circa medium, vers. In quo dicit Ioan. Andr.*

3 Secundò nota ibi, *Dividant eas.* Episcopum lapsum in hæresim, ac postea ad Catholicam unitatem reversum recuperare primum locum. Pro-

pterea enim iste Episcopus recuperavit dimidiā partem Episcopatus dumtaxat, quia fuerat ei substitutus alius Episcopus. Ergo non dato substituto, totum recuperasset, ut *hic* per Butr. *n.2.* Sed tu dicas ex hac litera potius colligi oppositum: nam quod hîc dicitur, fuit dispensatio, & provisio, ut idemmet Butr. fatetur, & sint intellectus Tancredi, Bernardi, Innocentii *hic in princ.* & glossæ Joannis in c. *Ipsa pietas in figuratione casus, 23. q. 4.* Vel certè secundùm alium intellectum Abbatis Antiqui, & Host. qui placet Jo. Andr. *n. 5.* hoc cap. Non ponit jus commune in eo, quod Episcopus reversus de hæresi recipiatur ad Episcopatum, sed in eo, quod dispensativè recipiatur. Itaque utcumque res se habeat, semper Episcopus conversus indiget gratiâ, & dispensatione, licèt hæc dispensatio secundùm posteriorem intellectum nabeat fomentum à jure communi.

4 Tertiò nota ex hac Decretali argumentum optimum secundum Abbatem Siculum *in 1. notab.* Quòd si quis, cujus bona fuerunt ob delictum publicata, restituitur, non recuperat bona legitimè in alium translata; sicut ipse Episcopus conversus non recuperavit primum locum, quia medio tempore fuerat ei substitutus alius Episcopus, & restitutio non potest retrotrahi cum præjudicio illius, cui bona fuerunt collata. Ad quod vide bonum text. in cap. *Quamvis, de rescript. lib. 6.* & quod dixi in c. *Mandato, n. 56. 57. de Simon.*

5 Ultimò nota ibi, *& minor eligat.* In divisione facienda meliorem esse conditionem minoris, quia major facit portiones, & minor eligit, ut in text. & notat Bernard. post casum. Quod memoriæ commenda, pro divisionibus quæ indies fiunt inter fratres majores, & minores, secundùm Anton. de Butr. *hic n. 6.* & Anchar. *n. 2.* ibi, Nota quod
6 antiquior dividit, junior eligit Et est simile in fratre minore, qui non provocat ad divisionem, sed provocatur à fratre majore, ut l. *Inter omnes*, & ibi Bald. & Salycet. *C. de prædiis minor.* & l. *Jubemus, C.*
7 *de sacros. Eccles.* Sed tu adverte, quia illud non probatur hic: nam verba illa: *ita ut ille dividat, qui amplius temporis in Episcopatu habet, & minor eligat*: intelliguntur à Doctoribus de majore non respectu ætatis, sed respectu majoris temporis, quo fuit in Episcopatu; quia præsumitur melius scire facultates Ecclesiarum; semper enim in dubiis recurrendum est ad illos, qui melius veritatem noverunt, cap. *Videtur, §. 1. & 2. infrà qui matr. accusar. poss.* secundùm Host. *hic n. 2. in ver. Amplius temporis*, Jo. Andr. *n. 2.* Cerdin. *eod. n.* Anchar. *in 4. not.*
8 & Abb. *n. 4.* qui ex hoc sumunt optimum argum. ut si fratres debeant aliquam hæreditatem dividere, non major natu debeat divisionem facere, sed ille, qui diutius res paternas administravit: & inter socios studii is, qui diutius fuit in studio. Et
9 hanc opinionem tenent communiter Canonistæ, ut testatur Jas. alios citans in l. 1. *n. 39. vers. Et istam opinionem*, & infrà *vers. Et tenendo, si certum petatur.* Sed Legistæ magis communiter tenent con-
10 trarium, ut dicit Jas. *d. n. 39.* id est fratrem majorem non teneri portiones facere, nec minorem eligere, sed vel divisionem faciendam esse judicis officio, vel sortes mittēdas. Et ita in specie determinant Bart. & Angel. in l. 1. *C. de his, qui se def. lib. 10.* Bart. & Bald. in l. 2. *C. Quando, & à quibus quarta pars debeatur lib. 10.* & idem Bald. in l. *Si major, n. 1. C. Commun. divid.* dicens inter fratres sexu, vel ætate dispates de jure non deberé esse differentiam prælationis dividendi, vel optandi, sed in omnibus debere æqualitatem servari, ut ibi in tex. & sic debet optio brevium, vel sortis felicitate contingere non prærogativa personæ, ut l. 2. C. *Quando, & à quibus quarta pars debeatur lib. 10.* Angelus in l. *Sancimus, §. 1. circa medium, vers. Alias autem, C. de donation.* ubi ait, Cùm ad divisionem venitur, non deferri optionem minori ætate, aut majori, sed oportere hoc committi judicio fortunæ, aut per licitationem rem dividi, ut l. *Si super, C. Comm. de legatis.* Jo. de Imol. in l. *Suus quoque, in princ. ff. de hæred. instituen.* plenè Tiraquell. *in tract. de Primogenit. q. 60.* Covarr. *pract. quæst. c. 40. n. 3.* & dicit Jo. de Anan. in c. *Qualiter, & quando, il secondo, n. 4. ante med. vers. & vide hanc altercationem, infra de accusat.* alias dum hic casus evenisset de facto in civitate Bononiæ, omnes Doctores Bononienses, eo excepto, consuluisse pro ista opinio-
11 ne: alios refert Jas. *loco citato*, & ex Canonistis hanc partem sequitur Abb. *hic n. 4.* nam ut ipse putat, frater non tenetur hanc divisionem facere si nolit; nam potest fratres ad divisionem vocare per judicium familiæ erciscundæ, vel communi dividendo, & judex ex officio suo tenetur dividere secundùm quod sibi videtur æquum consi-
12 derata rerum qualitate, ut habetur *institut. de offic. judic. quasi per totum*, & in l. *Ad officium, C. Commun. divid.* vel fortè secundum eum judex posset hoc onus dividendi injungere ei, qui habet majorem notitiam rerum, sicut fecit hic Concilium.

13 Sed pro opinione Canonistarum urget auctoritas Augustini relati à Baldo in d. l. *Si major, n. 1.* qui *lib. 16. de Civitate Dei, cap. 20.* primò commemorat divisionem Abrahæ & Loth, cujus in hunc modum fit mentio Genes. *c. 13. n. 8.* ac deinde sic ait: (Hinc fortasse effecta est inter homines pacifica consuetudo, ut quando terrenorum aliquid partiendum est, major dividat, minor eligat.) Hæc Augustinus. Unde cùm hanc dividendi consuetudinem originaliter deduxerit ex divisione Abrahæ, Loth, & sic ejus dictum fulciatur auctoritate veteris testamenti, prævalet dictis aliorum
14 omnium, ut est gloss. reputata singularis, in c. *De libellis, in ver. Illorum, 20. dist.* quam ad hoc ponderat Jas. in d. l. *1. n. 39. vers. In contrarium* dicens durum esse ad illam respondere, & ante eum Jo. de Anan. in d. cap. *Qualiter, & quando, n. 4.* ubi etiam advertit Legistas non rectè respondere ad hanc Decretalem, dum dicunt eam loqui dispensativè, vel in casu speciali favore fidei. Quia ratio
15 hujus textus æquè militat in aliis divisionibus, sicut in ista, quæ fit inter Coepiscopos. Subdit tamen per Italiam extare statuta disponentia super hujusmodi divisione facienda, vel saltem esse quasi generalem consuetudinem. In casu statuti consuluit Ludovicus Rom. *d. cons. 471.*

De Parochiis, & alienis Parochianis.

Cap. Nullus.

SUMMARIUM.

1 E*Piscopus parochianum alterius nec ordinare, nec judicare potest.*

Ar-

2 *Argumentum à potestate ordinis ad potestatem jurisdictionis, & è converso validum est.*
Declaratur, n.3. usque ad n.17.
3 *Potestas jurisdictionis est præscriptibilis; potestas ordinis secus.*
4 *Prælati inferiores habent potestatem jurisdictionis, sed non ordinis.*
5 *Episcopus ante consecrationem non potest exercere ea, quæ sunt ordinis, sed tantùm ea, quæ sunt jurisdictionis.*
6 *Episcopus proximior potest personas nullius diœcesis ordinare, sed non judicare.*
7 *Episcopus ordinans etiam ad primam tonsuram alterius diœcesanum sine Ordinarii licentia est suspensus per annum à collatione Ordinum, & n. seq.*
8 *Ordinatus ab alieno sine licentia proprii est suspensus ipso jure ab executione Ordinum quamdiu proprio Ordinario videbitur.*
9 *Episcopus proprius quoad Ordines conferendos dicitur ratione originis, beneficii, vel domicilii.*
10 *Episcopus an, & quomodo possit loca nullius diœcesis visitare, & illorum subditis ordines conferre, ac dimissorias concedere, & n. seqq usq; in fin.*
11 *Episcopus, qui potest Ecclesias nullius diœcesis visitare, potest etiam illorum subditos ordinare, eisq; dimissorias concedere.*
12 *Nullius diœcesis loca origine, privilegio, præscriptione.*
13 *Vrbes, & loca, quibus primates præsidere debent, ante adventum Christi statuta fuerunt.*
14 *Episcoporum, & maiorum Prælatorum institutio.*
15 *Diœcesum divisio.*
16 *Nullius diœcesis locorum origo.*
17 *Farsense, ac Sublacense monasteria sunt in provincia Romana.*
18 *Nullius diœcesis loca, privilegio.*
19 *Cassinensis Ecclesiæ status.*
20 *Territorii dismembratio cum omnimoda jurisdictione in Clerum, & populum excluso Episcopo facit locum nullius diœcesis.*
Castri Durantis Abbatia nullius diœcesis, ibidem, & n. seq.
21 *Nullius diœcesis loca aut sunt intra fines alicujus diœcesis, aut extra.*
Abbatia S. Ioannis in Venere est intra fines Theatinæ diœcesis, ibid.
22 *Nullius diœcesis status, præscriptione.*
23 *Episcopus vicinior habet jus visitandi loca nullius diœcesis si sint extra fines. Si verò intra, habet ius visitandi Episcopus, intra cujus diœcesis fines existunt, & n. 26.*
24 *Bona præsumuntur dismembrata à territorio, cui adjacent.*
25 *Proximitas à Cathedrali, non à diœcesi sumenda est.*
27 *Episcopus manutenetur in quasi possessione jurisdictionis in locis, quæ probaverit esse intra fines suæ diœcesis, donec ab inferiori Prælato probetur status nullius diœcesis per rem judicatam, vel exercitium utriusq; jurisdictionis, n. 33.*
28 *Et quando hoc procedat.*
29 *Episcopus admittendus est ad plenariam visitationem locorum nullius diœcesis. Et quid in eius Vicario, ibidem.*
30 *Ecclesia eadem à pluribus visitari potest, & n. seq.*
32 *Episcopi visitantes loca nullius diœcesis debent declarare se id facere ut delegatos Sedis Apostolicæ.*
33 *Regulares Ecclesiæ nullius diœcesis non possunt ab Episcopo visitari, & n. 37.*
34 *Idem in Ecclesiis regularibus exemptis.*
35 *Regulares Ecclesiæ commendatæ subsunt visitationi Episcopi, si tantùm sint exemptæ.*
36 *Secus si nullius diœcesis.*
38 *Ecclesiæ regulares nullius diœcesis etiam curatæ non possunt ab Episcopo visitari.*
39 *Abbatia Castri-Durantis, quæ regularis erat, non poterat visitari ab Archiepiscopo Vrbinatensi.*
40 *Episcopus non potest visitare loca nullius diœcesis in tribus casibus.*
41 *Ecclesia S. Hippolyti de Faventia est sedes ordinaria Generalis Camaldulensis.*
42 *Castrum Cetrarii, in quo Abbas Cassinensis exercet utramque jurisdictionem, non potest ab Episcopo visitari.*
43 *Pij V. Decretum circa visitationem Ecclesiarum curatarum in locis, ubi regulares exercent utramque jurisdictionem.*
45 *Decreta generalia ante publicationem non ligant.*
46 *Sufficit tamen publicatio facta Romæ.*
47 *Declarationes S. Congregationis Concilij non publicantur, & cur.*
48 *Decretum Pij V. non extenditur ad loca nullius diœcesis.*
49 *Episcopus in visitatione locorum nullius diœcesis causas ordinarias cognoscendo nulliter procedit.*
Secùs in visitatione diœcesis. Sed tunc datur appellatio ad utrumque effectum.
50 *Iudex delegatus nulliter procedit extra fines delegationis.*
51 *Prælatus inferior nullius diœcesis potest convocare quem maluerit Catholicum Antistitem pro Sacramento Chrismatis.*
52 *Episcopus non potest ordinare Clericos nullius diœcesis nisi in sua diœcesi.*
53 *Episcopus in diœcesi sua ordinare potest etiam subditos illorum locorum, in quibus Capita Ordinum sedem principalem habent, vel alij inferiores utramque jurisdictionem exercent.*

1 NULLUS. Episcopus Parochianum alterius nec ordinare, nec judicare potest. Hoc dicit. Breve est, & non dividitur.

2 Nota primò secundùm Anton. de Butr. *n. 2.* ex potestate jurisdictionis licitum esse arguere ad potestatem Ordinis, & è converso. Quod in hunc sensum est accipiendum, ut ad eum spectet facultas exercendi potestatem jurisdictionis, ad quem spectat facultas exercendi potestatem Ordinis. Et hoc intendit hæc littera in ratione illa: nam qui eum ordinare non potuit, nec judicare potest, ex c. 2. *9. q. 2. in fin.* ibi; Nam qui ordinare non poterit qualiter judicabit? Nullatenus proculdubio judicabit, aut judicare poterit. Aliàs autem non procedit generaliter argumentum à potestate Ordinis ad potestatem jurisdictionis, vel è contrà,
3 quia in multis differunt. Unde potestas jurisdictionis est præscriptibilis, cap. *Cùm contingat, de foro compet. c. Auditis, de præscript.* Potestas verò Ordinis impræscriptibilis est, cap. *Quanto*, ubi Innoc. & omnes notant *de consuet.* Potestas jurisdictionis est ex injunctione hominis, & ideo auferri potest per Ecclesiam. Potestas Ordinis per consecrationem confertur, & ideo est indelebilis. S. Thom. *in 2 2. q. 39. art. 3.* Potestas jurisdictionis potest restringi, & limitari ad certas personas tantùm, potestas Ordinis secus, ut latissimè probavi in cap. 1. *sup. de supplen. neglig. Prælat.* ubi habes

bes plures differentias inter has potestates. Dein-
4 de hoc argumentum procedit tantùm in Episco-
po, non autem in inferioribus Prælatis, qui habent
potestatem judicandi, sed non ordinandi, cap. *Per-*
lectis, 25. *dist.* Concilium Tridentinum *de Sacram.*
Ordinis, sess. 23. *cap.* 4. *& Can.* 7. secundùm gloss. 2.
hic Innoc. Anchar. *n*, 2. & Abbat. *n.* 4. *in* 2. *gloss.* Tu
dic plenius argum. procedere supposita habilita-
te tam respectu Superioris ordinantis, quàm re-
5 spectu subditorum ordinandorum. Nam quoad
ordinantem non omnis Episcopus, qui potest ju-
dicare, potest ordinare, ut patet in Episcopo non
consecrato, qui exercere potest ea, quæ sunt juris-
dictionis, non autem ea, quæ sunt ordinis, c. *Trans-*
6 *missam*, & cap. *Quæsivit, de elect.* Sicut vice versa
non omnis Episcopus, qui potest ordinare, potest
judicare, ut patet in Episcopo proximiore, qui ex
Concilio Tridentino potest ordinare Clericos
nullius diœcesis; & tamen non potest in eos ju-
risdictionem exercere, excepta visitatione jure
delegato, ut patebit in sequenti quæstione: idque
videtur sensisse Host. *hic n.* 1. dum dixit hanc re-
gulam habere locum, dummodo ex parte ordi-
nantis non sit impedimentum: aliàs multi sunt,
qui non possunt ordinare, & tamen possunt judi-
care, ut patet in cap. *Cùm ab Ecclesiarum, de offic. Or-*
dinar. in tit. de offic. Archidiac. & Archipresb. & ind.
cap. *Transmissam, de elect.* & notat gloss. *fin.* in cap.
Nullus, 9. *qu*. 2. Respectu itidem subditorum non
procedit argumentum nisi supposita habilitate,
& dummodo aliud Canonicum non obstet, arg.
cap. *unici*, & ibi gloss. *penult de ætate, & qualit. lib.*
6. Multi enim sunt, quos Episcopus judicare po-
test, & tamen ordinare non potest, ut mulieres,
minores, illiteratos, criminosos, irregulares, &
alios hujusmodi; quorum aliqui, si de facto ordi-
nentur, nec characterem quidem recipiunt, ut
mulier, præcisè coactus, & non baptizatus, de
quibus S. Thomas *in* 4. *dist.* 24. & *dist.* 25. *q.* 1. *&* 2.
art. 2. Sylvest, *in ver. Ordo*, 4. *nu.* 1. & *in verb. Bapti-*
smus, 6. *num.* 3. Alii verò recipiunt ordinem, sed
non ordinis executionem, cap. 1. 71. *dist.* cap. *Sic-*
ut, 68. *dist.* cum multis simil. Demum procedit
propositum argumentum in Ordinariis, non au-
tem in delegatis, qui possunt judicare, & tamen
ordinare non possunt, argum. cap. *Super es, de offic.*
deleg. & declarant *hic* Host & Joan, Andr. *in verb.*
judicare, Butr *n*, 4. & Joan. de Anan. *n*, 2.
7 Secundò nota Episcopum non posse Parochia-
num, id est Diœcesanum alterius ordinare, intel-
lige sine licentia sui Prælati. Ad hoc enim jure
optimo diœceses fuerunt distinctæ, & unicuique
gregi proprii attributi Pastores, qui suarum
quisque ovium curam habeant, ut Ecclesiasticus
Ordo non confundatur, cap. *Pervenit*, 11. *quæst.* 1.
Concilium Tridentinum *cap.* 9. *sess.* 14. concor-
dat *cap.* 1. *& per totam*, 9. *q.* 2. & idem Concilium
in *cap.* 8, *sess.* 23. ubi statuitur, ut unusquisque à
8 proprio Episcopo ordinetur. (Quòd si quis ab alio
promoveri petat, nullatenus id ei permittitur,
nisi ejus probitas & mores Ordinarii sui testimo-
nio commendentur. Si secus fiat ordinans à col-
latione Ordinum per annum, & ordinatus à sus-
ceptorum Ordinum executione, quamdiu pro-
prio Ordinario videbitur, sit suspensus.) Hæc ibi;
& quoad pœnam ordinantis concordat *cap.* 2. *de*
tempor. ordinat. lib. 6. etiam quoad primam tonsu-
ram, ut in cap. *fin, eod. tit.* *& lib.* & quoad pœnam
ordinati Concil. Sardinense c. 18, *&* 19. ut in c. 1.
juncta gloss. *fin*, 71. *dist.* & c. *Salonitana*, 63. *dist.* In
quam quidem pœnam sic ordinatum ipso jure in-
9 cidere declaravit S. Congregatio Concilii. Pro-
prius autem Episcopus dicitur ratione originis,
beneficii, vel domicilii, cap. *Cùm nullus, de tempor.*
ordinat. lib 6. Quis autem dicatur proprius Epi-
scopus eorum, qui nullius diœcesis esse dicuntur
in his, quæ sunt ordinis Episcopalis, & de hujus-
modi locorum visitatione, dicam latissimè *in qu.*
sequenti.
10 QUÆRO igitur an, & qoando Episcopus pos-
sit loca nullius diœcesis visitare, & illorum per-
sonis Ordines conferre, ac dimissorias ad Ordi-
nes suscipiendos concedere.
11 Cùm jam pridem à S. Congregatione Concilii
declaratum fuerit Episcopum, qui potest Eccle-
sias nullius diœcesis visitare, posse etiam illarum
subditos ordinare, eisque litteras dimissorias
concedere pro Ordinibus suscipiendis huic de-
clarationi difficultatem ingerunt duo Concilii
Tridentini Decreta, quæ aliud suadere videntur,
nempe *cap.* 9. *sess* 24. quod tribuit facultatem vi-
sitandi loca nullius diœcesis proximiori Episco-
po, & *cap.* 10. *sess.* 23. quod facultas ordinandi Cle-
ricos nullius diœcesis, eisque dimissorias conce-
dendi tribuitur Episcopis, intra quorum diœcesis
fines ea loca sita sunt.
12 Pro solutione difficultatis præmittendum est
tribus modis contingere posse, ut aliquis locus sit
nullius diœcesis, videlicet origine, privilegio, ac
præscriptione. Origine, quia etsi urbes, & loca,
quibus Primates præsidere debent, non à moder-
nis, sed etiam multis ante adventum Christi sunt
statutæ temporibus, quarum Primates etiam gen-
tiles pro majoribus in negotiis appellabant, ut
legitur in cap. 1. 80. *dist.* tamen ut illic subnectit
13 Lucius Papa, in ipsis urbibus post Christ adven-
tum Apostuli, & successores eorum Patriarchas,
vel Primates posuerunt, ad quos Episcoporum
negotia, (salva in omnibus Apostolica authorita-
te) & majores causæ post Apostolicam Sedem sunt
referendæ. Item Clem. Papa *ad Prob. epist.* 1. In illis
verò civitatibus, inquit, in quibus olim apud Eth-
nicos primi Flamines earum, ac primi legis Do-
ctores erant, Episcoporum Primates poni, vel Pa-
triarchas B. Petrus præcepit. & paulò post: In il-
lis civitatibus, in quibus dudum apud prædictos
erant Archiflamines, quos tamen minores tene-
bant, quam memoratos Primates, Archiepisco-
pos institui præcepit. & infrà: In singulis verò re-
liquis civitatibus singulos, & non binos, aut ter-
nos, aut plures Episcopos constitui præcepit.
Quod refertur in c. *In illis*, 80. *dist.* Magister sent.
in 4. *dist.* 24. *de quadripartito ordine Episcoporum, vers.*
Horum autem discretio à Gentilibus introducta videtur.
& idem de limitibus Provinciarum habetur in c.
15 1. 99. *dist.* & Dionysius Papa non diœceses divi-
sit, sed Ecclesias singulas singulis attribuit, ut ha-
betur in c. 1. 13. *q.* 1. atque illic notat gloss. *in ver.*
Divisimus.
16 In hac autem diœcesum, & provinciarum divi-
sione, seu assignatione contigit, ut quædam loca
remanserint omninò extra limites cujusque diœ-
cesis, ut suprà Episcopis assignatæ, quæ utcumque
contermina, seu adjacentia uni, aut pluribus diœ-
cesibus, tamen in nullius finibus apparebant in-
clusa: & hæc ab initio fuerunt Sedi Apostolicæ
imme-

immediatè subjecta, c. *Nulla ratione*, 93. *dist.* Abb. in cap. *Novit*, n. 15. *& seq. de judic.* donec constructis ibi Ecclesiis, seu monasteriis Pontifices Presbyteros, seu Abbates deputarunt, qui illis præessent, & jurisdictionem loco Episcoporũ in clerum, & populũ exercerent, ut c. 1. *de ver. signif. lib. 6.* & de his loquitur decretum Concilii Carthag. II. *cap.* 5. relatum in cap. *Felix*, 16. *q.* 1. dum statuit ut diœceses, quæ nunquam Episcopos habuerunt, non habeant: & illa diœcesis, quæ aliquando habuit, habeat proprium (licèt fortè illud decretum sit intelligendum de diœcesibus unitis, prout videtur induci à Gratiano, ut post alios notat ibi Bellam.) & de his locis etiam reperio meminisse Jo. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de privil. vers. Et sciendum*, ubi de Abbate Sublacensi, Farfensi, ac nonnullis aliis post Host. in c. *Cùm contingat*, n. 1. *vers. Sunt tamen aliqui Abbates, de foro compet.* ubi de Abbate Cassinensi quamvis regulariter, ut post Laudun. inquit Cardin. in Clem. 2. §. *Simili*, n. 4. q. 4. *de privil.* omnia loca originaliter, & ex natura sint de diœcesi quantum ad ea, quæ sunt exercitii gladii, seu jurisdictionis Ecclesiæ, seu temporalis, licèt accidentaliter per exemptionem, seu privilegia quoad quid non simpliciter subtracta sint; & hæc quidem loca, quæ origine omninò sunt extra fines, ut ibi scribit Joan. Andr. nullo modo possunt dici exempta, quia exemptio supponit subjectionem, non est in istis, quæ nunquam fuerunt subjecta; licèt subdat hunc statum sine privilegiis parum prodesse, quibus verbis apertè innuit se loqui de locis, quæ origine sunt extra fines, cùm supponat ea nunquam fuisse subjecta, quod est secundùm terminos dicti Concilii Carthaginensis; & eorum statum esse posse etiam sine privilegiis, quod non potest contingere in locis, quæ originaliter re-
17 manserunt extra fines cujusque diœcesis. Imò paulò pòst Jo. Andr. sentit fieri posse, ut eadem loca sint etiam extra fines provinciæ; dum ait: Fateor etiam quod posset tale monasterium sic esse extra territorium Archiepiscoporum, sicut Episcoporum, quando eadem sint confinia Archiepiscopatuum, & Episcopatuum viciniorum, & locus ille utrisque est intermedius, quamvis adjiciat monasterium Sublacense, & Farfense esse in provincia Romana.

Privilegio verò fieri potest locus nullius diœ-
18 cesis duobus modis. Primò scilicet per suppressionem Episcopatus, ut contingit in Ecclesia Cassinensi, quæ cùm olim nullius diœcesis existeret, ut per Host. *loco cit.* tamen postea effecta est Episcopalis, ut refert Jo. Andr. in d. c. *Cùm contingat*, *n.* 2.
19 *vers. Cassin. hodie, de foro compet.* & posteà rursus redacta est ad statum nullius diœcesis: nam prætensionem Abbatis asserentis eamdem Ecclesiam adhuc esse Episcopalem, vel in propria diœcesi, S.
20 Congregatio Concilii non admisit. Deinde per territorii dismembrationem, quando scilicet Sedes Apostolica separat certum territorium ab aliqua diœcesi, atque in eo constituit inferiorem Prælatum cum jurisdictione quasi Episcopali in clerum, & populum excluso Episcopo, per hoc enim inferior constituitur in statu nullius diœcesis, ut animadvertit S. Congregatio in causa jurisdictionis inter Archiepiscopum Urbini, & Commendatarium Abbatiæ Castri Durantis, per doctrinam glossæ in Clem. 1. *in ver. Diœcesanus*, *in fin.*
21 *de vita, & honest. cleric.* Et quidem si hujusmodi territorii dismembratio fiat ab aliqua parte extrema diœcesis, territoriũ sic dismembratũ remanet similiter extra fines, ut contingit in dicta Abbatia Castri Durantis, quæ a Bonifacio IX. dismembrata fuit ab extrema parte diœcesis Urbinaten & remansit inter eam, & diœcesim Feretranam in statu nullius diœcesis, ut in eadem causa S. Congregatio declaravit. Sin autem dismembratio fiat ab interiori diœcesis parte, tunc locus sic dismembratus remanet intra illius diœcesis fines, à qua ex privilegio Apostolico est dismembratus, ut de Abbatia S. Joannis in Venere decidit Rota in causa Theatina jurisdictionis, *dec.* 40 5. §. 1. *recentior.*

22 Præscriptione similiter acquiri potest status nullius diœcesis, si inferior Prælatus in certa diœcesis parte tamquam proprio territorio supra hominum memoriam exerceat omnimodam jurisdictionem quasi Episcopalem in clerũ, & populũ privativè ad Episcopum, c. *Auditis*, *de præscript.* Archid. in cap. *Cum Episcopus*, *col.* 1. *in ver. Per alium* & ibi etiam Jo. Andr. *de offic. Ordin. lib.* 6. Balb. *de præscript. par.* 4. *q.* 11. *col.* 1. *in fin. n.* 7. *vers. Quod procedit.* Et quamvis Host. in d. c. *Cùm contingat*, *n.* 1. *de foro compet.* teneat de jure communi Prælatum inferiorem non posse diu habere territorium, nec consuetudinem hoc posse operari ut in eadem civitate, vel diœcesi sint in solidum duo capita quasi monstrum, licet aliqui Abbates hoc habeant ex privilegio Papæ, qui solus potest hoc concedere: & Anton. de Butr. *ibid.* dicat non esse possibile, ut inferior sibi quærat territorium ut separatum ab Episcopo, ita ut faciat caput in eadem civitate, seu diœcesi, sed si velit quærere quasi sub Episcopo, ut Episcopus habeat universalem jurisdictionem, saltem habitu, & inferior habeat quasi sub eo, licèt exercitio excludatur Episcopus, hoc esse possibile, sicut contingit in exemptis: & hæc opinio placeat ibi Abb. *n.* 18. tamen primam opinionem Archid. tenet Collectar. in eod. cap. *Cum contingat*, *num.* 1. *vers. Sed quid si Ordinarius*, eamque veriorem esse ostendit ibi Petr. de Anchar. *num.* 9. *vers. Ego dico*, nec ratio prædicta monstruositatis, & impossibilitas videtur hoc casu habere locum, quia cùm totum jus Episcopale, excluso Episcopo in aliqua parte diœcesis sit præscriptibile, ut est textus in d. c. *Auditis*, *de præscript.* ubi Abbas sibi contrarius dicit hoc singulare dictum alibi non ita benè probari, & reprehendit opinionem Host. in d. cap. *Cùm contingat*, *de foro compet.* utique per hujusmodi jurisdictionis exercitium Prælatus inferior sibi quærit proprium territorium secundùm gloss. in Clem. 1. §. *Volumus*, *in verb. Diœcesanus*, *de foro compet.* quam ibi sequuntur Card. *in* 4. *quæst. num.* 2. Imola *num.* 38. Vitalin. *num.* 4. & Abbas *num.* 15. Gemin. post Jo. de Gregorio *in cap.* 2. *col.* 8. *vers. Quæro an inferiores Prælati habeant territorium, de Constitut. lib.* 6. & sic inferior per hoc constituitur in statu nullius Diœcesis, ita ut nec in Diœcesi, nec de Diœcesi Episcopi esse dicatur, ut dixit Rota *decis.* 207. *num.* 2. *part.* 2. *divers.* Unde cùm sit omninò extra Diœcesim Episcopi, cessat absurdum quod in eadem civitate, vel Diœcesi sint duo capita quasi monstrum: etenim solus inferior est caput in suo territorio, cujus respectu Diœcesanus appellatur, secundum gloss. & DD. proximè citatos, & Abbas in cap. *Sicut unire*, *de excess. Prælator.* & in Clem. *Diœcesanus*, *de vita, & honestate Clericor.* ubi concilians gloss.

gloss.ibi,& in d. Clem.1. quæ opposita videbantur, ostendit appellatione diœcesanorum etiam in materia nova, & præjudiciali venire inferiores Prælatos habentes Episcopalem jurisdictionem exclusis Episcopis. Quamobrem retenta opinione Archid.& Jo. Andr. Territorium sic præscriptum remanet extra, vel intra fines, prout in externa, vel interna parte diœcesis jura Episcopalia inferior Prælatus exercuit, juxta distinctionem, quam superius proposui in dismembratione, quæ fit privilegio Apostolico, n.21.

23 Quibus præmissis, pro responsione ad dubium sic distingue. Aut locus nullius diœcesis est omninò extra cujusque diœcesis fines, sive origine, sive privilegio, sive præscriptione. Aut est intra limites alicujus diœcesis. Primo casu facultas ordinandi Clericos, visitandi, ac dimissorias concedendi spectat ad viciniorem Episcopum, & in his terminis procedit Decretum d.cap.9.sess.24.

24 Ratio est, quia eadem loca præsumuntur fuisse de jurisdictione illius civitatis, cujus territorio magis adjacent, arg §.Insulæ, instit. de rer. divis. & cap.Cùm olim, in ver. Adiacentibus, ubi id notat Bald. n.1.suprà de præscript. Cravett.consil.949.num.5.& quamvis hæc ratio cesset in iis locis, quæ origine nunquam fuerunt in diœcesi alicujus Episcopi; tamen in dubio omnia præsumuntur dismembrata à diœcesi propinquiori, sicut mare attribuitur vicino territorio, gloss.in c. Ubi periculum, §.Porrò, in ver. Territorio, de elect. lib 6. Anchar.in cap.a sub n.10. vers.Et addo, de Constitut. eod.lib. quod dicit notari pro delicto ibi commisso: & tamen etiam si probaretur originalis existentia extra fines: tamen S. Synodus etiam eo casu censeri debet voluisse attribuere proximiori Episcopo prædictam facultatem. Nam cùm inferior Prælatus indistinctè jus non habeat conferendi Ordines sacros, Concilium Tridentinum sess.23.de Sacram.Ordin. Can.7. & quoad minores, & dimissorias respectu subditorum sæcularium illis ademptum fuerit Decreto d.c.10.sess.23.de reform. operæ pretium fuit deputare aliquem Episcopum, qui prædicta exerceret, & loca ipsa, eorumque personas visitaret: nullus autem aptiùs deputari potuit, quàm

25 proximior Episcopus. Proximitas autem non est sumenda à Diœcesi, sed ab Ecclesia cathedrali, ut clarè patet ex d. cap.9.sess.24. ibi, ab Episcopo, cujus cathedralis Ecclesia est proximior, & alias censuit S. Congregatio.

26 Secundo autem casu, id est cùm locus nullius intra fines alicujus diœcesis, facultas visitandi, ordinandi, & concedendi dimissorias non spectat ad viciniorem Episcopum, sed ad eum, intra cujus diœcesis fines idem locus consistit, & in his terminis habet locum cap.10.sess.23. ut patet ex illis verbis, (infra fines alicujus diœcesis consistentibus) & inferius ibi; (ab Episcopis, intra quorum diœcesis fines consistunt.) Facit optimè quod notat Anchar.in c. Quoniam, n.4. infra, de decim. ubi ait, pascua, paludes, & montana intra fines territorii alicujus civitatis existentia censeri illius civitatis; quia in fundis intra territorium habet fundatam intentionem suam de jure communi, allegat c.Dudum, de decim. & quod notat Innoc. in c. Nimis, de jurejur. Quamobrem fuit rationi consonum, ut à Concilio restitueretur diœcesano facultas, quæ illi per dismembrationem territorii adempta fuerat, arg.c. Ab exordio, & quod ibi

27 notat gl.in ver. Ad A.35.dist. Quinimò probata existentia intra limites, consuevit dari mandatũ de manutenendo Episcopo in quasi possessione omnimodæ jurisdictionis Episcopalis, ob juris communis assistentiam, c.Cùm Episcopus, de offic. Ordinar.lib. 6. Rota decis.382.par.2. recent. quamdiu Prælatus inferior non probaverit se esse in statu nullius diœcesis, vel utramque jurisdictionem in Parochos, & Parochianos exercere juxta terminos, cap.11.sess.25.de Regular. per tres sententias conformes, vel uoicam, quæ in rem judicatam transierit, ut respondit S.Congregatio Concilii à bon. mem. Ulpio Archiepiscopo Theatino consulta contra Commendatarium prædictæ Abbatiæ S. Joannis in Venere.

28 Quo loco prætermittendum non est decisionem S.Congregationis, qua fuit concessa manutentio Archiepiscopo statim post probatam existentiam, utcumque generalem, & indistinctam; tamen editam fuisse eo casu, in quo Commendatarius nullum privilegium exhibuit, quod saltem præberet justam causam præscribendi, sed sola nitebatur præscriptione, ut liquet ex Scripturis utrinque exhibitis, sed aliter decidendum fuisset si titulum coloratum Commendatarius exhibuisset, ac de possessione fidem fecisset, ut apertè statuitur in c. Cùm persona, de privileg. lib.6. atque illic omnes notant.

Porrò facultas, quam habent Episcopi visitandi loca nullius diœcesis juxta propositam distinctionem, extenditur ut habeat locum non solùm in his, quæ curam animarum, & Sacramentorum administrationem concernunt, si Ecclesiæ sint curatæ, secundum d.c.11.sess.25.de Regular. sed etiam in aliis extra dictam curam, & Sacramentorum administrationem.

29 Censuit enim S. Congregatio in causa Cassinen. S. Justinæ de Padua Episcopum loca nullius diœcesis visitantem ad plenariam visitationem esse admittendum, idque posse etiam per Vicarium Generalem; sed opus esse speciali in scriptis facultate, de eaque fidem faciendam esse.

30 Rursus extenditur ut Episcopi possint visitare etiam illas Ecclesias nullius diœcesis, quæ subsunt aliorum Prælatorum visitationibus: neque enim improbatur, quinimò admittitur à Concilio, ut una Ecclesia à pluribus visitetur, ut patet in cap.3. sess.24. quinimò Ecclesiam sæcularem dependentem à monasterio Pomposianæ, quæ sita est in ter-

31 ritorio Abbatiæ Castri Durantis, S.Congregatio censuit posse visitari per Abbatem dicti monasterii, à quo dependet, per Commendatarium Abbatiæ Castri Durantis tamquam Ordinarium, & per Archiepiscopum Urbinatensem tamquam viciniorem; licèt æquum putavit ut Archiepiscopus abstineret à visitatione, ne illa Ecclesia tot visitationibus gravaretur.

Recipit tamen facultas, quam habent Episcopi visitandi loca nullius diœcesis, declarationes infrascriptas.

32 Primò enim possunt hujusmodi loca visitare tamquam Sedis Apostolicæ delegati dumtaxat, juxta cap.9.sess.24. Idque expressè ab eis declarandum, ut censuit S. Congregatio in eadem causa Cassinensi.

33 Secundò, possunt quidem visitare castra, & loca nullius diœcesis, atque illorum Ecclesias sæculares, sed non Ecclesias regulares, sive in eis vigeat regularis observantia, sive non; quia Decretum

34 tum Concilii sub Paulo III. quod tribuit faculta-
tem Ordinariis visitandi Ecclesias quomodolibet
exemptas in *cap. 8. sess. 7.* S. Congregatio censuit
vendicare sibi locum in Ecclesiis sæcularibus
dumtaxat, non autem regularibus; & regulares
censeri etiam monasterio unitas, vel ab eo de-
pendentes, si eis à regularibus deserviatur. Et
35 quamvis decretum *cap. 8. sess. 21.* posteà editum
sub Pio IV. concedat Episcopis tamquam Sedis
Apostolicæ delegatis jus visitandi monasteria
commendata, in quibus non viget regularis ob-
servantia, si ordinum suorum capitibus non sub-
sunt, juxta *c. 20. sess. 25. de regular.* tamen decre-
tum *d. c. 8.* sicut & præcedens habet locum in mo-
nasteriis exemptis dumtaxat, ut patet ex illis ver-
bis: (Qualitercumque commendata etiam exem
36 pta:) Unde non habet locum in monasteriis, ac
beneficiis nullius diœcesis, quæ exempta dici non
possunt. Rota *decis. 207. n. 2. par. 2. divers* & Jo. An-
dr. *suprà cit. in addit. ad Specul. tit. de privil. vers. Et
sciendum.* Ideoque Concilium in *cap. 9. sess 24.* quæ
statuta fuerunt sub Paulo III. & Pio IV. de visita-
tione Ecclesiarum exemptarum, nempe in d. *c. 8.
sess. 7.* & *c. 8. sess. 21.* extendendo ad Ecclesias nul-
37 lius diœcesis restringit se ad Ecclesias sæculares
tantùm, ut patet in illis verbis: eadem in illis Ec-
clesiis sæcularibus observentur, quæ in nullius
diœcesi esse dicuntur. Itaut propterea quoad Ec-
clesias regulares in his locis nulla Episcopis per
Concilium sit attributa facultas, nisi in *cap. 18. vers.
Et quia ad Collegii fabricam, sess. 23.* Quæ declaratio
habet locum, etiamsi Ecclesiæ regulares essent
38 curatæ. Nam Episcopo nihilominus non liceret
eas visitare etiam in concernentibus curam ani-
marum, & Sacramentorum administrationem.
Ratio est, quia *cap 11. sess. 25. de regular.* dat facul-
tatem visitandi monasteria curata Episcopo in cu-
jus diœcesi sita sunt, & quidem ordinaria autho-
ritate, non delegata, & in his tantùm, quæ curam,
& administrationem prædictam concernunt. Un-
de non extenditur ad Ecclesias nullius, quæ non
sunt in diœcesi, nec de diœcesi, ut dixit Rota d. *de-
cis. 207. n 2. par. 2. divers.* & quæ visitari possunt
plenaria visitatione, & authoritate solùm dele-
gata, ut dictum est. Et eodem modo respondetur
ad *c. 8. sess. 21.* quod tribuit Episcopo facultatem
visitandi monasteria, ac beneficia commendata,
præsertim si illis, vel eorum annexis cura anima-
rum immineat, quia hoc Decretum procedit in
exemptis, non in iis, quæ nullius diœcesis esse di-
cuntur, ut paulò superius probatum est. Ac pro-
39 pterea olim respondit S. Congregatio Archiepi-
scopum Urbinaten. si sit proximior, posse quidem
visitare Ecclesias sæculares, & personas, sed Ab-
batiam ipsam Castri Durantis, quæ regularis est,
licèt illi cura animarum incumbat, non posse Ar-
chiepiscopum visitare, utcumque personis sæcu-
laribus commendari consueverit.

40 Declaratur tertiò, ut non procedat in tribus
casibus exceptis in d. *c. 11. sess. 25. de regular.* vide-
licet Abbatis Cluniacensis cum suis limitibus:
locorum, in quibus Abbates Generales, seu Capi-
ta Ordinum sedem principalem habent: & loco-
rum, in quibus iidem jurisdictionem episcopalē,
& temporalem in Parochos, & Parochianos ex-
ercent: nam etsi Decretum in exceptione videa-
tur intelligendum de locis, quæ sunt in diœcesi,
ut exceptio sit de regula; tamen ex majoritate
rationis multò magis procedit in locis, quæ in
nullius diœcesi esse dicuntur: nam si Episcopus
prohibetur visitare, v. gr. Ecclesiam, ubi Genera-
lis habet sedem ordinariam principalem, licèt in
sua diœcesi sita sit, ut de Ecclesia S. Hippolyti de
Faventia, quæ est sedes ordinaria, & principalis
Generalis Camaldulensis, S. Congregatio decla-
ravit: longè minus poterit ea visitare, si extra
suam diœcesim sita sint. Rursus, etsi tertius casus
exceptus ut sit de regula videatur procedere in
monasteriis, seu domibus regularibus, non autem
in castris a monasterio separatis: Hanc tamen in-
terpretationem sæpius S. Congregatio rejecit, ac
præsertim in causa visitationis oppidi Cetrari
42 nullius diœcesis, quod censuit visitari non posse
ab Episcopo S. Mariæ, cujus Cathedralis Ecclesia
proximior est, cùm in eo Abbas Cassinensis u-
tramque jurisdictionem exerceat. Cæterùm Epi-
scopus est conservandus in quasi possessione om-
nimodæ jurisdictionis in iisdem locis, si in sua
diœcesi, aut saltem intra suæ diœcesis fines sita
sint, donec Abbas probaverit per rem judicatam
se in illis exercere utramque jurisdictionem, ut
similiter respondit S. Congregatio consulta ab
eodem Archiepiscopo Theatino; adjiciens etiam
verbum illud Concilii, *exercent*, esse intelligen-
dum de jurisdictione, quæ exercetur actu, non
autem de illa, quam aliquando exercuerit infe-
rior Prælatus, sed nunc non exercet. Nec omit-
tendum est quod subnectitur in fine *d. c. 11.* vide-
licet salvum manere illorum Episcoporum jus,
qui majorem in prædicta loca, vel personas au-
thoritatem exercent.

Verùm hoc loco abs re non erit recensere de-
43 cretum olim editum à Pio V. tenoris infrascripti,
videlicet, Die 4. Decembris 1570 Sanctissimus
D. N. Pius V. dixit quidquid Concilium videatur
disposuisse in *c. 11. sess. 25. de regul.* excipiendo eas
Ecclesias, in quibus Regulares habent Episcopalē,
& temporalem jurisdictionem, velle ut in omni-
bus Ecclesiis Parochialibus, in quibus cura ani-
marum etiam laicorum exercetur, habeant Or-
dinarii facultatem eas Ecclesias, & personas in
eisdem curam exercentes visitandi, & corrigen
di in iis dumtaxat, quæ ad dictam curam, & Sa-
cramentorum administrationem pertinent, & ab
hoc Decreto nullus censeatur exceptus. Sed quo-
ad hoc Decretum, quod reperitur insertum in li-
bris S. Congregationis semper hæsitavi an fuerit
publicatum necne, quia in casibus contingenti-
bus nunquam vidi illud observatum fuisse Quin-
imò S. Congregatio nulla facta mentione hujus
Decreti, aut illius ratione habita, quoties accidit
casus, declaravit Episcopis nullum jus compete-
re visitandi loca, in quibus Abbates exercent u-
44 tramque jurisdictionem. Absolutum autem vide-
tur decreta hujusmodi ante illorum publicatio-
nem non ligare. c. *In istis, §. Leges,* ubi gloss. & Do-
ctores notant 4. *dist.* S. Thomas *in 1. 2. q. 90. art. 4.*
ubi docet de essentia legis esse publicationem.
Quem refert, & sequitur Navarr. *cons. 1. vers. Quin-
tò dico, de Constit.* Abb. *cons. 35 lib. 1.* Dec. in *c. 1. n.
30. de postulat. Prælat.* & tradunt communiter Ca-
45 nonistæ in proœmio Clem. licèt sufficeret publi-
catio facta Romæ. Cardin. post gloss. *in d. proœm.
Clem. §. Universitati, n. 4.* Gomes. *in proœmio regul.
46 Cancell. q. 2. n. 13. & seq.* observandum est enim hic
agi de nova lege contra Concilium edita, non
autem

autem de aliqua Concilii declaratione, quæ inest Concilio, & ad illius tempus retrotrahitur, ac propterea publicari non consuevit, sicut mos est S. Congregationis Concilii in suis declarationibus, ut fusè adnotavi in c. *fin. d. constit.* Præterea dubitari potest an hoc Decretum sublatum fuerit per posteriores Constitutiones, præsertim Gregorii XIII. *In tanta*, editam 23. Martii 1573. qua litteræ, & Constitutiones in ea expressæ ejusdem Pii V. quæ Decretis Trident. Concilii, adversantur, reducuntur ad terminos ejusdem Concilii.
47 Sed quatenus esset observandum, non esse tamen extendendum ad loca nullius diœcesis, qualia esse solent loca, in quibus Abbates habent Episcopalem, & temporalem jurisdictionem in Clem. *Et populum*, exclusis Episcopis; tum quia *d. c. 11. sess. 25. de Regular.* ad cujus derogationem emanavit Decretum Pii V. subjicit personas curam animarum in monasteriis, seu domibus regularibus exercentes, jurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cujus diœcesi sita sunt; & ab hac regula excepit loca, in quibus Abbates utramque jurisdictionem exercent. Unde ut exceptio sit de regula ad gloss. *in rubr. de reg. jur. lib. 6.* non potest verificari nisi in locis, quæ ita sunt in diœcesi Episcopi; atque ita nullo modo videtur posse extendi ad ea, quæ in nullius diœcesi esse dicuntur. Tùm quia Decretum Pii V. vult ut Ordinarii habeant facultatem visitandi Ecclesias, & personas curam animarum in dictis locis exercentes. At Episcopus quoad loca nullius diœcesis nullo modo potest dici ordinarius, nec illi a Concilio in d. *cap. 9. sess. 24* tribuitur potestas visitandi authoritate ordinaria, sicut tribuitur in d. cap. 11. sed tantùm delegata. Postremò in visitatione locorum nul-
48 lius diœcesis oportet Episcopum continere se infra limites visitationis. Nam si progrederetur ad ea, quæ causæ cognitionem, atque indaginem judicialem requirunt, atque ita instructo processu causas ordinarias cognosceret; nulliter procederet. Nec obstat quod Episcopus in visitatione diœ-
49 cesis suæ quamvis causas ordinarias cognoscere non debeat, sed visitationem celeriter absolvere, tamen si cognoscat, ac decidat processus, ac sententia sustineatur, & solùm detur appellatio ad utrumque effectum suspensivum, & devolutivum, ut alias fuit resolutum. Quandoquidem hoc procedit in visitatione diœceus. Episcopus enim etiam extra visitationem in qualibet suæ diœcesis parte ordinariam habet jurisdictionem, c. *Cùm Episcopus, de offic. ordin. lib. 6.* cum concordan. Unde non mirum si actus ab Episcopo gestus cùm non possit sustineri tamquam factus à visitatore, sustineatur eo modo, quo potest valere, & sic uti factus à judice ordinario, ut respondit Ruman. *cons. 343. n. 9.* At quoad loca nullius diœcesis Episcopus aliam non habet jurisdictionem quàm visitandi authoritate delegata. Unde si procedat ad causarum cognitionem ordinaria authoritate, nihil agit; cùm extra visitationem nulla ei per Concilium sit attributa potestas, ut declarat Feder. de Senis *cons. 130. in fin. vers. Processus igitur fa-*
50 *ctus:* quippe manifesti juris est delegatum nulliter procedere quotiescumque fines delegationis egreditur, c. *Cùm olim. il primo*, c. *Causa matrimonii*, & c. *P. & G. de offi. deleg.*
51 Quemadmodum autem jus visitandi, quod habent Episcopi in prædictis locis non extenditur ad alias jurisdictionis species; ita nec facultas, quam habent eorumdem locorum subditos ordinandi, extenditur ad alia, quæ ordinis sunt Episcopalis; ac propterea S. Congregatio declaravit pro Sacramento Chrismatis administrando licere inferiori Prælato convocare quem maluerit Ca-
52 tholicum Antistitem. Quinimò etsi Episcopi facultatē habeant ordinandi Clericos nullius diœcesis ex d. *cap. 10. sess. 23.* tamen ipsos ordinare non possunt in iisdem locis nullius diœcesis, sed in sua diœcesi dumtaxat, ut similiter declaravit S. Congregatio, nisi de ordinarii loci expressa licentia ad præscriptum. *c. 5. sess. 6.* Verùm facultas,
53 quam habent illos in sua diœcesi ordinandi, eisque dimissorias concedendi, vendicet sibi locum etiam quoad Clericos illorum locorum, in quibus Capita Ordinum sedem ordinariam principalem habent, aut in quibus inferiores Prælati exercent Episcopalem, & temporalem jurisdictionem in Parochos, & Parochianos. Quandoquidem exceptio, quæ habetur in d. *c. 11. in vers. Excepto, sess. 25. de regular.* fit tantùm à jurisdictione, visitatione, & correctione Episcopi. Unde extendi non potest ad ea, quæ sub regula non comprehenduntur, cap. *Aqua, de consecr. Eccles. vel Altar.* ac proinde salva manet authoritas conferendi Ordines, & concedendi dimissorias personis nullius diœcesis Episcopo attributa in *d. c. 10. sess. 23.* eique non adempta in d. vers. *Episcopo*, ut pariter S. Congregatio respondit.

De Parochiis, & alienis Parochianis.

Cap. Significavit.

SVMMARIVM.

1 *Parochianus si domicilium transfert, primus Prælatus in eo patet b. alia jura non vendicat.*

2 *Laicus potest de uno in alium Episcopatum transferre domicilium, etiam non habita prioris Episcopi licentia, & nn. seqq.*

3 *Domicilii constitutio sicuti est voluntaria, ita & illius extinctio, vel mutatio.*

4 *Clericus non potest ex una ad aliam Ecclesiam, vel civitatem transire sine litteris Episcopi proprii.*

5 *Laicus potest liberè domicilium transferre tam quoad temporalia, quàm quoad spiritualia.*

6 *Non tamen potest ex contemptu proprium Parochum dimittere sine translatione domicilii.*

7 *Parochianus aliò se transferens non ex toto priusquam recipiatur ad Ecclesiastica Sacramenta probari debet, & paulisper expectari.*

8 *Domicilii translatione quis subtrahitur jurisdictioni prioris Episcopi.*

9 *Iurisdictio Episcopi expirat eo ipso quòd incola inde discedit.*

10 *Et transfunditur in Episcopum loci, quò translatum est domicilium.*

11 *Domicilium transferens ex loco originis non eximitur à jurisdictione naturalis domini, nec quoad spiritualia, nec quoad temporalia.*

12 *Ordinari quis potest ab Episcopo originis, licèt alibi domicilium habeat.*

13 *Civilitatem ratione originis non potest quis sola voluntate à se abdicare.*

14 *Incola est adstrictus muneribus tum loci domicilii, tum loci originis.*

15 *Decimæ personales solvi debent Ecclesiæ, ubi quis habet domicilium, prædiales verò ubi prædia sita sunt.*
16 *Nisi ex consuetudine alteri Ecclesiæ debeantur.*
17 *Consuetudine induci non potest, ut decimæ nulli Ecclesiæ sint solvendæ.*
18 *Domicilium ad effectum recipiendi Ecclesiastica Sacramenta ibi quis dicitur habere, ubi habitat, & n.27.31.& n.seq.*
19 *Matrimonium contractum coram Parocho loci, ubi mulier jussu Principis ad quatuor menses relegata fuerat, post quartum habitationis mensem an valeat, & n.seqq. usq. ad n.40.*
20 *Habitatio qualis requiratur ad hoc ut quis dici possit alicuius Ecclesiæ Parochianus, latè discutitur usq. ad n.40.*
21 *Parochianus ut quis efficiatur, requiritur animus perpetuò habitandi.*
Contrarium, n.27.& 34.
22 *Parochianus non efficitur qui propter bellum, vel pestem fugit ad civitatem, ubi manet cum familia.*
Contrarium, n.29 & 32. Declaratur, n.34.
23 *Habitatio saltem annalis requiritur ad jus Parochiæ acquirendum.*
Contrarium, n.27.
24 *Scholares, & incolæ ac mercenarii debent confiteri Sacerdoti Parochiæ, quam incolunt, & n. [illegible].*
25 *Matrimonium ruri contractum an sit nullum, si contrahentes ruri esse non solebant per maiorem anni partem, & n.36 & seqq.*
26 *Habitatio longior an requiratur ad recipienda Sacramenta voluntaria, quàm ad necessaria, & n. 32. & 33.*
27 *Parochianus Ecclesiæ quis efficitur ex sola habitatione de præsenti, dummodo non sit ibi ad ruralia exercenda, vel ex alia brevi causa, & n.31.*
28 *Parochianus plurium Ecclesiarum quis eodem anno effici potest.*
29 *Fugiens propter bellum, vel pestem de una in aliam Parochiam animo redeundi ad primam, bello cessante, censetur Parochianus secundæ, & n.32.*
Declaratur, n.34.
30 *Intellectus huius Capituli.*
31 *Sacerdos proprius dicitur is, in cuius parochia quis habitat de præsenti, & nn.seqq. usq. ad n.40.*
32 *Peregrinus in casu necessitatis potest recipere Sacramenta in parochia, ad quam divertit.*
33 *Parochus proprius is est ad Matrimonium contrahendum, qui ad confessiones audiendas.*
34 *Bellum verisimiliter non duraturum non est justa causa percipiendi Sacramenta in aliena parochia.*
35 *Relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet.*
36 *Parochus proprius quoad matrimonium contrahendum is dicitur, in cujus parochia contrahentes habitant tempore contractus, & nn.seqq. usque ad n.40.*
37 *Matrimonium scholaris, qui Patavij quinque, vel sex menses moratus, timens impedimentum à parentibus, ibi duxit mulierem plebeiam coram Parocho loci, & testibus validum declaratur.*
38 *Idem de matrimonio alterius, qui ob eandem causam se in Angliam contulit, ibique aliquantuper moratus, contraxit cum meretrice.*
39 *Idem responsum de matrimonio Trajectensium, qui Aquisgranam se contulerunt, si ibi spatio saltem unius mensis morati fuerint.*
40 *Domicilium an transferatur eo ipso, quod quis aliò se confert ad habitandum, an verò ad hoc sit aliquod tempus à jure præfinitum, & nn.seqq. usq. in finem.*
41 *Domicilium de jure civili non constituitur nisi per habitationem decem annorum.*
Contrarium, n.44. Declaratur n.52.
43 *Habitator simplex non censetur in loco domicilium constituere, nisi per decennium habitaverit.*
Declaratur, n.57.
43 *Incola non censetur, nisi qui in loco moratus fuit per decennium.*
Contrarium, num.44.
44 *Domicilium non constituitur sine animo perpetuò habitandi.*
45 *Impubes, qui diu penes nutricem, vel tutorem stetit, non dicitur ibi domicilium contraxisse.*
46 *Domicilium constituitur animo, & facto simul, nec sufficit unum sine altero.*
47 *Animus verò ex conjecturis deprehenditur.*
48 *Et quæ sint ejusmodi conjecturæ, & nn.seqq.*
49 *Domicilium constitui potest etiam minori spatio, quàm decem annorum, si alia concurrant indicia.*
50 *Domicilium sufficienter demonstratur per habitationem decennalem.*
51 *Absens per decennium præsumitur habuisse animum non revertendi.*
52 *Intellectus* l.2.C.de Incol.lib.10.
Scholares non contrahunt domicilium ubi studiorum causa morantur, nisi transacto decennio, & cur.
53 *Idem in mercatore, & lectore publico.*
54 *Domicilium censetur quis immediatè constituere in loco, ad quem se transtulit cum familia, & fortunis si ibi possessiones emerit, aut animum suum declaraverit, & num.56.*
55 *Alioquin tempus erit arbitrarium.*
57 *Domicilium cessantibus aliis conjecturis non constituitur per simplicem habitationem, nisi sit decennalis.*

1 SIGNIFICAVIT. Si Parochianus domicilium transfert, primus Prælatus in eo parochialia jura non vendicat. Decimæ tamen prædiorum suæ parochiæ sibi debentur. Hoc dicit. Communis divisio, secunda ibi, *fraternitati*.
2 Nota primò esse in potestate laici de uno in alium Episcopatum transferre domicilium, etiam non habitâ prioris Episcopi licentia, ut *hic* patet & tenent Host.*n*.4.Anton.de Butr. *in* 1. *notab*.& *n*.3.*in* 1. *opposit*.Cardin.& Anchar. ambo *nu*.2.&
3 Abb. *in* 1. *notab*. Ratio est, quia sicut voluntaria est domicilii constitutio, ita & illius extinctio, vel mutatio, ut in reg. *Nihil tam naturale*, *ff de regul. jur.* prout enim unumquodque producitur, sic resolvitur, cap. 1. *eod. tit.* & l. 1. C. *quan. lic. ab empt. disced.* Decens tamen est secundùm Host. ut certificetur, & requiratur super hoc primus judex, arg. c. *Cum Apostolica*, *infrà de sponsal.* cap. *Cùm inhibitio*, *de Clandest. despons.* cap. *Fraternitati*, *suprà de Cler. non resid.* & cap. *Significasti*, *de foro compet.* cum aliis per eum allegatis.
4 Et hinc colligitur differentia inter Clericum, & Laicum: nam clericus non potest ad aliam Ecclesiam, vel Diœcesim transire, neque ab alieno est recipiendus sine litteris dimissoriis, seu forma-

sub præcepto illinc non discedendi, quamdiu secus ordinatum non esset: Item posito quòd post quartum habitationis mensem coram Parocho d. oppidi cum viro incola ejusdem civitatis matrimonium contraxerit: Item posito decreto Concilij Tridentini *cap. 1. sess. 24. de refor. matrim.* Quæsitum est an ejusmodi matrimonium sit validum, nec ne.

20 Maxima est dissensio inter DD. qualis habitatio requiratur ad hoc, ut quis dici possit alicujus
21 Ecclesiæ Parochianus. Quidam enim putant requiri translationem domicilij, nec satis esse qualemcunque habitationem, nisi adsit animus perpetuò habitandi, sine quo domicilium non acquiritur, l. *Ejus qui, §. penult. ff. ad municipal.* cum alijs, quæ adducentur in quæstione seq. *nu.* 44. Cujus sententiæ fuit glos. in c. *Is qui*, in figuratione casûs, *de sepult. in 6.* ubi ait, ex sola mora facta in loco non censeri aliquem parochianum illius loci, cùm oporteat ut animo sit perpetuæ moræ, & Jo. Andr. *ibid. in princ. vers. Et faciunt hæc ad quæstionem*, ubi propterea infert, eum, qui propter bellum, aut pestem fugit ad civitatem, ubi manet cum familia, non fieri illius parochianum, quia non mutavit domicilium, cùm non habuerit animum ibi perpetuò manendi, nec durante metu dici potest habuisse animum mutandi domicilium, & sequuntur ibi Gemin. & Franc. idque pluribus comprobat Abb. in c. *In nostra, n. 10. de sepult.* ubi alios adducit.

Quorum opinio si vera esset, nullum esset matrimonium ab hac muliere contractum, quia non habuit animum perpetuò habitandi in dicto oppido, sed ibi fuit jussu Principis moratura usque ad ipsius Principis beneplacitum; ideoque Sacerdos, qui matrimonio interfuit, illius Parochus non fuisset, ut requiritur decreto *d. cap. 1. sess. 24. de reform. matrim.*

23 Quidam verò putant ad jus parochiæ acquirendum sufficere habitationem, dummodo tamen illa sit annalis, aut pro majori anni parte.
24 Cui opinioni videtur adhærere Innoc. in c. *Omnis utriusque, n. 6. de pœnit. & remiss.* ubi ait scholares, & incolas annales, & mercenarios debere confiteri Sacerdoti parochiæ, quam incolunt per annum, & ab eo posse absolvi per tex. in c. *Questi*, 16 in illis verbis, & ubi per totum anni circulum Missas audiunt. Et quamvis postea referat opinionem illorum, qui dicunt idem esse, si ad minus tempus incolant vel domos, vel dominos; tamen cùm hoc secundo loco utatur illis verbis, *alij dicunt*; nõ secunda, sed prima censetur ejus opinio, ut declarat Jas. in l. *Si idem, cum eodem, §. fin. nu. 3. ff. de jurisd. omn. judic.* & Dec. in c. 1. *ad finem, de constit.* cùm præsertim post secundam opinionem Innocentius adjiciat. In omnibus tamen præmissis tutius est, ut viatores, & alij semper à proprio Sacerdote specialem licentiam habeant, & Innocentij verba transcribunt *ibid.* Butr. Anchar. & alij.

Quæ secunda opinio, sicut & prior innititur præcipuè dictæ decretali, *Is qui, de sepult. in 6.* ibi, Is qui ad villam se transfert recreationis causâ, vel ut ruralia exerceat, si non electâ sepulturâ decedat, non in Ecclesia dictæ villæ, sed in sua Parochiali sepeliri debet. Qui tamen textus non dicit ad jus Parochiæ acquirendum requiri domicilium, vel habitationem annalem; sed tantùm diffinit non esse satis ut quis se aliò transferat ob aliquam brevem causam.

25 Et secundùm hanc sententiam eodem modo hæc mulier nullo modo contraxisset, quia ante matrimonium in dicto oppido non habitaverat, nisi per quatuor menses, & Rota *in noviss: decis: 656. vol: 1,* resolvit in suo casu matrimonium contractum coram Parocho rurali fuisse nullum, quia probatum non fuit contrahentes solere esse ruri in majori anni parte, nec pro dimidia, sed tantùm per tres, aut quatuor menses.

26 Alij autem distinguentes, censent habitationem saltem pro majori anni parte efficere aliquem Parochianum ejus Ecclesiæ, ubi habitat, quoad Sacramenta necessaria duntaxat, veluti confessionis, & communionis, semel in anno. Secus verò quoad Sacramenta voluntaria, veluti ordinis, & matrimonij. Atque ita distinguit Abbas in cap: *Nullus, n. 4. suprà eod:* Sylvest. *in ver: Domicilium, n. 2.* Tabien, *eod: ver: ad fin:* & est ex mente Host. *in Summa hoc tit: §. 7. in fine*, & secundùm hanc sententiam similiter nullum esset matrimonium, de quo agitur.

27 At verò alij tenent ex sola habitatione quem effici parochianum alicujus ecclesię dũmodo non sit ibi recreationis gratiâ, vel ad ruralia exercenda, aut ex alia brevi causa statim reversurus ad primam Parochiam, juxta d. c. *Is qui, de sepult: in 6.*

28 Atque hæc sententia fuit originaliter Feder. Sen. *in cons: 254. incip: Quæstio subsequens*, ubi respondit ad jus Parochiale esse attendendam præsentem habitationem, non domicilium; ideoque in eodem anno quem effici posse Parochianum plurium Ecclesiarum, cùm non requiratur ut ha-
29 beat animum perpetuò habitandi. Unde concludit, eum, qui propter bellum, vel pestem fugit de parochia in parochiam, & eò se transtulit animo redeundi ad primam bello cessante, censeri parochianum secundæ: & dicit esse de hoc casum in
30 hac decretali. Quod verissimum puto, quia cùm habitatores illi, qui prius elegerant mansionem in Regno Hierosolymitano propter occupationem terræ Sanctæ, se transtulerint ad habitandum in civitate Aconen. utique cessante prædictâ occupatione, & sic causa translationis verisimiliter redijssent ad primam mansionem. Unde non habebant animum perpetuò habitandi in Aconensi civitate, sed durante impedimento duntaxat. Et tamẽ textus decidit eos posse spiritualia recipere ab Episcopo Aconensi, & ibi teneri decimas personales persolvere. Atque ita Federici sententiam commendat, & sequitur Abb. in cap. *Extirpandæ. §. Qui verò, num: 11. de præbend.* & latè defendit Anchar. in cap. *De uxore, num. 7. de sepult.* & Abb. sibi contrarius in cap. *Omnis utriusque, nu. 23 de pœnitent. & remiss.* relatis aliorum sententijs.
31 (Illa opinio, inquit mihi plus placet, & est magis communis, quòd ille dicatur proprius Sacerdos, in cujus parochia quis habitat de præsenti, nec possunt commodè adire proprium Sacerdotem.

Ad hæc cùm de jure communi ex Clem. 2. *de privil.* Religiosi, qui clericis, aut laicis Sacramenta Unctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrare, & matrimonia solemnizate audent, non habitâ super his Parochialis Presbyteri licentiâ speciali, excommunicationis sententiam incurrant: glos, *in verb. Presbyteri Parochialis*, (Per hoc,

inquit, quoad scholares, & mercenarios, & his similes, intellige Presbyterum, in cujus parochia habitant: glossa ergo etiam ad effectum matrimonij censet illum esse proprium parochum, in cujus parochia quis habet habitationem. Quam glossam dicit esse notandam Cardin. *n. 8.* subdens: (Dic quòd statim cùm quis vadit ad habitandum in certa parochia, intelligitur ibi fieri parochianus, nisi accesserit causa recreationis, aut ob aliam causam temporalem statim reversurus ad propriam parochiam,) & sequitur Vitalin. *n. 29.* ubi ait: (Proprius Curatus omnium suorum Parochianorum dicitur, etiamsi ad tempus habitet in parochia illa, ut sunt scholares, familiares, mercenarii, & hujusmodi similes personæ: pro tunc enim non sunt actu parochiani alterius parochiæ.

Quæ opinio sicuti est magis communis, ita est verior, ut patet ex alleg. per Anchar. in d. c. *De uxore, n. 7. de sepultur.* & summam habet æquitatem in casu præsenti: nam cùm hæc mulier jussu principis relegata fuerit in d. oppido, nec possit absque præcepti violatione, & incursu pœnæ ad primam parochiam redire; iniquum esset ut non posset accipere ecclesiastica Sacramenta à paro-
32 chu loci, in quo habitat. Ideoque etiam auctores contrariæ sententiæ censent propter periculum, aut necessitatem posse aliquem recipere Sacramenta in loco habitationis, ut tradit Abb. in d. c. *In nostra, n. 11. de sepultur.* his verbis: Ego dicerem quòd propria sola habitatio non facit quem esse parochianum istius Ecclesiæ: Unde ex quo habet animum redeundi ad domum suam, illa ecclesia domicilii est propriè parochialis istius; sed propter necessitatem poterit iste in loco habitationis, vel ubi est peregrinus recipere Sacramenta, ita quòd hæc ecclesia habitationis non sit propriè parochialis istius, sed in defectum propter necessitatem succedit loco parochi quoad administrationem Sacramentorum, & infrà. Ex quo infero, quòd si de loco habitationis non potest commodè ire ad ecclesiam domicilii pro Sacramentis, debet hic capere, & non in ecclesia domicilii, & sequitur Navarr. in c. *Placuit, de pœnit. dist. 6. n. 92. & 101.* Ob quam necessitatem sicut qui belli, aut pestis causâ aliò commigrant, possunt Sacramenta percipere à parocho habitationis secundùm communem Canonistarum sententiam in cap. *Omnis utriusque, de pœnit. & remiss.* ita est æquum, ut possit recipere hæc mulier, quæ vi, atque imperio principis extra locum domicilii commoratur: non minus enim impeditur ad primam parochiam redire, quàm si pestis, aut belli causâ inde aufugisset.

33 Neque enim constituenda est differentia inter Sacramentum Pœnitentiæ, & Matrimonii, cùm sæpè non minor sit necessitas nubendi, quam confitendi, ut contingit in his, qui continere non possunt; nam melius est ipsnubere, quàm uri, ut 1. *ad Corinth. 7.* Ideoque communiter is dicitur esse proprius parochus ad conjungendos aliquos in matrimonium, qui in cap. *Omnis utriusque*, appellatur proprius Sacerdos ad confessiones audiendas, ut constat ex d. Clem. *Religiosi, in ver. Parochialis Presbyteri*, & ibi notatur de privileg.

Non obstat quòd hæc mulier non habuerit ani-
34 mum in d. oppido perpetuò morandi. Quoniam satis est, ut habuerit animum morandi quamdiu necessitas, & jussus Principis durarent: nam & hi, qui pestis, aut belli causâ aliò divertunt, non habent animum illic manendi, nisi quoad duraverit necessitas: & tamen contrahunt jus parochiæ ad effectum recipiendi ecclesiastica Sacramenta. Ad hoc enim, ut dictum est, jura non considerant domicilium, sed simplicem habitationem, & satis est, ut causa submovendi scandala, ob quam Princeps jussit mulierem aliò transferri, non fuerit talis, ut potuerit probabiliter incontinenti cessare. Pro quo est doctrina Anchar. in d. c. *Is qui, de sepult.* ubi sequitur opinionem Feder. de Senis, quando bellum esset verisimiliter duraturum. Secus si per transitum alicujus exercitûs transeuntis hostiliter per comitatum quis confugisset se ad civitatem: tunc enim, inquit, est verior opinio Jo. Andr. nam primo casu venit animo commorandi; secundo non. In solo autem Ordinis Sacramento speciale est, ut verum domicilium requiratur, ut patet in cap. *Cum nullus, de tempor. ord. i. in 6.* ponderando illa verba: Superior intelligitur hoc casu, & rationem specialitatis adducit Host. *in Summa hoc tit. §. 7. in fine.*

35 Sed etsi ad hoc domicilium requireretur, fortè tamen non deesset hoc casu per textum singularem in l. *Ejus, ff. Ad municipal.* in illis verbis: (relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet,) & concordat text. in l. *Ejus qui, § fin. eod. tit.*

36 Ultimò quidquid sit de his, sententiam Feder. de Sen. sæpius sequuta est S. Congregatio Concilii in casibus contingentibus.

Et in specie cùm olim juvenis nobilis, & meretrix Senensis cuperent invicem matrimonio copulari, & dubitarent ne si matrimonium in civitate Senarum contraherent adhibendo Concilii Trid. solemnitates, juvenis parentes impedimento essent, Romam accesserunt, ibique aliquantisper commorati, coram parocho & testibus S. Anastasiæ, in cujus parochia tunc habitabant, matrimonium per verba de præsenti contraxerunt. Et cùm de ejus validitate dubitaretur, S. Congregatio censuit matrimonium esse validum eâ ratione, quia is est proprius parochus, in cujus parochia habitabant contrahentes tempore contractûs, glos. in Clem. 1. *de privil. ver. Parochialis*, Abb. in c. *Omnis utriusque sexus de pœnit. & remiss.* ubi de communi testatur, & alias generaliter consulta, An proprius parochus quis dicatur, in cujus parochia contrahentes habitant tempore, quo matrimonium contrahitur: respondit ita dici.

37 Atque ad exemplum decisionis editæ in d. civitate Senensi, aliàs censuit valere matrimonium Scholaris, qui Patavii quinque vel sex menses moratus timens impedimentum à parentibus, ibi duxit mulierem plebeiam coram parocho loci,
38 & testibus. Idemque respondit de matrimonio alterius, qui ob eandem causam se in Angliam contulit, & ibi aliquantisper moratus, coram parocho habitationis cum meretrice contraxit matrimo-
39 nium. Quinimò cùm vir, & mulier Trajectenses timentes impedimentum à parentibus, ad vicinam urbem Aquisgranam se contulissent, & ibi aliquandiu morati matrimonium contraxissent: S. Congregatio consulta super validitate censuit exprimendum tempus, quo contrahentes Aquisgranæ manserunt. Quod si fuerit saltem unius mensis, dandam esse decisionem pro validitate, aliàs de novo referendum in Congregatione.

Ex

Ex quibus non videtur dubitandum quominus validum sit præsens matrimonium contractum coram parocho habitationis post quartum habitationis mensem. Et in hanc sententiam S. Congregatio respondit.

40 Ulterius QUÆRO, An incolæ regni Hierosolymitani, de quibus hic, eo ipso quòd post occupationem Terræ Sanctæ se contulerunt ad habitãdum in civitate Aconensi, censeantur in ea domicilium contraxisse; adeo ut tam Episcopus, quàm Dominus temporalis possint immediatè jurisdictionem in eos vendicare. An verò ad transferendum domicilium tempus aliquod à jure sit præfinitum.

41 De jure civili ad constituendum domicilium videtur requiri tempus decem annorum per tex. in l. 2. C. *de incol. lib.* 10. ubi dicitur: Nec ipsi, qui studiorum causâ in aliquo loco morantur, domicilium ibi habere creduntur, nisi decem annis transactis eo loco sedes sibi constituerint. Et ita videtur tenere glos. *ibi in ver. Constituerint*, ubi quærit, quid de alio, qui stat per decem annos non studij causâ. Et respondet eodem modo præsumi domicium animo constitutum, secus si mi-
42 nori tempore, & Bart. *in cons.* 121. *Factum tale est, in fine, lib.* 2. dicit simplicem habitatorem non censeri in loco domicilium constituere, nisi per decennium habitaverit. Et apertius hoc tenet Hostiens. *hic n.* 5. dicens non censeri incolam, nisi qui in loco moratus fuit per decennium, per il-
43 lum textum, & arg. cap. *Apostolica, circa princ. infr. eod.* licèt subdat illam legem de facto non servari; & sequitur totidem verbis Jo. Andr. *n.* 3. *vers. Nam nec secundum leges.*

44 Sed omnino dicendum est, nec secundum leges, nec secundùm Canones ullum tempus esse absolutè necessarium ad domicilium contrahendum. Ad hoc enim præcisè necessarius est animus perpetuò habitandi, sine quo domicilium non constituitur, l. *Non utique*, & l. *Domicilium*, & l. *Ejus qui, la seconda, §. penul. ff. ad municip.* l. 2. & l. *Cives, C. de Incol. lib.* 10. & notatur in l. 1. *C. de muner. & honor. eod. lib.* Host. *in Summa de Paroch. §. penult. ante fin.* Jo. Andr. in c. *Is qui, in princ. vers. Et faciunt hac ad quæstionem, de sepult. lib.* 6. cum aliis allegatis in præcedenti quæst, *num.* ar. & Abb. *hic n.* 8. *vers. Nam ad Constitutionem domicilij*, qui tamen dum allegat l. Si *quis instructus, ff. ad municip.* debuit allegare l. *Ejus qui, la seconda, §. Celsus*, aliàs §. *Si quis in-*
45 *structus.* Et propterea impubes, qui diu penes nutricem, vel tutorem stetit, non dicitur eò domicilium transtulisse, cùm in ea ætate careat animo, & intellectu ad domicilii mutationē requisito, ut consuluit Feder. de Sen. *cons.* 253. *Quidam puer. per totum*, & consentit Bald. *cons.* 334. *Factum tale est, magister. circa med. vers. Et ex hoc apparet, lib.* 4.
46 Sed quia de animo, cùm sit quid intellectuale, per se constare non potest; propterea dicit lex ad acquisitionem domicilii nudam voluntatem non sufficere, sed requiri etiam factum quasi animi indicem, ut d. l. *Domicilium, ff. ad municip.* & notat Feder. de Sen. *d. cons.* 253. *n.* 2. & Bald. *cons.* 311. *Quæstio super qua, n.* 3. quod est Petri de Abbatiis Pisani *cum duobus sequentib. lib.* 4. Animus enim ex facto, & conjecturis deprehenditur, cap. 2. *De*
47 *renunc. lib.* 6. l. *Dolum, D. de dolo*, Abb. *hic n.* 8. Quapropter ut dicunt Hostiens. & Joan. Andr. si in
48 loco relicto quis omnia vendidit, & secum quidquid habere potuit, asportavit; & in alio loco domum, & possessiones emit, satis probabiliter censetur primum reliquisse, & secundum domicilium elegisse, & probatur in l. *Cives, C. de incol. lib.* 10. ubi dicitur: In eodem loco singulos habere domicilium non ambigitur, ubi quis larem, rerumque ac fortunarum suarum summam constituit; unde rursus non sit discessurus, si nihil avocet. Itaque, ut Bald. inquit *d. cons.* 334. *circa medium.* lares assidua conversatio, & major pars bonorum domicilium demonstrant, l. 2, *C. Ubi Senat.*
49 *vel C. ar. j.* & d. l. *Cives.* Unde etiam minori spatio decem annorum quem sibi constituere domicilium, quando concurrunt alia indicia, puta, si transtulerit familiam, supellectilem, & majorem partem fortunarum suarum, firmat idem Bald. *cons.* 393. *in princ. lib.* 1. Angel. *cons.* 27. *Quidam victor, n.* 2. *vers. Sola enim* idque multo magis, si clarè appareat quem elegisse domicilium, ut quia hoc expressit, vel quia est effectus civis loci, vel per alium modum, ut per Bald. *loco proximè cit.*
50 Porro inter alias conjecturas translationis præcipua est habitatio decennalis. Nam eo ipso quòd quis per decennium in loco habitavit, præsumitur in dubio habuisse animum ibi domicilium constituendi, Bart. in l. *Cornelia, §. Si demum. ff. de injur.* Bald. *d. cons.* 311. *in princ.* & Jasius *in* 3. *cons.* 101 *inserto n.* 5. *vers. Sed modo videamus*, Abb. *cons.*
51 100. *in princ. lib.* 2. Nam absens per decennium præsumitur habuisse animum non revertendi, ut plenè per Alexand. *cons.* 91. *Repetitus, n.* 8. *lib.* 7.
52 Non obstat tex. in d. l. 2. C. *de incol lib.* 10. quia secundùm Abbatem *hic n.* 8. illa lex loquitur in scholaribus. Et sic loquitur in eo casu, in quo ex conjectura apertissima liquet quem non habere animum constituendi domicilium. Scholares enim non veniunt ad locum animo ibi perpetuò permanendi, sed studendi. Et propterea ad eliciendam præsumptionem animi domicilium constituendi, lex præfinivit illud spatium decem annorum. Nam ad hoc majus, vel minus tempus requiritur, secundùm quod conjecturæ urgent. Et scholaris studio absoluto præsumitur habuisse animum recedendi, ut per Alexandrum *cons.* 216. *num.* 14. & 15. *lib.* 16. ubi idem dicit in mercatore.

53 Idemque in lectore publico conducto cum salario, qui non præsumitur habuisse animum constituendi domicilium, plenè consuluit Abb. *dict. cons.* 100. *Videtur primo per totum, lib.* 2. in his igitur decennium requiritur ad eliciendam contrariam animi præsumptionem, ut *in d. l.* 2. At hæc ratio cessat in eo, qui ex toto primum domicilium dereliquit, & cum omnibus rebus suis aliò se transtulit. Et propterea textus *in d. l.* 2, posteaquam dixit ante decennium transactum scholares non censeri in loco domicilium habere, immediatè subnectit: Sed si alijs rationibus domicilium in civitate Laodicæorum habere probatus fueris, &c.

54 Itaque qui ad alium locum cum familia, & fortunis suis se transtulit, aut ibi emit possessiones, & præsumitur immediatè habuisse animum illic do-
55 micilium constituendi; aut non emit possessiones, sed stat sic in suspenso; & tunc dicam tempus ar-
56 bitrarium, prout concludunt Host. Joan. Andr. & Abb. *ubi suprà.* Unde si talis declararet animum suum, id est, se velle ibi domicilium habere, illicò

fine expectatione alterius temporis dicendus esset ibi domicilium contraxisse per textum in d. l. *Ejus qui, la secunda*. §. *Celsus. ff. ad municip.* secundum
57 Abb. *in fine*. Cessantibus autem omnibus aliis indiciis & præsumptionibus, simplex habitatio fortè non sufficeret ad domicilii translationem, nisi translato decennio. Et in hoc casu salvari potest glos. & Bart. *supra cit. n. 42.*

DE DECIMIS, PRIMITIIS, & Oblationibus.

Cap. Quoniam.

SUMMARIUM.

1 *Decima novalium debentur Ecclesia, in cujus Parochia insurgunt: Si verò non sunt in certa Parochia, Diœcesano debentur.*

2 *Decima prædiales debentur Ecclesia, in cujus Parochia sita sunt prædia: personalis verò, ubi spiritualia recipiuntur.*

3 *Proventus spirituales noviter emergentes infra limites Parochia non debentur Episcopo, sed Parocho.*

4 *Oblationes, qua fiunt imagini alicujus Sancti depicta in pariete extra Parochialem Ecclesiam, cui debeantur.*

5 *Redditus spirituales debent dividi in quatuor partes, si spectent ad Ecclesias Matrices: Secus si ad Capellas.*

6 *Ad decimas præstandas Episcopus etiam non requisitus potest ex officio compellere possessores terrarum.*

7 *Decimarum quartam Episcopus exigere potest immediatè à Parochianis, & n. 27.*

Contrarium, n. 14. & 17.

Distinguitur à n. 20. usq. in fin.

8 *In decimarum perceptione Episcopus, & Parochus sunt quasi portionarij. & n. 16 & 29.*

9 *Decima prædiales totius Episcopatûs integrè ad Episcopum pertinent, si prædia decimatoria non sint infra limites alicujus Parochia, aut incertum sit de cujus Parochia existant, & nn. seqq.*

10 *Dictio*, alioquin, *venit adversativè ad præcedentia, & includit ex propria significatione contrarium intellectum.*

11 *Decima prædiorum existentium in altera ex duabus Parochijs sunt dividenda inter utramque Ecclesiam, si non appareat infra cujus limites prædia sunt sita.*

12 *Insula, si in mari appareat, decima novalium cui Ecclesia debeantur.*

13 *Episcopus an pro sua quarta decimarum agere possit immediatè contra Parochianos; an verò illam petere debeat à Parochis, & nn. seqq. usq. in fin.*

Quid si Parochi jam exegerint à Parochianis integras decimas, n. 21.

Et quid si nondum exegerint, sed tamen non negligunt illas petere, n. 22.

Et quid si sint negligentes, an tunc Episcopus agere possit nomine Ecclesia contra Parochianos pro integris decimis, n. 23. & seq.

Et an jure proprio possit agere actione directâ pro sua quarta canonica, n. 26.

Anve possit agere officio judicis nobili, n. 33.

15 *Intellectus c.* Conquerente, de offic Ordin. & *n. 17. 21. & 32.*

16 *Episcopus in prædijs decimatorijs habet jus reale, & coæquale cum Parochis, & n. 29.*

Quæ realitas, & coæqualitas tolli non potest per negligentiam, vel malitiam Parochorum non comparentium, n. 30.

18 *Doctorum opinio non habens contradicentiam dicitur casus legis.*

21 *Parochiani per solutionem decimarum factam Parocho consequuntur liberationem, nec super quarta possunt ab Episcopo molestari.*

24 *Decima qua ratione dicantur esse in potestate Episcopi.*

25 *Parochia duplex.*

28 *Actio oritur, quotiescunque lex mandat aliquid servari.*

31 *Actio simultanea Episcopi, & Parochi super decimis admittitur.*

33 *Decimarum quarta debetur Episcopo propter conjunctionem, & curam universalem, quam habet in Ecclesiis sibi subjectis.*

34 *Officium judicis nobile semper datur ubi deficit actio ad consequendum quod sibi debetur, vel ad cogendum obligatos, qui actione directâ non possunt adstringi.*

Fundatur in æquitate, ibidem, & n. 37.

35 *Conceditur ad instar actionis.*

36 *Et lato sumpto vocabulo venit actionis appellatione.*

1 QUONIAM Decimæ novalium debentur ecclesiæ, in cujus Parochia surgunt. Si verò non sunt in certa Parochia, Diœcesano debentur. Hoc dicit. Communis divisio, Consultatio, & Responsio. Secunda, ibi, *respondemus*, in qua distinguit, & secundum membrum persequitur ibi, *alioquin*.

2 Nota primò ibi, *infra certam alicujus Ecclesia Parochiam*, decimas prædiales, seu reales deberi ecclesiæ, in cujus parochia sita sunt prædia: Nam decimæ & tributa debentur ratione prædiorum, & non personarum, c. *Si quis laicus*, & c. *Decima*, 16. q. 1. l. *Imperatores, ff. de publican. & vectigal.* & l. *Forma censuali*, §. *Si verò quis, ff. de censibus*, licèt secus sit in decimis personalibus, quæ debentur ecclesiæ, ubi spiritualia recipiuntur. cap. *Quæsti*, 16. q. 1. Et ita hic notant glos. *ult.* Host. *num.* 2. Jo. Andr *in fin.* Card. *num.* 2. & est communis opinio, ut testatur Butr *ittdem in fine*.

3 Secundò nota ibi, *decimas earum*, proventus spirituales noviter emergentes infra limites Parochiæ non pertinere ad Episcopum, sed ad paro-
4 chialem ecclesiam, ut hic est casus. Unde infert Abbas *num.* 1. ut oblationes, quæ fiunt imagini alicujus Sancti depictæ in pariete extra parochialem ecclesiam, sed in limitibus parochiæ, debeantur ipsi ecclesiæ, non autem Episcopo. Cæterùm an hæc illatio sit vera, & in quibus casibus vendicet sibi locum, plenè examino in c. *Pastoralis, in quæst. suprà de his, quæ fiunt à Prælat.*

5 Tertiò nota ibi, *eidem Ecclesia*, decimas novalium, quæ surgunt in parochia, acquiri pleno jure ecclesiæ parochiali: jura enim quæ disponunt ut de reditibus ecclesiarum fieri debeant quatuor partes, videlicet, cap. *Quatuor, cum cap. præced. & seq.* 12. q. 2. loquuntur de Matricibus. At in Capel-

pellis, seu Parochialibus salvâ portione Episcopi omnes sunt Rectoris, ut hic, & in cap. *Cum contingat, infrà eod.* in cap *Plerique, suprà de Pact.* & in d.c. *Pastoralis*, & declarant hic Host. *circa fin: vers: Nota etiam.* & Joan. Andr. *num: 1. in ver: Facias*, Butr. *num:* 4. Cardin. *num: 1. in 1. opposit.* & Anchar. *num: 3.*

6 Quartò nota ibi, *facias assignari ad officium Episcop: pertinere Parochianos compellere ad solutionem decimarum*, & ita verum est quod ait Cardin. post Laud & alios in Clem: *Dispendiosam, n. 28. de judic:* nempe judicem etiam non requisitum posse ex officio cogere possessores terrarum ad præstandas decimas, si ei constet hujusmodi terras esse infra limites parochiæ. Quod dictum sequitur Rota *decis: 357. n. 6 par: 5. Recent.*

7 Quintò nota ibi, *tuâ parte retentâ*, Episcopum posse suam quartam decimarum exigere immediatè à parochianis, quod satis probatur hic: non enim posset suam partem ibi retinere, nisi illam prius percepisset. Percipere autem non potuisset ab Ecclesia, quia decimæ nondum fuerant eidem Ecclesiæ assignatæ, ut patet ex littera ibi, *facias assignari.* Superest igitur ex necessitate ut quotam suam à parochianis exegerit. Quod est contra opinionem Rotæ, existimantis Episcopum agere non posse pro sua quarta canonica directè adversus laicos, sed tantummodo contra Ecclesias, seu illarum Rectores, ut fusius dicam *infrà n. 27.*

8 Sextò nota, Diœcesanum, & Parochum esse quasi portionarios in perceptione decimarum, prout eos appellant Host. *n. 2.* & Joan. Andr. *n. 3.* Uterque enim fundat intentionem suam de jure communi in illarum perceptione; Episcopus quidem in sua portione canonica, ut patet ex littera ibi, *suâ parte retentâ.* Parochus verò in reliquis decimis, ut patet ibi, *decimas earum*, & est receptissima Canonistarum sententia, ut scripsi in cap: *Cum contingat, n. 21. & 23. infrà eod.*

9 Ultimò nota ibi, *alioquin*, decimas prædiales totius Episcopatûs integrè ad Episcopum pertinere, si prædia decimatoria non sint infra limites alicujus parochiæ, aut incertum sit de cujus parochia existant, ut hic probatur evidenter, ponde-
10 randodictionem, *alioquin*, quæ cùm veniat adversativè ad præcedentia, includit ex proprio significatu contrarium intellectum secundùm Abbatem *n. 4. vers: Sed quæro*, & non tantùm orationem conditionalem facit, sed in seipsa orationem continet, & inducit conditionem contrariá, ut notat Bart. in *l. 1. n. 11. ff. de condit: & demonstr.* unde cùm textus priùs dixerit, si terræ arabiles sint infra certam alicujus Ecclesiæ parochiam, decimæ debentur eidem Ecclesiæ: dum postea subjungit, alioquin debentur Episcopo, perinde est ac si dixisset, si terræ hujusmodi non sint alicujus parochiæ, secundùm Innoc: Petr: de Sampson: Abb: Antiq: & Ægid: vel incertum sit de cujus sint parochia, eò quòd limites non sint certi, secundùm Host: *nu:* 2. Jo. Andr. *eod. n.* Cardin. *n. 1.* & Abb: *dicto num:* 4. *vers: Sed quæro.*

11 Addit Jo: Andr: quòd si constet terras existere in altera ex duabus Parochiis, sed ignoretur intra cujus limites, eò quòd limites appareant tantummodo in locis propinquis, non autem in loco ubi sita sunt prædia, hoc casu fieri debet divisio decimarum inter utramque Ecclesiam, allegat. c. *Cum quis, §. 1. de sepultur: lib: 6.* & cum eo transeunt Cardin: *num* 4. Anchar: *num: 6.* & Abb: *num: 5.* quod nota ad limitationem hujus textûs.
12 Si verò insula in mari appareat, & ibi surgant novalia, secundùm gloss. considerabitur cui provinciæ insula adhæreat, ut illius provinciæ sit, & ibi præstentur decimæ, ut l. *Insula ff de judic:* & cum gloss: transeunt Butr: *nu* 8. & Cardin: *nu:* 4. Sed pleniùs secundùm Hostiensem *in princip.* Considerabitur provincia, diœcesis, parochia, & ripæ, cui proximius insula accedit, ut l. *Inter eos*, l. *Ergo*, & l. *Insula, ff. de acquir: rer: domin:* ut illius Provinciæ, Diœcesis, & Parochiæ insula intelligatur, d. l. *Insulæ*, & l. *Notionem, § Continentes ff. de verb: signif.* Id est, si insula emergat infra duas provincias, decimæ dabuntur parochiali viciniori illius provinciæ, cui proximius insula accedit. Si verò emergat infra duas diœceses, præstabuntur decimæ parochiali viciniori illius diœcesis, cui similiter proximius adhæret insula, etiamsi parochialis ex alia parte insulæ esset proximior; quia absurdum esset ut decimæ novalium illius diœcesis, cujus est insula, solverentur parochiali alterius diœcesis. Quòd si insula appareat infra limites unius diœcesis, erunt persolvendæ parochiali, cui insula proximior est; & hanc puto fuisse mentem Hostiensis notabilē, & veram. Dubium tamen remanet, an in suprascriptis casibus spectanda sit propinquitas diœcesis, vel parochiæ; an verò Ecclesiæ cathedralis, vel parochialis. Glossa cum Cardin. non meminit nisi provinciæ, Host. considerat provinciam, diœcesim parochiam, & ripas, nullâ factâ mentione Ecclesiæ, Butr. meminit Ecclesiæ tantùm. Vide tu quod scripsi in cap. *Nullus, n. 23. 24. & 25. suprà de Paroch.*

13 QUÆRO, an Episcupus pro sua quarta decimarum agere possit immediatè contra parochianos; an verò illam petere debeat à Rectoribus parochialium Ecclesiarum

14 Hæc est quæstio quotidiana & difficilis, in qua Rota ipsa variavit. Nam in causa Novarien. decimarum 15. Aprilis 1611. coram Gregor. XV. *decis: 519. n. 1. & 2.* resolvit Episcopo Nuvarien. non deberi quartam decimarum ab hominibus cujusdam pagi; quia etsi de jure communi habeat intentionem fundatam super dicta quarta, tamen hoc intelligitur contra Ecclesias percipientes decimas, ut scilicet ab eis quartam partem decimarum exactarum possit exigere, & non immediatè a Parochianis, allegat Abb: Antiq: in c. *Conquerente. n. 5. vers: In gloss: Sed videtur, de offic: Ordin.* ubi ait illam decretalem non decidere, ut Episcopus habeat jus percipiendi decimas, sed ut decimis ab Ecclesia perceptis Episcopo detur quarta: & cum eo consentiunt ibi Bellam. *circa finem*, & Abb: Sicul: *num: 2. prope fin: vers: Duodeci-*
15 *mò*, habet quartam, ad quod Rota inducit d. cap: *Conquerente*, ubi Pontifex postquam mentionem fecit de quarta decimationum, & aliis juribus, quæ ab Ecclesiis debentur Episcopo, immediatè subjungit: Tu autem his juribus in præfatis Ecclesiis contentus existens non amplius ab eis exigas: Quæ verba clarè insinuant Episcopum debere suam quartam exigere ab Ecclesiis, non autem à personis laicis, quæ de jure illas tenentur solvere parochialium Ecclesiarum Rectoribus, ut in c. *Cum contingat, infrà eod:* & in Clem *unica, eod. tit.* eamdem conclusionem firmavit Rota apud Card. Seraph. *decis: 1449. n. 5. & 6.*

16 Sed die 7. Maij 1627. in eadem causa Nova-
rien. coram Pirovano contrariam sententiam
probavit, videlicet Episcopum habere intentio-
nem fundatam pro sua quarta decimarum, etiam
contra Parochianos, & habere in prædiis deci-
matoriis jus reale, & coæquale cum Rectoribus
parochialium, & esse quasi inter se portionarios,
prout etiam firmatum fuit in decisionibus, quæ
referuntur *decis: 442. 485. & 520. par: 1. Recent.*
17 Verùm postea 17. Decembris 1627. Causâ ite-
rum propositâ recessit à decisis, censuitque Epi-
scopum non habere fundatam intentionem in
quarta decimarum contra laicos, *ut decis: 122. n.
7. part: 5. Recent.* Moti fuerunt Domini primò per
textum in d. cap: *Conquerente*, ubi actio pro quar-
ta decimarum non dirigitur contra laicum, sed
contra Ecclesiam, inducendo illum prout ponde-
ratus fuit *in decis. Gregorij, super n. 15.* Deinde mo-
ti fuerunt per cap. *De quarta, de præscript.* ubi ad-
mittitur, ut Parochus possit præscribere quartam
decimationum, quæ si à laicis per Episcopum
exigenda esset, utique Rectori non daretur præ-
scriptio ob defectum possessionis, sine qua præ-
scriptio non procedit, glos: in l. *Malè agitur*, & ibi
Bald. *n. 6. C. de præscript, cum alijs in decis: allegatis.*
18 Ac demum, quia opinio Abbatis Antiqui, & alio-
rum, de quibus in decis. Gregorij XV. cùm non
habeat contradicentem, dicitur casus legis, itaut
ab ea non sit recedendum, Jas. in l. *penult: n. 21. C.
de pact.* Becc. *cons: 23. n. 6.* Surd. *decis: 229. n. 36.*
Eandem sententiam probavit Paul. de Castro *in
cons: 38. incip: Dico, lib: 1.* ubi ex facto respondit
19 Eposcopum super quarta decimarum non habe-
re jus immediatum contra laicos, sed tantum-
modo contra Ecclesiam, allegat 10, *q. 3. per to-
tam*: & ideo perempto jure Ecclesiæ per illius
destructionem, fuisse etiam extinctum jus, quod
adversus eam Episcopo competebat super dicta
quarta, ut ibi fusiùs per eum.
20 Quid dicendum? Pro clariori quæstionis solu-
tione mihi videntur distinguendi casus infra-
scripti.
Primus casus est, cùm Rector Parochialis jam
21 exegit à laicis debitoribus integras decimas, &
tunc cùm laici per hujusmodi solutionem jam
consequuti sint liberationem, extra dubium est
Episcopum non posse ab eis suam quotam pete-
re, vel exigere, ne contra bonam fidem bis idem
solvere compellantur, cap. *Bona fides, de reg: jur:
lib. 6.* & l. *Bona fides, ff. eod.* sed debere tantummo-
do actionem dirigere, & experiri contra Eccle-
siam, seu illius Rectorem ad præscriptum d. cap.
Conquerente, de offic: Ordin. in quo casu propriè lo-
quitur ille textus, & Abb. Antiq. cum aliis in de-
cis: Gregorij allegatis. Quam conclusionem ut
indubitatam firmavit eademmet Rota *decis. 357.
n. 4. & 7. part: 5. Recent.* & in hoc casu etiam intel-
ligi potest textus in c. *De quarta, de præscript.* in
eadem decis: inductus. Nam Rector Ecclesiæ
quando jam exegit à laicis integras decimas, ei-
que possidet etiam quartam Episcopo debitam:
meritò potest illam præscribere, & in hoc primo
casu nulla est discrepantia.
Secundus casus est, cùm Rector Ecclesiæ non-
dum exegit decimas, sed tamen non est negli-
gens in illis exigendis, & tunc arbitror tenen-
dam esse opinionem Rotæ, videlicet Episcopo
nullum jus competere contra laicos pro sua quar-
ta decimationum, sed tantummodo contra Ec-
clesiam, posteaquam illius Rector integras deci-
mas ab eis fuerit consequutus, per rationes ut
supra in decisionibus adductas *num: 14. & 17.*
23 Tertius casus est, cùm Parochus aut negligit,
aut non vult, aut non potest contra laicos agere,
& tunc puto subdistinguendum. Aut Episcopus
intendit agere contra eos pro integris decimis
nomine Ecclesiæ parochialis, aut nomine pro-
24 prio pro sua quarta canonica. In primo membro
sequor opinionem Host. in cap. *Cum contingat, n.
1. ad fin: infrà eod.* Cujus hæc sunt verba: Quinimò
& Episcopus fundat intentionem suam de jure
communi in totum quoad petitionem nomine
parochialis Ecclesiæ suæ diœcesis faciendam, cap.
fin. de success: ab intest. Unde & dicitur quòd de-
cimæ in potestate Episcopi sunt, scilicet quantum
ad petitionem, tuitionem, & ordinationem, c. *In
sacris, 16. q. 1.* & cap: *Omnes decimæ*, & cap: *Nullus,
q. 7.* quæ omnia generaliter habet regere, cap:
1. 2. & per totam, 10. q. 1. cap *Præcipimus*, & cap:
Ecclesiasticarum, 12 q. 1. cap: *De Xenodochijs, infrà de
25 relig: domib.* Sed & duplex est Parochia, particu-
laris scilicet, sive singularis, sicut est quælibet
capella parochialis. Item collectiva, scilicet to-
ta diœcesis, quæ & dicitur parochia Episcopi, c.
Ad Apostolicæ, suprà eod. Dum ergo hæc decretalis
dicit: perceptione decimarum de jure commu-
ni ad parochiales Ecclesias pertinere, Episcopum
non excludit, imò includit, cap. *Scire, 7. q. 1.* Ita
Host. quem hic sequitur Jo. Andr. *n. 1. in ver. Paro-
chiales.* Subdit tamen Host. Salvâ portione suâ
nihil debere Episcopum imbursare, sed in utili-
tatem Ecclesiæ totum convertere secundùm ea,
quæ leguntur, & notantur in cap. *Cùm vos, supra de
offic: Ordin.* Hanc doctrinam Host. ego intelligo
veram in hoc tertio casu, Parocho scilicet negli-
gente, vel nolente, aut non valente agere, prout
eam intellexit, & probavit Rota *in præalleg: decis:
64. n. 6. part: 5. Recent.* ubi firmavit Episcopum
posse agere contra laicos pro omnibus decimis,
non quidem jure proprio, sed nomine Ecclesiæ
parochialis, cui tenetur illas conservare, & hoc
si Parochus non sit in causa, aut negligat exigere
decimas. Quod etiam prius admisit Rota in *Cari-
nen. decimarum, 13. Martij 1587.* coram Orano. Ne-
que hanc conclusionem retractavit in posteriori-
bus decisionibus supracitatis *num: 17.* quia in eis
Episcopus non agebat nomine Ecclesiæ, sed jure
proprio.
26 In secundo autem membro, id est, cùm Episco-
pus intendit agere proprio nomine contra Paro-
chianos pro sua quarta canonica, duo sunt inspi-
cienda. Primum est, an possit agere actione dire-
ctâ. Secundum, quatenus non possit, an saltem ei
27 competat officium judicis nobile. Circa primam
inspectionem, ut vides, Rota fuit varia; aliquan-
do enim censuit Episcopum posse agere directè,
& immediatè contra Parochianos: aliquando
resolvit contrarium, & in hoc tandem perstitit,
ut patet ex decisionibus supra citatis *à n. 14.* Pri-
ma tamen opinio in puncto juris videtur verior,
pro qua pondero istum textum judicio meo satis
clarum, ut etiam tetigi *suprà in §. notab.* nam hic
Pontifex rescribit Episcopo in hæc verba: (Si
terræ arabiles infra certam alicujus Ecclesiæ pa-
rochiam fuerint, decimas earum tuâ parte reten-
tâ eidem Ecclesiæ facias assignari.) quæ verba
apertè

apertè ostendunt Episcopum posse suam partem exigere imediatè ab ipsismet parochianis; etenim ante assignationem decimarū textus dat ei facultatem sibi retinendi suam portionē, & sic non potuit illā exigere ab Ecclesia, cui nondum facta erat decimarum assignatio, unde necesse est, ut à
28 Parochianis potuerit eam exigere, & sic exactam sibi retinere: & hoc per viam actionis, quia ubicunque lex mandat aliquid servari, inde oritur actio, ut l. *Statu u, ff. de acquir. rer. domin.* & declarant in c. 1 *suprà de Pact.* Butr. *num.* 1 & Abb. *num.* 5. & propterea cùm d. c. 1. jubeat pacta servari quamvis de actione nihil determinet; tamen propter illa verba ex pacto nudo de jure canonico oriri actionem inferunt ibi glos. Host. Joan. Andr. Collectar. & communiter Canonistæ, ut ibi dixi in 4. *notab.* Ergo eodem modo cum textus hic mandet Episcopo ut faciat assignari ecclesiæ decimas, prius tamen sibi recentā portione suā: hinc satis deducitur eum posse suam quotam petere immediatè à Parochianis etiam per viam actionis: quod nota, quia Doctores, & Rota hunc textum ad hoc non ponderant. Neque
29 obstat quòd Parochus fundet intentionem de jure communi super decimis prædialibus Parochiæ suæ, ut est textus in cap. *Cum contingat*, & ibi glos. Host. & Jo. Andr. & DD. notant; & in cap. *Cum in tua, infrà eod.* nam respondetur Episcopum quoque de jure communi fundare intentionem super quarta decimarum, ut hic, & in c. *Dudum*, ibi, intentione tua de jure fundata perisli, *infrà eod.* & est communis sententia Canonistarum ferè omnium, quam passim servat Rota, ut scripsi pleoè in d. decretali, *Cùm contingat*, n. 23. & sic Episcopus habet jus reale, & coæquale cum Parocho, & sunt quasi proportionarii, ut dicunt hic Host. *num.* 2. & Joan. Andr. *num.* 3. & tetigi *suprà in 6. notab.*
30 Hæc autem realitas, & coæqualitas tolli non potest per negligentiam, aut malitiam Rectorum non comparentium, cùm habeat fundamentum in proprio jure immediato, non autem mediato ex persona Parochi, ut per Rotam *in præcitata*
31 *decis.* 64. *n.* 8. *& 9. par.* 5. *recent.* & consequenter poterit Episcopus suam quartam canonicam directè petere à Parochianis, sicut potest Parochus reliquas decimas, ut per Host. in d. c. *Cùm contingat, n.* 1. *vers. Unde*, & Joan. Andr. *num.* 4. Neque enim una dispositio aliam destruit, sed invicem compatiuntur, & hanc simultaneam actionem admisit Rota *d. decis.* 64. *n.* 10, & *in Cervien: decimarum* 22. *Aprilis*, 1602. coram Penia.
32 Rursus non obstat authoritas Abbatis Antiqui in c. *Conquerente*, *n.* 5. *de offic: Ordin.* dicentis illud c. non decidere ut Episcopus habeat jus percipiendi decimas, sed ut de decimis ab ecclesia perceptis Episcopo detur quarta. Quoniam respondeo hanc doctrinam obtinere in duobus casibus. Primus est, cùm Rector ecclesiæ jam exegit integras decimas; tunc enim Episcopo non competit jus petendi suam quotam à laicis, qui liberationem sunt consequuti, sed ab ipsa ecclesia duntaxat, ut dixi suprà in 1. *casu n.* 21. Secundus est, cùm Rector non est negligens in decimis exigendis: nam & hoc casu admitti potest Episcopum non habere actionem contra laicos, sed tantummodo contra ecclesiam pro sua quarta canonica, posteaquam decimæ ab ipsa ecclesia perceptæ fuerint, ut similiter dixi suprà in secundo casu *num.* 22. At secus est ubi Parochus negligit, aut renuit decimas petere; quia tunc Episcopus potest jus suum prosequi, & actionem dirigere etiam contra laicos. Quod admittitur à Rota *in d. decis.* 64. *n.* 11. & *Passavien: decimarum*, 18. *Martij* 1591. coram Giplio, & hoc puto verius. In practica tamen, & maximè in Curia fortè prævaleret contraria opinio, in qua tandem resedit Rota in posterioribus decisionibus.
33 Circa secundam inspectionem, videlicet, an Parocho negligente, aut renuente decimas exigere, possit Episcopus pro sua quarta canonica agere contra laicos saltem officio Judicis nobili, videtur affirmativè resolvendū: nam cùm extra controversiam sit quartam decimationum Episcopo esse de jure debitam, ut sæpius repetitum est; idque propter conjunctionem, & curam universalem, quam habet in ecclesiis sibi subjectis, ut post Hostiens. & alios notat Butr. in d. cap. *Cùm contingat, n.* 9. *vers. Item quia de decimis, infrà eod.* & Innocent. in cap. *Requisisti, n.* 3. *suprà de testamen.* quatenus eam consequi non possit actione directa; non tamen debet esse destitutus aliis reme-
34 diis. Unde subveniendum est illi officio Judicis nobili, quod semper datur ex æquitate, ubi deficit actio ad consequendum quod sibi debetur, vel ad compellendum aliquem ad impellendum id ad quod actione non potest adstringi, ut cap. 2. *suprà de offic: judic.* l. *Quintus*, & ibi Bart. *n.* 1. *ff. de ann: legat.* Bald. in l. *Cùm mulier, n.* 32. *ff. solut: ma-*
35 *trim.* Osasch. *decis:* 40. *n.* 7. Rota coram Gregorio XV. *decis:* 503. *num.* 4. & solet concedi adinstar actionis, ut notat Bart. in l. 1. *n.* 10 *ff. de jurisd: omn: Judic.* quem sequitur in d. c. 2. Jo. de Imola *num:* 4. Abb. *num:* 2. & Felin. *num:* 4. ubi asserunt Judicis
36 officium, quamvis idem non sit quod actio, tamen in latiori significatione posse actionem appellari, per text: in l. *Actionis verbum, in ver: Instar, ff. de act: & obligat.* in l. *Quod si minor, § fin: ff. de minor.* & in d. cap: 2. Quamobrem cùm Parochiæ incolæ, &c. cogi possint à Rectoribus ecclesiarum ad solvendas decimas, Rectoresque teneantur de exactis quartam præstare Episcopo, debet utique intrare Judicis officium nobile ad compellendum obligatos ad præstationem decimarum, ut Episcopus quotam suam consequi possit Rectoribus agere negligentibus, vel non valentibus, vel nolentibus, eò quòd non sit in causa, ne per illorum malitiam, vel desidiam jus suum amittat.
37 Quod sanè æquitatem respicit, in qua fundatur Judicis officium nobile, l. *Si me, & Titium ff. si cert. pet.* & tradunt Socin Jun. *cons.* 52. *n.* 3. *lib.* 2. Natta *cons.* 534. *n.* 6. Rolan. *cons.* 1. *n.* 55. *vol.* 1. ne alioquin decimarum debitores locuplerentur cum jactura Episcopi ob carentiam directæ actionis, ut per Imol. in c. *Licet causam, n.* 23. *suprà de probat.* Felin. in cap. *Ex parte, el* 2. *n.* 8. *de offi. deleg.* Barbat. *cons.* 36. *in fin. lib.* 1. Facit quod dix. *suprà in* 4. *notab.* & ita in propriis terminis resolvit Rota *in eadem causa Novarien. decimarum* 5. *Decembris*, 1629. & iterum 11. Maij 1630. ut in *decis.* 327. *n.* 1. & *decis.* 357. *n.* 1. *par.* 5. *Recentior.*

DE DECIMIS.

Cap. Cum contingat.

SUMMARIUM.

1 Decimas qui praescribit in aliena parochia, si ibi insurgunt novalia, ipsorum decimas non habebit.
2 *Decimas praescribere potest una Ecclesia in parochia alterius Ecclesiae.*
3 *Requiritur tamen quadragenaria cum titulo, vel immemorabilis.*
4 *Decimas an possit clericus praescribere non intuitu Ecclesiae.*
5 *Decimarum perceptio in aliena parochia non extenditur ad novalia si competat ex praescriptione, vel consuetudine: secus si ex privilegio, & quae sit ratio differentiae, & num. seqq. usque ad n. 11.*
6 *Decimas petens ex praescriptione, de singulis praediis probare debet.*
7 *Praescriptio est odiosa, & restringenda.*
8 *Privilegium super decimis an sit latè, vel strictè interpretandum.*
9 *Decimarum concessio includit etiam futuras.*
10 *Consuetudo quamvis sit favorabilis, tamen non extenditur in materia multum praejudiciali.*
11 *Decimandi jus an, & quando extendatur de specie ad speciem, & num. seqq. usque ad n. 16.*
12 *In c. etiam cap.* Cum in tua, infra eod.
13 *Quasi possessio decimandi fructus unius fundi, ex quo solum frumentum colligebatur, extenditur etiam ad milium.*
14 *Decimas percipiens ex pascuis, piscariis, aut nemoribus, obtinere debet etiam de novalibus, quae ibi insurgunt.*
15 *Idem si percipiat decimas ex agro pro parte culto, qui postea pro alia parte factus est novalis.*
Praescriptio partis indivisibilis ad totum extenditur, ibidem.
16 *In decimis percipiendis quis fundet intentionem de jure communi, & nn. seqq. usq. in fin.*
17 *Quid si Episcopus concurrat cum Ecclesia Baptismali, vel Parochiali, & nn. seqq. usq. ad n. 31.*
Et quid si Baptismalis cum Parochiali concurrat, n. 31. & seqq. usq. in fin.
18 *Consuetudo plurium valet in transferendo jus decimarum de una ad aliam Ecclesiam, & n. 36.*
19 *Super decimis transactio, seu compositio fieri potest inter Ecclesiasticas personas sine beneplacito Apostolico & afficit etiam successores.*
20 *Decimae personales pertinent ad Ecclesiam ubi quis audit Divina, & percipit Sacramenta, & n. 32. & 56.*
21 *Parochialis Ecclesia de jure communi fundat intentionem super decimis praedialibus ex fructibus, qui colliguntur infra limites Parochiae suae.*
22 *Sive Parochialis sit etiam Baptismalis, sive non,*
23 *Episcopus fundatam habet intentionem de jure communi super quarta decimarum sui Episcopatus.*
24 *Sive concurrat cum Ecclesia Baptismali, sive cum Parochiali.*
25 *Episcopus an fundet intentionem quoad petitionem decimarum in totum faciendam nomine Parochialium Ecclesiarum; annuè pro sua quarta decimarum agere possit immediatè contra Parochianos, remissivè, & n. seq.*
27 *Cathedralis Ecclesia si habet limitatam Parochiam fundat intentionem in perceptione decimarum in totum infra suos limites.*
28 *Idem si decimae non sint in Parochia alicujus Ecclesiae.*
29 *Idemque si Parochiae non sint distinctae, aut in dioecesi non sit alia Parochia, quàm Cathedralis, & nn. seqq.*
31 *Decimae in Parochia noviter erecta de jure communi an spectent ad Ecclesiam matricem, an verò ad novam Parochialem, & nn. seqq. usq. ad n. 43.*
Et quid post Conc. Trid. n. 43. usq. ad n. 52.
Et quid in decimis personalibus, n. 52.
33 *Decimae de jure communi non sunt Plebibus subtrahendae, ut dentur Capellis, & n. 42.*
34 *Baptismalis Ecclesia est Parochialis totius Plebanatus ratione administrationis Baptismi.*
35 *Et dicitur etiam Matrix, & cur.*
37 *Parochiali noviter erectae an possit Episcopus assignare campos, vel alia bona ad Ecclesiam Matricem pertinentia.*
38 *Episcopus ordinator non est solùm spiritualium, sed etiam temporalium ad Ecclesiam pertinentium.*
40 *Ecclesiae eò ipsò quòd habet limitatam Parochiam, de jure communi debentur illi redditus spirituales provenientes ex praediis intra Parochiam inclusis.*
41 *Oblationum, & obventionum appellatione veniunt etiam decimae.*
43 *Concilium Tridentinum de portione assignanda Sacerdotibus, qui Parochialibus noviter erectis erũt praeficiendi, expenditur, & nn. seqq. usq. ad n. 52.*
44 *Decimae, vel alia corpora redditruum Matricis Ecclesiae ab Episcopo assignari possunt Rectori Parochialis noviter erectae, & n. seq.*
45 *Fructuum appellatione veniunt decimae, & quicquid ex fundo nascitur, & renascitur, & num. seq.*
47 *Dos Ecclesiae non potest constitui ad tempus.*
48 *Fructuum assignatio facta Ecclesiae in perpetuum dat utile dominium.*
49 Assignetur, *est verbum facti requirens hominis ministerium.*
50 *Factum hominis an, & qualiter concurrat cum ministerio juris, & n. seq.*
51 *Arbitrium non intrat in his, quae sunt determinata à jure.*
52 *Decimae personales transeunt in Parochialem noviter erectam etiam ante ullam Episcopi assignationem, & nn. seqq.*
53 *Decimae personales non debentur primae Parochiali si quis mutaverit domicilium, sed secundae.*
54 *Parochianus quis dicitur illius Parochiae, in qua inhabitat.*
55 *Decimae personales cui Ecclesiae debeantur si quis perceperit Sacramentum Baptismi in Ecclesia Matrice, & reliqua Sacramenta in Parochiali.*
56 *Decimae personales sunt dividendae inter plures Ecclesias pro rata temporis, quo Parochiani in eis audiunt divina, & recipiunt Sacramenta.*
57 *Matrici Ecclesiae non potest Episcopus in vim Concilii Tridentini aliquam portionem detrahere, eamque assignare Parochiali, in qua posuit baptismum.*
58 *Baptismalis Ecclesia non est Parochialis.*
59 *Baptismalis fons an esse debeat in omnibus Parochialibus.*

CUM

1 CUM CONTINGAT. Qui præscribit decimas in aliena parochia, si ibi insurgunt novalia, ipsorum decimas non habebit. Hoc dicit, & est textus valde utilis in materia. Dividitur in duas partes. In prima ponitur quæstio; in secunda, quæstionis solutio, ibi: *Unde inquisitione.*

2 Nota primò ibi, *Ad quasdam Ecclesias*, unam Ecclesiam posse præscribere decimas in parochia alterius Ecclesiæ: concordat cap. *De quarta*, cap. *Veniens*, & cap. *Ad aures*, *suprà de præscript.* & c. 2. *De decimis, lib. 6.* & tenet Speculator *in tit. de præscript. n. 9. vers. Item licet laicus.* Balb. *in tract. de præscript. in prima part. quinta partis principalis, q. 7. n. 13. vers. Secunda quæstio*, & Rota *decis.* 14. *Fuit dubitatum, n. 2. vers. Sed constat, de judic. in novis.* Hæc enim præscriptio juri Divino non adversatur; quia nihil refert, an potius hæc, vel illa Ecclesia decimas habeat, cap. *Cum Apostolica, suprà, de his quæ fiunt à Prælat.* secundùm Abbatem *hic*
3 *in 2. not.* Requiritur tamen, vel quadragenaria cum titulo, vel spatium tanti temporis, ut de contrario non extet memoria. Textus est in c. 1. *de præscript. lib. 6.* ubi glossa, & DD. notant: & ex facto respondit Cardinalis *consf.* 88. incip. *Capitulum Civitaten. n. 1. & seqq.* plenè Balb. *loco cit.* & Covar. *lib. 1. variar. resol. cap.* 17. *n.* 7. & resolvit Rota coram Cardinali Seraphino *d. decis.* 802. *n.* 1. & *decis.* 1404. *num.* 3. & coram Cardinali Ubaldo *decis.* 203. *par.* 5. *Recent.*

4 Secundò nota, Clericum posse decimas præscribere etiam non intuitu Ecclesiæ, ut probat hæc littera ibi, *ad quasdam Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas*: tum ponderando particulam disjunctivam, *vel*; tum quia si hic ageretur de præscriptione nomine Ecclesiæ, supervacua esset adjectio illa, *vel Ecclesiasticas personas.* Quamvis ergo laici decimas præscribere non possint, quia nequeunt illas possidere, ut c. *Causam, de præscript.* cap. *Sacrosancta*, & cap. *Massana, de elect.* Clerici tamen possunt, ut per Card. *d. consf.* 88. *n.* 3. & Covar. *loc. cit.* licèt Abb. *hic in 2. not.* videatur intelligere hoc c. de Clerico, qui præscribit intuitu Ecclesiæ, & pro eo facit optimè quod scripsi in c. *Cum contingat, n.* 16. & 17. *suprà de foro compet.*

Tertiò nota ibi, *Rationabilis causa ostendatur*,
5 junctâ expositione ultimæ glossæ in materia extensionis differentiam esse inter præscriptionem, & privilegium: nam si aliqua Ecclesia acquisierit perceptionem decimarum in aliena parochia ex præscriptione, hæc perceptio non extenditur ad novalia, ut hic est casus secundùm Jo. Andr. Butr.
6 Card. & omnes. Quo fit, ut si Ecclesia petat decimas, quas præscripsit in aliena parochia, probare hoc debeat de singulis prædiis, ut per Innoc. *in fin.* & Jo. Andr. *nu.* 5. alioquin si de aliquo non probaverit, de prædio illo non adjudicabitur sibi decima, arg. hujus c. & c. *Ex litteris, suprà de probat.* & c. *Auditis*, & c. *Cum olim, §. fin. de præscript.* licèt secus sit, cùm parochus petit se manuteneri in quasi possessione percipiendi decimas ex aliquo prædio infra limites parochiæ suæ: tunc enim sufficit probatio generalis quasi possessionis decimandi, quia attenditur magis causa possessionis, quàm exercitium. Seraphin. post alios *decis.* 1047. *n.* 1. & 2. & *decis.* 1295. *n.* 6. At verò privilegium de percipiendis decimis includit etiam novalia, ut c. *Tua*, & c. *Ex parte, il primo*,

7 *suprà eodem.* Rationem differentiæ assignat Innocent. *hic in princip.* & Host. *num.* 4. quia præscriptio est odiosa, & restringenda, l. *fin. C. de annal. except.* c. *Vigilanti*, §. 1. *suprà de præscript.* Privile-
8 gium verò favorabile, & ampliandum, ut notatur in d. c. *Tua*, & d. c. *Ex parte.* Sed hæc ratio non videtur procedere; quia & privilegium in præjudicium tertii, & juris communis debet strictè interpretari, c. *Relatum, suprà de præben.* c. *Archidiaconum Florentinum*, 85. *dist.* glos. *ult* & Doctores in c. *Olim, infrà de verb. signif.* Oldrad. *consf.* 268. *quæstio est, n.* 1. *vers. Sed in contrarium.* Privilegium autem super decimis absque dubio tollit jus tertii, id est, parochialis Ecclesiæ, & vulgare jus commune, ut hic patet apertè in vers. *Cum decimarum perceptio.* Neque obstat d. c. *Ex parte, suprà eod.* quoniã ut hic observat Abb. Antiq. *circa fin. vers. Ad illam*, ibi (Fuit privilegium, per quod ille Abbas juri communi fuit restitutus contra consuetudinem.) Undè illud tanquam beneficium largè debuit interpretari, etiam in præjudicium juris alterius, quàm concedentis. Sed hoc casu privilegium & tertio, & juri communi præjudicat, ut prædixi.
9 Dic igitur privilegium super decimis ideò comprehendere etiam novalia, quia verbum, *decimarum*, generaliter prolatum ex proprietate vocabuli includit decimas tam præsentis temporis, quàm futuri, arg. l. *Si servitus ff. de servit. urban. prædior.* l. *fin. C quæ res pignor. obligar. poss.* c. *Si Romanorum*, 19. *dist.* & tenet hic glos. *penult.* Et in privilegiis etiam contra tertium sit lata interpretatio quatenus requirit verborum proprietas; quia hæc non est extensio, sed comprehensio, ut benè declarat Decius *consf.* 113. *Viso tenore, n.* 6. & dixi in prædicta Decretali *Olim, n.* 23. *de verb signif.* Unde si quis concedat alicui omnem decimationem, quam habet in certo loco, intelligitur ei concedere etiam futuram decimationem novalium, quæ ibi emergunt de novo, ut post Hug notat Archid. in c. *Cognovimus, n.* 3. 12. *q.* 2. & Collectar. *hic n.* 3. At præscriptio decimarum innititur possessioni, sine qua præscriptio non procedit, c. *Sine possessione. de reg. jur. lib.* 6. & quia præscribens non possedit decima s prædiorum, quæ facta sunt novalia; idcirco ad illas non fit extensio, c. *Commissum, suprà eod.* & infrà c. *Proxim.* & c. *Cum olim, in fin. de præscript.* quia tantum præscriptum, quantum possessum, l. *Quod meo*, §. *fin. ff. de acquir. possess.* & l. 1. §. *Si quis hoc interdicto ff. de itin. actuq. privato.* Hæc in effectu est mens glossæ nostræ in ver. *Novalium*, & consentiunt Abb. Antiq. *circa medium, vers. Item in hac decretali*, & Cardin. *in* 4. *notab.* & *in* 2. *oppos.* & Rebuff. *in tract. de decim. n.* 9. Archil. *decis.* 3 *circ fin. de decimis*, & Seraphin. *decis.* 802. *n.*
10 6. & *decis.* 1404. *n.* 2. Quod benè nota. Et quod dictum est de præscriptione, idem intellige de consuetudine secundum Hostiens. quia licèt aliàs consuetudo sit favorabilis, & extendenda, ut leg. & not. in l. 1. C. *Quæ sit longa consuetudo*, & in l. *De quibus, ff. de legib.* hoc tamen est verum in materia non multum præjudiciali; aliàs secus, ut hic secundum Collectar. *n.* 1. & 2.

11 Cæterùm in hac materia extensionis juris decimandi, quæ est valdè difficilis, Antonius de Butr. *hic nu.* 4. *vers. Pro solutione*, ponit notabilem theoricam pro conciliatione trium jurium, quæ videntur invicem adversari, videlicet hujus c. & cap. *Ex parte, suprà eod.* & *infrà* c. *Cum in tua.* Nam quan-

quandoque agitur, an stricta dispositio relata ad
jus decimarum extendi debeat ad speciem sub
eod. genere, & ad rem, & ad materiam eamdem;
12 & tunc fit extensio, maximè quando species, ad
quam fit extensio, est inferioris gradûs. Et hic est
casus in d.c. *Cùm in tua*, & ibi notant Butr. *num.*
2. & Abb. *nu* 3. Seraph. *decis.* 1203. *n.* 2. nam ibi est
eadem materia, quia idem fundus; & idem ge-
nus, quia minutæ, & grossæ sunt de genere deci-
marum, & minutæ sunt inferioris gradûs; unde
non mirum si fiat extensio. Causa extensionis est,
quia hic datur coorigutum, seu potius identitas
generis & subjecti, quo casu admittitur extensio
etiam in possessione, & consequenter in præscri-
ptione. Ad hoc textus optimus in l. 3. *in princ. ff.*
de acquir. possess. ubi est expressum, ad possessionem
fundi acquirendam non requiri ut aliquis omnes
glebas circumambulet, sed sufficere quamlibet
13 partem ejus fundi introire. Qua ratione existens
in quasi possessione decimandi fructus unius fun-
di, ex quo solum frumentum antea colligebatur,
dicitur etiam esse in quasi possessione decimandi
milium, quod postea loco frumenti fuit satum, ut
firmant Host. Jo. Andr. Butr. & Card. in c. *Cum in*
tua, infrà eod. Covar. dicens hanc esse communem
opinionem, *practicar. quæstionum* c. 37. *n.* 5. & alij,
quos refert, & sequitur Rot. *dec.* 17. *n.* 10. *par.* 2.
14 *divers.* Et ex hoc primo membro distinctioois no-
tabiliter infero, ut si quis probet se præscripsisse
decimas hoc modo, videlicet quia aliquid perce-
pit de pascuis, piscarijs vallium, vel arundineto,
aut nemore, si ea loca ad culturam redigantur, ita
ut ibi insurgant novalia, obtinere debeat etiam
de novalibus per supradictam theoricam Ant. de
Butr. quia idem subjectum, seu fundus, & idem
genus decimatum; & ita in terminis decidit Jo.
Andr. *nu.* 5. Paris. *cons.* 73. *Licet jus commune, col.* 2.
n. 17. *vol.* 4. Ruin. *cons.* 163. *Iesu Christi*, & c. *Sicut*
aliàs, n. 15. *vol.* 5. & Rebuff. *in prææallegato tract. de*
15 *decim. q.* 1. *n.* 22. Hinc etiam infero, ut si Clericus
nomine Ecclesiæ suæ præscripserit decimas ex a-
gro pro parte culto, si ager pro alia parte fiat no-
valis, etiam de novalibus habebit decimas; quia
præscriptio partis indivisibilis ad totum exten-
ditur ratione individui, arg. c. *Cognovimus*, 12. *q.* 2.
& c. *Cum in tua, infrà eod.* & sic agitur de eod. fun-
do, & de decima ejusdem generis; & ita ex fa-
cto respondit Abbas *cons.* 71. *Casus talis, Quidam*
Clericus, lib. 2. & sequitur Rebuff. *d. q.* 14. *num.* 20.
Quandoque verò agitur an dispositio stricta fun-
data super decimis extendi debeat ad speciem
diversam fructuum, & diversam materiam, sive
subjectum; & tunc non fit extensio, ut est casus
hic, & in c. *Tua, suprà eod.* nam præscriptio de de-
cimis unitur in parochia, & non extenditur ad
novalia; quia novalia differunt ab alijs, & sic est
diversa species in se. Item fundus, ex quo perci-
piuntur novalia, diversus est ab alijs fundis, ex
quibus percipiuntur decimæ antiquæ, & pro-
pterea non fit extensio, & ex hoc habes clarum
intellectum hujus cap. Nam in parochia, in qua
decimæ hic fuerunt præscriptæ, sita erant prædia,
ex quibus præscribens nihil perceperat, quia
nondum erant culta; sed postmodum redacta ad
cultum facta fuerunt novalia. Deciditur hic, ut
decimæ de illis novalibus non debeantur præscri-
benti; & hoc ideo, quia cùm fundus, & subjectum
sit diversum, in hac materia stricta non est locus
extensioni. Fallit hoc, si ratio dispositionis, &
proprietas verborum aliud suadeant, ut in cap.
Ex parte, il primo, suprà eod. sequitur hanc theori-
cam, licèt minus perfectè illam referat Joan. de
Anan. *hic n.* 7.
16 In glossa secunda examinanda est utilis, & quo-
tidiana materia, videlicet, An perceptio decima-
rum spectet ad Episcopum, an verò ad Ecclesiam
baptismalem, vel potius ad parochialem. Articu-
lus est difficilis, quia quædam jura tribuunt de-
cimas Baptismali, seu Plebi, ut c. *De decimis*, ibi,
Plebibus tantum, ubi sacrosancta baptismata dantur, &
c. *Statuimus*, 16. *q.* 1. Quædam Parochiali, ut hîc pa-
tet; quædam verò Cathedrali, vel in totum, ut in
c. *Dudum, infrà eod.* & *suprà* in c. *Quoniam, in fin.* vel
saltem in aliqua parte ipsarum, ut in c. *Conqueren-*
te, suprà de offic. Ordinar. & in d. c. *Quoniam*. Glossa
conciliat hæc jura, sed minus benè, secundùm
Host. *nu.* 3. & communiter scribentes. Unde pro
solutione duo sunt investiganda. Primum, quid
juris sit quando Episcopus in perceptione deci-
marum concurrit cum parochiali, vel baptisma-
li. Secundum, quid juris sit quando Baptismalis
ipsa concurrit cum Parochiali.
17 Primò igitur QUÆRO, quando Episcopus
concurrit cum Ecclesia Parochiali, vel Bapti-
smali, quis fundet intentionem super decimis
percipiendis.
18 Ut veritas clarius appareat, excludendi sunt
primò casus non dubij. Et quidem primus casus
indubitabilis est ubi apparet de consuetudine;
illa enim servari debet, quia in transferendo jus
decimæ de una in aliam ecclesiam, plurimum va-
let consuetudo, ut c. *In aliquibus*, c. *Dudum*, c. *Cum*
in tua, infrà eod. & suprà c. *Ad Apostolica*, & c. *Cum*
sint, ubi Abb. *num.* 6. & communiter DD. Butr.
hic n. 8. Achil. *decis.* 3. *de decim.* Puteus *decis.* 154.
n. 6. *& seqq. lib.* 5. Seraphin. *decis.* 802. *n.* 3. Rota
19 *decis.* 333. *n.* 4. *par.* 5. *Recent.* Secundus casus non
dubius est, ubi constat de compositione, seu
transactione: nam in talibus compositio fieri non
potest, ut, c. *Ex multiplici, suprà eod.* & notat Butr.
d. n. 8. plenè Domini de Rota *dec.* 218. *n.* 3. *&* 4.
par. 7. *Recent.* ubi decidunt super decimis licere
inter personas ecclesiasticas pacisci pro bono pa-
cis, etiam sine beneplacito Apostolico, per text.
in c. 1. & c. *fin. de pact. lib.* 6. ubi DD. communiter
in d. c. *Ex multiplici*, & in c. 2. *De transact.* est enim
speciale, ut pacta & conventiones initæ cum Re-
ctoribus parochialium ecclesiarum super rebus
ad parochialitatem pertinentibus subsistant, &
afficiant successores, licèt neque à superioribus,
neque à Sede Apostolica sint roborata, ut notant
Anchar. in d. c. *fin. n.* 1. & *in* 3. *not.* & ibi etiam
Franciscus præsertim *num.* 2. quos sequitur Rota
ubi suprà. Tertius casus indubius est, ubi de aliquo
privilegio apparet: nam & illud servandum est,
ut c. *Ex transmissa*, & cap. *A nobis, suprà eod.* Quartus
casus itidem indubius, ubi constat de speciali
præscriptione, ut cap. *Cum in tua, infrà eod.* cap. *De*
quarta, de præscript. & constat ex dictis *suprà in* 1.
not. & pro his casibus facit littera hujus cap. in
illis verbis: Rationabilis causa ostendatur, quæ
à gloss. Innoc. & Doctoribus exponuntur, scilicet
privilegium, transactio, vel specialis præscriptio
in singulis agris.
20 Sed cessante omni jure speciali, & reducendo
materiam ad jus commune, refert an agatur de

decimis personalibus, an verò de prædialibus. Personales decimas clarum est pertinere ad Ecclesiam illam, ubi quis audit divina, & percipit ecclesiastica Sacramenta, sive illa sit Cathedralis, sive Plebs, sive parochialis, ut c. *Quæsti.* juncta glos. *ult.* 16. *q.* 1. c. *Ad Apostolica, supra eod.* & c. *fin. infrà de Paroch.* & in hoc conveniunt omnes, ut hic testatur Abb. *n.* 16. *vers. Nam aut quæritur.*

21 In decimis verò prædialibus, ad quas reducitur tota difficultas, glossa 2. facit duas conclusiones. Prima conclusio est, Ecclesia parochialis de jure communi fundat intentionem in perceptione decimarum prædialium ex fructibus qui colliguntur infra limites parochiæ suæ. Hæc conclusio habetur expressè in hac decretali in illis verbis, (Cùm perceptio decimarum ad parochiales Ecclesias de jure communi pertineat,) & in cap. *Cum in tua, infrà eod.* ibi. (alioquin parochialibus exolvantur, ad quas de jure communi spectat perceptio decimarum) Et ita hic firmant glos. præalleg. Hostiens. *num.* 1. Butr. *in* 1. *not.* Card *in* 3. Anchar. *in* 2. & cæteri omnes, Imol. in c. *fin. post princ. ut lit. pendent.* & alij apud Rebuff. *in tract. de decim q.* 7. *n.* 5. eamque passim servat Rota, ut in pluribus decisionibus relatis à Cardinal. Seraph. *decis.* 802. *n.* 1. in quibus Rota firmavit parochialem Ecclesiam fundare intentionem super decimis etiam contra Episcopum.

22 Et procedit hæc conclusio etiamsi Ecclesia sit baptismalis; nam & ipsa in sua parochia est parochialis, & ideo fundat intentionem de jure communi super decimis prædiorum infra suos limites èxistentium, juxta textum hic, & habetur expressè in cap. *De decimis,* & in cap. *Statuimus.* 16. *q.* 1. ubi enim baptismalis, vel parochialis seorsim considerantur, utraque fundata est in perceptione decimarum prædialium infra suos limites, & hoc planum. Quòd si baptismalis habeat sub se capellam, seu parochialem; & inter baptismalem, & parochialem sit controversia super decimis prædiorum existentium in limitibus parochialis; tunc succedit difficultas inferiùs examinanda in 2. quæst principali.

23 Secunda conclusio glossæ est. Ex decimis prædialibus non debet Episcopus habere aliquam portionem, allegat c. *Quoniam, suprà eod.* & *infrà* c. *Dudum.* Hæc conclusio à Doctoribus communiter reprobatur. Undè dic Episcopum de jure communi nec prorsus excludi à perceptione decimarum prædialium, ut malè putavit glossa nostra; nec fundare intentionem super omnibus decimis, sed tantummodo super quarta decimarum totius Episcopatûs: textus est clarus in c. *Conquerente, suprà de offic. Ordinar.* ubi inter jura Episcopalia recensetur in specie quarta decimationum, & in c. *Quoniam,* ibi, *decimas earum suâ parte retentâ, suprà eod.* Ad idem, c. *De quarta, de præscript.* cap. *Officij,* & cap. *Requisiti,* §. *Secus,* & cap. *fin. de testam.* & c. *De his, de sepulturis,* & secundùm hoc intelligi potest textus in c. *Dudum, infrà eod.* ubi Episcopus fundat intentionem super decimis, id est, in quarta canonica, secundùm Hostiens. & DD communiter, & sic utrumque verum est & quod ibi, & quod hic dicitur: nam Episcopus fundat intentionem in sua canonica, ut ibi, & Parochus super reliquis decimis, ut hic, & in d. cap. *Quoniam suprà eod.* Quare huic sententiæ adhæserunt in summa hujus tituli Goffred. §. 2. & Hostiens. §. *Cui danda*, & in d, cap. *Conquerente, de offic. Ordinarij,* idem Hostiens. *num.* 15. Jo. Andr. *ad fin.* Butr. *n.* 44. Cardin. in 11. *notab.* & *in* 4 *oppos.* Anchar. *in* 5. *oppos n.* 8. & *sub n.* 27. Abb. *n.* 2. *prope fin.* & *n.* 6. *circa medium,* Archid. in c. *De his, n.* 1. 10. *q.* 1. Bald. Butr. Card. Imol. Anchar. & Abb. in d. c. *De quarta, suprà de præscript.* omnes in 1. *notab.* & hic firmant Hostiens. *nu.* 1. Jo. Andr. *n.* 44. *vers. Dicit hic, Host.* Butr. *num.* 8. & Abb *n.* 7. *ad fin* Quibus authoritatibus Rota *decis.* 31. *n.* 5. *p* 2. *diversor.* firmavit hanc opinionem esse communem omnium ferè DD. eamdem sequuta est *decis.* 402. *n.* 1. *p* 2. & *decis.* 64. *n.* 1. *par.* 5. *Recent.* Quinimo ita fuisse solemniter pronunciatum pro Episcopo Sistaricen. qui suam canonicam portionem petebat ab Hospitalarijs S Joannis Hierosolymitani, quæstione plenè disputatâ, & examinatâ coram Innoc. IV. testatur hic Host. *n.* 1. *vers. Sed Goffredus.* & quamvis nonnulli putaverint quartam decimarum deberi Episcopo ex consuetudine, non autem de jure communi ut glos. in d. c. *Conquerente, in ver. Decimationum,* & Innoc. *ibi n.* 4. Hæc tamen opinio est contra jura suprà citata, ideoque à Doctoribus communiter reprobatur teste Seraphin. *dec.* 1449. *n.* 4.

24 Procedit autem hæc conclusio etiamsi Episcopus concurrat cum Ecclesia baptismali; quia cùm baptismalis fundata sit super decimis prædiorum existentium in sua parochia, utique de decimis ab ea perceptis Episcopus debet habere suam quartam. Et hoc dicunt tenendum Host. *loco cit.* & Joan Andr. *num.* 4. Quòd agatur de decimis prædiorum existentium in limitibus parochialis fundatæ in parochia baptismali; tunc quamvis valdè sit controversum, an Ecclesia matrix, vel parochialis fundet intentionem super decimis novæ parochiæ, quòd latè examinabitur infrà in 2. quæst.: tamen ad quamcumque Ecclesiam pertineant decimæ, semper verum est de illis Episcopum percipere debere suam canonicam portionem, & hoc similiter planum.

25 Limita primò conclusionem ut suprà firmatam, qua dictum est Episcopum non fundare intentionem super omnibus decimis, sed tantummodo super quarta decimarum, ut non procedat quoad illam petitionem faciendam nomine parochialium Ecclesiarum: nam quoad hoc fundat intentionem de jure communi super decimis in totum, ut hic tenet Host. *n:* 1. *ad fin. vers. Quin-*
26 *imo,* per tex. in c. *fine. suprà de success. ab intest.* Sed an hoc sit verum, & quomodo sit intelligendum, scripsi plenè in c. *Quoniam, n.* 23. *suprà eod.* ubi etiam latè examinavi an, & quibus casibus Episcopus possit petere suam quartam canonicam immediatè à parochianis; & an per viam actionis, an verò per judicis officium nobile, *à n.* 13. *usque in fin.* ubi videas, quia articulus est satis implexus, & à Doctoribus controversus.

27 Limita secundò suprad. conclusionem, ut locum non habeat quando cathedralis Ecclesia est etiam parochialis, & habet certam, & limitatam parochiam: tunc enim Episcopus fundatam habet intentionem de jure communi super perceptione decimarum in totum infra limites parochiæ suæ, & vincit omnes Ecclesias, sive sint baptismales, sive parochiales, & in hoc casu potest intelligi textus in d. cap. *Dudum, infrà eodem,* & de his decimis Episcopus tenetur facere

qua

quatuor partes, ut cap. *Vobis*, cap. *Vulterana*, & c. *Quatuor*, 12. q. 2. & ita tenet glos. 2. *hic post medium*, ibi, *& illa dudum*, Butr. n. 8. *vers: Cessantibus autem*, & Abb. *num:* 7. idem tenet glos. *ult.* in cap. *Quæsiti*, 16. *quæst:* 1.

28 Limita tertiò eandem conclusionem, ut non procedat quando decimæ non sunt in parochia alicujus Ecclesiæ, veluti si prædia sint multum distantia, & non inclusa in limitibus alicujus parochiæ, & sic ad nullum Parochum spectant: nam & tunc Episcopus absque dubio fundat intentionem super perceptione decimarum in totum; quia censentur esse sub illius parochia, & hic propriè est casus, cap. *Quoniam*, *suprà eodem*, secundùm intellectum, quem ponit hic glos: 2 *post med:* ibi. *vel illa decimæ*. quem quidem intellectum approbant inter DD. in d. cap. *Quoniam*, & hic Anton. de Butr. *d. n.* 8. *vers: Si autem non sunt prædia*, & Abb. *d. n.* 7. *vers: Aut hæc decima*.

29 Limita quartò eandem conclusionem ubi parochiæ non essent distinctæ, ut in decreto Concilij Trid. c. 13. *vers: In iis quoque civitatibus*, *sess:* 24. nam & eo casu Episcopus percipere deberet omnes decimas prædiales, quemadmodum olim percipiebat ante distinctionem parochiarum, non tamen deberet illas sibi retinere, sed inter clericos pro cujusque meritis dispensare, ut est text. notabilis in c. 1. 16. q. 7. & tenet Abb. *d. n.* 7. *vers: Id: in intellig.*, & Put. *decis:* 371. *n.* 6. *lib:* 1.

30 Limita quintò supradictam conclusionem, ut locum non habeat, si in tota diœcesi non reperiretur alia parochia, nisi cathedralis; quia tunc absque dubio Episcopus fundaret intentionem in totum super perceptione decimarum totius diœcesis, ut patet in d. cap: 1. §. *Has verò decimas*, & notat Butrius *eod: n.* 8. *vers: Idem & fortius*, & Abb. *num:* 7. & sæpius firmavit Rota, ut refertur *in decis:* 22. *n.* 1. *par:* 7. *Recent*.

31 Secundò QUÆRO, Posito Trid. Concilij decreto *c.* 4. *sess:* 21. quis fundet intentionem super decimis in parochia noviter erecta intra fines alterius parochiæ juxta formam cap. *Ad audientiam*, *il primò*, *infrà de Eccles: ædific:* an scilicet Plebs, seu Ecclesia Matrix; an vero Capella, seu Parochialis noviter ædificata infra Plebanatum.

Hæc est quæstio quotidiana, & valdè difficilis, in qua variè fuerunt antiquorum opiniones super interpretatione illius decretalis, *Ad audientiam*.

32 Prima opinio fuit glossæ Bernardi ibidem in ver. *Obventiones*, ubi putavit decimas non deberi Ecclesiæ noviter constructæ, sed Ecclesiæ Matrici, quæ fundat intentionem de jure communi super decimis percipiendis, ut c. *Cum in tua*, *infrà eodem*, & ad illud cap. *Ad audientiam*, quod præcipit assignari obventiones Sacerdoti in nova Ecclesia instituendo, dat duos intellectus. Primus est, quòd Papa ibi sub nomine obventionum non intellexit de decimis prædialibus, sed de aliis obventionibus, videlicet de oblationibus, de decimis personalibus, quæ dantur diebus, quibus parochiani accedunt ad Ecclesiam de mortuariis, & consimilibus: nam si de illis intellexisset, utique expressisset, sicut expressit de obventionibus, arg. cap. *Ad audientiam suprà eod.* Secundus intellectus est, quòd quatenus verbum, obventiones, includat etiã decimas prædiales, tamen Papa illud fecit ibi de plenitudine potestatis propter periculum animarum, & quia Rectori antiquo remanebant sufficientes redditus ad sustentationem. Sed Episcopus absque mandato Papæ non potest decimas novo Parocho assignare, nisi de consensu Rectoris Ecclesiæ antiquæ; quia non potest jura unius Ecclesiæ dare alteri, c. 1. *suprà de reb: Eccles: non alien.* & arg. c. *Constitutum*, §. *Sicut duo*, 16. q. 1. Eamdem opinionem tenet, & pluribus confirmat Hugo in c. *Ecclesia*, 16. q. 1. ut ibi notatur in glos. *un.* & Innoc. in c. *Ad Apostolica*, *suprà eod.* & Raym. *in summ. titul. de Decim. part.* 3. *vers. Item aliquis*.

33 Secunda opinio fuit Jo. Andr. *in addit. ad Speculat. in tit. de Decim. litterá D. in ver. Unica*, ubi plenè examinat hanc quæstionem, & post multa in effectu sic distinguit. Aut Ecclesia baptismalis erecta fuit post parochialem, ita ut parochialem comprehendat ut capellam; & tunc clarum est parochiali Ecclesiæ deberi suas antiquas decimas reales ad eum modum, quo primitus ei competebant; quia constructio nova Ecclesiæ baptismalis intelligi debet sine præjudicio parochialis: allegat jura, quæ hoc probant in sui ratione, videlicet c. *Si quis laicus*, c. *Quicunque*, c. *De decimis*, & c. *Statuimus*, 16. q. 1. & in hoc primo membro consentiunt Butr. Cardin, & Abb. Aut vice versâ parochialis Ecclesia erecta fuit post baptismalem, seu plebem, & infra limites plebanatûs; & tunc Jo. Andr. concludit decimas deberi Matrici Ecclesiæ, seu plebi: & hoc intelligit de decimis prædialibus: nam personales debentur capellæ: allegat jura, quæ dicunt expressè decimas non esse subtrahendas antiquis Ecclesiis, & plebibus, ut dentur capellis in illarum parochia ædificatis, videlicet c. *Ecclesia*, d. c. *Quicunque*, c. *De decimis*, & c. *Statuimus*, 13. q. 1. & c. *Decimas*, 16. q. 1. aliàs est *vers: Sub secundo*, §. *Et videtur casus*, in c. *Ex transmissa*, cum sua glossa in ver: *Decimas*, *suprà de præscript*. Et pro hac opinione, quam, ut ipse ait, approbat consuetudo, facit vitatio enormis præjudicii, quod pateretur ecclesia baptismalis, si præter decimas personales, & oblationes, quas perdidit ob erectionem novæ parochiæ, amitteret etiam

34 prædiales contra canones suprà inductos: cùm præsertim baptismalis adhuc sit parochialis totius plebanatûs ratione administrationis Baptis-

35 mi, quod est fundamentum omnium Sacramentorum, cap. *fin. de Presbyter. non baptiz.* Quo respectu etiam nuncupatur Matrix, quia sicut mater generat, ita hæc baptizando regenerat. ut notatur in Clem. 1. *circa med: in glos: in ver: Matricem*, *de sent: excomm.* Atque ita in hoc secundo membro Joan. Andr. concordat cum primâ opinione

36 Hugonis, & Bernardi. Sed postea limitat suam conclusionem dupliciter: primò scilicet, si consuetudo habeat ut decimæ debeantur parochiali noviter erectæ: secundò, si Episcopus in limine erectionis, cùm aliter animabus provideri non posset, illas parochiali Ecclesiæ assignaverit de sui Capituli consensu; & in hoc discrepat à prima opinione Bernardi, qui putavit Episcopum hoc non posse absque speciali commissione Papæ, nisi de consensu Rectoris majoris Ecclesiæ.

37 Tertia opinio fuit in d. c. *Ad audientiam*, *il primo*, *de Eccles. ædific. in glos. in ver. Proventus*, qui tenuit novæ Ecclesiæ non deberi nisi proventus spirituales, quos Ecclesia Matrix habebat in ea villa, ubi nova Parochia fuit constituta: Non enim credimus, inquit, quòd ei dare deberet cam-

campos, vel alia bona, quæ haberet in ipsa villa,
& cum eo transit *ibi* Abb. Antiq. *num. 1. in eod. ver.*
Non tamen aperit Innoc. an sub nomine proven-
tuum spiritualium intellexerit de decimis, nec-
ne. Et nihilominus illius opinionem refellit *ibid.*
38 Host. *n. 2. in ver. Obventiones*, quia Episcopus Ordi-
nator est non solùm spiritualium, sed etiam tem-
poralium ad Ecclesiam pertinentium, cap. 1. 2. *&*
3. & per totam, 10. q. 1. Unde si veniat periculum
animarum, debet præponere spiritualia tempo-
ralibus. arg. cap. *Præcipimus, 12. q. 1.* cum aliis per
eum allegatis, & cum Host. consentiunt illic Jo.
Andr. *n. 2. in ver. Proventus*, Butr. *n. 8.* Cardin. *n. 5.*
in prima quæstione, & Abb. *n. 7.*

39 Quarta opinio fuit Goffredi *in summa hac tit. §.*
2. asserentis decimas prædiales deberi Parochia-
li, intra cujus fines prædia sita sunt: personales
verò dividendas esse inter baptismalem, & illam,
in qua Parochiani audiunt Divina, pro qua facit
quod scripsit Jo. Andr. in cap. *De his, super gloss. a. de*
Sepult. & quod dicam infrà *n. 35.*

Quinta opinio, quæ aliquantulum accedit ad
præcedentem, fuit Hostien. *in summa eod. tit. §. Cui*
danda, in princ. qui cens. personales dandas esse
parochiali, seu baptismali, id est ubi audiuntur Di-
vina, & percipiuntur Sacramenta, per cap. *Quia,*
16. q. 1. Prædiales verò Parochiæ prædiorum, ut
cap. *Quoniam, supra eod.* & cap. *fin. de parochiis*, nisi
aliud habeat consuetodo, cap. *Cùm sint, supra eod.*

40 Sexta demum opinio fuit Jo. Calder. filii ado-
ptivi Jo. Andr. qui reprobata hic patris opinione,
arbitratus est decimas prædiorũ novæ Parochiæ
deberi Ecclesiæ parochiali noviter constructæ,
etiamsi eas Episcopus illi non assignaverit; quia
de jure communi eò ipso quòd Ecclesia habet li-
mitatam parochiam, debentur illi reditus spiri-
tuales provenientes ex prædiis intra parochiam
inclusis, ut in cap. *Pastoralis, suprà de his quæ fiunt à*
Prælat. Et hanc rationem dicit esse inconvincibi-
lem Abb. in d. cap. *Ad audientiam, n. 14. vers. Et potest*
allegari, infrà de Eccles. ædifican. Cui opinioni valde
41 etiam suffragatur littera illius Decretalis, *Ad au-*
dientiam, in verb. Obventiones: nam decimæ veni-
unt appellatione oblationum, ut cap. *Cùm inter, de*
verb. signif. Ergo fortius veniunt appellatione ob-
ventionum, quod est verbum magis generale.
Sed obventiones debentur Sacerdoti novæ pa-
rochiali præficiendo, ut est textus in d. c. *Ad audi-*
entiam, ibi, Obventiones Ecclesiasticas percepturum.
Ergo illi debentur & decimæ. Eamdem o-
pinionem tenuit glossa *in summa 13. q. 1.* & ibi et-
iam Archid. dicens de hoc esse casum in cap. *Ad*
decimas, de restitut. spoliat. Paul. Zenzelin. & Lau-
dun. in Clem. 1. *de decim.* Collectar. in cap. *Quo-*
niam, n. 1. supra eod. Anchar. inter cons. Calderini
in tit. de decim cons. 2. Et pro hac parte post proli-
xam disputationem concludit *hic* Butr. *col. ult.*
vers. Mihi videtur sic concludendum, & Cardin. *in 2.*
quæst. nisi tamen Ecclesia esset parochialis certo-
rum Parochianorum sine limitibus; quia tunc
planum putat decimas prædiales deberi Eccle-
siæ matrici, quia ad hoc Parochia remanet ma-
trix, secundùm eum: quam limitationem ante
eum posuit & Collectarius *loco cit.* sequitur Abb.
hic n. 8. col. ult. post medium, dicens, hanc opinio-
nem tenere communiter moderniores. Pro qua
etiam ipse in facti contingentia consuluit, ut i-
demmet testatur in d. cap. *Ad audientiam, n. 14. de*
Eccles. ædific. habetur illius cons. *lib. 1. cons. 58.* inci-
pien. *In quæstione quæ vertitur, per totum.* Et ad jura
per Jo. Andr. inducta, quæ dicunt novas Capellas
nõ esse construendas in præjudicium baptismalis
nec decimas esse subtrahendas plebibus ut dẽtur
Capellis, respondent Butr. & Abb. non habere
locum quando ad erectionem, & subtractionem
hujusmodi proceditur ex justa, & necessaria cau-
sa, vel illa jura secundùm Calder. loquuntur de
Capellis non habentibus aliam parochiam sub
se, quod etiam dixit Butr. in cap. *Ex transmissa, n. 7*
suprà de præscript. Demum hanc sententiam mul-
toties probarunt Domini de Rota, videlicet in
Comen. decimarum 28. Junii 1602. *& 27. Novembris*
1606. coram Cardinali Sacrato, item *in Conchen.*
decimar. de Cortecon. 11. Maii 1615. coram Pirova-
no, & in *Mediolanen. decimarum S. Juliani 16. Jannar.*
1613. coram Card. Pamphil. Ac demum in *Medio-*
lan. decimarum de Carlatio, 18. Martii 1616. coram
Mart. Andr.

42 Ex his vides quanta sit in hoc articulo senten-
tiarum varietas: unde vix aliquid certi firmari
posset si quæstio dirimenda esset ex jure commu-
43 ni. Verùm hodie totam hanc controversiam non
obscurè dissolvit jus novissimum Concilii Trid.
in *c. 4. sess. 21.* (Statuit (enim) ut in omnibus Ec-
clesiis parochialibus, vel baptismalibus possint
Episcopi ex causis ibi expressis novas Parochias
erigere etiam invitis Rectoribus: & mox subdit:
Illis autem Sacerdotibus, qui de novo erunt Ec-
clesiis noviter erectis præficiendi, competens as-
signetur portio arbitrio Episcopi ex fructibus ad
Ecclesiam matricem quomodocumque pertinen-
tibus.) Hæc ibi. Expendenda sunt singula verba
cum mysterio apposita ad summovendas anti-
quas Doctorum altercationes. Primò enim in il-
lis verbis, (Possint Episcopi etiam invitis Recto-
ribus) correxit primam opinionem Bernardi, &
Hugonis, qui putabant Episcopum sine speciali
commissione Papæ non posse novas Parochias e-
rigere, & Sacerdotibus ibi instituendis obventio-
nes assignare absque consensu Rectoris Ecclesiæ
antiquæ, ut dictum est suprà *n. 42.* Jam enim ex
Concilio Episcopus potestatem habet ut suprà e-
rigendi, & assignandi etiam invitis Rectoribus.
44 Deinde in verbis (ex fructibus ad Ecclesiam ma-
tricẽ quomodocumq; pertinentibus) correxit o-
pinionem Hugonis, & Bern. dum dixerunt Epi-
scopum non posse auferre decimas Ecclesiæ ma-
trici, & illas dare Ecclesiæ noviter erectæ: nam
45 ex Concilio potest Episcopus novæ Ecclesiæ assi-
gnare fructus ad Ecclesiam matricẽ pertinentes;
& sic etiam decimas, quæ veniunt fructuum ap-
pellatione, c. *Nuncios.* & c. *Ex parte, el secondo supra*
eod. cum simil. præsertim cùm Conciliũ adjecerit
adverbium illud universale, *quomodocumque*, quod
est valde prægnans, & extendit dispositionem et-
iam ad ea, quæ aliàs non fuissent inclusa, c. *Solita,*
& ibi Abb. *in ult. not. de major. & obed.* gloss. *fin. in ad-*
dit. marg. in l. *Cum pœna, ff de arbitr.* dixi in c. *Cùm*
venisset, n. 70. suprà de judic. Quam interpretatio-
nem jam pridem probavit S. Congregatio ejus-
dem Concilii Interpres, dum declaravit licere E-
piscopo assignare Sacerdotibus, qui erunt præfe-
cti novis Parochiis secundùm d. cap. 4. constitu-
tis competentem portionem arbitrio suo ex om-
nibus fructibus ad matricem pertinentibus, non
distinguendo magis decimas, quàm alia corpora

redituum ejus. Rursus in eisdem verbis, ex fructibus, &c. Concilium sustulit tertiam opinionem Innocentii, de qua suprà *n.37.* quatenus putavit novo Parocho dari non posse nisi proventus spirituales, & probavit opinionem Hostien. qui sensit dari posse etiam temporales urgente necessitate. Indubitatum est namque reditus, & proventus temporales venire appellatione fructuum, l.
46 *Frugem, ff. de verb signific.* cum similibus. Sed è converso videtur magis adhæsisse sententiæ Innocentii in eo, quod dixit, novo Parocho non posse dari campos: idem enim videtur & Concilium intellexisse, dum jussit portionem assignari ex fructibus, quorum appellatione non venit proprietas, seu fundus, sed quod ex fundo nascitur, & renascitur, ut in d.l. *Frugem*, notat gloss. *ult.* &
47 Abb. in cap. *Salubriter, infrà de usur.* Quod tamen videtur intelligendum respectu proprietatis, non autem respectu utilis dominii; quia cùm Episcopus ex Concilio possit assignare novo Parocho fructus alicujus fundi matricis Ecclesiæ, & hæc assignatio debeat esse perpetua, quia dos Ecclesiæ non potest constitui ad tempus, ut c. *Nemo, de consecrat. dist.* 1, & in Authen. *Ut nullus fabricet Oratorie domum, §. Si qui Ecclesias*; hinc necessariò sequitur,
48 ut facultatem habeat assignandi etiam fundum ipsum quoad dominium utile: hoc enim importat assignatio perpetua fructuum, vel ususfructus, ut est text. in l. 1. §. *Qui in perpetuum*, & ibi notatur, *ff. Si ager. vectigal, vel emphyteuticat. petat.* & tradit Paul. de Castr. *cons. 376. Licèt judex, col. 2. ante medium, vers. Ultimò probatur, lib. 1.* Et ita arbitror conciliari posse diffidentes opiniones Innoc. & Host. ut scilicet opinio Innocentii procedat respectu proprietatis, & dominii directi; opinio verò Hostiensis respectu utilis dominii. Ad hæc Concilium in illis verbis (Competens portio arbitrio Episcopi) apertè sustulit sextam opinionem Calder. & aliorum, qui putant parochiali noviter erectæ deberi proventus, & decimas omnes ad matricem pertinentes, ut dictum est suprà *n.* 40. nam Concilium noluit deberi omnes, sed competentem portionem secundùm arbitrium Episcopi. Simile in cap. *Exposuisti, in fin.* & in c. *Exstirpandæ. §. Qui verò, suprà de Præb.* & in c. *Pa-*
49 *storalis, de his, quæ fiunt à Prælat.* Ultimò in eadem clausula, (competens assignetur portio arbitrio Episcopi.) S. Synodus apertè approbavit secundam opinionem Jo. Andr. de qua suprà *n.33.* sentientis cessante Episcopi assignatione, decimas remanere Ecclesiæ baptismali, seu plebi: & improbavit ultimam opinionem Jo. Calderini, & sequacium, qui existimarunt decimas prædiales transire ipso jure ad Ecclesiam noviter constructam. Etenim unumquodque verbum prædictæ clausulæ excludit transitum ipso jure; & primò huc spectat verbum illud, *assignetur*, quod est verbum facti, & requirit hominis ministerium, ut in d.c. *Exposuisti*, & d. §. *Qui verò*, l. *Si quid §. fin. ff. de legat. 3.* & l. 1. §. *fin ff. naut. caupon. stabular.* & tradunt Alciat. Parergon. *lib. 1. c. 88.* Paris. *cons. 53. n. 6. vol. 3.* & Decius *cons. 640. n. 6.* Si enim portio est assignanda ab Episcopo: ergo non transit ipso jure. Idemque colligitur ex illis verbis, *competens portio*: nam Concilium noluit, ut nova Ecclesia fundaret intentionem super omnibus decimis prædiorum intra suos limites existentium, juxta textum in cap. *Pastoralis, suprà de his, quæ fiunt à Prælat.* Sed ut illi congrua tantùm portio assignaretur ab Episcopo, quippe ante ejus declarationem ignoratur quæ portio sit competens; & consequenter non potest ipso jure in Ecclesiam transire, cùm præsertim portionis appellatione veniat pars, & non totum, l. *nomen filiarum, §. Portionis, ff. de ver. signif.* & ibi notat Rebuff.
50 Et confirmatur ex verbis, *arbitrio Episcopi*, quia repugnant ut decimæ omnes transeant in Ecclesiam ipso jure absque facto hominis, & competens portio dumtaxat assignetur ab Episcopo pro
51 ejus arbitrio. In his enim quæ sunt determinata à jure arbitrium non intrat, ut l. 1. §. *Ait Prætor. ff. de jur. deliber.* l. *Mora, ff. de probat.* cap. *fin. suprà de transact.* Text. optimus in c. *De causis, 9. illic, de offic. delegat.* cum concordant, de quibus ibi per Host. *n. 9. vers. In istu enim.* Atque ita non obstat quòd etsi aliquid inductum sit ipso jure, non tamen excludatur factum Superioris, c. *Cùm ad nostram*, & ibi glos. *in ver. Irritare, suprà de elect.* c. *Cùm secundùm, de hæret. lib. 6.* & tradit Tiraquellus in l. *Si unquam, in verb. Revertatur, n. 446. C. de revoc. donat.* Quoniam respondetur hoc verum esse in facto hominis, quod est in executione juris præexistentis, & ita loquitur Tiraquell. ait enim; (Licet in his, quæ ipso jure concessa sunt, non sit necesse adire judicem, potest tamen officium judicis, si de facto expedit, implorari. At Concilium non præcipit Episcopo, ut in assignatione purgationis exequatur jus præcedens, sed ut arbitretur quanta, & qualis esse debeat portio; & tunc demum illam assignet novo Parocho. Nam verba illa, *competens portio*, referuntur ad quantitatem; sequentia verò, *ex fructibus ad matricem quomodolibet pertinentibus*, referuntur ad qualitatem portionis per Episcopum assignandæ. Ergo nihil est quod possit executioni demandari antequam appareat ex declaratione Episcopi quota, & qualis sit hujusmodi portio: nam quod pendet non est pro eo quasi sit, dicit textus in l. *Is damnum, §. Quod pendet. ff. de regul. jur.* & notatur in cap. 2. *infrà de appellat.* & cùm sit in arbitrio Episcopi assignare portionem novo Parocho sive ex decimis, sive ex aliis fructibus ad matricem pertinentibus, quamdiu hoc arbitratus non fuerit, decimæ non debentur; quia potest contingere, ut non assignet decimas, sed alios reditus, & ratione incertitudinis, & ambiguitatis nihil debetur, ut l. *Duo sunt Titii, ff. de testam* & l. *Si ita fuerit, ff. de rebus dub.* facit textus in l. *Ita stipulatus, ff. de verb. oblig.* & in l. *Cùm potest, §. Generè, Cùm ibi notat, ff. de jur. dot.*

Non obstant decisiones Rotæ suprà in contrarium allegatæ, quoniam loquuntur in terminis juris communis: sequuntur enim opinionem Calderini uti magis communem, sed non advertunt ad Decretum Concilii. Item non obstat quod Concilium innovaverit cap. *Ad audientiam, el primo, infrà de Eccles. ædifican.* non autem illi derogaverit. Nam respondetur Concilium non derogasse prædictæ Decretali, sed Doctorum opinionibus. Præterea observandum est Concilium innovare d.c. *Ad audientiam*, in ea tantùm parte, in qua disponit de erectione novæ Parochiæ, non autem ubi agit de fructibus novo Rectori assignandis: quinimò ubi de fructibus agit, adversativè loquitur, ut in vers. *Illis autem Sacerdotibus*, pon-

de-

derando dictionem, *autem*, de cujus natura est adversari præcedentibus, ut notat Bart. in l. *Mariti*, §. *Eum autem*, *n.* 1. *ff. de adulter.* & in l. *Hoc amplius*, §. *De his autem*, *n.* 1. *ff. de damn. infect.*

Postremò eademmet Rota in prædicta causa Mediolanen. decimarum de Carlario propter verba Concilii de sua conclusione hæsitavit; ideoque rejecit causam ad S. Congregationem Cardinalium ejusdem Concilii interpretum, quæ anno 1617. me Secretario, partibus auditis, atque articulo accuratè discusso, de cens. decimas ad Ecclesiam matricem pertinentes non transire ipso jure in Parochialem Ecclesiam noviter erectam, sed remanere apud Ecclesiam matricem, nisi eas Episcopus novo Parocho ad præscriptum Concilii assignaverit.

52 Nunc declara notabiliter conclusionem ut suprà firmatam, ut vendicet sibi locum in decimis prædialibus tantùm, in quibus terminis articulus fuit examinatus, & resolutus à S. Congregatione, non autem in decimis personalibus, quæ transeunt ipso jure in Parochialem noviter erectam etiam ante ullam Episcopi assignationem, ut notat gloss. in d. c. *Ad audientiam*, *in ver. Obventiones*, quæ in hoc communiter approbatur, & Joan. Andr. *in addit. ad Speculat. in tit. de decim. littera D. in ver. Unica.* Ratio est evidens; quia decimæ personales, seu sacramentales debentur illi Ecclesiæ, ubi quis audit Divina Officia, & percipit Ecclesiastica Sacramenta, ut ostensum est suprà *n.* 20. Ergo cùm populus post erectionem novæ Parochialis ad eam confluat pro Divinis audiendis, & Sacramentis recipiendis; non autem ad Ecclesiam matricem: consequens est ut decimæ personales non eidem matrici, sed novæ Parochiali sint per-

53 solvendæ. Præterea personales non debentur primæ Parochiali si quis mutaverit domicilium, sed secundæ si ibi audiat Divina, & recipiat Sacramenta, ut est textus in c. *Ad Apostolica*, *supra eod.* & ibi notant Butr. & alii; Rota *decis.* 124. *n.* 7. *par.* 5.

54 *Recent.* Censetur enim quis Parochianus illius Parochiæ, in qua inhabitat, ut de Scholasticis, & Mercenariis notat gloss. in Clem. 1. *in ver. Parochialis, de privileg.* Si igitur Parochiani recedentes à Parochia antiqua, etiam ex causa voluntaria, & ad tempus non tenentur amplius illi solvere decimas personales, quia dantur pro illis tantùm diebus, quibus Parochiani accedunt ad Ecclesiã, ut ait gloss. in d. cap. *Ad audientiam*, *el primo*, *in ver. Obventiones*, *de Ecclesiis ædifican.* utique longè minus ad id tenentur cùm recedunt ex causa necessaria, & perpetua dismembrationis Parochiæ: jam enim Parochiani Ecclesiæ noviter erectæ in nova Parochia habitationem, & domicilium habent, ibique tenentur Divina audire, & Sacramenta percipere, & consequenter soluti sunt ab obligatione solvendi decimas personales matrici Ecclesiæ, etiam sine facto, & ministerio Episcopi, Rota *in d. decis.* 124. *n.* 4. *par.* 5. *Recent.* Et est simile in futuris obligationibus, quæ debentur novæ Parochiali, etiamsi illas Episcopus non assignaverit, ut ex sententia S. Congregationis tetigi in d. c. *Ad audientiam*, *n.* 39. & hoc planum.

55 Sed remanet dubium quid juris sit si aliquis perceperit Sacramentum Baptismi in Ecclesia matrice, & reliqua Sacramenta in Parochiali, cuinam Ecclesiæ decimæ personales debeantur. Butr. *hic n.* 8. *col.* 4. *in princ. vers. Quantum autem ad decimas*, Card. *n* 8. *vers. Personales autem*, & Abb. *hic n.* 6. *vers. Remanet.* tamen unum dubium, putant decimas personales partim deberi Ecclesiæ Baptismali ratione Baptismi, qui est janua omnium Sacramentorum, c. *fin. de Presbyt. non baptizat.* partim parochiali propter reliqua Sacramenta, & allegant notata per Jo. Andr. *loco suprà citato*, *n.* 33. inducunt etiam quod notat Innoc. in cap. *De Sepultur.* & textum cum ibi notatis in c. a. *eodem tit. lib.* 6. & quod notatur in cap. *Novum genus*, *supra eod.* fatetur tamen in hoc standum consuetudini. Verùm personales deberi illi Ecclesiæ, in qua audiuntur Divina, non autem Baptismali si ibi Divina non audiantur, tenet gloss. in c. *Statuimus*, *in ver. Baptismalem*, 16. *q.* 1. gloss. *ult.* in cap. *fin. de Parochiis*, Jo. Andr. & Anchar. in d. c. *Ad Apo-*

56 *stolica*, *supra eod.* Rebuff. *de decimis*, *d. q.* 6. *n.* 21. Et huic opinioni suffragatur quòd personales debentur illi Ecclesiæ, ubi Parochiani audiunt Divina Officia, & percipiunt Sacramenta per totum anni circulum, ut cap *Quesiti*, 16. *q.* 1. seu frequentius, ut per Rebuff. *d. q.* 6. *n.* 2. ubi refert se ita invenisse in quadam Decretali, Alex. III. incipien. *Nota quæ ad honestatem.* In integra, ita ut si aliquoties in una Ecclesia, & posteà in alia Divina audierint, vel in hyeme in una Parochia, & in æstate in altera: tunc personalis æqualiter sit dividenda authoritate Superioris, si æquale fuerit tempus; alioquin proportionabiliter pro rata temporis, ut post Innoc. notat Butr. in cap. 2. *in fin. supra eod.* & Rebuff. *loco citato.* Sed Parochiani Ecclesiæ noviter erectæ nec audiunt Divina, nec per anni circulum percipiunt Sacramenta in Ecclesia Baptismali, sed semel tantùm in vita Sacramentum Baptismi. Ergo non tenentur eidem matrici ad personales. Prima tamen opinio videtur satis rationi consona, & fuit originaliter Goffredi *in summa hoc tit.* §. 2. ut dixi suprà *n.* 39. Pro qua facit optimè textus in d. c. *Quesiti*, 16. *q.* 1. ponderando illa verba (ibi dent decimas suas, ubi infantes eorum baptizantur, & ubi per totum anni circulum Missas audiunt) quæ satis clarà innuunt decimas personales utrobique solvendas, id est tam in Ecclesia, ubi quis baptizatur, quàm in illa, ubi per anni circulum audit Divina Officia, & percipit reliqua Sacramenta: & hoc placet, cessante tamen Episcopi assignatione, vel consuetudine, ut per Cardin. & Abb. *locis citatis*, & per Rebuff. *in d. quæst.* 6. *n.* 21.

57 Porrò cùm Archiepiscopus Urbini assignasset quamdam portionem decimarum ad matricem pertinentem, quam vocant Quartesiam, alteri Parochiali eò quòd Baptisma, quod in matrici tantùm ministrabatur, posuisset etiam in d. Parochiali: S. Congregat. Concilii cens. *c.* 4. *sess.* 21. ad hunc casum non pertinere. Item per disjunctivam, *vel*, positivam in *d. cap.* 4. ibi. Parochialibus, vel baptismalibus, censuit Ecclesiam baptismalẽ non esse parochialem, nec habere curam animarum, quod notant Doctores in Clem. *unica*, *de Baptism.* quia actus Baptismi potest exerceri per laicum; & sic non est de cura pœnitentiali, vel judiciali, cujus laicus sicut & mulier est incapax. Et hoc intellige si baptismalis non habeat nisi administrationem Baptismatis; secus si habeat administrationem omnium Sacramentorum; quia tunc est parochialis respectu suæ Parochiæ, ut hic declarat Butr, *num.* 8. *ante medium*, *vers. Si prædia*

sint. Demù censuit S. Congregatio in omnibus Ec-
59 clesiis parochialibus debere esse fontem baptismalem, nisi essent in aliquibus specialiter Ecclesiis deputati fontes baptismales, qui matrices, vel baptismales Ecclesiæ vocantur, ita ut fiat distinctio matricum Ecclesiarum ab aliis curatis.

CUM IN TUA. Decima omnium fructuum prædii debetur illi, qui sibi præscripsit illud prædium decimale: alterius verò prædii, quod non præscripsit, decimam non habebit. Hoc dicit secundùm Jo. Andr. Butr. & Ancharan. vel secundùm Cardin. Abb. & Joann. de Anan. decima omnium fructuum prædii debetur ei, qui præscripsit, ibi, *decimas*; sed ad aliud prædium præscriptio non extenditur. Communis divisio, Consultatio, & responsio, secunda ibi, *Respondemus*, & est pars cap. *Cùm in tua, sup. de testam.* & c. *Cùm in tua, infrà de spons. & qui matr. accus. poss.*

Pro intelligentia hujus textus vide quod scripsi in cap. *Proximo, n. 11. sup. eod.*

DE DECIMIS.

Cap. In aliquibus.

SUMMARIUM.

1 *Prædiorum domini cogi possunt ut prædia colenda dent talibus, à quibus sine contradictione Ecclesia possit decimas consequi.*

2 *Decimas integrè non solventes excommunicari debent, & sic mortaliter peccant.*

3 *Decimæ saltem prædiales etiam hodie sunt solvendæ de jure Divino, & num. seqq. usq; ad n. 10. & n. 16.*

Quid in decimis personalibus, n. 5. & 15.

4 *Decimarum præceptum in lege veteri partim fuit morale, partim judiciale, partim ceremoniale, & n. 6. & 8.*

Respectu quota hodie est de jure Ecclesiastico, n. 9.

7 *Detinere idem est quod rapere, & idem est auferre quod non dare.*

9 *Præcepta judicialia legis veteris, etsi non obligent tempore gratiæ; tamen servari possunt, ac etiam debent si ab Ecclesia statuantur.*

10 *Consuetudo eximens à solutione decimarum an sit attendenda, & n. seq.*

11 *Quid in Clericis, & Religiosis.*

12 *Et quid in Laicis.*

13 *Consuetudo induci non potest, ut laici ex toto sint exempti à solutione decimarum prædialium, sed ad hoc requiritur vel privilegium, vel immemorabilis cum fama privilegii.*

14 *Et quid post Bullam Urbani VIII.*

1 IN ALIQUIBUS. Domini prædiorum cogi possunt ut prædia colenda dent talibus, à quibus sine contradictione Ecclesia possit decimas consequi: hoc dicit usque ad §. *Ille*, qui ob sui brevitatem non summatur. Prima pars ponit excessum, quem secunda corrigi mandat, ibi, *Volentes*.

2 Nota primò ibi, *per censuram Ecclesiasticam*. Non solventes decimas cum integritate, ad id compellendos esse per excommunicationem, Concordat Concilium Rothomagense relatum in c. *Omnes, 16. q. 7.* ibi, (Anathematis vinculo feriantur usque ad satisfactionem, & emendationem congruam.) Et Concilium Trident, *c. 12. sess. 25.* ibi, (Integrè persolvant, qui verò eos subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur.) Et hinc collige contravenientes mortaliter peccare, cùm excommunicatio non feratur nisi pro culpa lethali, cap. *Nemo Episcoporum, 11. q. 3.* & ita hic tenet gloss. *ultima*, & Abb. *n. 4.*

3 Secundò nota ex §. *Ille*, ibi, *ex lege Divina textum expressum, quòd decimæ saltem prædiales hodie necessariò sunt solvendæ de jure Divino*: & hinc collige apertissimè præceptum legis veteris circa decimarum solutionem non expirasse per legem Evangelicam, sed adhuc necessariò servandum esse, & consequenter ad præcepta merè judicialia, seu ceremonialia non pertinere, quæ fuerunt evacuata per adventum Christi, secundùm ea, quæ docet S. Thom. *in 1. 2. q. 103. art. 4.* & *q. 104.*
5 *art. 3.* & ita docet glos. *ult. hic*, & Innoc. in *c. Significavit, n. 2. suprà de paroch.* ubi relatis authoritatibus veteris, & novi Testamenti, fusè probat omnes decimas tam personales, quàm reales hodie esse integrè persolvendas de jure Divino, & debere confundi istos novos Magistros, & Prædicatores contrarium asserentes. Imol. *n. 3. ad fin.* (Mirum est (inquit) de quibusdam, qui quasi insani, & hæretici dicunt, quòd personales decimæ non sunt dandæ, cùm habeatur contrà *Num. 10. circa finem.* & *Deuteron. 12. circa princ.* & major ratio sit, quòd quis det tributum de eo, quod producit manus sua tanquam dignius, quàm quod de eo, quod producit humus. Item Abbas *suprà in Rubrica, n. 2. vers. Et adverte.* Ostendit omnes DD. Ecclesiæ in hanc sententiam convenire, ut etiam hodie decimæ debeantur, scilicet de jure Divino; & opi-
6 nioni Canonistarum apertè suffragatur Concilium Tridentinum ind. *cap. 12. sess. 25.* in illis verbis: (Cùm decimarum solutio debita sit Deo, & qui eas dari noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadunt.) quæ verba desumpta sunt ex cap. *Decima, 16. q. 1.* & non obscurè innuunt hoc præceptum esse morale, & contineri sub præcepto il-
7 lo Decalogi, *Non furtum facies.* Nam (ut ait glossa in d. cap. *Decima, in ver. invasit*) idem est detinere quod rapere, ut ibi, & in cap. *Sapè, de restitut. spoliat.* & idem est auferre quod non dare, cap. *Sicut, 47. dist.* & c. *Indignè, 12. q. 2.* Præcepta autem moralia legis veteris cùm sint juris naturalis, immutabilia sunt, & servari debent ab omnibus etiam post legem Evangelicam, §. *His itaque*, & ibi gloss. *1. 6. distinct.* S. Thom. *in 4. sentent. dist. 2. q. 1. art. 4. quæst. 1. ad secundum*, & in *1. 2. quæst. 98. art. 5.*
8 & ita expressè docuit Archid. in cap. *Decima, n. 3. 16. quæst. 1.* ex eodem D. Thoma *in 2. 2. quæst. 87. art. 1. in corpor.* dicens (præceptum de solutione decimarum in veteri lege partim fuisse morale inditum naturali ratione, partim autem judiciale ex Divina institutione robur habens; quod enim eis, qui Divino cultui ministrabant ad salutem populi totius, populus necessaria victus ministraret, ratio naturalis dictat, sicut & his, qui communi utilitati invigilant, scilicet Principibus, & militibus, & aliis hujusmodi stipendia victus debentur à populo; Unde & Apostolus hoc probat *1. ad Corinth. 9.* per humanas consuetudines dicens: *Quis militat suis stipendiis unquam? aut quis*

quis plantat vineam, & de fructibus ejus non edit? Sed determinatio certæ partis exhibendæ ministris Divini cultus non est de jure naturali, sed est introducta institutione Divina secundum conditionem illius populi, cui lex dabatur; & sic quantum ad determinationem decimæ partis hoc præceptum erat judiciale, licèt significaret aliquid in futurum; & hoc respectu conveniret cũ ceremo-
9 nialibus præceptis; judicialia verò etsi non obligent tempore gratiæ: tamen possunt observari absque peccato, & ad eorum observantiam aliqui obligâtur si statuantur authoritate eorũ, quorũ est condere legem: unde determinatio decimæ partis solvendæ est authoritate Ecclesiæ tempore novæ legis instituta secundùm quandã humanitatẽ, ut scilicet non minus populus novæ legis ministris novi testamenti exhibeat, quam populus veteris testam. exhibebat; Sic ergo patet ad solutiõnẽ decimarum homines teneri partim quidem ex jure naturali partim ex institutione Ecclesiæ, quæ tamen pietatis opportunitatibus temporum & personarum, posset aliam partem determinare solvendam.) Hæc ex illo. Et prædictis adde Covart. *var. resolut. lib* 1. *c.* 17. *n.* 3. ubi latissimè disserit, an, & quomodo decimæ tam reales, quam personales debeantur jure naturali, Divino, vel humano. Et similiter concludit deberi jure naturali quantum ad sustentationem ministrorum, sed jure Ecclesiastico positivo quantum ad determinationem quotæ, & hoc communiter tenetur.

10 Glossa ultima quærit, An consuetudo non solvendi decimas, sit attendenda; & distinguit inter laicos, & clericos; Et quantum ad laicos tenet, consuetudinem non valere etiam respectu quotæ, nisi sit approbata per Papam: & in hoc consentit Innoc. & alii quos refert, & sequitur Turrecr. in cap. *Revertimini, n.* 14. 16. *q.* 1. Sed quoad clericos, & Ecclesiam glossa tenet præscriptionem procedere non solum respectu partis, sed etiam totius decimæ, DD. in hoc multum se involvunt, & aliorum opiniones recenset Abb. *n.* 7. & de qua consuetudine loquatur hæc Decretalis, & de illius intellectu vide Archid. in c. *Quicunque, n.* 6. *vers. Et dicas aliis omissis,* 16. *q.* 7.

11 Breviter dicendum consuetudinem hanc non solùm respectu quotæ, sed etiam respectu totius decimæ quantum ad Clericos, & Religiosos esse attendendam, ut probat textus à contrario in c. *Nuper*, ibi, *quibus anteà solvebantur*, infra eod. dummodò tamen sit legitimè præscripta, hoc est dummodò sit immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo, juxta textum in cap. 1. *de præscript. lib.* 6. ut pleniùs scripsi in prædicta Decretali, *Nuper, in ultima quæstione*. post Abb. ibi *n* 5.

12 Quo verò ad laicos dicendum valere consuetudinem respectu quotæ, licèt non fuerit in specie per Sedem Apostolicam approbata, ut contra hanc glossam, & Innocentium tenet hic Vincentius, & Abb. *n.* 8. & alii complures, quos refert, & sequitur Covarr. *lib* 1. *var. resolut. cap.* 17. *n.* 8. *vers. Quidam verò censent*, dicens hoc obtinere non tantùm in decimis personalibus, sed etiam in prædialibus post Francisc. Balb. *in tract. de præscript. in* 5. *part. principali, q.* 7. quam sententiam multoties etiam probavit Rota.

13 Sed respectu totius decimæ concludendum est nulla consuetudine, vel præscriptione induci posse, ut laici ex toto sint exempti à solutione decimarum prædialium: & in hoc conveniunt glossa *ultima hic*, & communiter omnes, Roch. de Curte *in tract. de consuetud. n.* 94. Covar. *d. c.* 17. *n.* 8. Quod vendicat sibi locum etiamsi consuetudo, vel præscriptio sit tanti temporis, cujus contrarii memoria non existat, quia ubi agitur de exemptione à toto, sola immemorabilis non suffragatur ad præsumendum privilegium fuisse obtentum, sed requiritur exhibitio ipsiusmet privilegii Apostolici, vel probatio famæ privilegii juncta cum immemorabili, ut decidit Rota *decis.* 474. *n.* 3. *parte* 1. *recentior.* dicens hanc esse magis communem opinionem, de qua per Innoc. & Abb. in cap. *Cum Apostolica, de his quæ fiunt à Prælat.* & alios ibi allegatos; eamque uti communem sequutam fuisse Rotam in pluribus causis, & præsertim *in Toletana decimarum inter impressas decis.* 215. *part.* 2. *divers.* & in aliis concordant: & quamvis doctrinæ, & decisiones ibi adductæ non loquantur in præscriptione juris decimandi, in quo longè major viget ratio prohibitionis, tum propter Concilium Lateranen. in cap. *Cùm & plantare, de privileg.* tum propter laicorum incapacitatem, ut dixi in d. c. *Cum Apostolica*, nihilominus Rota idem censuit in terminis emptionis, licèt in hoc casu non adsit tanta juris resistentia, quanta ad hoc ut laici fiant capaces juris decimarum, ut in *prælleg. decis.* 474. & in *Pamplonen. decimarum* 26. *Octobris* 1589. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & plenius *in Mediolanen. refectionis permutationis,* 21. *Maii* 1597. coram eod.

14 Hodie tamen fama privilegii Apostolici non videtur amplius suffragari ad eximendos laicos à solutione decimarum prædialium, aut eos habilitandos ad illas percipiendas, propter Constitutionem Urbani VIII. editam die 5. Junii 1641. quæ incipit: *Romanus Pontifex*, ut plenè notavi in c. 1. *n.* 53. 55. & 57. *suprà de consuetudine.*

15 Quo verò ad decimas personales, an consuetudo vim habeat eximendi laicos in totum ab illarum solutione, DD. non conveniunt: nam gloss. *final. hic*, & Innoc. indistinctè tenent nullam consuetudinem, nisi à Romano Pontifice sit approbata, eximere posse laicos à solutione decimarum nec personalium, nec prædialium, nec ab earum aliqua parte. Existimant enim etiam personales deberi jure Divino, & ideo esse impræscriptibiles, ut tetigi supra *n.* 5. & hanc opinionem fatetur esse communem Rocch. de Curte in *d. tract. de consuet. n.* 94. Licèt eum Covarr. citet pro contraria sententia, ait enim: communis videtur conclusio, quòd non valeat consuetudo, maximè in decimis prædialibus: nam illa dictio, *maximè*, implicat idem esse in personalibus.

16 Cæterum à juris utriusque interpretibus frequentiùs in eam itum est sententiam, ut consuetudo eximere possit laicos à solutione decimarum personalium, eò quòd non debeantur jure naturali, sed tantum jure humano, quod tolli potest per consuetudinem. Ita post Raymundum firmat Turrecrem. in d. c. *Revertimini, n.* 13. 16. *q.* 1. Host. *in Summa in titulo de decim.* §. *Et utrum, quæst.* 7. Henric. Boich. in cap. *Pervenit, col.* 5. *n.* 20. *supra eodem*, Felin. in cap. *Causam quæ, col.* 1. *de præscript.* idque communius receptum esse attestantur Cardin. in *cap.* 1. *num.* . . . *supra eodem*, & Covarr. alios referens *lib.* 1. *var. resolut. d. cap.* 17. *n* 8. & verba illa textus nostri, Illæ quippe de-

cimæ sunt solvendæ, quæ debentur ex lege Divina, vel loci consuetudine approbata: exponunt scilicet prædiales, ut per Turrecr. *ubi suprà.*

DE DECIMIS.

Cap. Nuper.

SUMMARIUM.

1 *Cistercienses, Templarii, & Hospitalarii de fructibus possessionum, quas acquisiverunt post generale Concilium, tenentur decimas solvere, si priùs ex illis decimæ solvebantur.*

2 *Cistercienses emere non possunt prædia decimalia, nisi pro monasteriis fundandis, & acquisita ex largitione fidelium, vel empta pro monasteriis fundandis, debent tradere aliis excolenda.*

3 *In decimis prædialibus, quæ debentur Ecclesiis non parochialibus ex privilegio, vel præscriptione, aut alio jure speciali an habeat locum hoc Capitulum, & n. seqq. usque ad n. 10.*

Quid si decimæ debeantur Ecclesiæ Cathedrali, n. 8.

Et quid si debeantur inferioribus Ecclesiis ex consuetudine, vel privilegio, aut præscriptione. n. 9.

4 *Ratio in lege expressa ejus est potentiæ, ut determinet omnes casus sub ratione comprehensos, etiam ad correctionem juris communis.*

5 *Decimæ communes, non autem ex pacto, pollicitatione, vel voto, comprehenduntur in Clem.* Dispendiosam, de judic.

6 *Præjudicium majus est amittere quod competit de jure communi, quàm competit de jure speciali.*

7 *Privilegium non censetur Princeps voluisse concedere contra alium qui est dignus eodem favore.*

8 *In decimis debitis Cathedrali Ecclesiæ, Episcopus fundat intentionem de jure communi.*

10 *Decimæ etiam de fructibus prædiorum dotalium Ecclesiæ, vel monasterii solvi debent illis Ecclesiis, quibus anteà solvebantur.*

11 *Item solvi debent de fructibus fundi, vel mansi monasterii ante illius constructionem sive excolatur propriis manibus, sive aliis excolendus tradatur.*

12 *Secus postquam monasterium fuerit ibi ædificatum.*

13 *Privilegium est revocandum quando incipit tendere in grave præjudicium aliorum.*

14 *Decimæ prædiales à Regularibus privilegiatis solvendæ sunt de fructibus illarum possessionum, quas acquisiverunt post datam Concilii generalis.*

Secùs de acquisitis ante n. 16.

15 *Dictio,* amodò, *quid importet.*

17 *Lateranense Concilium sub Innoc. III. quo tempore fuerit celebratum.*

18 *Decimas de possessionibus acquisitis post generale Concilium regulares privilegiati ita demùm tenentur solvere, si de illis anteà decimæ solvebantur.*

19 *Aliàs secùs, & nn. seqq.*

Et quid si decimæ anteà solvebantur ratione solius administrationis Sacramentorum, num. 23. vers. Quod autem dictum est.

20 *Consuetudo immemorabilis non potest in totum eximere quemquam laicorum à solutione decimarum prædialium.*

21 *Et quo casu possit eximere Religiosos ab hujusmodi solutione.*

22 *Privilegium, quod habent Religiosi non solvendi decimas de novalibus, quæ propriis manibus, vel sumptibus excolunt, per hoc cap. non fuit sublatum.*

23 *Novale quid sit.*

24 *Compositio super decimis facta per Parochum sine beneplacito Apostolico an transeat in successorem.*

25 *Exemptio à decimis prædialibus post generale Concil.um obtenta an valeat, & num. seq. usq; ad num. 32.*

Quid si in privilegio fuerit expressè derogatum huic cap. Nuper, *ibidem.*

Et quid si derogatum non fuerit, n. 27.

26 *Constitutio edita à Papa in Concilio non impedit quin successor possit contra eam privilegium, vel dispensationem concedere.*

27 *Derogatio c.* Nuper, *in privilegio exemptionis à decimis prædialibus non requiritur quoad illa prædia de quibus decimæ priùs non solvebantur.*

28 *Sed quoad illa, de quibus anteà solvebantur, necessaria est derogatio: aliàs privilegium est nullum ex def.ctu intentionis in concedente.*

29 *Derogatio primæ partis hujus cap.* Nuper, *non censetur concessa, nisi in specie fuerit expressa.*

30 *Constitutio cap.* Nuper, *ad effectum ut requiratur derogatio, est Conciliaris.*

31 *Derogatum censetur cap.* Nuper. *si in litteris exemptionis à decimis prædialibus derogetur alicui Concilio generali, & posteà addatur clausula,* & aliis Conciliis.

32 *Idem si dicatur non obstante aliqua Constitutione in generali Concilio edita.*

33 *Communicatio privilegiorum quantumvis ampla exemptionem à decimis prædialibus non includit.*

34 *Exemptio à decimis prædialibus non conceditur nisi magna cum difficultate, & causa cognitione.*

35 *Exemptio à decimis intelligitur de extraordinariis, non autem de ordinariis.*

36 *Decimæ possunt præscribi à Religiosis, aut Clericis sæcularibus tam activè, quàm passivè.*

37 *Requiritur tamen immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo.*

1 NUPER. Cistercienses, Templarii, & Hospitalarii de fructibus possessionum, quas acquisiverunt post generale Concilium, tenentur decimas solvere, si priùs ex illis decimæ solvebantur. Hoc dicit secundùm Joann. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Jo. de Anan. Dividitur in duas partes. Prima ponit statutum Cisterciensium, secunda confirmationem, & provisionem Papalem ibi, *ne occasione.*

2 Ad intelligentiam textus præmitte, Cistercienses, Templarios, & Hospitalarios ante Concilium Innocentii fuisse privilegiatos in hoc, ut non tenerentur decimas solvere de fructibus possessionum quas propriis manibus, vel sumptibus excolebant, ut in cap. *Ex parte, il primo supra eod.* Sed quia hujusmodi privilegium redundabat in Ecclesiarum præ[...]dicium, ob ingentes illorum acquisitiones, Abbates Cistercienses ab Innoc. qui tunc universali Concilio præsidebat, commoniti, in generali Capitulo congregati constitutionem ediderunt, ut deinceps Monachi ejusdem ordinis non emerent possessiones decimarum solutioni ob-

obnoxias, nisi pro monasteriis de novo fundandis; possessiones verò, quas non titulo emptionis, sed ex largitione fidelium acquirerent, aut pro monasteriis fundandis, seu dotandis emerent, nō colerent per seipsos, sed aliis traderent excolendas, à quibus decimæ solverentur, hoc enim modo Ecclesiarum indemnitati consultum erat, & ipsi eorum privilegium non violabant, & hæc est prima Constitutionis pars. Sed nihilominus Papa volens pinguius providere ne occasione privilegiorum hujosmodi gravarentur Ecclesiæ, decrevit ut tam ipsi Cistercienses, quàm alii Religiosi quomodolibet privilegiati, scilicet Templarii, Hospitalarii, & consimiles de cætero teneantur solvere decimas de fructibus possessionum, quas post hoc Concilium quocumque titulo acquirent, etiamsi illas excolant propriis manibus, vel sumptibus, si de illis ante ratione prædiorum decimæ solvebantur, præservat tamen amicabiles compositiones, quas Religiosi cum Ecclesiis duxerint ineundas.

3 Nota primò ibi, *Ecclesiis*, hanc Constitutionem habere locum non tantùm in decimis de jure debitis Ecclesiis Parochialibus, sed etiam in illis, quæ aliis Ecclesiis debentur cùm textus indistinctè loquatur de Ecclesiis; & ejus ratio generalis fit ibi, *ne Ecclesiæ ulterius prægraventur*. Quæ ratio in
4 textu expressa ejus est potentiæ, ut determinet omnes casus sub ratione comprehensos, etiam ad correctionem juris communis, gl. in cap. 1. *in ver. Italia, de tempor. ordin. lib. 6.* Bald. in Auth. *quas actiones, n. 4.* ubi etiam Jas. *n. 22. C. de sacros. Eccles.* & ita perpetuò intellexit in hoc cap. Rota, ut *in Valentina Decimarum* 14. *Maii* 1604. coram Cardinali Lancellotto Juniore impressa apud Hieron. Campan. *in divers. Iur. Canon. rubr.* 12. *c.* 13. *n.* 154. *vers. Postrema.* & coram Coccino *dec.* 192. *lib.* 2. ubi allegantur aliæ decisiones concordantes.

5 Sed certè de jure videtur posse attentari contrarium, quia cùm hæc Constitutio loquatur de Decimis, quæ debentur Ecclesiis, videtur intelligenda de Decimis, quæ debentur de jure communi; non autem de jure speciali privilegii, vel præscriptionis, ex gloss. in Clem. *Dispendiosam, in ver. Decimis, de Iudic.* recepta ibi à Vital. *num.* 38. & communiter scribentibus, quæ dicit Constitutionem illam, quæ loquitur de decimis, esse intelligendam de decimis communibus, non autem de illis, quæ debentur ex pacto, pollicitatione, vel voto. Sed de jure communi solæ Parochiales fundant intentionem super decimis prædialibus, c. *Cùm contingat*, & ibi omnes. & c. *Cùm in tua, supra eod.* Rota apud Cardin. Seraph. *decis.* 802. & alias passim. Ergo hæc Constitutio licèt de Ecclesiis indistinctè loquatur, tamen de Parochialibus est intelligenda prout eam intelligit Host. qui non loquitur exemplificativè, sed exponendo litteram, ut patet ex illius lectura hîc in ver. *Commit-*
6 *tantur*, & *in ver. Persolvantur.* Item jura in hoc considerant præjudicium Parochialium Ecclesiarum, ut in c. *Dilecti, ad fin. supra eod.* & in cap. *Quid per novalem.* ibi (absque gravi detrimento Parochialis Ecclesiæ,) & paulò infrà ibi, (de quo Parochialis Ecclesia magnos percipit decimarum ratione proventus,) *infrà de ver. signific.* Nam & major ratio gravaminis viget in Parochialibus, quibus debentur decimæ de jure communi, quàm in aliis Ecclesiis, quibus debentur de jure speciali, putà ex privilegio, vel præscriptione. Unde faciliùs tollitur quod competit de jure speciali, qoàm quod de jure communi, l. *Ejus militis* §. *Militia. ff. de militar. testam.* & ibi gloss. *in ver. Quocunque*, & Bart. *in princ.* & notant in c. *Ecclesia S. Mariæ, de Constitut*, Butr. *n.* 20, Imol. *n.* 11. Feln. *n.* 8.
7 Dec. *n.* 2. Præterea credendum non est Concilium voluisse adimere privilegium Cisterciensibus, & aliis Religiosis super exemptione à decimis prædialibus ad hoc ut redintegraret aliorum privilegia super decimis percipiendis: nam inter æqualiter privilegiatos locum non habent communes regulæ, l. *Sed etsi milites*, §. *Aequalitas, ff. de excusat. tutor.* Anchar. *cons.* 37. *n.* 2. ubi ait non esse verisimile, ut Princeps voluerit privilegium habere locum contra alterum, qui est dignus eod. favore, & sequitur Rota *decis.* 251. *n.* 4. *part.* 3. *Recent.* & eò magis, quia privilegium, quod habent Cistercienses, Templarii, & Hospitalarii, est clausum in corpore juris, ut in d. c. *Ex parte, il primo supra eod.* & sic facit jus commune inter nominatos, ut dixi in c. *His quæ, nu.* 35. *suprà de major. & obed.* Ergo longè minus Concilium censetur voluisse illud abrogare ad reintegranda privilegia aliarum Ecclesiarum in corpore Juris non inserta, arg. *d.* §. *Militia.* Interpretatio enim fit pro jure communi, quando concurrit cum privilegio, ut per Feder. de Sen. *cons.* 256. *circa medium, vers. Item quando jus commune.* Cogitandum tamen propter Rotæ authoritatem, & pro concordia
8 fortè sic posset distingui. Aut decimæ debentur Cathedrali Ecclesiæ ex donatione, vel alio modo; & tunc planum est intrare hanc Constitutionem. Tum quia Episcopus in his fundatam habet intentionem de jure communi, ut tenet Rebuff. *in tract. de decim. q.* 7. *n.* 13. Tum quia hoc casu viget ratio in textu considerata, nempe ut Prælati promptiores existant ad exhibendum Religiosis justitiæ complementum, eorumque privilegia studeant observare, & in his terminis emanavit
9 prædicta decisio Valentia Decimarum. Aut agitur de Ecclesiis inferioribus; & tunc subdistinguendum: nam aut decimæ illis debentur ex consuetudine, & sustineri potest habere locum hoc capitulum, quia consuetudo favorabilis est, & pro lege tenenda, c. *Inhis*, 11. *dist.* gloss. *ult.* in c. *In aliquibus, supra eod.* Ideoque tametsi in præscriptione juris decimandi requiratur tempus immemorabile, vel quadragenaria cum titulo, ut c. 1. *de præscript. lib.* 6. tamen Rota *in causa Corduben. redecimarum*, quæ est in *Recent. decis.* 203. *part.* 5. admisit secus esse in consuetudine, quia cùm introducta sit ex solutione spontè, & ex mera liberalitate facta per civitatem, & populum; & sic habeat initium voluntarium, & non coactum, propterea servanda est etiamsi probaretur spatio decem annorum dumtaxat, juxta notata in cap. *Ad Apostolicam, de Simon*, Cassador. *decis. un. per totam*, & præsertim, *n.* 5. *de consuetud.* ut in terminis nostris hoc voluit Hostien. *hic in ver. Solvebantur*, dum ait præservatas esse decimas Ecclesiarum, quibus debebantur de jure, sive de consuetudine, & eum sequuta est Rota *in dicta Valentina decimarum*, & coram Coccino *decis.* 192. *lib.* 2. Aut decimæ debentur Ecclesiis non parochialibus ex privilegio, vel præscriptione; & tunc procedant superiùs dicta, adhuc tamen cogita, & vide Rotam *decis.* 193. *par.* 7. *Recent.*

10 Secundò nota ibi, *Pro monasteriis de novo fundandis*, etiam de fructibus possessionum, quæ acquiruntur pro fundatione monasterii, decimas esse persolvendas, ut in littera. Cæterum adverte, quia hoc dupliciter potest intelligi, primò scilicet exponendo verba illa, *pro monasteriis fundandis*, id est pro monasteriis dotandis, veluti cùm datur fundus, ut sit loco dotis monasterio erigendo, & hoc primo casu de fructibus talis fundi dabitur decima tam ante, quam post constructionem monasterii; & sic etiam de prædiis dotalibus Ecclesiæ debet solvi decima illis Ecclesiis, quibus antea solvebatur, sive talia prædia pia devotione fidelium sint oblata, sive empta pro monasteriis fundandis, ut *hic* per Abb. *in* 1. *notab.* ubi ait de hoc esse textum hic, quem nescit alibi æquè bonum, & qui non consuevit ad hoc allegari,
11 licèt contrarium tenuerit gloss. 1. in c. *Novum genus, supra eod.* Secundò potest intelligi textus exponendo verbum *fundandis*, strictè, cùm scilicet confertur, vel emitur fundus, seu mansus pro monasterio inibi ædificando: & tunc antequam monasterium ibi sit constructum, de fructibus illius fundi dabitur decima sive excolatur propriis manibus, sive aliis excolendus tradatur, ut patet in
12 textu. Postquam verò monasterium fuerit ibi constructum, de illo manso non solvetur decima. Frustrà enim quæritur de decima, cùm nihil inde recolligatur, cap. 1. *infrà de censib* & hæc fuit mens glossæ *in ver. Committantur*, quam sic declarat, & ab impugnatione Hostiensis tuetur Jo. Andr. *n.*8. cum quo transeunt Butr. *n.*9. Cardin. *num.* 3. Abb. *n.*4. & reliqui omnes: & adde quod scripsi in c. *Non minus, n.*8. *infrà de immunit. Eccles* ubi allegando Rot. *decis.* 339. *n* 40 *part.* 6. *recent.* dixi bona Ecclesiarum quoad fundationem, vel mansum esse immunia ab oneribus nedum publicis, sed etiam privatis, & anteà impositis.
13 Tertiò nota ibi, *Ecclesia ulterius prægraventur*, privilegium esse revocandum, quando incipit tendere in grave præjudicium aliorum. Butr. *hic in* 2. *not.* ad hoc capitulum *Suggestum, supra eodem.*
14 Quartò nota ibi, *& amodò acquirendis.* Decimas prædiales à Regularibus privilegiatis esse solvendas de fructibus illarum possessionum dumtaxat, quas acquisiverunt post datam hujus Concilii, & privilegia omnium Religiosorum prius concessa quoad bona hujusmodi esse revocata. Abbas *hic in* 3. *notab.* & ita hic est casus secundùm
15 Jo. Andr. & omnes in summario textus, nam dictio *amodo*, idem importat, quod *ab hac die in antea*, ut inquit Host. *n.* 1. *in ver. Et amodo*, & Jo. Andr. *n.*2.
16 *in eodem verb.* Ergo à contrario sensu quoad possessiones ante Generale Concilium acquisitas hæc Constitutio nil novi juris induxit. Unde in illis servabitur privilegium Adriani, de quo in c. *Ex parte, el primò, supra eod.* videlicet Cistercienses, Templarii, & Hospitalarii de fructibus prædiorum, quæ propriis manibus, vel sumptibus excolunt, decimas solvere non teneantur, argumento, cap. *Ad audientiam supra eod.*
17 De acquisitione autem post Concilium constabit ex data instrumenti acquisitionis, & ex data ipsius Concilii, quod fuit celebratum Romæ in Basilica Lateranen. anno Domini 1215. anno 17. Pontificatus Innocentii secundùm Jo. Andr. *hic n.* 2. *in ver. Et amodò*, cum quo concordant Butr. *n.* 3. & Abb. *eod. num. vers. Papa verò*, & patet ex Epistola Encyclica ipsius Innocentii de Synodo celebranda ad omnes Episcopos, Prælatos, & Principes Ecclesiæ, quæ incipit: *Vineam Domini Sabaoth*, & habetur initio Actorum Concilii Lateranensis IV. *tomo* 3. *Conciliorum parte secunda, pag.* 674. & in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 41. ex qua Epistola liquet Concilium hoc fuisse indictum anno Dominicæ Incarnationis 1213. ad duos annos cum dimidio; & ideo initium sumpsit post diem 25. Septembris anni 1215. qui erat Pontificatus Innocentii decimus septimus. Durabat tamen anno Pontificatus 18. cum eo anno 14. Decembris in Concilio edita fuerit Constitutio c. *Ad liberandam, de Judæis*, ut in Bullar. *d. tom.* 1. *pag* 42. & hoc modo intelligendi sunt Abbas Urspergensis, & alii, qui dicunt Innocentium celebrasse hoc Concilium anno 18. sui Pontificatus, ut scripsi in cap. 1. *n.* 9. *suprà de Summ. Trinit. & fide Cathol.* ubi plenè de hoc Concilio.
18 Quintò nota ibi, *in quibus ratione prædiorum antea solvebantur.* Regulares privilegiatos de fructibus possessionum, quas acquisiverunt post datam hujus Concilii, ita demum teneri decimas solvere, si de illis anteà solvebantur. & ita hic est casus secundùm Jo. Andr. Butr. Abb. & omnes, ut dixi in summario textus; & sic duo copulativè requiruntur ad hoc ut privilegiati sint obnoxii solutioni decimarum prædialium. Alterum est, ut prædia fuerint acquisita post Concilium, ut dictum est in præcedenti notabili. Alterum ut ante acquisitionem de illorum fructibus decima solve-
19 retur, ut in littera. Ergo à contrario sensu de illis prædiis etiam post Concilium acquisitis, de quibus ante acquisitionem nulli Ecclesiæ decimæ solvebantur, non dabitur decima, & hoc innuit Host. *hic n.* 1. *in ver. Solvebantur*: dum arguit dicens: Ergo à contrario si nulli solvebantur, nulli solventur; ergo consuetudo excusat à solutione decimarum.
20 Nec obstat quòd consuetudo non possit eximere quemquam laicorum in totum ab obligatione decimarum prædialium, ut firmat gloss. *ult.* Host. & alii in cap. *In aliquibus, supra eod.* Turrecr. in cap. *Revertimini, art* 7. *n.* 11. 16. *q.* 1. & est communis opinio, ut testatur Covarr. alios citans *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 8. quam sequitur etiam Rota *dec.* 474. *n.* 3. *part.* 1. *recent.* ubi resolvit exemptionem laicorum à solutione decimarum per solam immemorabilem non induci sine Apostolico pri-
21 vilegio, vel privilegii fama. Nam respondetur hoc non procedere quoad Religiosos privilegiatos. Ratio est, quia cùm de validitate privilegii Apostolici super hoc hæsitari non possit, ut cap. *Suggestum*, c. *Ex multiplici*, c. *Ancbis*, & c. *Ex parte, supra eodem*, & *infrà c. ult.* c. *Accedentibus*, c. *Si de terra*, & cap. *Dudum, de privil.* & probat Covarr. d. c. 17. *n.* 9. Cumque hæc Constitutio non revocet eorum privilegium generaliter, & indistinctè, sed tantùm quoad illa prædia, de quibus decimæ antè solvebantur: hinc sequitur, ut quoad illa prædia, de quibus decimæ non solvebantur, privilegium remanserit in suo robore; & sic exemptio ab obligatione decimarum non oritur ex vi consuetudinis, sed ex vi privilegii Apostolici, quod Papa noluit esse abrogatum quando decima de illis bonis anteà non solvebatur; & sic quando cum ipso privilegio concurrit etiam consuetudo, & secundùm hoc si ex aliquo prædio

laicus

laicus nunquam solvisset decimam, quamvis hæc consuetudo, vel præscriptio illi non suffragaretur, ut prædixi, si tamen prædium illud posteà transiret ad Cistercienses, vel alios privilegiatos, decima de illius fructibus non esset solvenda; quia in illo verificari non posset quod hic disponitur, nempe ut decima solvatur Ecclesiis, quibus anteà solvebatur, cùm hoc casu nulli Ecclesiæ prius solveretur. Stabit ergo privilegium, quod immutatum non invenitur, l. *Sancimus, C. de testam.* l. *Pracipimus, in fin. C. de appellat.* gloss. in c. *Constitutionem, in ver. Prorogamus, supra eod.* & imputet sibi Rector Ecclesiæ, qui tamdiu distulit decimam exigere à laico non privilegiato: non enim esset conveniens ut illam inciperet exigere, postquam prædiũ pervenit ad privilegiatum. Facit text. in c. *Cum Apostolica, suprà de his qua fiunt à Pralat.* & ita intel-
22 ligo hanc Decretalem. Et ex hoc infero, ut privilegium, quod habent Religiosi non solvendi decimas de novalibus quæ propriis manibus, vel sumptibus excolunt, ut in c. *Ex parte, il prims, sup. eod.* minimè sublatum fuerit per hoc capitulum, & ita tenet Abbas *hic n. 3. in fin. vers. Item credo.* Ra-
23 tio est evidens, quia cùm novale sit ager de novo ad cultum redactus, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuisset, ut diffinitur in cap. *Quid per novale, infrà de verb. signif.* & sic decima de illius fructibus anteà non solveretur; non possunt in ea verificari verba illa hujus textus, quibus decimæ anteà solvebantur, & consequenter privilegium illud remanet in suo robore, utpotè non sublatum per hanc Constitutionem, arg. c. *Ad audientiam, suprà eod.*

Quod autem superius dictum est Religiosos privilegiatos teneri decimas solvere de illis prædiis, de quibus anteà solvebantur, limita nisi decimæ debeantur solummodò ratione administrationis Sacramentorum, ut in subjecta declaratione S. Congregationis Concilii, videlicet Canonici Cathedralis Ecclesiæ Ferrariæ conquesti sunt apud S. Congregationem, quòd Regulares Ordinis Mendicantium recusabant solvere decimas eorum prædiorum, quæ antequam ad eos pervenirent solita erant solvere; imò dictæ decimæ dividebantur inter ipsos Canonicos loco distributionum quotidianarum. Unde cùm Regulares vigore suorum privilegiorum non solverent, redditæ erant ita tenues dictæ distributiones, ut probabiliter posthac metuerent ne negligerentur; ac proinde servitium Ecclesiæ minueretur, S. Congregatio respondit ex sententia Sanctissimi, quòd si dictæ quartæ, seu decimæ sunt impositæ rei, quia à principio concessæ à Clericis, vel solutæ cum hac conditione, & onere, quòd solvantur ipsis Clericis tales decimæ: tunc ad quoscumque vedant etiam Mendicantes, tenebuntur omnes eas solvere: Si verò istæ decimæ debentur pro administranda cura animarum; tunc quia Clerici non administrant istis Mendicantibus aliqua Sacramenta, non vult eos Mendicantes ad eas teneri, quia cessat causa, propter quam impositæ sunt, nempe cura animarum. Nec obstat, quòd pro distributionibus quotidianis solvatur decima, quia istud evenisse potuit, quia Parochiales unitæ Cathedrali, quibus aliàs ista decima pro cura solvebatur; sed ista cura cessat in Mendicantibus.

24 Ultimò nota, ibi, *Nisi cum ipsis Ecclesiis aliter duxerint componendum.* Presbyterum parochialem posse inire amicabilem compositionem super decimis, ut hic, & in c. *Ex multiplici, supra eodem*; & hic notant gloss. *in ver. Componendum*, Host *n. 1. in eod. ver.* Et communiter Doctores. Facit cap. 1. & cap. *fin. de pactis, lib. 6.* Hæc tamen compositio personalis est, nisi per Sedem Apostolicam fuerit confirmata, c. *Veniens, suprà de transact.* & tenet præcitata gloss. & Butr. *hic n. 10.* & hoc videtur sensisse Host. *ubi suprà* dum dixit valere compositionem amicabilem, sed non transactionem, per cap. 2. cap. *Super eo*, & d. cap. *Veniens, de transact.*

Sed Domini de Rota *decis. 218. n. 3 par. 7. Recent.* inter personas Ecclesiasticas pro bono pacis licere pacisci super jure decimandi etiam sine beneplacito Apostolico, ad textum in d. c. 1. & c. *fin. de pact lib 6.* & ibi Doctores communiter. Et hujusmodi concordia afficere etiam successores. Quod satis placet, quia cùm talis compositio firmetur hic juris authoritate, hujusmodi authoritas operatur, ut ex personali fiat realis, ut bene per Anchar. in d. cap. 1. *in 3. quæst.* & ibi etiam per Franc. *n. 2.* Præterea hic textus præservat compositionem cum ipsis Ecclesiis: ergo intelligi debet de compositionibus realibus, quia Ecclesia semper eadem, ut per Anchar. *ubi suprà.*

25 QUÆRO, an valeat privilegium exemptionis à solutione decimarum prædialium post hanc Constitutionem à Sede Apostolica impetratum?

26 Pro solutione quæstionis distingue. Aut in privilegio reperitur expressè derogatum huic c. *Nuper*, & privilegium absque dubio est validum, & observandum, quia Constitutio etiam edita à Papa in Concilio universali nullum generat præjudicium successori, quominus contra eam possit dispensationem, vel privilegium impertiri, ut est textus ad literam in c. *Innotuit, §. quamvis autem, suprà de elect.* & in terminis hujus Constitutionis tenet Hostien. *hic num. 1. in ver. Nisi cum ipsis*, ibi, (nisi antiquum renovetur per speciale privilegium de novo impetratum, sicut iidem faciunt tota die,) sequitur Joann. Andr. *num. 3. in ver. Nisi cum ipsis*, dicens se vidisse privilegium Cisterciensium datum super possessionibus acquisitis post Concilium, & propiùs ad nostra tempora Gregorius XIII. concessit Religiosis Societatis JESU privilegium exemptionis à solutione decimarum prædialium cum specifica derogatione hujus cap. *Nuper*, ut in ejus Constitutione 51. incipien. *Pastoralis officii*, in Bullar. *tom. 2. pag. 421.* de quo privilegio actum fuit in Rota *decis. 193. n. 5. par. 7. Recent.* Et sæpè alias. Et hic junge quæ de validitate similium privilegiorum tetigi suprà *num. 21.*

27 Aut in privilegio Apostolico non reperitur derogatum huic Constitutioni: tunc puto distinguendum: Nam aut agitur de prædiis, de quibus decima priùs non solvebatur: & existimo privilegium quoad illa esse observandum. Ratio est, quia, ut dixi suprà in 5. *not.* iste textus non revocat, quin potiùs præservat privilegia quoad illa prædia, de quibus decimæ ante acquisitionem non solvebantur. Unde cùm hæc Constitutio quoad prædia hujusmodi non obviet privilegio, non fuit opus hac in parte illi derogare, cùm derogatio non fiat nisi ad contraria, cap. 1. *de Constit. lib. 6.* cap. *Ex parte, de Capell. Monach.* Clem. *Dudum, §. Nos etenim*, ibi, In quantum sunt præmissis, vel alicui præmissorum contraria, *de sepultur.*

Aut

28 Aut agitur de prædiis, de quibus, antequam tranfirent ad privilegiatos, decimæ folvebantur Ecclefiis, & tunc neceffaria eft derogatio hujus cap. *Nuper*, quia cùm fit conciliare, cenfetur habere claufulam derogatoriam ad fequentes difpofitiones, & datur defectus intentionis in concedente, textus eft in cap. *Ex parte, infrà de Capell. Monachor*. Archid. in cap. 1. *n*. 2. *de Conftit. lib*. 6. Oldrad. *conf*. 326. *Quod articuli*. Felin. in cap *Nonnullis*, & ibi dixi *à num*. 21. *fuprà de refcript*. & in terminis hujus cap. *Nuper*, articulo diligenter examinato decidit Rota *decif*. 122. *par*. 1. *diverf*. & *in Recent. decif*. 341. *n*. 2. *par*. 1. & *decif*. 42. *n*. 9. *par*. 7. & co-
29 ram Coccino *decif*. 192. *lib*. 2. Quinimò ampliùs refolvit fimplicem derogationem, cap. *Nuper*, non fuffragari ad effectum emendi prædia decimalia, fed oportere ut primæ illius parti fuerit exprefsè derogatum, cùm derogatio hujufmodi concedi non confueverit nifi cum magna maturitate, & caufæ cognitione, ut *in caufa Oriften. Decimarum*, 21. *Maii* 1586. coram Oratio impreffa apud Hieronymum Campan. *in diverfor. juris Canon. Rubr*. 12. *cap*. 13. *n*. 154. & in *Recent. decif*. 229. *n*. 2 *par*. 2.

Nec obftat quòd hoc capitulum fit redactum in corpore juris, & Papa cenfeatur de ipfo habere plenam notitiam, d. c. 1. *de Conftit. lib*. 6. Quia nihilominus neceffaria eft derogatio, ut in d. cap. *Ex parte*: femper enim dici poteft adeffe defectus intentionis in concedente propter claufulam derogatoriam, quicquid dixerit Innocentius in cap. *penult. de Capell. Monach*. ut benè per Rotam *dict. decif*. 122. *n*. 2. ubi etiam tolluntur alia objecta.

30 Rurfus non obftat, quòd hæc Conftitutio non fuerit edita immediatè a Concilio, fed ab Innocentio III. in Concilio Lateranen, ut patet ex illius fuprafcriptione. Quia nihilominus dicitur Conciliaris ad effectum ut fit neceffaria derogatio, ut optimis fundamentis refolvit Rota *decif*. 123. *p*. 1. *diverfor*. & probavi latiffimè in d. cap. *Ex parte, à n*. 1. *ufque ad n*. 27.

31 Adverte tamen, quia ad validitatem hujus privilegii videtur fufficere fi in litteris derogetur alicui Concilio Generali, & poftea fubdatur claufula, *& aliis Conciliis, &c*. ex hoc enim cenfetur etiam derogatum d. Concilio Lateranen. ut in terminis refolvit Rota *in caufa Conchen. emptionis decimarum*, 17. *Martii* 1589. coram Orano, & aliàs fæpiffimè, ut dicitur in *decif*. 316. *nu* 11. *par*. 5. *Recent*. Quin etiam fatis effet derogatio per claufu-
32 lam. Non obftante aliqua Conftitutione in generali Concilio edita, ut per Dec. *conf*. 341. *n*. 10. *Probo, ad Monach*. in cap. *Cùm in tua, num*. 23. *verf. Et quòd neceffaria fit, de Conftit. lib*. 6. quos in puncto fequitur Gatz. *de benefic. par*. 4. *c*. 5. *n*. 40.

33 Ulterius QUÆRO, an in generali privilegiorum communicatione comprehendatur exemptio à folutione decimarum prædialium. Breviter refpondeo non comprehendi; quia communicationes, feu adæquationes privilegiorum, quamvis amplæ, & prægnantes, non extenduntur ad ea, quæ non folent concedi, vel faltem magna cum difficultate conceduntur, ut notant Doctores in l. 1. ubi in fpecie Jaf. *n*. 21. *&* 22. *ff. de legat*. 1. & eft celebre confilium 19. Antonii de Butr. quod fæpius & S. Congregatio, & Rota fequuta
34 eft. Sed exemptio à folutione decimarum prædialium non folet nifi cum magna difficultate, & caufæ cognitione concedi, Joan. Andr. in cap. *Dudum, n*. 5. *verf. Ratio diverfitatis, de privileg*. ergo non venit in generali privilegiorum communicatione etiam cum claufulis prægnantibus omnimodæ adæquationis; & ita in terminis refolvit Rota *in Valentina Decimarum*, 28. *Novembris* 1603. coram Cardinali Lancellotto juniore impreffa apud Campanil. *ubi fuprà, & in Recent. decif*. 214. *n*. 5 *par*. 2. ubi allegantur aliæ decifiones concordantes.

35 Quod procedit etiamfi in litteris communicationis facta fuerit mentio de decimis, quia hoc intelligitur de decimis extraordinariis, non autem de ordinariis, feu prædialibus, ut notat Bald. per illum textum in l. *Fifti. as*, § *Frumenta, in fin ff. de contrahen. emption*. Cujus dictum referunt, & fequuntur Puteus *decif*. 65. *lib*. 3. Cremen. *fingular*. 503. Felin. in c. *Sedes, n*. 3. *in fin. verf. & ifta faciunt ad quæftionem de refcript*.

36 Ultimò QUÆRO, An Religiofi, vel Clerici fæculares poffint decimas præfcribere.

Gloffa tertia, & Doctores hic multum in hoc fe involvunt, Sed breviter conclude fecundùm Abbatem *n*. 5. tam Religiofos, quàm Clericos poffe præfcribere decimas tam activè, id eft jus folvendi decimas, prout loquitur hoc capitulum, quàm paffivè, id eft jus percipiendi decimas ab aliis, ut cap. *Cùm in tua*, & c. *Dudum, fupra eod*, utro-
37 que tamen cafu debent habere immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo; quia cùm jus commune eis refiftat tam quoad jus percipiendi decimas, eò quòd non habeant Parochiam, quàm quoad jus decimas non folvendi Parochiali Ecclefiæ, cui debentur de jure communi, d. cap. *Cùm in tua, in fin*. non poffunt abfque titulo præfcribere, ut eft textus rotundus in c. 1. & ibi omnes, *de præfcript. lib* 6. quem in hac fpecie dicit infignem Covarr. & aliis relatis de communi teftatur *lib*. 1. *variar. refolut, cap*. 17. *num* 7. & adde quod fcripfi poft gloff. *ult*. in cap. *In aliquibus, fupra eod. à num*, 10. *ufque in fin*.

Explicit Pars prima libri tertii Decretalium.